

Beslutsinstans: Kommunstyrelsen

Datum och tid: onsdag 24 november 2021 Kl. 08:00- ca kl 13:30

Plats: Furåsen, stora salen, Stigsvägen 2, Färgelanda

Besök under dagen: Katrin McCann från Dalslands miljö och energiförbund deltar under ärende 39, ca kl. 13:15

Upprop

Val av justerare

Informationsärenden

1	Uppföljning Projekt Steg 1 / VI-projektet	2020/217
2	Information- Lägesrapport framtidens vårdmiljö	
3	Kommunchefens information	2021/13
4	Information angående granskning av kommunens uppföljning av Intern kontroll	2020/151
5	Information- Campus Dalsland	
6	Information till KS- Reviderade riktlinjer hot & hat mot förtroendevalda	

Beslutsärenden

7	Remiss Beredningsplan för civilt försvar Västra Götaland	2021/224
8	Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud	2021/240
9	Antagande av avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"	2021/37
10	Antagande av nya styrdokument (bolagsordning, ägardirektiv, konsortialavtal och finanspolicy) för Dalslands Turist AB och Visit Dalsland AB	2020/211
11	Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023	2020/275
12	Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige	2021/146
13	Kommunernas klimatlöften inför 2022	2021/143
14	Avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ledamot och ordförande kommunstyrelsens arbetsutskott	2021/283
15	Fyllnadsval till uppdraget som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott efter avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ordförande	2021/283
16	Långsiktig finansiering Kommunakademin Väst 2022	2021/145
17	Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen	2021/29

18	Delårsrapport 2021 och revisionsrapport avseende Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF)	2021/258
19	Delårsbokslut Dalslands miljö- och energiförbund, DMEF 2021	2021/287
20	Delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021	2021/305
21	Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB	2021/235
22	Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB	2021/237
23	Taxa 2022 enligt alkohollagen (2010:1622) samt tobakslagen och liknande produkter (LTLP 2018:2088). Taxorna gäller också lag om receptfria läkemedel	2021/243
24	Antagande av taxor och avgifter för socialnämnden 2022	2021/288
25	Antagande av taxor och avgifter för utbildningsnämnden 2022	2021/289
26	Taxa 2022 avseende Tillsyn och prövning enligt miljöbalken, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)	2021/257
27	Taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier 2022, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)	2021/256
28	Antagande av diverse taxor och avgifter för 2022	2021/30
29	Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022	2021/205
30	Lokalförsörjningsplan, Färgelanda kommun	2020/264
31	Kommunalapriser- Folkhälsopris och Kulturpris	2021/210
32	Motion - rusta för framtiden, anslagstavlorna i hela kommunen behöver rustas upp.	2021/69
33	Motion - Menssäkra Färgelanda	2021/83
34	Biblioteksplan 2021	2021/219
35	Avtal med Västkuststiftelsen om vandringsleder	2021/275
36	Uppdrag till Valbohem AB att utreda framtida användning av Furåsen	2021/77
37	Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning	2021/273
	<u>Informationsärenden</u>	
38	Information- Utreda förutsättningarna för inrättande av en eller flera hygieniseringsanläggningar för behandling av källsorterat svartvatten (toalettavlopp).	2021/218

- 39 **Information angående LOVA projekt
Valboån**
- 40 **Rapporter**
Förtroendevalda med uppdrag i olika organ
har att skriftligen rapportera om beslut/
händelser från dessas sammanträden och som
kan komma att påverka Färgelanda kommun.

Inkomna rapporter

- Revisionsrapport Färgelanda
delårsgranskning 2021
- Färgelanda kommun, revisorernas
bedömning av delårsrapport 2021
- Minnesanteckningar BRÅ styrgrupp,
2021-11-01
- Direktionsprotokoll Norra älvsborgs
räddningsförbund 2021-09-30
- Snabbprotokoll Direktionen för
Fyrbodals kommunalförbund, 2021-
10-28
- Protokoll Direktionen för Fyrbodals
kommunalförbund, 2021-10-28

- 41 **Meddelanden**
- 42 **Delegationsbeslut**
- 43 **Kommunstyrelsens arbetsutskotts protokoll
2021-11-18**

Tobias Bernhardsson
Kommunstyrelsens ordförande

Linda Andersson
Sekreterare

KSAU § 133 Dnr 2020/151
Information angående granskning av kommunens uppföljning av
Intern kontroll

Kommunstyrelsens arbetsutskottsbeslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott lägger informationen angående kommunens uppföljning av intern kontroll och åtgärder efter revisionens granskning av kommunens intern kontroll 2018 till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Kommunchefen fick i uppdrag av kommunstyrelsen 2020-09-30 §151 att utreda hur det framtida arbetet med intern kontroll i förvaltningen kan genomföras på ett kvalitetssäkrat sätt efter att revisionen granskat kommunens intern kontroll 2018.

Utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen under fjärde kvartalet 2021.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslut, 2020-09-30 §151

KS § 151 Dnr KS 2020/151
Ändamålsenlig uppföljning av arbetet med intern kontroll, åtgärder efter revisionens granskning av kommunens uppföljning av intern kontroll 2018

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att utifrån de rekommendationer som revisionen framför ge kommunchefen i uppdrag att utreda hur det framtida arbetet med intern kontroll i förvaltningen kan genomföras på ett kvalitetssäkrat sätt. Utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen under fjärde kvartalet 2021.

Ärendebeskrivning

Kommunens revisorer har granskat kommunens uppföljning av intern kontroll 2018 och lämnat följande rekommendationer:

- Säkerställa fullständig dokumentation i samtliga steg kopplade till arbetet med internkontroll, exempelvis riskanalys, prioriteringar, planer, aktiviteter, testning med dokumentation, analys och åtgärder för att bland annat ha goda underlag för att utveckla arbetet med intern kontroll
- Säkerställa att alla underliggande delprocesser i arbetet med internkontroll etableras och/eller kvalitetssäkras.

I samband med att kommunstyrelsen 4 juni 2020 § 90, följer upp de interna kontrollplanerna för 2019, framför förvaltningen att ”de förtroendevalda i kommunstyrelsen och respektive nämnd behöver se över sitt arbete med intern kontroll för att tydligare ta fram kontrollpunkter för att leva upp till Kommunallagens 6 kapitel 6 § samt som är aktuella utifrån risk och konsekvenser för tredje person. Detta arbete bör startas när det finns personella resurser och tid för arbetet”, så ärendet är aktualiserat. Förvaltningen föreslår att ett utredningsuppdrag ges för att arbeta fram en process, som är kvalitetssäkrad, avseende framtida metod och arbetssätt för intern kontroll inom förvaltningen. Med tanke på personella resurser behövs tid fram till hösten 2021 för att utredningen ska kunna presentera förslag till process, metod och arbetssätt.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets beslut 23 september 2020 § 133.
Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse daterad 21 augusti 2020.

Kommunstyrelsen

Revisorernas ”Granskning av kommunens uppföljning av intern kontroll 2018” daterad 9 juni 2020.

Kommunchefen informerar.

Beslutet skickas till
Kommunchefen
Kommunens revisorer
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 145 Dnr 2021/224
Remiss Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har beretts möjligheten att lämna synpunkter kring till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Planen består av missiv, huvuddokument samt följande bilagor:

1. Ledning och samordning
- 7.1 Skyddsrum
- 7.2 Utrymning och inkvartering
- 7.3 Befolkningsskydd - Räddningstjänst under höjd beredskap
- 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg
- 14 Undanförsel och förstörelse

Planen för civilt försvar syftar till att kunna ställa om verksamheter i länet från fredstida krishantering och beredskap till den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap. Länets aktörer ska ha beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap. Planen ska inrikta, vägleda och stödja kommunerna i deras planläggning. Den ska även vara ett stöd för myndigheter med anknytning till länet.

Målet är att omställningen ska kunna göras utan onödiga friktioner om ansvar, roller och uppgifter.

Avsikten med huvuddokumentet är att belysa vikten av Västra Götaland ur ett strategiskt perspektiv, översiktligt beskriva viktiga områden och infrastruktur, beskriva olika scenarion och delge en öppen hotbildsbeskrivning för länet.

Beskrivningen av hotbilden är öppen information och kan delas och användas för egen planläggning. Resultatet av planläggningen kan däremot komma att omfattas av sekretess. Det ligger hos respektive aktör att beakta sekretessnivån i den egna planläggningen. Avsikten med avsnittet om Folkrådet är att redan i beredskapsplanläggningen värna civilbefolkningen och viktiga civila objekt.

De olika bilagorna i beredskapsplanen kommer att ges ut i olika tidstemon beroende på nationell planläggning och riktlinjer. Bilagorna kommer vid

behov att uppdateras. Uppdateringen kan komma att ske i olika tidstempo. Allteftersom planläggningen för totalförsvaret utvecklas kan bilagor tillkomma eller utgå. En del av bilagorna kan omfattas av sekretess och ha en restriktiv delgivning.

Färgelanda kommun välkomnar förslaget till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland. Innehållet är begripligt och planen ger ett tydligt stöd som underlättar i den fortsatta planeringen gällande civilt försvar. Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse säkerhetssamordnare, 2021-10-20
Remiss Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland
Missiv till Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Huvuddokument- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 1 Befolkningsskydd Skyddsrum- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 2 _Befolkningsskydd Utrymning och inkvartering- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 3 till Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Befolkningsskydd Räddningstjänst HB
Bilaga 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg-Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 14 Undanförsel och förstöring- Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar

Beslutet skickas till

Säkerhetssamordnare
Västra Götalandsregionen

IT/Kansli
Säkerhetsamordnare
Elisabet Niklasson
Nummer direkt
Mobilnummer
elisabet.niklasson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Remiss för yttrande - Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland

Beslutsförslag

Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har beretts möjligheten att lämna synpunkter kring till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Planen består av missiv, huvuddokument samt följande bilagor:

1. Ledning och samordning
- 7.1 Skyddsrum
- 7.2 Utrymning och inkvartering
- 7.3 Befolkningsskydd - Räddningstjänst under höjd beredskap
- 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg
- 14 Undanförsel och förstöring

Planen för civilt försvar syftar till att kunna ställa om verksamheter i länet från fredstida krishantering och beredskap till den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap. Länets aktörer ska ha beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap. Planen ska inrikta, vägleda och stödja kommunerna i deras planläggning. Den ska även vara ett stöd för myndigheter med anknytning till länet.

Målet är att omställningen ska kunna göras utan onödiga friktioner om ansvar, roller och uppgifter.

Avsikten med huvuddokumentet är att belysa vikten av Västra Götaland ur ett strategiskt perspektiv, översiktligt beskriva viktiga områden och infrastruktur, beskriva olika scenarion och delge en öppen hotbildsbeskrivning för länet.

Beskrivningen av hotbilden är öppen information och kan delas och användas för egen planläggning. Resultatet av planläggningen kan däremot komma att omfattas av sekretess. Det ligger hos respektive aktör att beakta sekretessnivån i den egna planläggningen. Avsikten med avsnittet om Folkrätten är att redan i beredskapsplanläggningen värna civilbefolkningen och viktiga civila objekt.

De olika bilagorna i beredskapsplanen kommer att ges ut i olika tidstempon beroende på nationell planläggning och riktlinjer. Bilagorna kommer vid behov att uppdateras. Uppdateringen kan komma att ske i olika tidstempo. Allteftersom planläggningen för totalförsvaret utvecklas kan bilagor tillkomma eller utgå. En del av bilagorna kan omfattas av sekretess och ha en restriktiv delgivning.

Färgelanda kommun välkomnar förslaget till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland. Innehållet är begripligt och planen ger ett tydligt stöd som underlättar i den fortsatta planeringen gällande civilt försvar. Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Katrin Siverby
Kommunchef

Elisabet Niklasson
Säkerhetsamordnare

Beslutet skickas till:
Länsstyrelsen Västra Götaland
Säkerhetssamordnare

Remiss för yttrande - Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland

Bifogat finns utkast till länets beredskapsplan för civilt försvar. Syftet med planen är att den ska vara inriktande, vägledande och stödjande för kommunerna i deras planläggning. Den ska även vara ett stöd för myndigheter med anknytning till länet.

Av bifogat missiv framgår vilka bilagor som bifogas huvuddokumentet samt vilka bilagor som kommer att skickas på remiss vid ett senare tillfälle.

Samtliga aktörer förväntas yttra sig över missiv, huvuddokumentet, bilaga 1 (ledning och samordning), bilaga 7.2 (utrymning och inkvartering) samt bilaga 14 (undanförsele och förstöring).

Kommun och räddningstjänst förväntas yttra sig över bilaga 7.1 (skyddsrum), bilaga 7.3 (räddningstjänst under höjd beredskap) samt bilaga 13 (utbildningsväsendet och barnomsorg). **OBS!** Vi önskar att kommunerna skickar vidare denna remiss till sitt räddningstjänstförbund.

De frågor vi vill ha svar på är:

- Är syfte och mål med Plan för civilt försvar tydligt – om inte ge konkret förslag på vad som behöver förtydligas.
- Är innehållet förståeligt – om inte vad behöver förtydligas och ge konkret förslag.
- Bör något läggas till?
- Bör något tas bort?

Vi önskar era synpunkter och kommentarer senast den **31 december 2021**. Svaren skickas till carolina.sundelin@lansstyrelsen.se.

Målet är därefter att bifogade dokument ska beslutas och delges aktörer i länet kring årsskiftet 2021/2022. Dokumenten kommer vid färdigställandet att infogas i Länsstyrelsens dokumentmall med emblem.

Vid eventuella frågor är ni välkomna att höra av er.

Carolina Sundelin

Beredskapshandläggare för civilt försvar
Samhällsavdelningen
Länsstyrelsen Västra Götaland

Tel: 010-224 43 15

Mobil: 0730714301

Växel: 010-224 40 00

carolina.sundelin@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

Län_Missiv (öppen handling)

Innehåll

Bakgrund	2
Syfte och mål med Plan för civilt försvar för Västra Götaland	3
Syfte.....	3
Mål.....	3
Bilagor i Plan för civilt försvar för Västra Götaland	4

UTKAST

Bakgrund

Den 15 december 2020 beslutade Riksdagen om proposition Totalförsvaret 2021-2025 (prop. 2020/21:30), och om nya och utökade mål för det civila försvaret;

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp, inbegripet krigshandlingar på svenskt territorium. Därutöver behövs även en ökad förmåga och planering för att kunna hantera den breddade hotbilden från främmande makt som är aktuell i alla konfliktnivåer.

Länsstyrelsen ska samarbeta med statliga myndigheter, kommuner, regioner, frivilligorganisationer och näringsliv. Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, det civila samhället samt enskilda med flera vidtar för att förbereda Sverige för krig. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Det civila försvaret ska även bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid. Under höjd beredskap och ytterst krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.¹

Om Sverige blir angripen ska Försvarmakten med stöd av övriga totalförsvaret försvara Sverige för att vinna tid, skapa handlingsfrihet och ytterst säkerställa landets självständighet. Motståndet ska vara beslutsamt och uthålligt.²

Länsstyrelsen Västra Götaland tog 2019 fram en regional grundsyn. Regional grundsyn för Västra Götalands län kompletterade och var en anpassning av den nationella grundsynen som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarmakten undertecknat och den högre regionala grundsynen som tagits fram för Västra militärregionen och MSBs samt SKLs (dåvarande Sveriges kommuner och Landsting) överenskommelse om civilt försvar för kommuner och landsting. Den regionala grundsynen syfte var att främjar planeringen inom länet och bidra till en sammanhängande totalförsvarsplanering från nationell till lokal nivå.

Grundsynen avsåg att vara ett stöd för aktörernas totalförsvarsplanering i länet och ge en riktning för var vi bör vara vid utgången av 2021. Dokumentet syftade till att bidra till att konkretisera arbetet, inrikta Länsstyrelsens stödverksamhet och ska underlätta för aktörerna att ta stöd av varandra i planeringen. Den regionala grundsynen har två övergripande mål; 1) att Länsstyrelsen som högsta civila totalförsvarsmyndighet har i samverkan med länets aktörer skapat en beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap, och 2) att inom länet ha en aktörsgemensam och

¹ Regeringsbeslut II:14, 2020-12-17, Ju JU2020/04658 (delvis), Anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021-2025

² Regeringsbeslut nr 29, 2020-12-17, Inriktning för en sammanhängande planering av totalförsvaret

väl förankrad planering och säkerställa en långsiktig kompetenshöjning och hög säkerhetsmedvetenhet som genomsyrar alla berörda aktörer.³

I augusti 2021 gav MSB och Försvarsmakten ut Handlingskraft - Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för det civila försvaret 2021-2025. I Handlingskraft beskrivs behovet av förmåga att kunna ställa om samhället till krigsförhållanden genom effektiv användning av tillgängliga personella och materiella resurser, att det finns dokumenterade och övade beredskapsplaner och att det ska finnas planering för den verksamhet som ska bedrivas och för den organisation som ska intas vid höjd beredskap. Handlingskraft lyfter även fram vikten av att utveckla ledning och samverkan.⁴

Syfte och mål med Plan för civilt för svar för Västra Götaland

Plan för civilt försvar för Västra Götaland har tagits fram i samarbete mellan Länsstyrelsen i Västra Götaland, kategori 1 kommuner i länet⁵, Räddningstjänstförbunden NÄRF, SÄRF, RSG och RÖS, Migrationsverket, Polismyndigheten polisregion Väst, SÄPO Region Väst, Trafikverket Region Väst, Tullverket, Västra götalandregionen och Västra militärregionen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har varit sammanhållande för arbetet. Övriga kommuner i länet har fått möjlighet att ge sin syn på Plan för civilt för svar för Västra Götaland.

I planen för civilt försvar för Västra Götaland finns information samlad som vi tillsammans inom länet valt att prioritera och koncentrera våra aktiviteter till. Planen utgår från de resurser som finns här och nu och utifrån gällande lagstiftning om höjd beredskap.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) typfall 1 till 4 samt 5 används som hotbildscenarion i syfte att belysa den bredda hotbild från främmande makt som är aktuell i olika konfliktnivåer. Plan för civilt för svar för Västra Götaland bygger på en eskalerande gråzonsproblematik och ett väpnat angrepp mot Sverige som påverkar Västra Götalands län och angränsande län.

Syfte

Planen för civilt försvar syftar till att kunna ställa om verksamheter i länet från fredstida krishantering och beredskap till den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap. Länets aktörer ska ha beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap. Planen ska inrikta, vägleda och stödja kommunerna i deras planläggning. Den ska även vara ett stöd för myndigheter med anknytning till länet.

Mål

Målet är att omställningen ska kunna göras utan onödiga friktioner om ansvar, roller och uppgifter.

³ Regional grundsyn för Västra Götalands län 2019-2021, Rapportnr: 2019:22, Diariennr: 457-13158-2019

⁴ Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, med datum 2021-08-27, diarienummer FM2021-1768:2, MSB2020-16261-3, sid 21-22

⁵ Diariennr SKL 18/01807, MSB 2018-05681, MSB och SKR överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020, sid 8.

Bilagor i Plan för civilt försvar för Västra Götaland

De olika bilagorna kommer att ges ut i olika tidstempon beroende på nationell planläggning och riktlinjer. Bilagorna kommer vid behov att uppdateras. Uppdateringen kan komma att ske i olika tidstempo. Allteftersom planläggningen för totalförsvaret utvecklas kan bilagor tillkomma eller utgå. En del av bilagorna kan omfattas av sekretess och ha en restriktiv delgivning.

Plan för civilt försvar har följande delar:

Nummer	Bilaga	Sammanhållande	Status
	Missiv	Länsstyrelsen	Bifogad
	Huvuddokument	Länsstyrelsen	Bifogad
1	Ledning och samordning	Länsstyrelsen	Bifogad
2	Livsmedel och dricksvatten	Länsstyrelsen	
2.1	Livsmedel och dricksvatten_Krigsveterinärtjänst	Länsstyrelsen	
3	Energi		
3.1	Drivmedel	Länsstyrelsen	
4	Ordning, Skydd och säkerhet, Gränsövervakning	Polisen	
4.1	Ordning	Polisen	
4.2	Skydd	Polisen	
4.3	Gränsövervakning (Öppen del)	Länsstyrelsen	2021-05-03
5	Transporter	Trafikverket	
6	Hälso- och sjukvård	VGR	
7	Befolkningsskydd och räddningstjänst	Länsstyrelsen	
7.1	Skyddsrum	Länsstyrelsen	Bifogad
7.2	Utrymning och inkvartering	Länsstyrelsen	Bifogad
7.3	Räddningstjänst under höjd beredskap	Länsstyrelsen	Bifogad
8	Krigsgravtjänst		
9	Information och kommunikation	Länsstyrelsen	
10	Finans		
11	Ransonering och prisreglering	Länsstyrelsen	
12	Försvarsmaktens behov av stöd	MRV	
13	Utbildningsväsendet och barnomsorg	Länsstyrelsen	Bifogad
14	Undanförelse och förstöring	Länsstyrelsen	Bifogad

Huvuddokument – Plan för civilt försvar Västra Götalands län (Öppet dok)

Innehåll

Huvuddokumentet	3
Strategiskt viktiga områden.....	3
Länets geografi	5
Hotbilden.....	7
Beredskapshöjning, mobilisering av Försvarsmakten och transport till utgångsområden	7
Förutsättningar för att värna civilbefolkningen.....	8
Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.....	8
Förutsättningar för att stödja det militära försvaret.....	9
Exempel på variationer.....	9
Angrepp med fjärrstridsmedel m.m. riktat huvudsakligen mot civila mål	10
Förutsättningar för att värna civilbefolkningen.....	10
Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.....	11
Förutsättningar för att stödja det militära försvaret.....	12
Exempel på variationer – se gul markerat längst ner i stycket.....	12
Angrepp med fjärrstridsmedel mot främst militära mål	14
Förutsättningar för att värna civilbefolkningen.....	14
Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.....	14
Förutsättningar för att stödja det militära försvaret.....	16
Exempel på variationer.....	16
Militärt angrepp som omfattar landstigning och luftlandsättning mot viktiga områden i Sverige ...	16
Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.....	18
Förutsättningar för att stödja det militära försvaret.....	19
Stöd och hjälp utifrån	19
Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik	19
Förutsättningar för att värna civilbefolkningen.....	20
Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.....	21
Förutsättningar för att stödja Försvarsmakten	22
Exempel på variationer.....	22
Antagande utifrån hotbilden och strategiskt viktiga områden	23
Försvarsmaktens fredstida organisering i Västra Götaland.....	23
Folkrätten	25

Distinktion	25
Proportionalitet.....	25
Försiktighet.....	25
Försiktighetsprincipen i planläggningen.....	26
Förbud mot överflödig skada eller onödigt lidande	26
Demografi Västra Götaland	26
Ålder	26
Utrikesfödda	26
Yrkesliv	26
Inkomst.....	27
Barn och familj	27
Hälsa och fritid.....	27
Kriminalitet och otrygghet.....	27

UTKAST

Huvuddokumentet

Avsikten med Huvuddokumentet är att belysa vikten av Västra Götaland ur ett strategiskt perspektiv, översiktligt beskriva viktiga områden och infrastruktur, beskriva olika scenarion och delge en öppen hotbildsbeskrivning för länet.

Beskrivningen av hotbilden är öppen information och kan delas och användas för egen planläggning. Resultatet av planläggningen kan däremot komma att omfattas av sekretess. Det ligger hos respektive aktör att beakta sekretessnivån i den egna planläggningen. Avsikten med avsnittet om Folkrådet är att redan i beredskapsplanläggningen värna civilbefolkningen och viktiga civila objekt.

Strategiskt viktiga områden¹

Ur ett svenskt perspektiv är Stockholmsområdet av central strategisk betydelse. Där finns rikets ledning inklusive regering, riksdag samt flera viktiga myndigheter och andra aktörer i samhället. Regionen är också ett nav för flera samhällsviktiga sektorer och har en stor befolkningskoncentration.

För att kunna motstå ett angrepp är möjligheten att upprätthålla förbindelser västerut avgörande för Sverige. Att upprätthålla dessa förbindelser är också en förutsättning för att kunna erhålla hjälp av tredje part. De svenska västliga förbindelserna är samtidigt viktiga för Finland i händelse av kris eller krig i vårt närområde. Dessa förbindelser är därmed av existentiellt intresse för både Sverige och Finland. De viktigaste svenska västliga förbindelserna går via västkusten och Göteborg, via västra Svealand till Osloområdet samt via Jämtlands- och Norrbottens län till de norska hamnarna Trondheim och Narvik. Förbindelserna över Öresund till Danmark kan också vara relevanta men bedöms i ett krigsfall snabbt få stora begränsningar. Göteborgs hamn är idag av central betydelse för försörjningen av Sverige, Finland och Norge.

Andra delar av Sverige, t.ex. marinstridskrafternas baseringsområden och flygstridskrafternas baser samt arméstridskrafternas koncentreringsvägar och koncentreringsområden är åtminstone initialt viktiga för möjligheten att försvara Sverige mot ett angrepp.

För att säkerställa förbindelser för tilltransport av förstärkningar i händelse av kris och krig krävs säkra luft- och sjövägar. Ett framskjutet luftförsvar med mark- eller fartygsbaserade luftvärnssystem och stridsflyg är viktigt för att skapa handlingsfrihet och möjliggöra militära operationer i regionen. Gotland (och Bornholm), Östersjöinloppen med Öresund och svenska västkusten samt luftrummet över södra Sverige är därför viktiga för Natos försvar av norra Europa.

¹ ds-2017-66-motstandskraft-inriktningen-av-totalforsvaret-och-utformningen-av-det-civila-forsvaret-2021-2025, sid 73-74

Bilden illustrerar olika tänkta förbindelser och flöden till Sveriges strategiskt viktiga områden.

Länets geografi

Fakta om Västra Götaland:

- 49 kommuner
- 1,6 miljoner invånare
- 17 procent av landets befolkning
- 67 invånare per kvadratkilometer
- 24 000 kvadratkilometer landyta
- 6 procent av landets yta
- 24 mil från norr till söder och från väster till öster

De tio största orterna är²:

Nr	Tätort	Folkmängd (31 december 2018)
1	Göteborg	599 011
2	Borås	73 782
3	Trollhättan	49 897
4	Nordöstra Göteborg	46 675
5	Skövde	38 106
6	Uddevalla	36 028
7	Lerum	27 791
8	Alingsås	27 266
9	Kungälv	24 511
10	Vänersborg	23 652

² https://sv.wikipedia.org/wiki/Västra_Götalands_län, hämtad 2020-11-17, kl. 16.33.

Viktig infrastruktur i länet

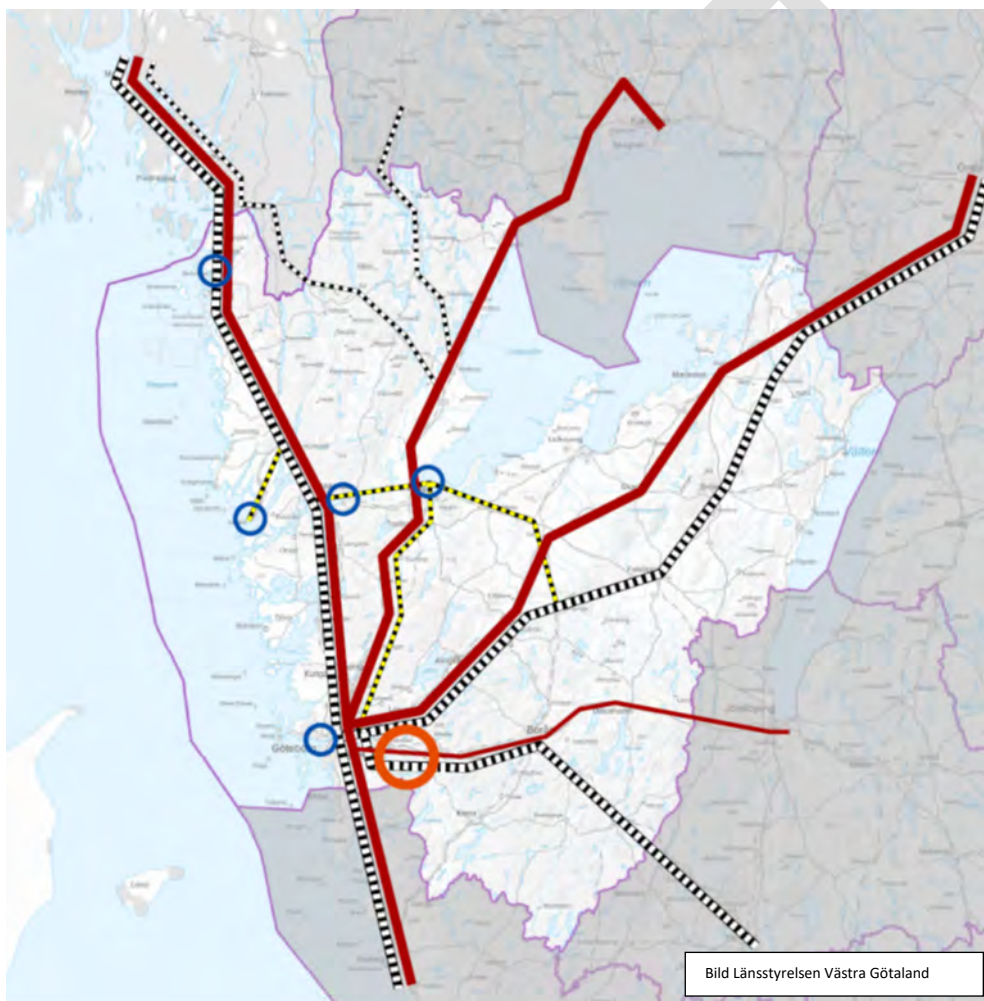
Vägar; E 6 Göteborg-Oslo, E 6 Göteborg-Malmö, E 45 Göteborg – Karesuando, E 20 Göteborg – Stockholm, Rv 40 Göteborg – Västervik

Järnväg; Västra Stambanan, Norgebanan Göteborg-Oslo, Bohusbanan Strömstad-Göteborg, Väst kustbanan, Kust till kust-banan Göteborg – Karlskrona

Flygplatser; Landvetter flygplats, Trollhättans flygplats

Hamnar; Göteborgs hamn med järnväg, Strömstads hamn med järnväg, Lysekils hamn med järnväg, Uddevalla hamn med järnväg, Wallhamn Tjörn

Vattenleder; Göta älv, Trollhättekanal

I nordost angränsar Sverige och Västra Götalands län till Norge. Angränsande län är, Värmland och Örebro län i norr. Östergötlands län i väster, Halland och Jönköpings län i söder.

Landpassagen mellan Vänern och Vättern samt norska gränsen och Vänern är kritisk för flöden ut och in i länet.

I norr (Dalsland) karaktäriseras länets terräng av gott om sjöar, slätter, låga bergsplatåer och vildmark.³ Vattendragen Stora Le och Lealången med Dalslands kanal, Västra och Östra Silen begränsar rörligheten i nordöstlig – sydvästlig riktning mellan landgränsen till Norge och Vänern.

Landskapet och kusten i väster (Bohuslän) är relativt bergigt, särskilt de östra delarna. Det är ganska fattigt på större sjöar. Större sjöar att nämna är Öresjö (11 km²) och Södra Bullaresjön på 10 km². Andra större sjöar är Kornsjöarna (på gränsen mot Dalsland), Kärnjön, Norra Bullaresjön och Stora Hällungen. Det största vattendraget är Göta älv som vid Kungälv delar sig och med sin övre gren, Nordre älv, rinner genom landskapet. Andra betydande vattendrag är Örekilsälven, Enningdalsälven och Kynne älv.⁴

Centrala och östra delen av länet (Skaraborg) karaktäriseras av jordbruksbygd med öppna fält och med skog i det norra området mellan Vänern och Vättern. I norra området mellan Vänern och Vättern begränsas rörligheten i nordöstlig – sydvästlig riktning av sjöarna Skagern och Ungern samt även av övergången över Göta kanal.

Inlandet av Västra Götaland (Sjuhärad) är tämligen kuperat och rik på skogar och sjöar. Bland stora sjöar i, eller delvis i, Sjuhäradsbygden märks Fegen, Lygnern, Lönern, Sämsjön, Säven, Viaredssjön, Tolken, Visen, Yttre Åsunden, Åsunden, Öresjö, Östra Nedsjön och Östra Öresjön.⁵

Hotbilden

Hotbilden som beskrivs nedan är hämtad från Totalförsvarets forskningsinstitut FOI och är öppen information. Hotbilden beskriver olika situationer och vad som kan föranleda att beredskapen höjs. Fem olika situationer beskrivs. I fyra av situationerna beskrivs förutsättningar för att; kunna värna civilbefolkningen, säkerställa de samhällsviktiga funktionerna, stöd till Försvarsmakten samt exempel på variationer.

Beredskapshöjning, mobilisering av Försvarsmakten och transport till utgångsområden⁶

Situation som beskrivs berör mobilisering och koncentrerings av Försvarsmaktens krigsförband i ett läge där ett begränsat väpnat angrepp ännu inte inträffat, men kan vara förestående.

Situation och händelseförlopp

Detta avser en situation där ett internationellt skeende och en hotbild mot Sverige föranleder regeringen att besluta om höjd beredskap. Ett angrepp på Sverige föreligger inte, men kan tänkas vara nära förestående. Det militära försvaret ska då mobiliseras, varvid mycket korta tidskrav gäller. Huvuddelen av krigsförbanden ska, efter beslut om höjd beredskap, kunna påbörja lösande av uppgift inom några dagar och samtliga delar inom en vecka. Efter mobilisering ska krigsförbanden transporteras från mobiliseringsorten till områden enligt grundförsvarsplan eller särskilt beslut.

Parallellt med ovan ska det civila försvaret vidta åtgärder på sitt område som föranleds av beslut om höjd beredskap. Dessa två parallella processer torde medföra en avsevärd belastning på samhällsmaskineriet, inte minst på ledningsfunktionerna.

³ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Dalsland>, hämtad 2020-11-17, kl. 17.17.

⁴ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Bohuslän>, hämtad 2020-11-17, kl. 17.18.

⁵ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Sjuhäradsbygden#Geografi>, hämtad 2020-11-17, kl. 17.19.

⁶ FOI memo 5089, 2014-10-14, Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, sid 5–8.

Mobilisering och utgångsgruppering av Försvarens krigsförband innebär bland annat att:

- huvuddelen av krigsförbandens personal, vilken normalt inte tjänstgör på förband, ska ta sig till förbanden.
- vid förbanden ska personalen inmönstras, utrustas, förplägas, förläggas och sättas i arbete. Eventuellt genomförs inskjutning av vapen etc.
- materiel och förnödenheter som lagras centralt ska fördelas och föras ut till förbandens mobiliseringsplatser. Materiel och förnödenheter från lokala förråd utanför garnisonsområdet ska föras till förbanden och där fördelas – vissa av transporterarna enligt denna och ovanstående punkt behöver skyddas.
- materiel på verkstad ska snabbt göras användbar och återföras till förbanden
- sådan materiel och sådana förnödenheter som Försvarens/Försvarens logistik/Försvarets materielverk inte lagerför (i tillräcklig mängd) ska upphandlas, tas emot och distribueras till förbanden
- civila fordon (eller andra resurser) som Försvarens ska ta i anspråk under längre tid ska ställas till Försvarens förfogande och inmönstras, samt att
- förband som fyllts upp med personal, materiel och förnödenheter ska förflyttas från mobiliseringsplats till tänkt operationsområde.

Ovanstående kan endast i ett fåtal fall genomföras enbart med Försvarens egna resurser. I de flesta fall krävs tillförsel av resurser inte bara från Försvarens logistik och/eller Försvarets materielverk (FMV), utan också i hög grad från civila aktörer. Som exempel kan nämnas den sista punkten ovan, där civilt stöd krävs såväl för själva transportrörelsen som för tankning, förpläging, inkvartering etc., under transporten och (initialt) i operationsområdet. Ett annat exempel är förnödenheter som skall köpas upp eller rekvireras vid mobilisering, såsom fordonsbränsle, livsmedel, hygienartiklar, bärbara datorer och batterier.

Förutsättningar för att värna civilbefolkningen

Eftersom situationen inte omfattar några militära angrepp riktade mot Sverige är det inte fråga om att genomföra någon verksamhet som ska skydda befolkningen mot verkningar av direkta krigshandlingar. Däremot innebär beredskapshöjningen i sig att eventuella förberedelser som behövs för att få den nödvändiga förmågan på plats inför ett eventuellt förestående angrepp snabbt måste initieras och genomföras. Dessa åtgärder kan dock vidtas utan att samtidigt behöva hantera konsekvenser av ett angrepp mot Sverige.

I en utvidgad mening om att värna befolkningen kan andra tidiga åtgärder vara angelägna i händelse av att beredskapen höjs, inte minst för att informera befolkningen om vad detta kan innebära för "det dagliga livet" hos den enskilde. Det är också viktigt att sprida korrekt information om händelseutvecklingen för att undvika panik och oro i befolkningen i samband med beredskapshöjningen. Vikten av sådana åtgärder skulle öka mångfaldigt i händelse av att Sverige är utsatt för spridning av desinformation, rykten eller andra inslag av påverkanskampanjer.

Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

I den här situationen ska hela samhället samtidigt ställa om från fredsmässiga förhållanden till höjd beredskap. Det civila försvaret behöver snabbt kunna växla från ett fredstida planeringsläge till att kunna lösa sina uppgifter under höjd beredskap.

Det finns här en utmaning i att upprätthålla förmågan inom olika sektorer under själva omställningen av den egna verksamheten från fredstida förhållanden till höjd beredskap. Vid ett beslut om höjd beredskap och mobilisering av Försvarens kan befolkningen komma att tolka åtgärderna som att

kriget står för dörren, vilket kan tänkas utlösa spontan evakuering, hamstring av förnödenheter, finansiell oro, stora kontantuttag, trafikstockningar etc. Detta, i kombination med mobiliseringen, kan leda till behov av reglering av rörelser, ingripanden i varuhandel och finansväsende, kraftigt ökade behov av polisiära insatser, förstärkt information till allmänheten etc. Samhällets olika sektorer påverkas också, i olika utsträckning, av Försvarsmaktens brådskande behov av stöd för att genomföra mobilisering och koncentreringsåtgärder.

Försvarsmaktens behov av bl.a. transportmedel och förnödenheter leder rimligen till utträngning av fredstida civila behov. Lastbilar och förare kommer att tas ur civil trafik för att köra åt försvaret, framkomligheten på vissa vägar och järnvägar kan åtminstone temporärt nedgå, och dieselolja och livsmedel i bensinstationer och stormarknader längs med aktuella transportleder kan komma att reserveras för Försvarsmaktens behov. Även om mobiliseringen av personal är försumbar i relation till den totala arbetskraften, kan den dock lokalt få effekter. Slutligen kan det inte uteslutas att konkurrens om vissa resurser kan uppstå mellan det militära försvaret och det civila.

Förutsättningar för att stödja det militära försvaret

Detta typfall innebär att det militära och det civila försvaret samtidigt ska genomföra omställning från ett fredsläge till höjd beredskap. För det militära försvarets del innebär det mobilisering med mycket korta tidskrav. Tidskraven för det civila försvarets uppgift att bidra till Försvarsmaktens förmåga behöver motsvara tidsförhållandena för det militära försvaret och tidsmässigt spegla dess behov av stöd. Stora lokala och regionala skillnader kommer att finnas avseende vilket och hur mycket stöd det militära försvaret behöver i denna situation. Om planering för mobilisering och uppmarsch inte finns och är känd och övad även av de civila aktörer vars hjälp behövs, kan läget bli kaotiskt på ett sätt som både försenar/försvårar mobiliseringen och ställer till betydande problem på civila sidan, åtminstone i de regioner som är direkt berörda.

Exempel på variationer

Partiell mobilisering: Situationen förutsätter att en fullständig mobilisering av det militära försvaret ska genomföras och att mobiliseringen kan ske utan yttre störningar. Partiell mobilisering av olika grader kan också tänkas, liksom mobilisering endast av förband för vissa funktioner eller avsedda för vissa landsdelar. Partiell mobilisering av vissa delar av Försvarsmakten torde kombineras med beredskapshöjningar inom återstående delar. Mobilisering med brevinkallelse kan vara ytterligare en variation, liksom olika grader av höjningar av beredskapen på den civila sidan i samband med militär mobilisering. Slutligen bör möjligheten att extern aktör stör mobiliseringen beaktas.

Förvaringstid: Situationen kan variera genom olika förvaringstider, dvs. under hur lång tid före själva mobiliseringen den har kunnat förutses och förberedas. Ju längre den tiden är, desto bättre samarbete mellan militärt och civilt försvar kan förutses.

Förtida angrepp utan användning av militärt våld: Situationens utgångsläge är att det finns en hotbild mot Sverige som en del av ett större internationellt skeende och utan att det genomförs några identifierade fientliga aktiviteter riktade mot Sverige. Förutsättningarna för övergången till höjd beredskap skulle skilja sig i ett läge där Sverige under detta skeende istället är föremål för angrepp i form av t.ex. cyberattacker mot olika institutioner i samhället, sabotage riktade mot olika samhällsfunktioner och påverkanskampanjer riktade mot befolkningen. Å ena sidan skulle medvetenheten om risken för upptrappning av konfliktskeendet öka, men å andra sidan kan belastningen på enskilda samhällsfunktioner vara så stor att det tårt på uthållighet och förstärkningsresurser innan beslut om höjd beredskap fattas.

Angrepp med fjärrstridsmedel m.m. riktat huvudsakligen mot civila mål⁷

I den här situationen riktar sig angriparen mot civila mål som elförsörjning, telekommunikationer, transportsystem etc. Syftet är att försvaga eller lamslå Sveriges vilja och förmåga att agera i en konflikt. Ytterst är syftet att påverka Sveriges vilja att agera i en pågående och eskalerande internationell kris. Angriparen vill inledningsvis dels demonstrera sin kapacitet, dels skapa allmän osäkerhet och rädsla. I ett senare skede är syftet främst att försvåra reparationer/återuppbyggnad och svensk mobilisering.

Situation och händelseförlopp

Händelseförloppet i situationen är eskalerande, från mindre, dolda (dvs. med okänd angripare) och för Sverige svårtolkade attacker, till öppet angrepp från främmande makt. I ett första skede riktas dolda angrepp mot en rad samhällsfunktioner och ansträngningar görs för att dölja spåren och/eller att rikta misstankar åt annat håll. Sabotagegrupper och cyberangrepp används inledningsvis för att lokalt orsaka avbrott i el-, tele- och IT-system.

Angriparen iscensätter även olyckor i form av explosioner, haverier m.m. Geografiskt är målen utspridda över riket, även om storstadsområdena är något mer utsatta. Avbrott i kommunal teknisk försörjning i form av vatten, avlopp och fjärrvärme drabbar enskilda kommuner. Angreppen skapar successivt allt större osäkerhet i samhället och försvårar kommunikation och ledning. Utsatta kommuner får svårt att hantera situationen och behöver olika typer av stöd. Angriparen övergår efter en tid från dolda till mer öppna attacker och ett hastigare förlopp. I det här skedet använder angriparen cyberangrepp, sabotagegrupper och fjärrstridsmedel, t.ex. kryssningsrobotar, mot viktiga funktioner i samhället. Obemannade system används för såväl underrättelseinhämtning som vapenbärare.

Det står nu klart för Sverige att angreppen är antagonistiska och regeringen förbereder beslut om att höja beredskapen och mobilisera. Efter 3-5 dagar med allt fler öppna attacker anbefaller regeringen höjd beredskap. Angriparen utökar i detta skede målkategorierna; symboliska och politiskt viktiga mål angrips nu öppet. Upprepade attacker mot knutpunkter lamslår transporter och kommunikationer, vissa ledningsfunktioner och -system slås ut, sjukvården blir allt mer överbelastad och allt större delar av landet saknar fungerande el- och VA-försörjning. Betalningssystemet fungerar endast i begränsad omfattning. Det finns i detta skede en stor vilja hos befolkningen att "göra något".

Förutsättningar för att värna civilbefolkningen

Civilbefolkningen drabbas framförallt allt av indirekta effekter av fientliga angrepp, i första hand genom att flera grundläggande funktioner såsom elförsörjning och telekommunikationer delvis slås ut och lokalt slås ut helt.

De inledande angrepp som utförs innan beredskapen höjs innebär att den fredstida krisberedskapens strukturer och resurser är hårt ansträngda när beslutet om höjd beredskap fattas. Situationen ställer krav på förmåga att hantera såväl direkta som indirekta effekter av förstörd infrastruktur. Eftersom angreppen sker mot ett brett spektrum av mål, utspridda över landet, är det svårt att förutsäga vilka områden som står på tur att drabbas av angrepp och därmed är särskilt farliga att vistas i. Även beslut om evakuering av vissa områden försvåras. Lokalt uppstår förluster och skadeutfall inom civilbefolkningen efterhand som fjärrstridsmedel sätts in mot olika infrastrukturanläggningar.

Träffsäkerheten varierar mellan olika fjärrstridsmedel och därmed också skadeutfallet i området kring de egentliga målen. I några av de värst angripna områdena sker spontan evakuering till

⁷ FOI memo 5089, 2014-10-14, Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, sid 8–13.

områden som anses säkrare. Viktigt blir förmågan att flytta resurser dit behoven av stöd till civilbefolkningen blir som störst, såväl i de områden som drabbas och i de områden dit de som spontan evakuerar tar sig. Vid organiserad evakuering förutsätts detta ske till områden där mottagandet kan hanteras med ordinarie eller i förväg tillförda resurser. Information till allmänheten är av största vikt för att undvika panik i samband med de allvarliga händelser som drabbar samhället. De rikstäckande systemen för information och kommunikation antas bara delvis fungera, så möjligheterna att nå allmänheten med information via ordinarie kanaler är kraftigt begränsade. Behoven av att upprätta olika alternativa kanaler för att nå ut med information är stora.

Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

Elektroniska kommunikationer i form av bl.a. telefoni och internettrafik, energiförsörjning och transporter är de sektorer som sannolikt utgör primära mål eftersom avbrott snabbt får följdverkningar för övriga sektorer. Nästan alla tjänster i samhället är idag beroende av datoriserade styrsystem. Industriella system, som i dag sammankopplas med andra datorsystem och med internet, gör t.ex. att en angripare kan sitta var som helst i världen och genomföra attacker. Angrepp som leder till störningar eller avbrott i energisektorn, medför snabbt ökande behov av reservkraftförsörjning.

Angreppen sker inledningsvis i mindre skala och slår mot enskilda kommuners verksamhet (främst kommunal teknisk försörjning) vilket leder till ett hårt tryck på kommunerna, som snart tvingas prioritera resurser.

I ett senare skede angrips viktiga knutpunkter på nationell nivå med stora störningar i elförsörjning och kommunikationer som följd. På respektive nivå finns ett stort behov av reservkraft för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Elsektorn är i sig beroende av reservkraft och en fungerande distribution av drivmedel. För elektroniska kommunikationer finns enligt Post- och telestyrelsen (PTS) reservkraft för kortare avbrott. Även här finns dock ett beroende av drivmedelsförsörjning, liksom hos enskilda verksamheter och användare som förfogar över egna reservverk. Sammantaget gör detta att tillgång till reservkraft och fungerande distribution av drivmedel blir kritiska resurser för flera funktioner i detta typfall. Drivmedelsförsörjning till reservkraft m.m. kommer att utgöra en kritisk resurs relativt tidigt i detta typfall.

Transportsektorn, som spelar en central roll för distribution av varor, handel etc. kan utgöra mål för direkta angrepp (på vägar, broar, hamnar, flygfält) eller drabbas indirekt vid angrepp mot drivmedelsförsörjningskedjan, IT och/eller elförsörjning.

I och med "just-in-time"-principen är lagringstider för de flesta varor (inklusive livsmedel) korta och lagren finns ofta i praktiken i transporterna, vilket ökar sårbarheten. Beslut om prioriteringar blir nödvändiga och utöver det ökade behovet av drivmedelsförsörjning till reservkraft m.m. kommer försörjning av varor, förflyttningar etc. behöva prioriteras ytterligare gentemot det civila och militära försvarets behov. Sekundärt riskerar samtliga el-, tele- och IT-beroende verksamheter att drabbas, med avbrott i information, ledning, betalningssystem, distributionssystem m.m. som följd.

Störningar i betalningssystemet i form av brist på kontanter, uteblivna transfereringar och inga möjligheter att betala med kort etc. skapar oreda i samhället.

Störningar i handels- och industrisektorn leder till brist på viktiga varor och reservdelar samt problem med lagring, hantering av gods och transporter.

Även om lagerhållningen har minskat finns fortfarande en viss lagerhållning av jordbruksprodukter och livsmedel i alla delar av livsmedelsektorn. Givet ett relativt snabbt händelseförlopp torde

livsmedelssektorn, trots problem med el-avbrott och störningar i distributionskedjan, kunna leverera vissa förnödenheter till befolkningen (försvaret inräknat).

Hälso- och sjukvårdssektorn kan bli överbelastad lokalt vid angrepp och få hantera skador som kräver specialistvård och särskild utrustning (t.ex. vid brännskador och strålskador). Trots att avbrott/störningar i el och IT försvårar verksamheten antas sektorn fungera, genom prioriteringar och omfördelningar av patienter, läkemedel och utrustning. Enligt Socialstyrelsen finns reservkraft som kortvarigt täcker sjukhusen, men förutsättningen för drift vid längre avbrott är, som beskrivits ovan, att drivmedelsleveranserna fungerar.

Sektorn skydd och säkerhet är el- och IT-beroende. Försvar, polis, räddningstjänst, kustbevakning etc. är i huvudsak rikstäckande och bör fungera med hjälp av prioriteringar samt omflyttningar av personal och utrustning.

Sektorn offentlig förvaltning/ledning/stöd antas trots beroende av el, tele och IT kunna fungera tillräckligt väl. Större ledningsplatser etc. kan i ett senare skede utgöra primära mål, men antas ha fysiskt skydd och reservkraft. Beroende på målval kan störningar i främst nationell ledning uppstå. Direkta attacker tillsammans med generella IT- och teletrafikstörningar innebär en risk för att viktiga beslut feltolkas eller fastnar i beslutskedjan.

Förutsättningar för att stödja det militära försvaret

Situationen ger att samhällets förmåga att stödja det militära försvaret är försvagad på grund av angrepp mot infrastruktur och vitala funktioner. En trolig utveckling inledningsvis är att de civila delarna av samhället kommer att efterfråga stöd från Försvarsmakten för att kunna hantera konsekvenserna av angreppen.

En viktig fråga är i vilken utsträckning det militära försvaret kan stödja de civila delarna av samhället, målkonflikt för att uppnå sådant stöd kan förekomma – särskilt i ett skede där de själva har höjt sin fredstida beredskap och när förberedelser kan antas pågå inför ett eventuellt regeringsbeslut om höjd beredskap. Det senare innebär bl.a. större tonvikt på gränsövervakning, skyddsobjekt, skydd av transporter, egenskydd, samt spaning mot tänkbara angripares förberedelser för angrepp. I ett senare skede med öppna angrepp, kommer försvarets behov av stöd att öka på flera områden (t.ex. bevakning, reparationer, drivmedelstillförsel) samtidigt som de civila delarna av samhällets resurser och förmåga i varierande grad är hårt pressade och i vissa fall uttömda.

Elförsörjning, telekommunikationer, livsmedelsförsörjning, drivmedelsförsörjning, sjukvård och transporter/logistik är områden där Försvarsmakten bedöms ha särskilda behov av stöd från det omgivande samhället. Detta ställer krav på gemensam planering med Försvarsmakten. Exempel där samverkan mellan det civila och militära försvaret är extra viktigt är inom områden gällande kunskap om prioriteringar, skyddsobjekt samt sekretessfrågor.

Exempel på variationer – se gul markerat längst ner i stycket

Öppna angrepp från start: Angriparen kan t.ex. gå direkt till öppet angrepp (se avsnittet om militärt angrepp som omfattar landstigning och luftlandsättning) utan föregående dolda attacker, för att söka full effekt direkt (inom gränsen för de resurser som kan avvaras). Dock kan en eskaleringslogik tillämpas även här. Detta beror bl.a. på angriparens avsikt att agera i det korta eller längre tidsperspektivet. En variant på dolt uppträdande under ett upptrappingskede syftar till att höja den lamslående effekten av en öppen attack. Cyberangrepp kan t.ex. genomföras som smygande operationer, där det inte går att avgöra vem som är måltavla, angreppets syfte eller hur angreppen genomförs. Angreppen kan även döljas så att de som drabbas är ovetande om själva angreppet.

Utdragen period med dolda angrepp mot samhällsviktiga funktioner: Dolda inledande angreppen sprids ut över en lång period. Det finns möjligheter att anpassa krisberedskapen och utnyttjandet av befintliga resurser till den situation som råder. Skyddet av ännu icke angripna system och installationer kan anpassas och förstärkas. Försvarsmakten får längre tid på sig att förbereda ett eventuellt kommande beslut om höjd beredskap.

Tyngdpunkt i angreppen: I en upptrappning kan angriparen välja att slå ut stora delar av elförsörjningen och landets elektroniska kommunikationer. Förutom konventionella vapeninsatser använder angriparen en palett av cybervapen och andra medel som riktas mot IT-system, elektronik och kommunikation såsom elektromagnetisk puls. Samhällsviktig verksamhet, skyddsobjekt, geografiska förutsättningar, befolkningstäthet etc. kan skilja åt och kräva olika åtgärder. Situationen kan även variera genom att om angreppen främst drabbar nationell, regional och/eller lokal nivå.

Angrepp med CBRN-vapen och/eller mot CBRN-anläggningar: Angriparen utnyttjar även kemiska, biologiska eller radiologiska stridsmedel, som bl.a. orsakar till synes oförklarliga sjukdomsutbrott. Många sådana kan t.ex. tillsättas till mat eller dricksvatten vilket kan ske under hela kedjan av hanteringen. Även om spridning och effekter i form av smitta och andra skador kan vara svåra att förutsäga för angriparen, skapar sådana händelser stor oro i samhället (jämför mjältbrandsbrevet 2001). Direkta attacker mot exempelvis en transport av farligt gods skulle kunna resultera i svåra konsekvenser om platsen är väl vald. Kärntekniska anläggningar kan också utgöra primära mål, men detta är inte troligt i typfallet eftersom konsekvenserna kan bli långvariga och svåra att förutsäga. CBRN-attacker drar stora resurser för sanering (där resurserna är knappa), specialistsjukvård, hantering av smittämnen, smittskydd och inte minst information till allmänheten. Det civila försvaret och de förmågor som finns inom krisberedskapen kommer med största sannolikhet att vara otillräckliga vid sådana attacker. Enligt Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är förmågan att motstå allvarliga störningar bristfällig, vilket även gäller "ett scenario med kärnvapeninsats i vårt närområde eller mot Sverige".

Om taktiska kärnvapen används för angrepp mot mål i Västra Götaland kommer hela länet att påverkas på olika sätt. FOI skriver i *Kärnvapen för slagfältbruk och europeisk säkerhet – en strategisk faktors regionala betydelse* att ett kärnvapen som används för bekämpning av militära förband även kan hota civilbefolkningen. Militära förband kan vara ledningscentraler, trupp i det fria eller i stridsvärn, pansarförband, ytstridsfartyg, marin- och flygbaser. Det är intentionen snarare än tekniska begränsningar som avgör vilket mål som kommer ifråga. Explosionen hos en kärnladdning ger upphov till en stötvåg som åstadkommer direkta övertrycksskador på både människa, materiel och byggnader. För verkan mot människa tillkommer också sekundära skador till följd av kringflygande föremål, till exempel splitter från krossade fönster. Dessutom kan skador på människor uppstå genom att man kastas mot väggar eller liknande i omgivningen. Om explosionen sker vid eller under markytan blir markstötvågen av betydelse, och detsamma gäller avseende vattenstötvåg. De höga temperaturer som uppnås i en kärnladdning avger värmestrålning. Denna ger verkan främst genom brännskador på oskyddade människor, samt uppkomst av brand. Det radioaktiva nedfallet kan kontaminera avsevärda ytor. Slutligen bör elektromagnetisk puls (EMP) nämnas. Denna kan förstöra ledningsnät och elektronisk utrustning, och blir särskilt betydelsefull för mål som är så hårdgjorda att övriga verkansformer har begränsad effekt.⁸

⁸ FOI-R--4430—SE, maj 2017, *Kärnvapen för slagfältbruk och europeisk säkerhet – en strategisk faktors regionala betydelse*, sid 15-17. [Rapportsammanfattning - Totalförsvarets forskningsinstitut - FOI](#), hämtad 2021-08-09

Angrepp med fjärrstridsmedel mot främst militära mål⁹

Angriparens syfte är att varna och straffa Sverige för ett visst agerande i en pågående internationell kris, vilken utgör den primära konflikten. Angreppen syftar också till att begränsa Sveriges militära förmåga att agera i den aktuella krisen. Ett annat syfte är att avvärja Sverige, det vill säga skapa ett läge där Sverige – oavsett politisk vilja – inte militärt kan påverka den fortsatta krisens utveckling.

Situation och händelseförlopp

När angreppen inleds har Sverige inte fattat beslut om eller genomfört militära eller civila beredskapshöjningar. Det gör man dock efter att de första angreppen skett. Angriparen vill skapa goda förutsättningar för handlingsfrihet och vidare agerande från sin sida, politiskt och militärt. Detta inkluderar både agerande mot tredje part och mot Sverige, om Sverige efter ett inledande angrepp inte fogar sig. Angriparen strävar inledningsvis till att undvika att orsaka civila förluster, för att inte uppfattas som hänsynslös.

De medel som angriparen använder initialt är olika former av fjärrstridsmedel, inklusive kryssningsrobotar och ballistiska robotar, cyberattacker och specialförband för att utföra sabotage. Obemannade system utnyttjas för såväl vapeninsatser som spaning och underrättelseinhämtning. Attackflyg med styrda vapen används för uppföljningsangrepp. I en första fas om 1–2 dagar utgörs målen för angreppet i första hand av Sveriges svenska flyg- och marinstridskrafter, främst i bas, samt de lednings- och understödsfunktioner dessa behöver för att nå effekt och ha uthållighet. Därtill bekämpas infrastruktur av kritisk militär betydelse (elkraft, telekommunikationer, kritiska broar/vägar). Därvid föredras mål med låg påverkan på omgivningen i form av döda och skadade. Efter ett par dagar, där den svenska regeringen inte har vikit ner sig och svenska flyg- och marinstridskrafter har bekämpats, riktas angrepp även mot svenska markförband samt mot eventuella marina enheter till sjöss. I detta ingår att begränsa eller hindra Försvarsmaktens möjligheter att mobilisera, förflytta förband, skydda sig mot angrepp, uppfatta läget och att genomföra väpnad strid.

Därtill anfaller angriparen i denna fas civil och militär infrastruktur av särskild betydelse för mottagande av hjälp från tredje part, med syftet att få stöd till Sverige att framstå som farlig och osäker. Angreppen pågår 3–5 dagar. Angriparen har möjlighet att eskalera konflikten i olika hänseenden, inkl. landstigning m.m. på svenskt territorium.

Förutsättningar för att värna civilbefolkningen

Förvarningen förmodas vara kort. Samtidigt riktas de inledande angreppen mot mål där de direkta förlusterna bland civilbefolkningen är små vilket ger viss tid för åtgärder innan större grupper drabbas. Civilbefolkningen kommer efterhand drabbas av indirekta effekter genom att viktig infrastruktur slås ut vilket åtminstone lokalt och regionalt kraftigt påverkar levnadsbetingelserna. Det finns behov av att kunna flytta resurser dit behoven är som störst och vikten av att nå allmänheten med information. Det militära försvarets behov av stöd och resurser är mycket stora, exempelvis i fråga om sjukvårdsresurser då många av de mål som angrips är militära. Situationen kommer att ställa stora krav på förmågan att prioritera resurser mellan landets olika delar och olika funktioner i samhället.

Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

De samhällssektorer som är utsatta för direkta angrepp är, förutom skydd och säkerhet, energiförsörjning (främst elkraft), elektroniska kommunikationer och transporter

⁹ FOI memo 5089, 2014-10-14, Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, sid 13-16.

(transportinfrastruktur). Övriga sektorer, såsom livsmedelsförsörjning, hälso- och sjukvård, finansiella tjänster osv., påverkas dock indirekt, dels av bortfallet av elström och telekommunikationer samt transportsvårigheter, dels av de utträngningseffekter och andra påfrestningar som ett överraskande krigsutbrott medför.

Energiförsörjning (elkraft) framstår som den enskilt mest betydelsefulla sektorn. Utslagning av produktion och distribution av elektrisk kraft kan väntas få mycket stora effekter dels direkt, dels i andra och tredje led på nästan alla de andra sektorerna och på det militära försvaret. Vårt samhälle är starkt elberoende och det är inte alla samhällsfunktioner som har tillgång till fungerande reservkraft. Till saken hör att även partiell utslagning av systemen för produktion och distribution av elkraft kan leda till överbelastning, varvid systemen kan upphöra att fungera, helt eller delvis.

Vad gäller elektroniska kommunikationer kan man förvänta bortfall/degradering av kapaciteten på grund av direkt bekämpning, cyberattacker och andrahandseffekter av bortfall av elektrisk kraft. Samtidigt kan belastningen på de civila elektroniska kommunikationssystemen öka, dels genom ökade kommunikationsbehov för de militära och civila försvaren, dels till följd av ökad kommunikation kopplad till allmänhetens oro på grund av kriget. Det sammantagna resultatet kan bli överbelastning, varvid behov uppstår att kunna prioritera och leda trafik.

Transporter är den tredje civila sektorn som i detta typfall utsätts för direkt bekämpning, främst mot broar/vägar och flygplatser/hamnar av kritisk betydelse för det militära försvaret. Utan el återstår främst väg- och flygtrafik, och denna blir svår att leda utan el och telesamband. Sjötransport är en möjlighet, dock främst för längre transporter, men denna är dels sårbar, dels beroende av lämpligt tonnage, samt vägtransport till/från hamn. Utslagning av viktiga knutpunkter bör ge stockningar uppströms och brister nedströms avbrottet. Kringgång bör vara möjligt, men kostar tid och resurser. Totalt sett torde dock i detta typfall de indirekta effekterna av bortfall av elström och telekommunikationer påverka transportsektorns funktionalitet mer än resultatet av den direkta bekämpningen.

Övriga sektorer (finansiella tjänster, handel och industri, hälso- och sjukvård, information och kommunikation, kommunalteknisk försörjning, livsmedel, socialförsäkringar, samt ledning och förvaltning) torde i detta typfall främst drabbas av sekundära och tertiära effekter, dels på grund av bortfall av el, tele och transporter, dels på grund av den oro bland befattningshavare och allmänhet som ett krigsutbrott rimligen leder till.

Inom sektorn skydd och säkerhet är Försvarsmakten ett primärt mål och det är inte heller otänkbart att t.ex. Kustbevakningen eller system för sjöövervakning m.m. kan vara potentiella mål. Övriga aktörer inom sektorn som t.ex. polis och räddningstjänst blir också sannolikt hårt belastade, dock utan att vara huvudsakliga mål för angriparen.

Sektorn ledning kan föranleda ett eget omnämmande. Den centrala ledningen borde ha viss beredskap för denna typ av scenario, samt ha tillgång till reservkraft och skyddade lokaler m.m. Samtidigt kan den centrala ledningen tänkas bli utsatt för direkta angrepp, vilket skulle försvåra verksamheten påtagligt. Belastningen på den centrala ledningsnivån torde under alla förhållanden bli stor i händelse av ett överraskande krigsutbrott. Om därtill inte regional och lokal ledning, samt bevakningsansvariga myndigheter och berörda företag, har ett fungerande maskineri för detta slag av händelse torde belastningen på den centrala nivån bli än större. Om man lägger på bortfall av elförsörjning och telekommunikationer så är potentialen för kaos och paralyserande inte obetydlig, med uppenbara följdkonsekvenser för de militära och civila försvaren, särskilt under den första tiden efter ett angrepp. Av fundamental betydelse och särskild vikt är att regeringen snabbt kan besluta om mobilisering och högsta beredskap, samt eventuellt om att riket befinner sig i krig, samt

kommunicera dessa beslut till berörda. Om så kan ske, och om civila och militära aktörer har en aktuell, relevant och välövd planering för ett sådant läge, borde dock problemen kunna mildras.

Förutsättningar för att stödja det militära försvaret

I den här situationen inleds angreppet när det svenska militära försvaret i allt väsentligt står på fredsfoot, och därpå ska påbörja mobilisering under pågående angrepp.

Ett rimligt antagande bedöms vara att det militära försvarets beroende av civila aktörer avseende elkraft, telekommunikationer och transporter är högst betydande, särskilt i ett läge som ovan.

Ledningskaos, civilt och militärt och på olika nivåer, torde också i hög grad ha negativa konsekvenser för det militära försvarets möjligheter att fungera på fredsfoot och att skifta till krigsfoot. Detta gäller särskilt om planering för ett sådant fall inte finns färdig och har övats.

I den här situationen påverkas de civila sektorernas förmåga att stödja det militära försvaret allvarligt av direkta angrepp på sektorerna el, tele och transporter, medan övriga sektorer påverkas indirekt genom bortfall av el, tele och transporter, överbelastning och ledningskaos. Sådana förnödenheter och tjänster som kan finnas gripbara lokalt kan dock ställas till Försvarmaktens förfogande, om förutsättningarna i övrigt finns, men detta torde vara av övergående betydelse om inte påfyllnad från centralt håll kan ske. Om bortfallet av elkraft och teleförbindelser kan hävas eller mildras, så borde dock de civila sektorerna totalt sett ha möjlighet att stödja det militära försvaret

Exempel på variationer

Utvidgat målval: Angreppen kan breddas mot att också civila mål som inte är av uppenbar militär betydelse blir primära. Angreppen på de civila sektorerna blir då både bredare och djupare. Typfallens tyngdpunkt på angrepp med kryssningsrobotar kombineras i högre grad med angrepp såsom sabotage mot infrastruktur m.m., attentat mot nyckelpersoner och attacker syftande till att sprida skräck i samhället eller anstränga sjukvården. Angriparen fäster här mindre avseende vid opinionen i världssamfundet än vad som beskrivs i händelseförloppet ovan.

Längre förvaringstid: Sverige kan ha genomfört vissa militära och civila beredskapshöjningar innan angreppet sker. Sådana torde dock inte göra större skillnad om de inte påtagligt reducerar sårbarheten mot angrepp med fjärrstridsmedel, och/eller ökar förmågan i samhällets olika delar att återhämta sig efter ett angrepp. Sverige kan också ha tagit konkreta politiska och militära steg för att underlätta snabb hjälp utifrån. I en mer långtgående variation ingår tredje part redan från början som aktiv deltagare och är då angriparens egentliga huvudmotståndare. Denna tredje part har rimligen allierade som deltar i konflikten. Utdraget förlopp i ett läge där Sverige efter de inledande angreppen inte visar några tecken på att foga sig fortsätter motståndaren med motsvarande angrepp ytterligare ett antal dagar. Även om det inte pågår väpnad strid mellan stridskrafter på svenskt territorium (krig i traditionell mening) så motsvarar situationen krig i en samtida kontext.

Militärt angrepp som omfattar landstigning och luftlandsättning mot viktiga områden i Sverige¹⁰

Den här situationen innebär mycket stora påfrestningar för såväl det militära som civila försvaret. Det militära försvaret genomför mobilisering och strid samtidigt, trots att man fått sina spetsigaste delar försvagade av de inledande attackerna, och de civilas möjligheter att stödja Försvarmakten är allvarligt kringskurna.

¹⁰ FOI memo 5089, 2014-10-14, Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, sid 16-26.

Angreppet kan riktas mot olika mål, civil och militära, över Sveriges yta. Luftlandsättning av fallskärmstrupp och andra markstridsenheter bedöms främst indirekt beröra västra Sverige och i mindre omfattning i ett sekundärt område.

Situation och händelseförlopp

Angriparens syfte är att kraftigt reducera Sveriges förmåga att agera i en aktuell internationell kris, genom att fysiskt förneka oss och tredje part militär handlingsfrihet i närområdet och samtidigt öka sin egen handlingsfrihet. Angriparen söker att uppnå sina mål så fort som möjligt, samt att kraftigt försvaga Sveriges möjligheter till ledning, beslutsfattande och agerande. Strävan är att genomföra angreppet så snabbt som möjligt, med utnyttjande av överraskningsmomentet, och nå effekt innan Sverige eller tredje part hunnit agera effektivt.

Operationens strävan till överraskning och snabbhet betyder att angriparen tar större taktiska/operativa risker än vad som är doktrinärt "normalt" och att landstigning/luftlandsättning påbörjas så snart Sveriges fjärrstridskrafter, ledningssystem och infrastruktur m.m. har reducerats i tillräcklig omfattning.

En ökad politisk och militär spänning inklusive tecken på anfallsförberedelser före angreppet har noterats, varför Sverige har vidtagit smärre förberedelser inom militär, polisiär och övrig civil beredskap. Dock sker angreppet utan föregående tydlig strategisk/operativ varning, varför förberedelserna inom det militära försvaret och enstaka myndigheter endast är marginella.

Angreppet inleds med en våg av fjärrstridsmedel mot Sverige (om ca 100-200 stycken), dock bedömt avsevärt färre antal mot Västsverige. Fjärrstridsmedel är kryssningsrobotar kombinerade med ballistiska robotar och sabotagegrupper. Cyberattacker sker mot viktiga funktioner.

Mål är svenskt flyg och flotta i bas, reservbaser, förråd för kvalificerad ammunition, bränsle, reservdelar etc., markförband med hög tillgänglighet, det militära försvarets ledningsorgan och kommunikationsnoder, samt centralförråd. Ett mindre antal insatser görs mot civil infrastruktur av särskild betydelse (el, tele och väg/järnväg). Vissa insatser som stör den politiska och den militära ledningen genomförs med sabotagegrupper. Områden och infrastruktur av särskild betydelse för tillförsel av hjälp utifrån blockeras eller neutraliseras med sabotage eller fjärrstridsmedel.

El- och telenät i Mellansverige och vissa regioner är utslagna för minst några dagar och förflyttningar på väg/järnväg försvåras allvarligt. Fortsatta angrepp försvårar berörda aktörers försök till reparationer och mättrar Sveriges motståndskraft. Skadeutfallet militärt och civilt på svensk sida är i de flesta fall måttligt, utom på ett fåtal särskilt drabbade orter, samt på platser där fjärrstridsmedel av misstag har träffat bostadshus.

Ett svenskt område av stor strategisk/operativ betydelse besätts av fallskärmstrupp och andra markstridsenheter. Luftlandsättning och landstigning sker även i mindre omfattning mot ett sekundärt område. Luftlandsättningarna och landstigningarna understöds av attackflyg.

Efter de första attackerna beslutar regeringen om högsta beredskap och om mobilisering. Ansvariga aktörer försöker bedöma vad som har skadats och den påverkan skadorna får, samt vad som inom angripna system inte slagits ut och därmed har blivit mer skyddsvärt.

De militära resurser som inte har slagits ut reorganiseras på bästa möjliga sätt för verkan och överlevnad, samtidigt som mobilisering ska genomföras. Detta är mycket krävande och försvåras av att ledningsfunktioner har varit mål. Svåra prioriteringar är nödvändiga.

Angriparen framgrupperar attackhelikoptrar, kvalificerat luftvärn och kustrobotar till tagen terräng i syfte att öka sin egen och minska Sveriges och tredje parts handlingsfrihet.

Ett ultimatum utfärdas av angriparen, med innebörden att Sverige inte kommer att tillfogas ytterligare skada och angriparen kommer att dra sig tillbaka, på villkor att Sverige avbryter samarbete med tredje part och i stället samarbetar med angriparen.

Total förfluten tid från angreppets inledning till när ultimatumet löper ut är tre dygn.

Förutsättningar för att värna civilbefolkningen

Den stora omfattningen av angreppet i kombination med överraskningen skapar stora utmaningar i att värna civilbefolkningen på de platser som är under angrepp. Behov uppstår av att evakuera befolkning från ett stort antal platser samtidigt. Omfattande spontanevakning från områden som direkt berörs av angreppen innebär samtidigt behov av att kunna hantera snabbt uppkomna icke planerade strömmar och ansamlingar av människor som lämnat sina ordinarie bosättningsorter.

Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

Hela samhället påverkas av händelserna som typfallet omfattar.

Den påverkan som de tidigare beskrivna typfallen medför är också aktuell för detta typfall, med skillnaden att den geografiska isoleringen blir mer framträdande, då det finns främmande trupp i territoriet. Situationen ter sig mycket krävande för såväl för ledning på central, regional och lokal nivå. Med de specifika angreppen mot ledning och infrastruktur, betydande skadeutfall på vissa platser samt landstigning/ luftlandsättning, torde problemen bli mycket stora.

Påverkan på transportsektorn blir stor, delvis till följd av att elförsörjningen områdesvis slås ut, delvis som följd av direkta attacker vid viktiga anslutningspunkter och andra noder såsom hamnområden, särskilt i närheten av strategiskt viktiga områden. Attacker mot t.ex. elförsörjningen i Mälardalen innebär att bl.a. tågtrafiken påverkas. Flera operatörer, transportföretag, åkerier etc. minskar omfattningen av sin verksamhet, delvis på grund av svårigheterna att komma fram men även med anledning av riskläget. En följd av att attacken är fragmenterad är att delar av transporter inom delar av samhället på sina ställen fungerar lokalt och regionalt.

Sektorerna information och kommunikation samt elektroniska kommunikationer påverkas av att angriparen i inledningsskedet har siktat in sig på tele- och ledningssystem. Detta får följder för inte bara de civila delarna av samhället – även militärt försvar använder infrastruktur inom sektorn som har påverkats negativt av angreppen.

Sektorerna information och kommunikation samt elektroniska kommunikationer påverkas av att angriparen i inledningsskedet har siktat in sig på tele- och ledningssystem. Detta får följder för inte bara de civila delarna av samhället – även militärt försvar använder infrastruktur inom sektorn som har påverkats negativt av angreppen.

Energi- och vattenförsörjning påverkas direkt i de kommuner som påverkas av angrepp. Det faktum att elektriciteten bitvis är utslagen får stora konsekvenser även för annan kommunalteknisk försörjning.

Hälso- och sjukvårdssektorn belastas lokalt och momentant på de platser där angreppen är mest omfattande. Skadorna är i stor utsträckning splitter- och brännskador. Möjligheter till omsorg påverkas av förhöjda risker i vissa områden samt möjlighet till kommunikation.

Sabotagen riktade mot rikets ledning får direkta konsekvenser för beslutsfattandet men även offentlig förvaltning, ledning och stöd i stort. Nedsatta möjligheter till kommunikation, på grund av

utslagen teletrafik, påverkar på kort sikt kontakter mellan myndigheter och kommuner samt viktigare aktörer som har behov av t.ex. stöd genom fattade beslut.

Räddningstjänsten blir belastad i angripna områden. Därmed blir dess möjligheter till stöd till det militära försvaret begränsade.

I sektorn skydd och säkerhet påverkas ett flertal myndigheter, inte minst polisen (och förstås Försvarsmakten).

Uteblivna samhällsfunktioner, t.ex. inom hälso- och sjukvård samt omsorg samt skydd och säkerhet skapar osäkerheter och riskerar att öka på skräck samt minska moralen hos allmänheten. Detta accentuerar effekter som hör hemma under psykologiskt försvar.

Den militära aktiviteten i svenskt luftrum påverkar icke-militär luftfart – tillförsel av varor till Sverige och Sveriges möjlighet till hjälp utifrån påverkas. Civila flygrörelser begränsas kraftigt och uteblir tidvis helt i vissa områden.

Förutsättningar för att stödja det militära försvaret

I den här situationen med en angripare som med överraskningsmoment besätter del eller delar av svenskt territorium, påverkas det civila försvarets förutsättningar att stödja det militära försvaret redan innan beslut om höjd beredskap. Hela samhället (och därmed i princip hela det civila försvaret) påverkas av angreppet. Geografisk isolering förekommer vilket i sig medför utmaningar.

Grundläggande samhällsfunktioner som också det militära försvaret nyttjar påverkas, t.ex. uppstår begränsningar i elkraft och telekommunikationer (se angrepp med fjärrstridsmedel m.m. riktat huvudsakligen mot civila mål och angrepp med fjärrstridsmedel riktade främst mot militära mål ovan).

Eftersom förvarningsfasen är kort finns risk att aktörerna inom det civila försvaret inte hinner uppåda ett stöd till det militära försvaret i tid.

Stöd och hjälp utifrån

Sveriges möjligheter till hjälp utifrån påverkas i stor utsträckning av säkerhetsläget och omvärldsläget. Att sända hjälp till Sverige innebär, för den part som gör det, en risk för egna resurser och är ett ställningstagande i den internationella krisen. Politiska/ diplomatiska ställningstaganden från Sveriges sida och i vilken utsträckning statsmakterna har för avsikt att försvara oss ensamt eller söka hjälp från tredje part påverkar regeringens agerande.

Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik¹¹

Hotbilden i gråzonen är komplex och diffus. Den tillåter inte en lika tydlig gränsdragning mellan fred och krig. I takt med förändringar av omvärlden och den säkerhetspolitiska situationen konstateras att länder och aktörer som vill påverka Sveriges intressen, handlingsfrihet, förmågor och agerande kan använda politiska, ekonomiska, psykologiska och militära medel för att nå sina avsikter, bland annat genom påtryckningar, sanktioner, spridning av desinformation, sabotage och maktdemonstrationer. Dessa medel kan kombineras på olika sätt och användas såväl öppet som dolt och kan utgöra en sammansatt påverkansoperation som en aktör kan iscensätta för att nå sina övergripande mål. Underrättelseverksamhet riktad mot svenska intressen och installationer samt cyberattacker är tänkbara verktyg. Aktiviteter riktas mot hela samhället och olika medel utnyttjas för att uppnå

¹¹ 2018-01-31, FOI Memo 6338, Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik, sid 2–9.

politiska målsättningar eller för att skapa gynnsamma förutsättningar för ett framtida militärt agerande.

Gråzonen ställer stora krav på beslutsfattande och agerande, och påtalar särskilt dilemmat förknippat med den initiala osäkerheten om att förstå om det som sker utgör medvetna handlingar eller inte.

Situation och händelseförlopp

En gråzonssituation kan skapas av motståndaren att överraska och vilseleda för att undvika motåtgärder och beredskapshöjning. Syftet med de antagonistiska aktiviteterna i gråzonen kan variera, exempelvis att få Sverige att justera sin handels-, utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitik, att hindra Sverige från att ta emot eller komma andra till hjälp, att försvaga Sverige inför en militär konflikt, att belasta det europeiska samarbetet etc. Beroende på situation och syfte kan aktiviteterna få olika karaktär, exempelvis dolda för att skapa osäkerhet om vem som ligger bakom dem eller mer öppna för att mer tydligt hota och skrämmas.

Förutsättningar för att värna civilbefolkningen

Trots att de inledande händelsernas påverkan på samhällets funktionalitet är begränsad finns risk för att oro och rädsla breder ut sig, vilket exempelvis kan öka sjukfrånvaron. Informationskampanjer, desinformation, falska meddelanden och annan psykologisk påverkan kan i sin tur påverka allmänhetens förtroende för samhällets styrning och därmed försvarsviljan.

Ökningen av olyckor påverkar direkt civilbefolkningen men ökar också arbetsbelastningen för polis, räddningstjänst och akutsjukvård, vilket indirekt minskar möjligheten att värna civilbefolkningen.

Störningar i el- och värmesystem som inträffar under de kalla årstiderna kan ha direkt påverkan på civilbefolkningens hälsa.

Behov av evakuering av särskilt utsatta kan behövas. Elavbrott i kombination med störningar i leveransen av reservkraftsbränsle påverkar exempelvis sjukvård och avloppsrening, vilket också kan drabba civilbefolkningens hälsa. Avsaknad av varmvatten kan medföra sämre hygien och därmed ökad risk för smittspridning och eventuella sjukdomsutbrott.

Störningar i betalningssystemen påverkar människors möjligheter att anskaffa förnödenheter och därmed deras fysiska hälsa. Om det inte är möjligt att anskaffa förnödenheter på normal väg kan snatterier, småstölder och inbrott komma att öka. Detta kan till viss del direkt drabba civilbefolkningen men också arbetsbördan för ordningsmakten, vilket i sin tur indirekt kan påverka möjligheterna att värna civilbefolkningens säkerhet.

Störningar som drabbar data- och telekommunikationer skapar följd effekter som direkt kan påverka människors hälsa, exempelvis att läkemedel inte går att hämta ut. Om det inte går att nå ut med VMA kan det innebära allvarliga fysiska risker för civilbefolkningen. Där spelar bl.a. mediesektorns funktionalitet en viktig roll. Mediers förmåga att nå ut med saklig och opartisk information är överhuvudtaget en viktig beståndsdel i det psykologiska försvaret. Begränsad möjlighet till pålitlig nyhetsförmedling kan skapa oro och otrygghet, öka ryktesspridning samt öka möjligheten att medvetet sprida falsk information. En annan viktig del i ett psykologiskt försvar är att identifiera, analysera och möta informationskampanjer, vilket försvåras av störningar i informationsinfrastrukturen. Å andra sidan försämras då även möjligheten att iscensätta informationskampanjer och sprida falsk information.

Eskalering med stora störningar på nationell infrastruktur, akut livsmedelsbrist och förekomst av våldsbrott finns uppenbara risker för civilbefolkningens fysiska välmående.

Förutsättningar för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

Även om samhällets funktionalitet tekniskt sett endast marginellt påverkas i förloppets inledning så kan den påverkas om människor pga. oro och rädsla sjukskriver sig eller uteblir från jobbet. Även mindre störningar i lokal och regional elförsörjning, liksom i data- och telekommunikationssystemen, bidrar till förstärkta störningar i andra system, exempelvis livsmedelsförsörjningen, betalningssystemen, vatten- och avloppssystemen, fjärrvärmesystemen och transportlogistiksystemen, som i sin tur får ytterligare spridningseffekter. Ett exempel är elavbrott som medför att tankstationer inte fungerar, vilket efter kort tid försvårar transporter av exempelvis livsmedel, postförsändelser, reservdelar, sjukvårdsmateriel och personal. Även samhällsfunktioner med reservkraft kan påverkas av mindre men återkommande elavbrott om nytt bränsle inte hinner fyllas på i tid innan nästa elavbrott uppstår. Det kan exempelvis gälla avloppsreningsverk, trafikledningscentraler, sjukhus, jordbruksanläggningar och lager i livsmedelskedjan.

Större störningar som drabbar nationell elförsörjning samt data- och telekommunikation kan skapa omfattande följd effekter i en rad sektorer. Det kan exempelvis gälla det elektroniska recepthanteringssystemet för utskrivna läkemedel, bankers internet-servicefunktioner, livsmedelskedjornas beställningssystem och lagersaldon, den spårbundna kollektivtrafikens signalsystem samt informations- och nyhetsförmedlingen.

Begränsningar av importflödena till Sverige får svåröverskådliga följd effekter eftersom detta inte bara omfattar färdiga produkter utan även insatsvaror till exempelvis livsmedels- och tillverkningsindustrin samt inte minst reservdelar och underhålls- och reparationsmateriel.

Att hantera stora infrastrukturella störningar samt att återställa funktionalitet är en utmaning oavsett händelseförlopp. Sådana insatser måste kunna ledas och försörjas med materiella resurser samt kompetens och arbetskraft. Till skillnad från vid en "naturlig" kris kan en antagonist på olika sätt försöka att ytterligare försvåra hanterings- och återställningsarbete, exempelvis genom att störa ledningsfunktioner.

Vissa uppgifter som åläggs polis, räddningstjänst och akutsjukvård kan komma att nedprioriteras om dessa aktörer överbelastas av kraftig ökning av olyckor. I ett skede där särskilt utsatta människor är i behov av extra resurser från redan hårt belastad kommunal vård- och omsorgspersonal kan andra kommunala funktioner komma att nedprioriteras.

Desinformation som måste dementeras tar myndigheternas resurser i anspråk och undergräver också myndigheternas trovärdighet i att kommunicera läget framöver, då en faktisk höjning av hotnivån kan bli aktuell. Att nå ut med korrekt och saklig information kan i sin tur mildra indirekta effekter av störningar, exempelvis hamstring av livsmedel och drivmedel.

Påverkan och påtryckningar mot beslutsfattare inom privat samhällsviktig verksamhet kan exempelvis beröra godstransporter, apotek och läkemedelstillverkning, banker, energi, mobiltelefoni och internet, dagligvaruhandel samt privat hälso- och sjukvård.

Oavsett anledning till eventuella sjukdomsutbrott drabbas indirekt samhällets funktionalitet av sjukfrånvaro då samhällsfunktioner blir underbemannade. Bemanningen av samhällsviktiga funktioner försvåras också om människor som tillhör resursstarka grupper, med hänsyn till sin egen och sina familjers säkerhet, väljer att lämna sina boendeorter eller resa utomlands.

Förutsättningar för att stödja Försvarmakten

Det bör noteras att om det inte råder höjd beredskap är det kanske så att det förväntas att Försvarmakten ska stödja krisberedskapen och det civila samhället, snarare än att Försvarmakten ska motta stöd. Dock Försvarmaktens stöd till samhället måste hela tiden vägas mot utförandet av de egna uppgifterna och detta kan leda till behov av samordning mellan militära och civila resurser.

Exempel på variationer

Diplomatiska medel kan exempelvis vara fientlig retorik, restriktioner och persona non grata, avbrutna kontakter samt ultimatum och hot om våld. Förutom faktiska angrepp kan enbart hot om stridshandlingar vara ett sätt att påverka beslutsfattare och befolkning. Sådana hot skulle även kunna omfatta massförstörelsevapen.

Ekonomiska medel kan vara marknadspåverkan, avtalsbrott, sanktioner, avbrutna handelsförbindelser, ökat inflytande över svensk infrastruktur och övertagande av svenska tillgångar utomlands.

Politiska medel kan exempelvis vara subversiv verksamhet och politisk infiltration samt att påverka Sverige via påverkan på andra länder och organisationer (t.ex. EU). Påverkansoperationer omfattar hela maktmedelsfältet och kan förstås som en samordnad användning och skraddarsydd blandning av exempelvis diplomatiska aktiviteter, informationsoperationer, militära operationer och ekonomiska aktiviteter bortom en stats öppna, accepterade och lagliga aktiviteter för att uppnå sina politiska mål. Det kan exempelvis handla om försök att påverka politiskt beslutsfattande och den allmänna opinionen exempelvis genom stöd till ytterlighetsrörelser, informationsoperationer och desinformationskampanjer.

Många av de tänkbara gråzonsaktiviteterna överlappar varandra. Exempelvis kan iscensättande av terrorhandlingar ses som både som ett politiskt och ekonomiskt maktmedel som också kan förväntas ha psykologiska effekter, vilket också militära maktdemonstrationer, informationsoperationer, internetaktivism och påtryckningar mot enskilda beslutsfattare kan förväntas ha.

På informationsarenan återfinns därutöver exempelvis cyberangrepp mot samhällsfunktioner, informationsintrång och cyberspionage mot företag och myndigheter, kompromettering av beslutsunderlagsdata samt nätattacker riktade mot myndigheter, företag och massmedier. Illegal underrättelseinhämtning, iscensättning av kriminalitet, personhot och sabotage kan ses som okonventionella metoder mer eller mindre associerade med militära maktmedel såsom specialoperationer, blockader samt angrepp/krigföring genom ombud.

Ombud för angrepp kan i stort sett vara vem som helst i en gråzonssituation. Den externa statlige antagonisten kan i gråzonen även utnyttja interna antagonister, exempelvis radikaliserade aktivister, kriminella grupperingar, den internationellt organiserade brottsligheten samt terrorister.

Ytterligare utmaningar för krisberedskapen och det civila försvaret och komplicerar den breda gråzonshotbilden är att det som normalt omfattar den ordinarie civila krisberedskapens hotbilder bör också ingå i totalförsvarets gråzonshotbilder, men inte med samma utgångspunkt. Den externa antagonisten kan skapa "olyckor", infrastrukturella störningar, smittspridning och underblåsa social oro. Antagonister kan inte skapa extrema väderhändelser, klimatförändringar eller naturkatastrofer men dessa händelser kan ändå exploateras, när de väl uppstår, av såväl interna som externa antagonister, exempelvis i form av samhällsbelastande kriminalitet eller desinformation för att minska allmänhetens förtroende för myndigheter och regering.

Antagande utifrån hotbilden och strategiskt viktiga områden¹²

En händelseutveckling kan ske snabbt och med mycket kort varsel där Sverige och länet utsätts för hot om militära maktmedel, väpnat angrepp eller annan påverkan. En sådan utveckling kan föregås av ett försämrat omvärldsläge (gråzonsläge) med ett antal betydande störningar i länets samhällsviktiga funktioner. Syfte bedöms vara att påverka vårt beslutsfattande, handlingskraft och vår trygghet.

Sådana händelser bedöms kunna utgöras av störningar i betalningssystemet, påverkan på energiförsörjning, data och telekommunikationer, psykologiska påverkansoperationer, blockerad varutillförsel, hotfull uppträdande och övningsverksamhet samt minering av viktiga farleder.

Åtgärder och agerande i förskedet ska därför utgöras av samtliga aktörers fortlöpande informationsinhämtning och med bedömning av utvecklingen i kombination med uppdaterade planverk, väl övade sambands- och rapporteringsvägar, löpande utbildning och övning av personal samt i övrigt vidta de förberedelser som måste till. Allt ska syfta till att höja vår totalförsvarsförmåga i länet.

Ett angrepp mot Sverige och länet bedöms kunna inledas med att en motståndare genomför avståndsbeväpning (tex med robotar och kryssningsmissiler) mot Försvarmaktens objekt och anläggningar inom hela länet i syfte att försvåra svensk mobilisering. Sådan avståndsbeväpning bedöms kunna föranleda stort skadeutfall på människor, infrastruktur och på anläggningar i form av ras och bränder. Motståndaren antas inrikta beväpningen mot Försvarmaktens marin- och flygbasområden, mobilisering och mobiliseringsförråd, civila hamnar och järnvägsknutpunkter som är av betydelse för försvarsansträngningarna, ledningsplatser och andra viktiga försvarsanläggningar.

I syfte att störa varutillförseln bedöms det inte uteslutet att en motståndare på olika sätt försvårar situationen i och flöden ut från Göteborgsregionen. Motståndarens åtgärder kan kompletteras med förment uppfattade fredsolyckor som skogsbränder.

I ett senare skede kan motståndaren ha tagit delar av södra Sverige och delar i anslutning till huvudstaden samt på Gotland. Från dessa områden bedöms fortsatt avståndsbeväpning kunna ske mot större delar av länet.

I en väpnad konflikt i Sveriges närområde eller på svenskt territorium bedöms militärt stöd från annan nation(er) komma att tillföras till eller grupperas i eller förflyttas genom Västra Götaland. Ny hotbild kan uppstå beroende på val av grupperingsplats och transportvägar för tilltransport.

Försvarmaktens fredstida organisering i Västra Götaland¹³

Västra Götaland har en hög koncentration av utgångsgrupperade militära förband, hemvärnsförband, flygvapnets baser och basområden för marinens verksamhet.

I länet finns Försvarsmedicincentrum (FöMedC) i **Göteborg** vars uppgift bl.a. är sjukvård.

Livregementets husarer (K 3) i **Karlsborg** vars uppgift bl.a. är att utveckla och utbilda underrättelseförband, luftburna förband och nationella skyddsstyrkor. K 3 bedriver också verksamhet inom överlevnads- och fallskärmstjänstområdet.

¹² Länsstyrelsen Västra Götaland och Räddningstjänsten i Östra Skaraborg

¹³ <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/#/organisation>, hämtad 2020-11-17, kl. 17.56.

Markstridsskolan (MSS) i **Skövde** vars uppgift bl.a. är att utbilda officerare och ansvarar även för utveckling inom markstridsområdet.

Skaraborgs flygflottilj (F 7) i **Såtenäs** vars uppgift bl.a. är att vara bas för stridsflyg och transportflyg, Vid F 7 utbildas också stridsflygpiloter till Flygvapnet.

Skaraborgs regemente (P 4) i **Skövde** vars uppgift bl.a. är att utbilda personal till en brigadstab, två mekaniserade bataljoner, ett tungtransportkompani och ett brigadspaningskompani. Regementet använder stridsfordon 90 och stridsvagn 122.

Trängregementet (TrängR) i **Skövde** vars uppgift bl.a. är att vara Försvarsmaktens resurs som har hand om logistik så som förnödenhetsförsörjning, teknisk tjänst, kommunikations- och sjukvårdstjänst. Här finns också Försvarsmaktens logistik- och motorskola.

Västra Militärregionen (MRV) har sin stab i **Skövde**. MRV vars uppgift bl.a. är att utbilda och leda hemvärnsförband i länet samt har det övergripandet ansvaret att stödja och samordna verksamheten som sker inom Västra Götaland. Hemvärnsförbanden består bl.a. av bevakningskompanier och insatskompanier. Bevakningskompanierna är stationära förband som verkar lokalt, och av insatskompani är taktiskt rörliga förband med mer krävande uppgifter. Insatskompanierna förflyttar sig med bandvagn, terrängbil och specialutrustade minibussar. De kan därmed kraftsamla dit Försvarsmakten behöver dem som bäst.

Hemvärnet löser också uppgifter längs Sveriges kuster med båtburna enheter, informationsinhämtning genom spaning och ytövervakning med underrättelsekompanier. Vidare finns CBRN-plutoner (hanterar kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära händelser), trafikplutoner, pionjärplutoner (ingenjörförband) och granatkastarplutoner.

Hemvärnsbataljoner i länet¹⁴:

- Kinnebataljonen (38:e hemvärnsbataljonen) som har Mariestads kommun och Götene kommun som huvudsakligt ansvars- och upptagningsområde.
- Bohusbataljonen (40:e hemvärnsbataljonen) har Vänersborg, Trollhättan, Bohuslän och Dalslands område som huvudsakligt ansvars- och upptagningsområde.
- Göteborgs södra bataljon (41:a hemvärnsbataljonen) omfattar centrala Göteborg samt Mölndal och består av två insatskompanier, ett bevakningskompani och ett underrättelsekompani.
- Göteborgs norra bataljon (42:a hemvärnsbataljon) som har ansvars- och upptagningsområde i norra delarna av Göteborg.
- Göteborgs skärgårds bataljon (43:e hemvärnsbataljon) som är främst inriktad mot att verka i Göteborgs hamn med farled och skärgård men skall också kunna lösa uppgifter på andra platser längs kusten.
- Älvsborgsbataljonen (44:e hemvärnsbataljonen) som har ett ansvars- och upptagningsområde som omfattar Alingsås, Bollebygds, Borås, Herrljunga, Härryda, Lerum, Marks, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamns och Vårgårda kommuner.

¹⁴ [Organisation - Försvarsmakten \(forsvarsmakten.se\)](https://www.forsvarsmakten.se), hämtad 2021-01-04, kl. 15:51

Försvarsmaktens övningsfält I länet; Skövde, Kvarn, Skredsvik, Remmene, Göteborg, Såtenäs, Karlsborg.¹⁵

Folkrätten¹⁶

I planläggningen och samordningen mellan militär verksamhet och civil verksamhet är det viktigt att beakta Folkrätten så att inte du utsätter civilbefolkningen, dvs medborgarna - dina nära och andras nära för hot och risker som inte behöver tas.

Övergripande belyser Folkrätten fyra principer; distinktion, proportionalitet, försiktighet och förbudet mot att orsaka onödigt lidande och överflödigt skada. Det handlar om att krigföringen ska inriktas på att:

- försvaga motståndarens stridskrafter
- att civila personer och civil egendom inte ska drabbas i större utsträckning än vad som är militärt motiverat
- att lidandet för såväl de som deltar i stridigheterna och de som annars drabbas av kriget ska minskas

Distinktion

Innebär att de stridande parterna alltid måste skilja mellan militära mål å ena sidan och civila personer och civila objekt å den andra sidan, och att anfall endast får riktas mot militära mål. Med militärt mål avses personer och objekt som det innebär en avgjord militär fördel att attackera. Det kan röra sig om den andra sidans väpnade styrkor, stridsvagnar, krigsfartyg och stridsflygplan, men även militära baser, ammunitionslager och fabriker som tillverkar vapen.

Det är viktigt att understryka att den humanitära rättens bestämmelser inte innebär något fullständigt skydd för civila. Civila personer och objekt förlorar sitt skydd och blir militära mål för det fall och under den tid som de "direkt deltar" i konflikten. Därutöver riskerar personer med civil status drabbas av effekterna av ett militärt anfall genom att befinna sig i eller i närheten av ett militärt mål som får attackeras.

Proportionalitet

Proportionalitet kompletterar distinktionsprincipen, och innebär att den militära betydelsen av ett anfall måste stå i proportion till de risker som civilbefolkningen och civil egendom utsätts för. Principen medför ett förbud mot anfall som leder till civila förluster (s.k. collateral damage) som är överdrivna i förhållande till den konkreta och direkta militära fördel som kan förväntas. Den militära betydelsen av anfällen måste stå i proportion till de risker som civilbefolkningen och civila objekt utsätts för.

Försiktighet

Försiktighet ålägger de stridande att iaktta alla rimliga försiktighetsåtgärder för att undvika skador på civila och civila objekt. Bl.a. ska allt som är praktiskt möjligt göras för att kontrollera att anfall endast riktas mot militära mål. Enligt principen ska stridsmedel och stridsmetoder väljas så att risken för

¹⁵ <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/#/organisation>, hämtad 2020-11-17, kl. 17.56.

¹⁶ Regeringskansliet och Röda korset, Information om den humanitära rätten, En skrift i totalförsvarets Folkrättsråds skriftserie, sid 10-13.

civila förluster undviks eller minskas, och anfall ska inställas eller avbrytas om det blir uppenbart att anfallet riskerar medföra oproportionerligt stora civila förluster eller skador.

Försiktighetsprincipen i planläggningen

Det är inte bara den som genomför ett anfall som är bunden av försiktighetsprincipen. Även den som försvarar sig mot anfall har skyldigheter att vidta alla nödvändiga försiktighetsåtgärder i syfte att skydda civilbefolkningen. Bl.a. ska den som försvarar sig undvika att gruppera sig inom eller i närheten av tätbefolkade områden, samt sträva efter att i möjligaste mån förflytta civila och civila objekt från områden där strider kommer att äga rum.

Förbud mot överflödig skada eller onödigt lidande

Förbudet mot överflödig skada eller onödigt lidande innebär är det förbjudet att orsaka motpartens soldater onödig skada och/eller överflödigt lidande.

Demografi Västra Götaland

Länet som helhet består av 49,8 % kvinnor och 50,2 % män. Det är i stort sett samma fördelning som i riket. I länet är flyttningsöverskottet större bland män än bland kvinnor. 39 av länets kommuner har ett flyttningsöverskott av både kvinnor och män. När det gäller inrikes flyttningar till och från länet flyttar fler kvinnor från länet än till medan det omvända gäller för män.

Ålder

Åldersfördelningen i länet är ungefär densamma som i riket men variationen mellan kommunerna är stor. Andelen äldre är högre bland kvinnor än män i alla kommuner. Befolkningen blir allt äldre och andelen äldre förväntas att fortsätta öka.

Utrikesfödda

Alla länets kommuner har ett flyttningsöverskott från utlandet för både kvinnor och män. År 2018 hade Västra Götaland 324 000 invånare som var födda utomlands, det motsvarar nästan 19 % av befolkningen. Topp fem födelseländer (för Västra Götaland och Kungsbacka): Syrien, Irak, Finland, Iran, Somalia. Vad gäller könsfördelning så anger siffror från 31 december 2018 att den är relativt jämn mellan kvinnor och män.

Yrkesliv

I Västra Götaland arbetar både kvinnor och män i stor utsträckning. Arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män i länet. Födelseland, utbildningsnivå och kön spelar stor roll när det gäller möjligheten till arbete. Människor med utländsk bakgrund, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck har lägre representation på arbetsmarknaden. Utrikesfödda kvinnor är, som exempel, underrepresenterade på arbetsmarknaden jämfört med kvinnor födda i Norden och i jämförelse med män med liknande bakgrund. Ungefär dubbelt så många kvinnor som män är deltidsarbetslösa.

63% av alla som arbetar inom privat sektor är män.

71% av alla som arbetar inom offentlig sektor är kvinnor.

Det vanligaste yrket för kvinnor i länet är undersköterska och det vanligaste yrket för män i länet är snickare, murare och anläggningsarbetare.

Inkomst

I Västra Götaland tjänar män mer än kvinnor i länets 49 kommuner. Det skiljer 3,6 miljoner kronor i lön för en genomsnittskvinna och en genomsnittsman i Sverige under ett arbetsliv.

Barn och familj

Kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

39% av tillfällig föräldrapenning tas ut av män. 28% av utbetalda föräldrapenningdagar tas ut av män.

69% av de deltidsarbetslösa är kvinnor. 61% av de timarvoderade är kvinnor.

Andel invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll uppgår år 2017 till 9,1 % vilket motsvarar andelen i riket.

Hälsa och fritid

Kvinnor lever i genomsnitt längre än män, men har i många fall sämre hälsa. Dubbelt så många kvinnor som män är korttids- och långtidssjukskrivna i Västra Götaland. Sjukskrivningen är ofta arbetsrelaterad. Psykisk ohälsa är den enskilt största orsaken till sjukskrivningar både för kvinnor och män. Det är också fler kvinnor än män som avlider till följd av psykiskt relaterade sjukdomar.

Kön, könsidentitet och könsroller har betydelse för suicid. Psykisk ohälsa är en riskfaktor för självmordsförsök och suicid. Suicid är mer än dubbelt så vanligt bland män jämfört med kvinnor, trots att den rapporterade psykiska ohälsan är lägre än för kvinnor.

Föreningslivet är könssegregerat. Kvinnor och män, flickor och pojkar har inte lika möjligheter till ett aktivt föreningsliv.

Män/pojkar är huvudsakligen verksamma inom idrott, motor- och hobbyorganisationer, frivilliga försvarsorganisationer, politiska partier, aktieföreningar och ordenssällskap.

Kvinnor/flickor är huvudsakligen verksamma inom kulturföreningar, sociala omsorgsaktiviteter, humanitära organisationer, solidaritetsrörelser, religiösa organisationer, föräldraföreningar samt i handikapp- och patientföreningar.

Kriminalitet och otrygghet

Kvinnor oroar sig i högre grad än män i alla åldersgrupper för att utsättas för våld. En övervägande majoritet av de anmälda våldsbrotten begås av pojkar/män. Män är sammantaget mer utsatta för våld än kvinnor. Dock sker våldet mot män oftare i offentliga miljöer och mer sällan i nära relationer. Ofta handlar det om män som våldför sig på andra män. Det finns tydliga samband mellan mäns alkoholkonsumtion och utövande av våldsbrott.

Kvinnor utgör majoriteten av dem som utsätts för våld i nära relationer, vilket innebär försämrad hälsa både på kort och på lång sikt. Det är mer än dubbelt så vanligt att kvinnor med funktionsnedsättning har blivit utsatta för våld i hemmet jämfört med kvinnor utan funktionsnedsättning.

28 % av invånarna i länet i spannet 16–84 år uppger avsaknad av tillit till andra. Andelen motsvarar rikets.

Bilaga 7.1 Befolkningskydd - skyddsrum (öppen bilaga)

7.1.1 Skyddsrum

Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som skyddsrummen ska vara belägna. MSB ska även föra register över samtliga skyddsrum som finns och planeras.¹

Skyddsrum ska vara utformade och utrustade för att stå emot verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning står emot sådana verkningar.²

Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är:

- skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till skyddsrummet.³
- under höjd beredskap skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd⁴. Gender och barnperspektivet ska beaktas samt ägare av husdjurs och deras behov bör beaktas.
 - Säkerställ att vuxna och barn oavsett funktionsförmåga kan ta sig in och ut i skyddsrum genom till exempel framkomliga vägar eller utrustning för att kunna bära skadade, personer med hög ålder eller personer med funktionsnedsättningar som behöver assistans för att röra sig.
- ska genom skyltning på byggnaden eller anläggningen ge anvisning om var utrymmet finns.⁵ Skylten har formen av en orange fyrkant med blå triangel och texten SKYDDSRUM.⁶

En nyttjanderättshavare får inte hindra ägaren till en byggnad eller annan anläggning att inrätta skyddsrum eller att företa andra åtgärder enligt lagen⁷.

7.1.2 Planläggning

Kommunen ska i sin ledningscentral respektive reservledningsplats ha tillgång till förteckning över befintliga skyddsrum i kommunen och samverka med räddningstjänsten om anvisningar för undsättning.

Kommunen bör om möjligt underlätta för fastighetsägare att när beredskapen höjs att de skyndsamt ska kunna tömma skyddsrummen så att dessa kan tas i bruk.

¹ 1 kap. 2 § lag (2006:545) om skyddsrum.

² 2 kap. 1§ lag (2006:545) om skyddsrum

³ 4 kap. 1§ lag (2006:545) om skyddsrum.

⁴ 4 kap. 3§ lag (2006:545) om skyddsrum.

⁵ 4 kap. 4§ lag (2006:545) om skyddsrum.

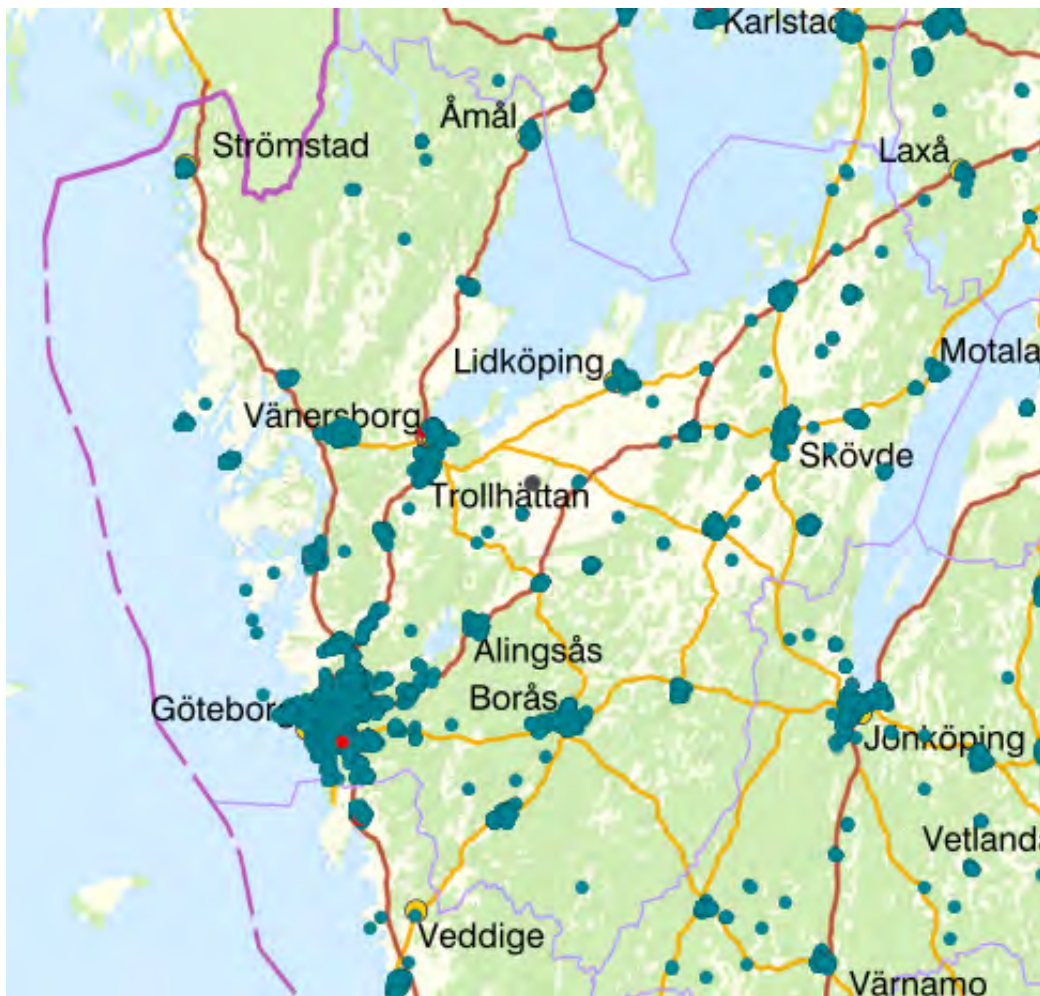
⁶ [Hitta ditt närmaste skyddsrum \(msb.se\)](https://www.msb.se/hitta-ditt-narmaste-skyddsrum)

⁷ 4 kap. 5§ lag (2006:545) om skyddsrum.

Inom områden där skyddsrum inte finns bör verksamheter och anläggningar som kan komma att utgöra militära mål planera för utrymning⁸ och planera för undanförelse av egendom som har betydelse för totalförsvaret om egendomen faller i fiendens händer och kan underlätta för dennes krigsansträngningar.⁹

Läs mer: [Skyddsrum \(msb.se\)](https://www.msb.se/om-skyddsrum)

Översiktskarta över skyddsrum i Västra Götaland¹⁰

⁸ Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, Förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

⁹ Lag (1992:1402) om undanförelse och förstöring

¹⁰ [Skyddsrumskarta \(msb.se\)](https://www.msb.se/om-skyddsrum), hämtad 2020-11-25, kl. 08:34

Bilaga 7.2 Befolkningskydd – utrymning och inkvartering (öppen bilaga)

7.2.1 Utrymning och inkvartering

Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap reglerar att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, Länsstyrelsen¹, får besluta om att de som uppehåller sig inom ett område ska utrymma detta om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker².

Kommuner och regioner har en skyldighet att ta hand om de som omfattas av en utrymning enligt socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.³ Kommuner och regioner som befolkningen lämnar är skyldiga att lämna hjälp till de kommuner och regioner som i större omfattning får ta emot de som utrymmer⁴.

7.2.1.1 Utrymning

En utrymning bör endast genomföras om en händelse har inträffat som innebär att det är fara för människors liv eller hälsa att stanna i området eller om det finns överhängande risk för en sådan händelse. I vissa situationer kan människor utrymma på egen hand, men i andra situationer krävs att samhället bistår. Ett överhängande hot kan resultera i en spontanutrymning, även om myndigheterna inte har fattat något utrymningsbeslut. En utrymning innebär att en mängd samhällsaktörer blir berörda och planeras i krisens tre faser; före, under och efter.

Under-fasen kan delas in i fyra övergripande skeden:

- Initiera (vem)
- Utrymma (hur)
- Inkvartera (var)
- Återflytta (när)⁵

Planeringen av en utrymning bör utgå från det geografiska områdets förutsättningar. Kartläggning bör ske i samråd mellan berörda organisationer och innefattar aspekter som befolkningens behov och samhällsviktiga verksamheter. Planeringen bör beakta befolkningsgrupper som

- barn och ungdomar på förskola, skola och fritids
- invånare med andra språk än svenska som modersmål
- människor med funktionsnedsättningar
- vårdtagare på vårdinrättning, äldreboende eller i hemmiljö

¹ 3 § förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

² 2 kap. 1 § lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

³ 2 kap. 4 § lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

⁴ 2 kap. 5 § lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

⁵ "Att planera och förbereda en storskalig utrymning" sid 10, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Publ.nr: MSB783 - december 2014.

- interner inom kriminalvård⁶

7.2.1.2 Inkvartering

Människor som lämnar sina hem behöver någonstans att bo. För det fall den enskilde inte själv kan lösa ett tillfälligt boende på inkvarteringsorten behöver socialtjänsten bistå. Tillfälliga uppehållen kan exempelvis utgöras av

- fartyg
- församlingshem
- gymnastiksalar
- hotell
- rum hos privatpersoner
- skolor
- tält
- vandrarhem.

Det är kommunerna som ansvarar för långvarig inkvartering eftersom de enligt socialtjänstlagen (2001:453) är skyldiga att ge stöd och hjälp åt enskilda individer. Detta ansvar åligger såväl bosättnings- som vistelsekommunen beroende på situationen. Vid en långvarig inkvartering behöver hänsyn tas till gällande boendenormer som till exempel reglerar boyta, uppvärmning, vatten, avlopp, matlagningsfaciliteter, brandskydd och djurhållning. Även befolkningens olika behov behöver beaktas. Vid val av inkvartering behöver det säkerställas att påverkan på samhället i övrigt blir så liten som möjligt. Yrkesverksamma personer bör ha möjlighet att kunna ta sig till sina arbetsplatser inom rimlig tid och barn har rätt till förskole- och skolomsorg.⁷

7.2.2 Planläggning

Det geografiska områdesansvaret innebär att regeringen, länsstyrelser och kommuner ansvarar för planering av utrymningar. På nationell nivå hanteras den övergripande kravställningen. På regional nivå kan en strategi för utrymning inom länet tas fram. Länsstyrelserna ska planera för att informera och begära stöd från nationell nivå.

Detaljerade utrymningsplaner bör utformas på lokal nivå. Planerna bör hållas kortfattade med tydlig ansvarsfördelning och bör innehålla följande steg.

- Initiera; informationsinhämtning, lägesbedömning och lägesbild, konsekvensbedömning, triggerpunkter och beslutsfattande, varning och informationsspridning.
- Utrymma; resursallokering, uppsamlings- och utrymningsplatser, förflyttning, transport och logistik inkl. Trafikplanering, husdjur, registrering sanering.
- Inkvartera; mottagningsplatser, uppehälle och inkvartering, genomsökning och bevakning

⁶ "Att planera och förbereda en storskalig utrymning" sid 14, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Publ.nr: MSB783 - december 2014.

⁷ "Att planera och förbereda en storskalig utrymning" sid 14, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Publ.nr: MSB783 - december 2014.

- Skydd mot väder och kyla, ex vindskydd, regnskydd, passande kläder för dem som inte fått med sig det efter ålder.
- Återflytta; återflyttning, vidare hjälp.

Andra åtgärder beskrivs i olika bilagor efter behov, som till exempel;

- Barn kan komma ifrån eller förlora sina föräldrar, de kan även behöva evakueras utan sina föräldrar. Viktigt att det finns rutiner för hur barn kan omhändertas på bästa möjliga sätt men också för att senare kunna återförenas med föräldrar/andra anhöriga. Exempelvis rutiner för identifiering, registrering och återförening.
- Kvinnor och män skiljer sig åt avseende hur vi uppfattar risker och hur vi agerar baserat på detta. Beakta befolkningens behov, utsatthet och förutsättningar.
- Säkerställ att inkvartering är säker för kvinnor och män, barn, hbtqi-personer, minoriteter etc.
- Det kan behövas personal för att garantera ordning, plats för alla, upplysta vägar till badrum, säkerställ sanitära förhållanden ex mensskydd och blöjor åt dem som behöver. Mat, förnödenheter och mediciner behöver anpassas efter behov.
- Vid planering och genomföring av utrymning och inkvartering så behövs analys av läget för civilbefolkningen och deras behov för att kunna minimera risk. Till exempel om civila ska återinträda på tidigare ockuperade områden är det viktigt att bedöma risken för civilbefolkningen. Exempelvis har studier av konflikter visat att civila löper störst risk att drabbas av skador till följd av indirekt eld. För barn ökar risken procentuellt sett att drabbas av explosioner från lämningar och minor.
- Utifrån behovet att motivera och informera allmänheten om utrymning samt att motverka att vissa målgrupper upplever en informationsbrist eller att informationen är otydlig:
 - Tänk på kön, ålder, språkkunskap, funktionsnedsättningar i utformande av information och kommunikation. Erbjud information i alternativa format så som punktskrift, lättläst, text och ljud, klarspråk, översatt till olika språk

7.2.3 Uppgifter

7.2.3.1 Kommuner

Kommunerna bör kartlägga och inventera möjliga evakuerings- och inkvarteringsplatser i kommunen för förläggning och utspisning.

Kommuner som bedöms ha militära mål inom sitt geografiska område bör planlägga för utrymning. För vägledning se Huvuddokumentets hotbildsbeskrivning i Plan för civilt försvar för Västra Götaland.

Kommuner som inte bedöms ha militära mål inom sitt geografiska område bör planlägga för inkvartering.

Som underlag för framtagning av regional och lokala planer för utrymning/inkvartering kan MSB:s vägledning "Att planera och förbereda en storskalig utrymning" samt Handbok – storskalig utrymning användas.

7.2.3.2 Försvarsmakten

Med utgångspunkt i hotbilden av ett militärt väpnat angrepp stödjer Försvarsmakten Länsstyrelsen med att ta fram en övergripande plan för eventuella befolkningsomflyttningar.

7.2.3.3 Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ansvarar för samordning inom länet med andra myndigheter, Västra Götalandsregionen och mellan kommuner i länet som berörs av befolkningsomflyttningar och gentemot angränsande län.

7.2.4 Samverkan

För att säkerställa god samverkan behöver alla samhällsaktörer ha kunskap om varandras roll och ansvar.

Ansvar har

- **enskilda individer**; den enskildes ansvar att ta med sig ett ombyte kläder, kläder efter väder, matsäck för 12 timmar.
- **Länsstyrelsen**; ledning under höjd beredskap samt samordning av kommunöverskridande händelser i fredstid. Länsstyrelsen ansvarar för samordning inom länet med andra myndigheter, mellan kommuner i länet som berörs av befolkningsomflyttningar och gentemot angränsande län.
- **västra götalandsregionen**; hälso- och sjukvård samt kollektivtransporter.
- **polisen**; registrering, genomsökning, eftersökning, förebygga och beivra brott, lämna allmänheten skydd samt upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.
- **kommuner**; samordning inom det geografiska området och stöd till invånarna samt andra som vistas i kommunen.
- **räddningstjänstansvariga myndigheter och organisationer**; räddningsinsatser och beslut om utrymning.
- **övriga statliga myndigheter**; säkerställande av verksamhet inom det egna ansvarsområdet samt att bistå varandra.
- **Försvarsmakten**; Orientera Länsstyrelsen om utrymning är nödvändig m h t markstrider och andra militära åtgärder.⁸

⁸ Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, 2 kap, §1. Förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, §3

7.3 Befolkningsskydd - Räddningstjänst under höjd beredskap

Innehåll

7.3.1 Beslut i stort	2
7.3.2 Räddningstjänst under höjdberedskap.....	2
7.3.2.1 Ingångsvärden	2
7.3.2.2 Orientering och Länsstyrelsens mandat	2
7.3.2.3 Utgångsläge för planering	3
7.3.3 Uppgifter under höjd beredskap för Länsstyrelsen och länets räddningstjänster	4
7.3.4 Räddningstjänst på ockuperat område	7
7.3.5 Övriga uppgifter till räddningstjänsterna	8
7.3.5.1 Skyddsrum	8
7.3.5.2 Alarmering.....	8
7.3.5.3 Utrymning och inkvartering.....	8
7.3.5.4 Övrig räddningstjänstmedverkan inom befolkningsskyddet.....	8

7.3.1 Beslut i stort

Inför en förestående beredskapshöjning samt under höjd beredskap ansvarar Länsstyrelsen för samordning och samverkan av och mellan länets räddningstjänster i syfte att uppnå största möjliga totalförsvarseffekt och därvid minimera skador på människor, egendom och miljö inom länet.¹

Inledningsvis ska Länsstyrelsens stabsorganisation för civilt försvar aktiveras i syfte att samordna länets samlade räddningstjänstresurser utifrån rådande hot- och lägesbild. Staben ska särskilt fokusera på att säkerställa sambandsrutiner och infordrande av lägesorienteringar rörande pågående händelser och förmåga hos räddningstjänsterna.

Därefter ska arbetet kraftsamlas till hotbildsanalys och planering för användning av personal inom en kommuns räddningstjänst eller övertagande av räddningstjänst och att utse räddningsledare vid pågående insatser. Hotbildsanalysen och planeringen för övertagande av räddningstjänst syftar till att inrikta och prioritera personal- och förmågeomflyttningar. Stöd till Försvarsmakten ska vara planerat över tid.

Avslutningsvis ska länets samlade räddningstjänsters förmåga kunna kraftsamlas i alla geografiska riktningar för att lindra konsekvenserna av såväl antagonistiska händelser som andra olyckor.

7.3.2 Räddningstjänst under höjdberedskap

7.3.2.1 Ingångsvärden

För det fall Sverige hamnar i krig är det totalförsvarets uppgift att tillsammans med andra vinna kriget alternativt enskilt undvika att förlora.² Alla meddelanden om att motstånd ska upphöra är falska.³ Det civila försvaret ska värna civilbefolkningen, upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmakten förmåga i dess uppdrag att försvara landet och de värden som Sverige står för.⁴

Utöver de grundläggande uppgifterna ska svensk räddningstjänst under höjd beredskap ansvara för:

1. Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
2. Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
3. Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att ovannämnd verksamhet ska kunna fullgöras

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst ska under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningskydd.⁵

Länsstyrelsen är medveten om att förmågebegränsning hos kommunal räddningstjänst råder beträffande tilläggsuppgifterna under höjd beredskap. Kommunens organisation för räddningstjänst ska planera för att lösa tilläggsuppgifterna på bästa sätt genom att förse organisationen med adekvat

¹ 7 § förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, 6 § förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap.

² Militärstrategisk doktrin 2016

³ Om krisen eller kriget kommer – viktig information till Sveriges invånare, 2018, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

⁴ Regeringsbeslut II:14, 2020-12-17, Ju JU2020/04658 (delvis), Anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021–2025

⁵ 8 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

kunskap, övningsverksamhet och samverka med andra lämpliga aktörer i ett planeringsskede för att hantera dessa uppgifter.

Kommunernas organisation för räddningstjänst ska vidare medverka i Länsstyrelsens planering för värdlandsstöd avseende uppgifter relaterade till lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

7.3.2.2 Orientering och Länsstyrelsens mandat

Länsstyrelsen kan i enlighet med bestämmelserna i LSO överta ansvaret för en eller flera räddningstjänster vid pågående händelser i fred. Under höjd beredskap kan Länsstyrelsen omfördela personal och resurser för uppgifter som inte rör den egna kommunen. Kommunal räddningstjänst ska hålla Länsstyrelsen underrättad om förmåga, inträffade större händelser och om förändrad förmåga avseende ledning av insatser och insatsers genomförande.⁶

Länsstyrelsen samordnar statlig räddningstjänst och kan under vissa förutsättningar leda kommunal räddningstjänst samt samverkar med angränsande länsstyrelser vid behov av resurser från räddningstjänster i annat län.⁷

Övriga mandat för Länsstyrelsen som kan beröra räddningstjänst under höjd beredskap framgår av Västra Götalands län ledningsplan med tillhörande bilagor. Särskilt noteras rollen som högsta regionala totalförsvarsmyndighet och det samlade ansvaret för att genom samverkan och samordning uppnå största möjliga försvarseffekt inkluderande stöd till Försvarsmakten.

Inom Länsstyrelsens stabsorganisation för civilt försvar handläggs frågor kring Befolkningsskydd och räddningstjänst av funktionen L3 (pågående insats) och L5 (planering och beredning), beroende på om situationen avser genomförande av räddningstjänstinsats eller planläggning inför en räddningstjänstinsats.⁸

7.3.2.3 Antagande och utgångsläge för planering

En händelseutveckling kan ske snabbt och med mycket kort varsel där Sverige och länet utsätts för hot om militära maktmedel, väpnat angrepp eller annan påverkan. En sådan utveckling kan föregås av ett försämrat omvärldsläge (s.k. gråzonsläge) med ett antal betydande störningar i länets samhällsviktiga funktioner. Syftet bedöms vara att påverka vårt beslutsfattande, handlingskraft och vår trygghet.

Sådana händelser bedöms kunna utgöras av störningar i betalningssystemet, påverkan på energiförsörjning, data och telekommunikationer, psykologiska påverkansoperationer, blockerad varutillförsel, hotfull uppträdande och övningsverksamhet samt minering av viktiga farleder.

Åtgärder och agerande i förskedet ska därför utgöras av samtliga aktörers fortlöpande informationsinhämtning och med bedömning av utvecklingen i kombination med uppdaterade planverk, väl övade sambands- och rapproteringsvägar, löpande utbildning och övning av personal samt i övrigt vidta de förberedelser som måste till. Allt ska syfta till att höja vår totalförsvarsförmåga i länet.

Ett angrepp mot Sverige och länet bedöms kunna inledas med att en motståndare genomför avståndsbekämpning (t.ex. med robotar och kryssningsmissiler) mot Försvarsmaktens objekt och anläggningar inom hela länet i syfte att försvåra svensk mobilisering. Sådan avståndsbekämpning

⁶ 8 kap. 4 § LSO.

⁷ 4 kap. 10 § LSO.

⁸ Stabens organisation, bilaga till Plan för höjd beredskap för Länsstyrelsen i Västra Götaland, Diariennr. 25972-2021

bedöms kunna föranleda stort skadeutfall på människor, infrastruktur och på anläggningar i form av ras och bränder. Motståndaren antas inrikta bekämpningen mot Försvarsmaktens marin- och flygbasområden, mobilisering och mobiliseringsförråd, civila hamnar och järnvägsknutpunkter som är av betydelse för försvarsansträngningarna, ledningsplatser och andra viktiga försvarsanläggningar.

I syfte att störa varutillförseln bedöms det inte uteslutet att en motståndare på olika sätt försvårar situationen i och flöden ut från Göteborgsregionen. Motståndarens åtgärder kan kompletteras med förment uppfattade fredsolyckor som skogsbränder.

I ett senare skede kan motståndaren ha tagit delar av södra Sverige och delar i anslutning till huvudstaden samt på Gotland. Från dessa områden bedöms fortsatt avståndsbehandling kunna ske mot större delar av länet.

I en väpnad konflikt i Sveriges närområde eller på svenskt territorium bedöms militärt stöd från annan (andra) nation(er) komma att tillföras till, grupperas i eller förflyttas genom Västra Götaland. Ny hotbild kan uppstå beroende på val av grupperingsplats och transportvägar för tilltransport.

Ytterligare beskrivning av hotbilden framgår av Huvuddokumentet i Plan för civilt försvar Västra Götalands län (öppet dokument).

7.3.3 Uppgifter under höjd beredskap för Länsstyrelsen och länets räddningstjänster

För att få en samlad bild rörande ledning av verksamheter i länet och hur beredskapen i länet kan höjas, se Bilaga 1 Ledning i Plan för civilt försvar för Västra Götaland.

Vid höjd beredskap ska kommuner och regioner vidta de särskilda åtgärder i fråga som planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under rådande förhållanden ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.⁹

Vid högsta beredskap ska kommuner övergå till krigsorganisation. Övergång till krigsorganisation ska ske även vid beredskapslarm.¹⁰

Länsstyrelsens stabsfunktion för befolkningskydd och räddningstjänst (inom ramen för funktionen L3) bemannas fullt ut senast vid höjd beredskap.

Funktionens verksamhet ska kunna bedrivas med lägst TiB-tjänst och i övrigt enligt stabschefens beslut.

7.3.3.1 Uppgifter över tid – föreskede

7.3.3.1.1 Länsstyrelsens uppgifter (funktionen L3)

Länsstyrelsen ska i ett planeringsskede (föreskede) och med över tid löpande uppdateringar vidta följande förberedelser:

- Förbereda och uppdatera administrativa stödfunktioner inom L3 (såväl analoga som digitala).
- Länsstyrelsen presumtiva räddningsledare ingår i L3. En av dessa utgör chef för sektionen.
- I den omfattning som Civilförsvarschefen bestämmer öva och utbilda personal med krigsplacering i L3, inklusive där placerade representanter från kommunal räddningstjänst.
- Krigsplacerad personal i L3 ska vara inplacerad i säkerhetsklass nivå 2.

⁹ 7 § lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

¹⁰ 12 § förordning (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap.

- Förbereda föreskrifter som kan komma att avse kommunal räddningstjänst.
- Utarbeta rutiner för räddningstjänsternas rapportering till Länsstyrelsen.
- Löpande uppdatera lägesbilden avseende kommunal och statlig räddningstjänst avseende ledningsförmåga, insatsförmåga, samverkansförmåga och övriga förhållanden av betydelse.
- Ha god förmåga att analysera omvärldsläget och kontinuerligt vara orienterad om större pågående händelser i länet, vilka bedöms kunna påverka den samlade insatsförmågan.
- Orientera kommunal och statlig räddningstjänst om sådana förhållanden som kan påverka den samlade insatsförmågan i länet/alternativt stor påverkan lokalt/delregionalt.
- Med kort varsel kunna orientera länets räddningstjänster om regeringen beslutat om skärpt beredskap och tydliggöra innebörden av beslutet för räddningstjänsterna.
- Tillfälliga kraftsamlingar ska vid behov inriktas av länsstyrelsen och hanteras normalt mellan länets räddningstjänster med utgångspunkt från nodsamverkan enligt RäddsamVG; "Riktlinjer för förstärkningsresurser inom Västra Götalands län".
- Samverka med Västra Götalands Regionen (VGR) avseende genomförande av sjuktransporter och den samverkan med kommunal räddningstjänst som anges i LSO.
- Fortlöpande inhämta kunskap om räddningstjänsternas grunduppgifter och förmåga avseende de tilläggsuppgifter som regleras i 8 kap. LSO:
 1. upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden
 2. indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel
 3. kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att ovannämnda verksamhet ska kunna fullgöras¹¹.
- Förbereda underlag för begäran om hjälp med räddningstjänst av annan länsstyrelse.

Uppgifter till räddningstjänsterna

Länets räddningstjänster ska under skede före samt över tid vidta följande åtgärder:

- Delge Länsstyrelsen räddningstjänsternas senast antagna handlingsprogram med tillhörande riktlinjer och instruktioner som har bäring på förhållanden under höjd beredskap.
- Över tid orientera Länsstyrelsen om sådana förhållanden som väsentligt påverkar insatsförmågan.
- Orientera Länsstyrelsen om förändringar i systemledning (samverkansnoder, ledningscentraler som väsentligt kan påverka insats- och ledningsförmåga med särskilt observation mot sådana ledningsrutiner och sambandsvägar som avses nyttjas vid övertagande av ansvaret för räddningstjänst vid pågående händelse samt vid beslut om proaktivt flyttande av personal och andra resurser enligt kap 8 lagen om skydd mot olyckor.
- Underrätta Länsstyrelsen om räddningstjänst(er) leds från alternativ ledningsplats eller reservledningsplats.
- Löpande orientera Länsstyrelsen om pågående händelser som bedöms kunna påverka länets samlade förmåga.
- Räddningstjänster inom Västra Götalands län som fredsmässigt är anslutna till systemledning i annat län ska löpande hålla Länsstyrelsen informerad om larm-, sambands- och samverkansvägar.
- Ha beredskap att avdela samverkansperson till Länsstyrelsens funktion L3 eller på annan plats som länsstyrelsen anger.

¹¹ 8 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

- Vid indikation om försämrat omvärldsläge under fredsförhållanden genomföra beredskapshöjande åtgärder som översyn av planverk, genomföra övningar med inriktning mot höjd beredskap, samt i övrigt vidta anpassning av den löpande verksamheten. Länsstyrelsen ska underrättas om sådana vidtagna åtgärder.
- Utarbeta rutiner för överföring av säkerhetsskyddsklassad information till Länsstyrelsen. I första hand genom samverkan med utpekade kommuner eller med användande av ordonnans. Godkända sambandssystem utgörs av filkrypto PGBI (Signe), filkrypto MGS, kryptotelefon MGL. Räddningstjänster i samverkan i kommunalförbund, eller motsvarande, nyttjar i första hand den kommun i vilken ledningscentral för räddningstjänsten är belägen.
- För lägesorienteringar och utifrån kommunens lokal geografiska samordningsansvar används i första hand kommunens informationsfunktion för att skicka eller överföra lägesbild till Länsstyrelsen. I andra hand rapporterar respektive räddningstjänst direkt till Länsstyrelsen, funktion L3.
- Lägesorienteringar utformas och disponeras enligt Länsstyrelsens anvisningar.
- Räddningstjänstorganisationerna ska ha ständig förmåga att analysera, bereda och omsätta Länsstyrelsens lägesorienteringar till den egna verksamheten.
- Kunna upprätta samverkan med lämpliga aktörer för att hantera tilläggsuppgifter enligt 8 kap. LSO¹².
- Samverka med sjukvårdshuvudman för att lösa ut planeringen för medverkan i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade primärt inom skadeplats, sekundärt till vårdinrättning.
- Samverka med berörd kommun och andra lämpliga aktörer avseende upprättande av plan för inträngning i skyddsrum och röjning av raserade byggnader.
- Samverka med berörd kommun och upprätta plan för medverkan i frågor som berör befolkningsskyddet.
- Vara beredd att ta emot och samverka med utländsk civil räddningstjänst som kan förväntas anlända.

7.3.3.2 Uppgifter under högsta beredskap

7.3.3.2.1 Uppgifter till funktionen L3

- Länsstyrelsen ska vara beredd att ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst i följande fall;
 - i berörda delar till följd av pågående insatser och om behov bedöms föreligga,
 - om en räddningschef, eller den som är i dennes ställe, i den eller de kommuner som är berörda av händelsen hemställer om övertagande av räddningstjänst av Länsstyrelsen.

Vid ett sådant övertagande tillämpas i tillämpliga delar "Plan för övertagande av kommunal räddningstjänst".¹³

- Länsstyrelsen ska vara förberedd på att besluta om att personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst får tas i anspråk för uppgifter som inte rör den egna kommunen¹⁴.

¹² Se avsnitt 7.3.3.1.1

¹³ se även 4 kap. 10 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

¹⁴ 8 kap. 4 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

- Inriktning för understöd inom länet:
 - Räddningstjänster inom Göteborgsregionen ska vara beredda understödja räddningstjänster inom region Älvsborg och region Fyrbodals med Bohuslän.
 - Räddningstjänster i region Fyrbodals med Bohuslän ska vara beredda understödja räddningstjänster inom Göteborgsregionen och Skaraborg
 - Räddningstjänster inom region Älvsborg ska vara beredda understödja räddningstjänster inom Göteborgsregionen och Skaraborg.
 - Räddningstjänster i Skaraborg ska vara beredda understödja räddningstjänster inom region Älvsborg och Fyrbodals med Bohuslän.
- Vid begäran om resurser från annat län sker resursmäklning i första hand genom att begäran ställs till Länsstyrelsen Västra Götaland som fattar beslut om inriktning och avvägning. För omsättande av beslut kan Länsstyrelsen endera förmedla beslut genom de samverkansmönster som länets räddningstjänster överenskommit om rörande resursmäklning. Överenskommelsen bygger på samverkan mellan räddningstjänsterna i Västra Götalands län. Alternativ förmedlas beslut och inriktning direkt till räddningstjänstorganisationerna i länet. För hantering av länets egen beredskap för räddningstjänst sker bedömning av läget ske i samverkan med länets räddningstjänster, Länsstyrelsen och MRV avseende lägesbild och aktuell hotbild.
- För samordning av länets räddningstjänster kan Länsstyrelsen nyttja överenskommen riktlinje för resursmäklning genom ledningscentraler fr systemledning. Alternativt kontaktas länets räddningstjänster enskilt.

7.3.3.2.2 Uppgifter till länets räddningstjänster

- Räddningstjänster med specialresurser enligt avtal med staten (MSB) ska vara beredda att verka inom hela länet med den resursen, och efter begäran lämna stöd till räddningstjänst i annat län.
- Fortlöpande, enligt av Länsstyrelsen upprättade rapporteringsbestämmelser, hålla Länsstyrelsen underrättad om räddningstjänstläget inom respektive kommun/räddningstjänstorganisation med särskild inriktning mot förändringar i uthållighet och förmåga.
- Fortlöpande till Länsstyrelsen rapportera behov utöver egen grundförmåga mot bakgrund av pågående verksamhet samt förändringar i lokal hotbild.
- Räddningstjänsternas ledningscentraler ska vara beredda att ta emot samverkansperson från Länsstyrelsen.
- Länets räddningstjänster ska vara beredda att stödja Länsstyrelsen innan Länsstyrelsen fattat beslut om eventuellt övertagande eller omflyttning av personal (resurser) samt vid begäran om stöd från annat län.
- Räddningstjänster som fredsmässigt tillhör systemledning i annat län är¹⁵ under höjd beredskap underställd Länsstyrelsen i Västra Götalands län.¹⁶
- Räddningstjänsterna ska rapportera till Länsstyrelsen med kopia till kommunen. Rapporten ska innehålla information om; pågående insats, genomförda insatser, personalläget, materilläget och underhållsläget.¹⁷

¹⁵ 8 kap. 4 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

¹⁶ Lag (2003:778)8 Kap. 4§, Förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap

¹⁷ Se även bilaga 1 "ledning och samordning" avsnitt 1.9 "rapportering och orientering/information".

7.3.3.3 Externa resurser av betydelse

Länsstyrelsen och respektive kommunal räddningstjänst samverkar med statliga och privata aktörer i syfte att uppnå största möjliga försvarseffekt. Överenskommelser och avtal redovisas löpande i bilaga till denna huvudbilaga.

Sådan samverkan syftar i första hand till att ta vara på kompetenser som den fredstida räddningstjänsten i allt väsentligt saknar såsom utrustning för tung räddning, indikering och sanering av CBRNE stridsmedel.

7.3.4 Räddningstjänst på ockuperat område

Personal som fullgör arbetsuppgifter inom funktionen befolkningstjänst och kommunal räddningstjänst räknas som civilförsvarspersonal enligt folkrätten och åtnjuter enligt folkrätten särskild ställning.

Där till kommer att:

- Fordon, materiel och personal ska vara utmärkt med särskilt kännetecken enligt MSB:s utfärdade anvisningar.
- Räddningstjänstpersonal åtföljer inte de svenska stridskrafterna vid urdragning, övergång till strid på djupet eller uppgivande av försvarsverksamheten.
- Personal inom funktionen befolkningsskydd och räddningstjänst fortsätter efter förmåga sitt arbete att rädda liv, egendom och miljö även inom ockuperat område, utan att för den skull vara underställd en ockupants företrädare.
- Personal inom den civila delen av totalförsvaret som utför vissa uppgifter till skydd för civilbefolkningen utgör civilförsvarspersonal och åtnjuter folkrättsligt skydd.¹⁸

Om samverkansvägarna mellan kommunala räddningsstyrkor och Länsstyrelsens ledningsplats bryts hanterar respektive räddningstjänst förekommande räddningsinsatser efter förmåga. Samverkan med närliggande räddningstjänstorganisationer ska eftersträvas. Länets räddningstjänster ska i detta avseende planera för sidoordnad samverkan för det fall att kommunikation med Länsstyrelsens ledningsplats är bruten.

Närmare anvisningar lämnas av Länsstyrelsens folkrättsliga rådgivare.

7.3.5 Övriga uppgifter till räddningstjänsterna

7.3.5.1 Skyddsrum

För en övergripande bild om skyddsrum se Bilaga 7.1 Befolkningsskydd och Skyddsrum.

Länets räddningstjänster ska minst vid ledningscentral och vid respektive reservledningsplats ha tillgång till förteckning över befintliga skyddsrum, dess placering jämte anvisningar över lämpliga inträngningsvägar för undsättning.

¹⁸ Se [Civilförsvarspersonal är som huvudregel skyddade | Röda Korset \(rodakorset.se\)](#) samt Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (SÖ 1953:14–17).

7.3.5.2 Alarmering

Varje bemannad ledningscentral och reservledningsplats ska kunna utlösa signalen Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

7.3.5.3 Utrymning och inkvartering

För en övergripande bild om utrymning och inkvartering se Bilaga 7.2 Befolkningsskydd, Evakuering och inkvartering.

Länsstyrelsen beslutar om utrymning och inkvartering.¹⁹ Länets räddningstjänster ska efter anmodan från berörd(a) kommuner vara beredd(a) bistå vid utrymning och inkvartering.

7.3.5.4 Övrig räddningstjänstmedverkan inom befolkningsskyddet

Enligt tidigare planering för civilt försvar ingick i befolkningsskyddet uppgifter som mörkläggnings-, förvaring och utdelning av skyddsmasker till befolkningen. För att hantera dessa uppgifter och även upprätta och betjäna informationsställen fanns en hemskyddsorganisation bemannad av civilpliktiga gruppchefer och från Frivilliga försvarsorganisationer (enligt ingånget avtal). Hemskyddsombud rekryterade och utbildade genom Svenska Civilförsvarsförbundets försorg. I Befolkningsskyddet i dag finns inte motsvarande uppgifter lagstiftade. Hanteringen av dessa frågor blir beroende av framtida inriktningar och beslut och hur eventuella föreskrifter utformas.

¹⁹ 2 kap. 1 § lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

Bilaga 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg

13.1 Skolväsendet

Vad som gäller för skolväsendet som en kommun eller region är huvudman för regleras i förordning (1991:1195) om skolväsendet under krig och krigsfara m.m. I förordningen fastläs att en kommun ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning i dess grundskola (3 §).

Vad gäller gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning så ska den bedrivas om förhållandena medger det, förutom vad gäller utbildning inom vårdområden som ska prioriteras. Det regleras även i förordningen hur resursomfördelning av personal kan göras.

13.2 Barnomsorg

Enligt ansvarsprincipen ska den myndighet som i normala fall ansvarar för en verksamhet göra så även i kris och krig. Vad gäller förskoleverksamhet är kommunerna därför ansvariga för att tillse att förskoleverksamheten i möjligaste mån kan fungera efter vad omständigheterna tillåter. Det kan även för att stärka totalförsvarets förmåga vara av stor vikt att barnomsorgen fungerar och även vid behov utvidgas till barnomsorg under hela dygnet. Detta för att tillse behovet för krigsplacerad personal. Slutligen kan påpekas att för det fall ett barn saknar omsorg inom den egna familjen så kan en kommun komma att tvingas inta en förmyndarroll för barnet.

13.3 Planläggning

Kommuner och regioner ska enligt 4 § förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap planlägga skolverksamheten under krig och krigsfara efter samråd med länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen. Kommuner och regioner ska även underrätta länsstyrelsen om vilka behov som finns av lokaler för skolverksamhet under krig och krigsfara.

Länsstyrelsen beslutar vilka lokaler som får användas för skolverksamheten enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov.

13.3.1 Uppgift

Kommuner

Planlägga för skolverksamheten under krig och krigsfara. Samråda med Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen, genom Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen

Vara beredd att bistå kommunerna med samråd.

Bilaga 14 Undanförsel och förstöring (öppen)

14.1 Undanförsel

För det fall Sverige är i krig, krigsfara eller det är krig i vår närhet får följande egendom flyttas om det finns risk att den annars förstörs, förloras eller faller i fiendens händer. Det gäller

- Egendom som är av betydelse för totalförsvaret (inklusive manuella och elektroniska informationssystem).
- Egendom av kulturell eller historisk betydelse.
- Annan egendom som om den faller i fiendens händer då kan underlätta dennes krigsansträngningar.¹

Vidare kan beslut fattas att nämnd egendom inte får flyttas till viss del av landet.²

14.2 Förstöring

För det fall undanförsel inte bedöms som en tillräcklig åtgärd för att förhindra att egendom nämnd ovan faller i fiendens händer och underlättar dennes krigsansträngningar, får egendomen istället förstöras.³ Beslut om förstöring fattas av Försvarsmakten eller länsstyrelsen.⁴

14.3 Planläggning

14.3.1 Länsstyrelsen

Det är bevakningsansvariga myndigheters ansvar att planera för undanförsel av egendom som huvudsakligen används inom respektive myndighets verksamhetsområde. Länsstyrelsen ska i sitt län planera för undanförsel av egendom som inte är planerad för på annat sätt.

14.3.2 Uppgift

För att länsstyrelsen ska kunna utföra sin planläggning måste övriga bevakningsansvariga myndigheter i länet informera länsstyrelsen om sin egen planering.⁵ Länsstyrelsen får vidare meddela föreläggande om medverkande i planläggning för undanförsel och förstöring av egendom.⁶ Kommunerna ska medverka vid planläggning och verkställighet av undanförsel.⁷

¹ 5 § lag (1992:1402) om undanförsel och förstöring.

² 6 § lag (1992:1402) om undanförsel och förstöring.

³ 7 § lag (1992:1402) om undanförsel och förstöring.

⁴ 12 § förordning (1993:243) om undanförsel och förstöring.

⁵ 2 § förordning (1993:243) om undanförsel och förstöring.

⁶ 4 och 11 §§ förordning (1993:243) om undanförsel och förstöring.

⁷ 8 § 4 p förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

KSAU § 144 Dnr 2021/240
Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige ändrar lydelsen i 2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud (KF 2019-06-19, § 70). Härigenom ankommer det på kommunstyrelsen att fatta beslut om eldningsförbud.

Ärendebeskrivning

Idag fattar kommunchefen beslut om eldningsförbud och undantag från eldningsförbud (2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har genom rättsutredning kommunicerat sin bedömning gällande kommunal föreskrivningsrätt avseende eldningsförbud. Slutsatsen SKR gör är att det ankommer på kommunfullmäktige att besluta om eldningsförbud och att sådana beslut inte går att delegera till tjänsteperson. Kommunfullmäktige kan dock besluta att kommunstyrelsen har beslutanderätt gällande eldningsförbud.

Kommunstyrelsen har genom sin delegationsordning (KS 2019-01-23, §11). och med stöd av 6 kap. 37 § kommunallagen, uppdragit åt ordföranden att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas, vilket gör att beslut om eldningsförbud och upphävande av beslut om eldningsförbud i akuta fall kan fattas med stöd av sådan delegation.

Noteras bör att kommunalförbund inte får utfärda eldningsförbud, utan att detta måste ske i berörda medlemskommuner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse säkerhetssamordnare, 2021-10-20

10 kap. 1 §, lagen om skydd mot olyckor (LSO)

2 kap. 7 §, förordningen om skydd mot olyckor (FSO)

[Vägledning om eldningsförbud](#) från MSB Se särskilt kapitel 2, 4.2 och 5.

SKR:s tolkning av utfärdande av eldningsförbud

Föreskrifter eldningsförbud Färgelanda kommun, antagen KF 2019-06-19 § 70

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till
Säkerhetssamordnare
NÄRF
Alla ägarkommuner inom NÄRF
Länsstyrelsen Västra Götaland

Justering

Utdragsbestyrkande

IT/kansli
Säkerhetsamordnare
Elisabet Niklasson
Nummer direkt
Mobilnummer
elisabet.niklasson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige ändrar lydelsen i 2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud (KF 2019-06-19, § 70). Härigenom ankommer det på kommunstyrelsen att fatta beslut om eldningsförbud.

Ärendebeskrivning

Idag fattar kommunchefen beslut om eldningsförbud och undantag från eldningsförbud (2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har genom rättsutredning kommunicerat sin bedömning gällande kommunal föreskrivningsrätt avseende eldningsförbud. Slutsatsen SKR gör är att det ankommer på kommunfullmäktige att besluta om eldningsförbud och att sådana beslut inte går att delegera till tjänsteperson. Kommunfullmäktige kan dock besluta att kommunstyrelsen har beslutanderätt gällande eldningsförbud.

Kommunstyrelsen har genom sin delegationsordning (KS 2019-01-23, §11). och med stöd av 6 kap. 37 § kommunallagen, uppdragit åt ordföranden att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas, vilket gör att beslut om eldningsförbud och upphävande av beslut om eldningsförbud i akuta fall kan fattas med stöd av sådan delegation.

Noteras bör att kommunalförbund inte får utfärda eldningsförbud, utan att detta måste ske i berörda medlemskommuner.

Underlag

- 10 kap. 1 §, lagen om skydd mot olyckor (LSO)
- 2 kap. 7 §, förordningen om skydd mot olyckor (FSO)
- [Vägledning om eldningsförbud](#) från MSB Se särskilt kapitel 2, 4.2 och 5.
- SKR:s tolkning av utfärdande av eldningsförbud

Katrin Siverby
Kommunchef

Elisabet Niklasson
Säkerhetssamordnare

Beslutet skickas till:
Säkerhetssamordnare
NÄRF
Alla ägarkommuner inom NÄRF
Länsstyrelsen Västra Götaland

Föreskrifter

Eldningsförbud

Elisabet Niklasson

2019-06-20

Dnr: KS 2019-123

Version: 1.0

Beslutad 2019-07-29

**Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se**

Skriv sammanfattningen av dokumentet här. Det är vanligtvis en kort sammanfattning av innehållet i dokumentet

Innehållsförteckning

Föreskriftens omfattning	2
Förbud mot eldning utomhus och likande förebyggande åtgärder mot brand	2
Förbud mot eldning utomhus vid mörker.....	2
Eldning i större omfattning	3
Undantag från eldningsförbud.....	3
Ansvar	3

Enligt 2 kap. 7 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor får kommunen meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand. Föreskrifterna anger hur kommunen tillämpar denna bestämmelse.

Föreskriftens omfattning

1 §

Föreskrifterna gäller eldning utomhus i form av fast bränsle som ved, kol, gräs, halm, ris, löv etc. Med begreppet eldning bör även förstås grillning med fast bränsle och anordnande av brasor. Vid extrem brandrisk omfattas även öppen låga med annat än fasta bränslen så som svets, gasolbrännare och stormkök.

Förbud mot eldning utomhus och likande förebyggande åtgärder mot brand

2 §

Vid brandrisk 4, 5 eller 5E (FWI-värde enligt Brandrisk skog och mark) får kommunchefen eller dennes ersättare besluta om föreskrifter om förbud mot eldning utomhus, om det är av betydelse för att förebygga uppkomsten av bränder.

Vid särskilda situationer eller väderförhållanden får kommunchefen besluta om rekommendation med uppmaning om försiktighet vid eldning utomhus eller besluta om föreskrifter om förbud mot eldning utomhus.

Beslut om eldningsförbud ska meddelas via kommunens hemsida, räddningstjänstens hemsida och via lokalpressen. När beslutet upphävs ska detta meddelas på motsvarande sätt.

Förbud mot eldning utomhus vid mörker

3 §

Eldning utomhus är förbjudet mellan solens nedgång och solens uppgång.

Eldning i större omfattning

4 §

Eldning i större omfattning ska, senast 24 timmar innan eldning sker, anmälas till räddningstjänsten. Anmälan ska innehålla uppgifter som räddningstjänsten bedömer vara nödvändiga. Med större omfattning avses bränning av större rishögar, svedjebränning, halmbränning eller liknande.

Undantag från eldningsförbud

5 §

Påsk- och Valborgsmässoeldar tillåts även efter mörkrets inbrott vid brandriskprognos 3 eller lägre och om stark eller byig vind inte förekommer. Anmälan om nyssnämnda brasor ska ske till räddningstjänsten senast 24 timmar innan eldning.

6 §

Kommunchefen får i enskilda fall besluta om undantag från dessa föreskrifter. Bestämmelsen tillämpas restriktivt.

Ansvar

7 §

Den enskilde, vare sig det är en fysisk eller juridisk person, bär i första hand ansvaret för att skydda liv, egendom och att inte orsaka olyckor. Den enskilde har en skyldighet att följa beslut om utfärdande av föreskrifter om eldningsförbud.

Den som uppsåtligen eller genom oaktsamhet bryter mot eldningsförbudet kan dömas med stöd av 10 kap. 3 § i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

8 §

Den som eldar utomhus bär alltid ansvaret för att genomförandet sker betryggande ur hälso-, miljö- och brandskyddssynpunkt. Detta gäller oaktat om eldningen anmäls till räddningstjänsten eller inte.

9 §

Eldning får aldrig ske i strid med gällande lag eller andra kommunala föreskrifter om eldning som är utfärdade i enlighet med miljöbalken (1998:808).

Hej chefer för kommunala räddningstjänstorganisationer,

SKR har fått flera frågor om vem i kommunen som kan utfärda eldningsförbud. SKR:s tolkning som redovisas nedan har nu börjat sprida sig i landet. Därför vill vi nu säkerställa att ni får den från oss. Vi är medvetna om att denna information kommer sent inför sommaren och att ni troligen har begränsade möjligheter att vid eventuellt behov justera er reglering av hur ni utfärdar eldningsförbuden.

Sammanfattning

SKR:s bedömning är att det normalt är kommunfullmäktige som har rätt att fatta beslut om kommunala föreskrifter, såsom eldningsförbud. Efter reglering i reglemente eller särskilt beslut av kommunfullmäktige kan nämnd i begränsad utsträckning få besluta om föreskrift. Genom att t.ex. utnyttja möjligheterna till sammanträde på distans, bör det finnas möjlighet att fatta beslut i nämnd med kort varsel.

Om nämnd med beslutanderätt i frågan har uppdragit åt ordföranden eller en annan ledamot som nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas, bör beslut om eldningsförbud i akuta fall kunna fattas med stöd av sådan delegation. Bedömningen är att beslutanderätt om eldningsförbud inte går att delegera till en tjänsteperson. SKR känner inte till några rättsfall avseende detta för eldningsförbud.

Observera också att kommunalförbund inte får utfärda eldningsförbud utan det behöver ske i berörda medlemskommuner.

För att beslut om föreskrift om eldningsförbud ska bli gällande krävs dels att det finns justerat protokoll över beslutet, dels att föreskriften kungjorts genom att det på kommunens anslagstavla tillkännages att protokollet för den beslutade föreskriften har justerats och att föreskriften finns tillgänglig för allmänheten på kommunens webbplats.

Upphävande av eldningsförbud bör som utgångspunkt beslutas av samma instans som beslutat om förbudet.

I övrigt hänvisar SKR till MSB:s [Vägledning om eldningsförbud](#). Se särskilt kapitel 2, 4.2 och 5.

Reglering

Regleringen om eldningsförbud återfinns i Lagen om skydd mot olyckor (LSO) 10 kap. 1 § och i Förordningen om skydd mot olyckor (FSO) 2 kap. 7 §.

FSO 2 kap. 7 §:

En länsstyrelse och en kommun får meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand.

Föreskrifter som en länsstyrelse har meddelat med stöd av första stycket gäller när de har kungjorts eller vid den senare tidpunkt som anges i beslutet. I brådskande fall får

*föreskrifterna kungörs genom att publiceras i en ortstidning eller läsas upp i radio.
Detsamma gäller i fråga om ändring eller upphävande av sådana föreskrifter.*

SKR:s tolkning av regelverket - fördjupning

Kommunfullmäktige beslutar i kommunen men får delegera vissa ärenden till nämnd

I förordningen om skydd mot olyckor anges att en kommun får utfärda föreskrifter. Lagstiftaren har alltså inte tagit ställning till vilket kommunalt organ som har rätt att besluta om föreskrifterna (jfr. t.ex. bestämmelser om renhållningsordning som enligt lag ska meddelas av kommunfullmäktige och lokala trafikföreskrifter som ska meddelas av kommunens nämnd för trafikfrågor). Meddelande av föreskrifter innefattar beslutsfattande i kommunalrättslig mening. Det innebär att beslutanderätten primärt tillkommer fullmäktige (5 kap. 1 § Kommunallagen (KL)). Enligt 5 kap. 2 § KL får dock fullmäktige uppdra (delegera) åt en nämnd att i fullmäktiges ställe besluta i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden – dock inte när det gäller ärenden som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt eller som enligt författning ska avgöras av fullmäktige. Sistnämnda inskränkning finns inte här. Det gör att det avgörande är om ”ärendet” – dvs. att föreskrift om visst förbud mot eldning – kan anses vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Eldningsförbud får anses vara normgivning men bedöms kunna delegeras till nämnd om det är reglerat

Av betydelse i sammanhanget är också frågan om beslut om eldningsförbud utgör en föreskrift i regeringsformens mening, dvs. av riksdagen, via regeringen, delegerad normgivning till kommunen. I förordningen används ordet ”föreskrift”, som brukar avse generellt verkande föreskrifter, dvs. normgivning i regeringsformens mening. Ibland åsyftas snarare ”förvaltningsbeslut i särskilda fall”, som normalt sett kan ligga på nämndnivå, men inget tyder på att det är avsett här. Ulrik von Essen anser (avhandlingen Kommunal normgivning) att det är fråga om generellt verkande föreskrifter – eftersom de riktar sig mot allmänheten. Normgivning anses typiskt sett vara sådana beslut som ankommer på fullmäktige. Samtidigt innehåller kommunallagen ingen annan inskränkande bestämmelse ifråga om normgivningsbeslut än som ligger i begränsningen ifråga om ärenden av principiell beskaffenhet eller större vikt. Ulrik von Essen (a.a.s. 225) avvisar för övrigt inte helt tanken på delegering av beslutanderätten angående eldningsförbud, åtminstone i vissa fall – t.ex. när väderförhållanden, utformning av byggnader och liknande kan påverka. Han noterar även att både Edling m.fl. och Andreasson (tidigare författare av juridisk litteratur inom räddningstjänstområdet) räknat med delegation av beslutanderätten i sådana fall. SKR delar den uppfattningen. Besluten behöver inte ha sådan karaktär att beslutanderätten obligatoriskt är förbehållen fullmäktige. Det måste dock framgå av reglemente eller särskilda beslut att fullmäktige uppdragit åt viss nämnd att fatta sådana beslut för att nämnden ska kunna göra det.

SKR anser att beslutsrätten inte kan delegeras till en tjänsteperson

Även om är möjligt att delegera beslutanderätten till nämnd, anser SKR inte att det är möjligt att gå längre. SKR anser inte att det är principiellt möjligt i en kommun att delegera normgivningsmakt till en anställd (frånsett trafikområdet, beroende på den särskilda regleringen där). Rättspraxis saknas för visserligen, men motsvarande situation för antagande av detaljplan har besvarats nekande i praxis. Det är också mycket som talar för att normgivningsbeslut av det här slaget har sådan koppling till nämndens/verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet att beslutanderätten får anses förbehållen nämnden. Men viktigast är nog att det handlar

om lagstiftningsmakt som riksdagen delegerat, och där utrymmet redan för delegation från fullmäktige till nämnd får anses begränsat. (7 kap. 5 § och 6 kap. 38 § KL). Därför anser SKR att det är uteslutet med delegation till en tjänsteperson t.ex. TiB (Tjänsteperson i Beredskap).

Vid brådskande ärende som inte kan avvaktas bör ordförande kunna besluta om eldningsförbud, om det finns en förberedd delegation

Den fråga som kvarstår är om delegation till ordförande eller annan ledamot i en nämnd i brådskande ärenden skulle kunna vara möjlig. Det är knappast en roll som ordförande kan ha med automatik. I så fall behöver fullmäktige först ha uppdragit beslutanderätt åt nämnden i den här typen av ärenden och att nämnden sedan uppdragit åt ordföranden att fatta beslut i brådskande ärenden och att det sedan också är ett så brådskande ärende att nämndens ställningstagande inte kan avvaktas. Genom att t.ex. utnyttja möjligheterna till sammanträde på distans, bör det annars finnas möjlighet att fatta beslut i nämnd med kort varsel.

Kungörelse av föreskrift om eldningsförbud

Det finns inte några särskilda bestämmelser om kungörande av kommunala föreskrifter i förordningen eller lagen om skydd mot olyckor. För kommunala beslut om föreskrifter gäller därmed de ”vanliga” kommunalrättsliga reglerna. Den kommunalrättsliga huvudregeln är att kommunala beslut, även beslut om föreskrifter, börjar gälla så snart det finns justerat protokoll över beslutet – om inte kommunen beslutar om senare ikraftträdande. I 13 kap. 14 § KL anges att ett beslut som kan överklagas med laglighetsprövning får verkställas innan det fått laga kraft om inte särskilda skäl talar mot det. Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till om verkställigheten av beslutet kommer att kunna rättas.

I sammanhanget bör vidare beaktas bestämmelsen i 8 kap. 13 § KL, där det framgår att kommunala föreskrifter ska kungöras genom att det på kommunens anslagstavla tillkännages att protokollet för de beslutade föreskrifterna har justerats. Gällande föreskrifter ska finnas tillgängliga för allmänheten på kommunens webbplats. De ska där vara samlade i kommunens författningssamling eller på något annat sätt. Innehållet i samlingen ska framgå av ett register eller någon annan förteckning på webbplatsen. För att kommunala föreskrifter ska få rättsverkan mot allmänheten får man således också förutsätta att föreskriften har ”offentliggjorts” enligt 8 kap. 13 § KL.

När hanteringen av kommunala föreskrifter sågs över, skrev regeringen i propositionen (prop. 2011/12:149 Bättre tillgång till kommunala föreskrifter):

”Kommunala beslut, även normbeslut, anses gällande från den tidpunkten då protokollet över beslutet har justerats. Av allmänna rättsgrundsatser anses dock följa att normbesluten inte har bindande verkan mot enskilda, dvs. är verkställbara, innan de har kungjorts. Den grundläggande formen för offentliggörande av kommunala beslut är tillkännagivandet på kommunens anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.”

Som SKR ser det bör ett beslut av fullmäktige eller av en kommunal nämnd om eldningsförbud i kommunen, kunna justeras omedelbart varpå tillkännagivande om justeringen på kommunens anslagstavla (numera på kommunens webbplats) liksom tillgängliggörande av föreskriften på kommunens webbplats bör kunna ordnas tämligen omgående. SKR har därför svårt att se att ikraftträdandet ska behöva fördröjas på grund av reglerna om kungörelse av kommunala

föreskrifter. Det går samtidigt att konstatera att publicering i ortstidning eller uppläsning i radio inte är ett alternativ för kommunala föreskrifter.

Kommunalförbund får inte utfärda föreskrifter om eldningsförbud

Beslut som innebär normgivning får inte överlämnas till kommunalförbund. Det innebär att de inte får besluta om eldningsförbud utan det behöver ske i berörda medlemskommuner. 8 kap. regeringsformen medger inte uttryckligen delegation av föreskriftsrätt till kommunalförbund, dom i Högsta förvaltningsdomstolen mål 3835-12 från 2013, *En kommuns föreskriftsrätt efter bemyndigande enligt 8 kap. regeringsformen kan inte utnyttjas av kommunalförbund.*

Beslut om upphävande av eldningsförbud fattas normalt av samma instans som beslutat om förbudet SKR anser att beslut om att upphäva en föreskrift, alternativt att besluta att den fr.o.m. en viss tidpunkt ska upphöra att gälla, normalt ska fattas av samma instans som beslutat om förbudet. Det kan vara möjligt för kommunfullmäktige att uppdra till berörd nämnd att under vissa förutsättningar besluta om att förbudet inte längre ska gälla, såsom att den nämnd som ansvarar för frågor enligt LSO gjort bedömningen att det inte längre föreligger brandrisk. SKR anser att beslutet om upphävande inte kan delegeras till en tjänsteperson.

Vänliga hälsningar

Johan Gert

Expert – skydd mot olyckor, räddningstjänst

Sveriges Kommuner och Regioner

Hornsgatan 20
118 82 Stockholm

Telefon: 08-452 77 41

[SKR Trygghet och säkerhet](#)

Det här mailet kommer ifrån en extern avsändare.

Om du inte är säker på vem avsändaren är, eller om du inte väntar på en bifogad fil, så ska du inte klicka på länkar eller bifogade filer i mailet.

Om osäkerhet finns om detta mailet är säkert eller inte, vänligen vänd dig till IT-avdelningen på telefon **0520 - 49 79 12**, eller www.7912.se

KSAU § 159 Dnr 2021/37
Antagande av avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige antar avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland" enligt dokumentet *avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"* och uppdrar åt kommunstyrelsens ordförande att underteckna densamma.

Ärendebeskrivning

Västra Götalandsregionen presenterade i december 2020 "Det Goda Livet i Dalsland - diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland" (VGR Analys 2020:51). Rapporten beskriver den långsiktiga utvecklingen och hur denna har påverkat dagens strukturella förutsättningar. Den ger även en bild av hur Dalslänningarna ser på sina liv och utvecklingsförutsättningar samt beskriver landskapets resurser och förutsättningar för utveckling. I rapporten presenteras ett förslag till en *strategi* för regional utvecklingspolitik för Dalsland.

Dialoger kring underlaget och dess förslag har förts mellan kommunerna i Dalsland inklusive Vänersborg, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Fyrbodals kommunalförbund och presidiet för Regionutvecklingsnämnden i Västra Götalandsregionen under 2020/2021.

Dialogerna har bekräftat analysens slutsatser och lett fram till en plan som är tänkt att fungera som en ram för genomförande under perioden 2021 till 2025. I planen beskrivs bland annat hur genomförande och organisation ska se ut. Genom att anta avsiktsförklaringen åtar sig parterna att medverka till och driva satsningar inom ramen för "Det Goda Livet i Dalsland" och den genomförandeplan som tagits fram för ändamålet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende avsiktsförklaring "De goda livet i Dalsland",
2021-10-21

Avsiktsförklaring avseende "De goda liver i Dalsland"

Beslutet skickas till

Bengtsfors kommun

Dals-Eds kommun

Melleruds kommun

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Vänersborgs kommun
Åmåls kommun
Fyrbodals kommunalförbund
Regionutvecklingsnämnden, Västra Götalandsregionen
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunfullmäktige

Antagande av avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige antar avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland" enligt dokumentet *avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"* och uppdrar åt kommunstyrelsens ordförande att underteckna densamma.

Ärendebeskrivning

Västra Götalandsregionen presenterade i december 2020 "Det Goda Livet i Dalsland - diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland" (VGR Analys 2020:51). Rapporten beskriver den långsiktiga utvecklingen och hur denna har påverkat dagens strukturella förutsättningar. Den ger även en bild av hur Dalslänningarna ser på sina liv och utvecklingsförutsättningar samt beskriver landskapets resurser och förutsättningar för utveckling. I rapporten presenteras ett förslag till en *strategi* för regional utvecklingspolitik för Dalsland.

Dialoger kring underlaget och dess förslag har förts mellan kommunerna i Dalsland inklusive Vänersborg, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Fyrbodals kommunalförbund och presidiet för Regionutvecklingsnämnden i Västra Götalandsregionen under 2020/2021.

Dialogerna har bekräftat analysens slutsatser och lett fram till en plan som är tänkt att fungera som en ram för genomförande under perioden 2021 till 2025. I planen beskrivs bland annat hur genomförande och organisation ska se ut. Genom att anta avsiktsförklaringen åtar sig parterna att medverka till och driva satsningar inom ramen för "Det Goda Livet i Dalsland" och den genomförandeplan som tagits fram för ändamålet.

Katrín Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:

Bengtsfors kommun

Dals-Eds kommun

Melleruds kommun

Vänersborgs kommun

Åmåls kommun

Fyrbodals kommunalförbund

Regionutvecklingsnämnden, Västra Götalandsregionen

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Avsiktsförklaring avseende ”Det Goda Livet i Dalsland”

Denna avsiktsförklaring (”Avsiktsförklaringen”) har träffats dag som nedan mellan Bengtsfors kommun, Dals-Eds kommun, Färgelanda kommun, Melleruds kommun, Vänersborgs kommun, Åmåls kommun, Fyrbodals kommunalförbund, Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götalands län (”Parterna”).

1. Bakgrund

Västra Götalandsregionen presenterade i december 2020 en rapport med ett diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland¹. Rapporten togs fram som en fristående utredning inom Västra Götalandsregionen på initiativ av regionutvecklingsdirektören, vilken hade identifierat behovet tillsammans med presidiet vid regionutvecklingsnämnden.

Rapporten beskriver den långsiktiga utvecklingen och hur denna har påverkat dagens strukturella förutsättningar. Den ger även en bild av hur Dalslänningarna ser på sina liv och utvecklingsförutsättningar. Den beskriver dessutom landskapets resurser och förutsättningar för utveckling och presenterar ett förslag till en *strategi* för regional utvecklingspolitik för Dalsland. Vidare finns en koppling till den gemensamma visionen i Västra Götaland – Det goda livet. I underlaget presenteras ett förslag till strategi för Dalslands framtid – ”Det Goda Livet i Dalsland”.

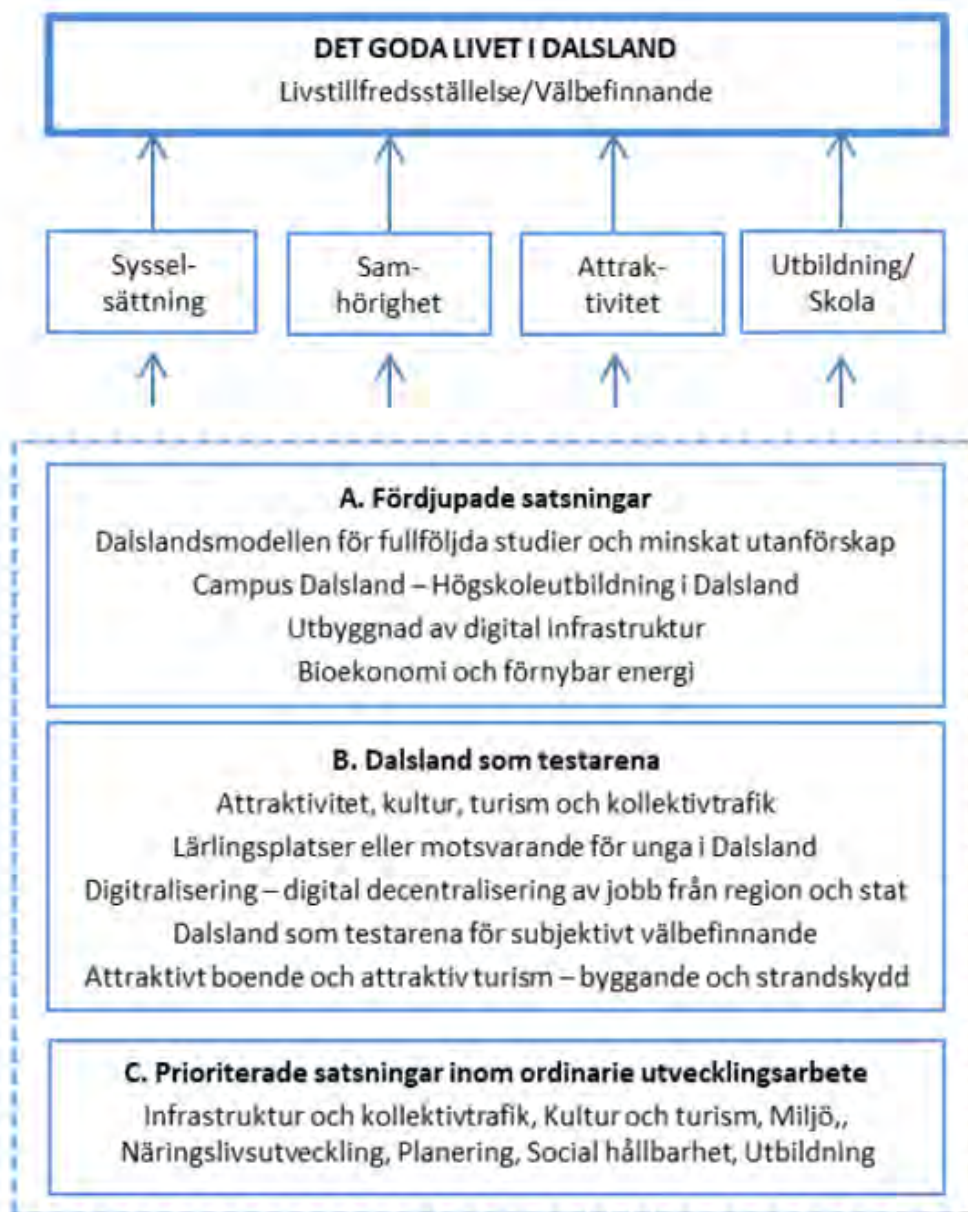
Dialoger kring underlaget och dess förslag har förts mellan kommunerna i Dalsland inklusive Vänersborg, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Fyrbodals kommunalförbund och presidiet för Regionutvecklingsnämnden i Västra Götalandsregionen under 2020/2021.

Dialogerna har bekräftat analysens slutsatser och lett fram till en plan som är tänkt att fungera som en ram för genomförande under perioden 2021 till 2025.

2. Strategi för ”Det Goda Livet i Dalsland”

Det övergripande målet att öka dalslänningarnas välbefinnande och har en direkt koppling till Västra Götalands vision om ”Det goda livet”. Strategin har till syfte att stärka levnadsförhållanden och utvecklingsförutsättningar i landskapet. Fyra områden pekas ut som viktiga att följa: *sysselsättning, samhörighet, attraktivitet och utbildning/skolresultat*. Medlen för att nå mål och delmål består dels av fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete, dels att ”dalslandssäkra” implementering av det mer ”komplexa” samhällsutvecklingsarbete som sker vid Västra Götalands regionala noder. Till detta kommer den experimentella delen med Dalsland som testarena för breda satsningar som har förutsättningar att ändra de grundläggande förutsättningarna för omställning och utveckling långsiktigt och som i flera fall visat sig framgångsrika i andra länder eller andra miljöer tidigare. De fem förslagen presenteras i principiella termer som en utgångspunkt för fortsatta diskussioner, utredning och preciseringar. Strategin beskrivs schematiskt som nedan

¹ ”Det Goda Livet i Dalsland - diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland”, VGR Analys 2020:51

3. Genomförande, övergripande organisation och projektplanering

Västra Götalandsregionen har tagit fram en plan för genomförande 2021 till 2025², vilken är tänkt att fungera som en ram för arbetet.

Kommunledningarna i Dalsland inklusive Vänersborg, Regionutvecklingsnämndens presidium och ordförande i Fyrbodals kommunalförbund möts två gånger per år för att stämma av genomförandet. En *styrgrupp* bildas med tjänstepersoner från kommunerna, Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Fyrbodals kommunalförbund. Styrgruppen ansvarar också för att genomförandet följs upp och utvärderas.

² "Det Goda Livet i Dalsland – plan för genomförande 2021-2025", VGR

Utredningen och den följande processen har identifierat viktiga frågor som beskrivs i denna plan men utan att i detalj precisera hur de ska genomföras. Förslagen har olika starttid och löptid. Projektplaneringen bör, i de fall det inte redan finns, identifiera aktörer, ansvar, åtgärder, resursbehov och tidplan. Ansvariga kontaktpersoner för projekten utses av styrgruppen. De organisationer som är berörda ingår i arbetet. Arbetet följs upp en gång per år. Indikatorer för mål och delmål samt för genomförandet som helhet och i dess olika delar beslutas av styrgruppen. Mål och delmål kopplas när det är lämpligt till motsvarande mål i ”Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030” (RUS).

4. Parternas åtagande

Parterna åtar sig att medverka till och driva satsningar inom ramen för ”Det Goda Livet i Dalsland” och den genomförandeplan³ som tagits fram för ändamålet.

5. Kommunikation

Styrgruppen enligt punkten ”Genomförande, övergripande organisation och projektplanering” ansvarar för att ta fram en kommunikationsplan för arbetet och för ”Det Goda Livet i Dalsland”.

6. Giltighet

Avsiktsförklaringen träder i kraft vid parternas undertecknande och upphör att gälla vid utgången av 2025. Avsiktsförklaringen kan dock förlängas om genomförandeplanen inte är fullgjord och parterna är skriftligen överens om en förlängning. Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland, som är central i sammanhanget, löper till 2030 och en första utvärdering av densamma sker under 2024.

7. Finansiering

Västra Götalandsregionen bidrar inledningsvis med särskilda resurser till genomförandet i form av en processledare med ansvar för helheten samt en person som blir ansvarig för att driva arbetet med ”Testarena Dalsland”. I övrigt bär vardera part sina egna kostnader och utlägg hänförliga till genomförandeplanens olika delar med tillhörande projekt.

8. Förutsättningar för avsiktsförklaringens giltighet

Ändringar i och tillägg till denna avsiktsförklaring är möjliga, men endast om de skriftliga och godkända av alla parter. Denna avsiktsförklaring utgör inget legalt bindande avtal och parts underlåtelse att fullgöra vad som i övrigt stadgas häri ska inte medföra någon skadeståndsskyldighet.

³ ”Det Goda Livet i Dalsland – plan för genomförande 2021-2025”, VGR

Denna Avsiktsförklaring har upprättats i nio (9) likalydande exemplar, varav Parterna erhållit var sitt.

Bengtstors kommun, 2021-

Stig Bertilsson, kommunstyrelsens ordförande

Dals-Eds kommun, 2021-

Martin Carling, kommunstyrelsens ordförande

Färgelanda kommun, 2021-

Tobias Bernhardsson, kommunstyrelsens ordförande

Melleruds kommun, 2021-

Morgan E. Andersson, kommunstyrelsens ordförande

Vänersborgs kommun, 2021-

Benny Augustsson, kommunstyrelsens ordförande

Åmåls kommun, 2021-

Michael Karlsson, kommunstyrelsens ordförande

Fyrbodals kommunalförbund, 2021-

Martin Carling, ordförande i Fyrbodals kommunalförbund

Västra Götalandsregionen, 2021-

Kristina Jonäng, ordförande regionutvecklingsnämnden

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2021-

NN

KSAU § 160 Dnr 2020/211
**Antagande av nya styrdokument (bolagsordning, ägardirektiv,
konsortialavtal och finanspolicy) för Dalslands Turist AB och Visit
Dalsland AB**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige godkänner bolagsordning, ägardirektiv, finanspolicy och konsortialavtal avseende Visit Dalsland enligt förslag från styrelsen för Visit Dalsland daterat 2021-09-21.

Kenneth Carlsson (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Yrkande

Kenneth Carlsson (L) yrkar avslag till förvaltningens förslag.
Ulla Börjesson (S) och Tobias Bernhardsson (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Kenneth Carlssons (L) yrkande om avslag mot Ulla Börjessons (S) och Tobias Bernhardssons (C) yrkande om bifall. Ordförande finner att Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutat att bifalla förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB (DTAB) den 1 december 2020 beslutade styrelsen att:

- 1. Rekommendera fullmäktigeförsamlingarna att fatta ett principbeslut om att ställa sig bakom organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB.*
- 2. Uppdra till bolagets VD att skicka ut underlag för principbeslut till ägarkommunerna och efter beslut, i dialog med kommuner och medlemsföretag, verka för att upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.*

Kommunfullmäktige i Färgelanda beslöt vid sitt sammanträde den 17 februari 2021 (§ 11) att ställa sig, såsom principbeslut, bakom

organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB (DKAB). Vidare informerades fullmäktige vid samma tillfälle om att VD:n för bolagen fått uppdraget att under våren 2021, i dialog med kommuner och medlemsföretag, upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.

Genom dialog har förslag till styrdokument arbetats fram och vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021 beslöt styrelsen att rekommendera ägarkommunerna att anta förslag till bolagsordning, ägardirektiv, konsortialavtal och finanspolicy.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende antagande av nya styrdokument för Dalslands Turist AB och Visit Dalsland AB, 2021-11-11
Förslag till bolagsordning för Visit Dalsland AB
Förslag till ägardirektiv för Visit Dalsland AB
Förslag till konsortialavtal för Visit Dalsland AB
Förslag till finanspolicy för Visit Dalsland AB
Justerat protokoll från styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021

Beslutet skickas till

Bengtsfors kommun
Dals-Eds kommun
Melleruds kommun
Vänersborgs kommun
Åmåls kommun
Dalslands Turist AB/Visit Dalsland AB

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Godkännande av bolagsordning, ägardirektiv, finanspolicy och konsortialavtal avseende Visit Dalsland

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige godkänner bolagsordning, ägardirektiv, finanspolicy och konsortialavtal avseende Visit Dalsland enligt förslag från styrelsen för Visit Dalsland daterat 2021-09-21.

Ärendebeskrivning

Vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB (DTAB) den 1 december 2020 beslutade styrelsen att:

- 1. Rekommendera fullmäktigeförsamlingarna att fatta ett principbeslut om att ställa sig bakom organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB.*
- 2. Uppdra till bolagets VD att skicka ut underlag för principbeslut till ägarkommunerna och efter beslut, i dialog med kommuner och medlemsföretag, verka för att upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.*

Kommunfullmäktige i Färgelanda beslöt vid sitt sammanträde den 17 februari 2021 (§ 11) att ställa sig, såsom principbeslut, bakom organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB (DKAB). Vidare informerades fullmäktige vid samma tillfälle om att VD:n för bolagen fått uppdraget att under våren 2021, i dialog med kommuner och medlemsföretag, upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.

Genom dialog har förslag till styrdokument arbetats fram och vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021 beslöt styrelsen att rekommendera ägarkommunerna att anta förslag till bolagsordning, ägardirektiv, konsortialavtal och finanspolicy.

Underlag

- Förslag till bolagsordning för Visit Dalsland AB
- Förslag till ägardirektiv för Visit Dalsland AB
- Förslag till konsortialavtal för Visit Dalsland AB
- Förslag till finanspolicy för Visit Dalsland AB
- Justerat protokoll från styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021

Katrin Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:

Bengtsfors kommun

Dals-Eds kommun

Melleruds kommun

Vänersborgs kommun

Åmåls kommun

Dalslands Turist AB/Visit Dalsland AB

Till
Bengtsfors kommun
Dals-Eds kommun
Färgelanda kommun
Melleruds kommun
Vänersborgs kommun
Åmåls kommun

Nya styrdokument för Dalslands Turist AB/Visit Dalsland AB

Vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021 beslutade styrelsen enligt följande:

7. Revidering av styrdokument
Bolagsordning
Ägardirektiv
Konsortialavtal
Finanspolicy

Styrelsen beslutar att rekommendera ägarkommunerna att anta föreslagna policydokument.

Härmed översändes förslag på nya styrdokument för Visit Dalsland AB för beslut i respektive ägarkommuns kommunfullmäktige senast den 31 december 2021.

Bifogas:

Bilaga 1 Bolagsordning

Bilaga 2 Ägardirektiv

Bilaga 3 Konsortialavtal

Bilaga 4 Finanspolicy

Bilaga 5 Justerat protokoll från styrelsemötet den 21 september.

Upperud den 5 oktober 2021

Johan Trollnäs
VD Dalslands Turist AB

På uppdrag av Johan Trollnäs

Kerstin Aronsson
VD-assistent

Förslag till bolagsordning för Visit Dalsland AB

§ 1

Bolagets firma är Visit Dalsland AB.

§ 2

Bolaget ska ha sitt säte i Håverud, Melleruds kommun.

§ 3

Bolaget har till föremål att samordna turistisk verksamhet och främja besöksnäringen i Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelandas, Melleruds och Åmåls kommuner samt Dalslandsdelen av Vänersborgs kommun.

§ 4

Bolagets ändamål är att i de berörda kommunerna ansvara för gemensam marknadsföring, verka för affärs- och produktutveckling inom besöksnäringen.

§ 5

Årets resultat ska balanseras i ny räkning. Skulle bolaget upplösas skall behållen förmögenhet delas mellan aktieägarna i förhållande till deras andelar.

§ 6

Aktiekapitalet skall utgöra lägst 500 000 kr och högst 2 000 000 kr.

§ 7

Bolaget ska ha lägst 500 och högst 2 000 aktier.

§ 8

Styrelsen ska bestå av lägst sju och högst tretton ledamöter. Styrelsen väljs på ordinarie bolagsstämma och för tiden intill slutet av nästa ordinarie bolagsstämma.

§ 9

För granskning av bolagets årsredovisning jämte räkenskaper samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses på ordinarie bolagsstämma för tiden intill slutet av den ordinarie bolagsstämman det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet, en auktoriserad revisor.

§ 10

För samma mandattid som gäller för bolagets revisor skall på stämman utses två lekmanarevisorer.

§ 11

Kallelse till stämman ska ske via mejl till aktieägarna tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

§ 12

På ordinarie bolagsstämma skall följande ärende förekomma till behandling

1. Val av ordförande vid stämman
2. Upprättande och godkännande av röstlängd
3. Val av en eller två justeringsmän
4. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad
5. Godkännande av dagordning
6. Framläggande av årsredovisning och revisionsberättelse
7. Beslut om
 - a) fastställelse av resultat och balansräkning
 - b) dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
 - c) ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören
8. Fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna
9. Val av styrelse samt i förekommande fall val av revisor
10. Val av ordförande i styrelsen
11. Annat ärende som ankommer på bolagsstämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen

§ 13

Bolagets räkenskapsår är kalenderår.

§ 14

Denna bolagsordning får inte ändras utan godkännande av kommunfullmäktige i Vänersborg, Mellerud, Dals-Ed, Färgelanda, Bengtsfors och Åmål.

Förslag till ägardirektiv för Visit Dalsland AB

Visit Dalsland AB (556528-5342) ägs av kommunerna Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Mellerud, Vänersborg och Åmål.

1. Bolaget som organ för kommunal verksamhet

För att stärka besöksnäringen i Dalsland med angränsande områden ska Bolaget verka för att stärka varumärket DALSLAND och öka den turistiska omsättningen i hela Dalsland.

Bolaget står därför under uppsikt av kommunstyrelserna i de sex ägarkommunerna och har att följa gemensamma direktiv som utfärdas av kommunfullmäktige eller av kommunstyrelse med stöd av delegation i samtliga sex kommuner.

Förutom genom lag eller författning regleras bolagets verksamhet och bolagets förhållande till kommunerna genom

- a) gällande bolagsordning
- b) gällande ägardirektiv
- c) av fullmäktige och av kommunstyrelserna i de sex kommunerna gemensamt utfärdade särskilda direktiv
- d) förekommande avtal mellan kommunerna och bolaget

2. Kommunernas direktivrätt

Det ankommer på bolagets styrelse och verkställande direktör att följa utfärdade direktiv om de inte står i strid med tvingande bestämmelser i aktiebolagslagen eller annan lag eller författning.

3. Kommunernas insyn och ledningsfunktion

Bolagets verksamhet står under uppsikt av kommunstyrelserna i de sex ägarkommunerna och dessa utövar gemensamt kommunernas ledningsfunktion över bolaget i de avseenden som kommunerna närmare träffar överenskommelse om.

Kommunstyrelsens ordförande och kommuncheferna i de fem kommunerna ska ges den information och tillställas de handlingar som de begär. Karaktären och omfattningen av den fortlöpande informationen ska fastställas efter samråd med bolagets styrelse.

Protokoll från bolagsstämmor och revisionsberättelser ska överlämnas till respektive kommunstyrelse.

Kommunstyrelsernas granskningsrätt och bolagets informationsskyldighet omfattar inte handling eller förhållande för vilket gäller sekretess enligt lag.

4. Föremålet för bolagets verksamhet

Bolaget har till föremål att utveckla Dalsland som turistdestination och främja besöksnäringen i Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelandas, Melleruds och Åmåls kommuner samt dalslandsdelen av Vänersborgs kommun.

5. Bolagets uppdrag är:

- Ena och visa upp Dalslands sex kommuner under ett gemensamt varumärke med en stark och tydlig profil.
- Bistå ägare och samarbetsparter med verktyg för att stödja en hållbar besöksnäring i området.
- Tillhandahålla ett nätverk för besöksnäringen i Dalsland.
- Medverka till att förbättra besökarens upplevelse av medlemsföretagen genom effektivt samverka med TRV och förmedla kompetens.
- Bistå ägare och samarbetsparter med IT/webbfunktion för marknadsföring.
- Driva och samordna dalslandsgemensamma utvecklingsprojekt inom besöksnäring.
- Leda arbetet för en hållbar utveckling av besöksnäring i området.
- Ha den samordnande rollen som projektägare i projekt som ägarkommunerna väljer att driva tillsammans.
- Söka extern finansiering för projekt inom ramen för bolagets verksamhet.

Uppdraget ska utvecklas i Verksamhetsplanen som varje år antas av styrelsen.

6. Grundläggande principer för bolagets verksamhet

Ansvar för bolagets organisation och förvaltning åvilar enligt aktiebolagslagen bolagets styrelse. Styrelsen ska utforma organisationen så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och syfte tillgodoses.

Bolaget ska drivas på affärsmässiga och marknadsorienterade grunder under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten och kommunrättsliga principer.

7. Finanspolicy

Bolaget ska anta en finanspolicy som anger regler och riktlinjer för den finansiella verksamheten och som godkänts av ägarkommunerna.

8. Självkostnads- och likställighetsprinciperna

Bolaget ska i sin kommunalt anknutna verksamhet tillämpa de kommunala självkostnads- och likställighetsprinciperna. Undantag gäller för sådan verksamhet som regleras av andra lagar, författningar och regelverk.

9. Underställningsplikt

Kommunfullmäktiges yttrande/godkännande i varje ägarkommun ska inhämtas såvitt avser sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Föreligger i styrelsen delade meningar om fråga är av sådant slag att underställningsplikt föreligger ska samråd ske med kommunstyrelserna.

10. Ägarsamråd

Ägarsamråd ska hållas inför varje ordinarie bolagsstämma. En årlig genomgång av ägardirektivet ska göras och behandlas på detta ägarsamråd.

11. Offentlighet

Tillhandahållande av allmänna handlingar ska ske enligt de regler och rutiner som gäller för övrig kommunal verksamhet.

12. Instruktion för VD, arbetsordning för styrelsen samt verksamhetsplan

Styrelsen ska meddela riktlinjer och anvisningar för verkställande direktörens handhavande av den löpande förvaltningen jämligt bestämmelserna i aktiebolagslagen. Styrelsen ska utarbeta och anta arbetsordning för sitt eget arbete samt utarbeta förslag till verksamhetsplan för det kommande verksamhetsåret. Verksamhetsplanen ska föreläggas bolagsstämman för antagande.

13. Förvaltningsberättelsen

Bolaget ska i sin förvaltningsberättelse, utöver vad aktiebolagslagen anger i detta avseende, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala syftet och av kommunerna uppställda mål.

Förslag till konsortialavtal för Visit Dalsland AB

Ersätter avtal från 2015-03-17

Bakgrund

Kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Vänersborg och Åmål har sedan 2007 samverkat inom turismområdet genom ett gemensamt ägt aktiebolag, Visit Dalsland, nedan kallat Bolaget. För att utveckla verksamheten vidare, och koncentrera insatserna för att gynna Dalslands utveckling som turistdestination, har ägarna beslutat att bolaget från januari 2021 ska vara ett beställarbolag och köpa tjänster av Dalslands kanal AB enligt de riktlinjer som fastställs i detta konsortialavtal, bolagets ägardirektiv samt i uppdragsavtal tecknat med Dalslands kanal AB.

Med anledning härav har undertecknade kommuner, nedan kallade Kommunerna, enats om följande.

Samverkan

För att stärka besöksnäringen i Dalsland med angränsande områden, främst kommuner som tillsammans med Kommunerna äger Dalslands Kanal, förbinder sig Kommunerna att samverka inom turismområdet genom Visit Dalsland AB. Bolaget ska verka för att stärka varumärket DALSLAND och öka den turistiska omsättningen i Dalsland för att skapa fler arbetstillfällen.

Styrelse

Bolagets styrelse ska bestå av lägst sju och högst tretton ledamöter. Ledamöterna väljs av bolagsstämman. Ägarkommunerna lägger fram förslag till styrelseordförande. Varje kommun nominerar de personer som för kommunens räkning ska kunna väljas till styrelseledamot, suppleant eller till valberedning på bolagsstämman.

Verksamhet

Bolagets uppdrag är:

- Ena och visa upp Dalslands sex kommuner under ett gemensamt varumärke med en stark och tydlig profil.
- Bistå ägare och samarbetsparter med verktyg för att stödja en hållbar besöksnäring i området.
- Tillhandahålla ett nätverk för besöksnäringen i Dalsland.
- Medverka till att förbättra besökarens upplevelse av medlemsföretagen genom effektiv samverka med TRV och förmedla kompetens.
- Bistå ägare och samarbetsparter med IT/webbfunktion för marknadsföring.
- Driva och samordna dalslandsgemensamma utvecklingsprojekt inom besöksnäring.
- Leda arbetet för en hållbar utveckling av besöksnäring i området.

- Ha den samordnande rollen som projektägare i projekt som ägarkommunerna väljer att driva tillsammans.

Uppdraget ska utvecklas i Verksamhetsplanen som varje år antas av styrelsen.

Kostnadsfördelningsprinciper

Bolagets kostnader ska finansieras med

- kommunernas uppdragsersättningar
- intäkter från riktade insatser
- serviceavgifter från företag och organisationer.

Ersättning

Kommunerna förbinder sig att årligen erlägga ersättning till Bolaget enligt följande modell:

- En fast summa på 200 000 kr per kommun, förutom Vänersborg.
- Ersättning på 3 119 000 år 2021 som fördelas efter folkmängd i respektive kommun. För beräkningen av Vänersborgs del gäller befolkningen i Dalslandsdelen av kommunen.

Bengtsfors 19,5 %	608 205 kr
Dals-Ed 10 %	311 900 kr
Färgelanda 13 %	405 470 kr
Mellerud 18,5 %	577 015 kr
Vänersborg 14 %	436 660 kr
Åmål 25 %	779 750 kr

Betalning sker helårsvis mot faktura i förskott. Den totala summan på 3 119 000 kr (gäller för 2021) räknas upp årligen enligt SKL:s PKV-index (index för kommande år per april året före budgetåret).

Lekmannarevisor

För granskning av om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig ska utses två lekmannarevisorer. Dessa nomineras av de två kommuner som äger den största respektive den minsta aktieposten i bolaget. Lekmannarevisorerna ska utses av bolagsstämman.

Lekmannarevisorerna har rätt att anlita biträde och har rätt till ersättning av bolaget för sitt eget och för bitrådets arbete. Bolagsstämman fastställer för varje år ersättning för lekmannarevisorn samt för dess biträde.

Tvist

Eventuell tvist med anledning av detta avtal ska avgöras av skiljeman enligt vid varje tillfälle gällande svensk lag om skiljemän om inte Kommunerna enas om annat förfarande.

Ändring av bolagsordning

Ändring av bolagsordningen får inte göras utan att samtliga ägare är överens om ändringen.

Avtalstid

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 2023 och gäller till och med den 31 december 2025, dock att bestämmelserna om bolagsordning och styrelse ska gälla från tidpunkt för bolagsstämma.

Detta avtal förlängs med tre år i taget om det inte skriftligen sägs upp av någon av Kommunerna senast ett år före avtalstidens utgång.

Utträde ur bolaget

Vill en kommun/aktieägare utträda ur bolaget ska den utträdande partens aktier hembjudas till de kvarvarande kommunerna/aktieägarna till en fördelning som motsvarar deras aktieinnehav.

Bengtsfors 2021-

.....
Stig Bertilsson

Dals-Ed 2021-

.....
Martin Carling

Färgelanda 2021-

.....
Tobias Bernhardsson

Mellerud 2021-

.....
Morgan E. Andersson

Vänersborg 2021-

.....
Benny Augustsson

Åmål 2021-

.....
Michael Karlsson

Förslag till finanspolicy för Visit Dalsland AB

1 Introduktion

Denna finanspolicy anger riktlinjer för hur finansverksamheten inom Bolaget skall bedrivas. Med finansverksamhet avses likviditetsförvaltning och finansiering.

2 Målgrupp

Denna policy ska vara känd och förstådd av alla anställda på Bolaget.

3 Ansvar för detta dokument

Finanspolicyn beslutas av kommunfullmäktige i respektive ägarkommun och är ett av de styrdokument som reglerar Bolagets verksamhet.

4 Definitioner

”Bolaget” **avser Visit Dalsland AB och** som ansvarar för samtliga förekommande ekonomirelaterade arbetsuppgifter som berör Bolaget, såsom löpande bokföring, upprättande av bokslut samt uppföljning och analys av desamma, samt diverse andra ekonomirelaterade uppgifter av administrativ karaktär.

”Policyn” **avser denna finanspolicy**

5 Organisation

Bolagets verksamhet och finansiering styrs genom bolagsordning, ägardirektiv och konsortialavtal mellan kommunerna: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Vänersborg och Åmål. Policyn syftar till att fastställa mål och riktlinjer för finansverksamheten inom Bolaget samt fastställa rutiner för finansiell styrning, kontroll och rapportering.

6 Ansvarfördelning

Bolagets verksamhet utförs av extern/externa uppdragstagare. Bolagets VD ansvarar för att uppdraget utförs i enlighet med Policyn.

7 Direktiv

Under ett normalt verksamhetsår förekommer i Bolaget följande huvudsakliga in- och utflöden av likvida medel:

Inflöde likvida medel	Utflöde likvida medel
Verksamhetsbidrag från ägare	Personalkostnader
Medlemsavgifter partnerföretag	Leverantörer
Projektbidrag	Skatter
	Styrelsearvoden

För att säkerställa att nivåer av disponibel likviditet upprätthålls i enlighet med denna policy, skall löpande uppföljning av resultat, prognos och likviditet göras. Uppföljningen omfattar framtagande och analys av följande rapporter:

- Månadsbokslut (balans- och resultaträkning)
- Årsbokslut (balans-, resultaträkning)

- Budget – årligen (balans- och resultaträkning)
- Prognos (balans- och resultaträkning) – kvartalsvis
- Likviditetsprognos – kvartalsvis (oftare vid behov)

I den årliga budgeten beaktas kostnader som förväntas uppstå i Bolagets verksamhet (uppdragsersättning, arvoden, förbrukning, övriga externa kostnader). På motsvarande sätt beaktas kända intäkter, baserat på de förutsättningar som råder vid tidpunkt för budgetens framtagande.

VD:s ansvar består i att:

Ansvara för de ekonomiska frågorna i Bolaget.

Föreslå uppdatering av Policyn vid behov.

Utarbeta arbetsprocesser, rutiner och instruktioner samt säkerställa att alla finansiella aktiviteter bedrivs med god intern kontroll.

Rapportera till styrelsen enligt Policyn

Samordna kontakter med banker och andra finansiella institutioner.

Upptagning av lån eller andra krediter ska beslutas av styrelsen.

8 Riskhantering

Bolaget ska inte ta finansiella risker vid placering av sina tillgångar eller förbinda sig för åtaganden som det ej finns likvid täckning för.

De operativa riskerna ska minimeras genom:

- Hög administrativ kvalitet hos uppdragstagare och leverantörer där personalens kompetens och befogenheter är tillräckliga och adekvata.
- Dokumenterade och uppdaterade rutiner och processer som är kända av berörd personal, samt fungerande backup-rutiner.
- Verksamhetsanpassade IT-system som är säkra och tillförlitliga.
- Legal dokumentation som motsvarar Bolagets affärsrelationer, samt att lagar och regler tolkas på rätt sätt när finansiella kontrakt upprättas.
- Säkerställa att finanshanteringen sker i linje med Policyn avseende ansvar, rapportering och hantering av finansiella risker. Ansvaret ska vara väl definierat och rapporteringsvägarna tydliga.
- Att så långt som möjligt säkerställa personoberoende och funktionsåtskillnad.

9 Administration och uppföljning

För att uppnå en god intern kontroll ska Bolaget arbeta enligt följande:

- Affärstransaktioner och betalningar ska utföras enligt fullmakt, attestordning eller andra delegeringar.
- Samtliga transaktioner av finansiella flöden ska genomföras av två personer i förening.
- Alla affärsavslut ska omgående dokumenteras och registreras.

KSAU § 161 Dnr 2020/275
Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunfullmäktige förtydligar sitt beslut från den 17 februari 2021 (§ 12) i den del som lyder: ”Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet” och klarlägger att innebörden är att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslöt den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023–2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. Översynen skulle enligt fullmäktiges beslut bland annat lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av ovanstående och det konstaterades att det fanns ett behov av klargörande. Med anledning härav beslöts att en framställan om förtydligande skulle göras.

Beredning

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande förtydligas innebörden genom att fullmäktige förklarar att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendet bordlades vid kommunstyrelsens sammanträde den 2021-10-27 § 178.

Beslutsunderlag

Beslut KS 2021-10-27 § 128

Beslut KSAU 2021-10-20 § 129

Förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen, 2021-10-08

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

KS § 178 **Dnr 2020/275**
Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bordlägga ärendet till nästkommande kommunstyrelsesammanträde.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslöt den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023–2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. Översynen skulle enligt fullmäktiges beslut bland annat lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av ovanstående och det konstaterades att det fanns ett behov av klargörande. Med anledning härav beslöts att en framställan om förtydligande skulle göras.

Beredning

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande förtydligas innebörden genom att fullmäktige förklarar att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutsförslag, 2021-10-20 §129
Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-10-08
Begäran om förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen, 2021-06-14
Kommunfullmäktiges beslut, 2021-02-17 §12

Beslutet skickas till

Val- och arvodesberedningen

KSAU § 129 Dnr 2020/275
Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige förtydligar sitt beslut från den 17 februari 2021 (§ 12) i den del som lyder: ”Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet” och klarlägger att innebörden är att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslöt den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023–2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. Översynen skulle enligt fullmäktiges beslut bland annat lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av ovanstående och det konstaterades att det fanns ett behov av klargörande. Med anledning härav beslöts att en framställan om förtydligande skulle göras.

Beredning

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande förtydligas innebörden genom att fullmäktige förklarar att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-10-07
Begäran om förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen, 2021-06-14
Beslut kommunfullmäktige 2021-02-17, §12

Beslutet skickas till

Val- och arvodesberedningen

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige förtydligar sitt beslut från den 17 februari 2021 (§ 12) i den del som lyder: ”Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet” och klarlägger att innebörden är att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslöt den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023–2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. Översynen skulle enligt fullmäktiges beslut bland annat lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av ovanstående och det konstaterades att det fanns ett behov av klargörande. Med anledning härav beslöts att en framställan om förtydligande skulle göras.

Beredning

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande förtydligas innebörden genom att fullmäktige förklarar att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Katrín Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:
Val- och arvodesberedningen

Kommunstyrelsen
Val- och arvodesberedningen
Ingo Asplund
0528-56 71 20
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Begäran om förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen

Val- och arvodesberedningen begär att kommunstyrelsen ska klargöra innebörden och förväntningarna av fullmäktiges beslut från den 17 februari 2021 (§ 12) i den del som lyder:

”Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.”

Bakgrund

Fullmäktige beslut den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023-2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. I uppdraget ingår att:

- Ta fram förslag på politisk organisation inklusive eventuella förändringar i uppdrag
- Ta fram förslag på arvodesbestämmelser och regler för partistöd som ska gälla 2023–2026.

Översynen ska enligt fullmäktiges beslut innehålla:

1. Nulägesanalys och utvärdering av gällande politisk organisation utifrån syftet med den omorganisation som genomfördes inför innevarande mandatperiod. Vidare ska analysen belysa respektive uppdrag och eventuella otydligheter i roller och ansvar.
2. Utvärdering av gällande arvodesbestämmelser och regler för partistöd ska ske.
3. Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.
4. Översynen ska innehålla en omvärldsanalys.
5. Uppdraget ska utföras av val- och arvodesberedningen med behjälpligt stöd av kommunchefen.
6. Beslut avseende politisk organisation, arvodesbestämmelser och partistöd ska fattas av fullmäktige senast den 31 januari 2022.

Vid sammanträde med val- och arvodesberedningen den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av punkt 3 och att det konstaterades att det fanns

Postadress

458 80 Färgelanda

Besöksadress

Allhemsvägen 5, Färgelanda

Telefon

0528-56 70 00

Fax

0528-714 76

E-post

kommun@fargelanda.se

Hemsida

www.fargelanda.se

Bankgiro

890-9269

Organisationsnummer

212000-1421

ett behov av klargörande från kommunstyrelsens sida. Med anledning härav beslöts att ordförande skulle göra en framställan om förtydligande till kommunstyrelsen.

Ingo Asplund
Val- och arvodesberedningens ordförande

Postadress

458 80 Färgelanda

Besöksadress

Allhemsvägen 5, Färgelanda

Telefon

0528-56 70 00

Fax

0528-714 76

E-post

kommun@fargelanda.se

Hemsida

www.fargelanda.se

Bankgiro

890-9269

Organisationsnummer

212000-1421

**KSAU § 162 Dnr 2021/146
Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige avslår motionen om minskat antal ledamöter i kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen beredde frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, föreslog beredningen att fullmäktige även kommande mandatperiod skulle ha 31 ledamöter.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 27 oktober 2021 (§ 177) återremitterades frågan till val- och arvodesberedningen med motiveringen för en redogörelse av kostnadsaspekterna samt en jämförelse med likvärdiga kommuner. Vidare beslöt kommunstyrelsen att beredningen skulle inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskottssammanträde den 18 november 2021.

Kostnadsaspekter och jämförelse med likvärdiga kommuner

Val- och arvodesberedningen har i sitt uppdrag jämfört nuvarande politiska organisation andra kommuners organisation och då utgått från kommuner i samma kommungrupp som Färgelanda med ungefär samma invånarantal. Av denna jämförelse framgår följande:

Kommun	Invånarantal	Effektivitetsindex	Politisk organisation	Antalet ledamöter och ersättare i KF
Grästorps	5 600	85	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	27 + 14

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Aneby	6 400	57	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	35 + 22
Mullsjö	7 100	56	Nämndsorganisation	35 + 23
Perstorp	7 200	64	Nämndsorganisation	35 + 22
Lessebo	8 300	70	Nämndsorganisation	35 + 18

Vidare framkommer vid en kostnadsutredning att en fullmäktigeledamotsplats i Färgelanda kommun kostar ungefär 16 000 kronor per år.

Val- och arvodesberedningens behandling av ärendet

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 15 november 2021 behandlades redogörelsen enligt ovan och beredningen beslöt att föreslå fullmäktige att avslå motionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-11-19

Kommunstyrelsens beslut, 2021-10-27 § 177

Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-09-30

Val och arvodeberedningens svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige. 2021-10-04 §1 2021-10-04

Motion avseende antalet ledamöter i kommunfullmäktige - Jörgen Andersson (SD)

Beslutet skickas till

Alla gruppleddare

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige avslår motionen om minskat antal ledamöter i kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen beredde frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, föreslog beredningen att fullmäktige även kommande mandatperiod skulle ha 31 ledamöter.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 27 oktober 2021 (§ 177) återremitterades frågan till val- och arvodesberedningen med motiveringen för en redogörelse av kostnadsaspekterna samt en jämförelse med likvärdiga kommuner. Vidare beslöt kommunstyrelsen att beredningen skulle inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskottssammanträde den 18 november 2021.

Kostnadsaspekter och jämförelse med likvärdiga kommuner

Val- och arvodesberedningen har i sitt uppdrag jämfört nuvarande politiska organisation andra kommuners organisation och då utgått från kommuner i samma kommungrupp som Färgelanda med ungefär samma invånarantal. Av denna jämförelse framgår följande:

Kommun	Invånar- antal	Effekti- vitets- index	Politisk organisation	Antalet ledamöter och ersättare i KF
Grästorp	5 600	85	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	27 + 14
Aneby	6 400	57	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	35 + 22
Mullsjö	7 100	56	Nämndsorganisation	35 + 23
Perstorp	7 200	64	Nämndsorganisation	35 + 22
Lessebo	8 300	70	Nämndsorganisation	35 + 18

Vidare framkommer vid en kostnadsutredning att en fullmäktigeledamotsplats i Färgelanda kommun kostar ungefär 16 000 kronor per år.

Val- och arvodesberedningens behandling av ärendet

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 15 november 2021 behandlades redogörelsen enligt ovan och beredningen beslöt att föreslå fullmäktige att avslå motionen.

Katrin Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:
Alla gruppleddare

VAB § 1

Dnr 2021/146

Svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige

Beslut

Val- och arvodesberedningen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen om minskat antal ledamöter i fullmäktige.

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen beredde frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, föreslog beredningen att fullmäktige även kommande mandatperiod skulle ha 31 ledamöter.

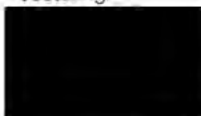
Vid kommunstyrelsens sammanträde den 27 oktober 2021 (§ 177) återremitterades frågan till val- och arvodesberedningen med motiveringen att en redogörelse av kostnadsaspekterna samt en jämförelse med likvärdiga kommuner skulle göras. Vidare beslöt kommunstyrelsen att beredningen skulle inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskottssammanträde den 18 november 2021.

Kostnadsaspekter och jämförelse med likvärdiga kommuner

Val- och arvodesberedningen har i sitt uppdrag jämfört nuvarande politiska organisation andra kommuners organisation och då utgått från kommuner i samma kommungrupp som Färgelanda med ungefär samma invånarantal. Av denna jämförelse framgår följande:

<i>Kommun</i>	<i>Invånar- antal</i>	<i>Effekti- vitets- index</i>	<i>Politisk organisation</i>	<i>Antalet ledamöter och ersättare i KF</i>
Grästorp	5 600	85	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	27 + 14
Aneby	6 400	57	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	35 + 22
Mullsjö	7 100	56	Nämndsorganisation	35 + 23
Perstorp	7 200	64	Nämndsorganisation	35 + 22
Lessebo	8 300	70	Nämndsorganisation	35 + 18

Justering

Utdragsbestyrkande

Val- och arvodesberedningen

Vidare framkommer vid en kostnadsutredning att en fullmäktigeledamotsplats i Färgelanda kommun kostar ungefär 16 000 kronor per år.

Beslutsunderlag

- Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige, inkommen 2021-06-09
- Fullmäktiges beslut 2021-06-16, § 69
- Tjänsteskrivelse avseende svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige, 2021-09-30
- Kommunstyrelsens beslut 2021-10-27, § 177

Beslutet skickas till

Alla gruppledare

Justering

Utdragsbestyrkande

KS § 177 **Dnr 2021/146**
Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige

Kommunstyrelsen beslut

Kommunstyrelsen beslutar att återremittera ärendet till Val och arvodesberedningen för en redogörelse av kostnadsaspekterna samt en jämförelse med likvärdiga kommuner.

Val och arvodesberedningen ska inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskottssammanträde den 18 november.

Yrkande

Jörgen Andersson (SD) yrkar på återremiss till Val och arvodesberedningen då mer underlag och kostnadsaspekterna ska redogöras för kommunstyrelsen då beslut ska fattas. Val och arvodesberedningen ska inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 18 november.

Tobias Bernhardsson (C), Ulla Börjesson (S) och Linda Jansson (M) yrkar bifall till Jörgen Anderssons (SD) återremiss yrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Jörgen Anderssons (SD) återremissyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska återremitteras och avgöras vid ett senare sammanträde.

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen har berett frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i

Kommunstyrelsen

fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, har beredningen kommit fram till att fullmäktige även kommande mandatperiod ska ha 31 ledamöter.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutsförslag, 2021-10-20 §128
Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-09-30
Val och arvodeberedningens svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige.2021-10-04 §1 211004
Motion avseende antalet ledamöter i kommunfullmäktige - Jörgen Andersson (SD)

Beslutet skickas till

Val och arvodesberedningen.

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunfullmäktige

Svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige avslår motionen om minskat antal ledamöter i fullmäktige.

Ärendebeskrivning

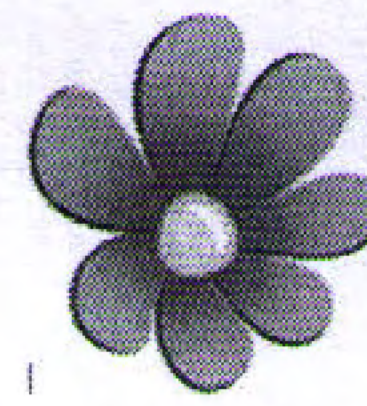
Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen har berett frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, har beredningen kommit fram till att fullmäktige även kommande mandatperiod ska ha 31 ledamöter.

Katrín Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:
Alla gruppleddare

Motion till Färgelanda kommunfullmäktige

Antal ledamöter i fullmäktige

Färgelanda kommun står inför stora ekonomiska utmaningar.

När alla verksamheter måste spara bör också politiken se över sina egna kostnader.

Antalet ledamöter i kommunfullmäktige regleras i kommunallagen.

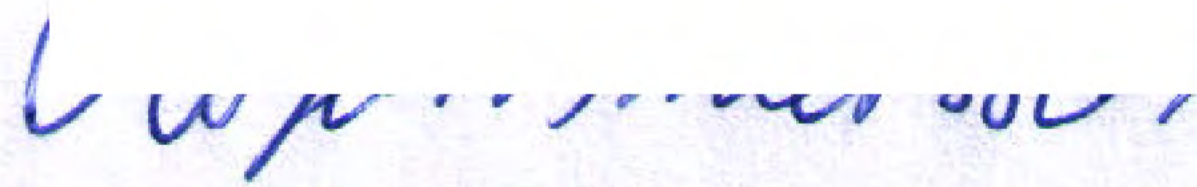
Kommuner upp till 8000 invånare ska ha minst 21 ledamöter.

Vi anser att 21 ledamöter i en kommun på cirka 6500 invånare är tillräckligt.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

- Att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod skall vara tjugo.
- Att uppdrag ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

För Sverigedemokraterna Färgelanda

Jörgen Andersson (sd)

2021-06-01

**KSAU § 143 Dnr 2021/143
Kommunernas klimatlöften inför 2022**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige antar följande klimatlöften för 2022:

1. Vi har en laddplan för kommunen
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder.
10. Vi använder cirkulära möbler
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål
14. Vi genomför energieffektiviseringar
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang i klimatet

Ärendebeskrivning

Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland i samverkan med andra aktörer. Syftet är att bidra till omställningen till en klimatsmart region.

Alla kommuner i länet har undertecknat målet att Västra Götaland till år 2030 ska vara en fossiloberoende region. För ett år sedan bjöds kommunerna in att anta klimatlöften i satsningen Kommunernas klimatlöften som skulle genomföras under år 2021. Nu bjuds kommunerna in på nytt för att anta nya klimatlöften för genomförande under år 2022.

”Kommunernas klimatlöften” består av 20 olika åtgärder som är väl beprövade och som kan ge stor utsläppsminskning. Kommunen väljer hur många och vilka klimatlöften som antas och genomförs under 2022.

De tjugo förslagen på åtgärder är:

1. Vi har en laddplan för kommunen (ny)
2. Vi klimatväxlar tjänsteresor
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar *
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
5. Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer
6. Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy
7. Vi analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar *

8. Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter *
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder (ny)
10. Vi använder cirkulära möbler *
11. Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa *
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål *
13. Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål *
14. Vi genomför energieffektiviseringar *
15. Vi bygger i trä (ny)
16. Vi installerar solenergi *
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial (ny)
18. Vi har en koldioxidbudget *
18. Vi har en koldioxidbudget *
19. Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation *
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang för klimatet (ny)

Ny innebär att detta är ett nytt klimatlöfte inför 2022. ”*” innebär att detta klimatlöfte har förändrats något i jämförelse med klimatlöftena inför 2021.

Strategerna på Dalslands miljö- och energikontor (DMEK) har fått i uppdrag av kommuncheferna att identifiera kommungemensamma klimatlöften samt redovisa vilken roll DMEK kan ta i genomförandet.

Förslagen till nya klimatlöftena har diskuterats i energigrupperna och/eller vid kommundialoger med kommuncheferna och övriga tjänstemän under hösten i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud.

Färgelanda föreslås därför anta löfte 1, 3, 4, 9, 10, 12, 14, 17 och 20. Löfte nummer 1 förutsätter att Dalslands Miljö- och Energikontor tar fram planen för kommunens del.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchefen, 2021-11-11

Kommungemensamma klimatlöften, skrivelse från DMEK (dnr 2020/1519.MIS)

Beskrivning av Kommunernas klimatlöften inför 2022

Beslutet skickas till

Västra Götalandsregionen

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Dalslands Miljö- och Energikontor

Bengtsfors kommun

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dals-Eds kommun
Melleruds kommun

Kommunledningskontoret
Kommunchef
Katrín Siverby
0528-56 7120
katrin.siverby@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Antagande av klimatlöften 2022

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige antar följande klimatlöften för 2022:

1. Vi har en laddplan för kommunen
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder.
10. Vi använder cirkulära möbler
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål
14. Vi genomför energieffektiviseringar
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang i klimatet

Ärendebeskrivning

Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland i samverkan med andra aktörer. Syftet är att bidra till omställningen till en klimatsmart region.

Alla kommuner i länet har undertecknat målet att Västra Götaland till år 2030 ska vara en fossiloberoende region. För ett år sedan bjöds kommunerna in att anta klimatlöften i satsningen Kommunernas klimatlöften som skulle genomföras under år 2021. Nu bjuds kommunerna in på nytt för att anta nya klimatlöften för genomförande under år 2022.

”Kommunernas klimatlöften” består av 20 olika åtgärder som är väl beprövade och som kan ge stor utsläppsminskning. Kommunen väljer hur många och vilka klimatlöften som antas och genomförs under 2022.

De tjugo förslagen på åtgärder är:

1. Vi har en laddplan för kommunen (ny)
2. Vi klimatväxlar tjänsteresor
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar *
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
5. Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer

6. Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy
7. Vi analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar *
8. Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter *
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder (ny)
10. Vi använder cirkulära möbler *
11. Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa *
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål *
13. Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål *
14. Vi genomför energieffektiviseringar *
15. Vi bygger i trä (ny)
16. Vi installerar solenergi *
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial (ny)
18. Vi har en koldioxidbudget *
18. Vi har en koldioxidbudget *
19. Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation *
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang för klimatet (ny)

Ny innebär att detta är ett nytt klimatlöfte inför 2022. ”*” innebär att detta klimatlöfte har förändrats något i jämförelse med klimatlöftena inför 2021.

Strategerna på Dalslands miljö- och energikontor (DMEK) har fått i uppdrag av kommuncheferna att identifiera kommungemensamma klimatlöften samt redovisa vilken roll DMEK kan ta i genomförandet.

Förslagen till nya klimatlöftena har diskuterats i energigrupperna och/eller vid kommundialoger med kommuncheferna och övriga tjänstemän under hösten i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud.

Färgelanda föreslås därför anta löfte 1, 3, 4, 9, 10, 12, 14, 17 och 20. Löfte nummer 1 förutsätter att Dalslands Miljö- och Energikontor tar fram planen för kommunens del.

Underlag

- Kommungemensamma klimatlöften, skrivelse från DMEK (dnr 2020/1519.MIS)
- Beskrivning av Kommunernas klimatlöften inför 2022
- Kommunernas klimatlöften

Katrin Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:

Västra Götalandsregionen
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Dalslands Miljö- och Energikontor
Bengtsfors kommun
Dals-Eds kommun
Melleruds kommun

Kommuncheferna i Bengtsfors,
Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud

Dnr: 2020/1519.MIS

Kommungemensamma Klimatlöften 2022

Bakgrund

Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland i samverkan med andra aktörer. Syftet är att bidra till omställningen till en klimatsmart region.

Alla kommuner i länet har undertecknat målet att Västra Götaland till år 2030 ska vara en fossiloberoende region. För ett år sedan bjöds kommunerna in att anta klimatlöften i satsningen Kommunernas klimatlöften som skulle genomföras under år 2021. Nu bjuds kommunerna in på nytt för att anta nya klimatlöften för genomförande under år 2022.

Strategerna på Dalslands miljö- och energikontor (DMEK) har fått i uppdrag av kommuncheferna att identifiera kommungemensamma klimatlöften samt redovisa vilken roll DMEK kan ta i genomförandet.

Klimatlöften 2022

De nya klimatlöften har diskuterats i energigrupperna och/eller vid kommundialoger med kommuncheferna och övriga tjänstemän under hösten i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud.

Parallellt pågår arbetet med att ta fram en ny energi- och klimatstrategi för alla Dalslandskommunerna inklusive Åmåls kommun. Hållbara transporter, cirkulära flöden, klimatsmart mat och energifrågor (både produktion och energieffektivitet) kommer att vara viktiga områden i den nya energi- och klimatstrategin. Det finns även paralleller till dessa områden i redan antagna styrdokument (t.ex. livsmedelspolicy, inköspolicy och avfallsplan) och politiska målformuleringar. Därför är det positivt om kommunerna kan anta klimatlöften inom dessa områden för att ytterligare understryka det arbete som pågår.

Det är en fördel om kommunerna antar samma klimatlöften eftersom det då finns möjlighet att samverka mellan kommunerna. Kommunerna måste dock själva ha en intern process för att bestämma vilka klimatlöften som ska antas.

Svarsalternativ

Varje kommun ska rapportera in sina Klimatlöften för 2022 senast 1 december 2021 via ett särskilt svarsformulär, se mer info på www.klimat2030/klimatloften.

För varje klimatlöfte ska kommunen besvara en av de tre frågeställningar A, B och C:

- *"A. Ja, detta ska vi göra 2022" om det är en ny aktivitet/beslut eller om ni ska komma i mål med en åtgärd under 2022.*
- *"B. Detta löfte uppfyller vi redan" om det är ett klimatlöfte som er kommun redan uppfyller och tänker fortsätta arbeta med. Svara inte B om ni påbörjat arbetet med ett löfte men inte uppfyller det.*
- *"C. Nej, detta kan vi inte göra 2022" om ni inte har möjlighet att genomföra klimatlöftet 2022.*

DMEKs synpunkter

I tabell 1 nedan listas de klimatlöften som innebär en ny aktivitet för år 2022 (svarsalternativ A) och som vi har uppfattat att kommunerna är intresserade av att arbeta med. Undantaget är klimatlöfte 18 "Vi har en koldioxidbudget" där kommunerna har varit tveksamma till att anta klimatlöftet. Vår bedömning är att en koldioxidbudget kommer att bli aktuellt i och med den nya energi- och klimatstrategin som arbetas fram. Att minska klimatpåverkan och därmed minska växthusgaserna kommer att vara ett viktigt mål i den nya energi- och klimatstrategin. En koldioxidbudget är ett bra verktyg när åtgärder för minskad klimatpåverkan ska tas fram i energi- och klimatstrategin. Det finns en möjlighet för kommunerna att anta och följa Västra Götalandsregionens koldioxidbudget istället för att ta fram en egen.

I tabellen listas även vilken roll DMEK kan ta vid genomförandet av klimatlöftena. *Processledare* innebär att DMEK tar på sig rollen att aktivt driva frågorna i kommunerna. *Kompetensstöd* innebär att DMEK kan stötta processen genom att exempelvis vara ett bollplank, lyfta goda exempel från andra kommuner, samordna behov av externt stöd eller ha dialogmöten med en särskild arbetsgrupp. För alla klimatlöften måste dock kommunen själv avsätta resurser och arbeta med frågan för att de ska kunna genomföras.

Tabell 1. Klimatlöften som innebär en ny aktivitet för år 2022 (svarsalternativ A) och som DMEK uppfattar att kommunerna är intresserade av att arbeta med. I tabellen står även vilken roll DMEK kan ta vid genomförandet av klimatlöftet.

Nr	Klimatlöfte	Kommentar	DMEKs roll
1	Vi har en laddplan för kommunen.	En vägledning för publik laddinfrastruktur i Fyrbodals länseras i oktober 2021. Vägledningen blir ett viktigt verktyg för klimatlöftet.	Processledande
4	Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal.	Viktigt att arbeta med alla kommunala transporter. Krav för transportdelen ställs redan i vissa upphandlingar.	Kompetensstöd
9	Vi möjliggör cirkulära arbetskläder.	Alla fyra kommunerna vill arbeta med detta klimatlöfte.	Kompetensstöd
18	Vi har en koldioxidbudget.	I den nya energi- och klimatstrategin kommer minskad klimatpåverkan vara ett viktigt mål. Avsikten är att använda Västra Götalandsregionens koldioxidbudget.	Processledande
20	Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang i klimatet.	Invånarnas engagemang är viktigt för att nå en minskad klimatpåverkan inom kommunernas geografiska gränser.	Kompetensstöd och ev processledare i en kommungemensam aktivitet.

I Tabell 2 är de klimatlöften listade som vi uppfattar att flera av kommunerna antingen vill arbeta med (svarsalternativ A) eller kommer att fortsätta att arbeta med (svarsalternativ B) under år 2022. I tabellen redovisas vilka kommuner som antog detta klimatlöfte år 2021 och som de andra kommunerna kan ta draghjälp av. Vidare redovisas vilken roll DMEK kan ta i genomförandet.

Tabell 2. Klimatlöften som DMEK uppfattar att kommunerna vill arbeta med eller kommer att fortsätta att arbeta med under år 2022.

Nr	Klimatlöfte	Dalslandskommuner som antog detta löfte år 2021	DMEKs roll
3	Våra nya personbilar är klimatbonusbilar ¹	Alla	Kompetensstöd
10	Vi använder cirkulära möbler.	Bengtstors, Mellerud	Kompetensstöd
11	Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa	Färgelanda	Kompetensstöd
12	Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål.	Alla	Kompetensstöd
13	Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål.	Dals-Ed, Mellerud och Åmål	Kompetensstöd
14	Vi gör investeringar för energieffektiviseringar.	Alla	Kompetensstöd
16	Vi installerar solenergi ²	Alla	Kompetensstöd
17	Vi arbetar med återbruk av byggmaterial.	Nytt klimatlöfte.	Kompetensstöd

Dalslands miljö- och energiförbund

Kristina Haglund
Miljöstrateg

Angelika Samuelsson
Energi- och klimatstrateg

Simon Ödman
Energi- och klimatstrateg

Dan Gunnardo
Förbundschef

¹ År 2021 löd formuleringen "Våra nya personbilar är miljöbilar"

² År 2021 löd formuleringen "Vi producerar egen solel"

KOMMUNERNAS KLIMATLÖFTEN

Inför 2022

Länsstyrelsen
Västra Götaland

**KLIMAT
2030**
VÄSTRA GÖTALAND
STÄLLER OM

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

1. Vi har en laddplan för kommunen (ny)
2. Vi klimatväxlar tjänsteresor
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar *
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
5. Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer
6. Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy
7. Vi analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar *
8. Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter *
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder (ny)
10. Vi använder cirkulära möbler *
11. Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa *
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål *
13. Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål *
14. Vi genomför energieffektiviseringar *
15. Vi bygger i trä (ny)
16. Vi installerar solenergi *
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial (ny)
18. Vi har en koldioxidbudget *
19. Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation *
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang för klimatet (ny)

(ny) Detta är ett nytt klimatlöfte inför 2022.

* Detta klimatlöfte har förändrats något i jämförelse med klimatlöftena inför 2021. Klimatlöfte 7 är samma formulering men har flyttats från plats nr. 9.

1. Vi har en laddplan för kommunen. Det innebär att kommunen kartlägger laddmöjligheter och tar fram en plan för laddning av fordon där kommunen har rådighet vid bostäder, arbetsplatser, handel och besöksmål. Planen ska peka ut kommunens ansvar och hur kommunen kan samverka med aktörer som tillhandahåller laddning. På parkeringar vid kommunägda bostäder ska boende erbjudas laddmöjligheter. Planen ska utformas så att hållbart resande prioriteras, parkeringsplatser samnyttjas och att parkering och laddning prissätts marknadsmässigt.

2. Vi klimatväxlar tjänsteresor. Det innebär ett klimatväxlings-system där klimatbelastningen från kommunanställdas flyg- och bilresor i tjänsten beräknas minst årligen och åsätts ett monetärt värde som speglar exempelvis samhällsekonomisk värdering. Klimatväxling används för att kunna stimulera önskvärda klimatinvesteringar och/eller driftsåtgärder internt i organisationen.

3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar. Det innebär att alla nya avtal vid köp och hyra av personbilar till kommunal verksamhet ska vara bilar som uppfyller krav på att få bonus i fordonsskatt. Endast undantagsvis väljs andra personbilar som då ska uppfylla Upphandlingsmyndighetens baskrav, efter intern dispens.

4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal. Det innebär att vi ställer miljö- och klimatkrav i alla avtal där transporter upphandlas, exempelvis postleveranser och avfallstransporter. Vi ställer också miljökrav i mer än 50 procent av upphandlingar av varor och tjänster som kräver omfattande transportarbete, exempelvis matleveranser, städ- och kontorsmaterial och parkeringsövervakning.

5. Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer. Det innebär att insatser för cykling under föregående år mäts och redovisas. Undersökningen bygger på självrapportering av kontrollerbara uppgifter och syftet är bland annat att identifiera förbättringsområden. Deltagande i kommunvelometern bör ske under flera år för att kunna se förändringar över tid.

6. Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy. Det innebär att möjliggöra samnyttjande av parkeringsanläggningar, att prioritera besöks- och handelsparkering i centrala områden framför annan parkering, att se till att gatuparkering inte är subventionerad jämfört med parkeringshus, att möjliggöra flexibla parkeringstal med stimulans av bilpooler samt att frikoppla parkeringskostnaden från hyran av lägenheter.

7. Vi analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar. Det innebär att kommunen bedömer var klimatkrav i upphandlingar gör störst nytta (utöver upphandlingar som tas upp i klimatlöfte 4) och ställer krav i minst tre upphandlingar under året.

8. Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter. Det innebär att kommunen helt går ifrån minst en fossilbaserad engångsprodukt eller erbjuder minst fem nya beställningsbara alternativ av flergångsprodukter och/eller engångsprodukter tillverkade av återvunnet eller förnybart material för kommunens verksamheter. Produkterna ska vara andra än de som förbjuds enligt EU:s engångsplastdirektiv.

9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder. Det innebär att kommunen gör en inventering av inköp och hantering av arbetskläder inför kommande upphandling och genomför minst en ny åtgärd för att förlänga livstiden för arbetskläder. Exempel på åtgärder kan vara att: minska antal modeller/färger, använda generella loggor, erbjuda skrädderitjänster, återbruk eller återtagssystem.

10. Vi använder cirkulära möbler. Det innebär att kommunen inreder med minst 20 procent cirkulära möbler (mätt i antal eller kostnad) i kommunens organisation. Med cirkulära möbler menas att de repareras och används på nytt, köps begagnade eller återbrukas internt.

11. Vi möjliggör för invånarna att låna/hyra produkter istället för att köpa. Det innebär att kommunen kan visa att minst tre olika insatser pågår varav minst en initieras under 2022. Det kan ske genom samverkan med näringslivet för att erbjuda fler hållbara tjänster, att skapa plats i bostadsområde för att dela saker, att kommunen erhåller platser att reparera eller liknande.

12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål. Det innebär att kommunen sätter och följer upp mål samt arbetar med rutiner för att undvika matsvinn genom förebyggande åtgärder. Kommunen ska mäta matsvinnet med ett uppsatt mål på max 45 g/portion i genomsnitt (lunch eller middag). I siffran ingår alla tre typer av svinn: kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn.

13. Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål. Det innebär att kommunen i sitt arbete med menyplanering och råvaruval beräknar måltidens klimatpåverkan och har satt mål att klimatpåverkan ska vara maximalt 0,9 kg CO₂e/måltid i snitt under minst en månad. Alternativt har satt mål att nyckeltalet för samtliga inköpta livsmedel ska minska till 1,7 kg CO₂e/kg inköpta livsmedel.

14. Vi genomför energieffektiviseringar. Det innebär att kommunen startar upp minst ett projekt för energieffektivisering i egna fastigheter med exempelvis Totalmetodik från Belok eller motsvarande.

15. Vi bygger i trä. Det innebär att kommunen ställer krav på minst 50 procent trästomme i ett byggnadsprojekt, antingen i egen regi eller i markanvisning.

16. Vi installerar solenergi. Det innebär att solceller prövas i alla nybyggnadsprojekt i kommunal regi och att minst en anläggning installeras i kommunen.

17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial. Det innebär att kommunen väljer ut minst en egen byggnad som har kommande behov av renovering, lokalanpassning eller demontering och inventerar potentialen för återbruk i den byggnaden, med fokus på minst fem kategorier byggvaror som lämpar sig för återbruk.

18. Vi har en koldioxidbudget. Det innebär att kommunen har en politiskt antagen koldioxidbudget och arbetar för en årlig utsläppsminskning i linje med vad koldioxidbudgeten visar behövs för att nå Parisavtalet. Alternativt har ett politiskt beslut att arbeta för en årlig utsläppsminskning med hänvisning till Västra Götalandsregionens koldioxidbudget.

19. Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation. Det innebär att kommunen gör minst en investering genom grön obligation som kommunen gett ut själv eller via gröna lån från Kommuninvest eller liknande. Gröna obligationer är ett sätt att låna pengar till egna klimat- och miljöprojekt och samtidigt erbjuda investerare attraktiva investeringsformer.

20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang för klimatet. Det innebär att kommunen bjuder in invånarna till dialog om klimatåtgärder för att skapa mer delaktighet och skynda på omställningen. Detta kan ske i form av dialogmöten eller workshops dit allmänheten och/eller föreningar/organisationer bjuds in. Kommunen ska återkoppla och kommunicera hur resultatet från dialogen tas omhand.

KSAU § 163 Dnr 2021/283
Avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ledamot och ordförande
kommunstyrelsens arbetsutskott

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsens godkänner Tobias Bernhardssons (C) avsägelse som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med den 16 december 2021.

Ärendebeskrivning

Tobias Bernhardsson (C) har av sagt sig sitt uppdrag som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med 16 december 2021.

Beslutsunderlag

Avsägelse uppdrag, daterad 2021-11-05

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

KSAU § 164 Dnr 2021/283
**Fyllnadsval till uppdraget som ledamot och ordförande i
kommunstyrelsens arbetsutskott efter avsägelse Tobias Bernhardsson
(C) ordförande**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunstyrelsen väljer Ann Blomberg (C) som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med den 16 december för innevarande del av mandatperioden 2019–2022 efter Tobias Bernhardsson (C) avsägelse.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) föreslår Ann Blomberg (C) som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Tobias Bernhardsson (C) har avsagt sig sitt uppdrag som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott och fyllnadsval för uppdraget ska beslutas.

Beslutsunderlag

Avsägelse uppdrag ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott, 2021-11-05

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott
Kommunledningsgruppen

**KSAU § K Dnr 2021/145
Långsiktig finansiering Kommunakademin Väst 2022**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen förordar att samverkansavtalet mellan kommunakademin Väst och Färgelanda kommun förlängs. Verksamheten bör i första hand finansieras med projektmedel istället för basverksamhet. Kommunstyrelsen upplever att Kommunakademin Västs arbete är viktigt för kommunen då det bidrar till att stärka kompetensförsörjningen i kommunen. Kommunstyrelsen anser att fortsatt samverkan med Kommunakademin Väst är av vikt.

Kommunstyrelsen tillstyrker vidare en höjd basfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023 som i första hand bör finansiera basverksamheten inom kompetensförsörjning/barn & utbildning som idag saknar basfinansiering inom förbundet.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar på att kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutsförslag ändras till följande:

” Kommunstyrelsen förordar att samverkansavtalet mellan kommunakademin Väst och Färgelanda kommun förlängs. Verksamheten bör i första hand finansieras med projektmedel istället för basverksamhet. Kommunstyrelsen upplever att Kommunakademin Västs arbete är viktigt för kommunen då det bidrar till att stärka kompetensförsörjningen i kommunen. Kommunstyrelsen anser att fortsatt samverkan med Kommunakademin Väst är av vikt.

Kommunstyrelsen tillstyrker vidare en höjd basfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023 som i första hand bör finansiera basverksamheten inom kompetensförsörjning/barn & utbildning som idag saknar basfinansiering inom förbundet.”

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Fyrbodals kommunalförbund arbetsutskott beslutade den 2020-10-08 § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en politisk styrgrupp bestående av direktionsledamöter i syfte att finna en långsiktig finansiering av Kommunakademien Väst. Arbetsgruppen har berett uppdraget tillsammans med kommundirektörsnätverket och överlämnade ett förslag till den politiska styrgruppen tidigare under 2021. Den politiska styrgruppen såg då ett behov av att få ytterligare tid att bereda ärendet om långsiktig finansiering av samverkansytan och kommunerna ombads ta ställning om en temporär finansiering. Färgelanda kommunstyrelsen beslutade 2021-08-25 §123 att temporärt finansiera Kommunakademien Väst för år 2022 enligt direktionsens beslutsrekommendation vilket för Färgelanda kommun innebär 18 260 kr.

Styrgruppen har nu färdigberett ärendet och medlemskommunerna ombeds av arbetsutskottet att ta ställning till förslaget för långsiktig finansiering samt förslag på en ny utvecklad organisation för samverkansytan till den politiska styrgruppen.

Kommunen efterfrågas att ta ställning till huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tillsvidare vilket innebär en med finansiering om 2,75 kr per kommuninvånare, eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Baserat på medlemskommunernas ställningstagande kommer förbundets arbetsutskott den 20 januari 2022 ta fram ett förslag till beslut till direktionsmötet den 3 februari 2022.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende Långsiktig finansiering Kommunakademien Väst 2022, 2021-10-28

Sammanträdesprotokoll Fyrbodals, 2021-10-07

Sammanställning av samproduktion

Ny organisering och förtydligat uppdrag

Fråga för ställningstagande Långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation för Kommunakademien Väst, 2021-10-15

Beslutet skickas till

Fyrbodals kommunalförbund

Kommunakademien Väst

Ekonomichef

Administrativa enheten
Administrativ Chef
Per Wahlén
per.wahlen@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Ställningstagande långtidsfinansiering och ny utvecklad organisation för Kommunakademien Väst

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen förordar att samverkansavtalet mellan kommunakademien Väst och Färgelanda kommun löper på tills vidare, innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023. Detta innebär en förändring av basfinansieringen som i praktiken innebär att kommunernas del i att finansiera Kommunakademien Väst administreras via medlemsavgiften för kommunalförbundet.

Kommunstyrelsen upplever att Kommunakademien Västs arbete är viktigt för kommunen då det bidrar till att stärka kompetensförsörjningen i kommunen. Kommunstyrelsen anser att fortsatt samverkan med Kommunakademien Väst är av vikt.

Ärendebeskrivning

Fyrbodals kommunalförbund arbetsutskott beslutade den 2020-10-08 § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en politisk styrgrupp bestående av direktionsledamöter i syfte att finna en långsiktig finansiering av Kommunakademien Väst. Arbetsgruppen har berett uppdraget tillsammans med kommundirektörsnätverket och överlämnade ett förslag till den politiska styrgruppen tidigare under 2021. Den politiska styrgruppen såg då ett behov av att få ytterligare tid att bereda ärendet om långsiktig finansiering av samverkansytan och kommunerna ombads ta ställning om en temporär finansiering. Färgelanda kommunstyrelsen beslutade 2021-08-25 §123 att temporärt finansiera Kommunakademien Väst för år 2022 enligt direktionsens beslutsrekommendation vilket för Färgelanda kommun innebär 18 260 kr.

Styrgruppen har nu färdigberett ärendet och medlemskommunerna ombeds av arbetsutskottet att ta ställning till förslaget för långsiktig finansiering samt förslag på en ny utvecklad organisation för samverkansytan till den politiska styrgruppen.

Kommunen efterfrågas att ta ställning till huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tillsvidare vilket innebär en med finansiering om 2,75 kr per kommuninvånare, eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Baserat på medlemskommunernas ställningstagande kommer förbundets arbetsutskott den 20 januari 2022 ta fram ett förslag till beslut till direktionsmötet den 3 februari 2022.

Katrin Siverby
Kommunchef

Beslutet skickas till:
Fyrbodals kommunförbund
Kommunakademin Väst
Ekonomichef

§ 82

Kommunakademin Väst – långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation

Bakgrund

Arbetsutskottet beslutade 2020-10-08, § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en styrgrupp bestående av direktionsledamöter avseende långsiktig finansiering av KAV samt att ge förbundsdirektören i uppdrag att konkretisera ett förslag på formulering av finansieringsuppdraget till arbets- och styrgruppen till direktionsmötet. På direktionsmötet 2020-10-29, § 94, beslutades i enlighet med arbetsutskottets förslag. Följande ledamöter utsågs att ingå i den politiska styrgruppen: Ingemar Samuelsson (sammankallande), Liselotte Fröjd, Tobias Bernhardsson, Paul Åkerlund. En process har därefter pågått under ett år.

Ingemar Samuelsson föredrog ärendet. Han informerade om politiska styrgruppens senaste möte den 16 september 2021. Då gjordes bedömningen att det nu finns ett underlag framtaget som gör att respektive kommun föreslås ges möjlighet att göra ett ställningstagande om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per kommuninvånare fr o m 1 januari 2023 eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Rekommendationen från den politiska styrgruppen till arbetsutskottet är att den långsiktiga finansieringen för KAV ska ske genom att medlemsavgiften höjs med 2,75 kr per kommuninvånare och år från och med 2023. Arbetsutskottet noterar att detta innebär en förändring av basfinansieringen som i praktiken innebär att kommunernas del i att finansiera Kommunakademin Väst administreras via medlemsavgiften.

Arbetsutskottet vill göra utskicket i nära tid för att ge medlemskommunerna mesta möjliga tid att fatta beslut i ärendet. Senast den 31 december 2021 behöver beslutat vara kommunalförbundet tillhanda. Baserat på kommunernas svar kommer arbetsutskottet den 20 januari 2022 att ta fram förslag på beslut till kommande direktionsmöte den 3 februari 2022.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet beslutar

Att ge förbundsdirektören i uppdrag att göra ett utskick till medlemskommunerna för ett ställningstagande kring långsiktig finansiering för Kommunakademin Väst om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Fyrbodals kommunalförbund – 14 kommuner samarbetar för hållbar utveckling

Museigatan 2 • Box 305 • 451 18 Uddevalla • Vxl 0522-44 08 20 • kansli@fyrbodals.se • www.fyrbodals.se

kommuninvånare fr o m 1 januari 2023 eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Att besluta att den politiska styrgruppen informerar direktionen om processen på kommande direktionsmöte den 28 oktober.

Signature reference: 9763fb23-198b-426e-beb8-65ebb1ee1d8b

Justerare:		Utdragsbestyrkande:
------------	--	---------------------

Fyrbodals kommunalförbund – 14 kommuner samarbetar för hållbar utveckling

Museigatan 2 • Box 305 • 451 18 Uddevalla • Vx! 0522-44 08 20 • kansli@fyrbodal.se • www.fyrbodal.se

Kommunakademin Väst – samproduktion mellan Fyrbodals kommuner och Högskolan Väst 2018–2021

Idag möter vi ett antal utmaningar som är svåra att lösa inom den egna organisationen. Det kan handla om stora samhällsutmaningar men också om mindre utmaningar som är gemensamma för olika parter. För att möta dessa utmaningar behöver vi samverka. Samverkan mellan olika parter sker ofta inom en samverkansarena.

Kommunerna i Fyrbodal och Högskolan Väst har organiserat sin samverkan i Kommunakademin Väst. För vår samverkansarena är ömsesidighet och den gemensamma nyttan i fokus, arenan är vår gemensamma plats där vi tillsammans stärker varandra. Det är det som gör Kommunakademin Väst så unik. Vi arbetar utifrån gemensamma problemformuleringar, där vi genom kunskapsutbyte hittar lösningar tillsammans. I det utbytet utvecklas alla parter och blir bättre, både kommunernas förmåga att svara upp mot behov och utmaningar och högskolans forsknings- och utbildningsmiljö.

Några exempel på den ömsesidiga nyttan för parterna som samverkar inom Kommunakademin Väst kan vara:

- När vi i samverkan gör en systematisk behovsinventering leder det till att högskolan kan planera så att resurser och kompetenser som behövs för att möta behoven finns på plats och vi kan göra gemensamma insatser för att påverka regeringen om att det behövs fler utbildningsplatser i regionen
- Nyttan blir större och långsiktigheten bättre om kommunerna gör behovsinventeringen i samverkan med högskolan än om var och en gör det på egen hand
- En samverkanstruktur medför ett långsiktigt trygghet och bättre matchande av kompetensförsörjningsbehovet i delregionen
- När vi i samverkan gör en systematisk behovsinventering innebär att vi gemensamt får syn på behoven av kompetensutveckling och tillsammans kan arbeta för att ta fram rätt kompetensutvecklande insatser exempel på det ser ni i beskrivningen av arbetet med kursen *Bygglovets svåra frågor* lite längre fram i texten

I dokumentet finner ni en sammanfattning av de aktiviteter som Kommunakademin Väst har genomfört under åren, värdet av de aktiviteterna är svårt att mäta men kännetecknande för många av aktiviteterna är att de inte avslutas efter en insats utan att de återkommer på nytt och genererar fortsatt värde och positiva effekter för både kommunerna och Högskolan Väst. Det finns till exempel idag arbetsintegrerade lärarutbildningar på flera lärarprogram,

biblioteksnätverket har återkommande träffar där de lär av varandra och utvecklas tillsammans och ledarskapsutbildningen är återkommande och genomförs på Campus Väst Lysekil.

När Kommunakademin Väst bildades var ett av de centrala målen att höja andelen invånare med eftergymnasial utbildning i kommunerna i Fyrbodalen. Inom Kommunakademin Väst bildade man då en arbetsgrupp bestående av personer från både kommuner och Högskolan Väst som tillsammans arbetade fram en ansökan om projektmedel till Västra Götalandsregionen. Ansökan beviljades 6,9 miljoner för ett treårigt projekt som avslutas 2023. Genom att ansökan arbetades fram tillsammans säkerställde man att projektets fokus gynnade både kommunerna och Högskolan Väst. Projektet genomför just nu aktiviteter som syftar till att öka övergången till eftergymnasial utbildning och utifrån dessa aktiviteter kommer material att tas fram som innebär att kommunerna kan arbeta vidare även efter att projektet är avslutat.

Ett annat projekt som också tydligt visar styrkan när vi arbetar tillsammans är projektet *Bygglovets svåra frågor*. Projektets syfte var att utveckla och genomföra en kurs om mer komplexa frågor kring bygglov. Det råder stor brist på arbetskraft inom samhällsplanering i regionen och utgångspunkten var att både Högskolan Väst och de deltagande kommunerna skulle förstärka sin juridiska kunskap om hur bygglov hanteras. Kursen togs fram i samarbete med Sotenäs kommun och förslaget skickades därefter ut till fler kommuner där möjlighet fanns att komma med input och synpunkter. Kursen genomfördes i seminarieform och deltagarna träffades både på Högskolan Väst och ute i kommuner. När kursdeltagarna utvärderade kursen var man väldigt nöjd med att det fanns utrymme att påverka innehållet i kursen. Man uppskattade också kontakten man fick med kollegor från andra kommuner för att de efter kursen har kunnat ställa frågor till varandra och hjälpas åt. Kursen kommer att genomföras på nytt så fort det är möjligt att träffas fysiskt igen. Under kursens gång fick man ställa om till digitala träffar och det visade sig att det ömsesidiga utbytet blev något mindre vid de digitala träffarna och man har därför bestämt sig för att avvakta med ny kursstart.

Kommunerna i Fyrbodalen har ett antal gemensamma utmaningar. Man beskriver kompetensförsörjning som en av de viktigaste utmaningarna under de kommande åren. Men också framtidens välfärd kombinerat med ekonomiska utmaningar och demografi identifieras som en utmaning som är gemensam för alla kommunerna.

Högskolan Västs vision är att vara en aktiv samhällsaktör som tillsammans med omvärlden skapar kunskap och gör den tillgänglig för fler. Idén om att man tillsammans med omgivande samhälle skapar och sprider kunskap, kompetens och lärande och att det är i mötet mellan akademien, arbetsliv och omgivande samhälle som det bäst skapas insikter, problemlösningar och utveckling som möter dagens och framtidens behov och utmaningar är vägledande för Högskolan Västs verksamhet. Högskolan Västs främsta styrka är Arbetsintegrerat lärande, kunskap och utveckling som skapas i mötet mellan akademien och omvärlden.

Samverkan som utgår från gemensamt identifierade behov är gynnsam för både kommunerna i Fyrbodalen och Högskolan Väst, tillsammans kan parterna hjälpas åt att möta gemensamma utmaningar och stärka forskning och utveckling i regionen. Detta konstateras också av kommunerna som beskriver att det finns tydliga kopplingar mellan de för kommunerna viktigaste utmaningarna och den inriktning på utbildning och forskning som är Högskolan Västs profil.

Att samverkan är en nödvändighet för att lösa de utmaningar som samhället möter syns också i det stora antal samverkansarenor som finns, bland annat samverkar Västerås och Eskilstuna tillsammans med Mälardalens Högskola, Region Sörmland och Region Västmanland inom ramen för en arena som de kallar Samhällskontraktet. I Stockholm samverkar Stockholms Stad och Region Stockholm med Karolinska Institutet, KTH, Stockholms universitet och Södertörns Högskola inom ramen för Open Lab Stockholm. I Skaraborg har man genomfört en förstudie där man har tittat på möjligheten att starta en samverkansarena likt Kommunakademien Väst mellan Skaraborgs kommunalförbund/kommunerna i Skaraborg och Högskolan i Skövde. Kommunakademien Väst är unik i att det är så många samverkande parter och många tittar på Kommunakademien Väst för inspiration i sitt eget samverkansarbete.

Syfte och mål

Kommunakademien Västs syfte är att bedriva gemensam kunskaps-, kompetens- och verksamhetsutveckling som bidrar till nytta för Fyrbodals kommuner och Högskolan Väst samt samhället i stort. Arbetet kännetecknas av att det är behovsdrivet och samverkan kännetecknas av ömsesidighet, tillit och samproduktion på lika villkor.

När Kommunakademien Väst grundades så sammanfattades arenans övergripande mål enligt nedan:

- Höja kompetensnivån och stärka kompetensförsörjningen i kommunerna i Fyrbodals
- Öka övergången till högre utbildning i Fyrbodals kommuner
- Utveckla verksamheter i de aktuella kommunerna
- Stärka forskning och utbildning vid Högskolan Väst
- Stärka Högskolan Västs strategiska arbete med samverkan och samhällsnytta
- Bidra till att utveckla Högskolan Västs profil Arbetsintegrerat lärande
- Gemensamt och ömsesidigt utveckla närvaro, intresse och engagemang i varandras verksamheter
- Arbeta gemensamt med idéer för forskning, utbildning och kunskapsutveckling för att möta aktuella och framtida samhällsutmaningar

Målen sattes med utgångspunkt i de behov som framkom under arbetet med förstudien innan uppstarten av Kommunakademien Väst, dessa mål är fortfarande de som styr verksamheten.

2018

Verksamhetsledare träffade under våren 2018 parternas olika ledningsgrupper och sammanställde därefter en analys av de identifierade behoven vilken sedan låg till grund för verksamheten under hösten 2018, samt för verksamhetsplaneringen 2019.

Aktivitet	Antal deltagare	Antaldeltagande kommuner	Antal högskolepoäng	Notering
Flexibel utbildning: koncept för akademisk inspirationskurs	-	-	-	Kursen genomfördes inte på grund av för långt intresse
Flexibel utbildning: etablerandet av nod för nätbaserat maskiningenjörprogram	-	Lysekil	-	-
Utifrån behov identifierade inom Kommunakademien Väst tog Högskolan Väst fram en arbetsintegrerad lärarutbildning	-	-	-	-
Kartläggning av kompetensbehov inom lantmäteriteknik	-	-	-	-
Framtagande av uppdragsutbildning i ledarskap för chefer	-	Orust, Lysekil, Sotenäs, Strömstad, Munkedal, Färgelanda och Bengtsfors	-	Kursen genomfördes första gången 2019
Framtagande av förslag till utbildningsinnehåll och utkast till forskningsplan för verksamhetsnära kompetensutveckling av undersköterskor	-	-	-	Kostnaden för att köpa utbildningen bedömdes för hög, arbete för att hitta en annan ekonomisk lösning togs vidare i en arbetsgrupp

Biblioteksnätverk för undervisande bibliotekarier	-	-	-	Två träffa under året, nätverket har därefter fortsatt att träffas ett antal gånger årligen
---	---	---	---	---

2019

Under 2018 fattades beslut om inrättande av ett ledningsråd som tillsammans med verksamhetsledare ansvarar för att verksamhetsplanen genomförs, ledningsrådet hade sitt första möte i januari 2019. Ledningsrådet består av en representant från vardera kommunen samt enhet på högskolan. Ledningsrådet hade under 2019 åtta möten.

Aktivitet	Antal deltagare	Antal deltagande kommuner	Antal högskolepoäng	Notering
Konferens: <i>"Digitaliseringen i skolan – möjligheter och utmaningar"</i>	79 anmälda deltagare	-	-	Genomfördes i samverkan med Högskolan Väst
Konferens: <i>"Digitalisering i praktiken inom vård och omsorg"</i>	108 deltagare	-	-	Genomfördes i samverkan med Hälsoakademin Väst
Seminarium: <i>Sköra äldre</i>	-	-	-	Genomfördes tillsammans med Hälsoakademin Väst
Uppdragsutbildning ledarskap för chefer: <i>Ledarskap och projektledning</i>	16	Genomfördes på Campus Lysekil	7,5	Kursen har därefter genomförts 2020 med 17 deltagare och kommer att genomföras 2021 också med 17 deltagare, förhoppningen är att den under hösten skall kunna genomföras på Campus Lysekil)

Uppdragsutbildning: <i>Juridik för socialt arbete, handläggning och dokumentation</i>	19	-	15	Tre personer hoppade tidigt av kursen. 16 personer fullföljde kursen.
Projektansökan till VGR: <i>Ökad högskoleövergång i Fyrbodal</i>	-	Ansökan togs fram i en arbetsgrupp bestående av personer från Lysekil, Dals-Ed, Strömstad och flera av Högskolan Västs avdelningar och institutioner	-	Projektet beviljades 6,9 miljoner kronor av VGR och startade 2020
Projektutlysning, sex projekt beviljades medel				Projekten genomfördes primärt under och redovisades 2020
Projektansökan till VGR: Lokalt tekniskt basår		Kommuner som valt att ingå i projektet om det hade beviljats medel: Bengtsfors, Dals-Ed, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Sotenäs, Uddevalla och Tanum		Ansökan beviljades ej medel
Framtagande av kommunikationsstrategi och plan	-		-	Arbetet genomfördes i en arbetsgrupp med representanter från både Högskolan Väst, Fyrbodals kommunalförbund samt kommunerna
Frukostseminarier för näringslivet	-	Tanum och Trollhättan	-	Seminarier i Tanum genomfördes men seminariet i Trollhättan ställdes in på grund av för få anmälda
Nätbaserat maskiningenjörsprogram	-	Lysekil	-	På grund av brist på sökande från Lysekils

				kommun kunde ingen nod startas i Lysekil
--	--	--	--	--

2020

Kommunakademin Väst saknade verksamhetsledare under perioden januari till maj 2020, detta och pandemin har påverkat aktiviteten inom arenan. I gengäld har mycket fokus legat på att utveckla arenans arbetssätt för ett ökat fokus på ömsesidighet och samproduktion. Ett ytterligare fokus har varit att ta fram indikatorer för att kunna mäta effekt och utfall av arenans arbete.

Ledningsrådet hade under 2020 sex möten.

Aktivitet	Antal deltagare	Antal deltagande kommuner	Antal högskolepoäng	Notering
Projekt: <i>Kompetensutveckling för kunskapsförsörjning inom skola och utbildning</i>	Enskilda intervjuer med 30 rektorer, fokusgruppsintervjuer med 4 kuratorer, fokusgruppsintervjuer med 18 lärare, fokusgruppsintervjuer med 12 stödpersoner	Uddevalla och Sotenäs	-	
Projekt: <i>Inter-professionellt lärande (Kliniskt Lärandecentrum på Högskolan Väst)</i>	90 ssk studenter och 69 usk elever	Trollhättan och Vänersborg Elever från	-	Inter-professionellt lärande i denna form kommer man att fortsätta med på Kliniskt Lärandecentrum
Projekt: <i>Samverkansprojekt för utveckling av AIL inom små och medelstora företag (SME)</i>	-	Deltagande organisationer: Trollhättans Stad, Högskolan Väst, City Trollhättan, ALMI, E-handelsföreningen, Studentkåren Högskolan Väst och Miljöbron	-	

Projekt: <i>Bygglovets svåra frågor</i>	15 startade 11 avslutade	Orust, Vänersborg, Tanum, Dalsed, Färgelanda, Sotenäs, Munkedal	3	Denna kurs kommer att genomföras igen så snart det är möjligt att träffas fysiskt igen
Projekt: <i>Utökad etablering av arena för erfarenhetsutbyte och samproduktion gällande utbildning och digitalisering</i>	35–40 per aktivitet (fyra nätverksträffar samt deltagande på Framtidens lärande 2019)	Befintligt nätverk består av Munkedal, Lysekil, Tanum, Strömstad, Orust, Färgelanda, Sotenäs och Dals-Ed. Sex nya kommuner, Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla, Bengtsfors, Åmål och Mellerud, deltog i projektets aktiviteter	-	Nätverket fortsätter att genomföra aktiviteter
Projekt: <i>Öka den generella utbildningsnivån i Dalsland</i>	-	Dals-Ed	-	Projektet genomfördes ej på grund av att den tilltänkta projektledaren skulle avsluta sin anställning samt på grund av att utföraren av projektet, eDIT, behövde prioritera annat arbete under året
Slutkonferens projekt	20	-	-	Konferensen genomfördes digitalt på grund av pandemin
Konferens: <i>"Digitaliseringen i skolan – möjligheter och utmaningar"</i>	70 anmälda deltagare	-	-	Genomfördes i samverkan med Högskolan Väst
Konferens: <i>"Digitalisering i praktiken inom vård och omsorg"</i>	-	-	-	Konferensen ställdes in på grund av pandemin Konferensen skulle genomförts i samverkan med Hälsoakademien Väst

Ansökan till KK-stiftelsen tillsammans med Hälsoakademin om medel till ett projekt för insatser för att motverka psykisk ohälsa i pandemins spår	-	Ett par-tre kommuner har visat intresse att delta om projektet beviljades medel	-	Medel beviljades inte, ansökan har omarbetats och skickats in på nytt i en ny utlysning
Framtagande av logotype	-	-	-	En ny logotype för Kommunakademin Väst togs under vintern/våren 2020 fram
Nyhetsartiklar om aktiviteter inom Kommunakademin Väst	10 artiklar publicerades under året, det totala antalet visningar var 5556	-	-	-
Projekt: <i>Ökad högskoleövergång</i>	-	-	-	Projektet påbörjades under våren, initialt med en tonvikt på kartläggning och inläsning. Två planerade aktiviteter under hösten ställdes in på grund av pandemin.

2021

Verksamheten påverkas fortsatt av pandemin, men detta har dock inneburit att ett fokus har kunnat läggas på arbete med en effektivare organisering av Kommunakademin Väst och förtydligat uppdrag för verksamheten. Planering för besök i kommunerna och på högskolans avdelningar pågår och skall genomföras under hösten då förhoppningsvis restriktionerna har lättats.

Aktivitet	Antal deltagare	Antal deltagande kommuner	Antal högskolepoäng	Notering
-----------	-----------------	---------------------------	---------------------	----------

Konferens: <i>"Digitaliseringen i skolan – möjligheter och utmaningar"</i>	-	-	-	Konferensen ställdes in på grund av pandemin, konferensen skulle genomförts i samverkan med Högskolan Väst. Planering för konferensen 2022 påbörjas hösten 2021.
Konferens: <i>"Digitalisering i praktiken inom vård och omsorg"</i>	-	-	-	Konferensen ställdes in på grund av pandemin, konferensen skulle genomförts i samverkan med Hälsoakademin Väst. Planering för konferensen 2022 påbörjas hösten 2021.
Webbsida och bilder Kommunakademin Väst	-	-	-	En egen webbsida för Kommunakademin Väst tas fram, i samband med det tas även bilder fram
Uppdaterad ansökan till KK-stiftelsen tillsammans med Hälsoakademin om medel till ett projekt för insatser för att motverka psykisk ohälsa i pandemins spår	-	Ett par-tre kommuner har visat intresse att delta om projektet beviljades medel	-	
En forskningsansökan för projekt som rör hållbart arbetsliv för sjuksköterskor har skickats till Forte, Kommunakademin Väst kommer att vara delaktig i projektet om det beviljas medel	-	Även Vårdförbundet på nationell nivå är samverkanspart	-	Ansökan beviljades ej medel, men arbetet fortsätter för att söka medel hos andra finansiärer

Kommunakademin Väst har skrivit en avsiktsförklaring för samverkan i ett projekt om cybersäkerhet och kommunal riskhantering/riskbedömning där ansökan har skickats in till MSB	-	-	-	Inget besked från MSB har givits ännu kring om ansökan har gått vidare i processen
Samarbete mellan kommuner och studentkåren/InWest	-	Sotenäs, Tanum (eventuellt också Lysekil, Munkedal och Strömstad)	-	Föredrag från kommunernas olika förvaltningar om hur det är att arbeta i en kommun, samt vilka möjligheter det finns till exempelvis praktik, examensarbeten och studentmedarbetarskap riktat till alla studenter men med särskilt fokus på att nå vissa program på Högskolan Väst
Samverkan med lärarprogrammen på Högskolan Väst kring införandet av övningsskolor	-	-	-	
Samverkan mellan IoS/lärarprogrammen på Högskolan Väst och Campus Dalsland	-	Bengtstors, Färgelanda, Mellerud, Åmål, Dals-Ed (och Årjäng)	-	Inledande samtal om eventuella utbildningar på Campus Dalsland, planerar gemensamt möte med kommunerna för att diskutera deras behov i relation till vad institutionen skulle kunna erbjuda

Kommundoktorand	-	Mellerud	-	Kommunakademin Väst följer processen med tillsättandet av en kommundoktorand för att om möjligt skapa vägar för fler kommundoktorander
Ansökan till Vinnova om medel för projekt om forskning som följer införandet av Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) i kommuner (tillsammans med Hälsoakademin)	-	Dals-Ed, Färgelanda, Vänersborg och Bengtsfors	-	
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång</i> : Samverkan om lärmiljöer på ett lokalt campus i tiden, Campus Dalsland. Samverkan om kurstart HögskoleVux H2022	-	Bengtsfors, Färgelanda, Mellerud, Åmål, Dals-Ed (och Årjäng)	-	
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång</i> : Vad ska jag bli när jag blir stor?	-	Skola i Munkedal Skola i Strömstad Skola i Uddevalla	-	I samverkan med Hälsoakällan
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång</i> : HögskoleVux	-	Strömstad	-	I samverkan med kommunala vuxenutbildningen Strömstad
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång</i> : Inventering och uppföljning av högskolors och	-	-	-	I samverkan med Include

universitets utbildningsmässor				
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång: Påverkansaktivitet gymnasieskolor</i>	-	Två eller tre gymnasieskolor i Fyrbodalen, ej klart vilka ännu.		I samverkan med kommunikationsavdelningen på Högskolan Väst
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång: Utvecklingsarbete om lokalt campus i Bohuslän</i>	-	Sotenäs, Strömstad, Tanum, Munkedal och Lysekil	-	Genomförs tillsammans med verksamhetsledare för Kommunakademien Väst
Aktivitet inom projekt <i>Ökad högskoleövergång: Utvecklingsarbete Breddat deltagande i decentraliserade lärmiljöer och på Högskolan Väst</i>	-	-	-	I samverkan med avdelningen för bibliotek, forskarstöd och språkhandledning på Högskolan Väst
Ansökan till Vinnova om medel för ett projekt för framtagande av ett utbildningskoncept med fokus på arbetsintegrerat lärande samt följeforskning för att studera hur den nya kunskapen tillämpas i praktiken.	1500	Trollhättan	-	Kursen kommer att ges som en uppdragsutbildning för anställda inom äldreomsorgen i Trollhättan oavsett om medel beviljas. Ambitionen är att, om medel beviljas, kunna ta fram ett utbildningskoncept som sedan kan användas i andra kommuner.
Arenaträff UniLink	-	-	-	UniLink är en ideell förening som har som syfte att utveckla och förnya samverkan mellan akademien och det omgivande samhället. Kommunakademien Väst är

				med i planeringen av arenaträffen och kommer även att delta i två av programpunkterna.
--	--	--	--	--

Ny organisering och förtydligt uppdrag för Kommunakademien Väst

Bakgrund

Kommunakademien Väst är en samverkansarena mellan kommunerna i Fyrbodal och Högskolan Väst som i ömsesidighet genom samverkan och samproduktion skall bedriva gemensam kunskaps-, kompetens- och verksamhetsutveckling som bidrar till nytta för Fyrbodals kommuner och Högskolan Väst samt samhället i stort.

Kommunakademien Väst styrs av en styrgrupp och leds av en verksamhetsledare tillsammans med ledningsrådet. Under vintern 2020 genomfördes en utvärdering av Kommunakademins verksamhet och organisering i styrgruppen, och under hösten 2020 påbörjades ett arbete i kommunerna avseende Kommunakademien Västs uppdrag och finansiering. Detta arbete presenterades för Kommunakademien Västs styrgrupp i februari 2021.

Kommunerna föreslår att Kommunakademien Västs uppdrag förtydligas, då det upplevs att det har blivit för brett och därmed otydligt. Förslaget från kommunerna är att sätta fokus på den direkta nyttan för de samverkande parterna, det vill säga kommunerna i Fyrbodal som organisationer och Högskolan Väst med sin profil arbetsintegrerat lärande.

Vidare konstaterar man att en förutsättning för att den förväntade nyttan skall nås är att ett engagemang skapas i kommunerna och man föreslår därför en ny organisering av Kommunakademien Väst som är tydligare kopplat till det föreslagna förtydligade uppdraget för Kommunakademien Väst. Förslaget är att tre tematiska beredningsgrupper inom områdena *Vård och omsorg*, *Lärande* och *Hållbart samhälle* tillsätts. Beredningsgrupperna föreslås ledas av verksamhetsledare och bestå av sex personer vardera, lika många från kommunerna och Högskolan Väst. De kommunala representanterna föreslås väljas av, och återrapportera till, Fyrbodals chefsnätverk.

Nyttan med samverkan

Idag möter vi ett antal utmaningar som är svåra att lösa inom den egna organisationen. Det kan handla om stora samhällsutmaningar men också om mindre utmaningar som är gemensamma för olika parter. För att möta dessa utmaningar behöver vi samverka. Samverkan mellan olika parter sker ofta inom en samverkansarena. En samverkansarena kan definieras som

en strukturerad och återkommande form av möten där akademien och externa aktörer träffas. De medverkande samlas kring ett gemensamt intresse för en särskild fråga eller ämnesområde, ofta med olika synvinklar. Grundtanken med en samverkansarena är att den skapar och möjliggör utbyten av kunskap på ett stabilt och långsiktigt sätt. Den ger utrymme och förutsättningar för att utveckla gemensamma samarbetsprojekt, andra tidsbegränsade initiativ och långsiktiga relationer. Den erbjuder synlighet och kontaktytor för deltagarna och en tydlig ingång till akademien för externa aktörer. En samverkansarena kan lyfta en forsknings- och utbildningsmiljö inom ett lärosäte och samtidigt möta samhällets behov och utmaningar. Den bidrar till nya impulser och perspektiv, till förnyelse av eller ökad samhällsrelevans av forskning. Arenan öppnar för kunskapsöverföring och gemensam problemlösning. Det bidrar till att göra samhällsutmaningar till vetenskapligt intressanta frågeställningar.¹

För Kommunakademien Väst är ömsesidighet och den gemensamma nyttan i fokus, arenan är vår gemensamma plats där vi tillsammans stärker varandra. Det är det som gör Kommunakademien Väst så unik. Vi arbetar utifrån gemensamma problemformuleringar, där vi genom kunskapsutbyte hittar lösningar tillsammans. I det utbytet utvecklas alla parter och blir bättre, både kommunernas förmåga att svara upp mot behov och utmaningar och högskolans forsknings- och utbildningsmiljö.

Kommunerna i Fyrbodal har ett antal gemensamma utmaningar, i underlaget som kommunerna har tagit fram beskrivs kompetensförsörjning som en av de viktigaste utmaningarna under de kommande åren. Men också framtidens välfärd kombinerat med ekonomiska utmaningar och demografi identifieras som en utmaning som är gemensam för alla

¹ <https://samsynwiki.su.se/wiki/Samverkansarena>

kommunerna. Utöver detta tillkommer sannolikt utmaningar som är gemensamma för några av kommunerna, och utmaningar som enstaka kommuner brottas med.

Högskolan Västs vision är att vara en aktiv samhällsaktör som tillsammans med omvärlden skapar kunskap och gör den tillgänglig för fler. Idén om att man tillsammans med omgivande samhälle skapar och sprider kunskap, kompetens och lärande och att det är i mötet mellan akademien, arbetsliv och omgivande samhälle som det bäst skapas insikter, problemlösningar och utveckling som möter dagens och framtidens behov och utmaningar är vägledande för Högskolan Västs verksamhet. Högskolan Västs främsta styrka är Arbetsintegrerat lärande, kunskap och utveckling som skapas i mötet mellan akademien och omvärlden.

Samverkan som utgår från gemensamt identifierade behov är gynnsam för både kommunerna i Fyrbodals och Högskolan Väst, tillsammans kan parterna hjälpas åt att möta gemensamma utmaningar och stärka forskning och utveckling i regionen. Detta konstateras också i kommunernas underlag där man beskriver att det finns tydliga kopplingar mellan de för kommunerna viktigaste utmaningarna och den inriktning på utbildning och forskning som är Högskolan Västs profil.

Kommunakademins Västs syfte

Kommunakademins Västs syfte är att bedriva gemensam kunskaps-, kompetens- och verksamhetsutveckling som bidrar till nytta för Fyrbodals kommuner och Högskolan Väst samt samhället i stort. Samverkan kännetecknas av ömsesidighet, tillit och samproduktion och sker med utgångspunkt i vetskapen om att samverkan är nödvändig för att vi gemensamt ska kunna ta oss an framtida samhällsutmaningar.

När Kommunakademien Väst grundades så sammanfattades arenans övergripande mål och vision enligt nedan:

- Höja kompetensnivån och stärka kompetensförsörjningen i kommunerna i Fyrbodals
- Öka övergången till högre utbildning i Fyrbodals kommuner
- Utveckla verksamheter i de aktuella kommunerna
- Stärka forskning och utbildning vid Högskolan Väst
- Stärka Högskolan Västs strategiska arbete med samverkan och samhällsnytta
- Bidra till att utveckla Högskolan Västs profil Arbetsintegrerat lärande
- Gemensamt och ömsesidigt utveckla närvaro, intresse och engagemang i varandras verksamheter
- Arbeta gemensamt med idéer för forskning, utbildning och kunskapsutveckling för att möta aktuella och framtida samhällsutmaningar

I det underlag som kommunerna har tagit fram föreslår man att Kommunakademins Västs uppdrag förtydligas där fokus bör vara att initiera samverkan som leder till verksamhetsutveckling i kommunerna och därmed ges Högskolan Väst tillgång till en större arena för utbildning och forskning. Kommunakademien Väst utgör enligt förslaget länken mellan de kommunala organisationerna och högskolan, vilket ökar möjligheten för samverkan att stärkas med alla kommuner. Författarna till underlaget från kommunerna gör bedömningen ”att en väl utvecklad samverkan mellan kommunerna i Fyrbodals och Högskolan Väst ur flera aspekter och på många plan bidrar till att stärka attraktionskraften hos båda parterna. För kommunerna handlar det inte minst om att öka möjligheterna att möta de identifierade utmaningarna avseende kompetensförsörjning och verksamhetsutveckling inom välfärdssektorn.”²

Kommunakademins Västs övergripande syftet och mål stämmer väl överens med det kommunerna kommer fram till i sitt underlag, de stämmer också väl överens med det som framkommit under diskussionerna i styrgrupp och ledningsråd. De övergripande målen föreslås därför ligga fast så länge inte parternas behov förändras.

Nuvarande organisering

Kommunakademien Väst styrs av en styrgrupp och leds av en verksamhetsledare tillsammans med ledningsrådet. I styrgruppen ingår Högskolan Västs prorektor samt ytterligare tre företrädare från högskolans ledning och fyra företrädare för ledningen i kommunerna/kommunalförbundet. Verksamhetsledaren företräder verksamheten i styrgruppen.

I ledningsrådet har varje kommun respektive varje enhet från Högskolan Väst en medlem, denne medlem utses av kommunchef/kommundirektör/prefekt/chef eller motsvarande. Medlemmarna i ledningsrådet har mandat att företräda hela den egna organisationen och utgör en länk mellan den egna organisationen, den egna ledningsgruppen och

² Uppdrag och finansiering för Kommunakademien Väst – redovisning från arbetsgruppen

Kommunakademin Västs styrgrupp. Ansvarsfördelningen mellan styrgrupp, verksamhetsledare och ledningsråd beskrivs i arbetsordningen för Kommunakademin Väst.

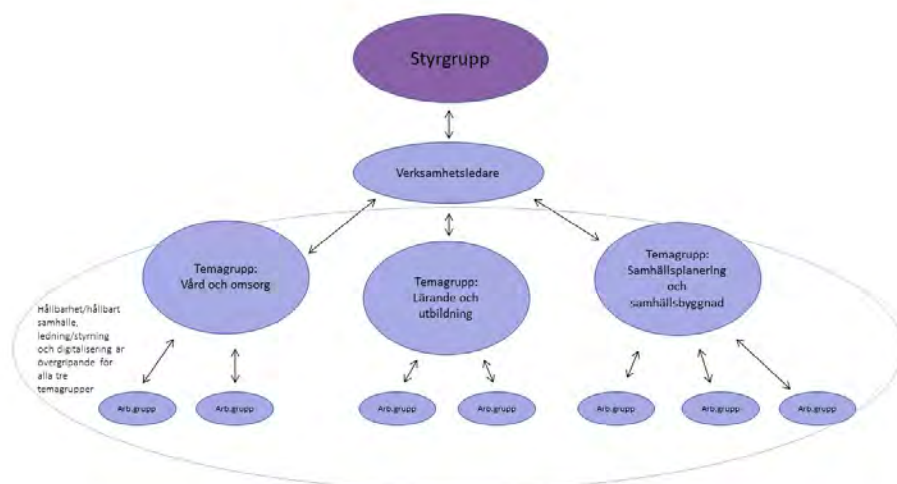
Ledningsrådet har haft svårt att finna sina arbetsformer. Rollen för medlemmarna i ledningsrådet har varit oklar och under en lång period bestod ledningsrådets möten primärt av rapportering som skulle bäras tillbaka till den egna organisationen. Från hösten 2020 har mer fokus lagts på diskussion och workshops i ledningsrådet, detta med ambitionen att uppdraget skulle bli tydligare och verksamheten mer förankrad i av ledningsrådet identifierade behov. Det finns trots detta fortsatt en otydlighet som till viss mån förhindrar handlingskraftighet och effektivitet i verksamheten. Pandemin har också påverkat verksamheten på ett negativt sätt, både genom att man har varit upptagen med att hantera pandemins effekter i den egna verksamheten och genom att man inte har kunnat ses fysiskt under långa perioder.

Förslag till ny organisering

Precis som man kommer fram till i underlaget från kommunerna så finns det ett behov av en effektivare organisering av Kommunakademin Väst. Det är svårt att bedriva verksamheten effektivt i en så stor gruppering som ledningsrådet utgör. Även om ledningsrådet har möjlighet att utifrån identifierade behov tillsätta uppgiftsorienterade arbetsgrupper så har det visat sig svårt att både identifiera behoven gemensamt och i att föreslå lämpliga personer till arbetsgrupper.

Det förslag som presenteras här är att Kommunakademin Väst fortsatt styrs av en styrgrupp och leds av en verksamhetsledare. Verksamhetsledare leder i sin tur arbetet i tre temagrupper inom områdena *Vård och omsorg*, *Lärande och utbildning* samt *Samhällsplanering och samhällsbyggnad*. Hållbarhet/hållbart samhälle, ledning/styrning och digitalisering har relevans i alla tre temaområden och är därför övergripande för alla områden. Bedömningen är att denna form av organisering leder till ökad effektivitet och ökat engagemang då grupperna kan besättas av personer som har specifik kunskap inom de olika områdena. Temagrupperna föreslås ges möjligheten att adjungera studenter till gruppen och att tillsätta uppgiftsorienterade arbetsgrupper.

Då temagrupperna kommer att bestå av färre personer finns ett behov av en länk till alla kommuner och avdelningar på högskolan, både för att säkerställa förankring, delaktighet och spridning av aktiviteter. Detta behov föreslås mötas delvis genom att Kommunakademin Väst årligen arrangerar ett forum där temagrupperna kan presentera pågående arbete och där man också kan fånga upp behov som finns hos de samverkande parterna.

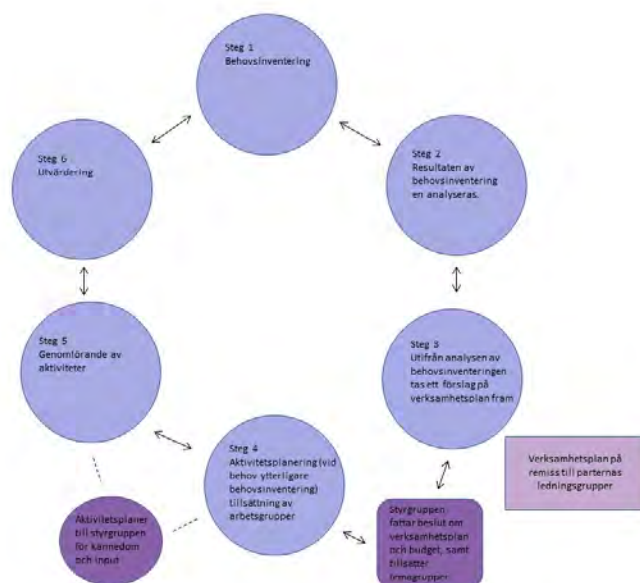
Process

I den föreslagna nya organiseringen av Kommunakademin Väst kommer det inte längre att finnas ett forum där alla samverkande parter är representerade vilket innebär att vikten av kommunikation via webbsida och nyhetsbrev blir allt större. För att säkerställa att alla samverkande parter känner delaktighet och nytta av Kommunakademin Väst är behovsinventering och förankring hos samtliga parter viktig. Behovsinventeringen föreslås genomföras genom att verksamhetsledare besöker parterna, genom omvärldsbevakning och på det årliga forumet. Tillsätts temagrupperna med personer som har kunskap och engagemang inom de olika områdena har även de en god bild av behoven.

När behovsinventeringen är klar sammanställs och analyseras den av verksamhetsledare, en prioritering görs och förslag på verksamhetsplan tas fram. Verksamhetsplanen skickas därefter på remiss till kommunernas och Högskolan Västs

ledningsgrupper. När verksamhetsplanen är fastställd av styrgruppen tar temagrupperna fram aktivitetsplaner, genomför aktiviteter och utvärderar dem.

Nedan ses en skiss av hur en sådan process skulle kunna se ut.

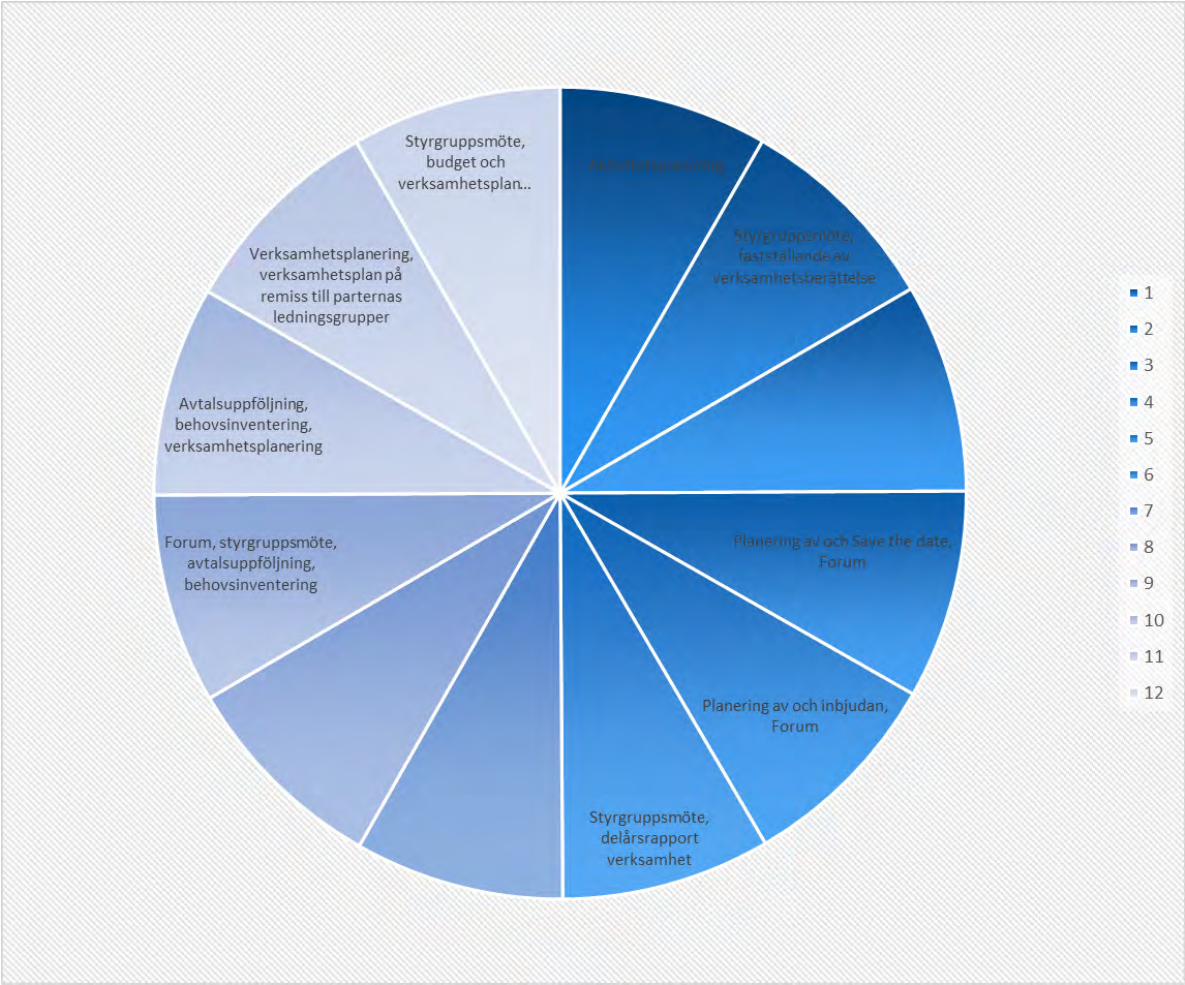
Planering för hösten 2021

Under hösten 2021 kommer verksamhetsledare att genomföra besök hos de samverkande parterna, både för att genomföra en avtalsuppföljning och för att genomföra en behovsinventering. Denna typ av besök föreslås därefter vara återkommande varje höst som ett led i verksamhetsplaneringen för kommande år. Utifrån de behov som framkommer under verksamhetsledarens besök hos de samverkande parterna ett förslag till verksamhetsplan och budget för 2022 fram, förslaget går därefter på remiss till parternas ledningsgrupper. Verksamhetsplan och budget antas därefter av styrgruppen i december 2021.

Senast i december 2021 bör temagrupperna tillsättas för att de skall kunna påbörja sitt arbete under januari 2022.

Årshjul för Kommunakademien Väst

Under januari tar temagrupperna, utifrån verksamhetsplanen, fram aktivitetsplaner som i februari går till styrgruppen för kännedom och input. I februari fastställs även verksamhetsberättelsen för föregående år. Under mars påbörjas planeringen av det årliga forumet och i april skickas en inbjudan ut. På styrgruppsmötet i juni presenteras en delårsrapport över verksamheten. I september genomförs det årliga forumet och processen med avtalsuppföljning och behovsinventering påbörjas. I oktober avslutas arbetet med avtalsuppföljning och behovsinventering och utifrån inventeringen tas ett förslag till verksamhetsplan och budget för fram för att sedan antas av styrgruppen i december.

Medlemskommuner i Fyrbodals kommunalförbund

Fråga för ställningstagande – Långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation för Kommunakademien Väst

Bakgrund

Arbetsutskottet beslutade den 2020-10-08 § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en politisk styrgrupp bestående av direktionsledamöter i syfte att finna en långsiktig finansiering av Kommunakademien Väst. Arbetsgruppen har berett uppdraget tillsammans med kommundirektörsnätverket och har överlämnat förslag på dels långsiktig finansiering, dels förslag på en ny utvecklad organisation för samverkansytan till den politiska styrgruppen.

Nuläge

På arbetsutskottets möte den 2021-10-07 § 82 gjordes bedömningen - baserat på den politiska styrgruppens arbete - att det nu finns ett underlag framtaget som gör att respektive kommun härmed bereds möjlighet att göra ett ställningstagande om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tillsvidare eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Baserat på kommunernas ställningstagande kommer arbetsutskottet den 20 januari 2022 ta fram ett förslag till beslut till direktionsmötet den 3 februari 2022.

Fråga för ställningstagande

- 1) Kommunen förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023. Detta innebär en förändring av basfinansieringen som i praktiken innebär att kommunernas del i att finansiera Kommunakademien Väst administreras via medlemsavgiften. Detta ställningstagande kräver samtliga kommuners godkännande.
- 2) Kommunen förordar att samverkansavtalet sägs upp innebärande att det sker senast den 31 mars 2022 och att avtalet upphör att gälla 31 december 2022

Tidplan för beslutsprocessen

Kommunernas ställningstagande ska vara Fyrbodals kommunalförbund tillhanda senast den **31 december 2021**.

Uddevalla 2021-10-15

Jeanette Lämmel
Förbundsdirektör

Ärende- och processbeskrivning

Datum	Aktivitet
2020-10-08	Beslut om att utse en arbetsgrupp av kommundirektörer, utse en politisk styrgrupp för beredning av finansieringsuppdraget
2020-10-29	Beslut i direktionen, ledamöter till den politiska styrgruppen. Förankring av ärendet.
2020-11-13	Möte för Kommundirektörsnätverket, utse arbetsgrupp
2021-01-15	Möte för Kommundirektörsnätverket, presentation av förslag till den politiska styrgruppen
2021-02-04	Arbetsgruppen presenterar förslaget till styrgruppen, verksamhetsledaren för KAV medverkade
2021-02-11	Direktionsmöte, delrapport lämnades av styrgruppen om fortsatt beredning
2021-02-26	Information om nuläget vid nätverksmötet för kommundirektörerna
2021-03-18	Politiska styrgruppen möts, förslag till ett temporärt finansieringsbeslut för 2022
2021-03-25	Direktionsbeslut att rekommendera kommunerna besluta om temporär utdebitering enligt fördelningsnyckel per invånare för 2022
2021-06-04	Politiskt styrgruppsmöte, genomgång av sammanställning av samproduktion
2021-06-28	Politiska styrgruppen har dialogmöte med representanter för ledningen inom Högskolan Väst
2021-09-16	Politiska styrgruppen har uppföljande möte med representanter från HV. Genomgång av material. Uppdrag till FD från styrgruppen om utskick till kommunerna.

*)

*) Mellan mötena i den kronologiska sammanställningen har kommundirektörsnätverket hållits informerade. Vidare har ett flertal arbetsmöten ägt rum för framtagande av underlag där KAV:s verksamhetsledare, presidiet, ledningsråd och styrgrupp haft återkommande möten för utveckling av innehåll och organisation. Detta har skett i samverkan mellan avtalstecknande parter.

Bilagor:

- Kommunakademien Väst – samproduktion mellan Fyrbodals kommuner och Högskolan Väst 2018–2021
- Underlag – ny organisering och förtydligt uppdrag för Kommunakademien Väst

KSAU § 153 Dnr 2021/29
Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen antar Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen med tillägget avseende investeringsplan 2022-2027.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar för ett tilläggsyrkande; investeringsplan 2022-2027 och hur investeringsutrymmet 2022 fördelas läggs till i dokumentet.

Kenneth Carlsson (L) yrkar bifall till Tobias Bernhardssons (C) förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget förslag och finner att Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutar enligt tilläggsyrkandet.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fattade beslut om Mål- och resursplan 2022–2024 den 2021-10-13 §107 innehållande vision, prioriterad inriktning, verksamhetsmål, finansiella mål, ramar till nämnder samt investeringsram för 2022.

Utifrån Mål- och resursplanen 2022–2024 har förslag till Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen upprättats. Översyn av budgetprocessen pågår. Som ett led i detta förändras dokumentet så att verksamhetens uppdrag framgår tydligare. Som information bifogas även förvaltningens aktiviteter utifrån av Kommunfullmäktiges givna verksamhetsmål.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-11-10

Verksamhetsplan med detaljbudget Kommunstyrelsen 2022, 2021-11-12

Beslutet skickas till

Ekonomichef

Sektorchefer

Ekonomienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen antar Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fattade beslut om Mål- och resursplan 2022–2024 den 2021-10-13 §107 innehållande vision, prioriterad inriktning, verksamhetsmål, finansiella mål, ramar till nämnder samt investeringsram för 2022.

Utifrån Mål- och resursplanen 2022–2024 har förslag till Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen upprättats. Översyn av budgetprocessen pågår. Som ett led i detta förändras dokumentet så att verksamhetens uppdrag framgår tydligare. Som information bifogas även förvaltningens aktiviteter utifrån av Kommunfullmäktiges givna verksamhetsmål.

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:
Ekonomichef
Sektorchefer

**Färgelanda
kommun**

Verksamhetsplan med detaljbudget för Kommunstyrelsen

2021-11-11

Dnr:

Version: Skriv version

Beslutad

Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas webbplats www.fargelanda.se

Skriv sammanfattningen av dokumentet här. Det är vanligtvis en kort sammanfattning av innehållet i dokumentet

Innehållsförteckning

Förvaltningschefens förord	2
Färgelandas målmodell	3
1. Kommunstyrelsen	4
1.1 Uppdrag.....	4
1.2 Verksamhetsmål	4
1.3 Särskilt uppdrag från kommunfullmäktige 2022–2023	5
1.4 Ekonomiska resurser.....	5
1.5 Investeringplan	5
2. Kommunchefen	7
2.1 Uppdrag.....	7
3. Ekonomiavdelningen	8
3.1 Uppdrag.....	8
4. HR- och löneavdelningen	9
4.1 Uppdrag.....	9
5. Kansli- och IT-avdelningen	10
5.1 Uppdrag.....	10
6. Sektor samhällsutveckling	11
6.1 Uppdrag.....	11
Aktivitetsplan	15
Aktiviteter utifrån kommunfullmäktiges verksamhetsmål	15

Förvaltningschefens förord

Kommunfullmäktige antar *vision* och *prioriterade inriktningar*, vilka utgår från de politiska prioriteringarna och arbetas fram med stöd av en omvärldsanalys i dialog med förvaltningen. Kommunfullmäktige tar även *verksamhetsmål*, vilka är mål utifrån de prioriterade inriktningarna. Verksamhetsmålen arbetas fram i samverkan mellan politik och förvaltning och ska vara rimliga till givna resurser och följas upp i samband med delårsrapporter och årsredovisning. Verksamhetsmålen kan vara kort- eller långsiktiga. Ansvarig förvaltningschef har därefter att genomföra faktiska *aktiviteter och åtgärder* för att nå satta verksamhetsmål. I denna verksamhetsplan kommunicerar verksamhetens uppdrag och detaljbudget. Vidare beskriver förvaltningen vilka aktiviteter som är planerade.

Som nämnts tidigare i många sammanhang av olika personer, står Färgelanda kommun, liksom många andra kommuner, inför stora utmaningar i framtiden. Med den demografiska utvecklingen måste färre försörja fler, vilket ställer större krav på innovation, förändringsvilja och flexibilitet i organisationen för att långsiktigt kunna leverera välfärdstjänster till kommunens medborgare.

Färgelandas utmaningar är dock större än många andra kommuners och kommunen finns med bland de kommuner som kan bli aktuella för det akutstöd som Kommundelegationen ska fördela 2022–2024. Vilka principer som kommer att gälla för akutstödet, är i skrivande stund inte känt.

Viktiga strategiska strukturella beslut kommer att behöva fattas för att på längre sikt kunna åstadkomma en budget i balans samtidigt som organisationen fortsätter att effektivisera kommunens verksamheter genom att hitta nya och innovativa lösningar samt arbetssätt. Ett arbete som hela tiden sker med ett fokus på hållbarhet och förbättrad service för invånarna i Färgelanda kommun.

Kommunstyrelsen antog den 24 augusti 2020 en handlingsplan för förändringsarbetet - den s.k. struktur- och kulturrezan. Efter att resan delvis pausats på grund av pandemin, har den kommit igång igen och utgör en viktig pusselbit i arbetet mot en verksamhet som präglas av ett tydligt medborgarperspektiv med högt ställda krav på god service och som är så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

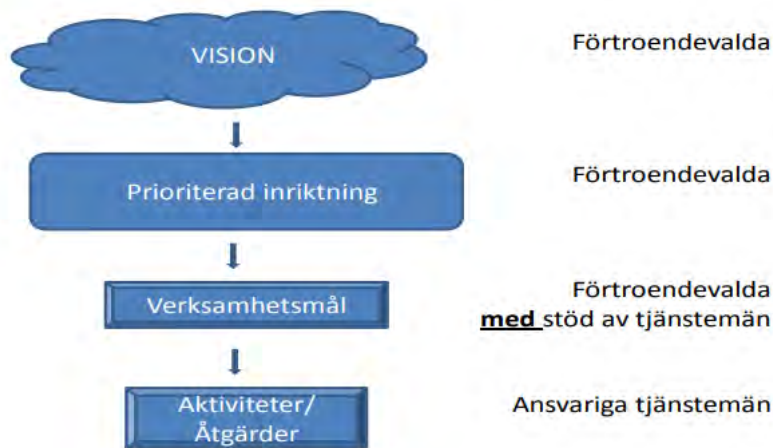

Färgelandas målmodell

Kommunfullmäktige i Färgelanda beslöt den 22 juni 2016 (§ 86) att anta ”Styr- och ledningssystem Färgelanda kommun”. Av styrdokumentet framgår att kommunfullmäktige enligt kommunallagen ska besluta om mål och att detta tillsammans med kommunens vision sammanställas i en Mål- och resursplan (MRP) som kommunfullmäktige fattar beslut om varje år.

Kommun arbetar utifrån nedanstående målmodell enligt ovan nämnda styrdokument

Färgelanda kommuns Målmodell

Vision - Ett önskat framtida läge/färdriktning dit kommunens samtliga verksamheter arbetar för att nå. Beslutas av kommunfullmäktige.

Verksamhetsmål - Mål utifrån prioriterad riktning som arbetas fram i samverkan mellan politik och förvaltning. Ska vara rimliga till givna resurser och följas upp i samband med delårsrapporter och årsredovisning. Kan vara kort- och/eller långsiktiga och beslutas av kommunfullmäktige.

Aktiviteter/åtgärder - Faktisk aktivitet/åtgärd att genomföra för att nå satta verksamhetsmål. Beslutas av ansvarig förvaltningschef.

1. Kommunstyrelsen

1.1 Uppdrag

Ledning, samordning och uppsikt

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och består av 11 ledamöter och 7 ersättare. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott samt ett personalutskott. Kommunstyrelsen ansvarar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen biträds av kommunchefen, Sektor samhällsutveckling, Ekonomiavdelningen, Kansli- och IT-avdelningen samt HR- och löneavdelningen. Kommunstyrelsen ska bland annat leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för kommunens mark- och bostadspolitik, kontakter med näringslivet samt utgör kommunens personalorgan.

1.2 Verksamhetsmål

Prioriterad inriktning	Verksamhetsmål
Genomföra förändringsresan och bli en bättre arbetsgivare	Stärka medarbetarengagemanget (Förbättrat HME-totalindex)
	Förbättra arbetsgivarvarumärket
	Minskad total sjukfrånvaro
Bygga och boende i hela kommunen	Öka antalet antagna detaljplaner
	Främja ökat bostadsbyggande
	Brukarnöjdheten inom myndighetsutövningen ska vara minst 75 %
	Öka antalet sålda bostadstomter
Underlätta för företagen att växa	Antalet företag i kommunen ska öka
	Öka antalet byggklara småindustritomter
	Rankingen i Svenskt Näringsliv ska öka
Agenda 2030	Matsvinnet ska minska
	Öka kunskapen i organisationen om Agenda 2030
	Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel som köps in till kommunen ska öka inom givna ekonomiska ramar
	Energiförbrukningen i kommunens fastigheter ska minska

1.3 Särskilt uppdrag från kommunfullmäktige 2022–2023

Förbättra kommunens information och kommunikation, både externt och internt, i syfte att locka nya invånare samt stärka varumärket.

1.4 Ekonomiska resurser

Verksamheter tusen kronor, netto	Budget 2022	Budget 2021	Bokslut 2020
Kommunstyrelsen - politisk verksamhet	3 100	3 377	3 148
Kommunstyrelsen - övrig verksamhet	42 009	44 072	39 668
Sektor Samhällsutveckling	44 323	41 392	26 534
Summa*	89 432	88 841	69 350

*I summeraden har inte hänsyn tagits för omstruktureringar inom kommunen eller Kommunstyrelsens verksamheter

Budgetförändringar 2022

Kommunstyrelsen har en oförändrad ram jämfört med 2021. Ökade kostnader för snöröjning, e-arkiv, löne- och personaladministrationssystem (LPA), visselblåsarfunktion, moduler till ärendehanteringssystem samt stort underhållsbehov av internhyresfastigheter innebär i realiteten en underfinansiering inför 2022 inom kommunstyrelsens verksamheter.

1.5 Investeringsplan

I Mål- och Resursplanen 2022-2024 beslutade kommunfullmäktige (§ 107, 2021-10-13) att tilldela kommunstyrelsen investeringsram om sammanlagt 20 000 tkr för 2022.

<i>Investeringsram för planperioden 2022–2027</i>					
2022	2023	2024	2025	2026	2027
20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000

Planen för fördelning av investeringsram 2022 ser ut som följer:

	Nämnd	Beslut	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Investeringar enligt beslut före 2021							
Framtidens vårdmiljö (FVM)	SN	3 180	1120	1120			
Ny dataplattform	KS/IT	8 450	3 000	200	550		
E-arkiv	KS		1 500				
LPA-system	KS		1 000				
Industriplan Högalid	KS	25 050					
		36 680	6620	1320	550	0	0
Fiber på landsbygd	KS	<i>inga tagna beslut</i>					
SUMMA Infrastruktur och fastighetsinvesteringar		700	0	0	0	0	0
Utrustningsinvesteringar- Reinvesteringar							
Grundram	KS	1 500	200	900	900	900	900
Grundram	KS/SHU	460	460	460	460	460	460
Grundram	KS/IT	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Grundram	UN	800	800	800	800	800	800
Grundram- IKT-plan	UN/IKT	470	470	470	470	470	470
Grundram	SN	880	880	880	880	880	880
Summa årliga grundramar		5 310	4 010	4 710	4 710	4 710	4 710
Investeringsplan							
		Åskande					
Elevadministrationsprogram	BuN		500				
Skolskjutsprogram	BuN		200				
Visselblåsarsystem	KS		200				
E-handelssystem	KS						
Evolution, moduler	KS		120				
Fastighet- underhållsplan	KS	55 385	7 500	13 020	14 540	14 840	5 485
Automatisering avgiftshantering och EK bistånd	SN	250				250	
Nyckelfri hemtjänst	SN	550	550				
Mobilomsorg	SN			350			
Digitala arbetsverktyg	SN			200	200	200	200
Verksamhetsanpassad kommunal fiber	SN		300				
Demenscentrum Håvesten 5	SN	400		400			
Summa EJ beslutade NYA Investeingar		56 585	9 370	13 970	14 740	15 290	5 685
SUMMA investering		99 275	20 000	20 000	20 000	20 000	10 395

2. Kommunchefen

2.1 Uppdrag

Chef för kommunstyrelseförvaltningen

Kommunchefen är chef för kommunens enda förvaltning - kommunstyrelseförvaltningen – och därigenom chef över kommunens avdelnings- och sektorchefer. Hela det ansvar som åligger chefen regleras i kommunchefsinstruktionen samt i kommunstyrelsens delegeringsordning.

Kommunchefens ledningsgrupp är ett verktyg för kommunövergripande ledning och styrning. Prioriterade frågor är förutom de mål som fullmäktige tar genom mål- och resursplanen, övergripande lednings- och styrningsfrågor.

3. Ekonomiavdelningen

3.1 Uppdrag

Ekonomiavdelningen är en strategisk resurs som arbetar kommunövergripande med finansiering, ekonomisk planering och uppföljning, samordning av upphandlingsfrågor, samt råd och stöd till kommunstyrelsen och nämnderna i ekonomiska frågor. I detta ingår att samordna kommunens arbete med budget, upphandling, redovisning, uppföljning och bokslut.

Ekonomiavdelningen svarar för planering och samordning av kommunens budgetarbete och upprättar förslag till mål- och resursplan. Vidare driver avdelningen utvecklingsarbete inom ekonomiområdet samt ansvarar för beredning av ekonomiska ärenden inför kommunstyrelsens sammanträden.

Utifrån kommunens finanspolicy ansvarar Ekonomiavdelningen för kommunens finansiella verksamhet, vilket inkluderar lång- och kortfristig upplåning och likviditetsplanering.

Ekonomiavdelningen svarar för och utvecklar kommunens redovisning, externa och interna redovisningsprinciper. Avdelningen upprättar årsredovisning och delårsrapporter samt är systemförvaltare av ekonomisystemet, som fyra Dalslandskommuner samverkar kring. Avdelningen utför serviceuppgifter åt övriga verksamheter såsom betalningsförmedling, kravadministration och kundfakturerings.

I Ekonomiavdelningen ingår även upphandlingsverksamheten. Upphandlaren svarar för samordning, utbildning och information kring upphandlingsfrågor. Upphandlaren handlägger kommunövergripande upphandlingar samt bistår verksamheterna med enhetsspecifika upphandlingar.

4. HR- och löneavdelningen

4.1 Uppdrag

HR- och löneavdelningen är en strategisk resurs som arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med planering, samordning och utveckling av kommunens personalfrågor, bland annat genom att ta fram styrande dokument inom området. Det handlar om att utveckla den hållbara arbetsplatsen där arbetsmiljö, kompetens, personalförsörjning, samverkan, arbetsrätt och ledarskap är centrala områden. HR- och löneavdelningen utgör även ett direkt stöd till förvaltningarna i frågor som rör samtliga personalområden.

Avdelningen ansvarar också för att kommunens anställda får rätt lön i rätt tid samt handlägger pensionsfrågor. Utifrån kommunens arvodesreglemente administrerar avdelningen även arvoden till politiker.

5. Kansli- och IT-avdelningen

5.1 Uppdrag

Inom avdelningen leds och samordnas kommunens strategiska arbete med frågor rörande administration, arkiv, juridik, IT, telefonväxel, näringslivsutveckling, folkhälsa, kommunikation samt krishantering- och säkerhet.

IT-verksamheten inom Kansli- och IT-avdelningen arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med drift- och supportstöd till kommunens användare gällande persondatorer, surfplattor och verksamhetssystem. Verksamheten levererar också tjänster åt Valbohem AB. IT-verksamheten ansvarar för att ta fram riktlinjer och policydokument kring användandet av digitala verktyg för maximal verksamhetsnytta. IT-verksamheten hanterar idag ca 1 800 enheter i kommunens nätverk.

Avdelningen arbetar kontinuerligt med omvärldsanalys och utveckling. Stort fokus ligger på digitaliserade arbetssätt både för kommunens verksamheter, samt för medborgare och näringsliv. Digital utveckling möjliggörs även via samverkan med övriga dalskandskommuner, Fyrbodal och VGR.

Hela avdelningen arbetar verksamhetsövergripande och ansvarar för att kommunikation kan nås av alla medarbetare i organisationen.

6. Sektor samhällsutveckling

6.1 Uppdrag

Sektor samhällsutveckling arbetar på uppdrag av Kommunstyrelsen i huvudsak och Bygg- och trafیکنämnden avseende bygglov- och trafiksäkerhetsfrågor ur ett myndighetsutövande perspektiv. Sektor samhällsutveckling arbetar med bland annat följande uppdrag av det som Kommunstyrelsen ansvarar för; strategisk samhällsplanering, strategiska trafik- och kollektivtrafikfrågor, kultur, bibliotek, gatu- och väghållning, parkverksamhet, renhållning samt bidrag till föreningar m.m. Sektorn ansvarar vidare för fastighetsförvaltning liksom mark- och skogsförvaltning och exploateringsfrågor. Under Kommunstyrelsen och därmed sektor samhällsutveckling sorteras också intern service i form av lokalvård, måltidsproduktion, fastighetsskötsel, verksamhetsvaktmästeri och kommunens bilpool.

Samhällsutvecklingssektorn är även den interna parten i frågor som kommunens bolag och förbund hanterar, Färgelanda Vatten AB och Dalslands miljö- och energiförbund.

Samhällsutvecklingssektor

Hos samhällsutvecklingssektorn finns kommunens planingenjör, bygglovhandläggare, mark- och exploateringshandläggare, förenings- och kulturutvecklare, bibliotekspersonal, fastighetsförvaltare, trafik- och bostadsanpassningshandläggare samt administrativ personal.

Plan och bygg inklusive BAB och trafiksäkerhet

Uppdraget i denna del innebär strategisk samhällsplanering i form av planläggning genom detaljplanering och översiktsplansarbete, infrastruktur på övergripande nivå och kollektivtrafiksfrågor, samt övrig strategisk samhällsplanering för att driva utvecklingen framåt i kommunen.

Inom bygglov är uppdraget att arbeta i huvudsak med myndighetsutövning såsom handläggning enligt plan- och bygglagen (2010:900) av bygglov, bygganmälan, förhandsbesked, tekniska samråd och tillsyn samt strandskyddsprövningar enligt miljöbalken (1998:808). Att ge hög service, råd och information till allmänheten är en stor del av verksamheten.

Sektorn ansvarar vidare för handläggning av myndighetsutövande ärenden inom bostadsanpassningsbidrag enligt lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och av trafiksäkerhetsfrågor enligt trafikförordningen (1998:1276). Genom bostadsanpassning av fasta funktioner i och i anslutning till bostaden ges kommuninvånare med funktionsnedsättning möjlighet att klara sin vardag så självständigt som möjligt i egen bostad.

Planera och samverka med kommunens vägföreningar och kommuninvånare för en bättre, säkrare och mer flödande trafiksituation för allas trevnad en vital del av uppdraget.

Kultur- och fritid inklusive bibliotek

Kultur- och föreningsansvaret innebär utveckling av kommunens kulturarbete med evenemang, kulturveckor och lovaktiviteter samt handläggning av föreningsbidrag och möjliggörande av föreningars blomstrande i kommunen. Ansvaret för simskoleverksamheten inkluderas här.

Bibliotekets uppdrag definieras i bibliotekslagen (2013:801) som handlar om att kommunen ska ha ett folkbibliotek som ska vara tillgängligt för alla och anpassade till användarnas behov. Biblioteket ska verka för det demokratiska samhället och bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja läsning, tillgången till litteratur, öka kunskapen om informationsteknik, verka fortbildande samt delaktighet i kulturlivet.

Bibliotek är till för alla och gör skillnad. Bibliotek är en demokratisk mötesplats att användas av alla oavsett ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller social status. Till Färgelanda biblioteksverksamhet hör folkbiblioteket, som ligger i Centrumhuset i Färgelanda, och skolbiblioteket på Valboskolan. Utöver biblioteksverksamheten handhar bibliotekspersonalen även turistinformation och ansvar för kommunens konsthall.

Färgelanda konsthall har i uppdrag att vara en inkluderande konsthall där alla kommunens invånare och kommunbesökare är välkomna. Kommunens invånare ska kunna uppleva konst av hög kvalitet och konsthallens verksamhet ska vara en angelägenhet för alla som bor, verkar och besöker Färgelanda kommun. Konsthallen ska vara en röst för rättvise-, demokrati- och samhällsfrågor där nytänkande ska stå i centrum.

Mark och fastigheter

Mark- och exploatering är en beställarfunktion och ansvarar för förvaltning av kommunens markreserver inklusive industrimark och skog liksom ansvaret för exploatering av nya bostads- och industriområden, liksom köp och försäljning av hela eller delar av fastigheter samt försäljning av tomter. Uthyrning av båtplatser ingår här. I mark och exploatering ingår också hantering av kommunens arrenden.

Fastighetsförvaltdelen inom sektorn ansvarar för kommunens fastigheter som består av cirka 28 fastigheter som används i huvudsak till de kommunala verksamheterna. Fastighetsförvaltdelen arbetar strategiskt och operativt med kommunens lokalförsörjning. Uthyrning av lokaler internt och externt ingår också i uppdraget liksom handläggning av fjärrvärmeleveranser.

Arbetsmarknads- och integrationsenheten – AMI

AMI-enheten arbetar för att fler personer skall komma närmare arbetsmarknaden och eller påbörja utbildning både grundläggande- och gymnasienivå. Ungdomar, långtidsarbetslösa och nyanlända är för kommunen prioriterade målgrupper.

AMI-enheten samordnar även kommunens feriearbeten.

AMI-enheten består av områdena arbetsmarknad, integration och ”Unga vuxna”

Arbetsmarknad

Staten har huvudansvaret för arbetsmarknaden i Sverige, men kommunerna bistår genom stöd och insatser till grupper som behöver extra stöd för att komma ut i arbete eller studier. I Färgelanda så bedrivs den verksamheten inom området arbetsmarknad, i mycket nära och regelbunden samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, socialtjänsten, grund- och vuxenutbildningen, området integration, privata företag och föreningar. Inom området arbetsmarknad fortbildas och sysselsätts människor i åldrarna 16 till 64 år som av olika anledningar står utanför arbetsmarknaden, eller varit ifrån arbete under en längre tid, exempelvis på grund av långtidssjukskrivning eller långtidsarbetslöshet.

Varje enskild person inom området arbetsmarknad får ett individuellt upplägg utifrån sina egna behov och förutsättningar. Individanpassade aktiviteter ger varje deltagare möjlighet att i trygghet utvecklas och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Valda aktiviteter eller delaktighet inom de olika arbetslagen på AMI kommer utifrån behov planeras och initieras tillsammans med deltagaren, så den rustas mot arbete eller studier utifrån dennas behov.

Området arbetsmarknad följer tillsammans med Arbetsförmedlingen konjunkturen och prognoserna i samhället för att ligga steget före när det blir förändringar på arbetsmarknaden.

Verksamheten drivs till stora delar i projekt med både statliga och regionala medel, och ett gott samarbete med andra aktörer, både offentliga och privata. Då denna samverkan är avgörande för att så många som möjligt ska komma ut i arbete.

Integration

Kommunen har ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen när det gäller våra nyanlända. Kommunen kartlägger och följer upp personer som är i etableringsprocessen och för att se om kommunen kan bistå med någon hjälp, exempelvis i form av praktik eller en anpassad anställning så som exempelvis nystartsjobb eller introduktionsjobb.

Mot bakgrund av att det under de senaste åren har skett en markant minskning av flyktingmottagandet till Färgelanda kommun och det faktum att verksamheten helt och hållet finansieras med statsbidrag görs en översyn av verksamhet och organisation. Utmaningen är att i ett minskat inflöde av nyanlända rigga en organisation för flyktingmottagande och etablering som har en flexibilitet och som vid behov snabbt kan ställa om för att möta ett ökat inflöde av nyanlända.

Unga Vuxna

Unga mellan 16–20 år som ej har slutfört gymnasiet eller inte påbörjat studier på gymnasieskolan omfattas av *det kommunala aktivitetsansvaret*. Vidare arbetar kommunen även med de unga vuxna upp till 29 år som hamnat långt ifrån arbetsmarknaden eller studier. Uppdraget är att coacha deltagarna till studier eller sysselsättning eller någon form av egen försörjning.

Tekniska enheten

Gentemot kommuninnevånarna ansvarar enhet teknik för renhållning, gatubelysning samt snöröjning. I Färgelanda tätort ingår även ansvaret för gång och cykelvägar.

Enheten ansvarar även för internservice som innefattar lokalvård, fastighetskötsel samt att hantera och utföra verksamhetsbeställningar.

Tekniska enheten har det övergripande fordonsansvaret för kommunens samtliga fordon som även inkluderar tvätt och lättare service. Bilpoolen ingår också i enhetens ansvar.

Måltidsenheten

Måltidsenheten svarar för produktion och distribution av måltider och råvaror till förskolor, grundskolor, daglig verksamhet, vård och omsorg. Måltiderna ska vara näringsriktiga och upplevas goda av kunden. Verksamheten finansieras av intäkter från kund. Avtal upprättas mellan Måltidsenheten och kund.

Aktivitetsplan

Enligt ”Styr- och ledningssystem Färgelanda kommun” (KF 2016-06-22, § 86) ska förvaltningen genomföra faktiska aktiviteter/åtgärder för att nå satta verksamhetsmål.

Aktiviteter utifrån kommunfullmäktiges verksamhetsmål

Kommunfullmäktige har genom beslut om Mål- och resursplan 2022–2024 (KF 2021-10-13, § 107) tilldelat kommunstyrelsen ett antal verksamhetsmål, till vilka förvaltningen avser att genomföra följande aktiviteter/åtgärder

Prioriterad inriktning	Verksamhetsmål	Aktivitet	
Genomföra förändringsresan och bli en bättre arbetsgivare	1. <i>Stärka medarbetarengagemanget (Förbättrat HME-totalindex)</i>	a) Etablera målkedjan från KF till enskild medarbetare	
		b) Fortsätta Kulturrestan, inkl. ledarskaps- och medarbetarskapsutveckling	
		c) Genomföra minst en gemensamhetsaktivitet per arbetsgrupp/halvår	
		d) Alla medarbetare ska ha en uppdragsbeskrivning enligt AFS 2015:4	
	2. <i>Förbättra arbetsgivarvarumärket</i>	a) Se över personalförmanerna	
		b) Sprida goda nyheter på sociala medier	
		c) Löpande ta emot individer som står långt ifrån arbetsmarknaden	
		d) Se över AMI:s organisation inom Sektor samhällsutveckling för att möta framtida utmaningar	
	3. <i>Minskad total sjukfrånvaro</i>	a) Öka kunskapen kring friskvårdsfaktorer hos cheferna	
	Byggnad & boende i hela kommunen	1. <i>Öka antalet antagna detaljplaner</i>	a) Framtagande av detaljplan för Nya Sågverksområdet
			b) Framtagande av ändring av detaljplan (ÄDP) Kyrkvägen och Tallbacken
			c) Framtagande av Översiktsplan
d) Framtagande av VA-plan			

	2. <i>Främja ökat bostadsbyggande</i>	a) Fortsätta aktiviteter för god och tillgänglig service och handläggning inom lagstadgad tid	
		b) Digitalisera bygglovsprocessen inkl. e-arkiv	
	3. <i>Brukarnöjdheten inom myndighetsutövningen ska vara minst 75 %</i>	a) Genomföra en brukarenkät avseende god tillgänglighet och service	
	4. <i>Öka attraktiviteten i utemiljöerna i kommunens tätorter</i>	a) Framtagande av centrumutvecklingsplanen och genomföra vissa delar 2022	
		b) Röjning längs GC-vägar och tätorternas skogar	
		c) Iordningställa flera vindskydd och grillplatser.	
		d) Byta ut vägbelysningens armaturer till led	
		e) Genomföra brukarenkät där 75% i kundnöjdhet beträffande renhållning – kundtjänst och ÅVC – ska nås	
		5. <i>Öka antalet sålda bostadstomter</i>	a) Annonsera på ”Hemnet”
			b) Interaktiv broschyrs framtagande
		c) Samordna två kulturveckor, lovaktiviteter och kulturevenemang	
		d) Genomföra biblioteksplanens mål	
		e) Följa kulturplanens mål och delmål	
Underlätta för småföretagen att växa	1. <i>Antalet företag i kommunen ska öka</i>	a) Fortsätta aktiviteter för god och möjliggörande service inom en vecka beträffande etableringsförfrågningar	
	2. <i>Öka antalet byggklara småindustritomter</i>	a) Hitta samverkanspartner för exploatering av Dytorpsområdet	
	3. <i>Rankingen i Svenskt Näringsliv ska öka</i>	a) Genomföra Samhällsutvecklingsfrukostar, Tätortsvandring och Vägföringsmöte	
Agenda 2030	1. <i>Matsvinnet ska minska</i>	a) Informera och involvera lärare om matsvinn	

		b) Skapa en idépärm i varje kök med förslag på alternativa rätter på överbliven mat - Servera alternativ rätt och ”vad köket erbjuder” av mat som blivit över från en annan dag (idépärmens inrättande följs upp)
		c) Följa upp serverad portionsantal i varje kök
		d) I samband med investeringar problematisera och försöka få utrustning som skapar bättre förutsättningar att laga mat med mindre svinn och att ta hand om och kyla ner överbliven mat
	2. <i>Öka kunskapen i organisationen om Agenda 2030</i>	a) Genomföra utbildning för chefer via DMEF
		b) Informationsmaterial publiceras på intranätet
	3. <i>Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel som köps in till kommunen ska öka inom givna ekonomiska ramar</i>	a) Genomföra upphandling av livsmedelsavtal där närproducerade och ekologiska livsmedel premieras
		b) Handla mer närproducerat – en ökning med 3% jfm. 2021
	4. <i>Energiförbrukningen i kommunens fastigheter ska minska*</i>	a) Utredda och påbörja utbyte av belysningsarmaturer i våra fastigheter
		b) Utföra ventilationsåtgärder och byta ventilationsaggregat
		c) Takbyte och kontroll av takisolering
		d) Utredning av värmesystem med eventuella efterföljande åtgärder

KSAU § 154 Dnr 2021/258
**Delårsrapport 2021 och revisionsrapport avseende Norra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund (NÄRF)**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 och lägga den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

NÄRF har inkommit med delårsrapport per 31 augusti 2021. Förbundet redovisar för perioden ett resultat på 1 126 tkr, varav räddningstjänsten 1 493 tkr och sotningsenheten – 367 tkr. Förbundets prognos för helår visar på ett resultat på 1 889 tkr, vilket är 1 884 tkr bättre än budget. Den främsta anledningen till ett högt prognostiserat resultat är att pensionskostnaderna bedöms bli lägre än budgeterat.

Revisorerna har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapporten per 2021-08-31 är förenligt med de mål direktionen beslutat. Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna. Revisorernas bedömning är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningsresultatet framgår av bifogad granskningsrapport som utarbetats av PwC.

Revisorerna bedömer:

- att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Med utgångspunkt från uppgifterna i delårsrapporten är bedömningen att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.
- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering är det prognostiserade resultatet förenligt med de finansiella mål som fastställts i budget 2021.
- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering kan de inte uttala sig om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som fastställts i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.

Revisorerna rekommenderar att direktionen säkerställer att samtliga beslutade verksamhetsmål i budget för god ekonomisk hushållning följs upp utifrån en helårsprognos. Åtterrapporeringen av målen rekommenderas även att ha en mer sammanhängande struktur.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Delårsrapport per 2021-08-31 för Norra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund, 2021-11-01

Direktionens NÄRF beslut 30 september 2021 § 32, 2021-09-30

Delårsrapport augusti 2021 NÄRF, 2021-09-15

Revisorernas granskning och bedömning daterad 4 oktober 2021, 2021-10-04

Granskningsrapport Delårsrapport 2021 genomförd av PwC, 2021-10-22

Beslutet skickas till

NÄRF

Ekonomichef

Kanslienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Delårsrapport per 2021-08-31 för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF)

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 och lägga den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

NÄRF har inkommit med delårsrapport per 31 augusti 2021. Förbundet redovisar för perioden ett resultat på 1 126 tkr, varav räddningstjänsten 1 493 tkr och sotningsenheten – 367 tkr. Förbundets prognos för helår visar på ett resultat på 1 889 tkr, vilket är 1 884 tkr bättre än budget. Den främsta anledningen till ett högt prognostiserat resultat är att pensionskostnaderna bedöms bli lägre än budgeterat.

Revisorerna har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapporten per 2021-08-31 är förenligt med de mål direktionen beslutat. Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna. Revisorernas bedömning är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningsresultatet framgår av bifogad granskningsrapport som utarbetats av PwC.

Revisorerna bedömer:

- att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Med utgångspunkt från uppgifterna i delårsrapporten är bedömningen att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.
- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering är det prognostiserade resultatet förenligt med de finansiella mål som fastställts i budget 2021.

- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering kan de inte uttala sig om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som fastställts i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.

Revisorerna rekommenderar att direktionen säkerställer att samtliga beslutade verksamhetsmål i budget för god ekonomisk hushållning följs upp utifrån en helårsprognos. Återrapporteringen av målen rekommenderas även att ha en mer sammanhängande struktur.

Beslutsunderlag

Direktionens för NÄRF beslut 30 september 2021 § 32.

Delårsrapport augusti 2021 NÄRF

Revisorernas granskning och bedömning daterad 4 oktober 2021.

Granskningsrapport Delårsrapport 2021 genomförd av PwC

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:

Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Delårsrapport augusti 2021

Ordförande
Vice ordförande
Förbundschef/ Räddningschef

Monica Hansson (S) Trollhättan
Kjell Nilsson (S) Vänersborg
Hans Därnemyr

Innehållsförteckning

HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE, PÅVERKAN PÅ DE FINANSIELLA RAPPORTERNA	3
OMVÄRLDSPÅVERKAN.....	3
RÄDDNINGSUPPDRAG	4
KOMPETENSUTBILDNING OCH ÖVNINGSVERKSAMHET	5
UTREDNINGSUPPDRAG NÄRF-RMB	6
AVTAL AV BETYDELSE	6
EKONOMI.....	7
KOMMUNIKATION.....	8
SÄKERHETSSKYDDSARBETE	8
SAMVERKAN	9
FÖRVALTNINGSSTABEN	9
MYNDIGHETSUTÖVNING	10
BRANDSKYDDSKONTROLL OCH RENGÖRING	11
ENHET LEDNINGSCENTRAL, LC54	12
ENHET BEREDSKAP.....	13
ENHET TEKNIK.....	13
FÖRVÄNTAD UTVECKLING	14
VERKSAMHETSMÅL	14
FINANSIELLA MÅL.....	14
INFORMATION OCH KOMMUNIKATION	14
SAMVERKAN	15
REKRYTERING AV PERSONAL	16
UTBILDNING AV PERSONAL	16
SYSTEMATISKT ARBETSMILJÖARBETE	16
UNGDOMSBRANDKÅREN (UBK)	16
RÄDDNINGSTJÄNST UNDER HÖJD BEREDSKAP.....	17
SÄKERHETSSKYDDSARBETE	17
MÅL FÖRVALTNINGSSTABEN	18
MÅL ENHET LC54.....	19
MÅL ENHET BEREDSKAP	20
MÅL ENHET TEKNIK.....	21
MÅL ENHET SAMHÄLLSSKYDD	21
MÅL ENHET SOTNING	22
VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN	23
PERSONALRÖRLIGHET	23
ÅLDERSSTRUKTUR	23
SJUKFRÅNVARO	23
PERSONALKOSTNADER	24
PENSIONS-/ SEMESTER- OCH ÖVERTIDSSKULD.....	24
BALANSKRAVSRESULTAT	25

DRIFT OCH INVESTERINGSREDOVISNING.....	26
EKONOMI ENHET SOTNING.....	34
RESULTATRÄKNING	35
BALANSRÄKNING	37
NOTER RESULTATRÄKNING.....	38
NOTER BALANSRÄKNING	39
ALLMÄNNA REDOVISNINGSPRINCIPER.....	40

Händelser av väsentlig betydelse, påverkan på de finansiella rapporterna Omvärldspåverkan

Förändrad lagstiftning

Under perioden har två nya föreskrifter beslutats med bakgrund till förändringarna i Lagen om skydd mot olyckor (LSO). Dessa berör områdena för kommunala handlingsprogram och ledning av kommunal räddningstjänst. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har dessutom genomfört ett projekt som lett fram till beslut om ett enhetligt ledningssystem (ELS) för kommunal räddningstjänst. Parallellt med ELS-projektet har MSB också utvecklat nya ledningsutbildningar för kommunal räddningstjänst, vilka kommer att ersätta de nuvarande befälsutbildningarna från och med 2022.

På grund av sent tagna beslut av Regeringen och MSB i ovanstående frågor, samt att tiden till verkställighet, 1 januari 2022, är väldigt kort, kommer ovanstående att ställa stora krav på förbundets förmåga att hinna anpassa verksamheten i berörda delar under innevarande höst. Bland annat måste förbundet revidera nuvarande handlingsprogram, anpassa ledningssystemet samt säkerställa robusthet och redundansförmåga i ledningscentralen (LC54). Detta kan komma att påverka andra planerade uppdrag i verksamheten genom att dessa inte hinner genomföras eller får skjutas på framtiden.

Pandemi covid-19

Förbundsledningen följer händelseutvecklingen och vidtar löpande åtgärder för att förhindra och begränsa smittspridning bland anställda och därigenom skydda vår samhällsviktiga verksamhet. Förbundet följer Folkhälsomyndighetens rekommendation att låta anställda som kan arbeta på distans, i samband med det läggs stor vikt på arbetsmiljön både socialt och arbetsrelaterat – arbetsgrupperna genomför regelbundet digitala avstämningsmöten med närmsta chef.

Analys- och planeringsgruppen för covid-19 har fortsatt avstämningsmöten. Pandemin har medfört ett stort samverkansbehov med andra aktörer och förbundet medverkar regelbundet i digitala samverkanskonferenser där smittspridning, beredskapsläge med mera delges och diskuteras. Förbundet deltar i samverkansmöten med medlemskommuner, NU-sjukvården, länsstyrelsen, räddningstjänsterna i Fyrbodalen samt med Rättsmedicinalverket VG. Analysgruppen har påbörjat att ta fram plan för återgång i arbete, till de förutsättningar som rådde före pandemin. I dagsläget råder viss osäkerhet om pandemins utveckling under hösten och framåt. Det "nya normala" kan innebära att vissa restriktioner tas bort och att andra kvarstår eller modifieras.

Brandstationerna är alltjämt stängda för externa besökare. Krav på social distansering gäller och möten, både interna och externa, genomförs i huvudsak digitalt. Personalen har tagit ett stort ansvar med att följa restriktioner vilket medfört mycket begränsad smittspridning. Interna och externa utbildnings- och övningsverksamheter har fått ställas in eller skjutas på framtiden eller ske digitalt. Förbundet har i stort varit förskonat från smittspridning av covid-19 och beredskapen har endast i undantagsfall, och då för en kort period, varit påverkad.

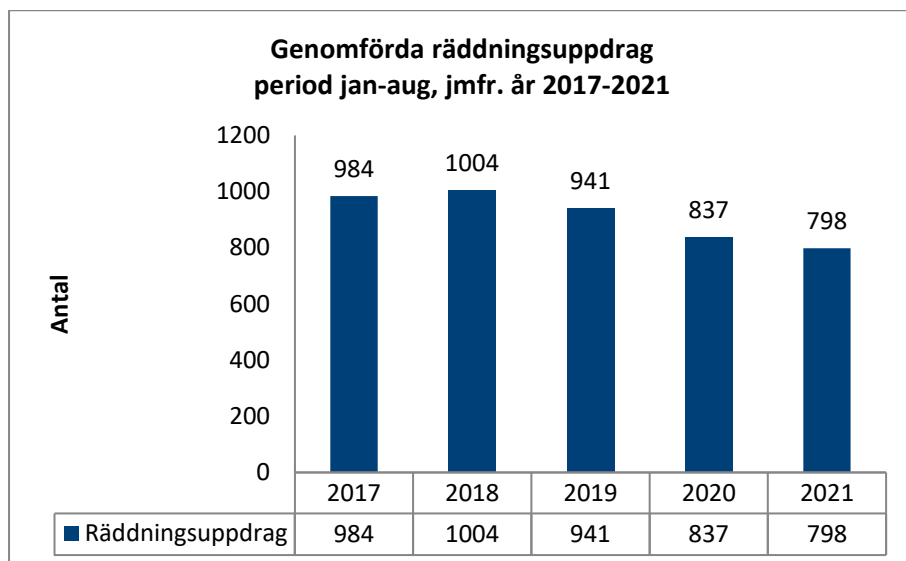
Verksamheten i övrigt har i stort kunnat bedrivas som planerat, med undantag av brandskydds- och HLR-utbildningar, vilka har varit helt inställda. För närvarande har, i samverkan med medlemskommunerna, ett antal digitala utbildningstillfällen genomförts för brandskyddsutbildning av kommunanställda. Den interna övnings- och utbildningsverksamheten har delvis ställts om till digitalt genomförande.

Räddningsuppdrag

Det totala antalet räddningsuppdrag som utförts i förbundet uppgår för perioden till 798 st.

Större insatser under perioden

- 2021-04-16 Brand i byggnad, Mellerud. 6 000 grisar i byggnaden, alla överlevande.
- 2021-07-08 Brand i byggnad. Upphärad. 3 personer omkom
- 2021-07-26 Brand i terräng, Torpa, Lyckeby, Trollhättan. Hjälp av flygande resurser.
- Flertalet väderrelaterade händelser under sommarmånaderna pga. rikligt regnande.

Figur A. Stapeldiagram, genomförda räddningsuppdrag jan-aug i jmf år 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Totalt antal uppdrag	984	1004	941	837	798
Automatalarm	333	268	289	270	235
Brand i byggnad	85	86	95	86	90
Brand i fordon	48	51	67	60	56
Brand i skog o mark	35	92	47	52	29
Brand övrigt	65	87	52	35	31
Trafikolycka	183	171	139	99	124
IVPA	85	81	90	75	66
Suicid*	7	13	5	26	19

Tabell 1. Statistik/urval av vanligaste händelsetyperna vid utalarmering jan-aug i jmf år 2017-2021.

* Statistiken visar på det antal suiciduppdrag som har genomförts, inte antalet genomförda suicider. Flera uppdrag avser samma individ.

Kompetensutbildning och övningsverksamhet

Målet att säkerställa rätt kunskapsnivå hos personal genom vidareutbildning följer plan. Av beslutat handlingsprogram framgår vilka kompetenskrav som finns för NÄRF:s olika befattningar. MSB står för befattningsspecifika grund- och vidareutbildningar. Ansökan till vidareutbildningar sker två gånger per år medan ansökan till grundutbildning i räddningsinsats sker löpande.

Nedan redovisas antalet medarbetare som genomfört eller påbörjat grund- och vidareutbildning genom MSB under perioden. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med motsvarande period år 2020. I enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer för covid-19, har MSB anpassat genomförandet av kurserna. Bland annat genomförs dessa till större delen som distansutbildning. Inställd grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (GRIB) 2020 har ökat behovet av utbildning under 2021.

Räddningsledare A	1 (2) st.
Räddningsledning B	1 (2) st.
Tillsyn och olycksförebyggande A	2 (1) st.
Tillsyn och olycksförebyggande B	0 (1) st.
Grundutbildning i räddningsinsats	9 (2) st.

Arbetsgivaren har tillgodosett kompetensutveckling hos såväl heltids- som arvodesanställd personal. Med vissa anpassningar för pandemin har intern utbildnings- och övningsverksamhet kunnat fullföljas. Personal har därtill deltagit vid flertalet digitala webinarier med ämnesområden kopplade till räddningstjänst.

Slutövningar för CBRNE har genomförts vid Skräcklan i Vänersborg. Vid övningarna användes de oljeskadeskyddscontainrar som finns placerade i Vänersborg. Personal övade i första hand på att lägga ut länsor. Miljöförvaltningarna inom medlemskommunerna bjöds in att delta i övningarna för att erhålla kunskap om den kommunala förmågan som NÄRF har vid ett oljeutsläpp.

Nedan anges exempel på övriga genomförda kompetenshöjande aktiviteter under perioden.

- Utbildning, lönebildningsprocess
- Utbildning, löne- och pensionshantering, ekonomiska processer
- Utbildning, säkerhetsskydd samt grundläggande informations säkerhet
- Stabsutbildning
- Pilotutbildning för drönare
- Skorstensfejarutbildning
- Utbildning, arbetsjordning järnväg för befäl
- Tertialövning, CBRNE
- Webinarier avseende;
 - Skogsbrand
 - Miljöpåverkan vid räddningsinsats
 - Brand i batterier
 - Skumanvändning
 - Suicidprevention
 - KEM 2021
 - Brandbefälsmötet 2021

Utredningsuppdrag NÄRF-RMB

Under 2020 genomfördes, efter inkommen förfrågan från Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB) och politiskt beslut, en förstudie kring fördjupad samverkan mellan NÄRF och RMB. Resultatet av förstudien har under 2021 medfört beslut från medlemskommunerna om vidare utredning i frågan. Utredningsuppdraget påbörjades i maj och utförs av extern utredare. Resultatet från utredningen ska redovisas senast den 31 oktober 2021, men tidsplanen kan vid behov förskjutas. Avrapportering sker löpande till direktionerna inom respektive räddningstjänstförbund.

Avtal av betydelse

Operativ systemledning

Räddningstjänsten Orust har fr.o.m. 2021 tillgång till operativ systemledning via LC54. Utbildningsinsatser och administrativa anpassningar har genomförts. Implementering med tillhörande projektfas övergick från och med juni månad till driftsfas. Avtal gällande Gränslös Räddningstjänst har undertecknats mellan NÄRF, RMB och Orust och planeras vara i drift under hösten 2021.

SOS Alarm

Förbundet har genom option i nuvarande avtal med SOS Alarm AB (upphör 31 december 2021) förlängt detta att gälla till och med 31 december 2022, med möjlighet att förlänga ytterligare 1 år.

Gränslös räddningstjänst

Avtal har tecknats mellan NÄRF, RMB och Räddningstjänsten Orust avseende gränslös räddningstjänst. En förutsättning för detta har varit att parterna, sinsemellan, tidigare träffat gemensamt avtal om systemledning för den operativa verksamheten. Avtalet trädde i kraft den 1 september 2021 och syftar till att de samlade resurserna hos ingående räddningstjänstorganisationer ömsesidigt kan nyttjas för den operativa verksamheten i det fall förutsättningarna för begreppet räddningstjänst enligt LSO är uppfyllda.

Då samtliga avtalsparter har restriktioner, på grund av rådande pandemi, har dessa inneburit att informations- och utbildningsfas för berörda har försenats. Startdatum är därför framskjutet till och med 1 september 2021. Systemledning kan dock vid trängande behov tillämpas redan från 1 juli 2021.

Tjänsteavtal förbundschef

Direktionen beslutade den 16 juni 2020 att anta förfrågan från RMB att, förbundschef för NÄRF tillika skulle utgöra tillförordnad förbundschef i RMB under en begränsad period. Uppdraget har fortgått under perioden 2020-08-16 t.o.m. 2021-04-30, då avtalet upphörde efter avtalsparternas ömsesidiga beslut. Det har gett en total intäktseffekt under uppdragsperioden med 290 tkr, varav 140 tkr avser intäkter under jan-apr 2021.

Lokalt avtal om samverkan och arbetsmiljö

Från och med den 1 januari 2021 har NÄRF ett lokalt kollektivavtal om Samverkan och arbetsmiljö omfattande parterna Sveriges Ingenjörer, Vision, Ledarna, Kommunal och BRF. Samverkan sker indelat i förbunds- och enhetsråd som genomfört fyra möten vardera under perioden. För att öka förståelsen för avtalets intention har arbetsgivaren lämnat information till samtliga heltidsanställda arbetsgrupper om "En frågas väg i samverkan".

Lokalt Krislägesavtal

Krislägesavtalet reglerar villkor och ersättningar för arbetstagare som arbetar vid krisläge. Avtalet aktiveras av arbetsgivarparterna SKR och Sobona. Parterna har utifrån erfarenheter i samband med

pandemin enats om att göra ändringar i krislägesavtalet som syftar till att öka skyddet för individer som arbetar under en långvarig kris. Förbundet har antagit centralt avtal genom att teckna lokalt kollektivavtal med parterna dnr. 6040-2021-368-1. Bestämmelserna i överenskommelsen gäller från och med den 1 juli 2021.

Ekonomi

Förbundet följer de redovisningsprinciper som framgår av lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts i delårsrapporten som i den senaste årsredovisningen för förbundet.

Periodens utfall

Förbundets totala intäkter under perioden inklusive medlemsavgifter, uppgick till 75 140 tkr och totala kostnader till 74 014 tkr. Förbundet redovisar därmed, för perioden, ett resultat om 1 126 tkr. Den dominerande inkomstkällan är medlemsavgifter från NÄRF:s ägarkommuner. Enhet sotning är inkluderad i resultatet.

Räddningstjänstens intäkter uppgick till 72 554 tkr och kostnader till 71 061 tkr. Resultatet uppgår till 1 493 tkr.

Enhet sotnings intäkter uppgick till 2 586 tkr och kostnader till 2 953 tkr.
Enhet sotning redovisar för perioden ett negativt resultat på -367 tkr.

Soliditeten uppgår till 31,17 %, att jämföras med föregående år då soliditeten var 29,53 %, vid samma period. Förbundets likviditet för perioden uppgår till 21 622 tkr, något lån kommer därför inte krävas för ny- och reinvesteringar. Nedan några utgiftsposter som ska finansieras under året.

7 500 tkr, Månadens utgift för löner och skatter
6 500 tkr, Kostnad för att avsluta årets planerade investeringar
7 500 tkr, Månadens utgift för övriga kostnader

Påverkan på resultat

Ersättning

Staten har fattat beslut om att, under begränsad tid, ersätta de sjuklönekostnader som arbetsgivaren har. För perioden har den statliga ersättningen uppgått till 215 tkr. Ersättning avseende sjuklöner, erhållna från staten, redovisas som en intäkt.

Vidare har den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgiften förstärkts för anställda födda 1998–2002 att gälla för perioden juni, juli och augusti 2021. Nedsättningen innebär att arbetsgivaravgiften sänks till 10,25 % på lön upp till 25 000 kr för denna kategori. NÄRF har 9 anställda som berörs av nedsättningen.

Investering

Investeringar följer plan med några undantag avseende fordon. Bland annat har investering höjdfordon blivit försenat på grund av leverantörens svårighet med att få fram delar i samband med pandemin. Investering skalskydd är slutförd samt i stort sett samtliga investeringar inom material för räddningstjänst såsom larmställ, andningsskydd, skyddsutrustning etcetera. Avskrivningskostnaderna avviker marginellt från budget.

Avtal

Avtal som är tecknat med Räddningstjänsten Orust, avseende systemledning och RCB-funktion i LC54, gäller från och med 1 januari 2021 och ger en årlig intäkt på 152 tkr som ska fördelas enligt fördelningsnycklar mellan RMB och NÄRF. För år 2021 fördelas kostnader och intäkter för RMB 42 % och för NÄRF 58 %.

Pensioner

Prognosen för pensionsutbetalningar visar på ett positiv utfall på 1 581 tkr. Enligt information från Skandia beror differensen mellan prognos och utfall på att personal med möjlighet att ta ut särskild avtalspension (SAP) inte gör det utan jobbar kvar. Skandias prognos grundar sig på att de tar ut SAP.

Redovisning resultat

Vid bokslut 2020 uppkom frågan om sotningsverksamheten ska särredovisas i externredovisningen genom att över- eller underskott balanseras mellan åren så att ingen resultatpåverkan uppkommer av verksamheten. I diskussion med NÄRF och revisor Fredrik Carlsson, PwC menar Fredrik att tidigare års redovisningsrutin med två separata resultaträkningar inte bedöms ha stöd i lagstiftning (LKBR) eller god sed i övrigt. NÄRF begärde då ett formellt underlag för att informera direktionen i ärendet och har den 16 april 2021 erhållit en skrivning från PwC.

Då direktionen och ägarkommunerna inte har fattat beslut i ärendet har NÄRF i delårsrapporten valt att redovisa tre resultaträkningar, en gemensam där Räddningstjänst och enhet sotning ingår, en där enbart räddningstjänsten ingår och en där enbart enhet sotning ingår. Resultaten redovisas som tidigare det vill säga enhet sotnings resultat påverkar inte det egna kapitalet. Beslut i ärendet fattas på medlemskommunernas möte i oktober.

Kommunikation

Under årets första månader låg stort fokus på att färdigställa NÄRF:s nya webbplats brand112.se. Lansering av webbplatsen skedde 11 maj. I samband med det trädde ett avtal med webbleverantör om support och serverlösning för webbplatsen i kraft. Vidare har en kommunikationsplan fastställts för 2021 i enlighet med uppdrag i handlingsprogrammet.

Följare på Facebook ökar stadigt tack vare en löpande uppdatering av inlägg. En del i utvecklingsarbetet är att jobba mer med film, som exempel hade vi fram till augusti 2021 publicerat 13 egenproducerade filmklipp på NÄRF:s Facebooksida.

Arbetet med att färdigställa en kommunikationspolicy för NÄRF pågår och har intensifierats under augusti. Policyn väntas bli klar för direktionsbeslut under hösten.

I augusti påbörjades planering av kommunikationsbehov gällande externa aktiviteter och informationsinsatser inför att samhället eventuellt öppnar upp efter pandemin. Ur ett kommunikationsperspektiv hänger detta arbete tätt ihop med implementering av ny grafisk profil. Arbetet sker i nära samarbete med berörda enheter.

Säkerhetsskyddsarbete

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) bedriver samhällsviktig verksamhet och ska enligt lagkrav bedriva ett aktivt säkerhetsskyddsarbete. Efter tecknat avtal med leverantör har uppförande skett av skalskydd runt brandstationen i Trollhättan. Grindar för fordon- och gångtrafik samt stängsel har satts upp med syfte att stärka verksamhetens skalskydd och försvåra för obehöriga att ta sig in på området.

Samverkan

RäddsamVG

NÄRF ingår i Räddsam VG och deltar aktivt i de beredningsgrupper som finns för att samverka kring utbildnings-, lednings- och HR-frågor samt frågor som rör myndighetsutövning, förstärkningsresurser, teknik och kommunikation.

Under perioden har HR beredningsgrupp genomfört digitala möten samt planerat och genomfört en inspirationsdag under rubriken – ”Inkluderande räddningstjänst”. Under dagen lyssnade ett 70-tal deltagare från räddningstjänsterna inom Räddsam VG på engagerade föreläsare som delade med sig av både erfarenhet och kunskap inom ett flertal, för räddningstjänsten, angelägna områden. Dagen syftade till att lyfta frågor och diskussioner om räddningstjänstkultur, inkludering, ledarskap och framtid.

Jämställdhet

NÄRF är medlemmar i nätverket för en jämställd räddningstjänst (NJR). Nätverket verkar för en jämställd räddningstjänst med en inkluderande arbetsplatskultur. Medverkande har skett vid NRJ:s årsmöte. NÄRF ingår också i ett länsövergripande nätverk om jämställdhet med Länsstyrelsen som arrangör. HR har genomfört jämställdhetsmyndighetens webbaserade utbildning – jämställdhetsintegrering inom offentlig sektor.

Systemledning

MSB:s nya föreskrifter samt enhetligt ledningssystem (ELS) som gäller från årsskiftet 2022, kommer påverka LC 54 gällande vissa delar som exempelvis redundans mellan ledningscentraler, benämningar på tjänster samt organisation.

För att anpassa verksamheten efter dessa föreskrifter pågår ett arbete för utökad samverkan med Räddningstjänsten Östra Skaraborg (RÖS) där även Räddningstjänsten Västra Skaraborg (RVS) planerar ingå i RÖS systemledning, samt med Samhällsskydd Mellersta Skaraborg (SMS). Syftet är att skapa samverkan och redundans kring operativ systemledning.

SOS Alarm AB

Diskussioner med SOS Alarm AB, om att ingå som en partner i detta arbete, har i nuläget ännu inte resulterat i något konkret. Tidigare samverkanspartner i dessa frågor, Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF), har för närvarande fokus mot annan systemledningspartner.

Förvaltningsstaben

From april 2019 tar NÄRF emot e-fakturor och inläsning av dessa sker via avtalad VAN-operatör. Tidigare skarp kontroll av fakturaadress och referens har inte fungerat som planerat utan medfört tidskrävande administration avseende manuella korrigeringar. För att kvalitetssäkra hanteringen av inkommande fakturor, och säkerställa att dessa uppmärks med rätt faktureringsadress och referens från leverantör har revidering skett av rutiner och rekvisitionsblanketter vid inköp.

Såväl budgetansvariga som övrig personal har fått utbildning och information om den förändrade hanteringen. Syftet är att underlätta fakturans väg att elektroniskt registreras i ekonomisystemet. Åtgärderna har redan resulterat i att NÄRF mottar färre antal felaktiga fakturor.

Inom NÄRF pågår ett övergripande arbete med att se över samtliga befintliga styrdokument för verksamheten. För att få effektivitet i revideringsarbetet har dessa delats upp områdesvis och fördelats ut till ansvariga inom förbundsledningen att se över. Förvaltningsstaben hanterar revideringsarbetet för ekonomiska styrdokument.

Utöver fastställda verksamhetsmål för året har staben arbetat med påpekanden i revisionsrapporten för bokslut 2020.

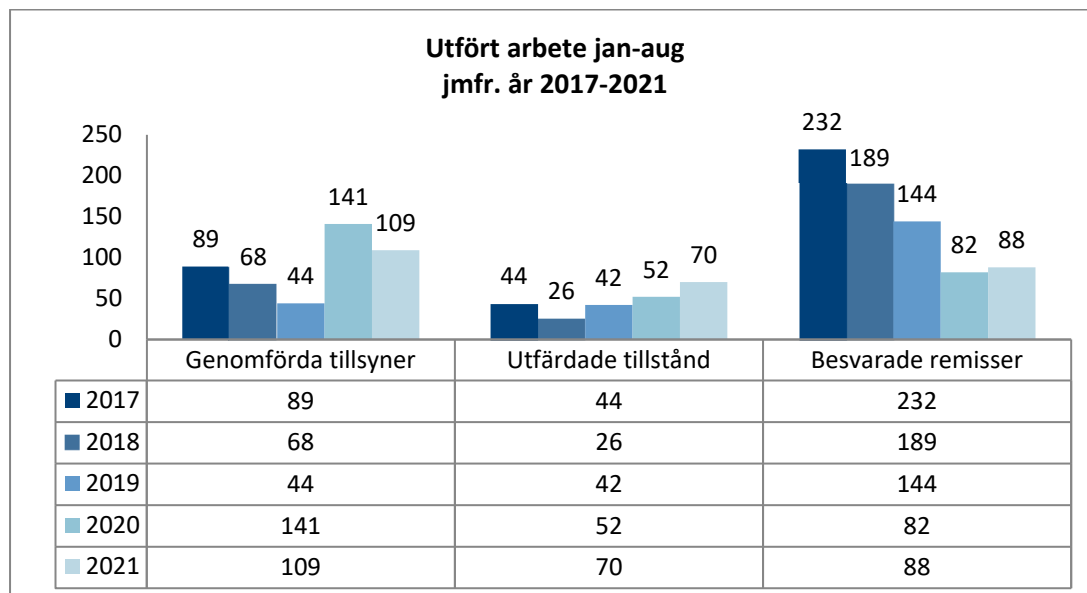
Myndighetsutövning

I rollen som myndighetsutövare bedriver Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Från och med den 1 augusti 2021 gäller tillförda ändringar i lagen om brandfarliga och explosiva varor. Syftet med ändringarna är att försvåra och begränsa illegal hantering av explosiva varor. Verksamheter som hanterar explosiva varor berörs av förändringarna. Ändringarna i lagen kommer att innebära omfattande förändringar av rutiner vid tillståndsprövning för verksamheter och myndigheter.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har även genomfört ändringar enligt lagen om skydd mot olyckor från och med 1 januari 2021. Ändringarna innebär att myndigheten får meddela föreskrifter om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt 5 kap 1§ LSO. De nya kraven medför konsekvenser för NÄRF:s planering och genomförande av tillsyn och mycket talar för en ökad administrativ belastning.

Under perioden januari till augusti har 109 (141) tillsynsbesök genomförts. Under samma period har utfärdande skett av 45 (35) tillstånd avseende brandfarlig vara och 25 (17) tillstånd för explosiva vara. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med samma period år 2020.

Enhet samhällsskydd är sakkunnig i brandskyddsfrågor och remissinstans åt medlemskommunerna i frågor om bygglov och serveringstillstånd. Enheten yttrar sig även vid remisser från Polismyndigheten rörande tillståndsansökningar enligt Ordninglagen (1993:1617) för begagnande av allmän plats, allmän sammankomst och offentlig tillställning. Totalt har 88 (82) remissvar upprättats.

Figur B. Stapeldiagram, utfört arbete vid enhet Samhällsskydd jan-aug i jmf år 2017-2021.

Externutbildning

Till följd av covid -19 och för att minska risken för smittspridning, beslutade förbundet tidigt om stopp av externa brandskyddsutbildningar. Under första delen av år 2021 har inga utbildningar genomförts. Efter planering för omställning till digital utbildning kunde externutbildningen återupptas under maj månad. Förbundet har genomfört fyra digitala utbildningar.

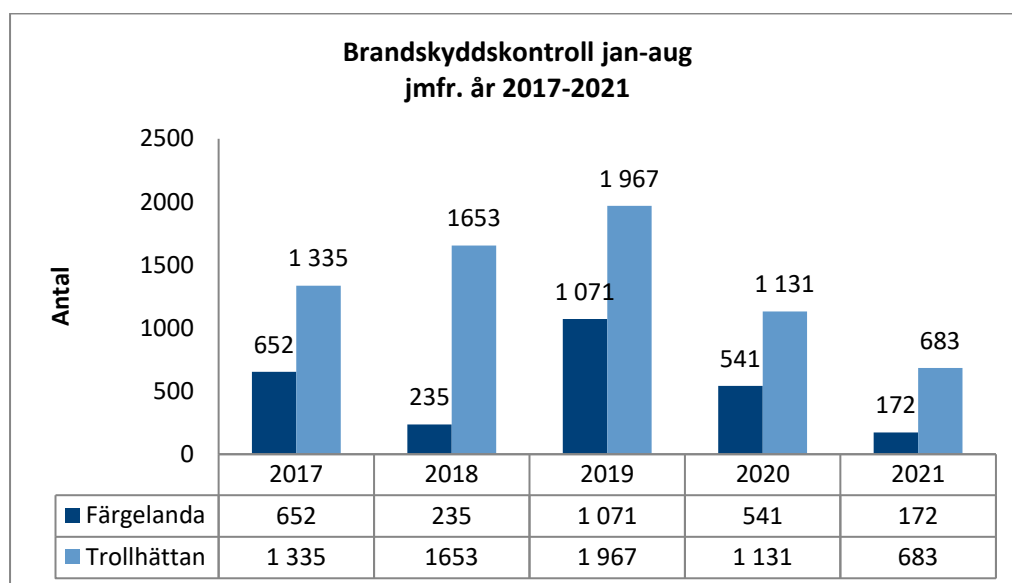
Två nya externutbildare har anställts under perioden, vilka ersätter tidigare två externutbildare som båda gått i pension under sommaren. De nyanställda planerar att genomföra pandemianpassade externutbildningar, främst för anställda i medlemskommunerna, under resten av året.

Brandskyddskontroll och rengöring

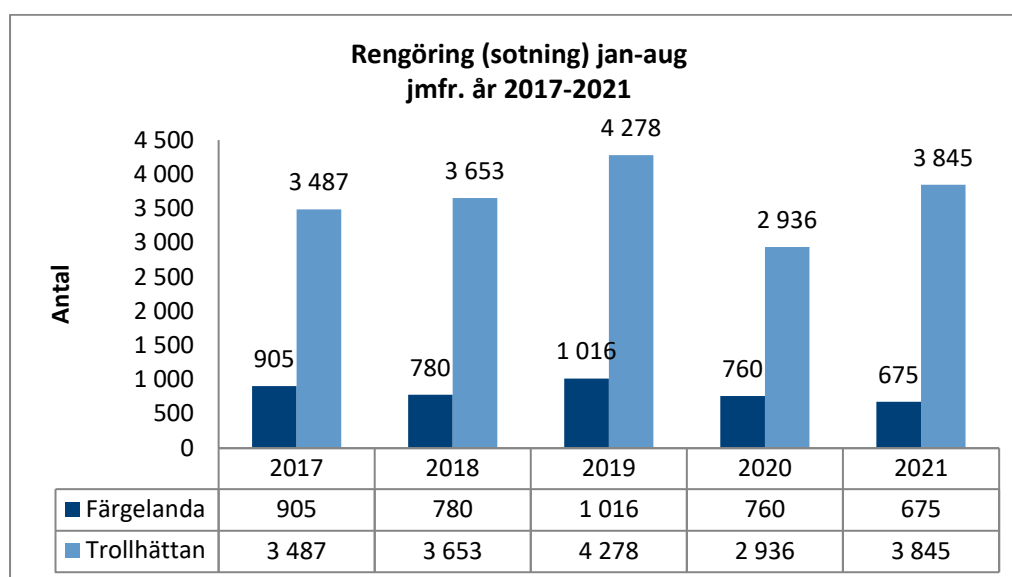
NÄRF ansvarar för Trollhättan och Färgelanda kommuns brandskyddskontroller och sotning.

Under perioden har skorstensfejare och tekniker utfört 855 (1 672) brandskyddskontroller samt 4 520 (3 696) rengöringar. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med samma period år 2020.

Förelägganden har utfärdats till 50 (33) fastighetsägare, varav uppvisade brister utgör brandtekniska brister, bristande takskydd och nyttjandeförbud på grund utav ej tillträde. Fastighetsägaren ansvarar för att fastigheten har godkända takskyddsanordningar. Förbundet kommunicerar upptäckta brister med berörd medlemskommun för åtgärd. Ingenrapporterad soteld inom kommunerna.

Figur C. Stapeldiagram, utförda brandskyddskontroller jan-aug i jmf år 2017-2021.

Figur D. Stapeldiagram, utförda rengöringar jan-aug i jmf år 2017-2021.

Personal

Vakant tjänst avseende skorstensfejartekniker har medfört färre antal genomförda brandskydds-kontroller under perioden. Rekrytering av skorstensfejare skedde i början av året. Anställningen ersätter befintlig vakans genom att en utav de nuvarande skorstensfejarna vidareutbildar sig till skorstensfejartekniker under augusti 2021 till maj 2022.

Enhet Ledningscentral, LC54

Systemledning

Operativ övergripande systemledning i ledningscentralen (LC54) omfattas av NÄRF, Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB) samt sedan januari 2021 även Räddningstjänsten Orust. Avtal om gränslös räddningstjänst är tecknat mellan dessa parter. Det är en naturlig utveckling av funktionen som kommer effektivisera möjligheterna att nyttja de samlade resurserna vid varje insats, utifrån beslutade handlingsprogram samt MSB:s kommande föreskrifter från 1 januari 2022.

Teknik

SOS Alarm AB har ställt krav på att det ska finnas två fiberanslutningar, oberoende av varandra, installerade till ledningscentralen. LC54 har därmed utrustats med extra fiber utifrån krav på säker IT-miljö.

Utveckling av streamingtjänst planeras att starta. Målsättning är att bild- och ljudöverföring ska finnas tillgängligt i LC54 ifrån webbkamera, drönare, mobiltelefon och Go Pro kamera från operativa insatser. Det medverkar till att förbundet kan utveckla den operativa förmågan ytterligare. Arbetet med att, i alla delar, ha erforderliga myndighetstillstånd pågår.

Samverkan SÄRF

Samverkan med Södra Älvsborgs Räddningstjänst (SÄRF) har avbrutits då SÄRF utreder avtal om framtida samverkan med Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG). Arbetsgrupper har bildats med Räddningstjänsten Östra Skaraborg (RÖS) och Samhällsskydd Mellersta Skaraborg (SMS) gällande redundans för mottagning av larm mellan ledningscentralerna för att följa MSB:s nya föreskrifter.

NÄRF:s samverkan med SÄRF i automatlarmsfrågan har avslutats. Förbundet kommer planera för redundans av egna automatlarm på nytt sätt. Möjligheter finns att etablera en flexibel lösning i samverkan med RÖS och SMS.

Drönarprojekt

Förbundet har införskaffat drönare (UAS) till verksamheten i syfte att skapa överskådliga lägesbilder vid ex räddningstjänst i otillgänglig terräng. Det är ett verktyg som kommer att underlätta och effektivisera våra insatser framöver. För att bedriva verksamhet med drönare krävs piloter. Utbildning av dessa är nu genomförd. En projektgrupp har arbetat med formaliseringar för implementering; framtagande av underlag för beslut, utbildningsinsatser och för tillståndsansökning. Förbundet väntar i nuläget på återkoppling avseende ansökningar hos Integritetsskyddsmyndigheten och Transportstyrelsen.

Säkerhetsklassad LC54

Riskanalys planeras under hösten 2021 för LC54 som ett led i säkerhetsskydds krav beroende på bland annat tekniska system.

Enhet Beredskap

Verksamheten inom enhet beredskap har fortlöpt på ett bra sätt under perioden, om än i något begränsad utsträckning. Semesterperioden passerade utan problem med god bemanning på både hel- och deltidsstationer.

Avseende externutbildning har inte någon form utav HLR-utbildning genomförts. RUG (Resurs- och utvecklingsgruppen) har under våren digitaliserat vissa utbildningsdelar och därigenom nått cirka 300 elever inom årskurs 8 samt omvårdnadsprogram. Därtill har alla elever inom årskurs 5 fått teoretisk digital utbildning i allmän brandkunskap. Detta ser vi som mycket positivt.

Utrustning som indikerar farliga ämnen har köpts in, nya rutiner och instruktioner har tagits fram för dessa instrument.

Personal har utöver ordinarie utbildnings- och övningsverksamhet deltagit i ett antal digitala konferenser under perioden. Redogörelse över dessa lämnas i del för kompetensutbildning och övningsverksamhet, se sid 5.

Enhet Teknik

Enhet teknik hanterar ett flertal tilldelade uppdrag parallellt med löpande verksamhet inom ansvarsområdet. Utförande av service och underhåll sker kontinuerligt av förbundets fordon, utryckningsmateriel samt lokaler. Fastighetsunderhåll sker i god samverkan med fastighetsägarna inom respektive medlemskommun.

Ett målinriktat arbete med investeringar som påbörjades 2020 har gett effekt. Merparten av de planerade investeringarna för skyddsutrustning, utryckningsmaterial samt teknik är genomförda och driftsatta. Förberedelser och beställningar har även genomförts avseende stationsfordon samt tankfordon för leverans under kvartal 4 – 2021.

På uppdrag av enhetsrådet har enhet teknik, i nära samverkan med representanter från enhet beredskap, tagit fram ett förslag till arbetssätt för att öka delaktigheten i arbetet med investeringar avseende fordon och materiel. Förbundets målsättning är att säkerställa att investeringar genomförs effektivt och med tydlig koppling till beslutad förmåga enligt handlingsprogrammet.

Enheten har bidragit i arbetet till en effektivare IT-miljö genom uppgradering av möteslokaler och lektionssalar, och arbetar även löpande med förbättringar av förbundets IT-miljö. Prioritet läggs samtidigt på kontinuerligt arbete med IT- och kommunikationsfrågor inom Ledningscentralen (LC54) samt deltagande i projekt för redundans som drivs av LC54 i samverkan med andra räddningstjänstförbund.

En tvättanläggning för kontaminerad skyddsutrustning är driftsatt på brandstationen i Mellerud. Förmågan att tvätta skyddsutrustning finns därmed i samtliga medlemskommuner vilket bidrar till en förbättrad arbetsmiljö för personalen. Avseende förbundets fordonspark har två viktiga förändringar skett. Äldre terrängfordon placerat i Sjuntorp har utgått, ersatt av terrängmotorcykel med släpvagn för transport av materiel, personal etcetera. Även stationen i Trollhättan har utrustats med terrängmotorcykel med släpvagn enligt samma princip. Inköp av ny lastväxlare till station Vänersborg skapade möjlighet att ersätta äldre tankbil i Färgelanda med modern lastväxlare vilket stärker förbundets förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser.

Förväntad utveckling

Förväntad utveckling avseende ekonomi och verksamhet med utgångspunkt god ekonomisk hushållning. Direktionen beslutar om övergripande anvisningar för mål och ekonomi. Utifrån de övergripande anvisningarna arbetar förbundsledningen fram förslag till detaljerade mål samt drift- och investeringsbudget.

I revisionsberättelsen för år 2020 fick NÄRF påpekande om att verksamhetsmål kopplade till god ekonomisk hushållning saknades i budget. Förbundet har utifrån detta reviderat budgeten för 2021 och kompletterat med målen. Reviderad budget fastställdes av direktionen i april månad.

Verksamhetsmål

Lagen om skydd mot olyckor anger att räddningstjänsten ska bereda människor, egendom och miljö ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor med hänsyn till de lokala förhållandena, både avseende förebyggande och skadeavhjälpanande åtgärder. Vidare anges att räddningsinsatser ska planeras och organiseras så att de kan genomföras på ett effektivt sätt och påbörjas inom en godtagbar tid inom det kommunala geografiska ansvarsområdet.

Beslutat handlingsprogram åskådliggör hur NÄRF uppfyller de skyldigheter som åligger kommunerna enligt lagen och utgör det styrande dokumentet som direktionen har beslutat att verksamheten ska arbeta efter. Den årliga planen grundar sig på nationella mål i handlingsprogrammet samt verksamhetsmässiga inriktningsmål.

Finansiella mål

En förutsättning för att kunna uppfylla handlingsprogrammets mål är att förbundet har en ekonomi i balans. För det syftet har förbundet följande finansiella mål.

- Intäkterna ska överstiga kostnaderna enligt balanskravet.
- God betalningsförmåga på kort sikt.
- Hög självfinansieringsgrad avseende investeringar.
- Soliditeten ska öka eller minst kvarstå på årets nivå.

Avstämning: Förbundet har ett plusresultat för perioden och prognosen visar på att året avslutas med ett resultat på 1 889 tkr. Likviditeten är god och ligger på 21 622 tkr för perioden.

Självfinansieringsgraden visar hur stor del av årets anskaffade anläggnings- och omsättningstillgångar som finansierats med internt tillförda vinstmedel vilket gäller för periodens samtliga slutförda investeringar. Soliditeten för perioden har ökat något och beräknas till 31,17 % vilket ska jämföras med årets ingångsvärde 29,7 %. Samtliga mål är uppfyllda för perioden, prognosen visar på att målen kommer att uppfyllas vid årsslut.

Information och kommunikation

Förbundet ska ha goda rutiner för informationsspridning till egen personal, allmänhet, samverkande myndigheter samt till media. Vidare ska kommunikationsarbetet vara strategiskt och långsiktigt med syfte att stärka NÄRF:s varumärke.

Ta fram en årlig kommunikationsplan.

Avstämning: Årlig kommunikationsplan för 2021 har fastställts. Arbetet följer plan.

Kommunikationspolicy

Färdigställa en övergripande kommunikationspolicy som underlag för beslut av direktionen.

Avstämning: Målet att ta fram en övergripande kommunikationspolicy har skjutits fram till hösten 2021 på grund av prioriterat arbete med att färdigställa förbundets nya webbplats.

Visuell grafisk profil

Fortsatt implementering av ny grafisk profil i samverkan med samtliga enheter.

Avstämning: Arbetet följer plan.

Extern webbplats

Lansera och utveckla förbundets externa webbplats och nå minst en fördubbling av antalet besökare under jämförbar mätperiod.

Avstämning: Målet delvis uppnått. Lansering av ny webbplats skedde 11 maj. Jämförbar mätperiod med den gamla webbplatsen infaller först under hösten 2021 (oktober-december) varför det är tidigt att presentera ett resultat om antal besökare under första halvåret.

Sociala medier

Utveckla innehållet i våra sociala mediekonaler och öka antalet följare på Facebook med minst 20 procent.

Avstämning: Målet är uppnått. NÄRF:s Facebooksida har fler än 1 800 följare i augusti vilket är en ökning med 50 procent.

Intranät

Påbörja arbetet för ett bättre och mer användarvänligt intranät. Upprätta en arbetsgrupp som ska; identifiera de behov och krav som finns inom de olika verksamheterna, ta fram ett förslag på lösning, kartlägga vilka resurser som krävs samt fastställa en tidplan för projektet. Planerad implementering år 2022.

Avstämning: Enligt kommunikationsplan 2021 skjuts arbetet fram till 2022. Dels på grund av den stora omfattning ett sådant arbete innebär, dels för att avvakta den utredning som inletts kring utökad samverkan med Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB).

Samverkan

Ansluta räddningstjänsten Orust till LC54

Räddningstjänsten Orust ingår sedan 18 januari i LC54 gemensam systemledning. Projektet avslutas 4 juni för att övergå till normal drift för övergripande systemledning.

Avstämning: Målet är uppnått.

Implementera gränslös räddningstjänst mellan NÄRF och RMB.

NÄRF – RMB ska under året ta fram riktlinjer för och implementera "Gränslös Räddningstjänst" mellan de båda förbunden.

Avstämning: Avtal har tecknats mellan parterna NÄRF, RMB och Räddningstjänsten Orust. Avtalet gäller fr.o.m. 2021-09-01. Instruktioner redovisades för styrgruppen den 4 juni. MSB:s nya föreskrifter kommer påverka instruktioner. Det innebär ytterligare information till personalen samt reviderade instruktioner. Målet är delvis uppnått.

Människan bakom uniformen (MBU)

NÄRF ska, i samverkan med Trollhättans Stad och andra blåljusmyndigheter, delta i projekt för "Människan bakom uniformen"

Avstämning: På grund av rådande pandemi har projektet tillsvidare senarelagts men väntas starta igen när pandemiläget tillåter. Därför är det oklart om målet kommer uppfyllas under året.

Rekrytering av personal

Genom att bli mer aktiva på hemsidan och i sociala medier ska förbundet under året nå fler människor, i syfte att öka intresset för räddningstjänstens olika yrkesgrupper.

Avstämning: Arbetet följer plan.

Utbildning av personal

Förbundet ska säkerställa att befattningshavares kompetensnivå uppfyller kraven enligt förbundets Handlingsprogram. Detta görs, förutom vid rekrytering, genom en långsiktig planering avseende uppskattat behov av grund- och vidareutbildningar för berörda.

- Genomföra utbildningsdagar för personal avseende ensamarbete samt hot och våld
- Genomföra brandskyddsutbildning för nyanställd samt repetitionsutbildning vart 3:e år
- Genomföra chefsutbildning avseende lön, lönebildning och lönesamtal
- Arvodesanställd brandman (RIB) ska
 - Genomgå lokal/ regional introduktionsutbildning inom sex månader från anställningsdagen
 - Påbörja grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (GRIB) inom två år från anställningsdagen

Avstämning: Löneutbildning för chefer är påbörjat. Målet avseende introduktions- och grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (RIB) kommer att nås, med undantag av enstaka introduktionsutbildning pga. pandemin. Utbildning i hot och våld samt brandskyddsutbildning för nyanställd/ repetitionsutbildning är ej genomförda pga. pandemin, utan kvarstår och kommer sannolikt inte att hinna genomföras under året.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Både arbetsgivare och arbetstagare har till uppgift att uppmärksamma och lyfta riskfyllda arbetsförhållanden av såväl fysisk, organisatorisk och social karaktär.

- Slutföra påbörjad SAM-utbildning för chefer och skyddsombud
- Initiera årshjul för SAM
- Revidera befintliga policys inom personalområdet
- Implementera lokalt fackligt samverkansavtal (samverkan och arbetsmiljö)
- Implementera räddningstjänstens informationssystem om arbetsmiljö (RIA)
- Utforma och påbörja processer kring medarbetarenkätens utvalda förbättringsområden
- Genomföra jämställdhets- och likabehandlingsdialog på APT med heltidsanställd personal

Avstämning: För att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetet har NÄRF genomfört skyddskommitté enligt årshjul i samband med förbundsråd. Skyddsronde har genomförts på samtliga arbetsplatser. Syftet med dessa aktiviteter är att upptäcka och minimera risker på arbetsplatsen. Det övergripande arbetet med utpekade förbättringsområden från medarbetarenkäten pågår. (Belöning och uppskattning, ledning, delaktighet och samarbete). Samtliga medarbetare har erbjudits och påbörjat vaccination som skydd mot fästingburen smitta (TBE).

Ungdomsbrandkåren (UBK)

Förbundet erbjuder varje läsår 10 ungdomar från årskurs 6-9 att delta i UBK inom NÄRF. På grund av pandemin ställdes denna verksamhet in under 2020. Tyvärr kommer NÄRF inte heller under 2021 kunna erbjuda ungdomar från årskurs 6-9 någon utbildning på grund av rådande pandemi.

Avstämning: Målet kommer inte att uppnås pga. rådande pandemi.

Räddningstjänst under höjd beredskap

En förändrad hotbild i omvärlden har gjort att regeringen prioriterar återtagande av förmåga till civilt försvar som en viktig del i totalförsvaret. Räddningstjänsten ska, enligt lag om skydd mot olyckor (LSO), ha en planering för räddningstjänst under höjd beredskap med vissa tillkommande uppgifter.

Förbundet ska:

- I samverkan med MSB, Länsstyrelsen och Räddsam VG följa utvecklingen inom RUHB.
- I samverkan med medlemskommunerna identifiera lämpliga samverkansområden i planerings- och genomförandearbetet.
- Revidera och färdigställa förbundets riktlinjer för räddningstjänst under höjd beredskap och gråzonsläge.
- Utifrån beslutade riktlinjer fortsätta arbetet med de anpassningar och kompletteringar avseende kunskap, lokaler, fordon, förstärkningsmaterial m.m. som riktlinjerna föreskriver.
- Medverka i utbildnings- och övningsinsatser i syfte att stärka förbundets förmåga inom RUHB.

Avstämning: På grund av pandemin har endast en begränsad samverkan och ett begränsat arbete skett under året. Förbundet medverkar i länsstyrelsens arbete med framtagande av "Plan för civilt försvar Västra Götaland" och har deltagit i de fåtal regionala informations- och utbildningstillfällen som har genomförts under året. Genomförandet av övriga punkter är avhängigt nationella och regionala statliga riktlinjer, vilka ännu inte finns framtagna fullt ut. Målen kommer endast delvis vara uppfyllda vid årets slut.

Säkerhetsskyddsarbete

NÄRF bedriver samhällsviktig verksamhet och har ansvar för att bedriva ett aktivt säkerhetsskyddsarbete.

Säkerhetsskyddsklassificering av dokumentation

Delmålet syftar till att säkerställa att särskild säkerhetsklassificerade uppgifter (SSKU) eller uppgifter av annan känslig karaktär hanteras och förvaras på ett korrekt sätt.

Avstämning: Hantering av säkerhetskänslig dokumentation sker enligt fungerande rutin. Ansvariga chefer samt personal med uppdrag inom NÄRF:s säkerhetsskyddsorganisation samverkar i frågor kring säkerhetsskyddsklassificering av dokumentation för att erhålla samsyn och hög säkerhetsnivå i förbundet som helhet. Arbetet fortgår löpande och är tidskrävande, målet bedöms följa över fler verksamhetsår.

Personalsäkerhet

Personalsäkerhet syftar till att motverka att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt arbetar i säkerhetskänslig verksamhet, genom säkerhetsprövning och utbildning i säkerhetsskydd.

- Säkerställa förbundets krigsorganisation
- Säkerhetsklassning av personal
- Utbildning i säkerhetsfrågor/ säkerhetskultur

Avstämning: Arbetet med personalsäkerhetsfrågor sker enligt fungerande rutin. Översyn av krigsorganisation och säkerhetsklassning är genomförd. Kompletterande utbildningsinsats har tilldelats berörda målgrupper, ex. personal som deltar inom drönarprojekt.

Fysisk säkerhet

Fysisk säkerhet ska skydda mot att obehöriga får tillträde till platser där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Hur den utformas beror på vad som ska skyddas och mot vilken typ av hot.

- Upprätta/revidera befintliga säkerhetsrutiner för verksamheten. (Bedöm sekretessnivå).

- Nyckelhantering/taggar. Översyn och revidering av befintliga behörighetsgrupper i ARX-systemet. Översyn av förvaring och hantering av fysiska nycklar.
- Inhägna mast och område anslutet utomhus till LC54 (skalskydd).

Avstämning: Arbetet med upprättande och revidering av säkerhetsrutiner för verksamheten påbörjas under hösten. Nyckelhantering på station Vänersborg är genomförd enligt plan, arbete med ARX-systemet (passagesystem) pågår löpande. Ett arbete med att effektivisera nyckelhanteringen på brandstationen i Trollhättan har påbörjats. Inhängning av område runt LC54 och kring Trollhättans brandstation är driftsatt och klart.

Mål Enheter

Förvaltningsstaben

Förvaltningsstaben ansvarar för att ihop med förbundsledningen säkerställa en god hushållning och redovisning av tilldelade ekonomiska medel, samt för god kvalitet och förvaltning av administrativa frågor.

Utifrån revisorernas påpekande har några delmål tillkommit att hantera under innevarande verksamhetsår;

- Uppdatering av nuvarande kontoplan, Kommun-Bas, medföljande mål från 2020.
- Uppdatering av internbudget - koppling till mål för God ekonomisk hushållning
- Uppdatering av inventarieregister
- Kontroll av konto för preliminärskatt
- Utveckling av rapportering avseende intern kontroll

Avstämning: Arbetet med att uppdatera kontoplanen under 2020 hann inte slutföras, målet fortgår därmed under 2021 och uppdateringar sker löpande. Initialt har åtgärderna inriktats på att informera och medvetandegöra betydelsen av att kontera rätt för budgetansvariga. Förståelse för vikten av att kontera rätt är grunden till att genomföra ett bra budgetarbete och underlättar för budgetansvariga inför ny budgetperiod. Pågår löpande.

Direktionen har fastställt reviderad budget i april avseende komplettering av verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. Tillkommande mål är uppfyllt.

Arbetet med uppdatering av inventarieregistret utifrån revisorernas påpekande är slutfört.

Kontrollen av konto för preliminärskatt är för NÄRF:s del klart. Underlagen har sänts till PWC revisionsbyrå, med begäran om hjälp att rätta kontot på korrekt sätt. PWC har meddelat att de återkommer i ärendet efter delårsbokslut.

Revisorerna har påpekat att den interna kontrollen inom förbundet behöver utvecklas. Frågan hanteras på ledningsnivå i samverkan med förvaltningsstaben. Avstämning för internkontroll jan-maj har redovisats för Direktionen, nästa rapport redovisas i nov/dec. Arbetet följer plan.

Revidering av ekonomiska styrdokument

Det finns ett behov av att revidera ekonomiska styrdokument utifrån förändrad lagstiftning och förbättrade interna rutiner. Färdiga dokument fastställs genom direktionsbeslut och/eller antagande i kommunfullmäktige inom medlemskommunerna.

- Finanspolicy
- Revisionspolicy
- Upphandlingsdirektiv
- Reglemente för intern kontroll

Avstämning: Revideringsarbetet av ekonomiska styrdokument är påbörjat. Arbetet är omfattande och ska följa gällande lagstiftning. Inför färdigställande av beslutsunderlag krävs samverkan med förbundsledning och Direktion, då ekonomiska styrdokument är en del i ett större revideringsarbete som pågår för styrdokument inom NÄRF.

Kvalitetssäkring av Daedalos

Utbildning riktat till användare av Daedalos verksamhetssystem avseende ärendehantering/förvaltningskrav. Kvalitetssäkring hos användare ska ske i samverkan/dialog med intern nätverksgrupp där representanter från samtliga modulområden involveras.

Avstämning: Redundans har skapats avseende registratorsroll i och med tidigare anställning av administratör på enhet sotning som även till 30 % är anställd inom enhet samhällsskydd. Ingen dialog har skett inom intern nätverksgrupp under perioden då pandemin medfört viss omprioritering i verksamheten. Däremot hanteras löpande frågeställningar direkt.

Fler enheter än förvaltningsstaben är ansvariga för systemets olika moduler och ska samverka kring kvalitetssäkringsarbetet. Det är därför svårt att bedöma när målet som helhet uppnåtts, arbetet är kontinuerligt. Förvaltningsstaben bedömer att målet är nått inom stabens ansvarsområde, målet utgår från funktionen fr.o.m. dec 2021.

Avtalshandling

Revidering och fastställande av rutiner för övergripande avtalshandling och uppföljning av dessa inom förbundet.

Avstämning: Rutinbeskrivningen är reviderad, målet är uppnått. Uppföljning av avtal sker löpande i verksamheten.

Digital tidsredovisning/avvikelsehantering för personal

Förbundet har för avsikt att effektivisera rutiner för hantering av löne- och avvikelsehantering dvs automatisera manuella rutiner. Delmålet är att samtlig deltidspersonal ska redovisa enligt nya rutiner.

Avstämning: Projektet är startat. Saknade uppgifter som krävs för att schemalägga berörd personal i Daedalos har inkommit. Inloggningsuppgifter som saknas i de system som berörs är under åtgärd. Utbildningsfas beräknas vara påbörjad tidigast i oktober. Målet var att processen skulle fungera fullt ut vid årsskiftet 2021/2022. Det troliga är att projektet kommer löpa över året.

Mål enhet LC54

Enhets ansvar för operativ systemledning i NÄRF och RMB. Från och med januari 2021 är Räddningstjänsten Orust ansluten till systemledningen, vilket innebär att funktionen Inre befäl i LC54 prioriterar händelser och fördelar resurser även inom Orust kommun.

Operativ systemledning

- I samverkan med berörda följa upp och utvärdera Räddningstjänsten Orusts anslutning till systemledning LC54.
- Medverka till förutsättningar att via LC54 utlösa viktigt meddelande till allmänheten (VMA) inom Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB).
- Ansvar för utveckling av stabs- och ledningsrutiner i enlighet med förbundens ledningsstruktur och styrdokument.
- Utveckla formerna för informationsdelning och samlad lägesbild ihop med medlemskommunerna och andra aktörer inom förbundens områden.

Avstämning: Projekt Orust avslutades den 4 juni. Utvärdering planeras under hösten 2021. VMA datorer kommer programmeras om av MSB för att kunna utlösa signalen från LC54. Pandemin har medfört att arbetet är uppskjutet tills vidare med plan om genomförande under 2021. Stabsövningar har genomförts under perioden för samtliga befäl i NÄRF och RMB. Deltagande målgrupper har varit räddningschef i beredskap (RCB), inre befäl (IB), inre befäl i beredskap (IBIB), insatsledare (IL) samt personal från förvaltningsstab. Utbildning för stabschefer planeras till hösten 2021 med MSB. Arbetet med informationsdelning och samlad lägesbild är ej påbörjat. Det är i nuläget osäkert om målet för året kommer att kunna uppnås.

Samverkan

Enheten ska planera för och förbereda samverkan och ledning vid komplexa räddningsinsatser och samhällsstörningar samt vid räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB).

- Utveckla rutiner för stab och ledning med räddningstjänsterna inom Räddsam VG samt delregionalt inom Fyrbodal
- Utveckla former för samverkan kring ledningscentralernas verksamhet ihop med Räddningstjänsten Östra Skaraborg (RÖS) och Samhällsskydd mellersta Skaraborg (SMS) Falköping.

Avstämning: Stabsrutiner ses över av arbetsgrupper tillsammans med RÖS, SMS och LC54. Arbetsgrupperna ser över möjligheter att samverka och säkerställa redundans med RÖS, SMS och LC54. Utbildning påbörjas hösten 2021 och ska vara klar till årsskiftet.

Insatsplanering av särskilda objekt

Enheten ska gemensamt med enhet Samhällsskydd och enhet Beredskap genomföra revidering och framtagning av insatsplaner på särskilda objekt.

- Riktlinjer och aktiviteter för insatsplanering ska tas fram och beslutas för NÄRF:s och RMB:s förbundsområden. Arbetet ska resultera i en upprättad förteckning över behov av insatsplaner i förbundens geografiska områden.

Avstämning: Förteckning finns idag framtagen av enhet samhällsskydd och LC54. Översyn av instruktioner pågår, beräknas vara klart hösten 2021.

Uppföljning och analys av räddningsinsatser

Enheten ska, i skäligen omfattning, undersöka olyckor som föranleder en räddningsinsats med syfte att om möjligt klargöra orsaken till olyckan.

- Ta fram rutin för förenklad olycksundersökning

Avstämning: IB med ansvar för olycksundersökning ser över rutiner för förenklad och avancerad olycksundersökning. Klart under hösten 2021

Mål enhet Beredskap

Enheten ska planera för att, på ett effektivt sätt och inom rimlig tid, genomföra räddningsinsatser med prioritering på brand i byggnad, olyckor som kräver rökdykning i hög riskmiljö, olyckor med farliga ämnen samt trafikolyckor.

Planera för räddningsinsatser vid normal beredskap

Målsättning enligt handlingsprogrammet att säkerställa beredskapen för brand i byggnad, trafikolyckor, farliga ämnen och hög riskmiljö.

Avstämning: Arbetet följer/genomförs enligt plan.

Samhällsutåtriktat arbete

Enheten har som delmål att arbeta utåtriktat mot i första hand medlemskommunernas invånare. Enheten ska;

- Planera, genomföra och följa upp efterfrågade utbildnings- och informationsinsatser. Huvudansvariga i detta arbete utgörs av Resurs- och Utvecklingsgruppen (RUG) men även skiftlagen deltar och finns behjälpliga i arbetet.
- Ta emot praoelever.
- Genomföra och utveckla brandskyddsutbildning för elever i ÅK5 inom medlemskommunerna.
- Vid behov genomföra uppdrag i samverkan med enhet Samhällsskydd och enhet Sotning.

Avstämning: Viss digital utbildning har kunnat genomföras i första hand riktat mot elever i årskurs 5 samt elever i årskurs 8. Dock har förbundet haft stora begränsningar i genomförandet för flera mål pga. pandemin.

Mål enhet Teknik

Enheten ansvarar för drift och underhåll av förbundets IT- och kommunikationssystem, fordon, utryckningsmateriel, skyddsutrustning samt lokaler.

Investeringar inom ansvarsområdet (fordon, materiel, lokaler)

- Färdigställa/ driftsätta investering av utökad skalskydd på brandstation Trollhättan. (Målet ingår som en del i förbundets säkerhetsskyddsarbete)
- Utveckla arbetet med investeringar samt effektivera processen i enlighet med handlingsprogrammet
- I samverkan med förbundschef arbeta för att utveckla förbundets lokaler

Avstämning: Projekt skalskydd är driftsatt och klart. En grupp har bildats för att utveckla arbetet med investeringar, förslag ska under hösten presenteras för enhetsrådet. Samverkan sker löpande med förbundschef i frågan om lokaler, men är också i hög grad avhängigt medlemskommunernas medverkan. Arbetet följer delvis plan.

IT/ kommunikation (JB)

- Framtagande av underhållsplaner för förbundets infrastruktur för kommunikation
- Införa standardiserad IT-miljö för samtliga personalgrupper.

Avstämning: Arbete med underhållsplan för infrastruktur av kommunikationsutrustning pågår. Likaså för standardiserad IT-miljö, kvarstår att färdigställa dokumentation. Arbetet följer delvis plan men andra mer prioriterade uppgifter har kommit före.

Mål enhet Samhällsskydd

I enhet Samhällsskydds uppdrag ingår myndighetsutövning, remissbesvarande, externutbildning samt information och rådgivning till allmänheten.

Tematillsyner

I samverkan med enhet Beredskap genomföra;

- Tematillsyn av uppställningsplatser för höjdfordon där räddningstjänsten utgör den alternativa utrymningsvägen
- Tematillsyn av räddningsvägar och dess framkomlighet

Avstämning: Arbetet är vilande till förmån för andra prioriterade uppdrag. Planen är att komma igång med denna tillsyn under hösten 2021 genom tillsyn A studenters förlängda vistelsetid vid enhet Samhällsskydd.

Förebyggande verksamhet inom NÄRF-RMB

Tillsammans med förebyggande avdelningen i Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän utveckla samverkan inom uppdragsområdet.

Avstämning: Dialog sker löpande i samverkan med RMB.

Mål enhet sotning

Enhet sotning ansvarar för planering och genomförande av sotning och brandskyddskontroller inom Färgelandas och Trollhättans kommuner. Inom verksamheten kan personalen utsättas för ett antal hälsorisker. Arbeta sker på hög höjd, i trånga utrymmen, i hälsofarlig miljö samt med risk att mötas av hot och våld under utförandet.

Utveckling av administrativa system

- Undersöka möjligheter till implementering av kundanpassat digitalt bokningssystem för sotning och brandskyddskontroll.
- Undersöka möjlighet att sända e-fakturor till kund

Avstämning: Arbetet med att titta på möjligheter för digitalt bokningssystem är påbörjat. E-fakturor till sotningens kunder går inte att tillämpa med nuvarande administrativa system.

Arbetsmiljö – ”friska sotare”

- Implementera ny sotningsteknik, stavsotning, med syfte att minska risk att utsättas för skadliga cancerogena ämnen.
- Genomföra tidsstudie för stavsotning
- Utbildning i användning av säkerhetsutrustning för fallolyckor.
- Förbättra rutiner och säkerhet vid arbete med kemikalier för rengöring av imkanaler.

Avstämning: Arbetet fortgår, ej genomfört inom alla områden.

Väsentliga personalförhållanden

Per den 31 augusti 2021 fanns det totalt 237 (242) anställda inom förbundet med tjänstgöring antingen på heltid, som vikarie eller som arvodesanställd. Av det totala antalet utgör 133 (136) personer räddningspersonal i beredskap (RiB) vid någon av förbundets sju deltidstationer. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med motsvarande period år 2020.

Fördelning anställningsform	2021	2020	2019	2018	2017
Heltid	104	106	102	104	106
Män	87	91	87	90	93
Kvinnor	17	15	15	14	13
RiB	133	136	135	129	129
Män	127	130	129	124	124
Kvinnor	6	6	6	5	5
Totalt	237	242	237	233	235

Tabell 2. Fördelning av bemanning under jan-aug per anställningstyp och könsfördelning.

Personalrörlighet

Under perioden har 4 personer anställts på heltid. Antalet personer som valt att avsluta sin anställning på egen begäran, blivit uppsagda eller gått i pension utgör 7 st. Under huvudsemesterperioden visstidsanställdes 7 semestervikarier för att ordinarie operativ personal ska ha möjlighet att ta ut lagstadgad sommarsemester.

Åldersstruktur

I tabellen nedan redovisas åldersfördelning mellan heltids- respektive arvodesanställd personal.

Åldersfördelning mellan heltidsanställd samt RiB (arvodesanställd) personal år 2021				
Åldersgrupp	Antal heltid	Antal RiB	Totalt antal	Procentuell del
-29	3	21	24	10,1 %
30 - 39	42	36	78	32,9 %
40 - 49	35	27	62	26,2 %
50 - 59	15	35	50	21,1 %
60 -	9	14	23	9,7 %
Totalsumma	104	133	237	100 %

Tabell 3. Åldersfördelning av personal per anställningstyp och könsfördelning.

Sjukfrånvaro

Förvaltningsberättelsen inom kommun och kommunala bolag ska innehålla redovisning om de anställdas sjukfrånvaro. Uppgifter ska lämnas om den andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. Sjukfrånvaron ska även redovisas avseende kön samt sjukfrånvaro för anställda i åldrarna 29 år eller yngre, 30–49 år och 50 år eller äldre. Uppgifter ska dock inte lämnas om antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan härröra till en individ.

Arbetsgivaren ersätter de första 14 dagarna av sjukfrånvaro. Dag ett är karensdag då ingen ersättning utgår. För tiden 15–90 dagar är kostnaden för arbetsgivaren 10 % av lönen. Sjukfrånvaro fördelat per åldersgrupp och kön redovisas i tabellerna.

Förbundet har under året haft sjukfrånvaro om 668 kalenderdagar fördelat på 50 personer.

Sjukfrånvaro % av total bruttoarbetstid per åldersgrupp		
Åldersgrupp	Delår 2021	Delår 2020
-29	1,46	0,68
30 - 49	3,74	2,41
50 -	2,87	2,36

Tabell 4. Sjukfrånvaro hos personal per åldersgrupp.

Sjukfrånvaro % av total bruttoarbetstid per respektive kön		
Kön	Delår 2021	Delår 2020
Män	4,68	6,91
Kvinnor	3,24	1,48

Tabell 5. Sjukfrånvaro hos personal per respektive kön.

Annan frånvaro		
Område	Delår 2021	Delår 2020
Föräldraledighet	627 dagar fördelat på 25 personer	519 dagar fördelat på 28 personer
Vård av barn	79 dagar fördelat på 20 personer	82 dagar fördelat på 26 personer

Tabell 6. Fördelning av annan frånvaro hos personal.

Personalkostnader

Personalkostnader avseende löne- och pensionskostnader, sjuklön samt personalomkostnader uppgick till 56 211 tkr, vilket motsvarar ca 76 (78) % av förbundets totala kostnader under verksamhetsåret.

En dialog har förts mellan chefer för att stärka och tydliggöra NÄRF:s syn på lön och lönebildning. Löneprocessen 2021 har genomförts och den treåriga lönesatsningen till särskilt prioriterade befattningar har fullföljts. Syftet med den strukturella lönesatsningen är dels att förbundet ska närma sig marknadsmässiga löner, dels underlätta rekrytering. Under perioden har även samverkan skett med ett flertal räddningstjänster inom Räddsam VG med syfte att utbyta erfarenheter om lön och lönebildning.

Pensions-/ semester- och övertidsskuld

Prognosen för pensionsutbetalningar visar på ett positiv utfall på 1 581 tkr. Enligt information från Skandia beror differensen mellan prognos och utfall på att personal med möjlighet att ta ut särskild avtalspension (SAP) inte gör det utan jobbar kvar. Skandias prognos grundar sig på att de som har möjlighet tar ut SAP.

Förbundets skuld till personalen avseende semester och övertid förväntas att minska vilket till största delen beror på att det enbart är tillåtet att spara totalt 30 dagar semester.

Personalkostnader inklusive PO-pålägg, räddningstjänst inkl. enhet sotning				
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Heltid, inkl. semesterlön	55 218	36 216	33 627	54 324
<i>Varav enhet sotning</i>	<i>3 511</i>	<i>1 950</i>	<i>2 073</i>	<i>2 935</i>
RiB-personal (arvodesanställd)	18 557	13 306	11 999	19 000
Övertid, fyllnadstid	764	900	544	1 350
OB-tillägg, beredskap	4 390	3 132	2 944	4 698
<i>Varav enhet sotning</i>	<i>45</i>	<i>161</i>	<i>31</i>	<i>242</i>
Arvode för förtroendevalda	250	123	123	235
Pensionsutbetalning inkl. skatt	5 081	2 076	2 557	3500
Förändring av semester- och övertidsskuld	0	458	1 827	400
Totalt	84 260	56 211	53 621	83 507

Tabell 7. Fördelning av personalkostnader, räddningstjänst inklusive enhet sotning.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på totalt 753 tkr. Prognosen visar att budgeten avseende personalkostnader för RiB-personal bör ses över inför 2022 års budget. Det samma gäller kostnader för övertid, fyllnadstid. Ob-tillägg samt beredskap.

Balanskravsresultat

Balanskravsresultatet är ett resultat där poster som inte härrör till den ordinarie verksamheten har rensats bort. Exempel på sådana poster är vinst eller förlust från värdepappershantering, försäljning av materiel/utrustning och fastighetsförsäljning.

Under perioden har förbundet sålt materiel, maskiner och fordon för sammanlagt 211 tkr. Förbundet har ingen resultatutjämningsreserv att ta hänsyn till. Årets balanskravsresultat är prognostiserat årsresultat minus realisationsvinst enligt nedan tabell.

Balanskravsutredning	2021 31 aug	2020 31 aug	2020 årsbokslut	2019 årsbokslut	2018 årsbokslut
Årets resultat enligt helårsprognos	1 889	2 200	2 611	3 022	455
Samtliga realisationsvinster	-211	0	-160	0	0
Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet		0	0	0	0
Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet		0	0	0	0
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper		0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper		0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	1 678	2 200	2 451	3 022	455
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv		0	0	0	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv		0	0	0	0
Årets balanskravsresultat	1 678	2 200	2 451	3 022	455

Tabell 8. Balanskravsresultat för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Drift och investeringsredovisning

Driftsredovisning

Driftsredovisningen visar på ekonomiskt utfall för respektive ansvarsområde, avvikelser kommenteras. Tabell över samtliga verksamheter presenteras i slutet av redovisningen.

Direktion och revision						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Verksamhetens kostnader						
<i>Personalkostnad direktion</i>	-235	-138	97	-122	-235	
<i>Övriga kostnader, direktion</i>	-5	0	5	-3	-5	
Direktionen totalt	-240	-138	102	-125	-240	
<i>Personalkostnader revision</i>	-27	-3	24	-5	-10	
<i>Övriga kostnader revision</i>	-100	-47	53	-12	-100	
Revision totalt	-127	-50	77	-17	-110	
<i>GDPR</i>	-34	-21	13	0	-34	
Summa kostnader	-401	-209	192	-142	-384	
Resultat	-401	-209	192	-142	-384	

Tabell 9. Budgetutfall Direktion och revision.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 17 tkr. Avvikelsen beror på ändrade mötesforum där medverkan till stor del sker på distans, såväl avseende direktionen som revisionen. I stort sett inga resekostnader är redovisade. Kostnaderna för GDPR avser tjänst som NÄRF köper av Trollhättans Stad avseende Dataskyddsbud och följer budget.

Förbundsledning, HR och kommunikation						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Verksamhetens intäkter						
<i>Personalens löneavdrag, frukostprojekt mm</i>	155	14	-141	184	21	
<i>Ersättning, försäljning tjänst förbundschef</i>	615	191	-424	0	191	
<i>Ersättning RUHB medlemskommuner</i>	0	0	0	268	70	
<i>Ersättning sjuklönekostnad pandemi</i>	0	215	215	446	323	
<i>Medlemsavgifter från kommuner</i>	87 854	58 569	-29 285	57 197	87 854	
Summa intäkter	88 624	58 989	-29 635	58 095	88 459	
Verksamhetens kostnader						
<i>Personalkostnader</i>	-4 772	-3 227	1 545	-2 095	-4 772	
<i>Övriga kostnader</i>	-1 338	-301	1 037	-687	-795	
<i>HR, relaterad till all personal</i>	-921	-388	533	-327	-921	
<i>Kommunikatör (ny tjänst från 2020)</i>	-154	-60	94	-11	-154	
Summa kostnader	-7 185	-3 976	3 209	-3 120	-6 642	
Resultat	81 439	55 013	-26 426	54 975	81 817	

Tabell 10. Budgetutfall Förbundsledning, HR och kommunikation.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 378 tkr. Avvikelsen kan i stort sett härledas till ersättning för sjuklönekostnader, 215 tkr. Frukostprojektet ligger vilande som ett led i pandemirestriktionerna och genererar inga kostnader eller intäkter. Utfallet hör till år 2020.

Avtalet där RMB hyrde tjänsten förbundschef av NÄRF är avslutat från och med 1 april 2021 och kommer inte generera några ytterligare intäkter.

Ersättning för RUHB (räddningstjänst under höjd beredskap) är medel som kommunerna får av staten för att upprätthålla beredskap i krissituationer. NÄRF har under perioden haft kostnader som härrör till RUHB på 64 tkr vilket kommer att återsökas hos medlemskommunerna.

Helårsprognosen visar på ett underskott för personalkostnader vilket beror på utbetalning av sparad semester som överstiger 30 dagar.

Prognos för HR och kommunikatör förväntas bli enligt budget. Kostnader i verksamheterna är inte linjära så prognosen bygger på förväntade kostnader under hösten.

Förvaltningsstab					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkt					
<i>Ersättning administration enhet sotning</i>	220	147	-73	139	221
Summa intäkter	220	147	-73	139	221
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnad</i>	-1 672	-1 117	555	-1 569	-1 676
<i>Övriga kostnader</i>	-467	-323	144	-375	-485
Summa kostnader	-2 139	-1 440	699	-1 944	-2 160
Resultat	-1 919	-1 293	626	-1 805	-1 940

Tabell 11. Budgetutfall Förvaltningsstab.

Kommentar: Årsprognosen visar på en negativ avvikelse på 21 tkr. Avvikelsen härrör till en försäkring vars budget tidigare låg under förvaltningsstaben och är flyttad till enhet teknik år 2021. Kostnaderna för försäkringen är periodiserad och löper över år 2020/2021. Kostnad som redovisas på staben under 2021 är 30 tkr.

Ledningscentral (LC54)					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter					
<i>Ersättning från RMB och Orust</i>	2 844	1 867	-977	1 623	2 844
Summa intäkter	2 844	1 867	-977	1 623	2 844
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnad</i>	-5 735	-3 681	2 054	-3 537	-5 735
<i>Övriga kostnader</i>	-1 431	-1 005	426	-485	-1 431
Summa kostnader	-7 166	-4 686	2 480	-4 022	-7 166
Resultat	-4 322	-2 819	1 503	-2 399	-4 322

Tabell 12. Budgetutfall Ledningscentral.

Kommentar: Årsprognosen visar på att enheten följer budget. Intäkterna är relaterade till avtalsbunden ersättning från Orust Räddningstjänst samt ersättning från RMB för NÄRF:s kostnader som avser LC54.

Intäkt avtal, automatlarm					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter					
<i>Varav årsabonnemang samt anslutningsavgifter</i>	1 640	1 238	-402	1 082	1 857
<i>Varav övriga avtalsbundna intäkter, tjänster</i>	65	44	-21	40	66
Summa intäkter	1 705	1 282	-423	1 122	1 923
Verksamhetens kostnader					
Årsabonnemang	0	-5	-5	0	-5
Summa kostnader	0	-5	-5	0	-5
Resultat	1 705	1 277	-428	1 122	1 918

Tabell 13. Budgetutfall intäkt avtal automatlarm.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 213 tkr. Avvikelsen beror på ökade anslutningar till automatlarmstjänster.

Enhet beredskap					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter					
<i>Varav heltid</i>	3 304	2 000	-1 304	2 088	3 000
<i>Varav deltid</i>	430	477	47	290	716
Summa intäkter	3 734	2 477	-1 257	2 378	3 716
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnader, heltid</i>	-36 280	-24 186	12 094	-23 282	-36 279
<i>Personalkostnader, deltid</i>	-18 577	-13 654	4 903	-12 172	-19 000
Personalkostnader totalt	-54 837	-37 840	16 997	-35 454	-55 279
Övriga kostnader					
<i>Heltid</i>	-1 086	-784	302	-400	-1 020
<i>Deltid</i>	-20	-27	-7	-302	-41
Övriga kostnader totalt	-1 106	-811	295	-702	-1 061
Summa kostnader	-55 943	-38 651	17 292	-36 156	-56 340
Resultat	-52 209	-36 174	16 035	-33 778	52 624

Tabell 14. Budgetutfall enhet Beredskap.

Kommentar: Årsprognosen visar på en negativ avvikelse på 415 tkr. Årsprognosen visar att intäkterna totalt ligger i fas med budget. Heltidsstationerna ligger under budget och deltid över. Differensen i båda fallen beror på intäkt från Teknisk återställning. Heltiden har haft färre utryckningar och deltiden har haft fler än budgeterat.

Prognosen för personal heltid följer budgeten väl medan prognosen för personal deltid visar en negativ avvikelse på 443 tkr. Att notera är att när intäkten för teknisk återställning är högre än budgeterat blir det också extra personalkostnader för deltidspersonal, eftersom de bara är i tjänst vid larm.

Enhet teknik						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Verksamhetens intäkter						
<i>Avtalsbundna, kris och beredskap, lokalhyra</i>	815	778	-37	743	850	
Summa intäkter	815	778	-37	743	850	
Verksamhetens kostnader						
<i>Personalkostnader</i>	-1 783	-1 174	609	-1 605	-1 761	
<i>Övriga kostnader</i>	-10 990	-6 602	4 388	-7 291	-10 266	
Summa kostnader	-12 773	-7 776	4 997	-8 896	-12 027	
Resultat	-11 958	-6 998	4 960	-8 153	-11 177	

Tabell 15. Budgetutfall enhet teknik.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 781 tkr. Prognosen för intäkter är i paritet med budget så när som på 35 tkr. Personalkostnader följer också budget i stort sett men övriga kostnader avviker med 724 tkr från budget.

Utfallet är inte linjärt vilket innebär att planerade kostnader kommer att genereras under hösten. Bland annat är reparation/underhåll av höjdfordon planerat. Arbetsmiljöåtgärder såsom byggnation av omklädningsrum för damer och nya kontor är andra områden som planeras.

Drivmedelskostnader ligger precis som förra året under budget vilket beror på restriktioner på grund av pandemin och innebär att vi har utbildningar och möten så mycket som möjligt digitalt.

Enhet Samhällsskydd						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Verksamhetens intäkter						
<i>Tillsyn, tillstånds- och bygglovshantering</i>	1 150	932	-218	916	1 398	
<i>Utbildning</i>	350	18	-332	46	347	
Summa intäkter	1 500	950	-550	962	1 745	
Verksamhetens kostnader						
<i>Personalkostnader</i>	-3 966	-2 664	1 302	-2 332	-3 996	
<i>Övriga kostnader</i>	-121	-69	52	-63	-104	
Summa kostnader	-4 087	-2 733	1 354	-2 395	-4 100	
Resultat	-2 587	-1 783	804	-1 433	-2 355	

Tabell 16. Budgetutfall enhet samhällsskydd.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 232 tkr. Vidare visar den på ett positivt utfall vad det gäller intäkterna för tillsyn, tillstånd- och bygglovshantering. Utbildningar på distans kommer att utföras under hösten vilket gör att prognosen visar att utfallet nästan når budget.

Personalkostnaderna har ett negativt utfall på 30 tkr vilket är försumbart.

Verksamhetsledning						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Verksamhetens intäkter						
<i>Ersättning för RCB personal</i>	0	0	0	92	0	
Summa intäkter	0	0	0	92	0	
Verksamhetens kostnader						
Personal, månadslön	-2 096	-1 388	708	-612	-2 082	
Personal, beredskap RCB	0	0	0	-222	0	
Personal, beredskap IL	-526	-388	138	-290	-582	
Personalkostnader totalt	-2 622	-1 777	845	-1 124	-2 666	
Övriga kostnader	-220	-49	171	-91	-176	
Summa kostnader	-2 842	-1 826	1 016	-1 215	-2 842	
Resultat	-2 842	-1 826	1 016	-1 123	-2 842	

Tabell 17. Budgetutfall Verksamhetsledning.

Kommentar: RCB funktionen är flyttad till enhet LC54 år 2021 vilket innebär att enheten inte har några intäkter. Övriga kostnader avviker med 44 tkr vilket beror på pandemin då utbildningar i större utsträckning genomförs på distans. En konsekvens av det är att bärbara "skoldatorer", måste inhandlas. Sammantaget blir årsprognosen ett nollresultat vid årets slut.

Finansförvaltning						
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021	
Pensionsutbetalning avgift från medlemskommunerna	5 081	3 387	-1 694	3 607	5 081	
Pensioner individuell del	3 863	2 677	-1 186	61	3 863	
Summa intäkter	8 944	6 064	-2 880	3 668	8 944	
Pensionsutbetalning inkl. löneskatt	-5 081	-2 076	3 005	-2 557	-3 500	
Förändring pensionsskuld	-3 863	-2 677	1 186	-61	-3 863	
Förändring sem. och övertid samt personalförsäkring	-201	-514	-313	-1 182	-400	
Avskrivningar	-6 700	-4 493	2 207	-4 096	-6 835	
Kapitalkostnad/intäkt	0	1	1	-2	2	
Summa kostnader	-15 845	-9 759	6 086	-7 898	-14 597	
Resultat	-6 901	-3 695	3 206	-4 230	-5 653	

Tabell 18. Budgetutfall finansförvaltning.

Kommentar: Årsprognosen på resultatet visar på en positiv avvikelse på 1 248 tkr. Prognos avseende intäkter bygger på Skandias prognos vad gäller pensioner som ligger till grund för beräkning av kommunernas pensionsutbetalningar till förbundet.

Prognos som bygger på faktisk pensionsutbetalning visar på en positiv avvikelse på 1 580 tkr. Prognos för avskrivningarna ligger över budget och bygger på de investeringar som kommer att färdigställas och tas i bruk under hösten.

Enhet sotning, Trollhättan och Färgelanda					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	5 015	2 583	-2 432	3 023	3 875
Summa intäkter	5 015	2 583	-2 432	3 023	3 875
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnader</i>	-3 556	-2 110	1 446	-2 105	3165
<i>Övriga kostnader</i>	-1 311	-777	534	-889	-1 166
<i>Avskrivningar</i>	-148	-63	85	-148	-95
Summa kostnader	-5 015	-2 950	2 065	-3 142	-4 425
Resultat	0	-367	-367	-119	-551

Tabell 19a). Budgetutfall enhet sotning, Trollhättan och Färgelanda.

Kommentar: Årsprognosen visar på en negativ avvikelse på 551 tkr. Prognosen visar att intäkterna kommer att ligga på en negativ avvikelse på 855 tkr. Det beror på att en tekniker har slutat och ersatts med en praktikant som går bredvid annan personal för att lära sig arbetet. Samtidigt kommer en tidigare anställd att utbilda sig till tekniker under hösten vilket innebär att intäkterna blir lägre.

Personalkostnader avviker från budget med 391 tkr vilket kan härledas till förklaring av intäkter ovan. Övriga kostnader samt avskrivningar har en positiv avvikelse på 200 tkr. Budgeten avseende avskrivningar korrigeras till 2022 års budget.

Enhet sotning, Trollhättan					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	3 761	1 937	-1 824	2 267	2 906
Summa intäkter	3 761	1 937	-1 824	2 267	2 906
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnader</i>	-2 667	-1 583	1 085	-1 579	-2 374
<i>Övriga kostnader</i>	-983	-583	401	-667	-874
<i>Avskrivningar</i>	-111	-47	64	-111	-71
Summa kostnader	-3 761	-2 213	1 549	-2 357	-3 319
Resultat	0	-275	-275	-89	-413

Tabell 19b). Budgetutfall enhet sotning, Trollhättan.

Enhet sotning, Färgelanda					
(tkr)	Budget 2021	Delår 2021	Avvikelse	Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	1 254	646	-608	756	969
Summa intäkter	1 254	646	-608	756	969
Verksamhetens kostnader					
<i>Personalkostnader</i>	-889	-528	362	-526	-791
<i>Övriga kostnader</i>	-328	-194	134	-222	-291
<i>Avskrivningar</i>	-37	-16	21	-37	-24
Summa kostnader	-1 254	-738	516	-786	-1 106
Resultat	0	-92	-92	-30	-138

Tabell 19c). Budgetutfall enhet sotning, Färgelanda.

Driftredovisning alla verksamheter					
<i>Kostnader och intäkter per verksamhet. tkr</i>	<i>Budget 2021</i>	<i>Delår 2021</i>	<i>Avvikelse</i>	<i>Delår 2020</i>	<i>Prognos 2021</i>
Summa kostnader	-401	-209	192	-142	-384
Resultat Direktion och Revision	-401	-209	192	-142	-384
Summa intäkter	88 624	58 989	-29 635	58 095	88 459
Summa kostnader	-7 185	-3 976	3 209	-3 120	-6 642
Resultat Förbundsledning, HR, kommunikatör	81 439	55 013	-26 426	54 975	81 817
Summa intäkter	220	147	-73	139	221
Summa kostnader	-2 139	-1 440	699	-1 944	-2 160
Resultat Förvaltningsstab	-1 919	-1 293	626	-1 805	-1 940
Summa intäkter	2 844	1 867	-977	1 623	2 844
Summa kostnader	-7 166	-4 686	2 480	-4 022	-7 166
Resultat Enhet Ledningscentral	-4 322	-2 819	1 503	-2 399	-4 322
Summa intäkter	1 705	1 282	-423	1 122	1 923
Summa kostnader	0	-5	-5	0	-5
Resultat avtal automatlarm, intäkt	1 705	1 277	-428	1 122	1 918
Summa intäkter	3 734	2 477	-1 257	2 378	3 716
Summa kostnader	-55 943	-38 651	17 292	-36 156	-56 340
Resultat enhet Beredskap	-52 209	-36 174	16 035	-33 778	-52 624
Summa intäkter	815	778	-37	743	850
Summa kostnader	-12 773	-7 776	4 997	-8 896	-12 027
Resultat enhet Teknik	-11 958	-6 998	4 960	-8 153	-11 177
Summa intäkter	1 500	950	-550	962	1 745
Summa kostnader	-4 087	-2 733	1 354	-2 395	-4 100
Resultat enhet Samhällsskydd	-2 587	-1 783	804	-1 433	-2 355
Summa intäkter	0	0	0	92	0
Summa kostnader	-2 842	-1 826	1 016	-1 215	-2 842
Resultat enhet Verksamhetsledning	-2 842	-1 826	1 016	-1 123	-2 842
Summa intäkter	8 944	6 064	-2 880	3 668	8 944
Summa kostnader	-15 845	-9 759	6 086	-7 898	-14 597
Resultat Finansförvaltning	-6 901	-3 695	3 206	-4 230	-5 653
Summa intäkter	5 015	2 583	-2 432	3 023	3 875
Summa kostnader	-5 015	-2 950	2 065	-3 142	-4 425
Resultat enhet sotning Trollhättan/Färgelanda	0	-367	-367	-119	-551
Summa intäkter totalt	113 401	75 137	-38 264	71 845	112 575
Summa kostnader totalt	-113 396	-74 011	39 385	-68 930	-110 686
Resultat hela förbundet	5	1 126	1 121	2 915	1 889

Tabell 20. Driftredovisning alla verksamheter.

Kommentar: Årsprognosen visar på en positiv avvikelse på 1 889 tkr. Intäkterna avviker från budgeten med 826 tkr. Det finns avvikelser främst i tjänster som NÄRF utför såsom utbildningar, sotning och brandskydds-kontroller. Det beror till stor del på restriktioner till följd av pandemin som bland annat har medfört att utbildningsverksamheten har legat nere. Enhet sotning har också drabbats av restriktionerna då en del hushåll inte har velat att tjänster utförts på grund av risk för smitta.

Verksamhetens kostnader avviker med 2 710 tkr. Större poster som påverkar kostnaderna är pensionsutbetalningar som avviker positivt med 1 344 tkr, Enhet sotning som har ett positivt utfall på kostnaderna med 590 tkr samt Förbundsledningen med ett positivt utfall på 378 tkr.

Investeringsredovisning

Allmänt

Vilka investeringar som ska genomföras under året grundar sig på en 5-årig investeringsplan som i sin tur tas fram med utgångspunkt i det uppdrag som förbundet har samt de förmågor som specificeras i förbundets Handlingsprogram. Avsteg från planen kan ske vid oförutsedda händelser.

Periodens utfall

Investeringar följer plan med några undantag avseende fordon. Bland annat har planerad investering av höjdfordon blivit försenad, på grund av leverantörens svårighet att få fram delar i samband med pandemin. Investering skalskydd är slutförd samt de flesta investeringar inom teknikkategorin såsom larmställ, andningsskydd, skyddsutrustning etc. Avskrivningskostnaderna avviker marginellt från budget.

Under perioden har inventarieregistret uppdaterats vilket innebär att berörda inventarier har bokförts som utrangerade eller avvecklade. Uppdateringen innebär ingen kostnadsmissig förändring men det framgår vilka inventarier som är i bruk. Omfördelning av inventarierna har också skett så att inventarieregistret stämmer överens med grupperingarna i balansräkningen.

Investeringsplan 2021

Pågående investeringar

Proj/Invnr	Investering	Budget	Belopp
9221-16	Skalskydd - grindar och staket	900	796
9421-19	Fysutrustning	100	98
9521-08	Redundant fiber Coordcom	230	226
9621-09	Reinvesteringar, datorer och switchar	200	103
	Summa	1 430	1 223

Tabell 21. Pågående investeringar

Genomförda och avslutade investeringar

Proj/Invnr	Investering	Budget	Belopp
9121-01	Andningsskyddsutrustning	400	402
9121-02	Indikeringsutrustning	110	105
9121-03	Skyddsutrustning KEM	70	70
9121-04	Skyddsutrustning larmställ	520	519
9121-10	Brandslang	70	72
9121-11	Pumpar - bärbar/elektrisk	56	62
9121-12	Räddningsverktyg trafikolycka	225	226
9121-13	Lyftkuddar tung räddning	82	81
9121-17	Brandmaterial	120	122
9221-05	Tvättstuga för larmställ Mellerud	140	149
9221-18	Kylaggregat serverrum	60	57
9321-14	Lastväxlare-uppdatering utrustning	125	109
9621-07	Reinvestering Rakelenheter	125	127
9621-15	Fiber Brålanda brandstation	38	38
98621-01	IPAD	18	18
	Summa	2 159	2 157

Tabell 22. Genomförda och avslutade investeringar

Investeringsplan år 2021

Benämning	Budget	Utfall	Avvikelse
<i>Budget kvar fr föregående år</i>	429		
Teknik	1 720	1 659	61
Lokaler	1 180	1 002	178
Fordon	5 200	109	5 091
Friskvård	100	98	2
Ledningscentral	1 480	226	1 254
IT-stöd	400	268	132
Summa:	10 509	3 362	6 718

Tabell 23. Investeringsplan för verksamhetsåret 2021

Ekonomi enhet Sotning

Enhet sotning redovisar för perioden ett resultat på -367 tkr vilket ska jämföras med föregående års resultat vid samma period, -118 tkr. En analys av resultatet visar att såväl intäkter som kostnader avviker från budget. Årsprognosen visar på ett negativt resultat på 551 tkr. Prognosen baseras på periodens resultat samt planerade brandskyddskontroller och sotningar.

Personal

Personalkostnaderna för perioden uppgår till 2 111 tkr och utgör 71 % av enhetens totala kostnader.

Skuld/fordran

Utfall avseende kostnader fördelas enligt procentuell andel av totala intäkterna, baserat på förra årets utfall. För år 2021 är fördelningen Trollhättans stad 75 % och Färgelanda kommun 25 %. Enhet sotnings resultat bokförs som skuld/ fordran hos NÄRF och var vid årsskiftet 2020/2021 en fordran på NÄRF med fördelning 637 tkr för Trollhättans stad och 144 tkr för Färgelanda kommun, totalt 781 tkr. Periodens resultat -367 tkr fördelas med -257 tkr för Trollhättans stad och -92 tkr för Färgelanda kommun. Total fordran blir då;

Trollhättan: 362 tkr

Färgelanda: 52 tkr

Investeringar

Enhet sotnings investeringar redovisas i NÄRF:s totala tillgångar i balansräkningen. Investeringar som härrör till enheten redovisas nedan. Enhet sotning har slutfört en investering under perioden som avser 2 st Ipad. Inga ytterligare investeringar planeras för år 2021.

Inventarier som tillhör enhet sotning

Benämning	Livslängd (år)	Anskaffningsdatum	Anskaffningspris
Ipad	3	2021-05-25	18
Fordon enhet sotning	10	2020-12-17	215
Lokalombygg växellådan7	10	2018-12-19	375
Datorer	3	2018-06-13	56
Säkringsutrustning soteld	5	2017-06-26	34

Tabell 24. Inventarier som tillhör enhet sotning

Resultaträkning

Räddningstjänst inkl. enhet sotning (tkr)	Not	Budget 2021	Utfall delår 2021	Utfall Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	1	20 466	13 180	11 049	19 559
Medlemsavgifter från kommuner	2	92 935	61 957	60 804	92 935
Verksamhetens kostnader	3	-106 543	-69 457	-64 689	-103 775
Avskrivningar	4	-6 848	-4 557	-4 242	-6 835
<i>Verksamhetens nettokostnader</i>		10	1 123	2 922	1 884
Skatteintäkter		0	0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0	0
<i>Verksamhetens resultat</i>		10	1 123	2 922	1 884
Finansiella intäkter	5	0	6	5	9
Finansiella kostnader	5	-5	-3	-12	-5
<i>Resultat efter finansiella poster</i>		5	1 126	2 915	1 889
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat		5	1 126	2 915	1 889

Tabell 25. Resultaträkning för NÄRF som helhet, räddningstjänst inklusive enhet sotning

Räddningstjänst (tkr)	Not	Budget 2021	Utfall delår 2021	Utfall Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	1	15 451	10 597	8 026	15 684
Medlemsavgifter från kommuner	2	92 935	61 957	60 804	92 936
Verksamhetens kostnader	3	-101 681	-66 568	-61 692	-99 440
Avskrivningar	4	-6 700	-4 493	-4 095	-6 740
<i>Verksamhetens nettokostnader</i>		5	1 493	3 043	2 240
Skatteintäkter		0	0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0	0
<i>Verksamhetens resultat</i>		5	1 493	3 043	2 240
Finansiella intäkter	5	0	2	0	2
Finansiella kostnader	5	0	-1	-10	-2
<i>Resultat efter finansiella poster</i>		5	1 494	3 033	2 240
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat		5	1 494	3 033	2 240

Tabell 26. Resultaträkning för NÄRF, enbart räddningstjänst

Enhet sotning (tkr)	Not	Budget 2020	Utfall Delår 2021	Utfall Delår 2020	Prognos bokslut 2021
Verksamhetens intäkter	1	5 015	2 583	3 023	3 875
Verksamhetens kostnader	3	-4 862	-2 889	-2 997	-4 335
Avskrivningar	4	-148	-64	-147	-95
<i>Verksamhetens nettokostnad</i>		5	-370	-121	-556
Skatteintäkter		0	0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning		0	0	0	0
<i>Verksamhetens resultat</i>		5	-370	-121	-556
Finansiella intäkter	5	0	5	5	8
Finansiella kostnader	5	-5	-2	-2	-3
<i>Resultat efter finansiella poster</i>		0	-367	-118	-551
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat		0	-367	-118	-551

Tabell 27. Resultaträkning NÄRF, enbart enhet sotning.

Balansräkning

tkr	Not	Delår 2021	Helår 2020
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	6		
Mark byggnader, tekniska anläggningar		2 304	2 432
Maskiner och inventarier		3 586	3 936
Övriga materiella anläggningstillgångar pågående, fordon		30 108	30 812
Finansiella anläggningstillgångar		0	0
Summa anläggningstillgångar		35 998	37 180
Bidrag till infrastruktur		0	0
Omsättningstillgångar			
Förråd mm		0	0
Fordringar	7	42 757	48 023
Kortfristiga placeringar		0	0
Kassa och bank	8	21 622	15 729
Summa bidrag infrastruktur och omsättningstillgångar		64 379	63 752
Summa tillgångar		100 377	100 932
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	9	29 802	27 192
Årets resultat		1 493	2 611
Resultatutjämningsreserv		0	0
Övrigt eget kapital		0	0
Summa eget kapital		31 295	29 803
Avsättningar			
Avsättningar pensioner	10	54 396	51 719
Andra avsättningar		0	0
Summa avsättningar		54 396	51 719
Skulder			
Långfristiga skulder	11	57	69
Kortfristiga skulder	12	14 215	18 560
Resultatutjämnings, sotning	13	414	781
Summa skulder		14 686	19 410
Panter och ansvarsförbindelser			
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0	0
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulder eller avsättningar		0	0
Övriga ansvarsförbindelser		0	0
Summa panter och ansvarsförbindelser		0	0
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		100 377	100 932

Tabell 28. Balansräkning för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Noter Resultaträkning

Resultaträkning (tkr) <u>Räddningstjänst</u>	Delår 2021	Delår 2020	Resultaträkning (tkr)	Delår 2021	Delår 2020
Not 1 Verksamhetens intäkter			Not 4 Avskrivningar		
Momspliktig försäljning, personalens löneavdrag	214	605	<i>Byggnader tekniska anl</i>	-128	-152
Intäkter enhet sotning	2 583	3 022	<i>Maskiner och inventarier</i>	-4 429	-4 091
Tillsyn, teknisk återställning	4 130	3 992	<i>Varav enhet sotning</i>	-64	-148
Ersättning sjuklönekostnad	215	446	Summa avskrivningar totalt	-4 557	-4 243
Hyror	300	430	Not 5 Finansiella intäkter och kostnader		
Samverkan annan räddntj. IVPA, ab autlarm mm	1 030	591	Intäktsränta	4	4
Ersättning, LC54	1 740	1 789	Summa finansiella intäkter	4	4
Ersättning MSB	84	12	Kostnadsränta	-1	-12
Försäljning maskiner, fordon, engångskaraktär	208	101	Summa finansiella kostnader	-1	-12
Förändring av pensionsåtagande, ökad skuld	2 677	61	Summa kostnader totalt	-74 012	-68 936
Summa intäkter före medlemsavgift	13 181	11 049			
Not 2 Medlemsavgifter					
Medlemsavgifter från kommuner	58 569	57 197			
Pensionsutbetalning medlemsavgift	3 387	3 607			
<i>Varav preliminärt betalt pensionsförskott</i>	<i>899</i>	<i>834</i>			
Summa medlemsavgifter + pensionsutb.	61 956	60 804			
Summa intäkter totalt	75 137	71 853			
Not 3 Verksamhetens kostnader					
Bygg, el, avtal, anläggningsentreprenad etc	-1 603	-1 294			
Kostnader för arbetskraft	-56 800	-54 170			
Specifisering, kostnader för arbetskraft					
<i>Löner och personalomkostnader</i>	<i>-51 592</i>	<i>-47 846</i>			
<i>Löner och personalomkostnader enhet sotning</i>	<i>-2 110</i>	<i>-2 104</i>			
<i>pensionsutbetalningar inklusive skatt *</i>	<i>-2 127</i>	<i>-2 604</i>			
<i>Förändring semester- och övertidsskuld</i>	<i>-432</i>	<i>-1 114</i>			
<i>Övriga personalkostnader</i>	<i>-539</i>	<i>-502</i>			
Ökning av pensionsåtagande	-2 677	-61			
Övriga verksamhetskostnader	-7 666	-8 367			
Övriga verksamhetskostnader enhet sotning	-712	-793			
Specifisering, övriga verksamhetskostnader					
<i>Hyror och fastighetsunderhåll</i>	<i>-376</i>	<i>-409</i>			
<i>Bränsle, nätavgifter</i>	<i>-1 651</i>	<i>-1 711</i>			
<i>Förbrukningsmaterial</i>	<i>-1 251</i>	<i>-1 262</i>			
<i>Kontorsmat, reparation, service</i>	<i>-841</i>	<i>-1 165</i>			
<i>Data, abonnemang, support, telefoni</i>	<i>-2 703</i>	<i>-3 026</i>			
<i>Hotell och logi, representation, annonser</i>	<i>-33</i>	<i>-109</i>			
<i>Försäkringsavg, fordonskatt, övriga avg</i>	<i>-1 522</i>	<i>-1 477</i>			
Summa kostnader före avskrivning och finansiella poster	69 458	-64 685			

Tabell 29. Noter resultaträkning räddningstjänst inklusive enhet sotning

Noter Balansräkning

Tabell 30. Noter balansräkning för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Balansräkning (tkr)	Delår 2021	Helår 2020	Balansräkning (tkr)	Delår 2021	Helår 2020
Not 6 Materiella anläggningstillgångar			Not 9 Eget kapital		
Pågående arbete	1 223	0	Eget kapital	-31 296	-29 802
Byggnader (*genomsnittlig nyttjandeperiod 16 år)			Summa eget kapital	-31 296	-29 802
Anskaffningsvärde totalt	3 686	4 092	Not 10 Avsättningar		
Varav periodens förändring	406	373	Avsättningar för pensioner	-54 396	-51 719
Ackumulerade avskrivningar	-1 382	-1 660	Summa avsättningar	-54 396	-51 719
Varav periodens förändring	-278	-644	Not 11 Långfristiga skulder		
Bokfört värde byggnader	2 304	2 432	Leasingskuld	-56	-69
Maskiner, inventarier (*genomsnittlig nyttjandeperiod 7 år)			Summa långfristig fordran	-56	-69
Anskaffningsvärde	64 723	62 676	Not 12 Kortfristiga skulder		
Varav periodens förändring	1 869	11 920	Kortfristigt lån	0	0
Ackumulerade avskrivningar	-49 057	-46 682	Am kortfr lån, avser lån Nordea	0	0
Varav periodens förändring	13 204	-3 566	Leverantörsskulder	-1 269	-5 778
Summa bokfört värde maskiner , inv	15 666	15 994	Utgående moms	-217	-330
Fordon (*genomsnittlig nyttjandeperiod 11 år)			Arbetsgivaravgift och preliminär skatt	-3 563	-3 421
Anskaffningsvärd, totalt	69 111	62 409	Särskild löneskatt	-405	-726
Varav periodens förändring	109	4 097	Upplupen särskild löneskatt, individuell del	-448	-621
Ackumulerade avskrivningar totalt	-52 306	-43 655	Upplupen pensionskostnad, individuell del	-1 846	-2 393
Varav periodens förändring	1 857	-2 907	Semester- och overtidsskuld	-5 834	-5 403
Summa bokfört värde, fordon	16 805	18 754	Övriga kortfristiga skulder	-633	112
Anskaffningsvärde totalt	138 743	129 177	Summa kortfristiga skulder	-14 215	-18 560
Ackumulerade avskrivningar totalt	-102 745	-91 997	Not 13 Resultatutjämning, sotning		
Årets överföringar totalt	0	0	Trollhättan	-362	-637
Årets nedskrivningar totalt	0	0	Färgelanda	-52	-144
Summa mat anläggningstillgångar	35 998	37 180	Summa resultatutjämning sotning	-412	-781
Summa anläggningstillgångar totalt	35 998	37 180	Summa eget kapital, avsättn och skulder	-100 377	-100 931
Not 7 Omsättningstillgångar					
Fordran, pensionsskuld	36 059	34 360	*Genomsnittlig nyttjandeperiod är beräknad inom varje definierat område. Anskaffningsvärdet för tillgångar, som är föremål för avskrivning, divideras med årets avskrivningskostnader. Belopp för årets anskaffningsvärden är justerade till värdet från datum som tillgången införskaffades.		
Kundfordran	1 506	7 025			
Ingående moms, skattekonto	845	2 808			
Upplupna intäkter, periodisering	4 347	3 829			
Summa kortfr fordran	42 757	48 022			
Not 8 kassa och bank					
Bank och plusgiro	21 622	15 729			
Summa, kassa och bank	21 622	15 729			
Summa tillgångar totalt	100 377	100 931			

Allmänna redovisningsprinciper

Förbundet följer de redovisningsprinciper som framgår av Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Samma redovisningsprinciper gäller som vid årsbokslut 2020.

God redovisningssed

Personalkostnad avseende Räddningstjänst i Beredskap (RiB) och intjänad ej uttagen semester- och övertidersättning, redovisas som skuld. Periodisering av kostnader och intäkter utförs enligt god redovisningssed. Fakturor som understiger 5 tkr periodiseras inte.

Kvittningsförbud

Förbundet tillämpar kvittningsförbud vilket innebär ett generellt förbud mot kvittning mellan olika poster i balansräkningen, resultaträkningen eller i noterna. Alla poster ska som huvudregel redovisas med bruttobelopp (2 kap. 4 § första stycket 6 ÅRL). Principen syftar till att läsare av årsredovisningen ska få kännedom om samtliga enskilda poster som är av betydelse för en analys av årsredovisningen. Kvittningsförbudet innebär att det inte är tillåtet att utjämna tillgångsposter och skuld- eller avsättningsposter och inte heller intäkter och kostnader mot varandra.

Ett exempel på tillämpning är samarbetet avseendet LC54 där kostnader och intäkter fördelas mellan NÄRF och RMB. Förbunden redovisar sina respektive kostnader och intäkter och fakturerar varandra kvartalsvis, ingen kvittning sker.

Pensioner

Skandia sköter förbundets pensionsadministration och deras prognos används för att beräkna pensionsskuldens storlek och pensionsutbetalningar under året. Enligt finansiell överenskommelse mellan förbundet och medlemskommunerna, angående pensionsåtagande, kvarstår personalens intjänade pensionsrätt t.o.m. 1997 som skuld hos medlemskommunerna. Intjänad pensionsrätt fr.o.m. 1998 belastar förbundet som direkt skuld och medlemskommunerna som indirekt skuld.

Anläggningstillgångar

Ett inköp anses vara en investering om tillgången är anskaffad för stadigvarande bruk, värdet överstiger 30 tkr och har en ekonomisk livslängd på minst 3 år.

Anläggningstillgångar är upptagna i balansräkningen till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Avskrivningar har beräknats på objektets anskaffningsvärde t.o.m. innevarande år utifrån beräknad nyttjandeperiod. Avskrivningar sker linjärt, det vill säga med belopp som är lika stora under objektets beräknade ekonomiska livslängd. Avskrivningstid följer rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning där nyttjandetid tas fram utifrån tidigare erfarenhet av motsvarande anläggning, råd från teknisk expertis, kontakter med andra användare samt verksamhetsplanering.

Förbundet tillämpar komponentavskrivning sedan 2014. Exempel på när komponentavskrivning tillämpas är vid inköp av en brandbil där tekniska hjälpmedel igår. Avskrivningstid på brandbilen är 20 år medan teknisk utrustning såsom klipputrustning, kommunikationsutrustning m.m. har en avskrivningstid på 3-10 år.

Avskrivningstider för materiella anläggningstillgångar

20 år Tunga brandfordon, slangvätt

10 år Personbil, skåpbil, lätt lastbil, hydraulverktyg, andningsskyddsutrustning m.m.

5 år Kommunikationsradio, rökdykningsutrustning, tvättmaskiner m.m.

3 år Personaldatorer, datautrustning

Förbundet värderar och tillämpar principen om öppenhet vilken är mycket viktig i ett förbund, som ägs av flera kommuner, då samtliga medlemskommuner ska ha samma tillgång till information och inblick i verksamheten.

Granskning av delårsrapport 2021

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Rebecca Lindström

Anna Gröndahl

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer översiktligt granskat förbundets delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning per revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning	
Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?	Ja Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten för 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.	
Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?	Delvis Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapporering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål som direktionen fastställt i budget 2021. Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapporering kan vi inte uttala oss om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som direktionen fastställt i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.	

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Lagens krav och god redovisningssed	4
lakttagelser	4
Bedömning	4
God ekonomisk hushållning	4
lakttagelser	4
Bedömning	5
Rekommendationer	5

Inledning

Bakgrund

Direktionen ska behandla minst en delårsrapport per år. I samband med direktionens behandling av delårsrapporten ska även revisorerna bedöma resultatet i delårsrapporten. Denna granskning utgör underlag för det utlåtande som revisorerna ska lämna till direktionen och fullmäktige i respektive medlemskommun.

Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret och den ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av förbundets verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång.

Revisionsobjekt är direktionen som är ansvarig för delårsrapportens upprättande. Vårt ansvar är att granska delårsrapporten utifrån god sed.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Revisionskriterier

Granskningen av delårsrapporten omfattar:

- Översiktlig granskning av den finansiella delen av delårsrapporten per 2021-08-31,
- Förvaltningsberättelsens innehåll,
- Hur förbundet redovisar hur väl det prognostiserade resultatet är förenligt med målen för god ekonomisk hushållning (finansiella och verksamhetsmässiga mål).

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisor (SKYREV). Granskningen sker genom analytisk granskning och intervjuer med nyckelpersoner som är ansvariga för delårsrapportens upprättande.

En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god redovisningssed i övrigt har. Detta PM är skrivet i avvikelseform och omfattar våra mest väsentliga iakttagelser och bedömningar.

Den granskade delårsrapporten fastställdes av direktionen 2021-09-30.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef.

Granskningsresultat

Lagens krav och god redovisningssed

lakttagelser

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti. Resultatet för perioden uppgår till 1,126 mnkr. Direktionen har för avsikt att lämna över rapporten inom lagstadgad tid till fullmäktige i respektive medlemskommun.

I delårsrapporten bedöms att resultatet vid årets slut kommer att uppgå till 1,889 mnkr vilket är 1,884 mnkr bättre än budget. Den främsta anledning till ett högt prognostiserat resultat är att pensionskostnaderna bedöms bli lägre än budgeterat. I delårsrapporten redovisas balanskravsresultatet för år 2021 där det prognostiserade resultatet minus realisationsvinst uppgår till 1,678 mnkr.

Enligt en finansiell överenskommelse mellan förbundet och medlemskommunerna kvarstår personalens intjänade pensionsrätt till och med 1997 som skuld hos medlemskommunerna. Anställdas intjänade pension från och med 1998 belastar förbundet som en direkt skuld och medlemskommunerna som en indirekt skuld. Förbundet redovisar en del av skulden som en fordran mot medlemskommuner som per 31 augusti 2021 uppgår till 36 mnkr.

Resultatet för sotningsverksamheten balanseras i ny räkning och påverkar således inte resultatet för förbundet.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten för 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.

God ekonomisk hushållning

lakttagelser

Direktionen har i samband med fastställande av budget 2021 beslutat om fyra finansiella mål inom ramen för god ekonomisk hushållning. Dessa är

- Intäkterna ska överstiga kostnaderna enligt balanskravet
- God betalningsförmåga på kort sikt
- Hög självfinansieringsgrad avseende investeringar
- Soliditeten ska öka eller minst kvarstå på årets nivå.

I delårsrapporten görs en avstämning mot utfallet per 31 augusti. En sammantagen bedömning görs att prognosen för samtliga mål visar att uppfyllas vid årets slut.

I en reviderad budget för 2021 beslutade direktionen om 11 verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning med underliggande aktiviteter. Uppföljningen av dessa görs delvis i delårsrapporten. Strukturen på uppföljningen är inte på samma nivå som i det beslutade budgetdokumentet vilket gör det svårt att få en helhetsbild. De redovisas inte

sammanhängande och i vissa fall i olika avsnitt. Några av målen redovisar inte samma aktiviteter som i beslutad budget och ett av målen saknas helt (sammanslutningsarbete).

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål som direktionen fastställt i budget 2021.

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering kan vi inte uttala oss om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som direktionen fastställt i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.

Rekommendationer

Vi rekommenderar att direktionen säkerställer att samtliga beslutade verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning följs upp samt att det görs en bedömning i delårsrapport kommande år gällande prognos på helår. Återrapporteringen av målen rekommenderas även att ha en mer sammanhängande struktur.

2021-10-04

[Skriv namn här]

[Skriv namn här]

Uppdragsledare

Granskningsansvarig

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Till fullmäktige i
Färgelanda kommun
Melleruds kommun
Trollhättans kommun
Vänersborgs kommun

Revisorernas bedömning av delårsrapport

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapport per 2021-08-31 är förenligt med de mål direktionen beslutat.

Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten.

Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Vår bedömning är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningsresultatet framgår av bifogad granskningsrapport som utarbetats av PwC.

Vi bedömer:

- att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Med utgångspunkt från uppgifterna i delårsrapporten är bedömningen att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.
- att grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering är det prognostiserade resultatet förenligt med de finansiella mål som fastställts i budget 2021.
- att grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering kan vi inte uttala oss om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som fastställts i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.

Vi rekommenderar att direktionen säkerställer att samtliga beslutade verksamhetsmål i budget för god ekonomisk hushållning följs upp utifrån en helårsprognos. Återrapporteringen av målen rekommenderas även att ha en mer sammanhängande struktur.

Trollhättan 4 oktober 2021

Torsten Gunnarsson

Per-Olof Blixt

Joacim Magnusson

Roger Martinsson

Deltagare

NORRA ÄLVSBORGS RÄDDNINGSFÖRBUND 222000-0950 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2021-10-05 13:31:33 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Joacim Magnusson

Datum

Joacim Magnusson
Förtroendevald revisor

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

2021-10-08 10:51:05 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: G PER-OLOF BLIXT

Datum

Per-Olof Blixt
Förtroendevald revisor

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

2021-10-04 16:35:43 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: ROGER MARTINSSON

Datum

Roger Martinsson
Förtroendevald revisor

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

2021-10-06 20:41:51 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Torsten Ingvar Gunnarsson

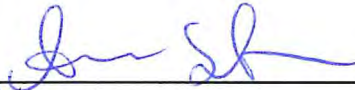
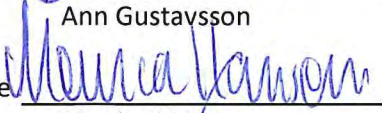
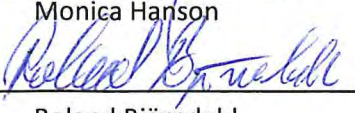
Datum

Torsten Gunnarsson
Förtroendevald revisor

Leveranskanal: E-post

Sammanträdesprotokoll för Direktionen NÄRF

Plats och tid	Norra Älvsborgs Räddningstjänst, Trollhättan kl.09:00-11:00
Beslutande	Monica Hanson (S) Trollhättan, Ordförande Kjell Nilsson (S) Vänersborg (fr. §32a) Pia Fogelberg (M) Trollhättan Lena Eckerbom Wendel (M) Vänersborg Pontus Westerman Hansson (SD), tjänstgörande ersättare Roland Björndahl (M) Mellerud
Övriga deltagande	Kent Almkvist (C), Trollhättan, ej tjänstgörande ersättare Dan Åberg (M) Vänersborg, ej tjänstgörande ersättare John-Olov Frid (S), Mellerud, ej tjänstgörande ersättare (fr. §32b) Hans Därnemyr, förbundschef/räddningschef Bodil Bramfors, ekonomichef (§§30-33) Ann Gustavsson, förvaltningsassistent Andreas Johansson, Kommunal Helené Sagerström, Vision Caroline Larsson, Sveriges Ingenjörer Leif Isberg (§33) Louise Hall, praktikant Trollhättan Stad (S), gäst via ordförande.
Utses att justera	Roland Björndahl
Justeringens plats och tid	Brandstationen Trollhättan
Underskrifter	Sekreterare <u></u> Paragraf <u>30-39</u> Ann Gustavsson Ordförande <u></u> Monica Hanson Justerande <u></u> Roland Björndahl

Bevis om tillkännagivande av justerat protokoll
Justeringen har tillkännagivits på kommunens anslagstavla

Organ: Direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Protokoll från sammanträde: 2021-09-30

Datum då tillkännagivandet publiceras: 2021-10-14

Datum då publiceringen av tillkännagivande upphör: 2021-11-07

Förvaring av protokollet: Protokollet finns tillgängligt på brandstationen, Trollhättan

Underskrift

Utdragsbestyrkande

§ 30 Närvarokontroll/ upprop

Med anledning av pågående pandemi covid-19 har en del försiktighetsåtgärder införts vad gäller genomförande av direktionssammanträde. Direktionen har sedan tidigare gjort en överenskommelse om att ordinarie ledamöter deltar fysiskt på plats och att ersättare deltar via online möte. Med anledning av fortsatt smittspridning i samhället har ordförande föreslagit att genomföra dagens direktionssammanträde som helhet på distans via online möte (Teams).

Upprop genomfördes för kontroll av närvaro och beslutanderätt för mötet. Direktionens avsikt är att fortsätta med digitala sammanträden året ut. Beslut om kommande mötesform för direktionssammanträden hanteras under §38.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 31 Val av justerande

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att välja Roland Björndahl att justera protokollet.

§ 32 Rapporter/skrivelser

a) *Coronavirus, covid-19*

Hans Därnemyr, förbundschef, redogör för nuläget avseende covid-19 i verksamheten. Vissa lättnader har skett för restriktioner i intern verksamhet. Det råder fortfarande besöksförbud vid brandstationerna och i restriktioner för utåtriktad verksamhet med syfte att minimera risk för smittspridning. Det råder inga begränsningar i beredskap.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

b) *Delårsrapport jan-aug 2021 med bokslutsprognos*

Hans Därnemyr, förbundschef, lämnade en redogörelse för Direktionen kring verksamheten under perioden jan-aug 2021.

Bodil Bramfors, ekonomichef, lämnade en redogörelse över ekonomiskt resultat. NÄRF redovisar ett resultat om 1 126 tkr för perioden, varav räddningstjänstverksamhet 1 493 tkr och enhet sotning -367 tkr. Prognosen för året visar på ett plusresultat. PWC har genomfört granskning av delårsrapport 2021. Förtroendevalda revisorer genomför granskning 4 oktober 2021.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

c) *Projekt drönare*

Punkten utgår från dagordningen pga. sjukdom. Förbundet återkommer vid nästkommande direktionmöte med rapport från projektet.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

**Direktionen beslutade kl.09.43 att göra ett avsteg i dagordningen för att behandla §33.
Direktionen återupptar fr.o.m. kl.09:54 behandling av ärenden enligt dagordning, §31d.**

d) Information kring Dataskyddsombud, NÄRF

Trollhättans Stad har meddelat att man avser påbörja en upphandling av funktion för Dataskyddsombud inom kort. Beslutet grundar sig i att nuvarande Dataskyddsombud framöver kommer övergå till ett renodlat uppdrag som informationssäkerhetssamordnare.

NÄRF betalar idag Staden för tjänsten Dataskyddsombud genom tecknat avtal mellan parterna. Staden har tillfrågat om NÄRF önskar delta i direktupphandlingen, vilket förbundet svarat ja till.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten. Direktionen ställer sig bakom förbundets beslut att delta i direktupphandlingen av ett nytt Dataskyddsombud via Trollhättans Stad.

e) Ny enhetschef LC

Rekryteringsprocessen avseende ny enhetschef till ledningscentralen (LC54) är avslutad. Peter Gustafsson tillträder tjänsten från och med 1 februari 2022. Vidare är utannonserade tjänster avseende två (2) inre befäl till ledningscentralen tillsatta.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

f) Avtal kring hantering av pensionsfrågor

Bodil Bramfors, ekonomichef lämnade en redogörelse över avtal avseende pensionshantering. Medlemskommunerna, Trollhättan och Vänersborg, har vid ny upphandling av pensionsavtal valt att utesluta NÄRF utan att meddela förbundet sitt beslut. NÄRF har varit i kontakt med medlemskommunerna, Trollhättan och Vänersborg, i frågan, och kommer även att ta upp ärendet för beredning vid ägarsamråd i oktober. Förbundet har säkerställt en tillfällig förlängning för nuvarande pensionsavtal, inför att kunna genomföra egen upphandling.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 33 Information rörande uppdrag; utredning vidare samverkan NÄRF-RMB

Leif Isberg, utredare, lämnade en redogörelse över pågående utredningsuppdrag. Sen juni månad har 11 intervjuer skett med olika grupper inom räddningstjänstförbunden, några intervjuer kvarstår att genomföra. Leif lämnar information om identifierade områden särskilt viktiga att beakta i arbetet. Det finns ett behov av att hålla ihop delregion Fyrbodalen, kompetens och uthållighet över tid. Slutrapport i utredningsuppdraget avses kunna lämnas i månadsskiftet okt/nov 2021.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 34 Beslut om Delegationsbeslut inom Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, Förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor

Från och med den 1 augusti 2021 gäller nya ändringar i lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Syftet med ändringarna är att försvåra och begränsa illegal hantering av explosiva varor. Ändringarna i lagen innebär omfattande förändringar av rutiner vid tillståndsprovning både för verksamheter och myndigheter. En stor förändring är kravet att tillståndspliktig verksamhet ska anmäla de personer som avses få delta i verksamhet med hantering, överföring, import eller export av explosiva varor till tillståndsmyndigheten.

Ovanstående innebär att NÄRF handläggare behöver delegation för dessa beslut.

I NÄRF arbetsdokumentet inför revidering av delegationsordning berörs punkterna 7.1.3, 7.1.4, 7.1.7, 7.3.6, 7.4.1, 7.4.2, och 7.5.1. Även om arbetsdokumentet inte är beslutat så ser NÄRF behov av att Direktionen beslutar om delegation för dessa beslut så snart det är möjligt.

NR	Beslut	Direktionens delegering	Vidaredelegering	Redovisning
7.1.3	Lämplighetspröva den sökande, föreståndare, deltagare och personer med betydande inflytande av den juridiska personen enligt 19 §.	Förbundschef	Enhet Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Tjänsteanteckning
7.1.4	Besluta om godkännande av föreståndare samt anmälda deltagare enligt 19a § och 19d §,	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Beslut
7.1.7	Besluta om återkallande av godkännande enligt 20a §	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Beslut
7.3.6	Besluta om att anmäla en enskild enligt 28 §, 29 § och 29a §	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillsynshandläggare	
7.4.1	Besluta om uttag av avgifter i enlighet med gällande taxa för tillståndsprovning och godkännande av föreståndare och deltagare enligt 27 §.	Direktion	Tillståndshandläggare	
7.4.2	Besluta om uttag av avgifter i enlighet med gällande taxa för tillsyn enligt 27 § LBE.	Direktion	Tillsynshandläggare	
7.5.1	Besluta om att inhämta yttrande från Polismyndigheten gällande den sökande, föreståndare, deltagare och personer med betydande inflytande av den juridiska personen lämplighet enligt 14 §.	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Tjänsteanteckning

Direktionens beslut

Direktionen beslutade i enlighet med förslaget att godkänna tillägg; punkterna 7.1.3, 7.1.4, 7.1.7, 7.3.6, 7.4.1, 7.4.2, och 7.5.1 till delegationsordning för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

§ 35 Beslut om workshop om miljöfrågor och styrdokument

Vid sammanträde 2021-06-15 §20 d) beslutade Direktionen att ta med sig, vid mötet, lämnat förslag om genomförande av workshop kring miljöfrågor för verksamheten och återkomma med förslag på datum.

I NÄRF pågår därtill förnärvarande, utifrån identifierat behov, ett omfattande revideringsarbete med att se över befintliga styrdokument för verksamheten. Inför färdigställande av underlag efterfrågas samverkan mellan förbundsledning och Direktion, då flertalet av dessa styrdokument senare ska fastställas genom direktionsbeslut och/eller antagande i kommunfullmäktige inom NÄRF:s medlemskommuner.

Förbundet efterfrågar datum för gemensam workshop för förbundsledning och direktion i ovan frågor.

Ordförande föreslår att workshop om miljöfrågor och styrdokument flyttas fram till att genomföras första kvartalet 2022.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att flytta fram plan för genomförande av workshop till första kvartalet 2022. Direktionen återkommer i ärendet.

§ 36 Delegationsärenden

Förteckning över beslut fattade med stöd av direktionens delegationsbeslut § 19/2018
Ärenden till och med 2021-09-10, nr 301-418.

Särskild förteckning lämnas över delegationsbeslut fattade i NÄRF med hänsyn till Covid-19. Syftet är att ge Direktionen en tydlig och aktuell nulägesbild över verksamhetens vidtagna åtgärder i samband med pågående pandemi. Ärenden till och med 2021-09-20, P272-P283.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att lägga förekommande ärenden till handlingarna.

§ 37 Förbundschefens rapport från verksamheten

Hans Därnemyr, förbundschef, lämnade en redogörelse över verksamhet, pågående samverkansområden med närliggande parter och nationell planering avseende ledningscentraler.

Det råder en mycket hög arbetsbelastning på administrativ personal i egen verksamhet, många arbetar mer än 100 %, vilket i vissa fall medfört sjukskrivningar. Arbetsgivaren tittar på en lösning.

Revideringsarbetet med styrdokument fortgår. Målsättningen är att Direktionen, senast vid decembermötet, ska kunna fatta beslut om reviderade styrdokument, så som handlingsprogram, ekonomiska styrdokument, delegationsordning, brandskyddspolicy och kommunikationspolicy.

Förbundets nya externutbildare är på plats och i full gång med att planera och genomföra utbildningsinsatser avseende brandkunskap för personal inom medlemskommunerna.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporterna.

§ 38 Mötesform för kommande Direktionssammanträden

Monica Hanson, ordförande, föreslår att Direktionen fortsätter med att genomföra digitala sammanträden året ut, med ny omprövning inför 2022. Ett annat alternativ är att genomföra fysiska sammanträden i extern lokal av storlek som medför att vi kan hålla tillräckligt avstånd.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att fortsätta med genomförande av digitala sammanträden året ut. Nytt beslut om mötesform kommer att ske därefter.

§39 Övriga frågor

Kent Almkvist lyfter en fråga om det finns några planer kring genomförande av julbord under december 2021 för personal. Hans Därnemyr, förbundschef, svarar att rådande pandemi avgör om det finns möjlighet att genomföra ett sådant arrangemang eller inte. I fjol gavs personalen en gåva i julklapp, så föreslås göras även i år om inte ett julbord kan genomföras. Förbundet återkommer i frågan.

**KSAU § 157 Dnr 2021/287
Delårsbokslut Dalslands miljö- och energiförbund, DMEF 2021**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna delårsbokslut för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31 och lägga den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Dalslands Miljö- och energiförbund (DMEF) har inkommit med delårsbokslut per 31 augusti 2021.

Periodens resultat uppgår till 917 tkr, vilket innebär en positiv avvikelse gentemot budget på 1 384 tkr och härrör från Miljö- och Energikontoret.

Budgetavvikelsen för miljö- och energikontoret beror i huvudsak på följande faktorer:

- Effekter av covid-19: Hög personalfrånvaro p.g.a. VAB, statlig ersättning för trängseltillsyn, kompensation för höga sjuklönekostnader, lägre utbildningskostnader än förväntat.
- Vakans som inte kunde ersättas i tid
- Långtidssjukskrivning av personal
- Rättning av fel från tidigare års bokslut har belastat resultatet (+101 tkr).
- Extra medel avsatta för utveckling av det miljö- och energistrategiska arbetet har ännu inte använts. Dessa medel avses användas till bland annat projektet Grön infrastrukturplanering och ekosystemtjänster under 2021 och framåt.

Prognostiserat resultat för helåret 2021 är 17 tkr, vilket om detta blir en verklighet skulle innebära en positiv avvikelse jämfört med budget på 484 tkr.

Revisorerna skall varje år i samband med granskningen av delårsrapporten göra en bedömning om resultatet är förenligt med kraven på god ekonomisk hushållning. Bedömningen skall avse både finansiella mål och verksamhetsmål. Kommunallagens krav på att delårsrapporten skall behandlas i fullmäktige gäller även kommunalförbund.

Revisorerna har översiktligt granskat förbundets delårsrapport per 2021-08-31. En översiktlig granskning är väsentligt begränsad och inriktad på analys

och mindre detaljgranskning. Granskningsresultatet framgår av bifogad revisionsrapport som utarbetats av PwC.

Utifrån genomförd granskning gör revisorerna följande bedömning av förbundets delårsrapport:

- Resultatet i delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt i allt väsentligt.
- Revisorerna instämmer i direktionens bedömning av möjligheterna att nå det övergripande finansiella målet som direktionen fastställt.
- Revisorernas sammanfattande bedömning kring verksamhetsmålen är att målluppfyllelsen avseende verksamheten delvis är förenlig med direktionens fastställda mål. Revisorerna kan i sin granskning konstatera att förbundets målstyrning behöver utvecklas och att målformuleringarna bör göras mätbara och uppföljningsbara för att kunna vara vägledande för styrningen av verksamheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende Delårsbokslut Dalslands miljö- och energiförbund, 2021-11-09

Delårsbokslut 2021-08-31 för Dalslands Miljö- och Energiförbund, DMEF

Revisionsrapport avseende Delårsbokslut 2021-08-31

Revisorernas utlåtande daterad 26 oktober 2021

Beslutet skickas till

Dalslands miljö- och energiförbund
Ekonomichef

Kommunledningen
Ekonomiavdelningen
Kristina Olsson
0528-567 107
Kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Delårsbokslut 2021-08-31 för Dalslands Miljö- och energiförbund

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna delårsbokslut för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31 och lägga den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Dalslands Miljö- och energiförbund (DMEF) har inkommit med delårsbokslut per 31 augusti 2021.

Periodens resultat uppgår till 917 tkr, vilket innebär en positiv avvikelse gentemot budget på 1 384 tkr och härrör från Miljö- och Energikontoret.

Budgetavvikelsen för miljö- och energikontoret beror i huvudsak på följande faktorer:

- Effekter av covid-19: Hög personalfrånvaro p.g.a. VAB, statlig ersättning för trängseltillsyn, kompensation för höga sjuklönekostnader, lägre utbildningskostnader än förväntat.
- Vakans som inte kunde ersättas i tid
- Långtidssjukskrivning av personal
- Rättning av fel från tidigare års bokslut har belastat resultatet (+101 tkr).
- Extra medel avsatta för utveckling av det miljö- och energistrategiska arbetet har ännu inte använts. Dessa medel avses användas till bland annat projektet Grön infrastrukturplanering och ekosystemtjänster under 2021 och framåt.

Prognostiserat resultat för helåret 2021 är 17 tkr, vilket om detta blir en verklighet skulle innebära en positiv avvikelse jämfört med budget på 484 tkr.

Revisorerna skall varje år i samband med granskningen av delårsrapporten göra en bedömning om resultatet är förenligt med kraven på god ekonomisk hushållning. Bedömningen skall avse både finansiella mål och verksamhetsmål. Kommunallagens krav på att delårsrapporten skall behandlas i fullmäktige gäller även kommunalförbund.

Revisorerna har översiktligt granskat förbundets delårsrapport per 2021-08-31. En översiktlig granskning är väsentligt begränsad och inriktad på analys

Postadress
458 80 Färgelanda
Besöksadress
Allhemsvägen 5, Färgelanda

Telefon
0528-56 70 00
Fax
0528-714 76

E-post
kommun@fargelanda.se
Hemsida
www.fargelanda.se

Bankgiro
890-9269
Organisationsnummer
212000-1421

och mindre detaljgranskning. Granskningsresultatet framgår av bifogad revisionsrapport som utarbetats av PwC.

Utifrån genomförd granskning gör revisorerna följande bedömning av förbundets delårsrapport:

- Resultatet i delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt i allt väsentligt.
- Revisorerna instämmer i direktionens bedömning av möjligheterna att nå det övergripande finansiella målet som direktionen fastställt.
- Revisorernas sammanfattande bedömning kring verksamhetsmålen är att måluppfyllelsen avseende verksamheten delvis är förenlig med direktionens fastställda mål. Revisorerna kan i sin granskning konstatera att förbundets målstyrning behöver utvecklas och att målformuleringarna bör göras mätbara och uppföljningsbara för att kunna vara vägledande för styrningen av verksamheten.

Beslutsunderlag

Delårsbokslut 2021-08-31 för Dalslands Miljö- och Energiförbund, DMEF
Revisionsrapport avseende Delårsbokslut 2021-08-31
Revisorernas utlåtande daterad 26 oktober 2021

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Sammanfattning av förbundets myndighetsarbete och miljö- och energistrategiska arbetet 2021 – Bilaga till delårsbokslut för Dalsslands miljö- och energiförbund 2021

Mål- och måluppfyllelse samt status för den myndighetsrelaterade tillsynen

Tillsynsgruppens arbete har påverkats av den rådande situationen med pandemin även detta år eftersom den har medfört att viss tillsyn inte har kunnat genomföras enligt plan. I skrivande stund har restriktionerna lättat och förhoppningen är att kunna genomföra delar av den tillsyn som har fått anstå i slutet av året. Därutöver har det under perioden varit ett visst underskott av personal som också har bidragit till att arbetet inte ligger i fas med verksamhetsplanen.

Livsmedelskontroll

Livsmedelskontrollen har i möjligaste mån samordnats med tillsyn avseende trängsel på serveringsställen (covid-19).

Livsmedelskontrollen ligger väl i fas med kontrollplanen och den tidigare kontrolltidsskulden har minskat under året. Den kontrollskuld som förväntas finnas kvar vid årets slut bör endast härröra från den förskjutning av kontrolltid som uppstår till följd av att vissa verksamheter inte har årlig kontroll.

Miljöbalkstillsyn

Den styrda tillsynen, dvs den planerade tillsynen av verksamheter med en fast årlig avgift, bedöms i huvudsak kunna genomföras enligt tillsynsplanen under innevarande år.

Den behovsprioriterade tillsynen, dvs den planerade tillsynen av verksamheter som inte omfattas av årlig avgift, har dock påverkats av pandemin och ett visst personalunderskott. Detta innebär att tillsynen av bl.a. enskilda avlopp, lantbruk, strandskydd, miljöfarlig verksamhet (s.k. U-anläggningar), förorenad mark och hyresvärdar med återkommande klagomål delvis inte kunnat utföras i enlighet tillsynsplanen. Delar av nämnda tillsyn förväntas dock kunna utföras under hösten, men sannolikt kommer det finnas behov av extra resurser 2022.

Den händelsestyrda tillsynen i form av inkommande ärenden har genomförts löpande under året. Detta innefattar bl.a. ansökningar om tillstånd, anmälningsärenden, klagomål och dispenser. Nämnas kan att mängden klagomål inom strandskyddsområdet har ökat och kommer att ta ökade resurser i anspråk under året.

Det obligatoriska arbete som inte kan finansieras genom avgifter, så kallad skattefinansierad tillsyn, har i stort utförts enligt plan. Handläggningen har dock i vissa fall varit mycket tidskrävande och resurser har omlokaliseras från annan handläggning, nämnas kan:

- ett stort inflöde av remisser och enkäter från olika statliga myndigheter,
- handläggningen av två remitterade detaljplaner med risk för stor miljöpåverkan på grundvattenförekomsten Ödskölts moar samt

- arbetet med omklassningar och nya avgiftsbeslut efter införandet av den nya taxemodellen.

Mål för livsmedelskontrollen	Aktivitet/uppföljning	Status
Mål 1 Livsmedelsanläggningar som är klassade med 3 kontrolltimmar eller fler ska inspekteras minst en gång/år.	Kontinuerlig uppföljning av detaljplaneringen för livsmedelskontroll.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 2 Vid behov av uppföljande kontroll ska sådan ske senast 6 veckor efter föregående kontroll.	Kontinuerlig uppföljning.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 3 Kontroll av ny livsmedelsanläggning ska utföras senast inom 4 veckor efter att verksamheten startat.	Kontinuerlig uppföljning.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 4 För verksamheter med årlig avgift ska den genomsnittliga kontrolltiden för varje verksamhet under en treårsperiod motsvara den beslutade kontrolltiden för samma period.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 5 Verksamheter med 11 timmars kontrolltid eller mer ska ha minst en årlig revision i syfte att revidera verksamheternas system för egenkontroll.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 6 Under 2021 har offentlig kontroll utförts vid alla anläggningar för produktion av dricksvatten (mer än 100 m ³ / dygn för att bedöma att kemiska faror i råvattnet har beaktats i faroanalysen (HACCP) samt att tillräckliga åtgärder vidtagits för att eliminera eller reducera dessa faror.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 8 Under 2021 har offentlig kontroll utförts i butiker som inte är anslutna till de stora detaljhandelskedjorna för att verifiera att spårbarhet finns för färskt och fryst kött av nöt, gris samt får och lamm.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.

Mål 9 Under 2021 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att spårbarhet finns för ägg i bagerier, restauranger och butiker.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
--	---------------------------------	--

Mål för miljöbalkstillsynen	Aktiviteter/Uppföljning	Status
Mål 1 För verksamheter med årlig tillsynsavgift ska den genomsnittliga tillsynstiden för varje verksamhet under en treårsperiod motsvara den beslutade tillsynstiden för samma period.	Kontinuerlig uppföljning av detaljplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 2 Verksamheter med 8 timmar årlig tillsynsavgift eller mer ska ha minst ett tillsyntillfälle per år.	Läggs in i tillsynsplaneringen.	Målet bedöms kunna uppfyllas under innevarande år.
Mål 3 Handläggningen av ärenden rörande enskilda avlopp (tillstånd/anmälan) ska vara färdigbehandlade inom sex veckor (tillstånd/beslut ska ha upprättats). (tiden räknas från då ansökningshandlingar bedöms vara kompletta).	Uppföljning av handläggningen genom utsökning ur ärendesystemet Vision.	Målet uppnås i över 97% av ärendena. Avvikelsen beror på att vissa mer komplicerade ärenden kräver ett remissförfarande med andra myndigheter som bidrar till en förlängd handläggningstid.
Mål 4 Bristfälliga enskilda avlopp ska åtgärdas. Tillsynen ska prioriteras inom följande områden: <ul style="list-style-type: none">- Fastigheter som inte åtgärdat bristfälliga avlopp trots påminnelser.- Vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status avseende näringsämnen.- Inom samlad bebyggelse.- I anslutning till kommunala verksamhetsområden.- Där tillsyn aldrig bedrivits av enskilda avlopp och där det bedöms finnas risk för påverkan på vattendrag/sjöar, grundvatten eller dricksvatten.	Planering av tillsynen. Uppföljning via ärendesystemet Vision.	104 tillstånd om enskilda avlopp har hittills beviljats under året. Av dessa är huvuddelen förbättringsåtgärder avseende brister i befintliga avloppsanordningar.

Mål 5 Anläggningar med minireningsverk eller fosforfällor ska ha en fungerande egenkontroll. Tillsyn i intervall om 3–4 år.	Genom tillsyn.	Ingen riktad tillsyn mot minireningsverk eller fosforfällor har genomförts under året.
Mål 6 Samtliga flytgödsel- och urinbrunnar ska ha täckning för att minska avgången av kväve.	Genom tillsyn.	Ingen lantbrukstillsyn har genomförts hittills i år. Lantbrukstillsynen är huvudsakligen förlagt till senare delen av året.
Mål 7 Minska antal givna dispenser från förbudet att sprida gödsel, genom att vid tillsyn verka för att lantbrukarna planera sin spridning av gödsel så att det ej förekommer spridning vid olämpliga tillfällen. Detta för att minska belastning av näringsämnen i våra vattendrag.	Uppföljning av behandlade dispensansökningar	Inga ansökningar har hittills inkommit i år.
Mål 8 Sjöar och vattendrag ska ha goda och stabila förutsättningar i enlighet med målen för kalkningsverksamheten	Genom kalkningsuppföljning	Redovisas i helårsbokslutet
Mål 9 Radonhalten i samtliga flerbostadshus ska understiga 200 Bq senast 2022.	Kartläggning av beståndet av flerbostadshus samt tillsyn med krav på mätningar och ev. åtgärder.	Kontakt har tagits med berörda fastighetsägare gällande flerbostadshus där mätningar ännu inte skett eller där ommätning är aktuell efter utförda åtgärder. Mätperioden sträcker sig till 30 april 2022.
Mål 10 Samtliga potentiellt förorenade områden inom riskklass 1–2 ska vara åtgärdsbedömda och vid behov åtgärdade senast 2050.	Miljökontorets tillsyn samt samverkan med länsstyrelse och kommuner.	Av 23 objekt är 4 åtgärdade, vilket medför 17 %. Arbetet med prioriterade objekt kommer fortsätta påföljande år.
Mål 11 Samtliga 75 objekt som ska inventeras i branschklass 1–3 ska vara inventerade och riskklassade senast 2025.	Miljökontorets tillsyn samt samverkan med länsstyrelse och kommuner.	Inventering har påbörjats av en handfull objekt. Områden inom riskklass 1-2 har prioriterats (se ovan).

Projekt och särskilda insatser	Status
Lantbruk	Kontoret har ej medverkat i projekten p.g.a. underskott av personal.

<ul style="list-style-type: none">• Medverkan i nationellt projekt (Jordbruksverket); "Tillsyn hästverksamheter med fokus på näringsämnen".• Medverkan i nationellt projektet (Kemikalieinspektionen) om kontroll av distributörer som säljer bekämpningsmedel.	
Strandskydd Avslut av pågående strandskyddsärenden.	Handläggning sker fortlöpande av pågående strandskyddsärenden. Inflödet av nya ärenden till följd av att allmänheten uppmärksammar potentiella överträdelser av strandskyddsbestämmelserna är dock mycket stort i dagsläget.
Enskilda avlopp <ul style="list-style-type: none">• Avloppstillsyn hos fastighetsägare som trots påminnelser ännu inte åtgärdat bristfälliga enskilda avlopp eller där tidigare tillsyn visat på otillräcklig anläggning och dokumentation saknas över åtgärder.• Avloppstillsyn inom vattenskyddsområden.	Uppföljning av pågående ärenden har skett kontinuerligt under året. Handläggningen har huvudsakligen fokuserats på att följa upp och komma till avslut i just pågående ärenden. 104 nya tillstånd har hittills beviljats under 2021. Någon riktad tillsyn av enskilda avlopp inom vattenskyddsområden har inte genomförts.
Miljöskydd Tillsyn av U-verksamheter inom industriområden.	Tillsynen har ej utförts på grund av covid-19 restriktioner. I mån av tid kommer den att delvis genomföras under hösten, i övrigt framflyttad till 2022.
Förorenade områden Tillsyn av förorenade områden, bl.a. i Stigen, Färgelanda kommun.	Den riktade tillsynen av förorenade områden har varit begränsad under årets första del till följd av begränsade personalresurser. MIFO 1 är initierad för en handfull förorenade områden. Tillsynen kommer att intensifieras under hösten till följd av nyrekrytering av personal.
Hälsoskydd Tillsyn hyresfastigheter med återkommande klagomål.	Tillsynen av hyresfastigheter har ej varit möjlig att genomföra p.g.a. coronapandemin. Flyttas eventuellt till 2022.
Klagomål <ul style="list-style-type: none">• Utveckla info/rådgivning via bl.a. hemsidan för att därigenom minska behovet av information/rådgivning som sker i samband med bl.a. klagomålshantering.• Effektivisera hanteringen av klagomål så att resurserna för klagomålshantering prioriteras utifrån behov och risker samt minska resursbehovet för obefogade klagomål.	Hemsidan har uppdaterats med tydligare information om kontorets hantering av klagomål. Arbetet med att effektivisera handläggningen av klagomål pågår löpande under året.

Ledning, kansli och administration

Administrativa uppgifter har hanterats löpande. Till följd av covid-19 har arbetet med verksamhetsutveckling inte fullt ut kunnat bedrivas som planerat. Betydande insatser avseende kvalitetssäkring av uppgifter/handlingar (såväl äldre pappershandlingar som handlingar i ärendesystemet Vision) har genomförts under året. Kansliet utvecklar kontinuerligt handläggarstödet genom uppdatering och utveckling av ärendesystemet Vision. Arbete pågår med att utveckla användningen av de funktioner som finns i systemet för att underlätta handläggning och uppföljning av ärenden. Uppföljning sker av vissa ärendetyper för att följa volymer och tidsåtgång. Ombyggnationen av förbundets lokaler har krävt resurser hos framförallt ledning och kansli. Admistrationen av nämnd och direktionskräver betydande resurser. Bristerna i det nya ekonomisystemet Xledger har medfört ett merarbete för kansliet.

Det pågående utredningen kring en långsiktig utveckling av förbundets verksamhet har krävt betydande resurser under perioden.

Konkretiserade mål ledning & kansli	Aktiviteter som skall bidra till mål-uppfyllelsen	Måluppfyllelse
Mål 18. Miljönämndens beslut ska vara rättssäkra (gäller hela förvaltningen) Nyckeltal: Andel överklagade beslut där miljönämndens beslut står fast	Uppföljning av nämndbeslut som överklagats.	Fyra ärenden har avgjorts av högre instans hittills under 2021. I tre av dessa har nämndens beslut stått fast
Mål 19. Miljönämndens ärendebalans ska vara god (gäller hela förvaltningen) Nyckeltal: Antal nya ärenden i relation till avslutade ärenden	Uppföljning av nya resp. avslutade ärenden i Vision	Redovisas i helårsbokslutet
Mål 20. Finansieringen av miljönämndens myndighetsutövning ska till minst 50 % vara avgiftsfinansierad. Nyckeltal: Procent avgiftsintäkter i relation till miljönämndens kostnader för myndighetsutövning.	Uppföljning via ekonomisystem.	Redovisas i helårsbokslutet.
Mål 21. Miljönämnden ska alltid tillse att de anställda har rätt kompetens genom att dessa ges möjlighet att delta i relevanta utbildningar och/eller ta del av handböcker, vägledning och annat stödjande material inom identifierade och prioriterade områden.	Uppföljning genom översyn av kompetens och utbildningsbehov.	Kompetensutveckling sker regelbundet.

Projekt och särskilda insatser enligt TP 2020	Status
Översyn av styrdokument, rutiner och riktlinjer i förbundet	Rutiner/riktlinjer uppdateras regelbundet. Översyn av internkontrollen har påbörjats.
Ärendesystemet Vision; Kvalitetssäkring av äldre uppgifter i systemet. Utveckling av handläggarstöd, stöd för tidsredovisning, uppföljning mm.	Huvuddelen av äldre uppgifter i ärendesystemet Vision är kvalitetssäkrat, men en del återstår. Utveckling av handläggarstöd, tidsredovisning etc. pågår. Regelbunden uppföljning sker av vissa ärendetyper

Kvalitetssäkring av vissa äldre handlingar	Äldre pappershandlingar hörande till DMEK har gått igenom och kvalitetssäkrats samt förts in i ärendesystemet Vision. Arkiverade handlingar från DKKF (Håverudskontoret) ej genomgångna. Det finns fortfarande handlingar (före 2007) hos kommunerna som berör DMEK:s myndighetsarbete.
Färdigställande av dokumenthanteringsplan	Arbete med att färdigställa dokumenthanteringsplanen pågår. Det bedöms dock inte finnas resurser för att färdigställa denna under 2021.
Fortsatt utveckling av rutiner för verksamhetsutveckling, uppföljning och GDPR.	Arbete pågår avseende verksamhetsutveckling och uppföljning.
Utveckling av det systematiska arbetsmiljöarbetet	En arbetsmiljöhandbok håller på att tas fram. Arbetet har fördröjts då fokus under 2021 varit kring rutiner och riktlinjer avseende arbetsmiljö p.g.a. covid-19.
Faktureringsrutiner till följd av nytt ekonomisystem	Har ej kunnat tas fram p.g.a. brister i ekonomisystemet.

Miljö- och energistrategiskt arbete

Kommun- och förbundsgemensam inriktning av det miljö- och energistrategiska arbetet

Arbetet med att utveckla Hållbarhetskompass Dalsland har inte kunnat genomföras som avsett på grund av covid-19 och att kommunerna är i olika fas i sitt interna målstyrningsarbete.

Strategerna har medverkat i ett flertal remisser och enkätundersökningar, exempelvis Aktuell Hållbarhets kommunranking. [Strategerna har följt upp kommunernas åtgärder i det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen.](#)

Miljöledning och miljöutbildning i kommunerna

Miljöledning

Dialog kring hur miljöledningsarbetet kan integreras i kommunernas ledningssystem har fortsatt med kommunledningar och ansvariga för ledningssystemen i kommunerna.

Vidare har möten hållits med några av förvaltningscheferna i Bengtsfors, Mellerud och Dals-Eds kommun för att diskutera miljömål och förvaltningarnas hållbarhetsarbete. Dialogmöten med förvaltningarnas ledningsgrupper har eller ska planeras in under hösten.

Under våren 2021 har en hållbarhetsutbildning tagits fram tillsammans med företaget Junglemap. Utbildningen riktar sig till alla kommunanställda och är en s.k. nanoutbildning med korta lektioner varje vecka. Dals-Eds och Bengtsfors kommun har tecknat avtal med Junglemap och kommer att sprida utbildningen under hösten till kommunens verksamheter. Färgelanda och Mellerud har valt att inte delta i detta utbildningsupplägg i nuläget.

Revision

Uppföljningen av internrevisionen på Omsorg och stöd i Färgelanda 2019/2020 redovisades för förvaltningschefen och hans ledningsgrupp under början av 2021.

Energi- och klimatstrategiskt arbete

Löpande arbete i kommunernas energigrupper

Samverkan med energigrupperna har även denna vår hållits via teams på grund av coronapandemin. Arbetet med kommunernas klimatlöften fortgår och de själva bedömer att de ska kunna uppfylla de antagna löften. Förbundet har fått i uppdrag att ta fram en gemensam klimatstyrande resepolicy (Klimatlöfte 11), eftersom alla kommuner angivit att de antingen ska ta fram en policy eller uppdatera befintlig. Arbetet är tänkt att genomföras under hösten. Energigrupperna i Åmål och Färgelanda är igång.

Förbundet har påbörjat arbetet med en Dalslandsgemensam energi- och klimatstrategi tillsammans med kommunerna (även Åmål medverkar).

Energiuppföljningen för 2020 kommer att redovisas för kommunerna under hösten.

Energi- och klimatrådgivning (EKR)

Förbundet har köpt in konsult hjälp och kommer att fortsätta göra det året ut, för att stötta upp bemanningen, då det varit personalbrist under en del av året. Konsulten hanterar inkommande energi- och klimatrådgivning. Energi- och klimatrådgivningen är fortfarande av lite lägre intensitet än vanligt på grund av att energi- och klimatrådgivarna inte kunnat vistas ute bland allmänheten som normalt och inte kunnat genomföra några evenemang eller riktade insatser. Under hösten planerar energi- och klimatrådgivarna att genomföra evenemang i varje kommun, främst under Mobilhetsveckan i september. Månatliga energispärtips läggs ut på förbundets Facebook och hemsida.

Projektet Fossilfri gränsregion 2030

Projektet samordnas så långt möjligt med kommunernas energi- och klimatarbete. Projektet innehåller flera arbetspaket så som:

Biogas Fyrbodal: insatser har bl.a. gjorts för att hitta avsättning inom industrin för att öka efterfrågan på gas och på det sättet garantera avsättning för gasen. Samtidigt arbetas det runt om i kommunerna för att öka den lokalt producerade biogasen.

Fossilfria arbetsfordon: en inventering har gjorts över kommunernas olika arbetsfordon. Under hösten planeras en "prova på dag" i Trollhättan, med Trollhättans Stad som arrangör, där kommunerna i hela Fyrbodal bjuds in att provköra och testa olika maskiner och fordon.

Laddinfrastruktur: Förbundet har varit med och bidragit till en kommunövergripande strategi/plan för hur kommunerna inom fyrbodal ska kunna bedriva sitt fortsatta arbete med publik laddinfrastruktur. Projektet har genomförts genom workshops i vardera kommun.

Kommunal samlastning: delprojektet avslutades vintern 2020 och resultatet lämnades över till kommunerna för fortsatt hantering och beslut. Frågan har hanterats politiskt i respektive Dalslandskommun. Dalslandskommunerna vill inte gå vidare med projektet för nuvarande, men ser möjligheter framöver att implementera projektidén till vissa delar.

Miljöanpassad offentlig upphandling

Förbundet har samverkat med kommunernas upphandlare och deltagit på gemensamma upphandlingsmöten. Under våren har strategerna varit aktiva i upphandlingarna för diskbrumsprodukter, livsmedel, sjukvårdsprodukter och skolskjutsar.

Hållbar samhällsplanering

Arbetet med att förankra arbetssätt och principer för Dalslands katalysatorgrupp har fortgått, men aktiviteterna har begränsats på grund av coronapandemin. Kontakter och nätverk har dock underhållits och utvecklats.

Förbundet har fortsatt medverkat i arbetet med översiktsplan för både Melleruds och Dals-Eds kommuner. ÖP för Dals-Ed har i sommar varit ute på granskning och DMEK har nyligen skrivit förslag till yttrande till DMEN.

Samverkan i klimatanpassningsfrågor sker regelbundet mellan kommunerna och förbundet.

Naturvårdsplanering

Arbete pågår med en översättning till engelska av boken; Vägledning till naturen i Dalsland.

Förbundet medverkar i arbete med kommunala naturreservat i Färgelanda och Dals-Eds kommuner. Förbundet medverkar i Melleruds friluftsgrupp och är behjälplig i naturvårdsfrågor, främst kopplade till de kommunala naturreservaten.

Vattenplanering

Förbundet har medverkat i kommunernas arbete med VA-planeringsfrågor. Behov finns av ökad samverkan mellan såväl kommunerna som mellan kommunerna och förbundet.

Förbundet har deltagit aktivt i vattenrådets arbete inom förbundets geografiska område. LOVA-projektet; Lokal åtgärdssamordning i Örekilsälvens övre del drivs vidare enligt projektplanen. Dals-Eds kommun är projektägare. Samverkan i vattenmiljö- och markanvändningsfrågor sker med lokala aktörer, fiskevårdsområden, vattenråd, markavvattningsföretag etc, förbundet, Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen samt vattenexpertis från företaget Milva. Projektområdet kommer hösten 2021 att utökas till att även omfatta Valboåns vattensystem (östra delen av Örekilsälven) sedan Gullmarns vattenråd i juni beviljats LOVA-medel till ett treårsprojekt. Det innebär att en mycket stor del av Färgelanda kommun kommer att ingå i projektområdet förutom som tidigare södra delen av Dals-Eds kommun. Fokus är att i dialog ta fram förslag till åtgärder mot övergödning, erosion och stora vattenflödesvariationer. Förbundet har aktivt medverkat i processen med ansökan. Just nu pågår arbete med att skapa en gemensam projektorganisation för hela Örekilsälven, eftersom tre olika LOVA-projekt nu finns i området.

Miljö- och energikontoret medverkar i Dalslands kanals vattenvårdsförbund/vattenråd genom en sekreterarfunktion. För närvarande utreds frågan om ett utvidgat kontrollprogram längs vattendraget och en förbättring av samarbetet med vattenmyndigheterna. Skolprojektet som pågår i flera år fortsätter.

Inom Dalbergså/Holmsåns vattenråd pågår flera insatser i Teåkersälven i enlighet med åtgärdsplanen för Teåkersälven, där arbetet sker i bred samverkan mellan olika aktörer. Förbundet ansvarade för LOVA-projektet som skapade en fiskväg vid Kårud och projektet

slutredovisades våren 2021. Flera andra delprojekt pågår i Teåkersälven, tex om grumlighetens orsaker, om möjligheten till återmeandering av älven och situationen för flodpärlmusslorna.

Förbundet har avslutat och slutrapporterat pilotprojektet "Lokalt åtgärdsarbete mot övergödning i Lillån" (Vänersborgs kommun har medverkat). Förbundet har genom ansökan om LOVA-stöd utökat projektet till att omfatta hela Dalboslätten från 2021 och förlängt projekttiden till 2023-12-31. Vänersborgs kommun medverkar även i detta projekt. Referensgrupp och arbetsgrupp finns för projektet. Projektet nätverkar lokalt, regionalt och nationellt. Ett stort antal markägare är intresserade av samverkan och åtgärder. Förbundet har inom ramen för dessa projekt även utverkat medel för ytterligare åtgärder via LOVA-stöd och stöd från Vattenmyndigheten. Genom dessa stöd har bl.a. en inventering av lämpliga lägen för våtmarksanläggningar och fosfordammar upphandlats och genomförts. Inventeringen redovisar 38 lämpliga områden för vattenvårdande åtgärder. Fokus i projektet 2021 har varit att få till stånd åtgärder utifrån inventeringen som gjordes 2020. Anmälan om vattenverksamhet har utförts för fyra lägen på platser där god vattenrenande effekt bedöms uppstå. Dessa handläggs hos Länsstyrelsen för tillfället. Fler anmälningar/åtgärder planeras utföras under hösten 2021. Även under år 2021 har projektet varit tvunget att anpassats och i viss utsträckning reduceras till följd av covid-19 (exempelvis så har fysiska dialoger på plats hos lantbrukare inte varit lämpliga att utföra p.g.a. covid-19). Under hösten 2021 (när restriktionerna hävs) bedöms dock projektet kunna bedrivas vidare som planerat.

Förbundet deltar i samverkan kring "Vänerfrågor" med Vänerens vattenråd/vattenvårdsförbundet och Melleruds, Vänersborgs och Åmåls kommuner.

Förbundets strateger har i år skrivit yttrande till DMEN och kommunerna över Vattenmyndighetens (i Västerhavets vattendistrikt) omfattande förslag till ny förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för 2022–2027. I yttrandet framförs behov av ökade insatser och statlig finansiering i vattenvårdsarbetet.

Dalsslands Miljö
& Energiförbund

org.nr.

222000-0877

Delårsbokslut 2021-08-31

Innehållsförteckning

	Sida
Förvaltningsberättelse	
Förbundets ändamål och organisation	2
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	4
Händelser av väsentlig betydelse	5
Styrning och uppföljning av förbundets verksamhet	6
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	6
Balanskravsresultatet	10
Väsentliga personalförhållanden	11
Förväntad utveckling	11
Ekonomisk redovisning	
Resultaträkning	13
Balansräkning	14
Finansieringsanalys	15
Notförteckning	16
Bilaga	
Sammanfattning av förbundets myndighetsarbete och miljö- och energistrategiska arbete.	

Förbundets ändamål och organisation

Förbundet ägs av kommunerna; Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud. Förbundets syfte och ändamål regleras i förbundsordning för Dalsslands miljö- och energiförbund. Förbundet har följande inriktning:

- Förbundets operativa samverkansområde är inriktat mot miljö- och energifrågor.
- Förbundet ska vara en juridisk plattform för gemensamma avtal m m.

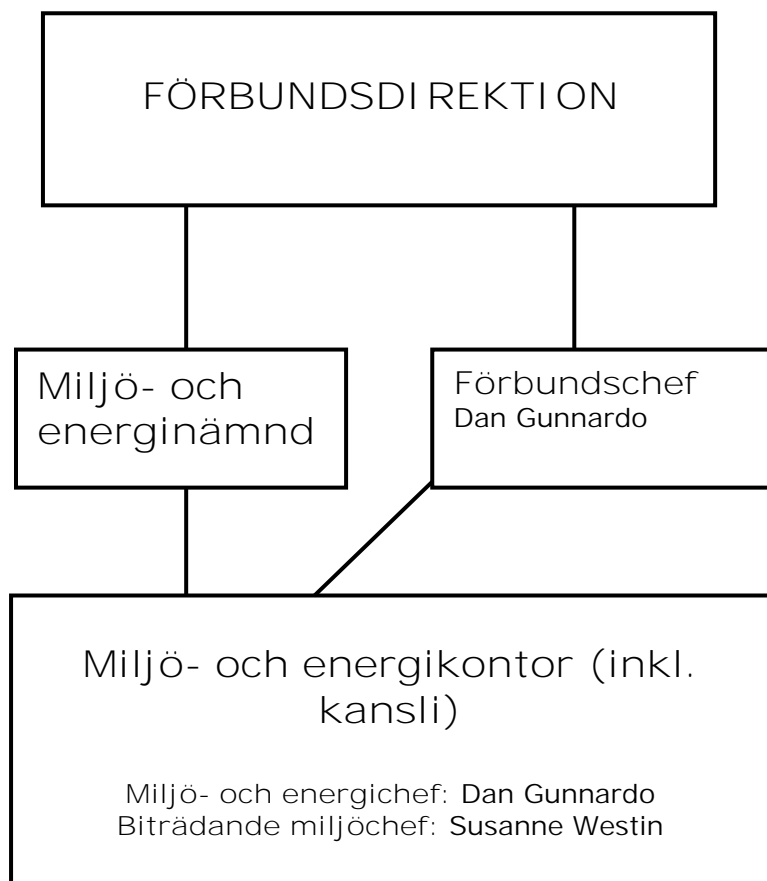
Förbundet har två politiska nivåer enligt följande:

- Förbundsdirektionen: Direktionens roll regleras i förbundsordningen. Direktionen fastställer budgetram utifrån den ram som medlemmarna enats om. Direktionen fastställer också inriktningen av det miljö- och energistrategiska arbetet.
- Miljö- och energinämnden: Nämndens roll regleras i nämndens reglemente. Nämnden ansvarar för det lagreglerade arbetet inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt livsmedelskontroll. Nämnden är anställningsmyndighet för personalen inom miljö- och energikontoret och har med vissa undantag (faller då på direktionen) även personal- och arbetsmiljöansvar för verksamheten.

Förbundets tjänstemannaorganisation leds av förbundschefen och är utformad enligt följande (se även organisationsstruktur nedan):

- Miljö- och energikontor: Här finns miljö-/energi- och klimatstrateger, samordnare, miljö- och hälsoskyddsinspektörer, livsmedelsinspektörer samt kansli. Personalen arbetar med såväl myndighetsfrågor, strategiska frågor och administration. Förbundschefen är tillika miljö- och energichef. Under 2021 har en funktion som biträdande miljöchef inrättats. Den biträdande miljöchefen har operativt ansvar för myndighetsarbetet.

Löne- och ekonomiadministration (stöd vid bokslut, budget, ekonomiuppföljning, löneadministration), HR-stöd och IT-stöd köps externt av Melleruds kommun.

Figur: Organisationsstruktur Dalarnas miljö- och energiförbund

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Identifierade risker och konsekvensbeskrivning

Nedanstående risker av betydelse för förbundet har identifierats:

- Coronapandemin
- Förändrat uppdrag
- Kompetent personal
- Kommunbidrag
- Taxor

Se analys av riskerna i tabell nedan

Identifierad risk	Beskrivning	Hantering av risk
Omvärldsrisk		
Coronapandemin	Om strikta restriktioner återinförs finns risk för att såväl tillsyn som projektdrift försvåras och påverkas kvalitativt. Risk även för intäktsbortfall	- God omvärldsbevakning - Anpassning och utveckling av arbetsmetodik - Långsiktig planering
Förändrat uppdrag	Förändrade krav/riktlinjer från centrala myndigheter och/eller förändrad lagstiftning	- God omvärldsbevakning för proaktivt arbetssätt - Anpassning och verksamhetsutveckling - Kompetensutveckling - Samverkan med värdkommuner och andra miljökontor
Verksamhetsrisk		
Kompetent personal	Svårigheter att hitta kompetent personal varför det är viktigt att minimera personalomsättningen	- God arbetsmiljö - Förutsättningar för gott ledarskap - Stimulerande och utvecklande arbetsuppgifter - God löneutveckling
Kommunbidrag	Ej uppräknade kommunbidrag innebär risk för reduceringar avseende; hållbarhetsarbetet, kompetensstöd till värdkommunerna, försämrad service, återbetalning av projektmedel.	- Utveckling av förbundets syfte och ändamål - Effektivisering genom utvecklad samverkan mellan värdkommuner - Ökad finansiering av verksamheten via projektmedel - Ökad samverkan med externa aktörer - Prioriteringar
Taxor	Utebliven anpassning av taxor till kostnaden för lagstadgad tillsyn ger risker som ovan men medför också att gällande lagstiftning inte efterlevs samt riskerar en urholkning av myndighetsrollen.	- Taxor anpassas till kostnaden för lagstadgad tillsyn - Ökad kostnadseffektivitet

Händelser av väsentlig betydelse

- Coronapandemin har påverkat förbundets verksamhet i betydande utsträckning. I synnerhet myndighetsarbetet men även det strategiska arbetet har anpassats i syfte att förhindra smittspridning och skydda såväl personal som verksamhetsutövare och allmänhet. Miljö- och energikontoret har även utfört tillsyn enligt *lagen om åtgärder mot trängsel på serveringsställen*. Stor vikt har lagts på interna riktlinjer för att driva verksamheten på ett sätt som inte innebär risk för smitta hos personalen.
- Till följd av situationen med coronapandemin är delar av det myndighetsrelaterade arbetet men även delar av det strategiska arbetet inte i fas med gällande verksamhetsplaner. Till följd av lättade restriktioner under hösten bedöms delar av detta kunna genomföras under hösten. En viss tillsynsskuld avseende det myndighetsreglerade arbetet förväntas dock komma att överföras till 2022. Detta kommer kräva ett behov av extra resurser 2022.
- En funktion som biträdande miljöchef har inrättats under året. Den biträdande miljöchefen har operativt ansvar för förbundets myndighetsarbete. Funktionen innebär en avlastning för förbundschefen och ger förutsättningar för att utveckla såväl myndighetsarbetet som det strategiska arbetet.
- Utredningen kring förbundets fortsatta utveckling har bedrivits intensivt under perioden. Slutrapport från utredningen förväntas färdigställd i oktober 2021.
- Miljö- och energikontoret har fortsatt sitt arbete med att utveckla verksamheten bl.a. genom att upprätta hanteringsrutiner för att effektivisera handläggningen av klagomål.
- Miljö- och energikontoret har fått lägga betydande resurser inom så kallad skattefinansierad tillsyn (tillsyn som inte är möjlig att avgiftsfinansiera) avseende förorenade områden, bl.a. till följd av ett stort inflöde av remisser och enkäter från statliga myndigheter samt till följd av resurskrävande detaljplaneärenden.
- Miljö- och energikontoret har konstaterat ett ökat inflöde av klagomål avseende strandskyddsöverträdelser. Dessa bedöms komma att ta ökade resurser i anspråk under hösten.
- Förbundet har beviljats LONA-stöd till projektet Grön infrastrukturplanering. Projektet löper t.o.m. 2024-12-31 samt LOVA-stöd till projektet för åtgärdssamordning kring Valboån. Projektet kommer fortgå under drygt tre år.
- Förbundet har under året tagit fram en hållbarhetsutbildning riktad till personal anställd i kommunerna.

En sammanfattning av förbundets myndighetsarbete och miljö- och energistrategiska arbete 2021 redovisas som bilaga till delårsboksutlåt.

Styrning och uppföljning av förbundets verksamhet

Verksamhetens omfattning

Dalsslands miljö- och energiförbunds verksamhet bedrivs i enlighet med fastställd förbundsordning i samverkan med förbundets värdkommuner och omfattar ca 24 heltidstjänster. Dalsslands miljö- och energiförbund är huvudman för verksamheten. Verksamheten ska genom en effektiv och riskbaserad tillsyn, samt miljö- och energistrategiskt arbete bidra till ett hållbart samhälle. Globala, nationella och regionala miljömål ska implementeras i miljö- och energikontorets arbete och genomsyra både den operativa tillsynen, övrig tillsyn samt det miljö- och energistrategiska arbetet. Det energi- och klimatstrategiska arbetet samt energi- och klimatrådgivningen innefattar även Åmåls kommun.

Styrning och uppföljning av verksamheten

Det myndighetsreglerade arbetet styrs av gällande lagstiftning. Dalsslands miljö- och energinämnd är ansvarig för det myndighetsreglerade arbetet. Resursbehovet för det myndighetsreglerade arbetet fastställs av nämnden i form av en lagreglerad resursbehovsutredning. Prioriteringar, målsättningar och inriktningar av det myndighetsreglerade arbetet fastställs årligen av nämnden i form av en tillsyns- respektive kontrollplan. Uppföljning sker löpande genom återrapporteringar till nämnden samt via del- och helårsbokslut.

Inriktningen av det miljö- och energistrategiska arbetet beslutas av förbundets direktion i samverkan med värdkommunerna och miljö- och energinämnden. Inriktningen fastställs i en årlig verksamhetsplan. Uppföljning sker löpande genom återrapporteringar till direktionen samt via del- och helårsbokslut.

Direktionen fastställer budget för förbundet inom den ram som värdkommunerna enats om. Kommunbidrag till förbundet beslutas av respektive kommuns kommunfullmäktige. Nämnden föreslår taxor för nämndens verksamhet till direktionen. Direktionen beslutar om rekommenderade taxor till respektive kommuns kommunfullmäktige. Internkontroll för förbundets verksamhet fastställs och redovisas årligen till såväl nämnd som direktion.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska förbundet ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. För ekonomin och verksamheten ska anges mål och riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Avstämning av god ekonomisk hushållning

Förbundets verksamheter skall bedrivas med god ekonomisk hushållning. Det innebär att förbundet ska ha en hög ekonomisk medvetenhet bland chefer och medarbetare samt att uppsatta mål för verksamheterna följs och ger de effekter som önskas från förbundets uppdragsgivare.

Ur ett finansiellt perspektiv betyder god ekonomisk hushållning att vi har att hålla oss till de ramar som våra medlemskommuner samt externa finansiärer beslutat om och samtidigt ha kontroll över kassalikviditeten.

För delåret 2021 är förbundets nettoresultat respektive budgetavvikelse

- Nettoresultat: + 917 tkr.
- Budgetavvikelse: + 1 384 tkr.

Ekonomi/finans

Ansvarig: Dan Gunnardo

Ansvar: 1010

Belopp i tkr	Delår 2021	Budget 2021	Prognos 2021	Delår 2020
Verksamhetens intäkter	8 180	0	0	11 419
Finansiella intäkter	0	0	0	0
Summa intäkter	8 180	0	0	11 419
Kostnader				
Personalkostnader	2 479	0	0	429
Övriga kostnader	5 701	0	0	10 986
Finansiella kostnader	0	0	0	4
Summa kostnader	8 180	0	0	11 419
Årets resultat	0	0	0	0

Miljö och energikontoret

Ansvarig: Dan Gunnardo

Ansvar: 2010

Belopp i tkr	Delår 2021	Budget 2021	Prognos 2021	Delår 2020
Verksamhetens intäkter	11 558	17 307	17 171	11 319
Intäkter kalkning	116	0	3 622	0
Finansiella intäkter	4	0	0	1
Summa intäkter	11 678	17 307	20 793	11 321
Kostnader				
Personalkostnader	8 852	14 345	13 953	8 047
Övriga kostnader	1 841	3 429	3 111	1 446
Kostnader kalkning	62	0	3 711	803
Finansiella kostnader	6	0	0	10
Summa kostnader	10 761	17 774	20 775	10 306
Årets resultat	917	-467	17	1 015

Ekonomisk analys

Budgetavvikelsen för miljö- och energikontoret beror i huvudsak på följande faktorer:

- Effekter av covid-19: Hög personalfrånvaro p.g.a. VAB, statlig ersättning för trängseltillsyn (+204 tkr), kompensation för höga sjuklönekostnader, lägre utbildningskostnader än förväntat.
- Vakans som inte kunde ersättas i tid (person som slutade hade endast en månads uppsägningstid)
- Långtidssjukskrivning av personal under vår och sommar (personen är nu tillbaka i tjänst)
- Rättning av fel från tidigare års bokslut har belastat resultatet (+101 tkr).
- Extra medel avsatta för utveckling av det miljö- och energistrategiska arbetet (467 tkr) har ännu inte använts. Dessa medel avses användas till bl.a. projektet Grön infrastrukturplanering och ekosystemtjänster under 2021 och framåt.

Förväntad ekonomisk utveckling för helåret 2021:

- Åtgärder har vidtagits för att stärka resurserna hos miljö- och energikontoret. Avtal har upprättats med konsult för insatser inom energi- och klimatområdet (framförallt energi- och klimatrådgivning). Extra personal har anställts inom myndighetsområdet.
- Föräldraledig personal kommer åter i tjänst under hösten 2021.

- De extra medel som avsatts för utveckling av det miljö- och energistrategiska arbetet kommer inte att förbrukas under 2021 (möjligen en mindre del). Miljö- och energikontoret avser anhålla om att få använda dessa medel 2022 och framåt.
- Miljö- och energikontoret undersöker just nu möjligheterna att ytterligare förstärka resurserna inom myndighetsarbetet via konsult.

Till följd av åtgärderna för att stärka miljö- och energikontorets resurser förväntas resultatet vid årets slut uppgå till ca + 17 tkr (+ 484 tkr i relation till budget). Realiseras konsultstödet inom myndighetsarbetet så förväntas resultatet uppgå till ca – 150 tkr (+ 334 tkr i relation till budget).

Sammanfattande avstämning av verksamhetsmål och utförandet av verksamheten

Utförandet av myndighetsuppdraget och det strategiska arbetet

Både myndighetsarbetet och det strategiska arbetet har påverkats i betydande omfattning av covid-19 eftersom det medfört att viss tillsyn inte kunnat genomföras enligt plan samt att det strategiska arbetet har behövt anpassas utifrån situationen. I skrivande stund är restriktionerna på väg att lättas och förhoppningen är att kunna genomföra delar av den tillsyn som har fått anstå i slutet av året.

Livsmedelskontrollen ligger väl i fas med kontrollplanen och den tidigare kontrolltidsskulden har minskat under året.

Den styrda tillsynen enligt miljöbalken, dvs den planerade tillsynen av verksamheter med en fast årlig avgift, bedöms i huvudsak kunna genomföras enligt tillsynsplanen under innevarande år.

Den behovsprioriterade tillsynen, dvs den planerade tillsynen av verksamheter som inte omfattas av årlig avgift, har dock påverkats av pandemin och ett visst personalunderskott och har delvis inte kunnat utföras enligt tillsynsplanen. Delar av nämnda tillsyn förväntas dock kunna utföras under hösten, men sannolikt kommer det finnas behov av extra resurser 2022.

Inkommande ärenden (händelsestyrda tillsyn) har hanterats löpande. Det bör nämnas att mängden klagomål inom strandskyddsområdet har ökat och kommer att ta ökade resurser i anspråk under resten av året. Den skattefinansierade tillsynen (obligatoriskt arbete som inte kan finansieras genom avgifter) har i stort utförts enligt plan. Delar av denna tillsyn har dock varit mycket tidskrävande och resurser har omlokaliserats från annan handläggning.

Det miljö- och energistrategiska arbetet har i huvudsak utförts enligt plan, men anpassats utifrån situationen med covid-19. Vissa av projekten har krävt omdisponeringar/anpassningar till följd av covid-19, men bedöms kunna genomföras enligt gällande projektvillkor. Arbetet med att utveckla processen kring Hållbarhetskompass Dalssland har inte kunnat utföras enligt plan på grund av covid-19 samt då kommunerna varit i olika faser för integration av miljöledningsfrågorna i sina styr- och ledningssystem.

Projektmedel har beviljats för LONA-projektet; Grön infrastrukturplanering samt LOVA-projektet; Åtgärdssamordning kring Valboån. Statligt stöd för energi- och klimatrådgivning i värdkommunerna + Åmål har beviljats för perioden 2021-2022.

Förbundet har tagit fram en hållbarhetsutbildning riktad till värdkommunernas personal.

Förbundet har samverkat med värdkommunerna kring klimatlöften samt fortsatt sin medverkan i projektet; Fossilfri gränsregion 2030.

En utförlig redovisning av myndighetsuppdraget och det strategiska arbetet redovisas i bilaga 1.

Balanskravsresultat

Balanskravet är lagstadgat enligt kommunallagen och innebär att intäkterna måste överstiga kostnaderna. Ett negativt balanskravsresultat ska regleras under de närmast följande tre åren.

År/Tkr	Prognos		
	2021	2020	2019
Årets resultat enligt resultaträkningen	17	1 684	418
- Samtliga realisationsvinster	0	0	0
+ Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0
+ Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0
-/+ Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	17	1 684	418
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserven	0	0	0
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserven	0	0	0
= Årets balanskravsresultat	17	1 684	418

Väsentliga personalförhållanden

Antal anställda

	2021-12-31		2020-12-31	
	Antal	varav män	Antal	varav män
Miljö- och energikontor inkl kansli (fast anställda)	25	5	23	5
Summa	25	5	23	5

Förväntad utveckling

Faktorer som påverkar förbundets utveckling i form av möjligheter, förväntningar och kända förhållanden

- En utredning om förbundets fortsatta utveckling pågår. Resultatet av denna utredning kommer att ha stor inverkan på den förväntade utvecklingen av förbundet. Utredningen bedöms också ha inverkan på värdkommunernas förväntade utveckling. En eventuell utvidgning av förbundets uppdrag genom att lämpliga funktioner inom värdkommunerna samordnas inom förbundets ram, bedöms kunna ge möjligheter till samordningsvinster, kostnadseffektivisering, stärkt kompetens, förbättrad service och ett mer proaktivt arbetssätt. Även en utvecklad samverkan mellan värdkommunerna kring frågor där förbundets medverkan förväntas och/eller är viktig har betydelse för förbundets fortsatta utveckling. En sådan utvecklad samverkan mellan värdkommunerna ger förbundet möjlighet att optimera sina resurser i kommungemensamma processer istället för att driva sådana processer enskilt i varje kommun. I nämnda utredning ska även en översyn av ekonomiska grundprinciper, ansvar, roller, uppdrag och förväntningar mellan förbundet och värdkommunerna tydliggöras. Ett tydliggörande av dessa faktorer har stor betydelse för förbundets fortsatta utveckling.
- Kommunbidragen till förbundet ligger idag på samma nivå som 2019. I budgetprocessen för 2021 tilläts heller inte någon uppräknings av förbundets taxor för att kompensera för de reella kostnaderna som finns för den lagstadgade tillsyn som är ett av förbundets kärnuppdrag. Om sådana ställningstaganden skulle fortsätta riskerar det att leda till en successiv nedmontering av förbundets möjligheter att klara sitt uppdrag. Att inte ha en tillräcklig kostnadstäckning för den lagstadgade tillsynen via taxan är inte heller förenligt med gällande lagstiftning och riskerar att leda till en urholkad myndighetsfunktion. Det är angeläget att fortsatta principer kring dessa frågor klargörs i utredningen av förbundets fortsatta utveckling.
- En fortsatt utveckling av såväl förbundet som värdkommunerna kring faktorer/områden där varken förbundet eller värdkommunerna har full rådighet, men som är viktiga för en fortsatt utveckling av förbundet och värdkommunerna, kräver utvecklad samverkan med externa aktörer. Möjligheterna att ta fram

gemensamma processer och arbetssätt mellan såväl värdekommunerna som mellan värdekommunerna och förbundet för en utvecklad och strukturerad samverkan med externa aktörer, bedöms ha stor betydelse för den förväntade utvecklingen för såväl förbundet som värdekommunerna.

- Förbundets värdefullaste tillgång är kompetent personal och det är avgörande att ha fortsatt tillgång till sådan för förbundets fortsatta utveckling. En viktig faktor för fortsatt tillgång till kompetent personal bedöms vara de framtida förutsättningarna för förbundet. I det sammanhanget bedöms det vara viktigt att frågor avseende förbundets fortsatta utveckling präglas av en samsyn kring behovet av samverkan och värdet av kompetent personal samt vilja till just utveckling även i ekonomiskt ansträngda situationer.

Resultaträkning

Belopp i tkr		Delår 2021	Budget 2021	Prognos 2021	Delår 2020
Verksamhetens intäkter	Not 2	18 007	17 307	20 793	23 264
Verksamhetens kostnader	Not 3	-16 998	-17 774	-20 775	-21 834
Avskrivningar	Not 4	0	0	0	-403
Verksamhetens nettokostnader		1 009	-467	17	1 027
Finansiella intäkter	Not 5	4	0	0	1
Finansiella kostnader	Not 6	-7	0	0	-15
Resultat efter finansiella poster		1 006	0	0	1 014
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat		1 006	-467	17	1 014

Nettoresultat

Belopp i tkr	Delår 2021	Budget 2021	Prognos 2021	Delår 2020
Miljö- och energikontoret	917	-467	17	1 015
Avslutade driftprojekt	89			
Summa	1 006	-467	17	1 015

Balansräkning

Belopp i tkr		Delår 2021	Bokslut 2020
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar		0	0
Finansiella anläggningstillgångar	Not 7	3 646	4 375
Summa anläggningstillgångar		3 646	4 375
Omsättningstillgångar			
Fordringar	Not 8	8 211	6 975
Kassa och bank	Not 9	11 043	3 898
Summa omsättningstillgångar		19 254	10 873
SUMMA TILLGÅNGAR		22 900	15 248
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	Not 10	5 275	5 369
varav årets resultat		1 006	1 684
Skulder			
Långfristiga skulder	Not 11	0	0
Kortfristiga skulder	Not 12	17 625	9 879
Summa skulder		17 625	9 879
S:A EGET KAPITAL OCH SKULDER		22 899	15 248
Soliditet		23.0%	35.2%

Finansieringsanalys

Belopp i tkr		Delår 2021	Delår 2020
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Årets resultat	Not 9	1 006	1 014
Utbetalning del av föregående års resultat till medlemskommuner		-1 100	
Justering för av- och nedskrivningar		0	0
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>		-94	1 014
Ökning (-)/minskning(+) kortfristiga fordringar	Not 8	-1 236	-2 706
Ökning (+)/minskning(-) kortfristiga skulder	Not 12	7 746	4 408
Kassaflöde från den löpande verksamheten		6 416	2 715
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Investering i materiella anläggningstillgångar		0	0
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar		0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		0	0
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Nyupptagna lån		0	0
Amortering av skuld		0	0
Ökning av långfristiga fordringar		0	0
Minskning av långfristiga fordringar	Not 7	729	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		729	0
Periodens kassaflöde		7 145	2 715
Likvida medel vid årets början		3 898	5 777
Likvida medel vid periodens slut		11 043	8 492

Notförteckning

Not 1 Redovisningsprinciper

Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts i delårsrapporten 2021 som i den senaste årsredovisningen.

Delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning vilket bland annat innebär att:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras förbundet och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

I slutet av 2019 slutade servern, där ekonomisystemet var installerat att fungera. För att kunna upprätta ett bokslut och årsredovisning återskapades redovisning baserat på kända saldon fram till i början av december. Bokslutet upprättades sedan efter dessa resultatsaldon och med återskapade fordringar och skulder. Vid avstämning uppdagades att ingående balans blivit felaktig på 101 tkr. Felet bedöms inte som väsentligt och intäkterna har bokförts i år och belastar därmed 2021 års resultat.

Pensioner

Förpliktelse för pensionsåtaganden för anställda i förbundet är beräknade enligt RIPS19.

Notförteckning

Belopp i tkr	Delår 2021	Delår 2020
Not 2 Verksamhetens intäkter		
Årsavgifter tillsyn	1 866	1 819
Tillsyns- och prövningsavgifter	1 398	1 422
Bidrag kalkning	116	0
Kommunavgift nämnd och miljökontor - Bengtsfors	2 206	2 208
Kommunavgift nämnd och miljökontor - Dals Ed	1 091	1 093
Kommunavgift nämnd och miljökontor - Färgelanda	1 515	1 508
Kommunavgift nämnd och miljökontor - Mellerud	2 100	2 103
Bidrag energisamverkan (VHT 2251)	588	588
Bidrag energimyndighet (VHT 2251)	449	461
Intäkter lönesystem HR+	766	1 320
Intäkter implementering HR-system	3 144	1 285
Intäkter ekonomisystem Agresso	0	620
Intäkter VA-system	188	301
Intäkter plan/bygg-system	186	90
Periodiserad ej fakturerat ekonomisystem Xledger	1 391	7 309
Extern finansiering av projekt hos miljökontoret	569	526
Övriga intäkter	346	612
Avslutade driftprojekt	90	0
S:a verksamhetens intäkter	18 007	23 264
Not 3 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	9 294	8 902
Hyror	348	347
Material	219	34
Köpta tjänster	6 327	11 029
Övriga kostnader	810	1 523
S:a verksamhetens kostnader	16 998	21 834
Not 4 Avskrivningar		
Avskrivning ekonomisystem	0	0
Avskrivning Löne/PA-system	0	403
S:a avskrivningar	0	403

*Avskrivning enligt plan grundas på inventariernas ursprungliga anskaffningsvärde och fördelas över den beräknade nyttjandeperioden, affärssystem 10 år och övriga inventarier 5 år
Avskrivningarna för lönesystem HR+ blev helt avskrivna under 2020*

Notförteckning

Belopp i tkr	Delår 2021	Delår 2020
Not 5 Finansiella intäkter		
Ränteintäkter kundfordringar	4	1
Valutakursvinster	0	0
S:a finansiella intäkter	4	1
Not 6 Finansiella kostnader		
Dalalands Sparbank Ekonomisystem	0	0
Dalalands Sparbank Löne/PA-system	0	2
Dalalands Sparbank bibliotekssystem	0	0
Övriga räntekostnader	1	3
Övriga finansiella kostnader	6	9
S:a finansiella kostnader	7	15
Not 7 Finansiella anläggningstillgångar		
Långfristiga fordringar	3 646	202
S:a finansiella anläggningstillgångar	3 646	202
Not 8 Kortfristiga fordringar		
Kortfristig del av långfristig fordran	1 094	0
Kundfordringar	1 641	540
Skattekonto	161	9
Moms	208	399
Lönefordran	0	-25
Förutbetalda hyror	0	30
Förutbetalda kostnader	247	168
Upplupna intäkter	4 860	9 586
Periodiseringsfordringar	0	0
S:a kortfristiga fordringar	8 211	10 707
Not 9 Kassa och bank		
Bank	11 043	8 492
S:a kassa och bank	11 043	8 492

Notförteckning

Belopp i tkr	Delår 2021	Delår 2020
Not 10 Eget kapital		
Ingående eget kapital enligt fastställd balansräkning	5 369	3 685
Justering ingående eget kapital	-1 100	0
Årets resultat	1 006	1 014
Utgående balans eget kapital	5 275	4 699
<i>- varav saldo Hållbar utveckling Väst</i>		
Ingående värde	0	363
Årets resultat	0	0
Utgående värde	0	363
<i>- varav saldo Miljönämnd</i>		
Ingående värde	5 369	3 323
Justering ingående eget kapital	-1 100	0
Årets resultat	1 006	1 014
Utgående saldo	5 275	4 337
Not 11 Långfristiga skulder		
Ingående skuld	0	760
Nya lån	0	0
Amortering inom 1 år, återföring		0
Amortering enligt plan	0	-457
S:a långfristiga skulder	0	303
Kreditgivare		
DS Löne/PA system	0	303
S:a kreditgivare	0	303
Not 12 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	1 115	1 798
Kommande års amortering	0	0
Utgående moms	318	0
Arbetsgivaravgifter/ kollektiva avgifter	460	430
Preliminärskatt	228	233
Semesterlöneskuld	561	428
Pensionskostnader individuell del	339	336
Särskild löneskatt individuell del	507	336
Övriga kortfristiga skulder	241	19
Inkomstförskott	13 857	10 818
S:a kortfristiga skulder	17 625	14 398
<i>Beviljad checkkredit 6000 tkr.</i>		
Not 13 Överskottsfond, tjänstepensioner		
Överskottsmedel	0	0
S:a överskottsfond	0	0

Kommunfullmäktige i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, och Mellerud kommuner

Direktionen i Dalslandskommunernas kommunalförbund

Utlåtande avseende delårsrapport 2021

Revisorerna skall varje år i samband med granskningen av delårsrapporten göra en bedömning av om resultatet är förenligt med kraven på god ekonomisk hushållning. Bedömningen skall avse både finansiella mål och verksamhetsmål. Kommunallagens krav på att delårsrapporten skall behandlas i fullmäktige gäller även kommunalförbund.

Enligt kommunallagen 11 kap 5 § skall budgeten innehålla en plan för verksamheten och ekonomi under budgetåret. Mål och riktlinjer som har betydelse för god ekonomisk hushållning skall anges för såväl verksamhet som ekonomi.

Vi har översiktligt granskat förbundets delårsrapport per 2021-08-31. En översiktlig granskning är väsentligt begränsad och inriktad på analys och mindre på detaljgranskning. Granskningsresultatet framgår av bifogad revisionsrapport som utarbetats av PwC.

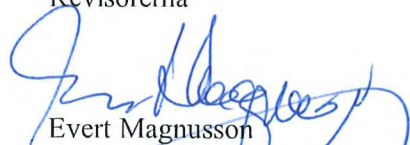
Utifrån genomförd granskning gör vi följande bedömning av förbundets delårsrapport:

- *Resultatet i delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt i allt väsentligt.*
- *Vi instämmer i direktionens bedömning av möjligheterna att nå det övergripande finansiella målet som direktionen fastställt.*
- *Vår sammanfattande bedömning kring verksamhetsmålen är att måluppfyllelsen avseende verksamheten delvis är förenlig med direktionens fastställda mål. Vi kan i vår granskning konstatera att förbundet målstyrning behöver utvecklas och att målformuleringarna bör göras mätbar och uppföljningsbara för att kunna vara vägledande för styrningen av verksamheten.*

*Dis
SLO/*

DALSLANDS MILJÖ & ENERGIFÖRBUND

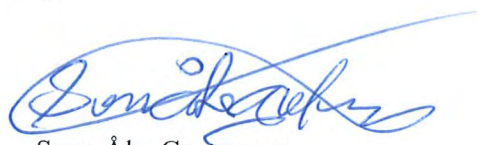
Revisorerna

Evert Magnusson

Torgny Arvidsson

Sven-Åke Gustavsson

Johan Lorentzon

Thomas Glue

Deltagare

DALSLANDS MILJÖ OCH ENERGIFÖRBUND 222000-0877 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2021-11-03 08:07:45 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: THOMAS GLUE

Datum

Thomas Glue
Förtroendevald revisor

Leveranskanal: E-post

Granskning av delårsrapport 2021

Dalshands Miljö och Energiförbund

Projektledare Lars Dahlin

Projektmedarbetare Daniel Brandt

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer översiktligt granskat förbundets delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning per revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning	
Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?	Ja	
Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?	Delvis	

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Lagens krav och god redovisningssed	4
lakttagelser	4
Bedömning	4
God ekonomisk hushållning	4
lakttagelser	4
Bedömning	4

Inledning

Bakgrund

Revisorerna ska behandla minst en delårsrapport per år. I samband med direktionens behandling av delårsrapporten ska även revisorerna bedöma resultatet i delårsrapporten. Denna granskning utgör underlag för det utlåtande som revisorerna ska lämna till fullmäktige i respektive medlemskommun.

Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret och den ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av förbundets verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång.

Revisionsobjekt är styrelsen som är ansvarig för delårsrapportens upprättande. Vårt ansvar är att granska delårsrapporten utifrån god sed.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Revisionskriterier

Granskningen av delårsrapporten omfattar:

- Översiktlig granskning av den finansiella delen av delårsrapporten per 2021-08-31,
- Förvaltningsberättelsens innehåll,
- Hur förbundet redovisar hur väl det prognostiserade resultatet är förenligt med målen för god ekonomisk hushållning (finansiella och verksamhetsmässiga mål).

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisorerna (SKYREV). Granskningen sker genom analytisk granskning och intervjuer med nyckelpersoner som är ansvariga för delårsrapportens upprättande.

En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god redovisningssed i övrigt har. Detta PM är skrivet i avvikelseform och omfattar våra mest väsentliga iakttagelser och bedömningar.

Den granskade delårsrapporten fastställdes av direktionen 2021-10-07.

Rapportens innehåll har sakgranskats av förbundschef och ekonom.

Granskningsresultat

Lagens krav och god redovisningssed

lakttagelser

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti. Resultatet för perioden uppgår till 917 tkr. Styrelsen har överlämnat rapporten inom lagstadgad tid till medlemskommunernas fullmäktige.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten för 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.

God ekonomisk hushållning

lakttagelser

Mål

I delårsrapporten görs en avstämning mot årsprognosen avseende förbundets finansiella mål som fastställts i budget 2021.

Av redovisningen framgår att ett av de finansiella målen bedöms uppfyllas utifrån prognosen. Det andra finansiella målet saknar mätbart värde och kan därmed inte bedömas.

Av redovisningen framgår att 14 av 24 verksamhetsmål prognostiseras att uppfyllas, två verksamhetsmål prognostiseras att inte uppfyllas, 8 av verksamhetsmålen saknar mätvärde.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2021.

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara delvis förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt i budget 2021.

2021-10-11

Lars Dahlin

Tomas Elander

Uppdragsledare

Granskningsansvarig

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Dalslands Miljö och Energiförbunds revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

KSAU § 166 Dnr 2021/305
Delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendet lyfts för beslut vid kommunstyrelsens sammanträde utan beredning i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Ärendebeskrivning

Beslutsunderlag för vidare hantering avseende delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021 har inkommit 2021-11-16. Med anledning av att det sista sammanträdet för kommunstyrelsen äger rum onsdagen den 24 november kommer ärendet att behandlas då.

Beslutsunderlag

Aktivitetsplan Fyrbodals kommunalförbund
Delårsrapport 210831 Fyrbodals kommunalförbund
Protokoll Fyrbodals förbundsledning

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

FYRBODALS KOMMUNALFÖRBUND

Uppföljning av aktivitetsplan 2021

Innehåll

Stöd, omsorg och hälsa.....	5
Strategiskt mål: Kvalitet och välfärdsteknik	5
Strategiskt mål: Barn och unga	7
Strategiskt mål: Kompetens, FoU och samverkan.....	8
Fysisk planering och hållbara transporter	10
Strategiskt mål: Hållbart resande.....	10
Strategiskt mål: Gemensam planering.....	12
Strategiskt mål: Samspel och utveckling.....	14
Kompetensförsörjning och utbildning	15
Strategiskt mål: Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå.....	15
Strategiskt mål: Samverkan och tillgänglighet	19
Strategiskt mål: Forskning och utveckling.....	23
Strategiskt mål: Skolavhopp, resultat och jämlikhet	24
Näringsliv, kultur och attraktionskraft	25
Strategiskt mål: Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet	25
Strategiskt mål: Innovation, styrkeområden och investeringsvilja.....	27
Strategiskt mål: Kultur och attraktionskraft.....	30
Digitalisering	32
Strategiskt mål: Innovation, kompetens och ledarskap	32
Strategiskt mål: Infrastruktur och digital service	33

Förklaring färgkoder

	Information saknas
	Aktivitet ej påbörjad
	Aktivitet påbörjad
	Aktivitet klar

Verksamheten har bedrivits enligt direktionens beslut och direktiv och överlag med gott resultat. En framgångsfaktor har varit att förbundet lyckats mildra negativa effekter rörande samverkan och samarbete som pandemin kunnat innebära. Genom att utveckla sin digitala mognad och anpassa verksamheter och projekt i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer, har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. En viktig uppgift för förbundet har varit att hålla i och stötta i pågående utvecklingsprocesser i en tid då kommunal personal behövt fokusera mycket på verksamhetsfrågor. Att förbundet kunna ställa om på det sätt som gjorts bedöms vara ett resultat av det goda samarbete som under många år byggts i professionsnätverk och politiska forum samt lyhördhet och flexibilitet hos kommunernas och förbundets medarbetare. Det finns dock arbetsområden som inte kunnat genomföras enligt plan, till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. Arbetet har utförts inom ramen för fem strategiska utvecklingsområden. Nedan redogörs för arbetet som utförs inom respektive område, först på aggregerad nivå, sedan på detaljerad nivå.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Stöd, omsorg och hälsa” flyter arbetet på enligt plan. Värt att nämna är processen kring omställningen till Nära vård där kommunalförbundet sen januari 2021 har en särskild resurs för stöd till kommunerna vilket möjliggjort ett ökat fokus på denna fråga som har och kommer att ha en stor påverkan i kommunernas arbete. Särskilt viktigt för detta målområde som till stor del verkar mot kommunernas socialförvaltning, har varit att anpassa stödet till kommunerna för att möta upp de behov som identifierats kopplade till pandemin, bland annat genom att vara direkt delaktiga i samordning av insatser kopplade till detta såsom provtagning och vaccinationer.

I strategiskt utvecklingsområde ”Fysisk planering och hållbara transporter” går arbetet inom hållbart resande enligt plan medan arbetet inom ”gemensam planering” och ”samspel och utveckling” till stor del pausats på grund av Coronapandemin.

När det gäller utvecklingsområdet ”Kompetensförsörjning och utbildning” löper arbetet på enligt plan. Projektet Fenixz, som erbjuder kompetensutveckling till anställda i små och medelstora företag är nu i genomförandefas. Utredningen om förbundets FoU-resurs har genomförts. Processtöd Fullföljda studier pågår. Genom att ta tillvara resultat från avslutade och nyss nämnda pågående projekt har förbundet också börjat formera arbetet framåt kring Kraftsamling Fullföljda studier som finns med i den regionala utvecklingsstrategin.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Näringsliv, kultur och attraktionskraft” löper arbetet på enligt plan. Förbundets förslag till näringslivsstrategi är ute för granskning i flera nätverk och organisationer. Flera omställnings- och utvecklingsprojekt pågår. Flera etableringsförfrågningar ligger inne hos Position Väst. Projektet Våra rum har beslutats för att ta tillvara det ökade intresset hos kommunerna för gestaltad livsmiljö.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Digitalisering” har förbundet en stödjande roll i form av att vara en informationsspridare och genom att delta i nätverk samt medfinansiera projekt som främjar näringslivets transformation. Resurser för digitaliseringssamordnare är sen januari 2021 samlade till VästKom, vilket inneburit behov av en nyorientering i hur förbundet ska verka, detta arbete pågår.

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Kvalitet och välfärdsteknik

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har en trygg, likvärdig och jämlik socialtjänst, vård och omsorg. Verksamheten är kunskapsbaserad och effektiv. Inriktningen är förebyggande och hälsofrämjande arbete där socialtjänst, vård och omsorg bedrivs nära och i samverkan med invånarna. Välfärdsteknik möjliggör ett självständigt liv och ger en ökad livskvalitet.

Övergripande kommentarer

Kommunalförbundet representerar kommunerna, leder och deltar i en mängd nätverk i frågor som rör socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. Exempel på större processer som pågått under året är att utgöra stöd i nära vårdomställningen. Arbetet flyter på enligt plan.

Aktivitet	Utfall
Processleda strategiskt samarbete i samverkan med, och mellan kommunerna och regiongemensamma frågorna.	Pågår i samverkan med VGR i t ex vårdssamverkan, inför VVG och SRO, i arbetet med att revidera hälso- och sjukvårdsavtalet med tillhörande överenskommelser och färdplan för omställning till god och nära vård
Kommunalförbundet representerar kommunerna i regionala samverkans- och stödstrukturer, RSS	Kommunalförbundet representerar kommunerna i möte med andra kommunalförbund på VästKom i VGK, i länsgemensamma grupper om olika område i socialtjänsten och kommunal hälso- och sjukvård, i nätverk på SKR som RSS, äldreomsorg/sjukvård, funktionshinder, barn och unga, missbruk, kvalitet och uppföljning, nära vård samt partnerskapet.
Stödja kommunerna i, och tydliggöra, innebörden av, omställningen till nära vård ur ett kommunalt perspektiv.	Kommunalförbundet handhar kommunernas del i den statliga överenskommelsen om en god och nära vård. Socialcheferna har anställt en gemensam utvecklingsledare för god och nära vårdfrågor.

Driva frågor kring digitalisering, information och kommunikationsteknologi inom funktionshinder och socialpsykologi.

Kommunalförbundet leder ett nätverk med kommunala representanter i detta område, DIKT nätverket.

Strategiskt utvecklingsområde:

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Barn och unga

Barnets rättigheter genomsyrar allt arbete där barn är inplanerade. Barn och ungas hälsa är god. Kommunernas arbete främjar en ökad framtidstro hos barn, unga och deras familjer.

Övergripande kommentarer

Kommunalförbundets verksamhet Hälsokällan har genomfört aktiviteter rörande alla fem fokusområden enligt plan men med vissa justeringar pga pandemin.

Aktivitet	Utfall
Att följa Hälsokällans inriktningsdokument (2018–2021) utifrån fem fokusområden: <ul style="list-style-type: none">• Våldsförebyggande• Integration• Psykisk hälsa• Fullföljda studier• Samspel, relationer och sexualitet	Hälsokällan har under första halvåret genomfört aktiviteter enligt plan inom alla fem fokusområden, som samtidigt kopplas till varandra. Fokusområdena Våldsförebyggande och Fullföljda studier har dominerat arbetet. Pga pandemin har många aktiviteter (workshops, seminarier, konferenser) genomförts på andra sätt än planerat (digitalt) och några har flyttats fram. Mer tid än planerat har lagts på ansökningar och förberedelse av framtida projekt.

Strategiskt utvecklingsområde:

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Kompetens, FoU och samverkan

Kommunerna har en hög kompetens inom socialtjänst, vård och hälsa samt omsorg, och driver ett gemensamt arbete med forskning och utveckling (FoU), med fokus på innovation. Det finns en god samverkan mellan kommunerna. Genom erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning främjas kunskapsutveckling och möjligheterna att vid behov utarbeta liknande arbetssätt.

Övergripande kommentarer

Arbetet flyter på enligt de uppdragsbeskrivningar etc som kommunerna enats om.

Aktivitet	Utfall	
Att utveckla, revidera och implementera kompetensplaner och utbildningar kopplat till planerna.	Inom områdena funktionshinder, socialpsykiatri, vård och omsorg, sociala barnavården, missbruk och ekonomiskt bistånd finns kompetensplaner som är utarbetade och antagna av socialcheferna i alla kommunerna i Fyrbodal. Dessa används, utvecklas och revideras under året. Efterfrågade och tillhörande utbildningar arrangeras av kommunalförbundet	
Att följa verksamhetsplan för FoU-socialtjänst.	En forskningscirkel om att leda i pandemin har avslutats under året och en rapport blir klar i september. Resultaten ska presentera i lokala och nationella sammanhang.	
Skapa möte mellan relevanta aktörer i efterfrågade samverkansämne.	Ett exempel: några kommuner vill veta mer om ett nytt digitalt stöd till föräldrar som separerar. Kommunalförbundet samlar relevanta aktörer på både lokal, regional och nationell nivå för att se om och hur detta på bästa och mest kostnadseffektiva sätt kan komma invånarna till del.	

BIM, samverkansforskning Barnhusets insatsmodell i Fyrbodalen.

Forskningen pågår och socialtjänsten i många kommuner är involverade.

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Hållbart resande

Fyrbodalsregionen är en fossilfri gränsregion med ett väl utvecklat transportsystem för besökare, arbetsplatser och invånare. Den offentliga sektorn är en föregångare när det gäller hållbar mobilitet, förnybara drivmedel, elektrifiering och energieffektiva fordon och hållbart resande. Kollektivtrafiken är väl utbyggd med hög tillgänglighet och effektivitet även på landsbygden och i öst-västlig led i delregionen, för att möjliggöra ett hållbart resande till arbete, skola, service och fritidsaktiviteter. Förbundet driver ett framgångsrikt påverkansarbete för ökad tillgänglighet till kollektivtrafik. Det finns ett beslut om att bygga ut järnvägen mellan Göteborg och Oslo till dubbelspår.

Övergripande kommentarer

Flera insatser är tagna för att skapa en fossilfri gränsregionen. Frågan om hållbar mobilitet har lyfts upp till en politisk nivå. Kontinuerligt arbete med kollektivtrafik och infrastruktursatsningar pågår. Förbundet stärker upp klimat och miljöarbetet med en ny funktion.

Aktivitet	Utfall	
Föra in frågorna för viktiga stråk och noder för gods, hamnar, farleder och terminaler i Strukturbildsarbetet. Att identifiera viktiga stråk för noder och gods. Medvetandegöra kommunerna.	Frågorna har förts upp på de framtidsworkshops som ägt rum under föregående år. Arbetet har dock avstannat pga. rådande pandemi.	Yellow
Utifrån Position Västs godstransportutredning initiera arbete för att lämplig aktör ska ta rollen av koordinator för hållbara godstransporter i Fyrbodalsregionen	Internt möte har ägt rum. VGR har kontaktats för ett kunskapshöjande möte samt för att se hur vi kan ta arbetet vidare i Fyrbodalsregionen.	Yellow
Tillsammans med Skaraborgs kommunalförbund och Västra Götalandsregionen initiera ett arbete för förbättrade möjligheter för sjöfart Vänern, med koppling till byggnation slussar i nationell plan		Red
Följa, föra dialog, delta i åtgärdsvalsstudier, samt agera i beslutade och planerade infrastrukturobjekt i nationell och regional plan 2022–2033/37.	Beslut i direktionen om att tillskriva Västra Götalandsregionen om att göra en beställning på en åtgärdsvalsstudie för fast förbindelse till Orust. Deltagande och agerande på möte gällande projektspecifikation för ÅVS väg 173 samt uppföljningsmöten gällande E20.	Green

Genomföra projekt Fossilfri Gränsregion 2030 i enlighet med projektplanen	Genomförs i enlighet med projektplan och uppsatta mål. (30 % vakans projektledning pga föräldraledighet oroande i projektets slutfas.)	
Etablera ny funktion inom miljö- och klimatarbete och cirkulär bioekonomi.	Rekryteringen av miljö- och klimatstrateg är genomförd dock försenat till 1 oktober.	
Utvärdera hittillsvarande arbete med fossilfria transporter inom kommunalförbundet och föreslå fortsatta insatser eller ej.	Extern utvärderare är upphandlad och utvärderingen genomförd. Förslag på fortsatta insatser från förbundet tas fram under Q3-4.	
Leda och samordna nätverket för infrastruktur och kollektivtrafik. Nätverket utgörs av tjänstepersoner som ansvarar för infrastruktur- och/eller kollektivtrafikfrågor. Nätverket är beredande i infrastrukturfrågor för det delregionala kollektivtrafikerådet (DKR) i Fyrbodal.	Fem nätverksträffar har hållits under perioden varav 1 ägnades helt åt fördjupning i arbetet med revidering av den regionala transportinfrastrukturplanen genom grupparbeten. Andra ämnen som tagits upp under perioden är uppföljning av Trafikförsörjningsprogrammet, samverkansformerna, Covid-19 påverkan på kollektivtrafiken, seniorkort, flexibelbiljett, arbete med att klassa om del av vägnätet till BK-4 ("BärKlass").	
Omvärldsbevaka och samverka med Västtrafik och berörda kommuner. Sammanställa skrivelser vid behov. Driva ett aktivt påverkansarbete.	<ul style="list-style-type: none"> •Beslut i DKR ang. "Mobilitet – En fråga om regional utveckling och en väg till det goda livet" Behov av en sammanhållen process för hållbar mobilitet på landsbygder har definierats och beslut har tagits om att lyfta detta behov till VGR samt Västtrafik •Informerat DKR om "skrivelse från sex kommuner i Dalsland angående Västtrafiks förstudie samt förfrågan för upphandling av skolskjuts" •Insatser görs tillsammans med Biogas Väst för att underlätta för de krav på biogas i regiontrafiken som Västtrafik avser ställa. 	
Kanaliserar medlemskommunernas årliga inspel till trafikförsörjningsprogrammet. Påverkansarbete och kunskapsuppbyggnad.	VGR samt Västtrafik har stående inbjudan på infrakollnätverkets träffar där kontinuerlig information ges kring hur man uppfyller målen i TFP.	
Påverkansarbete tillsammans med de övriga kommunalförbunden.	Påverkansarbete drivs gemensamt bland annat med Skaraborg och Sjuhärad gällande hållbar mobilitet på landsbygder. Samarbete kring fossilfria transporter med Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund sker kontinuerligt.	

Initiera ett eller flera utvecklingsprojekt inom hållbar mobilitet i mindre tätorter och landsbygd.	*DKR:s skrivelse om hållbar mobilitet på landsbygd har resulterat i att VGR tagit initiativ till samordnade satsningar. * Två utvecklingsprojekt har utformats. Finansiering beslutas Q3-Q4.	
Politiskt antagen skrivning för påverkansarbete. Bör skrivas med i remissvar för nationell och regional transportinfrastrukturplan samt finnas med i beslut för prioriterade objekt i Fyrbodalsregionen.	Skrivelse gällande Fyrbodals prioriteringar antogs i direktionen den 25 mars och skickades sedan in till VGR som Fyrbodals skriftliga inspel till den regionala transportinfrastrukturplanen. Skrivelsen kommer även att ligga till grund för kommande remissvar.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Gemensam planering

Strukturbild Fyrbodalsregionen utgör ett gemensamt underlag för mellankommunal planering, där alla kommuner i Fyrbodalsregionen medverkar, och med en bred samverkan med Västra Götalandsregionen och andra myndigheter. Strukturbild Fyrbodalsregionen är ett arbetssätt och utgör plattform och forum för viljestyrd samplanering när det gäller service, utbildning, boende, fritid, kultur, näringsliv och infrastruktur. Strukturbilden inkluderar även frågor om mark- och kraftförsörjning, bredband, samt grad av självförsörjning och livsmedelsstrategi. Det finns ett väl fungerande samarbete kring större externa etableringar i Fyrbodalsregionen.

Övergripande kommentarer

Arbetet har i stort sett avstannat på grund av Coronapandemin.

Aktivitet	Utfall	
Fem framtidworkshops i medlemskommunernas ledningsgrupper.	På grund av Coronapandemin har aktiviteten ännu inte kunnat genomföras	

Utveckling av scenarier	Ett arbete med att identifiera delregionens "hörnstenar" är påbörjat och kontakt tagen med regionen och länsstyrelsen för att få stöd i att utveckla scenarier med utgångspunkt från dessa.	Yellow
Genomföra rådslag 2 och 3.	Ej påbörjat pga. Coronapandemin.	Red

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Samspel och utveckling

Varje del av Fyrbodalsregionen utvecklas utifrån sina förutsättningar och i ett samspel mellan städer och landsbygder. Trestadsområdet har utvecklats till ett tydligt nav, vilket skapar förutsättningar för tillväxt och hållbar utveckling i hela Fyrbodalsregionen.

Övergripande kommentarer

Arbetet med utveckling av Trestadsområdet ligger i sin linda på grund av pauseringen av Strukturbildsarbetet.

Aktivitet	Utfall
Planerade tågstoppen – mellankommunal fråga?	Deltagande på dialogmöte med kommuner i Dalsland/Värmland gällande Vänerbanan.

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå

Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå - Tillgången till arbetskraft med rätt kompetens är god i hela Fyrbodalsregionen. Människor som nyligen flyttat till Sverige är en resurs som tas tillvara. Vägledning och utbildning är behovsstyrda och leder till arbete efter avslutade studier för alla ungdomar. Utbildningsnivån i Fyrbodalsregionen ökar och allt fler söker till eftergymnasiala utbildningar. Vuxen- och yrkesutbildningar är väl utbyggda och möjliggör ett livslångt lärande.

Övergripande kommentarer

Inom kompetensförsörjning och utbildning arbetar förbundet med flera långsiktiga processer och fleråriga projekt. En utredning av Teknikcollege har gjorts för att undersöka hur framtida organisering ska se ut. Det har skett stora satsningar i Strömstad.

Aktivitet	Utfall	
Kompetensplattformsuppdraget: <ul style="list-style-type: none">• Processledning av Kompetensråd Fyrbodal• Strategier och handlingsplaner• Processtöd till medlemskommunerna med lokal kompetensförsörjning• Omvärldsbevakning• Informationsspridning genom till exempel seminarier, informationsmöten, nyhetsbrev, webb och sociala medier.	Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal. Projektet har förlängts pga. pandemin och avslutas 31 oktober 2021.	
Kartläggning och analys	Inom ramen för kompetensplattformsarbetet har VGR uppdraget att tillhandahålla statistik och analyser efter delregionernas gemensamma behov. En process kring identifiering av behov har startats upp.	

Vård- och omsorgscollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Vård- och omsorgscollege riktlinjer. Fr o m 2021 är samtliga kommuner i Fyrbodalsregionen engagerade i arbetet.	
Teknikcollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Teknikcollege riktlinjer. Under 2021 görs en genomlysning med fokus på ekonomi och organisation med målet att under 2022 förnya befintligt samverkansavtal.	
Branschråd: <ul style="list-style-type: none"> • Facilitera befintliga råd • Processtöd vid bildande av nya råd • Identifiera och tydliggöra bristyrken • Ta fram avsiktsförklaringar 	För att förtydliga rådens uppdrag kallar man råden nu Branschspecifika kompetensråd. Arbetet i de Branschspecifika kompetensråden är en del av kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodalsregionen och har under året vidareutvecklat sin verksamhet. Idag finns råd för branscherna Hotell och Restaurang, Buss, Transport och Bygg.	
Samverkansarena för utbildning av pedagogisk personal.	Inom ramen för Avsiktsförklaring inom utbildningsområdet och ett stöd för kommunernas kompetensförsörjning av pedagogisk personal har nätverket för utbildningschefer (kommunerna) och Högskolan Väst bildat en samverkansarena. Under året har man gemensamt tagit fram en avsiktsförklaring för arbetet.	
Vi-projektet: <ul style="list-style-type: none"> • Webbinarier • Facilitatorträffar • Månadsmöten • Uppföljnings- och processmöten • Workshops 	Samtliga av nämnda insatser har genomförts samt Halvtidskonferens i augusti. Innehållet har berört bl. a bemötande, ungas hälsa, samverkan, samhällsodaning, "självorganisering", insatser i projektet, erfarenhetsutbyte och resultat av följeforskning. Utformning av kompetensutvecklingen sker i medskapande anda tillsammans med projektmedarbetarna och utvecklas fortlöpande. Uppföljnings- och	

	processmöten har varit givande och i vissa fall påverkat lokal samsyn och utveckling. Workshop om kommunikation har genomförts.	
Samhällsorientering (SO): <ul style="list-style-type: none"> • Samordning • Administration 	Handläggning och administration enligt plan. Utvecklingsarbete kring framtida möjlig organisering pågår.	
Fullföljda studier-projektet: <ul style="list-style-type: none"> • Seminarier • Konferenser • Lärträffar • Kommun- och enhetsuppföljningar 	Projektet genomförs enligt plan. Seminarier och konferenser, lärträffar och uppföljningar har framför allt ställts till om till den digitala arenan. Dock kommer uppföljningsarbetet (enhetsträffar) att göras mer ute. Det får helt andra effekter att arbeta ute på plats.	
Externa projekt: <ul style="list-style-type: none"> • Handläggning och uppföljning • (Projekt ÖDE) 	Handläggning och uppföljning enligt plan. Delar av projektinnehåll har förändrats p g a pandemin.	
Validering: Branschvalidering	Frågan har under året varit på agendan inom de branschspecifika kompetensråden och Teknik- och Vård- och omsorgscollege.	
Validering: Sprida kompetens	Verkar genom nätverksarbete, projekt och Validering Väst.	
Vägledning	Processledning av SYV-nätverket. Planering av höstens SYV-dag. Deltagande i projekt Göra dörren synlig.	
Ökad tillgänglighet för högre utbildning: Lärcentra/noder	Som en del av projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodals, modul 5, har man i Strömstad startat upp högskolevux. Projekt Hybridundervisning i Norra Bohuslän beviljades DRUM-medel och har startats upp.	

Motivera elever till högre studier	Arbetet bedrivs genom att frågan lyfts i nätverk, i projekt och framtagande av stödjande processer.	
Facilitera utbildningschefsnätverket och nätverket för BUN-ordföranden.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	
Processleda Vux-nätverket	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	
Processleda YH-nätverket	YH-nätverket har under 2021 gjort en omstart.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Samverkan och tillgänglighet

Fyrbodalsregionen har starka utvecklingsnoder och en god samverkan mellan utbildningsanordnare och aktörer inom exempelvis arbetsliv, regional förvaltning samt forskning och innovation. Utbildningsutbudet håller hög kvalitet, är dimensionerat och tillgängliggjort utifrån arbetslivets och individens behov. Förbundet har utvecklade former för att stödja omställningen på arbetsmarknaden tillsammans med kommuner, region, stat och näringslivets parter.

Övergripande kommentarer

Förbundets medarbetare stöttar kommunerna, leder och deltar i flera nätverk. Projekt Fenixz med fokus på kompetensomställning har startats upp och är nu i genomförandefas.

Aktivitet	Utfall
Stöd till utveckling av lärcentra/noder.	
Kompetensplattformsuppdraget: <ul style="list-style-type: none">• Processledning av Kompetensråd Fyrbodals (KRF)• Omvärldsbevakning• Informationsspridning genom till exempel seminarier, informationsmöten, nyhetsbrev, webb och sociala medier.	Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodalsregionen. Projektet har förlängts på grund av pandemin och avslutas 31 oktober 2021.
Processledning av nätverk inom utbildning- och kompetensförsörjning.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.
Kommunalförbundet representerar medlemskommunerna i regionala samverkans- och stödstrukturer.	Representanter från kommunalförbundet deltar aktivt i samverkans- och stödstrukturer inom områdena kompetensförsörjning och fullföljda studier.
Facilitera utbildningschefsnätverket och nätverket för BUN-ordföranden.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.

Praktiksamordning: <ul style="list-style-type: none"> • Drifta praktikplatsen.se • Praktikanskaffning grundskola • VFU-samordning 	Arbetet löper på enligt plan. Med start i januari 2021 hanterar förbundet PRAO-anskaffning för sex av medlemskommunerna. Ett länsgemensamt VFU-avtal har tagit fram och beslutats.	
SSA: <ul style="list-style-type: none"> • Kartläggning • Jobb- och utbildningsmäss • Projekt Kraftledning 	Kartläggning ej genomförd. Planering av Jobb- och utbildningsmäss ej genomförd p g a pandemin. Projekt Kraftledning genomfört enligt plan.	
Antagning och fritt sök till gymnasiet		
Genomförda utredningar: <ul style="list-style-type: none"> • Samverkansavtal Gy Vux • FoU Utbildning 	Utredning kring samverkansavtal Gy Vux lades ner. Utredning FoU utbildning genomförd.	
Vård- och omsorgscollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Vård- och omsorgscollege riktlinjer. Fr o m 2021 är samtliga kommuner i Fyrbodalsregionen engagerade i arbetet.	
Teknikcollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Teknikcollege riktlinjer. Under 2021 görs en genomlysning med fokus på ekonomi och organisation med målet att under 2022 förnya befintligt samverkansavtal.	
Branschråd: Tydliggöra behov	För att förtydliga rådets uppdrag kallar man råden nu Branschspecifika kompetensråd.	

	<p>Arbetet i de Branschspecifika kompetensråden är en del av kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodol och har under året vidareutvecklat sin verksamhet. Idag finns råd för branscherna Hotell och Restaurang, Buss, Transport och Bygg.</p> <p>Branschernas kompetensförsörjningsbehov är en central fråga på agendan.</p>	
<p>Kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning</p>	<p>Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodol. Projektet har förlängts p g a pandemin och avslutas 31 oktober 2021.</p>	
<p>Processledning av Kompetensråd Fyrbodol</p>	<p>Att processleda Kompetensråd Fyrbodol är en del av kompetensförsörjningsuppdraget.</p> <p>Under året har rådet genomfört en vitaliseringsprocess där uppdrag, organisation, agenda mm tydliggjorts.</p> <p>P g a pandemin har ett stort antal extra möten genomförts.</p>	
<p>Modul Norra Bohuslän:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartläggning av behov och utbud • Synliggöra möjligheter till högre studier • Samverka mellan aktörer i Norra Bohuslän • Bygga infrastruktur för vuxnas lärande 	<p>Projektmodulen har uppnått och även överträffat de uppställda projektmålen. Se projektrapport.</p>	
<p>Omställningskontoret Strömstad</p>	<p>Omställningskontoret är nu etablerat under namnet Utvecklingskontoret i Strömstad.</p>	

Etablering Sotenäs	Framtagande av presentationsmaterial om vad kommunalförbundet kan erbjuda vid stora etableringar.	
FenixZ <ul style="list-style-type: none"> • AP1 Projektledning • AP2 Uppsökande verksamhet och analys • AP3 Kompetensutvecklingsinsatser 	Analysfas genomförd. Genomförandefas påbörjad. De första utbildningarna startar i oktober.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Forskning och utveckling

Forskning och utveckling (FoU) inom utbildningsområdet är etablerat och stöder kommunernas skolutveckling samt kompetensförsörjningen i Fyrbodalen.

Övergripande kommentarer

Förstudie kring FoU-resurs har genomförts., arbetet flyter på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Förstudie FoU utbildning	Förstudie avseende FoU inom utbildnings- och kompetensförsörjningsområdet genomförd.	Grön
Implementering FoU utbildning	Implementeringsprocessen påbörjad.	Gul
FoU-enhet	Ej påbörjad	Röd
Samverkansavtal	Ej påbörjad	Röd

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Skolavhopp, resultat och jämlikhet

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har utvecklade metoder för ökad skolnärvaro och minskade skolavhopp så att alla ungdomar når grundläggande mål i grundskolan och gymnasiet. Studier är i minskad grad könsstereotypa. Alla har likvärdiga, jämlika och jämställda möjligheter till högre utbildning oavsett kön.

Övergripande kommentarer

Projekt och verksamhet löper på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Projekt Fullföljda studier <ul style="list-style-type: none">• Utveckla metoder• Processtöd• Utveckla rutiner och arbetssätt för uppföljning av frånvaro	Projekt fullföljda studier genomförs enligt plan.	
Hälsokällan arbete i enlighet med inriktningsdokument	Se ovan.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet

Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet - Fyrbodalsregionen har ett gott företagsklimat som uppmuntrar till entreprenörskap och företagande, skapar fler arbetstillfällen, mer skatteintäkter och ett ökat välbefinnande. Näringslivet är differentierat och hållbart samt utgör en stark del av tillväxtregionen Västra Götaland och den svensk-norska gränsregionen. Genom ett nära samarbete mellan näringsliv och utbildningsanordnare finns det en god omställningskapacitet som i sin tur skapar förutsättningar för en god kompetensförsörjning och väl genomförda generationsväxlingar. Fyrbodalsregionen rymmer flera utvecklingsnoder med stark koppling till forskning och utveckling, och som driver på den delregionala utvecklingen.

Övergripande kommentarer

Ett förslag till näringslivsstrategi för Fyrbodals kommunalförbund har tagits fram och skickats ut på remiss. Flera projekt som stöttar omställningskapaciteten i näringslivet pågår enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Initiera, skapa, medfinansiera, ansöka, äga, leda – förstudier, projekt, program och verksamheter.	Ett flertal förstudier, projekt och verksamheter pågår och finansieras av förbundet.	Grön
Ta fram och besluta om en delregional näringslivsstrategi	Ett förslag till delregional näringslivsstrategi är framtaget och remissas till medlemskommunerna under oktober för beslut i Direktionen i december.	Yellow
Aktivt och engagerat delta/driva relevanta nätverk på delregional och regional nivå, till exempel i näringslivschefsnätverket.	Digitala nätverksmöten har hållits under våren och så även planeras för höstterminen. Deltagande har varit stort i mötena vilket bäddat för en god beredning av ärenden och informationsspridning.	Grön
Stimulera till ett ökat entreprenörskap, ett ökat företagande, och ett gott företagsklimat.	Utökad nätverk med de blå näringarnas organisationer. Svarat på fler remisser och samråd än målet för perioden. Driver på utvecklingen av	Yellow

	<p>nätverken e-chain och b-chain. Medfinansierar projekten Ung Drive, Entreprenörsbryggan, Unga möjligheter, Green Innovation och Support Group Network för ett ökat entreprenörskap. Erbjuder stöd till nyföretagare genom Almi-avtalet i form av startseminarier. Finansierar Innovatum Startup genom avtal. Medfinansierar projekten Medarbetarövertagande i Fyrbodal, Hållbar besöksnäring på gränsen, Affärs- och tekniktransformation, Maritim utveckling Bohuslän 2.0, Innovationsmiljö för hållbara material, Catalyst, Driver ett företagsklimatsprogram tillsammans med Svenskt Näringsliv som vänder sig till politiker och tjänstepersoner i medlemskommunerna. Förbundets medarbetar stöttar kommunerna, leder och deltar i flera nätverk.</p>	
--	--	--

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Innovation, styrkeområden och investeringsvilja

Befintliga bolag väljer att expandera i Fyrbodalsregionen och allt fler svenska och utländska bolag väljer att etablera sig och investera här, via vårt gemensamma proaktiva företagsetableringsarbete. Förutsättningarna är mycket goda genom att företag och entreprenörer inom styrkeområdena industri och handel, besöksnäring, blå och gröna näringar, samt kreativa och kulturella näringar, skapar global konkurrenskraft i nära samverkan med akademi, institut, finansiärer och offentlig sektor. Här finns även grogrund för nya styrkeområden att växa fram. Företagen i Fyrbodalsregionen får ett gott stöd av innovationssystemet när det gäller samverkan, innovationer och utvecklandet av en cirkulär ekonomi. Innovationssystemet är robust, välkänt och en viktig del av det västsvenska innovationssystemet. De företagsfrämjande aktörernas roller är väl definierade och har en god samverkan med kunden i fokus.

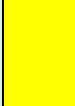
Övergripande kommentarer

Ett flertal etableringsförfrågningar hanteras av Position Väst. Förbundet medverkar och leder ett flertal förstudier och projekt inom styrkeområden.

Aktivitet	Utfall	
Initiera, finansiera och söka regionala och nationella förstudier och projekt.	Ett flertal förstudier, projekt och verksamheter pågår och finansieras av förbundet.	
Leda, driva och följa upp projekt och verksamheter.	Har följt upp och publicerat en sammanställning av de projekt kommunalförbundet finansierat med tillväxtmedel under 2020 på förbundets hemsida. Löpande uppföljning av pågående projekt genom deltagande i styrgrupper och arbetsgrupper samt genom att ta del av projektens rapporteringar och rekvisitioner.	
Medverka i relevanta sammanhang inom och utanför regionen samt nationellt och internationellt.	Ingår i en regional beredningsgrupp för de delregionala utvecklingsmedlen för att driva på utvecklingen av det regionala innovationsstödsystemet. Deltar och driver på utvecklingen av nätverken e-chain och b-chain.	

<ol style="list-style-type: none"> 1. Proaktiv marknadsföring av regionen till potentiella etablerare, baserat på våra styrkeområden. 2. Stötta kommunernas förbättring av offertberedskap. 3. Expansionservice till befintliga utlandsägda bolag. 4. Hantera inkommande företagsetableringsärenden i samverkan med kommunerna. 5. Utveckla metodik för att attrahera företagsetableringar i anslutning till utvecklingsnoder (1-2 pilotinsatser). 	<p>Arbete inlett för tydligare presentation av områdena Trä, Marint och Logistik på hemsidan. Annonsering har genomförts främst i logistikrelaterade media och logistikrapporten har spridits. Inget mässhdeltagande under perioden. Arbete med strategi för sociala media har påbörjats, men pausats pga. flera tunga etableringsärenden.</p> <p>Stöttning av kommunernas offertberedskap pågår. Alla kommuner kan få hjälp av Position Västkontoret med att lägga ut större markområden på Business Swedens internationella marknadsföringsportal Site Finder, samt med att ta fram färdiga säljpresentationer (RFI) att använda vid svar på förfrågan. Några av kommunerna har inlett arbetet med mycket gott resultat.</p> <p>Ett flertal etablerings- och expansionsärenden (befintliga utlandsägda bolag) hanteras. Samarbete inlett med regionerna Västerbotten och Gävleborg kring utmaningar vid mycket stora etableringar. Kommunvisa avstämningar och helgruppsmöten.</p> <p>Ett viktigt steg mot regionens första stora datacenteretablering togs då Trollhättan offentliggjorde att markanvisningsavtal skrivits med tyska SAP. Volta Greentech, en marin start-up offentliggjorde beslut om etablering av en testbädd i Lysekil.</p> <p>Pilot med utvecklingsnoderna pågår i samverkan med Vänersborgs kommun, Innovatum och Wargön Innovation.</p>	
---	---	--

Etablera delregionala samverkansarenor för cirkulär ekonomi, Klimat 2030 Västra Götaland samt skoglig bioekonomi.	Etablerande av nätverk inom miljö- och klimatområdet respektive cirkulär bioekonomi har beslutats av kommunchefsnätverket men inte genomförts.	Yellow
Delta aktivt i utvecklingsprojekt i samverkan inom 1-2 valda fokusområden.	Förbundet medverkar i två utvecklingsprojekt inom ett av styrkeområdena nämligen skog samt ett inom hållbara material och ett inom maritim utveckling i Bohuslän.	Yellow
Medfinansiera minst ett maritimt projekt med miljömiljonen.	Beslut om medverkan i ett maritimt projekt fattat.	Green
Etablera strukturer mellan medlemskommuner, innovationssystemets aktörer och företag som utvecklar livsmedelsområdet i Fyrbodalsregionen.	Arbetet är inte påbörjat.	Red
Etablera strukturer mellan medlemskommuner, innovationssystemets aktörer och företag som driver den skogliga bioekonomins utveckling.	Etablerande av nätverk inom miljö- och klimatområdet respektive cirkulär bioekonomi har beslutats av kommundirektörsnätverket men inte genomförts. Gröna Klustret har beviljats delregionala utvecklingsmedel för att söka etablera skoglig plattform för ffa skogsägares utvecklingsmöjligheter. Kommunalförbundet medverkar för Innovatums arbete att etablera ett kluster inom industriellt träbyggande respektive Steneby-milljöns arbete för att etablera en testbädd för design och träinredning och IUC Västs arbete för att utvecklas in roll inom skoglig bioekonomi.	Yellow
Medverka i Innovatums projekt Tillverka i trä.	Medverkar som aktiv part i projektet.	Green
Genomföra projekt Bioeconomy Regions in Scandinavia med Paper Province, Region Värmland, Innovatum med flera.	Projektet pågår men med förseningar av organiseringen och aktiviteterna.	Yellow
Initiera och finansiera förstudier.	Pågår löpande.	Green

<p>Skapa synergier, dra nytta av befintliga strukturer och samverka med relevanta parter i Västra Götaland.</p>	<p>* <u>Styrkeområde skog</u>: Samverkan sker med tio olika regionala aktörer (IUC Väst, Innovatum, Gröna klustret Nuntorp, Steneby-miljön, Miljöbron, Västra Götalandsregionen, LRF, Skogsstyrelsen. Södra, Länsstyrelsen)</p> <p>* <u>Styrkeområde Maritimt</u>: Samverkan med fem regionala aktörer (Sotenäs Symbioscenter, Innovatum, Fiskekommunerna, Svenskt Marintekniskt Forum (RISE), Västra Götalandsregionen).</p> <p>* <u>Klimat 2030</u>. Medverkar för bättre samverkan mellan medlemskommunerna, kommunalförbunden, VGR, Länsstyrelsen.</p>	
<p>Initiera och stimulera till att miljömiljonens medel nyttjas strategiskt och effektivt.</p>	<p>Pågår under hela året. Analys i slutet av året.</p>	

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Kultur och attraktionskraft

Fyrbodalsregionen har en stark attraktionskraft utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Här finns en stor variation och en stark utveckling av platser och miljöer där människor kan bo, arbeta och studera. Kommunerna samverkar för att erbjuda boende och besökare tillgängliga och levande bibliotek samt ett aktivt kulturliv. Det finns goda förutsättningar för en meningsfull fritid, bland annat genom Fyrbodalsregionens stora natur- och kulturarv och unika kulturmiljöer. Gestaltad livsmiljö och offentlig konst är en självklar del av samhällsplaneringen.

Övergripande kommentarer

Medlemskommunernas intresse för gestaltad livsmiljö har ökat varför projektet Våra rum har godkänts. Verksamheterna och projekten löper på enligt plan.

Aktivitet	Utfall
-----------	--------

Projekt Hållbar besöksnäring i Väst	Projektet pågår enligt plan.	
Det moderna biblioteket – ett gemensamt utvecklingsprojekt i Fyrbodalsregionen. Fler delprojekt/aktiviteter med fokus på kommunikation och marknadsföring.	Beslut i Direktionen om förstudie Det moderna biblioteket. Planerad projektstart hösten 2021.	
Formulera samverkan med Innovatum AB kring kulturarv.	Kontakt skapad, samtal om samverkan pågår.	
Kartlägga behov och initiera insatser kopplade till naturarv och kulturmiljö i Fyrbodalsregionen.	Ej påbörjad.	
Konferensen Attraktiva kommuner – verktyg för utveckling.	Konferens genomfördes i januari. Fyrdubblad publik till följd av digital sändning. Tema: Gestaltad livsmiljö - från nationell politik till lokal praktik. Riksarkitekten Helena Bjarnegård inledde programmet.	
Aktualisera styrdokumentet Fyrbodalsmodellen.	Ej påbörjad. Kommer ingå i projekt Våra Rum hösten 2021.	
Etablera ett interkommunalt nätverk för Gestaltad livsmiljö i Fyrbodalsregionen.	Ej påbörjad. Kommer ingå i projekt Våra Rum hösten 2021.	
Utvecklingsprojekt inom Gestaltad livsmiljö, inklusive processtöd.	Beslut i Direktionen om projekt Våra Rum – samverkan för gestaltad livsmiljö. Projektstart september 2021.	
Kartläggning och behovsinventering av kulturaktörer i Fyrbodalsregionen. Handlingsplan för det offentliga stöd till KKN-branscherna.	Kartläggning genomförd med hjälp av extern konsult, avslutad juni 2021. Handlingsplan kommer upprättas hösten 2021.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Digitalisering

Strategiskt mål: Innovation, kompetens och ledarskap

Det finns en förmåga hos kommuner och näringsliv i Fyrbodalsregionen att hantera både innovation och effektivitet samt att balansera dessa i takt med skiftande krav från omvärlden. Det finns en hög digital kompetens och ett utvecklat digitalt ledarskap. Det finns ett gemensamt arbete och samsyn kring digitalisering, innovationer och skapandet av gemensamma plattformar.

Övergripande kommentarer

Löper på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Medverka aktivt i projektet för FVM.	Förbundet medverkar i projektet genom VästKom.	■
Delta i regionala digitaliseringsarbeten utifrån Västkoms beslutade verksamhetsplan.	Implementering av resultaten från projektet Digital Motor Fyrbodalsregionen pågår. Projektet Digital transformation fortlöper. Kontaktperson för kraftsamling Digitalisering utsedd.	■
Kompetensutvecklande insatser för små och medelstora företag.	Stöttar kompetensutvecklande insatser indirekt genom medfinansiering av projekt som bedrivs av IUC Väst, Almi, Innovatum mfl.	■

Strategiskt utvecklingsområde:

Digitalisering

Strategiskt mål: Infrastruktur och digital service

En väl utbyggd digital infrastruktur skapar värde för näringsliv, kommuner och invånare i hela Fyrbodalsregionen och bidrar till att överbrygga klyftor mellan städer och landsbygder, till exempel när det gäller kompetensförsörjning, företagande samt innovations- och konkurrenskraft. Det finns en förmåga att se och agera utifrån ett helhetsperspektiv för att möta förväntningar på en trygg sammanhållen digital service.

Övergripande kommentarer

Löper på enligt plan. Förbundet deltar i nätverk och bidrar med information till medlemskommunerna.

Aktivitet	Utfall	
Medverka i det regionala nätverket för bredbandsutveckling, UBiT	Förbundet deltar i det regionala nätverket.	Grön
Mobiltäckning	Mobil täckningskartläggning pågår.	Yellow
Fiberutbyggnad	Utskick till medlemskommunerna om finansieringsbidrag för fiberutbyggnad.	Grön

FYRBODALS
KOMMUNALFÖRBUND
DELÅRSRAPPORT 2021-08-31

Fyrbodal

Innehåll

Förvaltningsberättelse.....	2
Väsentliga händelser under perioden.....	2
Förbundets förväntade utveckling avseende ekonomi och verksamhet utifrån målen om god ekonomisk hushållning.....	3
Uppföljning finansiella mål	4
Uppföljning strategiska utvecklingsområden	5
Balanskravsutredning.....	8
Redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten	8
Kommentarer till resultatet.....	9
Driftsredovisning basverksamhet (tkr).....	10
Driftsredovisning projektverksamhet (tkr).....	12
Förteckning projekt per 2021-08-31	13
Driftsredovisning särskilt finansierad verksamhet (tkr).....	14
Förteckning särskild finansierad verksamhet per 2021-08-31.....	15
Resultaträkning (tkr).....	16
Balansräkning (tkr).....	17
Redovisnings- och värderingsprinciper allmänt.....	18
Bilagor	18

Förvaltningsberättelse

Väsentliga händelser under perioden

Detta är andra uppföljningen av den nya treåriga verksamhetsplanen. Den består av fem strategiska utvecklingsområden som direktionen beslutat och ska ses som en färdriktning för Fyrbodalsregionen som helhet som kan nås genom samverkan och gemensamma satsningar. Kopplat till varje område genomförs aktiviteter som beskriver kommunalförbundets insatser för att nå de strategiska målen. Under första och andra tertialen har ett antal övergripande aktiviteter genomförts såsom:

En ny överenskommelse mellan VGR och Fyrbodals kommunalförbund har tecknats avseende de delregionala utvecklingsmedlen (DRUM). Genom överenskommelsen tillsätts strategiska funktioner för genomförandet av delar av förbundets verksamhetsplan, den regionala utvecklingsstrategin, den regionala kulturplanen och klimat 2030. Resterande medel går till medfinansiering av projekt, uppdrag och verksamheter. Syftet med den nya modellen är att skapa förutsättningar för genomförandet av den nya Regionala utvecklingsstrategin (RUS 2030) som trädde i kraft i februari 2021.

Enligt ett årshjul förs presidiedialog mellan direktionens arbetsutskott och Västra Götalandsregionens nämnder Regionala utvecklingsnämnden (RUN), Kulturnämnden (KUN) och Miljönämnden (MN) i syfte att se hur kommunalförbundet är med och bidrar till och följer upp insatser inom den nya regionala utvecklingsstrategin och den regionala kulturplanen.

Ett antal processer pågår såsom uppföljning av Gryning Vård AB (berör kommunerna genom sina kommunalförbund), att finna långsiktig finansiering av Kommunakademien Väst (KAV) (berör kommunerna i Fyrbodalsregionen och Högskolan Väst) samt dialog kring innehåll av nytt samverkansavtal för naturbruksutbildningar (berör alla kommuner, kommunalförbund och Västra Götalandsregionen). En stor omställningsprocess pågår för införandet av Nära vård. Förbundet deltar också i framtagandet av ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal. En ny näringslivstrategi för förbundet är under framtagande.

Förbundet har sedan 1 januari ett helt nytt diariesystem och har under våren startat med e-signering av avtal och protokoll vilket har bidragit till en mer effektiv hantering.

I mars utsattes förbundet för ett bedrägeriförsök, pengar betalades felaktigt ut men försöket lyckades inte fullt ut. Tack vare snabb hantering i samarbete med bank kunde pengarna återbetalas. Bedrägeriförsöket polisanmälades. Händelsen bidrog till genomlysning av förbundets interna rutiner. I samband med detta höjdes IT-säkerheten upp med bland annat multifaktorinloggning och höjt spamfilter på mejl.

Ett antal medarbetare har börjat och slutat under framför allt första tertialen. Detta beror främst på projekt som startats eller avslutats samt pensionsavgångar. Detta medför ett antal nyrekryteringar.

Förbundets verksamheter och projekt har fortsatt att ställa om under pandemin till att jobba mer digitaliserat när det kommer till möten, konferenser och utbildningar. Detta har i sin tur minskat resandet och möjliggjort för fler att kunna delta på möten och konferenser jämfört med fysiska möten. En framgångsfaktor har varit att förbundet lyckats mildra negativa effekter rörande samverkan och samarbete som pandemin kunnat innebära. Genom att utveckla sin digitala mognad och anpassa verksamheter och projekt i enlighet med Folkhälsomyndighetens

rekommendationer, har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. En viktig uppgift för förbundet har varit att hålla i och stötta i pågående utvecklingsprocesser i en tid då kommunal personal behövt fokusera mycket på verksamhetsfrågor. Det finns dock arbetsområden som inte kunnat genomföras enligt plan, till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. Alla medarbetare har erbjudits utbildning i verktyg för att hålla i digitala möten.

En arbetsmiljöenkät är genomförd avseende de två senaste åren vilket innebär att förbundet har möjlighet att analysera effekterna av pandemin även avseende personalens arbetsmiljösituation. Analys av enkäten pågår och blir klar i slutet av september.

År 2021 är första året som förbundet har tertialavstämningar i stället för kvartalsavstämningar, enligt beslut i direktionen den 24 september 2020, § 72. Detta gör att jämförelsen med föregående års resultat för perioden kan bli något missvisande då den föregående delårsrapporteringen gjordes per 30 juni 2020. Siffrorna inom parentes i förvaltningsberättelsen avser alltså 30 juni 2020.

Inga investeringar har gjorts under perioden.

Förbundets förväntade utveckling avseende ekonomi och verksamhet utifrån målen om god ekonomisk hushållning

Den förväntade utvecklingen är att kommunalförbundets verksamhet och ekonomi följer tidigare års. Dock med reservation för omställningar som har gjorts på grund av Covid-19. Effekten av pandemin är minskade kostnader, som till exempel resor och möteskostnader jämfört med budget.

Kommunalförbundet arbetar ständigt med att hålla nere kostnader och för att på ett effektivt sätt använda de resurser som finns. Projektverksamheten och särskilt finansierad verksamhet, som sker genom avtal med bland andra medlemskommunerna, följs noga genom regelbundna avstämningar enligt projektbeslut med projektkonst och projekt/verksamhetsansvarig.

Förbundet bedömer att målet om god ekonomisk hushållning upprätthålls.

Uppföljning finansiella mål

EN LÅNGSIKTIG STABIL SOLIDITETSNIVÅ PÅ 10 PROCENT

Målet om en långsiktig och stabil soliditetsnivå på 19 procent får och kan variera över tid.

Kommunalförbundet arbetar med att nå det långsiktiga målet om en soliditetsnivå på 10 procent bland annat genom att slutredovisa genomförda projekt med överskott som tillfaller förbundets egna kapital. Den 31 augusti 2021 är soliditeten 7 procent, vilket är en sänkning från årsbokslutet 2020 med 1 procentenhet. Detta är en naturlig fluktuation med pågående projekt och verksamheter som slutregleras först i samband med årsskiftet eller vid slutredovisning. Därmed har förbundet en del medel bokförda som förutbetalda eller upplupna intäkter.

BUDGET I BALANS, INTÄKTERNA SKA ÖVERSTIGA KOSTNADERNA.

Förbundet når på delåret målet om en budget i balans genom att göra överskott om totalt 991 tkr (-446 tkr), jämfört med budgeterat resultat på 190 tkr. Resultatet består av överskott i basens resultat.

GOD LIKVIDITET

Förbundet ska ha en god likviditet så att det är möjligt att både täcka kostnader för de fasta åtgärderna och att förskottera medel i projekt där förbundet är projektägare.

Kommunalförbundet har en god likviditet som främst beror på förvaltade delregionala utvecklingsmedel och har därmed likvida medel om cirka 66 miljoner kronor (cirka 43 miljoner). Därmed nås målet om god likviditet.

DELREGIONALA UTVECKLINGSMEDLEN VÄXLAS UPP MED MINST 50 PROCENT

Det finansiella målet avseende uppväxling av de delregionala utvecklingsmedlen utöver de medel som kommunerna och Västra Götalandsregionen bidrar med beräknas och följs upp på helårsbasis. Den senaste uppföljningen av medlen gjordes under våren och avsåg 2020 års projekt och verksamheter som finansierats av delregionala utvecklingsmedel. Därmed har ingen uppföljning eller analys av målet gjorts för innevarande period per den 31 augusti 2021. Prognosen är att målet kommer att nås.

VÄGLEDANDE PRINCIPER

Kommunalförbundet har även två vägledande principer sedan 1 januari 2020:

- Fyrbodals kommunalförbunds tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande sätt.
- Fyrbodals kommunalförbund ska ha tydliga regler och riktlinjer för sin finansförvaltning.

Förbundets vägledande principer regleras i en kapitalplaceringspolicy. Enligt den har likvida medel kunnat placeras säkert och riskfritt under 2021 och har till och med 31 augusti genererat ränteintäkter om 13 tkr (21 tkr).

Uppföljning strategiska utvecklingsområden

Verksamheten har bedrivits enligt direktionens beslut och direktiv. Förbundet har utvecklat sin digitala mognad och anpassat verksamheterna och projekten i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Trots pandemin har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. Dock finns undantag som till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och genomförandet av de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. De digitala mötena har lockat fler deltagare än de fysiska vilket är mycket positivt. Att förbundet kunna ställa om på det sätt som gjorts bedöms vara ett resultat av det goda samarbete som under många år byggts i professionsnätverk och politiska forum samt lyhördhet och flexibilitet hos kommunernas och förbundets medarbetare. Dock ger nätverken uttryck för avsaknad av de relationsbyggande aktiviteter som möjliggörs genom fysiska träffar. Superteamet, som består av kommunernas näringslivsutvecklare och aktörerna inom det företagsfrämjande systemet i Fyrbodal, har utökats med representation från utvecklingsnoderna Innovatum, Mötesplats Steneby, Gröna klustret, Wargön Innovation, Kristineberg och Sotenäs symbioscenter. Dessa kommer vara än mer viktiga för det framtida arbetet med omställning till ett mer grönt och hållbart samhälle.

De större evenenten som förbundet har anordnat har haft fler deltagare än någonsin. Detta är en trend som även syns i antalet besökare på vår hemsida. Så ser även trenden ut i våra sociala media-kanaler vilket är mycket positivt då vår kommunikation bygger vår gemensamma identitet och vårt varumärke Fyrbodal.

Arbetet har utförts inom ramen för fem strategiska utvecklingsområden. Nedan redogörs för arbetet som utförs inom respektive område på aggregerad nivå. I bilagan "Uppföljning aktivitetsplan delårsbokslut 2021" finns insatserna beskrivna på detaljerad nivå.

STÖD, OMSORG OCH HÄLSA

Inom det strategiska utvecklingsområdet "Stöd, omsorg och hälsa" finns tre strategiska mål; Kvalitet och välfärdsteknik, Barn och unga och Kompetens, FoU och samverkan. Uppföljningen av de inplanerade aktiviteterna visar att arbetet går enligt plan. Processen kring omställningen till Nära vård är i full gång i medlemskommunerna och i det arbetet utgör förbundet ett stöd för kommunerna genom den resurs som finns på förbundet sen i januari i år. Särskilt viktigt för detta målområde som till stor del verkar mot kommunernas socialförvaltning, har varit att anpassa stödet till kommunerna för att möta upp de behov som identifierats kopplade till pandemin, bland annat genom att vara direkt delaktiga i samordning av insatser kopplade till detta såsom provtagning och vaccinationer.

För att bidra till andra har förbundet deltagit i flera sammanhang i andra kommuner/län för att berätta om Fyrbodals sätt att jobba med strategier och strukturer för kompetens, kompetensutveckling och kvalitet med fokus på baspersonal. Bland annat har förbundet blivit inbjuden till Forum Carpe Stockholm att berätta om det avslutade projektet Fyrbodal höll i "välfärdsteknik inom funktionshinderområdet" och hur vi fortsatt jobba efter det med vårt DIKT-nätverk - där det brukarnära stödet står i fokus.

Under året har arbetet med ett länsgemensamt VFU-avtal avslutats och alla Fyrbodals kommuner har undertecknat. Med ett gemensamt avtal uppnås en ökad tydlighet och större likvärdighet för studenter i hela länet.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH UTBILDNING

Inom det strategiska utvecklingsområdet "Kompetensförsörjning och utbildning" finns fyra strategiska mål; Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå, Samverkan och tillgänglighet, Forskning och utveckling och Skolavhopp, resultat och jämlikhet. Inom samtliga mål löper arbetet på enligt plan. En rad olika insatser bedrivs för att arbeta med utmaningar som finns inom både offentlig och privat sektor. Det stora projektet Strategisk kompetensförsörjning har bidragit till att fler kompetensråd har bildats, att insatser för att motverka effekterna av den stängda gränsen till Norge har gått att genomföras och att medlemskommunernas anställda fått löpande kompetensutveckling inom flera olika områden.

I samverkan med Skaraborgs kommunalförbund drivs projektet Fenixz, som erbjuder kompetensutveckling till anställda i små och medelstora företag. Under sommaren gick projektet in i genomförandefas vilket innebär att förbundet nu kan erbjuda 2000 personer kompetensutvecklande insatser som stärker deras ställning på arbetsmarknaden. Detta innebär att förbundet är med och bidrar till ökad och bibehållen sysselsättning inom hårt drabbade branscher.

Utredningen om förbundets FoU-resurs inom område utbildning och kompetensförsörjning har genomförts. Processtöd Fullföljda studier pågår.

Genom att analysera och bearbeta resultat från avslutade och ovan nämnda pågående projekt har förbundet också börjat formera arbetet framåt kring Kraftsamling Fullföljda studier som finns med i den regionala utvecklingsstrategin.

FYSISK PLANERING OCH HÅLLBARA TRANSPORTER

Inom det strategiska utvecklingsområdet "Fysisk planering och hållbara transporter" finns tre strategiska mål; Hållbart resande, Gemensam planering och Samspel och utveckling. Inom hållbart resande drivs arbetet enligt plan medan arbetet inom "Gemensam planering" och "Samspel och utveckling" till stor del pausats på grund av Coronapandemin.

Behovet av en sammanhållen process för hållbar mobilitet på landsbygder har definierats och behovet har efter beslut i direktionen lyfts till Västra Götalandsregionens kollektivtrafiknämnd och Västtrafik. Beslutet kan innebära en mer fokuserad insats på frågan framöver.

En rad insatser har gjorts inom projektet Fossilfri gränsregion. Bland annat har ett underlag för kommunernas hantering av publik laddinfrastruktur tagits fram och flera insatser som främjar biogasanvändandet inom kollektivtrafiken, skolskjutsar, industritillämpningar och tunga transporter pågår. Detta är ett viktigt led i arbetet mot omställningen till det fossilfria samhället.

Prognosen framåt är att arbetet inom de mål som pausats kan startas upp med ny kraft så fort restriktionerna för Coronapandemin har lättat.

NÄRINGS LIV, KULTUR OCH ATTRAKTIONSKRAFT

Inom det strategiska utvecklingsområdet "Näringsliv, kultur och attraktionskraft" finns tre strategiska mål; Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet, Innovation, styrkeområden och investeringsvilja och Kultur och attraktionskraft. Inom samtliga mål löper arbetet på enligt plan. Förbundets förslag till näringslivsstrategi är nu ute för granskning i flera nätverk och organisationer. Flera omställnings- och utvecklingsprojekt för att driva på näringslivets utveckling pågår. Flera etableringsförfrågningar inom Fyrbodals styrkeområden ligger inne hos Position Väst. Programmet som genomförs tillsammans med Svenskt Näringsliv för att förbättra

företagsklimatet genom att erbjuda kommunernas anställda kompetensutvecklande insatser har nu haft över hundra deltagare.

Ett klusterinitiativ liksom en testbädd för träutveckling är under utformande. På regionalt plan är arbetet med framtagandet av ett skogsprogram i full gång.

Projektet Hållbar besöksnäring i Väst har gått in i genomförandefas under sommaren och under hösten finns en rad aktiviteter att ta del av för besöksnäringens företag. Projektet Våra rum har beslutats med syfte att ta tillvara det ökade intresset hos kommunerna för gestaltad livsmiljö. En kartläggning av behov som utövare inom Kulturella och kreativa näringar är genomförd. Nästa steg i arbetet blir att ta fram en gemensam strategi för hur kommunerna och kommunalförbundet kan stötta näringen. Konferensen Attraktiva kommuner - på temat Gestaltad livsmiljö, från nationell politik till lokal praktik genomfördes i januari med över 380 deltagare.

Sammantaget är dessa insatser viktiga för att skapa förutsättningar för det nya näringslivet utifrån samhällets omställningsbehov som pekas ut i den regionala utvecklingsstrategin och enligt Agenda 2030.

Prognosen är att arbetet inom området fortsatt kommer att löpa på enligt plan.

DIGITALISERING

Inom det strategiska utvecklingsområdet "Digitalisering" finns två strategiska mål; Innovation, kompetens och ledarskap och Infrastruktur och Digital service. Inom området har förbundet en stödjande roll i form av att vara en informationsspridare och genom att delta i nätverk samt medfinansiera projekt som främjar näringslivets transformation.

Arbetet har utmanats av att förbundet inte längre har en egen digitaliseringsfunktion då strategerna som är utsedda att leda arbetet numera utgår från VästKom. Stort fokus läggs därifrån på Framtidens vårdmiljö, FVM. Att resurserna för digitaliseringssamordnare sen januari 2021 är samlade till VästKom innebär ett behov av nyorientering i hur förbundet ska verka.

Prognosen är att förbundet fortsatt kommer att kunna ha en stödjande roll men om förutsättningarna inte förändras inte kommer att kunna genomföra egna aktiviteter inom området.

Balanskravsutredning

Bedömning av balanskravsresultatet 2021-08-31 (tkr)

Periodens resultat enligt resultaträkningen	= 991
Samtliga realisationsvinster	0
Realisationsvinst enligt undantagsmöjlighet	0
Realisationsförlust enligt undantagsmöjlighet	0
Orealiserade vinster/förluster i värdepapper	0
Återföring av orealiserade vinster/förluster i värdepapper	0
Periodens resultat efter balanskravsjusteringar	= 991
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0
Balanskravsresultat	= 991

Kommunalförbundet gör bedömningen balanskravet uppnås på delåret utifrån ovan redovisning. Kravet sker på årsbasis och bedömningen är att det även då uppnås i och med lämnad helårsprognos för förbundet.

Redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten

Det beräknade resultatet är baserat på utfallet per den 31 augusti 2021 och kända faktorer för kommande period och den löpande basverksamheten. Det beräknade resultatet för helåret är + 998 tkr jämfört med budgeterat resultat på + 190 tkr. Detta är en avvikelse mot budget med + 808 tkr. Bedömningen är att om inget oförutsett händer kommer förbundet att kunna hålla prognosen, dock med reservation för kostnader som uppstår i samband med viss återgång till arbetsplatsen i samband med att pandemin avtar.

Anledningen till skillnaden mellan resultat och budgeterat resultat förklaras med pandemin och vakanser på personalsidan i basverksamheten. Under normala förhållanden hade förbundets ekonomiska resultat legat i linje med budget. Differensen i personalkostnaderna kommer troligen inte att ändras i förhållande till delårsrapporten men möjligen att resor och möten kommer att öka under hösten och vintern i samband med att restriktioner och rekommendationer förändras.

För att visa på skillnaden i kostnader kan nämnas att för helåret 2019 redovisades ca 220 tkr för mötes- och resekostnader för politiker och tjänstepersoner och för delåret 2021 så ligger kostnader på 0 kr.

Projekt och verksamheter ska inte belasta resultatet. Budget för projekt och övrigt finansierad verksamhet görs och följs upp under året av ansvarig och ekonom, men redovisas inte i delårsrapporten utan i respektive projekts redovisning.

Kommentarer till resultatet

Under perioden har inga projekt eller verksamheter som avslutats genererat vare sig överskott eller underskott. De pågående projekten och verksamheterna löper på och påverkar inte delårsbokslutets resultat.

Överskottet i delårets resultat härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Avvikelsen mot budget för 2021 i resultaträkningen visar jämfört med totala omsättningen i förbundet, det vill säga basverksamhet, projekt och särskilt finansierad verksamhet. Budgeten som direktionen beslutar om årligen upprättas enbart för basverksamheten.

Driftsredovisning basverksamhet (tkr)

	BUDGET	UTFALL	UTFALL FÖRE- GÅENDE ÅR	AVVIKELSE BUDGET
	2021-01-01 – 2021-12-31	2021-01-01 – 2021-08-31	2020-01-01 – 2020-06-30	2021
<u>INTÄKTER</u>				
Medlemsavgifter (36 kr/invånare)	9 900	6 586	4 793	-3 314
Ersättning för uppdrag	0	0	0	0
Övriga intäkter	35	46	74	11
SUMMA:	9 935	6 632	4 867	-3 303
<u>KOSTNADER</u>				
Konsultkostnader	-100	-22	-59	78
Administration, fasta kostnader	-731	-494	-344	237
Administration, rörliga kostnader	-1 050	-467	-375	583
Personalkostnader	-7 204	-4 336	-3 371	2 868
Bilersättning, traktamente & leasingbil	-120	-74	-53	46
Politiska ersättningar, ordf & revisorer	-400	-220	-173	180
Möteskostnader, politiker & tjänstepersoner	-100	0	-21	100
SUMMA:	-9 705	-5 613	-4 760	4 092
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	230	1 019	107	789
Avskrivningar inventarier	-40	-39	-35	1
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	190	980	72	790
<u>FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER</u>				
Ränteintäkter	0	13	21	13
Räntekostnader	0	-2	-2	-2
SUMMA:	0	11	19	11
PERIODENS RESULTAT	190	991	91	801

KOMMENTARER TILL BASVERKSAMHETENS RESULTAT

De stora avvikelserna mot budget är personalkostnaderna och de rörliga administrativa kostnaderna. De främsta anledningarna till avvikelsen på personalkostnaderna är vakans för socialstrategstjänsten under våren och hel eller delvis föräldraledighet på andra tjänster i basverksamheten. Under nämnda tjänstledigheter har annan personal i basen kunnat täcka upp och därmed hålla nere kostnader. Om vakans och tjänstledighet inte inträffat hade förbundets personalkostnader i basverksamheten följt budget.

I de rörliga administrativa kostnaderna är det lägre mötes- och resekostnader samt övriga kostnader för inköp av förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial som har hållits nere under perioden. Detta är i huvudsak hänförligt till Coronapandemin och visar sig även på möteskostnader för politiker och tjänstepersoner. De inköpen förbundet behövde göra för att anpassa sig till det digitala skiftet skedde främst under föregående år.

Under första halvan av 2020 låg mycket fokus på omställning av verksamhet i samband med pandemin, under 2021 har detta stabiliserats och inte påverkat i samma utsträckning.

Förändringen av avstämningsdatum gör att jämförelsen med föregående år inte är tillämplig då det skiljer två månader på perioden. Avstämning av periodens resultat mot budget har därmed varit den huvudsakliga jämförelsen för delåret i år.

Driftsredovisning projektverksamhet (tkr)

	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖREGÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30
<u>INTÄKTER</u>		
<i>Extern finansiering</i>	8 466	5 466
<i>EU-bidrag</i>	1 464	2 347
<i>Ersättning för uppdrag</i>	758	123
<i>Övriga intäkter</i>	3	113
SUMMA:	10 691	8 049
<u>KOSTNADER</u>		
<i>Konsultkostnader</i>	-2 486	-1 633
<i>Administration, fasta kostnader</i>	-400	-239
<i>Administration, rörliga kostnader</i>	-175	-241
<i>Personalkostnader</i>	-7 487	-5 508
<i>Bilersättning & traktamente</i>	-4	-50
<i>Konferensarrangemang</i>	-139	-378
SUMMA:	-10 691	-8 049
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	0	0
<i>Avskrivningar inventarier</i>	0	0
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	0	0
<u>FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER</u>		
<i>Ränteintäkter</i>	0	0
<i>Räntekostnader</i>	0	0
SUMMA:	0	0
PERIODENS RESULTAT	0	0

KOMMENTARER TILL PROJEKTENS RESULTAT

Förbundet har listat ett antal projekt som avslutade i samband med delårsrapporten. Dessa projekt har antingen avslutats och slutreglerats under 2020/2021 men utan resultatpåverkan. Till exempel projektet Rural Mobilitet som slutredovisades under årets första tertial med ett överskott på 55 tkr och där överskottet återbetalades till finansiären Energimyndigheten. Projektet Hedersvård avslutades under våren med medel från föregående år. Några projekt avslutades i samband med årsbokslutet 31 december 2020 och står först nu som avslutade i förteckningen på nästa sida. Pågående projekt stäms av och följs upp av projektekonom och projektledare regelbundet under året.

Förteckning projekt per 2021-08-31

Pågående projekt

Attraktiva kommuner 2020–2021
Bioeconomy Region in Scandinavia
Biomarina näringar
F&U Utbildning Förstudie
Fenixz
Fiskekommunerna del 2
Fossilfri Boråsregion (tjänsteköp)
Fossilfri gränsregion 2030
Fullföljda studier
Förstudie DRUM e-tjänster
Gestaltad livsmiljö i Fyrbodal
God & Nära Vård
God & Nära Vård 2
Gör dörren synlig
Hållbar besöksnäring i Väst
Integritet i förskolan
Kartlägg av kommunernas arbete med offentliga miljön
Möjligheternas Värld – Teknikcollege
Projektkonom 100%
Projektkonom 100%
Strategisk kompetensförsörjning Fyrbodal
Strukturbild Fyrbodal
Suicidprevention
Suicidprevention 2
Tidiga satsningar fullföljda studier
Tjänsteköp systematisk uppföljning
Trämanufaktur
Uppdrag ALMI-affärscoaching
VFU-verksamhetsförlagd utbildning
VI-projektet
Våra rum - samverkan för gestaltad livsmiljö
Ökad strategisk kultursamverkan i Fyrbodal

Funktioner som finansieras genom Delregionala utvecklingsmedel

Kompetensstrateg	Kulturstrateg
Klimat- och Miljöstrateg	Näringslivsstrateg
Projekt- och finansieringslots	

Avslutade projekt

Genomförandeplan VG2020
Grön Tillväxt Skog
Hedersvåld
Rural Mobilitet
Utvecklande- & konkurrenskraftig näringslivsutveckling
Utveckling av seminarieverksamhet 2013–2019
VGR/GITS

Driftsredovisning särskilt finansierad verksamhet (tkr)

	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖREGÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30
<u>INTÄKTER</u>		
<i>Extern finansiering</i>	8 758	6 229
<i>EU-bidrag</i>	0	0
<i>Ersättning för uppdrag</i>	-28	347
<i>Övriga intäkter</i>		43
SUMMA:	8 730	6 619
<u>KOSTNADER</u>		
<i>Konsultkostnader</i>	-722	-744
<i>Administration, fasta kostnader</i>	-504	-385
<i>Administration, rörliga kostnader</i>	-538	-457
<i>Personalkostnader</i>	-6 938	-5 324
<i>Bilersättning & traktamente</i>	-3	-26
<i>Konferensarrangemang</i>	-25	-220
SUMMA:	-8 730	-7 156
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	0	-537
<i>Avskrivningar inventarier</i>	0	0
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	0	-537
<u>FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER</u>		
<i>Ränteintäkter</i>	0	0
<i>Räntekostnader</i>	0	0
SUMMA:	0	0
PERIODENS RESULTAT	0	-537

KOMMENTARER TILL SÄRSKILT FINANSIERAD VERKSAMHETERS RESULTAT

Under 2021 har inga verksamheter avslutats eller påverkat resultatet. Pågående verksamheter löper på och faktureras och/eller finansieras löpande eller årligen enligt avtal. Förra året var det den nu helt avvecklade verksamheten Kurser och konferenser som genererade underskott på halvåret och även senare på helåret. I år finns inga sådana tendenser eller risker i förbundet. De verksamheter med särskild finansiering som pågår ska inte belasta resultatet och följs löpande upp av projektkonom och ansvarig tjänstperson för verksamheten.

Förteckning särskild finansierad verksamhet per 2021-08-31

Aktuella verksamheter

Affärsdriven miljöutveckling

Antagning Fyrbodal

Avtal vuxenutbildning

DMO

EBP - Äldre H-029, H-042, H-057

F&U

F&U Utbildningar

F&U Valfärdsteknik

Hälsokällan

IT-samverkan

Magister/Master

Miljösamverkan – årsavgift

Nätverksledare IFO

ORS/SRS

Position Väst

Praktksamordning Fyrbodal

Samhällsorientering Fyrbodal

SKL – Prio

Socialstrateg

Teknikcollege Fyrbodal

Vård- och omsorgscollege

Avslutade verksamheter

BBIC

Resultaträkning (tkr)

	BUDGET BAS	UTFALL	UTFALL FÖRE- GÅENDE ÅR	AVVIKELSE BUDGET BAS
	2021-01-01 – 2021-12-31	2021-01-01 – 2021-08-31	2020-01-01 – 2020-06-30	2021
<i>Verksamhetens intäkter</i>	9 935	26 053	19 535	16 118
<i>Verksamhetens kostnader</i>	-9 705	-25 034	-19 965	-15 329
<i>Avskrivningar</i>	-40	-39	-35	1
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-9 745	-25 073	-20 000	-15 328
<i>Skatteintäkter</i>	0	0	0	0
<i>Generella statsbidrag och utjämning</i>	0	0	0	0
VERKSAMHETENS RESULTAT	190	980	-465	790
<u>FINANSIELLA INTÄKTER & KOSTNADER</u>				
<i>Ränteintäkter</i>	0	13	21	13
<i>Räntekostnader</i>	0	-2	-2	-2
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER	190	991	-446	801

Balansräkning (tkr)

	2021-08-31	2020-12-31
<u>TILLGÅNGAR</u>		
<u>MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR</u>		
Inventarier	19	58
<u>FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR</u>		
Aktier & andelar	2 767	2 767
<u>OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR</u>		
Kundfordringar	14	6 039
Momsfordringar	338	408
Övriga kortfristiga fordringar	0	0
Upplupna intäkter & förutbetalda kostnader basverksamhet	257	464
Upplupna intäkter särskilt finansierad verksamhet	2 051	70
Upplupna intäkter projektverksamhet	6 211	3 364
SUMMA:	8 872	10 345
<u>LIKVIDA MEDEL</u>		
Kassa, postgiro och bank	66 357	36 687
SUMMA TILLGÅNGAR:	78 015	49 857
<u>SKULDER OCH EGET KAPITAL</u>		
<u>EGET KAPITAL</u>		
Balanserat resultat	-4 168	-3 613
Periodens resultat	-991	-555
SUMMA:	-5 159	-4 168
<u>KORTFRISTIGA SKULDER</u>		
Leverantörsskulder	-681	-3 832
Övriga kortfristiga skulder basverksamhet	-1 321	-1 445
Regionala tillväxtmedel	-29 613	-26 956
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter basverksamhet	-3 328	-403
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter särskilt finansierad verksamhet	-5 647	-7 724
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter projektverksamhet	-32 266	-5 329
SUMMA:	-72 856	-45 689
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL:	-78 015	-49 857
Ställda panter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Redovisnings- och värderingsprinciper allmänt

Delårsbokslutet har upprättats enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Ingen förändring i tillämpning har skett sedan bokslut 2020.

Bilagor

Uppföljning aktivitetsplan delårsbokslut januari – augusti 2021.

§ 85

Delårsrapport 2021-08-31

Enligt fastställt årshjul för 2021 för Fyrbodals kommunalförbund ska delårsrapport per 2021-08-31 lämnas till direktionen vid oktober månads möte.

Förbundet har sedan delårsrapporten föregående år arbetat vidare med utveckling av dokumentet utifrån revisorernas granskningar och synpunkter. I förvaltningsberättelsen finns därmed ett avsnitt för måluppfyllelse för de strategiska målområdena i verksamhetsplanen. Vidare finns bilagan Uppföljning av aktivitetsplan för en mer detaljerad beskrivning av vilka aktiviteter förbundet har genomfört under perioden.

Den ekonomiska rapporten för årets två första tertial visar ett överskott om 991 tkr vilket är en avvikelse mot budget med +801 tkr jämfört med budgeterat helårsresultat på +190 tkr och en avvikelse med +864 tkr i förhållande till budget för perioden på +127 tkr.

Överskottet i delårets resultat härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Prognosen för tredje tertialen är baserad på utfallet per den 31 augusti 2021 och kända faktorer för kommande period och den löpande basverksamheten. Det beräknade resultatet för helåret är + 998 tkr jämfört med budgeterat resultat på + 190 tkr. Detta är en avvikelse mot budget med + 808 tkr. Bedömningen är att om inget oförutsett händer kommer förbundet att hålla prognosen, dock med reservation för kostnader som uppstår i samband med viss återgång till arbetsplatsen i takt med att pandemin avtar.

Den förväntade utvecklingen är att kommunalförbundets verksamhet och ekonomi följer tidigare års. Dock med reservation för omställningar som har gjorts på grund av Covid-19. Effekten av pandemin är minskade kostnader, som till exempel resor och möteskostnader jämfört med budget.

Ärendet föredrogs av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Fyrbodals kommunalförbund – 14 kommuner samarbetar för hållbar utveckling

Museigatan 2 • Box 305 • 451 18 Uddevalla • Vxl 0522-44 08 20 • kansli@fyrbodal.se • www.fyrbodal.se

Fortsättning § 85

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Direktionen beslutar

Att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodol
Revisionen
Administrativ chef

Justerare:		Utdragsbestyrkande:
------------	--	---------------------

Fyrbodals kommunalförbund – 14 kommuner samarbetar för hållbar utveckling

Museigatan 2 • Box 305 • 451 18 Uddevalla • Vxl 0522-44 08 20 • kansli@fyrbodol.se • www.fyrbodol.se

**KSAU § 155 Dnr 2021/235
Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar

- att godkänna en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.
- att godkänna en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 5 att "Bolagets verksamhet ska finansieras via taxor, som beslutas av fullmäktige i Färgelanda kommun."

Enligt Lag om allmänna vattentjänster ska fastighetsägaren bära nödvändiga kostnader som krävs för att tillhandahålla respektive vattentjänst. Självkostnadsprincip råder inom VA-verksamhet. Det får inte tas ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls. De nödvändiga kostnader som tas ut fördelat per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt, så kallade bruknings- och anläggningstaxor.

Färgelanda Vatten AB har inkommit med förslag till VA-taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning att gälla från och med 2022-01-01. Förslaget innebär dels en höjning av brukningsavgiften och dels en höjning av anläggningsavgiften.

Brukningsavgift

Färgelanda Vatten AB föreslår att en ökning sker av brukningstaxan (den löpande kostnaden för vatten och avlopp) med 22,6 % på enbart de fasta avgifterna för vatten och spillvatten från och med 2022-01-01. Detta kan jämföras med en taxeökning på 6,3 %. I båda fallen blir det för ett Typhus A en ökning på ca: 59 kr/mån.

För Typhus A blir den totala årsavgiften cirka 11 881 kr inkl. moms oavsett vilket alternativ som väljs. Ökning per månad blir ca: 59 kr/månad.

För Typhus B blir den totala årsavgiften cirka 112 391 kr inkl. moms. Ökning per månad blir ca: 37 kr/månad.

Förslaget till höjning grundar sig på bedömda kostnadsökningar och minskade intäkter. För treårsperioden (2022–2024) föreslås en ökning på 6,3 % - 5 % - 5 %. För vart av de tre åren är det budgeterat ett underuttag. Detta på grund av engångskostnader i form av rivning av verk, utredningar och reservvattentäktskostnader som har valt att läggas utanför budget då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Detta hanteras genom överuttag sedan tidigare år. Taxeökning med 1,3 % mer 2022 än övriga perioden beror på övertagandet av Rådanefors reningsverk.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiften (engångskostnad när anslutning sker till det kommunala VA-nätet) föreslås öka med 7,0 % från och med 2022-01-01, vilket följer genomsnittet på fjorton index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende bruksavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB, 2021-10-28
Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021
Färgelanda Vatten AB Budget och Plan
Förslag till VA-taxa för Färgelanda kommun från 2022-01-01.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 11.

Beslutet skickas till
Färgelanda Vatten AB
Ekonomichef

Kanslienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

VA-taxa 2022 för Färgelanda Kommun

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar

- att godkänna en höjning av bruksavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A
- att godkänna en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 5 att ”Bolagets verksamhet ska finansieras via taxor, som beslutas av fullmäktige i Färgelanda kommun.”

Enligt Lag om allmänna vattentjänster ska fastighetsägaren bära nödvändiga kostnader som krävs för att tillhandahålla respektive vattentjänst. Självkostnadsprincip råder inom VA-verksamhet. Det får inte tas ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls. De nödvändiga kostnader som tas ut fördelat per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt, så kallade bruks- och anläggningstaxor.

Färgelanda Vatten AB har inkommit med förslag till VA-taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning att gälla från och med 2022-01-01. Förslaget innebär dels en höjning av bruksavgiften och dels en höjning av anläggningsavgiften.

Brukningsavgift

Färgelanda Vatten AB föreslår att en ökning sker av brukningstaxan (den löpande kostnaden för vatten och avlopp) med 22,6 % på enbart de fasta avgifterna för vatten och spillvatten från och med 2022-01-01. Detta kan jämföras med en taxeökning på 6,3 %. I båda fallen blir det för ett Typhus A en ökning på ca: 59 kr/mån.

För Typhus A blir den totala årsavgiften cirka 11 881 kr inkl. moms oavsett vilket alternativ som väljs. Ökning per månad blir ca: 59 kr/månad.

För Typhus B blir den totala årsavgiften cirka 112 391 kr inkl. moms. Ökning per månad blir ca: 37 kr/månad.

Förslaget till höjning grundar sig på bedömda kostnadsökningar och minskade intäkter. För treårsperioden (2022–2024) föreslås en ökning på 6,3 % - 5 % - 5 %. För vart av de tre åren är det budgeterat ett underuttag. Detta på grund av engångskostnader i form av rivning av verk, utredningar och reservvattentäktskostnader som har valt att läggas utanför budget då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Detta hanteras genom överuttag sedan tidigare år. Taxeökning med 1,3 % mer 2022 än övriga perioden beror på övertagandet av Rådanefors reningsverk.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiften (engångskostnad när anslutning sker till det kommunala VA-nätet) föreslås öka med 7,0 % från och med 2022-01-01, vilket följer genomsnittet på fjorton index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

Beslutsunderlag

Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021.
Förslag till VA-taxa för Färgelanda kommun från 2022-01-01.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 11.

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:
Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Handläggare:
Susanne Thorén
0522-63 88 21
susanne.thoren@vastvatten.se

Färgelanda kommun
Kommunfullmäktige

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024

Sammanfattning

Färgelanda Vatten AB har arbetat fram en budget för 2022 med plan 2023-2024. Färgelanda Kommunfullmäktige har att ta beslut om ökning av VA-taxan för år 2022 gällande bruks- och anläggningstaxa samt godkänna investeringsplanen för 2022-2024.

Bakgrund

För att täcka nödvändiga kostnader för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning skall ägare av fastighet eller annan avgiftsskyldig inom anläggningens verksamhetsområde betala avgift enligt taxa (bruks- och anläggningsavgift).

Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen, och fördelningen av avgiftsuttaget ska ske utifrån vad som är skäligt och rättvist.

Bolagets verksamhet finansieras via avgifter genom en taxa. Taxan ska enligt ägordirektivet beslutas av kommunfullmäktige samt att kommunfullmäktiges godkännande skall inhämtas avseende investeringar enskilda eller totalt under ett räkenskapsår överstigande aktiekapitalet.

Beskrivning av ärendet

Brukningavgift

Färgelanda Vatten AB föreslår att en ökning sker av brukningstaxan (den löpande kostnaden för vatten och avlopp) med 22,6 % på enbart de fasta avgifterna för vatten och spillvatten från och med 2022-01-01. Detta kan jämföras med en taxeeökning på 6,3 %. I båda fallen blir det för ett Typhus A en ökning på ca: 59 kr/mån.

För Typhus A blir den totala årsavgiften cirka 11 881 kr inkl. moms oavsett vilket alternativ som väljs. Ökning per månad blir ca: 59 kr/månad.

För Typhus B blir den totala årsavgiften cirka 112 391 kr inkl. moms. Ökning per månad blir ca: 37 kr/månad.

Förslaget till höjning grundar sig på bedömda kostnadsökningar och minskade intäkter enligt nedan tabell.

Kostnad	%
Index (Specifika kostnader FVAB) <i>Bland annat minskade osäkra kundfordringar, kemaikalier, serviceavtal, tillsyn ARV</i>	1,7
Bolagsgemensamma kostnader från Västvatten AB. <i>Bland annat löneökningar, sociala avgifter, antal timmar, IT och fordon</i>	-0,7
Kapitalkostnader	1,9
Lägre bruksintäkter <i>Sänkningen av bruksintäkterna som påbörjades föregående år på grund av snålspolande toaletter och handfat samt läcklagning inne på fastighet, var inte helårseffekt. Resterande intktsminskning syns i denna siffra.</i>	3,4
Totalt	6,3^{*^}
*Taxan ökas med 1,3 % pga. av Rådanefors reningsverk KF §45 2021-04-15	
^ En ökning på 6,3 % ger samma intäktsbudget för bruksintäkter så som en ökning på 22,6 % på enbart den fasta delen (vatten och spillvatten)	

För treårsperioden (2022-2024) föreslås en ökning på 6,3 % - 5 % - 5 %. För vart av de tre åren är det budgeterat ett underuttag. Detta på grund av engångskostnader i form av rivning av verk, utredningar och reservvattentäktskostnader som har valt att läggas utanför budget då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Detta hanteras genom överuttag sedan tidigare år.

Taxeökning med 1,3 % mer 2022 än övriga perioden beror på övertagandet av Rådanefors reningsverk.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiften (engångskostnad när anslutning sker till det kommunala Vatten nätet) föreslås öka med 7,0 % från och med 2022-01-01, vilket följer genomsnittet på fjorton index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

Investeringar

Investeringarbudgeten med plan för de kommande tre åren är på 21 135 tkr och ger en reinvesteringstakt av ledningar på 600 år. Investeringarna är reinvesteringar, det vill säga investeringar i befintligt ledningsnät, dricksvatten- och reningsverksanläggningar.

Taxeföreskrifter

I VA-Taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning har det enbart justerats för taxeökningarna.

Övrig information

Budget 2022 föranleder ett nyupplåningsbehov på 2 000 tkr och kommande års lånebehov som behövs i bolaget täcks av den borgensförbindelse som finns mellan Färgelanda Vatten AB och Färgelanda kommun.

Underlag till tjänsteskrivelsen är Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023-2024 samt VA-Taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning 2022-01-01.

Förslag till beslut

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om investeringar i enlighet med budget 2022 och plan 2023-2024, Färgelanda Vatten AB, kapitel 3.

Antagen av kommunfullmäktige 2021-xx-xx, §xxx

VA-TAXA

för Färgelanda kommuns allmänna
vatten- och avloppsanläggning

att gälla från och med 2022-01-01

FÖRSLAG 22, 60/19 VS fast

Innehåll

ANLÄGGNINGSAVGIFTER (§§ 5-13)	3
BRUKNINGSAVGIFTER (§§ 14-22).....	8

FÖRSLAG 22,6% VS fast

VA-TAXA

för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning

Huvudmannen för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen är Färgelanda Vatten AB. Avgifterna enligt denna taxa skall betalas till Färgelanda Vatten AB.

§ 1

För att täcka nödvändiga kostnader för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning skall ägare av fastighet eller annan avgiftsskyldig inom anläggningens verksamhetsområde betala avgifter enligt denna taxa.

Avgiftsskyldighet är alternativt den som enligt 2 och 5 §§ i *Lag (2006: 412) om allmänna vattentjänster*, nedan kallad *vattentjänstlagen*, jämställs med fastighetsägare. Avgiftsskyldig för ändamålet *dagvatten från allmän platsmark (Dg)* är även den som ansvarar för att allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, om förutsättningarna i 27 § vattentjänstlagen är uppfyllda.

§ 2

Avgifterna utgörs av *anläggningsavgifter* (engångsavgifter) och *brukningsavgifter* (periodiska avgifter).

§ 3

I dessa taxeföreskrifter avses med:

Småhusfastighet: fastighet som är bebyggd eller avsedd att bebyggas med en- eller två bostäder och som är taxerad som *Småhusenhet (1-2 familjer)*.

Bostadsfastighet: fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses bebyggas för bostadsändamål och som inte klassas som småhusfastighet.

Med bostadsfastighet jämställs fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd, eller enligt beviljat bygglov avses bebyggas, för vissa ändamål där lokalytan är det viktigaste sett från användarsynpunkt.

Exempel på byggnader som jämställs med bostadsändamål är:

Kontor	Förvaltning	Stormarknader
Butiker	Utställningslokaler	Sporthallar
Hotell	Restauranger	
Hantverk	Småindustri	
Utbildning	Sjukvård	

Annan fastighet: fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses bebyggas, för annat ändamål än bostadsändamål och som inte enligt ovan jämställs med bostadsfastighet.

Obebyggd fastighet: fastighet som enligt detaljplan är avsedd för bebyggande, men inte ännu bebyggt.

Lägenhet: ett eller flera utrymmen i byggnad, eller på fastighet, som i upplåtelsehänseende bildar *en* enhet. I fråga om sådana utrymmen i bostadsfastighet, eller därmed jämställd fastighet, som är avsedda för bostadsändamål, räknas varje påbörjat 150-tal m² bruttoarea (BTA) enligt svensk standard (SS 02 10 53) som *en* lägenhet.

För byggnad, eller del av byggnad, som inte är avsedd för bostadsändamål, räknas varje påbörjat 300-tal m² bruttoyta (BTA) enligt svensk standard (SS 02 10 53) som *en* lägenhet. Hela byggnaden eller delar av byggnaden kan vara antingen uppvärmd eller ouppvärmd.

Ytor där dagvatten avleds: Fastighetsytor och allmän platsmark som har behov av avledning av dagvatten till den allmänna va-anläggningen delas in i tre kategorier utifrån hur hårdgjord marken är. Huvudmannen bestämmer till vilken kategori fastigheten respektive den allmänna platsmarken hör och kategorierna definieras på följande sätt:

Kategori 1: Mestadels grönyta, eller yta med hög genomsläpplighet, där endast en mindre del av ytan är hårdgjord.

Kategori 2: En blandning av dels hårdgjord yta och dels grönyta eller yta med hög genomsläpplighet.

Kategori 3: Mestadels hårdgjord yta, eller yta med låg genomsläpplighet där den största delen av ytan är hårdgjord.

Uppdelningen av ytor i kategorier gäller för uttag av bruksavgifter för dagvatten. Småhusfastigheter betalar en schablonavgift för dagvatten och deras fastighetsytor delas inte i kategorier enligt ovan.

Allmän platsmark: mark som i detaljplan enligt *Plan- och bygglag (2010:900)* redovisas som allmän plats, eller om marken inte omfattas av detaljplan, väg eller mark som i övrigt motsvarar sådan mark.

Förbindelsepunkt (FP): den punkt, som huvudmannen bestämt, där den allmänna anläggningen slutar och fastighetens va-installation börjar.

§ 4

4.1 Avgift tas ut för nedan angivna ändamål:

Ändamål	Anläggningsavgift	Brukningsavgift
Vattenförsörjning (V)	Ja	Ja
Spillvattenavlopp (S)	Ja	Ja
Dag- och dränvattenavlopp från fastighet (Df)	Ja	Ja
Dagvattenavlopp från allmän platsmark (Dg)	Ja	Ja

Fortsättningsvis i denna taxa benämns ovanstående ändamål med förkortningarna V, S, Df och Dg.

4.2 Avgiftsskyldighet för vart och ett av ändamålen V, S och Df inträder när huvudmannen upprättat förbindelsepunkt för ändamålet och informerat fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge, även innan inkoppling skett.

Om dagvatten från fastighet (Df) avleds till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt upprättats, inträder avgiftsskyldighet när åtgärder för bortledandet av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren informerats om detta.

Denna taxa förutsätter att samtliga i 24 § första stycket 1 och 2 vattentjänstlagen angivna förutsättningar för avgiftsskyldighet är uppfyllda.

4.3 Avgiftsskyldighet för ändamålet Dg inträder när åtgärder för bortledande av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren informerats om detta.

4.4 Avgiftsskyldighet för ändamålet Dg gäller även den som ansvarar för att allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, om förutsättningarna i 27 § vattentjänstlagen är uppfyllda.

4.5 Anläggningsavgift skall beräknas enligt taxa som gäller vid den tidpunkt när avgiftsskyldigheten inträder.

ANLÄGGNINGSAVGIFTER (§§ 5-13)

Avgifter för allmänna vattentjänster är belagda med lagstadgad mervärdesskatt.

§ 5

5.1 För småhusfastighet, bostadsfastighet och därmed jämställd fastighet skall anläggningsavgift betalas. Avgift tas ut per småhusfastighet, bostadsfastighet eller därmed jämställd, enligt nedan. I avgiften ingår mervärdesskatt, moms 25 %. Avgiften angiven inom parentes () är utan moms.

	PER LEDNING				SAMTLIGA TJÄNSTER
	En ledning	Två ledningar	Tre ledningar		
a) Servisavgift en avgift avseende framdragning av varje uppsättning servisledning till förbindelsepunkter för V, S och Df	28 180 kr (22 544 kr)	34 220 kr (27 376 kr)	40 260 kr (32 208 kr)		40 260 kr (32 208 kr)
	PER VATTENTJÄNST				SAMTLIGA TJÄNSTER
	V	S	Df	Dg	
b) Förbindelsepunktsavgift en avgift avseende upprättande av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och Df	14 490 kr (11 592 kr)	27 376 kr (19 324 kr)	9 660 kr (7 728 kr)		48 305 kr (38 644 kr)
c) Tomtyteavgift en avgift per m ² tomtyta	8,60 kr (6,88 kr)	14,33 kr (11,46 kr)		5,73 kr (4,58 kr)	28,65 kr (22,92 kr)
d) Lägenhetsavgift en avgift per lägenhet	6 135 kr (4 908 kr)	10 225 kr (8 180 kr)		4 090 kr (3 272 kr)	20 450 kr (16 360 kr)
e) Grundavgift Df utan FP* en grundavgift för bortledning av Df, om bortledning av dagvatten sker utan att förbindelsepunkt för Df upprättats			9 660 kr (7 728 kr)		

*Avgift enligt 5.1 e) tas inte ut om avgift tas ut för Df enligt 5.1 a) och b). I det fall avgift enligt 5.1 e) tas ut, tas inte avgift ut för Df enligt 5.1 a) och 5.1 b) eftersom servisledning och förbindelsepunkt för detta inte lagts respektive upprättats.

5.2 Är förbindelsepunkt gemensam för två eller flera fastigheter, fördelas avgifterna enligt 5.1 a) lika mellan fastigheterna.

5.3 Tomtytan utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som huvudmannen godkänner. Vid tredimensionella fastigheter fördelas den tomtyta som är gemensam för fastigheterna i proportion till byggnadernas bruttoareal (BTA).

Avgift enligt 5.1 c) tas ut endast upp till det belopp som motsvarar summan av avgifterna enligt 5.1 a), b) och d), eller i det fall förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1 a), b), d) och e).

Vid ändrade förhållanden enligt 5.5, 5.6, 5.7 och 5.8 tas ytterligare avgift enligt 5.1 c) i den mån ovan angiven begränsningsregel så medger och med iakttagande av vad som föreskrivs i 8.2.

5.4 Lägenhetsantalet bestäms efter de ritningar enligt vilka bygglov beviljats, eller efter annan ritning eller uppmätning som huvudmannen godkänner.

5.5 Dras *ytterligare servisledning* fram och upprättas ytterligare förbindelsepunkter, skall avgifter enligt 5.1 a) och b) betalas.

5.6 Ökas fastighets *tomtyta* skall avgift enligt 5.1 c) betalas för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtyteavgift inte skall anses vara förut betald.

Vid beräkning av avgift för tillkommande tomtyta iakttas begränsningsregeln i 5.3.

5.7 Sker *om- eller tillbyggnad*, uppförs ytterligare byggnad eller ersätts riven bebyggelse på fastighet skall avgift betalas enligt 5.1 d) för varje tillkommande lägenhet.

5.8 *Tillkommer bortledning av Df* till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättats, skall avgifter enligt 5.1 e) betalas.

§ 6

6.1 För *annan fastighet* skall anläggningsavgift betalas. Avgift tas ut per *annan fastighet* enligt nedan.

I avgiften ingår *mervärdesskatt, moms 25 %*. Avgiften angiven inom parentes () är utan moms.

	PER LEDNING			SAMTLIGA TJÄNSTER
	En ledning	Två ledningar	Tre ledningar	
a) Servisavgift en avgift avseende framdragnin av varje uppsättning servisledningar till förbindelsepunkter för V, S och Df	28 180 kr (22 544 kr)	34 220 kr (27 376 kr)	40 260 kr (32 208 kr)	40 260 kr (32 208 kr)

	PER VATTENTJÄNST				SAMTLIGA TJÄNSTER
	V	S	Df	Dg	
b) Förbindelsepunktsavgift en avgift avseende upprättande av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och Df	14 490 kr (11 592 kr)	27 376 kr (19 324 kr)	9 660 kr (7 728 kr)		48 305 kr (38 644 kr)
c) Tomtyteavgift en avgift per m ² tomtyta	12,91 kr (10,33 kr)	21,53 kr (17,22 kr)		8,61 kr (6,89 kr)	43,05 kr (34,44 kr)
d) Grundavgift Df utan FP* en grundavgift för bortledande av Df, om bortledande av dagvatten sker utan att förbindelsepunkt för Df upprättats			9 660 kr (7 728 kr)		

*Avgift enligt 6.1 d) tas inte ut om avgift tas ut för Df enligt 6.1 a) och b). I det fall avgift enligt 6.1 d) tas ut, tas inte avgift ut för Df enligt 6.1 a) och 6.1 b) eftersom servisledning och förbindelsepunkt för detta inte lagts respektive upprättats.

6.2 Är *förbindelsepunkt gemensam* för två eller flera fastigheter, eller därmed jämställda, fördelas avgifterna enligt 6.1 a) lika mellan fastigheterna.

6.3 *Tomtytan* utgörs av fastigheternas areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som huvudmannen godkänner.

6.4 Huvudmannen kan, om godtagbar säkerhet ställs, bevilja *anstånd* med betalning av tomtYTEavgift för andel av fastighets areal, motsvarande mark som tillsvidare inte nyttjas för verksamhet på fastigheten.

Anstånd medges för viss tid, högst 10 år. Om mark under anståndstiden genom fastighetsbildningsåtgärd frångår fastigheten upphör anståndsmedgivandet att gälla och resterande tomtYTEavgift förfaller till betalning.

Utestående belopp löper med ränta enligt 5 § i *Räntelag* (SFS 1975:635), nedan kallad *räntelagen*, från den dag anståndet beviljades tills anståndet upphör. För tid därefter utgår dröjsmålsränta enligt 6 § i räntelagen.

6.5 Dras *ytterligare servisledning* fram och upprättas ytterligare förbindelsepunkter skall avgifter betalas enligt 6.1 a) och b).

6.6 Ökas *fastighets tomtyta*, skall avgift enligt 6.1 c) betalas för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtYTEavgift inte skall anses vara tidigare betald.

6.7 *Tillkommer bortledning av Df* till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättas, skall avgift enligt 6.1 d) betalas.

§ 7

7.1 För *obebyggd fastighet* skall del av full anläggningsavgift betalas. Avgift tas ut per fastighet, enligt nedanstående.

		Småhusfastighet, Bostadsfastighet		Annan fastighet
Servisavgift	5.1 a)	100 %	6.1 a)	100 %
Avgift per uppsättning FP	5.1 b)	100 %	6.1 b)	100 %
TomtYTEavgift	5.1 c)	100 %	6.1 c)	70 %
Lägenhetsavgift	5.1 d)	0 %	-	
Grundavgift för Df, om FP för Df inte upprättats	5.1 e)	100 %	6.1 d)	100 %

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift.

Avgift enligt 5.1 c) tas ut endast upp till det belopp som motsvarar summan av avgifterna 5.1 a) och b), eller i det fall dagvatten bortleds till den allmänna anläggningen men förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1 a), b) och e), jämför 5.3 andra stycket.

7.2 *Bebyggs obebyggd fastighet* skall resterande avgifter betalas enligt nedanstående.

		Småhusfastighet, Bostadsfastighet		Annan fastighet
TomtYTEavgift	5.1 c)	*)	6.1 c)	30 %
Lägenhetsavgift	5.1 d)	100%	-	

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift.

*Bebyggs småhusfastighet eller bostadsfastighet tas ytterligare avgift ut enligt 5.1 c) om föreskriften i 5.3 andra stycket så medger.

§ 8

8.1 Föreligger *inte avgiftsskyldighet* för samtliga i 4.1 angivna ändamål, skall avgifter enligt 5.1 respektive 6.1 betalas för de ändamål där avgiftsskyldighet föreligger.

För avgiftsändamålet Df tas avgifter ut antingen enligt 5.1 a) och b) eller 5.1 e), samt enligt 6.1 a) och b) eller 6.1 d).

8.2 *Inträder avgiftsskyldighet* för ändamål, för vilket avgiftsskyldighet inte tidigare funnits, skall avgifter enligt 5.1 respektive 6.1 betalas.

Vid tillämpning av begränsningsregeln enligt 5.3 inräknas de sammanlagda avgifterna för tillkommande servisledning inte till högre belopp än 100 % av avgiften enligt 5.1 a), även om servisledningarna lagts vid olika tillfällen och avgifterna därmed blivit högre.

8.3 För *servisledning* som på fastighetsägarens begäran utförs *senare* än övriga servisledning för fastigheten skall, utöver avgift enligt 5.1 a) och b) respektive 6.1 a) och b) betalas en etableringsavgift om 50 % av avgiften enligt 5.1 a) respektive 6.1 a). Etableringsavgiften avses täcka huvudmannens merkostnader till följd av att arbetet inte utförs i samband med framdragning av övriga servisledning.

§ 9

Den som svarar för att *allmän platsmark* ställs i ordning och underhålls skall betala anläggningsavgift. Avgift tas ut enligt nedan.

I avgiften ingår mervärdesskatt, moms 25 %. Avgiften angiven inom parentes () är utan moms.

Avgift per m² för anordnande av dagvattenbortledning för:

Väghållare	77,98 kr	(62,38 kr)
Övriga	21,86 kr	(17,49 kr)

§ 10

Vid beloppsavrundning tillämpas *Lag (1970: 1029) om avrundning av vissa öresbelopp*.

§ 11

Om för viss eller vissa fastigheter kostnaden för att förse fastigheterna med vatten och avlopp i beaktansvärd omfattning avviker från fastigheterna inom verksamhetsområdet i övrigt, skall enligt vattentjänstlagen avgifter tas ut enligt särskild antagen *särtaxa*.

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt §§ 5-9 får huvudmannen i stället *komma överens* med fastighetsägaren om avgiftens storlek.

§ 12

12.1 Sedan *avgiftsskyldighet inträtt*, skall avgift betalas inom tid som anges i faktura.

12.2 Betalas inte debiterat belopp inom tid som anges i fakturan, skall dröjsmålsränta betalas enligt 6 § räntelagen från den dag betalningen skulle ha skett.

12.3 Enligt 36 § vattentjänstlagen skall en anläggningsavgift fördelas på årliga inbetalningar under en viss tid, längst tio år, om avgiften uppgår till belopp som är betungande med hänsyn till fastighetens ekonomiska bärkraft och övriga omständigheter, om fastighetsägaren så begär och godtagbar säkerhet ställs. Ränta skall betalas enligt 5 § räntelagen på varje del av avgiften som förfaller till betalning i framtiden från den dag då den första inbetalningen skall ske till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta skall betalas till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta skall betalas enligt 12.2.

12.4 Avgiftsskyldighet enligt 5.6, 5.7, 6.6 eller 7.2 föreligger, då bygglov för avsett *ändrat förhållande* meddelats eller ändrat förhållande inträtt utan att bygglov krävts eller meddelats – till exempel ökning av tomtyta eller tillkommande byggnad vilken kan räknas som tillkommande lägenhet. Det åligger fastighetsägaren att omgående anmäla till huvudmannen när det ändrade förhållandet inträtt. Försummar fastighetsägaren denna anmälningsplikt, tas dröjsmålsränta enligt 12.2 ut för tiden från det två månader förflutit sedan avgiftsskyldighet inträdde och fram till dess tilläggsavgiften betalas.

§ 13

13.1 Om efter *ansökan från fastighetsägare* och särskilt medgivande av huvudmannen ledningar utförts på *annat sätt* eller försetts med andra anordningar än huvudmannen bedömt nödvändiga, skall fastighetsägaren som begärt arbetets utförande ersätta huvudmannen överenskomna kostnader för detta.

13.2 Om en *fastighetsägare* begär att *ny servisledning* skall utföras i stället för redan befintlig och finner huvudmannen skäl att bevilja ansökan om detta, är fastighetsägaren skyldig att bekosta dels den nya servisledningens allmänna del med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick, dels borttagandet av den tidigare servisledningens allmänna del.

13.3 Finner *huvudmannen* påkallat att utföra *ny servisledning* i stället för och med annat läge än redan befintlig, är huvudmannen skyldig att ersätta fastighetsägaren dennes kostnad för fastighetens del av den nya servisledningen och dess inkoppling med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick.

BRUKNINGSAVGIFTER (§§ 14-22)

Avgifter för allmänna vattentjänster är belagda med lagstadgad mervärdesskatt.

§ 14

14.1 För bebyggd fastighet skall brukningsavgift betalas. Avgift tas ut enligt nedan.

I avgiften ingår mervärdesskatt, moms 25 %. Avgiften angiven inom parentes () är utan moms.

FASTA AVGIFTER

a) Fast avgift	Mätarstorlek	Avgift per	V	S	TOTALT
Småhusfastigheter	Qn2,5x1	år	1 740 kr	2 120 kr	3 860 kr
			(1 392 kr)	(1 696 kr)	(3 088 kr)
Övriga fastigheter	Qn2,5x1	år	2 740 kr	3 345 kr	6 085 kr
			(2 192 kr)	(2 676 kr)	(4 868 kr)
	Qn2,5x2	år	6 565 kr	8 020 kr	14 585 kr
			(5 252 kr)	(6 416 kr)	(11 668 kr)
	Qn2,5x3	år	15 305 kr	18 700 kr	34 005 kr
			(12 244 kr)	(14 960 kr)	(27 204 kr)
	Qn2,5x4	år	25 395 kr	31 030 kr	56 425 kr
			(20 316 kr)	(24 824 kr)	(45 140 kr)
	Qn6x1	år	8 255 kr	10 085 kr	18 340 kr
			(6 604 kr)	(8 068 kr)	(14 672 kr)
	Qn6x2	år	33 735 kr	41 235 kr	74 970 kr
			(26 988 kr)	(32 988 kr)	(59 976 kr)
	Qn6x3	år	52 205 kr	63 800 kr	116 005 kr
			(41 764 kr)	(51 040 kr)	(92 804 kr)
	Qn6x4	år	80 735 kr	98 675 kr	179 410 kr
(64 588 kr)			(78 940 kr)	(143 528 kr)	
Qn10x1	år	22 045 kr	26 940 kr	48 985 kr	
		(17 636 kr)	(21 552 kr)	(39 188 kr)	
Qn10x2	år	52 310 kr	63 935 kr	116 245 kr	
		(41 848 kr)	(51 148 kr)	(92 996 kr)	
Qn10x3	år	111 185 kr	135 890 kr	247 075 kr	
		(88 948 kr)	(108 712 kr)	(197 660 kr)	
Qn10x4	år	154 585 kr	188 930 kr	343 515 kr	
		(123 668 kr)	(151 144 kr)	(274 812 kr)	
Qn15x1	år	25 225 kr	30 825 kr	56 050 kr	
		(20 180 kr)	(24 660 kr)	(44 840 kr)	

För bebyggd fastighet utan mätare eller fastighet som ännu ej är påkopplad tas avgift ut enligt följande:

b) Fast avgift	Avgift per	V	S	TOTALT
Småhusfastigheter	år	1 740 kr	2 120 kr	3 860 kr
		(1 392 kr)	(1 696 kr)	(3 088 kr)
Övriga fastigheter	år	2 740 kr	3 345 kr	6 085 kr
		(2 192 kr)	(2 676 kr)	(4 868 kr)

c) Dagvattenavgift	Kategori#	Avgift per	Df	Dg	TOTALT
Småhusfastigheter	Småhus	år	1 020 kr	100 kr	1 120 kr
			(816 kr)	(80 kr)	(896 kr)
Övriga fastigheter	Kategori 1	m ² /år	0,87 kr	0,09 kr	0,96 kr
			(0,69 kr)	(0,07 kr)	(0,76 kr)
	Kategori 2	m ² /år	1,49 kr	0,15 kr	1,64 kr
			(1,19 kr)	(0,12 kr)	(1,31 kr)
	Kategori 3	m ² /år	1,91 kr	0,19 kr	2,10 kr
			(1,53 kr)	(0,15 kr)	(1,68 kr)
Allmän platsmark	Kategori 1	m ² /år	0,90 kr	0,90 kr	0,90 kr
			(0,72 kr)	(0,72 kr)	(0,72 kr)
	Kategori 2	m ² /år	1,46 kr	1,46 kr	1,46 kr
Kategori 3	m ² /år	2,31 kr	2,31 kr	2,31 kr	
		(1,85 kr)	(1,85 kr)	(1,85 kr)	

RÖRLIGA AVGIFTER

d) Förbrukning	Avgift per	V	S	TOTALT
Uppmätt/beräknad mängd	m ³	20,73 kr (16,59 kr)	25,34 kr (20,27 kr)	46,08 kr (36,86 kr)

Huvudmannen beslutar vilken mätarstorlek som skall installeras utifrån fastighetens behov, där hänsyn tas till behovet av hushållsvatten.

14.2 Föreligger inte avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål skall avgifter enligt 14.1 betalas för de ändamål där avgiftsskyldighet föreligger. För fastigheter som inte är avgiftsskyldiga för vatten gör huvudmannen en bedömning av vilken mätarstorlek som motsvarar fastighetens behov av vatten för hushållsbruk. Fastighetsägaren får sedan betala spillvattendelen av avgiften för den mätare som bedöms motsvara behovet av hushållsvatten.

Fastighetens förbrukning bestäms enligt reglerna i 14.3, dock tas bara spillvattendelen av den rörliga avgiften ut.

14.3 Fastighetsägaren är betalningsansvarig för allt vatten som levererats till fastigheten. Har huvudmannen bestämt att för bebyggd fastighet vattenförbrukningen tillsvidare inte skall fastställas genom mätning, tas rörlig avgift ut för enligt 14.1 d) efter *antagen förbrukning* om 150 m³ per år och person vid helårsboende och 150 kbm per år och hushåll vid delårsboende. Fast avgift debiteras enligt 14.1 b).

För *övriga fastigheter* där vattenförbrukningen tillsvidare inte skall fastställas genom mätning, tas rörlig avgift ut enligt 14.1 d) *enligt överenskommelse* i avtal. Fast avgift debiteras i nivå med den mätarstorlek som motsvarar fastighetens behov av vatten.

14.4 För så kallat *byggvatten* skall bruksavgift enligt 14.1 a) och 14.1 d) betalas. Om mätning inte sker, antas den förbrukade mängden uppgå till 30 kbm per lägenhet enligt §3, samt fast avgift enligt 14.1 b).

14.5 För *extra mätställe* (mätställe utöver *ett* per fastighet) skall fast avgift enligt 14.1 a) betalas.

Parallellkopplade mätare räknas som *ett* mätställe.

14.6 Antas mätaren visa annan förbrukning än den verkliga, låter huvudmannen *undersöka mätaren*, om huvudmannen finner det nödvändigt eller om fastighetsägaren begär det.

Vid ovan avsedd undersökning eller provning bestäms mätarens felvisning i två kontrollpunkter enligt SWEDAC:s föreskrifter om vatten- och värmemätare, STAFS 2007:2.

Kan mättelets storlek inte bestämmas eller har mätaren inte fungerat, har huvudmannen rätt att uppskatta förbrukningen.

Fastighetsägare som inte godtar huvudmannens beslut efter genomförd undersökning eller huvudmannens uppskattning av förbrukningen, kan begära provning av frågan hos Mark- och miljödomstol eller annan instans bestämd av Riksdagen.

14.7 Har fastighetsägare begärt undersökning av vattenmätare och mätaren blivit godkänd, skall fastighetsägaren ersätta huvudmannen för undersökningskostnaderna i enlighet med vad som framgår av § 18.

14.8 För spillvattenmängd, som enligt huvudmannens medgivande avleds till dagvattenledning (kylvatten o dyl.), skall avgift betalas för motsvarande spillvattenandel enligt 14.1 d).

§ 15

Den som ansvarar för att *allmän platsmark* ställs i ordning och underhålls skall betala bruksavgift enligt 14.1 d).

§ 16

Tillförs avloppsnätet *större spillvattenmängd* än som svarar mot levererad vattenmängd eller avleds inte hela den levererade vattenmängden till avloppsnätet skall avgift för spillvattenavlopp betalas efter den mängd spillvatten som avleds till avloppsnätet.

Mängden skall bestämmas genom mätning på fastighetsägarens bekostnad av ifrågavarande vatten- eller spillvattenmängd eller på annat sätt som överenskommits mellan huvudmannen och fastighetsägaren.

En förutsättning för att avgiften för avlett spillvatten skall debiteras efter annan grund än efter levererad mängd vatten är att skillnaden mellan mängderna vatten och spillvatten är avsevärd.

§ 17

För *obebyggda fastigheter* som enligt detaljplan är avsedda för småhus betalas avgift motsvarande fast avgift för småhus enligt 14.1 b) och dagvattenavgift enligt 14.1 c). Alla andra obebyggda fastigheter inom detaljplanelagt område betalar fast avgift enligt 14.1 b) och dagvattenavgift enligt 14.1 c).

Föreligger inte avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål skall avgifter enligt 14.1 b) och c) betalas för de ändamål där avgiftsskyldighet föreligger.

Bebyggs småhusfastighet tillkommer avgift enligt 14.1 d).

Bebyggs bostadsfastighet eller *annan fastighet* skall avgifter enligt 14.1 a), b), c) och d) betalas, där storleken på mätaren eller mätarkombinationen bestäms av huvudmannen efter fastighetens behov av vatten för hushållsbruk och där dagvattenavgiften bestäms utifrån fastighetens hårdgjordhet.

§ 18

Har huvudmannen på fastighetsägarens begäran vidtagit åtgärd eller har på grund av att fastighetsägaren åsidosatt sin skyldighet vattentillförseln stängts av eller reducerats eller annan åtgärd vidtagits av huvudmannen skall avgift för detta betalas. Avgift tas ut enligt nedan. *I avgiften ingår mervärdesskatt, moms 25 %. Avgiften angiven inom parentes () är utan moms.*

Avgift per åtgärd och tillfälle:*

Nedtagning av vattenmätare	700 kr	(560 kr)
Uppsättning av vattenmätare	700 kr	(560 kr)
Avstängning av vattentillförsel på fastighetsägares begäran	700 kr	(560 kr)
Avstängning av vattentillförsel på grund av utebliven betalning	1 400 kr	(1 120 kr)
Påsläpp av vattentillförsel	700 kr	(560 kr)
Montering av strypbricka	1 400 kr	(1 120 kr)
Demontering av strypbricka	700 kr	(560 kr)
Undersökning av vattenmätare	1 431 kr	(1 145 kr)
Länsning av vattenmätarbrunn	700 kr	(560 kr)
Förgävesbesök	875 kr	(700 kr)

*För arbeten som på fastighetsägarens begäran utförs utanför ordinarie arbetstid debiteras ett tillägg om 100 % av ovan angivna belopp. Påsläpp av vattentillförsel vid utebliven betalning utförs endast helgfria vardagar under ordinarie arbetstid.

§ 19

Om för viss eller vissa fastigheter kostnaden för att förse fastigheterna med vatten och avlopp i beaktansvärd omfattning avviker från fastigheterna inom verksamhetsområdet i övrigt, skall enligt lagen om allmänna vattentjänster avgifter tas ut enligt antagen *särta*.

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt §§ 14-18 får huvudmannen i stället *komma överens* med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

§ 20

Avgift enligt 14.1 a), b) och c) debiteras i efterskott per månad, kvartal eller annan debiteringsperiod om huvudmannen beslutar om. Avgift enligt 14.1 d) debiteras i efterskott på grundval av enligt mätning förbrukad vattenmängd, uppskattad förbrukning eller annan grund som anges i §§ 14 och 16.

Betalas inte debiterat belopp inom tid som anges på faktura, skall dröjsmålsräntas betalas på obetalt belopp enligt 6 § i räntelagen från den dag betalningen skulle skett.

Sker enligt huvudmannens beslut inte mätaravläsning för varje debitering, får mellanliggande debiteringar ske efter uppskattad förbrukning. Mätaravläsning och debitering efter verklig förbrukning bör ske i genomsnitt minst *en* gång per år.

I samband med *fastighetsöverlåtelse* skall fastighetsägare skriftligen meddela mätarställning samt övriga nödvändiga uppgifter för registrering av fastighetsöverlåtelsen.

§ 21

Har fastighetsägare begärt att huvudmannen skall företa åtgärd för att underlätta eller möjliggöra hans brukande av anläggningen i visst fall eller avseende eller har i övrigt särskild åtgärd påkallats på grund av fastighetens VA-förhållanden, får huvudmannen i stället *komma överens* med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

§ 22

Vid beloppsavrundning tillämpas *Lag (1970: 1029) om avrundning av vissa öresbelopp*.

TAXANS INFÖRANDE

§ 23

Denna taxa träder i kraft 2022-01-01. De bruksavgifter enligt 14.1, 14.3 och 14.6 samt § 16, som är baserade på uppmätning, eller uppskattad förbrukning, hos fastighetsägare, skall därvid tillämpas i fråga om den vattenmängd som levereras och den spillvattenmängd som släpps ut efter den ovan angivna dagen för taxans ikraftträdande.

Mål som rör tvist mellan fastighetsägare och huvudmannen beträffande tillämpning och tolkning av denna taxa prövas hos Mark- och miljödomstol, eller annan instans bestämd av Riksdagen, jämlikt 53 § vattentjänstlagen.

Handläggare
Ekonomichef Susanne Thorén
Telefon: 0522-63 88 21

Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023–2024

1. Vatten och avloppsverksamhet

Information om verksamheten

Färgelanda Vatten AB är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppshanteringen i kommunen, vilket omfattar att ta hand om avloppsvatten och leverera dricksvatten hela vägen till fastigheten.

Bolaget utför de uppdrag som tilldelas av ägare. Verksamheten ska bedrivas åt ägaren/i ägarens ställe.

Bolaget äger samtliga kommunala VA anläggningar i kommunen. Bolaget tar fram underlag till VA-taxor och ABVA vilka kommunen sedan tar beslut om. Bolaget har inga anställda utan den dagliga driften och annan förenlig verksamhet sköts av personal anställda i det gemensamma bolaget Västvatten AB som svarar för driften av VA-anläggningarna i Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Uddevalla kommun.

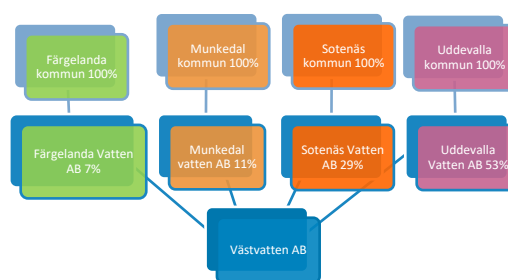
Topografi

Färgelanda kommun är en glesbefolkad kommun med förhållandevis långa avstånd mellan tätorterna. Terrängen är lätt kuperad med mycket lera och berg i dagen. Den kommunala vattenförsörjningen kommer uteslutande från mindre grundvattentäkter.

Avloppsreningen klaras med hjälp av flera mindre verk som inte är sammankopplade.

Ägarförhållande

Färgelanda Vatten AB är ett helägt dotterbolag till Färgelanda kommun (212000–1421). Färgelanda Vatten AB äger 7 % av det gemensamma bolaget Västvatten AB

Antalet aktier och röster i Färgelanda Vatten AB är 2 500 stycken.

Styrelse

Färgelanda Vatten AB:s styrelse består av sju ledamöter och högst fem suppleanter. Kommunfullmäktige utser sina representanter till styrelsen samt vem som ska vara ordförande respektive vice ordförande.

Viktiga lagar och föreskrifter

Bolaget följer de regler och krav som ställs av ett flertal myndigheter och organisationer. Nedan återfinns en kort sammanställning av några av dessa. Det grundläggande för verksamheten är Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster samt allmänna bestämmelser för vatten och avloppstjänster (ABVA).

- Ägardirektiv
- Bolagsordning
- Miljöbalken
- Havs- och Vattenmyndigheten
- Kemikalieinspektionen
- Livsmedelsverket
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Naturvårdsverket
- Boverket
- Riksdag
- Socialstyrelsen
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- SWEDAC

- WHO
- Vattenmyndigheterna

Miljöpåverkan

Bolaget bedriver verksamhet som till stora delar berörs av miljöbalken och dess förordningar. Anläggningarna omfattas av anmälnings- och tillståndsplikt enligt miljölagstiftningen.

För vattenverken avser tillstånden uttag av vatten och för avloppsreningsverken behandling av hushållens- och industrins avloppsvatten. Verksamheterna påverkar framför allt miljön genom utsläpp av renat avloppsvatten till recipient och genom omhändertagande av avloppsslam.

Provtagning görs löpande för att visa att gällande tillstånd och villkor följs och hur miljön utanför våra reningsverk påverkas.

Det löpande miljöarbetet kräver brett engagemang, tålamod och framförhållning. Vi försöker hela tiden att blicka framåt och utmana oss själva. Miljöarbetet blir aldrig fullbordat utan är under ständig förbättring.

Taxekollektiv

Enligt Lag om allmänna vattentjänster ska fastighetsägaren bära de nödvändiga kostnader som krävs för att tillhandahålla respektive vattentjänst. Detta sker genom att avgifter för dricksvatten, spillvatten och dagvatten tas ut av fastighetsägaren enligt självkostnadsprincipen. Det vill säga de nödvändiga kostnader som uppkommer för att till exempel ta hand om spillvatten finansieras via motsvarande avgift. Avgifterna fastställs av kommunfullmäktige

och framgår av bruks- och anläggnings- taxan.

Ökning brukningstaxa 2022 22,6 %
(enbart ökning av fasta delen vatten och spillvatten av bruksavgiften. Skulle man ökat både fast och rörlig del kan detta jämföras med en taxeeökning på 6,3 %)

Ökning anläggningstaxa 2022 7,0 %

Omvärldsanalys

En överskuggande och tydlig trend är ökade krav från myndigheter, huvudmän och kunder. Detta innebär att vi kontinuerligt behöver se över de kompetenser vi behöver ha inom bolaget.

Det finns idag en ökad nationell medvetenhet inför hot som vår och andra samhällsviktiga verksamheter kan stå inför. Detta leder delvis till förändrade kompetensbehov och krav kring säkerhetsfrågor.

Ökade krav gör att VA-verksamheter står inför stora utmaningar som är generella för hela VA-branschen. De utmaningarna och möjligheter för att möta dessa beskrivs under målområdena ekologisk hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet. För att veta mer läs Affärsplan 2016-2020¹.

Svenskt vattens kommentarer till 2021 års taxestatistik²

För att klara investeringsbehovet de närmaste 20 åren så behövs en ökning årligen på fyra procent plus inflation. Dock har ökningen under de senaste åren varit lägre vilket innebär att de kommande ökningarna behöver vara högre för att ta

¹ På grund av Covid-19 har arbetet med ny affärsplan förskjutits och revidering sker under 2021.

² Svenskt vatten, Kommentarer till 2021 års taxestatistik, juni 2021

igen det gap som har uppstått. Medelvärdet i Sverige på 5,1 procent för brukningsavgiften 2021 gällande ett typhus A var i paritet med Svenskt vattens bedömningar. Gällande Anläggningsavgiften för ett Typhus A så ökade den i genomsnitt i Sverige med 3,3 procent vilket är i underkant med Svenskt vattens bedömning av vad som är långsiktigt nödvändigt

Ökningarna av taxan behövs för att förnya ledningsnäten och de åldrande anläggningar, bygga ut VA till de områden som behöver kommunalt vatten och avlopp, klimatanpassa VA-infrastrukturen och möta framtidens krav på avloppsrening.

Taxorna varierar mycket i landet och det beror på flera olika parametrar bland annat:

- **Anslutningsgrad** – fler kunder ger ett större intäktsunderlag och fler som delar på nödvändiga kostnader.
- **Tillväxt** – en positiv samhällsutveckling inom kommunen ger stärkta kommunala organisationer som gynnar VA.
- **Bebyggelsestäthet** – tät bebyggelse ger kortare ledningsdragningar och ofta färre anläggningar.
- **Klimat, geografi, vatten, miljö** – förutsättningarna påverkar hur avancerade och kostsamma VA-system som behövs.
- **Historisk VA-ekonomi** – redan avskrivna anläggningar, höga lån och statsbidragsfinansiering på 1900-talet.
- **Samverkan** – via personal, gemensamma verk, system.

2. Finansiering

Låneportföljen för Färgelanda Vatten AB består av direkta lån (39 000 tkr) via Kommuninvest. Färgelanda Vatten AB sköter sin egen finansiering med ramborgen via Färgelanda kommun.

Borgen är beviljad upp t.o.m. 45 000 tkr

För 2022 prognostiseras följande:

Borgensavgift 0,04 %

Ränta, egen upplåning 0,65 %

Kommande års lånebehov täcks i nuläget av borgensåtagandet.

I och med de kommande årens investeringsbehov krävs allt högre nyupplåning. Effekten blir att bolagets soliditet sänks samt att bolaget blir räntekänsligt. Det innebär att utrymmet för den löpande driften minskas eller att bruknings-taxorna behöver höjas. En möjlig åtgärd är även ett tillskott från kommunen.

Kommande årens investeringsbehov kräver allt högre nyupplåning. Trots detta är den budgeterade förnyelsetakten på ledningsnätet bara cirka 600 år. En ytterligare ökning torde därför vara önskvärd.

Befintlig låneskuld 2021-12-31	40 500 tkr
Nyupplåning investeringar 2022	2 000 tkr
Ny Låneskuld 2022-12-31	42 500 tkr

Likvida medel 2022-01-01	2 319 tkr
<i>Utbetalningar:</i>	
<i>investeringsutbetalningar</i>	-8 320 tkr
<i>övriga utbetalningar</i>	-16 567 tkr
<i>Inbetalningar:</i>	
<i>brukningsavgifter m.m.</i>	+20 892 tkr
<i>anläggningsavgifter</i>	0 tkr
<i>nyupplåning</i>	+2 000 tkr
Årets kassaflöde 2022	-1 995 tkr
Likvida medel 2022-12-31	324 tkr

3. Investeringsbudget

Här följer en sammanfattning av pågående och planerade projekt samt en sårredovisning av investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr.

Sammanställning pågående investeringar (tkr)	Prognos 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder	5 820	7 890	5 870	7 375
Omvandlingsområden				
Exploateringsområden				
Bruttoinvesteringar	5 820	7 890	5 870	7 375
Fakturerade anläggningsavgifter				
Nettoinvesteringar	5 820	7 890	5 870	7 375

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr	Total utgift (tkr)	Utförande-period (år)
80166 Ödeborg Avloppsreningsverk (ARV) Biotorn	3 200	2023-2025
80188 Rådanevors ARV*	3 100	2021-2022

*Ett beslutsärende angående utökad ram från 3,1 till 4,8 mnkr för Rådanevors Reningsverk är på väg till Färgelanda kommun för beslut.

Reinvesteringar samt utbyggnad inom befintliga VA-anläggningar

Befintligt ledningsnät

Avser utbyte eller relining och i vissa fall omläggning från kombinerat ledningssystem till separata spill- och dagvattenledningar. Ska följa beslutad förnyelseplan.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 1 400 tkr/år vilket ger en förnyelsetakt på cirka 600 år.

För att nå en förnyelsetakt i ledningsnätet på 150 år bör ledningar förnyas till en uppskattad utgift av 5 700 tkr/år.

En låg investeringstakt innebär en ökad risk för:

- utläckage av dricksvatten
- inläckage av tillskottsvatten

- bräddning av orenat avloppsvatten
- källaröversvämningar
- minskad kapacitet i nätet
- vite från tillsynsmyndighet
- ökade driftkostnader
- missnöjda abonnenter
- dåligt rustat för framtida krav och klimatförändringar

Allmänt: En del av de ledningar som byts ut eller relinas under perioden ingår i kombinerade system och arbetet minskar dagvattenflödet i spillvattenledningarna. Detta flöde leder idag till oönskade utsläpp eller källaröversvämningar. Vägöreningarnas asfalteringsplaner är en del i turordningen för ledningssträckorna.

Kapacitets- och säkerhetshöjande

Åtgärder som säkerställer leverans men som även kan utgöra förutsättning för

exploaterings- och/eller omvandlingsprojekt. Här ingår t.ex. reservoarer och överföringsledning.

Inga projekt planerade.

Dricksvatten

Reinvestering samt nyinvestering i byggnader, processteg eller annan utrustning som är kopplad till produktion av dricksvatten. Här ingår även tryckstegringsstationer som ser till att vattnet kan levereras med rätt tryck till kunden.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 5 300 tkr fördelat på verk 2 100 tkr och yttre anläggningar 3 200 tkr.

Periodens investeringar avser luthantering, omläggning tak samt mindre arbeten på såväl VV som TSS.

Avlopp

Reinvestering samt nyinvestering i byggnader, processteg eller annan utrustning som är kopplad till rening av avloppsvatten. Här ingår även pumpstationer som ser till att avloppsvattnet kan transporteras.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 11 000 tkr fördelat på verk 9 200 tkr och yttre anläggningar 1 800 tkr.

Periodens investeringar avser ombyggnation Rådanefors ARV, rens- och slamhantering, skrapspel samt biotorn i Ödeborg ARV, rensantering i Ellenö ARV samt diverse arbete på pumpstationer.

Omvandlingsområden

VA-utbyggnad som påkallats efter Länsstyrelsens beslut eller som definierats i samband med tillsynsmyndighetens inventeringar. Här finns en potentiell risk för ökade kostnader då fastighetsägare i

”mindre bebyggelseområden” kan begära kommunalt vatten och/eller avlopp. Dessa frågor avgörs av Länsstyrelsen.

VA-utbyggnad kan även påkallas ihop med en ny detaljplan som ändrar områdets förutsättningar.

Inga pågående projekt.

Exploateringsområden

VA-utbyggnad som initieras av privata exploatörer eller kommunens mark- och exploateringsverksamhet. I de fall kommunen kan styra exploateringen ska detta ske i linje med samhällsbyggnadsstrategin och, i första hand, att utbyggnad ska ske där infrastrukturen är utbyggd.

Inga pågående projekt.

Anläggningsavgift

När en fastighet ansluts till den allmänna VA-anläggningen erläggs anläggningsavgift. Detta sker då ett omvandlings- eller exploateringsområde färdigställts.

Anläggningsavgifterna ska motsvara fastighetens andel av kostnaden för att ordna va-anläggningen.

De totala anläggningsavgifterna inom områdena omvandling samt exploatering, inklusive framtida möjliga och tilltänkta anslutningar inom en femårsperiod, ska motsvara de samlade omvandlings- och exploateringsprojektens debiterbara kostnader. Ej debiterbara kostnader är t.ex. överföringsledning eller motsvarande ledningar fram till aktuellt område.

Förslag på ny anläggningsavgift är + 7,0 % för 2022, vilket följer genomsnittet på 14 index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

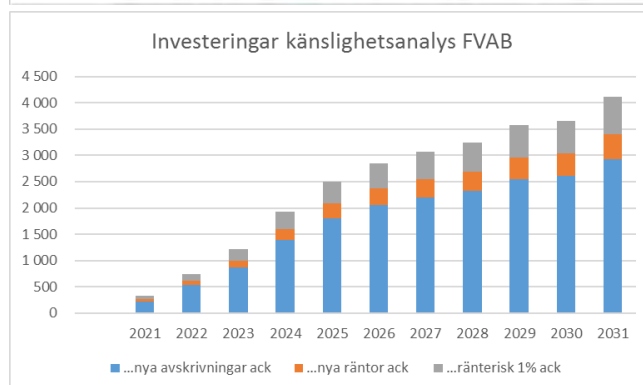
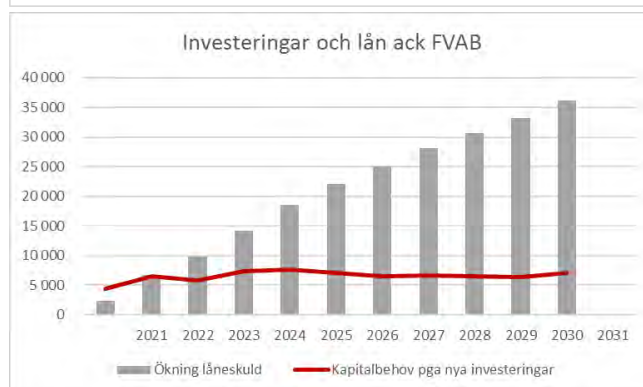
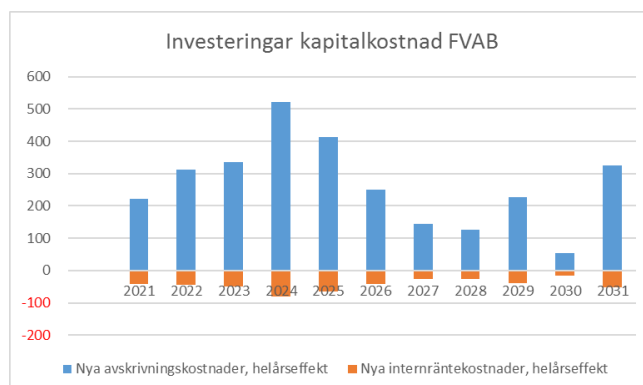
Investeringars påverkan på driftbudgeten

Verksamheten ska vara långsiktigt ekonomiskt hållbar vilket innebär att säkerställa sitt uppdrag såväl nu som i framtiden.

Investeringar genererar ett omedelbart kapitalbehov men också en flerårig driftkostnad.

Nya avskrivningskostnader (exkluderat ränta) under perioden 2022-2024 beräknas till 1 200 tkr.

Likvida medel till investeringarna under perioden 2022-2024 kommer från anläggningsavgifter 0%, befintliga avskrivningar 41% och nya lån 59%.

4. Driftbudget

Självkostnadsprincip råder inom VA-verksamhet. Det får inte tas ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls.

De nödvändiga kostnader som tas ut fördelat per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt, så kallad bruknings- och anläggningstaxor.

Färgelanda Vatten AB har ett överuttag gentemot kollektivet 2020 på 1 737 tkr. Överuttaget är tänkt att användas till nuvarande och framtida engångskostnader Därav det negativa resultatet årligen under budgetperioden. Ett över- eller underuttag ska återställas inom tre år enligt lag.

Färgelanda Vatten AB har fonderat 2 155 tkr till fonden *Minska sårbarheten vid stor nederbörd*.

Resultaträkning					
(Tkr)	Prognos 2021	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Intäkter					
Brukningentäkter	14 657	13 720	14 528	15 443	16 211
Ökning brukningentäkter	-	1 224	913	768	807
Anläggningsintäkter	11	10	11	11	11
Slamintäkt	374	374	400	400	400
Övriga rörelseintäkter	29	29	29	29	29
Summa intäkter	15 071	15 357	15 881	16 651	17 458
Rörelsens kostnader					
Material och varor	-760	-780	-830	-808	-1 016
Entreprenad	-830	-830	-1 010	-869	-879
Elkostnader	-1 603	-1 604	-1 550	-1 564	-1 578
Övriga externa kostnader	-2 868	-2 915	-3 241	-4 070	-3 300
Köp tjänst VVAB	-6 539	-6 780	-6 674	-7 164	-7 378
Styrelsekostnader	-236	-241	-247	-255	-263
Avskrivningar	-1 962	-1 979	-2 243	-2 509	-2 935
Summa kostnader	-14 798	-15 129	-15 795	-17 239	-17 349
Rörelseresultat	273	228	86	-588	109
Ränteintäkter	10	10	10	10	10
Räntekostnader	-204	-235	-263	-263	-292
Summa finansiella poster	-194	-225	-253	-253	-282
Årets skatt	-2	-3	-1	-1	-1
Periodens resultat	77	0	-168	-842	-174

Övergripande förändringar

Förändringarna mellan åren i driftbudget redovisas nedan.

Förändring mellan åren	2022	2023	2024
% förändring	6,3 %*	5,0 %	5,0 %

*En ökning på 6,3 % ger samma intäktsbudget för bruksintäkter så som en ökning på 22,6 % på enbart den fasta delen (vatten och spillvatten)

För 2022 beror förändringen på följande kostnader och intäktsminskningar.

Kostnad	%
Lägre bruksintäkter	3,4 %
Minskade osäkra kundfordringar	-1,3 %
Kemikalier, serviceavtal, tillsyn	1,9 %
Bolagsgemensamma kostnader från Västvatten AB	-0,7 %
- Löneökningar	0,9 %
- Fordon	0,1 %
- IT	0,2 %
- Minskade timmar (bl.a. ökning inv. OH-kostnad)	-1,7 %
- Svenskt vatten	-0,2 %
Kapitalkostnader	1,9 %
Index (specifika kostnader FVAB)	1,1 %
Totalt	6,3 %*
1 % ökning är 143 tkr	
*Taxan ökas med 1,3 % pga. av Rådanefors reningsverk KF §45 2021-04-15	

Taxeökning vad gör det per månad i pengar?

Brukningstaxa Kr/mån	2021	2022	2023	2024
Ökning taxa	9,0%	6,3%	5,0%	5,0%
Typhus A	931	990	1 040	1 092
Typhus B	587	624	656	688

En höjning av brukningstaxan på 6,3 % för Typhus A ger en ökning på 59 kr/månad 2022, 5,0 % höjning 2023–2024 ger 50 kr/månad 2023 och 52 kr/månad 2024.

En höjning av brukningstaxan på 6,3 % för Typhus B ger en ökning på 37 kr/månad

2022 och en höjning av 5,0 % 2023–2024 ger en ökning på 32 kr/månad.

Osäkerheter i budgeten

En budget görs efter bästa vetande för tillfället och vid ny information finns alltid risken för ökade- alternativt minskade taxor.

I denna budget för Färgelanda Vatten AB är de större engångsinsatserna skyltning av vattenskyddsområden, vattendomar, utredning kring reservvatten och sanering utanför budgeten. Detta då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Ett överuttag sedan tidigare är tänkt att användas till dessa kostnader. Om kostnaderna uppstår och inget överuttag finns till förfogande ska det återställas inom tre år.

Beroende på vilket beslut som tas angående Reningsverket i Ellenö och om en omarbetning av taxekonstruktionen ska göras på grund av Svenskt vattens nya basförslag kan kostnaderna öka.

Långsiktighet och effektiviseringar

Färgelanda Vatten AB strävar ständigt efter att göra det bästa för verksamheten, både på kort- och lång sikt.

Ett nytt arbetssätt har implementerats gällande effektiviseringar. Ett förbättringsarbete drivs av en tvärfunktionell arbetsgrupp som rapporterar till ledningsgruppen. Gruppens uppdrag är att främja att det skapas och lämnas in nya idéer samt administrera hanteringen av inkomna förslag.

Under 2021 så har bidrag för att få in mätaravläsningar automatiskt beviljats samt bidrag för att minska kostnaderna för kommunen gällande vattenförsörjningsplan har ansökts om och beviljats.

Intäkter

Budget 2022 med plan 2023–2024 är lagd med underuttag, alltså att intäkterna inte täcker de kostnader som finns inom Färgelanda Vatten AB för att hantera vatten och avlopp i kommunen. Underuttagen 2022-2024 beror på engångssatsningar dessa år i form av reservvattentäkt och vattenskydd till dessa samt förorenings-saneringar och rivning av Ellenö Vattenverk (ej i drift). Dessa kommer återställas genom redan befintligt taxeuttag.

År 2019 uppkom det en stor bruksintäktsminskning då läckor lagades på industrifastighet och snålspolande toaletter och handfat sattes in i ett flertal hyreshus. Effekten av detta var något större än vad som beräknades för budget 2021, vilket gör att resterande hanteras i budget 2022. Tvisten med Trafikverket löstes under 2020 och innebär något lägre bruksintäkter årligen, vilket hanteras med minskade övriga driftkostnader.

Bruksintäkter

Bruksintäkterna är budgeterat att öka med 6,3 % 2022 5,0 % 2023 och 5,0 % 2024.

Anläggningsintäkter

Anläggningsintäkter består i driftbudgeten av periodiserad anläggningsintäkt som delas upp på projektets livslängd. De två procent som fram till och med 2021 har direkt driffförts vid betalning av anläggningsavgiften tas bort i budget 2022 och framåt och periodiseras över livslängden i stället.

Inga anläggningsavgifter är beräknade i perioden 2022-2024.

Slam

Slamintäkterna är på samma nivå som tidigare år. Reningsverket i Ödeborg tar emot slam från enskilda avlopp.

Övriga rörelseintäkter

Inom övriga rörelseintäkter är inkassoavgifter budgeterade.

Kostnader

Material och varor

Inom material och varor återfinns bland annat vattenmätare, material för att laga läckor och utbyte av mindre delar på verken.

2024 finns kostnad för vattenskydd vid reservvattentäkterna som utreds åren innan. Detta är engångskostnader som påverkar just det året som de uppkommer.

Entreprenad

Inom entreprenad återfinns bland annat beläggnings- och markarbeten så som asfaltering och grävmaskinister som hyrs in externt. Omfattar till stora delar arbete med läckor och avloppsstopp.

2022 ligger ett underuttag som ska användas till rivning av Ellenö vattenverk, ett verk som inte är i drift och inte varit sedan 90-talet.

Elkostnader

Elkostnader består av rörliga och fasta avgifter för våra elabonnemang till bland annat verk, pump- och tryckstegringsstationer.

En viss minskning av elkostnaderna har lagts in i budget då mer energieffektiva pumpar har installerats.

Övriga externa kostnader

Inom övriga externa kostnader ingår bland annat slamkostnader, lokalkostnader, kemikalier, spolningar av ledningsnätet, telefon och larm, revision, konsulter och företagsförsäkring.

En ökning har skett för kemikalie- och analyskostnader, serviceavtal och underhållsarbete för Rådane-fors reningsverk.

2023 finns en kostnad för utredning av reservvattentäkt och föroreningssanering. Detta är engångskostnader som påverkar just det året som de uppkommer.

Köpt tjänst av Västvatten AB

All egen personal är anställd via det gemensamt ägda bolaget Västvatten AB som driftar och sköter VA-anläggningarna i Färgelanda Vatten AB. Västvatten AB består till drygt 80 % av personalkostnader och beroende på vad som ska åtgärdas/inriktas på under perioden ökar eller minskar denna kostnad.

Minskningen av köp från Västvatten AB under perioden beror på att ett mindre antal timmar är beräknade att arbetas i Färgelanda under 2022, det är inmätningen som minskar något under året och att fler timmar läggs som investering. Det beror även på att de nya resurserna som tillkommit i Västvatten AB, kommer arbeta i de andra bolagen och genererar för Färgelandas del en minskad OH-kostnad.

Personalkostnadsökning (VVAB) 2,3 %³

Avskrivningar

Avskrivningar sker på de investeringar som har skett och som budgeteras att ske i planperioden. I Färgelanda arbetas det under perioden med bland annat Rådane-fors reningsverk, ledningsförnyelse, kommunikation till pumpstationer och slam/renshantering på Ödeborg reningsverk.

Finansiella poster

Finansiella poster består av ränteintäkter och räntekostnader. Ränteintäkter genereras från bankkonto och kundfordringar. Räntekostnader består av kostnader för upplåning, se mer under kapitel 2. Finansiering.

Årets skatt

2019 infördes en ränteavdragsbegränsningsregel i Svensk lag för att följa ett EU-direktiv. Detta slår på VA-verksamheten. Ränteavdragsbegränsningen innebär att räntan inte får dras av till fullo med åtföljande beskattning.

För Färgelanda Vatten AB ger det inget utslag inom treårsperioden.

5. Framtida utveckling, risker och osäkerhetsfaktorer

För att kunna ha en långsiktig hållbar vattenförsörjning arbetar bolaget aktivt med effektiviseringar, framtida kapacitetsbehov och kännedom om befintlig status på verk och ledningar.

En tydlig trend är ökade myndighets-, lag och kundkrav, ett behov av långsiktig

³ Mellanskillnaden av personalkostnader 2022-2021 dividerat med totala kostnadsökningen samt övriga intäkter 2021.

klimatanpassning och nya säkerhetskrav kring bland annat NIS och informations-säkerhet. Detta är nödvändiga kostnader för en långsiktig trygg vattenförsörjning. Nya tjänster så som Säkerhets- och arbetsmiljöansvarig samt Miljösamordnare tillsattes 2020 inom driftbolaget Västvatten AB för att bättre kunna svara upp till dessa krav.

Förbättringar av styrning, automatik och larmfunktion för anläggningarna behöver fortsatt utveckling.

Långsiktig planering: För att använda kollektivets pengar och bolagets resurser på ett så effektivt sätt som möjligt behövs hela kedjan av VA-planering med VA-översikt/VA-strategi/VA-plan etableras tillsammans med rådgivning för fastighetsägare. För att få ett långsiktigt planeringsarbete med effektiva lösningar krävs ett tydligt samarbete mellan förvaltningar, bolag och politiken.

Ekonomi: En ökad miljömedvetenhet och beteendeförändringar hos våra kunder har visat sig i en minskad vattenförbrukning. Det innebär minskade kundintäkter och påverkar behovet av taxehöjningar för att täcka de fasta kostnaderna. Enligt Svenskt Vatten kommer även taxorna behöva höjas i snabbare takt framöver beroende på ett uppdämt investeringsbehov och ökande krav på vatten- och avloppstjänster. Dagens taxekollektiv betalar sannolikt inte sina kostnader, vilket beror på hur tidigare finansiering av anläggningar har skett (bland annat genom statliga medel).

VA-verksamheten bygger på långsiktighet då investeringar som görs är både kostsamma och har lång förväntad livstid. Planering av utbyggnad av VA tillsammans med andra intressenter är därmed väldigt viktig.

Ett ökat finansieringsbehov för att ta hand om underhåll av anläggningar och ledningsnät samt utöka kapaciteten är en utmaning. VA-verksamheten är kapitalintensivt och många kommunkoncerner har en hög belåning. Bolaget har en hög skuldsättningsgrad och förändringar i ränteläget har stor påverkan på den framtida kostnadsutvecklingen och brukningsavgiften.

Dricksvatten: Behovet av rent vatten i tillräckliga kvantiteter är ständigt i fokus. Att trygga vattenresurserna från yttre påverkan är viktigt. Vattentäkter kommer säkerställas genom miljödomstolens tillstånd för vattenuttag och genom att vattenskyddsområden skyltas. Ett arbete som sker tillsammans med Färgelanda kommun.

Avlopp: Flera anläggningar har renoverats sedan 2013, men många är i fortsatt behov av upprustning på grund av ålderstigna installationer, stort slitage och brister i arbetsmiljö.

Avsättning av slam från reningsverken sker i huvudsak som anläggningsjord. En statlig utredning tillsattes under 2018/2019 med uppdrag att föreslå hur ett förbud mot att sprida avloppsslam kan utformas. Utredningen pekar på att avloppsslam av god kvalitet ska kunna fortsätta spridas på åkrar. Men att avsätta slam som anläggningsjord kommer troligtvis att förbjudas. Västvatten bevakar slamfrågan och som det ser ut i dagsläget kommer avsättningskostnaderna att öka i framtiden.

Ledningsnät: Ökat fokus på förnyelse av ledningsnätet måste prioriteras. För effektiva satsningar krävs först mer undersökande verksamhet av ledningsnätet. Ledningsnätet inventeras och planering för förnyelse genomförs för att rätt åtgärder ska kunna sättas in i tid och på rätt plats.

Klimatförändringar ger större och intensivare regn, vilket resulterar i översvämningar på nätet och i reningsverken. Arbete med att klimatsäkra nät och verk behöver prioriteras. Sannolikt

kommer också i framtiden större krav på rening av dagvatten.

Färgelanda Vatten AB

Delårsrapport

Januari – Augusti 2021

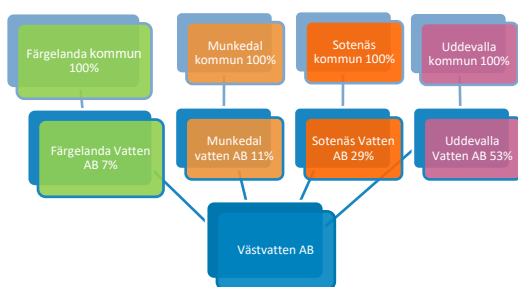
Verksamhetsbeskrivning

Färgelanda Vatten AB är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppshanteringen i kommunen, vilket omfattar att ta hand om avloppsvatten och leverera dricksvatten.

Bolaget äger samtliga VA-anläggningar i Färgelanda kommun. Tillsammans med kommunen beslutar bolaget om utbyggnader, upprustningar och VA-taxor. Färgelanda Vatten AB har inga anställda utan den dagliga driften sköts av det gemensamma bolaget, Västvatten AB, som svarar för driften av VA-anläggningar i Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Uddevalla kommun.

Ägarförhållande

Färgelanda Vatten AB är ett helägt dotterbolag till Färgelanda kommun (212000-1421). Färgelanda Vatten AB äger 7 % av det gemensamma bolaget Västvatten AB.

Antal aktier och röster i Färgelanda Vatten AB är 2 500 stycken.

Väsentliga händelser under året

Ekonomi

VA-verksamheten bedrivs enligt självkostnadsprincipen vilket innebär att de

nödvändiga kostnaderna per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt. Den taxefinansierade verksamheten får inte gå med vinst eller förlust utan i stället ska eventuella överuttag eller underuttag redovisas som skuld/fordran till VA-kollektivet.

Årets prognostiserade överuttag uppgår till 841 tkr (budgeterat resultat 0 tkr).

Färgelanda Vatten AB har ett överuttag sedan tidigare på 1 737 tkr.

VA-fonden uppgår till 2 155 tkr och ska användas för att minska sårbarheten vid stor nederbörd.

Investeringar under perioden har skett med 819 tkr och erlagda anläggningsavgifter uppgår till 0 tkr.

Verksamhet

Utredning angående framtida lösning för Rådanefors reningsverk har genomförts och arbetet med att bygga upp och införliva reningsverket i bolagets verksamhet pågår. Ett tidsbegränsat tillstånd till och med 2022-03-31 från Dalslands miljökontor finns för rening via ägarens damm. Arbetet är tillfälligt pausat för revidering av kostnadskalkyl då den visar på betydligt högre investeringskostnader än ursprungskalkylen.

Inmätningar av ledningsnätet pågår för att få en bättre och mer tillförlitlig karta.

Styrelsen har haft en rundresa i kommunen där man bland annat besökte Färgelanda vattentorn och platsen för Rådanefors reningsverk.

Flertalet vattenläckor har åtgärdats, serviser och mätarbrunnar har fällts in

och nedtömning av Stigens reservoar har genomförts.

Centrifugtrumman på Ödeborg reningsverk har renoverats och pumpstationerna Rännelandavägen och Järboskolan är mekaniskt uppgraderade för att ha två pumpar monterade, allt för att öka driftsäkerheten

Det finns stora mängder ovidkommande vatten i vårt nät, vilket gör att pumpstationer och verk blir hydrauliskt belastade med onödiga energikostnader som följd. Arbetet pågår för att minska andelen ovidkommande vatten, men arbetet är

tidsödande och svårt då rören är många och långa. Ett antal backventiler ska monteras för att minska inflöde från åar vid högt vattenstånd. Bland annat har Banvallens pumpstation försetts med en backventil

Högsäters reningsverk har försetts med en bräddflödesmätare, men tyvärr är det svårt att mäta bräddflöde då bräddledningen ofta är "kommunicerande" med Valboån. Det innebär att flödesmätningen visar felaktiga siffror. Utredning pågår om hur vi ska kunna mäta bräddflöde på ett tillförlitligt sätt.

Miljörapporterna för 2020 är klara och inskickade till tillsynsmyndigheten.

Mål 2019–2021

Målen baseras på Svenskt Vattens Hållbarhetsindex (HBI). Dessa är uppdelade i tre grundpelare av hållbarhet – tjänster, miljö och resurser – som i sin tur delas upp i 14 parametrar och 89 frågeställningar. Svaren på frågeställningarna summeras ihop till en av färgerna grönt (bra), gult (bör förbättras) eller rött (måste åtgärdas) för parametern.

Ett urval av parametrar och frågor har skett och de utgör målen 2019–2021.

Under 2019–2021 arbetar vi med:

- 1) **Hållbara Resurser**
och de två utvalda fokusområdena:
VA-anläggningars status,
Personalresurser & Kompetens
- 2) **Hållbara Tjänster**
och de tre utvalda fokusområdena:
VA-planering, Nöjda brukare
samt Kommunikation
- 3) **Miljömässig hållbarhet**
och det utvalda fokusområdet:
Vattentillgångar

Kommentar:

Hållbara resurser

VA-anläggningars status (Rs)

Beskrivningen av statusen för våra anläggningar förväntas bli klar under 2021. Det enda som återstår är avloppsverken och ledningsnätet.

Statusbedömning för vattenledningsnät görs genom beräknat läckage (m³/km³ och dygn) och statusbedömning för

avloppsnät uppskattas utifrån antal stopp, spolbehov, ledningskollapser och TV-inspektion.

Arbetet med att ta fram en långsiktig plan över investerings- och reinvesteringsbehovet på 10 års sikt beräknas bli klar under året. Det som återstår är ledningsnätet. Planen innefattar samtliga kommunala VA-anläggningar, så som:

- Vattenverk, reservoarer och tryckstegringsstationer
- Reningsverk och pumpstationer
- Ledningsnät

Behovet i planen baseras till största del på de pågående statusbedömningarna. Dessutom tillkommer kommunernas planeringar av olika slag så som asfaltsplaner, exploaterings- och omvandlingsområden med mera. I nuläget är inte hänsyn taget till framtida utmaningar i form av till exempel nya lagkrav, förändrad råvattenkvalitet och klimat-anpassningar.

Finansieringsfrågan är ett viktigt område då vi står för omfattande investerings- och reinvesteringsbehov framåt. Långsiktig finansieringsplan är nu framtagen med lån och anläggningsavgifter som finansieringsmedel. Kommunerna har även möjlighet att besluta om finansiering via kommunbidrag (skattefinansiering). Inga kommunbidrag ligger i dagsläget i plan.

Implementeringen av projektstyrningssystemet som ska underlätta vårt projektarbete är i

slutskedet och beräknas vara klart med undantag för processflödet under 2021.

Personalresurser och Kompetens (Rk)

Långsiktiga planer på fem år sikt för kompetensutveckling (medarbetares utbildningsbehov) samt för kompetensförsörjning/ resursplanering (avdelningars framtida personalbehov) med hänsyn till exempel pensionsavgångar och verksamhetsutveckling är under upparbetning i personalsystemet. De lagstadgade utbildningsbehoven är klara. I år fokuserar vi på utbildningsbehov som ej är lagstadgade men som behövs för att klara av och hänga med i utvecklingen av de olika tjänsternas arbetsuppgifter.

Vi arbetar kontinuerligt med de fastställda förbättringsprojekten utifrån den genomförda medarbetarenkäten.

Fem friskvårdsaktiviteter har erbjudits under året.

Balanserad ekonomi (Re)

Sotenäs Vatten har som mål att 80 % av producerad mängd vatten ska debiteras. Detta följs upp för samtliga bolag i årsbokslutet.

Hållbara Tjänster

VA-planering (Tp)

Kommunerna har kommit olika långt i arbetet med sina respektive VA-planer. Samtliga kommuner har i dagsläget en VA-policy samt en beskrivning av dricksvattenförsörjning och avloppshantering. Däremot saknas plan för utbyggnad av allmänna VA-anläggningar (utbyggnadsplan) och åtgärdsplan om förnyelsebehov

(förnyelseplan) på 10-års sikt i tre kommuners VA-planer.

I kommunernas arbeten är vår roll att bistå med underlag och expertiskunskap om kommunerna efterfrågar detta. Dock är VA-planen vår uppdragsbeskrivning och därmed oerhört viktig för att vi ska kunna planera och prioritera inom vår verksamhet. Därför kommer vi i olika sammanhang att fortsätta lyfta behovet av att kommunerna tar fram kompletta och aktuella VA-planer.

Nöjda brukare (Tp)

Under 2021 kommer vi arbeta vidare med de åtgärdsplaner som togs fram utifrån resultaten av kundnöjdhetsundersökningarna som genomfördes under 2019. Ny kundundersökning genomförs 2022.

Kommunikation (Tk)

Utbildning i användande av RAKEL-telefoner ska genomföras internt under 2021 för berörd personal.

Vår nuvarande krisberedskapsplan är under revidering och beräknas vara klar november 2021. Under hösten kommer en krisberedskapsövning genomföras för tjänsteman i beredskap (TIB).

Hushållning ändliga resurser (Mr)

Andel återvunnen fosfor från ARV till produktiv mark uppfyller kraven i hållbarhetsindex. Detta sker via aktörer i de olika ägarkommunerna som vi har tecknat avtal med.

Det systematiska uppströmsarbetet, som ska minska källorna till föroreningar i slammet och till det utgående vattnet, kommer inte att ske under året.

Miljömässig hållbarhet

Vattentillgångar (Mv)

I Färgelanda och Munkedal inväntas fortfarande kommunfullmäktigebeslut gällande fastställande av vattenskyddsområden. Därefter kan ansökan skickas in till Trafikverket gällande beviljande av lov för uppskyllning av aktuella vattenskyddsområden.

I Uddevalla har Trafikverket gett oss tillstånd för skyltning av vattenskyddsområden. Uppskyltningen planeras att ske under året.

I Sotenäs är målet nått sedan tidigare.

God ekonomisk hushållning

I och med införandet av den nya kommunallagen har det blivit tydligare

att kommunerna behöver redovisa god ekonomisk hushållning för kommunkoncernen. Två finansiella mål har tagits fram, för varje enskilt år ska kostnaderna täckas av intäkter och vi ska ha en hög kassalikviditet. Bolaget bedöms ha god ekonomisk hushållning då de finansiella målen samt övervägande del av verksamhetsmålen förväntas uppnås.

Ekonomi

Resultaträkning

En resultaträkning visar en sammansättning av bolagets kostnader och intäkter under ett år.

Resultaträkning					
(tkr)	Utfall 202108	Budget 202108	Budget 2021	Prognos 2021	Utfall 202008
Intäkter					
Nettoomsättning	9 965	9 969	14 954	14 635	9 304
Övriga rörelseintäkter	464	269	403	841	323
Summa intäkter	10 429	10 238	15 357	15 476	9 627
Rörelsens kostnader					
Material och varor	-590	-520	-780	-698	-365
Entreprenad	-356	-554	-830	-805	-509
Elkostnader	-984	-1 069	-1 604	-1 568	-932
Övriga externa kostnader	-1 716	-1 943	-2 914	-3 067	-1 937
Köp tjänst VVAB	-3 810	-4 520	-6 781	-6 115	-3 639
Personalkostnader (styrelse)	-150	-161	-241	-236	-112
Avskrivningar	-1 245	-1 319	-1 979	-1 954	-1 208
Summa kostnader	-8 851	-10 086	-15 129	-14 443	-8 702
Rörelseresultat	1 578	152	228	1 033	925
Ränteintäkter	7	7	10	10	8
Räntekostnader	-112	-157	-235	-200	-124
Summa finansiella poster	-105	-150	-225	-190	-116
Årets skatt	0	-2	-3	-2	0
Periodens resultat	1 473	0	0	841	809

Sammanställning av avdelningarnas resultat och årsprognos

Intäkter	Utfall 202108	Budget 202108	Budget 2021	Prognos 2021
Projekt och Utveckling & Utredning	-166	-393	-589	-523
Drift	-7 068	-7 855	-11 783	-11 106
Styrning, ledning och adm.	8 707	8 248	12 372	12 470
Totalt Färgelanda Vatten AB	1 473	0	0	841

Kommentar/Analys

Färgelanda Vatten AB

Färgelanda Vatten AB redovisar för perioden ett överuttag på 1 473 tkr (budgeterat resultat 0 tkr).

Avvikelsen beror dels på att bidrag för vattenförsörjningsplan har inkommit och att det är högre slamintäkter under perioden. Detta är intäkter som även genererar kostnader och kommer till största del neutraliseras under året. Antalet arbetade timmar i Färgelanda Vatten AB är lägre än budgeterat dels på grund av att tvisten med Trafikverket löstes vid årsskiftet, dels för att drifttid har fördelats till investeringstid. För perioden syns också lägre uppvärmningskostnader och kemikalier. Inköp som kommer ske under senare del av året.

Årets överuttag prognostiseras till 841 tkr (budgeterat resultat 0 tkr).

Avvikelsen beror dels på att arbetet med Trafikverket är avslutat och att arbetstimmar har flyttats från drift till investeringsprojekt. Detta uppväger de minskade intäkterna som vi ser i Färgelanda gällande vattenförbrukningen av industrin.

Färgelanda Vatten AB innefattar nedan verksamheter

Projekt och Utveckling & Utredning

Projekt och Utveckling & Utredning hanterar projekteringar och utredningar kring exploateringar, saneringar och reinvesteringar med mera.

Under perioden redovisas en positiv avvikelse mot budget på 227 tkr och på helårsbasis prognostiseras en positiv avvikelse på 66 tkr.

Avvikelsen beror på bidrag för vattenförsörjningsplan som har inkommit och som kommer generera kostnader under året samt lägre kostnader för kontroll av vårt ledningsnät.

Drift

Dricksvatten, Reningsverk, Ledningsnät och EI & Automation hanterar den dagliga driften inom Färgelanda Vatten AB.

Under perioden redovisas en positiv avvikelse mot budget på 787 tkr och på helårsbasis prognostiseras en positiv avvikelse på 677 tkr.

Avvikelsen beror på lägre OH-kostnader vid köp av personal. Arbetstid har fördelats från driftprojekt till investeringsprojekt samt att det avvaktas med visst underhåll och kostnader så som kemikalier och uppvärmning som kommer komma senare under året.

Styrning, Ledning och Administration

Styrning, ledning och administration innefattar styrelse, VD samt administration i form av HR, Kund & Kommunikation, Ekonomi och Finans.

Under perioden redovisas en positiv avvikelse mot budget på 459 tkr som beror på lägre OH-kostnader vid köp av personal dels på grund av lägre kurs och konferenskostnader dels på att tvisten med Trafikverket är löst.

Avvikelsen beror också på lägre kundförluster.

På helårsbasis prognostiseras en positiv avvikelse på 98 tkr som beror på något lägre ränteantaganden och att arbetet med Trafikverket är avslutat. Detta väger upp de minskade intäkterna som vi ser i Färgelanda gällande vattenförbrukningen av industrin.

Balansräkning

En balansräkning visar den ekonomiska ställningen vid bokslutstillfället. Här framgår hur bolaget använt respektive anskaffat sitt kapital.

Balansräkning		
(tkr)	Utfall 2021-08-31	Utfall 2020-12-31
Tillgångar		
Immateriella anläggningstillgångar		
Programvarulicenser	0	0
Summa immateriella anläggningstillgångar	0	0
Anläggningstillgångar		
VA-anläggningar	31 826	32 407
Maskiner o tekniska anläggningar	7 032	7 579
Inventarier	337	356
Pågående investeringar	3 690	2 970
Summa materiella anläggningstillgångar	42 885	43 312
Finansiella anläggningstillgångar		
Andelar i koncernföretag	175	175
Uppskjuten skattefordran	0	0
Summa Finansiella anläggningstillgångar	175	175
Totalt anläggningstillgångar		
Omsättningstillgångar		
Kundfordringar	118	1 591
Fordringar hos Färgelanda kommun	4 385	3 117
Fordringar hos koncernföretag inom Färgelanda kommun	253	0
Underuttag VA-kollektivet	0	0
Övriga fordringar	189	2
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 067	47
Summa omsättningstillgångar	7 012	4 757
Summa tillgångar	50 072	48 244

Balansräkning		
(tkr)	Utfall 2021-08-31	Utfall 2020-12-31
Eget kapital och skulder		
Eget Kapital		
Bundet eget kapital		
Aktiekapital	2 500	2 500
	2 500	2 500
Fritt eget kapital		
Årets resultat	0	0
	0	0
Summa eget kapital	2 500	2 500
Avsättningar		
Övriga avsättningar	0	0
	0	0
Långfristiga skulder		
Lån av Kommuninvest	40 500	39 000
Förutbetalda intäkter från anläggningsavgifter	711	717
VA-fond	2 155	2 155
Summa långfristiga skulder	43 366	41 872
Kortfristiga skulder		
Överuttag VA-kollektivet	3 211	1 738
Leverantörsskulder	400	950
Kortfristig skuld Färgelanda kommun	96	116
Kortfristig skuld koncernföretag inom Färgelanda kommun	0	0
Kortfristiga skulder VVAB	341	495
Aktuell skatteskuld	0	2
Övriga skulder	0	229
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	158	342
Summa kortfristiga skulder	4 206	3 872
Totala kortfristiga och långfristiga skulder	47 572	45 744
Summa eget kapital och skulder	50 072	48 244

Investeringar

(Tkr)	Utfall Jan-Aug 2021	Prognos 2021	Budget 2021
Reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder	819	4 445 ²	4 420 ¹
Omvandlingsområden	-	-	-
Exploateringsområden	-	-	-
Bruttoinvesteringar	819	4 445	4 420
Fakturerade anläggningsavgifter	-	-	-
Totalt	819	4 445	4 420

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr	Upparbetat (tkr)	Budget (tkr)	Utförande- period (år)
Reinvesteringar			
Rådanefors reningsverk		3 100	2021-2022

1) Budget 2021 är utökad med 1 100 tkr, från 3 320 tkr till 4 420 tkr pga Rådanefors ARV, KF §45 2021-04-14, 3 100 tkr. Resterande avser 2022.

2) Prognos 2021 är inkluderat Rådanefors ARV 2 500 tkr.

Kommentar/Analys

Investeringar har under perioden skett med 819 tkr (budget 3 897 tkr) och erlagda anläggningsavgifter uppgår till 0 tkr (budget 0 tkr).

Årets investeringar prognostiseras till 4 445 tkr (budget 4 420 tkr) och erlagda anläggningsavgifter prognostiseras till 0 tkr (budget 0 tkr). Budgeten är utökad med Rådanefors ARV 3 100 tkr, KF §45 2021-04-14, uppdelat på 2021 och 2022.

Reinvesteringar samt kapacitets-och säkerhetshöjande åtgärder

Reinvesteringar i befintliga VA-anläggningar såsom ledningsnät, vattenverk, reningsverk och yttre anläggningar.

Kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder säkerställer leverans men kan även utgöra förutsättningar för omvandlings- och/eller exploateringsprojekt.

- Färgarevägen:
Omläggning påbörjad.
- Högsäters vattentorn:
- Bibehålla vattenkvalité och förhindra inläckage.
- Betongrenovering påbörjad enligt åtgärdsprogram från tidigare besiktning.
- Ödeborgs vattentorn:
Besiktning av vattentornet beställt genom ramavtal med Skanska.
- Valboskolans pumpstation:
Uppdatering styrsystem och arbetsmiljö.
- Ödeborg- och Ellenö ARV:
Renshantering. Arbetsmiljö-åtgärd. Upphandling avbruten.
- Rådanefors ARV: Ersättning av reningsverksanläggning.

Omvandlingsområden

VA-utbyggnad enligt kommunal VA-utbyggnadsplan eller som påkallats efter länsstyrelsens beslut alternativt definierats i samband med tillsynsmyndighetens inventeringar.

Inom gruppen omvandlingar finns det inga projekt.

Exploateringsområden

VA-utbyggnad som initieras av privata exploatörer eller kommunens mark- och exploateringsverksamhet.

Inom gruppen exploateringar finns det inga projekt.

Anläggningsavgifter

När en fastighet ansluts till den allmänna VA-anläggningen erläggs anläggningsavgift. Detta sker normalt då ett omvandlings- eller exploateringsområde färdigställts.

För perioden har 0 tkr fakturerats i anläggningsavgifter.

Finansiering

Färgelanda Vatten AB:s låneportfölj består av direkta lån 40 500 tkr via Kommuninvest. Färgelanda Vatten AB sköter sin egen finansiering med ramborgen via Färgelanda kommun. Borgen är beviljad upp till och med 45 000 tkr.

Nyupplåning har skett under året till ett belopp av 1 500 tkr (budget 3 100 tkr, tilläggsäskande Färgelanda Vatten AB:s styrelsemöte §11 2021-02-18). Under året har investeringen Rådanefors reningsverk tillkommit vilket utökat nyupplåningsramen.

Den genomsnittliga räntan för egenupplåningen är under perioden 0,45 % (budget 0,6 % exkl. borgensavgift på 0,04 %).

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

Protokoll nr 5 för styrelsemöte – Färgelanda Vatten AB

Tid: Torsdag 30 september 2021, kl 09.00-17.00
Plats: Vann Hotell & Konferens

Närvarande ledamöter:

Ann-Marie Jacobsson (C), ordförande
Peter Höög (S), vice ordförande, via Teams
Håkan Melin (C)
Bengt Svedberg (M)
Olle Hagström (L)
Urban Henriksson (S)
Karl-Erik Segersax (SD), via Teams

Närvarande suppleanter:

Hans-Göran Palmqvist (M), via Teams, deltar från § 6
Rune Månsson (S)
Owe Quick (SD), via Teams

Närvarande lekmannarevisor/suppleant:

Eivor Johansson (C), via Teams, deltar under § 6-7

Närvarande tjänstemän:

Peter Johansson, VD
Susanne Thorén, ekonomichef
Madelene Ahl, administratör
Katarina Bjelke, abonnenthandläggare, deltar under § 7

- § 1 **Mötet öppnas av Ann-Marie Jacobsson**
- § 2 **Upprop förrättas**
- § 3 **Dagordningen godkänns**
- § 4 **Protokollet justeras av Peter Höög**
- § 5 **Föregående protokoll godkänns och läggs till handlingarna**

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 6 Gemensam information

- Kommande styrelsemöte
- Vattenförsörjningsplan
- Styrdokument
- Delårsrapport

§ 7 Fördjupningsinformation

- Taxemodeller

§ 8 Beslut - Avrapportering – Intern kontroll 2021

Beslutsunderlag

Avrapportering Intern kontroll 2021, Dnr 2020/172

Styrelsen beslutar

att godkänna avrapportering för utförd Intern kontroll 2021.

§ 9 Beslut – Intern kontrollplan 2022

Beslutsunderlag

Intern kontrollplan för 2022, Dnr 2021/150

Styrelsen beslutar

att godkänna Intern kontrollplan för 2022.

§ 10 Beslut – Delårsrapport januari-augusti 2021 Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Delårsrapport januari-augusti, 2021, Dnr 2020/182

Styrelsen beslutar

att fastställa delårsrapport januari-augusti, 2021 för Färgelanda Vatten AB.

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 11 Beslut - Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Budget 2022 och plan för 2023-2024, Dnr 2021/098

Taxeföreskrift, Dnr 2021/170

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

§ 12 Beslut – Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om investeringar i enlighet med budget 2022 och plan 2023-2024, Färgelanda Vatten AB, kapitel 3.

§ 13 Beslut – Budget 2022 och plan för 2023-2024

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att godkänna budget 2022 och plan för 2023-2024 för Färgelanda Vatten AB under förutsättning att investeringar och bruknings-/anläggningsavgifter blir antagna i kommunfullmäktige.

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 14 Beslut – Nyupplåning

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att uppdra åt vd, med ekonomichef som ersättare att från och med 1 januari 2022 till och med 31 december 2022 för företagets räkning nyupplåna, dvs öka företagets skulder under nämnda period, med totalt 2 mnkr.

§ 15 Information

- Rådanefors ARV
- KS har godkänt sökta Vattenskyddsområden, gällande Stigen, Rådanefors, Gaters Byn samt Rösäter.

§ 16 Projektinformation

- Dragning i delårspresentation

§ 17 Information från VD

- Ingen information

§ 18 Övriga frågor

- Inga övriga frågor

§ 19 Mötet avslutas

Digital signering

Ann-Marie Jacobsson (ordförande)

Digital signering

Peter Höög (justerare)

Digital signering

Madelene Ahl (sekreterare)

KSAU § 156 Dnr 2021/237
Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna investeringar i enlighet med Budget 2022 samt plan 2023–2024 för Färgelanda Vatten AB.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 8 att ”Kommunfullmäktiges godkännande ska inhämtas såvitt avser: Investeringar avseende enskilt objekt överstigande 3 mkr (tre miljoner kronor) eller under ett räkenskapsår överstigande bolagets egna kapital (eget kapital och obeskattade reserver).”

Färgelanda Vatten AB har inkommit med Budget 2022 samt plan 2023–2024, innehållande bland annat investeringar. Investeringsbudgeten med plan för de kommande tre åren är på 21 135 tkr och ger en reinvesteringstakt av ledningar på 600 år. Investeringarna är reinvesteringar, det vill säga investeringar i befintligt ledningsnät, dricksvatten- och reningsverksanläggningar. Av budgetdokumentet framgår att reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder för 2022 budgeteras till ett belopp av 7 890 tkr, i plan för 2023 finns investeringar för 5 870 tkr samt för 2024 investeringar för 7 375 tkr.

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr, särredovisas i dokumentet. Dessa ingår i de totala beloppen ovan till den del som ligger inom planperioden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende investeringar 2022 med plan 2023-2024, Färgelanda Vatten, 2021-10-28
Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021.
Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023–2024.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 12.

Beslutet skickas till
Färgelanda Vatten AB
Ekonomichef

Ekonomienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Investeringar 2022 med plan för 2023–2024, Färgelanda Vatten AB

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna investeringar i enlighet med Budget 2022 samt plan 2023–2024.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 8 att ”Kommunfullmäktiges godkännande ska inhämtas såvitt avser: Investeringar avseende enskilt objekt överstigande 3 mkr (tre miljoner kronor) eller under ett räkenskapsår överstigande bolagets egna kapital (eget kapital och obeskattade reserver).”

Färgelanda Vatten AB har inkommit med Budget 2022 samt plan 2023–2024, innehållande bland annat investeringar. Investeringsbudgeten med plan för de kommande tre åren är på 21 135 tkr och ger en reinvesteringstakt av ledningar på 600 år. Investeringarna är reinvesteringar, det vill säga investeringar i befintligt ledningsnät, dricksvatten- och reningsverksanläggningar. Av budgetdokumentet framgår att reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder för 2022 budgeteras till ett belopp av 7 890 tkr, i plan för 2023 finns investeringar för 5 870 tkr samt för 2024 investeringar för 7 375 tkr.

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr, särredovisas i dokumentet. Dessa ingår i de totala beloppen ovan till den del som ligger inom planperioden.

Beslutsunderlag

Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021.
Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023–2024.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 12.

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:
Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Handläggare:
Susanne Thorén
0522-63 88 21
susanne.thoren@vastvatten.se

Färgelanda kommun
Kommunfullmäktige

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024

Sammanfattning

Färgelanda Vatten AB har arbetat fram en budget för 2022 med plan 2023-2024. Färgelanda Kommunfullmäktige har att ta beslut om ökning av VA-taxan för år 2022 gällande bruks- och anläggningstaxa samt godkänna investeringsplanen för 2022-2024.

Bakgrund

För att täcka nödvändiga kostnader för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning skall ägare av fastighet eller annan avgiftsskyldig inom anläggningens verksamhetsområde betala avgift enligt taxa (bruks- och anläggningsavgift).

Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen, och fördelningen av avgiftsuttaget ska ske utifrån vad som är skäligt och rättvist.

Bolagets verksamhet finansieras via avgifter genom en taxa. Taxan ska enligt ägordirektivet beslutas av kommunfullmäktige samt att kommunfullmäktiges godkännande skall inhämtas avseende investeringar enskilda eller totalt under ett räkenskapsår överstigande aktiekapitalet.

Beskrivning av ärendet

Brukningavgift

Färgelanda Vatten AB föreslår att en ökning sker av brukningstaxan (den löpande kostnaden för vatten och avlopp) med 22,6 % på enbart de fasta avgifterna för vatten och spillvatten från och med 2022-01-01. Detta kan jämföras med en taxeeökning på 6,3 %. I båda fallen blir det för ett Typhus A en ökning på ca: 59 kr/mån.

För Typhus A blir den totala årsavgiften cirka 11 881 kr inkl. moms oavsett vilket alternativ som väljs. Ökning per månad blir ca: 59 kr/månad.

För Typhus B blir den totala årsavgiften cirka 112 391 kr inkl. moms. Ökning per månad blir ca: 37 kr/månad.

Förslaget till höjning grundar sig på bedömda kostnadsökningar och minskade intäkter enligt nedan tabell.

Kostnad	%
Index (Specifika kostnader FVAB) <i>Bland annat minskade osäkra kundfordringar, kemaikalier, serviceavtal, tillsyn ARV</i>	1,7
Bolagsgemensamma kostnader från Västvatten AB. <i>Bland annat löneökningar, sociala avgifter, antal timmar, IT och fordon</i>	-0,7
Kapitalkostnader	1,9
Lägre bruksintäkter <i>Sänkningen av bruksintäkterna som påbörjades föregående år på grund av snålspolande toaletter och handfat samt läcklagning inne på fastighet, var inte helårseffekt. Resterande intktsminskning syns i denna siffra.</i>	3,4
Totalt	6,3^{*^}
*Taxan ökas med 1,3 % pga. av Rådanefors reningsverk KF §45 2021-04-15	
^ En ökning på 6,3 % ger samma intäktsbudget för bruksintäkter så som en ökning på 22,6 % på enbart den fasta delen (vatten och spillvatten)	

För treårsperioden (2022-2024) föreslås en ökning på 6,3 % - 5 % - 5 %.
 För vart av de tre åren är det budgeterat ett underuttag. Detta på grund av engångskostnader i form av rivning av verk, utredningar och reservvattentäktskostnader som har valt att läggas utanför budget då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Detta hanteras genom överuttag sedan tidigare år.

Taxeökning med 1,3 % mer 2022 än övriga perioden beror på övertagandet av Rådanefors reningsverk.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiften (engångskostnad när anslutning sker till det kommunala Vattenätet) föreslås öka med 7,0 % från och med 2022-01-01, vilket följer genomsnittet på fjorton index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

Investeringar

Investeringarbudgeten med plan för de kommande tre åren är på 21 135 tkr och ger en reinvesteringstakt av ledningar på 600 år. Investeringarna är reinvesteringar, det vill säga investeringar i befintligt ledningsnät, dricksvatten- och reningsverksanläggningar.

Taxeföreskrifter

I VA-Taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning har det enbart justerats för taxeökningarna.

Övrig information

Budget 2022 föranleder ett nyupplåningsbehov på 2 000 tkr och kommande års lånebehov som behövs i bolaget täcks av den borgensförbindelse som finns mellan Färgelanda Vatten AB och Färgelanda kommun.

Underlag till tjänsteskrivelsen är Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023-2024 samt VA-Taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning 2022-01-01.

Förslag till beslut

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om investeringar i enlighet med budget 2022 och plan 2023-2024, Färgelanda Vatten AB, kapitel 3.

Handläggare
Ekonomichef Susanne Thorén
Telefon: 0522-63 88 21

Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023–2024

1. Vatten och avloppsverksamhet

Information om verksamheten

Färgelanda Vatten AB är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppshantering i kommunen, vilket omfattar att ta hand om avloppsvatten och leverera dricksvatten hela vägen till fastigheten.

Bolaget utför de uppdrag som tilldelas av ägare. Verksamheten ska bedrivas åt ägaren/i ägarens ställe.

Bolaget äger samtliga kommunala VA anläggningar i kommunen. Bolaget tar fram underlag till VA-taxor och ABVA vilka kommunen sedan tar beslut om. Bolaget har inga anställda utan den dagliga driften och annan förenlig verksamhet sköts av personal anställda i det gemensamma bolaget Västvatten AB som svarar för driften av VA-anläggningarna i Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Uddevalla kommun.

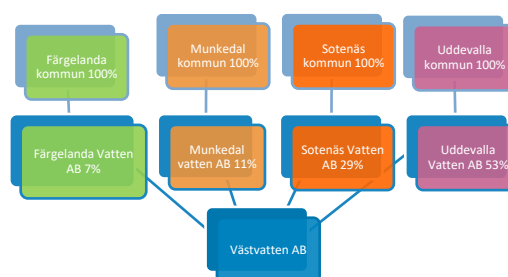
Topografi

Färgelanda kommun är en glesbefolkad kommun med förhållandevis långa avstånd mellan tätorterna. Terrängen är lätt kuperad med mycket lera och berg i dagen. Den kommunala vattenförsörjningen kommer uteslutande från mindre grundvattentäkter.

Avloppsreningen klaras med hjälp av flera mindre verk som inte är sammankopplade.

Ägarförhållande

Färgelanda Vatten AB är ett helägt dotterbolag till Färgelanda kommun (212000–1421). Färgelanda Vatten AB äger 7 % av det gemensamma bolaget Västvatten AB

Antalet aktier och röster i Färgelanda Vatten AB är 2 500 stycken.

Styrelse

Färgelanda Vatten AB:s styrelse består av sju ledamöter och högst fem suppleanter. Kommunfullmäktige utser sina representanter till styrelsen samt vem som ska vara ordförande respektive vice ordförande.

Viktiga lagar och föreskrifter

Bolaget följer de regler och krav som ställs av ett flertal myndigheter och organisationer. Nedan återfinns en kort sammanställning av några av dessa. Det grundläggande för verksamheten är Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster samt allmänna bestämmelser för vatten och avloppstjänster (ABVA).

- Ägardirektiv
- Bolagsordning
- Miljöbalken
- Havs- och Vattenmyndigheten
- Kemikalieinspektionen
- Livsmedelsverket
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Naturvårdsverket
- Boverket
- Riksdag
- Socialstyrelsen
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- SWEDAC

- WHO
- Vattenmyndigheterna

Miljöpåverkan

Bolaget bedriver verksamhet som till stora delar berörs av miljöbalken och dess förordningar. Anläggningarna omfattas av anmälnings- och tillståndsplikt enligt miljölagstiftningen.

För vattenverken avser tillstånden uttag av vatten och för avloppsreningsverken behandling av hushållens- och industrins avloppsvatten. Verksamheterna påverkar framför allt miljön genom utsläpp av renat avloppsvatten till recipient och genom omhändertagande av avloppsslam.

Provtagning görs löpande för att visa att gällande tillstånd och villkor följs och hur miljön utanför våra reningsverk påverkas.

Det löpande miljöarbetet kräver brett engagemang, tålamod och framförhållning. Vi försöker hela tiden att blicka framåt och utmana oss själva. Miljöarbetet blir aldrig fullbordat utan är under ständig förbättring.

Taxekollektiv

Enligt Lag om allmänna vattentjänster ska fastighetsägaren bära de nödvändiga kostnader som krävs för att tillhandahålla respektive vattentjänst. Detta sker genom att avgifter för dricksvatten, spillvatten och dagvatten tas ut av fastighetsägaren enligt självkostnadsprincipen. Det vill säga de nödvändiga kostnader som uppkommer för att till exempel ta hand om spillvatten finansieras via motsvarande avgift. Avgifterna fastställs av kommunfullmäktige

och framgår av bruks- och anläggnings- taxan.

Ökning brukningstaxa 2022 22,6 %
(enbart ökning av fasta delen vatten och spillvatten av bruksavgiften. Skulle man ökat både fast och rörlig del kan detta jämföras med en taxeeökning på 6,3 %)

Ökning anläggningstaxa 2022 7,0 %

Omvärldsanalys

En överskuggande och tydlig trend är ökade krav från myndigheter, huvudmän och kunder. Detta innebär att vi kontinuerligt behöver se över de kompetenser vi behöver ha inom bolaget.

Det finns idag en ökad nationell medvetenhet inför hot som vår och andra samhällsviktiga verksamheter kan stå inför. Detta leder delvis till förändrade kompetensbehov och krav kring säkerhetsfrågor.

Ökade krav gör att VA-verksamheter står inför stora utmaningar som är generella för hela VA-branschen. De utmaningarna och möjligheter för att möta dessa beskrivs under målområdena ekologisk hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet. För att veta mer läs Affärsplan 2016-2020¹.

Svenskt vattens kommentarer till 2021 års taxestatistik²

För att klara investeringsbehovet de närmaste 20 åren så behövs en ökning årligen på fyra procent plus inflation. Dock har ökningen under de senaste åren varit lägre vilket innebär att de kommande ökningarna behöver vara högre för att ta

¹ På grund av Covid-19 har arbetet med ny affärsplan förskjutits och revidering sker under 2021.

² Svenskt vatten, Kommentarer till 2021 års taxestatistik, juni 2021

igen det gap som har uppstått. Medelvärdet i Sverige på 5,1 procent för brukningsavgiften 2021 gällande ett typhus A var i paritet med Svenskt vattens bedömningar. Gällande Anläggningsavgiften för ett Typhus A så ökade den i genomsnitt i Sverige med 3,3 procent vilket är i underkant med Svenskt vattens bedömning av vad som är långsiktigt nödvändigt

Ökningarna av taxan behövs för att förnya ledningsnäten och de åldrande anläggningar, bygga ut VA till de områden som behöver kommunalt vatten och avlopp, klimatanpassa VA-infrastrukturen och möta framtidens krav på avloppsrening.

Taxorna varierar mycket i landet och det beror på flera olika parametrar bland annat:

- **Anslutningsgrad** – fler kunder ger ett större intäktsunderlag och fler som delar på nödvändiga kostnader.
- **Tillväxt** – en positiv samhällsutveckling inom kommunen ger stärkta kommunala organisationer som gynnar VA.
- **Bebyggelsestäthet** – tät bebyggelse ger kortare ledningsdragningar och ofta färre anläggningar.
- **Klimat, geografi, vatten, miljö** – förutsättningarna påverkar hur avancerade och kostsamma VA-system som behövs.
- **Historisk VA-ekonomi** – redan avskrivna anläggningar, höga lån och statsbidragsfinansiering på 1900-talet.
- **Samverkan** – via personal, gemensamma verk, system.

2. Finansiering

Låneportföljen för Färgelanda Vatten AB består av direkta lån (39 000 tkr) via Kommuninvest. Färgelanda Vatten AB sköter sin egen finansiering med ramborgen via Färgelanda kommun.

Borgen är beviljad upp t.o.m. 45 000 tkr

För 2022 prognostiseras följande:

Borgensavgift 0,04 %

Ränta, egen upplåning 0,65 %

Kommande års lånebehov täcks i nuläget av borgensåtagandet.

I och med de kommande årens investeringsbehov krävs allt högre nyupplåning. Effekten blir att bolagets soliditet sänks samt att bolaget blir räntekänsligt. Det innebär att utrymmet för den löpande driften minskas eller att bruknings-taxorna behöver höjas. En möjlig åtgärd är även ett tillskott från kommunen.

Kommande årens investeringsbehov kräver allt högre nyupplåning. Trots detta är den budgeterade förnyelsetakten på ledningsnätet bara cirka 600 år. En ytterligare ökning torde därför vara önskvärd.

Befintlig låneskuld 2021-12-31	40 500 tkr
Nyupplåning investeringar 2022	2 000 tkr
Ny Låneskuld 2022-12-31	42 500 tkr

Likvida medel 2022-01-01	2 319 tkr
<i>Utbetalningar:</i>	
<i>investeringsutbetalningar</i>	-8 320 tkr
<i>övriga utbetalningar</i>	-16 567 tkr
<i>Inbetalningar:</i>	
<i>brukningsavgifter m.m.</i>	+20 892 tkr
<i>anläggningsavgifter</i>	0 tkr
<i>nyupplåning</i>	+2 000 tkr
Årets kassaflöde 2022	-1 995 tkr
Likvida medel 2022-12-31	324 tkr

3. Investeringsbudget

Här följer en sammanfattning av pågående och planerade projekt samt en sårredovisning av investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr.

Sammanställning pågående investeringar (tkr)	Prognos 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder	5 820	7 890	5 870	7 375
Omvandlingsområden				
Exploateringsområden				
Bruttoinvesteringar	5 820	7 890	5 870	7 375
Fakturerade anläggningsavgifter				
Nettoinvesteringar	5 820	7 890	5 870	7 375

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr	Total utgift (tkr)	Utförande-period (år)
80166 Ödeborg Avloppsreningsverk (ARV) Biotorn	3 200	2023-2025
80188 Rådanevors ARV*	3 100	2021-2022

*Ett beslutsärende angående utökad ram från 3,1 till 4,8 mnkr för Rådanevors Reningsverk är på väg till Färgelanda kommun för beslut.

Reinvesteringar samt utbyggnad inom befintliga VA-anläggningar

Befintligt ledningsnät

Avser utbyte eller relining och i vissa fall omläggning från kombinerat ledningssystem till separata spill- och dagvattenledningar. Ska följa beslutad förnyelseplan.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 1 400 tkr/år vilket ger en förnyelsetakt på cirka 600 år.

För att nå en förnyelsetakt i ledningsnätet på 150 år bör ledningar förnyas till en uppskattad utgift av 5 700 tkr/år.

En låg investeringstakt innebär en ökad risk för:

- utläckage av dricksvatten
- inläckage av tillskottsvatten

- bräddning av orenat avloppsvatten
- källaröversvämningar
- minskad kapacitet i nätet
- vite från tillsynsmyndighet
- ökade driftkostnader
- missnöjda abonnenter
- dåligt rustat för framtida krav och klimatförändringar

Allmänt: En del av de ledningar som byts ut eller relinas under perioden ingår i kombinerade system och arbetet minskar dagvattenflödet i spillvattenledningarna. Detta flöde leder idag till oönskade utsläpp eller källaröversvämningar. Vägforeningarnas asfalteringsplaner är en del i turordningen för ledningssträckorna.

Kapacitets- och säkerhetshöjande

Åtgärder som säkerställer leverans men som även kan utgöra förutsättning för

exploaterings- och/eller omvandlingsprojekt. Här ingår t.ex. reservoarer och överföringsledningar.

Inga projekt planerade.

Dricksvatten

Reinvestering samt nyinvestering i byggnader, processteg eller annan utrustning som är kopplad till produktion av dricksvatten. Här ingår även tryckstegringsstationer som ser till att vattnet kan levereras med rätt tryck till kunden.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 5 300 tkr fördelat på verk 2 100 tkr och yttre anläggningar 3 200 tkr.

Periodens investeringar avser luthantering, omläggning tak samt mindre arbeten på såväl VV som TSS.

Avlopp

Reinvestering samt nyinvestering i byggnader, processteg eller annan utrustning som är kopplad till rening av avloppsvatten. Här ingår även pumpstationer som ser till att avloppsvattnet kan transporteras.

Under perioden 2022-2024 investeras cirka 11 000 tkr fördelat på verk 9 200 tkr och yttre anläggningar 1 800 tkr.

Periodens investeringar avser ombyggnation Rådanefors ARV, rens- och slamhantering, skrapspel samt biotorn i Ödeborg ARV, rensantering i Ellenö ARV samt diverse arbete på pumpstationer.

Omvandlingsområden

VA-utbyggnad som påkallats efter Länsstyrelsens beslut eller som definierats i samband med tillsynsmyndighetens inventeringar. Här finns en potentiell risk för ökade kostnader då fastighetsägare i

”mindre bebyggelseområden” kan begära kommunalt vatten och/eller avlopp. Dessa frågor avgörs av Länsstyrelsen.

VA-utbyggnad kan även påkallas ihop med en ny detaljplan som ändrar områdets förutsättningar.

Inga pågående projekt.

Exploateringsområden

VA-utbyggnad som initieras av privata exploatörer eller kommunens mark- och exploateringsverksamhet. I de fall kommunen kan styra exploateringen ska detta ske i linje med samhällsbyggnadsstrategin och, i första hand, att utbyggnad ska ske där infrastrukturen är utbyggd.

Inga pågående projekt.

Anläggningsavgift

När en fastighet ansluts till den allmänna VA-anläggningen erläggs anläggningsavgift. Detta sker då ett omvandlings- eller exploateringsområde färdigställts.

Anläggningsavgifterna ska motsvara fastighetens andel av kostnaden för att ordna va-anläggningen.

De totala anläggningsavgifterna inom områdena omvandling samt exploatering, inklusive framtida möjliga och tilltänkta anslutningar inom en femårsperiod, ska motsvara de samlade omvandlings- och exploateringsprojektens debiterbara kostnader. Ej debiterbara kostnader är t.ex. överföringsledning eller motsvarande ledningar fram till aktuellt område.

Förslag på ny anläggningsavgift är + 7,0 % för 2022, vilket följer genomsnittet på 14 index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

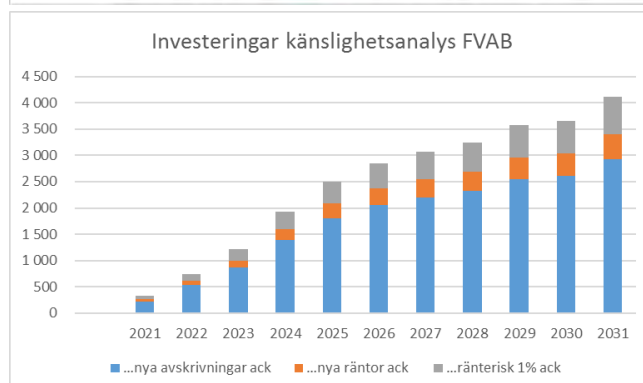
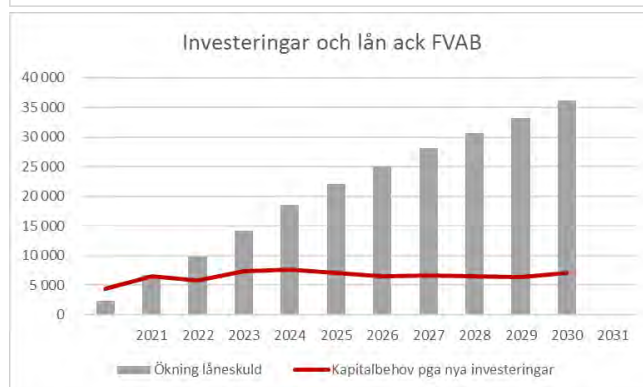
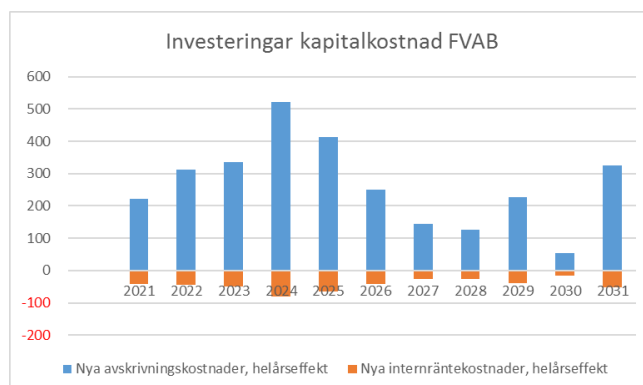
Investeringars påverkan på driftbudgeten

Verksamheten ska vara långsiktigt ekonomiskt hållbar vilket innebär att säkerställa sitt uppdrag såväl nu som i framtiden.

Investeringar genererar ett omedelbart kapitalbehov men också en flerårig driftkostnad.

Nya avskrivningskostnader (exkluderat ränta) under perioden 2022-2024 beräknas till 1 200 tkr.

Likvida medel till investeringarna under perioden 2022-2024 kommer från anläggningsavgifter 0%, befintliga avskrivningar 41% och nya lån 59%.

4. Driftbudget

Självkostnadsprincip råder inom VA-verksamhet. Det får inte tas ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls.

De nödvändiga kostnader som tas ut fördelat per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt, så kallad bruknings- och anläggningstaxor.

Färgelanda Vatten AB har ett överuttag gentemot kollektivet 2020 på 1 737 tkr. Överuttaget är tänkt att användas till nuvarande och framtida engångskostnader Därav det negativa resultatet årligen under budgetperioden. Ett över- eller underuttag ska återställas inom tre år enligt lag.

Färgelanda Vatten AB har fonderat 2 155 tkr till fonden *Minska sårbarheten vid stor nederbörd*.

Resultaträkning					
(Tkr)	Prognos 2021	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Intäkter					
Brukningsintäkter	14 657	13 720	14 528	15 443	16 211
Ökning brukningsintäkter	-	1 224	913	768	807
Anläggningsintäkter	11	10	11	11	11
Slamintäkt	374	374	400	400	400
Övriga rörelseintäkter	29	29	29	29	29
Summa intäkter	15 071	15 357	15 881	16 651	17 458
Rörelsens kostnader					
Material och varor	-760	-780	-830	-808	-1 016
Entreprenad	-830	-830	-1 010	-869	-879
Elkostnader	-1 603	-1 604	-1 550	-1 564	-1 578
Övriga externa kostnader	-2 868	-2 915	-3 241	-4 070	-3 300
Köp tjänst VVAB	-6 539	-6 780	-6 674	-7 164	-7 378
Styrelsekostnader	-236	-241	-247	-255	-263
Avskrivningar	-1 962	-1 979	-2 243	-2 509	-2 935
Summa kostnader	-14 798	-15 129	-15 795	-17 239	-17 349
Rörelseresultat	273	228	86	-588	109
Ränteintäkter	10	10	10	10	10
Räntekostnader	-204	-235	-263	-263	-292
Summa finansiella poster	-194	-225	-253	-253	-282
Årets skatt	-2	-3	-1	-1	-1
Periodens resultat	77	0	-168	-842	-174

Övergripande förändringar

Förändringarna mellan åren i driftbudget redovisas nedan.

Förändring mellan åren	2022	2023	2024
% förändring	6,3 %*	5,0 %	5,0 %

*En ökning på 6,3 % ger samma intäktsbudget för bruksintäkter så som en ökning på 22,6 % på enbart den fasta delen (vatten och spillvatten)

För 2022 beror förändringen på följande kostnader och intäktsminskningar.

Kostnad	%
Lägre bruksintäkter	3,4 %
Minskade osäkra kundfordringar	-1,3 %
Kemikalier, serviceavtal, tillsyn	1,9 %
Bolagsgemensamma kostnader från Västvatten AB	-0,7 %
- Löneökningar	0,9 %
- Fordon	0,1 %
- IT	0,2 %
- Minskade timmar (bl.a. ökning inv. OH-kostnad)	-1,7 %
- Svenskt vatten	-0,2 %
Kapitalkostnader	1,9 %
Index (specifika kostnader FVAB)	1,1 %
Totalt	6,3 %*
1 % ökning är 143 tkr	
*Taxan ökas med 1,3 % pga. av Rådanefors reningsverk KF §45 2021-04-15	

Taxeökning vad gör det per månad i pengar?

Brukningstaxa Kr/mån	2021	2022	2023	2024
Ökning taxa	9,0%	6,3%	5,0%	5,0%
Typhus A	931	990	1 040	1 092
Typhus B	587	624	656	688

En höjning av brukningstaxan på 6,3 % för Typhus A ger en ökning på 59 kr/månad 2022, 5,0 % höjning 2023–2024 ger 50 kr/månad 2023 och 52 kr/månad 2024.

En höjning av brukningstaxan på 6,3 % för Typhus B ger en ökning på 37 kr/månad

2022 och en höjning av 5,0 % 2023–2024 ger en ökning på 32 kr/månad.

Osäkerheter i budgeten

En budget görs efter bästa vetande för tillfället och vid ny information finns alltid risken för ökade- alternativt minskade taxor.

I denna budget för Färgelanda Vatten AB är de större engångsinsatserna skyltning av vattenskyddsområden, vattendomar, utredning kring reservvatten och sanering utanför budgeten. Detta då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Ett överuttag sedan tidigare är tänkt att användas till dessa kostnader. Om kostnaderna uppstår och inget överuttag finns till förfogande ska det återställas inom tre år.

Beroende på vilket beslut som tas angående Reningsverket i Ellenö och om en omarbetning av taxekonstruktionen ska göras på grund av Svenskt vattens nya basförslag kan kostnaderna öka.

Långsiktighet och effektiviseringar

Färgelanda Vatten AB strävar ständigt efter att göra det bästa för verksamheten, både på kort- och lång sikt.

Ett nytt arbetssätt har implementerats gällande effektiviseringar. Ett förbättringsarbete drivs av en tvärfunktionell arbetsgrupp som rapporterar till ledningsgruppen. Gruppens uppdrag är att främja att det skapas och lämnas in nya idéer samt administrera hanteringen av inkomna förslag.

Under 2021 så har bidrag för att få in mätaravläsningar automatiskt beviljats samt bidrag för att minska kostnaderna för kommunen gällande vattenförsörjningsplan har ansökts om och beviljats.

Intäkter

Budget 2022 med plan 2023–2024 är lagd med underuttag, alltså att intäkterna inte täcker de kostnader som finns inom Färgelanda Vatten AB för att hantera vatten och avlopp i kommunen. Underuttagen 2022-2024 beror på engångssatsningar dessa år i form av reservvattentäkt och vattenskydd till dessa samt förorenings-saneringar och rivning av Ellenö Vattenverk (ej i drift). Dessa kommer återställas genom redan befintligt taxeuttag.

År 2019 uppkom det en stor bruksintäktsminskning då läckor lagades på industrifastighet och snålspolande toaletter och handfat sattes in i ett flertal hyreshus. Effekten av detta var något större än vad som beräknades för budget 2021, vilket gör att resterande hanteras i budget 2022. Tvisten med Trafikverket löstes under 2020 och innebär något lägre bruksintäkter årligen, vilket hanteras med minskade övriga driftkostnader.

Bruksintäkter

Bruksintäkterna är budgeterat att öka med 6,3 % 2022 5,0 % 2023 och 5,0 % 2024.

Anläggningsintäkter

Anläggningsintäkter består i driftbudgeten av periodiserad anläggningsintäkt som delas upp på projektets livslängd. De två procent som fram till och med 2021 har direkt driftförts vid betalning av anläggningsavgiften tas bort i budget 2022 och framåt och periodiseras över livslängden i stället.

Inga anläggningsavgifter är beräknade i perioden 2022-2024.

Slam

Slamintäkterna är på samma nivå som tidigare år. Reningsverket i Ödeborg tar emot slam från enskilda avlopp.

Övriga rörelseintäkter

Inom övriga rörelseintäkter är inkassoavgifter budgeterade.

Kostnader

Material och varor

Inom material och varor återfinns bland annat vattenmätare, material för att laga läckor och utbyte av mindre delar på verken.

2024 finns kostnad för vattenskydd vid reservvattentäkterna som utreds åren innan. Detta är engångskostnader som påverkar just det året som de uppkommer.

Entreprenad

Inom entreprenad återfinns bland annat beläggnings- och markarbeten så som asfaltering och grävmaskinister som hyrs in externt. Omfattar till stora delar arbete med läckor och avloppsstopp.

2022 ligger ett underuttag som ska användas till rivning av Ellenö vattenverk, ett verk som inte är i drift och inte varit sedan 90-talet.

Elkostnader

Elkostnader består av rörliga och fasta avgifter för våra elabonnemang till bland annat verk, pump- och tryckstegringsstationer.

En viss minskning av elkostnaderna har lagts in i budget då mer energieffektiva pumpar har installerats.

Övriga externa kostnader

Inom övriga externa kostnader ingår bland annat slamkostnader, lokalkostnader, kemikalier, spolningar av ledningsnätet, telefon och larm, revision, konsulter och företagsförsäkring.

En ökning har skett för kemikalie- och analyskostnader, serviceavtal och underhållsarbete för Rådane-fors reningsverk.

2023 finns en kostnad för utredning av reservvattentäkt och föroreningssanering. Detta är engångskostnader som påverkar just det året som de uppkommer.

Köpt tjänst av Västvatten AB

All egen personal är anställd via det gemensamt ägda bolaget Västvatten AB som driftar och sköter VA-anläggningarna i Färgelanda Vatten AB. Västvatten AB består till drygt 80 % av personalkostnader och beroende på vad som ska åtgärdas/inriktas på under perioden ökar eller minskar denna kostnad.

Minskningen av köp från Västvatten AB under perioden beror på att ett mindre antal timmar är beräknade att arbetas i Färgelanda under 2022, det är inmätningen som minskar något under året och att fler timmar läggs som investering. Det beror även på att de nya resurserna som tillkommit i Västvatten AB, kommer arbeta i de andra bolagen och genererar för Färgelandas del en minskad OH-kostnad.

Personalkostnadsökning (VVAB) 2,3 %³

³ Mellanskillnaden av personalkostnader 2022-2021 dividerat med totala kostnadsökningen samt övriga intäkter 2021.

Avskrivningar

Avskrivningar sker på de investeringar som har skett och som budgeteras att ske i planperioden. I Färgelanda arbetas det under perioden med bland annat Rådane-fors reningsverk, ledningsförnyelse, kommunikation till pumpstationer och slam/renshantering på Ödeborg reningsverk.

Finansiella poster

Finansiella poster består av ränteintäkter och räntekostnader. Ränteintäkter genereras från bankkonto och kundfordringar. Räntekostnader består av kostnader för upplåning, se mer under kapitel 2. Finansiering.

Årets skatt

2019 infördes en ränteavdragsbegränsningsregel i Svensk lag för att följa ett EU-direktiv. Detta slår på VA-verksamheten. Ränteavdragsbegränsningen innebär att räntan inte får dras av till fullo med åtföljande beskattning.

För Färgelanda Vatten AB ger det inget utslag inom treårsperioden.

5. Framtida utveckling, risker och osäkerhetsfaktorer

För att kunna ha en långsiktig hållbar vattenförsörjning arbetar bolaget aktivt med effektiviseringar, framtida kapacitetsbehov och kännedom om befintlig status på verk och ledningar.

En tydlig trend är ökade myndighets-, lag och kundkrav, ett behov av långsiktig

klimatanpassning och nya säkerhetskrav kring bland annat NIS och informations-säkerhet. Detta är nödvändiga kostnader för en långsiktig trygg vattenförsörjning. Nya tjänster så som Säkerhets- och arbetsmiljöansvarig samt Miljösamordnare tillsattes 2020 inom driftbolaget Västvatten AB för att bättre kunna svara upp till dessa krav.

Förbättringar av styrning, automatik och larmfunktion för anläggningarna behöver fortsatt utveckling.

Långsiktig planering: För att använda kollektivets pengar och bolagets resurser på ett så effektivt sätt som möjligt behövs hela kedjan av VA-planering med VA-översikt/VA-strategi/VA-plan etableras tillsammans med rådgivning för fastighetsägare. För att få ett långsiktigt planeringsarbete med effektiva lösningar krävs ett tydligt samarbete mellan förvaltningar, bolag och politiken.

Ekonomi: En ökad miljömedvetenhet och beteendeförändringar hos våra kunder har visat sig i en minskad vattenförbrukning. Det innebär minskade kundintäkter och påverkar behovet av taxehöjningar för att täcka de fasta kostnaderna. Enligt Svenskt Vatten kommer även taxorna behöva höjas i snabbare takt framöver beroende på ett uppdämt investeringsbehov och ökande krav på vatten- och avloppstjänster. Dagens taxekollektiv betalar sannolikt inte sina kostnader, vilket beror på hur tidigare finansiering av anläggningar har skett (bland annat genom statliga medel).

VA-verksamheten bygger på långsiktighet då investeringar som görs är både kostsamma och har lång förväntad livstid. Planering av utbyggnad av VA tillsammans med andra intressenter är därmed väldigt viktig.

Ett ökat finansieringsbehov för att ta hand om underhåll av anläggningar och ledningsnät samt utöka kapaciteten är en utmaning. VA-verksamheten är kapitalintensivt och många kommunkoncerner har en hög belåning. Bolaget har en hög skuldsättningsgrad och förändringar i ränteläget har stor påverkan på den framtida kostnadsutvecklingen och brukningsavgiften.

Dricksvatten: Behovet av rent vatten i tillräckliga kvantiteter är ständigt i fokus. Att trygga vattenresurserna från yttre påverkan är viktigt. Vattentäkter kommer säkerställas genom miljödomstolens tillstånd för vattenuttag och genom att vattenskyddsområden skyltas. Ett arbete som sker tillsammans med Färgelanda kommun.

Avlopp: Flera anläggningar har renoverats sedan 2013, men många är i fortsatt behov av upprustning på grund av ålderstigna installationer, stort slitage och brister i arbetsmiljö.

Avsättning av slam från reningsverken sker i huvudsak som anläggningsjord. En statlig utredning tillsattes under 2018/2019 med uppdrag att föreslå hur ett förbud mot att sprida avloppsslam kan utformas. Utredningen pekar på att avloppsslam av god kvalitet ska kunna fortsätta spridas på åkrar. Men att avsätta slam som anläggningsjord kommer troligtvis att förbjudas. Västvatten bevakar slamfrågan och som det ser ut i dagsläget kommer avsättningskostnaderna att öka i framtiden.

Ledningsnät: Ökat fokus på förnyelse av ledningsnätet måste prioriteras. För effektiva satsningar krävs först mer undersökande verksamhet av ledningsnätet. Ledningsnätet inventeras och planering för förnyelse genomförs för att rätt åtgärder ska kunna sättas in i tid och på rätt plats.

Klimatförändringar ger större och intensivare regn, vilket resulterar i översvämningar på nätet och i reningsverken. Arbete med att klimatsäkra nät och verk behöver prioriteras. Sannolikt

kommer också i framtiden större krav på rening av dagvatten.

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

Protokoll nr 5 för styrelsemöte – Färgelanda Vatten AB

Tid: Torsdag 30 september 2021, kl 09.00-17.00
Plats: Vann Hotell & Konferens

Närvarande ledamöter:

Ann-Marie Jacobsson (C), ordförande
Peter Höög (S), vice ordförande, via Teams
Håkan Melin (C)
Bengt Svedberg (M)
Olle Hagström (L)
Urban Henriksson (S)
Karl-Erik Segersax (SD), via Teams

Närvarande suppleanter:

Hans-Göran Palmqvist (M), via Teams, deltar från § 6
Rune Månsson (S)
Owe Quick (SD), via Teams

Närvarande lekmannarevisor/suppleant:

Eivor Johansson (C), via Teams, deltar under § 6-7

Närvarande tjänstemän:

Peter Johansson, VD
Susanne Thorén, ekonomichef
Madelene Ahl, administratör
Katarina Bjelke, abonnenthandläggare, deltar under § 7

- § 1 **Mötet öppnas av Ann-Marie Jacobsson**
- § 2 **Upprop förrättas**
- § 3 **Dagordningen godkänns**
- § 4 **Protokollet justeras av Peter Höög**
- § 5 **Föregående protokoll godkänns och läggs till handlingarna**

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 6 Gemensam information

- Kommande styrelsemöte
- Vattenförsörjningsplan
- Styrdokument
- Delårsrapport

§ 7 Fördjupningsinformation

- Taxemodeller

§ 8 Beslut - Avrapportering – Intern kontroll 2021

Beslutsunderlag

Avrapportering Intern kontroll 2021, Dnr 2020/172

Styrelsen beslutar

att godkänna avrapportering för utförd Intern kontroll 2021.

§ 9 Beslut – Intern kontrollplan 2022

Beslutsunderlag

Intern kontrollplan för 2022, Dnr 2021/150

Styrelsen beslutar

att godkänna Intern kontrollplan för 2022.

§ 10 Beslut – Delårsrapport januari-augusti 2021 Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Delårsrapport januari-augusti, 2021, Dnr 2020/182

Styrelsen beslutar

att fastställa delårsrapport januari-augusti, 2021 för Färgelanda Vatten AB.

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 11 Beslut - Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Budget 2022 och plan för 2023-2024, Dnr 2021/098

Taxeföreskrift, Dnr 2021/170

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

§ 12 Beslut – Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta om investeringar i enlighet med budget 2022 och plan 2023-2024, Färgelanda Vatten AB, kapitel 3.

§ 13 Beslut – Budget 2022 och plan för 2023-2024

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

VA-taxa för 2022 med taxeföreskrifter och investeringsbudget 2022 med plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att godkänna budget 2022 och plan för 2023-2024 för Färgelanda Vatten AB under förutsättning att investeringar och bruknings-/anläggningsavgifter blir antagna i kommunfullmäktige.

Handläggare:
Madelene Ahl
Tfn: 0522-63 88 04

§ 14 Beslut – Nyupplåning

Beslutsunderlag

Budget 2022 samt plan 2023-2024, Dnr 2021/098

Styrelsen beslutar

att uppdra åt vd, med ekonomichef som ersättare att från och med 1 januari 2022 till och med 31 december 2022 för företagets räkning nyupplåna, dvs öka företagets skulder under nämnda period, med totalt 2 mnkr.

§ 15 Information

- Rådanefors ARV
- KS har godkänt sökta Vattenskyddsområden, gällande Stigen, Rådanefors, Gaters Byn samt Rösäter.

§ 16 Projektinformation

- Dragning i delårspresentation

§ 17 Information från VD

- Ingen information

§ 18 Övriga frågor

- Inga övriga frågor

§ 19 Mötet avslutas

Digital signering

Ann-Marie Jacobsson (ordförande)

Digital signering

Peter Höög (justerare)

Digital signering

Madelene Ahl (sekreterare)

**KSAU § 152 Dnr 2021/243
Taxa 2022 enligt alkohollagen (2010:1622) samt tobakslagen och
liknande produkter (LTLP 2018:2088). Taxorna gäller också lag om
receptfria läkemedel**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta taxeförslaget för 2022.

Ärendebeskrivning

Dalslandskommunerna och Säffle kommun har gemensam handläggning avseende alkohol och tobak. Alkohol- och tobaksenheten omfattar 2,0 handläggartjänst med ansvar att handlägga och utföra tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen samt lag om receptfria läkemedel.

Årlig tillsynsavgift uttas som en fast och en rörlig del gällande de med serveringstillstånd, där den rörliga avgiften är uppdelad på olika avgiftsklasser (trappsteg) beroende på serveringsställets årsomsättning (föregående år) av alkoholdrycker. Tillsynsavgiften gällande de med tobakstillstånd tas ut som en fast avgift.

Socialnämnden beslutade den 6 oktober 2021 (SN § 89) att föreslå kommunfullmäktige att anta taxeförslaget för 2022.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-08-26
Socialnämndens beslutsförslag 2021-10-06, SN §89

Beslutet skickas till

Dalsland och Säffles alkohol-och tobaksenhet
Kommunfullmäktige

Kanslienheten
Vikarierande Folkhälsostrateg
Linda Andersson
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunfullmäktige

Taxor 2022 förslag alkohol- och tobaksenheten för Färgelanda

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta taxeförslaget för 2022.

Ärendebeskrivning

Dalslandskommunerna och Säffle kommun har gemensam handläggning avseende alkohol och tobak. Alkohol- och tobaksenheten omfattar 2,0 handläggartjänst med ansvar att handlägga och utföra tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen samt lag om receptfria läkemedel.

Årlig tillsynsavgift uttas som en fast och en rörlig del gällande de med serveringstillstånd, där den rörliga avgiften är uppdelad på olika avgiftsklasser (trappsteg) beroende på serveringsställets årsomsättning (föregående år) av alkoholdrycker. Tillsynsavgiften gällande de med tobakstillstånd tas ut som en fast avgift.

Socialnämnden beslutade den 6 oktober 2021 (SN § 89) att föreslå kommunfullmäktige att anta taxeförslaget för 2022.

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsostrateg

Beslutsunderlag

Socialnämndens beslutsförslag 2021-10-06, SN §89
Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-08-26

Beslutet skickas till

Dalsland och Säffles alkohol-och tobaksenhet
Kommunfullmäktige

KSAU § 150 Dnr 2021/288
Antagande av taxor och avgifter för socialnämnden 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige fastställer taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden enligt dokumentet "taxor socialnämnd" daterat 2021-10-21. De beslutade taxorna och avgifterna för socialnämnden 2022 gäller från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden beslutade 2021-11-03 §101 att föreslå kommunfullmäktige att fastställa taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden enligt förslag daterad 2021-10-21, att gälla från och med 2022-01-01.

Taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden omfattar taxering för eget boende, särskilt boende, korttidsboende/växelvård, övriga kostnader, enhet för stöd och service, LSS och färdtjänst.

KPI (konsumentprisindex) och Västra Götalandsregionens prisjusteringar för den allmänna kollektivtrafiken är ännu inte fastställda.

Då ovannämnda index och prisjusteringar har fastställts kommer 2022 års taxor och avgifter att räknas upp.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nämndsekreterare, 2021-11-09
Socialnämndens beslut 2021-11-03 §101
Förslag taxor Socialnämnd, daterad 2021-10-22

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige
Socialchef

Kansli och IT avdelningen
Vikarierande Folkhälsostrateg
Linda Andersson
Nummer direkt
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunfullmäktige

Antagande av taxor och avgifter 2022 för socialnämnden

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige fastställer taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden enligt dokumentet "taxor socialnämnd" daterat 2021-10-21. De beslutade taxorna och avgifterna för socialnämnden 2022 gäller från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden beslutade 2021-11-03 §101 att föreslå kommunfullmäktige att fastställa taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden enligt förslag daterat 2021-10-21, att gälla från och med 2022-01-01.

Taxor och avgifter 2022 för Socialnämnden omfattar taxering för eget boende, särskilt boende, korttidsboende/växelvård, övriga kostnader, enhet för stöd och service, LSS och färdtjänst.

KPI (konsumentprisindex) och Västra Götalandsregionens prisjusteringar för den allmänna kollektivtrafiken är ännu inte fastställda.

Då ovannämnda index och prisjusteringar har fastställts kommer 2022 års taxor och avgifter att räknas upp.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nämndsekreterare, 2021-11-09
Socialnämndens beslut 2021-11-03 §101
Förslag taxor Socialnämnd, daterat 2021-10-22

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsostrateg

Beslutet skickas till:
Kommunfullmäktige
Socialchef

Utbildningsnämnden

UN § 99 **Dnr 2021/27**
Taxor Barn- och utbildningsnämnden

Utbildningsnämndens beslut

Utbildningsnämnden beslutar enligt förvaltningen förslag och antar taxedokument för 2022.

Ärendebeskrivning

Varje år ska Utbildningsnämndens taxor beslutas. Den största taxan gäller förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Maxtaxa tillämpas i Färgelanda kommun.

Avgiftsnivåer för maxtaxa 2021

Hushållet betalar en avgift för att ha sina barn i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Hur mycket hushållet maximalt ska betala baseras på en procentsats av hushållets samlade inkomst upp till ett inkomsttak. Det betyder att ju mer hushållet tjänar desto högre kan avgiften bli, men bara upp till en viss inkomst. Hur stort inkomsttaket är räknas ut varje år.

I förskolan är avgiften per månad högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet. I fritidshemmet är avgiften per månad högst två, en respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet.

Den högsta avgiften betalas för det yngsta barnet och den närmast lägre avgiften för det näst yngsta barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola och motsvarande för fritidshem. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår.

Inkomsttaket per månad för 2021 är 50 340 kronor.

Färgelandas beviljade bidrag 2021 för att tillämpa maxtaxa inom barnomsorg / fritids är 1.160.928 kr. Utfallet 2020 för avgifter inom barnomsorg / fritids var 4.395.910 kr, budgeterat för 2021 är 4.396.616 kr. Statsbidraget utgör alltså en signifikant del av intäkterna.

Justering

Utdragsbestyrkande

Utbildningsnämnden

Om vi skulle välja att inte tillämpa maxtaxa utan höja våra avgifter för ökade intäkter skulle vi då för att kompensera för uteblivet statsbidrag, baserat på 2021 års siffror, behövas en höjning av intäkten med 26%. För att dessutom kunna anställa en extra pedagog, beräknad kostnad 560.000 kr, skulle en total höjning med 39% behövas.

Siffrorna för 2022 är ännu inte fastställda.

Enligt SCB (2018) tillämpar samtliga Sveriges kommuner maxtaxa sedan den 1 januari 2003. Att välja att avvika från den normen kan bli svårt att visa fram som en fördel för kommunen och dess invånare. Övriga taxor, provtillfälle hos vuxenutbildningen, avgift för borttappat busskort samt musikskolan föreslås en indexuppräknings för 2022 på 1,9 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-10-21

Förslag till taxor 2022

Barn- och utbildningschef Anna Gunnervik informerar i ärendet

Beslutet skickas till

Chef barn och utbildning

Ekonomichef

Sektorekonom

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 151 Dnr 2021/289
Antagande av taxor och avgifter för utbildningsnämnden 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige fastställer taxor och avgifter 2022 för utbildningsnämnden enligt dokumentet ” Utbildningsnämnden Maxtaxa förskola och fritidshem” daterad 2021-10-21. De beslutade taxorna och avgifterna för utbildningsnämnden 2022 gäller från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Varje år ska Utbildningsnämndens taxor beslutas. Den största taxan gäller förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Maxtaxa tillämpas i Färgelanda kommun. Utbildningsnämnden fattade beslut om taxor 2022 för utbildningsnämnden 2021-11-02 § 99 och förordar att taxorna antas av kommunfullmäktige.

Avgiftsnivåer för maxtaxa 2021

Hushållet betalar en avgift för att ha sina barn i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Hur mycket hushållet maximalt ska betala baseras på en procentsats av hushållets samlade inkomst upp till ett inkomsttak. Det betyder att ju mer hushållet tjänar desto högre kan avgiften bli, men bara upp till en viss inkomst. Hur stort inkomsttaket är räknas ut varje år.

I förskolan är avgiften per månad högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet. I fritidshemmet är avgiften per månad högst två, en respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet.

Den högsta avgiften betalas för det yngsta barnet och den närmast lägre avgiften för det näst yngsta barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola och motsvarande för fritidshem. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår.

Inkomsttaket per månad för 2021 är 50 340 kronor.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Färgelandas beviljade bidrag 2021 för att tillämpa maxtaxa inom barnomsorg / fritids är 1.160.928 kr. Utfallet 2020 för avgifter inom barnomsorg / fritids var 4.395.910 kr, budgeterat för 2021 är 4.396.616 kr. Statsbidraget utgör alltså en signifikant del av intäkterna.

Om vi skulle välja att inte tillämpa maxtaxa utan höja våra avgifter för ökade intäkter skulle vi då för att kompensera för uteblivet statsbidrag, baserat på 2021 års siffror, behövas en höjning av intäkten med 26%. För att dessutom kunna anställa en extra pedagog, beräknad kostnad 560.000 kr, skulle en total höjning med 39% behövas.

Siffrorna för 2022 är ännu inte fastställda.

Enligt SCB (2018) tillämpar samtliga Sveriges kommuner maxtaxa sedan den 1 januari 2003. Att välja att avvika från den normen kan bli svårt att visa fram som en fördel för kommunen och dess invånare. Övriga taxor, provtillfälle hos vuxenutbildningen, avgift för borttappat busskort samt musikskolan föreslås en indexuppräknings för 2022 på 1,9 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nämndsekreterare, 2021-11-09

Utbildningsnämndens beslut 2021-11-02 § 99

Utbildningsnämnden Maxtaxa förskola och fritidshem, daterad 2021-10-21

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Utbildningschef

Ekonomichef

Sektorekonom

Kansli och IT avdelningen
Vikarierande Folkhälsosstrateg
Linda Andersson
Nummer direkt
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunfullmäktige

Antagande av taxor och avgifter för utbildningsnämnden 2022

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige fastställer taxor och avgifter 2022 för utbildningsnämnden enligt dokumentet ”Utbildningsnämnden Maxtaxa förskola och fritidshem” daterad 2021-10-21. De beslutade taxorna och avgifterna för utbildningsnämnden 2022 gäller från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Varje år ska Utbildningsnämndens taxor beslutas. Den största taxan gäller förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Maxtaxa tillämpas i Färgelanda kommun. Utbildningsnämnden fattade beslut om taxor 2022 för utbildningsnämnden 2021-11-02 § 99 och förordar att taxorna antas av kommunfullmäktige.

Avgiftsnivåer för maxtaxa 2021

Hushållet betalar en avgift för att ha sina barn i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Hur mycket hushållet maximalt ska betala baseras på en procentsats av hushållets samlade inkomst upp till ett inkomsttak. Det betyder att ju mer hushållet tjänar desto högre kan avgiften bli, men bara upp till en viss inkomst. Hur stort inkomsttaket är räknas ut varje år.

I förskolan är avgiften per månad högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet. I fritidshemmet är avgiften per månad högst två, en respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet.

Den högsta avgiften betalas för det yngsta barnet och den närmast lägre avgiften för det näst yngsta barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola

och motsvarande för fritidshem. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår.

Inkomsttaket per månad för 2021 är 50 340 kronor.

Färgelandas beviljade bidrag 2021 för att tillämpa maxtaxa inom barnomsorg / fritids är 1.160.928 kr. Utfallet 2020 för avgifter inom barnomsorg / fritids var 4.395.910 kr, budgeterat för 2021 är 4.396.616 kr. Statsbidraget utgör alltså en signifikant del av intäkterna.

Om vi skulle välja att inte tillämpa maxtaxa utan höja våra avgifter för ökade intäkter skulle vi då för att kompensera för uteblivet statsbidrag, baserat på 2021 års siffror, behövas en höjning av intäkten med 26%. För att dessutom kunna anställa en extra pedagog, beräknad kostnad 560.000 kr, skulle en total höjning med 39% behövas.

Siffrorna för 2022 är ännu inte fastställda.

Enligt SCB (2018) tillämpar samtliga Sveriges kommuner maxtaxa sedan den 1 januari 2003. Att välja att avvika från den normen kan bli svårt att visa fram som en fördel för kommunen och dess invånare. Övriga taxor, provtillfälle hos vuxenutbildningen, avgift för borttappat busskort samt musikskolan föreslås en indexuppräknings för 2022 på 1,9 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nämndsekreterare, 2021-11-09

Utbildningsnämndens beslut 2021-11-02 § 99

Utbildningsnämnden Maxtaxa förskola och fritidshem, daterad 2021-10-21

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsosstrateg

Beslutet skickas till:
Kommunfullmäktige
Utbildningschef
Ekonomichef
Sektorekonom

Utbildningsnämnden

**UN § 99 Dnr 2021/27
Taxor Barn- och utbildningsnämnden**

Utbildningsnämndens beslut

Utbildningsnämnden beslutar enligt förvaltningen förslag och antar taxedokument för 2022.

Ärendebeskrivning

Varje år ska Utbildningsnämndens taxor beslutas. Den största taxan gäller förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Maxtaxa tillämpas i Färgelanda kommun.

Avgiftnivåer för maxtaxa 2021

Hushållet betalar en avgift för att ha sina barn i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Hur mycket hushållet maximalt ska betala baseras på en procentsats av hushållets samlade inkomst upp till ett inkomsttak. Det betyder att ju mer hushållet tjänar desto högre kan avgiften bli, men bara upp till en viss inkomst. Hur stort inkomsttaket är räknas ut varje år.

I förskolan är avgiften per månad högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet. I fritidshemmet är avgiften per månad högst två, en respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet.

Den högsta avgiften betalas för det yngsta barnet och den närmast lägre avgiften för det näst yngsta barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola och motsvarande för fritidshem. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår.

Inkomsttaket per månad för 2021 är 50 340 kronor.

Färgelandas beviljade bidrag 2021 för att tillämpa maxtaxa inom barnomsorg / fritids är 1.160.928 kr. Utfallet 2020 för avgifter inom barnomsorg / fritids var 4.395.910 kr, budgeterat för 2021 är 4.396.616 kr. Statsbidraget utgör alltså en signifikant del av intäkterna.

Justering			Utdragsbestyrkande
-----------	--	--	--------------------

Utbildningsnämnden

Om vi skulle välja att inte tillämpa maxtaxa utan höja våra avgifter för ökade intäkter skulle vi då för att kompensera för uteblivet statsbidrag, baserat på 2021 års siffror, behövas en höjning av intäkten med 26%. För att dessutom kunna anställa en extra pedagog, beräknad kostnad 560.000 kr, skulle en total höjning med 39% behövas.

Siffrorna för 2022 är ännu inte fastställda.

Enligt SCB (2018) tillämpar samtliga Sveriges kommuner maxtaxa sedan den 1 januari 2003. Att välja att avvika från den normen kan bli svårt att visa fram som en fördel för kommunen och dess invånare. Övriga taxor, provtillfälle hos vuxenutbildningen, avgift för borttappat busskort samt musikskolan föreslås en indexuppräknings för 2022 på 1,9 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-10-21

Förslag till taxor 2022

Barn- och utbildningschef Anna Gunnervik informerar i ärendet

Beslutet skickas till

Chef barn och utbildning

Ekonomichef

Sektorekonom

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 147

Dnr 2021/257

Taxa 2022 avseende Tillsyn och prövning enligt miljöbalken, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna en förlängning av nuvarande taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område för Dalslands Miljö- och energiförbund att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022.

Ärendebeskrivning

Direktionen för DMEF beslutade om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, 2021-10-07 §§ 21–23. Som en följd av detta, beslutade direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-11-03
Dalslands miljö och energiförbund direktionen, skrivelse medlemskommunerna angående taxor 2022, taxa miljöbanken och taxa sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, 2021-10-07 §24

Beslutet skickas till

Dalslands miljö- och energiförbund
Ekonomichef

Avdelning samhällsutveckling
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Förlängning av taxor avseende tillsyn och prövning enligt miljöbalken, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna en förlängning av nuvarande taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område för Dalslands Miljö- och energiförbund att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022.

Ärendebeskrivning

Direktionen för DMEF beslutade om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorier och taxa strålskydd, 2021-10-07 §§ 21–23. Som en följd av detta, beslutade direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Direktionen för Dalslands Miljö- och Energiförbunds beslut 7 oktober 2021 § 24.

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:

Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Sammanträdesdatum

2021-10-07

DMEF § 24

Skrivelse till medlemskommunerna

Direktionens beslut

Efter direktionens beslut om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, §§ 21-23, och som en följd av dessa, beslutar direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Ärendet

Med anledning av att nya taxor sannolikt inte kommer att hinna fastställas i respektive kommuns fullmäktige innan årsskiftet 21/22, så behöver nu gällande taxor tillämpas efter årsskiftet. Diskussion förs kring en sådan hantering.

Förslag till beslut på sammanträdet:

Ordföranden Morgan E Andersson föreslår att direktionen tillskriver medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Förslaget gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsgång:

Ordföranden frågar på förslaget och finner att direktionen bifaller detta.

KSAU § 148 Dnr 2021/256
**Taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen
samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier 2022, Dalslands
Miljö- och Energiförbund (DMEF)**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna en förlängning av nuvarande taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier Dalslands Miljö- och energiförbund att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022.

Ärendebeskrivning

Direktionen för DMEF beslutade om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorier och taxa strålskydd, 2021-10-07 §§ 21–23. Som en följd av detta, beslutade direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-11-03
Dalslands miljö och energiförbund direktionen, Skrivelse
medlemskommunerna angående taxor 2022, taxa miljöbanken och taxa
sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, 2021-10-07 § 24

Beslutet skickas till

Dalslands miljö- och energiförbund
Ekonomichefen

Ekonomienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Förlängning av taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna en förlängning av nuvarande taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier Dalslands Miljö- och energiförbund att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022.

Ärendebeskrivning

Direktionen för DMEF beslutade om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorier och taxa strålskydd, 2021-10-07 §§ 21–23. Som en följd av detta, beslutade direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Direktionen för Dalslands Miljö- och Energiförbunds beslut 7 oktober 2021 § 24.

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:

Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Sammanträdesdatum

2021-10-07

DMEF § 24

Skrivelse till medlemskommunerna

Direktionens beslut

Efter direktionens beslut om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, §§ 21-23, och som en följd av dessa, beslutar direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Ärendet

Med anledning av att nya taxor sannolikt inte kommer att hinna fastställas i respektive kommuns fullmäktige innan årsskiftet 21/22, så behöver nu gällande taxor tillämpas efter årsskiftet. Diskussion förs kring en sådan hantering.

Förslag till beslut på sammanträdet:

Ordföranden Morgan E Andersson föreslår att direktionen tillskriver medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Förslaget gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsgång:

Ordföranden frågar på förslaget och finner att direktionen bifaller detta.

KSAU § 149 Dnr 2021/30
Antagande av diverse taxor och avgifter för 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige antar taxor och avgifter 2022 enligt förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunen har enligt 2 kap. 5 § kommunallagen (KL, 2017:725) rätt att ta ut avgifter för de tjänster och nyttigheter som kommunen tillhandahåller. Vidare får dock kommunen, för tjänster eller nyttigheter som kommunen är skyldig att tillhandahålla, endast ta ut avgifter om det följer av lag eller annan författning. Kommunen får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller enligt 2 kap. 6 § KL.

Kommunen har varje år i samband med budgetbeslutet att se över de taxor och avgifter som gäller, vilket gjorts enligt ovanstående principer och de principer som framgår av andra berörda lagar och författningar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-06-16
Förslag Taxor och avgifter 2022 Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Kommunens sektorchefer

Ekonomienheten
Ekonomichef
Kristina Olsson
0528-567107
kristina.olsson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Antagande av diverse taxor och avgifter 2022

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige antar taxor och avgifter 2022 enligt förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunen har enligt 2 kap. 5 § kommunallagen (KL, 2017:725) rätt att ta ut avgifter för de tjänster och nyttigheter som kommunen tillhandahåller. Vidare får dock kommunen, för tjänster eller nyttigheter som kommunen är skyldig att tillhandahålla, endast ta ut avgifter om det följer av lag eller annan författning. Kommunen får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller enligt 2 kap. 6 § KL.

Kommunen har varje år i samband med budgetbeslutet att se över de taxor och avgifter som gäller, vilket gjorts enligt ovanstående principer och de principer som framgår av andra berörda lagar och författningar.

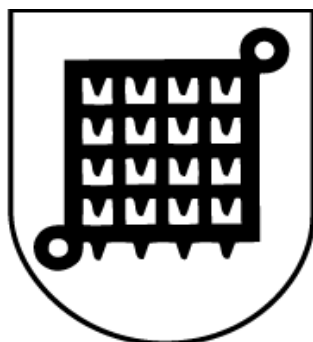
Beslutsunderlag

Förslag Taxor och avgifter 2022 Kommunstyrelsen

Katrin Siverby
Kommunchef

Kristina Olsson
Ekonomichef

Beslutet skickas till:
Ekonomichef

Taxor och avgifter

Kommunstyrelsen

År 2022

Innehållsförteckning

Kommunstyrelse	3
<i>Kopiering</i>	3
<i>Diverse avgifter</i>	4
<i>Torghandel</i>	4
<i>Registrering av lotteri</i>	4

Kommunstyrelse

Kopiering

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Enstaka kopior (upp till 9 sidor), A4	5	5	Per sida/svartvit
Stora kopieringsarbeten (första sidan/original)	74	75	Svartvit
Varje kopia därutöver	2	2	Svartvit

För utskrift av upptagning på datamedia tas avgift ut på motsvarande sätt som kopia på allmän handling. Ovanstående gäller även när kopiorna sänds till beställaren via fax. Ersättning tas även ut för portokostnad om försändelsen väger mer än 20 gram samt för ev. postförskottsavgift eller annan särskild kostnad för att med post, bud eller liknande förmedling sända den begärda handlingen eller kopian till mottagaren. Avgiften erlägges kontant om inte särskilda omständigheter föranleder annat.

Kopieringsarbeten utförda av kommunkontorets vaktmästeri (10 st eller fler A4-kopior)

Tidsbokning krävs	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Fast avgift (första kopian per original)	37	38	Svartvit
Varje kopia därutöver (svartvit)	1	1	Svartvit
Kopia på färgat papper	2	2	Svartvit
Varje kopia därutöver	2	2	Färg

Avser föreningar och organisationer som är registrerade hos kommunen.

Fax och skanning

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Inkommande/utgående per sida	5	5	Svartvit
Utgående per jobb, max 6 sidor	5	5	Svartvit

Uttag ur digitala kartdatabaser

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Upp till 9 kopior	0	0	Svartvit
Fr.o.m. 10 kopior	71	72	Svartvit
Varje kopia därutöver	2	2	Svartvit
Kopia av skolbetyg	112	114	Svartvit
Kopia av klasslistor	112	114	Svartvit
Forskningshjälp	166	169	Per påbörjad halvtimme

Avgift för kopior ur journaler/personakter*

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Fr.o.m. 2019 kostnadsfritt	0	0	

*) För utlämnande/kopiering av denna typ av handlingar gäller särskilda bestämmelser.

Diverse avgifter

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Gräsklippning, pensionärer och föreningar	224	228	Per halvtimme
Snöskottning, pensionärer	228	232	Per halvtimme
Båtplats Sundsbron	1126	1500	Årsavgift
Tillfällig båtplats Sundsbron	350	500	Årsavgift
Felparkeringsavgift	411	419	
Felaktigt nyttjande av handikapplats	771	786	
Fjärrvärme till externa kunder indexregleras			Per MWh

Torghandel

OBS! Tillfällig saluplats och elanslutning gratis på lördagar.

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Tillfällig saluplats, 3x3 meter	203	203	Per dag
Tillfällig saluplats, 6x3 meter	415	415	Per dag
Tillfällig saluplats, 9x3 meter	620	620	Per dag
Tillfällig saluplats, 12*3 meter	828	828	Per dag
Elanslutning	85	85	Per dag
Saluplats, exkl. el	527	527	Per vecka
Saluplats, inkl. el	672	672	Per vecka
Saluplats, exkl. el	2108	2108	Per månad
Saluplats, inkl. el	2688	2688	Per månad

OBS! Tillfällig saluplats och elanslutning gratis på lördagar.

Registrering av lotteri

	Belopp 2021, kr	Belopp 2022, kr	Avser
Registreringsavgift	336	336	

KSAU § 135 Dnr 2021/205
Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta ”Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun”. Dokumentet ska träda i kraft och gälla från och med den 1 januari 2022.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet den 13 oktober 2021, KF § 106, med motiveringen ”*då förslaget slår fel för våra barnfamiljer, ungdomar och pensionärer som vill använda anläggningarna för egna aktiviteter. Vi behöver ha en taxa som är mycket lägre för våra invånare som vill utnyttja våra lokaler för eget bruk.*”

Ärendet härmed kompletteras med statistik för privata bokningar för åren 2019 och 2020 samt underlag från omvärldsbevakning.

Avgifterna är avsedda att täcka delvis kommunens kostnad för lokalernas investeringar, underhåll och behov. Avgifterna ska vara marknadsmässiga i förhållande vad andra kommuner har för taxa för sina lokaler- och anläggningar.

Beloppen för privat uthyrning bedöms av förvaltningen som skäliga därmed föreslås samma belopp.

Nedan redovisas förslaget som ska gälla från den 1 januari 2022 och vad som gäller nu.

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	70
Valboskolan Grusplan, matcher	-	110
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksal	121	70
Klassrum, alla skolor	*	60

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Konferensal Centrumhuset	100	85
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler avgift ska utgå men särskild ökning krävs!		

Årets taxa - 2021	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksal	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55
Konferensal Centrumhuset	0	82

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-01

Kommunfullmäktiges beslut, 2021-10-13 §106

Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022, UTKAST, 2021-09-13

Statistik 2019, privata bokningar

Statistik 2020, privata bokningar

Omvärldsbevakning - Taxor Sport- och idrottshallar

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta ”Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun”. Dokumentet ska träda i kraft och gälla från och med den 1 januari 2022.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet den 13 oktober 2021, KF § 106, med motiveringen ”*då förslaget slår fel för våra barnfamiljer, ungdomar och pensionärer som vill använda anläggningarna för egna aktiviteter. Vi behöver ha en taxa som är mycket lägre för våra invånare som vill utnyttja våra lokaler för eget bruk.*”

Ärendet härmed kompletteras med statistik för privata bokningar för åren 2019 och 2020 samt underlag från omvärldsbevakning.

Avgifterna är avsedda att täcka delvis kommunens kostnad för lokalernas investeringar, underhåll och behov. Avgifterna ska vara marknadsmässiga i förhållande vad andra kommuner har för taxa för sina lokaler- och anläggningar.

Beloppen för privat uthyrning bedöms av förvaltningen som skäliga därmed föreslås samma belopp.

Nedan redovisas förslaget som ska gälla från den 1 januari 2022 och vad som gäller nu.

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	70
Valboskolan Grusplan, matcher	0	110
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksal	121	70
Klassrum, alla skolor	*	60

Konferensal Centrumhuset	100	85
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler avgift ska utgå men särskild ökning krävs!		

Årets taxa - 2021	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksal	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55
Konferensal Centrumhuset	0	82

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:
Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun
Statistik 2019, privata bokningar
Statistik 2020, privata bokningar
Omvärldsbevakning - Taxor Sport- och idrottshallar

Beslutet skickas till:
Samhällsutvecklingschefen

KF § 106 Dnr 2021/205
Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022

Kommunfullmäktige beslut

Kommunfullmäktige beslutar att återremittera förslaget för lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022.

Yrkande

Linda Jansson (M) yrkar återremiss ” *då förslaget slår fel för våra barnfamiljer, ungdomar och pensionärer som vill använda anläggningarna för egna aktiviteter. Vi behöver ha en taxa som är mycket lägre för våra invånare som vill utnyttja våra lokaler för eget bruk.* ”

Tobias Bernhardsson (C) yrkar bifall till återremiss men lyfter att han med detta inte vill förändra föreslagna taxor för föreningar.

Ulla Börjesson (S) och Edgardo Varas (S) yrkar bifall till återremiss.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Linda Janssons (M) återremissyrkande och finner att det bifalles.

Ärendebeskrivning

Förevarande taxa avser kommunens lokaler och anläggningar. Kostnaderna gäller för föreningar, företag och privatpersoner. Kommunen har en gällande taxa som behöver förädlas för att juridiskt ska vara fullkomligt.

Avgifterna är avsedda att täcka delvis kommunens kostnad för lokalernas investeringar, underhåll och behov. Avgifterna ska vara marknadsmässiga i förhållande vad andra kommuner har för taxa för sina lokaler- och anläggningar.

Förvaltningen har gjort en noggrann omvärldsbevakning därom vid framtågande av förevarande förslag.

Nedan redovisas förslaget som ska gälla från den 1 januari 2022 och vad som gäller nu.

Kommunfullmäktige

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	70
Valboskolan Grusplan, matcher	0	110
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksalar	300	70
Klassrum, alla skolor	*	60
Konferensal Centrumhuset	100	85
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler avgift ska utgå men särskild ökning krävs!		

Årets taxa - 2021	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksalar	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55
Konferensal Centrumhuset	0	82

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslutsförslag §153, 2021-09-29

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-09-13

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige

Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022, 2021-09-13

Beslutet skickas till
Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun

Iris Zell

2021-09-13

Dnr: 2021/205

Version: utkast

Beslutad

**Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se**

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Allmänna regler om kommunala avgifter	2
2.1. Kommunallagen.....	2
2.2. Självkostnadsprincipen	2
2.3. Likställighetsprincipen.....	3
2.4. Retroaktivitetsförbudet	3
3. Kostnader för kommunala lokaler och anläggningar	3
4. Villkor taxor och avgifter.....	4
5. Fakturering taxor och avgifter.....	4
6. Ikraftträdande	4

1. Inledning

Förevarande taxa avser kommunens lokaler och anläggningar. Kostnaderna gäller för föreningar, företag och privatpersoner.

Avgifterna är avsedda att täcka delvis kommunens kostnad för lokalernas investeringar, underhåll och behov.

Syftet med förevarande dokument är att ange i vilka situationer avgift tas ut och med vilket belopp.

2. Allmänna regler om kommunala avgifter

Ramen för förevarande taxa regleras i olika bestämmelser som redogörs för nedan.

2.1. Kommunallagen

Kommunernas rätt att ta ut avgifter allmänt sett framgår av 2 kap. 5 § KL, som har följande lydelse: ”Kommuner och landsting får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller för tjänster eller nyttigheter som de är skyldiga att tillhandahålla får dock avgifter endast tas ut om det följer av lag eller annan författning.” Första stycket ger kommunerna rätt att ta ut avgifter inom hela den sektorn som regleras i kommunallagen. Det enda kravet är att kommunen tillhandahåller en tjänst eller nyttighet som motprestation. Det gäller även ”frivilliga uppgifter” som tillhandahålls inom ramen för en obligatorisk verksamhet (se prop. 1993/94:188 s.79-80). Detta innebär att kommunerna har möjlighet att ta ut avgifter för frivillig uppdragsverksamhet.

2.2. Självkostnadsprincipen

För all kommunal verksamhet gäller allmänt självkostnadsprincipen som uttrycks i 2 kap. 6 § KL. ”Kommuner och landsting får inte ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen eller landstinget tillhandahåller (självkostnaden).” Självkostnadsprincipen syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen är närmast en målsättningsprincip som innebär att syftet med verksamheten inte får vara att ge vinst. Under en längre tid får det totala avgiftsuttaget inte överstiga de totala kostnaderna för verksamheten (se bl.a. Petersén m.fl. Kommunallagen, kommentarer och praxis, 2006, s. 354). Vid beräkningen av självkostnaderna får, utöver externa kostnader, alla relevanta direkta och

indirekta kostnader som verksamheten ger upphov till tas med. Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader (inklusive pensionskostnader), material och utrustning, försäkringar m.m. Exempel på indirekta kostnader är lokalkostnader, kapitalkostnader och administrationskostnader. Verksamhetens eventuella andel av kommunens centrala service- och administrationskostnader bör också räknas med (se bl.a. prop. 1993/94:188 s. 85).

2.3. Likställighetsprincipen

Av betydelse för avgiftsuttaget i enskilda fall i kommunal verksamhet är den s.k. likställighetsprincipen, som uttrycks i 2 kap. 3 § KL. ”Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.” Bestämmelsen innebär att särbehandling av vissa kommunmedlemmar eller grupper av kommunmedlemmar endast är tillåten på objektiva grunder. Likställighetsprincipen innebär vid fördelning av avgifter att lika avgift ska utgå för lika prestation eller att kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgifter. Likställighetsprincipen medger heller ingen inkomstfördelning av verksamhet. Däremot finns det inget hinder mot att differentiera avgifterna med hänsyn till kostnadsskillnader mellan olika prestationer. Inom vissa ramar tillåts även schabloniserade taxor (se prop. 1993/94:188 s. 87 och Petersén m.fl. s. 65-66).

2.4. Retroaktivitetsförbudet

Kommunfullmäktige ska ha fattat beslut om taxorna innan de börjar tillämpas. I rättspraxis har det sedan länge ansetts vara otillåtet med retroaktiva kommunala avgifter frånsett vissa speciella undantagsfall. Detta förbud framgår direkt av 2 kap. 4 § KL: ”Kommuner och landsting får inte fatta beslut med tillbakaverkantill nackdel för medlemmarna. Sådana beslut får dock fattas om det finns synnerliga skäl för det.”

3. Kostnader för kommunala lokaler och anläggningar

Översyn av nedan avgifter kan ske varje år enligt Konsumentprisindex med basår 2022 utifrån nedan angivna belopp. Avrundning ska ske till närmaste tiotal. Beslut om indexjustering sker av behörig nämnd.

Taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130

Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	70
Valboskolan Grusplan, matcher	0	110
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksal	121	70
Klassrum, alla skolor	*	60
Konferensal Centrumhuset	100	85
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler avgift ska utgå men särskild ökning krävs!		

4. Villkor taxor och avgifter

För kommersiella arrangemang tecknas särskilt avtal.

För ej avbokad tid debiteras en avgift motsvarande normaltassa. Företag, föreningar och privatpersoner från andra kommuner debiteras företagstaxa för ej avbokad tid.

Avbokning ska ske senast två arbetsdagar innan aktuell bokning.

5. Fakturering taxor och avgifter

Fakturering sker halvårsvis.

6. Ikraftträdande

Förevarande dokument och avgifter ska träda i kraft från och med den 1 januari 2022.

Bokning per kundgrupp

Bokningar: 20200101-20201231 08.00-22.00

Objekt: 5 st valda

Kunder: Kundgrupp: Privatkund

Kundgrupp	Objekt	Antal timmar	Antal tillfällen
Privatkund	Färgelanda Sporthall	1	1
Privatkund	Högsäters Skola/Gymnastiksal	98	82
Privatkund	Ödeborgs Skola/Gymnastiksal	24	11
Summa		123	94

Bokning per kundgrupp

Bokningar: 20190101-20191231 08.00-22.00

Objekt: 5 st valda

Kunder: Kundgrupp: Privatkund

Kundgrupp	Objekt	Antal timmar	Antal tillfällen
Privatkund	Färgelanda Sporthall	6	1
Privatkund	Högsäters Skola/Gymnastiksal	159	114
Privatkund	Ödeborgs Skola/Gymnastiksal	57	32
Summa		222	147

Dals ED**Snörrumskolan lokaler**

Lektionssal per 3 timmar	200
Gymnastiksal per timme	30

Utsikten/Hagtjärn lokaler

Lektionssal per 3 timmar	200
Idrottshall per timme	50

Externa hg, Interna fritt, Ideella föreningar hyresfritt

Samtliga priser avser externa hyresgäster, internt debiteras ingen avgift

Ideella föreningar i kommunen nyttjar skollokaler hyresfritt förutom idrottshallarna.

Studieförbund disponerar lokaler hyresfritt exklusive datasal, slöjdsalarna och bildhuset.

Vid utlösande av larm eller insatser av vaktbolag debiteras kostnaden.

Eventuell återställning av lokalerna debiteras i efterhand.

Användning av förbrukningsmaterial debiteras med faktisk kostnad.

Halvdag Heldag

Mellerud

Sammanträdesrum	100	150
-----------------	-----	-----

A-Hall Privat per timme	250
A-Hall Förening	65
Arrangemang med entréavgifter	3000 Per dygn

B-hall privat per timme	175
Förening	60

D-hall privat per timme	300
Förening	70

E-hall privat per timme	150
Förening	60

Omlädningsrum på sportsidan /rum		100
----------------------------------	--	-----

Åmål

A- Salen per timme	100
--------------------	-----

	Förening	Enskild	Företag
Karlberg, bollhall	180	371	743
Karlberg, A-hall	138	276	743
Karlberg, B-hall	116	233	467
Kristineberg	129	266	530
Södra Skolan	69	138	276

Munkedal**Året 2021**

	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksal	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55 Datasalar, Musiksal, Slöjdsal
		680
Konferensal Centrumhuset	0	82

Sotenäs - Idrottshall Extern 547,-/tim, Normal 25+ 270,-/tim, Cup 1500,-/dygn

Kristinehamn - Idrottshall Extern 850,-/tim, Intern 600,-/tim

Gymnastiksal - Externt 590,-/tim, Internt 470,- /tim

Dals Ed - debiterar inga avgifter för ideella föreningar och interna de är hyresfritt

Studieförbundet disponerar lokaler hyresfritt förutom idrottshallar

Mellerud - Idrottshall Externa 250,-/tim, Interna 62,-/tim

Åmål - Extern 743,-/tim, Förening 180,- /tim

Munkedal - Idrottshall Extern 800,-/tim, Förening 75,-/tim

Kungälv - Idrottsanläggningar Externt 800,-/tim, Förening 225,-/tim

Höja privatbokningen till 700/tim på Sporthallen då ligger vi oss mellan Åmål och Munkedal.

Förslaget 2022:	Sporthallen	800 kr/tim
	Valboskolan idrottshall	500 kr/tim
	Övriga gymnastiksal	300 kr/tim
	Valboskolans grusplan	150 kr/tim
	Valboskolans "lilla" grusplan	100 kr/tim

Förslag taxa år 2022

	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	50
Valboskolan Grusplan, matcher	0	100
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksal	300	70
Klassrum, alla skolor	*	60 Datasalar, Musiksal, Slöjdsal

	*Extern	Föreningar
Hel Idrottshall per timme	800	75
Gymnastiksal	400	75
Omklädningsrum	80	40
Klassrum	200	40
Datasalar, Musiksal, Slöjdsal, Kulturhus	400	75

Övriga lokaler särskild ök krävs!

*Privatpersoner, företag eller förening från annan kommun

Kristinehamn

Taxor och avgifter för idrottsanläggningar gäller, om inte annat överenskommits, under tjänstgörande personals ordinarie arbetstid.

För matcher och arrangemang förlagda till tid då vi ej har personal i tjänst, utgår en hyreskostnad på 350:-/timme, om inte annat överenskommits.

Ideella föreningar med hemort i annan kommun Föreningar med hemort i annan kommun erlägger dubbel ordinarie avgift enligt nedan angivna avgifter.

Idrottsanläggningar för fotboll, utomhus

Seniorer Björkvallen/Sannaheden 420:-/match Seniorer Sannavallen 450:-/match

Privatperson/företag 220:-/tim

Idrotts- och gymnastikhall

Senior Idrottshall, lagidrotter 360:-/match (Intern 360+350/tim= 710((Extern 360x2=720+350/tim=1070)))

Hyra idrottshall privat/företag 250:-/tim (Intern 250 + 350,-/tim = 600((Extern 250x2=500+350/tim= 850)))

Hyra gymnastiksal privat/företag 120:-/tim (Intern 120+350/tim=470 ((Extern 120x2=240+350/tim=590)))

Kungälv

Taxor och bestämmelser (idrottsanläggningar)

Nedan visas de vanligaste taxorna för att hyra en idrottshall, ishall, bandybana, fotbollsplan eller en gymnastiksal. Taxor och bestämmelser för övriga anläggningar och lokaler finns på respektive webbsida.

Barn och ungdomstaxa – 100 kronor/timme. Bokningar för ungdomsverksamhet, både för föreningar och privatpersoner i Kungälv kommun.

Vuxentaxa – 225 kronor/timme. Bokningar för seniorverksamhet, både för föreningar och privatpersoner i Kungälv kommun.

Företag och utomkommunal taxa – 800 kronor/timme. Avser föreningar som driver större delen av sin verksamhet i annan kommun än Kungälv kommun och privatpersoner som inte är folkbokförda i Kungälv kommun samt företag.

Sotenäs Idrottshall	Ungdom 7- Normal 25 · Extern		Cup kr/dygn	
A-sal 1/1	100	270	547	1500
A-sal 1/2	70	160	273	1000
Kungshamn gymnastiksal	70	95	125	500
Hunnebostrand	70	95	125	500
Bovallstrand	70	95	125	500
Klassrum	55	75	100	400
Sotenässkolans matsal	180	200	220	1500

Förrådsutrymme i Idrottshallen tas ut som kostnad beroende på storlek

Konferensal Centrumhuset	*	82
Övriga lokaler	*	

* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler särskild ök krävs!

Mariestad

Priser för privatpersoner / företag / extern förening

Följande lokaler kostar 250 kronor per timma:

Hasslerörs idrottshall
Högelidsskolans idrottshall
Tunaholmsskolans idrottshall
Unica
Vadsbohallen, ICA-hallen
Grangärdets gymnastiksal
Högelidsskolans gymnastiksal
Kronoparks gymnastiksal
Kvarnstenens gymnastiksal
Lyrestads gymnastiksal
Tidavads gymnastiksal
Ullervads gymnastiksal

När du hyr för barnkalas är priset 250 kr för max fyra timmar.

Barnkalas går endast att boka i de mindre gymnastiksalarna, ej Kronopark.

Observera att det är begränsad tillgång till material.

Falköping

Sporthall
Halv Sporthall
Gymnastiksal
Odenrinken

A	B	C	D	
72/tim	155/tim			
50/tim	117/tim			
50/tim	117/tim			
	72	155	230	600

A Ungdomsföreningar

B Övriga föreningar, företag, privatpersoner

D Föreningar, företag och privatpersoner utanför Kommunen

Idrottsarrangemang, match och övriga arrangemang med entré för extern kund Minimihyra 3 000:-/3 timmar, tid därutöver gäller taxan för timtid

Dals Ed - debiterar inga avgifter för ideella föreningar och interna de är hyresfritt
Studieförbundet disponerar lokaler hyresfritt förutom idrottshallar

Mellerud - Idrottshall Externa 250,-/tim, Interna 62,-/tim

Åmål - Extern 743,-/tim, Förening 180,- /tim

Munkedal - Extern 800,-/tim, Förening 75,-/tim

Sotenäs - Idrottshall Extern 547,-/tim, Normal 25+ 270,-/tim, Cup 1500,-/dygn

Kristinehamn - Idrottshall Extern 850,-/tim, Intern 600,-/tim
Gymnastiksal - Externt 590,-/tim, Internt 470,- /tim

Året 2021	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksalar	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55
Konferensal Centrumhuset	0	82

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	50
Valboskolan Grusplan, matcher	0	100
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksalar	300	70
Klassrum, alla skolor	*	60
Konferensal Centrumhuset	*	82
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler särskild ökning krävs!		

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Företag bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	400	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	0	130
Valboskolan Idrottshall	250	500	100
Valboskolan Grusplan	75	150	50
Valboskolan Grusplan, matcher	0	0	100
Valboskolan "Lilla" Grusplan	50	100	50
Övriga Gymnastiksalar	150	300	70
Klassrum, alla skolor	*	*	60
Konferensal Centrumhuset		*	82
Övriga lokaler		*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler särskild ökning krävs!			

Sotenäs - Idrottshall Extern 547,-/tim, Normal 25+ 270,-/tim, Cup 1500,-/dygn

Kristinehamn - Idrottshall Extern 850,-/tim, Intern 600,-/tim
Gymnastiksal - Externt 590,-/tim, Internt 470,- /tim

Dals Ed - debiterar inga avgifter för ideella föreningar och interna de är hyresfritt
Studieförbundet disponerar lokaler hyresfritt förutom idrottshallar

Mellerud - Idrottshall Externa 250,-/tim, Interna 62,-/tim

Åmål - Extern 743,-/tim, Förening 180,- /tim

Munkedal - Idrottshall Extern 800,-/tim, Förening 75,-/tim

Kungälv - Idrottsanläggningar Externt 800,-/tim, Förening 225,-/tim

**KSAU § 136 Dnr 2020/264
Lokalförsörjningsplan, Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna Lokalförsörjningsplanen 2022-2030 och uppdrar åt förvaltningen, sektor samhällsutveckling, att jobba i enlighet med projektplanen och ta fram förstudier enligt endan.

Projektplan – Förslag

Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval Ödeborgs skola	F/P	G	A					
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högskolans skola		F						
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Högskolans skola		F						
	Projekt 1.4 – Utredning förskola, Stigens, Högskolans och Håvesten. Nybyggnation och utveckling	F							
	Projekt 1.5 – Avveckling Stigens förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	F	G	A			
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	F	G	T			
	Projekt 1.7 – Avveckling Högskolans förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	F	G	A		
2. Vård- och omsorg i Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	F	G	T				
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)							
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IPD (2021)	(T)							
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utreda eventuell avveckling av gymnastisalen		F	F	G	A			
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F						
	Projekt 3.3 – Utreda ökat nyttjande för kommunens idrottsfältar, o.a. Högskolan		F						
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokalaktivitet		F						
4. Föreläsningslokaler	Projekt 4.1 – Förvaltningsplan för Centrumhuset		F						
	Projekt 4.2 – Förvaltningsplan för kyrkskolan		F						
	Projekt 4.3 – kontorsutredning	F							
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Återinvesteringsplan (Underhållsplan + Återinvesteringsplan)		F	F	G				

F-Förstudie, P-Projektering, G-Genomförande, A – Avveckling (slutförd), T - Tillträde

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen fick den 29 september 2021 i form av ett informationsärende redovisat kommunens Lokalförsörjningsplan 2022-2030.

I lokalförsörjningsplanen aktualiseras en projektplan som är grunden till förevarande beslutsärendets framskrivande.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-10-04

Socialnämndens beslut, 2021-11-03 §102

Utbildningsnämndens beslut, 2021-11-02 § 98

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut, 2021-10-10 §119

Slutredovisning Färgelanda lokalförsörjningsplan Nordic real estate
managment

Lokalförsörjningsplan 2022-2030

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Lokalförsörjningsplan – uppdrag för förstudier

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna Lokalförsörjningsplanen 2022-2030 och uppdra åt förvaltningen, sektor samhällsutveckling, att jobba i enlighet med projektplanen och ta fram förstudier enligt endan.

Projektplan – Förslag

	Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval Ödeborgs skola	F/P	P/G	A						
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högskaters skola		F							
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Högskolans skola		F							
	Projekt 1.4 – Utredning förskola, Sögers, Högskolans och Håvesten, nybyggnation och åvecklingar	F								
	Projekt 1.5 – Åveckling Sögers förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	F	G	A				
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	T				
	Projekt 1.7 – Åveckling Högskolans förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	P	G	A			
2. Vård- och omsorg + Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	F	G	P					
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)								
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IFG (2021)	(T)								
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utreda eventuell åveckling av gymnastiksal		F	F	G	A				
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F							
	Projekt 3.3 – Utreda ökat nyttjande för kommunens idrottsanläggningar, prior. Högskolans		F							
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokalaktivitet		F							
4. Förvaltningslokaler	Projekt 4.1 – Förvaltningsplan för Centrumhuset		F							
	Projekt 4.2 – Förvaltningsplan för Kyrkskolan		F							
	Projekt 4.3 – Kontorsutredning	F								
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Åreninvesteringsplan (Underhållsplan + Åreninvesteringsplan)		F	P	G					

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen fick den 29 september 2021 i form av ett informationsärende redovisat kommunens Lokalförsörjningsplan 2022-2030.

I lokalförsörjningsplanen aktualiseras en projektplan som är grunden till förevarande beslutsärendets framskrivande.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:
Lokalförsörjningsplan 2022-2030
Remissvar från Utbildningsnämnden
Remissvar från Socialnämnden

Beslutet skickas till:
Samhällsutvecklingschefen

**SN § 102 Dnr 2021/93
Svar på remiss, yttrande gällande lokalförsörjningsplan 2022-2030**

Socialnämndens beslut

Socialnämnden ställer sig bakom beslutad lokalförsörjningsplan och planerad projektplan.

Socialnämnden betonar vikten av att projekten enligt plan genomförs och att omsorgskontoret snarast får säkra och trygga lokaler att arbeta i under tiden som åtgärder görs med hänsyn tagen till arbetsmiljön.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott har beslutat att skicka lokalförsörjningsplan 2022-2030 på remiss till Socialnämnden (KSAU 211020 § 119).

Presidiet i Socialnämnden har haft en dialog kring frågan och framställt hur och om i vilka delar de ställer sig bakom föreslagen projektplan som är framtagen till beslutad lokalförsörjningsplan 2022-2030. Remissvar ska vara inlämnat senast den 18 november.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2021-10-26
Remiss till Socialnämnd, protokollsutdrag daterad 2021-10-20
Lokalförsörjningsplan 2022-2030, daterad 2021-10-22
Slutredovisning Färgelanda lokalförsörjningsplan, daterad 2021-10-22
Lokalförsörjningsplan – uppdrag för förstudier, daterad 2021-10-05

Beslutet skickas till

Socialchef
Kommunstyrelsen

Socialnämnd

**SN § 103
Översiktsplanen 2040**

Socialnämndens beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Kommunen arbetar med att ta fram en ny översiktsplan och i den inledande fasen håller olika delar av kommunens förvaltning i dialog med de som bor, verkar och besöker kommunen på att ta fram underlag för hur kommunen ser ut idag och hur den kan se ut 2040.

Workshop genomförs under dagens sammanträde tillsammans med ledamöter och ersättare i Bygg- och trafiknämnden.

Beslutsunderlag

Planingenjör Anna-Lena Sörensson och bygglovsingenjör Lukas Törner informerar och föredrar workshop gällande Översiktsplan 2040

Justering

Utdragsbestyrkande

UN § 98 Dnr 2021/111
Svar till Remiss gällande lokalförsörjningsplan 2022-2030

Utbildningsnämndens beslut

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag (KSAU 2021-10-20, § 119) om ett uppdrag till förvaltningen, sektor samhällsutveckling, att arbeta i enighet med den projektplan som framgår av Lokalförsörjningsplanen 2022-2030.

Utbildningsnämnden understryker vikten av att beakta barnens, elevernas och verksamhetens behov och föreslår kommunstyrelsen att sektor samhällsutvecklings uppdrag enligt ovan ska genomföras i samverkan med sektor utbildning och att nämnden erhåller kontinuerlig information.

Ärendebeskrivning

Sektor samhällsbyggnad har tagit fram en lokalförsörjningsplan. Lokalförsörjningsplanen visar att kommunens fastigheter i stort är i behov av betydande underhåll och renoveringar. Detta gäller även de lokaler där utbildningsnämndens verksamhet bedrivs.

Kommunstyrelsens arbetskott beslutade den 20 oktober 2021 (§ 119) att lokalförsörjningsplan 2022–2030 samt uppdrag om förstudier skulle på remiss till utbildningsnämnden samt socialnämnden.

I projektplanen, vilken ingår i lokalförsörjningsplanen, föreslås att som en del av utbildningsnämndens uppdrag att ta fram en strategi för kommunens skolor och förskolor och med beaktande av lokalförsörjningsplanens resultat genomföra en förstudie. Förstudien ska inriktas på förskola med fokus på Stigens, Höjdens och Håvesten förskola på grund av stora kommande kostnader i underhåll och återinvesteringar. Vidare föreslås en förstudie av Bruksskolan i Ödeborg med anledning av överkapacitet och stora kommande fastighetskostnader.

Uppdraget om förstudier omfattar 2022:

- Ta fram förstudie och presentera åtgärdsalternativ beträffande Stigens-, Höjdens och Håvestens förskolor och presentera åtgärdsalternativ där tanken om en förskola i tätorten Färgelanda beaktas.
- Ta fram förstudie och presentera åtgärdsalternativ beträffande Ödeborgs skola.

Utbildningsnämnden

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-10-26
Remiss utbildningsnämnden, protokollsutdrag KSAU 2021-10-20
Lokalförsörjningsplan 2022-2030
Slutredovisning lokalförsörjningsplanen
Lokalförsörjningsplanen uppdrag för förstudier
Barn- och utbildningschef Anna Gunnervik informerar i ärendet

Beslutet skickas till

Chef barn och utbildning
Kommunstyrelsen

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 119 Dnr 2020/264
Lokalförsörjningsplan, Färgelanda kommun

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att skicka lokalförsörjningsplan 2022–2030 på remiss till utbildningsnämnden samt socialnämnden för yttrande. Sista inlämningsdag för yttrandet är den 18 november.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar på att lokalförsörjningsplan 2022–2030 skickas på remiss till utbildningsnämnden samt socialnämnden för yttrande från nämnderna med sista inlämningsdag senast den 18 november.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandet om att skicka en remiss till utbildningsnämnden samt socialnämnden för yttrande angående lokalförsörjningsplanen 2022–2030 och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott bifaller yrkandet. Lokalförsörjningsplanen 2022–2030 ska skickas på remiss till nämnderna.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen fick den 29 september 2021 i form av ett informationsärende redovisat kommunens Lokalförsörjningsplan 2022–2030.

I lokalförsörjningsplanen aktualiseras en projektplan som är grunden till förevarande beslutsärendets framskrivande.

Projektplan – Förslag

	Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval Ödeborgs skola	F/P	P/G	A						
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högsåters skola		F							
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Höjdens skolan		F							
	Projekt 1.4 – Utredning Förskola, Stigens, Höjdens och Håvesten, nybyggnation och avvecklingar	F								
	Projekt 1.5 – Avveckling Stigens förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	A				
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	T				
	Projekt 1.7 – Avveckla Höjdens förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	P	G	A			
2. Vård- och omsorg + Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	P	G	T					
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)								
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IFO (2021)	(T)								
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utredda eventuell avveckling av gymnastiksal		F	P	G	A				
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F							
	Projekt 3.3 – Utredda ökat nyttjande för kommunens idrottshallar, prio. Högsäter		F							
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokaleffektivitet		F							
4. Förvaltningslokaler	Projekt 4.1 – Förvaltningsplan för Centrumhuset		F							
	Projekt 4.2 – Förvaltningsplan för Kyrkskolan		F							
	Projekt 4.3 – Kontorsutredning	F								
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Återinvesteringsplan (Underhållsplan + Återinvesteringsplan)		F	P	G					

Beslutsunderlag

Information från samhällsutvecklingschef samt fastighetsförvaltare, 2021-10-20

Utkast lokalförsörjningsplan 2022–2030

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingschefen

Färgelanda kommun Lokalförsörjningsplan Slutredovisning

NOREM – Presentation

Pär Carlsson

- VD/Senior rådgivare
- 30 års erfarenhet inom bygg- och förvaltningsbranschen

Boki Vojvodic

- Projektledare och Fastighetsrådgivare
- Erfarenhet från över 25 kommuner av projektledning inom fastighetsfrågor

Inger Fredriksson

- Partner / Project Manager på Norem
 - Över 30 års erfarenhet från offentlig sektor varav 20 års erfarenhet av fastighetsfrågor
-

Bakgrund

- › Lokalförsörjningsplanen redogör för kommunens kommande behov avseende lokaler
 - › Utbildning
 - › Omsorg
 - › Kontor
 - › Kultur- och fritid

- › Ska presentera ett kommande behov av investeringar, projekt och åtgärder baserat på ;
 1. Lokalernas skick (Teknisk)
 2. Kapacitet (Volym)
 3. Ändamålsenlighet (Verksamhet)
 4. Planer (Politisk)

Uppdraget

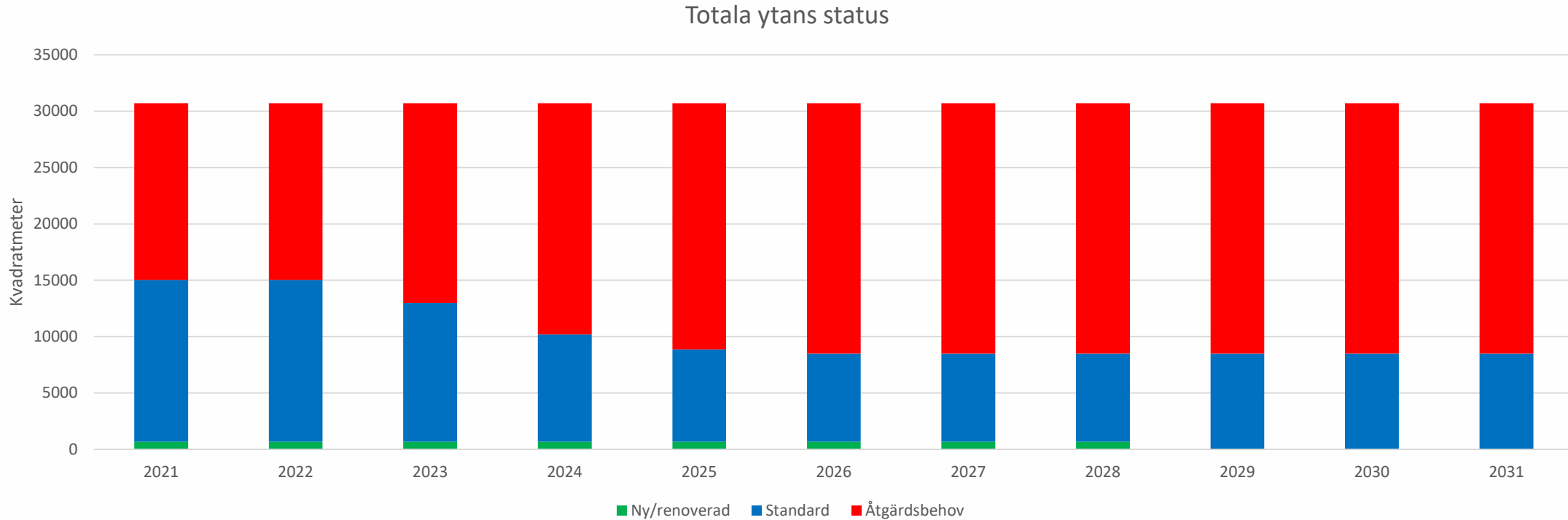
Översikt

- > Nuläge
 - > Teknisk status och underhållsbehov
 - > Kapacitet
- > Behovsanalys
 - > Utbildning
 - > Förskolor
 - > Grundskolor
 - > Omsorg
 - > Äldreomsorg
 - > LSS
 - > Kultur- och fritid
 - > Idrottshallar
 - > Bibliotek
 - > Förvaltningslokaler
 - > Kontor
 - > Daglig verksamhet
 - > IFO
- > Förslag på åtgärder med projektplan

Teknisk status och underhållsbehov

Lokalerna skick

- › En grundförutsättning för långsiktig förvaltning och analys av kommande investeringsbehov

Kategorisering baserad på byggår och ev. återinvesteringar som har utförts

Underhållsplanen i förhållande till teknisk livslängd

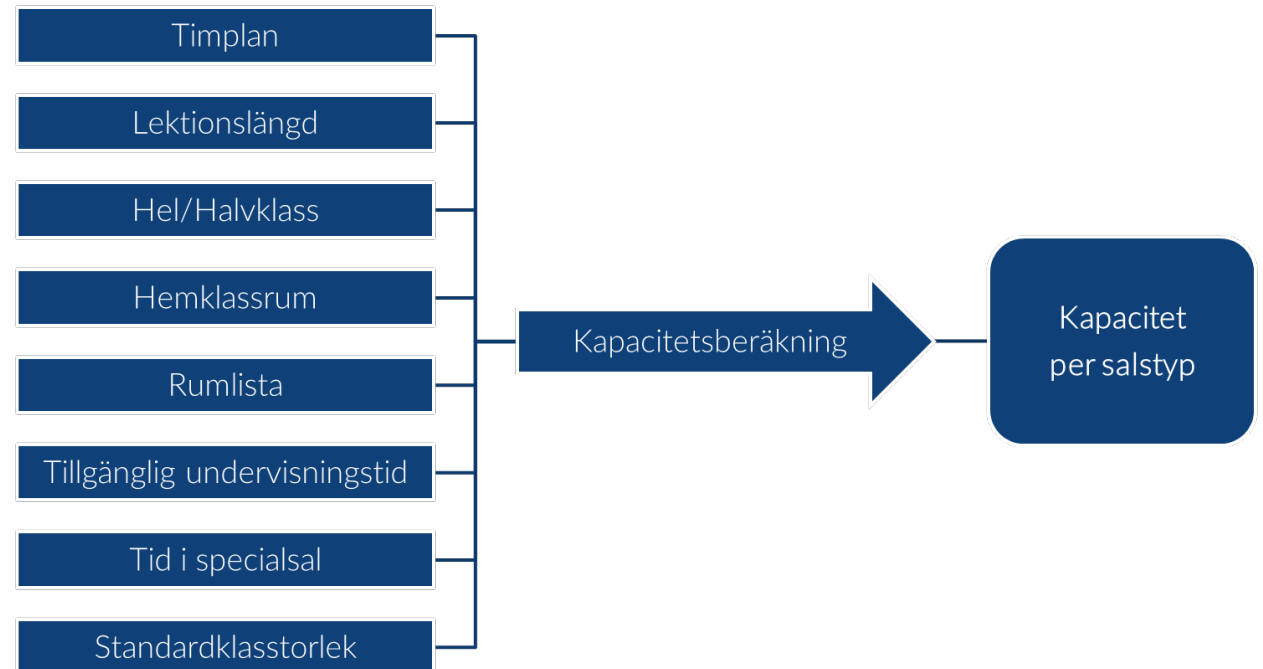
- > Ca 10 mkr planeras kommande i underhåll i fastigheter som har behov av återinvestering
 - > Underhållsplan redogör för de underhållsåtgärder som krävs för att bibehålla skick och funktion över den tekniska livslängden (ca 50 år totalt men varje komponent har egen livslängd)
 - > Återinvesteringsplan redogör för de åtgärder som krävs för att förlänga tekniska livslängden eller för ersättning. Här ingår alltså avvecklingar, totalrenoveringar inklusive stomme etc.

Fastighet	Objekt	Yta	Byggår	År utdömd											Summa 2022-2030
					2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Byggnad A	Valboskolan	2050	1969	2012					90tkr			73,5tkr	500tkr	12 875 tkr	
Byggnad B	Valboskolan	2050	1982	2027	1 750tkr	2 000tkr		3 150tkr	1638tkr	583,5tkr					
Byggnad C/D	Valboskolan	2050	1987	2032				500tkr			210tkr	252tkr			
Byggnad E (idrottshall)	Valboskolan	2050	1995	2041			2050tkr				36tkr	42tkr			
Högsäter skola del1	Högsäter skola	442	1969	2012	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr		6 989 tkr	
Högsäter skola del2	Högsäter skola	442	1978	2022	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr			
Högsäter skola del3	Högsäter skola	442	1995	2041	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr			
Högsäter skola idrottshall	Högsäter skola	442	1969	2020					36tkr				935tkr		
Höjdensskolan	Höjdensskolan	1800	1980	2049								294tkr	10tkr	304 tkr	
Ödeborgs förskola	Ödeborgs förskola	410	1984	2029	1250tkr			600tkr	42,5tkr					1 893 tkr	
Ödeborgs skola del1	Ödeborgs skola	530	1930	1968	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr	10 138 tkr	
Ödeborgs skola del2	Ödeborgs skola	530	1989	2035	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr		
Ödeborgs skola del3	Ödeborgs skola	530	1997	2044	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr		
Ödeborgs skola gymnastik	Ödeborgs skola	530	1956	1997		3300tkr				100tkr	105tkr				
Håvestens förskola	Håvestens förskola	781	1989	2035			2060tkr	50tkr	50tkr		650tkr		2610tkr	5420 tkr	
Höjdens förskola	Höjdens förskola	981	1977	2021					180tkr				1398tkr	1578 tkr	
Stigens förskola	Stigens förskola	200	1981	2026		100tkr							159tkr	259 tkr	
Högsäters förskola del1	Högsäters förskola	475	1981	2026			700tkr	1100tkr				543tkr	500tkr	2843 tkr	
Högsäters förskola del2	Högsäters förskola	674	2019	2069		479									

Kapacitet

Kapacitetsberäkningar

- > En grundförutsättning för analys av kommande behov
- > Förskolor
 - > Baseras på helhetsbedömning
 - > Ventilation, ytor, utformning
- > Grundskolor
 - > Teknisk kapacitet
 - > Pedagogisk kapacitet

Sammanställning

> Förskolor

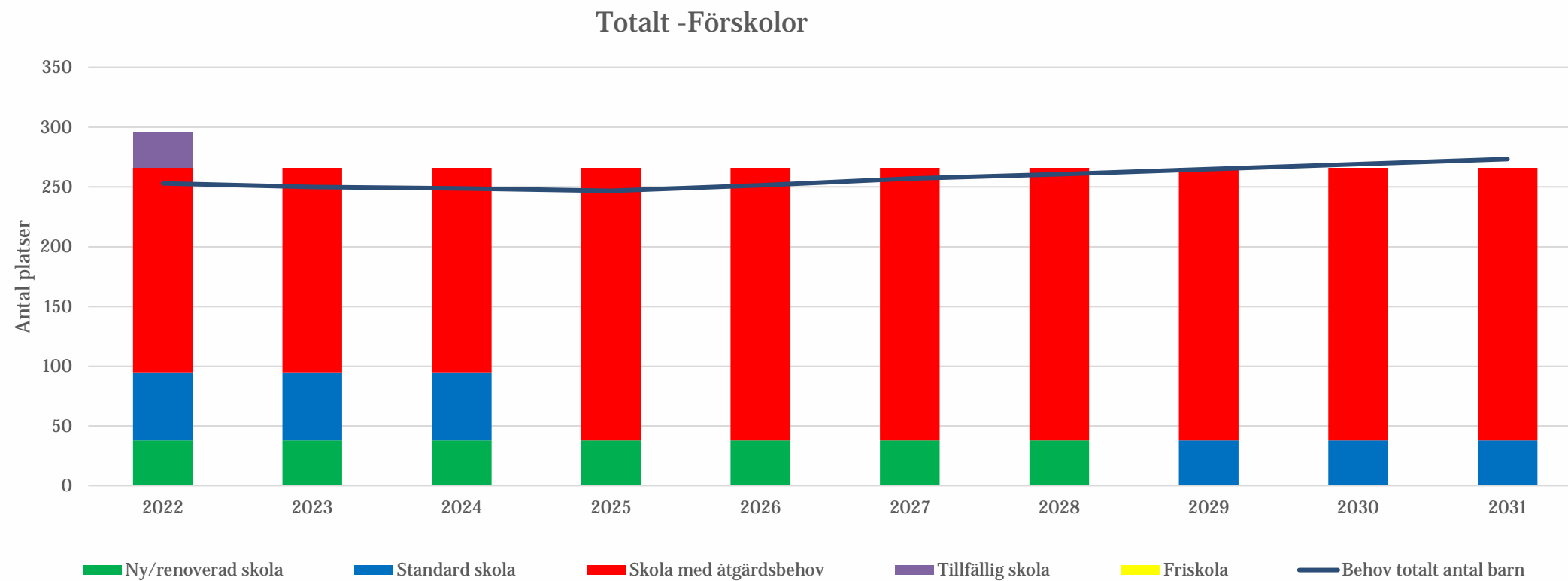
Byggnad	Förskola	Yta	Kapacitet	Bedömd status 2021
Ödeborgs förskola	Ödeborgs förskola	410	38	Skola med åtgärdsbehov
Ödeborgs förskola modul	Ödeborgs förskola	-	15	Tillfällig skola
Håvestens förskola	Håvestens förskola	781	57	Standard skola
Höjdens förskola	Höjdens förskola	981	76	Skola med åtgärdsbehov
Stigens förskola	Stigens förskola	200	19	Skola med åtgärdsbehov
Stigens förskola modul	Stigens förskola	-	15	Tillfällig skola
Högsäters förskola del 1	Högsäters förskola	475	38	Skola med åtgärdsbehov
Högsäters förskola del 2	Högsäters förskola	674	38	Ny/renoverad skola

> Grundskolor

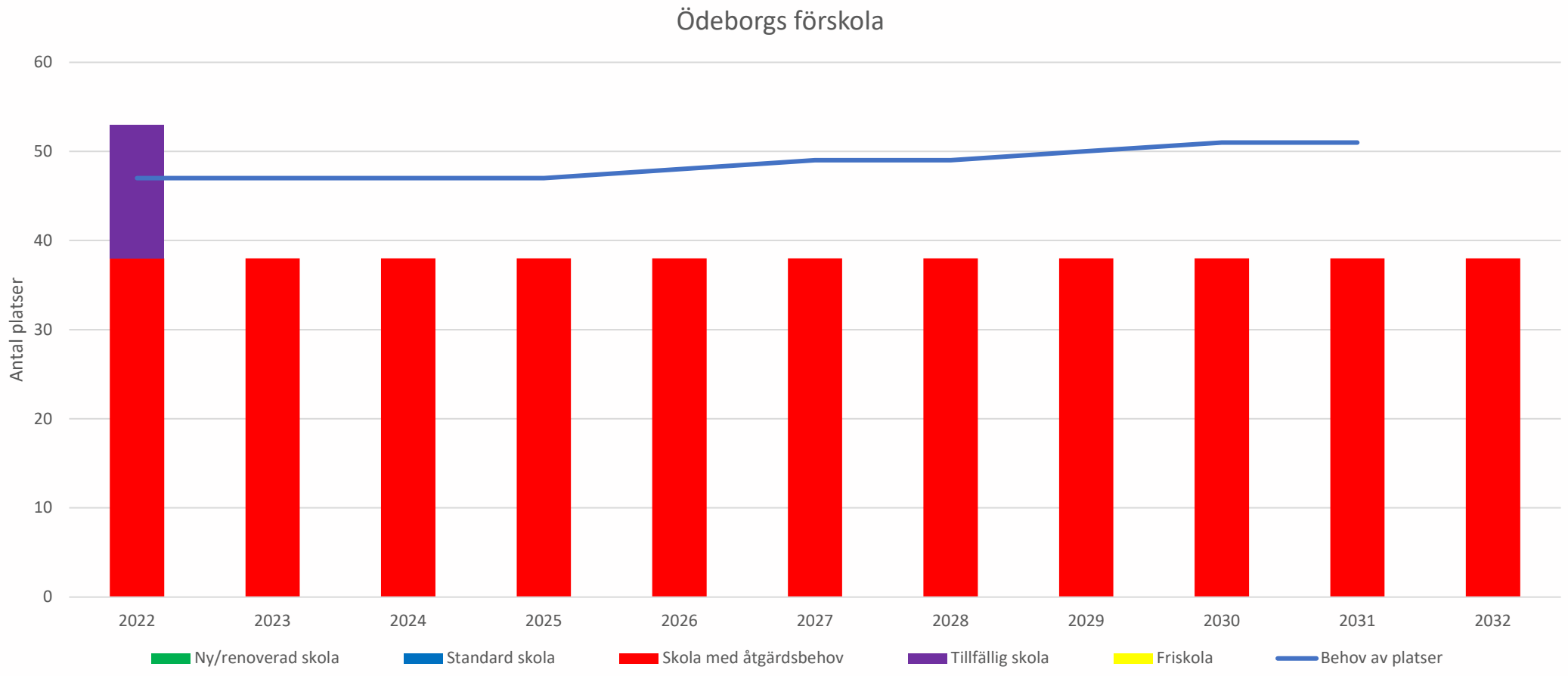
Skola	Yta	Kapacitet	Bedömd status 2021
Valboskolan 4-6	*4100	143	Skola med åtgärdsbehov
Valboskolan 7-9	*4100	328	Skola med åtgärdsbehov
Högsäter skola	1766	160	Skola med åtgärdsbehov
Höjdensskolan	1800	142	Standard skola
Järbo friskola	-	**70	Friskola
Stigens friskola 4-6	-	**30	Friskola
Stigens friskola F-4	-	**40	Friskola
Ödeborgs skola	2121	127	Skola med åtgärdsbehov

Utbildning

Förskolor total i kommunen

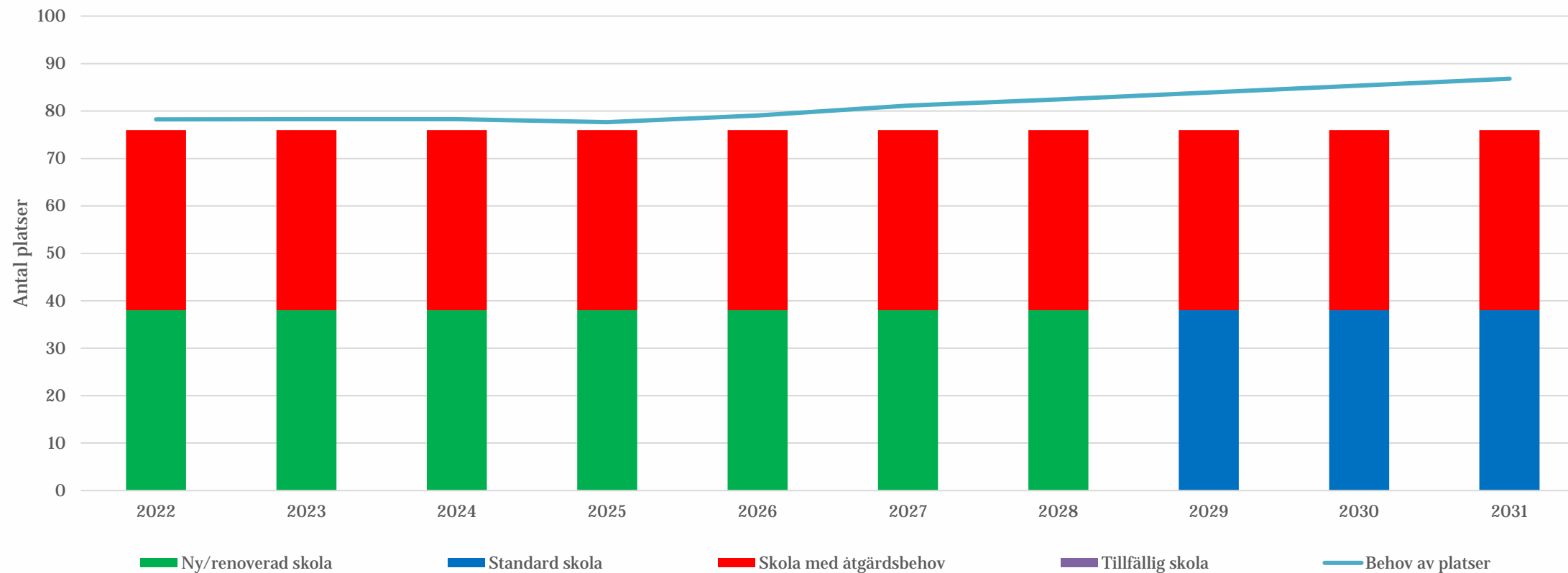

Ödeborgs förskola

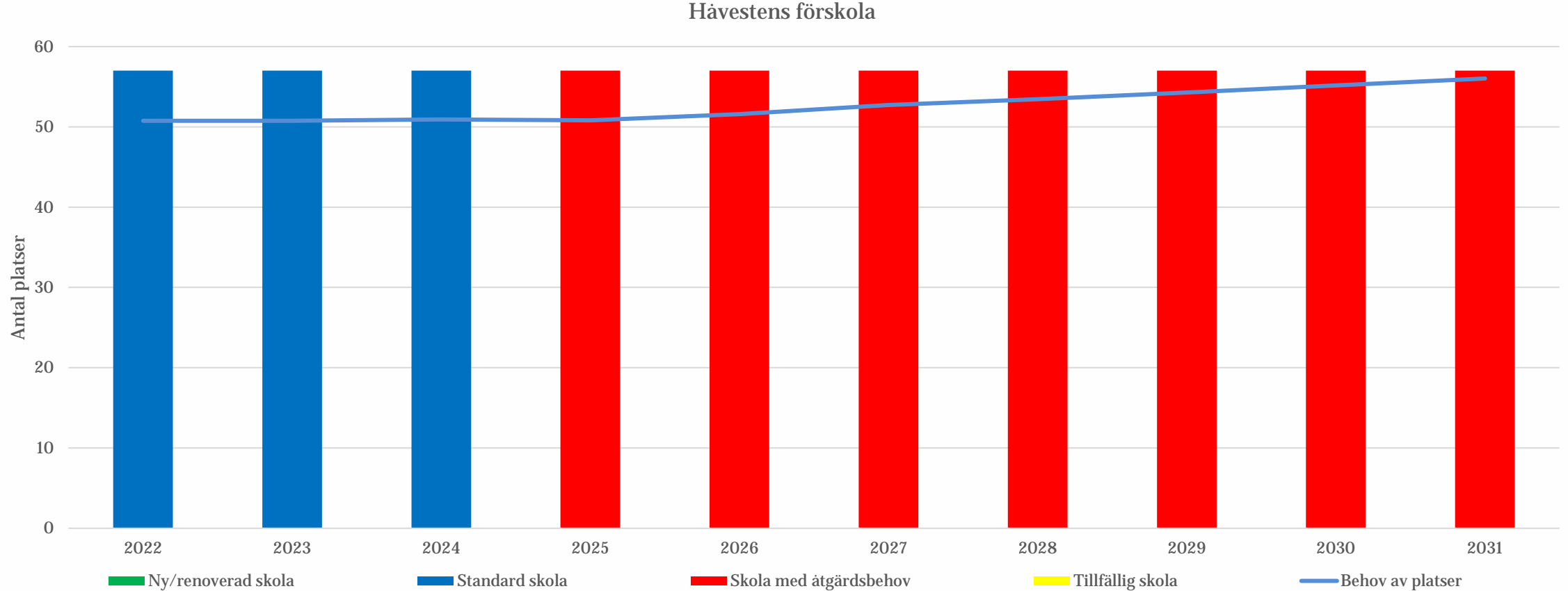

Högsäters förskola

Högsäters förskola

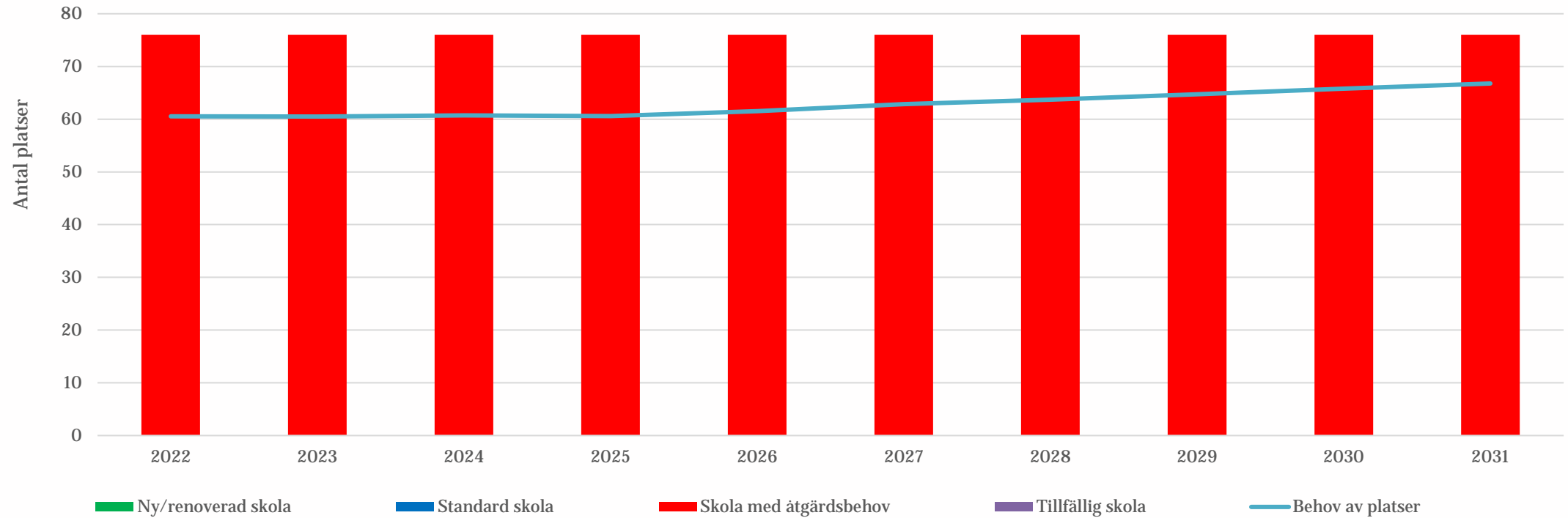

Håvestens förskola

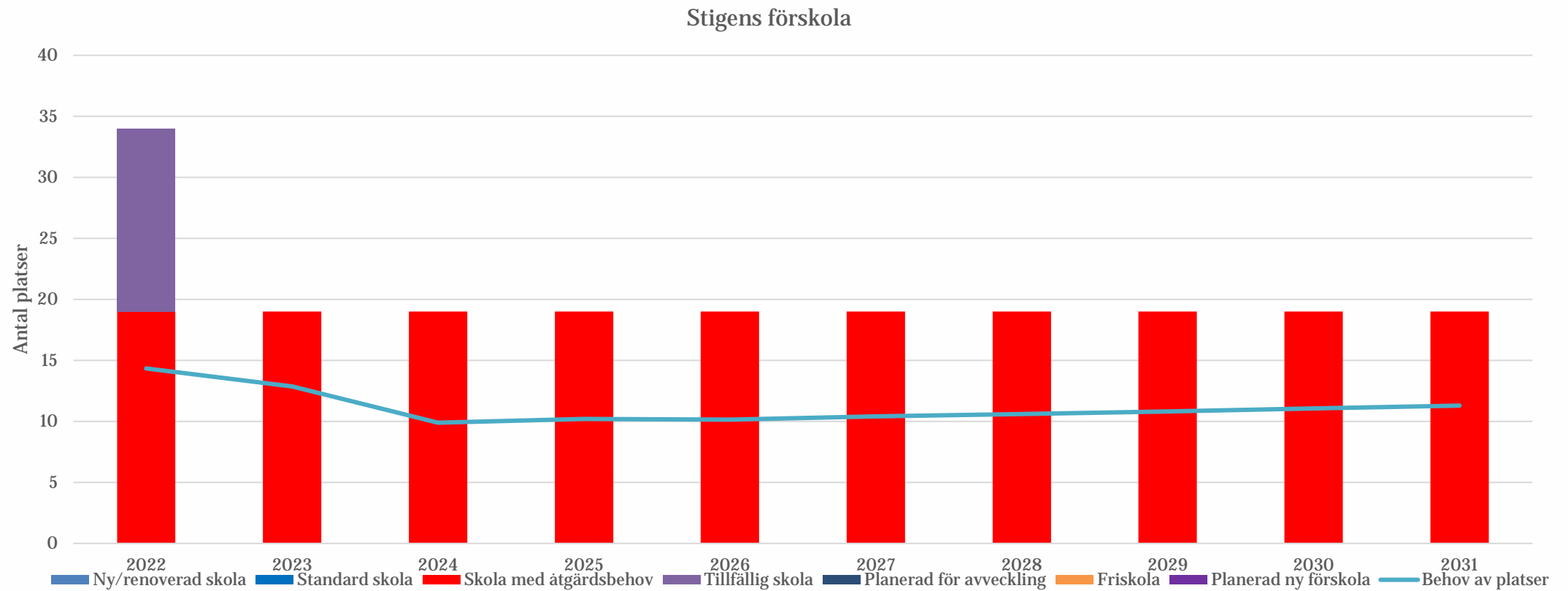

Höjdens förskola

Höjdens förskola

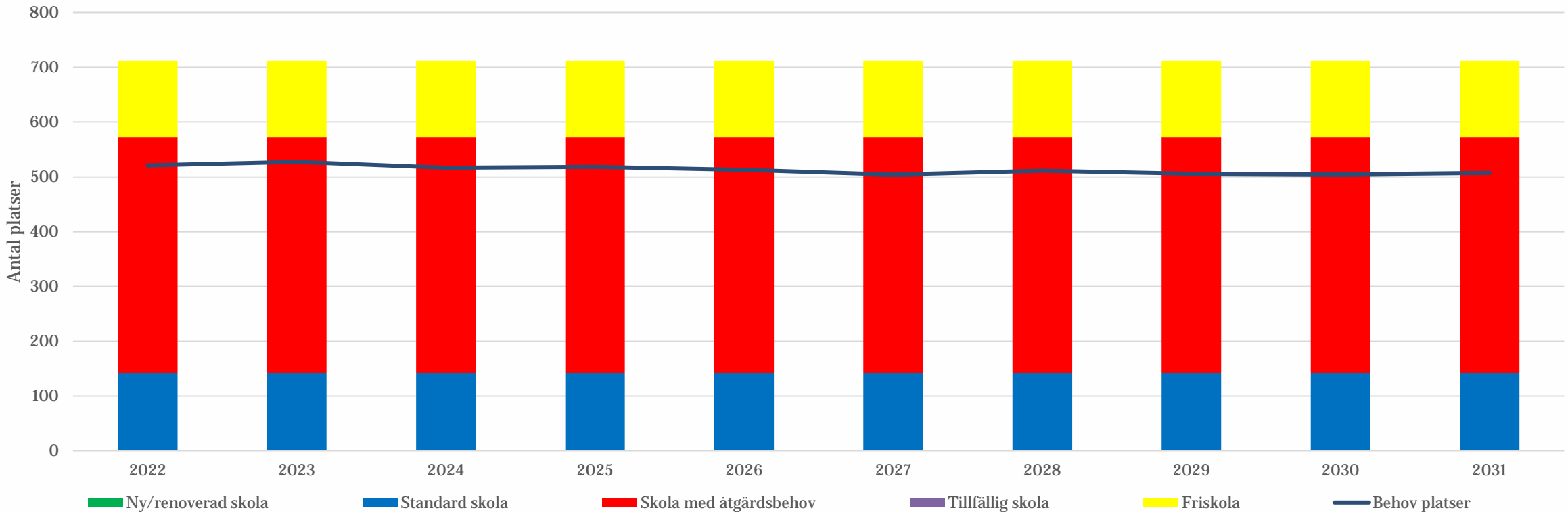

Stigens förskola

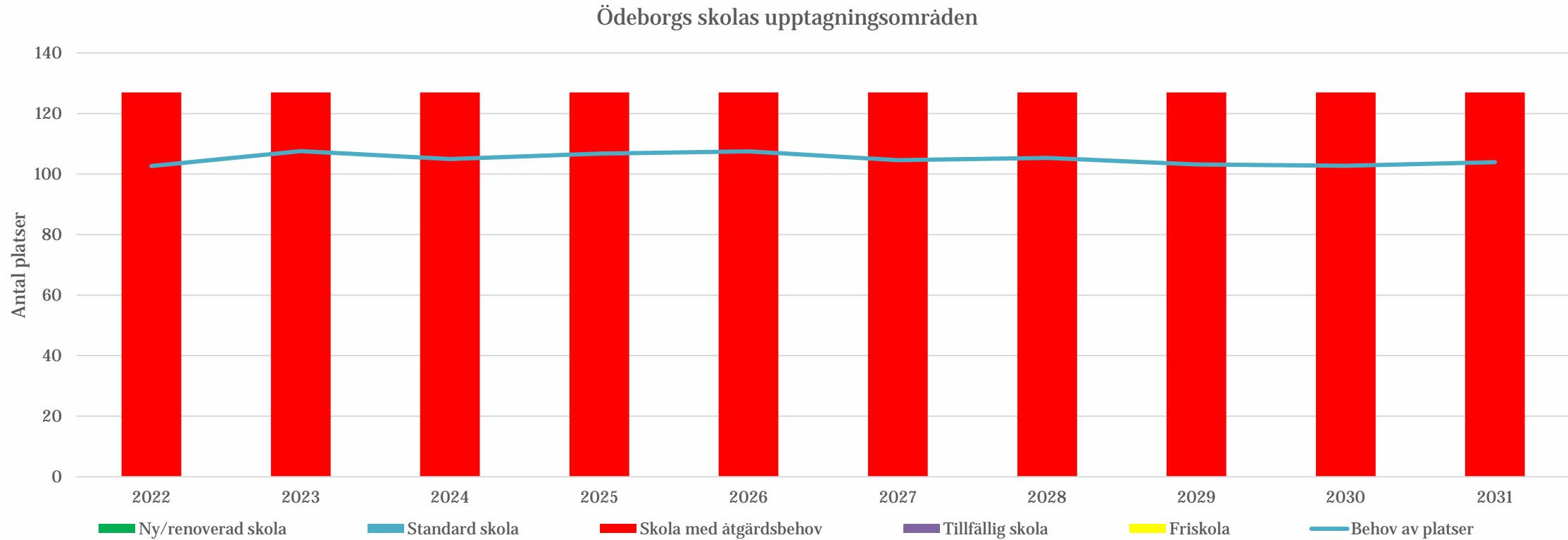

Grundskolor F-6 totalt i kommunen

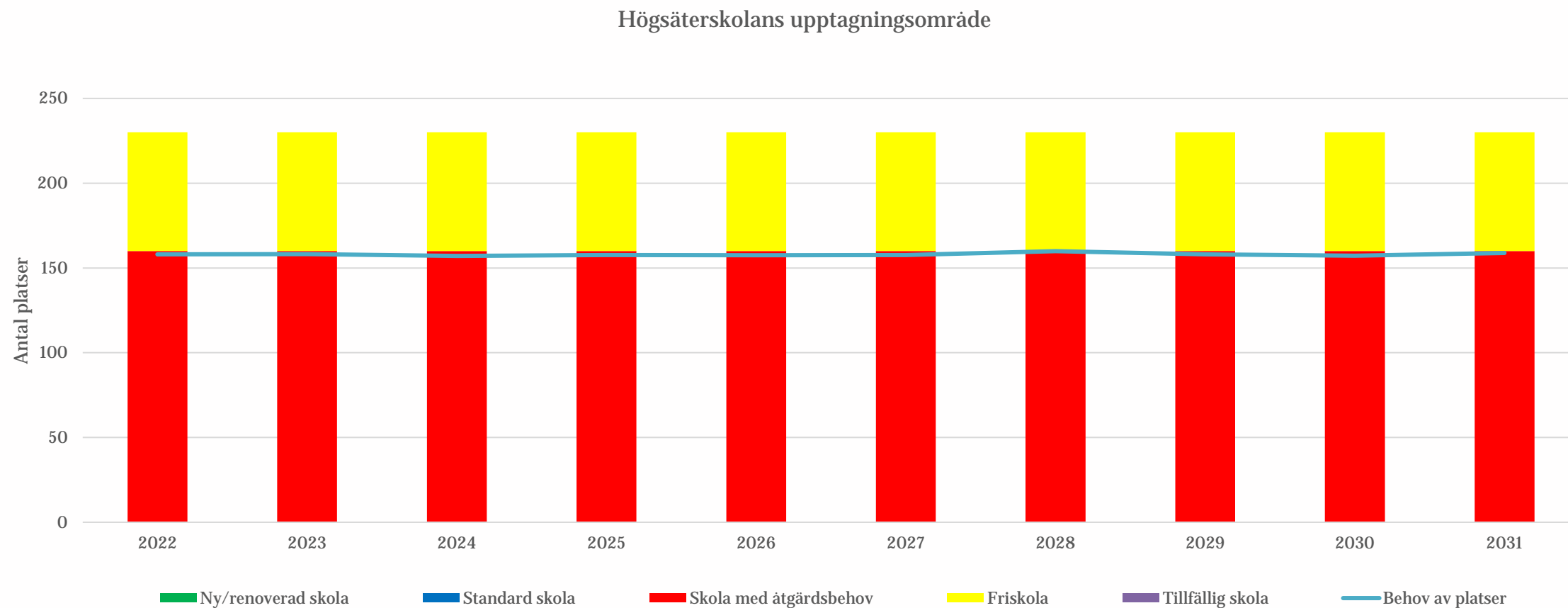
Totalt -Grundskola F-6

Ödeborgs skolas upptagningsområde

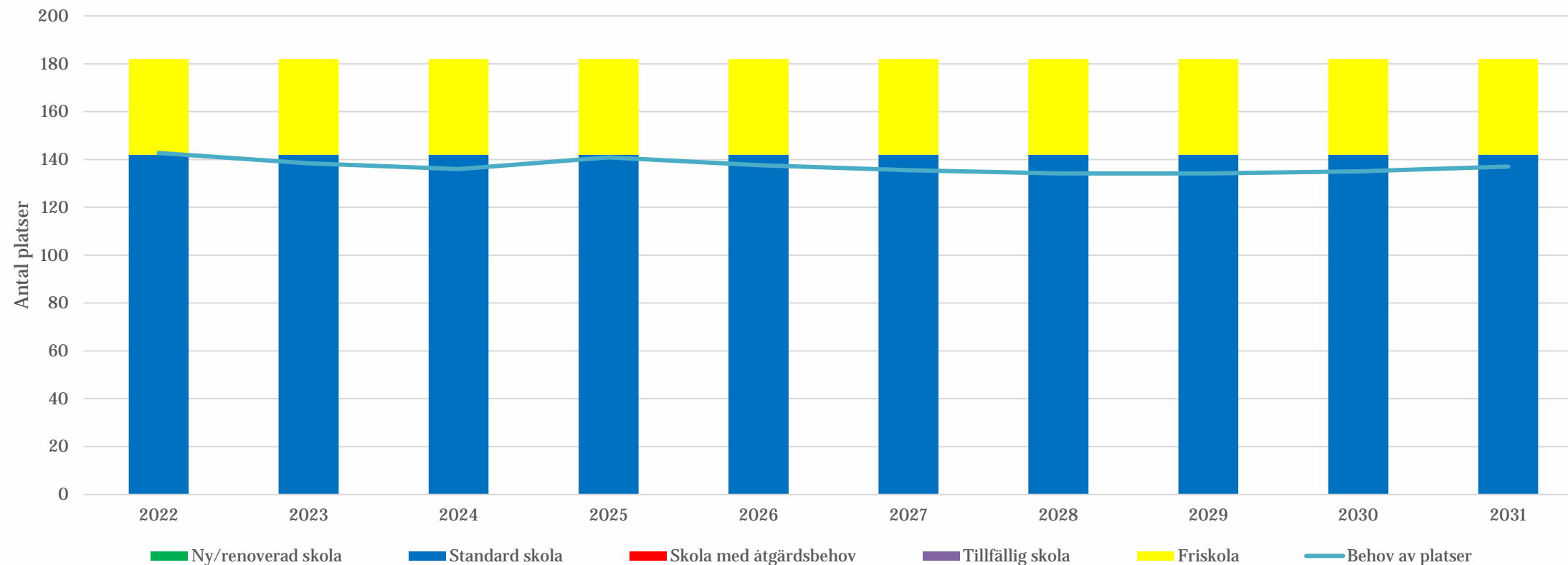

Högsäter skolas upptagningsområde

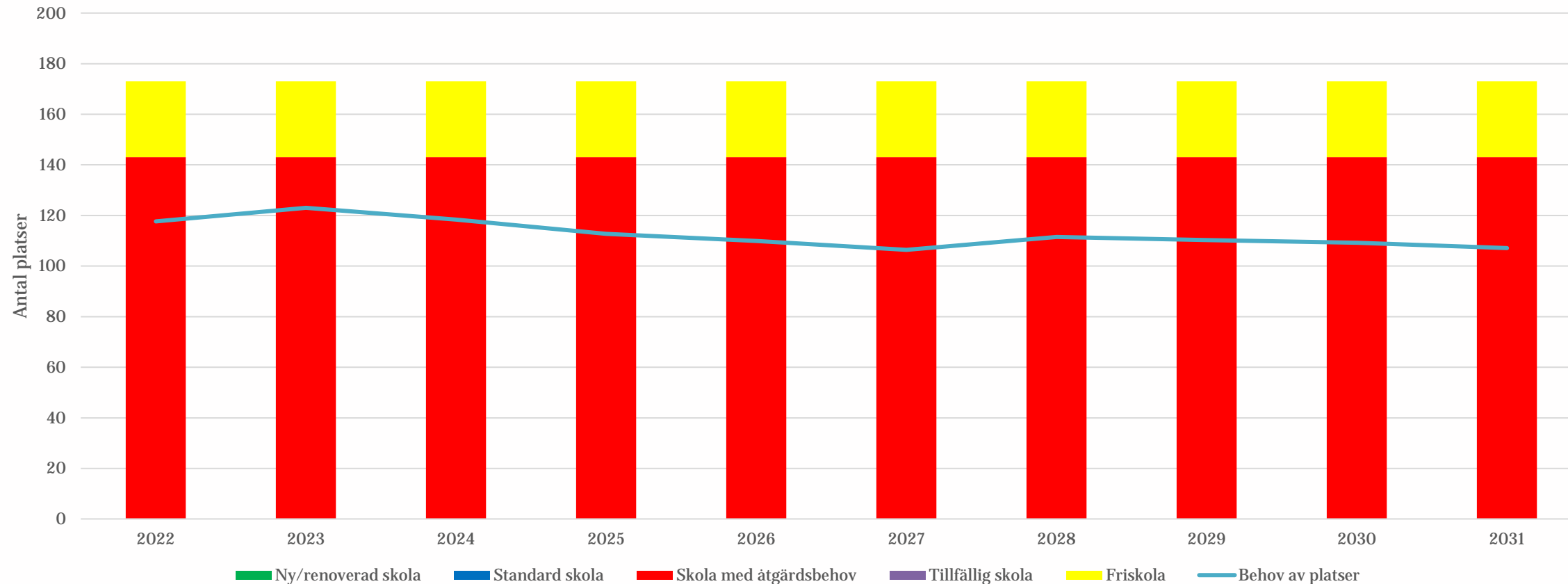
Höjdenskolans upptagningsområde

Höjdenskolans upptagningsområden

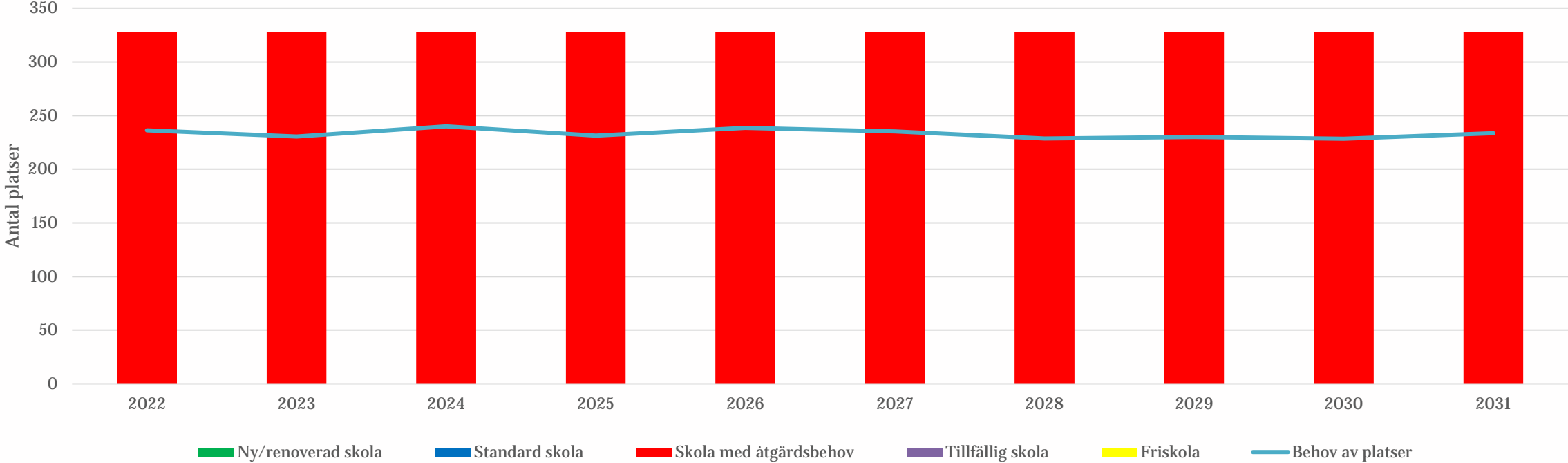
Valboskolan 4-6 upptagningsområde

Valboskolan 4-6 upptagningsområde

Valboskolans 7-9

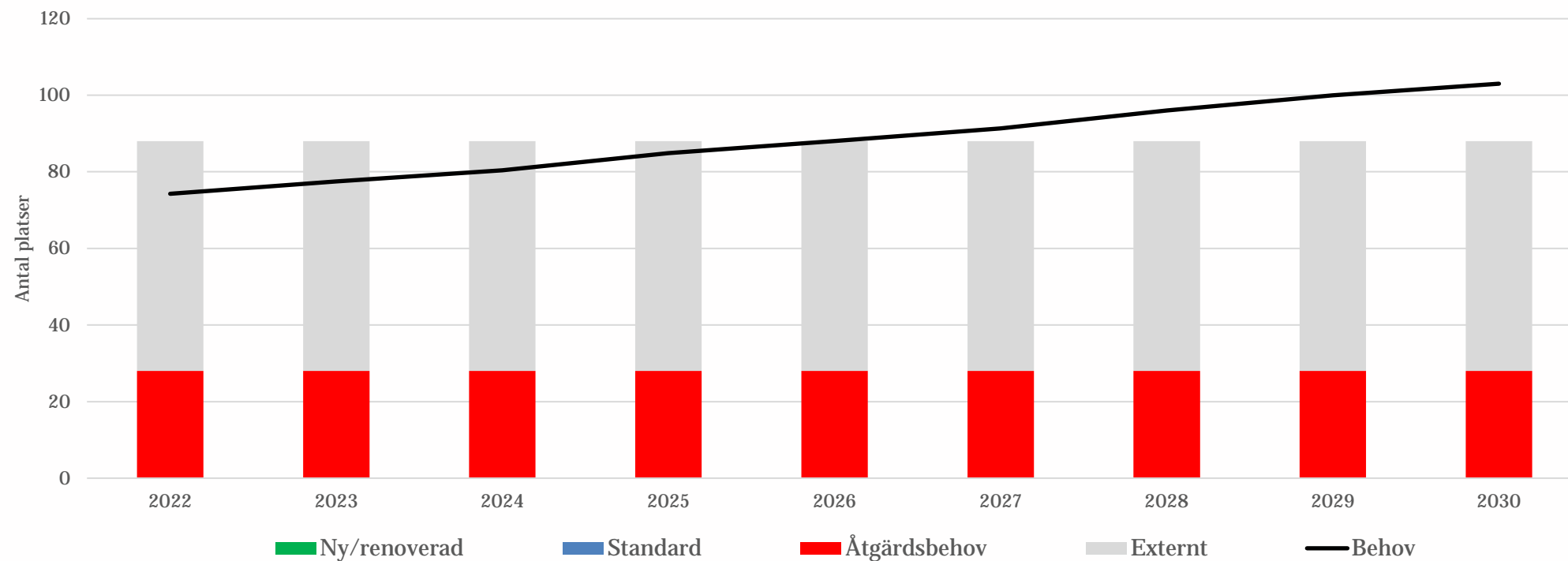
Valboskolan 7-9 upptagningsområde

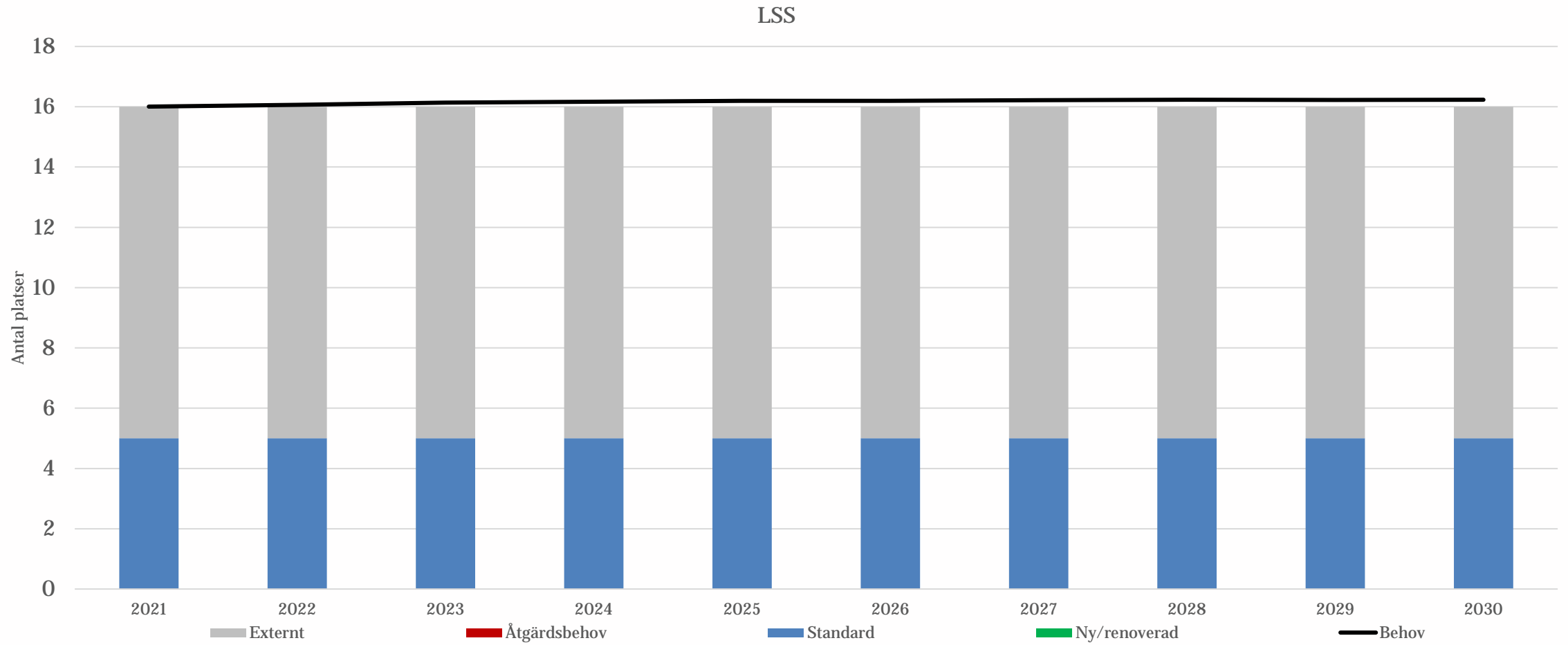
Omsorg

Äldreomsorgen

Äldreomsorg inklusive korttidsplatser inkl. kö

LSS

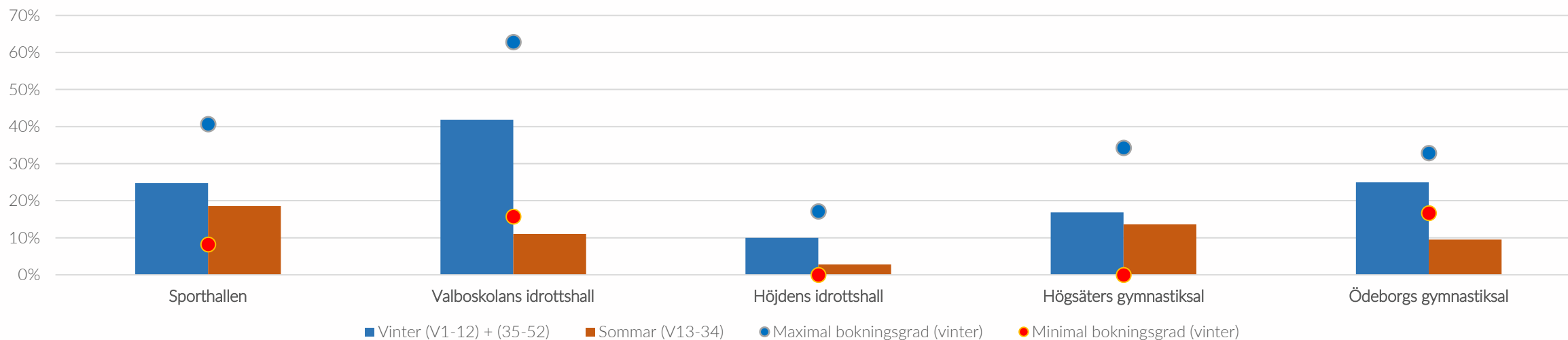
Kultur- och fritid

Kultur – och fritid

	Byggår	Yta	Delbar?	Teknisk status	Kommentar
Höjdenskolans idrottshall	1980	93	Nej	(Renoverad)	Stora delar av skolan renoverades 2018. Dock framgår det inte om detta omfattar gymnastiksalen. Underhållsplanen innehåller inga planerade åtgärder för gymnastiksalen vilket indikerar att gymnastiksalen har renoverats.
Ödeborgs skola gymnastiksal	1930-1997	160	Ja?	Åtgärdsbehov	Hallen är byggd 1956 och indikationer i underlagen visar på vissa framtida underhåll, totalt 3,7 mkr över kommande fem år.
Valboskolans idrottshall, delbar	1969-1995	694	Ja	Åtgärdsbehov	Underlagen från kommunen identifierar renoveringsbehov invändigt och underhållsplanen visar på relativt omfattande kommande underhåll. Idrottshallen är den största i kommunen efter sporthallen.
Högsäter gymnastiksal	1969-1995	200	Ja	Renoverad	Renovering invändigt och utbyte av ventilation utfördes 2017. Total summa för renovering uppgår till 2,2 mkr där pengarna främst har gått till fasad och golv samt 750 tkr till ospecificerad upprustning. Dock framgår ingen information kring byggår eller liknande.
Sporthallen	Okänt	Okänt	Flera hallar?	Okänt	Få underlag har tillhandahållits. Sporthallen dyker inte upp i underhållsplanen. Från 2011 har inga reinvesteringar utförts i lokalen. Den okulära bedömningen anger 6 av 10.

Kultur – och fritid

Bokningsgrad (Kvällstid 17-22) - Idrottshall

Dagtid	Nyttjandegrad	Kommentar
Höjdens idrottshall	21%	Hallen uppvisar en tydlig överkapacitet.
Ödeborgs skola gymnastiksal	11% (22%)	Av rektor anges att 50% av idrottsundervisning bedrivs i gymnastiksalen. Därav hög kapacitet. Kapaciteten vid full undervisning i hall ger en kapacitet om 422 och 22% nyttjandegrad.
Valboskolans idrottshall, delbar	62%	Hallen är delbar och används av flera skolor. Detta innebär ett högt tryck på hallen baserat på nuvarande timplan vilket även gör att kapaciteten blir relativt låg trots sin storlek. Här räknas att all undervisning sker i idrottshallen.
Högsäter gymnastiksal	11% (22%)	Hallen uppvisar en tydlig överkapacitet. Rektor angav även här att endast 50% av undervisningstid spenderas i gymnastiksal vilket ger en hög kapacitet. Siffror inom parentes anger kapacitet och nyttjande om all undervisningstid i idrott spenderades i gymnastiksal.

Kultur – och fritid

	Nyttjande	Teknisk status (Låg = 1, medel = 2, hög =3)	Ändamålsenlighet	Total poäng (Lägst ska prioriteras)	Rekommenderad inriktning
Ödeborgs skola gymnastiksal	1	1	1	3	Utreda långsiktig plan
Högsäter gymnastiksal	1	2	1	4	Utreda alternativ för ökat nyttjande
Höjdens idrottshall	1	3	1	5	Utreda alternativ för ökat nyttjande
Sporthallen	2	2	3	7	Utreda alternativ för ökat nyttjande och identifiera kommande investerings-behov
Valboskolans idrottshall,	2	2	3	7	Utreda alternativ för ökat nyttjande och identifiera kommande investerings-behov

Förvaltningslokaler

Förvaltningslokalerna

- › Genomlysning av lokalerna
- › Saknas underhållsplan för Centrumhuset och Kyrkskolan
- › Kommunhuset har eftersatt underhåll, ca 8 mkr över kommande fem år
- › Ersättning för Furåsens lokalar, IFO och daglig verksamhet LSS har lagts stort fokus på

Lokal	Skick	Yta (Kvm)	Personal	Internhyra/kvm**
Centrumhuset	Medel	1806	22	1 163kr
Kommunhuset	Medel	2017	49	770kr
Kyrkskolan	Medel	896	3	900kr
Furåsen*	-	-	-	-

Förvaltningslokalerna

- > Kräver fördjupande utredning
 - > Placering av IFO i Kyrkskolan
 - > Placering av daglig verksamhet LSS i Kommunhuset
 - > Kommunövergripande kontorsutredning föreslås för att säkerställa rätt förutsättningar för hög lokaleffektivitet
 - > Arbetsätt och lokalisering

Initial inriktning	Centrumhuset	Kommunhuset	Kyrkskolan
Placering IFO	<p>OMFATTANDE BEHOV AV OMBYGGNATION MED OSÄKERHET KIRNG LÄMPLIGHET.</p> <p>Kräver omfattande ombyggnation och minskad yta för biblioteket. Lokalen skulle även vara insprängd i byggnaden omringad av övriga verksamheter.</p>	<p>YTAN ÄR FÖR LITEN ÄVEN MED STÖRRE OMBYGGNATIONER KAN DET BLI SVÅRT ATT FÅ PLATS.</p> <p>I och med LSS daglig verksamhet som flyttas in blir de svårt att få plats med båda verksamheterna i kommunhuset. Källarplanen som föreslås för LSS är inte anpassad för IFO då den saknar tillräckligt med kontor etc...</p>	<p>MÖJLIGT ATT UTFÖRA DOCK KRÄVS ANTAGLIGEN OMBYGGNATION.</p> <p>Lokalen kräver antagligen ganska omfattande åtgärder och ombyggnationer för att tillskapa rätt förutsättningar men initialt ser det ut att vara görbart.</p>
Placering Daglig verksamhet LSS	<p>KRÄVER OMFATTANDE OMBYGGNATION OCH TVEKSAMHET KRING LÄMPLIGHET.</p> <p>Lokalen kan eventuellt anpassas men kräver omfattande ombyggnation. Även med ombyggnation är resultatet tveksamt då lokalen skulle hamna insprängd i befintiga verksamheter.</p>	<p>BÖR VARA MÖJLIGT MED OMPLACERING</p> <p>Översiktlig verkar lokalen passa. Ev ombyggnation bör göras och IT- avdelningens behov måste utredas.</p>	<p>OSÄKERHET KRING PLACERING OCH BEHOV AV OMBYGGNATION.</p> <p>Lokalens lämplighet är tveksam pga. Placering, osäkerhet kring tillgänglighetsanpassning och rumsfunktioner som kan kräva ombyggnationer. Lokalen verkar överlag passa bättre för IFO.</p>

Förslag till åtgärder

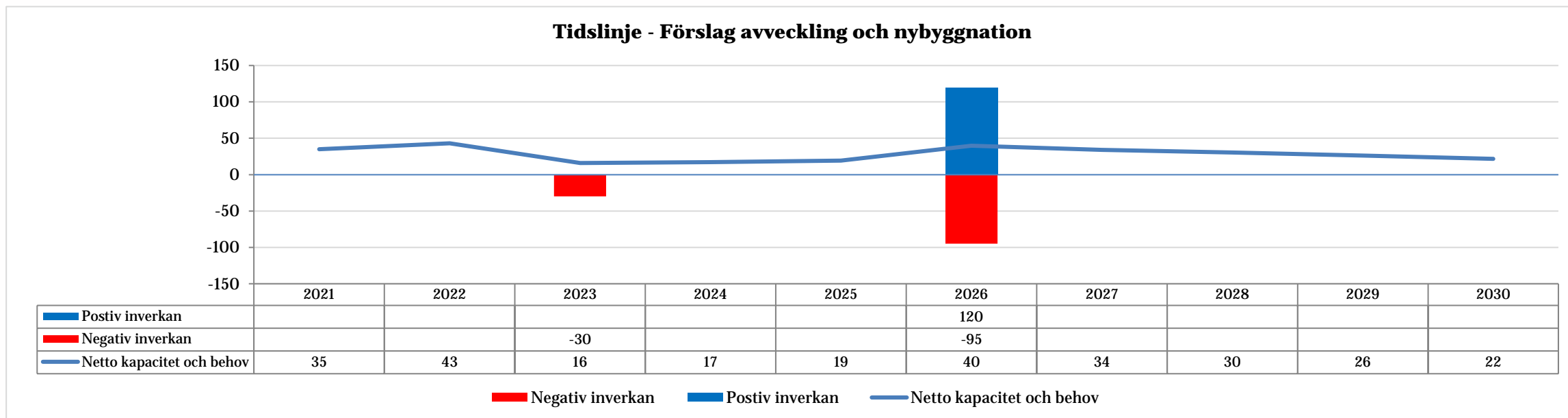
Förskolor

> Utreda i förstudie

1. Avveckling av Stigens förskola ca 2026
2. Ny förskola för 120 barn ca 2026
3. Avveckla Höjdens förskola 2026

- > En sådan åtgärd kan leda till besparar i närtid för kommunen motsvarande:
 - 1,86 mkr i planerat underhåll
 - 9,5 mkr i återinvesteringar i närtid (i Stigens och Höjdens förskolor)
 - Driftkostnader för moduler (inga siffor)
 - 997 tkr per år för internhyreskostnader

- > En investering i en ny förskola för 120 barn uppskattas till ca 43 mkr och genererar drift- och underhållskostnader om ca 500tkr per år.

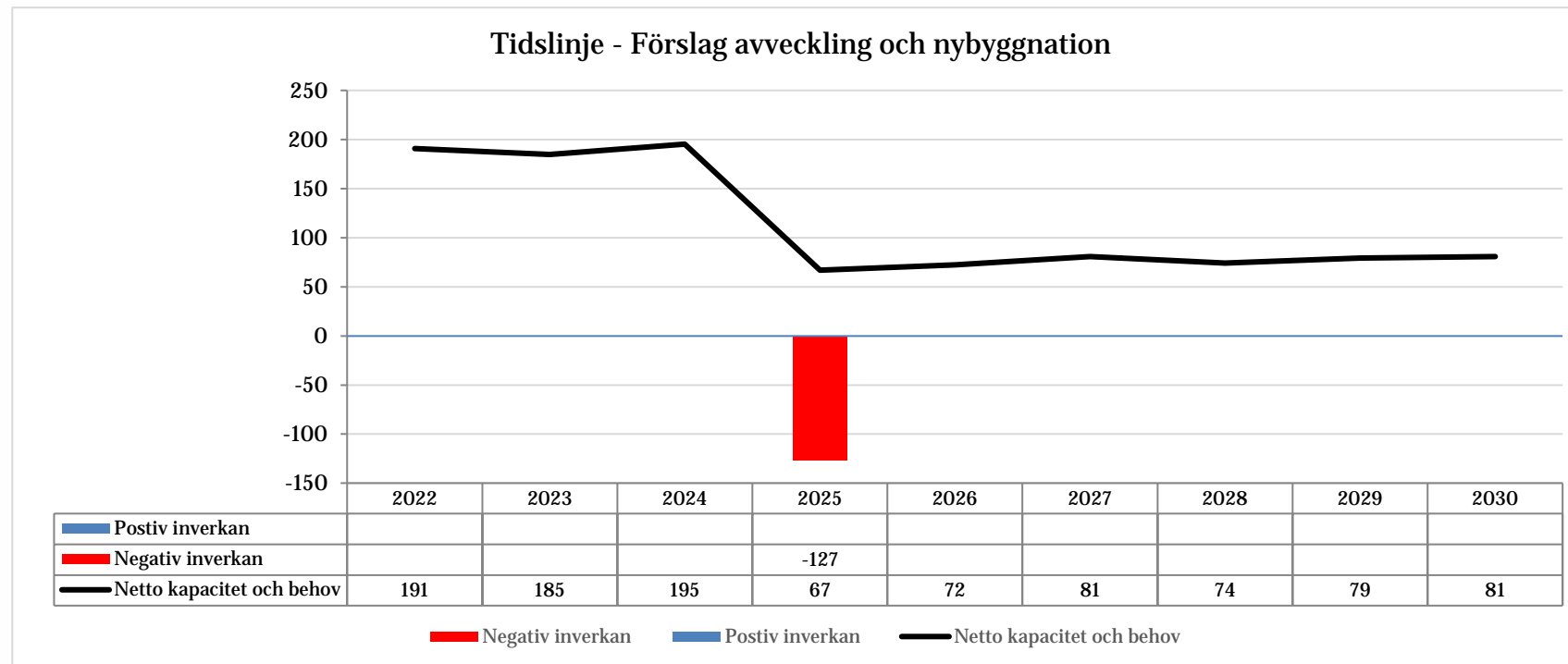
*Moduler vid Stigens förskola och Ödeborgs förskola tas bort sommaren 2022 (visas i röd kolumn 2023)

Grundskolor

> Utreda

1. Avveckling av Ödeborgs F-6

- > En avveckling av Ödeborg skulle bespara kommunen minst 7 mkr i underhållskostnader över fem år samt avvärja behovet av en totalrenovering som kan uppskattas till ca 17 mkr baserat på en schablonkostnad på 8000 kr/kvm.
- > Utöver investeringsbehovet som försvinner minskar kommunen även sin internhyreskostnad med ca 1,7 mkr per år.

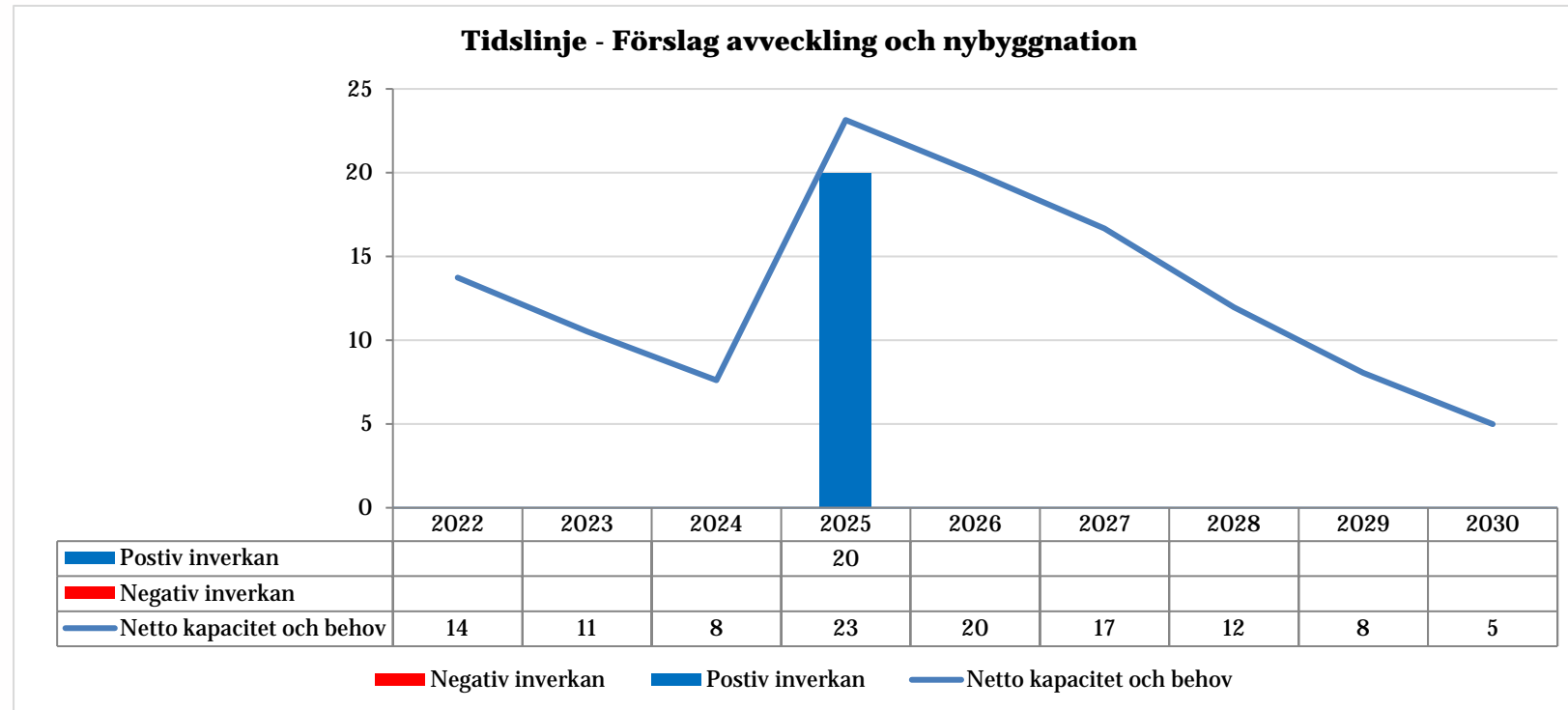

Äldreomsorg

> Planerad utredning enligt information

> Utreda

1. Nytt särskilt boende för äldre

Idrottshallar

	Fokusområde	Rekommenderad inriktning
Ödeborgs gymnastikhall	Lågt nyttjande, högt eftersatt underhåll	Översyn i samband med skolan
Sporthallen	Underhållsbehov och lågt nyttjande	Utreda för ökat nyttjande och planera för underhåll
Övriga gymnastikhallar	Lågt nyttjande, eftersatt underhåll	Utreda ökat nyttjande och verkställa underhållsplan, Högsäters gymnastiksal bör prioriteras, därefter Höjdenskolans hal.

Förvaltningslokalerna

	Fokusområde	Rekommenderad inriktning
Centrumhuset	Relativt hög hyra, eftersatt underhåll	Utreda ökad lokaleffektivitet, nyttjande och planera för underhåll (Förvaltningsplan)
Kommunhuset	Relativt stora underhållsbehov	Utreda förutsättningar för placering av LSS daglig verksamhet och verkställa underhållsplan
Kyrkskolan	Stora ytor med osäkra användningsområden, eftersatt underhåll	Utreda förutsättningar för placering av IFO verksamhet, lokaleffektivitet samt underhållsplanering (Förvaltningsplan).

Övrigt

- > Ta fram en Återinvesteringsplan för kommunens samtliga fastigheter
- > Underhållsplan redogör för de underhållsåtgärder som krävs för att bibehålla skick och funktion över den tekniska livslängden (ca 50 år totalt men varje komponent har egen livslängd)
- > Återinvesteringsplan redogör för de åtgärder som krävs för att förlänga tekniska livslängden eller för ersättning. Här ingår alltså avvecklingar, totalrenoveringar inklusive stomme etc.
- > Stor risk att "låsa in sig" med underhåll i fastigheter som har uppnått teknisk livslängd

Fastighet	Objekt	Yta	Byggår	År utdömd	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Summa 2022-2030
Byggnad A	Valboskolan	2050	1969	2012	1 750tkr	2 000tkr		3 150tkr	90tkr			73,5tkr	500tkr	
Byggnad B	Valboskolan	2050	1982	2027					1638tkr	583,5tkr				
Byggnad C/D	Valboskolan	2050	1987	2032			500tkr				210tkr	252tkr		12 875 tkr
Byggnad E (idrottshall)	Valboskolan	2050	1995	2041			2050tkr				36tkr	42tkr		
Högsäter skola del1	Högsäter skola	442	1969	2012	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr		
Högsäter skola del2	Högsäter skola	442	1978	2022	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr		
Högsäter skola del3	Högsäter skola	442	1995	2041	1333tkr				500tkr	10tkr	100tkr	63tkr		6 989 tkr
Högsäter skola idrottshall	Högsäter skola	442	1969	2020					36tkr				93,5tkr	
Höjdens skola	Höjdens skola	1800	1980	2049								294tkr	10tkr	304 tkr
Ödeborgs förskola	Ödeborgs förskola	410	1984	2029	1250tkr			600tkr	42,5tkr					1 893 tkr
Ödeborgs skola del1	Ödeborgs skola	530	1930	1968	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr	
Ödeborgs skola del2	Ödeborgs skola	530	1989	2035	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr	
Ödeborgs skola del3	Ödeborgs skola	530	1997	2044	758tkr	200tkr		150tkr	43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr	
Ödeborgs skola gymnasik	Ödeborgs skola	530	1956	1997						100tkr	105tkr			10 138 tkr
Hävestens förskola	Hävestens förskola	781	1989	2035			2060tkr	50tkr	50tkr		650tkr		2610tkr	5420 tkr
Höjdens förskola	Höjdens förskola	981	1977	2021					180tkr				1398tkr	1578 tkr
Stigens förskola	Stigens förskola	200	1981	2026			100tkr						159tkr	259 tkr
Högsätters förskola del1	Högsätters förskola	475	1981	2026				1100tkr				543tkr	500tkr	2843 tkr
Högsätters förskola del2	Högsätters förskola	674	2019	2069										

Projektplan – Förslag

	Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval Ödeborgs skola	F/P	P/G	A						
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högsäters skola		F							
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Höjdenskolan		F							
	Projekt 1.4 – Utredning Förskola, Stigens, Höjdens och Håvesten, nybyggnation och avvecklingar	F								
	Projekt 1.5 – Avveckling Stigens förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	A				
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	T				
	Projekt 1.7 – Avveckla Höjdens förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	P	G	A			
2.Vård- och omsorg + Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	P	G	T					
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)								
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IFO (2021)	(T)								
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utredda eventuell avveckling av gymnastiksal		F	P	G	A				
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F							
	Projekt 3.3.- Utredda ökat nyttjande för kommunens idrottshallar, prio. Högsäter		F							
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokaleffektivitet		F							
4. Förvaltningslokaler	Projekt 4.1 – Förvaltningsplan för Centrumhuset		F							
	Projekt 4.2 – Förvaltningsplan för Kyrkskolan		F							
	Projekt 4.3 – Kontorsutredning	F								
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Återinvesteringsplan (Underhållsplan + Återinvesteringsplan)		513 F	P	G					

NOREM föreslår följande särskilda uppdrag för 2022

- › Som en del av utbildningsnämndens uppdrag att ta fram en strategi för kommunens skolor och förskolor med beaktning av lokalförsörjningsplanens resultat, föreslås;
 - › Förstudie förskola – Fokus på Stigens, Höjdens och Håvesten förskola
 - › Stora kommande kostnader i underhåll och återinvesteringar
 - › Förstudie Ödeborg – Utredda inriktning av Ödeborgsskolan
 - › Identifierad överkapacitet, stora kostnader kommande tid
- › I samband med avveckling av Furåsen krävs nya lokaler för IFO och daglig verksamhet LSS, initial översyn visar på möjligheter i befintliga lokaler dock krävs en fördjupande utredning
 - › Förstudie Kontor
 - › Arbetssätt och lokalisering, effektivare nyttjande av lokalerna
- › Förstudie Äldreomsorg
 - › Nytt boende behövs, kommunens förvaltning har planerat start av förstudie under hösten 2021

Lokalförsörjningsplan 2022 – 2030

- Färgelanda kommun

Antagen av Kommunstyrelsen 2021-XX-XX

Syfte Säkerställa behov och hushållning av lokaler på kort och lång sikt för de kommunala verksamheterna
Gäller för Färgelanda kommun
Referensdokument -
Ansvar och genomförande -
Uppföljning Årligen

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION	3
1.1. INLEDNING	3
1.2. LOKALFÖRSÖRJNINGSPROJEKTET I FÄRGELANDA KOMMUN	3
1.3. SYFTE OCH MÅLSÄTTNING	3
1.4. UTGÅNGSPUNKTER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	3
1.5. BEFOLKNINGSPROGNOS 2021 – 2031	4
1.5.1. HELA FÄRGELANDA	4
1.5.2. TÄTORTER	5
1.5.3. LANDSBYGD	5
1.5.4. UPPTAGNINGSSOMRÅDEN FÖR GRUND- OCH FÖRSKOLA.	6
2. NULÄGE	7
2.1. UTBILDNING	7
2.1.1. KAPACITET	7
2.1.2. FÖRSKOLOR	1
2.1.3. GRUNDSKOLOR	1
2.2. VÅRD- OCH OMSORG	2
2.3. KULTUR- OCH FRITID	2
2.3.1. IDROTTSHALLAR	2
2.3.2. BIBLIOTEK	3
2.4. FÖRVALTNINGSLOKALER	4
2.4.1. INGÅENDE LOKALER	4
3. BEHOVSANALYS	6
3.1. TEKNISK STATUS OCH UNDERHÅLLSBEHOV	6
3.2. UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN	7
3.2.1. KATEGORISERING AV LOKALER	7
3.2.2. FÖRSKOLOR	9
3.2.3. GRUNDSKOLOR	14
3.3. SOCIALFÖRVALTNINGEN	17
3.3.1. ÄLDREOMSORG	17
3.3.2. LSS	18
3.4. KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN	19
3.4.1. KULTUR	19
3.4.2. FRITID	20
3.5. FÖRVALTNINGSLOKALER	24
3.5.1. NYCKELTAL	24
3.5.2. ERSÄTTNING FURÅSEN	25
4. ANALYS AV ÅTGÄRDER	31
4.1. FÖRSKOLOR	31
4.2. GRUNDSKOLOR	32
4.3. ÄLDREOMSORG	33
4.4. LSS	33

4.5. KULTUR- OCH FRITID	33
4.6. FÖRVALTNINGSLOKALER	34
4.7. ÖVRIGA ÅTGÄRDER	34
5. FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER	36
5.1. FÖRSLAG PÅ PRIORITERING	36
6. BILAGOR	39
6.1. BILAGA 1 FÄRGELANDA FASTIGHETSLISTA	39

1. Introduktion

1.1. Inledning

Lokalförsörjningsplanen är framtagen på initiativ av Sektor Samhällsutveckling i Färgelanda kommun. Arbetet har utförts i samarbete med Norem AB som på beställning av Sektor Samhällsutveckling har agerat projektledare. Arbetet har utförts i samarbete med verksamheterna i Färgelanda kommun i syfte att identifiera verksamheternas nuläge, behov och ett förslag på åtgärder.

I lokalförsörjningsplanen samlas informationen i kontext till kommunens kommande totala lokalbehov. Behoven kan utgöras av flera parametrar och berörs vanligtvis av förändringar i befolkningen, lokalernas ändamålsenlighet och den tekniska statusen på lokalerna. I samband med det inventeringsarbete som ligger bakom lokalrevisionerna skapar sig kommunen en uppdaterad lista över sitt fastighetsbestånd som tillsammans med ovanstående parametrar bildar ett beslutsunderlag för kommande lokalanpassningar.

Lokalförsörjningsplanen revideras årligen och ska vara färdig och beslutad politiskt innan kommunen beslutar om ny investeringsbudget.

1.2. Lokalförsörjningsarbetet i Färgelanda kommun

Under 2021 påbörjades ett uppdrag att ta fram en aktuell och genomarbetad lokalförsörjningsplan som ska fungera som beslutsunderlag för kommande investeringar under 2022 och med perspektiv 2022–2030.

Arbetet med framtagning av lokalförsörjningsplanen började med en inventering av kommunens fastighetsbestånd uppdelat per verksamheter. Med hjälp av underlag från tidigare utredningar kunde arbetsgruppen ta fram listor på fastigheter som sedan kompletterades, korrigerades och anpassades specifikt för det ändamål som berörs av lokalförsörjning. Det inventerade materialet analyseras och sammanställs i denna lokalförsörjningsplan. Från det sammanställda materialet tas förslag fram på framtida åtgärder. Denna plan är en sammanställning över samtliga delar av arbete som har utförts under 2021.

1.3. Syfte och målsättning

Syftet med lokalförsörjningsplanen är att ge en helhetsbild över kommunens totala nyttjande av lokaler. Planen ska ge en samlad bild av de behov som kärnverksamheterna har för sina verksamheter och redovisa förändrade behov av lokaler under planperioden.

Målet är att lokalförsörjningsplanen skall fungera som ett beslutsunderlag för kommunens kommande investeringar och åtgärdsinsatser avseende lokalanpassningar.

1.4. Utgångspunkter och förutsättningar

Analyserna i denna rapport är baserade på underlag tillhandahållna av Färgelanda kommun. Nedan listas de underlag som har använts.

- Befolkningsprognos 2022–2031
- Nulägesanalys skolor/förskolor, 2021
- Investeringar 2020–2025
- Underhållsplan, 2019–2039

- Ritningar för samtliga skolor, förskolor och förvaltningslokaler
- OVK:er
- Timplan för grundskoleverksamheten
- Enkäter som har fyllts i av verksamhetsansvariga för respektive grundskola och förskola
- Behovsinventering för IFO och LSS daglig verksamhet, tillhandahållen av verksamheterna
- Fastighetslista
- Lista över investeringar utförda mellan 2011–2020
- Internhyror
- Bokningsstatistik för idrottshallar kvällstid
- Lista över fördelning av personal i förvaltningslokalerna
- Elevlistor (antal elever per skola/förskola)

Utöver materialet som har tillhandahållits, har NOREM utfört flertalet intervjuer med diverse relevanta personer från olika verksamheter.

NOREM har även utfört kapacitetsberäkningen som ligger till grund för analyserna. Metod beskrivs under kapitel 2.1.1.

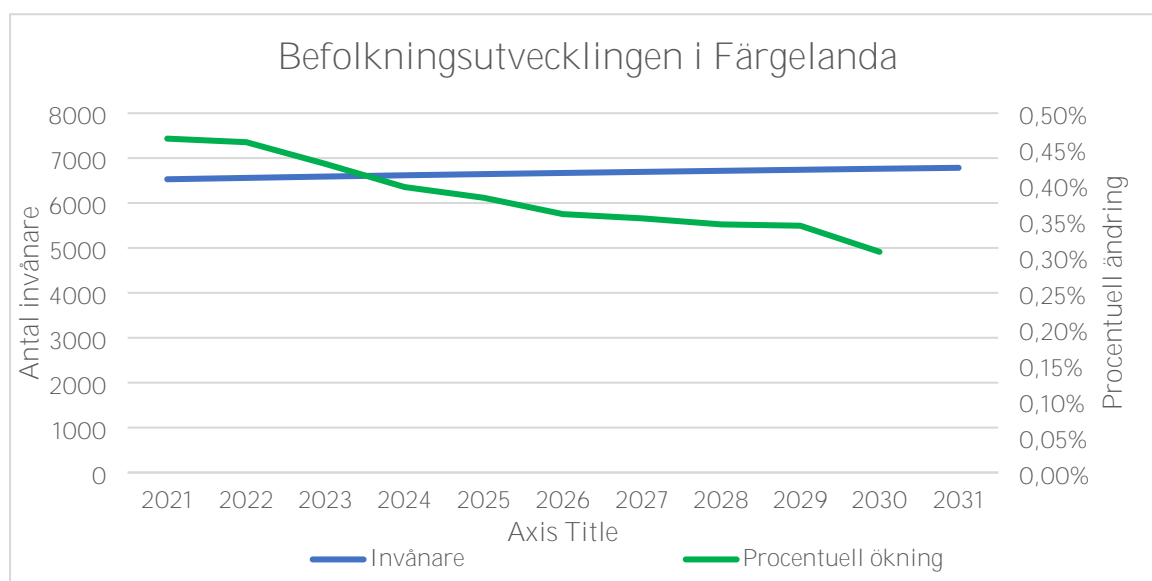
Vissa antaganden har gjorts för att kringgå naturliga begränsningar i material, prognoser och liknande. Dessa beskrivs i text kopplat till relevant område genom hela rapporten.

1.5. Befolkningsprognos 2021 – 2031

1.5.1. Hela Färgelanda

Prognosen är baserad på Färgelandas kommunprognos fördelad över delområden, framtagna hösten 2021.

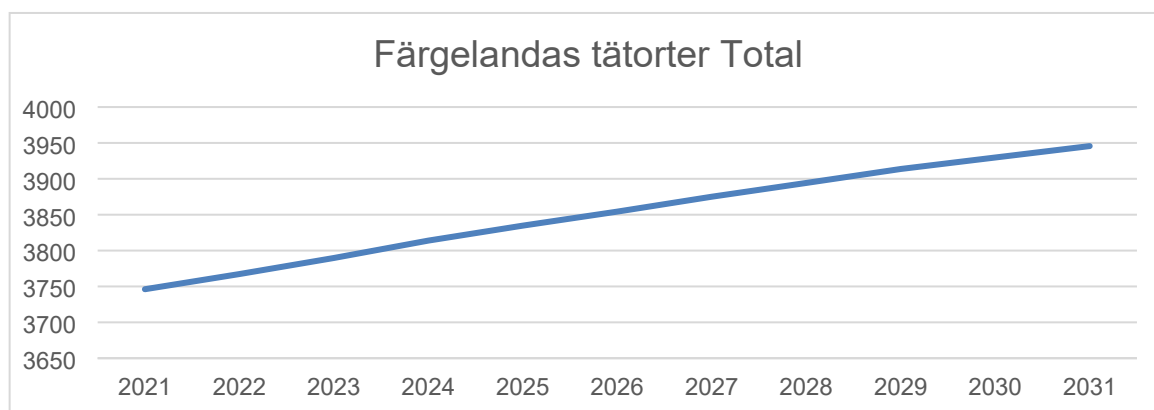
Grafen nedan visar utvecklingen av Färgelanda kommuns befolkning. Den blå linjen relaterar till den högra axeln och visar den totala befolkningen. Den gröna linjen visar den procentuella ökningen och förhåller sig till den vänstra axeln.

Befolkningen i Färgelanda väntas öka från 6528 personer år 2021 till 6783 personer år 2031. Det är en ökning med i genomsnitt 25 personer per år och total en ökning med 4%. Den största ökningen sker dom första åren för att sedan avta mot slutet av prognosen (den gröna linjen).

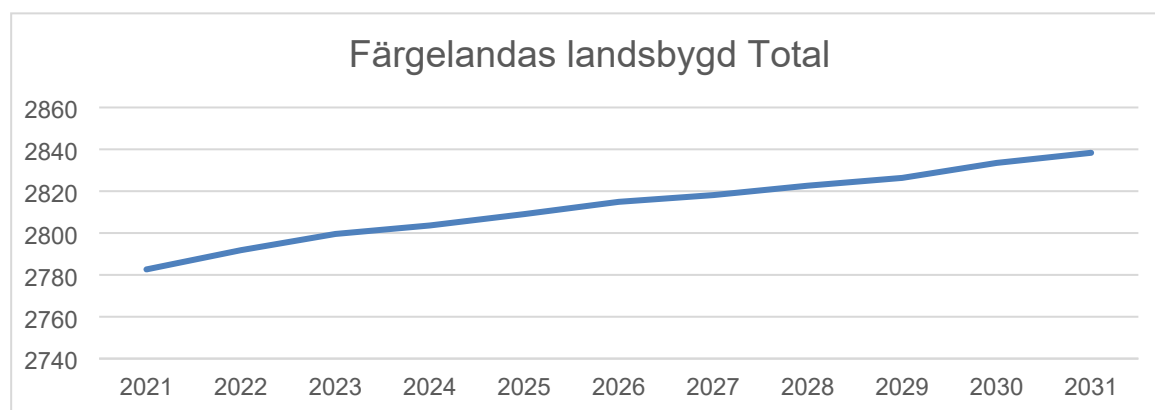
1.5.2. Tätorter

Färgelandas tätorter tillsammans växer med 199 personer fram till 2031. I genomsnitt ökar de med 20 personer per år och den totala ökningen är 5%. Tätorterna går från en samlad befolkning på 3746 personer till 3946. År 2021 utgör tätorten 57% av Färgelandas befolkning och 2031 utgör de 58% av befolkningen.

1.5.3. Landsbygd

Totalt ökar befolkningen på Färgelandas landsbygd med 55 personer fram till 2031. Ökningen sker med 6 personer per år i genomsnitt och men landsbygden går från att utgöra 43% till 42% från 2021 till 2031. Detta beror på att tätorten ökar i större takt, även om både tätorten och landsbygden växer relativt långsamt sett till befolkningen de har i dagsläget.

1.5.4. Upptagningsområden för grund- och förskola.

Följande fördelning av delområden och upptagningsområden har gjorts:

Delområden	Mottagande Grundskola	Mottagande Förskola

<i>Tätort</i>	<i>Grundskola</i>	<i>Förskola</i>
Färgelanda tätort	Valboskolan 4-6, Höjdensskolan F-3	Höjdens Förskola, Håvestens Förskola
Stigen tätort	Valboskolan 4-6, Höjdensskolan F-3, Stigen Friskola	Stigens Förskola
Ödeborg tätort	Ödeborg F-6	Ödeborgs Förskola
Högsäter tätort	Högsäter F-6, Järbo Friskola	Högsäter Förskola
<i>Landsbygd</i>	<i>Grundskola</i>	<i>Förskola</i>
Ödeborg församling	Ödeborg F-6	Ödeborgs Förskola
Torps församling	Ödeborg F-6	Ödeborgs Förskola
Järbo församling	Högsäter F-6, Järbo Friskola	Högsäter Förskola
Råggårds församling	Högsäter F-6, Järbo Friskola	Högsäter Förskola
Lerdals församling	Högsäter F-6	Högsäter Förskola
Rännelanda församling	Högsäter F-6, Järbo Friskola	Högsäter Förskola
Högsäters församling	Högsäter F-6, Järbo Friskola	Högsäter Förskola
FLA Församling	Valboskolan 4-6, Höjdensskolan F-3, Stigen Friskola	Höjdens Förskola, Håvestens Förskola

....

2. Nuläge

2.1. Utbildning

2.1.1. Kapacitet

Som utgångspunkt i analyserna i denna rapport har NOREM beräknat kapaciteten.

Förskola

Förskolornas kapacitet baseras på en helhetsbedömning av lokalerna. Grunden till den dimensionerande kapaciteten är lokalernas förmåga att dela upp en verksamhet. Exempelvis om en lokal tydligt har två separata utrymmen som i sin helhet är ändamålsenliga, anses detta ge kapacitet för två avdelningar.

Till detta analyseras ventilationen och ytornas storlek. Ytorna delas in i olika typer för att säkerställa lokalernas utformning. Denna utformning görs enligt; Pedagogiska ytor, gemensamma ytor och stödytor.

Grundskola

Metodiken för beräkning av kapacitet utgörs av flera aspekter. I rapporten används två begrepp för kapacitet, pedagogisk och teknisk (ventilationskapacitet).

Den pedagogiska kapaciteten avser kapaciteten för hela skolan fördelad på de olika rumstyperna som nyttjas för undervisning. Den pedagogiska kapaciteten är baserad på kommunens timplan samt svar angivna av rektorer/verksamhetsföreträdare i enkäterna. Faktorer som påverkar kapaciteten är följande:

- Timplan
- Genomsnittlig passlängd
- Skolans undervisningstider
- Grupp fördelning i undervisning
- Tid av total tid i varje ämne som spenderas i klassrum respektive specialsäl
- Antal rum av vardera salstyp
- Om skolan bedriver verksamhet enligt hemklassrum eller ej
- Riktvärden för antalet grupprum per klassrum
- Standard klasstorlek.
- Antal WC per elev
- Tillkommande elever från andra skolor
- Elever som studerar på andra skolor

Observera att denna kapacitet är teoretisk och påverkas av många olika indata. Detta gör att variationer i indata kan påverka resultatet markant. Därmed bör detta värde inte ses som exakt utan som ett riktvärde. Dock kommer analys mellan skolor alltid utgå från den pedagogiska kapaciteten då det är den enda kapaciteten som beräknas som en kapacitet för hela skolan. Generellt används också den begränsande kapaciteten för klassrummen då detta är den enda salstyp som kan anses var dimensionerande för samtliga typer av skolor.

Den tekniska kapaciteten är beräknad utifrån rummens luftflöden d.v.s. ventilationen. Den tekniska kapaciteten är beräknad per rum. Beräkningen har utförts enligt de riktvärden som har angivits av Folkhälsomyndigheten, FoHMFS 2014:18.

För Klassrum/Hemrum tillkommer även en bedömning av ytan, där utgångspunkt har varit att varje elev i klassrummet behöver 2 kvm.

I flera fall har den tekniska kapaciteten, ventilationen, beräknats av fastighetsägaren eller verksamheten och har då använts som utgångspunkt för beräkningarna.

2.1.2.Förskolor

Aktuella förskolor för lokalförsörjningsplanen är

- Håvestens Förskola
- Högsäters Förskola
- Höjdens Förskola
- Stigens Förskola
- Ödeborgs Förskola

Byggnad	Förskola		Kapacitet	Bedömd status 2021
Ödeborgs förskola	Ödeborgs förskola	410	38	Skola med åtgärdsbehov
Ödeborgs förskola modul	Ödeborgs förskola	-	15	Tillfällig skola
Håvestens förskola	Håvestens förskola	781	57	Standard skola
Höjdens förskola	Höjdens förskola	981	76	Skola med åtgärdsbehov
Stigens förskola	Stigens förskola	200	19	Skola med åtgärdsbehov
Stigens förskola modul	Stigens förskola	-	15	Tillfällig skola
Högsäters förskola del 1	Högsäters förskola	475	38	Skola med åtgärdsbehov
Högsäters förskola del 2	Högsäters förskola	674	38	Ny/renoverad skola

2.1.3.Grundskolor

Aktuella grundskolor för lokalförsörjningsplanen är

- Ödeborgs skola
- Högsäters skola
- Höjdenskolan
- Valboskolan 4-6
- Valboskolan 7-9

*Valboskolan har räknats som två separata enheter för att enklare kunna jämföra mellan årskurserna

Skola	Kapacitet	Yta	2021
Valboskolan 4-6	143	*4100	Skola med åtgärdsbehov
Valboskolan 7-9	328	*4100	Skola med åtgärdsbehov
Högsäter skola	160	1766	Skola med åtgärdsbehov
Höjdenskolan	142	1800	Standard skola
Järbo friskola	**70	-	Friskola
Stigens friskola 4-6	**30	-	Friskola
Stigens friskola F-4	**40	-	Friskola
Ödeborgs skola	127	2121	Skola med åtgärdsbehov

*Total yta för Valboskolan 4-9 är 8200. Här har ytan delats rakt av.

** Kapaciteten är antagen till 10 elever per årskurs.

2.2. Vård- och omsorg

I utredningen ingår följande lokaler inom Vård- och omsorg och socialförvaltningen. Kapacitet är antalet platser i boendet.

	Verksamhet	Nyttjare	Kapacitet	Yta	Tidiga st kända Byggar	Ändamålsenlighet	Kategori 2021
Lillågården	Äldreomsorg	23	28	3003	1998	-	Standard
Solgården	Äldreomsorg	17	18	2800*	1988	-	Extern
Håvestensgården	Äldreomsorg	33	42	4200*	1975	-	Extern
Soläng	LSS	5	5	373	1990	-	Standard
Renvägen 11	LSS	11	11	-	-	-	Externt
Furåsen	LSS	-	-	-	1960	-	-

*Ytan på vissa boenden är beräknad grovt utifrån uppmätning från online karta, i brist på underlag.

Lokalen för Furåsen dagliga verksamhet ska avvecklas januari 2022. Detta innebär att kommunen kommer behöva ersättningslokaler för denna verksamhet. Renvägen 11 är inhyrd från det kommunala bostadsbolaget och kategoriseras som "Externt".

2.3. Kultur- och fritid

Kultur och fritidsfastigheterna utgörs av Sporthallen, idrottshall samt bibliotek.

2.3.1. Idrottshallar

Följande idrottshallar (samlingsnamn för gymnastiksal, sporthallar och idrottshallar) har analyserats:

	Byggår	Yta	Delbar?	Teknisk status	Kommentar
Höjdenskolans gymnastiksal	1980	93	Nej	(Renoverad)	Stora delar av skolan renoverades 2018. Dock framgår det inte om detta omfattar gymnastiksalen. Underhållsplanen innehåller inga planerade åtgärder för gymnastiksalen vilket indikerar att gymnastiksalen har renoverats.
Ödeborgs skola gymnastiksal	1930-1997	160	Ja?	Åtgärdsbehov	Hallen är byggd 1956 och indikationer i underlagen visar på vissa framtida underhåll, totalt 3,7 mkr över kommande fem år.
Valboskolans idrottshall, delbar	1969-1995	694	Ja	Åtgärdsbehov	Underlagen från kommunen identifierar renoveringsbehov invändigt och underhållsplanen visar på relativt omfattande kommande underhåll.

					Idrottshallen är den största i kommunen efter sporthallen.
Högsäter gymnastiksal	1969-1995	200	Ja	Renoverad	Renovering invändigt och utbyte av ventilation utfördes 2017. Total summa för renovering uppgår till 2,2 mkr där pengarna främst har gått till fasad och golv samt 750 tkr till ospecificerad upprustning. Dock framgår ingen information kring byggår eller liknande.
Sporthallen	Okänt	Okänt	Flera hallar?	Okänt	Få underlag har tillhandahållits. Sporthallen dyker inte upp i underhållsplanen. Från 2011 har inga reinvesteringar utförts i lokalen. Den okulära bedömningen anger 6 av 10.

2.3.2.Bibliotek

Kommunens bibliotek ligger i det så kallade Centrumhuset.

Då ingen teknisk genomlysning av fastigheten genomförts har bedömningen av det tekniska skicket genomförts av förvaltare på Färgelanda kommun som gör bedömningen för biblioteket till 9. Notera dock att inga betydande reinvesteringar har utförts i biblioteket sedan minst 2011 (ett fåtal små investeringar i centrumhuset) och underhållsplanen innehåller ingen post för biblioteket.

2.4. Förvaltningslokaler

2.4.1. Ingående lokaler

Förvaltningslokalerna utgörs av de objekt där Färgelanda kommuns personal inom de olika förvaltningarna har sin dagliga arbetsplats. I tabellen nedan framgår vilka lokaler som inkluderats i lokalförsörjningsplanen samt grundläggande information.

Lokal	Skick	Yta (Kvm)	Personal	Internhyra/kvm**
Centrumhuset	Medel	1806	22	1 163kr
Kommunhuset	Medel	2017	49	770kr
Kyrkskolan	Medel	896	3	900kr
Furåsen*	-	-	-	-

*Furåsen har enbart granskats genom intervjumaterial och enklare information då lokalen är uppsagd och skall lämnas årsskiftet 2021/2022. Det finns dock enligt information från verksamheterna ingen plan för de verksamheter som finns i Furåsen idag var de ska avflytta.

**Genomsnittlig hyra för kontorslokaler är enligt Skatteverket 1050kr/kvm i Färgelanda kommun.

Furåsen

Idag sitter där 16 personer från IFO i Furåsen lokaler, fördelade på 14 kontor och 1 reception. Lokalerna är uppsagda till årsskiftet då lokalerna ej anses lämpliga för verksamheten som IFO bedriver. Lokalen delas med flera verksamheter spridda på 4 våningar. Detta innebär att 16 personer saknar arbetsplats vid årsskiftet.

Centrumhuset

I centrumhuset befinner sig flera kommunala verksamheter.:

- Samhällsutveckling – 15 personer
- Vuxenutbildningen – 7 personer
- Bibliotek – 2 personer (heltid)

Från 2011 och framåt har investeringar för ca 260 tkr utförts och har inget planerat underhåll i underhållsplanen. Centrumhuset beskrivs vid intervjuer som ett kontor i toppskick med hänvisning till nyligen utförd renovering, denna renovering som avses finns dock inte redovisad i de underlag kommunen har tillhandahållit. Centrumhuset beskrivs i övrigt som en kontorsbyggnad av högsta klass, toppmodern och god tillgänglighetsanpassning.

Kommunhuset

I kommunhuset befinner sig flera kommunala verksamheter:

- Omsorgsförvaltningen – 9 personer
- Kommunstyrelsen – 20 personer
- Ekonomi och It – 13 personer
- Utbildningsförvaltningen -7 personer

Totalt har ca 3,7 mkr investerats i kommunhuset sedan 2011. Underhållsplanen anger planerat underhåll för 4,2 mkr över fem år. Detta gör kommunhuset till ett av de objekt som har största investeringarna 2011–2025 om underhållsplanen verkställs i enlighet. Vid intervjuer med kommunens bedöms lokalerna vara medelmåttiga, 6/10. Här uppmärksammas dock byggnadens olika delar som är av olika skick och kvalitet.

Kyrkskolan

I Kyrkskolans lokaler sitter idag endast tre personer från omsorgsförvaltningen. Till lokalen hör dock en stor yta som används av öppna vården.

I kyrkskolan har sedan 2011 ca 1 mkr investerats i diverse underhåll men objektet saknas helt i underhållsplanen. Vid intervjuer med kommunens bedöms lokalerna vara medelmåttiga, 6/10. Här uppmärksammas även byggnadens olika delar som är av varierande kvalitet och skick. Vid intervjuerna framkom det även inspel om att lokalerna är lämpliga att eventuellt bygga om till gruppboenden eller äldreboenden.

3. Behovsanalys

3.1. Teknisk status och underhållsbehov

Tabellen endan visar en sammanställning över underhållet i lokalerna. Den teoretiska underhållskostnaden baseras på nyckeltal från REPAB (beroende på typ av lokal mellan 200–250 kr/kvm/år) och tas fram i syfte att identifiera en basnivå för det underhåll som krävs. Den verkliga kostnaden är utfall av faktiskt utfört arbete mellan åren 2011–2020. Den planerade kostnaden är sådana åtgärder som finns i underhållsplanen för år 2021–2025. Skillnaden mellan teoretisk och verklig plus planerade kostnader ses i kolumn fem, där positiv siffra indikerar ett eftersatt underhåll (teoretiska underhållet överstiger verkligt + planerat). Den sista kolumnen visar kostnaden för det planerade underhållet per år och kvm.

Tabell 1. * Avser även nybyggnation av den nya delen av Högsätters förskola

	Teoretisk underhållskostnad 2011–2025	Verklig kostnad 2011–2020	Planerad kostnad 2021–2025	Skillnad Teoretisk och verklig + planerad	Planerad i kr/kvm/år
Valboskolan	30 750 000 kr	4 500 000 kr	17 050 000 kr	9 200 000 kr	416 kr
Högsätters skola	6 622 500 kr	2 218 000 kr	4 000 000 kr	404 500 kr	453 kr
Höjdens skolan	6 750 000 kr	24 940 000 kr	5 500 000 kr	-23 690 000 kr	611 kr
Ödeborgs förskola	1 537 500 kr	1 029 000 kr	3 250 000 kr	-2 741 500 kr	1 585 kr
Ödeborgs skola	7 953 750 kr	2 675 000 kr	7 025 000 kr	-1 746 250 kr	662 kr
Håvestens förskola	2 928 750 kr	440 918 kr	2 910 000 kr	-422 168 kr	745 kr
Höjdens förskola	3 678 750 kr	753 000 kr	6 900 000 kr	-3 974 250 kr	1 407 kr
Stigens förskola	750 000 kr	193 820 kr	2 100 000 kr	-1 543 820 kr	2 100 kr
Högsätters förskola*	4 308 750 kr	23 672 000 kr	1 800 000 kr	-21 163 250 kr	313 kr
Lillågården	9 009 000 kr	1 132 000 kr	50 000 kr	7 827 000 kr	3
Soläng	1 119 000 kr	831 650 kr	300 000 kr	-12 650 kr	161
Kommunhus	6 051 000 kr	3 844 000 kr	4 200 000 kr	-1 993 000 kr	416
Centrumhus	3 363 000 kr	262 000 kr	0	3 101 000 kr	0
Kyrkskolan	2 688 000 kr	1 016 000 kr	0	1 672 000 kr	0

Ur tabellen ovan kan följande noteras:

- Flera fastigheter har planer som gör att fastigheten i helhet uppnår schablonvärden. Detta innebär alltså att kommunen bör hålla sig till underhållsplanen för att behålla standarden i lokalerna.
- Centrumhuset och Kyrkskolan (även sporthallen) har inga planerade underhåll. Detta bör åtgärdas för att säkerställa en långsiktig förvaltning av dessa objekt.
 - Både centrumhuset och Kyrkskolan har visst eftersatt underhåll men inget planerat underhåll.
- Sporthallen återfinns varken bland objekt som har fått underhållsåtgärder utförda 2011–2020 eller i underhållsplanen. Detta indikerar viss försummelse av lokalen och bör åtgärdas genom att planeras in i underhållsplanen.

- Av skolorna har Högsäters skola och Valboskolan de största summorna avseende det eftersatta underhållet. Sett till planerade underhållskostandet har dock Ödeborgs skola och Höjdensskolan de största kostnadsposterna planerade. Detta indikerar;
 - Underhållsinsatser i Högsäters skola och Valboskolan bör ökas för att komma i kapp det eftersatta underhållet.
 - Ödeborgs skola har höga planerade kostnader men samtidigt är dessa skolor gamla (1968 för Ödeborgs skola) vilket innebär ett behov av en återinvestering (läs totalrenovering) inom en snar framtid. Här är det viktigt att planera för detta innan underhåll börjar utföras i större utsträckning än absolut nödvändigt (akuta).
- Av förskolorna återfinns höga planerade underhållskostnader. Höjdens, Stigens och Ödeborgs förskola har samtliga underhåll planerat som vida överstiger nyckeltal. Detta beror dock på utfall 2011–2020 har understigit riktvärden. Detta indikerar alltså att nuvarande skick är eftersatt.
 - Notera den höga summan (1 585kr, 1407 kr och 2100 kr/kvm) för Höjden, Ödeborgs respektive Stigens förskola. Här bör byggåren beaktas, dessa tre förskolor är samtliga byggda mellan 1977 och 1984 vilket innebär att åldern börjar uppnå teknisk livslängd och därmed behovet av en återinvestering (läs totalrenovering) inom en snar framtid. Här är det viktigt att planera för detta innan underhåll börjar utföras i större utsträckning än absolut nödvändigt (akuta).
- Notera dock att en underhållsplan inte kan förlänga den tekniska livslängden mer än marginellt. För att öka livslängden krävs en totalrenovering av objektet. Behovet av en total renovering uppskattats uppnås när ett objekt når ca 50 års ålder, med normal planerat underhåll enligt ovan. Det genomsnittliga byggåret för kommunens objekt är 1981, alltså 40 år gammalt. Detta innebär att omfattande delar av beståndet kommer att stå inför totalrenoveringsbehov kommande tid. Med detta i åtanke bör varje insats i befintliga objekt värderas utifrån ett livscykelperspektiv.

3.2. Utbildningsförvaltningen

3.2.1. Kategorisering av lokaler

Färgelanda kommun har underhållsplaner på sina objekt. Dessa har använts i utredningen för att bedöma skicket.

För bedömning av skicket har två faktorer beaktats:

1. Senast utförda underhåll per byggnadsdel/komponent
2. Byggår

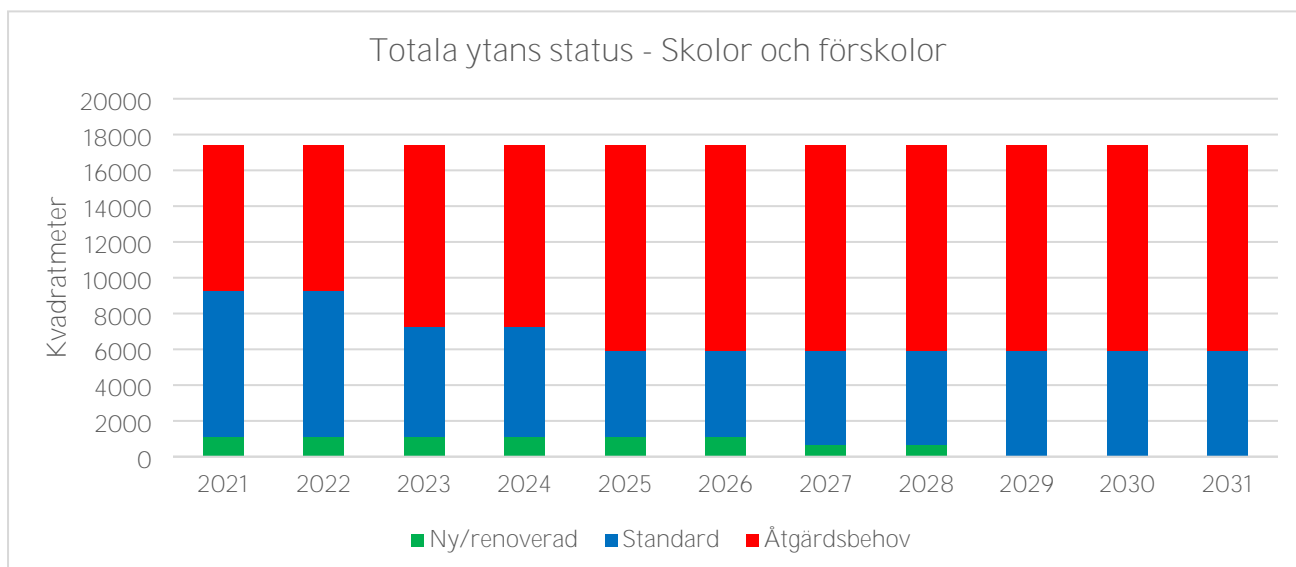
Utifrån dessa faktorer har nedan kategorisering gjorts på samtliga byggnader:

- Byggnader som är yngre än 10 år räknas som "**Nya**". Detta gäller även om det har utförts omfattande renoveringar i objekten de senaste 20 åren. Dessa objekt anses inte ha några större behov av åtgärder eller underhåll.
- Byggnader som är mellan 20 och 40 år räknas som "**Standard**" objekt. Dessa objekt anses vara fullt funktionella i dagsläget, men kan ha ett större underhållsbehov och även investeringsbehov under kommande tid.
- Byggnader över 40 år anses vara objekt med "**Åtgärdsbehov**". Dessa objekt har redan uppnått sin tekniska livslängd eller når denna inom en kortare period. Detta tolkas därmed som att skolan redan i dagsläget är i behov av omfattande åtgärder.

- Byggnader som är av tillfällig karaktär, kategoriseras som **"Tillfälliga"**. Detta avser objekt med tillfälliga bygglov eller annan typ av begränsat planerat nyttjande. Notera dock att kommunen idag inte äger några tillfälliga skolor utan endast hyr.

Skolor bestående av flera byggnader, av olika åldrar och med olika mängd underhåll utfört, kategoriseras efter ett genomsnitt baserat på del av den totala ytan av samtliga byggnader sammanlagda.

Grafen endan sammanfattar beståndet över den aktuella tidsperioden. I grafen ingår samtliga förskolor och grundskolor, fördelade per byggnad. Detta medför en högre detaljnivå och kan därmed skilja sig från den sammanvägda bedömningen för hela objektet (en viktad avvägning av total status), som används i senare grafer.

Status på beståndet domineras av kategorin "åtgärdsbehov" vilket innebär att det indikerade skicket uppvisar omfattande reinvesteringsbehov i dagsläget.

Notera att grafen ovan inte inkluderar planerade åtgärder i form av underhållsplaner och liknande som ännu inte verkställts. Kommunen har över perioden 2021–2025 ca 55 mkr i planerat underhåll.

Tabellen nedan visar samtliga objekt som har analyserats och respektive indata. Summorna indikerar sådant som är planerat underhåll taget från gällande underhållsplan (2020–2025) efter 2025 är siffrorna hämtade från den 30-åriga planen från COWI. Notera att det är samma objekt i grafen ovan som i tabellen endan.

- Röd färg indikerar att byggnaden har uppnått sin tekniska livslängd och kräver reinvestering.
- Gul färg indikerar underhåll i byggnad som närmar sig sin tekniska livslängd. Här bör underhåll hanteras med försiktighet. Gränsen har satts till 10 år innan teknisk livslängd uppnås.
- Grön är sådant som bör utföras enligt plan.

Notera att vissa antagande har gjorts. Exempelvis ytfördelningen mellan alla byggnader har i vissa fall gjorts jämnt över samtliga byggnadsdelar då det har saknats en specifikation. Lika så har byggåren antagits i vissa fall där varje byggnad inte med säkerhet har kunnat härledas till ett visst byggår. Även investeringar som inte har specificerats per byggnad har fördelats jämnt över samtliga

byggnader tillhörande ett objekt. Notera att det som är gult och rött i denna tabell bildar de röda kolumnerna i grafen innan och i kommande grafer.

Fastighet	Objekt	Yta	Byggår	År utdömd											Summa 2022-2030	
					2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
Byggnad A	Valboskolan	2050	1969	2012						90tkr				73,5tkr	500tkr	12 875 tkr
Byggnad B	Valboskolan	2050	1982	2027	1 750tkr	2 000tkr		3 150tkr		1638tkr	583,5tkr					
Byggnad C/D	Valboskolan	2050	1987	2032				500tkr				210tkr	252tkr			
Byggnad E (idrottshall)	Valboskolan	2050	1995	2041			2050tkr					36tkr	42tkr			
Högsäter skola del1	Högsäter skola	442	1969	2012	1333tkr					500tkr	10tkr	100tkr	63tkr			6 989 tkr
Högsäter skola del2	Högsäter skola	442	1978	2022	1333tkr					500tkr	10tkr	100tkr	63tkr			
Högsäter skola del3	Högsäter skola	442	1995	2041	1333tkr					500tkr	10tkr	100tkr	63tkr			
Högsäter skola idrottshall	Högsäter skola	442	1969	2020						36tkr					935tkr	
Höjdenskolan	Höjdenskolan	1800	1980	2049									294tkr	10tkr		304 tkr
Ödeborgs förskola	Ödeborgs förskola	410	1984	2029	1250tkr			600tkr		42,5tkr						1 893 tkr
Ödeborgs skola del1	Ödeborgs skola	530	1930	1968	758tkr	200tkr		150tkr		43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr		10 138 tkr
Ödeborgs skola del2	Ödeborgs skola	530	1989	2035	758tkr	200tkr		150tkr		43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr		
Ödeborgs skola del3	Ödeborgs skola	530	1997	2044	758tkr	200tkr		150tkr		43tkr	496tkr	84tkr	430tkr	50tkr		
Ödeborgs skola gymnastik	Ödeborgs skola	530	1956	1997			3300tkr					100tkr	105tkr			
Hävestens förskola	Hävestens förskola	781	1989	2035			2060tkr	50tkr		50tkr		650tkr		2610tkr		
Höjdens förskola	Höjdens förskola	981	1977	2021						180tkr					1398tkr	1578 tkr
Stigens förskola	Stigens förskola	200	1981	2026											159tkr	259 tkr
Högsäters förskola del1	Högsäters förskola	475	1981	2026			700tkr	1100tkr					543tkr	500tkr		2843 tkr
Högsäters förskola del2	Högsäters förskola	674	2019	2069												

Totalt över perioden 2022–2030 finns det planerat underhåll för ca 10,3 mkr i byggnader som kräver återinvestering (läs totalrenovering eller ersättning). Totalt underhåll planerat för kommunens skolor och förskolor över perioden 2022–2030 uppgår till ca 42 mkr.

Totala ytan avseende lokaler som uppnår sin tekniska livslängd inom perioden är ca 8142 kvm. Notera dock antaganden som beskrivs ovanför tabellen.

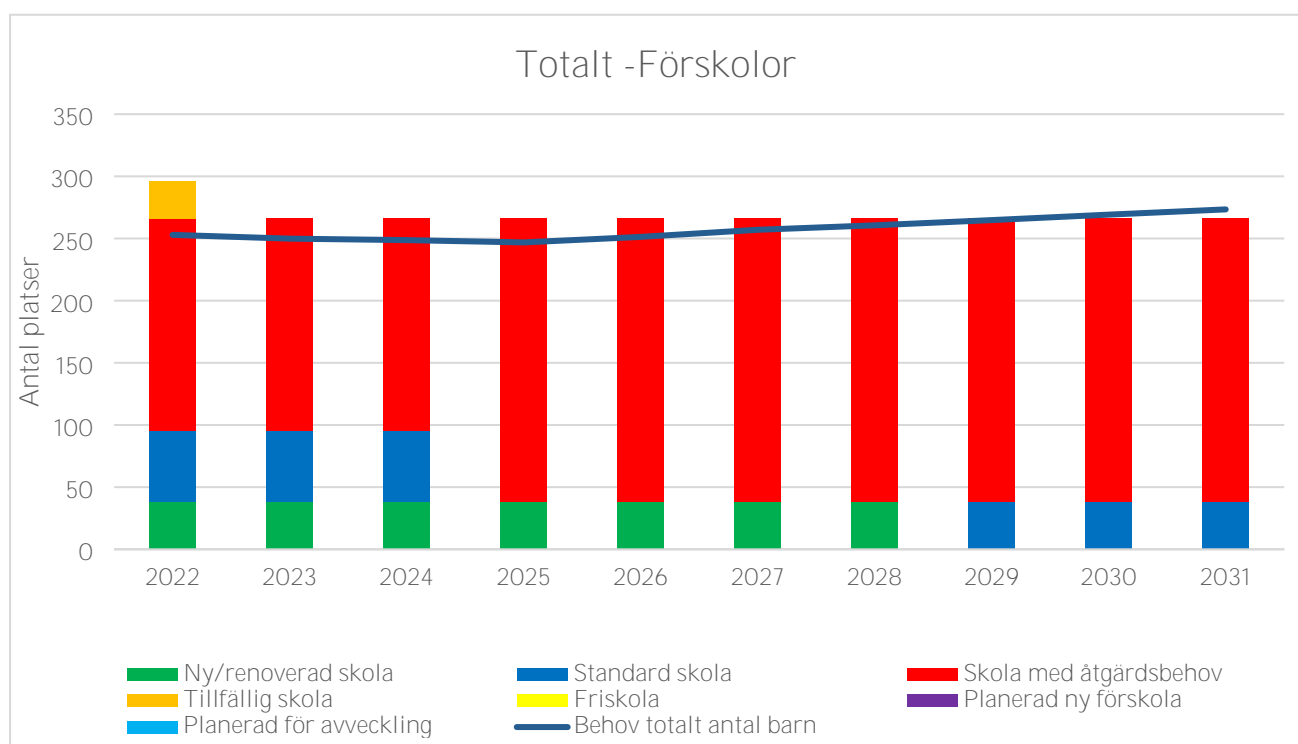
3.2.2.Förskolor

Analysen av förskolorna inkluderar inte kommunens privata förskolor. Dessa har arbetats bort från behovet i prognosen. Likaså har den andel barn som inte skrivs in i någon förskola, exkluderats med samma andel över hela perioden. Notera även att det råder diskrepans mellan prognosen och verkligt utfall gällande placering av barnen. Detta medför att vissa förskolor uppvisar stor över- eller underkapacitet trots att det i dagsläget inte nödvändigtvis är så.

Sammanställning

För kommunens förskolor i helhet kan följande avläsas i grafen nedan:

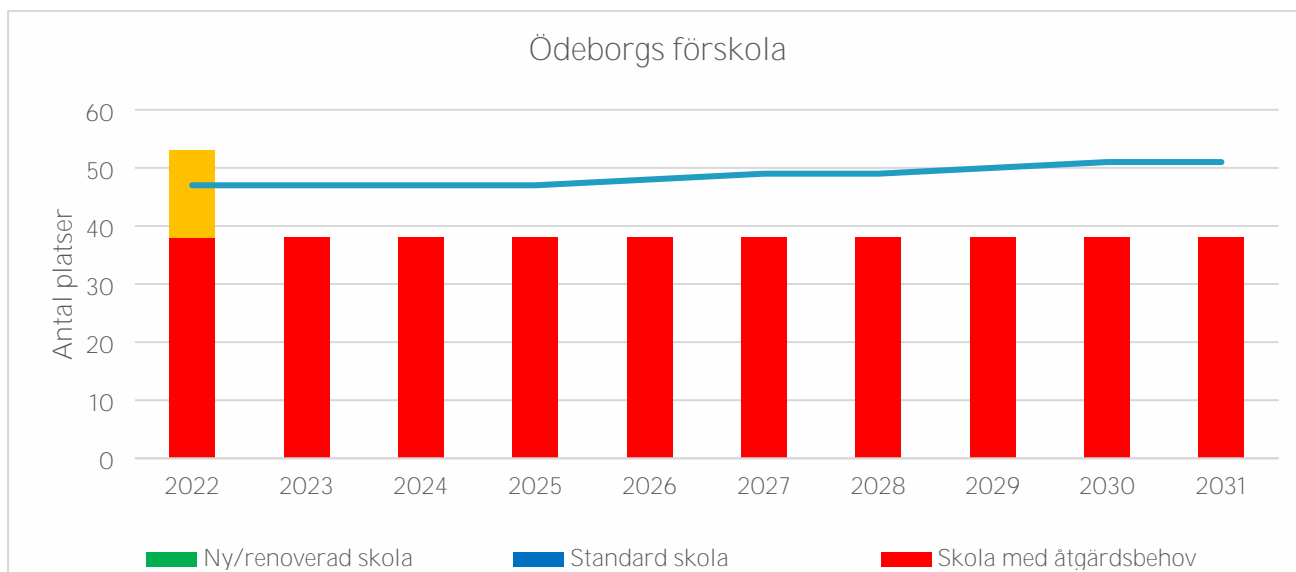
- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter uppvisa en uppgång. Den totala ökningen över perioden motsvarar 12 barn från 2021–2030.
- Det råder en överkapacitet över hela perioden som uppgår i dagsläget till 35 platser och minskar 2030 till 8 platser.
- Lokalbeståndet för kommunens förskolor består i huvudsak av lokaler som klassas som "Standard" och indikerar därmed inga större åtgärdsbehov, från år 2028 övergår Ödeborgs förskola till "Åtgärdsbehov".
- Totalt ca 30 platser finns i moduler, markerat med gul kolumn "Tillfällig skola" 2021.
- Kommunens friskolor har inte analyserats i denna utredning men det återfinns två förskolor som ingår i Gruppen "Friskolor". Det finns ett relativt stort antal barn som inte går i kommunens förskolor men som bor i kommunen. Dessa har antagits gå i friskolorna eller inte alls gå till förskolan.
- Enligt uppgifter från verksamhet finns det inga planerade investeringar eller projekt i förskolorna lokalbestånd exkluderat underhåll.

Ödeborgs förskola

För Ödeborgs förskola kan följande avläsas i grafen nedan:

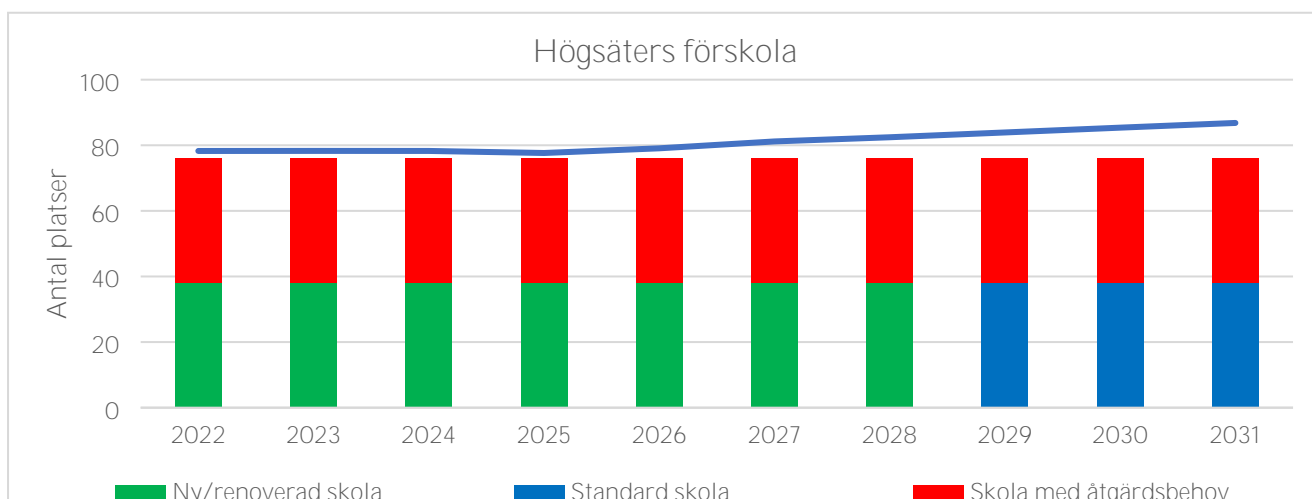
- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter uppvisa en uppgång. Den totala ökningen över perioden motsvarar 4 barn från 2021–2030.
- Det råder en viss överkapacitet i dagsläget som uppgår till 4 platser. Denna överkapacitet försvinner i samband med avvecklingen av modulen vilket resulterar i en underkapacitet om -15 platser 2030.
- Förskolan klassas som "Åtgärdsbehov" vilket indikerar framtida investeringar och underhåll. Förskolan har även omfattande eftersatt underhåll som presenteras under kapitel 3.1.
- Förskolan har en modul som tillför en kapacitet om ca 15 platser (markerad med gul färg i grafen) och som är uppsagd till sommaren 2022. Detta medför en underkapacitet om ca 9 platser inför 2023.

Högsätters förskola

För Högsätters förskola kan följande avläsas i grafen nedan:

- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter uppvisa en uppgång. Den totala ökningen över perioden motsvarar 15 barn från 2021–2030.
- Högsätters förskola uppvisar ett ökande behov över perioden. Redan 2022 kommer det att saknas två platser i förskolan och detta prognosticeras att öka till ett behov om ytterligare 11 platser fram till 2031.
 - Detta innebär att Högsätterskolan eventuellt behöver utökas redan under 2022. Detta beror dock på verkligt utfall av befolkningsprognosen samt vilken förskola barnen bli placerade på. Därför är hela kommunens kapacitet viktig att beakta innan beslut om investering tas.
- Förskolan består av två delar. Den äldre delen klassas som "Åtgärdsbehov" då den är gammal och har eftersatt underhåll. Den nya delen byggdes 2019 och klassas som "Ny/renoverad" i 10 år alltså till 2029 för att därefter klassas som "Standard".

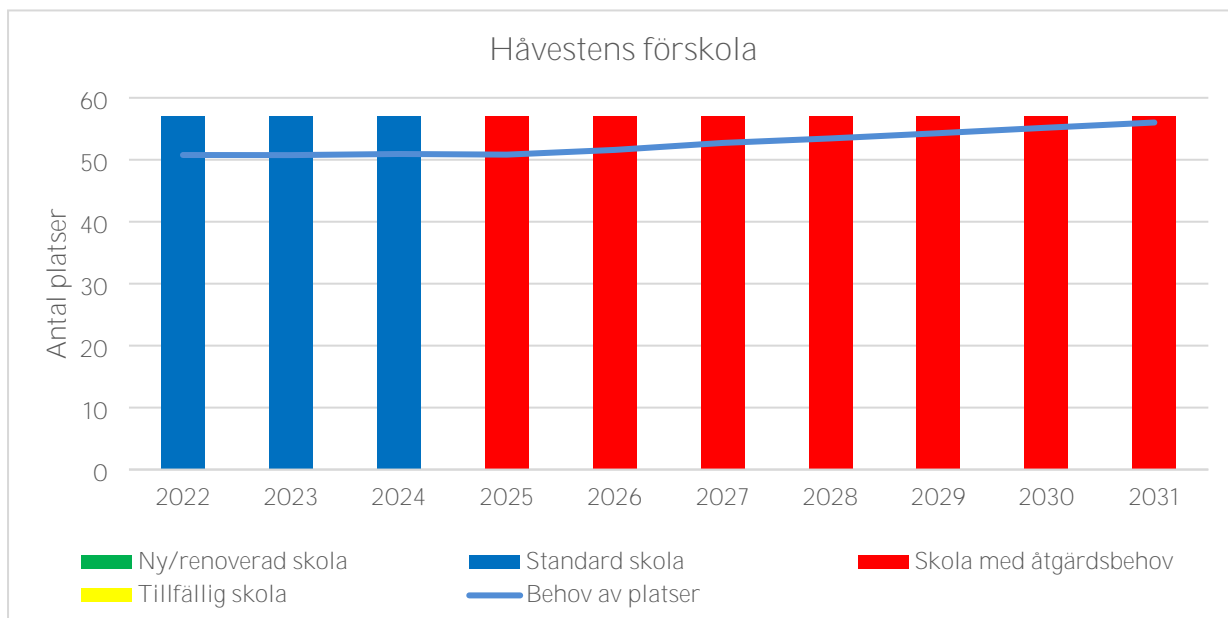

Håvestens förskola

För Håvestens förskola kan följande avläsas i grafen nedan:

- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter uppvisa en uppgång. Den totala ökningen över perioden motsvarar 3 barn från 2021–2030.

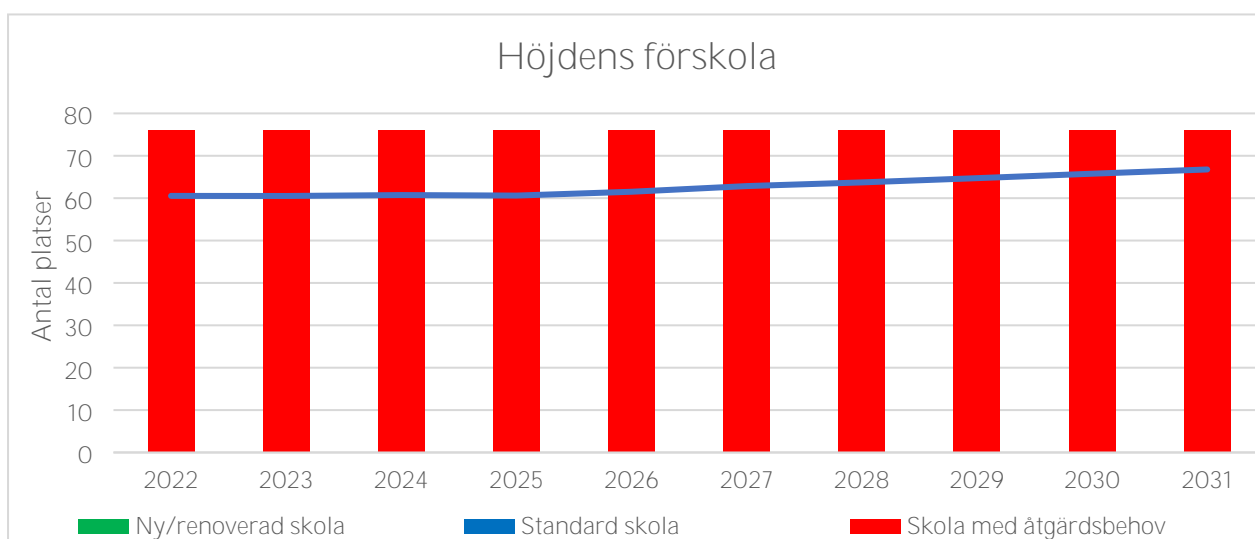
- Det råder en viss överkapacitet över hela perioden som uppgår i dagsläget till 4 platser och minskar 2030 till 1 platser.
- Förskolan klassas som "Standard" i dagsläget men redan 2025 kategoriseras den som "Åtgärdsbehov". I underhållsplanen kan även ett eftersatt underhåll identifieras motsvarande 2,9m kr över fem år.

Höjdens förskola

För Höjdens förskola kan följande avläsas i grafen nedan:

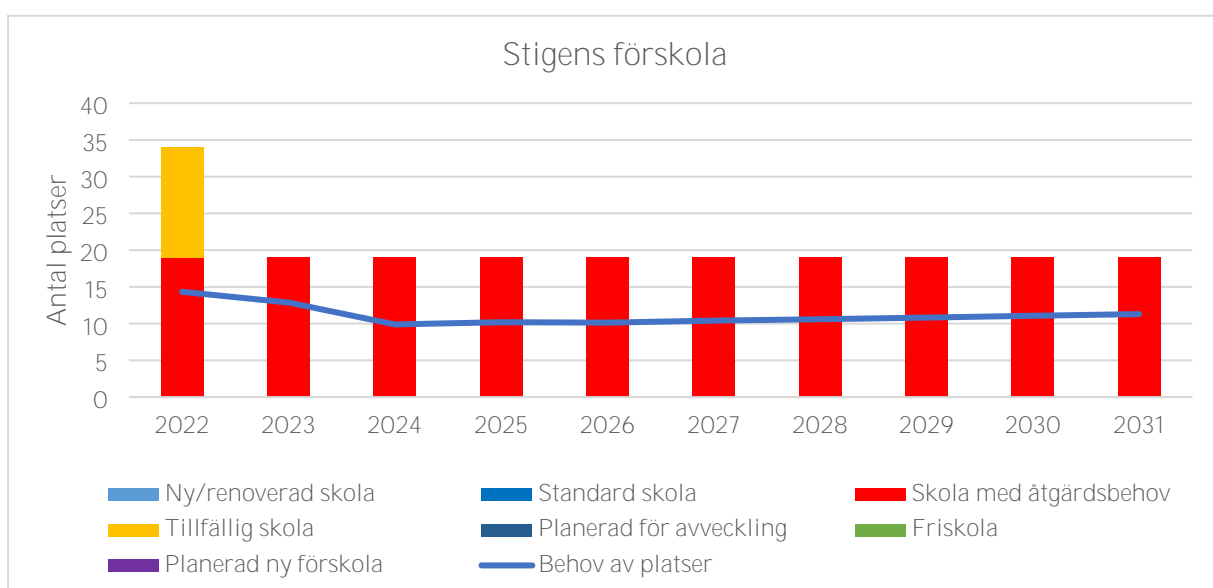
- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter uppvisa en uppgång. Den totala ökningen över perioden motsvarar 3 barn från 2021–2030.
- Det råder en viss överkapacitet över hela perioden som uppgår i dagsläget till 13 platser och minskar 2030 till 9 platser.
- Förskolan klassas som "Åtgärdsbehov" och indikerar därmed omfattande investeringsbehov under kommande år. Från underhållsplanen kan ett högt eftersatt underhåll avläsas och höga kostnader för underhåll.

Stigens förskola

För Stigens förskola kan följande avläsas i grafen nedan:

- Behovet över perioden (horisontella linjen) uppvisar en nedgång i närtid under perioden för att därefter stabiliseras över perioden. Den totala minskningen uppgår till 2 barn över perioden.
- Det råder en överkapacitet över hela perioden som uppgår i dagsläget till 10 platser och minskar 2030 till 8 platser.
 - Här bör det dock noteras att i dagsläget har förskolan fler barn än vad som prognosticeras. Detta beror på en diskrepans mellan prognosen och verkligt utfall vilket innebär att den stora överkapaciteten inte nödvändigtvis motsvarar verkligheten.
- Förskolan klassas som "Åtgärdsbehov" och indikerar därmed omfattande investeringsbehov under kommande år. Från underhållsplanen kan ett högt eftersatt underhåll avläsas och höga kostnader för underhåll.
- Skolan har en modul som tillför ca 15 platser i kapacitet som är planerad för avveckling sommaren 2022.

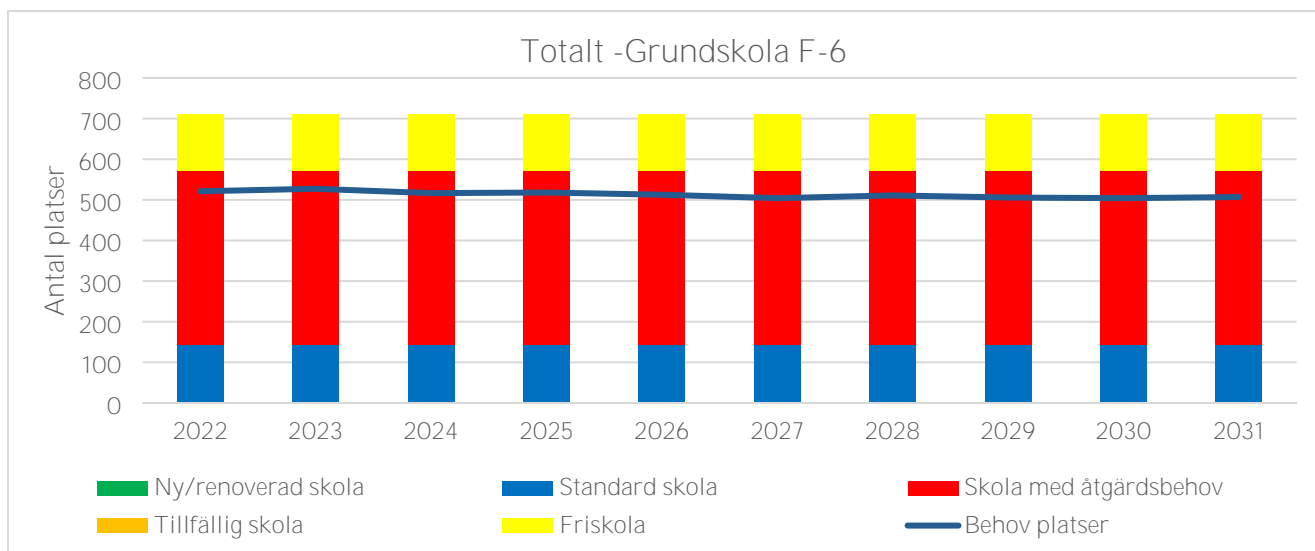
3.2.3. Grundskolor

I denna analys har även friskolorna F-6 inkluderats. Dessa har antagits dela upptagningsområde med den kommunala skola som har samma upptagningsområde. Dessa är markerade med gul färg. Kapaciteten för dessa skolor har antagits till 10 elever per årskurs.

Sammanställning

För kommunens grundskolor F-6 som helhet kan följande avläsas i grafen nedan:

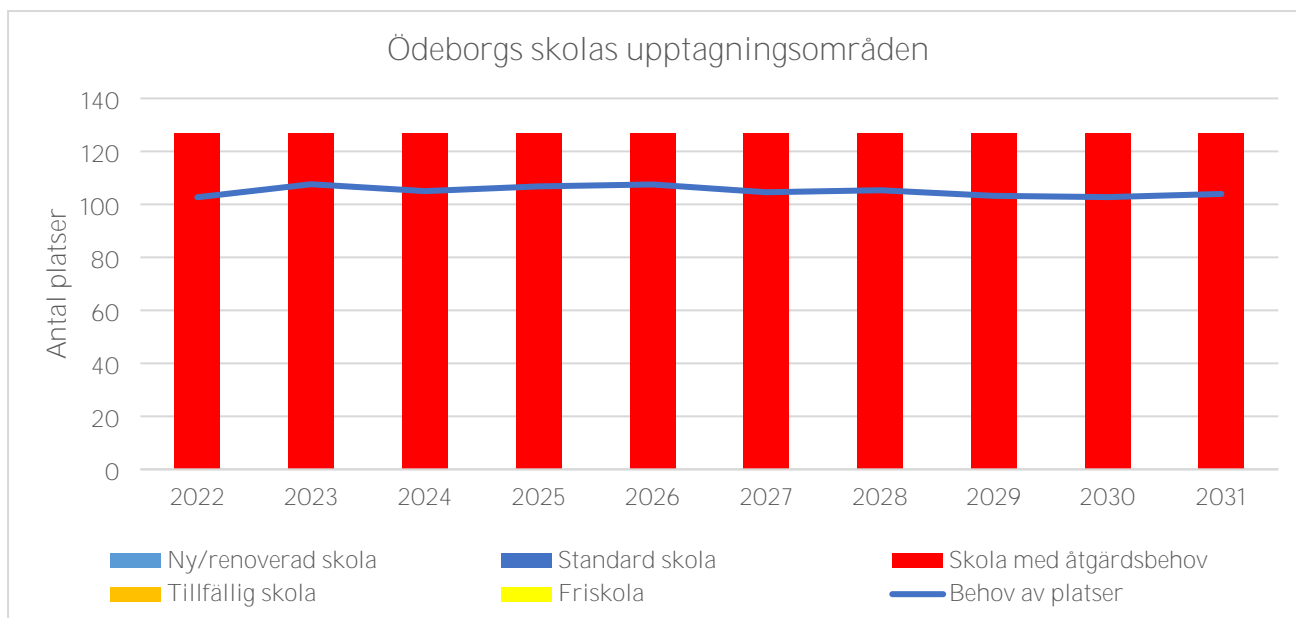
- Kommunens grundskolor F-6 uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår mellan 191–205 platser över perioden 2021–2030.
- Befolkningsprognosen uppvisar en viss minskning av behovet. Behovet år 2021 uppgår till 521 för att minska till 507, år 2030.
- Kommunens bestånd av grundskolor F-6 består till stor del av skolor klassade som "Skolor med åtgärdsbehov". Detta indikerar ett omfattande reinvesteringsbehov kommande tid. För mer information se kapitel 3.1.
- Kommunen har inga moduler eller planerade projekt enligt verksamheten.

Ödeborgs skola

För Ödeborgs skola kan följande avläsas i grafen nedan:

- Skolan uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår till 24 år 2021 och minskar till 23 år 2030.
- Totala behovet av platser ökar över perioden. 2021 finns ett behov om 102 som minskar till 100 platser 2030.
- Grundskolan som helhet kategoriseras som "Skola med Åtgärdsbehov" vilket indikerar omfattande kommande reinvesteringsbehov.

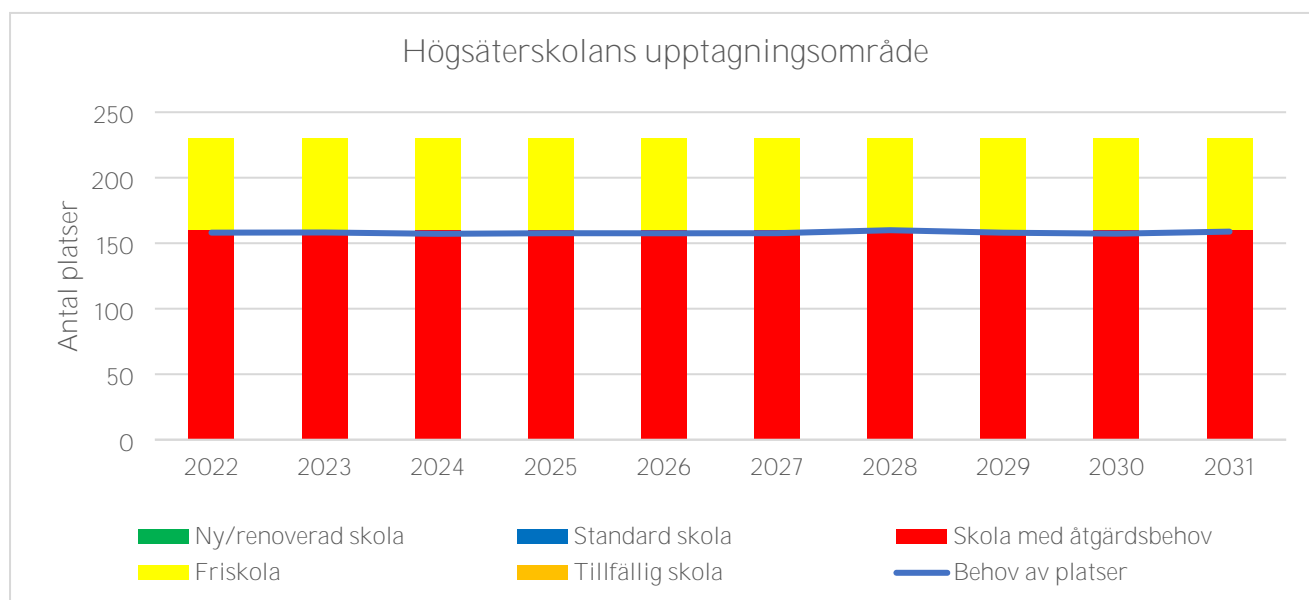

Högsätters skola

För Högsätters skola kan följande avläsas i grafen nedan:

- Området uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår till 72, år 2021 och minskar till 71, år 2030.

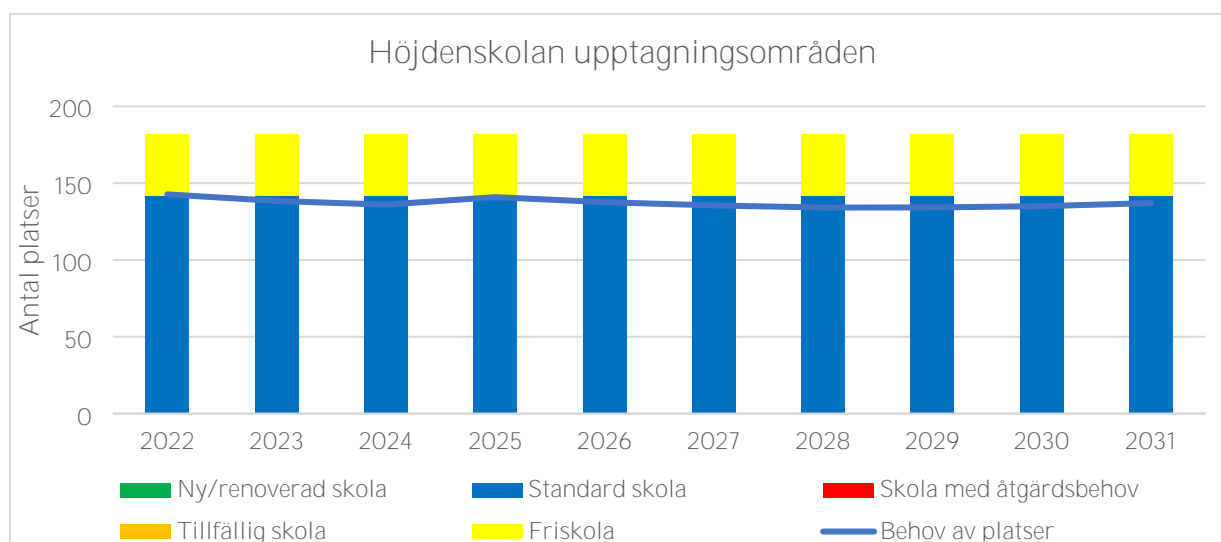
- För kommunens skola råder dock en balans mellan kapacitet och behov över hela perioden. Detta upptagningsområde tar upp elever från stora delar av glesbygden vilket medför ett relativt stort tryck i prognosen.
- Totala behovet av platser ökar över perioden. 2021 finns ett behov om 158 som ökar till 159 platser 2030.
- Högsätterskolan som helhet kategoriseras som "Skola med åtgärdsbehov" vilket indikerar ett omfattande reinvesteringsbehov kommande tid.

Höjdenskolan

För Höjdenskolan kan följande avläsas i grafen nedan:

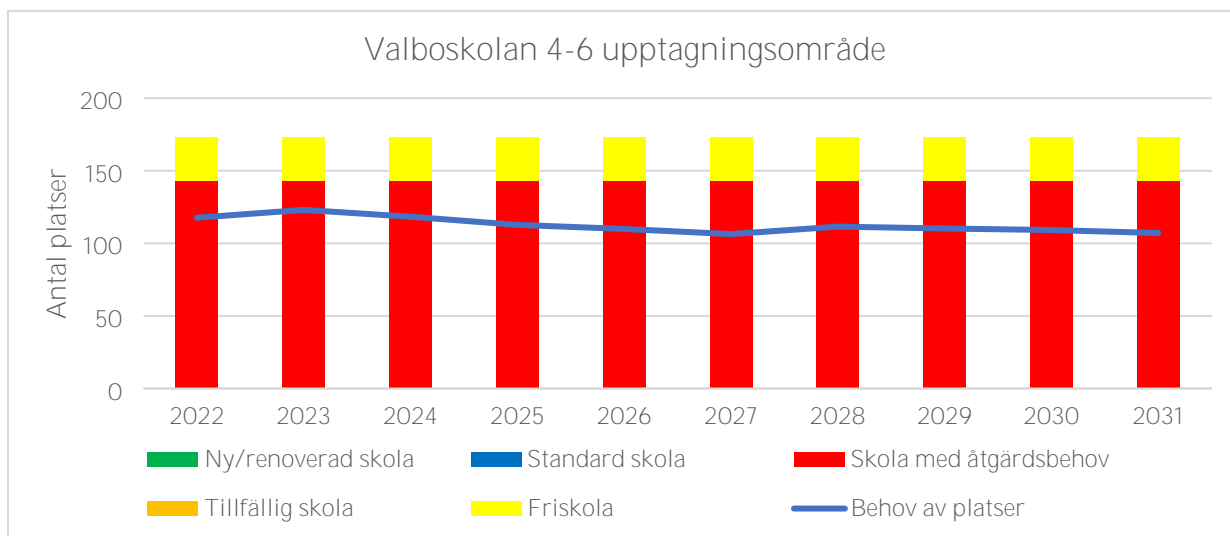
- Området uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår till 39, år 2021 och ökar till 45 år, 2030.
- Totala behovet av platser minskar över perioden. 2021 finns ett behov om 143 som minskar till 137 platser 2030.
- Grundskolan som helhet kategoriseras som "Standard" och indikerar inga större åtgärdsbehov. Skolan har nyligen genomgått en omfattande renovering.

Valboskolan 4–6

För Valboskolans 4–6 kan följande avläsas i grafen nedan:

- Valboskolan 4–6 uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår till 55 år 2021 och ökar till 66 år 2030.
- Totala behovet av platser minskar över perioden. 2021 finns ett behov om 118 som minskar till 107 platser 2030.
- Grundskolan som helhet kategoriseras som “Skola med åtgärdsbehov” vilket indikerar ett omfattande reinvesteringsbehov kommande tid.

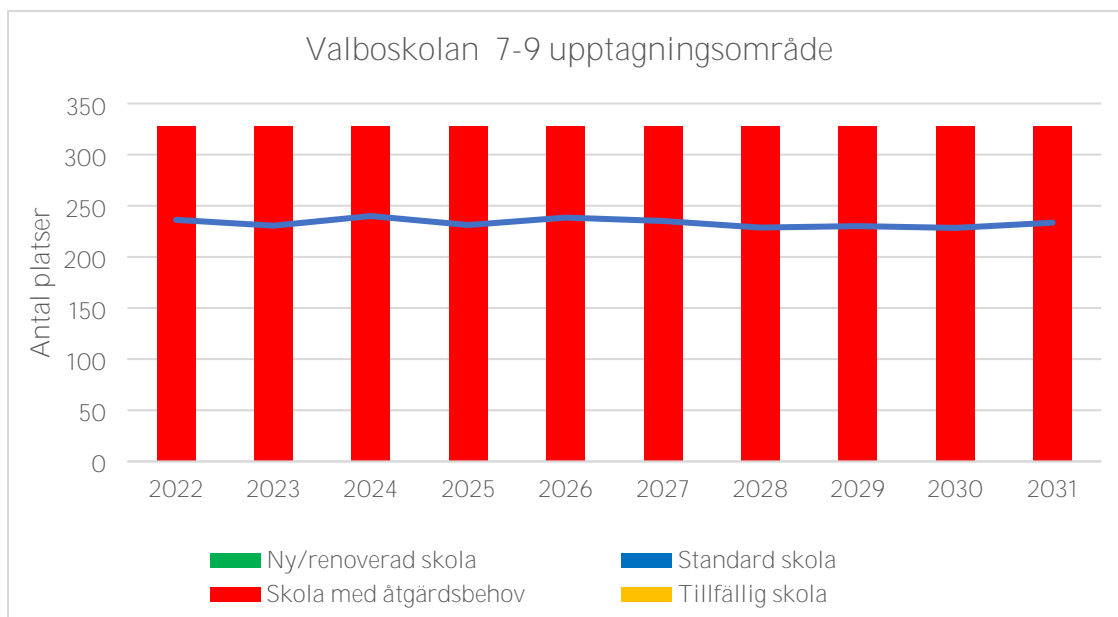

Valboskolan 7–9

Valboskolan 7–9 är kommunens enda högstadieskola.

För Valboskolans 7–9 kan följande avläsas i grafen nedan:

- Valboskolan 7–9 uppvisar en tydlig överkapacitet över hela perioden. Överkapaciteten uppgår till 92 år 2021 och ökar till 95 år 2030.
- Totala behovet av platser ökar över perioden. 2021 finns ett behov om 236 som minskar till 233 platser 2030.
- Grundskolan som helhet kategoriseras som “Skola med åtgärdsbehov” vilket indikerar ett omfattande reinvesteringsbehov kommande tid.

3.3. Socialförvaltningen

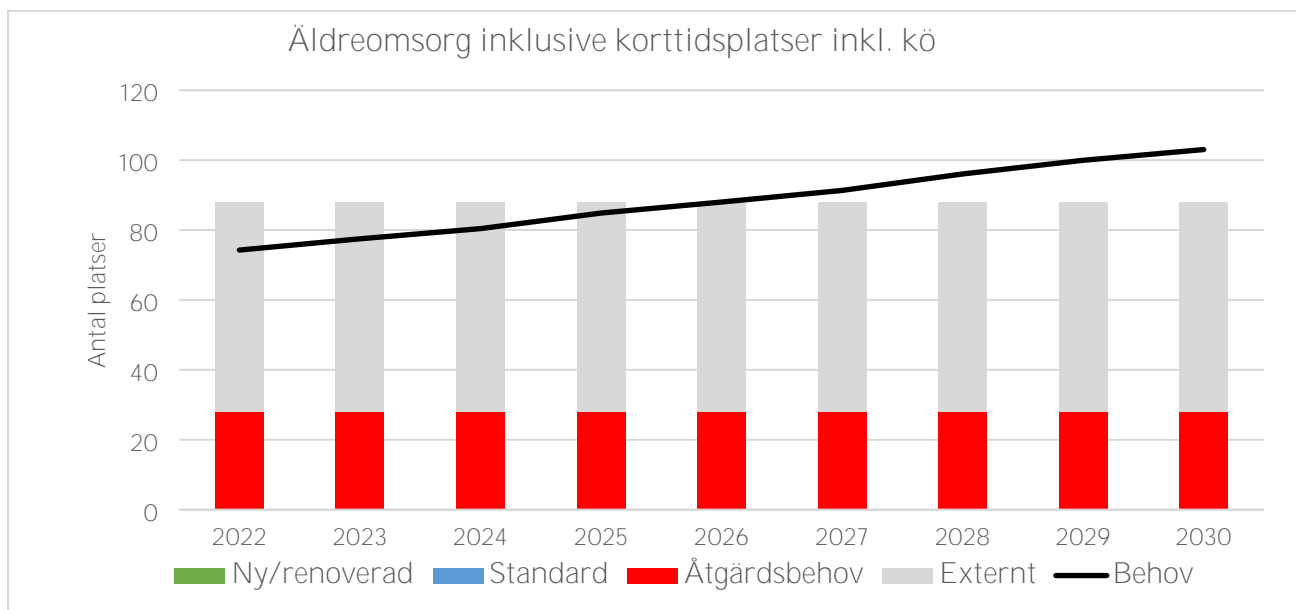
3.3.1. Äldreomsorg

Analysen har utförts med samma metod som beskrivs under 2.1.1. Notera dock att informationen är baserad på byggår och senast utförda renovering. Renoveringar som är utförda kan dock inte bedömas i omfattning på grund av bristande detaljnivå i underlagen. Därför finns det stor osäkerhet kring den faktiska statusen. De "Externa (grå)" kolumnerna visar kapacitet från de boenden som återfinns i det kommunala bolaget. I dessa saknas en bedömning om skick.

Lillågården har stora kommande underhållsbehov som uppgår till ca 8 mkr. Dessa åtgärder hjälper lokalerna att behålla sitt skick och sin funktionalitet.

För kommunens äldreomsorg kan följande avläsas i grafen nedan:

- Behovet ökar över hela perioden och uppgår till 103 platser 2030. Detta innebär en ökning med 29 platser från dagens nivåer.
- I dagsläget finns en viss överkapacitet i kommunens bestånd av särskilda boenden för äldre. År 2021 uppgår överkapaciteten till 14 platser och minskar över perioden till ett underskott om 15 platser. Detta innebär ett tydligt framtida behov av fler platser.
- Hela beståndet kategoriseras i denna graf som "Åtgärdsbehov" vilket indikerar omfattande kommande behov av åtgärder.
- Analysen har inte räknat med boende i Trygghetsboenden i vare sig kapaciteten eller i behovet.

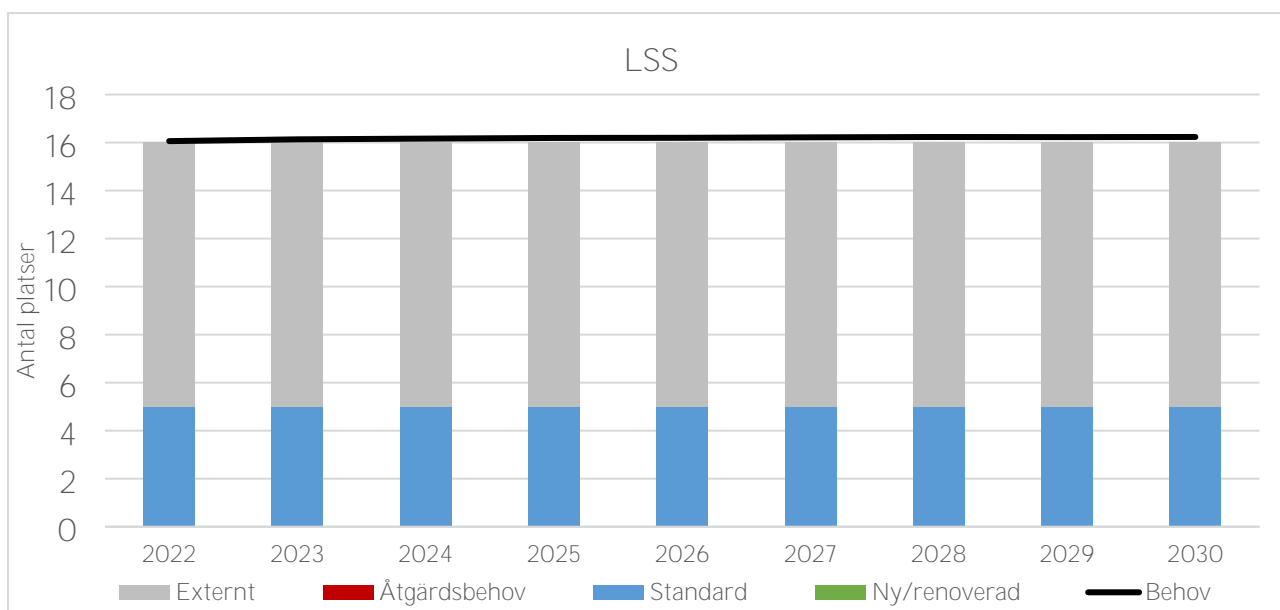

3.3.2.LSS

Analysen har utförts med samma metod som beskrivs under 2.1.1. Notera dock att informationen är baserad på byggår och senast utförda renovering. Renoveringar som är utförda kan dock inte bedömas i omfattning på grund av bristande detaljnivå i underlagen. Därför finns det stor osäkerhet kring den faktiska statusen. De "Externa (grå)" kolumnerna visar kapacitet från de boenden som återfinns i det kommunala bolaget. I dessa saknas en bedömning om skick.

För kommunens boenden inom LSS (Grupp- och serviceboende) kan följande avläsas i grafen nedan:

- Behovet är baserat på nuvarande antal boende och därefter beräknat med antagande om samma procentuella fördelning. Det innebär i praktiken ingen markant ökning, med avrundande beräkning blir det 1 extra plats i behov. Här ska dock stor hänsyn tas till individuella behov som kan uppstå oberoende av befolkningsprognosen. Därmed bör behovslinjen i detta fall endast ses som generellt vägledande.
- Den största delen av beståndet består av inhyrda boenden, markerat med grått. Dessa tillhör det kommunala bostadsbolaget.
- Soläng har inga större underhållsåtgärder planerade i underhållsplanen.

3.4. Kultur- och fritidsförvaltningen

3.4.1. Kultur

- För biblioteket så har enligt tabell nedan, antalet fysiska besök minskat. Från 2019 till 2020 så minskade antalet med 36 %. Trenden för 2021 är fortsatt vikande. Även för utlåning fysiska medier är trenden nedåtgående (se tabell nedan). Däremot har antalet e-media ökat vilket tyder på att biblioteket används på ett annat sätt än tidigare.
- Notera dock att på grund av pandemin kan beteende monster uppvisa trender som är av tillfällig art. Därför bör statistiken för 2020 och 2021 analyseras varsamt utan hårt konkluderande slutsatser.

Fysiska besök	Antal	Per inv.	Riket
2017	52 886 st		6.3
2018	42 864 st		6.2
2019	50 434 st		6.0
2020	32 364 st	4.9	4.0
2021 tom augusti:	15 619 st	x	x

Utlån, fysiska medier	Antal	Per inv.	Riket
2017	37 446 st		
2018	33 021 st		
2019	30 172 st	4.5	5.5
2020	25 939 st	3.9	5.0
2021 tom augusti:	14 652* st	ingen uppgift	ingen uppgift

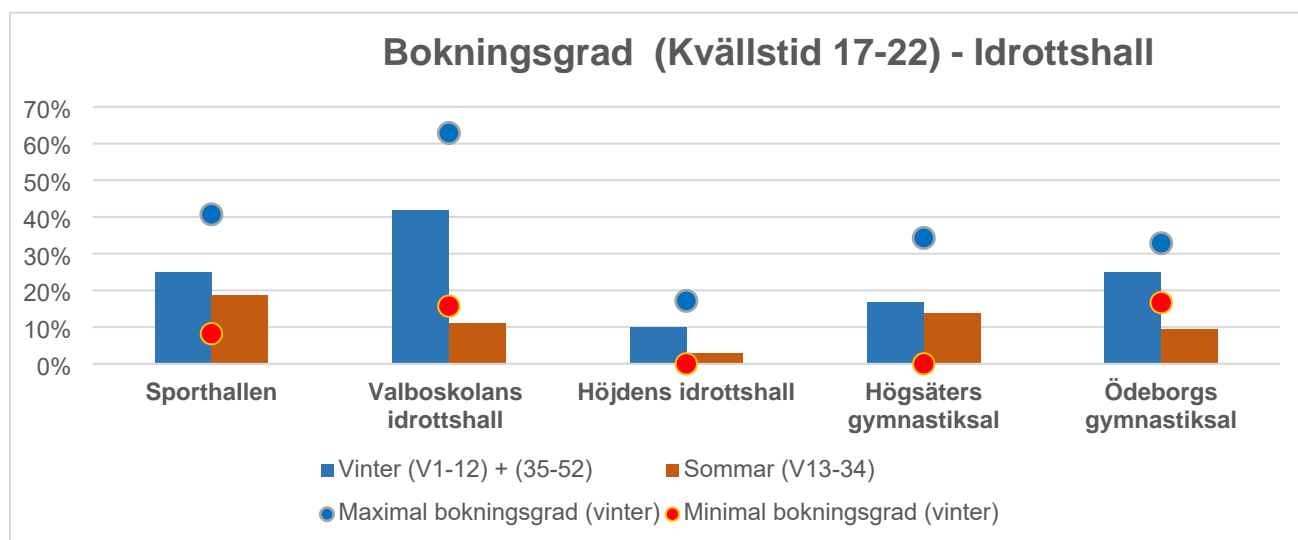
Utlån, e-medier	Antal	Per inv.	Riket
2020	429 st		ingen uppgift
2021 tom augusti:	722 st		ingen uppgift

I och med indikationer på förändrade användarbeteenden (minskad utlåning fysisk media, färre fysiska besök, ökad utlåning digital media) bör biblioteket utredas för eventuella anpassningar inför framtiden. Detta kan med fördel utföras tillsammans med en övergripande utredning av centrumhuset och dess nyttjande då centrumhuset har en relativt hög hyra.

3.4.2.Fritid

Bokning- och nyttjandegrad

Grafen nedan visar kommunens sporthall- och idrottshallars genomsnittliga bokningsgrad 2019. Då 2020 var ett speciellt år har statistik från 2019 valts för analys,

- Samtliga ingående sport- och idrottshallar uppvisar låg bokningsgrad kvällstid. Valboskolans idrottshall är den hall som har högst bokningsgrad och uppvisar en genomsnittlig bokningsgrad om 42%. Hallen har även den enskilt mest bokade veckan (blå punkten) med en bokningsgrad på 63%.
- Lägst bokningsgrad uppvisar Höjdens idrottshall med en genomsnittlig bokningsgrad på ca 10% per vecka.
- Generellt sett har kommunens sport- och idrottshallar låg bokningsgrad kvällstid.
- I underlagen har sporthallen en högre tillgänglig tid, 140 h tillgänglig tid jämfört med 35 för övriga hallar. Detta medför att sporthallen har flest bokade timmar men på grund av den höga tillgängligheten, låg bokningsgrad. I underlagen framgår inte hur många separata hallar sporthallen består av vilket kan påverka statistiken.

Utifrån den kapacitetsutredning som presenteras under kapitel 2 kan följande nyttjande utläsas för dagtid 08-17.00:

	Kapacitet	Nyttjare	Nyttjandegrad	Kommentar
--	-----------	----------	---------------	-----------

Höjdens idrottshall	101	482	21%	Hallen uppvisar en tydlig överkapacitet.
Ödeborgs skola gymnastiksal	92	844 (422)	11% (22%)	Av rektor anges att 50% av idrottsundervisning bedrivs i gymnastiksalen. Därav hög kapacitet. Kapaciteten vid full undervisning i hall ger en kapacitet om 422 och 22% nyttjandegrad.
Valboskolans idrottshall, delbar	500	310	62%	Hallen är delbar och används av flera skolor. Detta innebär ett högt tryck på hallen baserat på nuvarande timplan vilket även gör att kapaciteten blir relativt låg trots sin storlek. Här räknas att all undervisning sker i idrottshallen.
Högsäter gymnastiksal	82	776 (388)	11% (22%)	Hallen uppvisar en tydlig överkapacitet. Rektor angav även här att endast 50% av undervisningstid spenderas i gymnastiksal vilket ger en hög kapacitet. Siffror inom parentes anger kapacitet och nyttjande om all undervisningstid i idrott spenderades i gymnastiksal.

- Generellt är nyttjandet lågt. Endast Valboskolans har en relativt hög nyttjandegrad. Notera att Valboskolans idrottshall sticker ut även kvällstid med högst nyttjande.
- Övriga hallar uppvisar lågt nyttjande både kväll- och dagtid vilket indikerar en överkapacitet i kommunens idrottshallar.

Teknisk status

Flera av hallarna har omfattande åtgärdsbehov.

	Nuvarande status	Kostnad underhåll (från underhållsplan)	Planerade åtgärder (från underhållsplan)	Övriga åtgärdsbehov	Prioritering
Höjdens idrottshall	(Renoverad)	0 kr	Inga noterade.	Om gymnastiksalen har renoverats kan inga tillkommande åtgärder identifieras.	Låg
Ödeborgs skola gymnastiksal	Åtgärdsbehov	3,7 mkr	Byta av ventilation och radiatorer samt renovering ytskikt i duschrum och lärarrum	Tidigare utförda renoveringar i fasad, tak och vissa ytskikt indikerar vissa renoveringar. Dessa renoveringar har dock inte registrerats efter 2011 vilket antyder att det är mindre åtgärder. Med tanke på åldern (byggår 1956) bör en totalrenovering vara nära tillhands.	Hög
Valboskolans idrottshall, delbar	Åtgärdsbehov	3,85 mkr	Byte av yttertak, invändig renovering, yttertak lågdel, ventilation, ytskikt invändiga	Det framgår inte att några åtgärder har utförts sedan 2011 åren. Det underhåll som finns planerat kan inte antas täcka hela åtgärdsbehovet då det är relativt begränsade i omfattning. Hela skolan närmar sig 40 års ålder vilket innebär en risk för ett behov om totalrenovering.	Medel
Högsäter gymnastiksal	Renoverad	0 kr	Inga noterade.	Skolan är nyligen renoverad enligt underlag från kommunen. Summa för renoveringen uppgår till 2,2 mkr.	Låg
Sporthallen	-	0 kr	Omläggning av tak (från intervju, framgår inte i underhållsplan)	Från intervjuer framgår det att inga större renoveringar har utförts senaste åren. Detta indikerar ett kommande åtgärdsbehov utan att detta har planerats i underhållsplanen. Här krävs utredning för att identifiera det verkliga behovet.	Medel

Prioriteringar

Tabellen nedan är en sammanfattning av den tekniska statusbedömningen, nyttjandet (bokningsgrad) och ändamålsenligheten. Lägst poäng antyder prioritering för åtgärder. Notera att statusbedömningen i de flesta fall sammanfaller med tillhörande skola vilket kan ge viss missvisande information. Norem bedömer dock att det ändå ger en god indikation då de flesta gymnastikhallar är integrerade i skolans lokaler. Ändamålsenligheten har satts till 2 på samtliga gymnastiksalen som är integrerade i skolornas lokaler då de inte är fullstora.

	Nyttjande	Teknisk status (Låg = 1,	Ändamålsenlighet	Total poäng (Lägst ska prioriteras)	Rekommenderad inriktning
--	-----------	--------------------------	------------------	-------------------------------------	--------------------------

		medel = 2, hög =3)			
Ödeborgs skola gymnastiksal	1	1	1	3	Utreda långsiktig plan
Högsäter gymnastiksal	1	2	1	4	Utreda alternativ för ökat nyttjande
Höjdens idrottshall	1	3	1	5	Utreda alternativ för ökat nyttjande
Sporthallen	2	2	3	7	Utreda alternativ för ökat nyttjande och identifiera kommande investeringsbehov
Valboskolans idrottshall,	2	2	3	7	Utreda alternativ för ökat nyttjande och identifiera kommande investeringsbehov

I och med Ödeborgs gymnastiksalens höga åtgärdsbehov och låga nyttjande bör denna prioriteras för utredning av framtida vägval. Därefter bör en översyn av Högsäterns gymnastiksal göras, i syfte att se över nyttjande och underhåll.

3.5.Förvaltningslokaler

3.5.1.Nyckeltal

Tabellen nedan visar en överblick över relevanta nyckeltal.

Objekt	Kvm/ anställd	Ventilation i kontors- rum per anställd	Kr/kvm	Kr/ Arbetsplats
Centrumhuset	48,9	1,1	1163	56929
Kommunhuset	37	3,7	770	28000
Kyrskolan	123	1	900	147667
Nyckeltal	25	1	1050	16750 - 26375

Kvm/anställd – Anger den totala ytan på kontoret fördelad över antalet anställda med fast arbetsplats på kontoret. Detta nyckeltal är det mest grundläggande nyckeltalet att analysera då det ger en viss idé om hur väl anpassad ytan är till dimensionen på verksamheten.

Samtliga lokaler ligger långt över nyckeltalet. Kommunhuset är lägst men även det relativt högt i jämförelse med riktvärden från REPAB. Centrumhuset har väldigt stora ytor och det behöver analyseras om verksamheten har ett behov av så stora ytor med den mängden personal som arbetar där. Kyrskolan har ett extremt stort antal kvadratmeteryta mot hur många som arbetar där. Tillsammans med andra förutsättningar, som hur verksamhetsanpassad lokalen är för kontorsverksamhet samt dess tekniska status, bör lokalen ses över om fler kan flytta in eller om lokalen bör avvecklas alternativt göra plats för annan verksamhet.

Ventilation i kontorsrum per anställd – Detta värde anger det antal personer som ventilationen tillåter i genomsnitt per kontorsrum. En siffra på minst 1 bör alltid uppnås då värden under detta indikerar en ventilation som inte är anpassad överhuvudtaget för personer att vistas i en längre tid.

Ventilationen är i genomsnitt god nog i kontoren att minst 1 person kan vistas i dom.

Kr/KVM – Denna kolumn anger lokalens kostnad per kvadratmeter. Detta är det mest grundläggande nyckeltalet för att bedöma om kostnaden för lokalen är lämplig i jämförelse med den generella kontorsmarknaden i kommunen. Skatteverkets angivna genomsnittshyra för Färgelanda kommun uppgår till 1050 kr/kvm.

Centrumhusets hyreskostnader per kvadratmeter är något över genomsnittet för centrala Färgelanda medan Kyrskolan ligger något under genomsnittet. Kommunhuset ligger en bra bit under genomsnittet.

KR/Arbetsplats – Detta nyckeltal används främst för att se kostnadseffektiviteten ur verksamhetens perspektiv. Riktvärdet är omräknat från REPABS nyckeltal.

Riktvärdet för typfastighet 3 som gäller för Centrumhuset och Kyrskolan är 26375kr/arbetsplats. Centrumhuset ligger en bra bit över riktvärdet med en kostnad om 56929kr per arbetsplats. För Kyrskolan är den dock ännu högre då kostnaden uppgår till hela 110750kr per arbetsplats. Detta beror troligtvis på den stora ytan som hyrs och att det enbart är 3 personer som arbetar där. För Kommunhuset blir kostnaden 28000kr per arbetsplats medan riktvärdet är 16750kr per arbetsplats.

3.5.2.Ersättning Furåsen

Lokalen för IFO- verksamheten och LSS dagliga verksamhet är uppsagd till årsskiftet och kräver ersättningslokaler till årsskiftet 2021–2022. I detta kapitel kommer lokalbehoven för IFO och LSS daglig verksamhet att testas mot de övriga förvaltningslokalerna.

Individ- och familjeomsorg

Lokalbehoven för IFO enligt nedan:

LOKALBEHOV IFO	Antal	Centrumhuset	Kommunhuset	Kyrkskolan
Initial inriktning		Förslagsvis analyseras detta utifrån potential att placera i den "övre biblioteksytan"	Översyn utifrån placering i Källarplan alternativt insprängd med övriga verksamheter.	Placering i flyglarna samt i "Annexet (den sammankopplade byggnaden)"
Trevligt Väntrum och reception (möjlighet till pc och utskrift för enskilda individer/klienter vid inlämning ansökan, digitalt svar SKR brukarenkäter)	1	Gemensamt i huset.	Gemensamt i huset.	Goda förutsättningar att tillskapa en reception i det stora "mötesrummet" mellan flyglarna.
Myndighetsdelen kontor	17	Finns ej utrymme utan ombyggnation av biblioteket. Med ombyggnation av biblioteket skulle detta kunna tillskapas. Övre ytan är 170 kvm vilket innebär att 17 kontor om ca 8kvm skulle kunna tillskapas. Notera dock att detta innebär gemensam reception/entré med övriga i byggnaden.	Med LSS daglig verksamhet inflyttad blir det svårt med plats för IFO.	De två flyglarna kan antagligen byggas om till 17 arbetsplatser. (I128 och I119 kan omvandlas till landskap ev. cellkontor). Ytorna är totalt ca 76 kvm vilket medför ca 7 cellkontor. Närliggande "samtalsrum (I126 och I135) medför ytterligare ca 100 kvm vilket medger ytterligare ca 10 kontor.
Konferensrum professionella parter	1	Finns gemensamt i lokalen.	Finns gemensamt i lokalen.	Det stora mötesrummet kan delas för, reception och konferensrum vilket medför att lokalen har ett större konferensrum direkt i anslutning till reception.

Besöksrum för klientbesök (2 större rum, 2 mindre besöksrum)	4	Eventuellt byggas till i samband med ombyggnad av biblioteksdelen.	Finns eventuellt gemensamt...	Utöver ombyggnation för 14 kontorsrum, kvarstår ca fyra rum som kan nyttjas som antingen mötesrum eller ytterligare kontorsplatser. (I125, I121, I134)
Personalrum/kök för 20 medarbetare	1	Finns gemensamt	Finns gemensamt	Finns i byggnaden, gemensamt med omsorg
Öppenvårdsenheten kontor	3	Kan göras i samband med ombyggnation av biblioteket	Svårt att hitta dessa utrymmen, förutsatt att LSS flyttar in	Kan tillskapas i "Annexet"
Mötesrum för behandling (2 större utrymme/rum samt ett mindre för familjerådgivning)	3	Behöver tillskapas	Svårt att hitta dessa utrymmen...se ovan.	Kan tillskapas i "Annexet" (EX lokal 109 och närliggande)
Väntrum, med anslutande toalett (provtagning/test beroende/missbruk)	1	Behöver tillskapas i samband med ombyggnation av biblioteksytan	Behöver eventuellt tillskapas.	Kan tillskapas i "Annexet", EX "Kapprum I102"
toaletter dels till personal men även till besökare (förutom provtagningstoalett)	3	Finns i lokalen	Finns i lokalen	Finns i lokalen
Initial inriktning		OMFATTANDE BEHOV AV OMBYGGNATION MED OSÄKERHET KIRNG LÄMPLIGHET. Kräver omfattande ombyggnation och minskad yta för biblioteket. Lokalen skulle även vara insprängd i byggnaden omringad av övriga verksamheter.	YTAN ÄR FÖR LITEN ÄVEN MED STÖRRE OMBYGGNATIONER KAN DET BLI SVÅRT ATT FÅ PLATS. I och med LSS daglig verksamhet som flyttas in blir det svårt att få plats med båda verksamheterna i kommunhuset. Källarplanen som föreslås för LSS är inte anpassad för IFO då den saknar tillräckligt med kontor etc...	MÖJLIGT ATT UTFÖRA DOCK KRÄVS ANTAGLIGEN OMBYGGNATION. Lokalen kräver antagligen ganska omfattande åtgärder och ombyggnationer för att tillskapa rätt förutsättningar men initialt ser det ut att vara görbart.

Kyrkskolans förutsättningar

- Annexet har;

- Två större lokalytor för relevant nyttjande, ex öppenvården. Ex lokal med pentry som kan omvandlas till kontor med mötesrum.
- Tre kontorsrum och större personalyta som kan nyttjas som antingen för familjerådgivning eller behandling...Alternativt för Öppenvården och vice versa
- Huvudbyggnaden har tre flyglar, samtliga flyglar har möjlighet för egna entréer.
 - En för omsorg som Ev. Kan till viss del samnyttjas med IFO (ex kontor)
 - Övriga flyglar har gott om utrymme att byggas om till kontor, mötesrum, besöksytor etc.

Slutsats: Kyrkskolan bör med viss ombyggnation kunna hushålla samtliga verksamheter för IFO och den öppna vården.

Att se över:

- Vilka nyttjar lokalerna i dagsläget och var kan de flyttas eventuellt?
- Disponering av ytor
 - Var placeras vad optimalt?
 - Vilka ombyggnationer krävs?

LSS daglig verksamhet

Behov daglig verksamhet LSS	Centrumhuset	Kommunhuset (Källarplan)	Kyrkskolan
	Centrumhuset har stora ytor, dock svårare att avgränsa ytorna. Mycket olika verksamheter kan vara negativt? Ytan vid "övre bibliotekshall verkar mest lämplig" och den nyttjas idag av Vuxenutbildningen.	Suterängplan med direkt gång till utomhus ytor. Finns två delar av bottenvåningen som kan utredas. Idag sitter IT-avdelningen där med 6 personer. IT har även utrustning som kan behöva flyttas.	"Annexet" byggnaden med flera våningar. Verkar vara ganska bra rustad för verksamheten. Oklart hur skolan nyttjas i sin helhet i dagsläget.
Fyra grupprum för olika ändamål till ca 4 personer i varje grupp	Kanske, rummen delas eventuellt...	JA	JA, ev viss ombyggnad.
Extrarum till media/data-supported employment	JA/ ev. ombyggnad	JA, gott om rum.	Ja, ev. viss ombyggnad
Träningskök	Nej	NEJ (Ev. samma som ordinarie kök)	Nej, ombyggnation krävs antagligen.
En större lokal med plats för maskinell	Kanske (verkstad våning 2)	Ev. Ombyggnad (Ex, övrigt utrymme eller fotokopieringsrummet)	JA (Flera större ytor benämnda "lokaler")

utrustning och verktyg till snickeri och målning, krävs fullgod ventilation och ljudisolering			
Fullt utrustat kök med matplats för ca 15 personer	Ja? Dock delas med andra verksamheter	JA	JA
Ett mindre träningskök	Nej, ombyggnad krävs...	Nej (Ev. ombyggnad?)	Nej, ombyggnad
Vilorum för deltagarna	Ev. ombyggnad	Ev. Ombyggnad	JA, ev. ombyggnad
Omklädningsrum med skåp till deltagarna	NEJ? Framgår inga omklädningsrum på ritning...	Ev. Ombyggnad	Nej, ev ombyggnad
Tvättstuga	Ja, delas ev. med andra verksamheter	Ev. Ombyggnad	Oklart. Utrymme för ombyggnad..
Toalett med dusch	Nej	JA	Oklart, ombyggnad samband med ovan?
Två kontor, arbetsledare och grupphandledare	JA (Ex. 211,212)	JA (Ex, 029,026)	JA (Rummen intil personalrummet)
Personalutrymme med toalett, dusch, omklädning och vila.	JA, delas ev. med andra verksamheter	JA,	Ja, ev. ombyggnad då det inte framkommer om dusch, omklädning och vila finns...
Förråd ute och inne	Nej, ont om förråd överlag	Förråd inne, ute kanske kan byggas	Inne ja, ute kanske kan byggas
Trädgård för att jobba efter "grön rehabilitering", som är en metod att motverka psykisk ohälsa.	NEJ, ev. bygga till i grönområde bredvid	Möjligt i kommunhusets grönytor?	Möjligt att bygga till i grönområde?

Parkeringsplatser	JA	JA	JA – antal?
Verksamheten bör vara belägen centralt med säker gångväg till och från hemmet.	JA, centralt	JA, centralt	NEJ, placering utanför de centrala delarna dock inga avstånd men gångväg genom glesa områden.
Lokalerna behöver vara handikappanpassade	JA? Ny byggnad antar är anpassad.	Nej? Små WC och oklart kring trappor...	NEJ? Toaletterna verkar vara små, utredning av hiss, trappor etc.
Initial bedömning	KRÄVER OMFATTANDE OMBYGGNATION OCH TVEKSAMHET KRING LÄMPLIGHET. Lokalen kan eventuellt anpassas men kräver omfattande ombyggnation. Även med ombyggnation är resultatet tveksamt då lokalen skulle hamna insprängd i befintliga verksamheter.	BÖR VARA MÖJLIGT MED OMPLACERING Översiktlig verkar lokalen passa. Ev ombyggnation bör göras och IT-avdelningens behov måste utredas.	OSÄKERHET KRING PLACERING OCH BEHOV AV OMBYGGNATION. Lokalens lämplighet är tveksam pga. Placering, osäkerhet kring tillgänglighetsanpassning och rumsfunktioner som kan kräva ombyggnationer. Lokalen verkar överlag passa bättre för IFO.

Kommunhusets förutsättningar

- 45 kontor varav;
 - 36 kontor mindre än 12 kvm (bör definitivt inte delas) → 36 arbetsplatser
 - 8 kontor över 12 kvm (kan ev. delas) → 16 arbetsplatser
 - 1 större kontor för fem personer (ekonomi) → 5 arbetsplatser (kan antagligen ökas till 6)
- Alltså max kapacitet utifrån ytan → 57 platser
- Med källarplanet exkluderat (för LSS daglig verksamhet)
 - 6 kontor försvinner → 6 arbetsplatser (samtliga under 12 kvm)
- Alltså får vi 51 arbetsplatser för 49 personal vilket bör vara görbart
 - Hänsyn får tas till ventilation...
 - Ev. ombyggnation kan vara rimligt
 - Alternativa arbetssätt bör även utredas för att skapa goda förutsättningar ex. Schemalägga växelvis nyttjande av kontor, flexplatser, bygga om till landskap etc.
- Samtliga kontor i Kommunhuset har ventilation som räcker för mer än 1 person.

Slutsats: Kommunhuset bör kunna huseras LSS daglig verksamhet i källarplanet och IT avdelningen flyttas in i övriga delar av kommunhuset.

Att se över:

- Sektor utbildning har 7 kontor som skulle kunna bli 10 arbetsplatser.

- Ekonomiavdelningen har två kontor med vardera en arbetsplats i samma del som kommunstyrelsen. Dessa bör ses över om de kan samordnas med de fem platser som ekonomi har på övervåningen.
- Sektor omsorg har 9 kontor på 9 medarbetare med potential att få plats med 10 medarbetare.
- Ovan angivna ändringar kan tillskapa ytterligare 6 platser vilket är det behov som finns m.h.t. till IT-avdelningens personal.

4. Analys av åtgärder

4.1. Förskolor

Kommunen har flera förskolor i behov av totalrenoveringar i närtid. Här finns det en tydlig risk att investera underhållspengar i byggnader som har uppnått sin tekniska livslängd. Detta gäller främst:

- Stigens förskola
- Höjdens förskola

Utöver dessa förskolor har kommunen två moduler som sällan är en långsiktig lösning. Dessa moduler är:

- Ödeborgs förskola moduler och Stigens förskola moduler, försvinner sommaren 2022(anges under 2023 i grafen)

För Stigens förskola finns även bekymmer med förskolans storlek som endast består av två avdelningar/grupper (en i förskolan och en i modul) samt en något minskande befolkning.

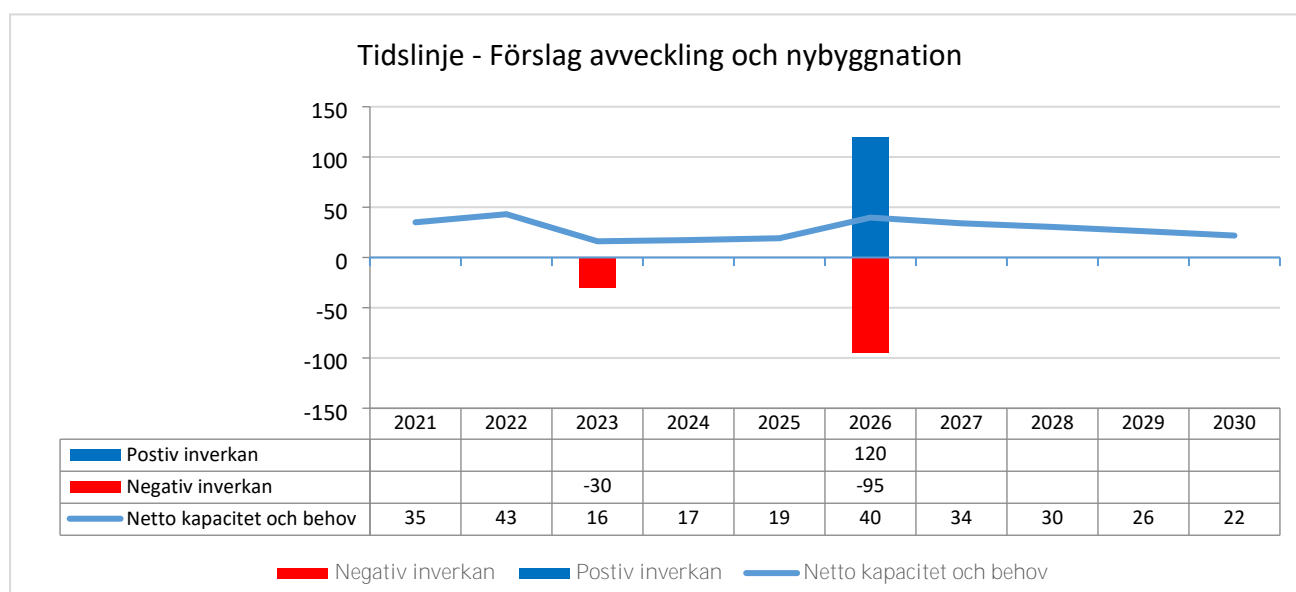
Baserat på detta föreslås Följande:

1. Avveckling av Stigens förskola inklusive modul, 2026
2. Nybyggnation av förskola för 120 barn, 2026
3. Avveckling av Höjdens förskola, 2026

En sådan åtgärd kan leda till besparar i närtid för kommunen motsvarande:

- 1,86 mkr i planerat underhåll
- 9,5 mkr i återinvesteringar i närtid (i Stigens och Höjdens förskolor)
- Driftkostnader för moduler (inga siffor)
- 997 tkr per år för internhyreskostnader

En investering i en ny förskola för 120 barn uppskattas till ca 43 mkr och genererar drift- och underhållskostnader om ca 500tkr per år.

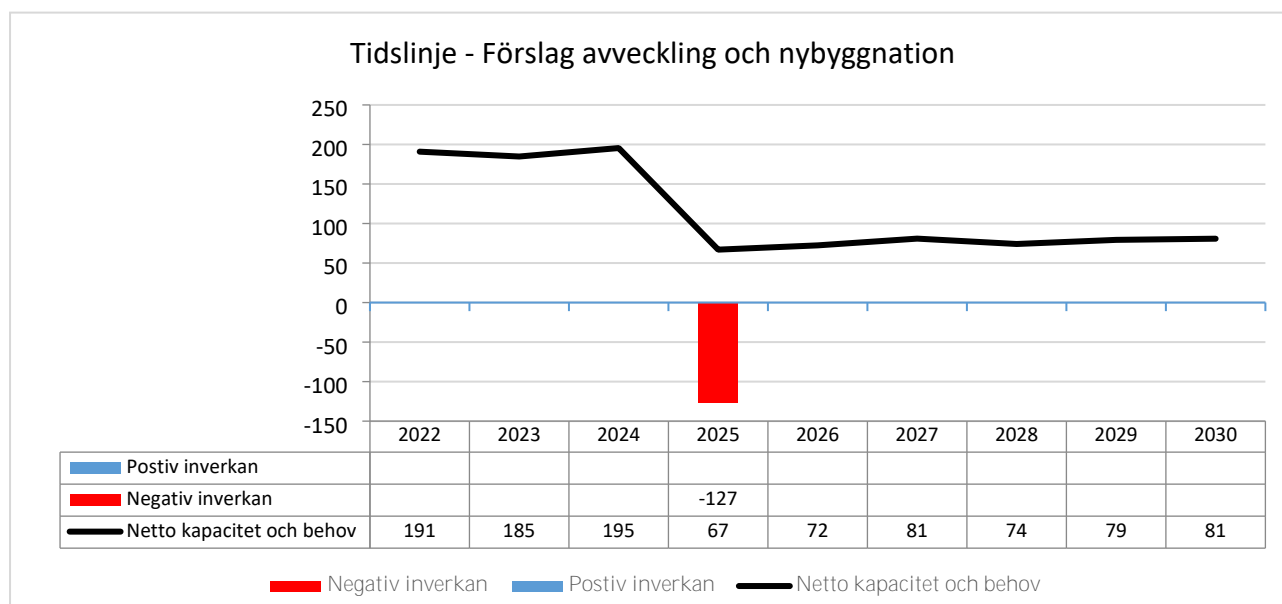
Förslaget bör dock utredas med en fördjupande förstudie i syfte att analysera konsekvenser, vägval, effekter och kostnader. Detta förslås utföras för Stigens och Höjdens förskola i en gemensam

utredning. Denna utredning bör även inkludera Håvestens förskola i syfte att säkerställa ett helhetsperspektiv vid beslut om inriktning.

4.2. Grundskolor

Kommunens F-6 grundskolor uppvisar en total överkapacitet motsvarande 179 platser i dagsläget. Detta lämnar utrymme för avveckling i syfte att minska sin överkapacitet. I grafen nedan visas ett förslag på en avveckling av Ödeborgsskolan (Bruksskolan). Även med avvecklingen uppnår kommunen en överkapacitet motsvarande 67 platser 2025 som sedan ökar till 81 platser år 2030. Detta innebär dock en mindre marginal kring schemaläggning och liknande. Ödeborgsskola ligger även nära Färgelanda tätort vilket medför bättre förutsättningar för transport av elever till skollinad från en eventuell avveckling av skolor längre bort från tätorten. Som grafen nedan visar bör en balans mellan behov och kapacitet kunna uppnås även utan Ödeborgs skola.

Ödeborgsskolan är kommunens minsta skola sett till kapacitet, samt den skola som har högst indikerade åtgärdsbehov kommande 10 år samt är den äldsta skolan i kommunen utifrån en kombinerad bild av alla byggnader (kombinerat genomsnittligt byggår 1968, dvs 53 år). Tidslinjen nedan är en grov uppskattning och kan påverkas av flera faktorer. Dock bör alltid en avveckling föregås av en noggrann förstudie kring alternativa lösningar och analys av konsekvenser.

Figur 1 Grafen visar effekten på balansen mellan behov och kapacitet. Den röda kolumnen indikerar en avveckling. Linjen symboliserar nettot mellan kapacitet och behov. Ett positivt netto indikerar ett överskott av kapacitet.

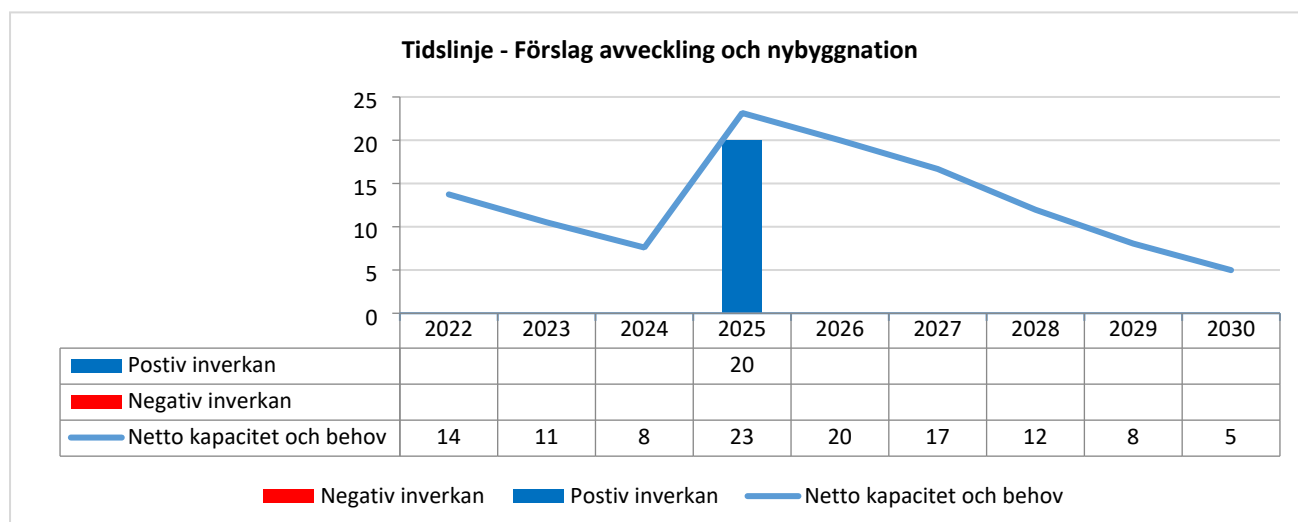
En avveckling av Ödeborg skulle bespara kommunen minst 7 mkr i underhållskostnader över fem år samt avvärja behovet av en totalreovering som kan uppskattas till ca 17 mkr baserat på en schablonkostnad på 8000 kr/kvm. Utöver investeringsbehovet som försvinner minskar kommunen även sin internhyreskostnad med ca 1,7 mkr per år.

Utöver Ödeborgsskolan, har en snäv marginal mellan behov och kapacitet identifierats för Högsätters skola och Højdenskolan. Här föreslås en fördjupande förstudie kring eventuella kapacitetshöjande åtgärder. Dessa förstudier ska ge förutsättningar för beslut om vilka inriktningar som föreslås för dessa skolor. Det kan exempelvis handla om; Tillbyggnation, ombyggnation, avveckling eller liknande. Notera att dessa förstudier bör ske i samband med och ta hänsyn till, föreslagen återinvesteringsplan.

4.3. Äldreomsorg

Enligt aktuell prognos kommer kommunen att behöva utöka sin kapacitet för särskilda boenden för äldre. Det totala behovet av tillkommande platser uppgår till 20 fram till 2030 men behovet uppstår tidigare. Utan åtgärd uppnår kommunen ett underskott redan 2025. Förslaget nedan visar på effekten av en utökning av platser 2025 med 20 stycken platser inom äldreomsorgen. Notera att detta inte tar hänsyn till eventuella trygghetsboenden utan baseras helt på den fördelning som idag bor i särskilda boenden.

Kommunen har noterat att en förstudie pågår kring ett framtida äldreboende men kommer att inkluderas i denna lokalförsörjningsplan oavsett.

4.4. LSS

I och med den planerade avvecklingen av Furåsens lokaler för daglig verksamhet finns det ett tydligt behov av nya lokaler för denna verksamhet. Se mer under kapitel 4.6.

I övrigt kan inga behov identifieras i nuvarande läge.

4.5. Kultur- och fritid

Baserat på det låga nyttjandet och det höga eftersatta underhållet, föreslås en utredning om en eventuell avveckling av Ödeborgs skola. I samband med detta skulle alltså även Ödeborgs gymnastikhall avvecklas.

	Fokusområde	Rekommenderad inriktning
Ödeborgs gymnastikhall	Lågt nyttjande, högt eftersatt underhåll	Översyn i samband med skolan
Sporthallen	Underhållsbehov och lågt nyttjande	Utreda för ökat nyttjande och planera för underhåll
Övriga gymnastikhallar	Lågt nyttjande, eftersatt underhåll	Utreda ökat nyttjande och verkställa underhållsplan, Högsäters gymnastiksal bör prioriteras, därefter Höjdenskolans hal.

4.6. Förvaltningslokaler

Utifrån utredningen är Kyrkskolan den lokal som har bäst förutsättningar att hantera en placering av Furåsens IFO verksamhet. Detta då Kyrkskolan i utredning har identifierats med vissa ytor som inte nyttjas samt att lokalen har goda förutsättningar för ombyggnation till passande kontorslösning. Här krävs dock utredning om huruvida Kyrkskolan passar eller om någon annan lokal bör utredas. Detta bör påbörjas omgående och slutföras med beslut om placering innan årsskiftet 2021/2022. I samband med detta bör en heltäckande förvaltningsplan tas fram i syfte att identifiera förutsättningar för långsiktig förvaltning och nyttjande.

För kommunhuset framgår det av initial analys att Furåsens dagliga verksamhet LSS kan placeras här och öka lokalnyttjandet i Kommunhuset som helhet. Detta bör påbörjas omgående och slutföras med beslut om placering innan årsskiftet 2021/2022. Det finns även ett relativt omfattande underhållsbehov som bör utföras enligt plan.

För centrumhuset som har en relativt hög kostnad bör en utredning utföras i syfte att identifiera om lokalerna kan nyttjas effektivare (ex. Fler anställda på ytan, alternativa verksamheter i lokalerna etc) för att minska kostnaden relativt till nyttjandet. Här rekommenderas en långsiktig förvaltningsplan för att skapa förutsättningar för en långsiktig förvaltning och effektivt nyttjande.

Kyrkskolans lokaler bör utredas för eventuellt placering av Furåsen verksamhet samt planering för framtida underhåll.

	Fokusområde	Rekommenderad inriktning
Centrumhuset	Relativt hög hyra, eftersatt underhåll	Utreda ökad lokaleffektivitet, nyttjande och planera för underhåll (Förvaltningsplan)
Kommunhuset	Relativt stora underhållsbehov	Utreda förutsättningar för placering av LSS daglig verksamhet och verkställa underhållsplan
Kyrkskolan	Stora ytor med osäkra användningsområden, eftersatt underhåll	Utreda förutsättningar för placering av IFO verksamhet, lokaleffektivitet samt underhållsplanering (Förvaltningsplan).
Totalt	Ytorna bör ses över för ökad lokaleffektivitet. Här föreslås en övergripande kontorsutredning där arbetssätt, lokalisering av verksamheter och framtida planer utreds i ett sammanhang.	Utreda kommunens kontorslösningar med fokus på arbetssätt och lokalisering.

4.7. Övriga åtgärder

En förutsättning för ett långsiktigt ägande av fastigheter är att hela tiden ha en uppdaterad underhållsplan och en återinvesteringsplan. En återinvesteringsplan utgår från framtida inriktningar och ta i beaktning åtgärder som krävs för att förlänga eller ersätta den tekniska livslängden.

- Underhållsplan redogör för de underhållsåtgärder som krävs för att bibehålla skick och funktion över den tekniska livslängden (ca 50 år totalt men varje komponent har egen livslängd)
- Återinvesteringsplan redogör för de åtgärder som krävs för att förlänga tekniska livslängden eller för ersättning. Här ingår alltså avvecklingar, totalrenoveringar inklusive stomme etc.

Norem ser en sådan plan som en förutsättning för ett långsiktigt förvaltande och ägande vilket även skapar en tydligare transparens kring framtida investeringar. Med en sådan plan undviks också exempelvis underhållsinvesteringar som inte genererar någon nytta då byggnaden i sin helhet är i utdömd.

Därmed föreslås framtagande av återinvesteringsplan.

5. Förslag på åtgärder

Detta kapitel är en sammanställning av samtliga identifierade åtgärdsbehov från lokalrevisionerna.

5.1. Förslag på prioritering

Åtgärder prioriteras utifrån den antagna riktlinjen för lokalförsörjning enligt nedan:

1. Samlokalisering av lokalerna
2. Omdisponeringar av verksamhet
3. Anpassning av befintliga lokaler
4. Anskaffning av nya lokaler eller avveckling

Listan nedan är ett förslag på hur ovan nämnda projekt kan planeras in. Notera att tabellen endast innehåller sådant som inte ännu är påbörjat, dvs de projekt som listas under "Planerade projekt" i tabellen ovan. Övriga projekt listade under "Pågående/beslutade projekt" antas redan vara planerade för utförande och kräver således inte separat planering. Tidfördelningen nedan är dock endast ett förslag baserat på ungefärliga tidsaspekter. Notera att samtliga projekt nedan inte nödvändigtvis blir aktuella då samtliga projekt i förstudiefasen ska genomgå prioriteringslistan ovan. Detta innebär att andra lösningar på det uppkomna behovet som går att lösa utan att bygga, utöka eller avveckla, ska prioriteras vilket alltså kan innebära att stora investeringsprojekt kan undvikas.

Utifrån utförd analys och utredning bör följande utredningar initieras omedelbart och färdigställas för beslut hösten 2021.:

- Utreda nya lokaler för IFO och LSS daglig verksamhet

Prioriterade projekt/förstudier inför 2022:

- Utredning avseende inriktning av åtgärder för Stigens, Höjdens och Håvestens förskola
- Utredning avseende inriktning av åtgärder för Ödeborgsskola
- Förstudie nytt särskilt boende för äldre
- Kontorsutredning för kommunens kontorslokaler

F-Förstudie, P-Projektering, G-Genomförande, A – Avveckling (slutförd), T - Tillträde

	Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
--	-------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval avveckling Ödeborgs skola	F/P	P/G	A						
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högsäters skola		F							
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Höjdenskolan		F							
	Projekt 1.4 – Utredning Förskola, Stigens, Höjdens och Håvesten, nybyggnation och avvecklingar	F								
	Projekt 1.5 – Avveckling Stigens förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	A				
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	P	G	T				
	Projekt 1.7 – Avveckla Höjdens förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	P	G	A			
2.Vård- och omsorg + Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	P	G	T					
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)								
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IFO (2021)	(T)								
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utreda eventuell avveckling av gymnastiksal		F	P	G	A				
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F							
	Projekt 3.3.- Utreda ökat nyttjande för kommunens idrottshallar, prio. Högsäter		F							
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokaleffektivitet		F							
4. Förvaltningslokaler	Projekt 4.1 – Förvaltningsplan för Centrumhuset		F							
	Projekt 4.2 – Förvaltningsplan för Kyrkskolan		F							
	Projekt 4.3 – Kontorsutredning	F								
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Återinvesteringsplan (Underhållsplan + Återinvesteringsplan)		F	P	G					

Tabell 2. Förslagen tidplan för när respektive skede i processen behöver utföras och för vilken typ av verksamhet.

6. Bilagor

6.1. Bilaga 1 Färgelanda fastighetslista

Objekt	Fastighetsbeteckning	Adress
Valboskolan byggnad A, A1	Fla prästgård 1:182	Skolvägen 5
Valboskolan byggnad B, särskola 7-9	Fla prästgård 1:182	Allhemsvägen 3
Valboskolan byggnad B, kök	Fla prästgård 1:182	Allhemsvägen 3
Valboskolan byggnad B, slöjd/teknik	Fla prästgård 1:182	Allhemsvägen 3
Valboskolan byggnad B, hemkunskap/musik	Fla prästgård 1:182	Allhemsvägen 3
Valboskolan byggnad C/CD (4-6;an)	Fla prästgård 1:182	Skolvägen 5
Valboskolan byggnad E	Fla prästgård 1:182	Skolvägen 5
Sporthallen	Fla prästgård 1:182	Skolvägen 5
Färgelanda sporthall	Prästgård 1:182	Skolvägen 5
Ödeborgs skola	Vrine 3:117	Munkedalsvägen 8
Ödeborgs skola		Munkedalsvägen 8
Ödeborgs skola, Tillbyggnad		Munkedalsvägen 8
Ödeborgs skola		Munkedalsvägen 8
Ödeborgs skola, gymnastik och slöjd		Munkedalsvägen 8
Ödeborgs förskola	Torsberg 1:63	Munkedalsvägen 1
Kyrkskolan, gamla byggnaden	Prästgård 1:312	Kyrkvägen 4
Kyrkskolan, varit familjecentral	Prästgård 1:312	Kyrkvägen 4
Höjdens förskola	Prästgård 1:204	Lovägen 1
Höjdens skola	Prästgård 1:204	Lovägen 1
Håvestens förskola	Dytorp 1:42	Håvestensvägen 4
Högsäters nya förskola	Solberg 1:173	Månvägen 1
Högsäters gamla förskola	Solberg 1:173	Månvägen 1
Högsäters skola	Solberg 1:122	Rännelandavägen 9
Högsäters skola, gymnastiksal	Solberg 1:122	Rännelandavägen 9
Solgården, äldreboende	Solberg 1:113	Solbergsvägen 4F
Stigens förskola	Stigen 1:70	Stigevivägen 11
Lillågården, äldreboende	Prästgård 1:204	Timmervägen 8
Soläng, gruppboende	Dytorp 1:105	Fornkullevägen 29
Centrumhuset, SHU, Vuxenutb mm	Prästgård 1:441	Timmervägen 12
Kommunhuset, IT, Ekonomi mm	Prästgård 1:102	Allhemsvägen 5
Brandstationen i Färgelanda	Dytorp 1:3	Håvestensvägen 1
Brandstationen i Högsäter	Högsätersprästgård 1:34	Skomakarvägen 3
Kommunförrådet	Fla Prästgård 1:105	Allhemsvägen 28
Furåsen, IFO, LSS	Gatersbyn 1:125	Stigsvägen 2
Regnbågen - LSS	Fla prästgård 1:24	Hedekasvägen 20
Ödeborgs förskola - Moduller som är uppsagda till sommaren 2022.		

KSAU § 137 Dnr 2021/210
Kommunalapriser- Folkhälsopris och Kulturpris

Kommunstyrelsens arbetsutskottförslag

Kommunstyrelsen beslutar att anta nya riktlinjer för folkhälsopris och kulturpris med ändringen att Folkhälsorådet ska ta beslut om och dela ut Folkhälsopriset.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar på att Folkhälsorådet ska ta beslut om och dela ut Folkhälsopriset. Kulturpriset ska beslutas och delas ut av kommunstyrelsens arbetsutskott som föreslaget av förvaltningen.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott efterfrågar en riktlinje för nomineringsprocessen och beslutsprocessen kring Miljö- och folkhälsopriset samt Kultur- och fritidspriset. Nomineringarna till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset har de senaste åren varit få. De senaste åren har även liknande nomineringar eller samma nomineringar inkommit både till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset då de berört både fritid och folkhälsa.

Miljö- och folkhälsopris utdelas till den person, grupp av personer, organisation, förening eller liknande som under året utmärkt sig på ett förtjänstfullt sätt ur miljö- och eller folkhälsosynpunkt. Detta kan innefatta en uppfinning, en rutinändring, opinionsbildning, aktivitet eller annat, som på något sätt bidragit till att förbättra miljön och/eller folkhälsan i kommunen. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till miljö- och/eller folkhälsoarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Syftet med Kultur- och fritidspriset är att uppmuntra invånare som utfört förtjänstfulla insatser inom kultur- och fritidsområdet. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till kultur och/eller fritidsarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Sedan år 2017 har Miljö- och folkhälsopriset gått till pristagare med fokus på folkhälsa. Miljöfrågor är en viktig fråga i den tid vi lever i och det finns ett stort mervärde i att uppmärksamma personer som utmärker sig förtjänstfullt ur en miljösynpunkt. Men då majoriteten av miljö och folkhälsoprisets nomineringar fokuserat på folkhälsa och inte miljö de senaste åren kan priset renodlas till ett folkhälsopris då detta skapar en annan tydlighet i vad priset innefattar. Med den tydliga kopplingen mellan fritid och folkhälsa kan folkhälsopriset med fördel inkludera även fritid. Kultur- och fritidspriset kan då omformuleras till enbart ett kulturpris riktat mot insatser som värnar, förvaltar eller utvecklar kulturhistoria eller insatser inom olika kulturella- och konstnärliga områden i Färgelanda. Beslutet om pristagare av Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott på delegation. Folkhälsopriset och kulturpriset som ersätter dessa priser bör hanteras inom samma delegationsordning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-09-28

Riktlinje kulturpris och folkhälsopris, 2021-09-16

Rutin Folkhälsopris och Kulturpris. 2021-09-16

Beslutet skickas till

Sektorchef Samhällsutveckling

Kultur- och föreningsutvecklare

Folkhälsostrateg

Sektor Samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
Nummer direkt
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Nya riktlinjer för kommunala priser, folkhälsopris och kulturpris.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att anta nya riktlinjer för folkhälsopris och kulturpris.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott efterfrågar en riktlinje för nomineringsprocessen och beslutsprocessen kring Miljö- och folkhälsopriset samt Kultur- och fritidspriset. Nomineringarna till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset har de senaste åren varit få. De senaste åren har även liknande nomineringar eller samma nomineringar inkommit både till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset då de berört både fritid och folkhälsa.

Miljö- och folkhälsopris utdelas till den person, grupp av personer, organisation, förening eller liknande som under året utmärkt sig på ett förtjänstfullt sätt ur miljö- och eller folkhälsosynpunkt. Detta kan innefatta en uppfinning, en rutinändring, opinionsbildning, aktivitet eller annat, som på något sätt bidragit till att förbättra miljön och/eller folkhälsan i kommunen. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till miljö- och/eller folkhälsoarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Syftet med Kultur- och fritidspriset är att uppmuntra invånare som utfört förtjänstfulla insatser inom kultur- och fritidsområdet. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till kultur och/eller fritidsarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Sedan år 2017 har Miljö- och folkhälsopriset gått till pristagare med fokus på folkhälsa. Miljöfrågor är en viktig fråga i den tid vi lever i och det finns ett stort mervärde i att uppmärksamma personer som utmärker sig förtjänstfullt ur en miljösynpunkt. Men då majoriteten av miljö och folkhälsoprisets nomineringar fokuserat på folkhälsa och inte miljö de senaste åren kan priset renodlas till ett folkhälsopris då detta skapar en annan tydlighet i vad priset innefattar. Med den tydliga kopplingen mellan

fritid och folkhälsa kan folkhälsopriset med fördel inkludera även fritid. Kultur- och fritidspriset kan då omformuleras till enbart ett kulturpris riktat mot insatser som värnar, förvaltar eller utvecklar kulturhistoria eller insatser inom olika kulturella- och konstnärliga områden i Färgelanda.

Beslutet om pristagare av Miljö-och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott på delegation. Folkhälsopriset och kulturpriset som ersätter dessa priser bör hanteras inom samma delegationsordning.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutet skickas till:
Sektorchef Samhällsutveckling
Kultur- och föreningsutvecklare
Folkhälsostrateg

**Färgelanda
kommun**

Riktlinje Folkhälsopriset och Kulturpriset

Lillan Fahlstedt

2021-09-16

Dnr:

Version: Skriv version

Beslutad

Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Folkhälsa.....	2
Kultur.....	2
Syfte.....	2
Nominering och utdelning av priser	2
Kriterier för erhållande av priser	2
Nomineringsprocess	3
Beslutsprocess	3
Prisceremoni	4

UTKAST

Bakgrund

Folkhälsa

Folkhälsa handlar om hela befolkningens hälsa. En god folkhälsa kännetecknas av god livskvalitet, hög medellivslängd, låg sjuklighet och en jämlik hälsa. Folkhälsa innefattar individens egna val, livsstil och sociala förhållanden men också samhällets utformning så som miljön i omgivningen, möjlighet till delaktighet i samhället och andra strukturella faktorer. Färgelanda kommun vill främja folkhälsan i kommunen och som en del i det arbetet vill kommunen uppmärksamma de insatser som personer i kommunen gör för att öka hälsan och välbefinnandet hos invånarna.

Kultur

Kultur kan innefatta allt ifrån byggnader, föremål, platser, natur och historier med kulturhistoriskt värde till konstnärliga områden som bild och form, dans, film, litteratur, musik, slöjd och teater. Utövande och tillgänglighet till kultur kan berika människors liv och leda till ökat välmående. Att skapa möjlighet för att uppleva olika sorters kultur är en del i att skapa en attraktiv kommun att bo och leva i. Färgelanda kommun vill främja ett rikt kulturutbud och kulturliv i kommunen genom att uppmärksamma insatser som görs för att bevara, förvalta, lyfta fram, skapa eller sprida kultur på olika sätt.

Syfte

Folkhälsopriset är en uppmuntran för värdefulla insatser inom folkhälsoområdet som genomförs i kommunen. Syftet med Folkhälsopriset är att särskilt uppmärksamma varaktiga och långsiktiga förtjänster till folkhälsoarbetet.

På samma sätt är Kulturpriset en uppmuntran för värdefulla insatser inom kulturområdet som genomförs i kommunen. Syftet med Kulturpriset är att uppmärksamma varaktiga och långsiktiga förtjänster för arbetet med kultur.

Nominering och utdelning av priser

Kulturpriset och Folkhälsopriset delas ut årligen med start år 2022 och ersätter de tidigare priserna "Kultur- och fritidspriset" samt "Miljö- och folkhälsopriset".

Kriterier för erhållande av priser

Folkhälsopriset utdelas till en person, en grupp av personer, organisation, förening eller liknande som utmärkt sig på ett förtjänstfullt sätt ur

folkhälsosynpunkt. Detta kan innefatta en uppfinning, en rutinändring, opinionsbildning, aktivitet eller annat, som på något sätt bidragit till att förbättra folkhälsan i kommunen. Folkhälsan har flera påverkansfaktorer, så som livsvillkor, levnadsvanor, fysisk och psykisk hälsa. Handlingar som skapar god hälsa till en grupp med människor och/eller jämlika livsvillkor och möjligheter för en jämlik hälsa till hela befolkningen hör till folkhälsan.

Kulturpriset utdelas till en person, en grupp av personer, organisation, förening eller liknande som utmärkt sig på ett förtjänstfullt sätt för kulturen. Det kan handla om att bevara, förvalta, lyfta fram, skapa eller sprida kultur på olika sätt. I kultur innefattas till exempelvis byggnader, föremål, platser, natur och historier med kulturhistoriskt värde men även konstnärliga områden som till exempel områdena bild och form, dans, film, litteratur, musik, slöjd och teater.

Mottagaren av priserna ska vara boende eller verksam i Färgelanda kommun.

Vardera pris kan endast erhållas en gång för en och samma motivering.

Nomineringsprocess

Nominering till folkhälsopriset och kulturpriset kan göras av alla invånare i kommunen. Nomineringar kan göras såväl av enskilda individer som av företag eller ideella organisationer. Sista nomineringsdag för priserna är den 30 april årligen. Nomineringar som inkommer efter den 30 april hänvisas till att skicka in nomineringen på nytt nästkommande år. Saknas nominering för ett eller båda av priserna efter 30 april sker ingen prisutdelning det aktuella året.

Nomineringar till priserna ska postas till kommunens besöksadress, lämnas i kommunhusets reception eller mejlas till kommunens officiella mailadress kommun@fargelanda.se. Mailet eller brevet ska vara märkt "Folkhälsopris" eller "Kulturpris" beroende på vilket pris det gäller. Nomineringen ska innehålla en motivering samt namn och kontaktuppgifter på både nominerad och förlagsgivare. Samtliga inkomna nomineringar oavsett ingång är giltiga.

Beslutsprocess

Beslutet om pristagare fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott i enlighet med gällande delegationsordning

Prisceremoni

Prisceremoni ska ske vid kommunens nationaldagsfirande 6 juni. Om nationaldagsfirandet inte kan genomföras ska kommunstyrelsens arbetsutskott ta fram en annan dag då prisceremoni ska ske.

Priset utgörs av 1 000 kronor per pris samt ett diplom. Endast ett diplom delas ut per pris per år även om det är flera pristagare som mottar ett pris. Prissumman på 1 000 kronor per pris betalas ut av kommunen efter prisceremonin. Summan betalas ut till ett bankkonto, detta gäller även om det är flera pristagare som mottar ett pris.

UTKAST

**Färgelanda
kommun**

Rutin folkhälsopriset och kulturpriset

Lillan Fahlstedt

2021-09-16

Dnr: KS 2021/210

Version: Skriv version

Beslutad

Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se

Innehållsförteckning

Rutin Folkhälsopriset och Kulturpriset.....	2
Nomineringsprocess	2
Beslutsprocess	2
Tillkännagivande av nomineringar och pristagare	2

UTKAST

Rutin Folkhälsopriset och Kulturpriset

Folkhälsostrategen är ansvarigtjänsteperson för Folkhälsopriset.

Kultur- och föreningsutvecklaren är ansvarig tjänsteperson för Kulturpriset.

De ansvariga tjänstepersonerna ska:

- Sprida information om priserna i kommunens kanaler innan sista anmälningsdag
- Diarieföra inkomna nomineringar
- Informera kommunstyrelsens arbetsutskott om inkomna nomineringar
- Ta fram tjänsteskrivelse och handlägga ärendet om nominering
- Kontakta vinnaren
- Tillhandahålla diplom till prisceremonin
- Meddela ekonomikontoret om vem som är mottagare av priset och se till att utbetalning sker

Nomineringsprocess

Nominering till folkhälsopriset och kulturpriset kan göras av alla invånare i kommunen. Nomineringar kan göras såväl av enskilda individer som av företag eller ideella organisationer. Sista nomineringsdag för priserna är den 30 april årligen. Nomineringar som inkommer efter den 30 april hänvisas till att skicka in nomineringen på nytt nästkommande år. Saknas nominering för ett eller båda av priserna efter 30 april sker ingen prisutdelning det aktuella året.

Nomineringar till priserna ska postas till kommunens besöksadress, lämnas i kommunhusets reception eller mejlas till kommunens officiella mailadress kommun@fargelanda.se. Mailet eller brevet ska vara märkt "Folkhälsopris" eller "Kulturpris" beroende på vilket pris det gäller. Nomineringen ska innehålla en motivering samt namn och kontaktuppgifter på både nominerad och förlagsgivare. Alla nomineringar oavsett väg in blir giltiga.

Beslutsprocess

Beslutet om pristagare fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott i enlighet med gällande delegationsordning.

Tillkännagivande av nomineringar och pristagare

Pristagarna ska meddelas av ansvarig tjänsteperson för respektive pris i samband med utskick av arbetsutskottets protokoll. Tid och plats för prisutdelning ska meddelas i samband med eller i nära anslutning till att pristagarna delges priset.

Prisceremoni ska ske vid kommunens nationaldagsfirande 6 juni. Om nationaldagsfirandet inte kan genomföras har kommunstyrelsens arbetsutskott till uppgift att ta fram en annan dag då prisceremoni ska ske.

Priset utgörs av 1 000 kronor per pris samt ett diplom. Endast ett diplom delas ut per pris per år även om det är flera pristagare som mottar ett pris. Prissumman på 1 000 kronor per pris betalas ut av kommunen efter prisceremonin. Summan betalas ut till ett bankkonto, detta gäller även om det är flera pristagare som mottar ett pris.

KSAU § 138 Dnr 2021/69
**Motion - rusta för framtiden, anslagstavlorna i hela kommunen
behöver rustas upp.**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen beträffande dess intention om att rusta upp kommunens anslagstavlorna och ger i uppdrag att dessa fortsätter upprustas på ett ändamålsenligt sätt dock inte nödvändigtvis som motionären föreslår. Därmed anses ärendet färdigbehandlat för kommunfullmäktiges räkning.

Ärendebeskrivning

Kerstin Fredriksson har den 15 februari 2021 inkommit med en motion i huvudsak innebärande att anslagstavlorna i hela kommunen ska rustas upp. Hon skriver i motionen att vi efter pandemin förväntas ånyo samlas till olika möten och sammankomster. Vidare lämnar Kerstin i motionen ett förslag om att anslagstavlorna förses med plexiglas för att minska nedskräpningen från tavlorna.

Från Sektor samhällsutveckling vitsordar vid motionen om upprustning av anslagstavlorna. Delar av arbetet har redan påbörjats och delar är redan klara. Men angående förslaget om plexiglasskiva framför tavlorna ställer vi oss tveksamma till med hänsyn till kostnaden för plexiglas och risken för skadegörelse.

Under förra året påbörjades upprustning av de anslagstavlorna i form av små hus, det finns tre, en vid hembygdsgården i Järbo, en vid parkeringsfickan i Rådanefors samt en vid båtplatsen i Ellenö-Östersjön. Det arbetet är färdigställt av AMI och alla de anslagstavlorna ser presentabla ut och ger ett gott intryck.

I Färgelanda centrum finns det en anslagstavla vid torget. Det avvaktas upprustningen av den då Valbohem i samband med nybyggnationen på Sågverksvägen ska rusta upp ytan mellan Valbohallen och Lillågården, samt det nya centrumutvecklingsplanen som är under framarbetning.

I Stigen finns det en anslagstavla vid busshållplatsen vid Stigens livs, denna tavla ska ses över under hösten/vintern 2021.

I Ödeborg finns det en anslagstavla vid den allmänna lekplatsen vid Mjörnerudsvägen, denna tavla ska ses över under hösten/vintern 2021.

I Högsäter finns ingen anslagstavla kvar.

Utöver dessa anslagstavlor finns två informationstavlor kvar, en vid p-platsen vid Ellenö-Östersjön samt en vid tankstationen i Högsäter. Dessa tavlor anses inte vara den typ av anslagstavlor som motionen avser.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse handläggare mark och exploatering, 2021-09-07
Kommunfullmäktiges beslut, 2021-02-17 §5
Motion - rusta för framtiden, anslagstavlor i hela kommunen behöver rustas upp, Kerstin Fredriksson, 2021-02-15

Beslutet skickas till

Kerstin Fredriksson
Samhällsutvecklingschefen

Avdelning samhällsutveckling
Tillgänglighetsinventerare
Sebastian Svensson
Nummer direkt
sebastian.svensson@fargelanda.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Svar på motion rusta för framtiden, anslagstavlor i hela kommunen.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen beträffande dess intention om att rusta upp kommunens anslagstavlor och ger i uppdrag att dessa fortsätter upprustas på ett ändamålsenligt sätt dock inte nödvändigtvis som motionären föreslår. Därmed anses ärendet färdigbehandlat för kommunfullmäktiges räkning.

Ärendebeskrivning

Kerstin Fredriksson har den 15 februari 2021 inkommit med en motion i huvudsak innebärande att anslagstavlor i hela kommunen ska rustas upp. Hon skriver i motionen att vi efter pandemin förväntas ånyo samlas till olika möten och sammankomster. Vidare lämnar Kerstin i motionen ett förslag om att anslagstavlor förses med plexiglas för att minska nedskräpningen från tavlorna.

Från Sektor samhällsutveckling vitsordar vid motionen om upprustning av anslagstavlor. Delar av arbete har redan påbörjats och delar är redan klara. Men angående förslaget om plexiglasskiva framför tavlorna ställer vi oss tveksamma till med hänsyn till kostnaden för plexiglas och risken för skadegörelse.

Under förra året påbörjades upprustning av de anslagstavlor i form av små hus, det finns tre, en vid hembygdsgården i Järbo, en vid parkeringsfickan i Rådanefors samt en vid båtplatsen i Ellenö-Östersjön. Det arbetet är färdigställt av AMI och alla de anslagstavlor ser presentabla ut och ger ett gott intryck.

I Färgelanda centrum finns det en anslagstavla vid torget. Det avvaktas upprustningen av den då Valbohem i samband med nybyggnationen på Sägverksvägen ska rusta upp ytan mellan Valbohallen och Lillågården, samt det nya centrumutvecklingsplanen som är under framarbetning.

I Stigen finns det en anslagstavla vid busshållplatsen vid Stigens livs, denna tavla ska ses över under hösten/vintern 2021.

I Ödeborg finns det en anslagstavla vid den allmänna lekplatsen vid Mjörnerudsvägen, denna tavla ska ses över under hösten/vintern 2021.

I Högsäter finns ingen anslagstavla kvar.

Utöver dessa anslagstavlor finns två informationstavlor kvar, en vid p-platsen vid Ellenö-Östersjön samt en vid tankstationen i Högsäter. Dessa tavlor anses inte vara den typ av anslagstavlor som motionen avser.

Tünde Petersson
Chef Sektor samhällsutveckling

Sebastian Svensson
Tillgänglighetsinventerare

Beslutet skickas till:
Här skriver ni vart beslutet ska skickas

Kommunfullmäktige

KF § 5 **Dnr 2021/69**
**Motion från Kerstin Fredriksson (S) om upprustning av kommunens
anslagstavlor**

Kommunfullmäktiges beslut

Motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
Kommunchef
Avdelningschef samhällsutveckling

Justering

Utdragsbestyrkande

MOTION

Nu måste vi rusta för framtiden. Pandemin kommer att gå över och människor kommer ånyo att samlas till möten i olika former.

Kommunens anslagstavlor behöver rustas upp.

Varför inte sätta plexiglas på tavlorna så att affischerna sitter kvar och inte skräpar ned i naturen.

Anslagstavlorna är en del av Färgelanda kommuns reklampelare.

Jag yrkar att anslagstavlorna upprustas i hela kommunen.

Färgelanda 20210215

Kerstin Fredriksson

**KSAU § 140 Dnr 2021/83
Motion - Menssäkra Färgelanda**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Ärendebeskrivning

Ywonne Jansson yrkar i sin motion från den 8 mars 2021 att Färgelanda kommun inför på prov menssäkra toaletter i en eller flera verksamheter.

Förvaltningen har undersökt möjligheten till att förverkliga motionärens intentioner. Ett startpaket för 1 skåp och leverans – exklusive montering och skyltar - med påfyllning kvartalsvis med 90 stycken tamponger kostar första gången 5 370 kronor sedan 320 kronor per månad, exklusive moms. Två skåp och påfyllning av 90 tamponger per skåp 1 gång per kvartal har en startkostnad med frakten 10 395 kronor och därefter 640 konor per månad exklusive moms. Det finns även billigare alternativ med 650 kronor exklusive moms och prenumeration om 349 kronor per månad.

Det är upp till varje verksamhet att införa menssäkra toaletter då detta faller inom verksamheternas ansvarsområde och inte ingår i fastighetsansvariges ansvarsområden. Sektor samhällsutveckling ansvarar för kultur och fritid, bibliotek, sporthall och Centrumhuset. I något av dessa utrymmen skulle menssäkra toaletter kunna aktualiseras på prov. Ovan redogjorda kostnader är dock medel som det inte finns utrymme för i budgeten för 2022 utifrån den ram som behandlats politiskt.

Uppfattningen är även att mensskydd ingår som privat egenansvar. Därav föreslås avslag till motionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-10-18

Kommunfullmäktiges beslut, 2021-04-14 § 34

Motion - Menssäkra Färgelanda, Ywonne Jansson, 2021-03-08

Beslutet skickas till

Yvonne Jansson

Samhällsutvecklingschef

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Menssäkra verksamheter

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Ärendet får därmed anses färdigbehandlat för kommunfullmäktiges räkning.

Ärendebeskrivning

Ywonne Jansson yrkar i sin motion från den 8 mars 2021 att Färgelanda kommun inför på prov menssäkra toaletter i en eller flera verksamheter.

Förvaltningen har undersökt möjligheten till att förverkliga motionärens intentioner. Ett startpaket för 1 skåp och leverans – exklusive montering och skyltar - med påfyllning kvartalsvis med 90 stycken tamponger kostar första gången 5 370 kronor sedan 320 kronor per månad, exklusive moms. Två skåp och påfyllning av 90 tamponger per skåp 1 gång per kvartal har en startkostnad med frakten 10 395 kronor och därefter 640 konor per månad exklusive moms. Det finns även billigare alternativ med 650 kronor exklusive moms och prenumeration om 349 kronor per månad.

Det är upp till varje verksamhet att införa menssäkra toaletter då detta faller inom verksamheternas ansvarsområde och inte ingår i fastighetsansvariges ansvarsområden. Sektor samhällsutveckling ansvarar för kultur och fritid, bibliotek, sporthall och Centrumhuset. I något av dessa utrymmen skulle menssäkra toaletter kunna aktualiseras på prov. Ovan redogjorda kostnader är dock medel som det inte finns utrymme för i budgeten för 2022 utifrån den ram som behandlats politiskt.

Uppfattningen är även att mensskydd ingår som privat egenansvar. Därav föreslås avslag till motionen.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:
Motionen

Beslutet skickas till:
Yvonne Jansson
Samhällsutvecklingschef

Kommunfullmäktige

KF § 34 **Dnr 2021/83**
Motion från Ywonne Jansson - Menssäkra Färgelanda

Kommunfullmäktiges beslut

Motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till
Kommunchefen
Kommunstyrelsen/sekr

Justering

Utdragsbestyrkande

Motion

”Menssäkra Färgelanda”

Hälften av alla människor föds med en livmoder. Mens är en del av många unga tjejers och kvinnors vardag i Färgelanda.

Under en livstid går kroppen igenom ungefär 450 menscykeln. Trots det är inte mensskydd ett lika självklart inslag på offentliga toaletter som toalettpapper är. Att tamponger och bindor inte finns tillgängligt på alla toaletter i ett land som brukar kallas ett av världens mest jämställda är förunderligt.

I november 2020 beslutade det skotska parlamentet enhälligt att införa gratis mensskydd till landets kvinnor, sedan 2018 erbjuds redan gratis mensskydd på skolor och universitet. Nya Zeeland har nyligen fattat beslut om gratis mensskydd för alla skolelever som behöver det, mot bakgrund av att en av tolv flickor stannar hemma från skolan vid mens för att de inte har råd med mensskydd.

I Sverige bedrivs kampanjen "Menssäkrad" för att utmana arbetsplatser, skolor och offentliga rum att tillhandahålla menssäkrade toaletter. En menssäkrad toalett tillhandahåller mensskydd, papperskorg, handfat och tvål. Alla som någon gång fått sin mens vid ett oväntat tillfälle och inte haft tillgång till mensskydd vet vilket obehag det skapar, kanske allra mest för unga som nyligen fått sin mens. Menssäkrade toaletter skapar trygghet.

I flera kommuner har frågan om tillgång till mensskydd uppmärksammats. Forshaga kommun har exempelvis menssäkrat sin simhall, sina idrottshallar och en fritidsgård, biblioteken var sedan tidigare menssäkrade. De menar att det är lika självklart som att offentliga toaletter erbjuder plåster. Menssäkrade toaletter kan bidra till att tjejer och kvinnor känner sig bekväma att delta i olika verksamheter, vilket är en viktig jämställdhetsfråga.

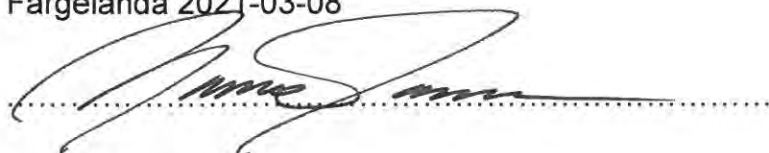
Färgelanda kommun skulle kunna prova att menssäkra några verksamheter, exempelvis inom skola, kultur och fritid. Om provverksamheten faller väl ut skulle den kunna utökas till fler verksamheter.

Detta skulle vara ett utmärkt sätt att stärka Färgelanda kommuns arbete för jämställdhet .

Med hänvisning till ovanstående yrkar Vänsterpartiet att;

Färgelanda kommun, i enlighet med intentionerna i texten ovan, på prov införa menssäkrade toaletter i en eller flera verksamheter

Färgelanda 2021-03-08

Ywonne Jansson

Gruppledare Vänsterpartiet Färgelanda

**KSAU § 141
Biblioteksplan 2021**

Dnr 2021/219

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta Färgelanda kommuns biblioteksplan för 2022-2025.

Ärendebeskrivning

Tidigare biblioteksplan gäller från 2019 och ska ersättas med en mer uppdaterad och ingående biblioteksplan med tydligare mål för Färgelanda biblioteks fortsatta utveckling.

Biblioteksplan 2022-2025 innehåller en vision och flera mål. Planen är uppbyggd kring den fem centrala utvecklingsområdena i bibliotekslagen

- läsfrämjande
- kulturupplevelse
- mångfald
- MIK (medie- och informationskunnighet)
- samverkan.

Enligt bibliotekslagen 17§ ska alla kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet (2019:961).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse bibliotekarie med samordningsansvar, 2021-10-20
Färgelanda kommuns Biblioteksplan 2022-2025, 2021-10-20

Beslutet skickas till
Samhällsutvecklingschefen

Sektor samhällsutveckling
Bibliotekarie
Marie Böngren
marie.bongren@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse- Biblioteksplan i Färgelanda kommun

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta Färgelanda kommuns biblioteksplan för 2022-2025.

Ärendebeskrivning

Tidigare biblioteksplan gäller från 2019 och ska ersättas med en mer uppdaterad och ingående biblioteksplan med tydligare mål för Färgelanda biblioteks fortsatta utveckling.

Biblioteksplan 2022-2025 innehåller en vision och flera mål. Planen är uppbyggd kring den fem centrala utvecklingsområdena i bibliotekslagen

- läsfrämjande
- kulturupplevelse
- mångfald
- MIK (medie- och informationskunnighet)
- samverkan.

Enligt bibliotekslagen 17§ ska alla kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet (2019:961).

Katrin Siverby
Kommunchef

Marie Böngren
Bibliotekarie

Beslutsunderlag:
Färgelanda kommuns Biblioteksplan 2022-2025

Beslutet skickas till:
Samhällsutvecklingschefen

Biblioteksplan

2022-2025

Marie Böngren
2021-10-20
Dnr: 2021/219

**Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se**

Skriv sammanfattningen av dokumentet här. Det är vanligtvis en kort sammanfattning av innehållet i dokumentet

Innehållsförteckning

1. Vision – Bibliotek gör skillnad.....	2
2. Inledning och syfte.....	3
3. Biblioteksverksamhetens nuläge i Färgelanda.....	4
3.1. Folkbibliotek.....	4
3.2. Skolbibliotek.....	4
4. Utvecklingsområden och mål för biblioteksverksamheten.....	4
4.1. Läsförbättring.....	5
4.1.1. Folkbiblioteket.....	5
4.1.2. Barn – och ungdomsverksamhet.....	6
4.1.3. Skolbibliotek.....	7
4.2. Kulturupplevelse.....	8
4.3. Mångfald.....	9
4.3.1. Minoriteter.....	9
4.3.2. Tillgänglighet.....	10
4.3.3. Mötesplats för generationer.....	10
4.4. Medie- och informationskunnskap.....	11
4.5. Samverkan.....	12
4.5.1. Bibliotek Dalsland.....	12
4.5.2. Fyrbodalen.....	12
4.5.3. Regionalt.....	13
4.5.4. Nationellt.....	13
4.5.5. Tillgänglig och inkluderande samverkan.....	13
5. Styrdokument.....	13

1. Vision – Bibliotek gör skillnad

Färgelanda bibliotek är en trygg oas med tillhandahållande av livslångt lärande där alla inkluderas.

Biblioteket i Färgelanda kommun erbjuder alla fri tillgång till den information var och en behöver i sin livssituation. Alla ska få hjälp och stöd i sitt kunskapssökande utifrån individuella behov. Biblioteken erbjuder kulturupplevelser för både barn och vuxna vilket bidrar till att Färgelanda blir en attraktiv kommun för alla. Färgelanda kommun blir en trygg kommun med tillväxt och livskraft i enlighet med kommunens övergripande vision. Genom läsförmedlande insatser ökar barns och elevers förutsättningar för fortsatta studier, arbete och möjligheter att kunna delta aktivt i samhällsutvecklingen. Biblioteken bidrar till ökad mångfald genom att tillhandahålla olika typer av medier på olika språk och för många olika målgrupper. Biblioteken fungerar som arenor för integration och det demokratiska samtalet och möjliggör människors delaktighet i samhällsutvecklingen.

2. Inledning och syfte

Bibliotek är till för alla. Bibliotek är en demokratisk mötesplats att användas av alla oavsett ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller social status. Bibliotekens uppdrag är att främja läsning och folkbildning. Bibliotek erbjuder fri tillgång till information, kunskap, litteratur och bidrar till det livslånga lärandet. Bibliotek har för många människor en social funktion, och är en av få platser i samhället där man gratis kan vistas och mötas mellan generationer.

I bibliotekslagen (2013:801) står det att alla kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin biblioteksverksamhet¹. Färgelandas biblioteksplan 2022-2025 syftar till att stadga bibliotekets vision, definiera dess verksamhet, beskriva nuläget och ge inriktning för viktiga utvecklingsområden. Biblioteksplanen ska vara ett styrdokument som definierar bibliotekets roll i förhållande till målen för Färgelanda kommuns övergripande utveckling. Biblioteksplanen följs upp årligen i samband med årsredovisningen.

Med stöd i Färgelandas kommuns ledord *Engagerad och företagsam med ett gott bemötande* sätter biblioteksverksamheten besökarna i fokus. Färgelanda bibliotek tar sikte på kommunens vision *Färgelanda - En trygg kommun med tillväxt och livskraft*² och vill skapa mervärde och vara en attraktiv mötesplats för våra medborgare och kommunbesökare.

¹ Bibliotekslagen 2013:801

² Mål – och resursplan. 2022-2023. Färgelanda kommun.

<https://www.fargelanda.se/media/161099/mal-och-resursplan-mrp-2021-2023-antagen-av-kf-20201125.pdf> [2021-06-30]

3. Biblioteksverksamhetens nuläge i Färgelanda

Till Färgelanda biblioteks verksamhet hör folkbiblioteket, som ligger i Centrumhuset i Färgelanda, och skolbiblioteket på Valboskolan.

Utöver biblioteksverksamheten handhar bibliotekspersonalen även turistinformation.

3.1. Folkbibliotek

Folkbiblioteket i Färgelanda kommun är idag det enda kommunala biblioteket. En bokbuss finns gemensamt med övriga bibliotek i Dalsland, bokbussen är i Färgelanda var femte vecka. I dagsläget är bokbussen finansierad av statliga projektmedel. Vid september 2021 hade folkbiblioteket tre anställda fördelade på 2.05 årsverken. En 100% bibliotekarie med samordningsansvar, en 50% bibliotekarie som jobbar med barn- och ungdomsverksamhet (samt 50% på skolbiblioteket på Valboskolan) och en biblioteksassistent på 55%. Majoriteten av bibliotekspersonalen har magisterexamen i Biblioteks- och informationsvetenskap. Biblioteket har ca 50 000 besökare per år (dock påverkas besöksantalen åren 2020-2021 av Coronapandemin).

Bibliotekets verksamhet riktar sig till alla åldrar. Från en bokgåva till alla nyfödda (i samarbete med Västra Götalandsregionen), sagostund, lovaktiviteter, bokcirklar, skolbesök, författarbesök, föreläsningar, särskild service till de äldre och personer med minskad rörelseförmåga genom *Boken kommer* (hemleverans av medier) samt till personer med någon form av läsnedsättning.

Utöver det fysiska biblioteket erbjuder Färgelanda bibliotek e-medier via det digitala biblioteket Elib, som även nås via appen Biblio. Det digitala biblioteket är ett samarbete mellan biblioteken i Dalsland.

3.2. Skolbibliotek

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. I Färgelanda ansvarar folkbiblioteket endast för skolbiblioteket på Valboskolan. För de övriga skolbiblioteken ansvarar sektor Barn – och utbildning.

4. Utvecklingsområden och mål för biblioteksverksamheten

Bibliotekens uppdrag är att främja läsning och verka fortbildande. Färgelanda bibliotek arbetar aktivt för att höja kommunens utbildningsnivå och stödja kommunens medborgare som studerar eller på annat sätt utbildar sig i det livslånga lärandet genom att vid förfrågan införskaffa efterfrågad litteratur och artiklar.

Biblioteket vill vara en attraktiv mötesplats och erbjuder Bokfika (bokcirklar för vuxna och barn), författarbesök, föreläsningar och musikframträdanden. För fler aktiviteter för barn, se avsnittet Barn- och ungdomsverksamhet.

Färgelanda biblioteksplan är uppbyggd kring de fem centrala utvecklingsområden som lyfts fram i bibliotekslagen:

- läsfrämjande
- kulturupplevelse
- mångfald
- medie- och informationskunnighet
- samverkan.

4.1. Läsfrämjande

Bibliotekens läsfrämjande uppdrag poängteras i bibliotekslagen och innehåller flera delar så som läslust, läsförståelse och språkutveckling. Alla delar är viktiga för individens utveckling och är betydelsefulla för att kunna ta del av samhället. Idag finns många olika sätt att läsa på, det kan vara i den vanliga boken, på läsplattor eller genom att lyssna på böcker. Flera undersökningar visar att barns och elevers läs- och skrivutveckling samt övrig språkutveckling har stor betydelse för hur väl de klarar målen i skolans övriga ämnen.

Att göra läsare av läskunniga är ett angeläget och roligt uppdrag. Språket är det viktigaste redskapet för att uttrycka oss och därmed kunna påverka vår situation. Ett rikt och nyanserat språk kan man få genom att läsa många olika texter. Det är därför angeläget att inspirera elever till läsning

4.1.1. Folkbiblioteket

Att kunna ta del av information och litteratur i olika format är en förutsättning för att vara delaktig i ett demokratiskt samhälle. Att inspirera till god läsförmåga och väcka läsglädje bidrar till en ökning av delaktiga invånare. Biblioteket ska väcka intresse för litteraturen och skapa läslust genom bokcirklar, boktips och författarbesök. Biblioteket ska vara tillgängligt för alla och anpassade till användarnas behov. Biblioteket arbetar även läsfrämjande genom att erbjuda litteratur på olika nivåer, i olika format och på många olika språk samt ha medier anpassade för funktionsvariationer och läsnedsättningar.

Mål

Färgelanda bibliotek ska:

- nöjdhetsindex - genomföra och höja resultatet av nöjdhetsindex genom enkäter. Ge medborgarna mer inflytande vad Färgelanda bibliotek ska erbjuda³

³ Färgelanda bibliotek fick 2021 4.85 i snitt där 5.0 var max gällande servicenivån.

- biblioteken ska arbeta läsfrämjande med fokus på barn och unga samt personer med särskilda behov, så som äldre, personer med olika funktionsvariationer, personer med psykisk ohälsa och personer med annat modersmål än svenska
- sektorerna ska genom samverkan sprida tillgången till litteratur för att nå fler läsare
- öka andelen aktiva låntagare i Färgelanda kommun.⁴
- öka andelen fysiska besök per invånare⁵
- öka andelen utlån. Både fysiska och e-bok/e-ljudbok.⁶
- vara en attraktiv mötesplats genom att erbjuda
 - bokfika
 - författarbesök
 - föreläsningar
 - musikframträdanden.

4.1.2. Barn – och ungdomsverksamhet

Färgelanda bibliotek vill vara en naturlig del av alla barns läsutveckling, genom hela barndomen och genom resten av vuxenlivet. Från den allra första smakbiten av pekboken, via de första trevande bokstavingarna till stoltheten av att kunna läsa själv.

Internationella rapporter som PISA visar att svenska elevers läsning och läsförståelse minskar och i media rapporteras det om att andelen föräldrar som läser för sina barn i hemmen sjunker. Folkbibliotek och skolbibliotek har en viktig roll som litteraturförmedlare och läsfrämjare. Extra stor roll har biblioteken för de barn som växer upp utan läsförebilder. Bibliotek ska inspirera och väcka läslust både i skolan och på fritiden tillsammans med förskole – och skolpersonal genom läsprojekt, författarbesök, tävlingar, utställningar och andra kulturella aktiviteter. Alla skolor ska ha en arbetsplan för sin biblioteksverksamhet.

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn- och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.⁷ Ett steg i den riktningen är att bli en naturlig vistelseplats mötesplats med mer inspirerande och inbjudande läsplatser för både högläsning och tystläsning finns ambition och förhoppning om att få fler barn att läsa mer. Resan med att väcka läslust startar redan från tidig ålder

⁴ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var antal lån per invånare 5.0. Till aktiv låntagare räknas den som lånat media på biblioteket någon gång under året.
<https://www.kb.se/5.3a2d89bb179361a6da7926.html> [2021-06-04]

⁵ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var andelen fysiska i riket 4.0 besök per invånare. Färgelanda bibliotek låg på 4.9 besök per invånare.

⁶ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var antalet fysiska utlån i riket per invånare 5.0. Färgelanda låg på 3.9.

⁷ Bibliotekslagen 8§

med att locka fler föräldrar till biblioteket och uppmuntra till läsning. Familjecentralen stängde vid årsskiftet 2020/2021. Färgelanda bibliotek har ambitionen och önskan att fylla behovet och bli en naturlig mötesplats för barn och föräldrar.

Vi vill skapa ett bibliotek för alla. Att utforma en attraktivare, inspirerande och mer naturlig mötesplats kan den nya barnavdelningen, med beviljade stadsbidrag från Kulturrådet genom projektet Stärkta bibliotek, leda till att bibliotekets utbud når fler, framförallt de barn och föräldrar som vanligtvis inte besöker biblioteket. Att bli en naturlig mötesplats för föräldrar redan när barnen är små bidrar långsiktigt till att barn och deras föräldrar i större utsträckning besöker biblioteket och blir medvetna om bokens betydelse för språkutveckling, läsutveckling och läslust. Något som är nyckelorden för att bidra till det livslånga lärandet och det demokratiska samhället.

Mål

Färgelanda bibliotek ska fortsätta jobba aktivt med läsfrämjande och läslust redan från tidig ålder genom:

- ny barnavdelning
- återuppta samarbete med BVC (Barnavårdscentralen)
- sagostund
- samarbete med kommunens grundskolor
- bokprat i skolor
- bokfika - bokcirklar för barn
- läsprojekt och lästävlingar
- studiebesök – bjuda in barn/elever från förskoleklass för ett guidat besök i biblioteket.
- vid behov närvara vid föräldramöten.

4.1.3. Skolbibliotek

En god läsförmåga och läsförståelse är förutsättningen för att klara grundskola och högre utbildning samt är en viktig del för att förstå och vara delaktig i samhället. Grunden till bra läsförståelse och språkutveckling i skolan börjar med läslust och nöjesläsning. Under skoltiden har skolbiblioteket ett viktigt syfte med att stärka elevernas språkliga förmåga genom att dels bistå lärarna med relevant litteratur, dels inspirera till nöjesläsning.

Utredningen *Skolbibliotek för bildning och utbildning* visar på vikten av bemannade skolbibliotek och att samarbetet mellan lärare och skolbibliotekarie bör utvecklas för att arbeta mer läsfrämjande.⁸

⁸ *Skolbibliotek för bildning och utbildning*. SOU 2021:3
<https://www.regeringen.se/48ef40/contentassets/9c1a8a9bf582412f9d0944b807c704cf/skolbibliotek-for-bildning-och-utbildning-sou-20213> [2021-07-08]

Mål

Skolbiblioteket ska arbeta med ökat elevinflytande genom biblioteksråd två gånger per år. I biblioteksrådet får eleverna möjlighet att vara med och påverka skolbibliotekets medieutbud. Eleverna ska ha möjlighet att kontinuerligt komma med inköpsförslag som skolbibliotekarien tar stor hänsyn till och väljer inköp därefter, för att i största möjliga mån arbeta läsfrämjande och stimulera elevernas läslust. Skolbibliotekarien ska bokprata i klasserna.

Skolbiblioteket ska arbeta med:

- bokprat
- biblioteksråd 2 ggr/år
- utveckla samarbetet med lärarna
- utforma en mer inspirerande biblioteksmiljö med mer fler sittplatser.

4.2. Kulturupplevelse

Det övergripande målet för Färgelandas kommuns folkhälsoarbete är att skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Forskning visar att kultur bidrar till välbefinnande och livskvalitet. Kulturupplevelser kan förebygga ohälsa genom att ge människor en känsla av sammanhang och en bättre beredskap att möta sjukdomar, psykiska trauman och sociala problem. Kulturverksamhet bidrar också till att utveckla människors språkliga förmåga.

Biblioteket i Färgelanda kommun är en viktig arena för meningsfulla möten. Folkbiblioteket erbjuder kulturupplevelser för både barn och vuxna och bidrar därmed till tillväxt samt att Färgelanda är en attraktiv kommun för alla. Arrangemang med olika teman samt barnteater är exempel på det utbud av kulturupplevelserna som arrangeras varje år.

Många använder biblioteket, folkbiblioteket i Färgelanda har cirka 50 000 besök per år. Biblioteken utgör en fri, demokratisk arena med tillgång till information, teknik, kultur och litteratur som är tillgänglig för alla. Tillgången till skönlitteratur, facklitteratur, dagstidningar, tidskrifter, musik och film tillsammans med programverksamhet ger ett brett kulturutbud. Utbudet vänder sig till alla och de informationskanaler som biblioteken använder är webb, sociala medier och programblad.

Biblioteket samarbetar tätt med Färgelandas konsthall och varje år arrangeras utställningar med olika samarbetspartners.

Mål

- folkbiblioteket ska erbjuda och tillgängliggöra ett brett utbud av kulturupplevelser för alla med hänsyn tagen till de prioriterade grupperna, barn, unga, äldre och personer med funktionsvariation

- folkbiblioteket ska minst 4 gånger per år arrangera kulturupplevelser, så som:
 - författarbesök
 - föreläsningar
 - musikframträdanden.

4.3. Mångfald

En av aspekterna som genomsyrar kommunens övergripande mål är att kommunen ska vara till för alla. Det innebär dels att kommunen ska verka för att alla ska ha samma möjligheter att ta del av kommunens verksamheter, dels att Färgelandabornas hälsa ska bli bättre.

Undersökningar visar att en ökad tillgång till litteratur, kultur, lärande och upplevelser kraftigt bidrar till människors välmående och hälsa. Att via bibliotekens verksamheter få ta del av andras upplevelser och tankar och att själv få bidra med egna erfarenheter leder till ökad känsla av delaktighet och meningsfullhet. Folkbibliotekens tjänster och utbud ska präglas av kvalitet och mångfald. Förutom ett brett utbud vad gäller innehåll ska också olika former, till exempel e-medier, för att ta till sig litteratur och annat utbud erbjudas. Det ska vara möjligt för alla att ta del av utbudet oavsett ålder, kultur, språktillhörighet, kön eller funktionsförmåga. Bibliotekens tekniska service gör det möjligt för alla att ta del av det moderna samhället genom tillgång till wifi, scanning, e-tjänster och andra tekniska lösningar.

Mål

- alla ska beredas möjlighet att avgiftsfritt ta del av bibliotekens tjänster och utbud
- utbudet ska präglas av mångfald och kvalitet anpassat för användarnas olika behov.

4.3.1. Minoriteter

Nationella minoriteter är extra prioriterade i bibliotekslagen, där står det att biblioteket ska ägna särskild uppverksamhet åt de nationella minoriteterna samt de med annat modersmål än svenska. De ska prioriteras genom bland annat att biblioteket ska erbjuda litteratur på:

- de nationella minoritetsspråken
 - finska
 - samiska
 - meänkieli
 - romani chib
 - jiddisch
- andra språk än de nationella minoritetsspråk och svenska
- lättläst svenska.⁹

⁹ Bibliotekslagen 5 §

Mål

- utveckla barnavdelningen och lägga fokus på att skylta och exponera fler barnböcker, även på de nationella minoritetsspråken och på andra språk än svenska, så att flera känner sig inkluderade. Se till att flera möter böcker på sitt modersmål som kan framkalla att både barn och vuxna känner att biblioteket är till för alla
- inköp av medier på de nationella minoritetsspråken
- tillgängliggöra och exponera böcker på de nationella minoritetsspråken för både barn och vuxna.

4.3.2. Tillgänglighet

I bibliotekslagen står det att folkbibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Bland annat genom att erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av informationen.¹⁰

Färgelanda bibliotek jobbar med den uppsökande verksamhet *Boken kommer*, vilket är en gratis service för den som exempelvis är långvarigt sjuk eller rörelsehindrad och inte själv kan komma till biblioteket. Personer som är behov av *Boken kommer* tar kontakt med biblioteket och personalen hjälper till med att välja ut böcker för att sedan leverera böcker eller andra medier hem till dörren.

Alla ska ha möjlighet att läsa på sina villkor, via MTM (Myndigheten för tillgängliga medier) finns talböcker, punktskriftsböcker, taltidningar och lättläst litteratur tillgängligt. Via Legimus, som är MTM:s digitala bibliotek, får de som har någon slags läsnedsättning, tillgång till anpassad skönlitteratur och studentlitteratur. Personerna i fråga kommer till biblioteket och uppger att de har någon läsnedsättning och bibliotekspersonalen ordnar en inloggning till Legimus som de sedan kan använda hemifrån.

Mål

- Färgelanda bibliotek ska aktivt informera medborgarna om *Boken kommer* och göra ännu fler medborgare medvetna om bibliotekets service och tjänster
- biblioteket ska mer aktivt informera om Legimus.

4.3.3. Mötesplats för generationer

Folkbibliotek är ett av samhällets få öppna kostnadsfria mötesplatser där alla är välkomna, och det är helt gratis. Färgelanda bibliotek är ett levande hus och en naturlig mötesplats för medborgarna.

¹⁰ Bibliotekslagen 4 §

Mål

- Färgelanda bibliotek ska erbjuda programverksamhet för alla åldrar:
 - bokcirklar för barn
 - bokcirklar för vuxna
 - författarbesök/föreläsningar
 - musikarrangemang
 - samarbete med lokala författare
 - samarbeta med eventuella lokala musikband
 - studieförbund/föreningar (framför allt hembygdsföreningar)
 - ny barnavdelning – mötesplats för generationer.

4.4. Medie- och informationskunnighet

I FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna står i artikel 19: *”Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser”.*

För att kunna förstå, värdera, använda och uttrycka sig via medier och andra kanaler behövs många olika kunskaper. Till Medie- och informationskunnighet, MIK, räknas digital kompetens eller informationskompetens, hit räknas också förmågan att kunna söka, finna, kritiskt granska och använda information för olika syften och i olika sammanhang. Begreppet är tredelat och innefattar förutom informationskompetens även mediekunnighet och digital kompetens. Digital kompetens är en av EU:s åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande. Biblioteken har i sina samlingar en stor resurs av olika medier och tjänster i skilda former. Det är en resurs som ger fri tillgång till information och kunskap åt alla utifrån deras behov och färdigheter. Här finns en viktig uppgift i att stödja medborgarna så att de får en ökad medie- och informationskunnighet.

Folkbiblioteken har en unik ställning i Sverige, det är en institution som allmänheten har mycket stort förtroende för. I medielandskapet har mycket förändrats, tidigare var det tryckt material, idag är mycket digitalt. Här har bibliotekarierna en stor uppgift i att ge tillgång till informationen. Det är inte bara en teknisk fråga, det handlar även om att ha resurser och tillräcklig kunskap för att kunna hjälpa besökarna.

När man pratar om MIK handlar det oftast om färdigheter som bygger på kunskapssökande och förmåga att använda medier och informationskanaler på ett meningsfullt sätt – oavsett form och teknologi. Vad gäller skolbiblioteken finns forskning som tydligt visar på samband mellan elevers prestationer och väl fungerande skolbibliotek. Alla gymnasiebibliotek arbetar med att undervisa och handleda elever och lärare i systematisk

informationssökning och källkritik som en del av ett vetenskapligt förhållningssätt. Detta arbete är prioriterat i skolans pedagogiska verksamhet.

Mål

- biblioteken ska arbeta aktivt med att öka den digitala delaktigheten och underlätta användningen av informationsteknik
- skolbibliotekarie ska inbjuda till samarbete med pedagogisk personal utifrån direktiv i arbetsplanerna aktivt arbeta med elevernas medie- och informationskompetens
- PressReader – tillsammans med övriga Dalslands bibliotek ansluta till Västra Götalandsregionens avtal med PressReader.

4.5. Samverkan

För att ge bra service och skapa mervärde för kommunens invånare är samverkan och omvärldsbevakning viktigt. Färgelanda bibliotek samverkar på flera nivåer, men främst inom Dalsland, delregionalt i Fyrbodals samt i Västra Götalandsregionen.

4.5.1. Bibliotek Dalsland

Färgelanda bibliotek ingår i *Bibliotek Dalsland*, en samverkan mellan Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmåls folkbibliotek.

Sedan 2012 samarbetar biblioteken gemensamt med biblioteksdatasystemet BOOK-IT och Arena, den gemensamma hemsidan *Bibliotek Dalsland* där låntagarna själva kan reservera, låna om och ta del av boktips. Biblioteken har även ett gemensamt digitalt bibliotek genom e-boksportalen Elib (appen heter Biblio), där medborgarna kan låna e-böcker och e-ljudböcker. Biblioteken delar även mediebestånd (böcker, ljudböcker, talböcker, filmer och tidskrifter) med varandra, vilket innebär att låntagarna i en kommun har tillgång till hela Dalslands mediebestånd. Flera gånger varje vecka går boktransporter mellan biblioteken.

Biblioteken i Dalsland har även gemensamma projekt, framförallt genom *Stärkta bibliotek*, en folkbibliotekssatsning från Kulturrådet. Dalslands gemensamma projekt har bland annat mynnat ut en bokbuss. Bokbussen jobbar läsfrämjande och besöker förskolor, skolor och orter utanför bibliotekens placering i centralorten. Bokbussen fungerar även som popp-uppverksamhet, exempelvis genom att besöka badplatser, fotbollsträningar och kulturevenemang.

4.5.2. Fyrbodals

Samarbetet inom Fyrbodals har återigen återupptagits under 2021 efter att ha leget nere under några år. Just nu pågår arbetet med hur biblioteken i Fyrbodals kan och ska samverka och utvecklas tillsammans.

4.5.3. Regionalt

Genom Förvaltning för kulturutveckling (tidigare Kultur i Väst) sker mycket samarbete. Förvaltningen har ansvaret för den regionala biblioteksverksamheten tillsammans med kommunerna i Västra Götaland. Färgelanda bibliotek tar del av fortbildningar, konferenser och får stöd i olika biblioteksrelaterade frågor. Regionen hjälper även till med boktransporter (mot en avgift) som gör det möjligt att inom Dalsland, och till viss del inom regionen, att nyttja varandras mediebestånd.

4.5.4. Nationellt

Framför allt sker den nationella samverkan genom fjärrlån, och då genom att Färgelanda bibliotek lånar böcker från större bibliotek, det vill säga stadsbibliotek samt universitets- och högskolebiblioteket. Det förekommer även att Färgelanda lånar ut böcker till andra bibliotek, och då främst böcker med Dalslandsanknytning.

Samverkan sker med hembygdsföreningar, släktforskarförening, övriga föreningar och studieförbund.

4.5.5. Tillgänglig och inkluderande samverkan

Trots ovan nämnda engagemang och samverkansform så förekommer det grupper i samhället som inte nås i den utsträckning som önskas av bibliotekets verksamheter. Det finns ett glapp mellan de som befinner sig i etablerade sammanhang och de som inte gör det. Nya former för samverkan behöver arbetas fram för att nå de vi inte naturligt fångar upp genom redan befintlig service. Medborgarperspektivet, utifrån strategin att Färgelanda är en kommun för alla, behöver stärkas för att bibliotekens verksamhet ska komma alla målgrupper till del. Färgelanda bibliotek vill skapa en tillgänglig mötesplats i Centrumhuset för att motverka fördomar, bryta isolering, minska stigmatisering och istället skapa sammanhang, nätverk och relationer för alla som bor, besöker och verkar i Färgelanda kommun.

Mål

- bibehålla och för djupa samverkan med biblioteken i Dalsland, Fyrbodal och med Förvaltningen för kulturutveckling
- bjuda in relevanta föreningar och studieförbund för att se vilka eventuella samarbeten som kan göras
- öka samutnyttjandet av folk- och skolbiblioteksresurser i kommunen
- bibliotekspersonal ska fortsätta att arbeta i syfte att hitta samarbetsformer för att sprida biblioteksservice till fler grupper.

5. Styrdokument

Det finns flera styrdokument som biblioteken ska förhålla sig till, både internationella, nationella, regionala och kommunala.

IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest

UNESCO:s folkbiblioteksmanifest slår fast att folkbiblioteket ska vara till för alla, oberoende av ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller social status. Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden som förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas eget deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.¹¹

IFLA:s/Unesco skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, etnisk tillhörighet, kön, religion, nationalitet, språk eller social status. Skolbiblioteket bidrar till elevernas livslånga lärande och förmedlar kunskap som är grundläggande för att delta i dagens informations- och kunskapsamhälle. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna leva som ansvarstagande medborgare.¹²

Bibliotekslagen

I bibliotekslagen står det att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och vara anpassade till användarnas behov. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper. Dessa grupper är personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt de som har annat modersmål än svenska. Folkbiblioteket ska även ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.¹³

Skollagen

I skollagen står det att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.¹⁴

Barnkonventionen

Från och med den 1 januari 2020 är FN:s konventions om barns rättigheter svensk lag. Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att

¹¹ *Bibliotekens internationella manifest*

<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekens-internationella-manifest-webb-utskrift.pdf>. s. 11 [2021-03-08]

¹² *Bibliotekens internationella manifest*

<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekens-internationella-manifest-webb-utskrift.pdf>. s. 47. [2021-03-08]

¹³ Bibliotekslagen (2013:801) (SFS 2019:961)

¹⁴ Skollagen 2010:800 kap 2 36§ SFS 2020:605?

behandlas med respekt och att få komma till tals. Det finnas 54 artiklar som slår fast vilka rättigheter barn ska.

Främst dessa artiklar berör bibliotekets verksamhet:

2. alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras
13. barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, utifrån barnets ålder och mognad
17. barn har rätt att få tillgång till information
23. barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället
28. barn har rätt till utbildning
29. skolan ska hjälpa barnet att utvecklas
30. barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion
31. barn har rätt till lek, vila och fritid.¹⁵

Nationell biblioteksstrategi

På uppdrag av regeringen har KB (Kungliga biblioteket) tagit fram ett förslag till nationell biblioteksstrategi. Förslaget, som överlämnades till regeringen 2019, lyfter sex områden som behöver utvecklas för att uppnå den övergripande versionen *Bibliotek för alla* samt målet *Demokrati: ett demokratiskt samhälle där alla fritt kan ta del av världens samlade litteratur och kunskap för att kunna verka i samhället på egna villkor*.

De sex fokusområdena är:

- läsning
- lärande
- samhällets öppna rum
- Forskning
- nationella digitala bibliotekstjänster
- gemensam infrastruktur.¹⁶

Regional biblioteksplan

Västra Götalands regionala biblioteksplan 2020-2023 identifierar prioriterade utvecklingsområden och strategiska inriktningar. Planen är styrande för den regionala biblioteksverksamheten och ska vara vägledande för kommunala biblioteksplaner.

¹⁵ Barnkonventionen.

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> [2021-06-30]

¹⁶ *Demokratins skattkammare*. Förslag till en nationell biblioteksstrategi.

<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/biblioteksutveckling/nationell-biblioteksstrategi.html> [2021-06-30]

Den regionala biblioteksplanen har följande fokusområden:

- det öppna biblioteket
- det läs- och skrivfrämjande biblioteket
- det digitala biblioteket
- det lärande biblioteket.¹⁷

¹⁷ Regional biblioteksplan Västra Götaland 2020-2023.

<https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/44135/Regional%20biblioteksplan%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%202020-2023.pdf?a=false&guest=true>
[2021-07-01]

KSAU § 139 Dnr 2021/275
Avtal med Västkuststiftelsen om vandringsleder

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att

1. ingå överenskommelsen med Västkuststiftelsen gällande vandringsleden.
2. ge kommunstyrelsens ordförande i uppdrag att underteckna överenskommelsen med Västkuststiftelsen.
3. ge samhällsutvecklingschefen i uppdrag att se till att förvaltning av leden sköts årligen.
4. Kostnaderna för förevarande avtal hanteras inom befintlig ram.

Ärendebeskrivning

Västkuststiftelsen har de senaste två åren, på uppdrag av Västra Götalandsregionen, drivit ett pilotprojekt gällande utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder. Projektet har utvecklat en modell för samarbete och samverkan mellan olika parter i ledutvecklingen. Nya fastställda kvalitetskriterier, skyltprogram och skötselinstruktioner harmonierar med det nationella ramverk för hållbara leder som håller på att tas fram i Sverige i stort. Inom ramen för uppdraget assisterar och stöttar Västkuststiftelsen kommuner och föreningar för att nå de gemensamt uppsatta målen.

Karta över leden:

<https://www.westswedentrails.com/kartplaneringsverktyg/west-sweden-trails/etapp-1-kallan-dals-rostock>

Ledens längd i varje kommun och i sitt grundutförande ska enligt uppgifter vara följande: Mellerud: 12 km, Färgelanda: 37 km, Vänersborg: 4 km, totalt: 53 km.

Det är cirka 12 km av total led som ligger utanför reservat, och som finns inom Färgelanda kommun. Av dessa ledkilometer är cirka 1 km på kommunal väg och cirka 2 km på vägföreningsägd väg. I Färgelanda har Västkuststiftelsen initialt tagit kontakt med fem markägare och skriftliga markägaravtal ansvarar Västkuststiftelsen för. Reservatet med 25 km ansvarar Västkuststiftelse för och kommer vara så även framgent.

I Kroppefjäll faller lederna under Västkuststiftelsens försäkring som täcker ytan och brandskydd ska då täcka även utanför reservatgräns. Så för de 12 km utanför reservat kommer Färgelanda inte att behöva betala något.

De 12 kilometer led som är utanför reservatet som Färgelanda kommunen ska ansvara för, är ny och märkt och bedöms inte behöva spångas. Inga konkreta åtgärder behövs initialt. Vanligen är det inventering under våren som ingår i kommunens ansvar samt åtgärd av identifierade brister. I överenskommelsen agerar Västkuststiftelsen ledsamordnare och det ansvar som hamnar hos kommunen är att ta ansvar för ledens fortlevnad och kvalitet, med fokus på de sträckor som går genom kommunen, och att den är en del av en längre sammanhängande led, samt sköta leden genom kommunen utifrån framtagna skötselinstruktioner. Angående drift och skötsel finns ambitionsnivån tydliggjord i det kvalitetsstandarddokument. Ifråga om driftskostnad explicit är kostnaden per led-km uppskattningsvis 1000 kr/km. Utgångspunkten är att Västkuststiftelsen redan har rustat leden till god standard inför invigning och att upplägget med Kroppefjäll specifikt redan är att Västkuststiftelsen tar mer ansvar för helheten. I andra kommuner med andra förhållanden kopplat till led och terräng är uppskattningen normalt högre.

Överenskommelsen gäller till och med 2023-12-31 då projekttiden löper ut. Ny överenskommelse tecknas sedan gällande samarbete kring kontinuerlig drift och skötsel av lederna.

Mycket av det strategiska arbetet och planering ligger på friluftsutvecklarens roll på Tillväxtenheten.

Samhällsutvecklingssektorn ansvarar för den fysiska leden och dess underhåll. All utveckling av leden som medför kostnader utöver vad Sektor samhällsutveckling har budgeterat för friluftsanläggningar planeras projektpengar att sökas för tillsammans med de övriga kommunerna och Västkuststiftelsen. Det gäller framförallt rastplatser och dess anläggningar. Avtalet som undertecknas får tolkas i den andemening som speglas av förevarande tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschefen, 2021-11-01

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslag till överenskommelse inom projektet Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism. Kvalitetsstandard: Hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder i Västsverige, 2021-04-22

Beslutet skickas till
Västkuststiftelsen
Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Avtal med Västkuststiftelsen gällande vandringsled

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att

1. ingå överenskommelsen med Västkuststiftelsen gällande vandringsleden.
2. ge kommunstyrelsens ordförande i uppdrag att underteckna överenskommelsen med Västkuststiftelsen.
3. ge samhällsutvecklingschefen i uppdrag att se till att förvaltning av leden sköts årligen.
4. Kostnaderna för förevarande avtal hanteras inom befintlig ram.

Ärendebeskrivning

Västkuststiftelsen har de senaste två åren, på uppdrag av Västra Götalandsregionen, drivit ett pilotprojekt gällande utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder. Projektet har utvecklat en modell för samarbete och samverkan mellan olika parter i ledutvecklingen. Nya fastställda kvalitetskriterier, skyltprogram och skötselinstruktioner harmonierar med det nationella ramverk för hållbara leder som håller på att tas fram i Sverige i stort. Inom ramen för uppdraget assisterar och stöttar Västkuststiftelsen kommuner och föreningar för att nå de gemensamt uppsatta målen.

Karta över leden:

<https://www.westswedentrails.com/kartplaneringsverktyg/west-sweden-trails/etapp-1-kallan-dals-rostock>

Ledens längd i varje kommun och i sitt grundutförande ska enligt uppgifter vara följande: Mellerud: 12 km, Färgelanda: 37 km, Vänersborg: 4 km, totalt: 53 km.

Det är cirka 12 km av total led som ligger utanför reservat, och som finns inom Färgelanda kommun. Av dessa ledkilometer är cirka 1 km på

kommunal väg och cirka 2 km på vägföreningsägd väg. I Färgelanda har Väst kuststiftelsen initialt tagit kontakt med fem markägare och skriftliga markägaravtal ansvarar Väst kuststiftelsen för.

Reservatet med 25 km ansvarar Väst kuststiftelse för och kommer vara så även framgent.

I Kroppefjäll faller lederna under Väst kuststiftelsens försäkring som täcker ytan och brandskydd ska då täcka även utanför reservatgräns. Så för de 12 km utanför reservat kommer Färgelanda inte att behöva betala något.

De 12 kilometer led som är utanför reservatet som Färgelanda kommunen ska ansvara för, är ny och märkt och bedöms inte behöva spångas. Inga konkreta åtgärder behövs initialt. Vanligen är det inventering under våren som ingår i kommunens ansvar samt åtgärd av identifierade brister. I överenskommelsen agerar Väst kuststiftelsen ledsamordnare och det ansvar som hamnar hos kommunen är att ta ansvar för ledens fortlevnad och kvalitet, med fokus på de sträckor som går genom kommunen, och att den är en del av en längre sammanhängande led, samt sköta leden genom kommunen utifrån framtagna skötselinstruktioner. Angående drift och skötsel finns ambitionsnivån tydliggjord i det kvalitetsstandarddokument. Ifråga om driftskostnad explicit är kostnaden per led-km uppskattningsvis 1000 kr/km. Utgångspunkten är att Väst kuststiftelsen redan har rustat leden till god standard inför invigning och att upplägget med Kroppefjäll specifikt redan är att Väst kuststiftelsen tar mer ansvar för helheten. I andra kommuner med andra förhållanden kopplat till led och terräng är uppskattningen normalt högre.

Överenskommelsen gäller till och med 2023-12-31 då projektiden löper ut. Ny överenskommelse tecknas sedan gällande samarbete kring kontinuerlig drift och skötsel av lederna.

Mycket av det strategiska arbetet och planering ligger på friluftsutvecklarens roll på Tillväxtenheten.

Samhällsutvecklingssektorn ansvarar för den fysiska leden och dess underhåll. All utveckling av leden som medför kostnader utöver vad Sektor samhällsutveckling har budgeterat för friluftsanläggningar planeras projektpengar att sökas för tillsammans med de övriga kommunerna och Väst kuststiftelsen. Det gäller framförallt rastplatser

och dess anläggningar. Avtalet som undertecknas får tolkas i den andemening som speglas av förevarande tjänsteskrivelse.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:

Förslag till överenskommelse inom projektet Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism.

Beslutet skickas till:

Västkuststiftelsen
Samhällsutvecklingschefen

Version 2021-04-22

Kvalitetsstandard

Hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder i Västsverige

Lukasz Warzecha/Westsweden.com

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
2. Ansvarsfördelning	4
3. Fysisk Led	4
3.1 Generell standard för vandringsleder	4
3.2 Ledmarkering	6
3.3 Vägvisning	7
3.4 Ledentré	7
3.5 Anordningar och underlag	8
3.6 Trafik	8
3.7 Svårighetsgrader	9
3.8 Upplevelser	9
4. Organisation	10
4.1 Skötsel	10
4.2 Kvalitetssäkring	11
5. Service	12
6. Kommunikation	14
7. Hållbarhet och naturpåverkan	15
8. Evenemang på leden	15
Bilaga A – Överenskommelse	16
Bilaga B - Skötselinstruktioner	19

1. Bakgrund

Intresset för friluftsliv är stort och vandring är den vanligaste och mest efterfrågade aktiviteten. Det är lätt, billigt, finns ofta nära, är dessutom hälsosamt och något som de flesta kan göra i någon form. Dessutom är sambandet mellan friluftsliv och folkhälsa numera väl dokumenterat och underbyggt vetenskapligt.

Friluftslivets infrastruktur sköts på varierande sätt i Sverige och är ofta tillhandahållet av kommuner och ideella aktörer. Det är inte ovanligt att vandringsleder har utvecklats i projektform för att sedan inte alltid skötas på ett hållbart sätt med vandraren/besökaren i fokus. En utmaning när det gäller längre vandringsleder, som går genom många kommuner, är dessutom att det är svårt att upprätthålla en hög och gemensam och sammanhållande kvalitet på en led.

Vandring och cykling spelar samtidigt en allt större roll för besöksnäringen. Västra Götalandsregionen har pekat ut just naturturism som en av de främsta reseanledningarna för att besöka regionen. Många turister som besöker destinationer i Europa har lång erfarenhet av vandringsturism och det finns förväntningar att komma till välskötta leder med god markering och vägledning. För att det skall vara meningsfullt att marknadsföra vandring och cykling i Västsverige krävs det därför en god infrastruktur på och kring våra leder samt relevant digital basinformation.

Efterfrågan på kvalitetssäkrade och fungerande leder är alltså mycket stor, både bland närboende och besökare.

I Region Västra Götaland finns ett stort nät av längre vandringsleder, som går genom många kommuner. Regionen har anslagit pengar till att, med dessa leder som bas, utveckla ett system av hållbara och kvalitetssäkrade leder i hela regionen. I detta dokument kallas detta projekt **Leder i Västsverige**.

Ambitionen i projektet är att ***Västra Götaland genom detta ska bli sverigeledande kring utvecklingen och förvaltningen av leder för vandring och cykling, med fokus både på närboende och turister.***

För att kunna nå detta högt uppsatta mål samarbetar fyra stora regionala aktörer i projektet, Västkuststiftelsen, Turistrådet Västsverige, Förvaltningen för Kulturutveckling, samt Länsstyrelsen. Dessa parter ska tillsammans med kommuner och föreningar, utifrån sina respektive kompetenser, lyfta ledernas fysiska och digitala skick, driften av detta, samt dess innehåll och marknadsföring.

Detta dokument slår fast den gemensamma grundkvalitet-standarden på vandringslederna inom detta projekt. Kvalitetsstandarden följer samma ambition som det Nationella Ramverket för Vandringsleder.¹

¹ För att driva arbetet med att ta fram en gemensam standard och ett nationellt ramverk för vandringsleder pågår ett projekt finansierat av både Tillväxtverket och Jordbruksverket. Tourism in Skåne är projektägare och Visit Dalarna står för projektledning.

2. Ansvarsfördelning

*De vandringsleder som ingår i konceptet **Leder i Västsverige** ska utgå från ett samarbete och rollfördelning där alla parter vet vad som ska göras, av vem, när samt med vilken kvalitet.*

Vandringslederna drivs i ett samarbete mellan kommuner och Västkuststiftelsen, Förvaltningen för kulturutveckling, Turistrådet Västsverige samt Länsstyrelsen, i de fall vandringslederna går genom naturreservat eller andra skyddade områden.

I fortsättningen av detta dokument kallas Västkuststiftelsen för **ledsamordnare**. **Ledsamordnaren** håller ihop det samlade utvecklingsarbetet med lederna, stöttar kommunerna på olika sätt och tar ansvar för det övergripande kvalitetssäkringsarbetet.

Ledansvarig är den part som sköter en viss del av en led. Det är ofta en kommun som sköter en led inom kommunens gränser. Ibland gör kommunen det i samarbete med en förening. I ett statligt naturreservat är det vanligt att reservatets förvaltare sköter leden. I vissa fall i samarbeten med en kommun.

För mer information om rollfördelning, se bifogad Överenskommelse.

3. Fysisk Led

3.1 Generell standard för vandringsleder

Alla delar av vandringslederna ska vara väl underhållna och säkra att använda. Informationen som läggs ut digitalt ska stämma överens med verkligheten.

- Många av de vandringsleder som ingår i **Leder i Västsverige** är långdistansleder, med en rad sammanhängande delsträckor/etapper. På sådana leder **ska** alla delsträckor/etapper uppfylla den grundnivå som stipuleras i detta dokument.
- Ledernas sträckningar **ska** vara väl förankrade med respektive markägare där leden går. Ambitionen är att det **ska** upprättas avtal (muntliga eller skriftliga) mellan kommun och alla markägare för de delar som varje kommun ansvarar för, samt mellan förvaltare och markägare i de fall som detta är Nödvändiga i ett reservat.
- Ledernas etapper **ska** vara anpassade för en dagsetapp för en medelgod vandrare, med en längd på ca 10-20 km per delsträcka/etapp.
- Varje etapp **ska** kunna marknadsföras enskilt, eller som en del av en större helhet. Varje delsträcka ska därför kunna beskrivas utifrån längd, svårighetsgrad, naturtyp och sevärdheter/upplevelser.
- Lederna **ska** upplevas säkra att vandra på. Om leden upplevs vara i ett skick att det äventyrar vandrarens säkerhet, och ingen lösning går att se, kan den aktuella delsträckan behöva stängas.

- Allt arbete på leden **ska** göras med så lite negativ miljöpåverkan som möjligt och största möjliga hänsyn ska tas till de natur- och skyddsvärden som finns där leden passerar.
- Lederna **ska i största möjligaste mån** kunna användas året runt, men behöver inte snöröjas.
- Lederna **bör** vara sammanhängande utan avbrott. Det finns dock exempel på ledssystem som inte kan följa denna rekommendation, tex Kuststigen som förutom en sammanhängande led också har separata runslingor och etapper.
- Det är **eftersträvansvärt** att besökare vid normal väderlek ska kunna gå torrskodda, men med förbehåll att grova skor/kängor eller stövlar kan vara nödvändigt. Ledens karaktär, delvis genom vildmark, gör att det inte går att bygga spänger på samtliga platser som annars skulle behövas. Dessutom går det aldrig att gardera sig mot översvämningar av leden efter extrem väderlek.
- Lederna är planerade i huvudsak som vandringsleder, vilket ej hindrar att leden på en del sträckor kan rekommenderas för tex skidåkning eller mountainbike, om de anses lämpliga för det. I de fall där flera aktiviteter utövas på leden behöver man informera om extra uppmärksamhet och visad hänsyn.
- En vandring på någon av de leder som ingår i **Leder i Västsverige** ska i möjligaste mån kunna göras båda som dagsetapp eller flerdagars vandring. Det är därför bra om vandraren kan ta sig till och från leden/etappen på ett lätt sätt.
- Det är viktigt att vandraren kan få korrekt information om vilken tillgång som finns till service i form av mat, vatten, övernattnig, rastplatser samt till andra typer av upplevelser och sevärdheter.
- Service som erbjuds och marknadsförs inom ramen för leden ska ligga inom ett avstånd på max 5 km från själva leden och det ska vara tydligt under vilken del av året som servicepunkten är öppen, samt dess öppettider.

Foto: Lukasz Warzecha/Westsweden.com

3.2 Ledmarkering

Ledmarkering ska sitta längs hela leden, med jämna intervaller och har som syfte att besökare lätt ska kunna följa ledernas sträckning, i båda riktningarna, utan att behöva karta, och utan att behöva känna osäkerhet beträffande var leden fortsätter.

- Ledmarkering **ska** göras i form av målning eller band runt träd eller trästolpar, eller brickor på trästolpar. Målning ska göras med ledens officiella färg. För mer information, se ledens skyltstandard, om sådan finns. Ledsamordnaren kan hjälpa till att ta fram en sådan om det behövs.
- Ledmarkering **ska**, om det finns sådan, följa den grafiska profil som tagits fram. Om det redan finns en markering eller skyltning som fungerar och som inte behöver bytas ut direkt görs anpassningen nästa gång ledmarkering, skyltar och vägvisare behöver bytas ut.
- Ledmarkering **ska** vara uppsatta utifrån ett jämnt och dynamiskt tänkande och sitta där de för tydlighetens skull gör nytta, utifrån siktlängd, vegetation mm. Om uppmärkning sker på vintern är det viktigt att tänka på hur markeringarna syns på sommaren då träden är lövade.
- Avståndet mellan respektive ledmarkering **ska inte** överstiga 250 meter. Dock bör man alltid göra en avvägning av konsekvensen om en markering försvinner.
- I korsningar **ska** ledmarkering sättas väl inom synhåll, gärna så nära som ca 10 meter ifrån själva korsningen, även om det i korsningen finns en vägvisare med pil.
- Tillstånd från ledningsägare eller motsvarande **ska** inhämtas innan ledmarkering placeras på befintliga anordningar som lyktstolpar, telefonstolpar, vägräcken eller staket.
- Det är en **rekommendation** att vandraren alltid ser nästa markering, framför allt i skogsterräng. Avstånden ska här aldrig överstiga 100 meter.
- Markeringarna **ska** vara diskreta men tydliga och kunna följas i båda riktningarna utan andra hjälpmedel än ledmarkeringen i fält.
- För mer information om vägvisning, se i ledens skyltmanual. Om sådan inte finns kan ledsamordnaren hjälpa till med att sådan tas fram.

3.3 Vägvisning

Vägvisare används för att i framför allt korsningar tydliggöra i vilken riktning leden går.

- Vägvisarna **ska** vara i ett gott skick, och ska kunna läsas utan problem. De ska monteras upp med hjälp av stolpar.
- Vägvisare **ska** aldrig sättas i träd. De **ska** sättas på ett sätt att jordbruk-, skogs- eller andra maskiner inte hindras.
- Tillstånd från markägare **ska** inhämtas innan vägvisning placeras ut.
- Vid stig/vägsål där vägvisare monteras **ska** officiell ledsymbol/markering bekräfta vägvalet i ledens samtliga riktningar.
- Vägvisare **bör**, om det finns sådan, följa den grafiska profil som tagits fram. Om det redan finns en vägvisare som fungerar och som inte behöver bytas ut direkt görs anpassningen nästa gång ledmarkering, skyltar och vägvisare behöver bytas ut.
- För mer information om vägvisning, se i ledens skyltmanual. Om sådan inte finns kan ledsamordnaren hjälpa till med att sådan tas fram.

3.4 Ledentré

En ledentré är en utpekad plats som en besökare kan ta sig till för att börja sin vandring. Varje etapp kan ha fler ledentreer.

- Vid varje etapps början **ska** det finnas en ledentré, med en informationstavla innehållande karta samt information om sträckans/etappens karaktär, längd, svårighetsgrad, sevärdheter och servicepunkter, information om allemansrätten samt nödnummer (112).
- Följande information **ska** också finnas på sådana entrétavlor:
 - Text på svenska och engelska.
 - Kartan med en punkt med info "du är här" i form av en röd prick, samt norr-pil och skalstock.
 - Information om var vandraren vänder sig för att rapportera ev. fel eller brister.
- Ledentrén **ska** ligga i anslutning till kollektivtrafikens hållplats eller ha en parkering som anpassats efter antalet besökare. Det är bra om den tid en besökare får parkera på en parkeringsplats anpassas till den tid besökaren rimligen behöver för sin vandring. Det är också bra om det vid behov, tex vid högsäsong, kan anvisas till ytterligare parkeringsyta.
- På hemsidan **ska** det finnas information om varje entrés koordinater, utifrån systemet WGS 84.

- Vid varje ledentré **bör** det finnas vägvisare mot nästa etappmål, med avståndsmarkering.
- Om ledentrén inte ligger i anslutning till en närliggande busshållplats eller parkeringsplats **bör** en tillfarts-stig fram till etappstart skyltas upp och att det görs tydligt att det är där vandraren ska gå för att komma till leden.

3.5 Anordningar och underlag

- Ambitionen är att leden **ska** vara gångbar och framkomlig för vandraren med en korridor fri från hinder på ca 1 meter i bredd och 2 meter i höjd och att denna korridor **ska** vara fri från högt växande eller inhängande vegetation.
- Om det finns sträckor som utifrån terräng, markförhållande och andra aspekter kan anpassas utifrån olika tillgänglighetsaspekter, **ska** detta tas i beaktning vid planering och utveckling av leden.
- Anordningar, som t.ex. spänger, broar, räcken, bord och grindar **ska** vara i ett gott skick och inte utgöra en säkerhetsrisk för besökarna. Vid konstruktionen **ska** material med minsta möjliga negativa miljöpåverkan användas.
- Passage över väldigt fuktiga partier ska **i möjligaste mån** undvikas. Om leden redan går över fuktiga delar ska möjligheten till omdragning ses över. Om detta inte går ska spång i möjligaste mån byggas. Nya spänger bör byggas utifrån den standard som Västkuststiftelsen tagit fram. Den kan en ledaktör få av Västkuststiftelsen. För att detta ska vara möjligt erbjuder Västkuststiftelsen att kommuner och föreningar kan delta i en kurs för att lära sig att bygga spång.
- Lederna ska **i möjligaste mån** gå längs existerande naturstigar och skogsvägar.

3.6 Trafik

- Lederna **ska i största möjliga mån** undvika att gå på trafikerad väg.
- Passager över vägar med hastigheten 100 km/tim **ska** vara planskilda.
- Vid plankorsningar med järnväg **ska** det finnas en tydlig varning.
- Ledpassage genom intensivt utvecklad miljö (typ industriområde, flygplats, vindkraftspark, kraftledningsgata eller utmed trafikerad väg) **bör** ej överstiga en sammanhängande längd på tre kilometer eller maximalt 10 % av ledens totallängd.
- Asfalterad bilväg **bör** inte överstiga mer än 20 % av en delsträckas längd.

- Leden **bör** helt undvika att gå på en trafikerad väg med en högre hastighet än 70 km/tim. Om sådana sträckor finns **bör** det finnas en plan att över tid hitta ett annat alternativ.

3.7 Svårighetsgrader

Dessa fyra nivåer skall användas för att gradera etappernas respektive svårighetsgrader:

- **Mycket lätt:** Leden går på så pass slätt och plant underlag att det går att ta sig fram längs med leden med hjälp av rullstol, rullator och barnvagn. Gäller även ev. spänger och broar.
- **Lätt:** Leden går på mark som är plan eller har svag lutning. Ledens underlag är platt och jämnt, utan höga trappsteg eller hinder. Blöta partier är försedda med spång.
- **Medelsvår:** Bra framkomlighet men det kan förekomma varierande terräng. Hela eller delar av turen går på naturstig. Vissa nivåskillnader finns. Det kan förekomma blöta partier.
- **Svår:** Begränsad framkomlighet på grund av branta passager och större nivåskillnader, som kräver god kondition. (Betyder dock inte nödvändigtvis att hela sträckan är svår.)

Foto: Lukasz Warzecha/Westsweden.com

3.8 Upplevelser

- Lederna **ska** passera genom olika naturtyper, sevärdheter, kulturmiljöer, orter och naturreservat, som ger besökaren ett flertal olika upplevelser.
- Lederna får gärna ha ett eller flera specifika teman eller specifika kännetecken.

4. Organisation

4.1 Skötsel

Skötsel av leden ligger på respektive kommun, samt i vissa naturreservat på reservatsförvaltare. Samordnande part har det slutgiltiga kvalitetssäkrings-ansvaret. Det är viktigt att det är tydligt vem som gör vad, när och hur arbete eller synpunkter följs upp.

- Varje led inom ramen för Leder i Västsverige **ska** ha en utsedd ledsamordnare.
- Ledsamordnaren **ska** koordinera arbetet som krävs för att upprätthålla ledens kvalitet.
- För varje delsträcka **ska** det finnas en upprättad skötselplan som tydligt påvisar vem som har ansvar för vad och när på året det ska göras. För mer info, se bilaga skötselinstruktioner. Det är viktigt att när en delsträcka delvis går genom ett reservat att Länsstyrelsen är delaktig i dialogen kring skötselplanen som tas fram.
- Skriftliga överenskommelser **ska** finnas mellan ledansvarig och ledsamordnaren. Överenskommelsen ska stipulera ansvars- och rollfördelning i arbetet med leden.
- Skriftlig överenskommelse/avtal **ska** också finnas mellan ledansvarig och extern part som utför del av skötselplanen.
- Entreprenörer som yrkesmässigt utför skötsel/underhåll **ska** inneha eget försäkringsskydd, avseende ansvarsförsäkring.
- Tillsyn och utförda åtgärder **ska** dokumenteras. Använd gärna en checklista med datum.
- Varje kommun **ska** i sitt GIS-system ha inlagt sina sträckor, samt dess anläggningar (spänger, rastplatser och vindskydd mm). Dessa **ska** uppdateras vid förändringar.
- Ledansvarig **ska** även ha egen information om när i tid sådana installationer enligt plan behöver underhållas eller bytas ut. Detta för att det då ska finnas medel tillgängliga för renovering, underhåll eller nybyggnation.
- Alla aktörer måste vara medvetna om att när lederna går genom skyddade områden, som t ex naturreservat, kan vissa åtgärder kräva samråd eller dispens från Länsstyrelsen.
- Det är **rekommenderat** att kommunerna tecknar försäkringar för föreningar som gör arbete på leden.

4.2 Kvalitetssäkring

- För att bibehålla ledernas kvalitet **ska** alla inblandade parter i ledutveckling vara väl införstådda med och följa innehållet i denna kvalitetsstandard, och dess bilagor.
- Alla inblandade parter **ska** erbjudas olika typer av skötselutbildningar eller liknande, för att kunna följa denna standard. Det är upp till ledsamordnaren att regelbundet erbjuda sådana tillfällen för olika kommuner och föreningar.
- Ledernas skick **ska** kontrolleras årligen, inför säsong. För detta ansvarar ledansvarig. Det kan göras i egen regi eller genom tex samarbete med en sköselförening. Eventuella brister och behov av åtgärder ska dokumenteras. Ledsamordnaren ska få ta del av dokumentationen.
- För att bibehålla ledernas kvalitet **ska** ledsamordnaren och ledansvarig och kommunerna regelbundet följa upp på kvalitetsstandarderna och se till att det pågår ett långsiktigt arbete med kvalitetssäkringen.
- Ledsamordnare och ledaktörer **ska** ha ett tydligt och långsiktigt uppdrag från sina respektive organisationer.
- Ledsamordnaren **ska** se till att det finns en fungerande rutin för att vandrare ska kunna lämna synpunkter och att dessa synpunkter ska nå den som har hand om respektive sträcka.
- Ledsamordnaren, samarbetande kommuner samt lokala och regionala turistaktörer **ska** tillsammans ansvara för att aktuella förhållanden i fält återspeglas i ledernas officiella information och marknadsföring.
- Kortsiktig avvikelser från fastslagen kvalitet **ska** informeras om på ledens officiella hemsida och/eller annan kanal. För detta ansvarar både ledansvarig och samordnare.
- Det är ledsamordnarens ansvar att det minst var tredje år görs en egen kvalitetskontroll, eller kvalitetskontroll av extern part.
- Om kvalitet inte kan bibehållas på en del av led kan denna i sista hand komma att resultera i att sträckans tas bort från ledens officiella hemsida och app. Information om att man då går på egen risk ska kommuniceras på hemsida och vid delsträckans startpunkter.

5. Service

- Varje etapp **ska** erbjuda någon typ av övernattningsmöjlighet, i vindsydd, stuga, utpekad tältplats, eller i kommersiellt boende, samt minst en rastplats. Vid nyanläggning väljs platsen för rastplats, tältplats eller vindsydd både utifrån att den kan ge en fin naturupplevelse, samt att den lätt kan nås för skötsel och underhåll.
- Anordningar som rastplatser, vindsydd, broar, spänger och trappor mm **ska** i vara i gott skick. De ska i möjligaste mån följa Naturvårdsverkets vägledning i skriften Friluftsanordningar. <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/1200/91-620-1257-6/>
De ska även i möjligaste mån även vara byggda av miljövänliga material.
- Ledansvarig **ska** arbeta utifrån ambitionen att leden ska upplevas som välstädad och fri från nedskräpning.
- Eldstaden vid en rastplats och vindsydd **ska** uppföras för att skapa så säker eldning som möjligt. För mer info, se: <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/1200/91-620-1257-6/>
- En plats som markeras som eldplats **bör** vara utrustad med ved, för att undvika att vandraren själv hugger ved från naturen och då bryter mot allemansrätten eller mot reservatets föreskrifter. Alternativt behövs det tydlig information om att besökaren själv förväntas ha med ved eller kol.
- All service längs en led måste inte vara öppen året runt, men det är viktigt att det på ledens officiella hemsida finns information om öppettiderna.

Foto: Jonas Ingman/Westsweden.com

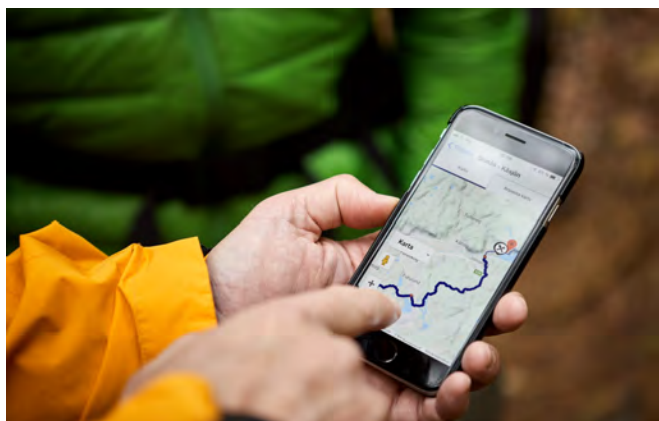
- Vid stängselpassage är det **rekommenderat** att använda självstängande grind.
- Där påfyllning av vatten förevisas i ledens officiella information och är från en täkt annan än kommunalt vatten **ska** vattenkvaliteten testas minst en gång varje år, inför vandringsäsong.
- En ambition är att på så många etapper som möjligt erbjuda dricksvatten och toalett. Kommunerna **ska** därför ha som ambition att på så många platser som möjligt ge vandrare tillgång till vatten. Karaktären på många av ledernas gör dock att besökaren inte kan förvänta sig dricksvatten och toaletter på alla sträckor. Grundrekommendation tillämpas därför om att vatten kan tas från sjöar, men att det alltid ska kokas.
- Det är en **rekommendation** att vid så många vindskydd och anvisade tältplatser som möjligt ska finnas tillgång till en toalett.
- Det är **rekommenderat** att, då sådan service finns, till leden knyta övernattnig på hotell eller vandrarhem, mat på restauranger eller café, livsmedelsproviantering eller olika typer av upplevelser och/eller service.
- När det markeras att det finns ett vindskydd ska detta innebära ett vindskydd anpassat för att sova i.
- Vindskydd som inte är anpassade för övernattnig markeras som rastplats.
- Vid varje rastplats bör det finnas information om allemansrätten, med förklaring varför det är viktigt att följa även dess skyldigheter, och i naturreservat även information om gällande föreskrifter.

Foto: Jonas Ingman/Westsweden.com

6. Kommunikation

- Lederna **ska** ha en tilltalande hemsida. Dessa ska vara lättanvända, interaktiva och formmässigt tilltalande. De ska stödja sig på ett publiceringsverktyg som ligger i teknikmässig framkant. De olika ledernas hemsidor ska ha en sammanhängande struktur för att visa på bredden av kvalitetssäkrade och hållbara leder i Västsverige.
- Det **ska** gå att skriva ut och spara ner kartor från ledernas hemsidor.
- **I mån av behov ska** det också tas fram tryckta kartor eller initieras samarbete för att andra tar fram tryckta kartor.
- Rutiner **ska** finnas för hur information sprids om förändringar på lederna, eldningsförbud eller jakt mm.
- Ledansvarig ansvarar för att data kring sin sträckning och sträckans infrastruktur delas med ledsamordnaren/den som ansvarar för hemsida, kartor och annan tryckt information.
- Ledsamordnaren ansvarar för att hemsidorna är aktuella och uppdaterade och att ev. ändringar görs skyndsamt.
- Trycksaker och webbsida ska innehålla information om ledernas sträckning, geografi, sevärdheter, servicepunkter, natur och kulturvärden, information om allemansrätten, lokaltrafik och säkerhet. Information ska finnas på både svenska och engelska och gärna även tyska.
- Informationen skall syfta till att på olika sätt hjälpa vandraren med att planera sin vandring, hur den hittar till leden, endags- eller flerdagsvandring, övernattnig, mat, annan service, hur man gör, tips mm.
- Respektive kommun ansvarar även för att leverera data på ledens sträckning till Lantmäteriet.

Jonas Ingman/Westsweden.com

7. Hållbarhet och naturpåverkan

Allemansrätten

Allemansrätten inbjuder till en rad olika naturupplevelser i den svenska naturen, med förbehållet att inte störa och inte förstöra. Allemansrätten är således både en rättighet och en skyldighet, värd att bevara, och det är väldigt viktigt att information och kunskap om allemansrätten både sprids och bevaras. På Naturvårdsverkets hemsida går det att läsa mer om allemansrätten. Alla som arbetar med lederna som ingår i Leder i Västsverige ansvarar för att kunskap och kännedom om allemansrätten förmedlas till olika parter.

I naturreservat, nationalparker och andra skyddade områden gäller särskilda regler eller föreskrifter som begränsar allemansrätten. Föreskrifterna är anpassade för att bevara de natur-, kultur- och friluftslivsvärden som finns inom respektive område. Det innebär att olika regler gäller för olika områden.

Hållbarhet

I Sverige finns 16 nationella miljömål, som olika parter av samhället ska arbeta med. Sverige har dessutom förbundit sig till att arbeta med de globala målen i Agenda 2030. Ett gemensamt mål för alla som arbetar med lederna är att ledens utveckling därför måste ske på ett så hållbart sätt som möjligt, både ekonomiskt, socialt och ekologiskt.

Lagar och förordningar

Det finns en mängd lagar, regler och förordningar som styr arbetet i våra natur- och kulturmiljöer. Alla som jobbar med leder måste inhämta information om vad som gäller för arbete på den specifika platsen, och söka nödvändiga dispenser eller tillstånd då detta krävs.

8. Evenemang på leden

Privata evenemang/arrangemang på leden, som drar till sig många människor, måste planeras i samråd med ledsamordnare och ledansvarig kommun eller Länsstyrelsen som driftar den aktuella sträckan/sträckorna. Sådana evenemang kräver separat avtal. I skyddad natur kan det behövas samråd med eller dispens från Länsstyrelsen.

Bilaga A – Överenskommelse

Överenskommelse inom projektet *Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism*

Parter som berörs av denna överenskommelse

Överenskommelsen tecknas mellan:

Västkoststiftelsen. Organisationsnummer 857201-9076

..... kommun. Organisationsnummer

Andra parter som deltar i projektet

Västra Götalandsregionen

Turistrådet Västsverige

Förvaltningen för Kulturutveckling, Region Västra Götaland

Länsstyrelsen i Västra Götaland

Led/leder som berörs av överenskommelsen

.....

Bakgrund

Intresset för friluftsliv är stort och vandring är den vanligaste och mest efterfrågade aktiviteten. Det är lätt, billigt, finns ofta nära, är dessutom hälsosamt och något som de flesta kan göra i någon form. Även cykling är mycket populärt. Dessutom är sambandet mellan friluftsliv och folkhälsa numera väl dokumenterad och underbyggd vetenskapligt.

Vandring och cykling spelar en allt större roll för besöksnäringen och för folkhälsan. Västra götalandregionen har dessutom pekat ut just naturturism som en av de främsta reseanledningarna för att besöka regionen. Många turister som besöker destinationer i Europa har lång erfarenhet av vandringsturism och det finns förväntningar att komma till välskötta leder med god markering och vägledning. För att det skall vara meningsfullt att marknadsföra vandring och cykling i Västsverige krävs det därför en god infrastruktur på och kring våra leder samt relevant digital basinformation. Kravet på kvalitetssäkrade och fungerande leder är alltså mycket viktigt både bland närboende och besökare.

Västkoststiftelsen har de senaste två åren, på uppdrag av Region Västra Götaland, drivit ett pilotprojekt gällande utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder. Projektet har utvecklat en modell för samarbete och samverkan mellan olika parter i ledutvecklingen. Nya fastställda kvalitetskriterier, skyltprogram och skötselinstruktioner harmonierar med det nationella ramverk för hållbara leder som håller på att tas fram i Sverige i stort. Inom ramen för uppdraget assisterar och stöttar Västkoststiftelsen kommuner och föreningar på ett flertal sätt med den fysiska leden och med driften/organiseringen, för att nå de gemensamt uppsatta målen. I uppdraget ligger också utveckling av hemsida och app för lederna.

I samarbetet bidrar även Turistrådet Västsverige och Förvaltningen för Kulturutveckling (tidigare Västarvet), samt Länsstyrelsen, utifrån sina specifika kompetenser. För rollfördelning se nedan.

Samarbetsmodellen har initialt fungerat mycket bra. Ambitionen är att modellen, genom detta projekt och genom samarbete med fler kommuner om fler leder, ska spridas till fler delar av regionen.

Projektet

Syftet med projektet *Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism* är att öka tillgängligheten för vandring och cykling, som friluftslivsaktivitet och som naturturismaktivitet. Detta ska göras genom att Väst kuststiftelsen samordnar utvecklingsarbetet kring ett flertal regionala leder.

Målet är att utifrån perspektiven i det nationella ramverket för hållbara leder för turism och rekreation skapa ett nät av fler kvalitetssäkrade regionala vandrings- och cykelleder. Västra Götaland ska genom detta bli Sverigeledande kring utvecklingen och förvaltningen av leder för vandring och cykling, med fokus både på närboende och turister.

Ansvarsområden i projektet

Västra Götalandsregionen ansvarar för att

- uppdra åt Väst kuststiftelsen att agera samordnare.
- finansiera Väst kuststiftelsens insatser under projektet.

Väst kuststiftelsen ansvarar för

- att överenskommelse tecknas med de samarbetande kommunerna.
- framtagande av styrdokument, såsom kvalitetsstandard, skyltprogram och driftsinstruktioner samt mallar för avtal och besiktningar.
- att stödja kommunerna i den fysiska upprustningen av leden samt i att bygga upp en organisation för den långsiktiga hållbara förvaltningen av leden.²
- att hålla ihop nätverket av kommuner.
- att stödja kommunerna i att ha en gemensam hantering av leddata, med syfte att få till en fungerande kedja av datahantering och dataleverans.
- utveckla och administrera hemsida, app och sociala media för leden.
- vara kontaktpunkt för allmänhet och turister rörande frågor om lederna.
- säkerställa att det finns kartor som motsvarar vandrares behov.
- sköta lederna i de reservat som Väst kuststiftelsen förvaltar på uppdrag av Länsstyrelsen, där lederna finns med i skötselplan.
- utöva kvalitetstillsyn på lederna.

Länsstyrelsen ansvarar för att

- ha ett övergripande ansvar för leder genom naturreservaten de förvaltar, när inget annat är avtalat.

Turistrådet ansvarar för att

- lederna/delar av lederna marknadsförs nationellt och internationellt.
- I samarbete med lokala turistorganisationer hjälpa företag längs leden med företags- och produktutveckling i linje med Sverige - Norden - Världen och Hållbarhetsklivet.

Förvaltningen för kulturutveckling ansvarar för att

- utveckla det utbud av kultur, kulturarv och naturarv som finns längs lederna, för att förhöja upplevelsen för vandraren.
- stötta små, mindre etablerade företag samt föreningar och civilsamhällets aktörer att bli en del av besöksnäringen i Västsverige.

² Stödet från Väst kuststiftelsen kan komma att se olika ut för respektive kommun och är beroende av respektive kommuns behov. Det övergripande syftet är att få till en likvärdig fysisk kvalitet på hela leden och en likvärdig långsiktig förvaltning av leden. Stödet kan innebära att tillsammans göra besiktningar, planera och genomföra insatser, söka pengar eller att Väst kuststiftelsen gör anpassade utbildningar som passar respektive kommuns behov.

- skapa "alternativa boenden", dvs boendelösningar som blir en reseanledning i sig. Exempelvis champing (att bo i ett kyrkorum) eller hembygdsturism genom att bo i en hembygdsgård.

..... **kommun åtar sig i och med denna överenskommelse att ansvara för:**

- ledens fortlevnad och kvalitet, med fokus på de sträckor som går genom kommunen, och att den är en del av en längre sammanhängande led, samt sköta leden genom kommunen utifrån framtagna skötselinstruktioner.
- att utse ansvarig kontaktperson gentemot Västkoststiftelsen och markägarna, samt Länsstyrelsen i de fall det behövs.
- att föra en dialog med markägare och sträva efter att det tecknas avtal med markägare eller Länsstyrelsen i de fall då det behövs. Det är också en stark rekommendation att det finns försäkringar gentemot markägare.³
- att skapa goda relationer med och tydlighet i samarbeten med eventuella föreningar som hjälper kommunerna att drifva leden. Kommunen bör även ansvara för att representanter för sådana föreningar är försäkrade när de arbetar på uppdrag av kommunen.
- att budgetera för drift, underhåll och upprustning av leden, gällande tex märkning, vägvisning, infoskyltar, vindskydd, spänger, stättor och annan ledanknuten infrastruktur. Arbetet görs i enlighet med framtagna kvalitetsstandard.⁴
- att bygga upp en organisation och samarbete inom kommunen som syftar till att på ett kvalitativt och långsiktigt sätt sköta drift och underhåll av lederna, utifrån modellen *fysisk led, digital led och marknadsförd led*.⁵
- att samla in, ajourhålla och vid behov leverera geodata gällande lederna till ledsamordnande och till lantmäteriet.

Tidsram

Överenskommelsen gäller till och med 2023-12-31 då projektiden löper ut. Om det regionala ledsamarbetet då fortsätter tecknas ny överenskommelse gällande samarbete kring kontinuerlig drift och skötsel av leden/lederna.

_____	_____
För Västkoststiftelsen	För kommun
_____	_____
Namnförtydligande	Namnförtydligande

³ Detta gäller en subsidiär brandförsäkring som täcker markägares självrisk vid skogsbrand orsakad av vandrare. Denna kan även komma att tecknas av ledsamordnaren.

⁴ Då kommunernas budgetar regleras varje år kan tillgängliga ekonomiska medel för ledutvecklingen komma att se olika ut från år till år. Det är upp till varje kommun att inom befintlig ram prioritera så att denna överenskommelse kan hållas. Om tillgängliga medel ett år inte räcker för att göra det som behövs för att ledens kvalitet ska hållas måste kommunen i dialog med samordnare göra en plan för bibehållande av ledens standard. I sista hand får kommunen välja att bryta denna överenskommelse.

⁵ Detta innebär ett samarbete mellan de inom kommunen som arbetar med, planerar och budgeterar för det fysiska arbetet på leden, de i kommunen som arbetar med markägarkontakter och markägaravtal, kommunens GIS-ingenjör samt de inom kommunen som arbetar med information/turism/marknadsföring och näringsliv.

Bilaga B - Skötselinstruktioner

Övergripande gällande skötsel, tillsyn och åtgärder.

- Årligen, samt efter större förändringar, levereras ändringar gällande sträckning och intressepunkter till ledsamordnaren, i digital form. Ändringar gällande sträcka levereras även till Lantmäteriet.
- Årlig vartillsyn av leden skall vara genomförd senast 30/5.
- Det är rekommenderat att även göra en tillsyn under hösten.
- Vårtillsynen skall dokumenteras i checklista, protokoll eller liknande.
- Nödvändiga åtgärder som syns i vartillsynen skall vidtas snart därefter och plan görs för när andra mindre viktiga åtgärder ska genomföras.
- Plan skall finnas för hur kontinuerliga skötsel- och tillsynsåtgärder sker under säsongen, med tydlighet i vem som gör vad och när. Detta anpassas efter sträckans behov, tex. utifrån besöksfrekvens och ledens vegetationstyp. Detta kan ändras från år till år beroende på avverkningar och omdragningar mm.
- Rutinbeskrivning skall finnas gällande hur felanmälningar tas emot, vem som åtgärdar vad och hur informationen återkopplas.
- Inrapporterade brister som påverkar säkerheten skall kunna åtgärdas så fort de upptäcks. Andra brister skall åtgärdas inom en bestämd tidsperiod som kan variera beroende på ledens svårighetsgrad och besökstäthet.

Tillsyn och tillhörande underhåll

Samtliga följande (för leden tillämpliga) punkter skall göras vid tillsynstillfällena.

- Kontroll av framkomlighet samt röjning av sly och nedhängande grenar. Rekommendationen är att röja stigen så att det blir ett fritt utrymme runt stigen på ca 1 meters bredd och 2 meters höjd.
- Kontroll och vid behov komplettering av ledmarkeringar. Observera att markeringarna skall ses tydligt från båda håll. Gå med vandrarens ögon. (För mer info, se framtagen skyltstandard, om sådan finns)
- Kontroll av om det finns spontant skapade eldplatser längs leden. Ta bort dessa.
- Kontroll om det behövs ny sträckning vid exempelvis hyggen, om leden är sönderkörd eller för blöt.
- Kontroll och vid behov åtgärd av entréskyltar, vägvisare och avståndsskyltar.
- Kontroll och vid behov underhåll/reparation av anordningar som broar och spänger mm.
- Kontroll av parkeringsplatser.
- Kontrollera av stängselgenomgångar där det går/kommer gå betande djur och av att det finns information på dessa grindar om att leden går där det även finns betande djur.
- Kontrollera att sophämtning fungerar där soptunnor finns.
- Städa vid plats för soptunnor.
- Kontrollera så att det inte ligger skräp längs leden.
- Kontroll, städning/sopning samt eventuella reparationer av bänkar, vindskydd, dass/toaletter och eldstäder.

- Titta efter och ta bort eventuella getingbon vid tex vindskydd och toaletter/dass.
- Kontroll av ev. vedlager och vid behov påfyllning med torr ved, där detta ska finnas.
- Vid behov tömning av torrdass.
- Kontrollera att eldplatser inte är fulla med aska. (Syftet är att förhindra att besökarna själva börjar tömma aska vilket kan innebära brandfara)
- Kontrollera "dricksvatten" för att uppfylla livsmedelslagstiftningens krav, i de fall där detta behövs.

Kontinuerlig skötsel

Samtliga punkter ovan görs även kontinuerligt, men då utifrån den frekvens som stipuleras i framtagna skötsel- och tillsynsplan.

Utöver dessa utförs även åtgärder som rör specifika situationer eller årstider, såsom information om eldningsförbud, jakt eller specifik information om betande djur mm.

KSAU § 142 Dnr 2021/77
Uppdrag till Valbohem AB att utreda framtida användning av Furåsen

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att notera informationen och anser därmed ärendet färdigbehandlat och det avslutas.

Ärendebeskrivning

Valbohem AB fick den 14 april 2021 i uppdrag av kommunfullmäktige att beträffande fastigheten Furåsen utreda möjligheten att använda fastigheten på ett affärsmässigt mest lämpat sätt utifrån bland annat turist- och besöksnäring eller andra externa hyresgäster.

Valbohem AB:s anger i huvudsak följande. Fastigheten lämpar sig väl för hotell- samt restaurangverksamhet samt även utbildningar kopplat till detta.

I syfte att utröna intresse för utbildningar kopplade till besöksnäringen inleddes dialog med Dalslands Folkhögskola som bekräftade sitt intresse för en samverkan kring utbildning av personal för arbete inom kök och hotell. Ett tänkt scenario med utbildningsstart våren 2022 för 15 utbildningsplatser har diskuterats.

I ett första skede bör befintligt restaurangkök samt matsal renoveras samt ett metodkök för 15 deltagare byggas i källarplan. Lokalerna nyttjas i dagsläget av LSS, daglig verksamhet.

I ett förlängt scenario finns även tänkta utvecklingsmöjligheter i samverkan med nationell branschaktör. Ett sådant scenario kräver dock investeringar i hotellverksamheten. Fastigheten kan med fördel sedan användas för ytterligare utbildningar kopplade till besöksnäringen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-10
Presentation av Hans Sprung VD valbohem på kommunfullmäktige 2021-10-13

Beslutet skickas till
Valbohem AB

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Uppdrag till Valbohem AB att utreda framtida användning av Furåsen

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att notera informationen och anser därmed ärendet färdigbehandlat och det avslutas.

Ärendebeskrivning

Valbohem AB fick den 14 april 2021 i uppdrag av kommunfullmäktige att beträffande fastigheten Furåsen utreda möjligheten att använda fastigheten på ett affärsmässigt mest lämpat sätt utifrån bland annat turist- och besöksnäring eller andra externa hyresgäster.

Valbohem AB:s anger i huvudsak följande. Fastigheten lämpar sig väl för hotell- samt restaurangverksamhet samt även utbildningar kopplat till detta.

I syfte att utröna intresse för utbildningar kopplade till besöksnäringen inleddes dialog med Dalslands Folkhögskola som bekräftade sitt intresse för en samverkan kring utbildning av personal för arbete inom kök och hotell. Ett tänkt scenario med utbildningsstart våren 2022 för 15 utbildningsplatser har diskuterats.

I ett första skede bör befintligt restaurangkök samt matsal renoveras samt ett metodkök för 15 deltagare byggas i källarplan. Lokalerna nyttjas i dagsläget av LSS, daglig verksamhet.

I ett förlängt scenario finns även tänkta utvecklingsmöjligheter i samverkan med nationell branschaktör. Ett sådant scenario kräver dock investeringar i hotellverksamheten. Fastigheten kan med fördel sedan användas för ytterligare utbildningar kopplade till besöksnäringen.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:

Presentation av Hans Sprung VD valbohem på kommunfullmäktige 2021-10-13

Beslutet skickas till:

Valbohem AB

Samhällsutvecklingschefen

KSAU § 146 Dnr 2021/273
Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen lämnar ”Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984” som sitt eget yttrande.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har bereds möjlighet att yttra sig till regeringen i prövningen beträffande vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram.

Färgelanda kommun har tagit fram sitt yttrande ihop med andra kommuner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-10
Svar på remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram från Färgelanda kommun
Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning
Presentation avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning
Reviderad version av åtgärdsprogram för Västerhavet
Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984

Beslutet skickas till

Regeringen, Miljödepartementet
Samhällsutvecklingschef

Sektor samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen lämnar ”Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984” som sitt eget yttrande.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har bereds möjlighet att yttra sig till regeringen i prövningen beträffande vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram.

Färgelanda kommun har tagit fram sitt yttrande ihop med andra kommuner.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutsunderlag:

- Remissunderlag från regeringen
- Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984

Beslutet skickas till:
Regeringen, Miljödepartementet
Samhällsutvecklingschef

Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning dnr M2021/00984

Färgelanda kommun har tagit del av ovan nämnda remiss och vill lämna följande synpunkter. Färgelanda kommun vill inledningsvis skarpt invända mot hanteringen av detta ärende.

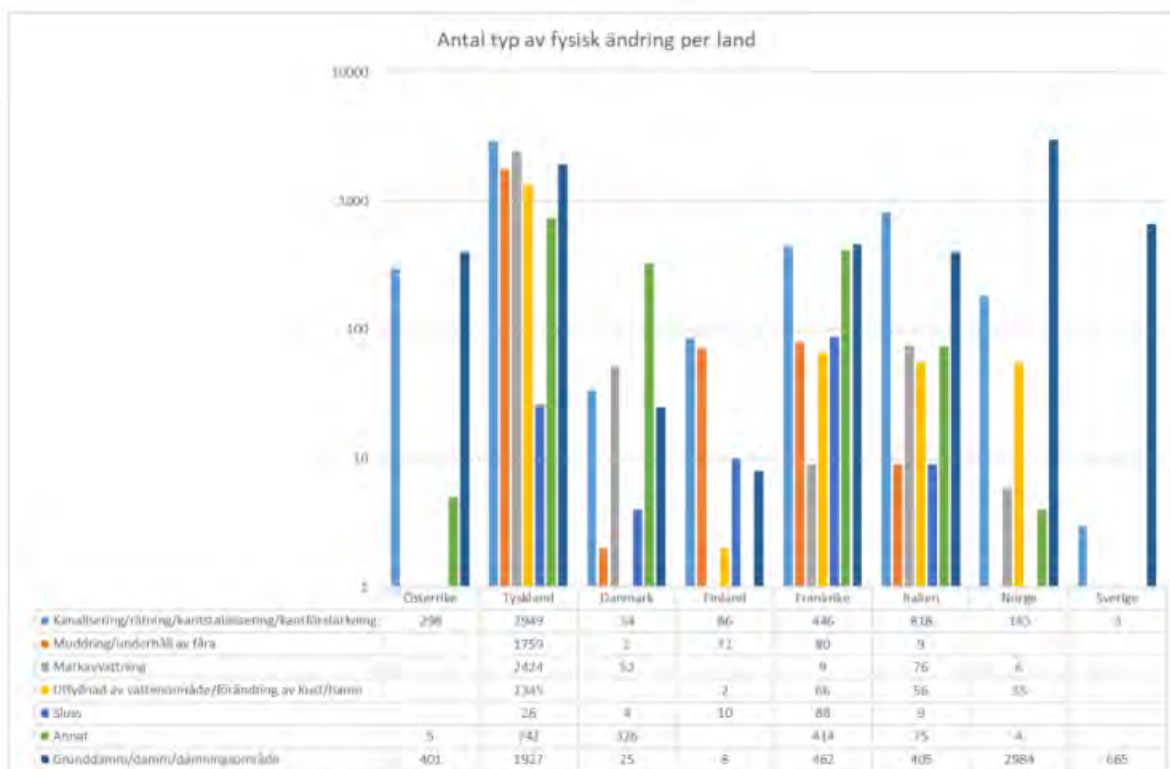
Den korta svarstiden som har givits oss är inte förenlig med de demokratiska processer som behöver ske i en kommun. Vi ser mycket allvarligt på detta då åtgärdsprogrammet är ett beslut som omfattar åtgärder i mångmiljardklassen kommande förvaltningsperiod. Det har återkommande framförts kritik mot den svenska vattenförvaltningen då det återkommande har brustit i dialogen med kommuner, markägare med flera. Det måste vara viktigare att vi tar kloka beslut än att regeringen stressas av EU kommissionen. För övrigt kommer flera medlemsländer i unionen ta sina beslut under 2022 oavsett vad kommissionen tycker. Det finns därför ingen anledning till en forcerad beslutsprocess.

Färgelanda kommun har angivit som grund för överprövning, att Vattenmyndigheten genom utebliven utredning av mindre stränga krav för vattenförekomster som inte når god ekologisk status, bryter mot Havs- och vattenmyndighetens föreskrift 2019:25 och 4 kap 9,10 §§ vattenförvaltningsförordningen (VFF). Kommunen ställer inte krav på att åtgärdsprogrammen ska ange hur miljö kvalitetsnormerna, inklusive undantag och fastställande av kraftigt modifierade vatten ska tas fram. Kommunen anser att vattenförvaltningsförordningen kräver att Vattenmyndigheten ska fastställa att de tas fram, det är ett ska krav enligt förordningen. Detta har Vattenmyndigheten inte gjort vilket resulterar i väldigt få undantag vilket i sin tur inte överensstämmer med beslutet att Sverige ska nyttja undantagen fullt ut inom ramen för vad EU rätten medger.

I propositionen 2017/18:243 Vattenmiljö och vattenkraft, bedömde regeringen bl.a. att det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten måste ge utrymme för att tillåta samhällsnyttiga verksamheter genom att undantag från den generella kravnivån ska kunna tillämpas, inklusive att förklara vattenförekomster som konstgjorda eller kraftigt modifierade. Berörda myndigheter är skyldiga att vid klassificering av vattenförekomster och vid beslut om miljö kvalitetsnormer för dessa vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger. Riksdagen ställde sig bakom lagförslaget vilket kommer till uttryck i 4 kap 10 § VFF.

Av HaVs yttrande i samband med samrådet, framkommer tydligt att Vattenmyndigheten både har haft tillräckligt med tid och vägledning för att peka ut fler undantag och KMV. HaV ifrågasätter också den låga andelen undantag och KMV som är utpekade av Vattenmyndigheten.

En jämförelse med övriga EU länder visar att en betydande andel länder pekat ut KMV och använder undantaget mindre stränga kvalitetskrav redan vid förra förvaltningsperioden, nedan en sammanställning från 2015 gällande utpekande av KMV. (rapporten Översyn av föreskrifter och vägledning för uppnående av rätt status dnr 2725-2019)

Figur 1. Diagrammet och tabellen visar antal ytvattenförekomster per land med olika typer av fysiska ändringar som har lett till att vattenförekomsten förklarats som KMV. En ytvattenförekomst kan vara påverkad av mer än en typ av fysisk ändring.

Sammanställningen visar att det var fullt möjligt redan för sex år sedan för medlemsländerna att peka ut KMV och undantag. Av det som redogjorts ovan framstår Vattenmyndigheten som ovillig att använda möjligheten, göra avvägningar mot andra samhällsintressen och att sätta rätt status för vattenförekomsterna. Detta förfarande riskerar att få mycket stora negativa konsekvenser för Sveriges elförsörjning, livsmedelsproduktion, kommuners urbana utveckling och viktiga kulturvärden.

Just det faktum att den vägledande myndigheten, HaV, anser att Vattenmyndigheten inte har uppfyllt ska kravet för utpekande av undantag och KMV, är ett givet motiv för regering att pröva saken.

Åtgärdsprogrammets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt 6 kap 6§ 2004:660

Vattenmyndigheten har i det reviderade åtgärdsprogrammet gjort en del justeringar där man bl.a. har gjort en kostnadsfördelning på distriktsnivå för de fem vattenmyndigheterna. Justeringar av kostnader har gjorts, och sedan samråd tidens utgång har åtgärdsprogrammets kostnader stigit med 6 miljarder till ca 30 miljarder (exkl. kostnad för vattenkraftensmiljöanpassning, ca 11 miljarder) Kostnadsbeskrivningen är fortfarande en allt för övergripande nivå. Det vi kan utläsa är att exempelvis på nationell nivå anser Vattenmyndigheten att det behöver investeras ca 22 miljarder (11 miljarder vattenkraft, 11 miljarder övriga dammar) för att åstadkomma fria vandringsvägar för svagsimmande fisk. För en kommun är det av central vikt att kunna bedöma de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av föreslagna fysiska åtgärder och MKN på mer lokal nivå. För att kommunen ska kunna göra det måste Vattenmyndigheten presentera ett underlag som ger

oss förutsättningar att göra detta. Det borde tex vara rimligt med en redovisning om vilket produktionsbortfall det blir av vattenkraftsel på delavrinningsnivå för att kunna bedöma om målsättningen är rimlig i förhållande till behovet av den lokala och regionala elförsörjningen och att för att kunna bedöma om åtgärdsförslagen minimerar negativ påverkan på produktionen av vattenkraftsel.

Av regeringsbeslut M2015/01776/Nm m.fl. från 2016-10-06 framgår att: *"Regeringen anser att en avvägning mellan olika samhällsintressen utgör en viktig del i bedömningen av hur åtgärder bör fördelas mellan olika typer av verksamheter, både utifrån deras påverkan på vattenmiljön och i förhållande till vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva. I detta sammanhang är det viktigt att beakta vilka konkreta nyttor som ett genomförande av åtgärdsprogrammen förväntas leda till i samhället. Avvägning mellan nyttor och kostnader utgör en integrerad del i att fastställa såväl miljö kvalitetsnormer som ändamålsenliga åtgärder."*

Vattenmyndighetens samråd är enda möjligheten att göra en politisk avvägning om vad som är rimligt, och vilka avvägningar som behöver göras mot andra samhällsintressen. Det är också kommunens enda möjlighet att bedöma åtgärdsprogrammets kostnader och nyttor, samt bedöma vilka samhällsekonomiska konsekvenser åtgärdsförslagen får.

Det måste vara möjligt att bedöma rimligheten i omfattningen att föreslå god ekologisk status som miljö kvalitetsnorm, i exempelvis i rena jordbruksområden. Det är högst sannolikt att Vattenmyndigheten landar i krav på förbättringar som är samhällsekonomiskt orimliga om inte undantagsmöjligheten används för den här typen av områden. Konsekvensen av att inte göra en åtgärdsanalys inför framtagande av miljö kvalitetsnormer leder till orimliga förbättringsbehov och förslag till åtgärder som inte är genomförbara.

För att säkerställa transparens och säkerställa en demokratisk process vid fastställande av de mål som sätts så måste konsekvensanalysen brytas ner på minst kommunal nivå. Här måste det finnas möjlighet att bedöma nyttor och kostnader och en avvägning mellan olika samhällsintressen för att till slut landa i ett kostnadseffektivt genomförande. När MKN väl är beslutade av vattendelegationen finns mycket små möjligheter att kunna göra avvägningar mot andra samhällsintressen. Det är därför av avgörande betydelse att Vattenmyndigheten lever upp till bestämmelserna i 6kap 6§ 2004:660.

Vattenmyndigheten anför att det bara är för kommunen att höja skatten och taxor för att få kostnadstäckning för åtgärder och myndighetsutövning. Så enkelt är det inte, det finns många andra samhällsfunktioner som vård, skola, omsorg som också behöver skattemedel och medborgarna kommer inte att acceptera oändliga skatteuttag.

Det tycks finnas graverande brister i underlaget från Vattenmyndigheten vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna av åtgärdsförslagen ur allmän och enskild synpunkt. Enligt HaV är underlagen för vattenkraften så bristfälliga att beslut inte kan tas av MKN:

Havs-och vattenmyndighetens slutsats är att underlaget som beskrivs per ytvattenförekomst i VISS och samrådsunderlaget i övrigt i väsentliga delar är så bristfälligt att det inte går att bedöma om vare sig miljö kvalitetsnormer är korrekt satta eller om åtgärdsprogrammet säkerställer att rätt tillstånd i vattenmiljöerna uppnås.

Som Havs-och vattenmyndigheten förstår det så har vattenmyndigheten endast gjort schabloniserade bedömningar vilket är en brist. Havs-och vattenmyndighetens slutsats är att underlaget som beskrivs per ytvattenförekomst i VISS och samrådsunderlaget i övrigt i väsentliga delar är så bristfälligt att det inte går att besluta om vare sig miljö kvalitetsnormer eller åtgärdsprogram som säkerställer att rätt tillstånd i vattenmiljöerna uppnås

Ur HaVs yttrande till samrådet, bilaga D.

Avslutningsvis vore det lämpligt att regeringen gav i uppdrag till vattenförvaltningen att se över tillämpningen av kraftigt modifierat vatten och mindre stränga krav för att öka acceptansen och förtroendet för systemet.

Färgelanda kommun vidhåller att regeringen behöver pröva vattenmyndighetens åtgärdsprogram då åtgärdsprogrammet allvarligt avviker från bestämmelserna i vattenförvaltningsförordningen (4 kap. 9 och 10 §§ 2004:660), samt kraven i 6 kap. 6 § 2004:660

Från: [Gerda Kinell](#)
Till: [Pernilla Bertilsson](#); [M.Registrator](#)
Kopia: [kommun@essunga.se](#); [Färgelanda Kommun](#); [gotene.kommun@gotene.se](#); [herrljunga.kommun@herrljunga.se](#); [kommun@lidkoping.se](#); [kommun@orust.se](#); [skovdekommun@skovde.se](#); [vara.kommun@vara.se](#); [Kommunstyrelseförvaltningen, Vänersborgs kommun](#)
Ärende: Sv: Begäran om förlängd svarstid gällande remiss M2021/00984
Datum: den 2 november 2021 18:23:34
Bilagor: [image002.png](#)

Hej!

Tidsplanen för regeringens prövning av åtgärdsprogrammen för vatten 2021-2027 är dessvärre mycket begränsad, detta för att beslut ska kunna tas i tid och för att Sverige ska kunna rapportera till EU kommissionen enligt plan. Anstånd kan beviljas till 1 december 2021.

Vänliga hälsningar

Gerda Kinell

Gerda Kinell

Departementssekreterare
Miljödepartementet
Naturmiljöenheten
Stockholm
Tfn 08-4054222
gerda.kinell@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

Regeringskansliet

Från: Pernilla Bertilsson <pernilla.bertilsson@vanersborg.se>
Skickat: den 2 november 2021 13:11
Till: M Registrator <m.registrator@regeringskansliet.se>; Gerda Kinell <gerda.kinell@regeringskansliet.se>
Kopia: [kommun@essunga.se](#); [kommun@fargelanda.se](#); [gotene.kommun@gotene.se](#); [herrljunga.kommun@herrljunga.se](#); [kommun@lidkoping.se](#); [kommun@orust.se](#); [skovdekommun@skovde.se](#); [vara.kommun@vara.se](#); Kommunstyrelseförvaltningen, Vänersborgs kommun <[kommun@vanersborg.se](#)>
Ämne: Begäran om förlängd svarstid gällande remiss M2021/00984
Prioritet: Hög

Miljödepartementet har genom skrivelse daterad 2021-10-27 översänt "remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning" med remissvar senast den 23 november 2021 till bland annat följande kommuner;

Essunga kommun
Färgelanda kommun
Götene kommun
Herrljunga kommun
Lidköpings kommun
Orust kommun

Skövde kommun
Vara kommun
Vänersborgs kommun

Vi kommuner tillskriver Miljödepartementet med en begäran om förlängd svarsfrist. Att handlägga och fatta politiskt beslut i kommunstyrelse inom en kommun har dessvärre ledtid. Även om kommunerna gör sitt yttersta för att påskynda hanteringen, genom extrainsatta kommunstyrelsemöten för denna fråga, så är det en mycket kort svarstid som kommunerna fått för hanteringen.

Utifrån frågans dignitet jämte möjlighet att kunna hantera remissvar på rimligt vis önskar kommunerna om en förlängd svarsfrist.

Kommunerna önskar mot denna bakgrund följande.

I första hand önskas en förlängd svarsfrist till senast den 1 februari 2022.

I andra hand önskas en förlängd svarsfrist till senast den 31 december 2021. Detta alternativ medför för flera kommuner ett extrainsatt KS i december.

Med förhoppning om ett positivt besked.

Med vänlig hälsning från kommunerna gemensamt genom,

Pernilla Bertilsson
Chef Juridik och säkerhetsavdelningen
Chefsjurist, Säkerhetsskyddschef

Kommunstyrelseförvaltningen
462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29
Telefon: 0521 – 72 23 95
E-post: pernilla.bertilsson@vanersborg.se
Hemsida: www.vanersborg.se

Vår vision: Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet.

Information om hur Vänersborgs kommun hanterar personuppgifter:
www.vanersborg.se/personuppgifter

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten, Vattenmiljö
Gerda Kinell
08-405 42 22

Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning

Remissinstanser

- 1 Havs- och vattenmyndigheten
- 2 Arvika kommun
- 3 Eda kommun
- 4 Essunga kommun
- 5 Falköpings kommun
- 6 Filipstads kommun
- 7 Färgelanda kommun
- 8 Grums kommun
- 9 Grästorps kommun
- 10 Gullspångs kommun
- 11 Götene kommun
- 12 Hagfors kommun
- 13 Herrljunga kommun
- 14 Hjo kommun
- 15 Karlsborgs kommun
- 16 Karlstads kommun
- 17 Kristinehamns kommun
- 18 Kungälv kommun

- 19 Lidköpings kommun
- 20 Marks kommun,
- 21 Melleruds kommun
- 22 Mölndals kommun
- 23 Orust kommun
- 24 Skara kommun
- 25 Skövde kommun
- 26 Stenungssunds kommun
- 27 Sunne kommun
- 28 Svalövs kommun
- 29 Säffle kommun
- 30 Tanums kommun
- 31 Tidaholms kommun
- 32 Torsby kommun
- 33 Trollhättans kommun
- 34 Vara kommun
- 35 Varbergs kommun
- 36 Vänersborgs kommun
- 37 Åmål kommun
- 38 Årjängs kommun

Havs- och vattenmyndigheten samt ovan listade kommuner har begärt regeringens prövning av förslag till åtgärdsprogram i Västerhavets vattendistrikt 2021–2027. Vattenmyndigheten har efter samrådets slut beaktat inkomna samrådssynpunkter och reviderat förslaget till åtgärdsprogram med avseende på inkomna samrådssynpunkter.

Havs- och vattenmyndigheten samt ovan listade kommuner anmodas att yttra sig över de justeringar som Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt har gjort av förslag till åtgärdsprogram för 2021–2027.

I yttrandet bör särskilt anges om Havs- och vattenmyndigheten samt ovan listade kommuner står fast vid sin begäran om regeringens prövning eller om

de gjorda justeringarna av åtgärdsprogrammet föranleder ett ändrat ställningstagande, se bilagor. Om ni fortfarande anser att förslaget till åtgärdsprogram, även efter gjorda justeringar, strider mot annan lagstiftning eller allvarligt avviker från bestämmelserna i vattenförvaltningsförordningen (2004:660) eller i direktiv 2000/60/EG, anmodas ni att närmare precisera de grunder som ni anser utgör skäl för regeringens prövning.

Remissvar ska ha kommit in till Miljödepartementet **senast den 23 november 2021** Svaret bör lämnas per e-post till m.registrator@regeringskansliet.se och med kopia till gerda.kinell@regeringskansliet.se. Ange diarienummer M2021/00984 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (t.ex. pdf). Remissinstansens namn ska anges i dokumentnamnet.

Jan Terstad
Departementsråd

Bilagor: Reviderad version av åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt 2021–2027 samt en presentation som sammanfattar revideringar av åtgärdsprogrammen efter hantering av samrådssynpunkterna.

Inkomna samrådssynpunkter – vad hände med dem?

Sammanfattande information om inkomna samrådssynpunkter och ändringarna som de föranleder.

Åtgärdsprogrammet

Kapitel 1 och 2

Viktiga ändringar efter samrådet

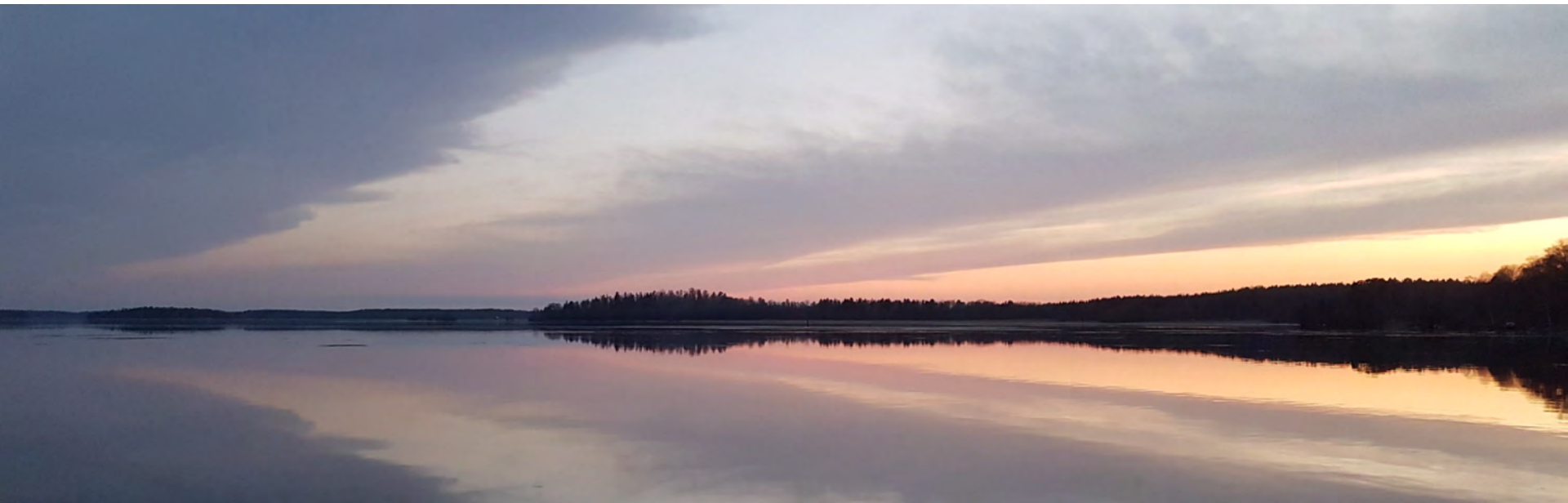

Upplägg

- HaV:s ”tre principer”
- Knäckfrågor – vad har hänt efter delegationernas inriktningsbeslut?
- Kort lägesrapport över återstående arbete

Havs- och vattenmyndighetens ”tre principer”

Principer ur HaV:s yttrande (Bilaga B, kap 2.5)

1. Åtgärden är riktad mot ett behov av förbättringar som uppstår av att det finns en risk för betydande påverkan som leder till att en miljökvalitetsnorm inte kan följas. (3 kap 1 § VFF och 6 kap 1 och 5 § § VFF)
2. Det ska framgå hur åtgärden finansieras exempelvis som ett administrativt styrmedel som miljöbalken. (5 kap 9 § andra stycket 6 miljöbalken)
3. Det framgår hur det är möjligt att följa upp hur åtgärden leder till att betydande påverkan reduceras och miljökvalitetsnormerna kan följas. (5 kap 9 § andrastycket 3, 4 och 5 miljöbalken)

Princip 1

”Åtgärden är riktad mot ett behov av förbättringar som uppstår av att det finns en risk för betydande påverkan som leder till att en miljökvalitetsnorm inte kan följas.”

Åtgärder i ÅP:

- Sikte på ett hållbart nyttjande av vattenresurserna genom att **åtgärda kända problem** och genom att **förebygga framtida problem**.
- Förslag på fysiska (konkreta) åtgärder lämnas i VISS, men de är inte rättsligt bindande. De har legat till grund för åtgärdsanalysen.
- Lämnar ett nödvändigt och viktigt handlingsutrymme i genomförandet som kan anpassas till förutsättningarna i den enskilda myndigheten/kommunen.
- Planeringsåtgärderna (alla 1, Ist 1 och kommunerna 1) syftar till att belysa vikten av en sektorsövergripande planering inom myndigheten/kommunen för genomförandet av åtgärderna

Princip 2

”Det ska framgå hur åtgärden finansieras exempelvis som ett administrativt styrmedel som miljöbalken.” (26 5 kap. 9 § andra stycket 6. En analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt och hur åtgärderna är avsedda att finansieras.)

Detta utvecklas i kapitel 1 i ÅP genom:

Finansiering av statliga myndigheters åtgärder

- Åtgärder för statliga myndigheter finansieras genom den statliga budgetprocessen.

Finansiering av kommunernas åtgärder

- På liknande sätt har kommunen i sin budgetprocess möjlighet att finansiera sitt åtgärdsarbete.

Finansiering av fysiska åtgärder

- Förorenaren betalar
- När principen inte tillämpas eller det saknas ”förorenare”

Princip 3

”Det framgår hur det är möjligt att följa upp hur åtgärden leder till att betydande påverkan reduceras och miljökvalitetsnormerna kan följas”

Vår syn:

- Oklart hur detta framgår av de formella krav HaV hänvisar till.
- Återrapporteringen är det verktyg vi har för att följa upp hur åtgärdsarbetet går. Förstärks genom åtgärd 2 Alla i ÅP
 - VM kommer se över och vidareutveckla återrapporteringen i kommande förvaltningscykel
- Uppföljning och utvärdering sker i samband med ny kartläggning och statusklassning.

Princip 3

Vårt förslag - Återrapporeringen som uppföljning

Vattenmyndigheternas kanslier föreslår ett nytt återrapporeringsprojekt 2022 inför nästa förvaltningscykel med två huvudsakliga syften:

1. Kunna följa upp hur åtgärdsarbetet går och kommunicera det med våra uppdragsgivare – svara på *varför* åtgärdstakten går för långsamt
2. Fungera bättre som underlag för rapporteringen till EU, både interrimsrapporteringen och den slutgiltiga i slutet av förvaltningscykeln

Förslag: Gemensam uppstart 2022 tillsammans med HaV:s rapporteringsansvariga om utveckling av frågeenkät mm

Uppföljning av knäckfrågor

1.1 Utveckling och förtydligande av åtgärdsprogrammet

Synpunkter

- Många remissinstanser (inkl. HaV) tycker att det är otydligt hur ÅP är uppbyggt och varför det ser ut som det gör.
 - oklart hur styrmedelsåtgärderna hänger samman med miljökvalitetsnormerna och de föreslagna åtgärderna i VISS
 - flera remissinstanser efterfrågar förtydliganden av hur vi tagit fram åtgärderna i åtgärdsprogrammet som ett resultat av kartläggning och analysarbetet
- Vi ser också i samrådssvaren att många (framförallt kommuner) är osäkra på sitt ansvar.

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Kanslierna tar fram nytt förklarande avsnitt i åtgärdsprogrammet
- Utredda möjligheten att utveckla beskrivningar per åtgärd i åtgärdsprogrammet

1.1 Utveckling och förtydligande av åtgärdsprogrammet

Vad har hänt?

Kap. 1 i Åtgärdsprogram 2021–2027 är omskrivet och utvecklat

- Lagstiftning som styr åtgärdsprogrammet och dess genomförande
- Myndigheters ansvar
- Skillnaderna mellan olika typer av åtgärder, administrativa /fysiska åtgärder i VISS
- Principer för finansiering
- Kort beskrivning av hur åtgärdena är framtagna baserat på kartläggning och analys (påverkan, risk och förbättringsbehov)
 - Beskrivning av hur åtgärder hänger ihop med varandra och med påverkanskällor i VISS

Utvecklade beskrivningar per åtgärd

- Vi beskriver koppling till risk
- Kvarstår att se över om detta behöver förtydligas ytterligare i några åtgärder, samt förtydliga i förebyggande åtgärder att de är just förebyggande.

1.2 Mer distriktsspecifika åtgärdsprogram

Synpunkter

- Flera remissinstanser (bl.a. Svenskt vatten, kommuner, branschorganisationer) anser att åtgärdsprogrammen ska vara anpassade mer utifrån distriktens problem.

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Vattenmyndigheternas kanslier föreslog att behålla grundstrukturen, men se över om åtgärder till länsstyrelser och kommuner kan anpassas något. Vattendelegationerna ställde sig bakom detta.

1.2 Mer distriktsspecifika åtgärdsprogram

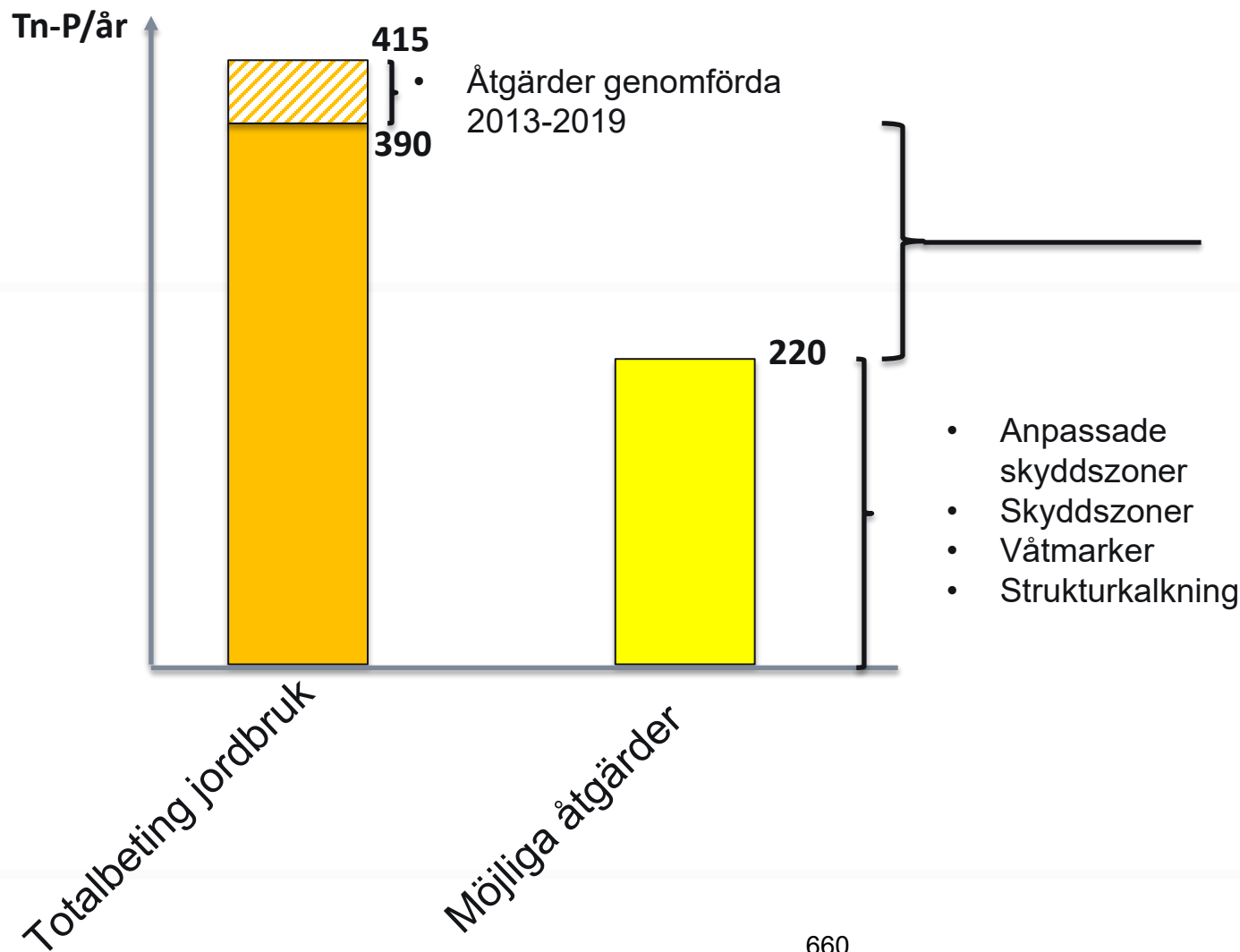
Vad har hänt?

Viss ytterligare specifiering per distrikt genomförd då;

1. åtgärd **inte berör** något vatten inom ett distrikt
2. åtgärd **berör inte delar inom ett distrikt**
3. det inte finns någon identifierad risk inom distriktet genom statusklassningen
4. åtgärder genom stöd inte är relevanta inom distrikt eller del av distrikt (exempel GJP):
5. åtgärder syftar till olika påverkanstyper i olika distrikt

1.3 Beting kontra åtgärder – jordbruk (uppdatering)

- Kalkfilterdiken
- Tvåstegsdiken
- Anpassad stallgödselspridning
- Avfasning av dikeskanter
- Täckdikning
- Dikesunderhåll
- Reglerbar dränering
- Backdiken
- Grundvattenbildande våtmarker
- Gips
- Anpassade skyddszoner
- Skyddszoner
- Våtmarker
- Strukturkalkning

1.4 Otillräcklig finansiering från staten för fysiska åtgärder och myndighetsarbete

1.8 Finansieringsprincipen – kommunerna

Synpunkter

- centrala myndigheter pekar på att åtgärder som innebär till exempel vägledning och tillsyn inte klaras med nuvarande finansiering
- Många kommuner pekar på att det behövs mer resurser för att genomföra åtgärderna i ÅP (till exempel tillsyn)
- flera kommuner anför att förslaget till åtgärdsprogram strider mot finansieringsprincipen.
- det behövs ökad finansiering för genomförandet av fysiska åtgärder

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Vi tydliggör i åtgärdsprogrammet att respektive myndighet ansvarar för att äska om den finansiering som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna genom de styrmedel som de ansvarar för.
- Vi utvecklar beskrivningen av hur kommunernas finansiering fungerar i beskrivande kapitel

Vad har hänt?

- Tillägg till kapitel 1 i ÅP med rubriken "Principer för finansiering av åtgärder"

1.5 Åtgärden "Alla 1" - Vattenplanering

Synpunkter

- Länsstyrelser och kommuner upplever dubbelreglering, med "Länsstyrelserna 1" resp. "Kommunerna 1". HaV anser att denna åtgärd inte behövs

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Alla åtgärd 1 ska endast gälla nationella myndigheter
- Vi ser över formuleringen för att betona att åtgärden handlar om att resp. myndighet behöver ta ett helhetsgrepp och integrera åtgärderna i sin ordinarie verksamhet.

Vad har hänt?

- Åtgärden heter nu "Alla centrala myndigheter, åtgärd 1: Myndighetsövergripande planering"
- Omformulerad, samt ökat fokus på samverkan

1.6 + 1.7 Lst 1 och Kommun1: Vattenplanering

Synpunkter

- LST och kommuner önskar vägledning på avrinningsområdesnivå
- HaV m.fl. efterfrågar avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner. Många kommuner efterfrågar underlag från länsstyrelserna för att stötta i genomförandet.

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Förslag att Vattenmyndigheternas kanslier tar fram underlag för genomförandet, men inte inom ramen för utformningen av själva åtgärdsprogrammet

1.6 + 1.7 Lst 1 och Kommun1: Vattenplanering

Vad har hänt?

- Vi planerar att, tillsammans med beredningssekretariaten, ta fram sådana underlag under nästa år – utveckling av de "StoryMaps" som publicerades under samrådet.
- Inskrivet i åtgärderna
 - Centrala myndigheter: *"Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och dess underliggande bedömningar."*
 - Länsstyrelser, FIHM, kommunerna: *"Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar."*

Kommunala åtgärder

Hur mår vattnet i din kommun? [Åtgärder för vårt vatten](#)

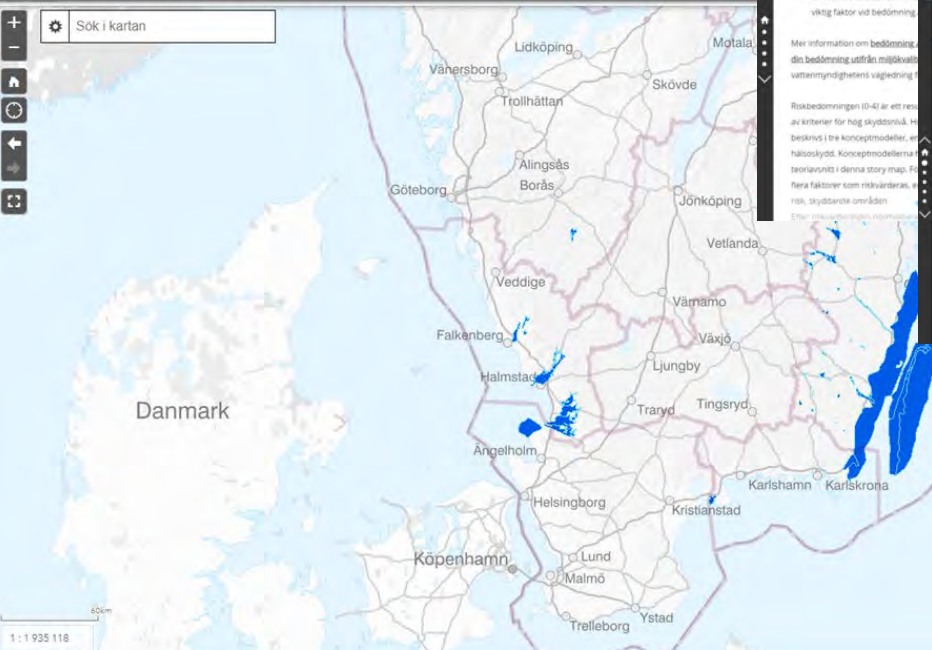
Kommunala åtgärder

Åtgärder för ett bättre vatten | Följ enligt miljöbalken | Jordbruk och hästhållning | Avlopp | Små avlopp | Dricksvattenförsörjning | Översikts- och detaljplan | Dagvatten

GeodataKatalogen | Välkommen till VISS | Logga in | Samarbeta Vatte... | ÅP 2016-2021 | Älvan | Manualer och fråge... | Vatt...

Långsiktigt skydd av vattentäkter

Sök i kartan

Riskbedömning

Kartorna har tagits fram genom riskvärdering av:

- de kriterier som anges i lag om skyddsnivå
- miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten
- en relationsfaktor som är en viktig faktor vid bedömning.

Mer information om bedömning, din bedömning utifrån miljöbalken, vattenmyndighetens vägledning...

Riskbedömningen (0-4) är ett resultat av kriterier för hög skyddsnivå. Hög skyddsnivå innebär att riskerna för hälsoskydd. Konceptmodellerna är teoretiskt utarbetade i denna story map. Flera faktorer som riskvärderas är: risk, skyddsområden...

GIS-stöd för små avlopp

Fosfor

Risk för påverkan på vatten inom DARO (P11)

Riskvärdering för påverkan på vatten inom ett dricksvattensområde (DARO). Se kartan P11 för en detaljerad översikt. Hög risk innebär att risken för förorening från ett avlopp ökar till såväl som rekommenderas.

Allt vatten inom vattentäktens område

Påslag	Kategori	Antal
0-2	1	1
3-6	2	1
7-10	3	1
11-13	4	1
14-16	5	1

TEKNOLOGI

P11 Risk påverkan vatten inom DARO

P11 Risk påverkan vatten inom DARO

0 - Ingen risk
1 - Låg risk
2 - Medel risk
3 - Hög risk
4 - Stor risk

Notera att översikt typ av avloppsanläggning eller normalt en viss kvävering, så även i de fall ett specifikt krav på 50% kvävering inte ställs så kommer översikt en viss kvävering att ske.

MKN och krav på försiktighetsmått

Vid Beslutet 2018/2019 trädde nya regler ikraft i miljöbalken som ska säkerställa att vattendrivkraft får genomgå fullt ut i svensk lagstiftning. Av de nya reglerna följer bland annat att tillstånd inte får ges till en verksamhet, som trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, har sådan betydelse att det åventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en MKN (5 kap. 4 § MB), se även avsnittet [Biljavalösningsnummer för yt- och grundvattnet](#).

Om det vid prövning av tillstånd till små avloppsanläggningar konstateras att det finns risk för att den aktuella anläggningen, tillsammans med övriga anläggningar i området, motverkar möjligheten att uppnå MKN för berörd yt- eller grundvattenvattenförekomst måste tillräckliga skyddsåtgärder vidtas enligt 2 kap. 3 § MB. [GIS-stödet](#) kan användas som underlag för bedömning av påverkan på yt- eller grundvattenvattenförekomst. Det ger en hjälp i bedömningen av hur en liten avloppsanläggning riskerar påverka miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på näringsämnen. GIS-stödet hämtar uppgifter från VISS, som kan användas som kompletterande information såväl till exempel motivering av beslutet. GIS-stödets riskbedömning görs i relation till hur stor andel belastningen från små avloppsanläggningar utgör av den totala belastningen.

För att bedöma påverkan på MKN för en grundvattenvattenförekomst kan information från [VISS](#) användas som stöd. I VISS framgår bland annat:

- om platsen ligger på en grundvattenvattenförekomst eller inom ett dricksvattensområde till en grundvattenvattenförekomst
- vilka MKN i form av riktvärden och vända trend-värden som gäller för den specifika grundvattenvattenförekomsten

Hitta på sidan

- Sammanfattning - skyddsområden och möjlighet att följa miljö kvalitetsnormer (MKN)
- Bedömning krävs i varje enskilt ärende
- Kriterier för hög och normal skyddsnivå**
- MKN och krav på försiktighetsmått
- Påverkan på del av vattentäktens område, övrigt vatten eller skyddsområden
- Relevanta rättsfall
- Literaturreferenser
- Kontakt
- Relaterad information

Kontakt

Sök på webbplatsen

1:1 935 118

[https://www.harskvalitet.se](#)

2.3 Grundvatten i Åtgärdsprogrammen

Synpunkt

- SGU lyfter, både tydligt och konstruktivt, brister i Åtgärdsprogrammet avseende grundvatten. I flera fall pekar även SGU på möjliga lösningar till en del av problemen.

Inriktningsbeslut från vattendelegationerna

- Vattenmyndigheternas kanslier ser över behoven av revideringar av Åtgärdsprogrammen utifrån SGU:s föreslagna förbättringar.

Vad har hänt?

- Vi har tydligare lyft grundvatten i många åtgärder, framförallt genom att;
 - skriva ut "miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten" istället för "miljökvalitetsnormerna för vatten".
 - Skriva ut "ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus, när prioriterade ämnen och SFÄ nämns

Lägesrapport - återstående arbete

Kapitel 1 - Inledning

- Behöver utvecklas något

Kapitel 2 - Åtgärder som behöver vidtas av centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner

- Några uppföljande myndighetsdialoger pågår fortfarande
 - Vi är i princip överens med åtgärdsmyndigheterna, men viss dialog återstår med HaV, som generellt har synpunkter på åtgärdsprogrammets utformning.

Kapitel 8 i Förvaltningsplanen (sammanfattning av åtgärdsprogrammet)

- Behöver uppdateras nu när åtgärdsprogrammets ändringar är klara.

Åtgärdsprogrammet i fullständig distriktsversion, samt det uppdaterade kap 8 i FP skickas ut i sin helhet 16 november.

Ekonomisk konsekvensanalys

av Åtgärdsprogrammet

Ekonomisk konsekvensanalys

Tre större förändringar baserat på synpunkter:

- Distriktsspecifika analyser
- Hanteringen av värdering av nyttan med åtgärder
- Finansiering

samt

- Följdändringar pga. ändringar i Åtgärdsprogrammet

Distriktsspecifika analyser

Varje distrikt har fått en egen ekonomisk konsekvensanalys som komplement till den nationella.

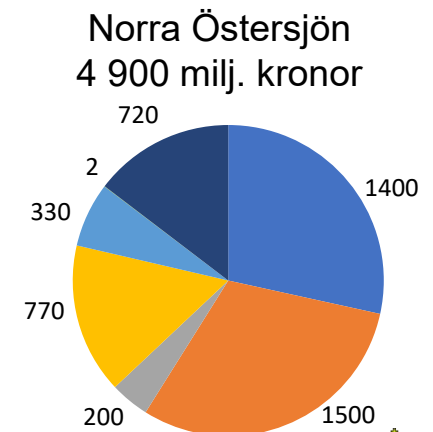
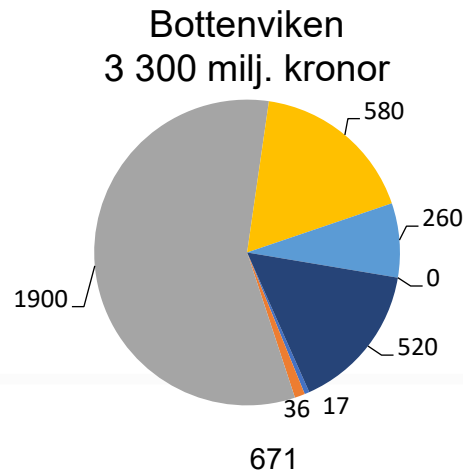
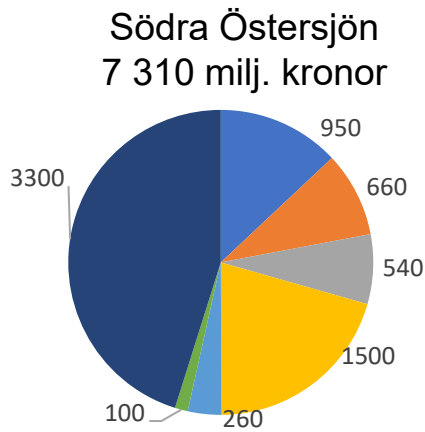
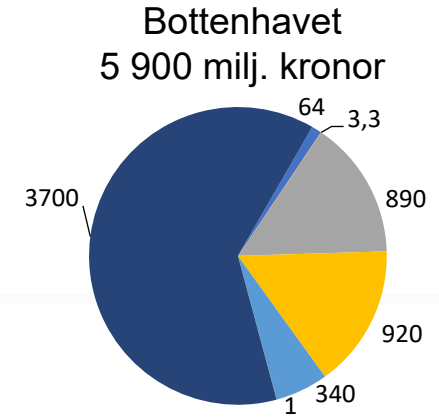
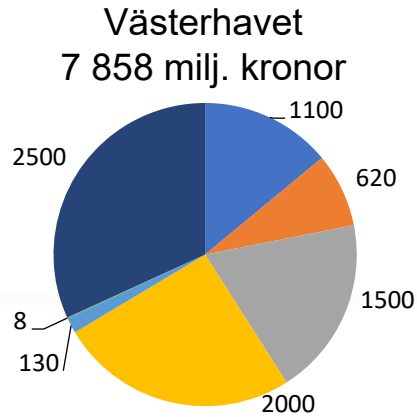
Den distriktsspecifika analysen har fokus på:

Påverkan i distriktet, länsstyrelser och kommuners arbete.

Inkluderar inte de nationella myndigheternas kostnader.

Kostnader för fysiska åtgärder i VISS (miljoner kr)

Beräkningar av nyttan med åtgärder

Avsnittet om nyttan har arbetats om.

Beräkningar av nyttan har gjorts utifrån studien *Det ekonomiska värdet av vattenkvalitetsförbättringar* (Carlsson et al 2019) som tagits fram specifikt för vattenförvaltningens behov.

Beräkningar av nyttan med åtgärder

- Värdet av nyttan kopplat till effekter på ytvatten som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet uppskattas till 145 miljarder kr
- Ingår inte i ekonomiska värderingen:
 - Grundvatten
 - Havsmiljön
 - Görs istället kvalitativa beskrivningar

Finansiering

Avsnittet om befintlig finansiering har skrivits om för att bättre beskriva möjliga finansieringsvägar för åtgärdsprogrammet.

- Myndigheter
- Kommuner
- Jordbruk
- Vatten och avlopp
- Tillsyn
- Ofinansierade områden

Justerade beräkningar

- Vattenkraft och övriga dammar – fysiska åtgärder har kostnadsberäknats
- Jordbruket – omarbetad åtgärdsanalys
- Justeringar har gjorts till följd av ändringar i åtgärdsprogrammet

Tack!

1 Inledning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (nedan vattendirektivet) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU (artikel 1 b). I Sverige har vattenmyndigheterna ett utpekat ansvar för att hålla samman vattenförvaltningsarbetet så att vattendistriktens sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. När vattenekosystemen fungerar, när den mänskliga påverkan inte längre är betydande och det till exempel är balans mellan uttag och tillförsel av grundvatten är vattenförvaltningen och vattenanvändningen långsiktigt hållbar. Är den inte hållbar krävs åtgärder.

Vattenförvaltningsarbetet bedrivs i sexåriga förvaltningscykler och förvaltningen av vatten är uppdelad i fem vattendistrikt (vattendirektivet, artikel 3.1). Vattenmyndigheten i NN distrikt tar var sjätte år fram ett åtgärdsprogram för NN vattendistrikt där vi pekar på vad Sveriges statliga och kommunala myndigheter behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 5 kap. och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) 6 kap.). Detta är det tredje åtgärdsprogrammet som arbetats fram inom vattenförvaltningen och det omfattar perioden 2021-2027.

Åtgärder behövs för att vattenförekomsterna i vattendistriktet ska nå den kvalitet som miljö kvalitetsnormerna anger. Miljö kvalitetsnormerna som ska följas i NN distrikt är beslutade av vattendelegationen i NN vattendistrikt enligt vattendelegationsförordningen (2017:872) och finns beskrivna i föreskrift XX inkl bilagor. Miljö kvalitetsnormer, inklusive eventuella undantag, finns också angivna för varje vattenförekomst i databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS) (Vatteninformationssystem Sverige).

Grunden för de åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet är ett omfattande arbete med att kartlägga och analysera alla vattenförekomster i NN vattendistrikt för att se vad som behöver göras för att miljö kvalitetsnormerna ska nås. Hur det arbetet genomförts redovisas i Förvaltningsplan 2021-2027, kapitel 3 Tillstånd och påverkan, men beskrivs även kortfattat nedan i avsnitt 1.2 Framtagandet av åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Kartläggnings- och analysarbetet handlar framför allt om att beskriva tillståndet i vattnet, bedöma om vattnet är påverkat och om det finns risk för försämring eller för att vattnet inte når kvalitetskraven.

Trots allt bra som görs och de stegvisa förbättringar som sker, visar vår kartläggning och analys att Sverige fortfarande är långt ifrån att nå målen i vattendirektivet, dvs. miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. De sammanlagda resultaten från sexårscykeln 2016-2021 visar att cirka hälften av vattenförekomsterna i Sverige fortfarande inte når så kallad god status. Detta innebär att mer behöver göras. Genom en styrmedelsanalys har vattenmyndigheterna identifierat vilka administrativa åtgärder som behöver genomföras av myndigheter och kommuner för att se till att nödvändiga fysiska åtgärder i vattenmiljöerna faktiskt kommer till stånd. Det är dessa administrativa åtgärder, riktade till centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner, som detta Åtgärdsprogram 2021-2027 beskriver.

De övergripande, administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammen är avsiktligt utformade med utgångspunkt från vilka styrmedel respektive myndighet och kommun har möjlighet att tillämpa för att se till att konkreta förbättrande eller förebyggande åtgärder genomförs. I det

avseendet skiljer sig inte förhållandena åt mellan de fem vattendistrikten, vilket innebär att de fem åtgärdsprogrammen i huvudsak är likadant utformade. Det är det faktiska genomförandet av dessa uppdrag som kommer att vara olika mellan vattendistrikten, då behoven i miljön och samhället ser olika ut i olika delar av landet. Med hjälp av lärdomar från tidigare förvaltningscykler behöver vi också fortsätta att följa upp hur åtgärdsgenomförandet och samordningen mellan olika aktörer och ansvarsområden sker och utvecklas.

Åtgärdsprogrammet ska ge ett helhetsperspektiv och vara ett övergripande planeringsdokument som ska ligga till grund för myndigheters och kommuners vidare överväganden vid tillämpning av de olika styrmedel som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna.

I första hand syftar åtgärdsprogrammet till att åtgärda vattenförekomster med problem, det vill säga de som inte uppnår så kallad god yt- eller grundvattenstatus. Åtgärderna riktar också in sig på vatten som riskerar att få problem i framtiden, där förebyggande insatser är nödvändiga. Är tillståndet sämre eller riskerar att bli sämre än den miljö kvalitetsnorm som ska uppnås, föreslår Vattenmyndigheten åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Under denna förvaltningscykel ska god status nås och där det finns skäl för undantag från detta ska målnivån inom undantaget vara definierat. Det behövs gemensamma ansträngningar för att klara det fram till 2027. Fördröjningar i genomförandet av åtgärder medför risker för ekosystemen och för samhällsutveckling som är beroende av förutsägbar vattenkvalitet och kvantitet.

Karta = Karta 1 i FP

Ordet åtgärd har olika innebörd i olika delar av vattenförvaltningsarbetet. I åtgärdsprogrammet finns de administrativa åtgärderna, riktade till myndigheter. De vattenförbättrande insatser som till exempel en verksamhetsutövare eller markägare utför kallas i många sammanhang också för åtgärder. Inom vattenförvaltningen kallar vi dem fysiska åtgärder i vattenmiljön, för att hålla isär begreppen. Dessa fysiska åtgärder är inte en del av åtgärdsprogrammet, men blir ofta en konsekvens av de administrativa åtgärderna som föreslås här. Det beräknade behovet av fysiska åtgärder utgör också underlag för den samlade bedömningen av vilka administrativa åtgärder som är nödvändiga.

Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande enligt MB 5 kap. Varje åtgärdsmyndighet ansvarar därmed för att genomföra sina åtgärder i enlighet med ett fastställt åtgärdsprogram (MB 5 kap. 11 §). Det kan handla om att ta fram vägledning, prioritera resurser till de platser där vattenåtgärder ger störst effekt, eller att genom tillsyn ställa krav på en verksamhet som har utsläpp av prioriterade eller särskilda förorenande ämnen ("miljögifter") till yt- och/eller grundvatten.

Vattenmyndigheten beskriver också de kostnader och nyttor som åtgärderna innebär för samhället, och analyserar hur miljön påverkas av åtgärderna. Detta redovisas i korthet i avsnitt 1.3 Samhällsekonomiska konsekvenser av åtgärdsprogrammet nedan, och i kapitel 3 Åtgärdsprogrammets konsekvenser. En sammanfattning av åtgärdsprogrammet och de ekonomiska konsekvenserna av att genomföra åtgärderna finns också i Förvaltningsplan 2021–2027, kapitel 8.

1.1 Vattenförvaltningens åtgärdsprogram

Åtgärdsprogram enligt vattenförvaltningsförordningen

Om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm, ska regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer upprätta ett förslag till åtgärdsprogram (MB 5 kap. 7 §). När det gäller miljökvalitetsnormer för vatten är det Vattenmyndigheten i NN distrikt som har ansvaret för att upprätta ett förslag till åtgärdsprogram, som sedan beslutas av vattendelegationen i NN distrikt. Vad ett åtgärdsprogram för vattendistrikt ska innehålla definieras i MB 5 kap. och preciseras i 6 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Av MB 5 kap 9 § följer att ett åtgärdsprogram bland annat ska innehålla uppgifter om de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljökvalitetsnormerna ska följas, vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna och när åtgärderna behöver vara genomförda. Enligt vattenförvaltningsförordningen 6 kap. 2 § preciseras att åtgärder enligt ett åtgärdsprogram som har omprövats ska ha vidtagits senast tre år efter det att programmet omprövades och fastställdes. Tidsfristen på tre år gäller därför som huvudregel för nya åtgärder i åtgärdsprogrammet och för samliga åtgärder där en kortare tidsfrist inte har angivits. Flera åtgärder i åtgärdsprogrammet är av löpande karaktär och ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande. Det gäller inte minst vägledande åtgärder och tillsynsåtgärder.

Av vattenförvaltningsförordningens 6 kap. 1 § följer att ett åtgärdsprogram ska ange de åtgärder som behöver vidtas för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna uppfyllas. Enligt vattenförvaltningsförordningen 6 kap 5 § ska ett åtgärdsprogram bland annat innehålla:

1. åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller för att på annat sätt skydda dricksvatten,
2. åtgärder för att i den mån det är behövligt åstadkomma omprövning av tillstånd till eller villkor för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet,
3. åtgärder för att upptäcka och beivra brott mot bestämmelser till skydd för vatten,
4. åtgärder för att hindra eller reglera diffusa utsläpp av förorenande ämnen,
5. åtgärder för att förebygga eller begränsa att föroreningar indirekt tillförs grundvatten,
6. åtgärder för att motverka alla andra betydande negativa konsekvenser för vattenmiljön, särskilt de åtgärder som behövs för att nödvändig ekologisk status eller god ekologisk potential ska kunna nås när det gäller vattenförekomsternas hydromorfologiska förhållanden, och
7. de föreskrifter eller förslag till föreskrifter som behövs för att övriga åtgärder ska kunna genomföras.

I detta åtgärdsprogram tillgodoses punkt 1 enligt ovan genom åtgärder till bland annat länsstyrelser och kommuner om dricksvattenskydd respektive skydd av vattentäkter, samt genom Havs- och vattenmyndighetens åtgärd om vägledning för vattenskyddsområden.

Punkterna 2 till 6 tillgodoses i åtgärdsprogrammet bland annat genom åtgärder om tillsyn, tillsynsvägledning samt rådgivning. Sådana åtgärder riktas till bland andra Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelser och kommuner. Genom att åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter i stället för direkt till verksamhetsutövare, möjliggörs att kraven på åtgärder kan anpassas till förutsättningarna för varje enskild verksamhet, dess påverkan på vattenförekomsten och möjligheterna till specifika fysiska eller tekniska åtgärder på en viss plats.

Åtgärdsprogrammet ska även innehålla sådana åtgärder och hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i vattendirektivets artikel 11.3, 11.4 och 11.6 (vattenförvaltningsförordningen 6 kap. 5 § andra stycket). I Bilaga 1 till detta åtgärdsprogram förklaras hur dessa krav på grundläggande respektive kompletterande åtgärder återspeglas i svensk lagstiftning. Bilaga 1 tillgodoser således även punkten 7 enligt ovan.

Åtgärdsprogrammets roll

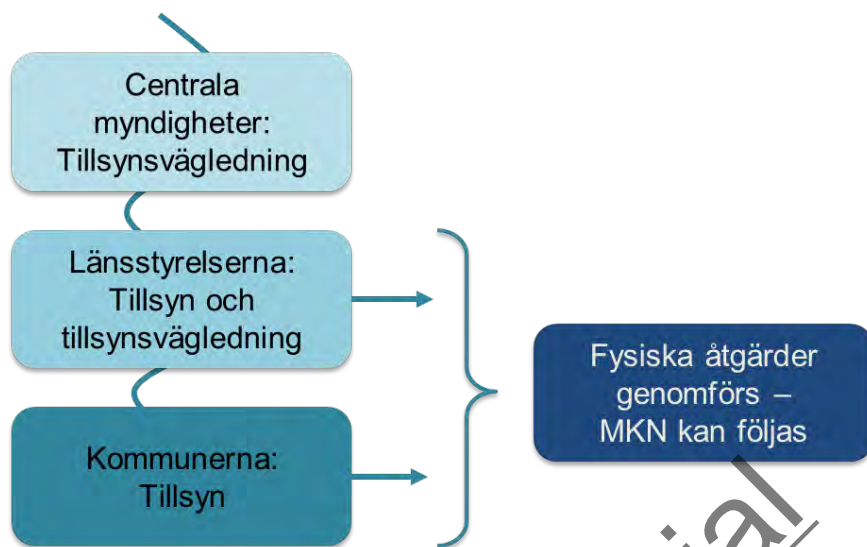
Åtgärdsprogrammet riktar sig till centrala myndigheter, länsstyrelser, specifika regioner och kommuner, vilka har till uppgift att se till att miljö kvalitetsnormerna följs genom olika administrativa styrmedelsåtgärder, till exempel tillsyn, prövning eller olika vägledningsinsatser. Flera åtgärder syftar också till att statliga stöd ska prioriteras så att de bidrar till de åtgärder som gör mest nytta i vattenmiljön. De administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet är bindande för de myndigheter som omfattas av programmet.

Åtgärdsprogrammet ska framförallt vara en vägvisare för planering och prioritering i respektive myndighets verksamhet och uppdrag, för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Enligt vattendirektivet och miljöbalken får som huvudregel heller ingen försämring av vattenkvaliteten ske.

De administrativa åtgärderna ska sedan leda till fysiska åtgärder i miljön, som förebygger eller åtgärdar ett problem. Det kan handla om minskade utsläpp, sanering av förorenade områden eller anläggande av våtmarker i syfte att följa miljö kvalitetsnormerna. Förslag på fysiska åtgärder beskrivs dock inte direkt i åtgärdsprogrammet utan återfinns i databasen VISS (<https://viss.lansstyrelsen.se/>). Dessa fysiska åtgärder är inte juridiskt bindande utan förslag som baseras på de problem som identifierats i kartläggnings- och analysarbetet. Det innebär att det ibland kan vara lämpligt att göra något annat. Det är med andra ord inte metoden som är det viktiga, utan resultatet, nämligen att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten följs. Detta handlingsutrymme är även viktigt utifrån den svenska förvaltningsmodellen och dess krav på myndigheters och kommuners självständighet.

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet har på så sätt en tydlig koppling till miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten, samtidigt som det lämnar ett handlingsutrymme och ansvar åt åtgärdsmyndigheterna i genomförandet.

Åtgärdsprogrammet innehåller även i flera fall en sammanhängande kedja av åtgärder som tillsammans behöver genomföras för att följa miljö kvalitetsnormerna, den så kallade "blå tråden". En central myndighet kan till exempel behöva ta fram en vägledning för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna tillämpas på ett likartat sätt över hela landet, länsstyrelserna får sedan i uppdrag att vägleda kommunerna. Kommunerna gör sedan genom tillsyn eller planering så att de fysiska åtgärderna genomförs.

Figur 1 Exempel på hur åtgärder som hanterar samma problem är riktade till flera olika myndigheter.

Eftersom till exempel utsläpp som sker på en plats kan få stora effekter på en helt annan plats, nedströms i ett avrinningsområde, måste åtgärder många gånger göras på andra platser än där problemet syns och är som störst. Därför finns det flera åtgärder i åtgärdsprogrammet som handlar om planering och samverkan. Detta ska underlätta för myndigheter och kommuner att komma fram till rätt fysiska åtgärder oavsett administrativa gränser. Därutöver finns en rad åtgärder som är förebyggande och som på så vis syftar till att åtgärda problem innan de uppstår.

Åtgärdsprogrammet ingår även som en central del i den rapportering av vattenförvaltningsarbetet till EU-kommissionen som sker i slutet av varje sexårig förvaltningscykel, för att visa på hur Sverige uppfyller sina åtaganden enligt vattendirektivet.

Vattenmyndigheternas roll och ansvar

För Sveriges fem vattendistrikt har fem länsstyrelser utsetts till Vattenmyndighet för varsitt vattendistrikt, det vill säga behöriga myndigheter enligt vattendirektivet. Dessa är länsstyrelserna i Norrbottens län, Västernorrlands län, Västmanlands län, Kalmar län och Västra Götalands län. Vattenmyndigheterna har ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet. Varje vattendistrikt har även en beslutande vattendelegation. Vattendelegationen består av ledamöter som är utsedda av regeringen för en mandatperiod på tre år i taget.

Vattenmyndigheterna har ansvaret för att ta fram förslag till miljökvalitetsnormer, det vill säga de föreskrifter om de miljökvalitetsnormer som ska gälla i distriktet i enlighet med vattenförvaltningsförordningen (4 kap. 8 b §) och som utgör hela grunden för detta åtgärdsprogram. Vattendelegationerna ska besluta om miljökvalitetsnormerna och också besluta om undantag och avvikelser från miljökvalitetsnormerna när förutsättningarna för det är uppfyllda (se 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen). Därutöver ska Vattenmyndigheten upprätta förvaltningsplaner för varje vattendistrikt.

Det är med andra ord vattenmyndigheternas kanslier, stödda av länsstyrelsernas beredningssekretariat, som föreslår vilka förvaltningsplaner, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram som ska gälla, men vattendelegerationerna som beslutar. Det är vidare vattenmyndigheternas ansvar att ta fram underlag på hur åtgärdsprogrammet och Sveriges åtaganden enligt vattendirektivet uppfylls till Havs- och vattenmyndigheten, som i sin tur rapporterar till Europeiska kommissionen.

I enlighet med den svenska förvaltningsmodellen är det sedan åtgärdsmyndigheterna som ansvarar för att åtgärderna genomförs på det sätt som de bedömer är mest effektivt utifrån förutsättningarna och behoven inom deras respektive ansvarsområde. Åtgärderna i åtgärdsprogrammet innebär med andra ord ett viktigt ansvar och handlingsutrymme att välja rätt åtgärd på rätt plats, utifrån specifika förutsättningar och behov. Vattenmyndigheterna följer årligen upp åtgärdsgenomförandet via åtgärdsmyndigheternas årliga återrapportering till vattenmyndigheterna, vars resultat publiceras på vattenmyndigheternas webbsida.

Vattenmyndigheternas underlag kan och bör användas i prioritering och planering av åtgärdsgenomförandet och vattenmyndigheterna ser ett behov av att på olika sätt stödja centrala myndigheter, kommuner och länsstyrelser i planeringen för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. För centrala myndigheter handlar det i första hand om att bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna avser även att tillgängliggöra avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som kan stödja de nationella myndigheternas genomförande av åtgärdsprogrammet.

Under samrådet 2020-2021 tillgängliggjorde vattenmyndigheterna digitala, avrinningsområdesindelade underlag för kommuner respektive länsstyrelser baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna avser att vidareutveckla dessa underlag under perioden 2021-2027 i samverkan med sakkunniga på kommuner, länsstyrelser och myndigheter. Underlagens syfte är att underlätta för kommuner och länsstyrelser att genomföra sina åtgärder enligt åtgärdsprogrammet i förhållande till aktuella miljökvalitetsnormer i respektive län och kommun. Samtidigt ska underlagen stödja utvecklade arbetssätt för att integrera vattenförvaltningen och genomförande av åtgärdsprogrammet i ordinarie verksamhet och för att lyfta fram avrinningsområdesperspektivet i åtgärdsgenomförandet.

Åtgärdsmyndigheternas ansvar

Statliga myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner har enligt miljöbalken ansvar för att miljökvalitetsnormerna följs (MB 5 kap. 3 §) och en skyldighet att inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram (MB 5 kap. 11 §). Bestämmelsen innebär att miljökvalitetsnormerna får verkan för verksamheter och åtgärder som är föremål för myndigheters och kommuners prövning, tillsyn och kommunala planering. Myndigheter och kommuner måste alltså beakta miljökvalitetsnormer vid tillsyn, tillståndsprövning och planering.

Detta innebär med andra ord att ansvaret för genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram ligger på alla berörda myndigheter som omfattas av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021–2027. Som nämnts ovan ska åtgärdsprogrammet framförallt vara en vägvisare för planering och prioritering i respektive myndighets ordinarie verksamhet och uppdrag, för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Myndigheternas skyldigheter kompletteras av bestämmelsen i MB 5 kap. 4 § första stycket. Där anges att en statlig myndighet eller en kommun inte får tillåta att en ny verksamhet eller åtgärd påbörjas eller att en befintlig verksamhet ändras om detta ger upphov till en ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt. Detta så kallade försämringsförbud gäller även om verksamheten eller åtgärden äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm, trots att åtgärder har utförts för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter. För att inte äventyra möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha, ska myndigheten eller kommunen se till att verksamheter eller åtgärder inte medför en förorening eller störning som innebär en sådan försämring eller ett sådant äventyrande (Prop. 2017/18:243, s. 193).

Kravet i MB 5 kap. 4 § första stycket om att vattenmiljön inte får försämras på ett otillåtet sätt innebär med andra ord att verksamheten eller åtgärden inte får tillåtas om det skulle innebära att vattenmiljön försämras i strid med vattendirektivets försämringsförbud.

För genomförandet av vattendirektivet har regeringen därutöver bemyndigat Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning (SGU) att meddela närmare föreskrifter för hur olika moment i vattenförvaltningsarbetet avseende ytvatten respektive grundvatten ska genomföras. Föreskrifter meddelade av myndigheter är bindande och styr enskildas och myndigheters handlande.

Typer av åtgärder i åtgärdsprogrammet

Styrmedel är de verktyg som myndigheter använder för att avstyra eller uppmuntra olika aktörers beteende så att negativ miljöpåverkan reduceras eller uteblir. Styrmedel kan delas in i huvudkategorierna administrativa, ekonomiska och informativa.

Till de administrativa styrmedlen räknas lagstiftning, vägledning och andra styrdokument, och det är den typen av styrmedel som främst används i Åtgärdsprogram 2021-2027. Exempel på ekonomiska styrmedel av avstyrande karaktär är skatter och avgifter medan ekonomiskt stöd och bidrag för till exempel anläggande av våtmarker är ett exempel på ett ekonomiskt incitament eller uppmuntran. Ett exempel på informativa styrmedel är rådgivning inom till exempel Greppa näringen. Ekonomiska och informativa styrmedel används inte i Åtgärdsprogram 2021-2027.

Administrativa åtgärder i åtgärdsprogrammet

Vattenmyndigheten kan bara föreskriva åtgärder till andra myndigheter och kommuner i deras egenskap av myndighetsutövare, inte som verksamhetsutövare. Detta gäller enligt MB 5 kap. och tydliggjordes i regeringens beslut om prövning 2016 av Åtgärdsprogram 2015-2021 (Regeringen, 2016).

Åtgärdsprogrammet innehåller som följd administrativa åtgärder, till exempel att ändra föreskrifter, utveckla vägledning eller att prioritera en viss typ av tillsyn eller rådgivning i den statliga myndighetens eller kommunens verksamhet. I de flesta fall behöver åtgärdsmyndigheterna i sin tur sedan ställa krav på andra aktörer, till exempel verksamhetsutövare, att genomföra rätt fysisk åtgärd på rätt plats i miljön.

Åtgärdsprogrammet innehåller även *förebyggande* administrativa åtgärder, som syftar till att stautsen inte ska försämrats så att miljö kvalitetsnormerna kan följas även i framtiden (vattenförvaltningsförordningen 6 kap 5 § 6 p).

Fysiska åtgärder i vattenmiljön

Där statusen idag inte är god eller där det finns en risk för försämring behöver fysiska åtgärder vidtas. Fysiska åtgärder inom vattenförvaltningen kan innebära till exempel åtgärder som motverkar övergödning som strukturkalkning eller att anlägga våtmarker, åtgärder som motverkar effekter av vandringshinder i vattendrag som att anlägga faunapassager eller att lägga om vägtrummor eller åtgärder som minskar spridning av miljögifter som att sanera förorenade områden eller genomföra dagvattenåtgärder. De kan också innebära att införa förbättrade reningsprocesser i avloppsreningsverk och på industrier, att byta ut ämnen i kemiska processer eller att förebygga och begränsa utsläpp och spill.

Länsstyrelsernas beredningssekretariat bedömer vilken typ av mänsklig påverkan en vattenförekomst är utsatt för, vilken ekologisk och kemisk status vattnet har och om det finns risk att tillståndet kommer att försämrats. Statusklassificeringen sker med hjälp av olika kvalitetsfaktorer, till exempel förekomsten av fisk, om något påverkar vattnets naturliga form och flöde eller om det finns för höga halter av något miljögift (Havs- och vattenmyndigheten, 2018; 2016; 2018). Hur kartläggnings- och analysarbetet går till beskrivs mer utförligt i Förvaltningsplanen för NN vattendistrikt, kapitel 3.

Arbetet med att kartlägga och analysera Sveriges vatten visar alltså vilka vatten som är så påverkade av mänskliga verksamheter att de behöver åtgärdas och vilken påverkan det är som behöver åtgärdas. För att få till stånd de fysiska åtgärder som behövs utformas åtgärdsprogrammet med administrativa åtgärder, som kan bana väg för en rad olika fysiska åtgärder för bättre vatten.

Åtgärdsprogrammet är utformat för att fysiska åtgärder faktiskt ska genomföras i sådan utsträckning att beslutade miljö kvalitetsnormer för vatten följs. Via åtgärdsprogrammet får verksamhetsutövare och andra aktörer råd, stöd och ibland tydliga krav riktade till sig från ansvariga myndigheter och kommuner (se Figur 1, nedan).

Föreslagna fysiska åtgärder i VISS

De fysiska åtgärder som vattenmyndigheterna och länsstyrelserna föreslår, är utvalda för att åtgärda just den påverkanskällan samt den kvalitetsfaktor eller ämne som är orsak till att vattnet inte når god status.¹

De fysiska åtgärder som tas fram av Vattenmyndigheten och Länsstyrelsen och ligger som åtgärdsförslag i VISS är förslag som representerar åtgärdsbehovet och ska visa vilka förbättringar som (minst) behöver göras, baserat på bästa möjliga kunskap.

Vattenmyndigheten föreslår bara fysiska åtgärder där bedömningarna har god tillförlitlighet, det vill säga där det går att tydligt bedöma vad påverkan faktiskt beror på. Där tillförlitligheten är osäker föreslås istället utökad övervakning, då mer kunskap behövs för att göra den bedömningen.

¹ Hur åtgärderna tagits fram och beräknats beskrivs i vattenmyndigheternas så kallade metoddokument. Dessa listas i referenslistan.

För att läsa mer om hur fysiska åtgärder har identifierats för en vattenförekomst kopplat till en viss påverkanskälla och kvalitetsfaktor eller ämne, se avsnitt Riskbedömningens och påverksanalysens roll för åtgärder under kapitel 1.2, nedan.

De fysiska åtgärderna som föreslås i VISS är inte juridiskt bindande att följa, utan åtgärdsmyndigheterna kan rikta andra krav på fysiska åtgärder i vattenmiljön gentemot verksamhetsutövare och andra aktörer. Det viktiga är att de fysiska åtgärderna har rätt effekt och löser de identifierade problemen. Först då kan miljökvalitetsnormerna för vatten följas.

Åtgärderna i VISS är teoretiska förslag och föreslås antingen utföras på en specifik plats (till exempel sanering av förorenad mark) eller inom ett visst område (jordbruksåtgärder är till exempel fördelade per vattenförekomst). Åtgärdsförslagen i VISS har alltså olika detaljeringsnivå. För till exempel miljögifter visas åtgärdsförslagen oftast på övergripande nivå, som till exempel "efterbehandling av förorenade områden", "utsläppsreduktion miljöfarlig verksamhet" eller "dagvattenåtgärder". Här behövs det lokala åtgärdsutredningar för att bedöma vilken specifik åtgärd som är mest effektiv. När det gäller till exempel övergödning anges åtgärdsförslagen mer detaljerat. Till exempel föreslås "strukturkalkning" och "anpassade skydszoner". Dessa förslag är framtagna med en modellansats, men även här behövs lokala åtgärdsutredningar för att bedöma vilken specifik åtgärd som är mest effektiv och var inom en vattenförekomst jordbruksåtgärden bäst placeras.

De föreslagna åtgärderna i VISS kan användas som planeringsunderlag vid det lokala åtgärdsarbetet, men används också för att vattenmyndigheterna ska kunna räkna fram det totala åtgärdsbehovet, bedöma om det är möjligt att genomföra tillräckligt med åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas, samt uppskatta vad det kan komma att kosta att genomföra åtgärdsbehovet. Mer information om hur denna analys använts för att bedöma om hur långt det är möjligt att nå och därmed grunderna för miljökvalitetsnormsättning finns i kapitel 7 i Förvaltningsplan 2021-2027. Analysen av kostnader för åtgärds genomförande finns beskriven i kapitel 3, nedan.

Vilka åtgärder som föreslås i VISS baseras på gemensamma metoder som tagits fram av vattenmyndigheterna, i dialog med berörda statliga myndigheter, länsstyrelser och i vissa fall med kommuner. Dessa listas i referenslistan.

Grundläggande och kompletterande åtgärder

Av vattenförvaltningsförordning (2004:660) 6 kap. 5 § framgår det att ett åtgärdsprogram ska innehålla sådana åtgärder och hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i vattendirektivet (2000/60/EG). Artikel 11.3 och 11.4 handlar om vilka grundläggande respektive kompletterande åtgärder som åtgärdsprogrammet ska innehålla.

De grundläggande åtgärderna utgör miniminivån för vilka åtgärder som ska vidtas, och om dessa inte är tillräckliga för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas ska även kompletterande åtgärder genomföras. De grundläggande åtgärderna ska, så långt som möjligt, genomföras inom centrala myndigheters, länsstyrelser och kommuners ordinarie uppdrag.

Kompletterande åtgärder å andra sidan är de åtgärder som myndigheter och kommuner behöver genomföra *utöver* de grundläggande åtgärderna, med syfte att nå miljökvalitetsnormerna. Dessa åtgärder kan bestå av framtagandet av nya föreskrifter, vägledning och andra styrdokument, fysiska/tekniska åtgärder, information, rådgivning,

utredning och forskning. Kompletterande åtgärder tas till när grundkraven, eller "minimikrav", som det heter i artikel 11.3, inte räcker till för att nå kvalitetskraven för vatten (Havs- och vattenmyndigheten, 2016).

För att läsa mer om den samlade redovisningen av hur vattendirektivets krav på grundläggande och kompletterande åtgärder tillgodoses genom detta åtgärdsprogram, samt om vilka av de administrativa åtgärder i Åtgärdsprogram 2021-2027 kapitel 2 som är grundläggande respektive kompletterande, se Bilaga 1 till Åtgärdsprogram 2021-2027.

Principer för finansiering av åtgärder

Åtgärdsprogrammets utformning och genomförande bygger på att det finns finansiering för åtgärder (Regeringen, 2016). Vid utformningen av åtgärdsprogrammet spelar det en roll vilken typ av finansiering som ligger till grund för åtgärdsprogrammet.

Nedan beskrivs kort hur åtgärderna finansieras. Mer utförliga resonemang finns i kapitel 3.

Finansiering av statliga myndigheters åtgärder

Åtgärder för statliga myndigheter finansieras genom den statliga budgetprocessen. Den bygger bland annat på att myndigheter i sina budgetunderlag ska äska medel med utgångspunkt från vad de förväntas göra kommande år. I arbetet med att ta fram budgetunderlag ingår att myndigheterna ska beakta de samlade styrsignalerna från såväl riksdag och regering som relevanta regelverk. Här ingår att beakta de administrativa åtgärder som ingår i olika åtgärdsprogram, men även att beakta de resursbehov som uppstår under vattenförvaltningens planeringsfas. Det faller därmed på berörda myndigheter att tydliggöra sitt samlade resursbehov för vattenförvaltningsarbetet och framföra dessa i myndighetens budgetunderlag till regeringen (se också SOU 2019:66). I Handbok om åtgärdsprogram inom vattenförvaltning (Naturvårdsverket, 2008) anges vidare att "Vid upprättandet av åtgärdsprogrammet ska det inte vara förmågan att finansiera en åtgärd hos en utpekad aktör som automatiskt ska avgöra om åtgärden genomförs eller inte." (s. 60). Detta gör att statliga myndigheter i princip har möjligheten att finansiera de åtgärder som krävs enligt vattenförvaltningens behov. Det finns samtidigt vissa svårigheter, t ex att länsstyrelsernas avgifter för tillsyn inte går direkt till det specifika verksamhetsområdet som omfattats.

Finansiering av kommunernas åtgärder

På liknande sätt har kommunen i sin budgetprocess möjlighet att finansiera sitt åtgärdsarbete. Det är kommunernas ansvar att se till att de har tillräckliga resurser för att bedriva sin verksamhet så att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Kommunerna beslutar själva tillsynsavgifter, VA-taxa och skattesatser. Till exempel är grunden för tillsynen att den ska vara självfinansierad och bekostas av mottagaren av tillsynen enligt principen om att förorenaren betalar (polluter pays principle, PPP). Säkerställande av förorenaren betalar-principen görs vid tillsyn/prövning som för alla andra miljöanpassningar i miljöfarliga verksamheter och ska därmed finansieras på samma vis som annat miljö- och planarbete i respektive kommun. Att kommunerna har möjlighet att finansiera sina åtgärder är därför en utgångspunkt för åtgärdsprogrammet.

Finansiering av fysiska åtgärder

För pågående miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet är utgångspunkten att kostnader för genomförandet av fysiska åtgärder landar på verksamhetsutövaren eller fastighetsägaren. Om det inte går att helt eller delvis lägga ansvaret på en idag verksam juridisk person faller det också på det allmänna att helt eller delvis finansiera åtgärdsarbetet.

Finansiering av fysiska åtgärder ska enligt vattendirektivet och vattenförvaltningsförordningen bygga på principerna om att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och på att förorenaren ska betala. Principen om att förorenaren betalar säkerställs vid tillsyn och prövning på samma sätt som för alla andra miljöanpassningar i miljöfarliga verksamheter. Åtgärderna ska därmed finansieras på samma vis som annat miljö- och planarbete i kommunen.

Förorenaren betalar

Principen om att förorenaren betalar kan från och med 2019 implementeras strikt om det behövs för att följa en miljö kvalitetsnorm för vatten, då genom att ställa långtgående krav vid en avvägning enligt MB 2 kap 7 § 2st och 5 kap 4 §.

Finansiering av fysiska åtgärder sker idag till största delen genom något av följande:

- principen att förorenaren betalar med full, delvis eller ingen överföring av kostnaden till konsument eller fastighetsägare,
- återflöden från EU-fonder som utbetalas som bidrag med olika grad av medfinansiering från staten eller myndigheter,
- statliga anslag som betalas ut som bidrag med olika grad av medfinansiering, eller
- medel från ideella fonder.

Åtgärder som inte omfattas av principen att förorenaren betalar

Vissa åtgärder omfattas bara delvis, eller inte alls, av principen att förorenaren betalar. Detta gäller till exempel historiska verksamheter där det inte längre finns någon ansvarig verksamhetsutövare, men även vissa pågående verksamheter där staten går in och helt eller delvis finansierar åtgärder. Det finns till exempel jordbruk som visserligen är en pågående verksamhet men som inte fullt ut anses ska bära kostnaderna för att åtgärda tidigare generationers storskaliga påverkan på näringstransport genom till exempel utdikningar och sjösänkningar.

Några exempel på när principen om att förorenaren betalar inte tillämpas är:

- Åtgärder för minskat näringsläckage från jordbruksmark
- Sanering av förorenade områden som inte fullt ut kan åläggas nuvarande fastighetsägare
- Åtgärder för flottledsrensning
- Kalkning som hanterar historiskt surt nedfall

1.2 Framtagandet av åtgärderna i åtgärdsprogrammet

Eftersom den svenska förvaltningsmodellen bygger på att ansvaret för genomförandet av Åtgärdsprogram 2021-2027 är fördelat på flera olika myndigheter inom olika förvaltningsnivåer (se avsnittet om Åtgärdsmyndigheternas ansvar i avsnitt 1.1, ovan) är åtgärderna i åtgärdsprogrammet riktade till många olika myndigheter. Ofta finns det flera liknande åtgärder, riktade till olika myndigheter, som hanterar samma problem (se Figur 1 ovan). Åtgärderna i åtgärdsprogrammet riktas till den eller de myndigheter som normalt är ansvarig inom ett område. När det gäller till exempel tillsyn och tillsynsvägledning enligt miljöbalken riktas åtgärderna i åtgärdsprogrammet till de myndigheter som ansvarar för tillsyn och vägledning inom det aktuella området enligt miljötillsynsförordningen (2011:13).

Hur åtgärderna i åtgärdsprogrammet tagits fram baseras på samma indelning av "miljöproblem" som beskrivs i Förvaltningsplanens kap. 3, Tillstånd och påverkan i vattendistriktet. Utöver resultaten av påverkansanalys och riskbedömning har vi även använt oss av dialogmöten med till exempel representanter från centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner, där de beskrivit i vilka delar av "åtgärdskedjan" de ser brister idag. Det kan gälla till exempel att det är ottydligt vilka regler som gäller och att det behövs tydligare vägledning för tillsyn.

Vi har också gått igenom samrådssynpunkter från tidigare samråd, till exempel samrådet om kompletterande åtgärdsprogram för miljögifter 2018-2021, där det framkommit önskemål om vägledningar och andra förtydliganden. När det gäller åtgärder till centrala myndigheter har vi även fört dialog om åtgärderna med respektive myndighet.

Riskbedömningens och påverkananalysens roll för åtgärder

En sak som är utmärkande för vattenförvaltningen är att bedömningar av risk och åtgärdsbehov utgår från vattenförekomsterna och inte från de verksamheter som påverkar vattnet. Det är den samlade påverkan på vattenförekomsterna som behöver bedömas och åtgärdas för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Det innebär att även relativt små påverkanskällor, som tillsammans bidrar till att statusen inte är god, kan behöva åtgärdas. Det innebär också att man behöver ta hänsyn till påverkan inom hela av- och tillrinningsområden, eftersom påverkanskällor uppströms bidrar till stausen/måluppfyllelsen längre ner i ett av- eller tillrinningsområde. Detta innebär att det behövs samverkan både horisontellt mellan förvaltningar till exempel inom en kommun, men också vertikalt mellan kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter inom ett avrinningsområde för ytvatten eller ett tillrinningsområde för grundvatten.

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet riktas till centrala myndigheter, länsstyrelser, till Region Skåne/Stockholm och kommuner inom vattendistriktet och är skrivna på en övergripande nivå. I olika kommuner inom ett distrikt kan det vara olika påverkanskällor som bidrar till att normerna inte kan följas. Till exempel kan övergödning vara ett stort problem i en kustkommun, medan påverkan från miljöfarlig verksamhet är ett större problem i en inlandskommun i samma distrikt. På samma vis kan olika kommuner i ett distrikt ha olika stora åtgärdsbehov, beroende på att påverkan är olika omfattande. Att flera påverkanstyper hanteras i samma åtgärd behöver alltså inte betyda att de är lika viktiga att åtgärda överallt.

Det är riskbedömningen som visar om det finns ett åtgärdsbehov. Riskbedömningen baseras på en påverkansanalys, statusklassificering och bedömning av framtida utveckling och finns registrerad i VISS (<https://viss.lansstyrelsen.se>), för varje vattenförekomst och parameter (till exempel ämne) eller kvalitetsfaktor. I VISS anges också vilka påverkanskällor det är som bidrar till riskbedömningen, per parameter eller kvalitetsfaktor. För prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen (SFÅ) och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus bedöms risken per parameter (ämne), medan riskbedömningen för andra delar av ekologisk status än SFÅ görs per kvalitetsfaktor eller genom en sammanvägning av flera kvalitetsfaktorer. Detta beskrivs mer utförligt i Förvaltningsplanen, kapitel 3.

Det är alltid den påverkan som bidrar till att det finns risk att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas som behöver åtgärdas. För länsstyrelser och kommuner gäller därför att åtgärderna i åtgärdprogrammet behöver omsättas i praktiken baserat på de beslutade miljökvalitetsnormerna och den riskbedömning som ligger till grund för det bedömda åtgärdsbehovet. Bedömningen av vilka åtgärder som behöver vidtas för att följa normerna i varje vattenförekomst i ett av- eller tillrinningsområde behöver alltså planeras och utredas lokalt. Ofta behövs också samverkan mellan till exempel kommuner och länsstyrelser inom avrinningsområdet respektive tillrinningsområdet för grundvatten, eftersom den samlade påverkan från flera påverkanskällor tillsammans kan bidra till att normerna inte kan följas.

Som stöd för sådan samverkan och planering i ett avrinningsområdesperspektiv kommer vattenmyndigheterna också att tillgängliggöra ett av- eller tillrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

I de fall det finns ett konstaterat åtgärdsbehov behövs en lokal bedömning av vilken eller vilka fysiska åtgärder som är mest effektiva. Här kan underlagen med föreslagna åtgärder i VISS vara ett stöd, men det är alltid de lokala förutsättningarna som avgör vilka fysiska åtgärder som ska genomföras (se avsnitt "Föreslagna fysiska åtgärder i VISS" ovan). För tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter kan det vara nödvändigt att ompröva verksamhetens tillstånd, eller villkoren i tillståndet, om åtgärdsbehovet inte går att lösa på annat sätt (MB 24 kap. 5 §, punkt 2.). Även för nya eller ändrade verksamheter behöver möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten vägas in i tillståndprocessen (MB 5 kap. 4 §).

Även de administrativa åtgärderna i åtgärdprogrammet baseras på analysen av påverkan och risk, eftersom dessa åtgärder syftar till att peka på vad myndigheter och kommuner behöver göra för att de fysiska åtgärder som behövs ska vidtas.

1.3 Samhällsekonomiska konsekvenser av åtgärdprogrammet

En del av åtgärdprogrammet är den samhällsekonomiska konsekvensanalysen. Den beskriver de förväntade samhällsekonomiska konsekvenserna av ett scenario där både åtgärdprogrammet och alla fysiska åtgärder som föreslås i VISS genomförs. Scenariot utgår också ifrån att åtgärderna genomförs på ett sådant sätt och i en sådan takt att miljökvalitetsnormerna för vatten följs inom fastställda tidsramar.

Konsekvensanalysen beskriver de kostnader och nyttor som förväntas uppstå i genomförandet av åtgärdprogrammet och de fysiska åtgärder som föreslås i VISS. I analysen

ingår även en fördelningsanalys som på gruppnivå visar vilka aktörer i samhället som kommer bära kostnaderna för att genomföra åtgärderna.

För att kunna beräkna kostnaderna av genomförandet har schablonkostnader använts. Dessa har tagits fram med hjälp av information från bland annat myndigheters årsredovisningar och rapportering av redan genomförda åtgärder. I beräkningarna har även hänsyn tagits till dagens åtgärdstakt och kostnaderna visar därmed det ytterligare behovet.

Då åtgärderna i åtgärdsprogrammet riktas till centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner, och till övervägande del är lika i alla fem distrikten, görs konsekvensanalysen i huvudsak på nationell nivå. För att belysa skillnaderna mellan distrikten finns även en distriktsdel. Denna del fokuserar på åtgärder riktade till länsstyrelser och kommuner och den miljöpåverkan som är mest relevant för respektive vattendistrikt.

Den samhällsekonomiska konsekvensanalysen av åtgärdsprogrammet, inklusive den distriktspecifika delen, redovisas i kapitel 3 nedan.

1.4 Förändringar i Åtgärdsprogram 2021-2027

Vattenmyndigheten reviderar åtgärdsprogrammet vart sjätte år, i samverkan med berörda myndigheter och kommuner. Målet är att åstadkomma ett åtgärdsprogram som leder till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Genomförandet av åtgärder rapporteras årligen till vattenmyndigheterna och resultaten publiceras på vattenmyndigheternas webbplats (Vattenmyndigheterna, 2021).

Några åtgärder från tidigare åtgärdsprogram har utgått

Följande åtgärder från Åtgärdsprogram 2016-2021 har tagits bort i Åtgärdsprogram 2021-2027: Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 2 (vägledning miljögifter) och 7 (vägledning internbelastning), Jordbruksverkets åtgärd 5 (vägledning egenkontroll), Naturvårdsverkets åtgärd 3 (bidrag förorenade områden) och SGU åtgärd 1 (vägledning gruvverksamhet) är genomförda och utgår därför, medan Kammarkollegiets åtgärd 1 (plan för tillstånd för vattenkraftverk och dammar) blev inaktuell på grund av ändrade regler och har ersatts med en ny åtgärd. Skogsstyrelsen åtgärd 3, metoder för miljöhänsyn, har tagits bort eftersom det inte var tydligt hur genomförandet bidrar till att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

2018 beslutades ett kompletterande åtgärdsprogram, Åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten. Från detta åtgärdsprogram är Naturvårdsverket C (framtagande av riktvärden för PFAS-ämnen) borttagen eftersom den är genomförd. Energimyndigheten 1 (begränsa utsläppen av dioxiner till luft) är borttagen eftersom vattenmyndigheten har bedömt att det är lämpligare att Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för att genomföra åtgärder för minskade utsläpp till luft av dioxiner. Energimyndigheten kommer istället att behöva bidra med underlag till Naturvårdsverket i genomförandet av deras åtgärd (Se även Vattenmyndigheterna, 2021).

Många åtgärder kvar

Åtgärdsprogrammets administrativa åtgärder kan behöva stå kvar från ett åtgärdsprogram till nästa. Det finns flera skäl till detta:

- Vissa miljöproblem kan inte åtgärdas en gång för alla utan kräver löpande insatser. Exempel på detta är kalkning för att återställa försurade vatten och åtgärder för att minska det diffusa läckaget av näringsämnen från jordbruksmark. Här behövs långsiktiga planer och långsiktig finansiering.
- Tillsyn och rådgivning, samt vägledning för detta är också insatser som pågår kontinuerligt, och som behöver fortsätta.
- Andra åtgärder är av karaktären engångsåtgärder, men omfattar så många platser eller anläggningar att åtgärderna behöver spridas över en längre period. Detta eftersom tillgången på bland annat experter, maskiner och finansiering begränsar åtgärdstakten. Hit hör till exempel åtgärder som rör sanering av förorenade områden och miljöanpassning av vattenkraftsanläggningar. Det kan också handla om att tillsynsmyndigheternas kapacitet är begränsad. Kommunerna hinner till exempel inte göra tillsyn och pröva tillstånd för de många små avlopp som inte följer befintlig lagstiftning. Dammar som saknar ägare kräver också stor kapacitet hos kommuner och myndigheter, både för administrativa åtgärder och de som behöver genomföras praktiskt i vattenmiljön.
- För all miljöfarlig verksamhet behövs ett kontinuerligt förbättringsarbete i takt med att teknikutvecklingen flyttar gränserna för hur långtgående åtgärder som kan åläggas verksamhetsutövarna.
- Ibland handlar det om att vi vet mer nu än vad vi visste när Åtgärdsprogram 2016-2021 beslutades. Utvecklad kartläggning, analys och miljöövervakning kan visa att åtgärderna behöver fortsätta, till exempel för att hantera nya miljöfarliga ämnen som inte kartlagts tidigare.

Att arbeta med åtgärder i vatten behöver därför ses som ett långsiktigt arbete.

Vattenmyndigheten bedömer att 55 åtgärder, som finns i Åtgärdsprogram 2016–2021 och Åtgärdsprogram 2018–2021, behöver finnas kvar även under 2021–2027. Dessa är nu inarbetade i åtgärdsprogrammet.

Nyheter i åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammets struktur är i stora drag densamma som tidigare, men några förändringar har skett. Till exempel hänvisar vi nu tydligare till befintliga lagar och regler för att visa vilken lagstiftning som myndigheter och kommuner ska tillämpa när de genomför åtgärderna. Det framgår också vilka åtgärder som behövs utöver befintliga lagkrav, till exempel att prioritera och planera för hur åtgärderna ska genomföras.

Ordningen på åtgärderna är delvis reviderad för att det ska bli tydligare hur de ska genomföras. Övergripande åtgärder, till exempel planering som behövs för att genomföra andra åtgärder, kommer nu först. Åtgärder som handlar om samma saker, exempelvis tillsyn, är grupperade tillsammans.

Vi har även tydliggjort att åtgärdsprogrammet är en viktig del av ett bredare arbete med vattenfrågor i Sverige. Det kan bidra till att:

- Miljökvalitetsnormerna för havsmiljön kan följas (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön).
- Underlätta för dricksvattenproducenter genom bättre råvattenkvalitet (SLVFS 2001:30).
- Göra samhället mer robust för klimatförändringarnas effekter.
- Nå Sveriges miljökvalitetsmål och de globala målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030.

1.5 Läsanvisning för kapitel 2

Nedan beskrivs hur de administrativa åtgärderna i Åtgärdsprogram 2021-2027 (kap. 2, nedan) är uppbyggda, vilka rubriker som är återkommande och hur de ska läsas och förstås. Därefter beskrivs i Tabell 1 de administrativa åtgärdernas koppling till de olika miljöpåverkanstyperna (som ytterligare finns beskrivna i Förvaltningsplanens kap. 3).

Åtgärdernas struktur och uppbyggnad

Varje åtgärd har en rubrik som talar om vilken eller vilka myndigheter åtgärden riktar sig till, samt i korthet talar om vad åtgärden handlar om. Varje åtgärd har därefter en "åtgärdsruta" och rubrikerna *Motivering*, *Genomförande*, *Sammanhang* och *Miljömål och globala hållbarhetsmål*.

Åtgärdsrutan

Åtgärdsrutan beskriver vad myndigheten ska göra och när det senast ska vara genomfört. Det är texten i åtgärdsrutan som är bindande för den eller de myndigheter som åtgärden riktar sig till. I åtgärdrutan återfinns ofta vilka andra myndigheter den berörda åtgärdsmyndigheten ska samverka med. I begreppet "samverka" lägger vi betydelsen att handla eller fungera gemensamt för visst syfte genom att till exempel arrangera gemensamma möten, att delta på konferenser och för centrala myndigheter till exempel hålla föredrag för kommuner och länsstyrelser och finnas till hands för att ta emot och svara på frågor (se även förvaltningslagen (2017:900) 8 §).

Motivering

Motiveringen beskriver bakgrunden, ofta inkluderat både miljöproblem och miljöpåverkan, till *varför* åtgärden behövs, samt vid behov *varför* åtgärden riktas mot just den aktuella åtgärdsmyndigheten.

Genomförande

Under Genomförandet beskrivs ett förslag till *hur* åtgärden kan genomföras, men här finns även mer detaljerade beskrivningar av åtgärdsbehov och inriktning för åtgärdens genomförande.

Sammanhang

Under rubriken Sammanhang beskrivs om åtgärden är ny, om den kvarstår från Åtgärdsprogram 2016-2021 eller om den är en revidering av en eller flera tidigare åtgärder från Åtgärdsprogram 2016-2021. Här finns också en beskrivning av hur åtgärden hänger samman med andra åtgärder i åtgärdsprogrammet (se även Tabell 1, nedan). Denna åtgärdskedja är viktig för att genomförandet av åtgärdsprogrammet ska lyckas. Åtgärdskedjan beskrivs genom att det anges vilka andra åtgärder som åtgärden i fråga stöds av. Därefter anges vilka andra åtgärder åtgärden i fråga stödjer.

Åtgärden sätts här också in i ett större sammanhang där det kan beskrivas om åtgärden bidrar till uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna för havsmiljön, föreskrifter om dricksvatten och/eller samhällets klimatanpassning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Slutligen i åtgärden beskrivs hur åtgärdens genomförande bidrar till uppfyllandet av Sveriges miljömål och de globala hållbarhetsmål.

Åtgärdernas koppling till olika typer av miljöpåverkan

För att förenkla möjligheten att hitta åtgärder som hänger samman i kapitel 2, finns nedan en korstabell, Tabell 1. I denna kan du se olika verksamhetsområden och/eller påverkanskällor och hur dessa hänger samman med respektive administrativ åtgärd som listas i kapitel 2. Sammantaget visar tabellen vilka åtgärder för myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner som hänger samman för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Flera av de verksamhetsområden som listas i tabell 1 motsvaras av flera påverkanskällor i databasen VISS (www.viss.se). Vilka påverkanskällor som i stora drag bidrar till påverkan inom olika verksamhetsområden listas i tabell XA-XG nedan (eller i bilaga?).

Åtgärdsprogrammets åtgärder

	Dricksvattenskydd	Fysisk planering enligt PBL	Övrig miljöfarlig verksamhet	Avlopp	Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Förorenade områden	Vattenverksamhet	Dagvatten	Skogsbruk	Försurning	Förebyggande åtgärd*
Alla myndigheter 1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Alla centrala myndigheter 1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boverket 1		X				X	?	X			
Försvarsinspektören för hälsa och miljö 1			X			X	X		X		
Försvarsinspektören för hälsa och miljö 2	X										
Försvarsinspektören för hälsa och miljö 3							X				
Försvarsinspektören för hälsa och miljö 4				X							
Havs- och vattenmyndigheten 1				X							
Havs- och vattenmyndigheten 2										X	
Havs- och vattenmyndigheten 3							X				
Havs- och vattenmyndigheten 4							X				
Havs- och vattenmyndigheten 5	X										
Havs- och vattenmyndigheten 6											
Havs- och vattenmyndigheten 7					X						
Havs- och vattenmyndigheten 8							X				
Havs- och vattenmyndigheten 9					X						
Jordbruksverket 1					X						
Jordbruksverket 2					X						
Jordbruksverket 3							X				
Jordbruksverket 4					X						
Jordbruksverket 5							X				
Jordbruksverket 6					X						
Kammarkollegiet 1							X				
Kemikalieinspektionen 1											X
Läkemedelsverket 1											X
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 1											X

	Dricksvattenskydd	Fysisk planering enligt PBL	Övrig miljöfarlig verksamhet	Avlopp	Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Förorenade områden	Vattenverksamhet	Dagvatten	Skogsbruk	Försurning	Förebyggande åtgärd*
Naturvårdsverket 1			x	x							
Naturvårdsverket 2				x							
Naturvårdsverket 3						x					
Naturvårdsverket 4											x
Naturvårdsverket 5			x								
Naturvårdsverket 6							x				
Naturvårdsverket 7								x			
Naturvårdsverket 8			x			x					
Naturvårdsverket 9											x
Skogsstyrelsen 1							x		x	x	
Skogsstyrelsen 2							x		x	x	
Skogsstyrelsen 3									x	x	
Statens geotekniska institut 1						x					
Sveriges geologiska undersökning 1							x				
Trafikverket 1							x	x			
Länsstyrelserna 1	x	x	x	x	x	x	x			x	
Länsstyrelserna 2			x	x	x	x	x				
Länsstyrelserna 3							x				
Länsstyrelserna 4			x	x	x	x					
Länsstyrelserna 5	x										
Länsstyrelserna 6					x						
Länsstyrelserna 7		x					?	x			
Länsstyrelserna 8					x						
Länsstyrelserna 9					x						
Länsstyrelserna 10						x					
Länsstyrelserna 11										x	
Länsstyrelserna 12							x				
Region Stockholm/Skåne 1	x	x					?				

	Dricksvattenskydd	Fysisk planering enligt PBL	Övrig miljöfarlig verksamhet	Avlopp	Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Förorenade områden	Vattenverksamhet	Dagvatten	Skogsbruk	Försurning	Förebyggande åtgärd*
Kommunerna 1	x	x	x	x	x	x		x			
Kommunerna 2			x	x	x	x					
Kommunerna 3	x										
Kommunerna 4	x	x					?	x			
Kommunerna 5	x			x				x			
Kommunerna 6											x

*Förebyggande åtgärd är inte en verksamhetstyp eller påverkanskälla, utan kategorin används för förebyggande åtgärder som inte kopplas till en specifik vattenförekomst, utan där syftet med åtgärden är att verka förebyggande, för att motverka försurning, ofta kopplat till diffus påverkan.

Tabell XA. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Övergödning p.g.a. belastning av näringsämnen". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till. (Inom parentes anges eventuell precisering av vad påverkanskällan kan innebära, för förtydligande).

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
Övrig miljöfarlig verksamhet	Punktkällor - Deponier Punktkällor - IED-industri Punktkällor - Inte IED-industri Punktkällor - Lakvatten från gruvdrift
Avlopp	Diffusa källor - Enskilda avlopp Punktkällor - Bräddning Punktkällor - reningsverk
Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Diffusa källor - Jordbruk Diffusa källor - Andra relevanta (hästgårdar) Punktkällor - Vattenbruk Historisk förorening (internbelastning)
Förorenade områden	Punktkällor - Förorenade områden
Dagvatten	Diffusa källor - Urban markanvändning
Skogsbruk	Diffusa källor - Skogsbruk
Övriga	Diffusa källor - Materialtäkt (torvbrytning) Okänd signifikant påverkan Punktkällor - Andra signifikanta punktkällor

Tabell XB. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Syrefattiga förhållanden p.g.a. belastning av organiska ämnen". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till.

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
Övrig miljöfarlig verksamhet	Punktkällor - reningsverk
Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Punktkällor - Vattenbruk Historisk förorening (internbelastning)
Förorenade områden	Punktkällor - Förorenade områden
Övriga	Okänd signifikant påverkan Punktkällor - Andra signifikanta punktkällor

Tabell XC. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Morfologiska förändringar och kontinuitet". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till.

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
Vattenverksamhet	Fysisk förlust av hela eller delar av vattenförekomster Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för bevattnings Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för dricksvatten Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för industrin Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för sjöfart Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för turism och rekreation Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för vattenkraft Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - för översvämningsskydd Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - okända eller föråldrade Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar- Annat Förändring av morfologiskt tillstånd - okända eller föråldrade Förändring av morfologiskt tillstånd - annat Förändring av morfologiskt tillstånd - för jordbruket Förändring av morfologiskt tillstånd - för sjöfart Förändring av morfologiskt tillstånd - för översvämningsskydd

Tabell XD. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Flödesförändringar". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till.

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
Vattenverksamhet	Förändring av hydrologisk regim - annat Förändring av hydrologisk regim - fiske och vattenbruk Förändring av hydrologisk regim - jordbruk Förändring av hydrologisk regim - offentlig vattenförsörjning Förändring av hydrologisk regim - Sjöfart Förändring av hydrologisk regim - vattenkraft Vattenuttag eller vattenavledning - annat Vattenuttag eller vattenavledning - för vattenbruk Vattenuttag eller vattenavledning för dricksvatten Andra hydromorfologiska förändringar

Tabell XE. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Miljögifter". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till. (Inom parentes anges eventuell precisering av vad påverkanskällan kan innebära, för förtydligande).

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
Övrig miljöfarlig verksamhet	Punktkällor - Deponier Punktkällor - IED-industri Punktkällor - Inte IED-industri Punktkällor - Lakvatten från gruvdrift Diffusa källor - Transport och infrastruktur (småbåtshamnar) Punktkällor - Andra signifikanta punktkällor (växthus, oljedepåer mm)
Avlopp	Diffusa källor - Enskilda avlopp Punktkällor - reningsverk Punktkällor - Bräddning
Jordbruk och djurhållande verksamheter mm.	Diffusa källor - Jordbruk
Förorenade områden	Punktkällor - Förorenade områden
Vattenverksamhet	Förändring av morfologiskt tillstånd - annat Förändring av morfologiskt tillstånd - för jordbruket
Dagvatten	Diffusa källor - Urban markanvändning Diffusa källor - Transport och infrastruktur (småbåtshamnar)
Övrigt	Diffusa källor - Atmosfärisk deposition* Okänd signifikant påverkan

*Åtgärder är kategoriserade under "förebyggande åtgärder"

Tabell XF. Åtgärder mot miljökonsekvenstypen "Försurning". Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till.

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
	Tabellen ska fyllas på

Tabell XG. Åtgärder mot påverkan på kvantitativ status för grundvatten. Verksamhetstyper med åtgärder i åtgärdsprogrammet, samt vilka påverkanskällor i VISS dessa är kopplade till.

Verksamhetstyp	Påverkanskällor i VISS
	Tabellen ska fyllas på

2 Åtgärder som behöver vidtas av centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner

2.1 Alla centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner

Alla centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner, åtgärd 1: Rapportering

Alla centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska årligen, med början 2022, rapportera till vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde ska kunna följas.

Utvecklingen av rapporteringen görs i samverkan med vattenmyndigheterna i samverkan.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogrammet 2016-2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Rapporteringen av åtgärder för Vattenmyndighetens åtgärdsprogram möjliggör en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av åtgärdernas effekt i relation till de miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten som ska kunna följas. Den ger också en helhetsbild över åtgärdsarbetet och utgör ett värdefullt underlag för att kunna återkoppla till myndigheter och kommuner om hur åtgärdsarbetet fortskrider i relation till miljökvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Åtterrapporteringen utförs framförallt genom besvarande av rapporteringsfrågor. Frågorna tas fram i dialog med åtgärdsmyndigheterna. Dialogerna ska utveckla och underlätta samordning av åtgärdsarbetet. Vattenmyndigheterna i samverkan kommer att utveckla former och format för rapporteringen för Åtgärdsprogram 2021-2027, för att den i ännu högre grad ska kunna ge svar på hur det konkreta åtgärdsarbetet framskrider. För att bättre kunna följa och utvärdera framstegen i åtgärdsarbetet och underlätta kopplingen till effekter i miljön kommer exempelvis mer kvantitativa underlag att begäras in under programperioden 2021-2027. Dessa ska redovisa vilka effekter myndigheters och kommuners åtgärdsomförande har fått i form av genomförande av fysiska åtgärder.

Återrapporteringen av åtgärdsprogrammet utvecklas tillsammans med berörda myndigheter och kommuner. Alla aktörer ska lätt kunna få uppdaterad information och en helhetsbild av planerade och genomförda åtgärder genom att resultaten sammanställs på vattenmyndigheternas webbplats. Vattenmyndigheterna i samverkan vill också så långt som möjligt se till att återrapporteringen samordnas med andra uppföljningar, exempelvis miljömålsuppföljningen och återrapporteringen av åtgärdsprogrammet för havsmiljödirektivet.

Under de sista åren i förvaltningscykel 2016-2021 har svar på rapporteringen inkommit från samtliga centrala myndigheter och länsstyrelser. Bland landets kommuner har svarsfrekvensen legat på knappt 90 procent, och bland de svarande har cirka en fjärdedel förankrat sina svar med kommunstyrelsen.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Återrapporteringen berör samtliga åtgärder och utgör även underlag för rapportering till Europeiska kommissionen om Sveriges genomförande av vattendirektivet (2000/60/EG).

Återrapporteringen kan även bidra till miljömålsrapporteringen och rapporteringen av Agenda 2030.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 11. Myllrande våtmarker och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

2.2 Alla centrala myndigheter

Alla centrala myndigheter, åtgärd 1: Myndighetsövergripande planering

Alla centrala myndigheter som omfattas av detta åtgärdsprogram ska, inom sina respektive ansvarsområden, planera för att genomföra sina åtgärder i åtgärdsprogrammet på ett strukturerat och integrerat sätt i den ordinarie verksamheten, i syfte att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Berörda myndigheter ska även i så stor utsträckning som möjligt samverka med andra åtgärdsmyndigheter och kommuner i syfte att åstadkomma en ändamålsenlig och strukturerad myndighetsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande, samt för att tillgodose att avrinningsområdesperspektivet beaktas där så är viktigt.

Åtgärden ska vara vidtagen senaste tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Motivering

Åtgärder behövs för bättre vatten och inte minst för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, och det är i det syftet vattenmyndigheternas åtgärdsprogram har tagits fram. Enligt miljöbalk (1998:808) 5 kap. 3 § ansvarar myndigheter och kommuner för att miljö kvalitetsnormer för vatten ska kunna följas och enligt MB 5 kap. 11 § ska myndigheter och kommuner inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram. I förvaltningscykel 2021–2027 behöver genomförandet av åtgärdsprogrammet i än högre grad än hittills integreras i åtgärdsmyndigheternas ordinarie verksamhet och löpande förvaltning. I samhällsplaneringen i stort och i ordinarie myndighetsutövning eftersom åtgärdstakten på många områden behöver öka för att vattendirektivets (2000/60/EG) mål ska uppnås. På så sätt kan vi få upp medvetandet om, och engagemanget för, vattenmiljöfrågor hos verksamhetsutövare och enskilda, något som behövs för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Vattenförvaltningens åtgärdsprogram innehåller administrativa åtgärder riktade till centrala myndigheter, länsstyrelser, berörda regioner och kommuner. Åtgärderna handlar exempelvis om att ta fram eller revidera föreskrifter eller vägledningar, att bevaka miljö kvalitetsnormerna för vatten i tillsyn och prövning, eller vara en grund för prioritering för en viss typ av tillsyn eller rådgivning i myndighetens verksamhet. För att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas behöver centrala myndigheter på ett konkret och strukturerat sätt planera för hur åtgärdsprogrammet ska genomföras inom sina ordinarie verksamheter och, vid behov, i samverkan med andra berörda aktörer. Genom en sådan planering kan genomförandet av de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet integreras i och anpassas till den enskilda myndighetens ordinarie verksamhet och ansvarsområden, likväl som till behoven i enskilda vattenförekomster, avrinningsområden för ytvatten eller tillrinningsområden för grundvatten. Åtgärderna i åtgärdsprogrammet bygger på principen att först ska en central myndighet genomföra sin åtgärd, därefter ska länsstyrelserna och kommunerna ta vid och utföra sina åtgärder. Länsstyrelserna och kommunerna är beroende av att de centrala myndigheterna verkställer sina åtgärder för att de ska kunna påbörja arbetet med sina åtgärder.

Genomförande

För centrala myndigheter handlar åtgärdsprogrammet i stor utsträckning om praktisk tillämpning av lagstiftning. Det kan handla om såväl förstärkta regleringar genom nya eller reviderade föreskrifter, som att utveckla vägledning och tillsynsvägledning. Länsstyrelserna och kommunerna är sedan de som genom tillsyn har kontakt med verksamhetsutövare och andra aktörer som ska genomföra de fysiska åtgärderna i vattenmiljön. Centrala myndigheter som har väglednings- och tillsynsvägledningsansvar behöver fortsätta att utveckla vägledning utifrån miljö kvalitetsnormerna för vatten och på så sätt skapa förutsättningar för länsstyrelsernas och kommunernas arbete.

Tillsyn är ett **viktigt område för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas** och länsstyrelserna och kommunerna behöver utifrån befintlig lagstiftning, vägledning från centrala myndigheter och den regionala åtgärdsplaneringen planera för att genomföra tillsyn på industrier, avloppsreningsverk och annan miljöfarlig verksamhet (enligt MB 9 kap.), förorenade områden (enligt MB 10 kap.) samt hamnar, vattenkraft och annan vattenverksamhet (enligt MB 11 kap.).

En strukturerad planering för att konkretisera de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet ökar förutsättningarna för att viktigt nationellt vägledningsarbete kan **utföras, så** att miljö kvalitetsnormerna **för vatten** bevakas i tillsyn och prövning, likväl som att rätt åtgärd kan väljas på rätt plats utifrån specifika förutsättningar och behov. För att ta fram de mest kostnadseffektiva åtgärderna på rätt plats är det en stor fördel att planera utifrån ett avrinningsområdesperspektiv och i samverkan med berörda myndigheter och kommuner. Detta är särskilt viktigt i tillrinningsområden för grundvatten, avrinningsområden för ytvatten eller i enskilda vattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte **kunna** följas.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden

Sammanhang

Åtgärden är ny i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärden är baserad på skyldigheterna för myndigheter i enlighet med 5 kap. MB och **stödjer** samtliga **centrala** myndigheters åtgärder i åtgärdsprogrammet.

Denna åtgärd bidrar till **samhällets klimatanpassning genom att ge en helhetsbild av miljöproblemen inom av- och tillrinningsområden. Men koordinerad ansträngning kan åtgärden bidra till att bättre hantera klimatförändringar.**

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 11. Myllrande våtmarker **och 15. God bebyggd miljö.**

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och

produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.3 Boverket

Boverket, åtgärd 1:

Fysisk planering enligt **plan- och bygglagen**

TURKOS endast i Södra östersjön, Norra östersjön, Västerhavet) OMARKERAT (Bottenviken, Bottenhavet)

Boverket ska vägleda kommuner och länsstyrelser och berörda regioner om fysisk planering och andra ärenden som regleras i (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)), i syfte att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Boverket behöver särskilt följa upp och utveckla vägledning och stöd till:

- a) kommuner och berörda regioner om hur miljö kvalitetsnormer för vatten ska följas i region-, översikts- och detaljplanering,
- b) länsstyrelser om samråd och granskning kring föreslagna planer och tillsyn av detaljplaner och områdesbestämmelser för att följa miljö kvalitetsnormer för vatten,
- c) kommuner och länsstyrelser rörande hanteringen av mellankommunala frågor för att ta hänsyn till avrinningsområdesperspektivet, samt hur vattenförsörjningsplaner och andra planeringsunderlag kan användas vid fysisk planering.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med andra centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- eller förvaltningsområden, men även med länsstyrelser, berörda regioner och kommuner, som är mottagare av ovan nämnda vägledningar och stöd. Boverket ska även beakta klimataspekter i sina vägledningar och stöd så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)) ska miljö kvalitetsnormerna i miljöbalk (1998:808) (MB) 5 kap. eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av MB 5 kap. följas vid planläggning och andra ärenden som regleras i PBL. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar vattenanvändning och skydd av vattenresurserna. Genom att lyfta vattenfrågorna och ta hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten redan i region- och översiktsplaneringen ges vägledning för det efterföljande arbetet med att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser. En annan viktig aspekt är hänsyn till klimatpåverkan och anpassning till ett förändrat klimat för att minska belastningen på miljön.

I avrinningsområden som rör flera kommuner är mellankommunal samverkan en viktig förutsättning. Den nationella vägledningen behöver därför behandla hur hänsyn kan tas till avrinningsområden både vid kommunal planläggning och vid mellankommunala frågor, vilket kan handla om dricksvattenförsörjning. Det är viktigt att gemensamma vattenresurser och livskraftiga ekosystem kan kombineras med samhällsutveckling och tillväxt, därigenom kan onödiga intressekonflikter och kostsamma åtgärder undvikas.

Åtgärden bidrar till att underlätta för kommuner, berörda regioner och länsstyrelser att följa miljökvalitetsnormer för vatten. Den fysiska planeringen ska i planlägningsprocessen göra bedömningar av vad som utgör lämplig användning av mark- och vattenområden. Åtgärden förväntas leda till att flera miljöproblem kan förebyggas eller åtgärdas, exempelvis problem med miljögifter kopplat till hanteringen av dagvatten.

Genomförande

Boverket ansvarar för att kartlägga behovet av vägledning och stöd för kommuner och länsstyrelser och berörda regioner i frågor om tillämpningen av PBL. Vägledning utifrån gällande lagstiftning och rättsutveckling behöver utvecklas för att följa miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten i den fysiska planeringen och i andra ärenden som regleras i PBL.

Boverket har tagit fram flera vägledningar som kopplar till miljökvalitetsnormerna för vatten. Vägledningsarbetet behöver kontinuerligt följas upp och vidareutvecklas, exempelvis genom att ta fram handböcker, manualer, workshoppar, föredrag och utbildningar.

Samrådssynpunkter har visat att det i ett flertal frågor och sakområden finns behov av utvecklad vägledning och stöd. Många synpunkter berör hur kumulativa effekter ska hanteras, till exempel när enskilda detaljplaner, var för sig har liten påverkan, men tillsammans leder till betydande påverkan på en vattenförekomst. Andra exempel på vägledningsbehov gäller rening av dagvatten från kvartersmark och dagvattenfrågor utanför detaljplanen. I dessa frågor är det viktigt att samverka med Naturvårdsverket.

Boverkets vägledningar ska ta hänsyn både till effekten av klimatförändringar och behovet av minskad klimatpåverkan. När det gäller översvämningsrisker ska vattendirektivet och översvämningsdirektivet samordnas, bland annat så att bebyggelse i möjligaste mån skyddas från översvämning. I denna fråga är Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) en viktig samverkanspart.

Det har även inkommit samrådssynpunkter som pekar på behovet av vägledning och stöd rörande frågan om hur kompensationsåtgärder kan belysas och hanteras redan i översiktsplaneringen, i de fall det föreligger en risk för försämring av en vattenförekomsts status. Området förorenade områden är något som behöver synliggöras mer.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Boverkets åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 5, Naturvårdsverket 7, Länsstyrelserna åtgärd 1, 5 och 7, Region Skåne/Stockholm samt Kommunerna åtgärd 3, 4 och 5.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön, enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18, 2012) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön, kan följas (Havs- och vattenmyndigheten, 2015a).

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Åtgärden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att vägleda kommuner, berörda regioner och länsstyrelser om fysisk planering för hållbar vattenanvändning, dagvattenhantering och skydd av vattenresurser vid exempelvis torra och översvämning så att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt Generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.4 Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Försvarsinspektören för hälsa och miljö, åtgärd 1: Miljötillsyn

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska i sin tillsyn av

- a) miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas,
- b) förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.
- c) anmälningspliktig vattenverksamhet prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.
- d) skogsbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap. ställa sådana krav att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Det innebär att Försvarsinspektören för hälsa och miljö utifrån en sammanställning över vilka miljöfarliga verksamheter som misstänks bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs och en tidsatt plan för tillsyn av dessa utför tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Dessutom ska Försvarsinspektören för hälsa och miljö, utifrån en sammanställning över de förorenade områden som misstänks bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs, ställa krav på utredning i dessa områden.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska också ta fram en sammanställning över vilka anmälningspliktiga vattenverksamheter som misstänks bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs, ta fram en tidsatt plan för tillsyn av dessa och utföra tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Bottenviken:

I Bottenvikens vattendistrikt finns 48 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 1 ytvattenförekomst finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen och/eller särskilda förorenande ämnen från

miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 15 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

När det gäller förorenade områden finns det 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Bottenvikens vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 40 ytvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen). I ytterligare 31 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 2 grundvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Bottenhavet:

I Bottenhavets vattendistrikt finns 41 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 287 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 23 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

När det gäller förorenade områden finns det 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Bottenhavets vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 28 ytvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen). I ytterligare 129 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 6 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Norra Östersjön:

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 50 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 229 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 42 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

När det gäller förorenade områden finns det 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 184 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen). I ytterligare 108 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 22 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Södra Östersjön:

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 156 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 68 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

När det gäller förorenade områden finns det 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att

bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 166 ytvatten-förekomster där miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 122 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 11 grundvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Västerhavet:

I Västerhavets vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 202 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 41 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

När det gäller förorenade områden finns det 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 135 ytvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 211 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 2 grundvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Vissa av dessa påverkanskällor ingår i ansvaret för Försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Verksamheter inom försvarssektorn påverkar och har påverkat förekomsten av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Försvarssektorns tidigare verksamheter innebär att det idag bland annat finns förorenade områden som kan behöva saneras, till exempel i anslutning till skjutfält, övningsområden, bränslehantering och brandövningsplatser.

Vattenverksamhets- och skogsbruksåtgärder, som dikning, markavvattning och anläggande av skogsbilvägar kan bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas. Effekter av dessa aktiviteter är bland annat försurning, ökad transport av näringsämnen, och kvicksilver till sjöar och vattendrag, samt fysisk påverkan på vattenmiljöer. Vid tillsyn av sådana åtgärder behöver det säkerställas att god hänsyn tas och att försiktighetsmått och förbättrande åtgärder genomförs så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Vattenmyndigheten bedömer att tillsyn och prövning behöver öka i omfattning för att uppnå eller behålla en god vattenkvalitet i yt- och grundvattenförekomster, som påverkas av försvarssektorns nuvarande och tidigare verksamheter.

Genomförande

Försvarsinspektören för hälsa och miljö bedriver tillsyn enligt miljöbalk (1998:808) (MB) över verksamheter som bedrivs av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt (miljö tillsynsförordning (2011:13) 2 kap. 4 §)

Planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av tillsynen behöver vara behovsstyrd. Bedömningen av miljö påverkan, som finns i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) för alla vattenförekomster, bör utgöra ett underlag för planeringen, kompletterat med lokal kännedom över de verksamheter som behöver återkommande tillsyn. Det är viktigt att de verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas prioriteras när tillsynen planeras.

Vid en sådan planering kan Försvarsinspektören för hälsa och miljö med fördel ta stöd i de åtgärdsplaner för avrinningsområden som länsstyrelserna ska ha enligt länsstyrelsernas åtgärd 1. Vattenmyndigheternas underlag för åtgärdsområden i respektive vattendistrikt utgör också värdefulla planeringsunderlag för Försvarsinspektören för hälsa och miljö s tillsynsinsatser.

I tillsynen av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden är det viktigt att tillsammans med verksamhetsutövaren identifiera vilka ämnen och spridningsvägar som riskerar att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs. Därefter är det möjligt att avgöra behovet av vilken information som behövs, vilka ämnen som behöver ingå i egenkontroll och recipientkontroll och vilka krav som behöver ställas för att minska påverkan på vattenförekomsten. Detta kan innebära att verksamheter bland annat behöver fasa ut prioriterade ämnen och begränsa spridningen av särskilda förorenande ämnen och ämnen som påverkar möjligheten att uppnå eller bibehålla god kemisk grundvattenstatus.

Särskilt fokus enligt vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 4, bör läggas på persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen) och prioriterade farliga ämnen, där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis avlägsnas. För sådana ämnen kan det behövas ställas särskilda krav, för att säkerställa att utsläpp inte leder till försämring av statusen i närliggande och nedströms vattenförekomster.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö behöver vidare utöva tillsyn på verksamhet som innefattar brandövning och släckinsatser och där ställa krav på hantering av brandskum som innehåller något av ämnena i PFAS (summa 11), så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Det kan innebära till exempel att ställa krav på uppsamling av skumrester efter släckning av olycksbränder och att skumrester tas om hand på ett betryggande sätt vid tvätt av slangar och tankar efter brandsläckning.

Ett ytterligare exempel är tillsynen av hamnverksamheter där det är viktigt att informera om påverkan från giftiga båtbottnfärger och vid behov ställa krav på skyddsåtgärder för minskad påverkan från biocidfärger.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö behöver också ställa krav på åtgärder för att minska spridningen av näringsämnen, prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen via dagvatten, där dagvattenpåverkan bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö behöver i sitt arbete med förorenade områden planera och prioritera så att det i större utsträckning än hittills syftar till att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas.

Det innebär bland annat att:

- skyddet för yt- och grundvattenförekomster ska ingå i arbetet med förorenade områden i den omfattning som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas
- skyddet för yt- och grundvattenförekomster tas hänsyn till vid efterbehandlingsfrågor i fysisk planering i den omfattning som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas
- inventera vilka potentiellt förorenade områden där Försvarsinspektören för hälsa och miljö har tillsynsansvar, som bidrar till eller misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Vid tillsyn av anmälningspliktig vattenverksamhet och skogsbruksåtgärder behöver Försvarsinspektören för hälsa och miljö identifiera områden och verksamheter där det kan finnas anledning att ställa krav på exempelvis försiktighetsmått, återställnings- eller förbättringsåtgärder till så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö behöver ställa tydliga krav på verksamhetsutövers egenkontroll och kontrollera utformningen av och innehållet i kontrollprogram, så att dessa möjliggör bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ yt- och grundvattenstatus. Tillsynsinsatserna ska säkerställa att verksamhetsutövarnas egenkontroll ger underlag för bedömningar av vilka förebyggande eller förbättrande åtgärder som behövs för att undvika att verksamheterna leder till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs och resultera i att Försvarsinspektören för hälsa och miljö ställer de krav på åtgärder och försiktighetsmått som behövs vid de berörda verksamheterna för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en reviderad åtgärd från Åtgärdsprogram 2016–2021 och från kompletteringen i Åtgärdsprogram 2018–2021

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Naturvårdsverket 2, Naturvårdsverket 3, Havs- och Vattenmyndigheten 4 och Länsstyrelserna 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt (HVMFS 2012:18) kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningso mråden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 2. Frisk luft, 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

Försvarsinspektören för hälsa och miljö, åtgärd 2: Dricksvattenskydd

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska inom sitt ansvarsområde säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen och bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dag.

Åtgärden ska genomföras i samråd med berörda länsstyrelser.

När det gäller att säkerställa skydd för dricksvattenförsörjningen, inom Försvarsinspektören för hälsa och miljö's ansvarsområde, ska åtgärden vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) 4 kap. 6 § och vattendirektivet (2000/60/EG) artikel 7 ska det säkerställas ett tillfredsställande skydd för dricksvattensvattenförekomster som ger mer än 10 m³ per dygn eller som betjänar mer än 50 personer eller som är avsedda för sådan framtida användning. Eftersom det finns sådana dricksvattenförekomster inom Försvarsinspektören för hälsa och miljö's tillsynsområden behöver åtgärden riktas även till Försvarsinspektören.

Genomförande

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska inom sin tillsyn av försvarets verksamheter säkerställa ett långsiktigt skydd av dricksvattentäkter, exempelvis genom att meddela förelägganden om försiktighetsmått och skyddsåtgärder där det behövs för att motverka påverkan på yt- och grundvattenförekomster som används för dricksvattenuttag.

Genom en systematisk tillsyn av försvarets verksamheter, lokaliserade i anslutning till dricksvattenförekomster, kan nödvändiga förebyggande åtgärder vidtas för att begränsa påverkan så att miljökvalitetsnormerna kan följas.

Tillsynen av försvarets verksamheter innebär att kontrollera att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom vattenskyddsområden följs för försvarets verksamheter. Skyddsföreskrifterna kan innebära inskränkningar (exempelvis krav på anmälan, tillståndsplikt eller förbud) för verksamheter som har en betydande påverkan på vattenförekomsterna. Detta kan leda till att miljökvalitetsnormerna inte följs. Föreskrifter inom vattenskyddsområden reglerar exempelvis hantering av petroleumprodukter, bekämpningsmedel och andra kemikalier, avfallshantering och infiltration av avloppsvatten. Eftersom många vattentäkter, både allmänna och enskilda, saknar vattenskyddsområde är det nödvändigt att Försvarsinspektören för hälsa och miljö även tar hänsyn till dessa.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö har även befogenhet att utfärda föreskrifter om försiktighetsmått med stöd av förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 41 § och ansvarar för att kontrollera att sådana föreskrifter följs.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av **Generalläkaren 2 i Åtgärdsprogram 2016–2021**.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Havs- och vattenmyndigheten 5. Åtgärden stödjer genomförandet av Länsstyrelserna 1 och 5 och Kommunerna 1 och 3.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen vid torka eller översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö, åtgärd 3: Tillsyn vandringshinder

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska i sin tillsyn av vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur vid vägpassager över vatten ta hänsyn till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas.

Åtgärden ska genomföras i samråd med Trafikverket och berörda länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Vägpassager utgör ofta definitiva eller partiella vandringshinder för vattenlevande djur och fisk. Eftersom det finns vägpassager över vattenområden inom försvarets områden, bedöms förekomsten av vandringshinder utgöra ett problem även här.

Vandringshinder inverkar på spridnings- och vandringsmöjligheterna i ett vattensystem. Det kan påverka fiskbestånden negativt och försämra deras motståndskraft mot yttre stress. Fragmenterade ekosystem bidrar till att vattenförekomsternas ekologiska status försämras och därmed minskar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Försvarsinspektören för hälsa och miljö bedriver tillsyn enligt miljöbalk (1998:808) (MB) över verksamheter som bedrivs av Försvarmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt (miljötillsynsförordning (2011:13) 2 kap. 4 §). Försvarsinspektören ska inom ramen för sin miljötillsyn genomföra en inventering av vandringshinder inom

Försvarssektorns områden och utifrån denna förelägga om åtgärder för att undanröja vandringshinder där det behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna. Vid föreläggande av åtgärdande av vandringshinder ska det även tas hänsyn till kulturmiljövärden, risk för spridning av främmande arter, risker för skred och översvämningar.

En ökad tillsyn av vandringshinder inom försvarssektorns områden behöver leda till åtgärder för en bättre vandringsbarhet för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av Trafikverket 1 och Länsstyrelserna 1.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att tillåta spridnings- och vandringsmöjligheter för akvatiska organismer i vattensystem med vandringshinder vid minskad nederbörd eller torka.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala 6. Rent vatten och sanitet och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö, åtgärd 4: Tillsyn avlopp

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska inom ramen för sin tillsyn och/eller tillståndsprovning av:

- a) små avlopp ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där de behövs för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas,
- b) reningsverk och avloppsledningsnät se till att det ställs krav på ökad rening eller på annat sätt minskade utsläpp där det behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar ingen av ytvattenförekomsterna att inte följa miljö kvalitetsnormerna med avseende på övergödning och/eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen) på grund av påverkan från små avlopp och 23 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Dessutom riskerar två grundvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus på grund av påverkan från små avlopp.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 20 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna med avseende på övergödning och/eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen) på grund av påverkan från små avlopp och 21 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Dessutom riskerar 7 grundvattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus på grund av påverkan från små avlopp.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 125 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna med avseende på övergödning och/eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen) på grund av påverkan från små avlopp och 112 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Dessutom riskerar 1 grundvattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus på grund av påverkan från små avlopp.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 116 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna med avseende på övergödning och/eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen) på grund av påverkan från små avlopp och 85 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Dessutom riskerar 3 grundvattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus på grund av påverkan från små avlopp.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 137 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna med avseende på övergödning och/eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenande ämnen) på grund av påverkan från små avlopp och 77 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Dessutom riskerar 3 grundvattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus på grund av påverkan från små avlopp.

På vattenförekomstnivå kan påverkan från små avlopp, mindre reningsverk och bräddning i avloppsledningsnäten utgöra viktiga orsaker till att god kemisk status inte uppnås. Försvarssektorns anläggningar bidrar till den totala påverkan.

Försvarsinspektören för hälsa och miljöns tillsyn och omprövning av tillstånd av Försvarssektorns små avlopp och avloppsreningsverk är viktig och krav kan behöva införas, så att miljö kvalitetsnormerna följs.

Genomförande

Försvarsinspektören för hälsa och miljö har prövnings- och tillsynsansvar över Försvarssektorns små avlopp, avloppsreningsverk eller ledningsnät (se miljö tillsynsförordning (2011:13) 2 kap. 4 § samt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 13 § 2 st.). Försvarsinspektören ska vid sådan tillsyn se över påverkan från dessa på vattenförekomster som inte når god status. I det enskilda fallet behöver en bedömning göras om och i så fall vilka krav, som ska ställas för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna följs. **Åtgärdsarbetet behöver också omfatta tillsyn i syfte att utreda krav och villkor för verksamheter inom försvarsmakten som är anslutna till kommunala avloppsreningsverk och ledningsnät.**

När ett åtgärdsbehov identifieras vid tillståndspliktiga verksamheter behöver Försvarsinspektören ta initiativ till omprövning av villkor för att få till stånd nödvändiga åtgärder. Åtgärder kan till exempel omfatta uppgradering av små avlopp till lämplig skyddsnivå, underhåll av pumpar eller utökad fördröjningskapacitet i magasin. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna kan följas.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan Försvarsinspektören för hälsa och miljö behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden."

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 1 **samt** Naturvårdsverket 1 **och** 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 11 Hållbara städer och samhällen, 14 Hav och marina resurser och 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Arbetsmaterial

2.5 Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 1: Tillsynsvägledning små avlopp

Havs- och vattenmyndigheten ska i frågor kring prövning och tillsyn av små avlopp fortsätta att **genomföra och efter behov** utveckla sin vägledning till länsstyrelser och kommuner om vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Sveriges Geologiska Undersökning.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 62 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar två vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 32 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. En ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 7 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 371 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. I Norra Östersjöns vattendistrikt finns en vattenförekomst med utpekad trolig betydande påverkan avseende miljögifter från små avlopp, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 1 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 276 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 33 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För

grundvatten riskerar 3 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 354 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 8 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 3 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Åtgärden avser befintliga avloppsanläggningar med färre än 200 anslutna personekvivalenter. Enskilda fastighetsägare, kommuner, organisationer och företag kan äga och använda små avloppsanläggningar och ansvarar för avloppsanläggningens funktion enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 2 kap.

I förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att det är förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett eller tätbebyggelse, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning och om det inte är uppenbart att sådant utsläpp kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. I Sverige finns det ungefär 700 000 små avloppsanläggningar som har vattentoalett ansluten, men som inte är kopplade till kommunala reningsverk. Av dessa små avloppsanläggningar har fortfarande närmare 26 procent enbart slamavskiljare. För ytterligare 9 procent av de små avloppsanläggningarna är reningen okänd (Olshammar, 2018).

De avloppsanläggningar som har någon mer rening utöver slamavskiljning ska uppfylla de villkor eller försiktighetsåtgärder som ålagts avloppsägaren i tillståndet eller föreläggandet avseende avloppsanläggningen. Kraven grundar sig framförallt i MB 2 och 9 kap.

Kommunerna har tillsynsansvar för alla små avloppsanläggningar upp till och med 200 anslutna personekvivalenter enligt miljö tillsynsförordning (2011:13). Havs- och vattenmyndigheten ska vägleda länsstyrelser och kommuner i deras genomförande av tillsynsvägledning respektive tillsyn. Havs- och vattenmyndighetens vägledningsinsatser sker i dag genom bland annat träffar med länsstyrelserna, skriftliga vägledningar och utveckling av kunskap och verktyg som kan stödja kommunerna i deras tillsynsarbete. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har ett avtal (REF) kring vägledning av små kommunala avloppsanläggningar som reglerar att den förra har vägledning i vattenrelaterade frågor.

I föregående åtgärdsprogram identifierades ca 200 000 små avloppsanläggningar som behöver åtgärdas för att bidra till minskad påverkan när det gäller näringsämnesbelastning. Enligt vattenmyndigheternas enkät till kommunerna (Vattenmyndigheterna, 2019a) om genomförda åtgärder, som skickades ut hösten 2019, är det en stor skillnad mellan kommuner när det kommer till åtgärdade avloppsanläggningar i de vattenförekomster där det finns en påverkan från små avlopp. I Sverige som helhet behöver tillsyn ske fortsatt, men behovet varierar mellan kommuner. Totalt bedöms ca XX avloppsanläggningar i Södra Östersjöns vattendistrikt behöva åtgärdas. Kommunerna behöver därför även fortsättningsvis vägledning från länsstyrelserna och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten för prioritering och genomförande av tillsyn.

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten behöver fortsätta att utveckla vägledningen till kommunerna kring tillsyn och prövning av små avlopp. Vägledning kan utvecklas genom att ytterligare stötta kommunerna var åtgärder behövs och kan ge mest effekt i ett avrinningsområdesperspektiv inkluderat tillrinningsområden för grundvatten.

Vägledning för tillsyn av små avlopp behöver omfatta tillsyn med anledning av påverkan av fosfor och kväve på sjöar, vattendrag och kustvatten. Den behöver också ta hänsyn till att åtgärder kan avse påverkan av nitrat på grundvatten. Vägledningen behöver stötta kommunerna i deras bedömningar av när krav på åtgärd kan ställas och hur långtgående åtgärderna bör vara. Det är viktigt att länsstyrelserna involveras och får tillräcklig vägledning för hur de ska stötta kommunerna i deras arbete med små avlopp och att åtgärder genomförs med hänsyn till alla bidragande påverkanskällor i hela avrinningsområden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Försvarsinspektören för hälsa och miljö 4, Länsstyrelserna 1 och 4 och Kommunerna 1, 2 och 5.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 2: Vägledning om kalkning

Dialog och revidering pågår.

Havs- och vattenmyndigheten ska vägleda och fortbilda länsstyrelser och kommuner i deras kalkningsverksamhet och prioriteringar av densamma, med utgångspunkt i den nationella kalkningsplanen. Kalkningsverksamheten ska planeras så att hänsyn tas till miljö kvalitetsnormerna för vatten, och möjligheten att uppnå god ekologisk status ska utgöra en prioriteringsgrund.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Kalkning av sjöar och vattendrag motverkar effekterna av försurning från atmosfärisk deposition av försurande ämnen och skogsbrukets försurande påverkan. Deposition av försurande ämnen har minskat mycket sedan 1980-talet, men återhämtning från försurning tar lång tid. Kalkning är en effektiv och beprövad åtgärd som behöver fortgå så länge försurningspåverkan i vattnet kvarstår. Om kalkningsverksamheten upphör för tidigt kan sjöar och vattendrag återförsuras vilket kan medföra utslagning av fiskstammar och minskning av den biologiska mångfalden.

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 119 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 1191 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 123 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 239 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 1229 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att ta fram en ny nationell plan för kalkning. Med utgångspunkt från denna tar länsstyrelserna fram regionala kalkningsplaner och styr det operativa miljöarbetet utifrån regionala prioriteringar. Dessa görs ifrån värdefulla arter, naturvärden och nyttjandepotential, men behöver också göras med hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för vatten. Kalkningsplanerna ska därför ha en tydlig koppling till vattenförvaltningen och ta hänsyn till andra eventuella påverkanstryck och miljöproblem.

När försurningsbelastningen minskar kan kalkningar av vissa vattenförekomster också avslutas. Därmed kan det finnas utrymme för nykalkningar inom andra områden där det finns behov av det.

Åtgärden syftar till att ge länsstyrelserna och kommunerna förutsättningar att genomföra kalkningsverksamheten på ett ändamålsenligt sätt och därigenom bidra till att miljö kvalitetsnormerna följs.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 3 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Länsstyrelserna 11.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att motverka effekterna av försurning från atmosfärisk deposition och utlakning av försurande ämnen som ökar med ökad nederbörd och högre flöden.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen, 8. Levande sjöar och vattendrag och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 3: Vägledning vattenkraft

Havs- och vattenmyndigheten ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

För att göra detta på ett effektivt sätt behöver länsstyrelserna vägledning kring vilka miljöåtgärder som ger bäst nytta för vattenmiljön och minst påverkan på energisystemet.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten och Svenska kraftnät.

Åtgärden ska vara vidtagen senast **tre** år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Det finns omkring 2 100 vattenkraftverk i Sverige och det totala antalet dammar uppskattas till drygt 9 000 (SOU 2013:69). Det har också via statusklassificeringen identifierats stora problem med fysisk påverkan på vattendrag orsakade av vattenkraft. **Vattenkraftsverksamhet har visat sig ha en betydande påverkan på konnektivitet, hydrologisk regim och/eller morfologiskt tillstånd i totalt 5 300 ytvattenförekomster. Av de påverkade vattenförekomsterna har 4 886 konnektivetsproblematik.** Alla vattenkraftsrelaterade verksamheter ska ha moderna miljövillkor, vilket ska tillses via en nationell plan för omprövning av vattenkraft.

Länsstyrelserna ansvarar för en samverkansprocess kring det underlag som behövs för att säkerställa en effektiv prövning (förordning (1998:1388) om vattenverksamheter 42 a §). Samverkan ska ske med de verksamhetsutövare vars verksamheter omfattas av planen, samt med berörda kommuner, myndigheter och intresseorganisationer. Syftet är att verksamheterna skall förse med villkor som innebär största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Genomförande

För att göra rätt prioriteringar i åtgärdsarbetet avseende fysisk påverkan behöver Havs- och vattenmyndigheten vägleda länsstyrelserna i arbetet med att förse vattenkraftsverksamheter med moderna miljövillkor i avrinningsområden med påverkan från vattenkraftverksamheter. Detta kan ske genom att stötta länsstyrelserna i utarbetandet av åtgärdsstrategier för sådana avrinningsområden eller genom att ta fram vägledningmaterial. Åtgärden förväntas i nästa led **resultera i** att miljö kvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten ska kunna följas.**

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 4 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av Kammarkollegiets åtgärd 1.

Åtgärdens genomförande stödjer Länsstyrelsernas åtgärd 2.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 4: Nationell strategi för restaureringsåtgärder gällande ofinansierad vattenverksamhet

Havs- och vattenmyndigheten ska ta fram en nationell strategi för restaureringsåtgärder gällande påverkan från vattenverksamheter som saknar ansvarig verksamhetsutövare. Åtgärden ska genomföras, så att den bidrar till att de åtgärder vidtas, som behövs, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet.

Åtgärden ska vara genomförd senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Statusklassificeringen visar på problem med fysisk påverkan på vattendrag efter rensningar och andra åtgärder som historiskt har genomförts för att underlätta flottning och annan vattenverksamhet. I Vatteninformationssystem Sverige (VISS) finns i dagsläget 2 111 förslag till möjliga åtgärder för perioden 2016–2021 som kopplar till flottleder.

För många äldre vattenverksamheter till exempel flottleder eller herrelösa kvarndammar, saknas en ansvarig verksamhetsutövare, samtidigt som verksamheterna har en omfattande fysisk påverkan på vattensystemen. Länsstyrelsernas bedömning under 2020 är att det saknas finansiering för 74 procent av de åtgärder som behövs för att åtgärda påverkan från flottleder. HaV behöver ta fram en nationell strategi för restaureringsåtgärder kopplade till vattenverksamheter som saknar ansvarig verksamhetsutövare. Strategin ska innehålla förslag på prioritering, finansiering och genomförande. Strategin måste ta hänsyn till att otydliga ansvarsförhållanden för dessa verksamheter kan vara ett problem vid genomförande av åtgärder i syfte att följa miljö kvalitetsnormerna.

Bristen på en långsiktig finansiering av åtgärdsarbete (planering, genomförande och uppföljning) är ett stort hinder för att få till åtgärder som ger tydlig effekt på miljön. Många åtgärder faller utanför det finansieringsansvar som finns i miljölagstiftningen, exempelvis restaurering av vårmarker, men även annan storskalig restaurering i vattenmiljön som saknar

koppling till en verksamhetsutövare (exempelvis återställning av ostron- och musselbankar, vegetation, igenslammade bottnar med mera).

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten behöver ta fram en nationell strategi för restaureringsåtgärder **gällande ofinansierad vattenverksamhet som till exempel flottledskadade vatten**. Strategin bör innehålla förslag på lagändringar och prioriteringar som anger var och hur åtgärder ska genomföras. Åtgärden berör i stor utsträckning kulturmiljöer som utgörs av anläggningar från historisk vattenverksamhet och behöver därför genomföras i dialog med länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet. Framtagande av denna strategi omfattar utredning av juridiska förutsättningar, prioritering, finansiering och genomförande av åtgärder riktade till **ofinansierad vattenverksamhet**. Strategin bör leda till att åtgärder genomförs så att miljö kvalitetsnormerna för **yt- och grund**vatten kan följas.

I vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:35) föreslår utredaren som enda rimliga lösning att avskaffade flottleder ska utgöra statens ansvar. Staten kan då svara för underhåll i den utsträckning som krävs för att bevara kulturvärden eller ansöka om och genomföra åtgärder. Exempel på åtgärder är utrivning eller fiskväg, om dessa behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna. I genomförandet av åtgärden behöver detta förslag analyseras och belysas.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer Länsstyrelsernas åtgärd 2 **och 12**

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 5: Vägledning för vattenskyddsområden

Havs- och vattenmyndigheten ska utveckla och förmedla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt uppdatera och upprätthålla:

- a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden,
- b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner.

Havs- och vattenmyndigheten bör även stötta och rådgiva länsstyrelserna i tillämpningen av vägledning för arbetet med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter.

Åtgärden ska ske i samråd med länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016-2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Inrättandet av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter samt regionala vattenförsörjningsplaner är två effektiva och konkreta verktyg för att skydda våra dricksvattentäkter från negativ påverkan och som bidrar till att förebygga försämring av status i yt- och grundvattenförekomster som används eller kan komma att användas som dricksvattentäkt.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller åtgärder för att på annat sätt skydda dricksvatten (vattenförvaltningsförordningen (2004:660) 6 kap 5 §). Skydd ska säkerställas för vattenförekomster som används för dricksvattenförsörjning eller som är avsedda för sådan framtida användning. De vattenförekomster som ska skyddas är de som används för uttag av vatten som är avsett att användas för produktion av dricksvatten och som ger mer än 10 m³ i uttag per dygn i genomsnitt eller som betjänar fler än 50 personer, i enlighet med definitionen i vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 7.

Av myndigheters och kommuner återrapportering av genomförda åtgärder framgår att det fortfarande finns stora behov av att inrätta vattenskyddsområden och vid behov revidera gamla beslut (Vattenmyndigheterna, 2020a). Enligt återrapporteringen för 2019 rapporterade kommunerna totalt 1 590 allmänna vattentäkter, varav 1 089 (68 procent) hade någon form av skydd. Av 1 030 enskilda vattentäkter uppges enbart 215 (21 procent) ha skydd i form av vattenskyddsområde. Dessutom fanns det en stor osäkerhet om hur många enskilda vattentäkter som finns tillgängliga inom varje kommun (Vattenmyndigheterna, 2020a). Detta pekar på ett betydande behov av vidare utredningar och kartläggning av enskilda vattentäkter i Sverige. Av befintliga vattenskyddsområden är 762 (68 procent av samtliga förekomster) beslutade innan miljöbalk (1998:808) (MB) trädde i kraft och är i behov av revidering.

Framtida klimatförändringar kan ha stor påverkan på landets dricksvattenförsörjning. För att trygga framtidens dricksvattenförsörjning finns det stort behov av att skydda vattentäkter

som används i dag men även sådana som i framtiden kan komma att användas till dricksvattenproduktion.

Många kommuner pekar ut viktiga behov av reservvattentäkter, framtida dricksvattentäkter, och skydd av dem. Av de totalt 180 reservvattentäkter som kommunerna har huvudmannaskap för har enbart 26 procent (47 reservvattentäkter) vattenskyddsområden. Dessutom har enbart 38 procent av kommunerna framtida vattentäkter utpekade vattenskyddsområden, till exempel i regional vattenförsörjningsplan, vattenplan eller motsvarande. Detta indikerar en brist på beredskap att skydda dricksvatten mot framtida klimatförändringar.

Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram av länsstyrelsen (länsstyrelsens åtgärd 5). De planerna är ett värdefullt underlag för kommunernas planering. Därigenom synliggörs dricksvattenförekomster och deras behov av skydd. Markanvändning och/eller verksamheter som har en betydande påverkan på dricksvattenförekomster kan på så sätt undvikas eller anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. I dagsläget har dock enbart 40 kommuner (16 procent av kommunerna i åiterrapporteringen för 2019 (Vattenmyndigheterna, 2020a)) inarbetat den regionala vattenförsörjningsplanen i översiktsplanerna. 54 procent av de kommuner som inte använder vattenförsörjningsplanerna i kommunens översikts- och detaljplanering saknar dem, vilket tyder på ett kraftigt behov av framtagandet av regionala vattenförsörjningsplaner.

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten behöver ge stöd och vägledning till länsstyrelserna och kommunerna i deras arbete med att skydda dricksvattentäkter. Åtgärden ska leda till att vägledning för både vattenskyddsområden och regionala vattenförsörjningsplaner utvecklas så att länsstyrelser och kommuner får förutsättningar att säkerställa ett långsiktigt och tillräckligt skydd för dricksvattentäkter på ett enhetligt och rättssäkert sätt.

- a) Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för central tillsyn och vägledning när det gäller frågor om vattenskyddsområden. Att inrätta vattenskyddsområden kan vara en komplicerad och resurskrävande process och fortsatt aktivt stöd och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten behövs, exempelvis i form av handböcker, manualer, utbildningar eller motsvarande. Vägledning för vattenskyddsområde bör även inkludera hur vattenresurser lämpliga för framtida dricksvattenproduktion kan skyddas.
- b) Havs- och vattenmyndigheten färdigställde och publicerade i januari 2020 "Vägledning för regional vattenförsörjningsplanering - För en säker och långsiktig dricksvattenförsörjning" (2020a). Havs- och vattenmyndigheten bör fortsätta ge råd och stöd för implementering av vägledningen, och vid behov uppdatera den.

Sammanhang

Åtgärden är en reviderad åtgärd från åtgärdsprogrammet 2016–2021 och det kompletterande åtgärdsprogrammet 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av Boverket 1

Åtgärdens genomförande stödjer Länsstyrelserna 5 och Kommunerna 3

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda dricksvatten och framtida dricksvattensvattenförekomster från förändrad nederbörd, översvämning eller torka.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giftpri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 6: Invasiva främmande arter

Havs- och vattenmyndigheten ska i sitt arbete med att motverka invasiva främmande arter i vattenmiljöer ta fram:

- a) metodkatalog för bekämpning av akvatiska arter, **bland annat sådana** som har en sådan påverkan att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte kunna följas,
- b) **kunskaps sammanställningar** för akvatiska invasiva främmande arter **med stor påverkan på ekosystem i Sverige**,
- c) övervakningsprogram för invasiva främmande arter i vattenmiljöer.

Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras **löpande**.

Motivering

(Barlastvattenkonventionen) är implementerad i svensk lagstiftning via barlastvattenlag (2009:1165) och barlastvattenförordning (2017:74). Syftet med dessa är att ta itu med problem på ett övergripande sätt för att skydda inhemsk biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt att minimera och mildra effekter som invasiva arter kan ha på människors hälsa eller ekonomi. Det finns en förteckning över de arter som räknas som invasiva och som omfattas och regleras av EU-förordning (1143/2014). Denna förteckning revideras löpande. De arter som beskrivs i EU-förordning (1143/2014) omfattas inte av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Medlemsländerna har enligt förordningen själva ansvar att ta fram nationella förteckningar för de invasiva främmande arter som inte finns inom ramen för förordningen. Detta är arter som uppträder som invasiva och med negativa miljöeffekter, men som inte omfattas av någon reglering enligt EU-förordning.

Artdatabanken har på uppdrag av HaV och Naturvårdsverket tagit fram en första lista med arter som har ekologiskt negativ effekt och invasionspotential, där HaV är ansvarig för akvatiska arter. Omfattande ekosystemtjänstanalyser har utförts av HaV på 20 etablerade arter med hög invasions- och påverkanspotential enligt listan. Resultaten visar att majoriteten av de 20 arterna bedöms ha negativ påverkan på ekologisk status i sådan omfattning att det påverkar förutsättningarna att följa miljö kvalitetsnormerna.

Metodkatalog för bekämpning av akvatiska arter

Invasiva främmande arter är ett stort hot mot ekosystemstjänster och har negativa påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten. Naturvårdsverket har därför tagit fram en metodkatalog för bekämpning av terrestra invasiva främmande arter (Naturvårdsverket, 2019a). En motsvarande metodkatalog för utrotning och spridningsbegränsning av akvatiska arter saknas dock i dagsläget, trots att en stor andel av invasiva arter är akvatiska. Det finns i dagsläget ett stort behov av metoder som kan användas vid åtgärder som syftar till utrotning eller långsiktig hantering av invasiva främmande arter i svenska marina och limniska miljöer.

Kunskapssammanställningar

Havs- och vattenmyndigheten behöver ta fram **metodkataloger och övervakningsprogram** för att förhindra spridning och begränsa etablering av invasiva främmande arter. Dessa **vägledningar** behöver **prioritera de arter som har störst negativ miljöpåverkan och** med betydande påverkan på vattenförekomsternas ekologiska status **och** som påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. **Det stora problemet med invasiva främmande arter är att det alltid kommer att finnas nya arter med etableringspotential som ständigt introduceras i svenska vatten. De negativa konsekvenserna av dessa nyintroducerade arter på de ny-koloniserade habitaterna har därmed sällan eller aldrig blivit utvärderade och man saknar därmed ofta den grundläggande kunskaper för att inkludera dem i statusklassning. HaV bör stötta vattenmyndigheterna i deras normsättning och utformning av bedömningsgrunder för invasiva främmande arter genom att initiera, stötta och leda kunskapssammanställningar och kunskapsinhämtande projekt**

Övervakningsprogram

Vattenmyndigheterna bedömer att det finns ett stort mörkertal när det gäller hur och vilka invasiva främmande arter som påverkar vattenförekomsterna. Det är sannolikt fler vattenförekomster som är påverkade av invasiva främmande arter än vad som är känt. Det är också troligt att problemet kommer att växa i takt med ökad påverkan från klimatförändringar, ökad båttrafik och ökade transporter över gränserna.

Flera av arterna i Artdatabankens lista är klassade som "dörrknackare", det vill säga att de inom en snar framtid riskerar att etablera sig. Övervakning av dessa "dörrknackare" ger möjlighet att upptäcka och att sätta in tidiga hanteringsåtgärder. Ju tidigare en åtgärd kan sättas in desto mer kostnadseffektiv är den. Därför är det viktigt att ta fram övervakningsprogram för de arter som befinner sig i ett tidigt introduktionsstadium. **Övervakningsprogrammen bör även inkludera arter i ett tidigt etableringsstadium eller redan etablerade IFA.**

De senaste 5–10 åren har en revolutionerande utveckling av genetiska och kemiska metoder skett, med enorm potential för övervakning eller för att komplettera övervakningsprogram av invasiva främmande arter. Tekniker som till exempel **eDNA/rDNA, digital PCR** och DNA-barcoding är i dag kostnadseffektiva och kan hantera stora mängder prover. Det finns i dagsläget ett stort behov av vägledning för en nationell strategi för ett övervakningsprogram **som inkluderar och inkorporerar dessa tekniker.**

Åtgärden syftar till att de problem som uppmärksammas inom vattenförvaltningen ska inkluderas i hanteringsprogrammen och det ska därmed underlätta för myndigheter, kommuner och andra aktörer att vidta fysiska åtgärder så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Genomförande

Flera myndigheter ansvarar för hantering av främmande arter i Sverige. HaV:s roll är att tillsammans med Naturvårdsverket samordna och vägleda andra myndigheter i deras arbete. HaV har ansvar för främmande arter i sötvatten och marin miljö.

HaV:s hanteringsprogram för invasiva främmande arter ska inkludera de främmande arter som påverkar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Hanteringsprogrammen kan för invasiva främmande arter visa vilka åtgärder som är möjliga att genomföra. Det kan till exempel vara begränsning eller utrotning av bestånd eller inneslutning av en specifik art. Även indirekta åtgärder, som informationskampanjer, för att minska spridningen riktade mot målgrupper som fritidsfiskare, akvarister, båtlivet, med mera bör ingå i åtgärdsarbetet.

För vattenförekomster som gränsar till Norge är det speciellt viktigt att hanteringsprogrammen hanterar arter som i norska vatten anses som främmande på ett sådant sätt att spridning över gränsen inte tillåts. För att gränsvattenförekomster ska kunna följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på invasiva främmande arter krävs ett gemensamt förhållningssätt för främmande arter i dessa vattenförekomster.

Sammanhang

Åtgärden är reviderad från Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 8 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda känsliga ekosystem och inhemska biodiversitet påverkade av klimatrelaterade faktorer som förändrade vattentillgångar, nederbörd och temperatur.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 7: Finansiering av övergödningsåtgärder med LOVA-medel

Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för stödet Lokala Vattenvårdsprojekt (LOVA) förbättra kunskapen om åtgärders effektivitet på lokal nivå och implementera denna kunskap i arbetet med LOVA. Syftet med åtgärden är att underlätta och förbättra planering, effektberäkning och kostnadseffektivitet i det lokala åtgärdsarbetet.

Havs- och vattenmyndigheten ska verka för att kostnadseffektiva åtgärder mot extern och intern näringsbelastning prioriteras, så att miljökvalitetsnormer för vatten **ska kunna** följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Jordbruksverket **och Naturvårdsverket**, för att tillgodose LOVA, stöden i den gemensamma jordbrukspolitiken, och LONA **kompletterar varandra, samt** i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande..

Motivering

Höga halter av näringsämnen är en av de främsta orsakerna till att god ekologisk status inte nås i vattendrag, sjöar och kustvatten.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 38 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 69 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 382 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 14 vattenförekomster med bedömd påverkan från internbelastning i så stor utsträckning att åtgärder behöver vidtas.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 320 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 23 vattenförekomster med bedömd påverkan från internbelastning i så stor utsträckning att åtgärder behöver vidtas.

I Västerhavets vattendistrikt finns 363 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns två vattenförekomster med bedömd påverkan från internbelastning i så stor utsträckning att åtgärder behöver vidtas.

Enligt förordning (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt kan bidrag från havs- och miljöanslaget lämnas till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt). År 2020 fördelade Havs- och vattenmyndigheten ut 236,6 miljoner kr, varav 165,6 miljoner kronor är tillgängliga för att finansiera åtgärder mot övergödning. Tillsammans med den gemensamma

jordbrukspolitiken (GJP) utgör därmed LOVA det viktigaste finansieringsstödet för att minska näringsbelastningen till vatten från externa och interna källor.

För att nyttja finansieringen inom LOVA optimalt behövs en högre grad av prioritering till vilka områden där åtgärderna gör störst effekt för att nå miljökvalitetsnormen för vatten.

LOVA-bidrag behöver därför användas till att öka genomförandet av åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark, ökad retention i landskapet och minskad intern belastning.

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten behöver verka för att de åtgärder mot övergödning som tagits fram av vattenmyndigheterna genomförs i högre utsträckning, och att åtgärder utförs där de gör mest nytta. Därtill behöver åtgärder mot internbelastning kunna genomföras där det bedöms kostnadseffektivt och hållbart enligt gällande vägledning. Uppföljningen av genomförda LOVA-projekt behöver stärkas och utvecklas. Genom att nyttja lärdomar från genomförda projekt i prioriteringen vid fördelning av LOVA-bidrag kan kostnadseffektiviteten förbättras.

LOVA är tillsammans med den gemensamma jordbrukspolitiken en viktig stödform för att genomföra de åtgärder i jordbrukslandskapet som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. Även våtmarkssatsningen inom LONA utgör ett kompletterande stöd som kan bidra till minskad övergödning. Det är därför viktigt att Havs- och vattenmyndigheten samverkar med Jordbruksverket och Naturvårdsverket för att säkerställa att kostnadseffektiva åtgärder kan finansieras och genomföras, **liksom med länsstyrelserna som handlägger ärenden om sökta stöd. Havs- och Vattenmyndigheten behöver också tillsammans med Jordbruksverket ta fram gemensam information om** vilka stödformer som är lämpliga att söka för olika situationer och målgrupper.

Åtgärdssamordnare är en viktig arbetsform för att öka åtgärdsgenomförandet i jordbruket. Det är viktigt att det fortsatt finns möjligheter till finansiering för vattenorganisationer, länsstyrelser och kommuner för att anställa åtgärdssamordnare.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Jordbruksverket 4, Havs- och vattenmyndigheten 9 och Länsstyrelserna 6 och 9.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Havs- och vattenmyndigheten 9 och Jordbruksverket 4.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga , dammar och våtmarker som agerar som biologiska skydd med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 11. Myllrande våtmarker och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 8: Tillsynsvägledning vattenverksamhet och vattenuttag

Havs- och vattenmyndigheten ska utveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av vattenverksamhet och vattenuttag och vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete.

Åtgärden ska leda till att påverkan från vattenverksamhet och vattenuttag minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för **yt- och grundvatten** följs.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Enligt miljöbalk (1998:808) 5 kap. 7 § ska regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer upprätta ett förslag till åtgärdsprogram, om det behövs för att följa en miljö kvalitetsnorm. Enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) (VFF) 5 § 6 pkt. ska ett åtgärdsprogram för vattendistriktet bland annat innehålla åtgärder för att motverka betydande negativa konsekvenser för vattenmiljön. Detta gäller särskilt de åtgärder som behövs gällande hydromorfologiska förhållanden, så att god ekologisk status eller god ekologisk potential ska kunna nås.

Ett flertal vattenverksamheter bidrar i dagsläget till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. Vattenverksamheterna det rör sig om är bland annat: vattenkraftverk och dammar, sjöregleringar, broar och vägtrummor, markavvattningsföretag, vattenuttag, flottleder, hamnar och farleder. Dessa typer av vattenverksamheter kan ofta förorsaka fysiska förändringar av vattenmiljön i form av vandringshinder, flödesförändringar och morfologiska förändringar i form och struktur hos sjöar, vattendrag, kustvattensträckor och bottnar. Påverkan från vattenverksamheter kan även påverka läckage och transport av olika typer av miljögifter. Exempel på detta är ökat läckage av metaller från mark vid dikning av sura sulfatjordar och spridning av föroreningar vid muddring och dumpning.

Vattenuttag är en vattenverksamhet enligt MB 11 kap. 3 § och är då en verksamhet där tillsyn ska utövas. Denna tillsyn är idag eftersatt. Vattenuttag kan ha negativ påverkan på vattenmiljön i form av bland annat flödesförändringar och kvantitativa förändringar. Tillsynen över vattenuttag behöver prioriteras och för att detta ska kunna ske krävs tillsynsvägledning.

Framtida klimatförändringar, till exempel ökad eller förändrad nederbörd, torka och översvämningar, förväntas leda till högre behov och krav på tillsyn över vattenverksamhet och vattenuttag på vattenförekomster. Tillsynen av vattenverksamhet och vattenuttag behöver därför utvecklas för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Genomförande

Enligt miljötillsynsförordning (2011:13) 3 kap. 5 § 4 pkt ska Havs- och vattenmyndigheten ge tillsynsvägledning i frågor om vattenverksamhet. Vattenmyndigheten bedömer att Havs- och vattenmyndigheten bör se över möjligheten att utveckla en **vägledning** för systematisk och prioriterad egeninitierad tillsyn av vattenverksamhet och vattenuttag, i syfte att identifiera områden och verksamheter där det kan finnas anledning att ställa krav på exempelvis återställnings- eller förbättringsåtgärder för att förbättra möjligheterna till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs.

Åtgärden syftar till att öka antalet tillsynsinsatser. Tillsynsinsatserna ska också planeras och prioriteras så att en ökad hänsyn tas till behovet av förebyggande och miljöförbättrande åtgärder i anslutning till vattenförekomster där det finns risk för att miljökvalitetsnormerna för **yt- och grund**vatten inte följs. Som underlag för prioritering och planering av tillsyn bör vattenmyndigheternas kartläggning av påverkan på **yt- och grund**vatten påverkade av vattenverksamhet och vattenuttag samt bedömningen av risk för att vattenförekomsterna inte når utsatt kvalitetskrav användas.

Havs- och vattenmyndigheten ska ge tillsynsvägledning till länsstyrelser och kommuner i frågor om vattenverksamhet och vattenuttag.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i åtgärdsprogrammet 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna: Länsstyrelserna 2 och 4, kommunerna 2, Försvarsinspektören för hälsa och miljö 1, Havs- och vattenmyndigheten 4 och Naturvårdsverket 2.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att begränsa vattenverksamhet och vattenuttag vid förändrade vattentillgångar och torra.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 9: Stödfunktion för åtgärdssamordnare

Dialog och revidering pågår

Havs- och vattenmyndigheten ska behålla och vidareutveckla sin stödfunktion för det lokala åtgärdsarbete mot övergödning som bedrivs genom åtgärdssamordnare. **Involverandet och utbytet med länsstyrelserna i arbetet bör utvecklas.** Havs- och vattenmyndigheten ska även fortsatt verka för att bredda uppdraget för åtgärdssamordnarna så att ekologisk status tas hänsyn till i sin helhet.

Åtgärden ska leda till att påverkan från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Jordbruksverket, vattenmyndigheterna och länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Motivering

Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 315 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på vatten inkluderar förhöjda halter av näringsämnen, förekomst av växtskyddsmedel samt fysisk påverkan som påverkar de biologiska livsmiljöerna negativt, samt förhöjda nitrathalter och förekomst av växtskyddsmedel i grundvatten.

Under 2018 inrättades inom ramen för regeringsuppdragen "Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning" och "Pilotområden mot övergödning" 20 pilotområden, där åtgärdssamordnare inom ramen för projektet Lokalt engagemang för vatten (LEVA) fick uppdraget att i samverkan med verksamhetsutövare öka genomförandet av åtgärder mot övergödning (Havs- och vattenmyndigheten, 2019b; 2018). Havs- och vattenmyndigheten har sedan 2018 haft en koordinerande roll och stödfunktion för åtgärdssamordnarna.

Arbetsformen med åtgärdssamordnare är värdefull eftersom den kombinerar informativa och ekonomiska styrmedel, samtidigt som den aktivt involverar verksamhetsutövarna. Vikten av

att fortsätta arbetsformen med åtgärdssamordnare understryks också i den statliga utredningen "Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning" (SOU 2020:10).

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten har fungerat som stöd för åtgärdssamordnarna inom LEVA-projektet, där det skapats en plattform för samordning, information och erfarenhetsutbyte.

Stödfunktionen behöver fortsatt finnas tillgänglig för de åtgärdssamordnare som arbetar med att identifiera, planera och genomföra lokala kostnadseffektiva åtgärder, inom ett geografiskt område definierat av vattnets naturliga gränser.

Havs- och vattenmyndigheten har också haft en koordinerande roll i den LEVA-projektgrupp där Jordbruksverket, vattenmyndigheterna och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) deltar.

Arbetet och kunskapsutbytet i projektgruppen bör fortsätta, men involverandet och utbytet med länsstyrelserna **behöver** utvecklas, så att deras roll att stödja åtgärdsarbetet på regional nivå kan samordnas med den nationella stödfunktionen.

Arbetsättet med åtgärdssamordnare erbjuder, utöver nuvarande arbete som är inriktat mot åtgärder mot övergödning, en möjlighet att ta fram kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra den övergripande ekologiska statusen. Detta arbete bör utvecklas. Åtgärder mot fysisk påverkan på jordbruksvatten inom jordbruket vore särskilt lämpliga att hantera inom denna arbetsform, då det finns både synergier och konflikter med åtgärder mot övergödning.

Sammanhang

Åtgärden är ny i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Havs- och Vattenmyndigheten 7, Jordbruksverket 1–4 och Länsstyrelserna 6, 8 och 9.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga dammar och våtmarker som agerar som biologiska skydd med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 11. Myllrande våtmarker och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

2.6 Jordbruksverket

Jordbruksverket, åtgärd 1: Rådgivning om näringsläckage

Jordbruksverket ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten riktad till jordbruks- och trädgårdsföretag, för att minska näringsläckage till områden där det finns risk att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs på grund av sådan påverkan. Jordbruksverket behöver också verka för att öka kännedomen om tillgängliga stödformer för miljöåtgärder.

Åtgärden ska leda till att påverkan från diffusa utsläpp av näringsämnen från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten, samt vid behov med Sveriges geologiska undersökning i frågor som rör grundvatten.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Höga halter av näringsämnen är en av de främsta orsakerna till att god ekologisk status inte nås i vattendrag, sjöar och kustvatten.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 38 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 69 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 382 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 320 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Västerhavets vattendistrikt finns 363 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

Läckage från jordbruksmark kan även orsaka förhöjda halter av nitrat i grundvatten.

I xxx vattendistrikt finns xx grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på nitrat riskerar att inte följas.

Klimatförändringar förväntas dessutom medföra ett ojämnt fördelat nederbördsmonster med ökad risk för näringsläckage som följd. Åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark, betesmark samt rasthagar, och ökad retention i landskapet behöver därför genomföras.

Kompetensutveckling och rådgivning behövs för att behovsanpassa användningen av växtnäring för växtodling och få till stånd lämpliga åtgärder inom jordbruket för att minska övergödningen. Den behövs också för att öka anslutningen till miljöförbättrande ersättningar och för att bidra till att åtgärder genomförs så att de får bästa möjliga effekt. Den fosforenkät som genomfördes inom Greppa näringen 2018 (Malgeryd, 2018) visade att en majoritet av lantbrukarna inte kände till de stöd som är möjliga att söka för att genomföra åtgärder mot övergödning. Det behövs därför en ökad informationsspridning riktad till lantbrukare om dessa stöd.

Kompetensutveckling och rådgivning är viktig eftersom växtnäringsfrågorna inom jordbruket är komplexa då det ofta rör sig om diffusa utsläpp och förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar, till exempel vad gäller jordart, klimat och produktionsinriktning. Därmed kan också de åtgärder som är mest kostnadseffektiva variera mellan olika regioner och olika gårdar. Den enskilde lantbrukaren har också goda kunskaper om lokala förutsättningar på gården vilka kan tas till vara i rådgivningen.

Genomförande

Jordbruksverket behöver säkerställa att rådgivningen ska ha som mål att åtgärder genomförs på rätt plats och att de mest kostnadseffektiva åtgärderna används i första hand. Åtgärder som gynnar både produktion och miljö har störst förutsättningar att bli genomförda. En särskild vikt bör ges till de åtgärder som vattenmyndigheterna angivit som prioriterade, men rådgivning och kunskapsutveckling behövs också kring andra åtgärder som kan reducera läckage av näringsämnen, exempelvis tvästegsdiken, kalkfilterdiken, avfasning av dikeskanter, direktsådd eller grundvattenbildande våtmarker ovanför odlingsfälten. Det är viktigt att utgångspunkten för kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten ligger i att följa miljökvalitetsnormerna för vatten inklusive förbudet mot försämring av statusen och att avrinningsområdesperspektivet beaktas.

Jordbruksverket ska fortsatt bistå Havs- och vattenmyndigheten i dess stödfunktion för lokala åtgärdssamordnare som inrättats inom LEVA-projektet (Havs- och vattenmyndigheten, 2018; 2019b).

För att öka kännedomen om stödformer för åtgärdsgenomförande bör övervägas att genomföra generellt ökade informationsinsatser i samverkan med Länsstyrelserna och lantbruksnäringen.

Åtgärden ska leda till minskad tillförsel av näringsämnen framför allt fosfor, men också kväve, till ytvattenförekomster samt minskat läckage av nitrat till grundvatten, för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Jordbruksverkets åtgärd 1 Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 9 och Länsstyrelserna 6, .

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska näringsläckage vid ökad nederbörd och översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 13. Ett rikt odlingslandskap

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Jordbruksverket, åtgärd 2: Rådgivning om växtskyddsmedel

Jordbruksverket ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten, för att minska påverkan från användning av växtskyddsmedel i områden där det finns risk att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs på grund av sådan påverkan.

Åtgärden ska leda till att påverkan från diffusa utsläpp av växtskyddsmedel från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Många av de i växtskyddsmedel ingående ämnena, som har bidragit till en sänkt vattenkvalité är idag förbjudna, men även godkända växtskyddsmedel godkända för användning i jordbruk och växthus kan orsaka att god ekologisk status inte nås i sjöar och vattendrag, samt att god kemisk status inte nås i grundvatten.

Bottenviken??

I Bottenhavets vattendistrikt finns tre grundvattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på växtskyddsmedel riskerar att inte följas.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 14 grundvattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna med avseende på växtskyddsmedel riskerar att inte följas, samt 83 ytvattenförekomster som bedöms vara möjligt påverkade men som saknar tillförlitliga mätdata.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns tio ytvattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk och/eller trädgårdsföretag i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på växtskyddsmedel inte kan följas utan åtgärder, samt ytterligare 82 vattenförekomster som bedöms vara möjligt påverkade men som saknar tillförlitliga mätdata. Därtill finns 59 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på växtskyddsmedel riskerar att inte följas.

I Västerhavets vattendistrikt finns sex ytvattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk och/eller trädgårdsföretag i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på växtskyddsmedel inte kan följas utan åtgärder, samt ytterligare 226 vattenförekomster som bedöms vara möjligt påverkade men som saknar tillförlitliga mätdata. Därtill finns 42 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på växtskyddsmedel riskerar att inte följas.

Klimatförändringar förväntas öka behovet av växtskyddsmedel, och förändrade nederbördsmonster riskerar även att öka risken för läckage. Rådgivning och kompetensutveckling är viktig för att få till stånd de åtgärder som behövs för att anpassa användningen av och minska påverkan från växtskyddsmedel inom jordbruket, och behöver därför utvecklas för att minska tillförseln av växtskyddsmedel till vatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna följs.

Genomförande

Jordbruksverket behöver säkerställa att kompetensutvecklingen och rådgivningen har som mål att åtgärder genomförs på rätt plats och att de mest kostnadseffektiva åtgärderna används i första hand. Åtgärden ska genomföras med utgångspunkt i den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel 2019–2022 (Regeringen, 2019b).

Jordbruksverket ska fortsatt bistå Havs- och vattenmyndigheten i dess stödfunktion för lokala åtgärdssamordnare som inrättats inom LEVA-projektet (Havs- och vattenmyndigheten, 2018; 2019b).

Åtgärden ska leda till minskad tillförsel av växtskyddsmedel från jordbruksmark och växthus till yt- och grundvatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas, inklusive ta hänsyn till förbudet mot försämring av vattenkvaliteten (miljöbalk (1998:808) 5 kap. 4 §).

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Jordbruksverkets åtgärd 2 Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 9 och Länsstyrelserna 6.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska utsläpp av växtskyddsmedel vid ökad nederbörd och översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och

marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Jordbruksverket, åtgärd 3: Rådgivning om påverkan från vattenverksamhet

Jordbruksverket ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamhet för att minska negativ påverkan från vattenverksamhet i jordbrukslandskapet, såsom markavvattningsanläggningar, uttag av bevattningsvatten och anläggning av dammar och våtmarker. Åtgärden ska även inkludera påverkan från sura sulfatjordar.

Åtgärden ska leda till att påverkan på morfologi och hydrologisk regim, samt diffusa utsläpp av näringsämnen från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Fysiska förändringar som orsakas av vattenverksamhet i jordbrukslandskapet är ett betydande miljöproblem i framför allt i vattendrag.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 257 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 249 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 262 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 521 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Västerhavets vattendistrikt finns 387 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

Denna fysiska förändring kan påverka livsförhållanden för bland annat fisk och bottenfauna så att god ekologisk status inte uppnås.

Dränering av mark på sura sulfatjordar kan medföra försurning av marken med utlakning av toxiska metaller som följd.

I Bottenvikens vattendistrikt finns sex vattenförekomster som har bedömts påverkade av vattenanläggningar på jordbruksmark i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på zink, koppar och/eller arsenik inte kan följas utan åtgärder.

Vattenuttag kopplade till jordbruket från grundvattenförekomster kan orsaka både sänkta grundvattennivåer och förhöjda koncentrationer av naturligt förekommande ämnen som klorid och sulfat.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns tolv grundvattenförekomster med risk för sänkta grundvattennivåer samt fyra grundvattenförekomster med risk för förhöjda koncentrationer av klorid och/eller sulfat på grund av påverkan från jordbrukets vattenuttag.

I Västerhavets vattendistrikt finns sex grundvattenförekomster med risk för sänkta grundvattennivåer på grund av påverkan från jordbrukets vattenuttag.

Mer än hälften av Sveriges åkermark är beroende av markavvattningsläggningar för att kunna odlas. För att uppfylla livsmedelsstrategins mål om en hållbar, ökad livsmedelsproduktion behöver en betydande del av anläggningarna underhållas och förnyas. På platser där grödan begränsas av en otillräcklig dränering kan underhåll av dräneringsystem även bidra till ett minskat näringsläckage, och likaså för jordar med hög risk för ytavrinning och erosion. Klimatförändringar leder dessutom till ett sannolikt ökat behov av både dränering och bevattning.

Åtgärder för att förbättra dräneringen och ökade vattenuttag medför även en risk för erosion, grumling, igenslamning av bottenar och förändrad hydrologi som påverkar miljön i såväl sjöar som vattendrag som i vattens närområde. Avvattning av sura sulfatjordar kan även innebära risk för kraftiga surstötter i avrinnande vatten. Det är därför viktigt att Jordbruksverkets rådgivande verksamhet inkluderar dessa aspekter. Viktiga åtgärder för att nå miljö kvalitetsnormerna i berörda vattendrag kan bland annat vara miljövänligt dikesunderhåll, att lämna trädbevuxna kantzoner och tillåta strukturer såsom ved och stenar i vattendragen där det är lämpligt.

Kompetensutveckling och rådgivning är viktig eftersom fysisk påverkan på vatten berör olika typer av påverkansfaktorer, som kan leda till att god ekologisk status inte uppnås. Därutöver är förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierande, varför de åtgärder som är mest lämpade varierar mellan olika regioner och olika gårdar.

Genomförande

Jordbruksverket behöver säkerställa att kompetensutvecklingen och rådgivningen ska ha som mål att vattenverksamhet och vattenuttag kopplade till jordbruket utförs på så sätt att negativa effekter på vattenmiljöerna undviks i möjligaste mån, samt att underlätta genomförandet av åtgärder med en positiv effekt på vattenmiljön. Jordbruksverket ska fortsatt bistå Havs- och vattenmyndigheten i dess stödfunktion för lokala åtgärdssamordnare som inrättats inom LEVA-projektet (Havs- och vattenmyndigheten, 2018; 2019b).

Åtgärden ska leda till att minska negativ påverkan på hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, inklusive ta hänsyn till förbudet mot försämring av vattenkvalitén (miljöbalk (1998:808) kap. 5 4 §).

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Jordbruksverkets åtgärd 3 Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 9, Naturvårdsverket 6 och Länsstyrelserna 6.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att reglera vattenuttag för att skydda mot vattenbrist vid torka, samt anlägga buffrande dammar och våtmarker med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 13. Ett rikt odlingslandskap och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 13. Bekämpa klimatförändring, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Jordbruksverket, åtgärd 4:

Ersättningar för minskat näringsläckage

Jordbruksverket ska inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och andra eventuella anslag aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med länsstyrelser, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare:

- Strukturkalkning
- Anpassad skyddszon
- Skyddszon
- Fosfordamm/Våtmark
- Vårbearbetning
- Fånggröda
- **Precisionsgödsling**

Åtgärden ska leda till att påverkan från diffusa utsläpp av näringsämnen från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, för att tillgodose att den gemensamma jordbrukspolitiken kompletterar stöden i LOVA, och Naturvårdsverket, för att tillgodose att den gemensamma jordbrukspolitiken kompletterar LONA, och i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Åtgärden kan vid behov komma att revideras efter att beslut tagits om den gemensamma jordbrukspolitiken från 2023 och framåt.

Motivering

Höga halter av näringsämnen är en av de främsta orsakerna till att god ekologisk status inte nås i vattendrag, sjöar och kustvatten.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 38 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 69 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 30 grundvattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormen med avseende på nitrat och/eller ammoniak på grund av påverkan från jordbruk.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 382 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 101 grundvattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormen med avseende på nitrat och/eller ammoniak på grund av påverkan från jordbruk.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 320 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 141 grundvattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormen med avseende på nitrat och/eller ammoniak på grund av påverkan från jordbruk.

I Västerhavets vattendistrikt finns 363 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning. Därtill finns 86 grundvattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormen med avseende på nitrat och/eller ammoniak på grund av påverkan från jordbruk.

Läckage från jordbruksmark kan även orsaka förhöjda halter av nitrat i grundvatten.

I xxx vattendistrikt finns xx grundvattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för vatten med avseende på nitrat riskerar att inte följas.

Nationellt bidrar jordbruket till knappt 60 procent av den antropogena tillförseln av fosfor och 50 procent av den antropogena belastningen av kväve (SMED, 2020). Åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark och ökad retention i landskapet behöver därför genomföras. För att nyttja finansieringen inom den gemensamma jordbrukspolitiken optimalt behövs en högre grad av prioritering till vilka områden där åtgärderna gör störst effekt för att nå miljökvalitetsnormen för vatten.

Genomförande

Jordbruksverket behöver verka för att de åtgärder som tagits fram av vattenmyndigheterna genomförs i högre utsträckning och att de placeras där de gör mest nytta. Faktorer som hindrar en hög anslutningsgrad till relevanta, befintliga stödformer i den gemensamma jordbrukspolitiken behöver identifieras och åtgärdas. Detta inkluderar att se över villkor och ersättningsformer i den gemensamma jordbrukspolitiken tillsammans med andra eventuella anslag för att minska övergödningen. En särskild vikt bör ges till de åtgärder som vattenmyndigheterna angivit som prioriterade, men det är viktigt att det även finns möjlighet till finansiering av övriga åtgärder för bättre vattenkvalitet.

Den gemensamma jordbrukspolitiken är tillsammans med LOVA en viktig stödform för att genomföra de åtgärder i jordbrukslandskapet som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. Även våtmarkssatsningen inom LONA utgör ett kompletterande stöd som kan bidra till minskad övergödning. Det är därför viktigt att Jordbruksverket samverkar med Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket för att säkerställa att kostnadseffektiva åtgärder kan finansieras och genomföras **liksom med länsstyrelserna som handlägger ärenden om sökta stöd.**

Jordbruksverket behöver också tillsammans med Havs- och Vattenmyndigheten ta fram gemensam information om vilka stödformer som är lämpliga att söka för olika situationer och målgrupper.

Åtgärden ska leda till minskad tillförsel av näringsämnen till ytvattenförekomster **samt minskad tillförsel av nitrat till grundvattenförekomster** för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten ska kunna** följas.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Jordbruksverkets åtgärd 4 Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna **Jordbruksverket 1, 2 och 3**, Havs- och Vattenmyndigheten 7 och 9 och Länsstyrelserna 6 och 8.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga, dammar, skydds-zoner, våtmarker och andra biologiska skydd med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Jordbruksverket, åtgärd 5: Utredning av styrmedel för åtgärder mot fysisk påverkan

Jordbruksverket ska utreda prioriterade styrmedel för åtgärder mot fysisk påverkan i jordbrukslandskapet för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Detta inkluderar anläggande av kantzoner med träd och buskar mot sjöar och vattendrag, och biotopvårdande åtgärder i vattendragsfåran och svämplanet.

Åtgärden ska leda till att påverkan på morfologi och hydrologisk regim, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och vattenmyndigheterna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Fysiska förändringar som orsakas av vattenverksamhet i jordbrukslandskapet är ett betydande miljöproblem i framför allt i vattendrag.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 257 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 249 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 262 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 521 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Västerhavets vattendistrikt finns 387 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

Kantzoner med naturlig vegetation, och biotopvårdande åtgärder i vattenfåran, till exempel tillförsel av död ved eller block och lekgrus, kan vara viktiga åtgärder för att nå miljö kvalitetsnormen för dessa vatten. Målkonflikter med exempelvis livsmedelsstrategin gör dock att åtgärderna inte kan tillämpas fullt ut i jordbrukslandskapet. I dagsläget saknas också styrmedel och finansiering för att utföra dessa åtgärder i jordbrukslandskapet. Jordbruksverket behöver därför utreda hur dessa åtgärder ska finansieras och genomföras så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Genomförande

Jordbruksverket behöver utreda om finansiering av anläggande av kantzoner med naturlig vegetation och biotopvårdande åtgärder i vattendragsfåran och svämplanet kan ske genom

befintliga stödsystem, och vilka stödformer och villkor som i så fall är lämpliga. Jordbruksverket ska även ta fram underlag om hur åtgärderna påverkar jordbruksproduktionen.

Arbetet ska ske i samverkan med vattenmyndigheterna, som parallellt tar fram ett underlag för att förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade på grund av markavvattningsanläggningar I och med att vissa jordbruksvatten förklaras som kraftigt modifierade kommer också det nationella behovet av åtgärder mot fysisk påverkan i jordbrukslandskapet att tas fram.

Åtgärden ska även genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten i egenskap av vägledande myndighet för vattenförvaltningen, med Naturvårdsverket i egenskap av vägledande myndighet för markavvattning och Skogsstyrelsen i frågor om gemensamma åtgärdsbehov för jordbruks- och skogssektorn.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Jordbruksverket 3, och Naturvårdsverket 6.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga kantzoner med träd och buskar mot sjöar och vattendrag och andra biotopvårdande åtgärder med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion. Kantzoner med träd och buskar bidrar också med skuggning av vattendraget, vilket motverkar ökade vattentemperaturer till följd av ett varmare klimat, som kan vara skadliga för vattenlevande organismer.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 13. Ett rikt odlingslandskap och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Jordbruksverket, åtgärd 6:

Tillsynsvägledning och vägledning om egenkontroll

Jordbruksverket ska vidareutveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag. Jordbruksverket ska även vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete.

Åtgärden ska leda till att växtnäring förluster till och påverkan från användning av växtskyddsmedel på vattenförekomster minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 315 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på vatten inkluderar förhöjda halter av näringsämnen, förekomst av växtskyddsmedel samt fysisk påverkan som påverkar de biologiska livsmiljöerna negativt, samt förhöjda nitrathalter och förekomst av växtskyddsmedel i grundvatten.

Tillsyn och egenkontroll av verksamheter som bidrar till läckage av växtnäring och växtskyddsmedel till vatten är viktiga verktyg för att minska jordbrukets påverkan på vatten. Hantering och förvaring av stallgödsel samt tidpunkt och skyddsavstånd till vatten vid spridning av gödsel och växtskyddsmedel är exempel där tillsyn och egenkontroll kan bidra till ett miljövänligare jordbruk.

Tillsyn av jordbruksverksamhet är komplext eftersom det ofta rör sig om diffusa utsläpp och förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar, till exempel vad gäller jordart, klimat, produktionsinriktning. En utvecklad tillsynsvägledning är därför nödvändig för att ge länsstyrelser och kommuner möjlighet att bedriva en effektiv tillsyn.

Genomförande

Jordbruksverket ska ge tillsynsvägledning i frågor om djurhållande verksamheter och verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet. Tillsynen av sådant som kan orsaka förluster av fosfor och kväve från växtodling kräver mycket kompetens hos inspektören. Vägledningen behöver därför utvecklas särskilt kring hur tillsynsmyndigheterna kan bedriva en ändamålsenlig tillsyn med avseende på växtnäringsförluster från jordbruks- och trädgårdsmark åkermark.

Hästgårdar kan lokalt vara en betydande källa till läckage av näringsämnen genom exempelvis upp trampade betes- och rasthagar. Vägledningen för tillsyn på hästgårdar behöver förstärkas. Läckage från växthus kan vara en betydande källa till att vi hittar växtskyddsmedel i vatten. Vissa av de verksamma ämnena i växtskyddsmedel som är förbjudna för användning utomhus är tillåtna för användning i växthus. Jordbruksverket behöver därför särskilt fokusera på vägledning av för tillsyn på dessa verksamheter.

Jordbruksverket ska även ge vägledning om tillämpningen av reglerna för egenkontroll på verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet.

Åtgärden ska bidra till minskad tillförsel av näringsämnen och växtskyddsmedel till ytvattenförekomsterna och minskade halter av nitrat och växtskyddsmedel i grundvatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, inklusive ta hänsyn till förbudet mot försämring av vattenkvalitén (miljöbalk (1998:808) kap. 5 4 §§).

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Jordbruksverkets åtgärder 5 och 6 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Länsstyrelserna 2, 4 och 6 och Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt (HVMFS 2012:18) kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giffri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.7 Kammarkollegiet

Kammarkollegiet, åtgärd 1:

Juridisk samverkan, vattenverksamheter

Kammarkollegiet ska vid behov föra talan i tillstånds-, omprövnings-, och återkallelsemål avseende vattenverksamheter, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten följs.

Kammarkollegiet ska även samverka med berörda myndigheter i juridiska frågor om tillstånds- omprövnings- och återkallelsemål gällande vattenverksamheter.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Åtgärden är ny i Åtgärdsprogram 2021-2027.

Motivering

Inom Kammarkollegiets uppdrag att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen i enlighet med vad som anges i miljöbalken ingår att föra talan i tillstånds-, omprövnings- och återkallelsemål avseende vattenverksamheter. En förutsättning för att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer är att domstolarna uppställer väl avvägda villkor i dessa prövningar. Kammarkollegiet har en viktig roll att fylla i processerna genom att som part verka för att endast de verksamheter som uppfyller miljöbalkens krav ges tillstånd, samt att dessa tillstånd är förenade med väl avvägda villkor för att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer och hänsynsreglerna i miljöbalken.

Vattenverksamheter definieras i miljöbalk (1998:808) (MB) 11 kap. 3 § och kan avse bortledning eller tillförsel av vatten, uppförande, ändring, lagning eller utrivning av anläggning, fyllning eller pålning i vattenområde, markavvattning, eller annan åtgärd i ett vattenområde som syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Sådana verksamheter kan bedrivas vid anläggningar som exempelvis vattenkraftverk och dammar, broar och vägtrummor, samt genom sjöregleringar. Angivna verksamheter kan förorsaka fysiska förändringar av vattenmiljön i form av vandringshinder, flödesförändringar och morfologiska förändringar, det vill säga förändringar i form och struktur hos sjöar, vattendrag, kustvattensträckor och bottenar. Påverkanstryck från dessa vattenverksamheter medför ofta en sådan försämring i vattenförekomsterna att god ekologisk status inte uppnås.

För att miljö kvalitetsnormerna för de berörda vattenförekomsterna ska kunna följas behövs det i många fall fysiska förbättringsåtgärder i form av exempelvis faunapassager, miljöanpassade flöden och återställningsåtgärder. Ett stort antal vattenverksamheter har i dag föråldrade tillstånd som kan behöva omprövas för att det ska vara möjligt att genomföra de fysiska förbättringsåtgärder som krävs för att följa miljö kvalitetsnormerna, alternativt saknas helt tillstånd varför tillståndsprovning behöver ske.

Genomförande

Kammarkollegiet ska i sin roll som nationell myndighet, när det behövs, föra talan i mål enligt MB för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. Miljökvalitetsnormer för vatten utgör ett sådant allmänt miljöintresse där det är viktigt att statliga myndigheter är delaktiga. Vid utövandet av denna uppgift behöver myndigheterna samverka och Kammarkollegiet kan därmed även stötta länsstyrelserna samt bidra med juridiskt stöd, i enlighet med miljötillsynsförordning (2011:13)1 kap. 13 § .

Åtgärden syftar till att skapa bättre förutsättningar för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stödjer Länsstyrelsernas åtgärd 2, 3 och 5.

Åtgärdens genomförande stöds av Havs- och vattenmyndigheten 3.

Denna åtgärd bidrar till miljöanpassning bland annat genom anläggandet av faunapassager samt åstadkommande av miljöanpassade flöden och morfologiska återställningsåtgärder för att säkerställa vattenlevande faunas vandringsmöjligheter och tillgång till goda livsmiljöer.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

2.8 Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen, åtgärd 1: Förebyggande åtgärder för att minska utsläpp och spridning

Kemikalieinspektionen ska, inom sitt ansvarsområde, identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att negativ påverkan på yt- och grundvatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus minimeras och initiera genomförandet av sådana åtgärder.

Särskilt fokus ska läggas på åtgärder som bidrar till att:

- gradvis minska förorening från prioriterade ämnen,
- utsläpp av prioriterade farliga ämnen upphör,
- minska spridningen av andra långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen).

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt – och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och andra myndigheter där det är relevant.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns 165 ytvattenförekomster med betydande påverkan från prioriterade och/eller särskilda förorenande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas, om kvicksilver och PBDE utesluts från analysen. I ytterligare 169 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från prioriterade (exklusive kvicksilver och PBDE) och särskilda förorenande ämnen, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 29 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från grundvattnets kemiska status.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 175 ytvattenförekomster med betydande påverkan från prioriterade och/eller särskilda förorenande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas, om kvicksilver och PBDE utesluts från analysen. I ytterligare 814 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från prioriterade (exklusive kvicksilver och PBDE) och särskilda förorenande ämnen, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 137 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från grundvattnets kemiska status.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 91 ytvattenförekomster med betydande påverkan från prioriterade och/eller särskilda förorenande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas, om kvicksilver och PBDE utesluts från analysen. I ytterligare 420 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från prioriterade (exklusive kvicksilver och PBDE) och särskilda förorenande ämnen, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 176 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från grundvattnets kemiska status.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 111 ytvattenförekomster med betydande påverkan från prioriterade och/eller särskilda förorenande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas, om kvicksilver och PBDE utesluts från analysen. I ytterligare 332 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från prioriterade (exklusive kvicksilver och PBDE) och särskilda förorenande ämnen, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 213 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från grundvattnets kemiska status.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 88 ytvattenförekomster med betydande påverkan från prioriterade och/eller särskilda förorenande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas, om kvicksilver och PBDE utesluts från analysen. I ytterligare 601 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från prioriterade (exklusive kvicksilver och PBDE) och särskilda förorenande ämnen, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 171 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från grundvattnets kemiska status.

Kemikalieinspektionens åtgärd är en förebyggande åtgärd, som ska bidra till att ytterligare påverkan minimeras, så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Kemikalieinspektionen är enligt förordning (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen en förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med bland annat kemiska produkter och varor med innehåll eller egenskaper som gör att de behöver regleras som kemiska produkter. Inom ramen för detta uppdrag ska kemikalieinspektionen bland annat följa utvecklingen och vid behov föreslå åtgärder i fråga om sådana produkter och varor och deras hälso- och miljörisker samt pröva frågor om godkännande av bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionen ska också bidra med kunskap för att främja forsknings- och utvecklingssamarbete som har särskild betydelse för att kunna nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Genomförande

Inom ramen för sitt arbete behöver Kemikalieinspektionen väga in att kemiska produkter, varor och ämnen riskerar att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte kan följas.

Det kan innebära att kemikalieinspektionen inom sitt ansvarsområde identifierar och prioriterar åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas genom att till exempel

- utvärdera vilka styrmedel eller justeringar av styrmedel som skulle behövas internationellt såväl som nationellt för att ytterligare begränsa utsläpp av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus med syfte att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas,
- initiera åtgärder, som till exempel informationskampanjer, tillsynsinsatser, utveckling av vägledning eller ändrade användningsvillkor som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas,
- initiera och bidra i arbete kring registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (enligt Reach (1907/2006)) med fokus på prioriterade farliga ämnen enligt (Vattendirektivet) och andra ämnen som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten riskerar att inte följas,
- initiera och bidra i arbete kring utvärdering, godkännande och begränsning av verksamma ämnen i växtskyddsmedel och biocidprodukter (enligt EU:s växtskyddsmedelsförordning (1107/2009) och biocidförordning (528/2012) med fokus på prioriterade farliga ämnen enligt vattendirektivet (2000/60/EG) och andra ämnen som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten riskerar att inte följas,
- utveckla de miljö riskbedömningar och effektivitetsbedömningar som används vid produktgodkännanden av biocid innehållande båtbottnfärger, samt arbeta med utveckling av användarvillkor för sådana färger.

Åtgärden ska bidra till minskade diffusa utsläpp och läckage av prioriterade och särskilda förorenande ämnen och därigenom bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Det är viktigt att ta hänsyn till försiktighetsprincipen då kunskapsnivån kring påverkanskällor är låg för många prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Kemikalieinspektionens åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 1 och 2, Jordbruksverket 2 och 6, Länsstyrelserna 2 och Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus

samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas. Åtgärden stödjer också genomförandet av åtgärd 41 (ÅPH 41) i **Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön**.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Miljömål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Arbetsmaterial

2.9 Läkemedelsverket

Läkemedelsverket, åtgärd 1: Påverkan från läkemedelssubstanser

Läkemedelsverket ska arbeta för att minska risken för negativ påverkan från läkemedelssubstanser på vattenmiljön, med fokus på särskilda förorenande ämnen, som påverkar förutsättningarna för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda myndigheter.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan av diklofenak från avloppsreningsverk och tio vattenförekomster för alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten avseende diklofenak.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan av diklofenak från avloppsreningsverk och 104 vattenförekomster för alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten avseende diklofenak.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns finns 45 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan av diklofenak från avloppsreningsverk och 27 vattenförekomster för alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. 1 ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten avseende diklofenak.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 17 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan av diklofenak från avloppsreningsverk och 10 vattenförekomster för alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. Det är däremot inga ytvattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten avseende diklofenak.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan av diklofenak från avloppsreningsverk och 13 vattenförekomster för alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. 2 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten avseende diklofenak.

Samhällets användning av läkemedel leder till att läkemedelsrester hamnar i vatten. Ett läkemedel som har tillförts människa eller djur, lämnar kroppen via avföring och urin medan substanser som appliceras på hud kan hamna i bad- och tvättvatten vid avsköljning. Efter användning av läkemedel hos människa kommer aktiv substans eller metaboliter i huvudsak till små avlopp eller till avloppsreningsverk. Reningsverkens förmåga att rena olika läkemedelssubstanser varierar, men flera aktiva substanser som används i läkemedel återfinns i slam och utgående vatten från reningsverk. Utsläpp via små avlopp och felaktig hantering av kasserade läkemedel är andra vägar till spridning. Aktiva substanser och metaboliter från djurläkemedel kan efter användning hamna bland annat direkt i vatten vid akvakultur, på betesmarker eller åkermarker med risk att nå yt- och grundvatten. Utsläpp av läkemedelssubstanser kan även ske i samband med produktion av läkemedel. **Övervakning genom screeningsanalyser har visat att läkemedel förekommer i vattenmiljöer där de bland annat kan ge upphov till hormonella störningar hos vattenlevande djur och organismer. Effekterna uppstår långsamt, både för enskilda substanser, men sannolikt även genom kombinationseffekter av de enskilda substanserna. Effekterna verkar långsiktigt och det är därför viktigt att ta hänsyn till försiktighetsprincipen för ämnen där kunskapsnivån är låg.**

Läkemedelssubstansernas påverkan på miljön utreds av Europeiska kommissionen och åtta ämnen ingår från och med 2018 på bevakningslistan för prioriterade ämnen inom EU. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten listar fem läkemedel som särskilda förorenande ämnen. Dessa ingår därmed i klassificeringen av ekologisk status. Analysen av miljöpåverkan som genomfördes 2018 av vattenmyndigheterna omfattade läkemedel som var klassificerade enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten, det vill säga diklofenak, 17-alfa-etinylöstradiol och 17-beta-östradiol. Användning av imidaklopid undersöktes, men enbart som bekämpningsmedel i växthusodling. **Även inom den pågående översynen av EU:s avloppsdirektiv är frågan om krav eller inte krav på läkemedelsrening aktuell.**

Läkemedelsverket har flera uppgifter som kan ha syfte till att också hantera läkemedels miljöpåverkan. Här ingår att ansvara för kontroll och tillsyn av läkemedel och andra produkter som med hänsyn till egenskaper eller användning står läkemedel nära, godkännande av läkemedel för försäljning samt delta i det europeiska samarbetet kring detta, tillsyn av öppenvårdsapotek och försäljningsställen av receptfria läkemedel och tillsyn av kosmetiska produkter och tatueringsfärger. Läkemedelsverket ska också ge producentbunden läkemedelsinformation till allmänhet och hälso- och sjukvård och svara för information till andra myndigheter.

Genomförande

Läkemedelsverket bör verka för att minska risken för negativ påverkan från läkemedelssubstanser på vattenmiljön. **Åtgärden bör vara bred när det gäller läkemedelssubstanser men är i vattenförvaltningens perspektiv framför allt motiverat för**

sådana ämnen som påverkar förutsättningarna för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Arbetet bör inkludera både humanläkemedel och läkemedel som används inom veterinärmedicin. Åtgärden kan sägas utgöra en del av ett "uppströmsarbete" mot läkemedel i avloppsvatten bland annat genom att den syftar till att påverka användningen.

Läkemedelsverket bör fortsatt arbeta internationellt, till exempel när det gäller EU-lagstiftning kring ökad miljöhänsyn vid tillverkning och godkännande av läkemedel, förbättrad miljöriskbedömning och tillgängliggörande av läkemedels miljöriskinformation.

Läkemedelsverket kan med kunskap, samverkan och erfarenhetsutbyten, till exempel genom att stödja forskning och innovation, som kan leda till mindre belastning på miljön, stödja initiativ som underlättar för förskrivare inom hälso- och sjukvården. Läkemedelsverket kan också främja bättre användning av läkemedel inom den receptfria handeln. Arbetet kan också omfatta att verka för andra riskminskningsåtgärder.

Läkemedelsverket kan även bidra till att rikta åtgärdsarbetet som ska minska risk för miljöpåverkan från läkemedelsanvändning. Som exempel vore det önskvärt om Läkemedelsverket kunde sammanställa försäljning av några läkemedelssubstanser, med fokus på särskilda förorenande ämnen. Sådant underlag kan av vattenmyndigheterna och andra intressenter komplettera nuvarande beräkning och modellering. Detta underlag kunde därefter användas till exempel för att rikta miljöövervakningsinsatser till att även inkludera platser där mätdata saknas och risk att inte nå god status kan misstänkas.

Samverkan bör ske med flera av intressenterna som deltar i Rådet för styrning med kunskap och Nationella läkemedelsstrategin och andra myndigheter som berörs av åtgärdens genomförande. Det är bland annat Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Upphandlingsmyndigheten, och Tand- och läkemedelsförmånsverket och Sveriges kommuner och regioner, Jordbruksverket och regionerna.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Läkemedelsverkets åtgärd 1 Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18, 2012) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giftpri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

2.10 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, åtgärd 1: Utveckling och rådgivning, brandsläckning utan PFAS

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska:

- a) fortsätta driva på utvecklingen av släckmetoder utan användning av tillsatsmedel med innehåll av **ämnen som innebär en betydande påverkan på yt- och/eller grundvatten, exempelvis** högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen),
- b) utveckla metoder **samt** fortsätta informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser om släckmetoder utan användande av tillsatsmedel med innehåll av **av ämnen som innebär en betydande påverkan på yt- och/eller grundvatten, exempelvis** högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen)
- c) vägleda om omhändertagande av kontaminerat släckvatten.

med avsikt att minimera påverkan på vattenmiljön från tillsatsmedel **innehållande till exempel PFAS-ämnen**, så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra myndigheter där det är relevant.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från kompletterande Åtgärdsprogram 2018–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Det är väl känt att högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS från brandsläckningsskum har förorenat grundvatten i närheten av brandövningsplatser. Detta gäller både militära och civila brandövningsplatser. Dessa förorenade områden läcker även PFAS till ytvatten. Även släckning av bränder vid räddningsinsatser kan leda till föroreningar som är så omfattande att det finns risk att miljö kvalitetsnormer för vatten inte kan följas.

Numera är det förbjudet med PFOS som tillsatsmedel i vatten för att bilda brandsläckningsskum, men fortfarande förekommer användning av tillsatsmedel med innehåll av andra PFAS-ämnen än PFOS både vid övning och släckning av bränder vid räddningsinsatser. **Kunskapsläget förbättras kontinuerligt när det gäller både toxiska egenskaper och spridningsegenskaper av PFAS-ämnen, vilket kan komma att innebära ytterligare begränsningar i användningen av dessa ämnen. Även användning av PFAS-fria skumvätskor innehållande tensider kan dock bidra till risk för påverkan på yt- och grundvatten.**

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 52 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten

riskerar 18 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 18 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 294 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 44 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 42 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 291 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 77 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 87 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 54 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 160 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 50 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) åtgärd är en förebyggande åtgärd, som ska förebygga ytterligare påverkan på yt- och grundvattenförekomster från PFAS-ämnen från brandsläckningsskum, så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Genomförande

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap behöver bidra till att användningen av släckmedel med högfluorerade ämnen fasas ut och till att alternativ utvecklas. Myndigheten

behöver även utveckla metoder som kräver så liten mängd tillsatsmedel som möjligt vid räddningsinsatser.

Arbetet behöver ske på sådant sätt att det medför stöd till länsstyrelser och kommuner så att de genom sin myndighetsutövning kan tillse att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att bidra till att **miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten** följs 2027.

Detta kan ske till exempel genom att MSB:

- Fortsätter och vid behov utökar sitt arbete med information om miljöeffekter av användningen av tillsatsmedel till räddningstjänster och allmänhet.
- I samarbete med Naturvårdsverket ger information/vägledning till räddningstjänster (och miljöinspektörer) om hur man bör hantera skumrester och förorenat släckvatten.
- Fortsätter att ge utbildning av och information till räddningstjänstpersonal med tonvikt på räddningsledare avseende miljöansvar vid räddningsinsatser
- Ser över och, vid behov, anpassar momenten i sina utbildningar för räddningstjänsten så att släckning med skum bara sker vid sådana bränder där inga andra släckmetoder finns tillgängliga.

MSB behöver också ge vägledning kring omhändertagande av kontaminerat släckvatten.

Vidare är det önskvärt att en rutin tas fram så att lokala räddningstjänster dokumenterar eventuell användning av PFAS-innehållande skum, som ett underlag vid utredning av källor, spridningsvägar och spridningsbenägenhet för PFAS-ämnen.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VSS och dess underliggande bedömningar.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av MSBs åtgärd 1 i kompletterande åtgärdsprogram 2018-2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Kemikalieinspektionen 1, Naturvårdsverket 1, Naturvårdsverket 9, Försvarsinspektören för hälsa och miljö 1, Länsstyrelserna 1 och 2 och Kommunerna 1 och 2.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

2.11 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket, åtgärd 1: Tillsynsvägledning miljöfarlig verksamhet

Naturvårdsverket ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus i sådan omfattning att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner vid behov.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Enligt Vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrans.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns 48 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 51 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 15 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Vattenmyndighetens påverkansanalys pekas bland annat industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i vattendistriktet.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 41 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 287 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig

betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 23 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Vattenmyndighetens påverkansanalys pekas bland annat industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i vattendistriktet.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt 50 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 229 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 42 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Vattenmyndighetens påverkansanalys pekas bland annat industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i vattendistriktet.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 156 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 68 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Vattenmyndighetens påverkansanalys pekas bland annat industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i vattendistriktet.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 202 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 41 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Vattenmyndighetens påverkansanalys pekas bland annat industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i vattendistriktet.

Naturvårdsverket ansvarar för tillsynsvägledning för tillämpningen av miljöbalk (1998:808) (MB) samt föreskrifter meddelade med stöd av MB och EU-förordningar, enligt miljö tillsynsförordning (2011:13) 3 kap. 1 §. Naturvårdsverket ska enligt förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket särskilt samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete och ge stöd till länsstyrelsernas tillsynsvägledning till kommunerna (se även miljö tillsynsförordningen).

Åtgärdens syfte är att utsläpp och spill av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen från miljöfarliga verksamheter upphör eller begränsas i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis elimineras (tilläggsdirektiv till prio ämnesdirektivet (2013/39/EU)).

Genomförande

Genom arbete med tillsynsvägledning och prövning av miljöfarliga verksamheter bidrar Naturvårdsverket aktivt till att minska utsläpp av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus till vatten från bland annat gruvdrift, deponier, växthus och industrier. Naturvårdsverket ska även utveckla arbetet med tillsynsvägledning i samarbete med berörda myndigheter. Ett exempel på område som behöver utvecklas är tillsynsvägledning av hantering av släckskum.

Naturvårdsverkets arbete bidrar till att MB tillämpas på ett effektivt, rättssäkert och likvärdigt sätt. I samverkan med övriga centrala myndigheter som vägleder enligt MB, samt genom dialog med länsstyrelser och kommuner identifieras de vägledningsområden som särskilt behöver prioriteras. Nationellt prioriterade insatser för tillsyn tas fram inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet med att ta fram en nationell strategi för tillsynen enligt MB.

Urvalet av prioriterade insatser bygger bland annat på gällande åtgärdsprogram och befintlig kunskap om vattenförekomster.

I tillsynsvägledningen av miljöfarliga verksamheter är det viktigt att tillsynsmyndigheten får den vägledning som behövs så att man tillsammans med verksamhetsutövaren kan identifiera vilka ämnen och spridningsvägar som riskerar att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Detta behövs för att det ska vara möjligt att avgöra behovet av vilken information som behövs och vilka och krav som behöver ställas för att minska belastningen på vattenförekomsten. Detta kan innebära att verksamheter bland annat behöver fasa ut prioriterade ämnen och begränsa spridningen av särskilda förorenande ämnen **och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus.**

Vägledningsområden där Vattenmyndigheten ser ett särskilt behov av utveckling är:

- hur länsstyrelser och kommuner kan arbeta med tillsynsplanering så att tillsynen blir behovsstyrd utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.
- hur länsstyrelser och kommuner i tillsynen kan bedöma vilka krav som behöver ställas för verksamhetens påverkan där flera påverkanskällor, **inklusive små verksamheter**, bidrar till samma typ av förorening i samma vattenförekomst. Den kumulativa effekten kan bli att miljökvalitetsnormerna inte följs och metod för att ta fram bördefördelning behövs i dessa fall. Sådan vägledning bör utarbetas i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, utifrån deras ansvar för tillsynsvägledning i frågor om miljökvalitetsnormer enligt MB 5 kap.
- hur persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen) och prioriterade farliga ämnen, där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis elimineras (vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 4) ska hanteras i tillsyn och prövning. För sådana ämnen kan det behövas ställas särskilda krav, för att säkerställa att utsläpp inte leder till försämring av statusen i närliggande och nedströms vattenförekomster.
- hur tillsynsmyndigheter ska kunna säkerställa att kravet om icke-försämring för miljöfarliga **verksamheter** följs.

Många bestämmelser rörande utsläpp till vatten är en följd av EU-arbetet inom ramen för Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) (IED). Naturvårdsverket behöver fortsatt delta i EU-arbetet med att ta fram nya, skärpta bestämmelser för de branscher som är av vikt för Sverige.

Naturvårdsverket ska också vägleda länsstyrelserna och kommunerna när det gäller tillsynen av verksamhetsutövares egenkontroll (inklusive recipientkontroll). Målet med kontrollprogrammet är att de ska möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk **och kemisk ytvattenstatus samt kemisk och kvantitativ grundvattenstatus** och säkerställa att verksamhetsutövarnas egenkontroll ger underlag för bedömningar av vilka förebyggande eller förbättrande åtgärder som behövs för att undvika att verksamheterna leder till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Hantering i kontrollprogram av ämnen som inte regleras genom utsläppsvillkor i verksamhetens tillstånd och/eller ämnen där miljörapport inte krävs enligt föreskrift, men som ändå påverkar eller riskerar att påverka statusen i vattenförekomster behöver ingå i vägledningen. Särskilt fokus behöver läggas på hanteringen av ackumulerande ämnen och prioriterade farliga ämnen, som enligt tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet (2013/39/EU) ska fasas ut.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 2 i Åtgärdsprogram 2016- 2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Förvarsinspektören för hälsa och miljö 1, Kemikalieinspektionen 1, Naturvårdsverket 1 och 5, Länsstyrelserna 2, och 4 och Kommunerna 2.

Genomförandet av denna åtgärd behöver samordnas med Naturvårdsverkets åtgärd 1, som rör tillsynsvägledning för avloppsreningsverk, Naturvårdsverkets åtgärd 3, som rör tillsynsvägledning för förorenade områden, Naturvårdsverkets åtgärd 5, som rör tillsynsvägledning gällande utsläpp till luft och Naturvårdsverkets åtgärd 7, som rör dagvattenhantering, eftersom åtgärderna är delvis överlappande

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 14 Hav och marina resurser, 15 Ekosystem och biologisk mångfald och 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 2: Uppströmsarbete och avancerad rening avloppsreningsverk

Naturvårdsverket ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel, och utveckla vägledning, i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av prioriterade och särskilda förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Naturvårdsverket ska också särskilt stödja länsstyrelserna i sitt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra berörda centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska påbörjas omgående och sedan genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar sex ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare tre ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 13 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 148 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 24 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 21 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 35 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 30 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 59 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Avloppsreningsverk kan vara en spridningsväg av både näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen, eller mikropartiklar som de även kallas.

Prioriterade och särskilda förorenande ämnen har hittills inte varit föremål för några särskilda åtgärder för ökad rening. Avloppsreningsverk är därför vanligen inte utformade för att bryta ner mikroförroreningar, inklusive prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Det finns idag tekniker för så kallad avancerad rening som kan implementeras som ett komplement till befintliga reningssteg. Nya, lovande tekniker är också under utveckling. De åtgärder som förekommer är uppströmsåtgärder som syftar till att hindra att ämnen hamnar i avloppsvattnet, till exempel genom att se över anslutna verksamheter.

Naturvårdsverket ansvarar för tillsynsvägledning för tillämpningen av miljöbalk (1998:808) (MB) och föreskrifter meddelade med stöd av MB, enligt miljötillsynsförordning (2011:13) 3 kap. 1 §. Naturvårdsverket har för närvarande regeringsuppdrag kring avancerad rening.

Åtgärdens syftar till att minska utsläpp av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen från anslutna verksamheter till avloppsreningsverk och lednings nät samt till utveckling av rening av läkemedel. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen där utsläpp och spill enligt direktiv 2013/39/EU ska upphöra eller stegvis elimineras.

Genomförande

Naturvårdsverket ska övergripande identifiera behov av och möjligheter till ett förstärkt åtgärdsarbete. Översynen behöver omfatta åtgärder som syftar till att minska utsläpp av ämnen från verken genom förbättrad rening, uppströmsarbete och på sikt tillskottsvattenproblematik.

Naturvårdsverket ska även arbeta för att förbättra förutsättningarna för att nå minskade utsläpp av särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen genom uppströmsarbete. Det kan till exempel ske genom att utreda behovet av vägledning när det gäller krav och villkor för verksamheter anslutna till avloppsreningsverk.

Naturvårdsverket kan dessutom driva frågor kring tillämpning av MKN inom ramen för provningar. Resultat av tillståndsprövning, särskilt praxis från MÖD, kan sedan ligga till grund för vägledning. NV kan också driva frågor inom ramen för provning.

Naturvårdsverket ska arbeta aktivt för att främja utvecklingen av avancerad rening. Avloppsreningsverk är vanligen inte utformade för att bryta ner mikroförroreningar, inklusive prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Det finns idag tekniker för så kallad

avancerad rening som kan implementeras som ett komplement till befintliga reningssteg. Nya, lovande tekniker är också under utveckling. Naturvårdsverket har sedan 2018 fördelat investeringsbidrag för installation av teknik för rening av läkemedelsrester och andra mikroföroreningar på svenska avloppsreningsverk på regeringens uppdrag, liksom till kunskapshöjande insatser. Givet att Naturvårdsverket får fortsatt uppdrag och finansiering av regeringen så fortsätter detta arbete. Naturvårdsverket bör även fortsätta verka för utveckling av avancerad rening i samband med tillståndsprovning av avloppsreningsverk, när frågan aktualiseras. Naturvårdsverket följer även utvecklingen av eventuella nya ämnen i avloppsdirektivet, som är under utveckling.

Sammanhang

Åtgärden en revidering av Naturvårdsverkets åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Läkemedelsverket 1, Kemikalieinspektionen 1, Länsstyrelserna 2 och 4 och Kommunerna 2.

Genomförandet av denna åtgärd behöver samordnas med Naturvårdsverkets åtgärd 2, som rör tillsynsvägledning för miljöfarlig verksamhet och Naturvårdsverket åtgärd 7, som rör dagvattenhantering, eftersom åtgärderna är delvis överlappande.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Den del av åtgärden som omfattar att minska tillskottsvatten bidrar till att avloppsreningsverken står bättre rustade att upprätthålla fungerande reningsprocesser i ett förändrat klimat.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giffri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket åtgärd, 3: Tillsynsvägledning förorenade områden

Naturvårdsverket ska vägleda om hur avhjälpandeåtgärder av förorenade områden bör utföras för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Statens geologisk undersökning (SGU), Statens geotekniska institut (SGI), Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Länsstyrelserna för de delar av åtgärden som Naturvårdsverket finner lämpligt.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. Ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. Ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. Ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller

särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna, prioritera och följa upp arbetet med avhjälpande av förorenings skador på nationell nivå. I detta arbete är Naturvårdsverket bland annat ansvarig för att administrera och utvärdera det statliga bidraget samt ansvarig för att vägleda de myndigheter som bedriver tillsyn enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 10 kap. Som en del av arbetet med att samordna det statliga bidraget ingår det i Naturvårdsverkets ansvar att ta fram en nationell plan för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av förorenings skador enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av förorenings skador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Den nationella planen omfattar den del som avser bidragsfinansierat avhjälpande, vilket innebär att helt privatfinansierade tillsynsdrivna projekt inte omfattas av denna plan. Som stöd för prioritering av vilken tillsyn som är angelägen för tillsynsdrivna projekt kan däremot tillsynsmyndigheterna utgå från den av Naturvårdsverket framtagna nationella strategin för miljöbalkstillsynen (2022-2024).

Inom sakområdet förorenade områden utförs tillsynsvägledningen till de myndigheter som har tillsynsansvar enligt MB över förorenade områden (länsstyrelser, kommuner och försvarsinspektören för hälsa och miljö), men även till konsulter, verksamhetsutövare,

fastighetsägare och övriga aktörer. Ett stöd i arbetet med att efterbehandla förorenade områden är Naturvårdsverkets vägledningsmaterial för arbetet med efterbehandling av förorenade områden, som färdigställdes i december 2009 (Naturvårdsverket, 2009c).

Naturvårdsverket har tagit fram generella riktvärden för förorenade områden med hjälp av en beräkningsmodell. Dessa generella riktvärden för förorenad mark anger **den föroreningshalt i marken under vilken risken för negativa effekter på människor, miljö eller naturresurser normalt är acceptabel**, dock inte samtliga. Beräkningsmodellen kan användas för att ta fram platsspecifika riktvärden för förorenad mark för de fall de generella riktvärdena inte är giltiga.

Det är varje länsstyrelses ansvar att genomföra regional prioritering av vilka områden som ska gå vidare till ansökan om statliga bidrag hos Naturvårdsverket samt vilka områden som ska prioriteras inom tillsynen. Denna prioritering beskrivs bland annat i de regionala program som varje länsstyrelse tar fram minst var tredje år. Till det regionala programmet ingår en prioriteringslista över de mest förorenade områdena i länet. Listan omfattar både bidrags- och privatfinansierade tillsynsdrivna projekt som ingår i länsstyrelsens, andra myndigheters och kommuners ansvar. Prioriteringslistan är länsstyrelsens lista över de förorenade områdena i länet som är mest prioriterade att arbeta med, sett ur risksynpunkt.

För bidragsfinansierade projekt tillämpar Naturvårdsverket de urvalskriterier som framgår i den nationella planen för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av länsstyrelsens ansökningar om åtgärdsbidrag. I övrigt saknas dock nationellt framtagna urvals- och prioriteringskriterier för hur myndigheter och kommuner ska prioritera ur risksynpunkt där kriterier för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska följas ingår. En viktig förutsättning för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas är att det finns en tydlig nationell målsättning hur myndigheter och kommuner kan prioritera mellan olika områden med påverkan på yt- och grundvatten för att effektivt kunna bidra till att målen med direktivet nås.

Genomförande

Vattenmyndigheten har identifierat brister i vägledningarna vad gäller hur miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås.

Naturvårdsverket behöver utvärdera och utveckla sin vägledning så att den på ett effektivt sätt möjliggör för myndigheter och kommuner att prioritera mellan områden med betydande påverkan på yt- och grundvatten och ställa miljömässigt motiverade krav vid förorenade områden så att avhjälpande av dessa medför att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås.

Vattenmyndigheten föreslår att följande områden förtydligas i vägledningen;

- hur resultat hanteras av utförd inventering och riskklassning när det tillkommer nya ämnen (Prio och SFÅ) eller vid ny kunskap från vattenförvaltningsarbetet om nya eller etablerade branscher som bidrar till att normerna inte följs.
- hur skydd av yt- och grundvatten värderas och bedöms, där det förorenade området utgör en betydande påverkan på en vattenförekomst.
 - Detta inkluderar skydd av grundvatten med syftet att förebygga och begränsa mänsklig förorening av grundvatten samt förhindra negativa effekter för växter och djur i anslutna akvatiska ekosystem och grundvattenberoende terrestra ekosystem, så att målen om god grundvattenstatus uppnås enligt vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 4.

- För persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnena) enligt vattendirektivet, artikel 4, så kallade ackumulerande ämnen, där status idag är sämre än god eller där det finns en risk för försämring, behövs särskilda bedömningar. Beräkning av utspädning i vattenfasen till nivåer under jämförelse/riktvärden inte är tillräckligt för att bedöma åtgärdsbehovet, eftersom dessa ämnen ackumuleras i sediment och biota. Ackumulering riskerar också att bidra till en fortsatt försämring nedströms utsläppet, vilket också bidrar till en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs. Även denna risk för försämring behöver därför ingå i bedömningen av åtgärdsbehovet för det förorenade området.
- Där flera påverkanskällor bidrar till samma typ av förorening i samma vattenförekomst behövs också särskilda bedömningar. Den kumulativa effekten blir att miljö kvalitetsnormerna inte följs och metod för att ta fram bördefördelning behövs i dessa fall. Riskbedömningen och åtgärdsbehovet för det förorenade området behöver anpassas till den kumulativa påverkan som flera olika utsläppskällor bidrar med.
- hur kravet om icke-försämring kommer in i efterbehandlingsarbetet och i beräkningsmodellen av platsspecifika riktvärden. Icke-försämringskravet gäller för alla typer av miljö kvalitetsnormer för vatten och gäller per kvalitetsfaktor och parameter.
- hur eventuella prioriteringskriterier kan utvecklas stödja tillsynsplaner och behovsutredning samt vid ansökningar och fördelning av statliga bidrag med ett beaktande av avrinningsområdesperspektivet.

hur utsläpp av prioriterade farliga ämnen enligt vattendirektivet, artikel 4, där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis avlägsnas ska hanteras vid arbetet med förorenade områden. Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärden stödjer genomförandet av Försvarsinspektören för hälsa och miljö, åtgärd 1, länsstyrelsernas åtgärd 2, 4 och 10 och kommunernas åtgärd 2.

Genomförandet av denna åtgärd behöver samordnas med Naturvårdsverkets åtgärd 2, som rör tillsynsvägledning för miljöfarlig verksamhet, eftersom åtgärderna är delvis överlappande.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningsområden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser, 15 Ekosystem och biologisk mångfald och 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 4: Europeiskt luftvårdsarbete och nationella luftvårdsprogrammet

Naturvårdsverket ska inom det europeiska luftvårdsarbetet fortsatt verka för att minska depositionen av försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från internationella källor.

I arbetet med att ta fram styrmedel och åtgärder inom nationella luftvårdsprogrammet som främst är fokuserat på att minska utsläpp av kväveoxider ska Naturvårdsverket där det är relevant beakta hur utsläppen av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, såsom dioxiner, kan reduceras så långt möjligt.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelserna.

Åtgärden bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Enligt vattenmyndighetens bedömning bidrar atmosfärisk deposition till påverkan på distriktets vattenförekomster när det gäller försurning, övergödning och miljögifter. Deposition av kväveföreningar är också en betydande påverkanskälla för övergödning i kust och hav. Kvicksilver och PBDE har sämre än god status i samtliga vattenförekomster i Sverige och atmosfärisk deposition är en betydande påverkanskälla för dessa ämnen.

Bottenviken

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Bottenvikens vattendistrikt 226 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Bottenhavet

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Bottenhavets vattendistrikt 1 247 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Norra Östersjön

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Norra Östersjöns vattendistrikt 123 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Södra Östersjön

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Södra Östersjöns vattendistrikt 225 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Västerhavet

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Västerhavets vattendistrikt 1227 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

En betydande del av luftburen deposition av svaveloxid, kväveoxider, härstammar från utländska källor; till exempel internationell sjöfart och förbränningsanläggningar. Det är nödvändigt att depositionen minskas till under nivån för kritisk belastning för att få en långsiktigt hållbar återhämtning från försurning. Naturvårdsverket har jobbat internationellt med luftvårdsarbete inom EU under lång tid och nedfall av försurande ämnen, partiklar och miljögifter har minskat. Dock ökar sjöfartens påverkan och om inte nya åtgärder införs så beräknas till exempel påverkan från utsläpp av kväveoxider från sjöfarten år 2020 vara lika stor som den från alla landbaserade källor sammantaget.

Via luftburen deposition tillförs även prioriterade och särskilda förorenande ämnen från såväl inhemska som utländska källor. Av de prioriterade ämnena finns idag nationella klassificeringar av kvicksilver och bromerade difenyletrar (PBDE) och dioxiner och dioxinlika föreningar som kan kopplas till luftburen deposition.

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön som helhet, även om det i kustområden kan finnas ett väsentligt bidrag från landbaserade punktkällor (Naturvårdsverket, 2013). Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar och modellering dras slutsatsen att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa. Samarbete med dessa länder kring åtgärder är därför av stor vikt. Internationellt luftvårdsarbete är avgörande för få till stånd en minskning av deposition av dioxiner och dioxinlika föreningar.

För vissa av de prioriterade och särskilda förorenande ämnen är kopplingen till påverkanskällan otydlig, trots att klassificeringar förekommer av till exempel bly, kadmium och nickel, vilka liksom kvicksilver kan spridas långväga. Det är viktigt att internationella källor uppmärksammas så att prioriterade och särskilda förorenande ämnen kan fasas ut eller så att användningen minskar.

Utöver internationellt luftvårdsarbete behövs även nationell utsläppsminskning. Av de svenska utsläppen av dioxiner till luft 2016 kom 30 procent från avfallssektorn, 29 procent från allmän el- och fjärrvärmeproduktion, 25 procent från förbränning inom industrin, och 15 procent från vedeldning i bostäder, lokaler och jord- och skogsbruksfastigheter (Naturvårdsverket, 2019c). Sedan 1990-talet har dioxinutsläppen från förbränning inom industrin och el- och fjärrvärmeproduktion minskat. För småskalig vedeldning däremot har utsläppen ökat på grund av den ökade användningen av biobränsle. Åtgärder som minskar dioxinutsläppen medför också utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (till exempel polycykliska aromatiska kolväten, PAH) skapar möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för luft.

Genomförande

Naturvårdsverket deltar aktivt i det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå och verkar för minskning av försurande ämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen, vilka i betydande utsträckning sprids via luft. Inom ramen för detta arbete bör Naturvårdsverket se över behovet av BAT-slutsatser för ämnen där sådana saknas idag och bidra till att ta fram de kunskapsunderlag som behövs för att kunna besluta om nya BAT-slutsatser.

Naturvårdsverket behöver fortsatt arbeta för skärpta internationella överenskommelser gällande kväveföreningar, svaveldioxiderna och prioriterade och särskilda förorenande ämnen.

Naturvårdsverket behöver även samarbeta med parter från olika länder. Målet för samarbeten kan bland annat vara att sprida kunskap och öka användandet av bästa möjliga miljöteknik.

Inom arbetet med att ta fram styrmedel och åtgärder för utsläpp av kväveoxider till luft inom luftvårdsprogrammet ska Naturvårdsverket där det är relevant beakta hur utsläppen av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, med särskilt fokus på dioxiner, kan reduceras så långt möjligt.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en reviderad åtgärd baserad på Naturvårdsverkets åtgärd 4 i Åtgärdsprogram 2016–2021 och Naturvårdsverkets åtgärd Ny E i Åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 5, Länsstyrelserna 2, Kommunerna 2 och 6.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 2. Frisk luft, 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård. Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 5: Tillsynsvägledning utsläpp till luft

Naturvårdsverket ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter, i syfte att minska utsläppen till luft av ämnen som påverkar vattenmiljön. Syftet är att tydliggöra hur utsläpp till luft ska bedömas och hanteras i tillsyn och prövning för att bidra till en minskad påverkan på vattenmiljön så att miljö kvalitetsnormer för vatten ska kunna följas.

Ämnen som särskilt ska belysas är försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid, kväveföreningar som bidrar till övergödning och prioriterade och särskilda förorenande ämnen.

Åtgärden ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Bottenvikens vattendistrikt 226 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Bottenhavet

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Bottenhavets vattendistrikt 1 247 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Norra Östersjön

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Norra Östersjöns vattendistrikt 123 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Södra Östersjön

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Södra Östersjöns vattendistrikt 225 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter,

försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Västerhavet

Utöver påverkan av kvicksilver och PBDE finns det i Västerhavets vattendistrikt 1227 ytvattenförekomster med betydande påverkan från atmosfärisk deposition av miljögifter, försurande ämnen eller övergödande ämnen i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Det finns områden där deposition av svavel- och kväveoxider påverkar vattenmiljön negativt genom försurning. En stor del av depositionen av svavel- och kväveoxider härstammar från utländska källor, men det finns även deposition från källor inom Sverige och påverkan från dessa källor behöver minska. Det är nödvändigt att minska den totala belastningen av de försurande ämnena till under nivån för kritisk belastning för att erhalla en långsiktigt hållbar återhämtning.

Kvävedeposition är även en viktig påverkanskälla för övergödning i kustvatten och i havet.

Via luftburen deposition tillförs även prioriterade och särskilda förorenande ämnen från såväl inhemska som utländska källor. Av de prioriterade ämnena återfinns det idag nationella klassificeringar av kvicksilver och bromerade difenyletrar (PBDE) som kan kopplas till luftburen deposition. Dessutom utgör atmosfärisk deposition en betydande påverkanskälla för dioxiner. Trots stora minskningar av dioxinutsläpp från förbränning inom industrin och från el- och fjärrvärmeproduktionen utgör dessa sektorer fortfarande de största källorna till utsläpp av dioxiner till luft i Sverige. Under 2016 stod de för 25 respektive 29 procent av de totala svenska dioxinutsläppen till luft (Naturvårdsverket, 2019c).

För vissa av de prioriterade och särskilda förorenande ämnen är kopplingen till påverkanskällan ottydligare trots att klassificeringar förekommer av till exempel bly, kadmium och nickel, vilka liksom kvicksilver kan spridas långväga.

Det är viktigt att ta hänsyn till försiktighetsprincipen då kunskapsnivån kring påverkanskällor och förekomsten för många prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen är låg.

Genomförande

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning enligt miljö tillsynsförordning (2011:13) för tillämpningen av miljöbalk (1998:808) (MB) och föreskrifter meddelade med stöd av MB och EU-förordningar, enligt miljö tillsynsförordningen 3 kap. 1 §. Naturvårdsverkets vägledning för tillsyn av miljöfarliga verksamheter med utsläpp till luft av försurande ämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen kan bidra till att minska belastningen av dessa ämnen via deposition. Särskilt fokus kan behöva läggas på dels vägledning om tillämpningen av slutsatser om bästa tillgängliga teknik, dels de förordningar om olika typer av förbränningsanläggningar som innehåller generella bindande regler. Åtgärden behöver åtföljas av en ökad tillsyn från länsstyrelser och kommuner av miljöfarliga verksamheter där utsläpp till luft av försurande ämnen, ämnen som bidrar till övergödning och prioriterade och särskilda förorenande ämnen sker, för att få effekt på miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Naturvårdsverket har i dagsläget ett flertal vägledningar som berör utsläpp till luft, men det saknas samlad information om luftutsläppens påverkan på vatten. Det finns därmed ett behov

av att i vägledningarna generellt förtydliga hur påverkan på vatten ska tas med i bedömningen i tillsyn och prövning av utsläpp till luft och hur tillsyns- och prövningsmyndigheter ska bedöma spridningsvägen från luftutsläpp av ämnen som kan bidra till sämre än god status i vatten. Särskilt fokus kan här behöva läggas på ackumulerande ämnen och på bedömning av kumulativa effekter, där luftutsläpp är en av flera påverkanskällor som bidrar med samma typ av ämnen till samma vattenförekomst.

Naturvårdsverket behöver också utreda och identifiera eventuella behov av ytterligare vägledning kring påverkan från utsläpp till luft på miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverkets åtgärd 5 i Åtgärdsprogram 2016–2021 och åtgärd 5 i det kompletterande åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Naturvårdsverket 2 och 4, Länsstyrelserna 2 och 4 och Kommunerna 2.

Genomförandet av denna åtgärd behöver samordnas med Naturvårdsverkets åtgärd 2, som rör tillsynsvägledning för miljöfarlig verksamhet, eftersom åtgärderna är delvis överlappande.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska utsläpp av atmosfärisk deposition av försurande ämnen som ökar med högre koldioxidhalter och ökad nederbörd.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen 2. Frisk luft, 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård. Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 6: Styrmedel för miljövänligt dikesunderhåll

Naturvårdsverket ska utreda vilka juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel som leder till att dikesunderhåll som utförs som rensning görs med minsta möjliga miljöpåverkan och bästa möjliga teknik, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska leda till att det styrmedel eller kombinationer av styrmedel som ger bäst effekt identifieras. Även andra eventuella hinder för att dikesrensning sker på ett miljövänligt sätt ska identifieras.

Åtgärden ska leda till att påverkan på morfologi och hydrologisk regim, samt diffusa utsläpp av näringsämnen från jord- och skogsbruk minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och Skogsstyrelsen.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter Åtgärdsprogrammets fastställande.

Fysiska förändringar som orsakas av vattenverksamhet i jordbruks- och skogslandskapen är ett betydande miljöproblem i framför allt i vattendrag.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 257 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 249 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 262 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 521 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Västerhavets vattendistrikt finns 387 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

Det finns över 50 000 markvattningsföretag i Sverige (SOU 2014:35) och cirka 90 000 mil diken varav 9 000 i jordbrukslandskapet, och därtill har många naturliga vattendrag rätats och rensats för att underlätta avledning av vatten.

Markavvattning och skyddsdikning medför att naturligt förekommande vatten i landskapet leds bort, vilket innebär en risk för miljöpåverkan genom erosion, grumling, igenslamning av botten och förändrad hydrologi i såväl sjöar som vattendrag som i närmiljön. Avvattning av sura sulfatjordar kan även innebära risk för kraftiga surstötter i avrinnande vatten.

Diken behöver rensas regelbundet för att upprätthålla sin funktion, vilket innebär risk för exempelvis erosion, förstörda bottenhabitat och näringsläckage. På platser där grödan

begränsas av en otillräcklig dränering kan underhåll av dräneringssystem även bidra till ett minskat näringsläckage, och likaså för jordar med hög risk för ytavrinning och erosion.

Miljöpåverkan vid dikesrensning kan minskas om rensningen utförs på ett miljöanpassat sätt, exempelvis genom att låta bli att gräva i hårda bottnar, att klippa vegetation istället för att gräva, att välja en lämplig tidpunkt för rensningen, att lämna strukturer i vattendraget och träd och buskar vid vattendragets närområde. Genom förebyggande åtgärder kan dessutom behovet av resningar minskas.

Genomförande

I sin roll som tillsynsvägledande myndighet har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning för markavvattning och rensning (Naturvårdsverket, 2009b). Naturvårdsverket behöver utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att öka efterlevnaden av rekommendationerna i vägledningen. En styrmedelsanalys där juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel beaktas behöver därför utföras. Exempel på juridiska styrmedel är framtagande av lagförslag på allmän anmälningsplikt eller framtagande av föreskrifter för dikesrensning, villkorsskrivningar eller vägledning om ökat behov av tillsynsinsatser. Exempel på ekonomiska/informativa styrmedel är bidrag för åtgärder eller tillämpning av bästa möjliga teknik, bidrag till myndighets eller verksamhetsutövarens arbete med ändrad förvaltning och organisation för att förbättra vattenmiljön (omprövning och återkallelse) eller att ta fram mer allmän eller riktad information om dikesrensning.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverkets åtgärd 6 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Jordbruksverket 3 och 5, Havs- och Vattenmyndigheten 9, **Sveriges geologiska undersökning 1** och Länsstyrelserna 2

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydd **not** erosion, grumling, igenslamning av bottnar och förändrad hydrologi vid ökad nederbörd och översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen **3. Bara naturlig försurning**, 8. Levande sjöar och vattendrag, 13. Ett rikt odlingslandskap och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6 Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser, 15 Ekosystem och biologisk mångfald och 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 7: Styrmedel och tillsynsvägledning, dagvatten

Naturvårdsverket ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga styrmedel för en hållbar dagvattenhantering.

Naturvårdsverket ska även utarbeta tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Tillsynsvägledning ska genomföras i samverkan med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning. **Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.**

Åtgärden ska genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 40 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 31 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också två grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 28 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 129 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 6 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 184 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 108 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 22 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 166 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 122 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 11 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt pekas dagvatten ut som betydande påverkanskälla i 135 ytvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning eller miljögifter (prioriterade och särskilda förorenade ämnen). I ytterligare 211 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

I distriktet finns också 2 grundvattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna för kemisk grundvattenstatus riskerar att inte följas, helt eller delvis på grund av påverkan från dagvatten.

Hantering av dagvatten i våra tätorter är en komplex utmaning, som blir alltmer aktuell i ett förändrat klimat. Till följd av klimatförändringar förväntas mer extrem nederbörd och i kombination med en ökad andel hårdgjorda ytor, innebär detta ökade dagvattenmängder (Naturvårdsverket, 2019b). Förutom de flödesrelaterade utmaningarna, så kan dagvatten innehålla varierande koncentrationer och mängder av näringsämnen och prioriterade ämnen (enligt vattendirektivet (2000/60/EG) och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten), vilka kan bidra till en betydande påverkan på yt- och grundvattenförekomster, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Inom ett avrinningsområde kan det finnas statliga, kommunala och privata aktörer som på olika sätt påverkar dagvattnets flöden och innehåll av föroreningar. Lagstiftningen som berör dagvatten regleras i olika författningar. Detta gör att det blir svårt att få en tydlig bild av vad som gäller vid reglering av dagvattenhantering. Dessutom saknas åtgärder för kommuner att verka för ett uppströmsarbete där kraven på dagvatten kan anpassas efter lokala förutsättningar och vid behov överförs på verksamhetsutövare och privata fastighetsägare. Det behövs ett förtydligande gällande ansvarsfördelningen för hanteringen av dagvatten mellan olika aktörer. Även inom de enskilda kommunerna behövs ett ansvarsförtydligande då till exempel planering och hantering av dagvatten, drift och underhåll av dagvattenanläggningar berör flera olika förvaltningar.

Formulering av åtgärds punkten har justerats för att stämma överens med **de två etappmål som beslutades av regeringen i januari 2021.**

Genomförande

Naturvårdsverket, som arbetar för en hållbar dagvattenhantering på en övergripande nivå, fortsätter att identifiera behov av och föreslå eller utveckla befintliga eller nya styrmedel för en hållbar dagvattenhantering.

Åtgärden ska bidra till att insatser på dagvattenområdet får avsedd effekt och därigenom bidra till att miljö kvalitetsnormerna kan följas och miljömål kan nås. Exempel på resultat kan vara en högre grad av lokal hantering av dagvatten för att minska flöden och föroreningar nära källan, en ökad infiltration av tillräckligt rent dagvatten och ett ökat nyttjande av dagvatten som en resurs.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Boverket 1, Forsvarsinspektören 1, Länsstyrelsen 1, 2, 5 och 7 samt Kommunerna 1, 2, 3 och 5.

Denna åtgärd bör samordnas med Naturvårdsverkets åtgärd 1 rörande avloppsledningsverk och avloppsledningsnät.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att utarbeta hållbar dagvattenhantering vid ökad nederbörd och vattentillförsel.

Miljö mål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen 4. Giffri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 13. Bekämpa klimatförändring, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 8: Vägledning förorenat avfall och massor

Naturvårdsverket ska genom vägledning förtydliga hur avfall och massor förorenade med organiska föroreningar får omhändertas på deponi, samt vägleda om hantering av lakvatten från deponier. Särskilt fokus ska inledningsvis läggas på hur högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen inklusive PFOS), samt tributyltenn (TBT) bör omhändertas.

Naturvårdsverket ska också utveckla vägledningen om användning av sådana förorenade massor för anläggningsändamål.

Naturvårdsverket ska utvärdera behovet av ytterligare utveckling av styrmedel till exempel föreskrift eller vägledning, som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Statens geotekniska institut (SGI).

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från kompletterande Åtgärdsprogram 2018–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Många områden i Sverige är förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS (Riksrevisionen, 2016). En stor källa till dessa föroreningar är brandövningsplatser där brandskum innehållande PFAS använts vid övningar. Detta gäller både det militära försvaret och den civila räddningstjänsten. Andra platser där PFAS-förorening förekommer är platser där olycksbränder släckts. Även områden där produkter och avfall som innehåller PFAS-ämnen förvaras kan vara förorenade. Från dessa förorenade områden kan PFAS-ämnen inklusive PFOS läcka till yt- och grundvatten. I de fall miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs är förorenade områden en vanlig påverkanskälla. För att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på PFAS-ämnen ska kunna följas behöver förorenade områden saneras. Tillrinningsområde för grundvatten är ofta samma som avrinningsområdet för ytvatten men kan skiljas åt varför detta behöver uppmärksammas i vägledning och åtgärdsarbete.

En vanlig metod vid sanering är schaktning vilket ger upphov till stora mängder massor som behöver omhändertas. Även deponier och avfallshanteringsanläggningar har i sin tur identifierats som möjliga indirekta eller direkta PFAS-källor (Naturvårdsverket, 2016). En anledning till att deponier är en källa till PFAS-ämnen är att reningen av lakvatten från deponier och avfallshanteringsanläggningar oftast inte är utformade för att ta hand om PFAS-ämnen (Naturvårdsverket, 2019d).

Särskilt fokus enligt vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 4, bör läggas på persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen) och prioriterade farliga ämnen, inklusive PFOS och TBT, där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis avlägsnas. För sådana ämnen kan det behövas ställas särskilda krav, för att säkerställa att utsläpp inte leder till försämring av statusen i närliggande och nedströms ytvattenförekomster eller i grundvattenförekomster.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 52 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 18 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. I Bottenvikens vattendistrikt finns två ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare nio ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms tre vattenförekomster i distriktet ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och tio vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 18 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 294 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 44 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. I Bottenhavets vattendistrikt finns 6 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 74 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 51 vattenförekomster i vattendistriktet ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 28 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 42 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 291 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 77 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 36 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 158 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 96 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 130 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 87 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 54 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 21 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 94 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 31 vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 73 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 160 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 50 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. I Västerhavets vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 114 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 81 vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 112 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

I en kunskapssammanställning beställd av Transportstyrelsen, konstateras att det finns stora mängder koppar, zink och TBT i mark inom båtuppläggningsplatser (Relement Miljö Väst AB, 2019). För att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på TBT ska kunna följas behöver sådana förorenade områden också saneras. En vanlig metod vid sanering är schaktning och muddring vilket ger upphov till stora mängder massor som behöver omhändertas.

Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall (NFS 2004:10) innehåller mottagningskriterier för avfall som deponeras. Det finns inga gränsvärden för PFAS-ämnen eller TBT i dessa mottagningskriterier. Dagens mottagningskriterier (NFS 2004:10) är en direkt implementering av ett EU-beslut. Att nationellt eventuellt uppdatera dessa mottagningskriterier kräver tekniska data som Sverige i dagsläget saknar. Naturvårdsverket har tagit fram en webbaserad vägledning om vad som gäller för PFAS och deponier samt vägledning av mottagningskriterier för avfall till deponi för parametrar som saknar lakkriterier.

Om avfallet innehåller föroreningar som saknar mottagningskriterier måste dessa föroreningar undersökas för att det ska gå att bedöma om avfallet uppfyller kravet för aktuell deponiklass. Enligt deponeringsförordning (2001:512) 16 § ska verksamhetsutövaren innan avfall deponeras ha skaffat sig så goda kunskaper som möjligt om avfallets sammansättning, lakbarhet och dess övriga egenskaper och effekter allmänt och på lång sikt. Avfallsproducenten ska se till att den grundläggande karakteriseringen görs och att uppgifterna i dokumentationen är korrekta. Att ha kunskap om utgående PFAS-halter i deponins lakvatten, och att vid behov och i tillräcklig omfattning och med bästa möjliga teknik, rena detta lakvatten är en förutsättning för att en deponi ska kunna ta emot PFAS-haltigt avfall. Karakteriseringen av PFAS-ämnen är problematisk på grund av att molekylerna är relativt vattenlösliga och rörliga, lakvatten är en komplex matris samt att det troligen innehåller en stor bredd av olika PFAS-ämnen (Naturvårdsverket, 2019d). Rening av lakvatten redan vid deponin har en stor betydelse för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, även om lakvatten inte släpps ut direkt i recipienten utan leds till ett avloppsreningsverk eftersom många reningsverk saknar anläggning för att omhänderta PFAS i det inkommande vattnet. Det finns i dag inte några generella riktlinjer för varken PFAS eller TBT om vilka krav som bör ställas på lakvatten som efter lokal behandling släpps till recipient respektive leds till ett avloppsreningsverk. Villkor om detta fastställs för varje enskild deponi inom ramen för tillståndsprövningen.

Avfall Sverige gjorde 2018 (en studie där de sammanställde kunskapsläget om PFAS på avfallsanläggningar. Slutsatser från projektet var bland annat att alla vatten från avfallsanläggningar som var med i studien innehöll minst någon PFAS i kvantifierbar mängd, ofta med höga halter av något ämne. Studien visade också att både gamla och nya deponier kan vara problematiska. Dessutom visades att inga av anläggningarna som ingick i studien hade utsläppsvillkor för något PFAS-ämne och den rening som ändå fanns (anpassat för andra ämnen) hade ingen effekt på halterna av PFAS i lakvatten (Modin, o.a., 2018).

I en studie (Flyhammar, 2017) på uppdrag av Statens geotekniska institut (SGI) och Avfall Sverige ställdes frågor i en enkät till Sveriges länsstyrelser för att kartlägga hur länsstyrelserna ser på hanteringen av förorenade jord- och muddringsmassor i egenskap av myndighet med ansvar för tillståndsprövning, tillsyn och tillsynsvägledning. Syftet med studien var att beskriva hur hanteringen av förorenade massor i Sverige påverkas av nuvarande vägledning och regler. Enkätsvaren visar att det generellt finns ett mycket stort behov av att förtydliga vad som gäller kring hanteringen av förorenade massor. Slutsatsen i studien vad gäller mottagning av massor på avfallsanläggningar är att det behövs bättre och mer tillgänglig information om kraven för mottagning.

Flera länsstyrelser och kommuner har pekat på att regelverket idag är otydligt med avseende på vilka krav som kan ställas på deponier som tar emot massor förorenade med PFOS och PFAS. Idag saknas tillräcklig kontroll avseende PFAS-innehåll av de massor som skickas till deponi. Härmed finns en risk att massor börjar läcka PFAS på nya platser. Det är därför särskilt viktigt att Naturvårdsverket utreder hur sådana massor tas om hand på ett korrekt sätt och att det tydliggörs vilka krav på provtagning som ska gälla när det inte går att utesluta PFAS-förening.

Genomförande

Naturvårdsverket har en grundläggande uppgift att ge vägledning till länsstyrelser och kommuner så att utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen följer gällande regler och krav och bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Idag är kunskapsläget lågt angående de bästa metoderna för omhändertagandet av PFAS- och TBT-förorenat avfall och massor. Trots det pågår arbete med att sanera förorenade områden, ofta genom att föroreningar schaktas bort. Frågan om omhändertagande av PFAS-förorenade massor är komplex och omfattar även behov av att utveckla metoder för rening av lakvatten från deponier och avfallshanteringsanläggningar eftersom dessa inte alltid är utformade för att ta hand om PFAS-ämnen, **för att förhindra betydande påverkan från tillrinning till yt- och grundvatten**. Det är viktigt att Naturvårdsverket kontinuerligt uppdaterar sin vägledning angående omhändertagande **och återvinning** av PFAS och TBT-förorenade massor. Vägledningen ska hållas uppdaterad och spegla kunskapsläget. Naturvårdsverket behöver även utvärdera behovet av ytterligare utveckling av styrmedel till exempel föreskrift eller vägledning, som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten** ska kunna följas.

Detta kan göras genom att

- förtydliga hur avfall och massor förorenade med PFAS och TBT ska karakteriseras, hur de bäst kan omhändertas och hur man bedömer om och hur man eventuellt kan återanvända massor.
- ta fram riktlinjer för PFAS-ämnen och TBT om hur krav på lakvatten kan ställas så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. identifiera ämnesgrupper utöver PFAS-ämnen och TBT där det idag saknas mottagningskriterier eller där det inte finns några generella riktlinjer om vilka krav som bör ställas på lakvatten så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverkets åtgärd Ny B i vattenmyndigheternas kompletterande Åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Förvarsinspektören för hälsa och miljö 1, Länsstyrelserna 2 och 10 och Kommunerna 2 och.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giftpri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Naturvårdsverket, åtgärd 9: Insamling av utsläppsdata PFAS

Naturvårdsverket ska utreda **förutsättningarna för** ett ändamålsenligt och **sammanhållet** system för informationsförsörjning för att samla in, förvara och tillhandahålla sådana uppgifter och annan information om utsläpp och spill av PFOS/PFAS till vatten som krävs för att kunna bedöma vilka förebyggande och förbättrande åtgärder som behövs för att minska påverkan från PFOS/PFAS på **yt- och grundvatten**. Informationsförsörjning ska avse information om både direkta och indirekta utsläpp till yt- och grundvatten, som kan medföra en betydande påverkan på tillståndet i vattenmiljön och är av relevans för åtgärdsarbetet. **Utredningen ska i den mån det är möjligt utifrån förutsättningarna resultera i ett förslag för hur ett sådant system kan införas.**

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning och bör också inkludera samverkan med Försvarsinspektören för hälsa och miljö, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna.

Åtgärden ska **vara genomförd** senast **tre år efter Åtgärdsprogrammets fastställande**.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 52 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 18 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 18 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 294 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från

PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 44 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 42 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 291 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 77 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 87 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 54 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 160 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 50 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Högfluorerade ämnen, så kallade PFAS-ämnen inklusive PFOS, förekommer i en stor mängd produkter och med vitt skilda användningsområden (Kemikalieinspektionen, 2015) och dessa ämnen förekommer numera vitt spridda i vattenmiljön i Sverige (Naturvårdsverket, 2016).

Ofta finns flera potentiella påverkanskällor i samma avrinningsområde. För att kunna åtgärda de påverkanskällor som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, behövs kännedom om utsläpp och spill från olika påverkanskällor och deras spridningsvägar. För att detta ska åstadkommas är det avgörande att utsläpp och spill, som kan påverka förutsättningarna att följa miljö kvalitetsnormerna, mäts och rapporteras på ett samlat och strukturerat sätt. Syftet med åtgärden är alltså primärt att se till att data och annan information som krävs för att bedöma behovet av åtgärder för att motverka tillförsel av PFAS inklusive PFOS till yt- och grundvatten samlas in, förvaras och tillhandahålls på ett samlat och systematiskt sätt. Informationen kan också ligga till grund för utformningen av kommande vägledning till berörda myndigheter och kommuner om hur sådana åtgärder kan genomföras.

Genomförande

Vattenmyndigheterna bedömer att ett ändamålsenligt system för informationsförsörjning bäst kan åstadkommas genom att Naturvårdsverket, inom ramen för sin roll som föreskrivande och vägledande myndighet, utreder vilka åtgärder som kan och bör användas för åstadkomma att verksamhetsutövare med utsläpp och spill av PFOS till yt- eller grundvatten mäter, rapporterar och följer upp dessa.

Det är också viktigt att insamlad information förvaras och tillhandahålls på ett sätt som gör den tillgänglig för till exempel tillsynsmyndigheter och andra aktörer som kan behöva den för att kunna ta ställning till eventuella åtgärder (såsom huvudmän för avloppsreningsverk eller efterbehandlingsobjekt). Naturvårdsverket behöver utreda på vilket sätt och i vilken form en sådan datalagring lämpligast bör ske, så att den blir både kostnadseffektiv, likvärdig över hela landet och tillgodoser behovet av tillgänglighet för olika aktörer. Utredningen bör utgå från redan utdelade registeransvar och vid behov föreslå förändringar.

Om Naturvårdsverket väljer att använda ett tröskelvärde för vilka utsläpp som behöver redovisas i systemet ska ett sådant värde beräknas så att det åtminstone sker en redovisning av alla utsläpp som riskerar att bidra till att gränsvärdena för PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i ytvatten som är dricksvattentäkt överskrider enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten. Ett tröskelvärde ska även ta hänsyn till miljö kvalitetsnormen för grundvatten avseende PFAS (summa 11). Ett eventuellt tröskelvärde för redovisning av utsläpp av PFOS behöver därför beräknas i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning, med hänsyn till när ett sådant utsläpp kan anses medföra en betydande påverkan på yt- och grundvattenförekomster.

Vid redovisningen av utredningen ska Naturvårdsverket, i den mån det är möjligt, lämna förslag på hur ett sådant system kan utformas och hur det ska etableras. Om utredningen visar att det saknas förutsättningar för att etablera ett sammanhållet system, till exempel på grund av brister i finansiering, oklarheter när det gäller olika myndigheters ansvar eller brister i lagstiftningen behöver detta redovisas. Om sådana brister identifieras bör Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning lämna ett förslag på hur frågan kan tas vidare.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd Ny A i vattenmyndigheternas kompletterande Åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Förvarsinspektören för hälsa och miljö 1, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 1, Naturvårdsverket 1, 2 och 3, Länsstyrelserna 2, 4 och 10 och Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.12 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen, åtgärd 1: Tillsyn inom skogsbruket

Skogsstyrelsen ska utveckla och prioritera sin tillsyn av skogsbruksåtgärder i anslutning till vattenförekomster så att miljökvalitetsnormerna för vatten **ska kunna** följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras **löpande**.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 1662 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 3 574 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 384 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 456 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 906 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

De åtgärder inom skogsbruket som riskerar att påverka vattenmiljön negativt är framförallt avverkning, **uttag av biomassa** och drivning/körning i anslutning till sjöar och vattendrag, anläggande av skogsbilvägar, skyddsdikning, markavvattning, gödning, dikesrensningar och markberedning. Effekter av dessa aktiviteter är bland annat försurning, ökad transport av näringsämnen, och kvicksilver till sjöar och vattendrag, samt fysisk påverkan på vattenmiljöer. Tillförsel av näringsämnen och slam bidrar till en påverkan på de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna för ekologisk status och bidrar till sänkt ekologisk status för vissa vattenförekomster. Tillförsel av kvicksilver till sjöar och vattendrag utgör ett generellt problem i Sverige och bidrar till att god kemisk ytvattenstatus inte uppnås någonstans i vattendistriktet. Skogsbruket behöver ta särskild hänsyn i dricksvattenförekomster, exempelvis vid avverkning eller andra skogsbruksåtgärder inom vattenskyddsområden, **enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 7 kap. 21 § och Naturvårdsverkets Handbok om vattenskyddsområde (Handbok 2010:5) (se även Kommunernas åtgärd 2, Dricksvattenskydd).**

Eftersom skogsbruksåtgärder påverkar vattnet i landskapet behöver det säkerställas att god hänsyn tas och att förebyggande och förbättrande åtgärder genomförs så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. **Dessa åtgärder besitter ofta ytterligare nyttor utöver de som kan knytas till miljö kvalitetsnormer för vatten.** Skogsstyrelsen bedriver idag tillsyn av skogsbruksverksamheter främst utifrån skogsvårdslag (1979:429), MB kapitel 2, 7, 11 och 12, och artskyddsförordning (2007:845). En förstärkt tillsyn i samband med avverkningsanmälningar och anmälningar enligt MB 12 kap. 6 § avseende till exempel anläggande av skogsbilvägar är nödvändig för att öka kontrollen av att tillräckliga försiktighetsmått och skyddsåtgärder vidtas vid skogsbruksåtgärder i anslutning till vattenförekomster. Skogsvårdslagen 30 § förtydligar specifikt att föreskrifter om miljöhänsyn med avseende på mark och vatten får ges av Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagstiftningen (SKSFS 2011:7) förtydligar ytterligare att sådan hänsyn bör tas att fastställda miljö kvalitetsnormer för vatten kan följas.

Skogsstyrelsens egen uppföljning av miljöhänsyn pekar på att tillräcklig hänsyn ej alltid tas. Enligt Skogsstyrelsen (Skogsstyrelsen, 2014) skattades cirka 70 procent vattenanknutna hänsynskrävande biotoper vara utan negativ påverkan vid förnygringsavverkning och funktionella kantzoner lämnas i cirka 70 procent av fallen.

Genomförande

Åtgärden syftar till att **vara en grund för prioritering av** Skogsstyrelsens tillsynsinsatser så att det långsiktigt leder till att förebyggande och miljöförbättrande åtgärder ökar i anslutning till vattenförekomster där det finns risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Vattenmyndigheten bedömer att Skogsstyrelsen **ska** se över möjligheten att utveckla en systematisk och prioriterad egeninitierad tillsyn av skogsbruksåtgärder, i syfte att identifiera områden och verksamheter där det kan finnas anledning att ställa krav på exempelvis återställnings- eller förbättringsåtgärder för att förbättra möjligheterna till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Skogsstyrelsens behovsutredning för tillsynsplan skall särskilt beakta de vattenförekomster som har risk att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten till följd av påverkan från skogsbruksåtgärder.

Samverkan med länsstyrelser och kommuner bör inriktas mot att identifiera speciellt prioriterade områden för intensifierad tillsyn eller förstärkt tillsyn av vissa skogsbruksåtgärder. I samverkan bör även beaktas länsstyrelsernas och kommunernas roll i tillsyn av vattenverksamheter och vattenskyddsområden och därmed behovet av dialog,

återkoppling och erfarenhetsutbyte mellan tillsyn enligt Skogsvrådslagstiftning och den tillsyn vilken bedrivs med stöd av miljöbalk.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Skogsstyrelsens åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 2, Jordbruksverket 3, Naturvårdsverket 2, 5 och 6, Trafikverket 1 och Länsstyrelserna 5.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar övergripande till samhällets klimatanpassning genom att skydda och ge hållbar vattenanvändning av vattenresurserna vid förändrad nederbörd, översvämning eller torka. Åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska utsläpp av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till vattendrag vid ökad nederbörd och temperatur, samt upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. **Bara naturlig försurning**, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 12. Levande skogar och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Skogsstyrelsen, åtgärd 2: Information och kunskapsförmedling

Skogsstyrelsen ska utveckla och prioritera sitt arbete med information, kunskapsförmedling och återkoppling till skogsbruket och vid behov utveckla nya eller förändrade åtgärder på området. Åtgärden behöver särskilt fokusera på att minska tillförseln av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till sjöar och vattendrag, upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning och minska den fysiska påverkan på vattenmiljön.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 1662 att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 3 574 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 384 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 456 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 906 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten till följd av påverkan från skogsbruk samt tidigare flottningsverksamhet och markavvattning.

De åtgärder inom skogsbruket som riskerar att påverka vattenmiljön negativt är framförallt avverkning, **uttag av biomassa** och drivning/körning i anslutning till sjöar och vattendrag, anläggande av skogsbilvägar, skyddsdikning, markavvattning, gödning, dikesrensningar och markberedning. Effekter av dessa aktiviteter är bland annat försurning, ökad transport av näringsämnen, och kvicksilver till sjöar och vattendrag, samt fysisk påverkan på vattenmiljöer. Tillförsel av näringsämnen och slam bidrar till en påverkan på de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna för ekologisk status och bidrar till sänkt ekologisk status för vissa vattenförekomster. Tillförsel av kvicksilver till sjöar och vattendrag utgör ett generellt problem i Sverige och bidrar till att god kemisk ytvattenstatus inte uppnås någonstans i vattendistriktet.

Information, kunskapsförmedling och återkoppling till verksamhetsutövarna behöver därför i första hand adressera ovanstående problem. **Resultat och erfarenheter från utbildningar och relevanta projekt behöver tillgängliggöras och användas inom ramen för ett samlat forum för skogsbruket, och behov av förbättrad kunskap identifieras.** Åtgärden verkar förebyggande för påverkan på ekologisk och kemisk status i vattenförekomster och förbättrade förutsättningar för att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Negativa effekter av skogsbruksåtgärder behöver förhindras eller begränsas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Genomförande

Skogsstyrelsen behöver i åtgärdens alla delar verka för att resultat och erfarenheter från utbildningar och relevanta projekt tillgängliggörs och används inom ramen för ett samlat forum för skogsbruket och att behovet av utökade studier lyfts. Åtgärden syftar till ökad **tillämpning av kunskap om förebyggande åtgärder** och hänsynstagande till vattenmiljöer i skogslandskapet så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs, genom utvecklingsinsatser på följande delområden:

- 1 En vidareutveckling och utökad kunskapsförmedling om hur det vid skogsbruksplanering och genomförande av skogsbruksåtgärder bör tas ökad hänsyn till vatten. Skogsstyrelsen behöver genomföra åtgärden i dialog med skogsbruket för att bidra till att stärka de olika planeringsmetoder som används av olika aktörer.
- 2 En fortsatt utveckling av e-tjänster för att tillhandahålla ett bra och kvalitetssäkrat underlag för planering, utförande och uppföljning av skogsbruksåtgärder. Relevanta kartunderlag och annan information behöver finnas tillgängliga för verksamhetsutövare inför planeringen och genomförandet av enskilda skogsbruksåtgärder.
- 3 Genom kunskapsförmedling och återkoppling till verksamhetsutövare behövs det en kontinuerlig dialog om vilka åtgärder som behövs för att verksamhetsutövarna ska leva upp till sitt sektorsansvar när det gäller hänsyn till vattenmiljöerna.
- 4 Metoder för miljöhänsynsuppföljning av dikesåtgärder behöver utvecklas. Skogsstyrelsen behöver bevaka ny kunskap och utveckling kring uppföljning av dikesåtgärder. Riktlinjer behöver utvecklas för när den sammanslagna effekten av bland annat dikesrensningar på ett vattendrag kan antas innebära att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas. Risker för skador till följd av dikningsåtgärder i områden med sulfidjordar kan undvikas

eller minskas genom ökad vägledning och kunskap om sådana områden och dess förutsättningar, se även punkt 7 (nedan).

- 5 En vidareutveckling av underlag, information, kunskapsförmedling och återkoppling om åtgärder för att minska försurningspåverkan från skogsbruket. Det kan också finnas behov av att utveckla ytterligare åtgärder eller arbetssätt för att åstadkomma sådana åtgärder. För att minska skogsbrukets försurningspåverkan behöver kunskapsunderlaget utvecklas angående försurningskänsliga marker i anslutning till sjöar och vattendrag. Forskningsresultat behöver stödja arbetet med att minska skogsbrukets försurningspåverkan på sjöar och vattendrag. Skogsstyrelsen behöver verka för en fortsatt utveckling av informations- och rådgivningsverksamhet riktad mot alla parter som är inblandade i arbetet med att motverka försurning på grund av skogsbruksåtgärder. Det gäller både markägare, privata företag, askproducenter och myndigheter.
- 6 En utveckling av information, kunskapsförmedling och återkoppling om åtgärder för att minska läckage av kvicksilver i samband med skogsbruksåtgärder och en utvärdering, som vid behov kan utvecklas med nya åtgärder för att åstadkomma en sådan utveckling. Särskilt fokus behövs på körskador och eventuellt dikningsåtgärder i skogsmark. **Utvärdering av uppföljningar kan visa på behovet** av utveckling av ytterligare åtgärder. Skogsstyrelsens dialogarbete om god miljöhänsyn kan utvärderas och utvecklas med avseende på läckage av kvicksilver i samband med skogsbruk. Särskilt betydelsefull är utvärdering av efterlevnaden av målbilder för funktionella kantzoner och överfart över vattendrag vid terrängkörning.
- 7 Skogsstyrelsen behöver därutöver utveckla underlag, information och kunskapsförmedling om särskilda behov av förebyggande åtgärder och försiktighetsmått vid skogsbruksåtgärder i områden med sulfidjordar för att motverka att de oxiderar och utvecklas till sura sulfatjordar. Skogsstyrelsen behöver utveckla kunskapen och arbetet kring områden med sulfidjordar som redan har dränering eller torrläggning och sulfidjordar där markavvattning planeras. Genomförandet av åtgärden behöver samordnas med de insatser kring utveckling av rådgivning och tillhandahållande av underlag och expertkunskap som Sveriges geologiska undersökning, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Jordbruksverket utför.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 2 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 2, Jordbruksverket 3, Naturvårdsverket 2, 5 och 6, Skogsstyrelsen 3, Trafikverket 1 och Länsstyrelserna 11

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar övergripande till samhällets klimatanpassning genom att skydda och ge hållbar vattenanvändning av vattenresurserna vid förändrad nederbörd, översvämning eller torka. Åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska utsläpp av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till vattendrag vid ökad nederbörd och temperatur, samt upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 12. Levande skogar och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Skogsstyrelsen, åtgärd 3: Åtgärder för ekologiskt funktionella kantzoner

Skogsstyrelsen ska utvärdera befintliga styrmedel och vid behov utveckla eller föreslå nya styrmedel för ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Bottenviken

För 53 vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt föreslås ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark som åtgärd för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydromorfologiska förhållanden. Ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark har även föreslagits för att minska försurnings- och övergödningpåverkan från skogsbruk på fem vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

Bottenhavet

För 174 vattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt föreslås ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark som åtgärd för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydromorfologiska förhållanden. Ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark har även föreslagits för att minska försurnings- och övergödningpåverkan från skogsbruk på 144 vattenförekomster.

Norra Östersjön

För 71 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt föreslås ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark som åtgärd för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydromorfologiska förhållanden. Ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark har även föreslagits för att minska försurnings- och övergödningpåverkan från skogsbruk på 60 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Södra Östersjön

För 219 vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt föreslås ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark som åtgärd för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydromorfologiska förhållanden. Ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark har även föreslagits för att minska försurnings- och övergödningpåverkan från skogsbruk på 188 vattenförekomster i distriktet.

Västerhavet

För 867 vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt föreslås ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark som åtgärd för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydromorfologiska förhållanden. Ekologiskt funktionella kantzoner på skogsmark har även föreslagits för att minska försurnings- och övergödningpåverkan från skogsbruk på 838 vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

Skydds zoner mot vatten ska lämnas vid skötsel av skog och enligt Skogsvårdslagstiftningen (innefattande (skogsvårdslag (1979:429)), (skogsvårdsförordning (1993:1096)) och Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen (SKSFS 2011:7)). Ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag behövs för att uppnå goda hydromorfologiska förhållanden och biologisk mångfald både i vatten och på land.

Skogsstyrelsens egen uppföljning av miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder pekar på att tillräcklig hänsyn ej alltid tas. Enligt Skogsstyrelsen (Skogsstyrelsen, 2014) skattades cirka 70 procent vattenanknutna hänsynskrävande biotoper vara utan negativ påverkan vid förnygringsavverkning och funktionella kantzoner lämnas i cirka 70 procent av fallen. I en studie utförd på avverkningar 2010–2016 av skogsbrukets hänsyn med avseende på ekologiskt funktionella kantzoner fanns att majoriteten undersökta avverkningar hade kantzoner mot vatten understigande 5 meters bredd (Kuglerová, o.a., 2020).

Ekologiskt funktionella kantzoner behövs för att minska slamtransport och erosion av partiklar, metaller och näringsämnen och för att motverka försurning av sjöar och vattendrag. Ekologiskt funktionella kantzoner är därmed en viktig åtgärd för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Genomförande

Skogsstyrelsen ska utvärdera ifall styrmedel kan förbättras för bästa möjliga tillämpning av ekologiskt funktionella kantzoner i anslutning till vattenmiljöer. Skogsbrukets användning av målbilderna för god miljöhänsyn är frivillig. Uppföljning av användning av målbilder i praktiskt skogsbruk kan ske genom stickprovsinventering inom ramen för Skogsstyrelsens miljöhänsynsuppföljning, men även på andra sätt. Att överföra målbilderna till uppföljning har gjorts stegvis och de första resultaten från uppföljningen kommer att presenteras tidigast

2021. En analys och utvärdering av resultatet ska göras. Skogsstyrelsens information, kunskapsförmedling och återkoppling om målbilderna behöver även utvärderas.

Om **det praktiska genomförandet** av målbilder för ekologiskt funktionella kantzoner och hänsyn enligt Skogsvårdslagstiftningen inte anses vara tillräcklig för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten behöver Skogsstyrelsen utveckla och föreslå **reviderade målbilder som syftar till ekologiskt funktionella kantzoner**.

Åtgärden behöver genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. **Som stöd för genomförande av denna åtgärd kan vattenmyndigheterna bidra med kunskap och information om miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar.**

Vattenmyndigheterna kommer även tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar som också kan nyttjas vid genomförandet av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Skogsstyrelsens åtgärd 4 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Skogsstyrelsen 1 och 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljö status samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att inrätta ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag för att minska slamtransport och erosion av partiklar, metaller och näringsämnen samt motverkande av försurning. Funktionella kantzoner bidrar också med skuggning av vattendraget, vilket motverkar ökade vattentemperaturer till följd av ett varmare klimat, som kan vara skadliga för vattenlevande organismer.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen **3. Bara naturlig försurning**, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 12. Levande skogar och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald, 16. Fredliga och inkluderande samhällen och 17. Genomförande och globalt partnerskap.

2.13 Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut, åtgärd 1: Utvärdera metoder för sanering av förorenad mark

Dialog och revidering pågår

Statens geotekniska institut ska ta fram kunskapsunderlag och kontinuerligt utvärdera metoder för sanering av områden förorenad av tributyltenn (TBT) och perfluorerade ämnen (PFAS) och vägleda kring detta.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning och Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Bottenviken

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms tre vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och tio vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. För 13 vattenförekomster i vattendistriktet finns övervakningsdata som bekräftar att god status inte uppnås idag på grund av TBT.

Bottenhavet

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms 51 vattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 28 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. För 24 vattenförekomster i vattendistriktet finns övervakningsdata som bekräftar att god status inte uppnås i dag på grund av TBT.

Norra Östersjön

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms 96 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 130 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. För 142 vattenförekomster i vattendistriktet finns övervakningsdata som bekräftar att god status inte uppnås idag på grund av TBT.

Södra Östersjön

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms 31 vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 73 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och

infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. För 41 vattenförekomster i vattendistriktet finns övervakningsdata som bekräftar att god status inte uppnås idag på grund av TBT.

Västerhavet

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms 81 vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 112 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. För 145 vattenförekomster i vattendistriktet finns övervakningsdata som bekräftar att god status inte uppnås idag på grund av TBT.

Tributyltenn (TBT) är en mycket giftig substans som tidigare användes i stor omfattning för bottenmålning av fartyg och småbåtar. TBT-baserade båtbottnfärger är, förbjudna sedan 1989 för småbåtar. Sedan 2008 gäller totalförbud mot bottenfärger som innehåller TBT på alla fartyg, enligt EU förordning (782/2003) om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg. Trots detta påvisas TBT och dess nedbrytningsprodukter i sediment och vattenlevande organismer.

I en kunskapssammanställning beställd av Transportstyrelsen, konstateras att det finns stora mängder koppar, zink och TBT i mark inom båtuppläggningsplatser (Relement Miljö Väst AB, 2019). En undersökning av Statens geotekniska institut (SGI) (2018) visade att TBT-halter i marken vid undersökta båtuppläggningsplatser generellt låg långt över riktvärdet för mindre känslig markanvändning. Vidare konstateras att höga halter av koppar, zink och TBT i marken förväntas finnas på alla platser där hantering som skrapning, slipning, blästring, målning med och av båtbottnfärger utförts i betydande omfattning. I samma rapport konstateras att sedimenten kring hamnar är fortsatt kraftigt förorenade och att det sker nytillförsel av TBT. Kraftigt förorenade sediment ger lokala negativa miljöeffekter och är även potentiella spridningsrisker (Relement Miljö Väst AB, 2019).

Sedimentundersökningar i fritidsbåtshamnar och markundersökningar på båtuppläggningsplatser i Västra Götaland indikerar att läckaget av TBT från pågående hantering vid hamnarna (upptag, spolning, underhåll) och från källor där föroreningar kan ha ansamlats under lång tid (mark och sediment) är betydande påverkanskällor för TBT till vattenmiljön. Vid vanligt underhållsarbete som slipning och skrapning frigörs stora mängder TBT. Om rester från slipning och skrapning inte tas om hand på rätt sätt kan detta bidra till ytterligare markförorening (Bengtsson & Wernersson, 2012).

En kunskapsslucka som identifierats är att alternativa metoder för sanering som kostnadseffektivt kan förhindra spridning av TBT och andra miljöfarliga föroreningar bör utredas (Relement Miljö Väst AB, 2019). En avgörande faktor för att kunna utveckla kostnadseffektiva alternativa saneringsmetoder är att ta fram metoder för att begränsa de mest betydelsefulla spridningsvägarna för TBT. Det finns flera olika spridningsvägar som leder till att TBT sprids från förorenad mark på båtuppläggningsplatser. Det finns idag stora osäkerheter i kunskapsunderlaget av utslagsgivande spridningsvägar för påverkan och belastning av TBT till ytvatten och sediment. En studie i Brunnsviken i Stockholm har haft till syfte att undersöka betydelsen av olika spridningsvägar för aktiva substanser i båtbottnfärger, i synnerhet tennorganiska föreningar med fokus på TBT, till och inom en ytvattenrecipient. Undersökningen visar att det finns stora osäkerheter i hur betydelsefull grundvattentillförseln respektive ytavrinning och erosion från marken är (Fröberg & Pettersson, 2020).

För att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på TBT ska kunna följas behöver förorenade **områden** och förorenade sediment saneras. När det gäller TBT-förorenade sediment finns idag ett antal lämpliga metoder beskrivna i åtgärdsportalen (Svenska Geotekniska Föreningen, 2020). För TBT-förorenade **områden** saknas däremot lämpliga åtgärder i åtgärdsportalen. SGI har publicerat två rapporter (Statens geotekniska institut, 2018; Statens geotekniska institut, 2018) som kan användas som stöd vid inventering, riskbedömning, åtgärder och ansvarsutredning vid båtuppsamlingsplatser och fritidsbåtshamnar.

Många områden i Sverige är förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS (Riksrevisionen, 2016). En stor källa till dessa föroreningar är brandövningsplatser där brandskum innehållande PFAS använts vid övningar. Detta gäller både det militära försvaret och den civila räddningstjänsten. Andra platser där PFAS-förorening förekommer är platser där olycksbränder släckts.

Från dessa förorenade områden kan PFAS-ämnen inklusive PFOS läcka till yt- och grundvatten och bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs. Tillrinningsområden för grundvatten är ofta samma som avrinningsområdet för ytvatten men kan skiljas åt varför detta behöver uppmärksammas vid genomförande av denna åtgärd.

För att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på PFAS-ämnen inklusive PFOS ska kunna följas behöver förorenade områden saneras. När det gäller PFAS inklusive PFOS finns idag bland annat vägledning om hanteringen av PFAS inklusive PFOS-förorenade områden inom tillsynen av förorenade områden samt vägledning kring preliminära riktvärden för högfluorerade ämnen i mark och grundvatten, som ett underlag för utarbetande av generella riktvärden. Flera kommuner och länsstyrelser efterfrågar dock fortsatt kunskapsuppbyggnad vad gäller metoder för att rena PFAS inklusive PFOS i mark och vatten samt framtagande av verktyg för att bedöma de risker som ett område förorenat med PFAS inklusive PFOS utgör för människa och miljö.

Baserat på vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan bedöms BV-3/BH-52/NÖ-96/SÖ-31/VH-80 vattenförekomster i NN vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och BV-10/BH-28/NÖ-130/SÖ-73/VH-112 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar. BV-11/BH-21/NÖ-83/SÖ-33/VH-85 vattenförekomster i vattendistriktet uppnår inte god status på grund av TBT.

Genomförande

Enligt 1 och 2 §§ (förordning (2009:945) med instruktion för Statens geotekniska institut) (SGI) är SGI förvaltningsmyndighet för geotekniska och miljögeotekniska frågor och ska inom ramen för sin verksamhet medverka till att de nationella miljö kvalitetsmålen nås. SGI ansvarar även för forskning, utveckling av teknik och kunskapsuppbyggnad som rör sanering och återställning av förorenade områden (förordning (2009:945) med instruktion för Statens geotekniska institut 7 §. En viktig uppgift är att utveckla fler metoder för efterbehandling.

SGI behöver kontinuerligt utvärdera metoder för sanering av TBT **och PFAS inklusive PFOS-förorenade områden** och vägleda kring detta. För att det ska vara möjligt att utveckla saneringsmetoder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna kan följas, behöver SGI även ta fram underlag för att kunna identifiera utslagsgivande spridningsvägar för påverkan och belastning av TBT till ytvatten och sediment. Detta kan göras genom bland annat att kontinuerligt uppdatera befintligt vägledningsmaterial, eller på annat sätt som SGI finner

lämpligt. Det är önskvärt att få fram platsspecifika metoder eftersom avfallshantering som deponering av TBT och PFAS inklusive PFOS-förorenade massor är problematiskt.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärden stöds av **Naturvårdsverket 3**.

Åtgärden stödjer förslag till ny åtgärd till kommunerna om tillsyn miljöfarlig verksamhet och förorenade områden, Länsstyrelserna 2 och 10, Länsstyrelserna förslag om ny åtgärd tillsynsvägledning, Försvarsinspektören för hälsa och miljö 1.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18, 2012) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningso mråden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giftfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.14 Sveriges geologiska undersökning

Sveriges geologiska undersökning, åtgärd 1: Rådgivning om sur sulfatjord

Dialog och revidering pågår

Sveriges geologiska undersökning ska utveckla rådgivning och handledning till berörda myndigheter för att minimera miljöbelastning från sur sulfatjord så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Vid dränering och syresättning av sulfidjordar så övergår jorden till så kallade sura sulfatjordar som orsakar surstötter till ytvatten. I områden med sur sulfatjord, som redan har dränering eller torrläggning, där markavvattningsplaner finns, finns en risk för sänkt vattenkvalitet. Den försurnings- och metallbelastning som då skapas försämrar tydligt det ekologiska och kemiska tillståndet i ytvatten. Den mest påtagliga effekten är fiskdöd på grund av de metallutfällningar som uppstår vid lågt pH-värde. Oavsiktlig dränering eller syresättning av potentiellt sur sulfatjord (sulfidjordar) kan undvikas med rätt kunskap (Becher, Sohlenius, & Öhrling, 2019).

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har inom ramen för tidigare åtgärdsarbete tagit fram kunskapsunderlag och kartmaterial som visar var i landskapet sur och potentiellt sur sulfatjord kan förekomma. Kartorna omfattar Norrlandskusten och ger förutsättningar till att lokalisera områden där det bör undvikas en markanvändning som leder till att potentiellt sur sulfatjord oxiderar och därmed påverkar vattenmiljön negativt. SGU:s tidigare arbeten har varit inriktade på norra Sverige men det finns flera studier som visar att dessa jordar även förekommer längre söderut. Exempelvis har sura sulfatjordar upptäckts i omfattande grad vid Mälaren, Kristianstad och i Halland (Bayard & Mood, 2014; Åsbjörnsson, Stenberg, & Sohlenius, 2018). I dessa områden finns denna typ av jordlager i sådan omfattning att det påverkar förutsättningarna att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten och bedöms ha betydande påverkan på möjligheterna att nå god status. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2016–2021 fanns åtgärden om sulfidjordar eller sulfidhaltiga sediment enbart med i Bottenvikens och Bottenhavets åtgärdsprogram. Dessa undersökningar visar att det finns problem med sura sulfatjordar även i områden inom övriga vattendistrikt i Sverige därför bör åtgärden utvidgas till en nationell åtgärd.

Genomförande

SGU har tillgång till kartunderlag, teoretiskt kunnande och praktisk erfarenhet angående sur sulfatjord. Myndighetens uppdrag omfattar att tillhandahålla denna information så att den blir användbar i fysisk planering enligt plan- och bygglag (2010:900) (PBL). Många myndigheter som ansvarar för tillsynsvägledning inom sina respektive områden behöver ta del av denna expertis. Jord- och skogsbruk är några exempel på områden som behöver ta

miljöhänsyn till förekomsten av sur sulfatjord. Genom att basera planeringen av markanvändning på tillgänglig kunskap kan riskerna minskas.

Åtgärden behöver resultera i tillgängliggörande av information och underlag, men också rådgivning kring hänsynstagande miljötekniker för fysiska åtgärder som exempelvis restaurering i områden med sur sulfatjord. Åtgärden är viktig för att förebygga och förhindra försämring av ekologisk och kemisk status och för att förbättra förutsättningarna att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Sveriges geologiska undersökning har finansierat flera projekt som undersökt förekomsten av sur sulfatjord påverkan på miljön.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Jordbruksverket 3, Naturvårdsverket 6, Skogsstyrelsen 1 och 2, Trafikverket 1, Boverket 1 och Länsstyrelserna 1, 2 och 3.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska försurnings- och metallbelastning från sur sulfatjord vid torka.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

2.15 Trafikverket

Trafikverket, åtgärd 1: Kunskapsunderlag om vägars och järnvägars påverkan

Trafikverket ska fortsätta utveckla och tillhandahålla kunskapsunderlag och information om möjligheten att minska vägars och järnvägars påverkan på vattenmiljön, så att miljö kvalitetsnormen för vatten kan följas. Detta ska ske inom Trafikverkets egen organisation, till övriga väg- och banhållare och till entreprenörer som genomför kontroll, underhåll, ombyggnad och nyanläggning av vägar. Åtgärden ska:

- a) minst omfatta väg- och järnväg över eller i anslutning till vatten, som medför hydromorfologisk påverkan på vattenmiljön, till exempel i form av vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer eller påverkan på vattenmiljöernas form och flöde och ekologiska funktioner
- b) förebygga för att minska olycksrisker och mildra effekterna för vattenmiljön vid sådana olyckor, och
- c) minska påverkan på vattenmiljön från väg- och järnvägsavvattning, saltning och användning av bekämpningsmedel.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och centrala myndigheter inom avrinningsområdet.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt behöver 753 vägtrummor åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Vägtrummorna kan återfinnas i det allmänna eller det enskilda vägnätet. Ytterligare vattenförekomster är påverkade på grund av förändringar i morfologi. I åtta ytvattenförekomster riskerar miljö kvalitetsnormerna att inte följas på grund av att det finns en dagvattenpåverkan avseende ett eller flera särskilda förorenande eller prioriterade ämnen. I ytterligare 50 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar en ytvattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av kloridpåverkan. Påverkan kan bero på vägsaltning men även ha helt andra orsaker. För grundvatten finns också olycksrisk utpekad i 21 vattenförekomster.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt behöver 2 550 vägtrummor åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Vägtrummorna kan återfinnas i det allmänna eller det enskilda vägnätet. Ytterligare vattenförekomster är påverkade på grund av förändringar i morfologi. I 9 ytvattenförekomster riskerar miljö kvalitetsnormerna att inte

följas på grund av att det finns en dagvattenpåverkan avseende ett eller flera särskilda förorenande eller prioriterade ämnen. I ytterligare 25 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 2 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av kloridpåverkan. Påverkan kan bero på vägsaltning men även ha helt andra orsaker. För grundvatten finns också olycksrisk utpekad i 34 vattenförekomster.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt behöver 47 vägtrummor åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Vägtrummorna kan återfinnas i det allmänna eller det enskilda vägnätet. Ytterligare vattenförekomster är påverkade på grund av förändringar i morfologi. I 13 ytvattenförekomster riskerar miljö kvalitetsnormerna att inte följas på grund av att det finns en dagvattenpåverkan avseende ett eller flera särskilda förorenande eller prioriterade ämnen. I ytterligare 100 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 15 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av kloridpåverkan. Påverkan kan bero på vägsaltning men även ha helt andra orsaker. För grundvatten finns också olycksrisk utpekad i 134 vattenförekomster.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt behöver 100 vägtrummor åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Vägtrummorna kan återfinnas i det allmänna eller det enskilda vägnätet. Ytterligare vattenförekomster är påverkade på grund av förändringar i morfologi. I 12 ytvattenförekomster riskerar miljö kvalitetsnormerna att inte följas på grund av att det finns en dagvattenpåverkan avseende ett eller flera särskilda förorenande eller prioriterade ämnen. I ytterligare 77 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 4 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av kloridpåverkan. Påverkan kan bero på vägsaltning men även ha helt andra orsaker. För grundvatten finns också olycksrisk utpekad i 44 vattenförekomster.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt behöver 104 vägtrummor åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Vägtrummorna kan återfinnas i det allmänna eller det enskilda vägnätet. Ytterligare vattenförekomster är påverkade på grund av förändringar i morfologi. I 12 ytvattenförekomster riskerar miljö kvalitetsnormerna att inte följas på grund av att det finns en dagvattenpåverkan avseende ett eller flera särskilda förorenande eller prioriterade ämnen. I ytterligare 178 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från dagvatten, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 3 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av kloridpåverkan. Påverkan kan bero på vägsaltning men även ha helt andra orsaker. För grundvatten finns också olycksrisk utpekad i 48 vattenförekomster.

Väg- och järnväg över och i anslutning till vatten kan förutom genom att utgöra vandringshinder påverka de hydromorfologiska förhållandena i vattenmiljön på andra sätt, till exempel genom förändrade strömningsförhållanden och via morfologiska förändringar, och på så vis påverka förutsättningarna att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Väg- och järnvägsbankar i kustmiljöer kan påverka kustvattnens hydrologi och flödesdynamik och på så sätt bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan nås. Det kan till exempel handla om grunda havsvikar som utgör viktiga uppväxtområden för vattenlevande organismer.

Vägar och järnvägar i anslutning till yt- och grundvattenförekomster medför också risker för kvaliteten på vattenmiljön till följd av risken för olyckor och tillhörande läckage av drivmedel och andra kemikalier till vatten. Sådana läckage riskerar att påverka kemisk yt- och grundvattenstatus, men kan även medföra en negativ påverkan på den ekologiska statusen i ytvattenförekomster genom utsläpp av särskilda förorenande ämnen. Det gäller särskilt i anslutning till dricksvattenförekomster och ytvattenförekomster med höga naturvärden, såsom Natura 2000-områden eller vattenförekomster med hög ekologisk status. I sådana vattenförekomster är det angeläget att så långt som möjligt förebygga riskerna för sådana olyckor och säkerställa att eventuella olyckor inte medför försämringar av vattenkvaliteten. Det handlar till exempel om att hantera släckvatten vid eventuell brandbekämpning på ett sådant sätt att inte den kemiska statusen för yt- och grundvatten påverkas.

Väg- och järnvägsnätet medför vidare en påverkan på vattenmiljön genom avrinning av dagvatten och vid trafiksäkerhetshöjande åtgärder som spridning av salt och användning av bekämpningsmedel i samband med ogräsbekämpning. Sådant påverkan medför eller riskerar att medföra en försämrade kemisk yt- och grundvattenstatus i närbelägna yt- och grundvattenförekomster. På samma sätt som vid olyckor kan påverkan även innebära en försämring av den ekologiska statusen i ytvattenförekomster på grund av påverkan från särskilda förorenande ämnen.

Trafikverket är verksamhetsutövare i fråga om väg- och järnvägsobjekt som har påverkan på konnektivitet och påverkan genom föroreningar som genereras och sprids till yt- och grundvatten. Trafikverket står för en stor del av väg och järnvägsnätet och har resurser, kunskap och en ledande ställning på infrastrukturområdet. Trafikverket har inom ramen för sitt myndighetsuppdrag möjlighet att tillhandahålla information och kunskap inom och utanför sin egen organisation som kan effektivisera åtgärdsarbetet. Andra väghållare rör sig dels om kommuner, som ansvarar för allmänna vägar, som inte ingår i det statliga vägnätet, dels om privata väghållare som till exempel ansvarar för enskilda vägar och skogsbilvägar.

Genomförande

Trafikverket ansvarar för de statliga väg- och järnvägsnäten och kan genom utarbetande av kunskapsunderlag och interna riktlinjer och rutiner se till att åtgärder inom dessa infrastruktursystem genomförs på ett sådant sätt och i den omfattning som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas (Väglag (1971:948)). Trafikverket bedriver redan idag ett strategiskt och omfattande arbete i detta avseende, med bland annat systematisk kartläggning av kontaktytor mellan vägar och järnvägar och **vattenförekomster**. Syftet med kartläggningen är att identifiera problem vid väg- och järnvägspassager som kan innebära barriärer i vattenmiljön, risk- och bristbedömningar, genomförande av förbättringsåtgärder och försiktighetsmått vid förnyelse- och underhållsarbeten. Trafikverket har även startat igång ett arbete för att kartlägga väg- och järnvägsbankars påverkan på vattenmiljöerna, men Trafikverket behöver undersöka vidare vilka problem och

förbättringsåtgärder som kan vara aktuella för dessa. Här kommer vi eventuellt att lägga till en text som refererar till Trafikverkets pågående arbete.

Genom vidareutvecklade interna rutiner och riktlinjer och ett förbättrat kunskapsunderlag skapas det förutsättningar för att förstärka detta arbete ytterligare och säkerställa att nödvändiga förbättrande och förebyggande åtgärder för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten genomförs på de platser och i den ordning som är mest prioriterad utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Åtgärderna ska syfta till att förbättra vandringsmöjligheterna för fisk och livsmiljöerna för det vattenlevande organismer som innefattas av miljö kvalitetsnormerna. Utöver vandrande fiskar och bottenfauna räknas även vattenväxter och växtplanktons möjlighet till spridning och etablering i vattenmiljöerna in som viktiga parametrar, vilka påverkar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Trafikverket behöver också delta i kunskapsuppbyggnaden och arbetet med åtgärder kring områden med sulfidjordar som redan har dränering eller torrläggning, men också sulfidjordar där markavvattning planeras. I detta arbete behöver Trafikverket samverka med Sveriges geologiska undersökning och deras insatser kring utveckling av rådgivning och tillhandahållande av underlag och expertkunskap.

Andra väghållare än Trafikverket ansvarar för en stor del av vägnätet, och behöver där vidta nödvändiga förebyggande och förbättrande åtgärder för att minska påverkan på yt- och grundvattenförekomster. Andra väghållare rör sig dels om kommuner, som ansvarar för allmänna vägar, som inte ingår i det statliga vägnätet, dels om privata väghållare som till exempel ansvarar för enskilda vägar och skogsbilvägar. Vattenmyndigheten bedömer dock att Trafikverket inom ramen för sitt uppdrag har både möjlighet och kapacitet att tillhandahålla information och kunskap även utanför sin egen organisation i samtliga de frågor som angetts ovan, till följd av myndighetens erfarenhet, resurser, kunskap och ledande ställning på infrastrukturområdet.

För att uppnå största möjliga miljönytta av nödvändiga förbättringsåtgärder är ett samarbete mellan alla aktörer inom ett avrinningsområde av stor vikt. En samlad och prioriterad åtgärdsplanering är därför central för att säkerställa att åtgärder genomförs på ett kostnadseffektivt sätt. I det avseendet är det kunskapsunderlag och den information som Trafikverket behöver bidra med central, eftersom den kan belysa både de faktiska åtgärdsbehoven och ge berörda aktörer verktyg för att göra kostnadseffektiva och rimliga prioriteringar och avvägningar mellan till exempel hänsyn till vattenmiljön och trafiksäkerhetsaspekter.

Behoven av åtgärder ser olika ut i olika delar av landet vilket gör att utformningen av kunskapsunderlag och informationsinsatser behöver anpassas efter detta. Det är därför viktigt att Trafikverket vid genomförandet av åtgärden på regional och lokal nivå samverkar med berörda länsstyrelser och kommuner, så att den samordnas med den åtgärdsplanering som genomförs av dessa aktörer. **Länsstyrelsens åtgärd 1 samt tillsynsåtgärd i åtgärdsprogrammet syftar i detta sammanhang till att stödja Trafikverket med prioritering av åtgärder.** I det sammanhanget kan Trafikverket på ett tydligt sätt kommunicera de nationella och regionala prioriteringar och avvägningar som myndigheten gör avseende åtgärder i de statliga väg- och järnvägsnäten.

Kunskapsunderlag och information enligt denna åtgärd ska avse vägars och järnvägars påverkan på vattenmiljön, tekniska och ekonomiska möjligheter att genomföra förbättrande och förebyggande skyddsåtgärder och effekterna för vattenmiljön av sådana åtgärder.

Vid åtgärder avseende vandringshinder finns andra aspekter än rena vattenkvalitetsfaktorer att ta hänsyn till, såsom kulturmiljövärden och risker för skred och översvämningar.

Vid åtgärder avseende saltning och ogräsbekämpning finns även trafiksäkerhetsaspekter att ta hänsyn till.

Trafikverket samlar all information i sin GIS-plattform Stigfinnaren under databasen Miljöwebb Vatten. Målsättningen är att Miljöwebb Vatten ska tillgängliggöras, inom ramen för offentlighets- och sekretesslagstiftningen, för övriga myndigheter, kommuner och andra aktörer som har nytta av informationen i sitt åtgärdsarbete.

Sammanhang

Åtgärden är en reviderad av åtgärd från Åtgärdsprogram 2009–2015.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna **Länsstyrelsen 1 och 3**.

Åtgärdens genomförande stödjer genomförandet av åtgärderna Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giftnö miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet för alla, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

2.16 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna, åtgärd 1:

Sektorsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande

Länsstyrelserna ska genomföra en sektorsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande med fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Planeringen ska bedrivas utifrån ett avrinningsområdesperspektiv och säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten beaktas i alla tillämpliga delar av länsstyrelsens verksamhet, såsom:

- a) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, förorenade områden, jordbruk och vattenverksamhet (inklusive arbete med den nationella planen för omprövning av vattenkraft),
- b) samverkan med Trafikverket, Försvarinspektören för hälsa och miljö, kommunerna och andra aktörer om de åtgärder som behöver vidtas för att öka vandringsbarheten för fisk och andra vattenlevande organismer vid vägpassager över vatten,
- c) tillsynsvägledningsplan till kommunerna om miljöfarlig verksamhet och förorenade områden,
- d) regional vattenförsörjningsplan,
- e) rådgivning och information om växtnäring och växtskyddsmedel,
- f) tillsyn av kommunernas detaljplaner och vägledning av kommunernas översikts- och detaljplanering samt regional fysisk planering,
- g) prioriteringslista för sanering av förorenade områden,
- h) regional åtgärdsplan för kalkning,
- i) ersättning inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken för år 2021 och framåt,
- j) prioritering av stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) inklusive internbelastning, och
- k) områdeskydd och restaurering av inlandsvatten och kustnära marina miljöer.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och kommuner.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Länsstyrelserna har med sina olika verksamhetsområden som berör vattenfrågor en central roll för att se till att många av de åtgärder som behövs, för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten, genomförs. Det gäller framför allt vid tillsyn och prövning av olika verksamheter, kalkning och restaurering av vattenmiljöer, tillsynsvägledning till kommunerna samt rådgivning och olika former av investeringsstöd och miljö stöd till lantbruket.

Länsstyrelserna har en helhetsbild av miljö situationen i vattnet inom länet och en bred samverkan med andra myndigheter, kommuner och verksamhetsutövare. Därmed har länsstyrelserna en viktig roll i arbetet med att prioritera och genomföra fysiska åtgärder.

Länsstyrelserna har inom ramen för genomförandet av Länsstyrelserna åtgärd 5 i Åtgärdsprogram 2016–2021 tagit fram planer för sitt åtgärdsarbete i syfte att få till en förbättrad vattenkvalitet i länens sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Det fortsatta arbetet utifrån dessa planer och annat underlag är att utveckla en planeringsprocess så att samtliga berörda verksamheter inom länsstyrelsen beaktar miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Tillrinningsområde för grundvatten är oftast detsamma som avrinningsområdet för ytvatten men i de fall det skiljs åt behöver detta uppmärksammas i planeringen.

Genomförande

I genomförandet av åtgärden är det nödvändigt att länsstyrelserna tillämpar ett sektorsövergripande arbetsätt för att skapa en ökad helhetssyn i arbetet med att identifiera och prioritera yt- och grundvattenförekomster som är i behov av åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Den sektorsövergripande planeringen för åtgärdsprogrammets genomförande behöver inte nödvändighetvis resultera i ett nytt planeringsdokument, utan snarare i en ny eller förändrad process inom den ordinarie verksamheten. Kunskapen om vilka åtgärder i vattenmiljön som är nödvändiga och vilka åtgärder som planeras och genomförs behöver förankras internt inom länsstyrelsen, så att samtliga berörda verksamhetsområden inom länsstyrelsen omfattas och är delaktiga i planeringen. Det tvärsektoriella arbetet ska verka för att prövning, tillsyn, planering, övervakning, samhällsutveckling och åtgärdsgenomförande samordnas. Ett exempel är att det vid tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitikerna är viktigt att ta hänsyn till möjligheterna att både nå god vattenstatus och samtidigt stödja och stärka de gröna näringarna. Ett annat exempel är hur samverkan inom länsstyrelsen sker kring frågor och åtgärder som rör kulturmiljöer vid vatten.

Arbetet ska också inkludera länsstyrelsens vägledande roll för kommunerna när det gäller deras arbete med miljö-, vattenförsörjnings- och fysiska planeringsfrågor och länsstyrelsens medverkan i vattenrådets samverkansuppdrag och åtgärdsarbete.

Åtgärden syftar även till att nå samordningsvinster i åtgärdsgenomförandet, som kan omfatta både länsstyrelserna och kommunerna, exempelvis vid kalkning och restaurering av vatten.

Särskilda strategier för avrinningsområden som är påverkade av vattenkraft ska tas fram och ingå i länsstyrelsernas planering. Strategierna och planeringen ska ligga till grund för länsstyrelsernas arbete med tillsyn och prövning av vattenkraftverksamhet och bör utformas för att underlätta genomförandet av nationell plan för moderna miljö villkor för vattenkraften (NAP).

Åtgärder för att minska övergödning behöver samordnas mellan stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken, LOVA och LONA.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelserna behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 5 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna, Boverket 1, Försvarynspektören för hälsa och miljö 3, Havs- och vattenmyndigheten 1–5 och 8, Jordbruksverket 1–4 och 6, Kammarkollegiet 1, Naturvårdsverket 1–3 och 5–7, Trafikverket 1 och stöder samtliga länsstyrelseåtgärder, Regionerna 1 och Kommunerna 1–6.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden kan stödjas av vägledningen som Boverket ska ta fram enligt Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, åtgärd 14.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Åtgärden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att ge en helhetsbild av miljöproblem inom av- och tillrinningsområden som genom koordinerad ansträngning bättre kan hantera klimatförändringar.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Länsstyrelserna, åtgärd 2: Miljötillsyn och prövning

Länsstyrelserna ska inom ramen för sin tillsyn, **omprövning och prövning** enligt miljöbalken (1998:808) (MB) prioritera tillsyn av:

- a) miljöfarliga verksamheter enligt MB 9 kap,
- b) förorenade områden enligt MB 10 kap,
- c) vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap.

Detta innebär att länsstyrelserna ska:

- i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.
- i sin tillsyn av verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten.
- i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Länsstyrelserna ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor eller återkallelser av tillstånd för att få nödvändiga åtgärder till stånd, ska länsstyrelserna ta initiativ till att sådana administrativa åtgärder genomförs.

Åtgärden ska, när så är motiverat, genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning Kammarkollegiet, Forsvarsinspektören för hälsa och miljö samt andra länsstyrelser och berörda kommuner inom samma avrinningsområde respektive tillrinningsområde för grundvatten.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016-2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Enligt Vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av miljöfarliga verksamheter, förorenade områden och vattenverksamheter, som bidrar till att god yt- eller grundvattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats.

Länsstyrelsernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön är av stor betydelse för möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Inom ramen för sina egna tillståndsprövningar och i samband med deltagande som remissinstans i mål och ärenden enligt miljöbalk (1998:808) (MB) ställer länsstyrelserna de krav på åtgärder, skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Hur och i vilken omfattning det ska ske följer av bestämmelserna i framförallt MB 2 och 5 kap. och den praxis som

utvecklas i dessa frågor. När det gäller tillståndsprövningar så sker det hos miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen. Länsstyrelserna bereder ärenden inför miljöprövningsdelegationen och ska på så sätt beakta miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Enligt Vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av verksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrans. Det rör sig om till exempel avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, jordbruks- och djurhållande verksamheter, industrier, hamnverksamheter, förorenade områden, täktverksamheter. Även brandövningsplatser och dagvattenutsläpp där det ingår i en tillståndspliktig verksamhet. Dessa verksamheter bidrar med utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, näringsämnen, syretärande ämnen samt ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten riskerar att inte följas.

Tillsyn av miljöfarliga verksamheter behöver bedrivas i större omfattning, mer riktat och prioriterat än idag för att följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Vattenmyndigheten bedömer särskilt att länsstyrelserna i större utsträckning än hittills behöver genomföra tillsyn, utifrån en tillsynsplanering som utgår från ett avrinningsområdesperspektiv.

Många kommuner har övertagit tillsynen av B-verksamheter från länsstyrelsen. För kommunerna finns en motsvarande åtgärd om miljötillsyn. Länsstyrelserna har också en åtgärd 4 om tillsynsvägledning till kommunerna.

Miljöfarlig verksamhet och förorenade områden

Analysen av miljöpåverkan som ligger till grund för Vattenmyndighetens bedömningar visar att en av orsakerna till att god vattenstatus inte nås eller riskerar att försämrans är påverkan från källor som ingår i ansvaret för länsstyrelsens tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden.

Bland den miljöpåverkan som pekas ut ingår även påverkanskällor där ny kunskap om transportvägar och aktuella ämnen tillkommit under senare år, till exempel deponier och brandövningsplatser. Sådan påverkan behöver också tas hänsyn till i tillsynsplanering och tillsyn, även i de fall ämnen som bidrar till betydande påverkan inte är specificerade i verksamhetens tillstånd eller då ny kunskap har tillkommit för branscher som bidrar till förorenade områden som inte tidigare har inventerats eller riskklassats.

BV:

I Vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Bottenvikens vattendistrikt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 48 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 51 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 15 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 23 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

BH:

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Bottenhavets vattendistrikt.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 41 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 287 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 23 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I vattendistriktet riskerar 21 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

NÖ:

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljö farliga verksamheter som industrier, deponier och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Norra Östersjöns vattendistrikt.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 50 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 229 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 42 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljö farliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 112 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

SÖ:

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljö farliga verksamheter som industrier, deponier och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Södra Östersjöns vattendistrikt.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 156 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs

för att bedöma behovet av åtgärder I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 68 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 85 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

VH:

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, deponier och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Västerhavets vattendistrikt.

I Västerhavets vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 202 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 41 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt finns 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 77 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk

I databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS) går det att se vilka källor som via analysen av miljö påverkan är utpekade som betydande, per vattenförekomst.

Avloppsreningsverk och ledningsnät

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 23 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. Sex ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare tre ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 21 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 13 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 148 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 112 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 24 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan från avloppsreningsverk. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 85 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 21 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 35 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan

från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 77 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 30 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 59 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Avloppsreningsverk kan vara en spridningsväg av både näringsämnen samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen. Reningsgraden för fosfor och biokemiskt nedbrytbar organisk substans (BOD7) har under det senaste decenniet legat kring 96 procent för avloppsreningsverk större än 2000 personekvivalenter (SCB, 2020b). För kväve är reningsgraden lägre, men har under senare tid förbättrats för större reningsverk med kvävekänsliga recipienter. Den genomsnittliga reningsgraden för kväve hos de största avloppsreningsverken (över 100 000 personekvivalenter) var 74 procent år 2018. Utsläppen av kväve och fosfor reduceras påtagligt genom retention (avskiljning av näringsämnen och andra substanser genom naturliga biogeokemiska processer) i mark, sjöar och vattendrag under sin väg till havet. Detta medför att endast en del av den angivna utsläppsmängden inom ett avrinningsområde når havet.

Hur stora utsläppen blir påverkas också av bräddning av avloppsvatten som kan ske vid avloppsreningsverket och i ledningsnätet. Mängden ovidkommande vatten i ledningsnätet kan påverka dels om bräddning sker, men även verkets förmåga att rena inkommande vatten. Tillsynen behöver därför omfattas inte bara möjligheterna till rening vid avloppsanläggningen utan även se till andra faktorer som påverkar utsläppen.

Åtgärden syftar både till att minska utsläpp och spill av näringsämnen, prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen från miljöfarliga verksamheter så att det upphör eller begränsas i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen där utsläpp och spill, enligt tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet (2013/39/EU), ska upphöra eller stegvis elimineras.

Åtgärdsarbetet har av naturliga skäl drivits längre vid större reningsverk medan åtgärdsarbetet på de mindre reningsverken inte drivits lika långt. Miljöpåverkan på vattenmiljöerna kopplat till näringsämnen, prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen från mindre reningsverk är inte omfattande totalt sett, men vid en enskild vattenförekomst kan ett mindre reningsverk vara en viktig orsak till att god ekologisk och kemisk status inte uppnås.

Behov av åtgärder vid reningsverken som minskar belastning av näringsämnen finns därför fortsatt. Hur långtgående åtgärderna skall vara vid reningsverk kan dock variera stort mellan vattenförekomster beroende på reningsverkets prestanda, vilka åtgärder som finns att genomföra, påverkanssituationen i övrigt och avståndet till god status.

Behovet av åtgärder skiljer sig för de prioriterade och särskilda förorenande ämnena. Här behöver teknikutveckling ske för att i en framtid kunna rena ämnena i reningsverken. Det

finns också ett behov av kunskapshöjning hos verksamhetsutövarna när det gäller den egna verksamhetens påverkan när det gäller särskilda förorenande och prioriterade ämnen. Därtill kommer möjligheter att arbeta med uppströmsåtgärder, till exempel att se över källorna till särskilda förorenande och prioriterade ämnen och identifiera sätt att minska halter i inkommande vatten till reningsverket. En möjlig åtgärd kan då vara att ställa krav på anslutna verksamheter.

Jordbruk och djurhållande verksamheter

Länsstyrelserna har tillsynsansvar för jordbruksföretag som bedriver tillståndspliktig djurhållning (B-verksamhet). Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 315 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på vatten inkluderar förhöjda halter av näringsämnen, förekomst av växtskyddsmedel samt fysisk påverkan som påverkar de biologiska livsmiljöerna negativt.

Tillsyn av verksamheter som bidrar till läckage av växtnäring och växtskyddsmedel till vatten är ett viktigt verktyg för att minska jordbrukets påverkan på vatten. Hantering och förvaring av stallgödsel, tidpunkt och skyddsavstånd till vatten vid spridning av gödsel och växtskyddsmedel, och skötsel av diken och dräneringsbrunnar är exempel där tillsyn och egenkontroll kan bidra till ett miljövänligare jordbruk.

Tillsyn av jordbruksverksamhet är komplext eftersom det ofta rör sig om diffusa utsläpp och förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar, till exempel vad gäller jordart, klimat, produktionsinriktning.

Vattenverksamhet

Texterna nedan om Vattenverksamhet under Motivering och Genomförande kommer att ses över för att göra tydligare kopplingar däremellan.

Åtgärden till länsstyrelsen om tillsyn av vattenverksamhet omfattar i princip den vattenverksamhet som faller inom länsstyrelsernas ansvar för anmälnings- och prövningsärenden. Detta inkluderar t.ex. vattenverksamhet som vattenkraftverk och dammar, sjöregleringar, broar och vägtrummor, markavvattningsföretag och vattenuttag, anläggningsarbeten i vatten, muddring och dumpning. Dessa typer av verksamheter kan ofta förorsaka fysiska förändringar av vattenmiljön i form av vandringshinder, flödesförändringar och morfologiska förändringar (det vill säga förändringar i form och struktur hos sjöar, vattendrag, kustvattensträckor och bottnar). Påverkan från vattenverksamhet kan även påverka läckage och transport av miljögifter. Exempel på detta är ökat läckage av metaller

från mark vid dikning av sura **sulfatjordar** och spridning av föroreningar vid muddring och dumpning. Förändringar i klimatet leder till högre krav på tillsyn över vattenuttag på **yt- och grundvattenförekomster**. **Broar och vägtrummor inom det statliga väg- och järnvägsnätet respektive försvarsmaktens fastigheter omfattas inte av denna åtgärd utan dessa verksamheter omfattas istället av länsstyrelsens åtgärd 3 respektive Försvarsinspektören för Hälsa och Miljö åtgärd 3.**

Olovliga uttag av vatten kan vara ett problem i vattenförekomster och är något som kan komma att öka om behovet av bevattning ökar i ett förändrat klimat.

Påverkan från vattenkraftverk och dammar består framförallt av att de kan utgöra vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer och att de kan förorsaka flödesförändringar och morfologiska förändringar. Sådana fysiska förändringar av vattenförekomsterna medför ofta en sådan försämring att god ekologisk status inte uppnås. För att miljö kvalitetsnormerna för dessa vattenförekomster ska kunna följas behövs det i många fall fysiska förbättringsåtgärder vid de berörda vattenkraftverken och dammarna, i form av till exempel anläggande av fisk- och faunapassager, miljöanpassade flöden och morfologiska återställningsåtgärder. Det finns omkring 2 100 vattenkraftverk i Sverige (SOU 2013:69) och det totala antalet dammar uppskattas till drygt 9 000. Av dessa är det drygt 7 000 vattenkraftverk och dammar som saknar tillstånd enligt MB (SOU 2013:69). Det finns ett stort behov av riktade åtgärder i anslutning till ett stort antal av dessa vattenkraftverk och dammar, för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Genom en utökad och prioriterad tillsyn kan länsstyrelserna kontrollera dels vilka behov av och förutsättningar för fysiska åtgärder det finns vid dessa verksamheter, dels vilka förutsättningarna är för att genomdriva krav på sådana åtgärder.

För vattenförekomster som har sänkt status på grund av påverkan från vattenkraftverk eller tillhörande dammar har det därför generellt sett beslutats om förlängda tidsfrister för att nå god ekologisk status till 2027, 2033 eller 2039, beroende på när omprövning ska ske av vattenkraftanläggningar som påverkar vattenförekomster i enlighet med den nationella planen för moderna miljö villkor för vattenkraften (NAP).

Fysiska förändringar som orsakas av vattenverksamhet i jordbruks- och skogslandskapen är ett betydande miljöproblem i framför allt i vattendrag. Markavvattning och skyddsdikning medför att naturligt förekommande vatten i landskapet leds bort, vilket innebär en risk för erosion, grumling, igenslammning av botten och förändrad hydrologi miljö påverkan i såväl sjöar som vattendrag som i närmiljön.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 257 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim (**exempelvis markavvattning?**), eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

Dränering av mark på sura sulfatjordar kan medföra försurning av marken med utlakning av toxiska metaller som följd.

I Bottenvikens vattendistrikt finns sex vattenförekomster som har bedömts påverkade av vattenanläggningar på jordbruksmark i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på zink, koppar och/eller arsenik inte kan följas utan åtgärder.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 249 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 262 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 521 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

I Västerhavets vattendistrikt finns 387 vattenförekomster som har bedömts påverkade av jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten med avseende på hydrologisk regim eller morfologiskt tillstånd inte kan följas utan åtgärder.

Det finns över 50 000 markvattningsföretag i Sverige (SOU 2014:35) och cirka 90 000 mil diken varav 9 000 i jordbrukslandskapet.

Egenkontroll

En utveckling av egenkontrollen och verksamhetens påverkan på förhållanden i recipienten (recipientkontrollen) är nödvändig för att tydliggöra för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter hur olika verksamheter påverkar vattenförekomsternas status. Den kunskapen ska sedan ligga till grund för bedömningar, i tillståndsprövningar och tillsyn, av vilka förebyggande och förbättrande åtgärder, och uppföljning av dessa, som behövs vid de berörda verksamheterna, för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Hittills genomförda revideringar av recipientkontrollprogram har enligt Vattenmyndighetens bedömning inte medfört tillräcklig anpassning till vattenförvaltningens bedömningsgrunder, så att egenkontrollen gör det möjligt att bedöma hur verksamheterna påverkar förutsättningarna för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Tillsyn av miljöfarliga verksamheter, förorenade områden och vattenverksamheter behöver bedrivas utifrån tillsyns- och åtgärdsplaner som upprättas med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv. Detta för att följa upp och säkerställa att det vid sådana verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Länsstyrelserna behöver planera sin tillsyn utifrån var inom ett avrinningsområde eller tillrinningsområde för grundvatten det finns behov av att få till stånd åtgärder i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenkvalitén. Det kan innebära att länsstyrelserna behöver sammanställa underlag för att planera och prioritera sin tillsynsverksamhet så att den i större utsträckning än hittills omfattar egeninitierad tillsyn, enligt de tillsynsplaner och behovsutredningar som länsstyrelserna årligen ska besluta. Tillrinningsområde för grundvatten är ofta samma som avrinningsområdet för ytvatten men kan skiljas åt varför detta behöver uppmärksammas i planeringen.

Underlag som kan ligga till grund för en sådan tillsynsplanering och prioritering är till exempel:

- bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och yt- och grundvattenstatus samt kvantitativ grundvattenstatus baserat på underlag från verksamhetens egenkontroll och andra underlag som länsstyrelserna har,
- behovsutredning och tillsynsplan som leder till att tillsynen blir behovsstyrd utifrån ett avrinningsområdesperspektiv samt med hänsyn till tillrinningsområden för grundvatten,

- bedömning av vilka krav som behöver ställas för att minska verksamhetens påverkan där flera påverkanskällor som bidrar till samma typ av påverkan i samma vattenförekomst där den kumulativa effekten kan bli att miljökvalitetsnormerna inte följs,
- kravet om icke-försämring vattenförvaltningsförordning (2004:660) 4 kap. 2 §). Icke-försämringskravet gäller för alla typer av miljökvalitetsnormer för vatten och gäller per kvalitetsfaktor och parameter.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelsen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden och sin egen övergripande planering enligt Länsstyrelserna åtgärd 1. De tillsynsinsatser som genomförs enligt denna åtgärd ska resultera i att länsstyrelserna ställer de krav på åtgärder, skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- eller grundvatten ska kunna följas. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor, eller återkallelser av tillstånd, ska länsstyrelserna ta initiativ till detta. Det kan ske antingen genom att länsstyrelserna själva ansöker om omprövning eller återkallelse, eller att de i samverkan med Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten eller Naturvårdsverket ser till att någon av dessa myndigheter gör det.

Miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten är en av flera frågor som länsstyrelserna behöver beakta vid prioritering av sin tillsyn. Generellt gäller att tillsynen behöver samordnas så att tillsynen utifrån miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten och åtgärdsprogrammet inte blir ett parallellt spår till den övriga miljötillsynen.

Miljöfarliga verksamheter och förorenade områden

Länsstyrelserna behöver i sitt arbete med miljöfarliga verksamheter och förorenade områden planera och prioritera så att det i större utsträckning än hittills syftar till att miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten ska kunna följas. I tillsynen av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden är det viktigt att tillsammans med verksamhetsutövaren identifiera vilka ämnen och spridningsvägar som riskerar att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Därefter är det möjligt att avgöra behovet av vilken information som behövs och vilka krav som behöver ställas för att minska belastningen på vattenförekomsten. Detta kan innebära att verksamheter bland annat behöver fasa ut prioriterade ämnen och begränsa spridningen av särskilda förorenande ämnen. Även utsläpp till luft av ämnen som påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för vatten ska beaktas.

Särskilt fokus bör enligt vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 4, läggas på persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen) och prioriterade farliga ämnen, där utsläpp och spill ska upphöra eller stegvis elimineras. För sådana ämnen kan det behövas ställas särskilda krav, för att säkerställa att utsläpp inte leder till försämring av statusen i närliggande och nedströms vattenförekomster.

Det innebär bland annat att:

- skyddet för yt- och grundvattenförekomster ska ingå i arbetet med miljöfarliga verksamheter och förorenade områden i den omfattning som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas

- skyddet för yt- och grundvattenförekomster tas hänsyn till vid efterbehandlingsfrågor i fysisk planering i den omfattning som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas

Inventering genomförs av förorenade områden där sådan saknas, eller revidering av riskklassningen, för verksamheter där länsstyrelsen har tillsynsansvar och där ny kunskap tillkommit.

Tillyn behöver också riktas mot tillståndspliktiga verksamheters förorening av dagvatten.

Miljösamverkan Sverige har i ett tillsynsprojekt tagit fram ett handläggarstöd som kan användas som stöd i tillsynen gentemot miljökvalitetsnormerna för vatten (Miljösamverkan Sverige, 2020). Det finns också olika projekt med koppling till miljötillsyn där miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten behöver beaktas, bl.a. Aktualisering av tillsynsplansmodellen samt Modell för behovsutredning.

Avloppsreningsverk och avloppsledningsnät

Många länsstyrelser har delegerat tillynen över tillståndspliktiga avloppsreningsverk till kommunerna, men det finns också länsstyrelser som har tillsynen kvar

Inom ramen för tillsynen kan länsstyrelserna genom förelägganden ställa direkta krav på åtgärder vid berörda verksamheter. För tillståndsprövade verksamheter kan det istället bli aktuellt att se till att det sker en omprövning av tillstånd eller dess villkor för att få nödvändiga åtgärder i avloppsreningsverk och avloppsledningsnät på plats. När det gäller ämnen som framför allt härrör från anslutna verksamheter behöver tillsyn ske direkt riktad till dessa verksamheter, inom ramen för den bredare tillsynen över miljöfarlig verksamhet.

När det gäller näringsämnen bör länsstyrelserna som grund för prioritering av sin tillsyn och kravställande utgå ifrån de vattenförekomster som har åtgärdsbehov på grund av att statusen behöver förbättras i antingen kust- eller inlandsvatten, eller båda. Om åtgärder genomförs för att uppnå åtgärdsbehoven vid dessa vattenförekomster är det Vattenmyndigheternas bedömning att det ska räcka för att miljökvalitetsnormerna ska kunna nås.

Avloppsreningsverk definieras som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och fungerar också som punktkälla i förhållande till de påverkade vattenförekomsterna. Men avloppsreningsverk är egentligen en sekundär källa/transportör av ämnen från uppströms verksamheter. Därför behövs även ett uppströmsarbete för dessa påverkanskällor. Vissa kommuner (VA-huvudmannen) ställer egna krav på det vatten som släpps till avloppsledningsnätet att det ska motsvara ett "hushållspillvatten" för att kunna renas i avloppsreningsverket. Dessa kan också vara till hjälp när länsstyrelserna bedriver sin uppströmstillsyn.

När det gäller prioriterade och särskilda förorenande ämnen behöver tillsynsmyndigheten behövs tillsammans med VA-huvudmannen se över vilka åtgärder som kan vidtas vid verksamheten och vad som kan vidtas uppströms. Det kan finnas åtgärder att vidta vid reningsverket för att minska belastningar av de särskilda förorenande ämnena nitrat och ammoniak, men vad som faktiskt går att genomföra behöver utredas i det enskilda fallet. För övriga särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen handlar det snarare om uppströmsåtgärder, till exempel att ställa krav på anslutna verksamheter.

Jordbruk och djurhållande verksamheter

Tillsynen av sådant som kan orsaka förluster av fosfor och kväve från växtodling kräver mycket kompetens hos inspektören. Det är därför viktigt att ta del av vägledning från länsstyrelser och Jordbruksverket i dessa frågor, så att ändamålsenlig tillsyn med avseende på

växtnäringsförluster och läckage av växtskyddsmedel från jordbruksmark och växthus kan bedrivas. Jordbruksverket har tagit fram checklistor för tillsyn i fält, växtskyddsstillsyn och tillsyn på hästgårdar som bör användas (Jordbruksverket, 2020a).

Åtgärden ska bidra till minskad tillförsel av fosfor, kväve och växtskyddsmedel till ytvattenförekomsterna, samt minskade nitrathalter i grundvatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas, inklusive förbudet mot försämring av statusen.

Vattenverksamhet

Texterna om Vattenverksamhet under Motivering och Genomförande kommer att ses över för att göra tydligare kopplingar däremellan.

Länsstyrelserna ska prioritera sin tillsyn av vattenkraftverk och dammar i syfte att få till stånd ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av åtgärder avseende förbättrad konnektivitet, morfologi, hydrologi och biologiska förhållanden.

Genom att använda sig av lämpliga rättsliga åtgärder i enlighet med MB, kan länsstyrelserna se till att det ställs krav på verksamhetsutövarna att genomföra fysiska åtgärder. Om en verksamhet redan har ett tillstånd med rättskraft, men med omoderna villkor som innebär att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs behöver länsstyrelsen initiera en omprövning av verksamheten.

Enligt MB 11 kap, 27 § första stycket, ska den som bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraft se till att verksamheten har moderna miljö villkor. Om verksamheten omfattas av NAP, eller om verksamhetsutövaren själv ansökt om tillstånd eller omprövning för att förse verksamheten med moderna miljö villkor direkt hos domstolen får verksamheten som huvudregel fortsätta att bedrivas till dess omprövningen är klar. Länsstyrelsen kan förelägga de verksamhetsutövare som vill fortsätta bedriva sin verksamhet och som omfattas av kravet på moderna miljö villkor, men som varken anmält sig till NAP eller lämnat in en ansökan hos mark- och miljö domstolen att ansöka om omprövning för moderna miljö villkor. Vid anläggningar utan tillstånd där det inte längre bedrivs verksamhet kan det finnas möjlighet att förelägga den som ansvarar för anläggningen att ansöka om åtgärder för att möjliggöra upp- och nedströmspassage. Länsstyrelsen bör därför fokusera sin tillsyn på de verksamhetsutövare som omfattas av skyldigheten att ha moderna miljö villkor, men som varken anmält sig till NAP eller påbörjat en egen ansökan om prövning eller omprövning, och de anläggningar där det inte längre bedrivs verksamhet. Utöver detta kan länsstyrelsen, oavsett om en verksamhet anmält sig till NAP eller inte, bedriva tillsyn över verksamheten med stöd av bestämmelserna i MB 26 kap. och kan exempelvis kontrollera att verksamhetsutövaren utför egenkontroll enligt MB 26 kap. 19 § och följer villkoren i meddelat tillstånd. Sådan tillsyn bör prioriteras utefter tidplanen för omprövning enligt NAP.

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av muddring. Genom deltagande som remissinstanser i mål och ärenden enligt MB är det viktigt att länsstyrelserna ställer de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. I ärenden där lokala avvikelser som utgår från Naturvårdsverkets tillståndsbaserade bedömningsgrunder tillämpas, där det finns risk för att vattenverksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte följas för vattenförekomsten i stort, bör Länsstyrelsen särskilt ställa krav på att de åtgärdsnivåer som fastställs är tillräckliga för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Länsstyrelsen bör också ställa krav på tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått där de föroreningar som förekommer är ackumulerande ämnen.

Om olovliga uttag av vatten uppmärksammas behöver tillsynsmyndigheten vidta åtgärder. Det är också viktigt att förebyggande informera vad som gäller för vattenuttag för att förhindra att olovliga vattenuttag sker.

I tillsynen av markavvattning är det viktigt att Länsstyrelsen ställer krav på tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått, så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås. Tillsyn av markavvattningsanläggningar är svårt att planera då tillsynsbehovet är störst vid underhållstillfällen, och dessa sker vanligtvis oregelbundet och är ej anmälningspliktiga. Det kan dessutom vara svårt att hitta rätt adressat för tillsynen, och att göra avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. **Länsstyrelserna har också en vägledande roll. Mer om detta finns bl.a att läsa i en vägledning för tillsyn av markavvattningsanläggningar** har tagits fram av Miljösamverkan Sverige (2015).

Egenkontroll

Länsstyrelserna ska utveckla sin tillsyn av verksamhetsutövares egenkontroll (inklusive recipientkontroll), för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Tillsynsinsatserna ska säkerställa att verksamhetsutövarnas egenkontroll ger underlag för bedömningar av vilka förebyggande eller förbättrande åtgärder som behövs för att undvika att verksamheterna leder till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Länsstyrelserna behöver ställa tydliga krav på verksamhetsutövares egenkontroll och kontrollera utformningen av, och innehållet i, kontrollprogram. Detta är särskilt angeläget för verksamheter som typiskt sett har stor påverkan på vattenmiljön, exempelvis avloppsreningsverk, pappers- och massabruk, gruv- och metallindustri, kemisk industri, avfallsanläggningar, fiskodlingar, flygplatser, hamnar och vattenkraftverksamheter. **Kraven på egenkontroll behöver alltid anpassas efter verksamhetsens omfattning och påverkan. Det kan därför vara stor skillnad mellan vilken egenkontroll som behövs i det enskilda fallet.**

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Länsstyrelsernas åtgärd 1 i Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 1, 3, 4 och 8, Jordbruksverket 6, Kammarkollegiet 1, Kemikalieinspektionen 1, Naturvårdsverket 1, 2, 3, 5, 6, 7 och 8, Sveriges geologiska undersökning 1, Statens geotekniska institut 1, Trafikverket 1, och Länsstyrelserna 1.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Länsstyrelserna 4 och Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Åtgärden kan bidra till samhällets klimatanpassning genom att **genomföra** tillsyn av negativa fysiska förändringar av vattenmiljön, dammar och markavvattning. Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningsområden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 3:

Tillsyn, väg- och järnvägsnätet – fysisk påverkan

Länsstyrelserna ska, inom ramen för sitt tillsynsuppdrag, **stödja och samverka med** Trafikverket **i deras arbete med** de åtgärder i **Väg- och järnvägspassager över vatten**, kopplat till fysisk påverkan, som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden **är av löpande karaktär är en revidering från Åtgärdsprogram 2016-2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.**

Motivering

Trummor och broar i väg- och järnvägsnätet kan påverka de hydromorfologiska förhållandena i vattenmiljön på olika sätt, till exempel genom förändrade strömningsförhållanden och genom morfologiska förändringar. Genomförda statusbedömningar och annat inventeringsunderlag visar att upp till en tredjedel av alla vägpassager i Sverige utgör definitiva eller partiella vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. Omläggning/byte av vägtrumma är en åtgärd som kan möjliggöra upp- och nedströmspassage för vattenlevande organismer.

Statistiken nedan kommer att uppdateras

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns behov av omläggning/byte av 753 vägtrummor för att kunna nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns behov av omläggning/byte av 2 550 vägtrummor för att kunna nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns behov av omläggning/byte av 47 vägtrummor för att kunna nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns behov av omläggning eller byte av 100 vägtrummor för att kunna nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns behov av omläggning/byte av 104 vägtrummor för att kunna nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Det finns ett stort behov av att utföra tillsyn på den fysiska påverkan väg- och järnvägsnätet har på vattenmiljöer. Länsstyrelserna bör stötta Trafikverket i deras arbete med att identifiera var behoven finns och säkerställa att åtgärder kopplat till vägar och järnvägars fysiska påverkan på vattenmiljön genomförs.

Genomförande

Enligt miljötillsynsförordning (2011:13) 2 kap. 29 § 2 pkt. har länsstyrelserna ansvar för tillsyn över vattenverksamheter. Enligt miljöbalk (1998:808) 11 kap innebär detta att länsstyrelsen har tillsynsansvar över trummor och broar som berör vatten, i väg- och järnvägsnätet.

Länsstyrelserna ska informera och vägleda Trafikverket i deras planeringsarbete kring prioritering av vilka vandringshinder som ska åtgärdas. Länsstyrelserna ska i det sammanhanget ta hänsyn till Trafikverkets nationella och regionala planer och prioriteringar för sitt åtgärdsarbete. Detta arbete ska utföras så att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelsen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 12, i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Trafikverket 1 och Länsstyrelserna 1 och 2.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att undanröja vandringshinder och skydda grunda havsvikar vid torka och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 15. God bebyggd miljö och 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 4: Tillsynsvägledning till kommuner

Länsstyrelserna ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:

- a) miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 9 kap.
- b) förorenade områden enligt MB 10 kap
- c) jordbruk och annan verksamhet enligt enligt MB 12 kap.

Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016-2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Miljöfarlig verksamhet och förorenade områden

Enligt Vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av miljöfarliga verksamheter och förorenande områden, vilka bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. Analysen av miljöpåverkan, som ligger till grund för Vattenmyndighetens bedömningar visar att en av orsakerna till att god vattenstatus inte nås är påverkan från källor som ingår i ansvaret för den kommunala tillsynen. Många kommuner efterfrågar också tillsynsvägledning för att bedriva tillsyn utifrån miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Tillsammans med centrala myndigheter har länsstyrelsen en viktig roll att tillsynsvägleda kommunerna.

Bottenviken

I Vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Bottenvikens vattendistrikt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 48 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 51 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 15 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen

från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Bottenhavet

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljö farliga verksamheter som industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Bottenhavets vattendistrikt.

I Bottenhavet vattendistrikt finns 41 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 287 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljö farliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 23 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljö farliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I vattendistriktet riskerar 21 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Norra Östersjön

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljö farliga verksamheter som industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Norra Östersjöns vattendistrikt.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 50 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen

från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 229 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 42 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 112 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Södra Östersjön

I Vattenmyndighetens analys av miljö påverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Södra Östersjöns vattendistrikt.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 156 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 68 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig

betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 85 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Västerhavet

I Vattenmyndighetens analys av miljöpåverkan pekas bland annat miljöfarliga verksamheter som industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk ut som betydande påverkanskällor i Västerhavets vattendistrikt.

I Västerhavets vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 202 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus.

För grundvatten riskerar 41 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt finns 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 77 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk.

Länsstyrelsen har ansvar att vägleda kommunerna i den tillsyn de gör enligt miljöbalk (1998:808) (MB). Ansvar för länsstyrelsernas tillsynsvägledning av kommunerna framgår av miljötillsynsförordning (2011:13) 3 kap. 16 § I denna framgår att länsstyrelserna ska ge kommunerna i det egna länet stöd för att utveckla tillsynen. Länsstyrelserna har ansvar för

tillsynsvägledningen i länet med undantag för den tillsyn som utövas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö eller Skogsstyrelsen.

Det är de centrala myndigheterna som delar på tillsynsvägledningsansvaret på nationell nivå där de ska inom sitt vägledningsområde särskilt ge stöd till länsstyrelsernas tillsynsvägledning till kommunerna, enligt miljötillsynsförordning 3 kap. De tillsynsvägledande myndigheterna ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Länsstyrelsen har en betydelsefull roll att föra fram de centrala myndigheternas vägledning via länsstyrelsen till de kommunala tillsynsmyndigheterna. Länsstyrelsen ansvarar för tillsynsvägledning i fråga om tillämpning av MB inom sitt län.

När det gäller tillsyn av miljöfarliga verksamheter enligt MB 9 kap. och förorenade områden enligt 10 kap. efterfrågas av många kommuner en mer riktad tillsynsvägledning. Kommunerna behöver stöd med att utveckla tillsynen av miljöfarliga verksamheter och vid förorenade områden, där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från dessa verksamheter.

Små avlopp

Bottenviken

Små avlopp har en påverkan på miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 62 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar två vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Bottenhavet

Små avlopp har en påverkan på miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 32 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. En ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 7 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Norra Östersjön

Små avlopp har en påverkan på miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 371 ytvattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. I Norra Östersjöns vattendistrikt finns en vattenförekomst med utpekad trolig betydande påverkan avseende miljögifter från små avlopp, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 1 vattenförekomst att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Södra Östersjön

Små avlopp har en påverkan på miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 276 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 33 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 3 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Västerhavet

Små avlopp har en påverkan på miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. I Västerhavets vattendistrikt riskerar 354 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 8 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 3 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

I föregående åtgärdsprogram identifierades ca 200 000 små avloppsanläggningar som behöver åtgärdas för att bidra till minskad påverkan när det gäller näringsämnesbelastning. Enligt vattenmyndigheternas enkät till kommunerna (Vattenmyndigheterna, 2019a) om genomförda åtgärder, som skickades ut hösten 2019, är det en stor skillnad mellan kommuner när det kommer till åtgärdade avloppsanläggningar i de vattenförekomster där det finns en påverkan från små avlopp. I Sverige som helhet behöver tillsyn ske fortsatt, men behovet varierar mellan kommuner. Totalt bedöms ca XX avloppsanläggningar i XX vattendistrikt behöva åtgärdas.

Havs- och vattenmyndigheten ger vägledning nationellt kring prövning och tillsyn av små avlopp, riktad till kommunerna. På grund av regionala skillnader finns det dock olika förutsättningar för kommunerna att arbeta med tillsyn av små avlopp. Det är därför viktigt att länsstyrelserna utifrån Havs- och vattenmyndighetens olika vägledningsinsatser samordnar och stöttar kommunerna i detta arbete.

Jordbruk och annan verksamhet

Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 315 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på vatten inkluderar förhöjda halter av näringsämnen, förekomst av växtskyddsmedel samt fysisk påverkan som påverkan de biologiska livsmiljöerna negativt.

Tillsyn av verksamheter som bidrar till läckage av växtnäring och växtskyddsmedel till vatten är ett viktigt verktyg för att minska jordbrukets påverkan på vatten. Hantering och förvaring av stallgödsel, tidpunkt och skyddsavstånd till vatten vid spridning av gödsel och växtskyddsmedel, och skötsel av diken och dräneringsbrunnar är exempel där tillsyn och egenkontroll kan bidra till ett miljövänligare jordbruk.

Tillsyn av jordbruksverksamhet är komplext eftersom det ofta rör sig om diffusa utsläpp och förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar, till exempel vad gäller jordart, klimat, produktionsinriktning. En utvecklad tillsynsvägledning är därför nödvändig för att ge kommunerna möjlighet att bedriva en effektiv tillsyn.

Egenkontroll

En utveckling av egenkontrollen och verksamhetens påverkan på förhållanden i recipienten (recipientkontrollen) är nödvändig för att tydliggöra för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter hur olika verksamheter påverkar vattenförekomsternas status. Den kunskapen ska sedan ligga till grund för bedömningar, i tillståndsprövningar och tillsyn, av vilka förebyggande och förbättrande åtgärder, och uppföljning av dessa, som behövs vid de berörda verksamheterna, för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Hittills genomförda revideringar av recipientkontrollprogram har enligt Vattenmyndighetens bedömning inte medfört tillräcklig anpassning till vattenförvaltningens bedömningsgrunder, så att egenkontrollen gör det möjligt att bedöma hur verksamheterna påverkar förutsättningarna för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Länsstyrelsen ska planera sin tillsynsvägledning baserat på den sektorsövergripande planering som ska göras enligt länsstyrelsens åtgärd 1. Behoven av tillsynsvägledning som enskilda kommuner behöver kan variera och därför är det viktigt med en dialog mellan länsstyrelsen och kommunerna i länet för att klargöra vilken tillsynsvägledning som de efterfrågar.

Miljöfarlig verksamhet och förorenade områden

För anmälningspliktiga verksamheter och för verksamheter där kommunen tagit över tillsynen ska länsstyrelserna vägleda kommunerna i sin tillsyn enligt MB.

Länsstyrelsens tillsynsvägledning ska utgå från Naturvårdsverkets nationella vägledningsarbete om tillämpningen av MB. Länsstyrelsen har ansvaret att ge riktad vägledning baserat på de behov som finns hos kommunerna i länet (miljö tillsynsförordning 3 kap. 16 §).

Åtgärden ska ge kommunerna stöd för att avgöra, sett utifrån kommunernas behov, var inom ett avrinningsområde det är prioriterat att genomföra tillsyn i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenstatusen. Länsstyrelsen behöver genom tillsynsvägledningen förmedla det underlag och den kunskap som finns i åtgärdsplanerna till kommunerna för att de i sin tur ska genomföra planering av tillsyns-, informations- och utbildningsinsatser så att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas.

Åtgärden ska ge kommunerna vägledning där ny kunskap har kommit fram om påverkanskällor som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrars, från både ämnen och nya och etablerade branscher. Vägledning bör även prioriteras i de fall

där ämnen som idag inte ingår i verksamheters tillstånd bidrar till att status inte är god eller riskerar att försämrats. Åtgärden syftar på så vis till att säkerställa att utsläpp och spill av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter upphör eller begränsas i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Det är viktigt att ta hänsyn till försiktighetsprincipen då kunskapsnivån kring påverkanskällor är låg för många prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Detta gäller särskilt för ackumulerande ämnen och för prioriterade farliga ämnen som enligt tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet (2013/39/EU) ska fasas ut.

Som stöd för framtagande av regionala planer för tillsynsvägledning finns Miljösamverkan Sveriges handläggarstöd på webben för miljökvalitetsnormer för vatten i tillsyn av miljöfarlig verksamhet (Miljösamverkan Sverige, 2020). Där finns exempel på hur olika länsstyrelser har arbetat och arbetar med att inkludera miljökvalitetsnormerna för vatten i tillsyn av miljöfarliga verksamheter. Handläggarstödet kan också användas som stöd i vägledningsarbetet.

Om det råder oklarheter vem som har tillsynsansvaret över avloppsledningsnät och dagvatten behöver det klargöras mellan enskilda länsstyrelser och kommuner.

När det gäller avloppsreningsverk behöver tillsynsvägledningen också inkludera ett uppströms-perspektiv med vägledning om tillsyn över verksamheter som är anslutna till kommunalt avlopp. Det behöver finnas ett fokus på att bedriva tillsyn mot verksamheter som släpper ut oönskade ämnen i områden där miljökvalitetsnormerna inte följs.

Små avlopp

Havs- och vattenmyndigheten ger vägledning nationellt kring prövning och tillsyn av små avlopp. Länsstyrelserna ska bidra med ett regionalt perspektiv och samordna arbetet inom länen. Enligt miljötillsynsförordning 3 kap. 16 § ska länsstyrelserna ge tillsynsvägledning till kommunerna i länet. Vägledningen ska leda till att kommunerna har en effektivare tillsyn av små avlopp vilket kan bidra till en höjd åtgärdsstakt.

Jordbruk och annan verksamhet Länsstyrelsernas tillsynsvägledning till kommunerna i frågor om djurhållande verksamheter och verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet behöver öka i omfattning och ska utvecklas så att den blir ändamålsenlig för kommunerna och att den leder till minskad miljöpåverkan från berörda verksamheter. Det tillkommer fortlöpande ny kunskap och nya krav vilket innebär att vägledningen behöver uppdateras och utvecklas kontinuerligt. Tillsynen av sådant som kan orsaka förluster av fosfor och kväve från växtodling kräver mycket kompetens hos inspektören. Vägledningen behöver därför utvecklas särskilt kring hur tillsynsmyndigheterna kan bedriva en ändamålsenlig tillsyn med avseende på växtnäingsförluster och läckage av växtskyddsmedel från jordbruksmark och växthus.

Hästgårdar kan lokalt vara en betydande källa till läckage av näringsämnen genom exempelvis upp trampade betes- och rasthagar. Den regionala vägledningen för tillsyn på hästgårdar behöver förstärkas.

Läckage från växthus kan vara en betydande källa till att vi hittar växtskyddsmedel i vatten. Vissa av de verksamma ämnena i växtskyddsmedel som är förbjudna för användning utomhus är tillåtna för användning i växthus. Länsstyrelserna behöver därför särskilt fokusera på vägledning för tillsyn på dessa verksamheter.

Åtgärden ska bidra till minskad tillförsel av fosfor, kväve och växtskyddsmedel till ytvattenförekomsterna, samt minskad tillförsel av nitrat och växtskyddsmedel till

grundvatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas, inklusive förbudet mot försämring av statusen.

Egenkontroll

Länsstyrelserna behöver också vägleda kommunerna i tillsynen av egenkontroll och recipientkontroll. Länsstyrelserna behöver ge kommunerna stöd när det gäller vilka krav som kan och börs ställas på verksamhetsutövares egenkontroll och utformningen av och innehållet i recipientkontrollprogram, så att dessa möjliggör bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ vattenstatus. Tillsynsinsatserna ska säkerställa att verksamhetsutövarnas egenkontroll ger underlag för bedömningar av vilka förebyggande eller förbättrande åtgärder som behövs för att undvika att verksamheterna leder till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Länsstyrelserna behöver också ge stöd till kommunerna vad gäller samordnad recipientkontroll. Det kan finnas vattenförekomster som delas av flera kommuner och då kan länsstyrelsen behöva ha en tydligare samordnande roll för frågor som rör samordnad recipientkontroll.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärderna Länsstyrelserna 3, 7 och 8 från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Naturvårdsverket 1–3, 5, 8 och 9, Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 1, Jordbruksverket 6, Länsstyrelserna 1 och Länsstyrelserna 2

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Kommunerna 1 och 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giffri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Länsstyrelserna, åtgärd 5: Långsiktigt skydd av vattentäkter

Länsstyrelserna ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter.
Länsstyrelserna behöver särskilt:

- a) **fortsätta** arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och **arbeta för att** förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden,
- b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter,
- c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden,
- d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna,
- e) genom tillsyn, kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med återkommande vattenbrist.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021.
Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Nedanstående distriktstexter kommer att kompletteras med statistik

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns x allmänna dricksvattentäkter av dessa saknar x vattenskyddsområde. Därutöver finns ett antal vattenskyddsområden som behöver revideras då vattenskyddsområdet har inrättats enligt annan lagstiftning än miljöbalken och/eller har ett otillräckligt skydd. För Bottenvikens vattendistrikt finns det x vattentäkter med vattenskyddsområden som behöver revideras.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns x allmänna dricksvattentäkter av dessa saknar x vattenskyddsområde. Därutöver finns ett antal vattenskyddsområden som behöver revideras då vattenskyddsområdet har inrättats enligt annan lagstiftning än miljöbalken och/eller har ett otillräckligt skydd. För Bottenhavets vattendistrikt finns det x vattentäkter med vattenskyddsområden som behöver revideras.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns x allmänna dricksvattentäkter av dessa saknar x vattenskyddsområde. Därutöver finns ett antal vattenskyddsområden som behöver revideras då vattenskyddsområdet har inrättats enligt annan lagstiftning än miljöbalken och/eller har ett otillräckligt skydd. För Södra Östersjöns vattendistrikt finns det x vattentäkter med vattenskyddsområden som behöver revideras.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns x allmänna dricksvattentäkter av dessa saknar x vattenskyddsområde. Därutöver finns ett antal vattenskyddsområden som behöver revideras då vattenskyddsområdet har inrättats enligt annan lagstiftning än miljöbalken och/eller har ett otillräckligt skydd. För Norra Östersjöns vattendistrikt finns det x vattentäkter med vattenskyddsområden som behöver revideras.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns x allmänna dricksvattentäkter av dessa saknar x vattenskyddsområde. Därutöver finns ett antal vattenskyddsområden som behöver revideras då vattenskyddsområdet har inrättats enligt annan lagstiftning än miljöbalken och/eller har ett otillräckligt skydd. För Västerhavets vattendistrikt finns det x vattentäkter med vattenskyddsområden som behöver revideras.

För att säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås är tillsyn en förutsättning. Tillsynen omfattar kontroll av att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom vattenskyddsområden följs. Tillsyn av vattenskyddsområden bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas.

Länsstyrelsen behöver stödja och vägleda kommunerna i det arbetet så att skyddet av vattentäkten kan anpassas till de lokala och regionala förutsättningarna.

Samhällsplaneringen är ett viktigt verktyg för att långsiktigt säkerställa vattenförsörjningen. Regionala vattenförsörjningsplaner är betydelsefulla underlag för kommunernas arbete med översiktsplanering. De synliggör viktiga yt- och grundvattenförekomster. Med de regionala vattenförsörjningsplanerna tas mer hänsyn till skydd av vattentäkter i den fysiska planeringen. Markanvändning och verksamheter som innebär betydande påverkan på yt- och grundvattenförekomster kan då undvikas eller anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten och kraven på dricksvattenkvalitet följs. Klimatförändringarna kan komma att få stor påverkan på vattenförsörjningen i framtiden och är därför en viktig del av samhällsplaneringen. **Att spara vattentäkter och deras vattenskyddsområden, som i nuläget inte används, kan vara ett sätt säkra framtida vattenförsörjning.**

Tillgången på vatten är generellt god i stora delar av Sverige, men problem med vattentillgång till följd av låga grundvattennivåer har blivit allt vanligare. Vattenuttag sker bland annat inom jordbruket, industrin och för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning. Med ökad konkurrens om vatten är det viktigt att verksamhetsutövaren har tillstånd för vattenuttag. Enligt 2020 års Återrapportering till vattenmyndigheten av genomförda åtgärder uppskattar länsstyrelserna att det finns 2 847 tillståndspliktiga vattenuttag i länen, 20 procent av dessa saknar tillstånd till vattenuttag (Vattenmyndigheterna, 2021). Tillsyn av vattenuttag bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas, särskilt prioriterat är områden med grundvattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kvantitativ status till 2027. Länsstyrelsens åtgärder till skydd av vatten är nödvändiga för att förebygga försämring av status i yt- och grundvattenförekomster. Åtgärderna förväntas leda till att kunna förebygga påverkan och åtgärda existerande problem så att miljökvalitetsnormerna följs. För påverkan på ytvatten är det de prioriterade ämnena och de särskilda förorenande ämnena som behöver åtgärdas. För grundvatten är det de ämnen som påverkar grundvattnets kemiska status.

Genomförande

Vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter beslutas med stöd av miljöbalk (1998:808) (MB) 7 kap. För att åtgärdstakten ska öka är det nödvändigt att länsstyrelserna prioriterar arbetet med att fastställa vattenskyddsområden.

Länsstyrelserna behöver inom ramen för sitt tillsynsansvar bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden för att säkerställa att syftet med skyddet uppnås.

Länsstyrelserna ansvarar för tillsynsvägledning inom MB tillämpningsområde i länet. Länsstyrelserna behöver ge råd och stöd till kommunala nämnder och förvaltningar i länet som ansvarar för tillsynen av vattenskyddsområden. Dagens bestämmelser medger att både länsstyrelser och kommuner beslutar om vattenskyddsområden (MB 7 kap 21 §). En förstärkt vägledning till kommunerna om hur de själva kan arbeta med inrättande av vattenskyddsområden kan bidra till en bättre ansvarsfördelning mellan länsstyrelser och kommuner i frågan.

Länsstyrelsen har uppsikt i länet över hushållningen med mark- och vattenområden och har enligt MB 3 kap. 12 § ett ansvar att ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag, som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet och som finns hos statliga myndigheter. Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram i samverkan med kommunerna och underlaget ska användas av kommunerna i översiktsplaneringen (se kommunernas åtgärd 1 och 5).

Bortledning av grund- och ytvatten är en vattenverksamhet enligt MB 11 kap., vilket enligt huvudregel kräver tillstånd. Länsstyrelsen ansvarar för den operativa tillsynen men den kan delegeras till kommunerna. Om vattenuttag sker utan tillstånd och den kontroll som följer med tillstånd, finns risk för betydande påverkan på vattnets mängd eller kvalitet.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan kommunen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är reviderad från åtgärden Länsstyrelserna 4 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Försvarinspektören för hälsa och miljö 2, Havs- och vattenmyndigheten 5 och 8 och Länsstyrelserna 1.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Kommunerna 1, 3 och 5.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda dricksvatten och framtida dricksvattensvattenförekomster från förändrad nederbörd, översvämning eller torka.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 6: Rådgivning om påverkan från jordbruk

Myndighetsdialog och revidering pågår

Länsstyrelserna ska utveckla sin kompetensutvecklings-, informations- och rådgivningsverksamhet för att minska växtnäringsförluster och förluster av växtskyddsmedel till yt- och grundvattenförekomster, samt påverkan från jordbrukets vattenverksamhet. Informationsinsatser behövs till de verksamheter som inte täcks in av pågående rådgivning.

Länsstyrelserna ska även på regional nivå stödja det lokala åtgärdsarbete mot övergödning som bedrivs genom åtgärdssamordnare.

Åtgärden ska leda till att påverkan från jordbruket minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Sveriges geologiska undersökning

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 313 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Jordbrukets påverkan på vatten inkluderar läckage av näringsämnen och växtskyddsmedel, samt fysiska förändringar från vattenverksamhet som medför en risk för miljö påverkan genom erosion, grumling, igenslamning av bottenar och förändrad hydrologi i såväl sjöar som vattendrag som i närmiljön. Avvattning av sura sulfatjordar kan även innebära risk för kraftiga surstötter och utlakning av metaller. Det är därför viktigt att Jordbruksverkets rådgivande verksamhet inkluderar dessa aspekter.

Klimatförändringar förväntas dessutom medföra ökad nederbörd under vintern då risken för kväveutlakning är stor, samt ett ökat behov av både dränering och bevattning. Åtgärder som

leder till minskad tillförsel av både kväve och fosfor till vatten från jordbruksmark, betesmark samt rasthagar och ökad retention i landskapet behöver därför genomföras.

Mer än hälften av Sveriges åkermark är beroende av markavvattningsläggningar för att kunna odlas. För att uppfylla livsmedelsstrategins mål om en hållbar, ökad livsmedelsproduktion behöver en betydande del av anläggningarna underhållas och förnyas. På platser där grödan begränsas av en otillräcklig dränering kan underhåll av dräneringssystem även bidra till ett minskat näringsläckage, och likaså för jordar med hög risk för ytavrinning och erosion.

Rådgivning behövs för att öka anslutningen till miljöförbättrande ersättningar och för att bidra till att åtgärder genomförs, så att de får bästa möjliga effekt. Rådgivning är viktig eftersom växtnäringsfrågorna inom jordbruket ofta rör sig om diffusa utsläpp och fysisk påverkan på vatten berör olika typer av påverkansfaktorer, som sammantaget gör att god ekologisk status inte uppnås. Därutöver är förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar därför, till exempel vad gäller jordart, klimat och produktionsinriktning. Därmed kan också de åtgärder som är mest kostnadseffektiva variera mellan olika regioner och olika gårdar.

De åtgärdssamordnare som finns bland annat inom projektet "Lokalt engagemang för vatten" (LEVA) är viktiga för att motivera och prioritera rätt åtgärd på rätt plats.

Genomförande

Rådgivningen och kompetensutveckling ska ha som mål att åtgärder genomförs på rätt plats och att de mest kostnadseffektiva åtgärderna används i första hand. Särskild vikt bör läggas vid de åtgärder som vattenmyndigheterna angivit som prioriterade, men rådgivning och kunskapsutveckling behövs också kring andra åtgärder som kan reducera läckage av näringsämnen, exempelvis dränering, markpackning, anpassad jordbearbetning, behovsanpassad gödsling, teknik och tidpunkt för stallgödselspridning, tvåstegsdiken, kalkfilterdiken, avfasning av dikeskanter, direktsådd eller grundvattenbildande våtmarker ovanför odlingsfälten.

Genom kontinuerlig utbildning och rådgivning till lantbruksföretag i säker hantering av växtskyddsmedel kan förlusterna av växtskyddsmedelsrester minska och därmed påverkan på vattenmiljön. Eftersom det utvecklas nya preparat, ny kunskap, nya krav och regler behöver rådgivningen uppdateras och riktas brett till verksamhetsutövare som använder växtskyddsmedel.

Kompetensutvecklingen och rådgivningen om vattenverksamhet ska ha som mål att vattenverksamhet och vattenuttag kopplade till jordbruket utförs på så sätt att negativa effekter på vattenmiljöerna undviks i möjligaste mån, samt att underlätta genomförandet av åtgärder med en positiv effekt på vattenmiljön.

Det är viktigt att rådgivningen till såväl enskilda lantbrukare som åtgärdssamordnare leder till en ökad insikt om problemen, men också till kunskap om vilka risker som finns och vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska förlusterna av fosfor och kväve till vatten från jordbruksmark och åtgärder för att öka retentionen i landskapet.

Länsstyrelserna har på regional nivå en viktig roll i att stödja åtgärdsarbetet som bedrivs genom lokala åtgärdssamordnare. Denna roll är en förutsättning för den samlade åtgärdssamordningen och behöver samordnas med den nationella stödfunktionen som tillhandahålls av Havs- och vattenmyndigheten.

Länsstyrelserna behöver dessutom rikta särskild information om ersättningar och andra stöd till lantbrukare i tillrinningsområdet till utpekade vattenförekomster med övergödningssproblem. Detta kan kräva riktade insatser till exempelvis mindre lantbruksföretag, hästägare och fårproducenter.

Åtgärden ska leda till att åtgärder genomförs för att minska tillförsel av framför allt fosfor, men också kväve, till ytvattenförekomster och minska nitrathalterna i grundvatten **att minska tillförseln av växtskyddsmedelsrester till yt- och grundvatten**, samt att minska miljöpåverkan från jordbrukets vattenverksamhet, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Länsstyrelserna behöver dessutom rikta särskild information om ersättningar inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och andra stöd till lantbrukare i tillrinningsområdet till utpekade vattenförekomster med övergödningssproblem. Detta kan kräva riktade insatser till exempelvis mindre lantbruksföretag, hästägare och fårproducenter.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 15 i Åtgärdsprogram 2009–2016.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Jordbruksverket 1, 2, 3 och 6, Sveriges geologiska undersökning 1 och Havs- och vattenmyndigheten 7 och 9.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärden Kommunerna 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga dammar och våtmarker som agerar som biologiska skydd med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion, samt att minska läckage av växtskyddsmedel vid ökad nederbörd och översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljö målen 3. Bara naturlig försurning, 4. Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Länsstyrelserna, åtgärd 7: Fysisk planering enligt plan- och bygglagen

OMARKERAT för Bottenviken, Bottenhavet

TURKOS för Södra östersjön, Norra östersjön, Västerhavet

Länsstyrelserna ska enligt plan och bygglag (2010:900) (PBL) vägleda kommuner vid översikts- och detaljplanering och andra ärenden som regleras i PBL samt utöva tillsyn över kommunala beslut rörande detaljplaner och därigenom verka för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Länsstyrelserna behöver verka för att:

- a) det framgår av översikts- och detaljplaner hur miljö kvalitetsnormerna för vatten kommer att följas,
- b) frågor om användning av mark- och vattenområden som avser två eller fler kommuner samordnas på ett lämpligt sätt ur ett avrinningsområdesperspektiv,
- c) kommunerna i sin översikts- och detaljplanering använder aktuellt underlag från bland annat Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Åtgärden ska genomföras i samverkan med kommuner. Andra viktiga aktörer för samverkan är Naturvårdsverket som har vägledningsansvar över dagvatten och Boverket som har vägledningsansvar inom fysiska planering.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Länsstyrelserna ska enligt PBL vägleda kommuner och berörda regioner vid regional fysisk planering, översikts- och detaljplanering och andra ärenden som regleras i PBL samt utöva tillsyn över kommunala beslut rörande detaljplaner och därigenom verka för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Länsstyrelserna behöver verka för:

- a) att det framgår av region-, översikts- och detaljplaner hur miljö kvalitetsnormerna för vatten kommer att följas,
- b) att frågor om användning av mark- och vattenområden som avser två eller fler kommuner samordnas på ett lämpligt sätt ur ett avrinningsområdesperspektiv,
- c) att kommunerna och berörda regionerna i sin region-, översikts- och detaljplanering använder aktuellt underlag från bland annat Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda regioner och kommuner. Andra viktiga aktörer för samverkan är Naturvårdsverket som har vägledningsansvar över dagvatten och Boverket som har vägledningsansvar inom fysiska planering.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Den årliga rapporteringen från kommunerna om genomförda åtgärder visar att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs i den fysiska planeringen i den omfattning som krävs för att nå och upprätthålla god status. Arbetet med vägledning från länsstyrelserna i denna fråga har påbörjats, särskilt i de län som har utfört pilotprojekt. Vägledningsarbetet behöver dock utvecklas, harmoniseras och intensifieras för att den framtida samhällsutvecklingen inte ska ske på bekostnad av kvaliteten på vattenmiljön. Länsstyrelsen ska bistå med rådgivning, vägledning och granskning av hur miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska beaktas i översikts- och detaljplanering. Det ger kommuner goda förutsättningar för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas i utvecklandet av samhällsbyggandet.

Underlaget i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) uppdateras och utvecklas ständigt, därav är det viktigt att kommunerna är uppdaterade och väl förtrogna med verktyget och vilka begränsningar som finns. För ett effektivt åtgärdsarbete behöver kommunerna förbättrade kunskaper och förståelse för innehållet i VISS, exempelvis rörande tillförlitlighetsgraden av statusklassificeringarna beroende på aktualiseringsgrad, tillgängliga data och undersökningsmetod. Kommunerna anser att det är svårt att överföra material från VISS in i detaljplaneringen och det finns behov av att få stöd och vägledning av länsstyrelserna. Det behövs därför förbättrade kunskaper inom de kommunala organisationerna avseende det praktiska användandet av VISS och möjligheterna till export av digitalt kartunderlag till översikts- och detaljplaner.

Den årliga rapporteringen från kommunerna om genomförda åtgärder visar att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs i den fysiska planeringen i den omfattning som krävs för att nå och upprätthålla god status. Arbetet med vägledning från länsstyrelserna i denna fråga har påbörjats, särskilt i de län som har utfört pilotprojekt. Vägledningsarbetet behöver dock utvecklas, harmoniseras och intensifieras för att den framtida samhällsutvecklingen inte ska ske på bekostnad av kvaliteten på vattenmiljön. Länsstyrelsen ska bistå med rådgivning, vägledning och granskning av hur miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska beaktas i region-, översikts- och detaljplanering. Det ger berörda regioner och kommuner goda förutsättningar för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas i utvecklandet av samhällsbyggandet.

Underlaget i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) uppdateras och utvecklas ständigt, därav är det viktigt att kommunerna och berörda regioner är uppdaterade och väl förtrogna med verktyget och vilka begränsningar som finns. För ett effektivt åtgärdsarbete behöver kommunerna och berörda regioner förbättrade kunskaper och förståelse för innehållet i VISS, exempelvis rörande tillförlitlighetsgraden av klassificeringarna beroende på aktualiseringsgrad, tillgängliga data och undersökningsmetod. Kommunerna anser att det är svårt att överföra material från VISS in i detaljplaneringen och det finns behov av att få stöd och vägledning av länsstyrelserna. Det behövs därför förbättrade kunskaper inom de kommunala organisationerna avseende det praktiska användandet av VISS och möjligheterna till export av digitalt kartunderlag till översikts- och detaljplaner.

Genomförande

Länsstyrelsernas dialog med kommunerna när ett plandokument tas fram eller ska ses över är en väsentlig del av arbetsprocessen. Nedan redogörs för viktiga moment i genomförandet.

Att länsstyrelserna **verkar för** att det framgår i översiktsplanen hur kommuner **anser att** miljö kvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten ska följas respektive har följts och i detaljplanen visar hur miljö kvalitetsnormerna följs**. Detta kan göras i länsstyrelsernas arbete med **underlag till översiktsplaner samt** i samrådsförfaranden och granskningsyttranden.

Det anges i plan- och bygglag (2010:900) (PBL) 3 kap. 4 § att det **i översiktsplanen** ska framgå hur kommunen **anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas**, men inte hur det **praktiskt** ska ske. Många kommuner jobbar med att aktualisera delar av sina översiktsplaner genom fördjupningar och tillägg. Länsstyrelserna **ska enligt PBL 3 kap. 26 § lämna ett underlag** till kommunerna minst en gång per mandatperiod **rörande statliga och mellankommunala intressen, som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget bör miljö kvalitetsnormer uppmärksammas särskilt.**

Länsstyrelserna behöver **skapa planeringsunderlag** till kommunerna, **så att avrinningsområdesperspektivet kan samordnas på ett lämpligt sätt**. Enligt PBL 3 kap. 10 § ska länsstyrelserna tillhandahålla underlag för kommunernas bedömningar och även ge råd i fråga om sådana allmänna intressen som hänsyn bör tas till enligt **PBL 2 kap.** vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Som ett led i detta arbete ska länsstyrelserna ge kommunerna stöd och vägledning, till exempel genom utbildningsinsatser, kring hur underlaget i VISS bör användas i den kommunala **fysiska planeringen**. Åtgärden behöver bland annat leda till en ökad samverkan **inom länsstyrelsen, särskilt i de två arbetsområdena miljöskydd och samhällsplanering.**

Länsstyrelserna kan därutöver behöva ta fram **planeringsunderlag för kustzonen, så att miljö kvalitetsnormer i kustvattenförekomster kan följas**. Länsstyrelsens samlade bedömning, med olika sakområdeskompetenser, är central i arbetet

Det är också önskvärt om Länsstyrelsen lyfter upp och samlar in goda exempel och praxis avseende hantering av miljö kvalitetsnormer för vatten samt exempel på klimatanpassningsåtgärder för tillämpning av miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten i planprocessen. Det är något många kommuner har efterfrågat.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelsen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Länsstyrelsernas dialog med kommunerna och berörda regioner när ett plandokument tas fram eller ska ses över är en väsentlig del av arbetsprocessen. Nedan redogörs det för viktiga moment i genomförandet.

Att länsstyrelserna **verkar för** att det framgår i översiktsplanen och regionplanen hur kommuner och berörda regioner **anser att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska följas respektive har följts och i detaljplanen visar hur miljö kvalitetsnormen följs**. Detta kan göras i länsstyrelsernas arbete med underlag till översiktsplaner, vid aktualitetsprövningar av regionplaner och i samrådsförfaranden och granskningsyttranden.

Det anges i plan- och bygglag (2010:900) (PBL) 3 kap. 4 § att det **i översiktsplanen** ska framgå hur kommunen **anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas**, men inte hur det ska ske. Många kommuner jobbar med att aktualisera delar av sina översiktsplaner genom fördjupningar och tillägg. Länsstyrelserna ska, enligt PBL 3 kap. 26 §, lämna ett underlag till kommunerna minst en gång per mandatperiod rörande statliga och mellankommunala

intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget bör frågan om miljö kvalitetsnormer uppmärksammas särskilt. Länsstyrelserna ska även lämna ett underlag till regionen, enligt PBL 7 kap. 7 §, med en redovisning av statliga och mellankommunala intressen som ha betydelse för regionplanens aktualitetsprövning. Länsstyrelserna behöver utveckla sin vägledning till kommunerna och berörda regioner i dessa frågor.

Länsstyrelserna behöver skapa planeringsunderlag till kommuner och berörda regioner så att avrinningsområdesperspektivet kan samordnas på ett lämpligt sätt. Enligt PBL 3 kap. 10 § ska länsstyrelserna tillhandahålla underlag för kommunernas och de berörda regionernas bedömningar och även ge råd i frågor om sådana allmänna intressen som hänsyn bör tas till enligt PBL 2 kap. vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Som ett led i detta arbete ska länsstyrelserna ge kommunerna och berörda regioner stöd och vägledning, till exempel genom utbildningsinsatser, kring hur underlaget i VISS bör användas i det kommunala och regionala planeringsarbetet. Åtgärden behöver bland annat leda till en ökad samverkan inom länsstyrelsen, särskilt i de två arbetsområdena miljöskydd och samhällsplanering.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av Länsstyrelsernas åtgärd 9 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stödjer **genomförandet av åtgärderna Region Skåne/Stockholm samt** Kommunerna 1 och 4.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1 **samt** Länsstyrelserna 1, 5 och 12.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Den här åtgärden kan stödjas av vägledningen som Boverket ska ta fram enligt Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön , åtgärd 14.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda dricksvatten och framtida dricksvattensvattenförekomster från förändrad nederbörd, översvämning eller torra samt att utarbeta hållbar dagvattenhantering vid ökad nederbörd och vattentillförsel.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Länsstyrelserna, åtgärd 8: Prioritering inom den gemensamma jordbrukspolitiken

Dialog och revidering pågår

Länsstyrelserna ska inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken prioritera nedanstående åtgärder i jordbrukslandskapet, och aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med Jordbruksverket, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare:

- Strukturkalkning
- Kalkfilterdike
- Anpassad skyddszon
- Skyddszon
- Fosfordamm/våtmark
- Tvåstegsdike
- Vårbearbetning
- Fånggröda

Åtgärden ska bidra till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Höga halter av näringsämnen är en av de främsta orsakerna till att god ekologisk status inte nås i vattendrag, sjöar och kustvatten.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 38 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 69 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 382 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 320 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Västerhavets vattendistrikt finns 363 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

Nationellt bidrar jordbruket till knappt 60 procent av den antropogena tillförseln av fosfor och 50 procent av den antropogena belastningen av kväve (SMED, 2020). Åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark och ökad retention i landskapet behöver därför genomföras. För att nyttja den begränsade finansieringen inom den

gemensamma jordbrukspolitiken optimalt behövs en högre grad av prioritering till vilka områden där åtgärderna gör störst effekt för att nå miljö kvalitetsnormen för vatten.

Genomförande

Länsstyrelserna behöver verka för att de åtgärder som tagits fram av vattenmyndigheterna genomförs i högre utsträckning, och att de placeras där de gör mest nytta.

Länsstyrelsen behöver utforma en plan för hur ersättningarna ska göra störst miljönytta inom ramen för befintlig budget och sedan styra, i möjligast mån, hur ersättningarna betalas ut till de sökande. Ansökningar bör prioriteras efter vattenmyndigheternas underlag av riskklassificering och beting så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Den gemensamma jordbrukspolitiken är tillsammans med LOVA en viktig stödform för att genomföra de åtgärder i jordbrukslandskapet som krävs för att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Även våtmarkssatsningen i LONA som kan utgöra ett komplementär stöd för övergödning åtgärder. Det är därför viktigt att handläggare för de olika stödformerna samverkar för att optimera kostnadseffektiviteten och underlätta för stödsökande.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 9, Jordbruksverket 1 och 4 och Länsstyrelserna 9.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, 11. Myllrande våtmarker och 13. Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Länsstyrelserna, åtgärd 9: Prioritering av LOVA

Dialog och revidering pågår.

Länsstyrelserna ska inom ramen för den stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) prioritera kostnadseffektiva åtgärder mot extern och intern näringsbelastning, och aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras **löpande**.

Motivering

Höga halter av näringsämnen är en av de främsta orsakerna till att god ekologisk status inte nås i vattendrag, sjöar och kustvatten.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 38 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 69 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 382 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 320 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

I Västerhavets vattendistrikt finns 363 vattenförekomster med betydande påverkan från jordbruk i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas med avseende på övergödning.

Enligt förordning (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt kan bidrag från havs- och miljöanslaget lämnas till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt). År 2020 fördelade Havs- och vattenmyndigheten ut 230 miljoner kronor, varav 161 miljoner kronor är tillgängliga för att finansiera åtgärder mot övergödning. Tillsammans med den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) utgör därmed LOVA det viktigaste finansieringsstödet för att minska näringsbelastningen till vatten från externa och interna källor.

För att nyttja finansieringen inom LOVA optimalt behövs en högre grad av prioritering till vilka områden där åtgärderna gör störst effekt för att nå miljö kvalitetsnormen för vatten.

LOVA-bidrag behöver därför användas till att öka genomförandet av åtgärder som leder till minskad tillförsel av näringsämnen till vatten från jordbruksmark, ökad retention i landskapet och minskad intern belastning.

Genomförande

Länsstyrelserna behöver verka för att de åtgärder som tagits fram av vattenmyndigheterna genomförs i högre utsträckning, och att de placeras där de gör mest nytta.

Länsstyrelsen behöver utforma en plan för hur ersättningarna ska göra störst miljönytta inom ramen för befintlig budget och sedan styra, i möjligast mån, hur ersättningarna betalas ut till de sökande. Ansökningar bör prioriteras efter vattenmyndigheternas underlag över riskklassificering och beting så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Vid finansiering av åtgärder mot internbelastning ska Havs- och vattenmyndighetens vägledning användas.

LOVA är tillsammans med den gemensamma jordbrukspolitiken en viktig stödform för att genomföra de åtgärder i jordbrukslandskapet som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. Även våtmarkssatsningen i LONA kan utgöra ett komplementär stöd för övergödning åtgärder. Det är därför viktigt att handläggare för de olika stödformerna samverkar för att optimera kostnadseffektiviteten och underlätta för stödsökande.

Sammanhang

Åtgärden är reviderad från Länsstyrelsernas åtgärd 10 i Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Jordbruksverket 1, Havs- och vattenmyndigheten 7 och 9 och Länsstyrelserna 9.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att anlägga tvåstegsdiken, dammar och våtmarker som agerar som biologiska skydd med buffrande effekt mot översvämning och kusterosion.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 11. Myllrande våtmarker.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 6. Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 10: Prioritering av sanering av förorenade områden

Länsstyrelserna ska vid avhjälpande av föroreningsskador prioritera områden som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Länsstyrelserna ska vid prioriteringen genomföra denna med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och berörda kommuner.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och därefter genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig

betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Länsstyrelserna bedriver ett aktivt arbete avseende avhjälpande av föroreningsskador vid flera förorenade områden. Genomförandet av förebyggande, förbättrande och avhjälpande åtgärder bedöms av Vattenmyndigheten att inte vara tillräckliga för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Det är varje länsstyrelses ansvar att genomföra regional prioritering av vilka områden som ska gå vidare till ansökan om statliga bidrag hos Naturvårdsverket samt vilka områden som ska prioriteras inom tillsynen. Denna prioritering beskrivs bland annat i de regionala program som varje länsstyrelse tar fram minst var tredje år. Till det regionala programmet ingår en prioriteringslista över de mest förorenade områdena i länet. Listan omfattar både bidrags- och privatfinansierade tillsynsdrivna projekt som ingår i länsstyrelsens, andra myndigheters och kommuners ansvar. Prioriteringslistan är länsstyrelsens lista över de förorenade områdena i länet som är mest prioriterade att arbeta med, sett ur risksynpunkt.

Naturvårdsverkets nationella plan (Naturvårdsverket, 2020b) utgör utgångspunkt vid prövningen av länsstyrelsernas ansökningar om åtgärdsbidrag från det statliga anslaget 1:4 "Sanering och återställning av förorenade områden" (Regeringen, 2019a). Anslaget från användas för bidrag enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningssskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Den nationella planen anger prioriteringsordningen för prövning av ansökningar om bidrag för avhjälpande av föroreningssskador, så att statligt finansierade avhjälpandeåtgärder genomförs vid de mest prioriterade förorenade områdena i landet.

För bidragsfinansierade projekt tillämpar Naturvårdsverket de urvalskriterier som framgår i den nationella planen för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av länsstyrelsens ansökningar om åtgärdsbidrag. Målet om att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska följas ingår i två av urvalskriterierna i planen. **I övrigt saknas dock nationellt framtagna urvals- och prioriteringskriterier för hur myndigheter och kommuner ska prioritera ur risksynpunkt där kriterier för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska följas ingår. En viktig förutsättning för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas är att det finns en tydlig nationell målsättning hur myndigheter och kommuner kan prioritera mellan olika områden med påverkan på yt- och grundvatten för att effektivt kunna bidra till att målen med direktivet nås.**

Genomförande

Länsstyrelsernas arbete med förorenade områden behöver prioritera avhjälpande åtgärder så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Både länsstyrelsernas tillsyn av förorenade områden och arbetet med ansökningar om statligt stöd behöver utgå från Naturvårdsverkets urvalskriterier **samt följa de prioriteringskriterier som tas fram inom Naturvårdsverkets åtgärd 3. Länsstyrelsen bör vara deltagande i en nationell samordning kring framtagande av dessa prioriteringskriterier. Naturvårdsverkets kriterier är framtagna för att länsstyrelserna bland annat ska kunna prioritera förorenade områden med betydande påverkan där miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs. Prioriteringen av avhjälpandeåtgärder bör genomföras med ett avrinningsområdesperspektiv. Arbetet kan då styras med utgångspunkt från var inom de aktuella avrinningsområdena det är mest angeläget att genomföra avhjälpandeåtgärder för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Den åtgärdsplanering för avrinningsområden som alla länsstyrelser ska genomföra enligt Länsstyrelserna åtgärd 1 bör ligga till grund för bedömningar och prioriteringar enligt denna åtgärd.**

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelsen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering från Åtgärdsprogram 2009–2016.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Förvarinspektören för hälsa och miljö 1, Havs- och vattenmyndigheten 1, Naturvårdsverket 2 och 3 och Länsstyrelserna 1.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Länsstyrelserna 2 och Kommunerna 1 och 2.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus

samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas (Havs- och vattenmyndigheten, 2015a).

Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningso mråden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Gifrfri miljö och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 11: Prioritering av kalkning

Dialog och revidering pågår

Länsstyrelserna ska inom ramen för de regionala åtgärdsplanerna för kalkning planera kalkningsverksamheten så att hänsyn tas till miljö kvalitetsnormerna för vatten, och möjligheten att uppnå god ekologisk status ska utgöra en prioriteringsgrund.

Åtgärden ska **påbörjas omgående och** genomföras **löpande**.

Motivering

Kalkning av sjöar och vattendrag motverkar effekterna av försurning från atmosfärisk deposition av försurande ämnen och skogsbrukets försurande påverkan. Deposition av försurande ämnen har minskat mycket sedan 1980-talet, men återhämtning från försurning tar lång tid. Kalkning är en effektiv och beprövad åtgärd som behöver fortgå så länge försurningspåverkan i vattnet kvarstår. Om kalkningsverksamheten upphör för tidigt kan sjöar och vattendrag återförsuras vilket kan medföra utslagning av fiskstammar och minskning av den biologiska mångfalden.

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 116 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 2072 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 160 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 364 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 1577 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten.

Genomförande

Åtgärden riktar sig till genomförande av den kommande nationella kalkningsplanen. Med utgångspunkt från denna tar länsstyrelserna fram regionala kalkningsplaner och styr det operativa miljöarbetet utifrån regionala prioriteringar. Dessa görs ifrån värdefulla arter, naturvärden och nyttjandepotential, men behöver också göras med hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för vatten. Kalkningsplanerna bör därför ha en tydlig koppling till vattenförvaltningen och ta hänsyn till andra eventuella påverkanstryck och miljöproblem.

När försurningsbelastningen minskar kan kalkningar av vissa vattenförekomster också avslutas. Därmed kan det finnas utrymme för nykalkningar inom andra områden där det finns behov av det.

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 2 och Naturvårdsverket 4 och 5.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att motverka effekterna av försurning från atmosfärisk deposition av försurande ämnen som ökar med högre koldioxidhalter och ökad nederbörd.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 3. Bara naturlig försurning och 8. Levande sjöar och vattendrag.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelserna, åtgärd 12: Prioritering av **områdesskydd och restaureringar**

Länsstyrelserna ska prioritera **områdesskydd** av **inlandsvatten och** kustnära miljöer för att åstadkomma ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Länsstyrelserna ska även prioritera restaureringar av **inlandsvatten och** kustnära miljöer så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samarbete med berörda kommuner och när så är motiverat, genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Motivering

Bottenviken

För de kustvatten och inlandsvatten som har god eller hög status för ekologisk status är det viktigt att det inte försämras, då en försämring kan påverka ekologin negativt ur ett landskapsperspektiv.

I den nationella analysen för hydromorfologi på kusten har klassningarna av hydromorfologi visat att 1 procent av kustvattenförekomsterna i Bottenvikens distrikt har sämre än måttlig status.

KOMMER TEXT FÖR INLANDSVATTEN.

Bottenhavet

För de kustvatten som har god eller hög status för hydromorfologi är det viktigt att det inte försämras, då en försämring kan påverka ekologin negativt ur ett landskapsperspektiv.

I den nationella analysen för hydromorfologi på kusten har klassningarna av hydromorfologi visat att 7 procent av kustvattenförekomsterna i Bottenhavets vattendistrikt har sämre än måttlig status.

KOMMER TEXT FÖR INLANDSVATTEN.

Norra Östersjön

För de kustvatten som har god eller hög status för hydromorfologi är det viktigt att det inte försämras, då en försämring kan påverka ekologin negativt ur ett landskapsperspektiv.

I den nationella analysen för hydromorfologi på kusten har klassningarna av hydromorfologi visat att 6 procent av kustvattenförekomsterna i Norra Östersjöns distrikt har sämre än måttlig status.

KOMMER TEXT FÖR INLANDSVATTEN.

Södra Östersjön

För de kustvatten som har god eller hög status för hydromorfologi är det viktigt att det inte försämras, då en försämring kan påverka ekologin negativt ur ett landskapsperspektiv.

I den nationella analysen för hydromorfologi på kusten har klassningarna av hydromorfologi visat att 4 procent av kustvattenförekomsterna i Södra Östersjöns vattendistrikt har sämre än måttlig status.

KOMMER TEXT FÖR INLANDSVATTEN.

Västerhavet

För de kustvatten som har god eller hög status för hydromorfologi är det viktigt att det inte försämras, då en försämring kan påverka ekologin negativt ur ett landskapsperspektiv.

I den nationella analysen för hydromorfologi på kusten har klassningarna av hydromorfologi visat att 5 procent av kustvattenförekomsterna i Västerhavets vattendistrikt har sämre än måttlig status.

KOMMER TEXT FÖR INLANDSVATTEN.

Områdesskydd

Inlandsvatten och kustvatten skyddade med områdesskydd är ojämnt fördelade över landet och i många fall saknas en tillräcklig representativitet gällande habitat och naturvärden. För att långsiktigt kunna nå eller bibehålla naturvärdena i de mest skyddsvärda områdena är en grundförutsättning att miljökvalitetsnormerna uppnås i skyddade och oskyddade sjöar, vattendrag och kustvatten med höga värden. Vid förvaltning och genomförande av områdesskydd finns goda möjligheter att göra regleringar i föreskrifter som gynnar uppnåendet av miljökvalitetsnormerna för vatten.

Kustvatten

För att långsiktigt kunna nå eller bibehålla miljökvalitetsnormerna för kustvatten är en förutsättning att ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av kustnära miljöer skyddas. I ett av delmålen till Agenda 2030, Mål 14 Hav och marina resurser och i Sveriges Miljömål anges att en förstärkning av marina och limniska skyddet är nödvändigt för att nå det nationella arealmålet. Inom den europeiska biodiversitetsstrategin enades medlemsländerna om att skydda minst 30 procent. I de regionala handlingsplanerna för marint områdesskydd som finns för Bottniska viken och Egentliga Östersjön anges målnivåer för hur mycket av de preciserade bevarandevärdena som behöver skyddas i respektive havsområde.

De skyddade marina områdena är ojämnt fördelade och inte nödvändigtvis ekologiskt representativt och sammanhängande i Sverige. Ett arbete med att upprätta regionala handlingsplaner för marint områdesskydd har pågått sedan 2015 mellan Havs- och vattenmyndigheten och kustlänen. De regionala handlingsplanerna (kallas strategi för Västerhavet) utgår från en indelning per havsområde (Bottniska viken, Östersjön, Västerhavet) och kommer att styra arbetet med att få till ett ekologiskt, representativt och sammanhängande nätverk av marina skyddade områden. I dagsläget är det endast Bottniska viken som inte kommer upp i det tidigare 10 procent målet om skydd.

Sjöar och vattendrag

Den nationella strategin för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer har fokus på att öka takten i genomförande av områdesskydd samt bevarande av områden med särskilt höga värden så att ett representativt och geografiskt fördelat nätverk skapas.

Restaurering

Inlandsvatten samt kustnära marina miljöer måste återställas så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas samt att säkerställa att viktiga ekosystemtjänster kan bibehållas. Det är viktigt att livsmiljöer restaureras, nyskapas och återskapas ut ett landskapsperspektiv och kräver en gemensam strategi på regional nivå.

Inom havsmiljödirektivets åtgärdsprogram ska en samordnad strategi för restaurering och biologisk återställning tas fram och vara en bas för regional samverkan. För sjöar och vattendrag planerar Havs- och vattenmyndigheten en strategi för restaurering i limniska miljöer som kommer färdigställas under 2022. Båda dessa strategier kommer att vara en viktig grund för de nationella restaureringsstrategierna som ska tas fram inom ramen för EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 (Europeiska kommissionen, 2021).

Genomförande

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan länsstyrelserna behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden

Områdesskydd

Länsstyrelserna ska verka för ett förstärkt arbete med prioritering och inrättande av ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionella nätverk av skyddade marina områden enligt den nationella handlingsplanen för områdesskydd, ramverket för marint områdesskydd samt de regionala handlingsplanerna för marint områdesskydd. Åtgärden ska genomföras så att redan befintligt skydd koordineras med ett utökat skydd. Länsstyrelserna ska också koordinera arbetet med involverade aktörer, i synnerhet kommunerna, men vid behov också Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

I de regionala handlingsplanerna för marint områdesskydd ska det framgå hur dessa bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för kustvatten och havsmiljön ska kunna uppnås.

Vad gäller sjöar och vattendrag planerar Havs- och vattenmyndigheten och Riksantikvarieämbetet att utifrån sina ansvarsområden utarbeta kunskapsunderlag över geografiska områden med höga sjö- och vattendragsanknutna natur- respektive kulturvärden. Kunskapsunderlagen ska utgöra grund för prioritering av områdesskydd och vara ett stöd i annat myndighetsarbete och i samhällsplanering.

Restaurering

Länsstyrelserna ska ha en handlingsplan, i samverkan med de kommande nationella åtgärdsstrategierna, för att genomföra restaurering i inlandsvatten och kustnära miljöer så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. I respektive länsstyrelses handlingsplan för restaurering ska det framgå hur dessa bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för sjöar, vattendrag, kustvatten och havsmiljön ska kunna uppnås. Handlingsplanerna ska byggas på Havs- och vattenmyndighetens samlande åtgärdsstrategi (Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, åtgärd 29) och utarbetade metoder för ekologisk kompensation och restaurering av marina miljöer (Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, åtgärd 30) samt strategin för limnisk restaurering. Länsstyrelsernas planer ska vara samordnade avrinnings- samt havsområdesvis, för att komma ifrån de rent administrativa gränserna och för att lyfta de enskilda vattenförekomsterna till ett funktionellt landskapsperspektiv (jämför handlingsplanerna för områdesskydd). När nationella planer för restaurering inom EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 är framtagna ska även dessa beaktas (Europeiska kommissionen, 2021).

Sammanhang

Åtgärden är en ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Länsstyrelserna 1.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden stödjer arbetet med nationellt ramverk för restaurering av sjöar och vattendrag och den nationella strategin för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att restaurera kustnära marina miljöer utsatta för höjda vattennivåer och kusterosion vilket ökar kustens resiliens, i synnerhet mot klimatförändringar. Områdesskydd, som syftar till att bevara ekologiska funktioner, ekosystemtjänster och biologisk mångfald, bidrar också med motståndskraft mot de effekter som väntas av klimatförändringarna

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer främst generationsmålet miljömålen 8. **Levande sjöar och vattendrag**, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård, och 16. **Ett rikt växt- och djurliv**.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 11 Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Arbetsmaterial

2.17 Region Stockholm / Region Skåne

Region Stockholm / Region Skåne, åtgärd 1: Regional fysisk planering enligt plan- och bygglagen

Region Stockholm / Region Skåne ska genomföra sin regionplanering enligt plan- och bygglag (2010:900) så att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Regionen behöver särskilt verka för att regionplanen baseras på aktuella planeringsunderlag, från bland annat Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och säkerställer att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden behöver genomföras med ett avrinningsområdesperspektiv och i samråd med berörda Länsstyrelser och kommuner. Kontinuerlig samverkan bör också ske med vattenråd, andra regioner och Boverket.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Motivering

Region Stockholm/Region Skåne ansvarar för regional fysisk planering i sina/sitt län. Detta innebär bland annat att regionen ska ta fram en regionplan för att hantera kommunöverskridande frågor av betydelse för den fysiska miljön. Detta är ett arbete för att skapa mer enhetlighet mellan kommuner.

Den regionala fysiska planeringen ska utformas så att den skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar vattenanvändning och skydd av vattenresurserna. Regionerna ska ange grunddragen för användningen av mark- och vattenområden i regionplaneringen, vilket innefattar att ta hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Regionplanen blir vägledande för den efterföljande fysiska planeringen hos kommunerna. Därigenom kan intressekonflikter avvägas när regionen växer. Kostsamma återställande åtgärder kan undvikas genom att regionalt identifiera skyddsbehov, exempelvis för vattenskyddsområden samt dricks- och reservvattentäkter. En oanvänd vattentäkt idag kan fylla en viktig funktion som reservvattentäkt exempelvis för dricksvatten vid framtida perioder av vattenbrist.

Relevanta underlag och vägledningar kan finnas både på lokal, regional och nationell nivå. Ett exempel är Vatteninformationssystem Sverige (VISS), där information om vattenförekomster och gällande miljö kvalitetsnormer finns tillgängliga. I den årliga återrapporteringen till Vattenmyndigheten har kommunerna efterfrågat att tillsammans ta fram digitala kartunderlag. Detta skulle kunna genomföras inom ramen för en regionplan. Regionen får enligt plan- och bygglag (2010:900) (PBL) 7 kap. 11 § begära ut nödvändigt underlag från andra berörda regioner, kommuner, länsstyrelser, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter för att uppfylla sina regionalplaneringsuppgifter.

Regionplanen blir vägledande för berörda kommunerna i deras översikts- och detaljplanering med efterföljande tillståndsprövningar (PBL 7 kap. 2 §). Den blir också upplysande för andra berörda myndigheter som i sina beslut tillämpar hushållningsbestämmelserna i miljöbalk (1998:808) (MB) 3 och 4 kap.

Regionen behöver i sitt arbete med regionplanen ta hänsyn till avrinningsområden. Detta kan innebära att närliggande kommuners planering kan påverka regionen eller att regionens planering kan påverka närliggande kommunerna. Att tillämpa ett avrinningsområdesperspektiv vid regionplaneringen är en förutsättning för att uppnå god status i yt- och grundvattenförekomster, eftersom miljökvalitetsnormerna för vatten bygger på avrinningsområden i enlighet med vattendirektivet (2000/60/EG).

Genomförande

Regionplanen är ett långsiktigt strategiskt dokument för hur mark- och vattenområden bör användas med riktlinjer för lokaliseringen utifrån regionalt intresse. I PBL finns bestämmelser om hur processen att ta fram eller ändra en regionplan ska genomföras, exempelvis angående förslag till plan, samråd och granskning.

Enligt PBL 7 kap. 3 § ska det av regionplanen framgå hur regionen har följt miljökvalitetsnormer för vatten. Regionplanen ska även visa hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt PBL 2 kap. och hur riksintressen enligt MB 3 och 4 kap. har tillgodosetts. Länsstyrelserna ska vara vägledande samt tillvarata och samordna statliga intressen. Boverket och andra relevanta myndigheter ger nationella vägledningar.

Regionen ska aktualitetspröva regionplanen minst en gång per mandatperiod (PBL 7 kap. 6 §). Detta innebär kontinuerliga möjligheter att se över och utveckla underlag så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

En viktig del i regionplanen är att redovisa vatten som en resurs och tydliggöra miljökvalitetsnormerna för vatten som en planförutsättning. Det kan finnas ett värde i att utifrån ett avrinningsområdesperspektiv involvera fler kommuner i processen, även om de ligger utanför regionen.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan regionerna behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är ny i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärden stödjer genomförandet av åtgärderna Kommunerna 1, 3, 4 och 5.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Boverket 1, Länsstyrelserna 1, 5 och 7 samt Havs- och vattenmyndigheten 5.

Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att underlätta och skapa förutsättningar för samverkan mellan kommuner utifrån fysisk planering. Det handlar exempelvis om hållbar vattenanvändning, dagvattenhantering och skydd av vattenresurser vid torka och översvämning.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet för alla, 11. Hållbara städer och samhällen, 13. Bekämpa klimatförändringar, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Arbetsmaterial

2.18 Kommunerna

Kommunerna, åtgärd 1:

Förvaltningsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande

Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande med fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Planeringen ska bedrivas i samverkan med berörda utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Den förvaltningsövergripande planeringen ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten beaktas i alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet. I följande verksamheter och planer, samt i andra tillämpbara områden, där kommunen har ansvar och mandat ska planeringen tillgodose att miljökvalitetsnormerna uppnås:

- a) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet som inkluderar små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk,
- b) översikts- och detaljplaner, och
- c) dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan).

Den förvaltningsövergripande planeringen ska dessutom innefatta

- a) en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den regionala vattenförsörjningsplanen och
- b) en plan för samverkan med berörda kommuner inom kommunens av- och tillrinningsområden.

Åtgärden är ny i åtgärdsprogram 2021-2027. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande och sedan genomföras löpande.

Motivering

Kommunerna har med sina olika verksamhetsområden som berör vattenfrågor en central roll för att många av de åtgärder som behövs, för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, kommer till stånd. Kommunerna behöver ha en helhetsbild av miljösituationen i vattnet inom kommunen och ska därför ha en förvaltningsövergripande planering med helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. På detta sätt minimerar kommunen risken för en framtida försämring av vattenmiljöer och potentiella överträdelser av miljökvalitetsnormerna för vatten.

För att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas på ett effektivt sätt behöver planeringen ske ur ett avrinningsområdesperspektiv. Detta betyder att planeringen inte kan stanna vid kommungränsen. Samarbete behövs ofta med kommuner som ligger uppströms respektive nedströms. Detta eftersom det som sker uppströms ofta påverkar vattenkvaliteten nedströms. Tillrinningsområde för grundvatten är oftast detsamma som avrinningsområdet för ytvatten men i de fall det skiljs åt behöver detta uppmärksammas i planeringen.

Genom detta kan kommunen **säkerställa** exempelvis en framtida dricksvattenförsörjning och skapa höga rekreativvärden. En förvaltningsövergripande **planering** kan också visa hur kommunen avser följa miljö kvalitetsnormerna i förhållande till **såväl översiktsplaner som till enskilda detaljplaner**. **En aktuell och välunderbyggd översiktsplan har stor betydelse när det gäller bedömningen av vad som kan anses vara en lämplig plats för en tillståndspliktig verksamhet (MÖD 2008:41) för att inte försämra miljö kvalitetsnormer för vatten.**

För att skapa en **förvaltningsövergripande** planering är relevant underlag viktigt. Det kan finnas både på lokal, regional och nationell nivå genom olika vägledningar från exempelvis Boverket, länsstyrelserna och regionerna. Ett exempel är Vatteninformationssystem Sverige (VISS), där information om vattenförekomsternas tillstånd och påverkan finns tillgängliga.

Genomförande

Syftet med en förvaltningsövergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande är att identifiera förutsättningar som gäller för samtliga vattenmiljöer (sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten) inom de av- och tillrinningsområden som finns inom kommunen, för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Planeringen behöver inte nödvändigtvis resultera i ett nytt planeringsdokument, utan snarare i en ny eller förändrad process inom den ordinarie verksamheten. Behovet kan även variera rörande omfattning och detaljeringsgrad.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljö kvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan kommunen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

I genomförandet av åtgärden är det nödvändigt att kommunerna tillämpar ett förvaltningsövergripande arbetssätt för att skapa en ökad helhetssyn i arbetet med att identifiera och prioritera vattenförekomster som är i behov av åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Det förvaltningsövergripande arbetet ska verka för att prövning, tillsyn, planering, övervakning, samhällsutveckling och åtgärds genomförande **ärligen** samordnas **förvaltningsövergripande**. Därför behöver denna åtgärd ske med nära koppling till Kommunerna åtgärd 2 till 6. En strategi för var miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas och hur detta avses att förbättras kan till exempel innehålla en plan för tillsynsinsatser, som behövs i syfte att öka åtgärdstakten.

Kunskapen om vilka åtgärder i vattenmiljön som är nödvändiga och vilka åtgärder som planeras och genomförs behöver förankras internt inom kommunen så att samtliga berörda verksamhetsområden omfattas och är delaktiga i planeringen.

I de fall avrinningsområdet berör flera kommuner kan det vara nödvändigt att starta mellankommunala samarbeten för att driva arbetet framåt. Kommunen bör därför **genomföra** samverkan och se över var synergieffekter av åtgärder kan finnas. En god **planering** bör också hantera vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den **regionala vattenförsörjningsplanen och i lokala eller kommunala vattenförsörjningsplaner om sådana finns**. Det är också viktigt att ta hänsyn till den kunskap som finns hos externa aktörer, till exempel vattenråd och markägare.

Den fysiska planeringen av vatten inom kommunerna kan **initialt** ingå som tematiska tillägg, "vattenplaner" eller "blå planer" **som sedan inarbetas i nästkommande översiktsplan och tilläggen hanteras då som planeringsunderlag.**

Hur **planeringen** läggs upp kan variera från kommun till kommun, men stöd finns som tagits fram bland annat inom projektet Life IP Rich Waters (Rich Waters, 2020). **Se Figur 1 som illustrerar sambandet mellan de olika kommunala åtgärderna och den förvaltningsövergripande planeringen.**

Figur 1 Principskiss som visar hur kommunens åtgärder hänger samman med den förvaltningsövergripande planeringen i ett avrinningsområdesperspektiv..

Sammanhang

Åtgärden är ny åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Havs- och vattenmyndigheten 1–5, Jordbruksverket 1–4 och 6, Naturvårdsverket 1–3 och 5–7, Trafikverket 1, **Regionerna 1** och Länsstyrelserna 1.

Åtgärdens genomförande stödjer genomförandet av åtgärderna Kommunerna 2–6.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas. **Den här åtgärden kan stödjas av vägledningen som Boverket ska ta fram enligt Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, åtgärd 14.**

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Åtgärden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att ge en helhetsbild av miljöproblem inom avrinningsområden som genom koordinerad ansträngning bättre kan hantera klimatförändringar.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet, 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 13. Bekämpa klimatförändring, 14. Hav och marina resurser, 15. Ekosystem och biologisk mångfald och 16. Fredliga och inkluderande samhällen.

Kommunerna, åtgärd 2: Miljötillsyn och prövning

Kommunerna ska särskilt prioritera sin tillsyn av

- a) miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 9 kap.
- b) förorenade områden enligt MB 10 kap.
- c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.

Detta innebär att kommunerna ska:

- i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.
- i sin tillsyn av verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten.
- i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor eller återkallelser av tillstånd för att få nödvändiga åtgärder till stånd, ska kommunerna ta initiativ till att sådana administrativa åtgärder genomförs.

Åtgärden ska genomföras med stöd av den förvaltningsövergripande vattenplanering som ska utarbetas enligt Kommunernas åtgärd 1.

Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med andra kommuner inom samma avrinningsområde respektive tillrinningsområde för grundvatten.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Enligt vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av verksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. Det rör sig om till exempel avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, små avlopp, jordbruks- och djurhållande verksamheter, industrier, hamnverksamheter, förorenade områden, brandövningsplatser, täktverksamheter och dagvattenutsläpp. Dessa verksamheter bidrar med utsläpp av prioriterade och särskilda

förorenande ämnen, näringsämnen och syretärande ämnen samt ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten riskerar att inte följas.

Kommunernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön är av stor betydelse för möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Inom ramen för sina egna tillståndsprövningar och i samband med deltagande som remissinstanser i mål och ärenden enligt miljöbalk (1998:808) (MB) föreslår kommunerna krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Tillsyn av miljöfarliga verksamheter behöver bedrivas mer riktat och prioriterat än idag för att följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar yt- och grundvatten genomförs åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Vattenmyndigheten bedömer särskilt att kommunerna i större utsträckning än hittills behöver genomföra tillsyn, utifrån en tillsynsplanering som utgår från ett avrinningsområdesperspektiv.

Miljöfarlig verksamhet och förorenade områden

Analysen av miljöpåverkan som ligger till grund för Vattenmyndighetens bedömningar visar att en av orsakerna till att god vattenstatus inte nås eller riskerar att försämrats är påverkan från källor som ingår i ansvaret för den kommunala tillsynen.

Bottenviken

Miljöfarliga verksamheter som pekas ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat: industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser och avloppsreningsverk.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 48 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 51 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

För grundvatten riskerar 15 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 45 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 22 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Bottenhavet

Miljöfarliga verksamheter som pekas ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat: industrier, lakvatten från gruvdrift, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser och avloppsreningsverk.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 41 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 287 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

För grundvatten riskerar 23 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 133 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 739 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 112 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Norra Östersjön

Miljöfarliga verksamheter som pekas ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat: industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båttuppläggningsplatser och avloppsreningsverk.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 50 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 229 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

För grundvatten riskerar 42 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 55 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 233 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 124 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Södra Östersjön

Miljöfarliga verksamheter som pekas ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat: industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 156 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

För grundvatten riskerar 68 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 51 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 213 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder

För grundvatten riskerar 131 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Västerhavet

Miljöfarliga verksamheter som pekas ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat: industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser, växthus och avloppsreningsverk.

I Västerhavets vattendistrikt finns 46 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 202 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. I dessa fall kan till exempel kontrollprogram behöva utvecklas för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

För grundvatten riskerar 41 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från miljöfarliga verksamheter på grundvattnets kemiska status.

I Västerhavets vattendistrikt finns 43 ytvattenförekomster med betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden i sådan utsträckning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 280 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan av prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen från förorenade områden, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

För grundvatten riskerar 122 vattenförekomster att inte följa miljökvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från förorenade områden på grundvattnets kemiska status.

Bland den miljöpåverkan som pekas ut ingår även påverkanskällor där ny kunskap om transportvägar och aktuella ämnen tillkommit under senare år, till exempel deponier, brandövningsplatser och fritidsbåtshamn/båtoppläggningsplatser, vilket beskrivs mer utförligt nedan. Sådan påverkan behöver också tas hänsyn till i tillsynsplanering och tillsyn, även i de fall ämnen som bidrar till betydande påverkan inte är specificerade i verksamhetens tillstånd eller då branschriskklassning av förorenade områden baserat på gammal kunskap inte har uppdaterats.

Ny underrubrik Deponier?? Samla distriktstexterna i en accordion per distrikt??

Eftersom deponier är till för att ta hand om många olika typer av avfall innebär det också att det finns risk för läckage av många olika ämnen och ämnesgrupper från deponier till både yt- och grundvatten.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns deponier utpekade som betydande påverkanskälla för prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen i sju ytvattenförekomster. Deponier är också utpekade som betydande påverkanskälla för fyra grundvattenförekomster.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns deponier utpekade som betydande påverkanskälla för prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen i 64 ytvattenförekomster. Deponier är också utpekade som betydande påverkanskälla för 6 grundvattenförekomster.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns deponier utpekade som betydande påverkanskälla för prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen i 105 ytvattenförekomster. Deponier är också utpekade som betydande påverkanskälla för 27 grundvattenförekomster.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns deponier utpekade som betydande påverkanskälla för prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen i 45 ytvattenförekomster. Deponier är också utpekade som betydande påverkanskälla för 4 grundvattenförekomster.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns deponier utpekade som betydande påverkanskälla för prioriterade ämnen (exklusive kvicksilver och PBDE) och/eller särskilda förorenande ämnen i 29 ytvattenförekomster. Deponier är också utpekade som betydande påverkanskälla för 3 grundvattenförekomster.

En ämnesgrupp som kan bidra med påverkan från deponier är högfluorerade ämnen (PFAS inklusive PFOS). Avfall Sverige gjorde 2018 en studie där de sammanställde kunskapsläget om PFAS på avfallsanläggningar (Modin, o.a., 2018). Slutsatser från projektet var bland annat att alla vatten från avfallsanläggningar som var med i studien innehöll minst någon PFAS i kvantifierbar mängd, ofta med höga halter av något ämne. Studien visade också att både gamla och nya deponier kan vara problematiska. Dessutom visades att inga av anläggningarna som ingick i studien hade utsläppsvillkor för något PFAS-ämne och den rening som ändå fanns (anpassat för andra ämnen) hade ingen effekt på halterna av PFAS i lakvatten (Modin, o.a., 2018).

Bottenviken

Där deponier pekats ut som betydande påverkanskälla finns en misstänkt påverkan av PFOS i sju vattenförekomster i Bottenvikens distrikt. Motsvarande siffra för PFAS (summa 11) i grundvatten är tre vattenförekomster.

Bottenhavet

Där deponier pekats ut som betydande påverkanskälla finns en misstänkt påverkan av PFOS i 36 vattenförekomster i Bottenhavets distrikt. Motsvarande siffra för PFAS (summa 11) i grundvatten är 4 vattenförekomster.

Norra Östersjön

Där deponier pekats ut som betydande påverkanskälla finns en misstänkt påverkan av PFOS i 90 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt. Motsvarande siffra för PFAS (summa 11) i grundvatten är 19 vattenförekomster.

Södra Östersjön

Där deponier pekats ut som betydande påverkanskälla finns en misstänkt påverkan av PFOS i 11 vattenförekomster i Södra Östersjöns distrikt. Motsvarande siffra för PFAS (summa 11) i grundvatten är 3 vattenförekomster.

Västerhavet

Där deponier pekats ut som betydande påverkanskälla finns en misstänkt påverkan av PFOS i 10 vattenförekomster i Västerhavets distrikt. Motsvarande siffra för PFAS (summa 11) i grundvatten är 3 vattenförekomster.

Ny underrubrik till webben: Brandskum??

PFAS inklusive PFOS från brandskum har lett till förorening av grundvatten i närheten av brandövningsplatser. Detta gäller både militära och civila brandövningsplatser. Dessa förorenade områden sprider föroreningar även till ytvatten.

Även släckning av olycksbränder kan leda till föroreningar som är så omfattande att det finns risk att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten inte kan följas.

Numera är det förbjudet med PFOS som tillsatsmedel i vatten för att bilda brandsläckningsskum, men fortfarande förekommer användning av tillsatsmedel med innehåll av andra PFAS-ämnen än PFOS både vid övning och släckning av bränder vid räddningsinsatser. Detta riskerar att leda till ytterligare spridning till yt- och grundvatten.

Kunskapsläget förbättras kontinuerligt när det gäller både toxiska egenskaper och spridningsegenskaper av PFAS-ämnen, vilket kan komma att innebära ytterligare begränsningar i användningen av dessa ämnen.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 52 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 18 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 18 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte

följas. I ytterligare 294 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 44 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 42 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 291 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 77 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 87 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 54 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 160 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 50 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Ny underrubrik till webben: Båtbottenfärg??

Sedimentundersökningar i fritidsbåtshamnar och markundersökningar på båtupptagningsplatser (SGI, 2018a) Relement Miljö Väst AB (2019) indikerar att **spridning** av tennorganiska föreningar (TBT) från pågående hantering vid fritidsbåtshamnar (upptag, spolning, underhåll) och från källor där föroreningar kan ha ansamlats under lång tid (i mark och sediment) är betydande påverkanskällor som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs. Vid vanligt underhållsarbete som slipning och skrapning frigörs stora mängder TBT. Även irgarol (cybutryn) och metaller som koppar och zink kan spridas vid underhåll av båtbottnar.

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns två ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

I ytterligare nio ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms tre vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och tio vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 6 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 74 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 51 vattenförekomster ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 28 orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 36 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 158 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 96 vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 130 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 21 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 94 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 31 vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 73 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från TBT i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 114 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från TBT, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Av dessa bedöms 81 vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt ha en betydande påverkan av TBT från förorenade områden och 112 vattenförekomster orsakat av transport och infrastruktur där transport och infrastruktur står för påverkan från fritidsbåtar.

I databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS) går det att se vilka källor som via analysen av miljöpåverkan är utpekade som betydande, per vattenförekomst.

Avloppsreningsverk och ledningsnät

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 23 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. Sex ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare tre ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 21 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 13 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 148 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 112 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 24 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan från avloppsreningsverk. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 65 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 85 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 21 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljögiftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 35 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 77 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten för övergödning på grund av påverkan från avloppsreningsverk. 30 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten på grund av miljö giftspåverkan. Det berör bland annat ämnena nitrat, ammoniak, koppar och zink. I ytterligare 59 ytvattenförekomster finns en utpekad betydande påverkan från avloppsreningsverk avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder.

Avloppsreningsverk kan vara en spridningsväg av både näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen, eller mikropartiklar som de även kallas. Reningsgraden för fosfor och biokemiskt nedbrytbar organisk substans (BOD7) under det senaste decenniet legat kring 96 procent för avloppsreningsverk större än 2000 personekvivalenter (SCB, 2020b). För kväve är reningsgraden lägre, men har under senare tid förbättrats för större reningsverk med kvävekänsliga recipienter. Den genomsnittliga reningsgraden för kväve hos de största avloppsreningsverken (över 100 000 personekvivalenter) var 74 procent år 2018. Utsläppen av kväve och fosfor reduceras påtagligt genom retention (avskiljning av näringsämnen och andra substanser genom naturliga biogeokemiska processer) i mark, sjöar och vattendrag under sin väg till havet. Detta medför att endast en del av den angivna utsläppsmängden inom ett avrinningsområde når havet.

Hur stora utsläppen blir påverkas också av bräddning av avloppsvatten som kan ske vid avloppsreningsverket och i ledningsnätet. Mängden ovidkommande vatten i ledningsnätet kan påverka dels om bräddning sker, men även verkets förmåga att rena inkommande vatten. Tillsynen kan därför omfattas inte bara möjligheterna till rening vid avloppsanläggningen utan även se till andra faktorer som påverkar utsläppen.

Åtgärden syftar både till att minska utsläpp och spill av näringsämnen, prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen från miljöfarliga verksamheter upphör eller begränsas i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen där utsläpp och spill, enligt tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet (2013/39/EU), ska upphöra eller stegvis elimineras.

Åtgärdsarbetet har av naturliga skäl drivits längre vid större reningsverk medan åtgärdsarbetet på de mindre reningsverken inte drivits lika långt. Miljöpåverkan på vattenmiljöerna kopplat till näringsämnen, prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen från mindre reningsverk är inte omfattande totalt sett, men vid en enskild vattenförekomst kan ett mindre reningsverk vara en viktig orsak till att god ekologisk och kemisk status inte uppnås.

Behov av åtgärder vid reningsverken som minskar belastning av näringsämnen finns därför fortsatt. Hur långtgående åtgärderna skall vara vid reningsverk kan dock variera stort mellan vattenförekomster beroende på reningsverkets prestanda, vilka åtgärder som finns att genomföra, påverkanssituationen i övrigt och avståndet till god status.

Behovet av åtgärder skiljer sig för de prioriterade och särskilda förorenande ämnena. Här behöver teknikutveckling ske för att i en framtid kunna rena ämnena i reningsverken. Det finns också ett behov av kunskapshöjning hos verksamhetsutövarna när det gäller den egna verksamhetens påverkan när det gäller särskilda förorenande och prioriterade ämnen. Därtill kommer möjligheter att arbeta med uppströmsåtgärder, till exempel att se över källorna till särskilda förorenande och prioriterade ämnen och identifiera sätt att minska halter i

inkommande vatten till reningsverket. En möjlig åtgärd kan då vara att ställa krav på anslutna verksamheter.

Små avlopp

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 62 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar två vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 32 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. En ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 7 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 371 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. Ingen ytvattenförekomst riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. I Norra Östersjöns vattendistrikt finns en vattenförekomst med utpekad trolig betydande påverkan från små avlopp avseende miljögifter, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 1 vattenförekomst att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 276 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 33 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 3 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 354 ytvattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på övergödning. 8 ytvattenförekomster riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för ytvatten med avseende på miljögifter. För grundvatten riskerar 3 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från små avlopp.

I förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att det är förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett eller tätbebyggelse, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning och om det inte är

uppenbart att sådant utsläpp kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. I Sverige finns det ungefär 700 000 små avloppsanläggningar som har vattentoalett ansluten, men som inte är kopplade till kommunala reningsverk. Av dessa små avloppsanläggningar har fortfarande närmare 26 procent enbart slamavskiljare. För ytterligare 9 procent av de små avloppsanläggningarna är reningen okänd (Olshammar, 2018).

Åtgärden avser befintliga avloppsanläggningar med mindre än 200 anslutna personenheter. Vanligtvis är det enskilda fastighetsägare som äger och svarar för avloppsanläggningens funktion. Kommuner, organisationer och företag kan också vara verksamhetsutövare för små avloppsanläggningar. Kommunerna har tillsynsansvar för alla små avloppsanläggningar med mindre än 200 anslutna personenheter enligt miljötillsynsförordning (2011:13). Anläggningarna ska uppfylla de krav som ställs genom föreläggande enligt MB och förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

I föregående åtgärdsprogram identifierades ca 200 000 små avloppsanläggningar som behöver åtgärdas för att bidra till minskad påverkan när det gäller näringsämnesbelastning. Enligt vattenmyndigheternas enkät till kommunerna (Vattenmyndigheterna, 2019a) om genomförda åtgärder, som skickades ut hösten 2019, är det en stor skillnad mellan kommuner när det kommer till åtgärdade avloppsanläggningar i de vattenförekomster där det finns en påverkan från små avlopp. I Sverige som helhet behöver tillsyn ske fortsatt, men behovet varierar mellan kommuner. Totalt bedöms ca XX avloppsanläggningar i Södra Östersjöns vattendistrikt behöva åtgärdas. Kommunerna behöver därför även fortsättningsvis vägledning från länsstyrelserna och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten för prioritering och genomförande av tillsyn.

Jordbruk och djurhållande verksamheter

Jordbruket påverkar vatten på olika sätt.

I Bottenvikens vattendistrikt finns 291 ytvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Bottenhavets vattendistrikt finns 315 ytvattenförekomster och 34 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 487 ytvattenförekomster och 109 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 717 ytvattenförekomster och 159 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I Västerhavets vattendistrikt finns 590 ytvattenförekomster och 94 grundvattenförekomster med påverkan från jordbruk som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på vatten inkluderar förhöjda halter av näringsämnen, förekomst av växtskyddsmedel samt fysisk påverkan som påverkan de biologiska livsmiljöerna negativt.

Tillsyn av verksamheter som bidrar till läckage av växtnäring och växtskyddsmedel till vatten är ett viktigt verktyg för att minska jordbrukets påverkan på vatten. Hantering och förvaring av stallgödsel, tidpunkt och skyddsavstånd till vatten vid spridning av gödsel och växtskyddsmedel, och skötsel av diken och dräneringsbrunnar är exempel där tillsyn och egenkontroll kan bidra till ett miljövänligare jordbruk.

Tillsyn av jordbruksverksamhet är komplext eftersom det ofta rör sig om diffusa utsläpp och förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar, till exempel vad gäller jordart, klimat, produktionsinriktning.

Egenkontroll

En utveckling av egenkontrollen och verksamhetens påverkan på förhållanden i recipienten (recipientkontrollen) är nödvändig för att tydliggöra för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter hur olika verksamheter påverkar vattenförekomsternas status. Den kunskapen ska sedan ligga till grund för bedömningar, i tillståndsprövningar och tillsyn, av vilka förebyggande och förbättrande åtgärder, och uppföljning av dessa, som behövs vid de berörda verksamheterna, för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Hittills genomförda revideringar av recipientkontrollprogram har enligt Vattenmyndighetens bedömning inte medfört tillräcklig anpassning till vattenförvaltningens bedömningsgrunder, så att egenkontrollen gör det möjligt att bedöma hur verksamheterna påverkar förutsättningarna för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Kommunerna behöver utveckla och prioritera sin tillsynsverksamhet avseende miljöfarliga verksamheter och andra verksamheter inom ramen för sitt tillsynsansvar, i syfte att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten ska följas. Kommunerna behöver i sin tillsynsplanering sammanställa underlag för vilka verksamheter inom ett avrinningsområde respektive tillrinningsområde för grundvatten där åtgärder behöver genomföras i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenkvaliteten. Tillrinningsområde för grundvatten är ofta samma som avrinningsområdet för yt vatten men kan skiljas åt varför detta behöver uppmärksammas i planeringen.

Underlag som kan ligga till grund för en sådan tillsynsplanering och prioritering är till exempelvis

- bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och yt- och grundvattenstatus samt kvantitativ grundvattenstatus baserat på underlag från verksamhetens egenkontroll och andra underlag som kommunerna har,
- behovsutredning och tillsynsplan som leder till att tillsynen blir behovsstyrd utifrån ett avrinningsområdesperspektiv samt med hänsyn till tillrinningsområden för grundvatten,
- bedömning av vilka krav som behöver ställas för att minska verksamhetens påverkan där flera påverkanskällor, inklusive små verksamheter, bidrar till samma typ av påverkan i samma vattenförekomst där den kumulativa effekten kan bli att miljö kvalitetsnormerna inte följs,
- kravet om icke-försämring (vattenförvaltningsförordningen (2004:660) 4kap 2§). Icke-försämringskravet gäller för alla typer av miljö kvalitetsnormer för vatten och gäller per kvalitetsfaktor och parameter.

Vid tillsynsplaneringen kan kommunerna utgå från den åtgärdsplanering för avrinningsområden som länsstyrelserna ska ha enligt Länsstyrelserna åtgärd 1 och sin egen övergripande planering enligt Kommunerna åtgärd 1.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan kommunen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

De tillsynsinsatser som genomförs enligt denna åtgärd ska resultera i att kommunerna ställer de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs vid de berörda verksamheterna för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor eller återkallelser av tillstånd för att få nödvändiga åtgärder till stånd, ska kommunerna ta initiativ till att sådana administrativa åtgärder genomförs. Det kan ske antingen genom att kommunerna själva ansöker om omprövning eller återkallelse när förutsättningarna för det finns. I annat fall bör kommunerna i första hand samverka med länsstyrelserna för att få sådana åtgärder genomförda.

Miljöfarliga verksamheter och förorenade områden

I tillsynen av miljöfarliga verksamheter är det viktigt att tillsammans med verksamhetsutövaren identifiera vilka ämnen och spridningsvägar som riskerar att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Därefter är det möjligt att avgöra behovet av vilken information som behövs och vilka krav som behöver ställas för att minska belastningen på vattenförekomsten. Detta kan innebära att verksamheter bland annat behöver fasa ut prioriterade ämnen och begränsa spridningen av särskilda förorenande ämnen och ämnen som riskerar att påverka kemisk grundvattenstatus.

Detta gäller särskilt för ackumulerande ämnen och för prioriterade farliga ämnen som enligt tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet (2013/39/EU) ska fasa ut. För sådana ämnen kan det behövas ställas särskilda krav, för att säkerställa att utsläpp inte leder till försämring av statusen i närliggande och nedströms vattenförekomster.

Miljösamverkan Sverige har i ett tillsynsprojekt tagit fram ett handläggarstöd som kan användas som stöd i tillsynen gentemot miljökvalitetsnormerna för ytvatten (Miljösamverkan Sverige, 2020).

Kommunerna behöver vidare utöva tillsyn på den kommunala räddningstjänsten och ställa krav på hantering av brandskum som innehåller något av ämnena i PFAS (summa 11) så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Det kan innebära till exempel att ställa krav på uppsamling av skumrester efter släckning av olycksbränder samt att skumrester tas om hand på ett tryggsamt sätt vid tvätt av slangar och tankar efter brandsläckning. Dessutom behöver man i tillsynen ställa krav på sanering av skumtankar som sedan tidigare kan vara förorenade med PFOS så att ytterligare spridning av PFOS förhindras.

Ett ytterligare exempel är den kommunala tillsynen av hamnverksamheter där det är viktigt att informera om påverkan från giftiga båtbottnfärger och vid behov ställa krav på skyddsåtgärder för minskad påverkan från biocidfärger. Miljösamverkan Halland och Miljösamverkan Västra Götaland har tagit fram ett handläggarstöd för tillsyn av fritidsbåtshamn (Miljösamverkan Västra Götaland & Miljösamverkan Halland, 2017). Ett tekniskt underlag för bästa tillgängliga tekniker för sanering av båtskrov som är målade med giftiga biocidfärger tas också fram inom ramen för projektet Skrovmålet, och beräknas vara publicerad innan detta åtgärdsprogram träder i kraft (Transportstyrelsen, 2018). Inom Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, som samråds samtidigt finns förslag på modifiering av en åtgärd, ÅPH 17, där två delåtgärder är att ta fram riktlinjer eller vägledning för rengöring av båtskrov samt vägledning för tillsyn av detta.

Kommunen behöver självklart också använda sig av annat vägledningsmaterial från centrala myndigheter, länsstyrelser och samverkansprojekt än det som nämns ovan, samt hålla sig uppdaterad när det gäller teknikutveckling.

Kommunerna behöver i sitt arbete med förorenade områden planera och prioritera så att det i större utsträckning än hittills syftar till att miljö kvalitetsnormer för vatten ska kunna följas.

Det innebär bland annat att

- skyddet för yt- och grundvattenförekomster ska ingå i arbetet med förorenade områden i den omfattning som behövs för att normerna ska kunna följas
- skyddet för yt- och grundvattenförekomster **ska** beaktas vid efterbehandlingsfrågor i fysisk planering i den omfattning som behövs för att normerna ska kunna följas
- genomföra inventering av förorenade områden enligt MIFO-metodiken vid pågående verksamheter där kommunen har tillsynsansvar, till exempel fritidsbåtshamnar och brandövningsplatser, för de verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Utöver Naturvårdsverkets generella vägledning har SGI publicerat två rapporter (SGI, 2018a; 2018b), som kan användas som stöd vid inventering, riskbedömning och åtgärder vid båtuppställningsplatser och fritidsbåtshamnar. Havs- och vattenmyndigheten ska därutöver ta fram en vägledning för tillsyn av fritidsbåtar enligt Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i **Nordsjön och Östersjön** (ÅPH 17).

Avloppsreningsverk och avloppsledningsnät

Kommunerna har en central roll för att bidra till minskade utsläpp via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät eftersom de bedriver en stor del av tillsynen. Tillsynsansvaret omfattar inte bara anmälningspliktiga verksamheter utan i flera kommuner även de tillståndspliktiga, eftersom länsstyrelserna i många fall delegerar tillsynen.

Inom ramen för tillsynen kan kommunerna genom förelägganden ställa direkta krav på åtgärder vid berörda verksamheter. För tillståndsprövade verksamheter kan det istället bli aktuellt att se till att det sker en omprövning av tillstånd eller dess villkor för att få nödvändiga åtgärder i avloppsreningsverk och avloppsledningsnät på plats. **När det gäller ämnen som framför allt härrör från anslutna verksamheter behöver tillsyn ske direkt riktat till dessa verksamheter, inom ramen för den bredare tillsynen över miljöfarlig verksamhet.**

När det gäller näringsämnen bör kommunerna som grund för prioritering av sin tillsyn och kravställande utgå ifrån de vattenförekomster som har åtgärdsbehov på grund av att statusen behöver förbättras i antingen kust- eller inlandsvatten, eller båda. Om åtgärder genomförs för att uppnå åtgärdsbehoven vid dessa vattenförekomster är det Vattenmyndigheternas bedömning att det ska räcka för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna nås.

När det gäller prioriterade och särskilda förorenande ämnen behöver tillsynsmyndigheten behöver tillsammans med VA-huvudmannen se över vilka åtgärder som kan vidtas vid verksamheten och vad som kan vidtas uppströms. Det kan finnas åtgärder att vidta vid reningsverket för att minska belastningar av de särskilda förorenande ämnena nitrat och ammoniak, men vad som faktiskt går att genomföra behöver utredas i det enskilda fallet. För övriga särskilda förorenande ämnen och prioriterade ämnen handlar det snarare om uppströmsåtgärder, till exempel att ställa krav på anslutna verksamheter.

Små avlopp

Av Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (HVMFS 2016:17) framgår det i råden till tillämpning av MB 2 kap. 3 § under vilka förutsättningar kommuner bör kräva en hög skyddsnivå för små avlopp. I den tillhörande vägledningen för effektiv tillsyn av små avlopp (Havs- och vattenmyndigheten, 2015b) framgår det närmare hur kommunerna bör arbeta med att effektivisera tillsynen av små avlopp. För att nå en åtgärdsstakt som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna följs behöver kommunerna öka och prioritera tillsynen av små avlopp, i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd och vägledningar för tillsyn och prövning. Sedan 2018 finns ett GIS-stöd som kan användas för bedömning av skyddsnivå vid prövning av små avloppsanläggningar (Länsstyrelserna).

När det gäller näringsämnen bör kommunerna som grund för prioritering av sin tillsyn och kravställande utgå ifrån de vattenförekomster som har åtgärdsbehov på grund av att statusen behöver förbättras i antingen kust- eller inlandsvatten, eller båda. Om åtgärder genomförs för att uppnå åtgärdsbehoven vid dessa vattenförekomster är det Vattenmyndigheternas bedömning att det ska räcka för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna nås.

När det gäller de särskilda förorenande ämnen nitrat och ammoniak behöver tillsynsmyndigheten se över vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra kvävereningen hos den enskilda anläggningen. Vid tillsynen behöver kommunerna ta hänsyn till att det ofta är flera påverkanskällor som är utpekade som betydande påverkan. Kommunerna behöver därför inom ramen för sitt arbete med tillsyn av små avlopp utreda påverkanssituationen innan tillsynen kan genomföras och, där det finns behov genomföra tillsyn med sikte på att minska belastning av nitrat och ammoniak.

Jordbruk och djurhållande verksamheter

Tillsynen av sådant som kan orsaka förluster av fosfor och kväve från växtodling kräver mycket kompetens hos inspektören. Det är därför viktigt att ta del av vägledning från länsstyrelser och Jordbruksverket i dessa frågor, så att ändamålsenlig tillsyn med avseende på växtnäringsförluster och läckage av växtskyddsmedel från jordbruksmark och växthus kan bedrivas. Jordbruksverket har tagit fram checklistor för tillsyn i fält, växtnärings tillsyn och tillsyn på hästgårdar som bör användas (Jordbruksverket, 2020a).

Hästgårdar kan lokalt vara en betydande källa till läckage av näringsämnen genom exempelvis upp trampade betes- och rasthagar, där det råder ett underskott på genomförd tillsyn (Vattenmyndigheterna, 2020a). Läckage från växthus kan vara en betydande källa till att vi hittar växtskyddsmedel i vatten. Vissa av de verksamma ämnena i växtskyddsmedel som är förbjudna för användning utomhus är tillåtna för användning i växthus. Kommunerna behöver därför särskilt fokusera på tillsyn av dessa verksamheter.

Åtgärden ska bidra till minskad tillförsel av fosfor, kväve och växtskyddsmedel till ytvattenförekomsterna, samt minskade nitrathalter i grundvatten för att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas, inklusive förbudet mot försämring av statusen.

Egenkontroll

Kommunerna behöver utveckla sin tillsyn av verksamhetsutövares egenkontroll (inklusive recipientkontroll), för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Kommunerna behöver därför utveckla sin tillsyn av verksamhetsutövares egenkontroll, inklusive recipientkontroll, för att möjliggöra bedömningar av verksamheternas påverkan på ekologisk och kemisk ytvattenstatus samt kemisk och kvantitativ grundvattenstatus. Tillsynsinsatserna ska säkerställa att verksamhetsutövarnas egenkontroll ger underlag för bedömningar av vilka förebyggande

eller förbättrande åtgärder som behövs för att undvika att verksamheterna leder till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs.

Sammanhang

Åtgärden är reviderad från Kommunerna 1–4 från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Naturvårdsverket 1–3, 5 och 8–9, Havs- och vattenmyndigheten 1, Jordbruksverket 6, MSB 1, Länsstyrelserna 1, 4, 6 och 10 och Kommunerna 1.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas. Åtgärden stöds också av åtgärd 17 (ÅPH 17) i **Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön**.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Den del av åtgärden som omfattar att minska tillskottsvatten till avloppsreningsverk bidrar till att avloppsreningsverken står bättre rustade att upprätthålla fungerande reningsprocesser i ett förändrat klimat. Sanering av förorenade områden i potentiella översvämningsområden bidrar till samhällets klimatanpassning genom att minska risken för spridning av miljögifter.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 4. Giffri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 2. Ingen hunger, 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 13. Bekämpa klimatförändring, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Kommunerna, åtgärd 3: Dricksvattenskydd

Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av miljöbalk (1998:808) (MB) (1 januari 1999) och där behov finns revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden
- d) **Utöva tillsyn över de vattentäkter som kommunen har föreskrivit tillståndsplikt för enligt MB 9 kap. 10 §.**

Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Motivering

Åtgärdsprogrammet ska enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) 6 kap. 15 § innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller åtgärder för att på annat sätt skydda dricksvatten. Även vattendirektivet (2000/60/EG), artikel 7:3, säger att erforderligt skydd måste säkerställas för vattentäkter som uppfyller vissa kriterier. För att långsiktigt säkerställa dricksvattenförsörjningen behöver kommunerna arbeta med dricksvattenskydd inom flera av sina ansvarsområden.

Kommunernas åtgärder för skydd av dricksvatten är nödvändiga för att förhindra försämring av status i yt- och grundvattenförekomster som används för dricksvattenförsörjning. Åtgärderna förväntas leda till att kunna förebygga påverkan och åtgärda existerande problem så att miljökvalitetsnormerna **för vatten ska kunna följas**. För påverkan på ytvatten är det de prioriterade ämnena och de särskilda förorenande ämnena som behöver åtgärdas. För grundvatten är det de ämnen som påverkar grundvattnets kemiska status.

Enligt SGU:s vattentäktsarkiv finns det i Sverige idag 2042 vattentäkter som är knutna till allmänna vattenverk. 90 procent av dessa vattentäkter är grundvattentäkter (SGU, 2020). Enligt 2020 års rapportering, där 257 av Sveriges 290 kommuner svarade, finns det 1560 kommunala vattentäkter. Av dessa saknar 28 procent ett vattenskyddsområde. Vidare uppger en stor del av kommunerna att det pågår eller planeras arbete med att ta fram vattenskyddsområden (**Vattenmyndigheterna, 2021**). Vattenskyddsområden med föreskrifter är ett konkret verktyg för att skydda dricksvatten. Föreskrifterna kan innebära inskränkningar exempelvis krav på anmälan, tillståndsplikt eller förbud för verksamheter som kan ha en sådan betydande påverkan på vattenförekomsterna att miljökvalitetsnormerna för vatten och kraven för dricksvattenkvalitet riskerar att inte följas. Föreskrifterna reglerar exempelvis hantering av bekämpningsmedel, växtskydds- och växtnäringsämnen, petroleumprodukter och andra kemikalier, infiltration av avloppsvatten och avfallshantering. Idag försörjs över en miljon människor i Sverige av enskild vattenförsörjning och många av vattentäkterna saknar

skydd mot förorening. För större enskilda vattentäkter, som försörjer fler än 50 personer eller har ett uttag på mer än tio m³/dygn, behövs det effektiva skydd som ett vattenskyddsområde innebär. Bedöms föroreningsrisken som mindre kan lokala hälsoskyddföreskrifter vara ett användbart alternativ.

Arbetet med att skydda dricksvatten behöver omfatta ett ökat skydd mot förorening av PFAS-ämnen inklusive PFOS. Det är väl känt att högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS från brandsläckningsskum har förorenat grundvatten i närheten av brandövningsplatser. Detta gäller både militära och civila brandövningsplatser. Dessa förorenade områden läcker även PFAS till ytvatten.

Ny statistik tillkommer i distriktstexterna nedan

Bottenviken

I Bottenvikens vattendistrikt finns sju ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 52 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 18 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Bottenhavet

I Bottenhavets vattendistrikt finns 18 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 294 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 44 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Norra Östersjön

I Norra Östersjöns vattendistrikt finns 42, ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 291 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 77 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Södra Östersjön

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns 19 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 87 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 54 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Västerhavet

I Västerhavets vattendistrikt finns 16 ytvattenförekomster med betydande påverkan från PFOS i sådan utsträckning att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas. I ytterligare 160 ytvattenförekomster finns en utpekad trolig betydande påverkan från PFOS, där ytterligare kunskap behövs för att bedöma behovet av åtgärder. För grundvatten riskerar 50 vattenförekomster att inte följa miljö kvalitetsnormerna för grundvatten på grund av påverkan från PFAS (summa 11).

Även den framtida vattenförsörjningen är viktig och både reservvattentäkter och framtida vattentäkter kan ges skydd i form av vattenskyddsområde. En reservvattentäkt kan antingen vara en ny vattentäkt eller en som för tillfället inte används. Många kommuner saknar idag reservvatten i tillräcklig grad och det leder till sårbarhet både vid förorening av dricksvatten och vid vattenbrist på grund av torka. **Att bevara lokala i nuläget överflödiga vattentäkter inklusive vattenskyddsområdet är ett exempel på hur kommunerna skulle kunna arbeta för att säkerställa en trygg och hållbar dricksvattenproduktion på lång sikt.**

Många av de befintliga vattenskyddsområdena inrättades för 30–50 år sedan med stöd av dåvarande lagstiftning och utifrån den tidens kunskap om exempelvis föroreningar och dess spridning. Även nyare vattenskyddsområden inrättades med stöd av miljöbalk (1998:808) (MB) kan behöva ses över. Till exempel om det finns kunskap om risker för försämringar av status eller ny markanvändning som gör att skyddet behöver stärkas. Enligt 2020 års rapportering av genomförda åtgärder svarar 132 kommuner (av 257 svarande) att en översyn är gjord av de vattenskyddsområden som beslutades innan ikraftträdande av MB. Av dessa 130 kommuner **bedömer 75 procent** att deras vattenskyddsområden med föreskrifter behöver revideras (Vattenmyndigheterna, 2021).

För att säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås är tillsyn en förutsättning. Tillsynen omfattar i huvudsak kontroll av att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom vattenskyddsområden följs. Tillsyn av vattenskyddsområden bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas.

Tillgången på dricksvatten är generellt god i stora delar av Sverige, men problem med vattentillgång till följd av låga grundvattennivåer har blivit allt vanligare. De senaste årens vattenbrist i ett flertal kommuner i landet har gjort frågan mer aktuell. Klimatförändringar kan komma att påverka vattenförsörjningen än mer i framtiden. Vattenuttag sker bland annat inom jordbruket, industrin och för allmän och enskild dricksvattenförsörjning. Med ökad konkurrens om vatten är det viktigt att verksamhetsutövare har tillstånd för vattenuttag. Enligt 2020 års rapportering har 726 av de 1560 aktiva vattentäkterna tillstånd till vattenuttag. **47 procent** av de svarande kommunerna anger att arbete pågår eller planeras för att säkerställa tillstånd till vattenuttag. I vissa fall görs detta i samband med inrättande av vattenskyddsområde (Vattenmyndigheterna, 2021). Tillsyn av vattenuttag bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas, särskilt prioriterat är områden med vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kvantitativ status till 2027.

Bottenviken

Av Bottenvikens vattendistrikts 783 grundvattenförekomster har ingen bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status idag.

Bottenhavet

Av 976 grundvattenförekomster har ingen bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status idag.

Norra Östersjön

Av Norra Östersjöns vattendistrikts 645 grundvattenförekomster har 10 bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status idag.

Södra Östersjön

Av Södra Östersjöns vattendistrikts 702 grundvattenförekomster har 18 bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status idag.

Västerhavet

Av Västerhavets vattendistrikts 596 grundvattenförekomster har en bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status idag.

Genomförande

Kommunerna och länsstyrelserna delar ansvaret för vattenskydd och vattenförsörjning, därför har denna åtgärd koppling till Länsstyrelserna åtgärd 5. Ansvarsfördelningen kan se olika ut i olika kommuner och län.

- a och b) Vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter beslutas av länsstyrelsen eller kommunen med stöd av MB 7 kap. Enligt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 40 § 5 pkt., får kommunen om det behövs för att hindra olägenheter för människors hälsa, meddela föreskrifter om bland annat skydd för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter
- c) Tillsynen av vattenskyddsområden är eftersatt på många håll och insatserna för tillsyn av vattenskyddsområden behöver öka för att säkerställa att syftet med skyddet uppnås. Kommunerna behöver därför bedriva en systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden inom deras tillsynsansvar. Vägledande myndigheter behöver därför stödja kommunerna i deras tillsynsarbete. **Havs- och vattenmyndighetens vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden (2021:1) utkom 1 februari 2021.**
- d) Enligt 2 kap 31 § 2 pkt. miljötillsynsförordningen har den kommunala nämnden ansvar för tillsynen ifråga om vattentäkter som omfattas av tillståndsplikt som kommunen har föreskrivit enligt 9 kap. 10 § miljöbalken.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelad underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan [kommunen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 5 i Åtgärdsprogram 2016- 2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Försvarinspektören för hälsa och miljö 2, Havs- och vattenmyndigheten 5 och 8, Trafikverket 1, Länsstyrelserna 1 och 5 och Kommunerna 1 och 5.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda nuvarande och framtida dricksvattensvattenförekomster samt genom att framtagande av regionala vattenförsörjningsplaner synliggör dricksvattenförekomster och deras behov av skydd.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag och 9. Grundvatten av god kvalitet.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Kommunerna, åtgärd 4: Fysisk planering enligt plan- och bygglagen

TURKOS endast i Södra östersjön, Norra östersjön, Västerhavet

OMARKERAT (Bottenviken, Bottenhavet)

Kommunerna ska genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt plan- och bygglag (2010:900) (PBL), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten **ska kunna** följas. Kommunerna ska särskilt:

- a) **säkerställa** att miljö kvalitetsnormerna för vatten, **utifrån aktuellt planeringsunderlag, från bland annat Vatteninformationssystem Sverige (VISS), beaktas vid fysisk planering och andra ärenden, som regleras i PBL,**
- b) **tillgodose** att översiktsplanen **tar hänsyn till och samordnas med** aktuella planeringsunderlag, **bland annat regionala vattenförsörjningsplaner,** på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas,

Åtgärden behöver genomföras i **samverkan** med **den länsstyrelse som har tillsynsansvar samt** med berörda kommuner inom avrinningsområdet. / **Åtgärden behöver genomföras i samverkan med den länsstyrelse som har tillsynsansvar och berörda kommuner inom avrinningsområdet samt berörd region i de fall kommunen är inom ett område som omfattas av regional fysisk planering.**

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Planläggning av mark och vatten hör enligt plan- och bygglag (2010:900) (PBL) till kommunernas ansvarsområde. Planmonopolet innebär i korthet att kommunen, **som inom sitt geografiska område antar planer enligt PBL och beslutar om planläggning ska ske eller inte för ett visst mark- eller vattenområde**. Med detta följer ansvaret att i översiktsplaneringen ange övergripande strategier och riktlinjer för kommande planering, lovgivning och tillståndsprövning. En viktig del i översiktsplaneringen är att redovisa vatten som en resurs och tydliggöra att miljökvalitetsnormerna **ska följas enligt** föreskrifter. Miljökvalitetsnormerna utgör en grund för all **fysisk** planering som sker i kommunen. Kommunerna behöver utifrån en samlad överblick göra avvägningar och prioritera mellan olika anspråk som finns på mark- och vattenområden. I detaljplaneskedet behöver kommunerna visa att en betydande påverkan på vattenförekomster inte riskeras vid genomförande av **en** detaljplan, så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Relevant underlag är därför viktigt och det kan finnas både på lokal, regional och nationell nivå genom olika vägledningar från exempelvis Boverket **och länsstyrelserna**. Ett exempel är Vatteninformationssystem Sverige (VISS) där information om vattenförekomsternas tillstånd och påverkan finns tillgängliga. **Fysiska åtgärder i VISS som kan relateras till fysisk planering är bland annat biotopvård i kustvatten, biotopvård i sjö, biotopvård i vattendrag, kantzoner i urbana miljöer, åtgärder vid olycksrisk, dagvattenåtgärder och att minska påverkan från båtliv.**

Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram av länsstyrelserna i samverkan med kommunerna, se Länsstyrelserna åtgärd 5. Kommunerna ska i sin tur använda underlaget från **de regionala vattenförsörjningsplanerna** för att **kunna säkerställa att dricksvattentäkterna skyddas** i den fysiska planeringen.

Genomförande

Enligt PBL 3 kap. 4 § ska det i översiktsplanen framgå hur kommunen **anser** att gällande miljökvalitetsnormer **ska följas**. Länsstyrelserna ska vägleda kommunerna gällande tillämpningen av miljökvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten** när översikts- och detaljplaner tas fram. Boverket ska i sin tur ge kommunerna, länsstyrelserna och **berörda** regioner nationell vägledning på området. Genom rådgivning och vägledning om tillämpningen av miljökvalitetsnormerna för **yt- och grundvatten** i översikts- och detaljplanering ges kommunerna förutsättningar för att **kunna följa** miljökvalitetsnormerna i den fysiska planeringen. Åtgärden ska leda till att nödvändiga förutsättningar skapas, så att rätt åtgärder vidtas när planeringen omsätts i handling.

Det är viktigt att kontinuerligt följa upp att **översiktsplaneringen och detaljplanerna** följs och att åtgärder genomförs på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten fortsätter att följas. **Det kan vara nödvändigt att se över gamla detaljplaner och vid behov ersätta dessa med nya för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Det kan vara aktuellt när flera mindre detaljplaner ger en kumulativ påverkan på en eller flera vattenförekomster.**

Kommunerna kan även tydliggöra hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska nås genom tematiska tillägg till översiktsplaneringen, vanligen kallade "vattenplaner", "blå planer" **eller avrinningsområdesvisa åtgärdsprogram. För kustkommuner ska havsmiljöförvaltningsnormer och underlag för kustzonen inkluderas.**

Genom att använda underlaget från regionala vattenförsörjningsplaner i **den fysiska planeringen kan dricksvattentäkternas skydd säkerställas**. Markanvändning och verksamheter som innebär betydande påverkan på dricksvattentäkter kan då undvikas eller anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten och kraven på dricksvattenkvalitet följs. I

arbetet med översiktsplaneringen är det viktigt att även ta med reservvattentäkter och områden där kommunen identifierat framtida vattenbehov, till exempel vid planeringen av nya bostadsområden.

Miljö kvalitetsnormen för vatten ska även beaktas vid prövning och tillsyn i andra ärenden som regleras i PBL.

Det kan vara nödvändigt att se över gamla detaljplaner och vid behov ersätta dessa med nya för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Det kan vara aktuellt när flera mindre detaljplaner ger en kumulativ påverkan på en eller flera vattenförekomster.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärd 6 i Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Region Skåne/Stockholm 1, Länsstyrelserna 7, 9 och 12 samt kommunerna 1, 3, 5, och 6.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljö status samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Den här åtgärden kan stödjas av vägledningen som Boverket ska ta fram enligt Åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön, åtgärd 14.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning genom att skydda dricksvatten och framtida dricksvattensvattentäkter från förändrad nederbörd, översvämning eller torka samt att utarbeta hållbar dagvattenhantering vid ökad nederbörd och vattentillförsel.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård och 15. God bebyggd miljö.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Kommunerna, åtgärd 5: VA-plan inklusive dagvatten

Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Samverkan ska ske med berörd länsstyrelse.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från Åtgärdsprogram 2016–2021.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Sammanhållande planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (även kallade VA-planer) fungerar som bra underlag i samordningen av hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas i kommunal planläggning, exempelvis i översiktsplaneringen. I många kommuner pågår arbetet med att ta fram en VA-plan. Enligt 2019 års rapportering av genomförda åtgärder har 211 kommuner (av 260 svarande) svarat att kommunen har någon form av övergripande eller strategisk VA-plan. 111 av dessa har svarat att man har beaktat miljökvalitetsnormerna för vatten i framtagandet av planen (Vattenmyndigheterna, 2020a).

En VA-plan ska beskriva hur yt- och grundvattenförekomsternas status kan komma att påverkas av vatten- och avloppshanteringen i kommunen. Det ska framgå tydligt av VA-planen var miljökvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte följas och vad som krävs av vatten- och avloppshanteringen för att följa miljökvalitetsnormerna. VA-planen bidrar därmed till genomförandet av både förebyggande och förbättrande fysiska åtgärder för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. En viktig del inom VA-planering är också att säkra vattenförsörjningen. Det handlar om att säkra befintliga vattentäkter genom förebyggande åtgärder som att vattenskyddsområden inrättas och hålls uppdaterade men även att säkra potentiella framtida vattentäkter. **VA-planen behöver också omfatta dagvattenhantering.** Pågående trender som påverkar sakområdet är bland annat att framväxandet av städer och tätorter har inneburit mer hårdgjorda ytor. Detta förändrar avrinningsförhållandena, så att avrinning till ytvatten eller avloppsreningsverk ökar. När naturliga grönytor minskar försvinner möjligheten att använda markens förmåga att ta hand om vatten från urbana miljöer. En ytterligare utmaning för dagvattenhanteringen är, enligt IPCC's rapport (IPCC, 2018: Summary for Policymakers) kommer framtida klimatförändringar att ge kraftigare nederbörd i Sverige, som i sin tur ökar mängden dagvatten. En annan problematik är att sammansättningen av dagvattnet varierar, vilket bland annat beror på markanvändningen, byggnadsmaterial och olika aktiviteter i våra städer och tätorter. Dagvatten avleds ofta orenat till sjöar och vattendrag och kan bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs.

En kommunal dagvattenstrategi **kan** skapa förutsättningar för en långsiktig hållbar och enhetlig hantering av dagvattenfrågorna i kommunens planering, underhåll och drift.

Genomförande

Eftersom det inom en kommun finns flera aktörer med olika roller inom VA-planering bör arbetet med att utforma planerna genomföras sektorsövergripande. 2014 gav Havs- och vattenmyndigheten ut en vägledning för kommunal VA-planering (Havs- och

vattenmyndigheten, 2014). Syftet med vägledningen är att underlätta kommunernas planering för en trygg och hållbar VA-försörjning.

Om det med hänsyn till människors hälsa eller miljö behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang är kommunen skyldig att ordna detta enligt vattentjänstlagen (2006:412) 6 §. En kommun som tagit fram en VA-plan har möjlighet att styra och genomföra en sådan utbyggnad efter sin egen planering. VA-planen kan vara ett separat dokument eller som en del i översiktsplaneringen. Länsstyrelserna kan vägleda kommunerna om hur hänsyn ska tas till miljökvalitetsnormerna i VA-planarbetet, särskilt med avseende på planer för utbyggnad av kommunalt VA.

I planen ska även dagvatten ingå. För att skapa en strategi för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering behövs även i denna del ett sektorsövergripande arbetssätt, där det blir möjligt att skapa samsyn kring ansvarsförhållanden och hantering av dagvatten. Det är viktigt att dagvattenfrågan lyfts i ett tidigt skede av den fysiska planeringen.

Den kommunal dricksvattenförsörjningen i form av dricksvattenuttag och skydd av vattentäkter är också en viktig del i VA-planeringen.

VA-planering är en ständig process med pågående drift, underhåll, utveckling och åtgärder. Detta innebär att VA-planen behöver ses över och utvecklas löpande för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas på bästa sätt.

Som stöd för genomförande av denna åtgärd kommer vattenmyndigheterna att tillgängliggöra ett avrinningsområdesindelade underlag baserat på miljökvalitetsnormerna i VISS och dess underliggande bedömningar. Utöver detta underlag kan kommunen behöva nyttja annan kompletterande information i sitt genomförande av åtgärden.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av åtgärderna Kommunerna 7 och 8 i Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Havs- och vattenmyndigheten 5, Naturvårdsverket 1 och 7, Länsstyrelsen 1 och 5 och Kommunerna 1-4.

Denna åtgärd bidrar till samhällets klimatanpassning framför allt genom att en ökad kapacitet att omhänderta dagvatten ökar möjligheterna att omhänderta föroreningar även vid ökad nederbörd. VA-planeringen lägger grunden för nästa steg i åtgärdsarbetet.

Åtgärden bidrar också till att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Åtgärden bidrar till att Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) kan följas.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen Sveriges geologiska undersökning, Giftfri miljö, 7. Ingen övergödning, 8. Levande sjöar och vattendrag, 9. Grundvatten av god kvalitet och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Kommunerna, åtgärd 6: Dioxiner från småskalig förbränning

Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Energimyndigheten och länsstyrelserna.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden är av löpande karaktär och är en revidering från kompletterande Åtgärdsprogram 2018–2021. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande..

Motivering

Dioxiner bildas oavsiktligt vid förbränning och sprids via luften ut till mark- och vattenmiljön. Eftersom de är mycket svåra att bryta ner finns de kvar länge i miljön. De lagras i fettvävnad och anrikas uppåt i näringskedjan. Människan får i sig dioxiner främst via feta animaliska livsmedel som fisk, kött och mejeriprodukter (Livsmedelsverket, 2020).

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön som helhet, även om det i kustområden kan finnas ett väsentligt bidrag från landbaserade punktkällor. Under vintern är koncentrationerna som högst, vilket indikerar att årstidsbundna källor, som icke-industriell förbränning, är huvudorsaken till dioxinföroreningen i luften vintertid i Östersjöregionen. Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar och modellering kan slutsatsen dras att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa (Naturvårdsverket, 2013). Internationellt luftvårdsarbete är därför nödvändigt, men även nationell utsläppsminskning behövs.

Vedeldning i bostäder, lokaler, jordbruks- och skogsbruksfastigheter står för omkring 15 procent av utsläppen av dioxiner till luft i Sverige. På grund av den ökade användningen av biomassa som bränsle, har dioxinutsläppen inom denna sektor ökat med 20 procent sedan 1990 (Naturvårdsverket, 2019c). I Sverige finns omkring 220 000 vedpannor, 132 000 pelletspannor och 1,7 miljoner registrerade rumsvärmare (till exempel kaminer, kakelugnar, vedspisar och öppna spisar) (Boverket, 2016). Många av vedpannorna och rumsvärmarna är äldre och har omodern teknik, som medför högre utsläpp. Även från moderna fastbränslepannor och rumsvärmare kan utsläppen bli stora om de används eller installeras felaktigt (Naturvårdsverket, 2009a). Dioxinutsläppens storlek beror på samband mellan bland annat bränsleinnehåll och förbränningsförhållanden (Hedman, 2005).

Europeiska kommissionens förordningar 2015/1187 och 2015/1189 innebär krav på energimärkning av fastbränslepannor (från och med april 2017), ekodesignkrav för fastbränslepannor (från och med januari 2020) och rumsvärmare (från och med januari 2022). Kraven omfattar dock inte befintlig eldningsutrustning och pannor mellan 500–1000 kW. Utsläppskraven omfattar inte heller specifikt dioxiner, utan gäller för organiska gasformiga föreningar som grupp. Detta medför att tillåten halt ligger långt över uppmätbara halter för dioxiner.

I centraliserade fjärrvärmesystem eller effektiva små kraftvärmeverk med bra bränslen, förbränningsteknik, förbränningsförhållanden och rening finns bättre förutsättningar för minskade utsläpp av dioxiner än vid småskalig fastbränsleeldning.

Även okontrollerad eldning av trädgårdsavfall medför utsläpp av dioxiner och bör begränsas i den mån lämpliga alternativ finns. För att utsläppen ska kunna begränsas behöver den småskaliga eldningen ske på rätt sätt och i minskande omfattning.

Åtgärder som rör småskalig fastbränsleeldning är angelägna, inte enbart för att minska dioxinutsläppen utan också för att det bidrar till utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (till exempel polycykliska aromatiska kolväten, PAH) och till möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft (Naturvårdsverket, 2020a).

Dioxiner och dioxinlika föreningar är definierade som prioriterade farliga ämnen (HVMFS 2019:25), där utsläpp ska upphöra eller stegvis elimineras. Dioxiner är persistenta och kan spridas långväga via luften, varför det kan behövas åtgärder även där det inte finns utpekade lokala problem med dioxiner. Åtgärder för att begränsa utsläppen av dioxiner bidrar dessutom till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön kan följas.

Genomförande

Kommunen ska verka för att minska utsläppen av dioxiner från småskalig förbränning.

Exempel på åtgärder som kommunen kan vidta för att minska utsläppen är informationsinsatser via olika kanaler med bland annat information om hur fastbränsleeldning kan påverka människors hälsa och miljön och vad som kan göras för att minska utsläppen av dioxiner och andra luftföroreningar. Detta kan till exempel göras genom att delta i riktade kommunikationsinsatser som tydliggör vikten av och ökar förutsättningarna för eldning på "rätt" sätt, ge råd som främjar lägre utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar via kommunens energi- och klimatrådgivning och informera om det på kommunens webbsida.

Andra exempel är att:

- införa begränsningar för eldning av trädgårdsavfall inom detaljplanelagt/tätbebyggt område med avseende på tillåten eldningsperiod och vad som får eldas
- informera om andra alternativ till eldning
- erbjuda kostnadsfri borttransport av trädgårdsavfall inom detaljplanelagt och/eller tätbebyggt område ett par gånger per år
- verka för en omställning till värmeförsörjning som ger mindre utsläpp, till exempel centraliserade fjärrvärmesystem eller små kraftvärmeverk med miljövänliga bränslen och teknik eller användande av andra energikällor, i de fall detta är lämpligt.

Sammanhang

Åtgärden kvarstår från Åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Naturvårdsverket 4 och 5.

Åtgärden bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön kan följas.

Denna åtgärd kan bidra till samhällets klimatanpassning genom att begränsa utsläppen av växthusgaser.

Miljömål och globala hållbarhetsmål

Åtgärden stödjer särskilt generationsmålet och miljömålen 2. Frisk luft, 4. Giftfri miljö, 8. Levande sjöar och vattendrag och 10. Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Åtgärden bidrar särskilt till att uppnå globala hållbarhetsmålen 3. Hälsa och välbefinnande, 6. Rent vatten och sanitet, 11. Hållbara städer och samhällen, 12. Hållbar konsumtion och produktion, 14. Hav och marina resurser och 15. Ekosystem och biologisk mångfald.

Arbetsmaterial

3 Referenser

Om du är intresserad av att ta del av något underlag, som inte är publicerat, så kan du kontakta någon av vattenmyndigheterna.

- Artskyddsförordning (2007:845). (u.d.).
- Avloppsvattendirektivet. (den 21 maj 1991). Rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.
- Barlastvattenförordning (2017:74). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/barlastvattenforordning-201774_sfs-2017-74
- Barlastvattenkonventionen. (den 8 september 2017). International Convention for the Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments (BWM). Hämtat från [http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Control-and-Management-of-Ships'-Ballast-Water-and-Sediments-\(BWM\).aspx](http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Control-and-Management-of-Ships'-Ballast-Water-and-Sediments-(BWM).aspx)
- Barlastvattenlag (2009:1165). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/barlastvattenlag-20091165_sfs-2009-1165
- Bayard, C., & Mood, L. K. (2014). *Förekomsten av sura sulfatjordar i Mälardalen - En pilotstudie utförd åt SGU*. Uppsala: Uppsala universitet. Hämtat från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:729374/FULLTEXT01.pdf>
- Becher, M., Sohlenius, G., & Öhring, C. (2019). *Sur sulfatjord – egenskaper och utbredning*. Uppsala: SGU. Hämtat från <resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1913-rapport.pdf>
- Bengtsson, H., & Wernersson, A.-S. (2012). *TBT, koppar, zink och irgarol i dagvatten, slam och mark i småbåtshamnar*. Västra Götalands län.
- Boverket. (2016). *Småskalig vedeldning: Återrapporteringskrav om tidigareläggande av ekodesign*. Karlskrona: Boverket. Hämtat från <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/smaskalig-vedeldning.pdf>
- Deponeringsförordning, (u.d.). förordning (2001:512) om deponering av avfall. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001512-om-deponering-av-avfall_sfs-2001-512
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1107&from=sv>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 782/2003 av den 14 april 2003 om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg. (u.d.).
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1143&from=EN>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:167:0001:0123:sv:PDF>

- Flyhammar, P. (2017). *Hantering av förorenade jord- och muddringsmassor: En förstudie*. Linköping: Statens geotekniska institut. Hämtat från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1326346/FULLTEXT01.pdf>
- Fröberg, M., & Pettersson, M. (2020). *TBT-spridning inom småbåtshamnar: Förstudie*. Linköping: Statens geotekniska institut. Hämtat från <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1438123&dswid=-9249>
- Förordning (1998:1388) om vattenverksamheter. (u.d.).
- Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. (u.d.).
- Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998901-om-verksamhetsutovares_sfs-1998-901
- Förordning (2004:100) om avhjälpan av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpan. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2004100-om-avhjalpan-av_sfs-2004-100
- förordning (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt. (u.d.).
- Förordning (2009:945) med instruktion för Statens geotekniska institut. (u.d.).
- Förordning (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009947-med-instruktion-for_sfs-2009-947
- Förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. (u.d.).
- Havs- och vattenmyndigheten. (2014). *Vägledning för kommunal VA-planering för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten.
- Havs- och vattenmyndigheten. (2015a). *God havsmiljö 2020: Marin strategi för Nordsjön och Östersjön, Del 4: Åtgärdsprogram för havsmiljön*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.45ea34fb151f3b238d8d1217/1452867739810/rapport-2015-30-atgardsprogram-for-havsmiljon.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (2015b). *Vägledning och exempel för effektiv tillsyn av små avlopp*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.fc10d7414c15f3bdff59505/1427176324505/rapport-2015-1-effektiv-tillsyn-sma-avlopp.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 9 januari 2018). *Pilotområden mot övergödning (2018)*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/pilotomraden-mot-overgodning-2018.html> den 16 september 2020
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 28 augusti 2019b). *Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning (2018)*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/forstarkt-lokalt-atgardsarbete-mot-overgodning-2018.html> den 16 september 2020
- Havs- och vattenmyndigheten. (2020a). *Vägledning för regional vattenförsörjningsplanering: För en säker och långsiktig dricksvattenförsörjning*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.3fb191f616fc305244b19a62/1579632509353/rapport-2020-1-vagledning-for-regional-vattenforsorjningsplanering.pdf>
- Hedman, B. (2005). *Dioxin emissions from small-scale combustion of bio-fuel and household waste*. Umeå: Umeå universitet. Hämtat från <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A143897&dswid=1343>
- HVMFS 2012:18. (2012). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för

- Nordsjön och Östersjön. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/foreskrifter/register-havsforvaltning/god-miljostatus-samt-miljokvalitetsnormer-med-indikatorer-for-nordsjon-och-ostersjon-hvmfs-201218.html>
- HVMFS 2013:19. (u.d.). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.
- HVMFS 2016:17. (den 30 Maj 2016). Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållspillvatten.
- HVMFS 2019:25. (u.d.). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.
- Industriutsläppsdirektivet. (u.d.). Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0075&from=SV>
- IPCC, 2018: Summary for Policymakers. (kommande). i V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P. Shuka, . . . T. Waterfield, *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change.*. Hämtat från https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/05/SR15_SPM_version_report_L_R.pdf
- Jordbruksverket. (den 26 maj 2020a). *Tillsynsvägledning för växtväring*. Hämtat från <https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/tillsyn/instruktionertillkontrollanteroch-hinspektorer/miljo/vaxtnaring.4.23f3563314184096e0d3e95.html> den 25 september 2020
- Kemikalieinspektionen. (2015). *Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ: Rapport från ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Kemikalieinspektionen. Hämtat från <https://www.kemi.se/download/18.6df1d3df171c243fb23a98eb/1591454109273/rapport-6-15-forekomst-och-anvandning-av-hogfluorerade-amnen-och-alternativ.pdf>
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1187. (u.d.). av den 27 april 2015 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/30/EU vad gäller energimärkning av värmepannor för fastbränsle och paket med värmepanna för fastbränsle, tillsatsvärmare, temperaturregulatorer och solvärmestrutning.
- Kommissionens förordning (EU) 2015/1189 av den 28 april 2015 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG vad gäller ekodesignkrav för värmepannor för fastbränsle. (u.d.).
- Konventionen om biologisk mångfald. (den 5 juni 1992). Convention on Biological Diversity (CBD). Rio de Janeiro, Brasilien.
- Kuglerová, L., Jyväsjärvi, J., Ruffing, C., Muotka, T., Jonsson, A., Andersson, E., & Richardson, J. S. (2020). Cutting Edge: A Comparison of Contemporary Practices of Riparian Buffer Retention Around Small Streams in Canada, Finland, and Sweden. *Water Resources Research*, 1-15. doi:10.1029/2019WR026381
- Kulturmiljölag (1988:950). (u.d.).
- Livsmedelsverket. (den 10 juni 2020). *Dioxiner och PCB*. Hämtat från <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/dioxiner-och-pcb> den 3 september 2020
- Länsstyrelserna. (u.d.). *GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp*. Hämtat från <https://ext-geportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=920b023b74d84b3eac70d847ea9b2c42>
- Malgeryd, J. (2018). Sveriges bönder om fosforåtgärder: Resultat från en webbenkät med 3 887 lantbrukare. Hämtat från

- https://adm.greppa.nu/download/18.101d78c816790648ad6e100f/1544531945097/Sveriges%20bönder%20om%20fosforåtgärder_webbinarium_181130.pdf
- Miljöbalk (1998:808). (u.d.).
- Miljösamverkan Sverige. (2015). *Markavvattningsföretag: Vägledning för tillsyn, omprövning och avveckling*. Länsstyrelserna. Hämtat från <http://www.miljosamverkansverige.se/SiteCollectionDocuments/Projekt%20och%20rapporter/Vatten/Tillsyn%20markavvattning/Rapport%20Tillsyn%20Markavvattning%20med%20bilagor.pdf>
- Miljösamverkan Sverige. (2020). <http://www.miljosamverkansverige.se/Sv/projekt-och-rapporter/miljofarlig-verksamhet/MKN2017/Sidor/Start-handlaggarstod.aspx>. Hämtat från Miljökvalitetsnormer för vatten i tillsyn av miljöfarlig verksamhet. den 16 juli 2020
- Miljösamverkan Västra Götaland, & Miljösamverkan Halland. (2017). *Handläggargstöd: Fritidsbåtshamnar*. Hämtat från <http://www.miljosamverkan.se/Sv/publikationer/2017/Documents/2017-handlaggarstod-fritidsbatshamnar.pdf>
- Miljötillsynsförordning (2011:13). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/_sfs-2011-13/
- Modin, H., Roslund, A., Hallgren, P., Törneman, N., Arvidsson, I., Lidén, A., . . . Sweco Environment AB. (2018). *PFAS på avfallsanläggningar*. Avfall Sverige. Hämtat från <https://www.avfallsverige.se/kunskapsbanken/rapporter/rapportera/article/pfas-pa-avfallsanlaggningar/>
- Naturvårdsverket. (2009a). *Elda rätt: Råd för effektiv, miljöanpassad och säker eldning med ved och andra vedbaserade bränslen i vedpanna, kamin och dylikt*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-8392-2H.pdf>
- Naturvårdsverket. (2009b). *Markavvattning och rensning: Handbok för tillämpningen av bestämmelserna i 11 kapitlet i miljöbalken*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0163-6.pdf>
- Naturvårdsverket. (2009c). *Riktvärden för förorenad mark: Modellbeskrivning och vägledning*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-5976-7.pdf?pid=3574>
- Naturvårdsverket. (2011). *Handbok om vattenskyddsområde*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0170-4.pdf>
- Naturvårdsverket. (2013). *Orsaker till dioxinproblemet i Östersjöregionen och förslag till åtgärder: Sammanfattning av resultat från forskningsprogrammet BalticPOPs*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8651-0.pdf>
- Naturvårdsverket. (2016). *Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel: En sammantagen bild av förekomsten i miljön, Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6709-0.pdf?pid=17835>
- Naturvårdsverket. (2019a). *Metodkatalog för bekämpning av invasiva främmande växter*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/artskydd/ias/metodkatalog-vaxter.pdf>

- Naturvårdsverket. (den 26 mars 2019b). Regeringsuppdrag att föreslå ettappmål om dagvatten. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2019/redovisning-ru-etappmal-for-dagvatten-skrivelse.pdf>
- Naturvårdsverket. (den 10 december 2019c). *Utsläpp av dioxin till luft*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Dioxin-utslapp-till-luft/> den 2 september 2020
- Naturvårdsverket. (2019d). *Vägledning om att riskbedöma och åtgärda PFAS-föroreningar inom förorenade områden*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6871-4.pdf?pid=24088>
- Naturvårdsverket. (den 17 juni 2020a). *Miljökvalitetsnormer för utomhusluft*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/> den 17 juli 2020
- Naturvårdsverket. (2020b). *Nationell plan för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpan av föroreningsskador*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/fororenade-omraden/nationell-plan/Nationell-plan-fororenade-omraden-utgava-3-2020.pdf>
- NFS 2004:10. (u.d.). Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2004/NFS2004_10k.pdf
- Olshammar, M. (2018). *Utsläpp från små avloppsanläggningar 2017, SMED Rapport 6*. IVL Svenska Miljöinstitutet. Norrköping: SMHI. Hämtat från <https://vaguiden.se/wp-content/uploads/2018/06/SMED-Utslapp-fran-sm-avloppsanlaggningar-20171.pdf>
- Plan- och bygglag (2010:900). (u.d.).
- Reach. (u.d.). Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), *inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/6*.
- Regeringen. (2019a). *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket*. Stockholm: Regeringen. Hämtat från <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20404>
- Regeringen. (den 11 april 2019b). Sveriges nationella handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel för perioden 2019-2022. *Bilaga till beslut II 3 vid regeringssammanträde den 11 april 2019, N2019/01607/SMF*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/4ada65/contentassets/333344798d964328837d3d80b9d1fb1f/2019-04-11-ii-3-bilaga-sveriges-nationella-handlingsplan-for-hallbar-anvandning-av-vaxtskyddsmedel-perioden-2019-2022.pdf>
- Regeringskansliet. (den 25 juni 2020). *Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften*. Hämtat från Regeringskansliet: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/nationell-plan-for-moderna-miljovillkor-for-vattenkraften/> den 13 juli 2020
- Relement Miljö Väst AB. (2019). *Projekt Skrovmalet Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester: Nulägesanalys och behov av ytterligare kunskap avseende TBT, koppar och zink*. Transportstyrelsen. Hämtat från <https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/sjofart/dokument/fritidsbatar1/skrovmalet/skrovmalet-kunskapslage-batbottenfarger-20191022-final.pdf>

- Rich Waters. (2020). *Strategisk kommunal vattenplanering*. Hämtat från Strategisk kommunal vattenplanering: <http://www.vattenplanering.se/> den 17 juli 2020
- Riksrevisionen. (2016).
https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2da8e/1518435498219/RiR_2016_25_FORORENADE_OMR_ANPASSAD.pdf. Hämtat från
https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2da8e/1518435498219/RiR_2016_25_FORORENADE_OMR_ANPASSAD.pdf
- SCB. (2019b). *Sveriges officiella statistik: Statistiska meddelanden MI 41 SM 2001*.
- SCB. (den 27 maj 2020a). *Sverige överträffar globala mål för skydd av marina miljöer*. Hämtat från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/skyddad-natur/pong/statistiknyhet/skyddad-natur-2019/> den 2 juni 2020
- SCB. (2020b). Sveriges officiella statistik - Statistiska meddelanden (MI 22 SM 2001): Utsläpp till vatten och slamproduktion 2018 Kommunala avlopps reningsverk, massa- och pappersindustri samt viss övrig industri. SCB och Naturvårdsverket. Hämtat från https://www.scb.se/contentassets/dfddd9bb71804c4ea0c06891508b1c84/mi0106_2018a01_sm_mi22sm2001.pdf
- SGI. (2018a). *Förorenad mark vid uppställning för fritidsbåtar: Ansvar och finansiering*. Linköping.
- SGI. (2018b). *Förorenad mark vid uppställningsplatser för fritidsbåtar: Inventering, undersökning, riskbedömning och åtgärd*. Linköping: Statens geotekniska institut.
- SGU. (den 28 maj 2020). *Vattentäktsarkivet*. Hämtat från <https://www.sgu.se/grundvatten/vattentaktsarkivet/> den 22 september 2020
- Skogsstyrelsen. (2014). *Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder*. Jönköping: Skogsstyrelsen. Hämtat från https://shopcdn2.textalk.se/shop/9098/art86/24871086-24d2fc-Skogslandskapets_vatten_webb.pdf
- Skogsvårdsförordning (1993:1096). (u.d.).
- Skogsvårdslag (1979:429). (u.d.).
- SKSFS 2011:7. (u.d.). Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen.
- SLVFS 2001:30. (u.d.). Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten.
- SMED. (2020). *PLC 6*. Hämtat från <https://www.smed.se/vatten/data/plc6> den 25 september 2020
- SOU 2013:69. (2013). *Ny tid ny prövning - förslag till ändrade vattenrättsliga regler*. Hämtat från <http://data.riksdagen.se/dokument/H1B369>
- SOU 2014:35. (2014). *I vått och torrt - förslag till ändrade vattenrättsliga regler*.
- SOU 2020:10. (2020). *Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Svenska Geotekniska Föreningen. (den 2 mars 2020). *Åtgärdsportalen SGF*. Hämtat från <https://atgardsportalen.se/> den 15 juli 2020
- tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet. (den 12 augusti 2013). Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/39/EU av den 12 augusti 2013 om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område.
- Transportstyrelsen. (den 21 augusti 2018). *Skrovmalet - ett samverkansprojekt för en giftfri miljö*. Hämtat från <https://www.transportstyrelsen.se/skrovmalet> den 25 september 2020
- Vattendirektivet. (u.d.). Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
- Vattenförvaltningsförordningen. (u.d.). Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Vattenmyndigheterna. (2019a). *Enkät till kommunerna (Dnr 537-1755-2019)*. Vattenmyndigheterna.

- Vattenmyndigheterna. (2020a). *Genomförda åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten 2019*. Vattenmyndigheterna. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.52ea1660172a20ba65cfcc9/1593697727454/Genomförda%20åtgärder%20för%20att%20uppnå%20miljö kvalitetsnormer%20för%20vatten%202019.pdf>
- Vattentjänstlagen. (2006). Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.
- VISS. (u.d.). *Vatteninformationssystem Sverige*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/>
- Väglag (1971:948). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vaglag-1971948_sfs-1971-948
- Åsbjörnsson, K., Stenberg, M., & Sohlenius, G. (2018). *Järn- och aluminiumurlakningar från invallningar – en undersökning av tre områden i Skåne*. Länsstyrelsen Skåne län. Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d569211fe/1549291091750/Rapport_Utredning%20om%20järn-%20och%20aluminiumurlagkning.pdf

Arbetsmaterial

3 Åtgärdsprogrammets konsekvenser

Detta kapitel är en övergripande ekonomisk analys av de konsekvenser som åtgärdsprogrammet kan leda till. Kapitlet innehåller beskrivningar av åtgärdsprogrammets förväntade kostnader och de nyttor som hsr kunnat uppskattas. Även fördelning av kostnader på olika aktörer i samhället beskrivs liksom nuvarande finansiering. De miljökonsekvenser som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet ingår ej här, utan beskrivs i det egna deldokumentet Miljökonsekvensbeskrivning samt i respektive åtgärdstext i kap. 2.

Konsekvensanalysen är ett krav enligt 6 kap. 6 § (vattenförvaltningsförordning) och ska innehålla en bedömning av såväl de ekonomiska som de miljömässiga konsekvenserna av åtgärden, varvid kostnader och nytta ska kvantifieras. Analysen ska skapa en bild av de kostnader och nyttor som uppkommer av att genomföra förslaget och därmed vara ett underlag för beslut. En konsekvensanalys är inte detsamma som en konsekvensutredning, vilken följer annan lagstiftning (förordning om konsekvensutredning vid regelgivning).

Analysen som presenteras i det här kapitlet är gemensam för alla de fem vattendistrikten. Kostnadsuppskattningarna och fördelningen av kostnaderna på samhällets aktörer kan bidra med underlag till budgetäskanden för berörda myndigheter och vara ett stöd för hur åtgärden kan genomföras.

Den övergripande analysen byggs upp av sju delanalyser utifrån de sju analysområden vattenmyndigheterna har valt att arbeta utifrån, analysområdena förklaras vidare i avsnitt 3.3. De bygger i sin tur på de påverkanstyper som har en betydande påverkan på våra vatten. Analysen grundar sig i de "blå trådar" av åtgärder där åtgärder riktade till myndigheter och kommuner ska leda till genomförande av fysiska åtgärder i våra vatten för att följa miljö kvalitetsnormerna. De sju grundläggande kostnadsanalyserna är bilagor till detta beslut och kan hittas på vattenmyndigheternas webbplats, www.vattenmyndigheterna.se.

Analysen är en scenarioanalys vilket betyder att den är baserad på ett antagande om vilket styrmedel som kan komma att användas av respektive åtgärdsmyndighet och vilka fysiska åtgärder i vatten dessa i sin tur leder till. Konsekvenser för olika sektorer i samhället vilar också på antagandet att åtgärden finansieras på angivet sätt. Beslutsfattare och ansvariga myndigheter kan dock komma till andra slutsatser om vilka styrmedel som är de mest effektiva för att nå miljö kvalitetsnormerna eller att finansieringen ska ske på annat sätt. På samma sätt kan andra fysiska åtgärder bedömas vara mer lämpliga med hänsyn till lokala förhållanden än de som antagits i denna analys.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram är komplext och brett då det exempelvis omfattar 27 000 vattenförekomster, flera samhällssektorer och ett stort antal påverkanstryck. De nyttor som kommer av åtgärdsprogrammet har uppskattats på en övergripande nivå. Nyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet kopplat till ytvatten har uppskattats genom ett underlag som tagits fram specifikt för vattenmyndigheterna i bedömningen av nyttan av åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Nyttor som uppstår i grundvatten och i havet har inte kunnat kvantifieras och beskrivs därför kvalitativt. Vattnets värde för samhället är en del av motiveringen av åtgärdsprogrammet. Åtgärdsprogrammets samhällsekonomiska konsekvensanalys ska innehålla samtliga åtgärder i åtgärdsprogrammet riktade till myndigheter och kommuner samt de påföljande fysiska åtgärder som behöver genomföras för att miljö kvalitetsnormerna ska följas. Åtgärdsprogrammet innehåller dock två övergripande åtgärder, åtgärd 1 riktar sig till samtliga myndigheter och kommuner som ingår i programmet

och åtgärd 2 endast de centrala myndigheterna. Den första åtgärden handlar om skyldigheten att inom sina respektive ansvarsområden identifiera de fysiska åtgärder som behöver genomföras för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Den andra åtgärden handlar om att de årligen ska rapportera till vattenmyndigheterna hur arbetet med sina respektive åtgärder fortlöper. Dessa två åtgärder har inte kostnadsberäknats. Genom att ansvarig myndighet, länsstyrelse eller kommun genomför sina åtgärder i åtgärdsprogrammet och dokumenterar detta genomförs även dessa två åtgärder. Dessa åtgärder antas därför inte innebära några extra kostnader i sig.

3.1 Avgränsningar

Den ekonomiska konsekvensanalysen omfattar hela åtgärdsprogrammet och de kostnader som förväntas uppstå för att vidta åtgärder för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Detta ska inte misstas för en ekonomisk avvägning vid sättande av normerna, vilket görs i ett tidigare skede. Det är en analys av omfattande storlek på nationell nivå, därför har en del antaganden och generaliseringar gjorts. I detta avsnitt beskriver vi i korta drag metoder och antaganden för hur den ekonomiska konsekvensanalysen har utförts.

Åtgärder och antagande om implementering och kostnader

Totalkostnaderna beräknas för de sex åren som vattenförvaltningscykeln 2021-2027 löper. Åtgärdsbehovet för både administrativa och fysiska åtgärder antas rymmas inom denna tidsram, och därmed ingår de totala kostnaderna för samtliga åtgärder. För fysiska åtgärder ingår de totala investeringskostnaderna för alla fysiska åtgärder och löpande kostnader (för exempelvis drift och underhåll) för åren 2021-2027.

För att beräkna de totala kostnaderna för åtgärdsprogrammet och att följa miljö kvalitetsnormerna antas varje fysisk åtgärd ha föregåtts av ett tillsynsärende och/eller prövning i domstol. Kostnaderna för tillsyn har uppskattats utifrån de schablonkostnader som sammanställts för olika tillsynsområden (hästgårdar, avlopp, miljöfarliga verksamheter etcetera).

Aktörer

I analysen sammanställs kostnader för fem olika aktörgrupper. De är centrala myndigheter, länsstyrelserna, kommunerna, verksamhetsutövare och hushållen (enskilda). I Kap 3 görs en sammanställning av kostnaderna för varje aktörgrupp. Ibland tillhör en aktör flera aktörgrupper, men delas in i en för att göra kostnadsfördelningen mer hanterbar. Till exempel så faller kostnaderna för avloppsreningsverk under verksamhetsutövare, även om de ägs av kommunerna.

Begränsningar

Alla åtgärder har inte kunnat kostnadsberäknats. För administrativa åtgärder till myndigheter och kommuner så är det ett drygt tiotal som inte har kunnat kostnadsberäknas alls. Det finns även en del fysiska åtgärder som inte har kunnat kostnadsuppskattas. Det kan bero på brist på tillförlitligt underlag om åtgärds kostnader, eller ytarealer för åtgärderna. Det finns också åtgärder där ingen uppskattning av referensalternativets befintliga åtgärdstakt och kostnader har kunnat göras. De kostnader som inte uppskattas påverkar analysens resultat på olika vis. Dels kan det visa på högre kostnader för åtgärdsalternativet när inga kostnader för referensalternativet har kunnat uppskattas. Dels kan det visa på lägre kostnader när åtgärder alls inte har kunnat kostnadsuppskattas.

Tidshorisont

Kostnaderna beräknas endast för cykeln dvs sex år. Åtgärder har olika livslängd, därför beräknar vi annuiteter och sammanställer dem för cykeln.

Analysområden

Vattenmyndigheten har i konsekvensanalysen utgått från sju olika analysområden. Denna fördelning följer dels hur påverkans- och åtgärdsanalysen har gjorts, och syftar till att dela in åtgärder och kostnader utefter de verksamheter som ger upphov till den negativa miljöpåverkan som åtgärdsprogrammet syftar till att minska.

Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP)

Åtgärder som inom vattenkraften är undantagna i denna konsekvensanalys då åtgärder inom vattenkraften hanteras inom ramen för NAP och är därmed inte konsekvenser som följer utav åtgärdsprogrammet. Arbetet med NAP och miljöanpassning av vattenkraften har en tidshorisont fram till 2039, där vattenförekomsterna har delats upp i huvudavrinningsområden som också utgör prövningsgrupper med specifika tidsplaner för tillståndsprovning. Kostnaderna för de åtgärder som krävs för att följa miljö kvalitetsnormerna vid vattenkraftverk har dock uppskattats preliminärt, utifrån det underlag som finns i VISS och uppgår till 11 000 miljoner kronor under tidsperioden 2020-2039, denna kostnadsuppskattning ska dock tolkas med försiktighet. NAP-processen innefattar fördjupade analyser av både nyttan för vattenmiljön och påverkan på vattenkraftsproduktionen av el, vilket kan komma att innebära förändringar av norm och därmed förändringar av åtgärdsomfattningen.

3.2 Nyttan av att genomföra åtgärdsprogrammet

Det primära syftet med vattendirektivet i sin helhet är att säkerställa en god vattenmiljö idag och i framtiden. Ett genomförande av Åtgärdsprogram 2021–2027 medför betydande positiva effekter för samhälle och miljö. Ett hållbart nyttjande av våra gemensamma vattenresurser och livskraftiga vattenekosystem är en förutsättning för såväl samhällsutvecklingen som för kommande generationer. Åtgärder för bättre vatten kan motiveras, inte bara miljömässigt och samhällsmässigt, utan även i termer av kostnadsbesparingar och ökad omsättning inom branscher, exempelvis dricksvattenproduktion och fisketurism.

Åtgärdsprogrammet syftar till att uppnå miljö kvalitetsnormerna genom att peka på vad Sveriges statliga och kommunala myndigheter behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten (enligt miljöbalk (1998:808) (MB) 5 kap. och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) 6 kap.). Att nå normerna ger stor nytta för såväl ekologi som kemisk och kvantitativ status, vilket beskrivs utförligt i vattenmyndigheternas status- och påverkansanalys (Förvaltningsplan, kap. 3). Värdet av att genomföra åtgärdsprogrammet 2021–2027 illustreras i detta kapitel på flera sätt. En kvantitativ ansats för att beskriva åtgärdernas nytta görs nedan i termer av den geografiska omfattningen av åtgärdens effekt. Därefter presenteras uppskattade monetära värden för nyttan av att genomföra åtgärdsprogram. Det ekonomiska värdet av att nå god status i havsmiljön och kopplingen till vattenmyndigheternas åtgärdsprogram beskrivs också nedan.

Effekter på ytvatten och grundvatten

Fysisk påverkan, miljögifter och övergödning är påverkantryck som leder till att många vattenförekomster i Sverige inte når god ekologisk status.

Åtgärdsprogrammets administrativa åtgärder är utformade för att leda till en ökad fysisk åtgärdstakt i praktiken. Denna ökade fysiska åtgärdstakt kommer innebära en ökad konnektivitet, förbättrade habitatstrukturer, samt minskning av näringsläckage, försurande ämnen, och spridning av miljögifter. Sammantaget leder detta till att statusen av de akvatiska ekosystemen kommer förbättras, vilket innefattar en ökad artrikedom och livskraftiga bestånd av vattenlevande arter. Då vatten är en viktig resurs för samtliga sektorer i samhället: industri, jordbruk, hushåll, turism, transport och energiproduktion, så påverkas även dessa positivt av en god vattenmiljö.

Positiva effekter till följd av *åtgärder i fysiskt påverkade vattenmiljöer* innefattar biologiska värden såsom förbättrade livsmiljöer för vattenlevande arter som havsvandrande fisk och bottenlevande djur. Åtgärder leder också till förbättrad strandväxtlighet/växtproduktion och förbättrade livsmiljöer för exempelvis fåglar. Även möjligheter till rekreation och turism såsom fritidsfiske kommer att förbättras. Under 2017 ägnade sig ungefär 1,4 miljoner personer åt fritidsfiske minst en gång i svenska vatten. En betydande del av befolkningen kommer därmed att direkt ta del av den nytta som kommer utav åtgärdsprogrammet i och med förbättrade rekreativmöjligheter och ekosystemtjänster som är beroende av en god vattenkvalitet. Effekter av åtgärderna innefattar även ökade estetiska värden kopplat till strömmande vatten med ett mer naturligt utseende, och hälsorelaterade värden – exempelvis minskad uppkomst av översvänningsmygg. Miljöanpassade vattenflöden ökar även tillgången på reglerande ekosystemtjänster som sedimenttransport och vattenrening (Persson, Jones, & Sandin, 2019). Positiva effekter i kvantitativa termer beskrivs exempelvis i Miljökvalitetsnormer för kraftigt modifierade vattenförekomster – vattenkraft (avsnitt 3.4 i (Vattenmyndigheterna, 2019b)). Där redovisas exempel på effekten för naturmiljön av de åtgärder som ligger till grund för miljökvalitetsnormen som exempelvis hur stor areal uppväxt- och lekrområden som tillgängliggörs vid förbättrad konnektivitet och minimitappning i torrfårar. Sådana positiva effekter har även beskrivits i litteraturen (se exempelvis (Kail, Lorenz, & Hering, 2015)). Över 10 000 ytvattenförekomster har idag sämre än god status på grund av flödesförändringar, morfologiska förändringar eller minskad konnektivitet, åtgärdsprogrammet syftar till att förbättra statusen i dessa vattenförekomster.

Den samhällsekonomiska nyttan av att vidta *åtgärder gällande miljöskadliga ämnen* är framförallt kopplade till att minska förekomsten och de negativa effekterna av spridningen av miljögifter i miljön på både land och vatten. Relativt vanligt förekommande miljögifter med väldokumenterade negativa effekter på människors hälsa och miljö är bland annat kvicksilver, kadmium, dioxiner samt per- och polyflourerande ämnen (så kallade PFAS-ämnen). Exempel på nyttor av åtgärder för miljögifter kan illustreras av arbetet med att åtgärda förorenade områden. Förorenade områden kan utgöra risk för både djurs och människors hälsa för de som vistas i närheten, de förorenade ämnena som finns i marken kan spridas med framförallt vatten och även ge upphov till negativa effekter på andra platser. Genom att sanera dessa områden uppstår många vinster för samhället. Riskerna för människors hälsa minskar, och därmed även negativa hälsoeffekter, vårdkostnader och försämrade livskvalitet för de som drabbas. Att minska spridningen av dessa ämnen ger även upphov till livskraftigare ekosystem, minskad oro hos befolkningen för att exponeras eller att andra människor ska påverkas (barn är särskilt känsliga för föroreningar) och minskade kostnader för sjukvård och andra samhällskostnader. En ytterligare positiv effekt av att sanera förorenade områden är att marken kan tas i anspråk för nya verksamheter eller bostäder, vilket ger ökade nyttor för samhället. Att stoppa spridningen vid källan väntas få effekt mer än bara lokalt. Som exempel, för efterbehandling av förorenade områden uppskattas åtgärdsbehovet för att nå miljökvalitetsnormerna till cirka 990 fysiska åtgärder, vilket i sin tur kommer att leda till förbättrad status i cirka 1100 vattenförekomster. På liknade sätt förväntas minskade utsläpp från cirka 130 punktkällor leda till förbättrad status i cirka 200 vattenförekomster. Totalt sett

så är det cirka 4000 ytvattenförekomster som har en betydande påverkan av miljögifter (VISS, 2021), utöver att alla vattenförekomster har betydande påverkan av kvicksilver och bromerande difenyletrar. Merparten av dessa vattenförekomster kommer få en förbättrad status till följd av åtgärdsprogrammet.

Nytan med att minska övergödning innefattar förbättrade förutsättningar för livskraftiga ekosystem, fiskar trivs bättre och artrikedomen blir större. Störande algbloomning minskar och sjöar hålls öppna vilket innebär bättre rekreativsmöjligheter, förbättrad hälsa och välmående hos befolkningen. De åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet syftar till att förbättra statusen i de cirka 3000 vattenförekomster som är påtagligt påverkade av övergödning. Exempelvis så visar åtgärdsanalysen för avloppsreningsverk att åtgärder behövs vid 307 reningsverk och att dessa leder till förbättrad status i cirka 900 vattenförekomster. För små avlopp är siffrorna inte lika tydliga. Där uppskattas 1100 åtgärder leda till förbättrad status i samma antal vattenförekomster för både kust- och inlandsvatten. Åtgärder för små avlopp har dock ofta stor lokal betydelse.

Det samhällsekonomiska värdet av att genomföra åtgärdsprogrammet

Det samhällsekonomiska nyttorna respektive kostnader definieras inom samhällsekonomisk analys som allt som ökar respektive minskar människors välbefinnande. Människor värdesätter en god vattenmiljö, men det är också uppenbart att vi inte är villiga att offra all annan konsumtion för en bättre naturlig miljö. Följaktligen har vattenmiljön ett positivt värde, men det är inte av oändligt värde. Anledningen till det är att vi begränsas av knappa resurser vilket innebär att avvägningar måste göras.

En utmaning med att försöka värdera de nyttigheter som följer av åtgärdsprogrammets implementering, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, är att dessa saknar marknadspriser eller är endast delvis marknadsprissatta. De nyttor som beskrivs ovan är av en kollektiv natur, dvs. det är svårt att exkludera någon från att åtnjuta/konsumera miljönyttorna som kommer utav åtgärdsprogrammet, och en människas konsumtion av miljönyttorna påverkar inte en annans människas konsumtion av samma miljönytta. Dessutom kan det ta det tid innan nyttorna uppstår på grund av att det tar tid för vattenmiljön att återhämta sig, men många gånger kan miljönyttorna åtnjutas under en lång tid. De som betalar för åtgärder är därmed långt ifrån de enda som får ta del av nyttan både i närtid och i framtiden. På grund av dessa egenskaper så handlas inte de ovan nämna miljönyttorna som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet på vanliga marknader, vilket gör att det vanligen saknas marknadspriser som kan användas för att uppskatta miljönyttorna monetärt.

De värden som nedan presenteras i monetära termer och kvalitativa beskrivningar, omfattar den förändring av miljö kvalitet som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet, och ska inte tolkas som en total värdering av vattenkvalitet för alla tänkbara vattenkvalitetstillstånd. På grund av åtgärdsprogrammets omfattning är det svårt att ge en heltäckande värdering av exakt alla de nyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet, nedanstående beskrivna värden kan dock anses utgöra de betydande miljönyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet.

Hur uppskattas värdet av miljönyttor

De samhällsekonomiska värden som följer utav åtgärdsprogrammet består av både användarvärden och icke-användarvärden. Användarvärden är den nytta en individ kan ha,

direkt och indirekt, av att använda en resurs nu och/eller i framtiden. Icke-användarvärden är de nyttor individen har som inte är relaterat till eget nyttjande av resursen. De utgörs av existensvärden (värdet av att veta att resursen existerar), altruistiska värden (värdet för en individ av att andra personer kan få nytta av resursen) och arvsvärden. När det gäller biologisk mångfald, och rekreativsmöjligheter, men även i viss mån de övriga nämnda nyttigheterna, så kan det totala ekonomiska värdet till stor del förväntas utgöras av icke-användarvärden (värdet för individen av att framtida generationer kommer att kunna få nytta av resursen).

När relevant information om värdet av en vara inte kan observeras utifrån individers faktiska beslut på en marknad är det möjligt att approximeras värdet genom att använda sig av scenariometoder. Det är enbart scenariometoder som förmår fånga in både användarvärden och icke-användarvärden, samt värden på förbättringar av redan existerande varor, vilket gör metoden lämplig att använda för att värdera de miljönyttor som kommer att uppstå till följd av åtgärdsprogrammet. Metoden är väletablerad inom samhällsekonomisk analys och innefattar vanligen att ett representativt urval av populationen ställs inför hypotetiska frågeställningar, som är avsedda att simulera individers beteende på en marknad.

Scenariometoder har sina fördelar vilket beskrivits ovan, men då metoden observerar individers beteende i hypotetiska situationer så är den uppenbara frågan om detta beteende skiljer sig från hur individer hade agerat om frågan varit på en faktisk marknad. Att valen i hypotetiska situationer inte är kopplade till faktiska beslut gör det möjligt för individer att inte ange den betalningsvilja som motsvarar vad denne skulle betala om beslutet var på riktigt. Denna möjliga skillnad mellan betalningsvilja i ett hypotetiskt scenario och en faktisk marknad kallas för hypotetisk bias. Det finns metoder som syftar till att reducera/eliminera hypotetisk bias, men det till trots så bör resultat från nedanstående studier tolkas med hänsyn till denna problematik och ses som en approximation och inte en exakt skattning av värdet av de miljönyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet.

Nytta av Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2021-2027

I litteraturen kan man tydligt se att en god vattenmiljö har stora ekonomiska värden och att vattenvårdande åtgärder ofta lönar sig för samhället. Det finns studier som uppskattat det samhällsekonomiska värdet av att genomföra vattenvårdande åtgärder för att minska fysisk påverkan (Naturvårdsverket, 2006; Håkansson, 2009), miljöskadliga ämnen (Kemikalieinspektionen, 2012; Goldenman, o.a., 2019), och övergödning (Söderqvist och Wallström, 2017). Det har dock visat sig svårt att anpassa dessa studier för att kunna beräkna värdet av åtgärdsprogrammet.

Det finns också studier som kopplar mer specifikt till vattendirektivet och miljönyttan av att uppnå god status i yt- och grundvattenförekomster (Soutukorva m.fl., 2017; Soutukorva & Wallström, 2018; Ek & Persson, 2016). Utifrån Soutukorva m.fl., (2017) går det att beräkna att den totala nyttan för allmänheten i Stockholm av att uppnå god vattenstatus i alla Stockholms vattenförekomster skattas till 2 500 – 2 800 miljoner kronor räknat på en tioårsperiod (2017–2027). En liknande värderingsstudie gjordes även för att monetärt skatta allmänhetens vilja att betala för ett scenario där vattenkvaliteten i Göteborgs vattendrag, sjöar och kustvatten förbättras och (vattendirektivet)s mål om god vattenstatus uppnås år 2027 (Soutukorva & Wallström, 2018). Den genomsnittliga viljan att betala för att uppnå god vattenstatus skattades till 600–696 kronor per hushåll och år. Den totala viljan att betala för vuxna invånare i Göteborg skattas till cirka 1 300 – 1 600 miljoner kronor. Ek & Persson (2019) har uppskattat betalningsviljan för en förbättrad ekologisk status i Alsteråns huvudavrinningsområde. Omräknat till år, och givet Alsteråns ekologiska status när studien genomfördes, så var hushållen i regionen villiga att betala cirka 2100 kr per år för att nå mycket god ekologisk

status i samtliga egenskaper, undantagen artrikedom gällande övriga organismer där den rådande nivån föredrogs.

Trots att ovanstående studier kopplar till vattendirektivet finns det svårigheter gällande hur väl betalningsviljan i ett specifikt område säger något om betalningsviljan i andra delar av Sverige då individens betalningsvilja kan skilja sig åt beroende på exempelvis befintlig status på regionens vattenförekomster och mängden vatten som får en förbättrad status.

Ytvatten

Carlsson et al. (2019) har undersökt svenska medborgares betalningsvilja för en förbättrad vattenkvalitet i ytvatten, vilket inkluderar sjöar, vattendrag och kustvatten. Rapporten är specifikt framtagen för att kunna utgöra ett underlag för vattenmyndigheterna i bedömningen av nyttan av åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i dessa vattentyper, på en nationell nivå. Undersökningsmetoden som använts i studien är ett valexperiment med valsituationer bestående av 3 alternativ: Det första alternativet var status quo. Detta alternativ representerade vattenkvaliteten som den är idag och den innebär inte någon ytterligare kostnad för hushållen. De två övriga alternativen bestod av förbättringar av vattenkvaliteten. En förbättring av vattenkvaliteten innebär alltid en kostnad för hushållet i valexperimentet. Varje valsituation bestod av tre olika aspekter (attribut). Första attributet handlade om vattenkvalitet i respondentens eget län om 12 år, det andra attributet om vattenkvalitet i hela Sverige om 12 år och det sista attributet var en ökad kostnad per hushåll och år för att finansiera förbättringarna i vattenkvalitet. Vattnets kvalitet beskrevs utifrån 4 indikatorer (från låg till hög kvalitet): badmöjligheter kopplat till vattenkvalitet, vattnets färg och lukt, artrikedom och artbestånd, samt vattenkvalitet kopplat till mänsklig påverkan. Attributen hade olika nivåer i olika alternativ. Det innebär att respondenterna ställdes inför val som innebär avvägningar beträffande lokalisering av var åtgärder vidtas, andelen vatten med olika vattenkvalitet samt kostnaden för hushållet.

I studien beräknas en marginell betalningsvilja per kvadratkilometer, hushåll och år för att förbättra ytvattenkvaliteten. Resultaten av studien visar att för en ökning av andelen vatten med hög kvalitet med en kvadratkilometer är betalningsviljan för en person som bor i länet cirka 0,23 kronor, medan betalningsviljan för en person som inte bor i länet är cirka 0,02 kronor. I den skattade ekonometriska modellen antas att betalningsviljan för förbättringar på lokal nivå är en funktion av den nuvarande andelen vatten med låg och hög vattenkvalitet. Det vill säga att betalningsviljan beror på ursprunglig andel låg och hög lokal vattenkvalitet.

För att kunna beräkna det totala värdet av föreslagna åtgärder behövs, utöver den marginella betalningsviljan, även information om antalet kvadratkilometer ytvatten i Sverige som kommer att förbättras till följd av åtgärderna, det vill säga de antal kvadratkilometer ytvatten som i dagsläget har lägre än god status och som har miljö kvalitetsnormen god status, samt information om antalet hushåll per län.

Totalt 96 532 kvadratkilometer ytvatten kommer att förbättras till följd av åtgärderna. Vattenförekomster som inte kunnat klassas (data saknas), som har undantag eller mindre stränga krav ingår inte i analysen. Även vattenförekomster som har undantag eller mindre stränga krav kommer till följd av miljö kvalitetsnormerna få en förbättrad vattenmiljö, även om dessa inte når god status. Dessa nyttor har inte uppskattats. Antal hushåll i Sverige 2020 var cirka 4,7 miljoner fördelat på 21 län (SCB, 2021).

Då det i studien anges att betalningen utgår i 12 år, uppskattas den totala nuvärdesberäknade betalningsviljan till summan av den totala årliga betalningsviljan över 12 år givet 3,5%

diskonteringsränta. Det totala värdet av miljönyttan kopplat ytvatten som uppstår till följd av åtgärderna kan därmed utifrån denna metodik uppskattas till cirka 145 000 miljoner.

Icke-prissatta miljönyttor kopplat till åtgärdsprogrammet

Utöver det miljövärde som beräknats ovan kopplat till ytvatten finns ytterligare miljönyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet. Dessa har inte kunnat kvantifierats monetärt fullt ut, därför följer nedan en mer kvalitativ redogörelse av dessa miljönyttor kopplat till grundvatten, havet, dricksvattenförsörjning, och turism och fritidsfiske.

Grundvatten

Utöver den miljönytta som åtgärderna leder till i sjöar, vattendrag och kustvatten, dvs. ytvatten, så finns det även åtgärder kopplat till att förbättra grundvatten både gällande kvalitativ och kvantitativ status. Grundvatten är en viktig källa till råvatten inom vattenförsörjning och för terrestra ekosystems funktion. Cirka 1/4 av de råvatten som används för dricksvattenproduktion består av grundvatten. Enligt den senaste rapporteringen har endast 28 procent av vattentäkter ett modernt skydd som bedöms som tillräckligt.

Ett hundratal grundvattenförekomster har i dagsläget otillfredsställande kemisk och/eller kvantitativ status, syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra statusen i även dessa vattenförekomster. Genom att genomföra åtgärderna i åtgärdsprogrammet så tryggas vattenförsörjningen och terrestra ekosystem, såsom våtmarker. Åtgärder i åtgärdsprogrammet syftar exempelvis till att det ska upprättas vattenskyddsområden för de vattentäkter som i dagsläget saknar ett full gott skydd. De nyttor som uppstår till följd av åtgärdsprogrammet kopplat till grundvatten har inte kunnat uppskattas monetärt.

Havet

Andra nyttor som åtgärder i vattendrag och kustvatten också bidrar till är att förbättra vattenmiljön i havet. Eftersom allt inlandsvatten rinner ut i havet innebär det att den miljöpåverkan som sker på land även påverkar statusen i havet. Havsmiljödirektivet och (vattendirektivet) överlappar varandra både avseende vissa påverkanstryck och vattenområden. För vissa påverkanstryck, såsom miljögifter och övergödning, är det därför en förutsättning att uppnå god status i inlandsvatten för att uppnå god havsmiljöstatus. Därefter krävs ytterligare åtgärder för de påverkanstryck som sker specifikt i havet som till exempel anläggningar såsom vindkraft, fiske och nedskräpning. Eftersom god havsmiljöstatus är starkt beroende av att god status uppfylls i inlandsvatten, beror nyttan av att uppnå god havsmiljöstatus på genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Se vidare Åtgärdsprogram för havet på Havs- och vattenmyndighetens webbsida (Havs- och vattenmyndigheten, 2020b).

I en studie gjord på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten har värdet av nyttan av att uppnå god havsmiljöstatus undersökts (Nordzell, Wahtra, Hasselström, & Wallström, 2020). Studien är utförd i Sverige och undersöker svenskarnas betalningsvilja för att finansiera åtgärder för att uppnå god status i havet. Den genomsnittliga betalningsviljan uppskattades separat för väst- och östkusten, beroende på var respondenten vistades mest. Betalningsviljan per person och år för västkusten var 1 241 kronor, och för östkusten 1 034 kronor. Omräknat för hela den svenska befolkningen uppgår det ekonomiska värdet av att uppnå god havsmiljöstatus till cirka 8 miljarder kronor per år. En del av det ekonomiska värdet av att uppnå målen för havsmiljön är beroende av att vattenförvaltningens åtgärdsprogram genomförs. Eftersom utformningen av värderingsstudien inte gör det möjligt att uppskatta värdet av god status för olika parametrar går det inte att uppskatta hur stor andel av värdet som kan tillskrivas effekterna av detta åtgärdsprogram. Resultat från studien visar dock att respondenterna anser att miljögifter och övergödning är två av de tre viktigaste

miljöproblemen att åtgärda i havet så kan man se det ekonomiska värdet för att nå god status avseende dessa påverkanstryck som en implicit värdering av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Vattenmyndigheternas åtgärder ger effekt även i åtgärdsområden inom havsmiljödirektivet och denna effekt betingar ett ekonomiskt värde som kan tillskrivas genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Det går dock inte att uppge en specifik summa eller andel.

Arbetsmaterial

3.3 Kostnader för att genomföra åtgärdsprogrammet

I detta avsnitt visas de sammanlagda kostnaderna för åtgärderna i åtgärdsprogrammet per analysområde. Tabell 1 nedan visar dessa analysområden och vilka påverkanskällor som ingår. Analyserna bygger på ett antagande om vilka styrmedel som myndigheter och kommuner väljer, hur dessa tillämpas och vilka fysiska åtgärder i vatten de kan leda till. Kostnaderna beskrivs nationellt, i avsnitt 3.7. sammanställs kostnaderna för det specifika vattendistriktet. En distriktsfördelning av kostnaderna hittas även i de analysområdesspecifika rapporterna på vattenmyndigheternas hemsida. Kostnaderna visas för de administrativa åtgärderna och för de fysiska åtgärderna. Kostnaderna visas också som årliga kostnader och som kostnader för en hel vattenförvaltningscykel. I slutet av avsnittet presenteras en bristanalys för de kostnader som inte gått att uppskatta och en diskussion av de största ofinansierade budgetposterna som finns i detta åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogrammets analysområden

Analysområde	Delanalys	Delanalys	Delanalys	Delanalys	Delanalys
Avloppshantering	Reningsverk	Små avlopp			
Dammar - ej vattenkraft	Dammar				
Jordbruk	Hästgårdar	Näringsläckage från jordbruket	Växtskyddsmedel	Internbelastning	Hydromorfologi i jordbruket
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan	Miljöfarliga verksamheter	Efterbehandling av miljögifter	Atmosfärisk deposition	Sura sulfatjordar	
Samhällsbyggnad	Dagvattenhantering	Vägtrummor och vägbankar	Åtgärder vid olycksrisk med mera.	Sjöfart och båtliv	
Skogsbruk	Diffusa källor	Hydromorfologi i skogsbruket			
Vattenförsörjning	Övergripande vattenplanering	Vattenskyddsområden	Vattenuttag		

Tabell 1 Åtgärdsprogrammets analysområden med dess delanalyser.

Metoder, antaganden och beräkningar för respektive analysområde visas i underlagsrapporterna för kostnadsanalys av avloppshantering (Vattenmyndigheterna, 2020b), jordbruk (Vattenmyndigheterna, 2020c), miljöfarliga verksamheter och övrig signifikant påverkan (Vattenmyndigheterna, 2020d), Samhällsbyggnad (Vattenmyndigheterna, 2020f), skogsbruk (Vattenmyndigheterna, 2020e), vattenförsörjning (Vattenmyndigheterna, 2020g) och dammar ej vattenkraft (Vattenmyndigheterna, 2020h).

Begreppsförklaringar för kommande avsnitt

Nedan förklaras några begrepp som används i de kommande avsnitten.

- Referensalternativ. Kostnad för åtgärder som genomförs utan åtgärdsprogram, det vill säga kostnader för åtgärder som genomförs oberoende av åtgärdsprogrammet. "Business as usual" är också ett vanligt förekommande uttryck för detta.
- Åtgärdsalternativ. Kostnad för åtgärder som följer av åtgärdsprogrammet. Totala åtgärdsomfattningen minus referensalternativet. Det inkluderar även åtgärder inom befintlig lagstiftning men som av olika anledningar inte genomförts. Kostnaderna bygger på att myndigheter och kommuner implementerar de styrmedel som anges i

konsekvensanalysen. Ansvariga åtgärdsmyndigheter kan ersätta de föreslagna åtgärderna med andra åtgärder som de finner mer lämpliga.

- Administrativa åtgärder. Åtgärder som ska genomföras av myndighet eller kommun och är av administrativ karaktär som till exempel att ta fram en vägledning eller genomföra tillsyn. Dessa åtgärder ger de förutsättningar som behövs för att de fysiska åtgärderna i vatten ska kunna genomföras.
- Fysiska åtgärder i vatten. Åtgärder som genomförs av verksamhetsutövare, markägare och andra aktörer för att följa miljö kvalitetsnormerna, som till exempel att anlägga en våtmark eller efterbehandla förorenad mark.
- Grundläggande åtgärder är minimikrav som ska uppfyllas enligt (vattendirektivet). I de allra flesta fall handlar det om att tillämpa redan befintlig miljölagstiftning, vilket också innefattar åtgärder enligt andra EU-direktiv. Kompletterade åtgärder är sådana som behövs utöver de grundläggande åtgärderna för att se till att miljö kvalitetsnormerna kan följas. I bilaga 1 till åtgärdsprogrammet redovisar vattenmyndigheterna vilka åtgärder i åtgärdsprogrammet som är grundläggande respektive kompletterande åtgärder.

Kostnader för administrativa åtgärder fördelat per analysområde

Nedan i Tabell 2 presenteras samtliga kostnader för att genomföra de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet som riktar sig till myndigheter och kommuner. Kostnaderna i tabellen fördelar sig på analysområde och representerar hela Sverige. Referensalternativet representerar hur stora kostnaderna är idag, medan åtgärdsalternativet presenterar den ytterligare uppskattade kostnaden som förväntas uppstå som en konsekvens av vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2021–2027.

Totala administrativa åtgärdskostnader för förvaltningscykeln 2021–2027

Analysområde	Referensalternativ	Åtgärdsalternativ, Grundläggande åtgärds kostnader	Åtgärdsalternativ, Kompletterande åtgärds kostnader
Avloppshantering	830 000 000	920 000 000	
Dammar - ej vattenkraft	46 000 000	19 000 000	
Jordbruk	390 000 000	140 000 000	850 000
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan	780 000 000	200 000 000	6 200 000
Samhällsbyggnad	82 000 000	62 000 000	44 000 000
Skogsbruk	7 400 000	55 000 000	6 000 000
Vattenförsörjning	93 000 000	790 000 000	2 100 000
Summa	2 228 400 000	2 186 000 000	59 150 000

Tabell 2 Samtliga kostnader för att genomföra de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Samtliga tal i tabellen har avrundats till två värdesiffror.

Avloppshantering. I analysområde avloppshantering ingår Avloppsreningsverk och Små avlopp. Kostnaderna för de administrativa åtgärderna utgörs av tillsyn och de centrala myndigheternas arbete med vägledningar. Tillsynen av reningsverk uppgår till cirka 25 miljoner kronor medan tillsynen av små avlopp uppgår till cirka 890 miljoner kronor under

vattenförvaltningscykel 2021–2027. De centrala myndigheternas och länsstyrelsernas arbete med vägledning uppskattas till nio miljoner kronor under vattenförvaltningscykeln.

Dammar – ej vattenkraft. I analysområdet ingår dammar som inte är vattenkraftsanläggningar. Kostnaderna för de administrativa åtgärderna är för länsstyrelsernas tillsyn samt centrala myndigheters arbete med vägledning och stöd till länsstyrelserna. Tillsynen uppgår till cirka 20 miljoner kronor under vattenförvaltningscykeln 2021-2027. Havs- och vattenmyndighetens åtgärd med att ta fram vägledning uppskattas till 0,8 miljoner kronor. Inga kostnader uppskattas för Kammarkollegiets åtgärd.

Jordbruk. För analysområde jordbruk ingår Hästgårdar, Näringsläckage i jordbruket, Påverkan från växtskyddsmedel, Internbelastning samt Hydromorfologi i jordbruket. De grundläggande kostnaderna för administrativa åtgärder består främst av tillsyn, där cirka 33 miljoner kronor kopplas till hästgårdar och cirka 90 miljoner kronor till näringsläckage och växtskyddsmedel. Resterande cirka 15 miljoner kronor består av tillsynsvägledningar vilka kopplas till Jordbruksverket respektive länsstyrelserna. De kompletterande kostnaderna för administrativa åtgärder kopplas främst till hydromorfologi i jordbruket och framtagande av styrmedel.

Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan.

I analysområdet ingår delanalyser för åtgärder kopplat till miljöfarliga verksamheter, Efterbehandling av förorenad mark, , Atmosfärisk deposition och Sura sulfidjordar. Kostnaderna omfattar centrala myndigheters arbete med vägledning, utveckling av styrmedel och tillsyn. Kostnaderna som kopplar till administrativa åtgärder för miljöfarliga verksamheter uppgår till cirka 40 miljoner kronor. Kostnader för efterbehandling av förorenad mark har uppskattats till cirka 160 miljoner kronor. Kostnaderna kopplade till atmosfärisk deposition av försurande ämnen uppgår till 2 miljoner kronor. Administrativa åtgärder för att hantera sura sulfatjordar beräknas till 0,4 miljoner kronor.

Samhällsbyggnad. Analysområdet innefattar Dagvattenhantering, Vägtrummor och vägbankar, Åtgärder vid olycksrisk och Förebyggande av vägsaltpåverkan, Anläggning av latrintömningsstationer och båtliv samt Invasiva arter. De grundläggande åtgärdskostnaderna uppgår i drygt 60 miljoner kronor. De består främst av tillsyn av vägtrummor och vägbankar (cirka 40 miljoner kronor). Av resterande 20 miljoner härleds cirka 10 miljoner till metodutveckling och vägledning kopplat till dagvatten, och cirka 10 miljoner kronor innefattar tillsynsvägledning för anläggande av latrintömningsstationer och båtliv. De kompletterande åtgärdskostnaderna på cirka 44 miljoner kronor kopplas främst till dagvatten, där cirka 35 miljoner kronor innefattar dagvattenplaner och 9 miljoner kopplas till tillsynsvägledning och annan vägledning av länsstyrelserna. Cirka 0,4 miljoner kronor av de kompletterande åtgärdskostnaderna kopplas till delanalysen Invasiva arter och framtagande av en vägledning.

Skogsbruk. I analysområde skogsbruk ingår Skogsbrukets diffusa utsläpp (näringsämnen och växtskyddsmedel) och Hydromorfologisk påverkan inom skogsbruket. Kostnaderna omfattar centrala myndigheters och länsstyrelsernas arbete med vägledning, föreskrifter, utredning och tillsyn. Berörda myndigheter är Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Kostnaderna för tillsyn uppgår till cirka 52 miljoner kronor och kostnaderna för vägledning med mera uppgår till nio miljoner kronor under vattenförvaltningscykeln 2021–2027. I tillsynskostnaderna ingår främst tillsyn inom markavvattning. Skogsstyrelsens arbete med tillsyn av skogsbruksverksamheter har inte kunnat uppskattas i denna analys.

Vattenförsörjning. I analysområde vattenförsörjning ingår Övergripande planering, Regionplanering, Vattenskyddsområden och Vattenuttag. Kostnaderna omfattar arbete med att ta fram vägledning och planering för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten, bilda, revidera och bedriva tillsyn av vattenskyddsområden samt tillståndsansökningar för vattenuttag. Kostnaden för den övergripande planeringen för kommuner, regioner och länsstyrelser har antagits ingå i den befintliga verksamheten och leder därmed inte till någon ytterligare kostnad. Kostnaden för arbetet med vattenskyddsområden uppgår till cirka 580 miljoner kronor och utgörs till största delen av länsstyrelser och kommuners arbete med inrättande av nya vattenskyddsområden, revidering av befintliga vattenskyddsområden och tillsyn. Kostnaden för arbete med vattenuttag, vilket inkluderar tillsyn kopplat till länsstyrelser samt tillståndsprövningar kopplat till vattenuttag uppgår till cirka 220 miljoner kronor. Kostnaden för den eventuella mark som tas i anspråk vid inrättande av vattenskyddsområde har inte gått att uppskatta, inte heller hur detta finansieras.

Kostnader för fysiska åtgärder fördelat per analysområde

Nedan presenteras kostnaderna för att genomföra samtliga fysiska åtgärder i vatten, vilket förväntas vara en konsekvens av vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2021–2027. De åtgärder som behöver genomföras uppskattas med hjälp av åtgärdsanalyser för respektive åtgärdskategori. Åtgärdsanalyserna redovisas i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). I Tabell 3 presenteras kostnaderna fördelade på analysområde och representerar hela Sverige.

Kostnader för referensalternativets fysiska åtgärder i vatten per analysområde

Analysområde	Referensalternativ, kostnader 2021-2027	Referensalternativ årskostnader (annuitetsberäknade)
Avloppshantering	13 000 000 000	870 000 000
Dammar - ej vattenkraft		
Jordbruk	2 300 000 000	370 000 000
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan	5 700 000 000	940 000 000
Samhällsbyggnad	2 400 000 000	160 000 000
Skogsbruk	14 000 000	750 000
Vattenförsörjning		
Summa	23 414 000 000	2 340 750 000

Tabell 3 Kostnaderna för fysiska åtgärder enligt referensalternativet, fördelat per analysområde.

Kostnaderna uppskattas både som en kostnad över förvaltningscykeln samt som en annuitetsberäknad årskostnad. Kostnaderna över förvaltningscykeln representerar samtliga investeringskostnader och rörliga kostnader som uppstår när åtgärderna genomförts under en förvaltningscykel. De annuitetsberäknade årskostnaderna baseras på livslängderna för respektive åtgärdskategori vilka återfinns i VISS, samt en diskonteringsränta på 3,50 procent (Trafikverket, 2020a).

Kostnader för åtgärdsalternativets fysiska åtgärder i vatten per analysområde

Analysområde	Åtgärdsalternativ, Grundläggande kostnader 2021- 2027	Åtgärdsalternativ, Grundläggande årskostnader (annuitetsberäkna de)	Åtgärdsalternativ, Kompletterande kostnader 2021- 2027	Åtgärdsalternativ, Kompletterande årskostnader (annuitetsberäkna de)
--------------	--	---	---	--

Avloppshantering	3 500 000 000	250 000 000		
Dammar - ej vattenkraft	11 000 000 000	590 000 000		
Jordbruk	170 000 000	17 000 000	2 700 000 000	210 000 000
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan	1 300 000 000	220 000 000		
Samhällsbyggnad	5 400 000 000	500 000 000	1 200 000 000	55 000 000
Skogsbruk	2 400 000 000	130 000 000	2 700 000 000	150 000 000
Vattenförsörjning	110 000 000	6 100 000		
Summa	23 880 000 000	1 713 100 000	6 600 000 000	415 000 000

Tabell 4 Kostnaderna för åtgärdsprogrammets fysiska åtgärder enligt åtgärdsalternativet, fördelat per analysområde.

Avloppshantering

Åtgärdskostnader för de fysiska åtgärderna i vatten som härleds till analysområdet avloppshantering uppgår till cirka 3 500 miljoner kronor, där samtliga kostnader bedöms vara grundläggande åtgärdskostnader. Inom analysområdet ingår åtgärdskostnader kopplade till avloppsreningsverk samt små avlopp. Åtgärdskostnaderna över förvaltningscykeln uppgår till cirka 2 900 miljoner för små avlopp och 680 miljoner kronor för reningsverk. Den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 170 och 80 miljoner kronor per år för små avlopp respektive reningsverk. Principen om att förorenaren betalar antas gälla för både reningsverk och små avlopp. I denna analys antas samtliga avloppsreningsverk kopplas till verksamhetsutövare, trots att det i många fall är kommunala bolag. Då det tas ut en VA-taxa för de som inom kommunen är ansluten till VA-nätet, kan kostnaden i slutändan hamna på brukarna.

För små avlopp hamnar åtgärdskostnaden på den enskilda, som i detta fall är det hushåll som har ett eget avlopp. Det är alltså inte samma hushåll som betalar VA-taxa, eftersom hushåll med eget avlopp inte är anslutna till VA-nätet.

Dammar – ej vattenkraft

Inom analysområdet Dammar – ej vattenkraft uppskattas de totala åtgärdskostnaderna till cirka 10 800 miljoner kronor över förvaltningscykeln. Den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 600 miljoner kronor. Samtliga kostnader är för åtgärdsalternativet och betraktas som grundläggande åtgärdskostnader. Dessa kostnader innefattar upp- och nedströmspassager i berörda dammar. Analysområdet innefattar även åtgärder för att återskapa eller förbättra hydrologisk regim såsom att miljöanpassa flöden eller tappning av vatten förbi dammar, dessa åtgärder innefattar dock inga investerings- eller drifts- och underhållskostnader, och har därför inte kostnadsberäknats. Ett referensalternativ har inte kunnat uppskattas, vilket innebär att åtgärdsalternativet kan ha överskattats.

När en ansvarig verksamhetsutövare finns utpekad, finansieras åtgärder av denne i enlighet med principen om att förorenaren betalar. I de fall ansvarig verksamhetsutövare saknas, vilket exempelvis är fallet med många flottningsdammar, behövs statliga medel för att finansiera åtgärderna. Då det inte varit möjligt att identifiera när en ansvarig verksamhetsutövare är utpekad eller inte, så har det i analysen antagits att samtliga kostnaden hamnar på verksamhetsutövare. Vattenkraftsdammar är undantagna i denna konsekvensanalys då åtgärder inom vattenkraft hanteras inom ramen för NAP och är därmed inte konsekvenser som följer utav åtgärdsprogrammet. Kostnader för åtgärder kopplat till vattenkraft uppgår

också till cirka 11 000 miljoner över tidsperioden 2020–2039. Kostnaderna bör tolkas med försiktighet då arbetet med NAP innefattar fördjupade analyser av både nyttan för vattenmiljön och påverkan på vattenkraftsproduktionen av el, vilket kan komma att innebära förändringar av norm och därmed förändringar av åtgärdsomfattningen och tillhörande åtgärdskostnader. Ett referensalternativ har inte kunnat uppskattats, vilket innebär att åtgärdsalternativet kan ha överskattats. Arbetet med NAP och miljöanpassning av vattenkraften har en tidshorisont fram till 2039, där vattenförekomsterna har delats upp i huvudavrinningsområden som också utgör provningsgrupper som har sina specifika tidsplaner för provning.

Jordbruk

Kostnader för de fysiska åtgärderna i vatten inom analysområdet jordbruk uppgår till cirka 170 miljoner kronor för grundläggande åtgärder, samt cirka 2 700 miljoner kronor för kompletterande åtgärder över förvaltningscykeln. De annuitetsberäknade kostnader som benämns som grundläggande uppgår till cirka 17 miljoner per år, och kostnaderna som härleds till kompletterande åtgärder uppgår till cirka 210 miljoner kronor per år. Dessa kostnader inkluderar åtgärder för att minska läckaget från hästgårdar, så som förbättrad gödselhantering och markförbättrande åtgärder. Kostnaderna för att minska läckaget från hästgårdar uppgår till cirka 3,8 miljoner kronor över förvaltningscykeln, vilket är samtliga grundläggande åtgärds-kostnader. Cirka 1 500 miljoner kronor över förvaltningscykeln härleds till åtgärder riktade mot internbelastning, vilket även inkluderar åtgärdsutredning. Av dessa 1 500 miljoner kronor kopplas cirka 1 300 miljoner till kompletterande och cirka 200 miljoner till grundläggande åtgärds-kostnader.

Cirka 1 300 miljoner kronor av de totala 2 700 miljoner kronorna kopplat till jordbruk härleds till att minska näringsläckage från jordbruket. Vilket även inkluderar åtgärder för att minska påverkan på yt- och grundvatten avseende nitrat och ammonium. Se diskussion om finansiering av åtgärder inom jordbruk i avsnitt Finansiering, nedan.

Miljöfarlig verksamhet och övrig signifikant påverkan

Inom analysområdet miljöfarlig verksamhet och övrig signifikant påverkan uppgår den totala åtgärds-kostnaderna över förvaltningscykeln till cirka 1 300 miljoner kronor. Den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 220 miljoner kronor per år för hela analysområdet, samtliga kostnader är för åtgärdsalternativet och betraktas som grundläggande åtgärds-kostnader. Dessa kostnader inkluderar enbart åtgärder riktade mot utsläppsreduktion för miljöfarlig verksamhet, vilket innefattar alla verksamheter som betraktas som miljöfarlig verksamhet utöver avloppsreningsverk. En stor del av referensalternativets kostnader kopplas även till miljöfarlig verksamhet, cirka 2 400 miljoner kronor över en förvaltningscykel. Finansieringen av åtgärds-genomförandet hamnar enbart på verksamhetsutövaren, då principen förorenaren betalar antas gälla för åtgärds-genomförandet.

Inom analysområdet finns även efterhandling av miljögifter samt atmosfärisk deposition, kostnader för att genomföra dessa åtgärder bedöms ligga inom referensalternativet och åtgärds-programmet medför inga ytterligare kostnader. Cirka 2 150 miljoner kronor av referensalternativet under en förvaltningscykel härleds till efterbehandling av miljögifter, 1 100 miljoner av referensalternativet kopplas till den kalkning som görs idag. Referensalternativets kostnader ryms inom det nationella stödet för efterbehandling av förorenad mark som fördelas av Naturvårdsverket, och finansieringen från den nationella kalkningsplanen. För dessa två områden bedöms finansieringen vara tillräcklig och inget ytterligare åtgärds-behov bedöms behövas.

Även åtgärder riktade mot sura sulfatjordar inkluderas i analysområdet, dessa kostnader har inte kunnat uppskattas. Detta leder till att de totala kostnaderna för analysområdet kan vara underskattade.

Samhällsbyggnad

I analysområdet ingår analyser av dagvatten, vägtrummor och vägbankar, åtgärder vid olycksrisk och förebyggande av vägsaltspåverkan samt anläggande av båtbottevätt. Totalkostnaden över förvaltningscykeln för analysområdet uppgår till cirka 6 600 miljoner kronor där 5 400 miljoner kronor betraktas som grundläggande åtgärds-kostnader och cirka 1 200 miljoner kronor som kompletterande åtgärds-kostnader. Den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår totalt till cirka 555 miljoner kronor. Där utgör cirka 500 miljoner kronor grundläggande åtgärds-kostnader, och 55 miljoner kronor kompletterande åtgärds-kostnader.

Åtgärds-kostnader som relaterar till dagvatten uppgår till cirka 2 000 miljoner kronor över förvaltningscykeln och den annuitetsberäknade årskostnaden har uppskattats till cirka 142 miljoner kronor per år. Åtgärder för att reducera utsläpp från dagvatten har effekt för både miljögifter och näringsämnen. Ansvar för att vidta åtgärder kopplat till dagvatten härleds till kommunerna. Åtgärder kopplade till vägtrummor och vägbankar uppgår till cirka 1 200 miljoner kronor över förvaltningscykeln och den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 80 miljoner kronor per år. Många vägtrummor är felplacerade och underdimensionerade och skapar definitiva eller partiella vandringshinder för såväl bottendjur och fisk som för utter. Åtgärden syftar därmed till att avhjälpa vandringshinder i vägnätet. Finansieringen av åtgärds-kostnaderna härleds till den aktör som står som ansvarig för den påverkade delen av vägnätet. Åtgärds-kostnaderna fördelar sig därmed mellan Trafikverket, kommuner, verksamhetsutövare samt enskilda efter vem som har våghållaransvar.

Inom analysområdet inkluderas även åtgärder vid olycksrisk samt förebyggande av vägsaltspåverkan, båda åtgärds-kategorierna definieras som grundläggande. För båda dessa åtgärds-kategorier har inget referensalternativ kunnat uppskattas vilket vidare leder till att kostnaderna förmodligen är överskattade. Åtgärds-kostnaderna som kopplar till åtgärder vid olycksrisk uppgår till cirka 770 miljoner kronor över förvaltningscykeln medan den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 42 miljoner kronor per år. Åtgärds-kostnaderna som härleds till förebyggande av vägsaltspåverkan uppgår till cirka 2 600 miljoner kronor över förvaltningscykeln medan den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 320 miljoner kronor per år. Finansieringsansvaret för båda åtgärds-kategorierna härleds till Trafikverket.

Analysområdet innefattar även åtgärden anläggande av båtbottevätt, där åtgärds-kostnaden uppgår till cirka 21 miljoner kronor över förvaltningscykeln. Den annuitetsberäknade årskostnaden för anläggande av båtbottevätt uppgår till cirka två och en halv miljoner kronor per år. Kostnaderna för åtgärds-genomförande fördelar sig mellan verksamhetsutövare samt Havs- och vattenmyndigheten, då det finns möjlighet att verksamhetsutövare får bidrag via LOVA-anslag. I beräkningarna antas cirka 50 procent medfinansiering, det vill säga att åtgärds-kostnaderna fördelar sig lika mellan verksamhetsutövare och Havs- och vattenmyndigheten.

Skogsbruk

Kostnader för de fysiska åtgärderna i vatten inom analysområdet Skogsbruk uppgår till cirka 2 400 miljoner kronor i grundläggande åtgärds-kostnader över förvaltningscykeln, samt cirka 2 700 miljoner kronor kompletterande åtgärds-kostnader över förvaltningscykeln. De

annuitetsberäknade årskostnaderna för analysområdet uppgår till cirka 130 och 150 miljoner kronor för de grundläggande respektive kompletterande åtgärdskostnaderna.

Dessa kostnader inkluderar åtgärder riktade mot diffusa källor, så som ekologiskt funktionella kantzoner samt askåterföring. Samtliga åtgärder som riktar sig mot diffusa källor definieras som grundläggande åtgärder, kostnaderna uppgår till cirka 2 400 miljoner kronor över förvaltningscykeln. Det har inte varit möjligt att uppskatta ett referensalternativ för åtgärds genomförandet, vilket leder till att åtgärds omfattningen samt åtgärds kostnaden kan vara överskattad. Det genomförs även ytterligare åtgärder kopplat till diffusa källor som inte kunnat kostnadsuppskattas, detta inkluderar hänsynsåtgärder så som anpassat skogsbränsleuttag och anpassade skogsskötselåtgärder. Detta innebär att den totala kostnaden för diffusa källor kan vara underskattad. Samtliga kostnader för åtgärderna som riktar sig mot diffusa utsläpp i skogsbruket står verksamhetsutövaren för.

Cirka 2 700 miljoner kronor, samtliga kostnader kopplat till kompletterande åtgärder, härleds till åtgärder mot hydromorfologisk påverkan inom skogsbruket. Dessa kostnader härleds till flottledsåterställning. Här saknas det en stor del av finansieringen vilket diskuteras i avsnittet Finansiering.

Vattenförsörjning

Inom analysområdet vattenförsörjning finns det enbart en övergripande fysisk åtgärd, vilken syftar till att säkerställa kvantitativ status. Kostnaden för att genomföra samtliga åtgärder under en förvaltningscykel uppgår till cirka 110 miljoner kronor. Den annuitetsberäknade årskostnaden uppgår till cirka 6 miljoner kronor per år, vilken betraktas vara en grundläggande åtgärds kostnad. I beräkningarna antas kostnaden enbart falla på kommunerna. Det är ofta långa processer kopplat till inrättande av vattenskyddsområden, vilket leder till att åtgärdstakten går allt för långsamt. Mer effektiv hantering av dessa ärenden och mer resurser krävs vilket också tas upp i avsnittet nedan.

3.4 Fördelning av kostnad per aktör

I detta avsnitt presenteras en fördelning av kostnader på de aktörer som bedöms beröras av vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2021–2027. Kostnaderna som presenteras i kapitlet är enbart kostnader för åtgärdsalternativet.

Kostnader för administrativa åtgärder uppstår hos myndigheter och kommuner för att ta fram vägledningar, föreskrifter, riktlinjer, planer med mera för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. För att uppnå miljö kvalitetsnormerna behöver även fysiska åtgärder genomföras.

Kostnaderna för dessa fysiska åtgärder belastar till viss del andra aktörer än vad de administrativa åtgärderna gör. Fysiska åtgärder kan i vissa fall delfinansieras av statliga ersättningssystem, exempelvis GJP och LOVA. I de fall ersättningssystem finns tillgängligt fördelas kostnadsbördan på de aktörer som antas genomföra åtgärden samt myndigheten som ansvarar för ersättningssystemet. Exempelvis en åtgärd kopplat till övergödning inom jordbruket, fördelar sig mellan lantbrukaren i form av verksamhetsutövare och Havs- och vattenmyndigheten i form av LOVA samt Jordbruksverket i form av GJP. Kostnadsfördelningen görs för kommuner och myndigheter i dess myndighetsutövande roller. Kostnadsfördelning görs även för verksamhetsutövare respektive enskild. Med enskild avses här de hushåll, konsumenter, privatpersoner och fastighetsägare som berörs av åtgärdsprogrammet. Det kan till exempel handla om hushåll som behöver åtgärda sitt

enskilda avlopp. Fördelningen visas först på ett övergripande plan för att sedan visas mer detaljerat för grupper av aktörer.

Den totala kostnaden

Kostnaderna för åtgärdsprogrammet faller på olika aktörer i samhället. I **Fel! Hittar inte referenskölla.** och Diagram 3 nedan visas en övergripande bild av fördelningen av kostnaderna på samtliga aktörer som inkluderas i analysen. Diagram 2 presenterar kostnaderna för de administrativa åtgärderna, medan Diagram 3 presenterar kostnaderna för de fysiska åtgärderna.

Kostnaderna för de administrativa åtgärderna, har totalt uppskattats till cirka 2 200 miljoner kronor över förvaltningscykeln 2021-2027. Hur kostnaderna fördelar sig per aktör presenteras i Diagram 2.

Fördelning av kostnader för administrativa åtgärder, över vattenförvaltningscykel 2021-2027.

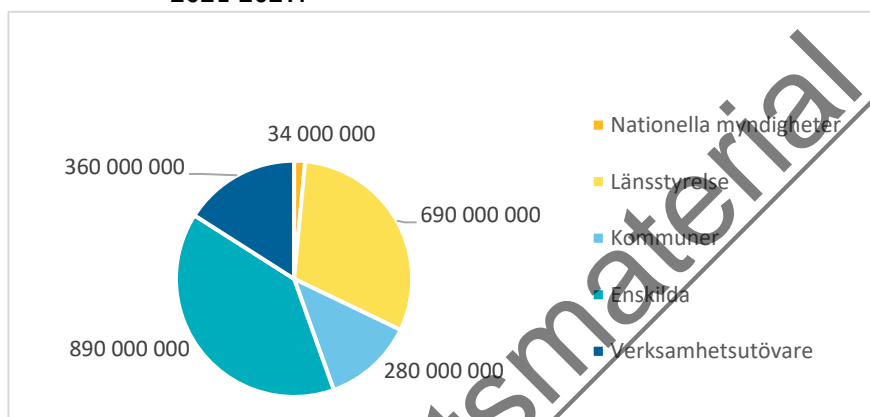

Diagram 1 Fördelning av kostnader för administrativa åtgärder (kostnader över förvaltningscykeln). Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

Kostnader för administrativa åtgärder som härleds till nationella myndigheter handlar främst om framtagande av vägledningar och styrmedel, för en mer detaljerad presentation se Diagram 4. För länsstyrelser härleds kostnaderna främst till vattenskyddsområden, för en mer detaljerad presentation se Diagram 9. Regionernas kostnader syftar till deras arbete med en regional plan. Kommunernas kostnader innefattar främst kostnader kopplat till miljötillsyn och kostnader som härleds till dricksvattenskydd, för en mer detaljerad presentation se Diagram 10.

Samtliga kostnader för administrativa åtgärder som härleds till enskilda handlar om miljötillsyn och främst tillsyn av små avlopp. Kostnader för administrativa åtgärder för verksamhetsutövare härleds främst till miljötillsyn kopplat till jordbruket. Utöver miljötillsyn hamnar även kostnader kopplade till dricksvattenskydd och vattenuttag samt vattenskyddsområden på verksamhetsutövare. För en mer detaljerad presentation av kostnader som härleds till verksamhetsutövare och enskilda, se Kostnader för hushåll och verksamhetsutövare.

Fördelning av kostnader för de fysiska åtgärderna i vatten, över vattenförvaltningscykel 2021-2027.

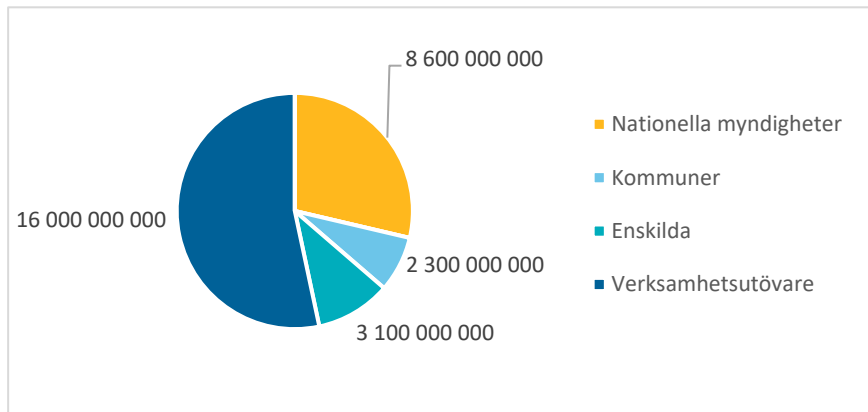

Diagram 2 Fördelning av kostnader för de fysiska åtgärderna i vatten (kostnader över förvaltningscykeln). Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror

Den totala kostnaden för att genomföra samtliga fysiska åtgärder i vatten uppgår enligt våra beräkningar till cirka 30 000 miljoner kronor över förvaltningscykeln 2021-2027. En fördelning av kostnaderna för de fysiska åtgärderna i vatten presenteras per aktör nedan i Diagram 2.

Den övervägande delen av kostnaden hamnar på verksamhetsutövare (cirka 16 000 miljoner) och de nationella myndigheterna (cirka 8 600 miljoner). En mer detaljerad presentation av hur de cirka 8 600 miljonerna fördelar sig mellan myndigheterna presenteras i Diagram 5. Kostnaderna som hamnar på verksamhetsutövare fördelar sig främst på åtgärder kopplade till dammar, miljöfarliga verksamhet samt åtgärder kopplat till skogsbruket. De cirka 3 100 miljoner kronor över förvaltningscykeln som enskilda enligt beräkningarna ska stå för, härleds främst till små avlopp. Kommunernas totala kostnader på cirka 2 300 miljoner kronor över förvaltningscykeln består till stor del av kostnader kopplat till dagvattenhantering

Nationella myndigheters kostnader

Nationella myndigheters kostnader inom åtgärdsprogrammet är i huvudsak kostnader för att ta fram styrmedel som föreskrifter, vägledning, riktlinjer, planer med mera för att miljö kvalitetsnormerna ska följas. En del av de åtgärder som följer av åtgärdsprogrammet kommer att behöva finansieras via staten genom olika stödsystem. Samtliga kostnader som presenteras i avsnittet representerar åtgärdsalternativet.

Kostnaderna för de administrativa åtgärderna som härleds till de nationella myndigheterna representerar de uppskattade kostnaderna för att myndigheterna genomför Åtgärdsprogrammet 2021-2027. De totala kostnaderna för att genomföra samtliga administrativa åtgärder kopplade till nationella myndigheter uppgår till cirka 34 miljoner kronor, vilket presenterades i Diagram 1 ovan. I presenteras fördelningen mellan de nationella myndigheterna. De största posterna kostnaderna bärs av Trafikverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Som vägledande myndigheter inom miljöområdet har de ett stort ansvar i genomförandet av åtgärdsprogrammet.

Fördelning av kostnader för administrativa åtgärder per myndighet, över vattenförvaltningscykel 2021-2027.

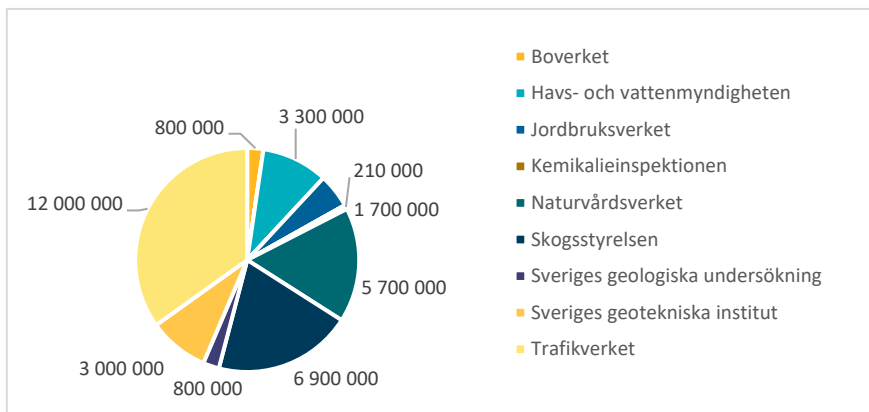

Diagram 3 Fördelning av kostnader för administrativa åtgärder på de nationella myndigheter som ingår i åtgärdsprogrammet. (Kostnader över förvaltningscykeln) Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

I Diagram 4 nedan, presenteras myndigheternas kostnader för administrativa åtgärder för olika budgetposter. Till stor del härleds kostnader kopplade till Sverige nationella myndigheter på framtagande av styrmedel. För flera myndigheter har det inte varit möjligt att uppskatta kostnaderna för deras åtgärder i åtgärdsprogrammet. De myndigheter som vi inte kunnat uppskatta kostnader för är: Försvarsinspektören för hälsa och miljö, Läkemedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Dessa är därför även exkluderade i

Kostnader för myndigheter fördelat på verksamhetsområde

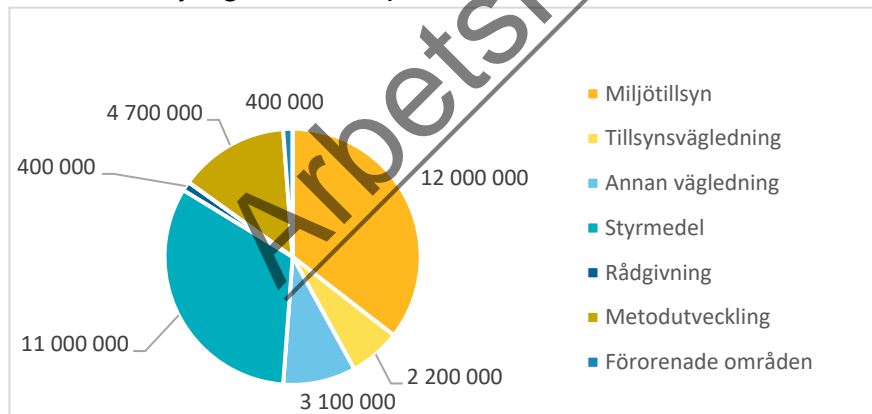

Diagram 4 Kostnader för administrativa åtgärder för nationella myndigheter fördelat på verksamhetsområde. Kostnader över cykeln Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

I Diagram 4 visas fördelningen av de nationella myndigheternas kostnader per budgetpost. Den största kostnadsposten över samtliga nationella myndigheter är framtagande av styrmedel. Det handlar om framtagande av helt nya styrmedel, som till exempel utredning om behovet av en ny avgift eller annat som leder till att målen nås. Det handlar även om uppdatering av befintliga styrmedel som redan producerats av myndigheterna. Metodutveckling och vägledningar av olika slag är även de stora poster för de nationella myndigheterna, vilket omfattar både framtagande av nya vägledningar och uppdatering av befintliga vägledningar. Skogsstyrelsen har även ansvar för miljötillsyn kopplat till skogen,

dessa kostnader har inte kunnat uppskattas för åtgärdsalternativet. Vidare leder detta till att den totala kostnaden för de administrativa åtgärderna för de nationella myndigheterna förmodligen är underskattat.

Diagram 6 presenterar fördelningen av de fysiska åtgärdskostnaderna på cirka 8 500 miljoner kronor över förvaltningscykeln som hamnar på nationella myndigheter. Det är främst genom fyra poster som kostnader för de nationella myndigheterna kopplas. En övervägande del av de 8 500 miljonerna hamnar på Trafikverket (cirka 3 700 miljoner kronor), dessa kostnader härleds främst till förebyggande av vägsaltspåverkan (2 600 miljoner kronor). Kostnaden härleds till Trafikverkets arbete för att minska påverkan från vägsaltning till grundvattnet. Resterande cirka 800 miljoner kronor över förvaltningscykeln kopplas till arbetet kring åtgärder vid olycksrisk vilket syftar till att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvatten. Trafikverket har även kostnader kopplade till åtgärdande av vägtrummor och vägbankar, på cirka 280 miljoner kronor över förvaltningscykeln.

Posten som benämns "Övergripande övergödning", innehåller ersättningen som erhålls genom LOVA och GJP för att genomföra åtgärder i jordbruket. Dessa cirka 860 miljoner kronor, är den statliga finansieringen som presenterades i Diagram 6 nedan. Posten "Staten övergripande" innehåller de fysiska åtgärdskostnader som inte kunnat härledas till någon specifik myndighet. I "Staten övergripande" ingår kostnader för att genomföra samtliga åtgärder kopplade till flottledsåterställning. De kostnader på cirka 2 700 miljoner kronor över förvaltningscykeln som ligger på Havs- och vattenmyndigheten är ersättning som erhålls genom LOVA-anslag för att genomföra åtgärder mot internbelastning.

Fördelning av kostnader för fysiska åtgärder per myndighet

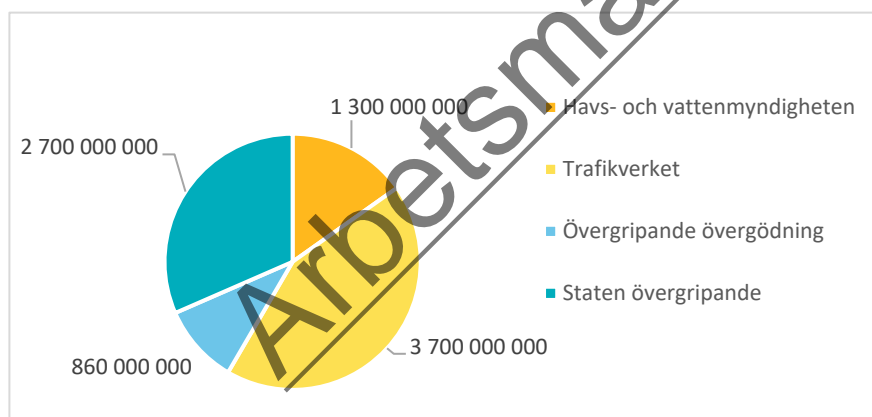

Diagram 5 Fördelning av de fysiska åtgärdskostnaderna på de nationella myndigheter som ingår i åtgärdsprogrammet. (Kostnader över förvaltningscykeln)

Boverket

Boverket har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär vägledning till länsstyrelser och kommuner om fysisk planering enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)) och användningen av regionala vattenförsörjningsplaner med fokus på hantering av miljökvalitetsnormerna för vatten i dessa frågor.

Kostnaden för detta beräknas till 0,8 miljoner kronor för förvaltningscykeln 2021–2027. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Boverket.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Försvarsinspektören för hälsa och miljö har fyra åtgärder i åtgärdsprogrammet. Åtgärderna handlar om tillsyn och tillståndsprovning inom försvarets område inom verksamheterna miljöfarlig verksamhet, avlopp och vandringshinder vid vägpassager. Uppgifter saknas om omfattningen av de åtgärder som ligger inom Försvarsinspektörens ansvarsområde. Inga kostnader har därför kunnat uppskattas för förvaltningscykeln 2021–2027.

Kostnaderna för fysiska åtgärder vatten inom försvarets ansvarsområde har inte beräknats.

Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten har tio åtgärder i åtgärdsprogrammet. Kostnaderna för de administrativa åtgärderna som ligger myndigheten beräknas till 3,3 miljoner kronor för förvaltningscykeln 2021–2027.

Åtgärderna omfattar vägledning och tillsynsvägledning inom områdena vattenskydd, små avlopp, vattenverksamhet, kalkning, vattenplanering och vattenkraftens miljöpåverkan. Inom arbetet med vägledning ingår ofta även olika former av informationspridning, rådgivning och planering.

Diagram 7 visar hur kostnaderna fördelas mellan verksamhetsområdena.

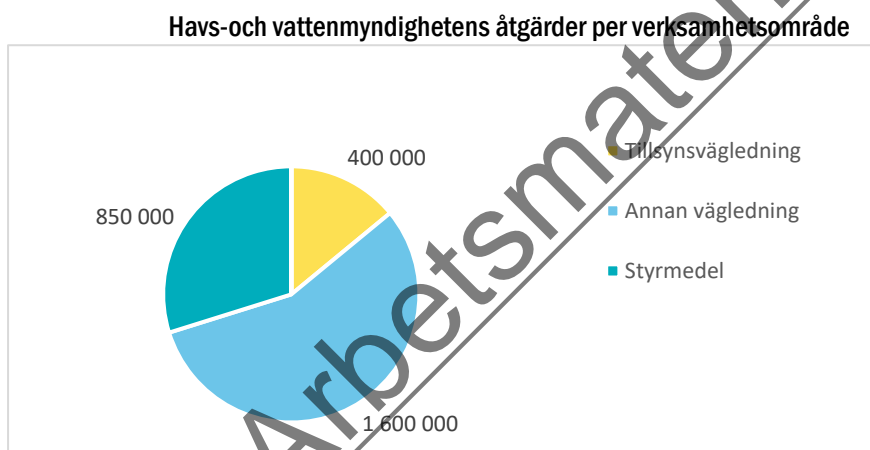

Diagram 6 Kostnader för administrativa åtgärder fördelat på budgetposter för Havs- och vattenmyndigheten. Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

Havs- och vattenmyndigheten har också hand om fysiska åtgärder som till exempel åtgärder kopplade till LOVA-anslaget. Ersättningen som en lantbrukare kan erhålla vid LOVA-anslag är inte inkluderade i Havs- och vattenmyndighetens kostnader för administrativa åtgärder. I dessa beräkningar har den ersättningen som erhålls via LOVA-anslag och det som erhålls via den Gemensamma jordbrukspolitiken slagits samman, när de gäller övergödningsåtgärder i jordbruket. Detta då det inte har varit möjligt att fördela ersättningarna mellan de två finansieringssystemen.

I Tabell 9, nedan presenteras en detaljerad fördelning över vad de två finansieringssystemen behöver täcka för att åtgärdsbehovet ska kunna uppnås. Det som presenteras i Tabell 9, , som statlig finansiering är inklusive de genomförda åtgärderna vilket innebär att det inkluderar referensalternativet. Enbart åtgärdsalternativet presenteras i Tabell 7 nedan, där de som härleds till LOVA och GJP benämns som "Övergripande övergödning". Åtgärdsalternativet

för åtgärder kopplat till övergödning, och bör då fördelas på båda finansieringssystemen uppgår till 860 miljoner kronor över förvaltningscykeln.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för den nationella kalkningsplanen och det statliga stödet av våra sjöar och vattendrag. Åtgärden är skriven så att prioriteringar ska göras inom den befintliga planen så att åtgärderna riktas till vattenförekomster som behöver kalkning för att för att följa MKN. Därför ingår kostnaderna för kalkningsåtgärderna i referensalternativet och utgör ingen extra kostnad för detta åtgärdsprogram.

Jordbruksverket

Jordbruksverket har sex åtgärder i åtgärdsprogrammet. Åtgärderna omfattar utredning av styrmedel, vägledning och tillsynsvägledning, kompetensutveckling och rådgivning om växtnäring förluster, växtskyddsmedel och fysisk påverkan i jordbrukslandskapet för att miljö kvalitetsnormerna ska följas.

Jordbruksverkets åtgärder omfattar även att viss omprioritering av fördelningen av åtgärdsbidrag genomförs. Detta innefattar exempelvis prioritering av bidrag från den gemensamma jordbrukspolitiken, den omprioriteringen förväntas inte innebära någon ytterligare kostnad för Jordbruksverket.

Den ersättningen som kan erhållas i bidrag från exempelvis den gemensamma jordbrukspolitiken är inte inkluderad som en kostnad för en administrativ åtgärd utan som en fysisk åtgärd. Dessa kostnader presenteras och förklaras ytterligare i samband med presentation av Diagram 2 samt under Havs- och vattenmyndigheten ovan.

Kostnaderna för Jordbruksverkets administrativa åtgärder beräknas till 3,3 miljoner kronor för förvaltningscykeln 2021–2027.

Kammarkollegiet

Kammarkollegiet har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär att stödja länsstyrelserna i sin tillsyn över vattenverksamheter samt föra talan i tillstånds- och omprövningsmål för vattenverksamheter på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Kammarkollegiets administrativa åtgärd uppskattas inte innebära några ytterligare kostnader utöver de uppdrag som Kammarkollegiet redan har. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Kammarkollegiet.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär informera allmänheten om kemiska produkter. kring framförallt PFAS och växtskyddsmedel. Kostnaderna för Kemikalieinspektionen beräknas till 0,2 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Kemikalieinspektionen.

Läkemedelsverket

Läkemedelsverket har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär att arbeta för att minska påverkan från läkemedelssubstanser på vattenmiljön och kan genomföras med ökad samverkan och informationsinsatser. Kostnaderna för Läkemedelsverkets åtgärder bedöms rymmas inom befintlig verksamhet och innebär inga extrakostnader. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Läkemedelsverket.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär utveckling av metoder för släckningsarbete med minskad miljöpåverkan och information, rådgivning och utbildning om dessa metoder. Kostnaderna bedöms rymmas inom befintlig verksamhet och innebär inte några ytterligare kostnader. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har tio åtgärder i åtgärdsprogrammet. Naturvårdsverket är vägledande myndighet för en rad verksamheter. Åtgärderna omfattar vägledning för avloppsreningsverk, miljöfarliga verksamheter, markavvattningsverksamheter, förorenad mark och hantering av avfall och massor. Naturvårdsverket ska även utveckla styrmedel för hantering av dagvatten och inom det europeiska luftvårdsarbetet fortsatt verka för att den atmosfäriska depositionen av försurande ämnen minskar. Sammanlagt beräknas kostnaderna för Naturvårdsverket till 5,6 miljoner kronor under vattenförvaltningscykeln 2021–2027. Nedan visas hur kostnaderna fördelas mellan olika verksamhetsområden inom Naturvårdsverket.

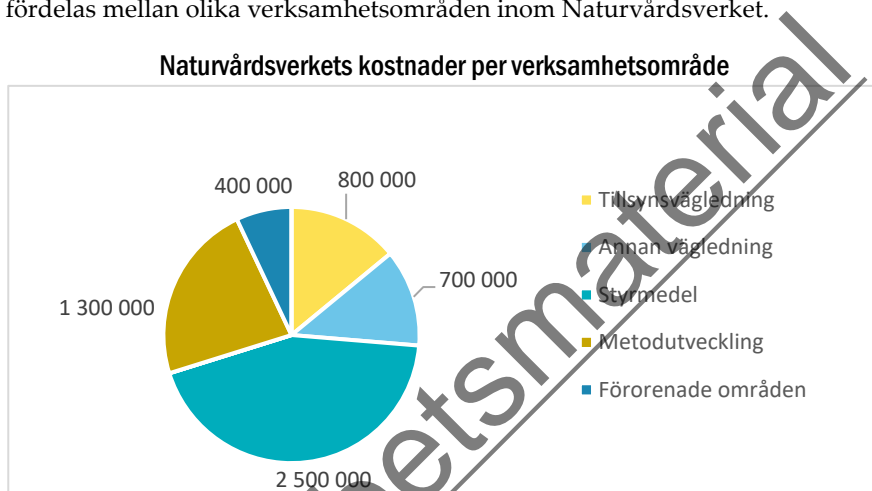

Diagram 7 Kostnader för administrativa åtgärder fördelat på budgetposter för Naturvårdsverket. Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

Naturvårdsverket ansvarar inte för genomförandet av fysiska åtgärder i vatten. Däremot fördelar myndigheten bidrag till bland annat efterbehandling av förorenade områden vilket då blir en kostnadspost hos Naturvårdsverket. Det åtgärdsbehov som visas i VISS täcks av befintligt stödsystem inom förorenade områden och därför ligger kostnaderna inom referensalternativet. Om åtgärderna prioriteras rätt inom befintligt stödsystem kommer de rymmas inom referensalternativet och utgör då inte en extra kostnad för detta åtgärdsprogram. Det kan dock finnas förorenade områden som inte finns i vattenmyndigheternas underlag som behöver åtgärdas.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har tre åtgärder i åtgärdsprogrammet. Åtgärderna innebär att utveckla och prioritera sin tillsyn, information och kunskapsförmedling samt för tillämpningen av ekologiskt funktionella kantzoner. Kostnaderna för Skogsstyrelsens arbete med att utveckla styrmedel för åtgärder i skogsbruket beräknas till cirka 6,9 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Kostnaderna för tillsyn som härleds till Skogsstyrelsen har inte kunnat uppskattas i analysen. I de fall Skogsstyrelsen tillsynar skogsbruksverksamheter tas

inte någon tillsynsavgift ut av Skogsstyrelsen. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Skogsstyrelsen.

Statens geotekniska institut (SGI)

Statens geotekniska institut har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden handlar om att ta fram kunskapsunderlag och metodutveckling för sanering av förorenade områden med avseende på tributyltenn (TBT) och perfluorerade ämnen (PFAS). Kostnaden uppskattas till cirka 3 miljoner kronor. Detta antas rymmas inom den post för forskning och kunskapsspridning i 1:4-anslaget för sanering av förorenad mark som Naturvårdsverket tillhandahåller. Myndigheten ansvarar inte för genomförandet av fysiska åtgärder

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Sveriges geologiska undersökning har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär att utveckla rådgivning och handledning kring sura sulfatjordar. Kostnaderna för SGU beräknas till 0,8 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Inga kostnader för fysiska åtgärder i vatten faller på Sveriges geologiska undersökning.

Trafikverket

Trafikverket har en åtgärd i åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär att tillhandahålla kunskapsunderlag och information om att minska vägars påverkan på vatten. Åtgärden bedöms rymmas inom befintlig verksamhet och innebär ingen ytterligare kostnad. Den administrativa kostnaden som härletts till Trafikverket i Diagram 3, handlar om tillsyn som relateras till vägtrummor och vägbankar som befinner sig i anknäring till statligt ägda vägar.

Trafikverket är en nationell myndighet som också ansvarar för fysiska åtgärder i vatten i sin roll som verksamhetsutövare. Det handlar om att åtgärda vägtrummor och att förebygga föroreningar från vägar. Kostnaden för att genomföra alla identifierade åtgärder har beräknats till 3 700 miljoner kronor.

Länsstyrelsernas kostnader

I åtgärdsprogrammet finns 12 åtgärder riktade till länsstyrelserna. Åtgärderna handlar om tillsyn, tillsynsvägledning, rådgivning och planering inom länsstyrelsernas ansvarsområden för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. . Samtliga kostnader som presenteras i avsnittet representerar åtgärdsalternativet.

Länsstyrelsernas kostnader är i huvudsak kostnader för administrativa åtgärder och uppgår till cirka 690 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. I diagrammet nedan visas kostnaderna fördelat på verksamhetsområden inom länsstyrelserna. För några av länsstyrelsernas åtgärder antas inga ytterligare kostnader uppstå till följd av åtgärdsprogrammet, utan rymms inom den befintliga verksamheten och finansieringen. Det är rådgivningsverksamhet för jordbruket samt arbetet med att prioritera miljökvalitetsnormerna för vatten i verksamheten kopplad till den gemensamma jordbrukspolitiken, LOVA och arbetet med skydd av marina miljöer.

Kostnader för administrativa åtgärder fördelat på budgetposter per Länsstyrelse

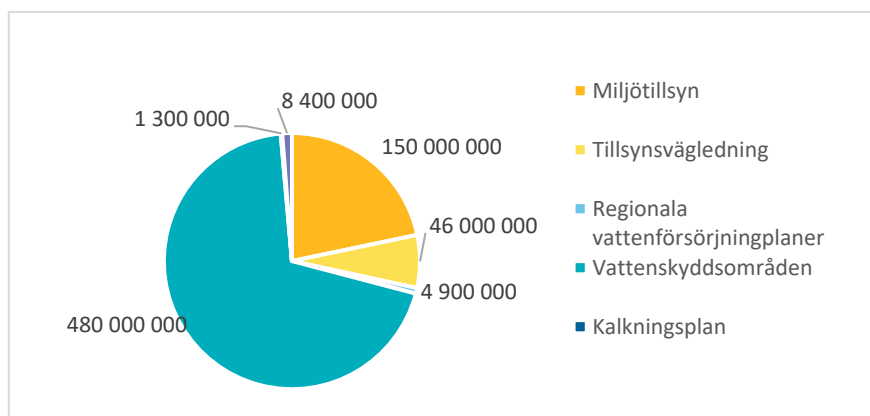

Diagram 8 Fördelning av länsstyrelsernas kostnader per verksamhetsområde, under förvaltningscykeln 2021–2027. Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror.

Övergripande planering

En av länsstyrelsernas åtgärder innebär en sektorsövergripande planering för genomförandet av åtgärdsprogrammet. Åtgärden innebär en ny eller förändrad process inom den ordinarie verksamheten snarare än framtagandet av ett nytt planeringsdokument. Åtgärden bedöms därför ingå i den ordinarie verksamheten och länsstyrelsernas utveckling av sin verksamhet och innebär ingen ytterligare kostnad.

Miljötillsyn

Behovet av ökad miljötillsyn hos länsstyrelserna beräknas kosta 150 miljoner kronor. I denna kostnad ingår tillsyn av dammar med 19 miljoner kronor, tillsyn av förorenade områden med 80 miljoner kronor och tillsyn av markavvattningsanläggningar i skogsbruket på cirka 50 miljoner.

Behovet av ökad tillsyn innebär ökade kostnader för länsstyrelserna. Tillsynen ska som utgångspunkt vara en självfinansierad verksamhet genom att tillsynsavgifter tas ut. För närvarande, och även historiskt sett, är den tillsyn som utförs av länsstyrelserna främst händelsestyrd. Länsstyrelsernas resurser för tillsyn av verksamheter och åtgärder med påverkan på vattenmiljöer används till övervägande del till att hantera den händelsestyrda tillsynen. Bara en liten del utgör den egeninitierade, systematiska och planerade tillsynen. Åtgärden i åtgärdsprogrammet innebär att åtgärdstakten inom fler områden behöver öka och att åtgärdsarbetet behöver bli mer riktat och prioriterat. En ökad andel egeninitierad tillsyn är en förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna arbeta strategiskt med de vattenförekomster som behöver åtgärdas för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Det leder även till ett behov av ökade anslag för att kunna prioritera denna typ av tillsyn.

Tillsynsavgifterna för den tillsyn som länsstyrelsernas genomför går in i statskassan och fördelas sedan ut årligen genom länsstyrelsernas ramanslag. I denna fördelning tas inte hänsyn till i vilken omfattning varje länsstyrelse bedrivit tillsyn. Det innebär att länsstyrelserna saknar möjligheter att ta ut full kostnadstäckning för sitt arbete med tillsyn vilket i sin tur försvårar möjligheterna att utöka den.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelserna vägleder kommunerna inom tillsyn av olika verksamheter. Kostnaderna för att ta vägleda kommunerna beräknas till 46 miljoner kronor under förvaltningscykeln. I dessa

kostnader ingår både att ta fram nytt vägledningsmaterial och att löpande vägleda kommunerna i arbetet med tillsyn. Kostnaderna kan även variera mycket mellan olika länsstyrelser.

Vattenskyddsområden

Kostnaderna för länsstyrelsernas arbete med vattenskyddsområden uppgår till 480 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Det är en av de största kostnaderna för länsstyrelserna i åtgärdsprogrammet. Att kostnaderna är höga beror på att behovet är stort och att det inte har kunnat prioriteras tidigare. Klimatförändringar och de senaste årens lokala förekomster av vattenbrist har satt frågan i fokus.

Arbetet med vattenskyddsområden delas mellan länsstyrelserna och kommunerna. Fördelningen mellan kommun och länsstyrelse har gjorts utifrån data från Naturvårdsregistret. Se även "kommunerna" nedan.

En del av länsstyrelsernas kostnader beror även av kommunernas arbete med vattenskyddet. Om behovet av vägledning och rådgivning är stort ökar kostnaderna, medan kompletta underlag från kommunerna minskar belastningen på länsstyrelserna.

Tillstånd vattenuttag

Arbetet med tillstånd för vattenuttag behöver intensifieras. Ett ökat fokus på vattenuttagen med särskild inriktning på områden med vattenbrist beräknas innebära kostnader för så väl länsstyrelser, kommuner och verksamhetsutövare. I denna analys har kostnader beräknats för tillsyn av vattenuttag och för tillståndsprövning. Dessa kostnader belastar dock inte länsstyrelserna utan har lagts på verksamhetsutövare inom flera branscher då både tillsynsavgifter och prövningskostnader betalas av dessa. Se vidare under avsnittet Verksamhetsutövare.

Regionala vattenförsörjningsplaner

Länsstyrelsernas arbete med regionala vattenförsörjningsplaner innebär både att ta fram en plan och att hålla den uppdaterad. De flesta län har tagit fram en plan under föregående förvaltningscykel men arbetet med uppdatering är ett löpnade arbete. Kostnaden beräknas till 4,9 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027.

Kalkningsplan

Länsstyrelsernas arbete med kalkning är sedan länge etablerad. Åtgärden i åtgärdsprogrammet innebär en anpassning av kalkningsplaner till miljökvalitetsnormerna för vatten. Kostnaden för att anpassa planen uppskattas kosta 100 000 kronor per län med kalkningsbehov. Detta innebär en kostnad på totalt 1,3 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027.

Övrigt

Länsstyrelsernas åtgärder berör även rådgivning till lantbruket, vägledning inom fysisk planering och förorenade områden. Dessa åtgärder handlar främst om att ta hänsyn även till miljökvalitetsnormerna för vatten i det arbete som länsstyrelserna redan utför. Dessa åtgärder bedöms därför inte innebära några extra kostnader för länsstyrelserna utan rymms inom befintliga resurser.

Regionernas kostnader

I åtgärdsprogrammet finns en åtgärd riktad till regionerna. Åtgärden handlar om regionplanering enligt PBL och riktar sig specifikt till regionerna i Stockholm och Skåne. Åtgärden ingår i regionernas ordinarie verksamhet och innebär ingen ytterligare kostnad.

Kommunernas kostnader

I åtgärdsprogrammet finns sex åtgärder riktade till kommunerna. Åtgärderna är riktade till kommunerna i sin myndighetsroll och handlar om miljötillsyn, vattenskydd och vattenuttag, fysisk planering, vatten-, avlopp- och dagvattenplaner och förvaltningsövergripande planering.

Nedan redovisas kostnaderna fördelat på olika verksamhetsområden.

Miljötillsyn

I diagrammet ovan ligger tillsynskostnader på 150 miljoner kronor på kommunerna. Detta omfattar tillsyn av förorenade områden som saknar ansvarig verksamhetsutövare. Finansieringen av denna tillsyn antas rymmas inom 1:4-anslaget för sanering av förorenad mark som Naturvårdsverket ansvarar för. Kommunernas arbete med miljötillsyn inom andra områden antas i denna analys finansieras delvis av kommunerna och delvis av verksamhetsutövare. Kostnaden fördelas lika mellan aktörerna. Detta innefattar miljötillsyn inom jordbruket och bland annat miljötillsyn kopplat till miljöfarliga verksamheter.

Kommunernas kostnader för administrativa åtgärder per verksamhetsområde

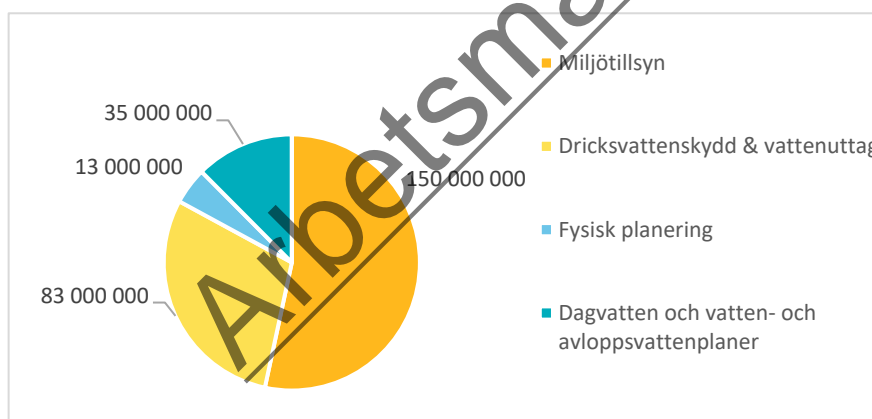

Diagram 9 Fördelning av kommunernas kostnader för administrativa åtgärder per budgetposter (kostnader över cykeln). Diagrammet visar kostnader som faller på kommunerna i nom de verksamhetsområden där kostnader har kunnat beräknas. Samtliga tal i diagrammet har avrundats till två värdesiffror

Det finns dock anledning att påpeka att det är kommunfullmäktige som fastställer tillsynsavgiftens nivå, vilket kan variera mellan kommuner och inte alltid täcker kostnaderna. Det kan med andra ord finnas behov av skattemedel i de fall som kommunen tar ut taxor som inte täcker kostnaderna. En del kostnader inom tillsynen tillkommer också då lagstöd saknas för att ta ut avgifter för vissa kostnader. Ett exempel är ärenden som överklagas. Allt arbete med ärenden efter att beslutet överklagats kan inte debiteras eftersom ärendet inte längre är kommunens utan har övergått till nästa instans. Det kan dock finnas arbete och kostnader kvar på kommunen som till exempel att yttra sig till länsstyrelsen eller bidra med underlag.

För att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas behöver miljö tillsynen även utvecklas från att vara i huvudsak händelsestyrd till att bli mer strategiskt planerad. För att detta ska bli möjligt behövs mer resurser till kommunernas tillsyn.

Dricksvattenskydd och vattenuttag

Kommunernas arbete med dricksvattenskydd omfattar både tillsyn, upprättande och revidering av vattenskyddsområden och tillstånd för vattenuttag.

Arbetet med att inrätta och revidera vattenskyddsområden innebär kostnader för kommunerna på cirka 83 miljoner kronor. Arbetet delas mellan länsstyrelserna och kommunerna och fördelningen av kostnaderna har gjorts med hjälp av data från Naturvårdsregistret. Tillsyn inom vattenskyddsområden faller liksom övrig tillsyn på verksamhetsutövaren genom tillsynsavgiften.

Kommunerna behöver också säkerställa att tillstånd finns för de vattenuttag som behövs för att trygga dricksvattnet i kommunen. Kostnader för tillståndsprövning uppgår till cirka 300 000 kronor per ärende. Kommunerna kommer i de fall de i sin roll som verksamhetsutövare inte har tillstånd för sina vattenuttag att behöva stå för denna kostnad. Detta diskuteras vidare under rubriken "Verksamhetsutövare".

Övergripande planering

En av kommunernas åtgärder innebär förvaltningsövergripande planering av arbetet med åtgärdsprogrammets genomförande. Åtgärden innebär en ny eller förändrad process inom den ordinarie verksamheten inte snarare än ett nytt planeringsdokument. Åtgärden ingår därmed i kommunernas ordinarie arbete med att utveckla sin verksamhet och innebär ingen ytterligare kostnad.

Fysisk planering

Kommunernas arbete med fysisk planering kopplat till åtgärdsprogrammet för vatten handlar om att ta hänsyn till miljö kvalitetsnormerna för vatten i detalj- och översiktsplaneringen. Kostnaderna för åtgärden bedöms rymmas inom kommunernas ordinarie arbete med fysisk planering och innebär inga extra kostnader på grund av åtgärdsprogrammet.

Dagvatten- och vattenplaner

Kommunernas arbete med dagvatten- och vatten- och avloppsplaner innebär kostnader för kommunerna på cirka 35 miljoner kronor. Den totala kostnaden baseras på antagandet att 30 procent av kommunerna inte har en plan enligt åtgärden sedan tidigare. Kostnaden per kommun som behöver ta fram en sådan plan har uppskattats till 400 000 kronor per kommun. Hela kostnaden faller på kommunen. Kostnaden för att revidera befintliga planer har inte kunnat uppskattas och är därmed inte inkluderad i uppskattningen på 35 miljoner kronor.

Kommunerna ansvarar även för fysiska åtgärder när det gäller dagvatten och vägtrummor relaterat till kommunal väg. Kostnaderna för dagvattenåtgärder uppgår till cirka 2 000 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027 och kostnader för åtgärdande av vägtrummor och vägbankar till 146 miljoner kronor under samma period.

Kalkning

Kalkningsinsatser finansieras till största delen via det statliga kalkningsbidraget som administreras av Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Det statliga stödet uppgår till mellan 85–100 procent av kostnaden. I analysen har antagits att kommunerna

själva behöver bidra med 15 procent vilket innebär 110 miljoner kronor. Då kalkningen redan är en väl funderande verksamhet och det endast handlar om prioriteringar mellan vattenförekomster ligger kostnaderna för detta inom referensalternativet och är inte en kostnad som kommer av åtgärdsprogrammet.

Kostnader för hushåll och verksamhetsutövare

Åtgärdsprogrammet riktar inte åtgärder direkt till verksamhetsutövare eller enskilda men de är viktiga aktörer i arbetet med att genomföra flera av de fysiska åtgärder i vatten som blir följderna av de åtgärder som riktas till myndigheter och kommuner. Med enskild avses här de hushåll och fastighetsägare som berörs av åtgärdsprogrammet. Verksamhetsutövare förväntas också bära de kostnader som uppstår vid till exempel tillsyn och prövning. För till exempel avloppsreningsverk kommer kostnaden i förlängningen även att belasta enskilda hushåll genom VA-avgiften.

Enligt MB 5 kap 6 § ska ett åtgärdsprogram bland annat innehålla en analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt. Åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter och kommuner och är av denna orsak av övergripande karaktär. De administrativa åtgärder som myndigheter och kommuner behöver vidta innebär en relativt stor frihet att välja styrmedel för att få till stånd lämpliga fysiska åtgärder i vatten. En anledning till att vattenförvaltningens åtgärdsprogram inte riktar sig till enskilda är att det inte kan överklagas.

Åtgärdsprogrammets konsekvensanalys utgår från antaganden om vilka åtgärder som blir aktuella och därmed även vilka åtgärdskostnader som olika samhällssektorer kan komma att få. Detta är så nära som det är möjligt att komma konsekvenser för enskild för ett så pass omfattande åtgärdsprogram med en mångfald av valmöjligheter för de myndigheter och kommuner som är ansvariga för genomförande av åtgärdsprogrammet.

I Tabell 5 visas fördelningen av kostnader för de administrativa respektive fysiska åtgärder i vatten som faller på enskilda.

Enskildas kostnader per analysområde för administrativa och fysiska åtgärder

Analysområde	Åtgärdsalternativ, administrativa åtgärder	Åtgärdsalternativ, fysiska åtgärder 2021-2027
Avloppshantering	890 000 000	2 800 000 000
Dammar - ej vattenkraft		
Jordbruk		
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan		
Samhällsbyggnad	8 700 000	240 000 000
Skogsbruk		
Vattenförsörjning		
Summa	898 700 000	3 040 000 000

Tabell 5 Fördelning av enskildas kostnader per analysområde för administrativa åtgärder. (Kostnader över förvaltningscykeln Tabellen visar de kostnader som har beräknats falla på enskilda inom de olika analysområdena. Tomma rader innebär att inga kostnader för det analysområdet beräknas falla på enskilda. Vad som ingår i respektive kostnad förklaras nedan. Samtliga tal i tabellen har avrundats till två värdesiffror.

Hushåll och fastighetsägare

Kostnader för administrativa åtgärder riktade till länsstyrelserna och kommunerna kopplade till avlopp och dricksvattenförsörjning kan komma att bäras av hushållen i form av höjd VA-taxa.

Åtgärderna som är riktade till länsstyrelserna och kommunerna omfattar både små avlopp samt reningsverk. Åtgärderna omfattar tillsyn och provning av små avlopp. Den ökade tillsynen förväntas leda till fler provningsärenden vilket också har tagits med i beräkningarna. Även kostnader för åtgärder i kommunala reningsverk och åtgärder för dagvatten kan i förlängningen komma att hamna på hushållen i form av en höjd VA-taxa.

Kostnader för administrativa åtgärder kopplade till små avlopp uppgår till 890 miljoner kronor. Fysiska åtgärder kopplade till små avlopp förväntas hushållen betala. Denna kostnad dominerar hushållens kostnader för fysiska åtgärder och uppgår till 2 800 miljoner kronor.

Kostnader för fysiska åtgärder i vägnätet, såsom vägtrummor och vägbankar som behöver åtgärdas i anknäring till enskilda vägar tillfaller aktören "enskild". Det finns möjlighet att få finansiering av åtgärderna genom LOVA-bidrag, denna analys har inte varit kunnat göra den fördelningen. Kostnaderna för åtgärder av vägtrummor kopplat till enskild väg har uppskattats till cirka 230 miljoner kronor och kostnaden för öppnande av vägbank har uppskattats till cirka 13 miljoner kronor över förvaltningscykeln.

Verksamhetsutövare

En rad verksamhetsutövare producerar varor och tjänster, men ger samtidigt upphov till negativ påverkan på vattenmiljön. Exempel på sådana verksamheter är industri, skogsbruk och lantbruk. Även om åtgärdsprogrammet inte direkt riktar sig till verksamhetsutövare så är de viktiga aktörer i genomförandet av fysiska åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Verksamhetsutövare förväntas bära kostnader för administrativa åtgärder som till exempel provningskostnader och tillsynsavgifter.

Verksamhetsutövares kostnader per analysområde för administrativa och fysiska åtgärder

Analysområde	Åtgärdsalternativ, administrativa åtgärder	Åtgärdsalternativ, fysiska åtgärder 2021-2027
Avloppshantering	25 000 000	680 000 000
Dammar - ej vattenkraft		11 000 000 000
Jordbruk	61 000 000	640 000 000
Miljöfarliga verksamheter samt övrig signifikant påverkan	28 000 000	1 300 000 000
Samhällsbyggnad	18 000 000	510 000 000
Skogsbruk		2 400 000 000
Vattenförsörjning	220 000 000	
Summa	352 000 000	16 530 000 000

Tabell 6 Fördelning av verksamhetsutövares kostnader per analysområde för fysiska åtgärder. (Kostnader över förvaltningscykeln Tabellen visar de kostnader som har beräknats falla på verksamhetsutövare inom de olika analysområdena. Tomma rader innebär att inga kostnader beräknas falla på verksamhetsutövaren inom det området. Vad som ingår i respektive kostnad förklaras nedan. Samtliga tal i tabellen har avrundats till två värdesiffror.

Avloppshantering. Kostnaderna innefattar bland annat tillsyn av avloppsreningsverk samt fysiska åtgärder. Fysiska åtgärder för att öka eller anpassa reningen i avloppsreningsverken. Samtliga kostnader som relateras till avloppsreningsverk antas hamna på verksamhetsutövare. Detta trots att avloppsreningsverk även kan drivas som kommunala bolag.

Dammar - ej vattenkraft

Åtgärder riktade mot länsstyrelserna för att bedriva tillsyn förväntas leda till kostnader för verksamhetsutövare, i de fall det inte finns en ansvarig verksamhetsutövare förväntas åtgärderna leda till kostnader för länsstyrelserna. Kostnader för fysiska åtgärder faller på verksamhetsutövare. I de fall där det inte finns en ansvarig verksamhetsutövare antas det falla inom Havs- och vattenmyndighetens uppdrag att ta fram en nationell strategi för ofinansierad vattenverksamhet. I dagsläget saknas tillräcklig information för att avgöra hur stor andel som faller på verksamhetsutövare respektive myndigheter. **Jordbruk.** Åtgärder riktade till Jordbruksverket och länsstyrelserna förväntas leda till kostnader för lantbruket. Kostnader för administrativa åtgärder inom lantbruket är framförallt kopplade till tillsyn av hästgårdar och minskad näringsläckage (inklusive växtskydd).

Lantbrukets verksamhetsutövare bär också kostnaderna för vattenuttag. Dessa kostnader har dock inte varit möjliga att uppskatta då det inte går att avgöra vilken verksamhetsutövare kostnaden faller på, om det är enskilt eller kommunalt vatten.

Kostnader för fysiska åtgärder inom lantbruket innebär till viss del en nettointäkt för lantbruket. Detta beror på den produktionsökning som exempelvis strukturkalkning kan leda till. Även en del av kostnaderna för återställande av vattendrag tillfaller verksamhetsutövare inom lantbruket. Kostnader för fysiska åtgärder inom jordbruket beräknas till cirka 640 miljoner kronor, vilket inkluderar internbelastning och den medfinansiering som behövs för att få stöd inom Landsbygdsprogrammet och LOVA.

Miljöfarlig verksamhet samt övrig signifikant påverkan. Åtgärder riktade till länsstyrelserna, kommunerna och försvarsinspektören för hälsa och miljö för att minska utsläpp från punktkällor och diffusa källor leder till kostnader som väntas falla på industrierna. I denna analys har kostnaderna för tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet lagts på länsstyrelserna eftersom det idag inte finns tillräckliga incitament för länsstyrelserna att ta ut tillsynsavgift från verksamhetsutövare. Det kan dock mycket väl vara så att vissa län tar ut tillsynsavgifter av verksamhetsutövaren. Vid vissa prövningsprocesser kan det även bli verksamhetsutövaren

som får stå för samtliga kostnader kopplat till prövningen, men den uppdelningen har inte varit möjlig att göra. Det är såtillvida, i denna analys, de fysiska åtgärderna som kopplas till dessa verksamheter som faller på verksamhetsutövaren, som uppgår till 1 300 miljoner kronor.

Samhällsbyggnad. Kostnader för hanteringen av vägtrummor för skogsvägar som ägs av skogsföretag och anläggande av båtbottentvätt uppgår till sammanlagt 530 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Av dessa relateras cirka 20 miljoner till administrativa åtgärder, i form av miljötillsyn och resterande cirka 510 miljoner kronor till fysiska åtgärder

Skogsbruk. Åtgärder riktade till Skogsstyrelsen och länsstyrelserna förväntas leda till kostnader för verksamhetsutövare inom skogsbruket. Kostnader för administrativa åtgärder som faller på verksamhetsutövare är tillsynsavgift kopplat till markavvattnig. Troligen hamnar också en del kostnader för tillstånd för vattenuttag här men dessa har dock inte varit möjliga att uppskatta.

Kostnader för fysiska åtgärder inom skogsbruket är exempelvis restaurering av askåterföring och ekologiskt funktionella kantzoner. Kostnaden för fysiska åtgärder inom skogsbruket beräknas till 2 400 miljoner kronor.

Vattenförsörjning. Åtgärder riktade till länsstyrelser och kommuner förväntas leda till kostnader även för verksamhetsutövare inom vattenförsörjning. Hit hör till exempel kommunala VA-bolag. I de fall tillstånd saknas för vattenuttag kommer kostnader för tillståndsprovning att falla på verksamhetsutövaren. Kostnaden för en tillståndsprovning uppskattas till 300 000 kronor per ärende. Hur många sådana fall det finns är osäkert men i den årliga rapporteringen till vattenmyndigheterna uppges 750 kända vattenuttag sakna tillstånd. Kostnaden för att pröva dessa skulle uppgå till 220 miljoner kronor. Troligen är inte alla dessa kopplade till miljökvalitetsnormerna och det är också osäkert hur många av dessa som skulle genomföras oberoende av åtgärdsprogrammet.

Tillsyn inom befintliga vattenskyddsområden kommer också att innebära kostnader för verksamhetsutövare av olika slag genom tillsynsavgiften. Dessa har inte kunnat fördelas på respektive verksamhet.

Sammanfattning av fördelningsanalysen

Sammanfattningsvis ligger stora kostnader på staten med kostnader på drygt 9 000 miljoner kronor för fysiska åtgärder och cirka 720 miljoner kronor för administrativa åtgärder under förvaltningscykeln 2021–2027. De statliga kostnaderna hamnar på nationella myndigheter, länsstyrelser och regioner.

Även kommunerna bär stora kostnader för åtgärdsprogrammets genomförande. Deras samlade kostnader uppgår till 2 730 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027.

Verksamhetsutövare och enskilda i form av hushåll belastas också av åtgärdsprogrammets åtgärder. Deras kostnader för fysiska åtgärder i vatten uppskattas till cirka 17 000 miljoner kronor (verksamhetsutövare) respektive 3 300 miljoner kronor (enskilda). Administrativa åtgärds kostnader som faller på dessa aktörer är tillsyns- och provningskostnader. Dessa uppgår till 360 miljoner kronor (verksamhetsutövare) respektive 890 miljoner kronor (enskild).

Tabell 7 sammanfattar kostnaderna per aktör för både administrativa och fysiska åtgärder. Observera att kostnaderna för de fysiska åtgärderna presenteras både som årliga kostnader och som totalkostnader för förvaltningscykeln 2021–2027.

Kostnader per aktör för administrativa och fysiska åtgärder i vatten.

Myndighetsfördelning	Åtgärdsalternativ, administrativa åtgärder	Åtgärdsalternativ, fysiska åtgärder	
	Kostnader över förvaltningscykeln	Årskostnader	Kostnader över förvaltningscykeln
Boverket	800 000		
Energimyndigheten			
Försvarsinspektören för hälsa och miljö			
Havs- och vattenmyndigheten	3 300 000	73 000 000	1 300 000 000
Jordbruksverket	1 700 000		
Kammarkollegiet			
Kemikalieinspektionen	210 000		
Läkemedelsverket			
Myndigheten för samhällskydd och beredskap			
Naturvårdsverket	5 700 000		
Skogsstyrelsen	6 900 000		
Sveriges geologiska undersökning	800 000		
Statens Geotekniska institut	700 000		
Trafikverket	12 000 000	370 000 000	3 700 000 000
Summa myndigheter	32 110 000	443 000 000	5 000 000 000
Övergripande övergödning		86 000 000	860 000 000
Staten Övergripande		150 000 000	2 700 000 000
Regionerna	1 700 000		
Länsstyrelser	690 000 000		
Summa staten	723 810 000	679 000 000	8 560 000 000
Kommuner	280 000 000	150 000 000	2 300 000 000
Enskild	890 000 000	180 000 000	3 100 000 000
Verksamhetsutövare	360 000 000	1 100 000 000	16 000 000 000
Totalt	2 253 810 000	2 109 000 000	29 960 000 000

Tabell 7 Kostnader per aktör för administrativa och fysiska åtgärder i vatten

3.5 Finansiering

I det här avsnittet beskrivs möjliga vägar till finansiering av åtgärderna i åtgärdsprogrammet. De juridiska ramarna och principer för finansiering av åtgärdsprogrammet beskrivs närmare i åtgärdsprogrammets kapitel 1.

Myndigheter och kommuner

Myndigheters och kommuners finansiering av administrativa åtgärder sker inom ramen för ordinarie budgetprocess för anslag där berörda myndigheter behöver tydliggöra sitt resursbehov i budgetunderlaget till regeringen. Myndigheternas åtgärder kan även finansieras av avgifter och inomstatliga bidrag från andra myndigheter. Finansieringen följer i övrigt bemyndiganden och regleringsbrev från regeringen.

I myndigheternas uppdrag ingår att strukturera sitt arbete på sådant vis att de säkerställer att miljökvalitetsnormerna för vatten prioriteras i den dagliga verksamheten där de berörs.

Förorenaren betalar

Finansiering av fysiska åtgärder ska enligt (vattendirektivet) och (vattenförvaltningsförordning)en bland annat bygga på principerna om att förebyggande åtgärder bör vidtas, att negativ miljöpåverkan företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala. I miljöbalken står att "alla som bedriver en verksamhet skall vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön". Principen om att förorenaren betalar kan implementeras strikt om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm för vatten, då genom att ställa de långtgående krav som krävs enligt 5 kap. 4 § MB för att vattenmiljön inte ska försämrats på ett otillåtet sätt och att det inte ska äventyra möjligheten att nå den beslutade miljökvalitetsnormen.

Återflöden av EU-medel från Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och europeiska fiskerifonden kan förstärka finansiering av framförallt fysiska åtgärder. Medfinansiering är en förutsättning för att Sverige ska kunna tillgodogöra sig medel från de flesta av fonderna i EU-budgeten. Ramprogrammen för forskning kan bidra till att nya och förbättrade åtgärder tas fram.

Finansiering av fysiska åtgärder i vatten sker primärt genom något av följande:

- Principen att förorenaren betalar med full, delvis eller ingen överföring av kostnaden till konsument eller fastighetsägare,
- Återflöden från EU-fonder som utbetalas som bidrag med olika grad av medfinansiering från staten eller myndigheter,
- Statliga anslag som betalas ut som bidrag med olika grad av medfinansiering, eller
- Medel från ideella fonder.

Principen att förorenaren betalar med överföring av miljöskyddskostnaden på konsument eller fastighetsägare är genomförd inom industri och VA-kollektivet liksom för fastighetsägare med enskilda avlopp. Inom områden där ingen ansvarig verksamhetsutövare kan knytas till åtgärdsobjektet, så som för kalkning och efterbehandling av förorenad mark, tar staten det finansiella ansvaret. För åtgärder inom övergödning och fysisk påverkan sker finansiering i stor utsträckning med hjälp av bidrag.

Möjliga finansieringsvägar för åtgärder

Nedan beskrivs några vägar till finansiering av åtgärder baserat på de system som finns idag.

Jordbruk

Övergödningsåtgärder kopplat till jordbruk ska finansieras via befintliga stödformer. Befintliga stödformer utgörs främst av den gemensamma jordbrukspolitikerna (GJP) samt av lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Dessa stödformer begränsas inte enbart till åtgärder inom jordbruket och övergödning utan ska även finansiera andra åtgärder.

Tillgänglig finansiering för vattenmiljöåtgärder inom GJP uppgick till cirka 1 470 miljoner kronor över programperioden (2014–2020) (Vattenmyndigheterna, 2020i), vilket motsvarar cirka 211 miljoner kronor per år. Motsvarande för LOVA var år 2020, 260 miljoner kronor (Regeringen, 2020) varav 70 procent antas vara tillgängliga för fysiska åtgärder i vatten. Den totala budgeten kopplad till fysiska åtgärder i vatten för övergödningsåtgärder uppgick således till cirka 393 miljoner kronor år 2020. I nedanstående beräkningar antas finansieringen inom GJP och LOVA kvarstå på samma nivåer som under 2020. Detta på grund av att budget för kommande programperiod inom GJP och LOVA är inte fastställt.

Dessa stödformer begränsas inte enbart till övergödningsåtgärder inom jordbruket utan ska även finansiera andra åtgärder. Dessa stödformer innebär även en viss medfinansiering från lantbrukaren. Hur stor insats som verksamhetsutövaren behöver finansiera själv varierar för de olika åtgärderna, från cirka 50 procent till 90 procent av åtgärdskostnaden (Vattenmyndigheterna, 2020i).

2023 förväntas den nya programperioden för GJP starta. I det nya programmet kan de åtgärder som ingår för finansieringsstöd, tillgänglig budget samt andra förutsättningar som får bäring på finansiering av åtgärder i jordbruket komma att ändras. Under perioden som detta åtgärdsprogram tog fram var de nya förutsättningarna fortfarande inte kända, därför har beräkningar av kostnader och principer för finansiering utgått från den pågående programperioden.

Beräkningar

Enligt vattenmyndigheternas beräkningar (Vattenmyndigheterna, 2020i) behöver jordbruket minska sin belastning med cirka 385 ton fosfor och 1 600 ton kväve under förvaltningscykeln 2021–2027. Kostnaden för att täcka åtgärdsbehovet presenteras i . Den totala kostnaden för vattenförvaltningscykel 2021–2027 har beräknats till cirka 4 200 miljoner vilket innefattar investeringskostnader och rörliga kostnader under sex år. Totalkostnaden inkluderar även rörliga kostnader för redan genomförda åtgärder, vilket innefattar drifts- och underhållskostnader. Kostnaden för åtgärderna antas finansieras av verksamhetsutövare och staten. I våra beräkningar uppskattas verksamhetsutövarnas egen finansiering uppgå till cirka 1 300 miljoner kronor över förvaltningscykeln 2021–2027, resterande cirka 2 900 miljoner antas finansieras av staten via ersättningssystemen LOVA och GJP. Fördelningen mellan egen och statlig finansiering har gjorts utifrån befintliga ersättningsnivåer inom GJP. Utifrån den uppskattade kostnaden för staten (2 900 miljoner kronor) och en uppskattad tillgänglig budget (2 400 miljoner kronor) beräknas ett underskott på cirka 550 miljoner kronor över en förvaltningscykel. Våra beräkningar pekar på ett årligt underskott på cirka 90 miljoner kronor när det gäller finansiering av åtgärder för att begränsa näringsläckaget från jordbruket.

Utöver det underskott som identifierats kan det även uppstå fysiska begränsningar med att genomföra samtliga föreslagna åtgärder fram till 2027, så som tillgång till utrustning, material och projektörer. Fördelas åtgärds genomförandet istället över två förvaltningscykler finns

sannolikt en större budget att tillgå, vilket bygger på antagandena att GJP och LOVA kvarstår på samma nivåer (totalt cirka 400 miljoner kronor per år). Om hälften av åtgärdskostnaden fördelas till förvaltningscykeln perioden 2027–2033 och de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras först, dvs under perioden 2021–2027 kommer större delen av den totala åtgärdseffekten kunna nås under förvaltningscykel 2021–2027. Det är med andra ord en relativt liten del av den totala åtgärdseffekten som skjuts till förvaltningscykel 2027–2033, se .

Åtgärdsbehov och -effekt för att minska fosfor- och kväveläckage

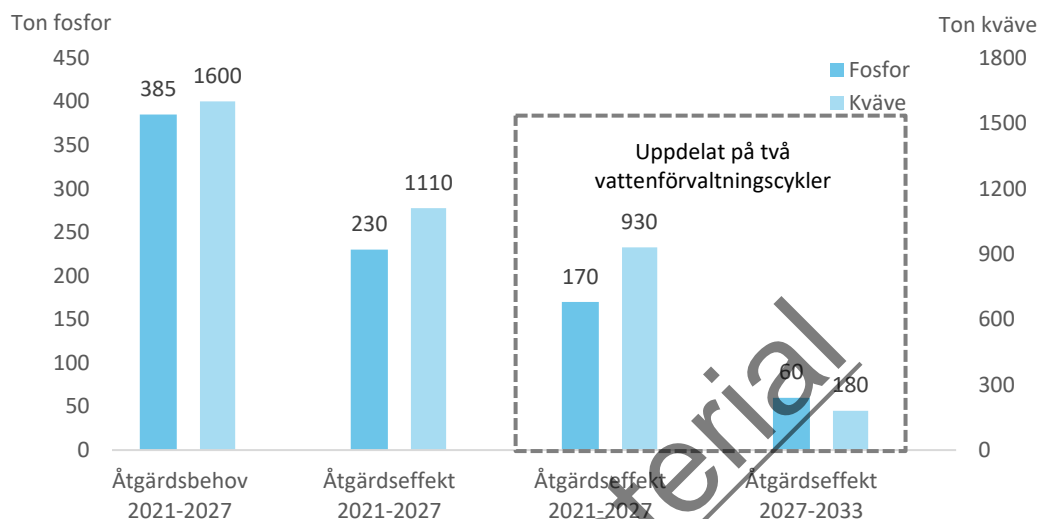

Diagram 10 Beräknat åtgärdsbehov i förhållande till beräknad åtgärdseffekt avseende prioriterade åtgärder för att minska fosfor- och kväveläckaget. Åtgärdsbehov för fosfor avser sjöar, vattendrag och kustvatten. För kväve avses endast kustvatten (Vattenmyndigheterna, 2020i).

Vid en fördelning av åtgärdsgenomförandet över två förvaltningscykler kan även de uppskattade kostnaderna fördelas över längre tid. Enligt våra beräkningar uppgår kostnaden till cirka 3 200 miljoner kronor för perioden 2021–2027, respektive cirka 3 500 miljoner kronor för perioden 2027–2033. Med våra antaganden om finansiering så leder en fördelningen av åtgärdsgenomförandet över två vattenförvaltningscykler till att finansieringen täcker de statliga kostnaderna under båda perioderna, se .

Kostnader och finansiering för jordbruksåtgärder mot övergödning

	En vattenförvaltningscykel 2021-2027	Två vattenförvaltningscykler 2021-2027	Två vattenförvaltningscykler 2027-2033
Fosforåtgärder	2 100 000 000	1 100 000 000	1 300 000 000
Genomförda åtgärder (Fosfor)	250 000 000	290 000 000	290 000 000
Kväveåtgärder	300 000 000	130 000 000	380 000 000
Genomförda åtgärder (Kväve)	1 600 000 000	1 600 000 000	1 600 000 000
Summa kostnader	4 200 000 000	3 200 000 000	3 500 000 000
Statlig finansiering (Möjliga)	1 600 000 000	870 000 000	990 000 000
Egen finansiering (Möjliga)	810 000 000	420 000 000	680 000 000
Statlig finansiering (Genomförda)	1 400 000 000	1 400 000 000	1 400 000 000
Egen finansiering (Genomförda)	480 000 000	520 000 000	520 000 000
Summa statlig finansiering	2 900 000 000	2 200 000 000	2 300 000 000
Summa egen finansiering	1 300 000 000	950 000 000	1 200 000 000
Gemensamma jordbrukspolitiken	1 300 000 000	1 300 000 000	1 300 000 000
LOVA	1 100 000 000	1 100 000 000	1 100 000 000
Budget-över/underskott	-550 000 000	140 000 000	16 000 000

Tabell 9 Beräknad åtgärdskostnad och uppskattad finansiering för jordbruksåtgärder kopplat till övergödning. Samtliga tal i tabellen har avrundats till tre värdesiffror.

Observera att hela åtgärdsbehovet inte nås med de åtgärder som valts ut som prioriterade åtgärder i analysen. Den åtgärdsanalys som vattenmyndigheterna har genomfört inkluderar de åtgärder vars effekter och kostnader varit möjliga att uppskatta utifrån tillgänglig data från forskning och andra undersökningar. Uppskattningsvis täcks cirka 60 procent av åtgärdsbehovet för fosfor och cirka 70 procent för kväve. För att kunna nå miljö kvalitetsnormerna för vatten som påverkas av jordbruket behövs ytterligare åtgärder genomföras och finansieras via de statliga ersättningsystemen. LOVA ska dessutom delfinansiera åtgärder inom andra sektorer än jordbruket, exempelvis åtgärder kopplat till internbelastning, se Jordbruk. Behovet av finansiering är därmed underskattat men den befintliga budgeten kan täcka stora delar av åtgärdsbehovet.

Vatten och avlopp

Som nämns ovan överförs VA-kollektivets kostnader till konsumenten genom avgifter. En höjd VA-taxa är en möjlig väg till finansiering av åtgärder för att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten endast om åtgärderna krävs för att rena avloppsvattnet eller skydda dricksvattnet. VA-taxan ska utformas enligt självkostnadsprincipen och att det finns begränsningar i vattentjänstlagen (2006:412) för hur lokala VA-taxor får höjas för att finansiera lokalt ökande kostnader för VA. Samtidigt framgår det av dricksvattenutredningen (SOU 2016:32) och förarbetena till vattentjänstlagen att miljörelaterade åtgärder inom den egna verksamheten kan vara avgiftsgrundande.

Tillsyn

Kommunernas tillsyn av verksamheter finansieras genom tillsynsavgifter. I många fall täcker dock inte avgifterna hela kostnaden för arbetet och behöver finansieras på annat sätt, till exempel genom skattemedel. Om ett tillsynsärende överklagas krävs ytterligare arbete för kommunen, vilket medför ytterligare kostnader utöver tillsynsavgiften. Avgiften, som ska representera tillsynens totala kostnader för kommunen, bidrar till en ökad tillsynstakt genom att tillsynen då blir självfinansierad. Det ger kommunerna en egen styrning över hur mycket tillsyn som genomförs och i vilken form.

Kostnader som uppkommer i samband med framtagande av tillsynsplaner eller annan utveckling och anpassning av verksamheten till miljö kvalitetsnormerna ska finansieras av kommunerna. Detta är att betrakta som ordinarie verksamhet och ingår i kommunernas utveckling av sitt uppdrag. Detsamma gäller länsstyrelserna.

Även länsstyrelsernas tillsyn finansieras genom tillsynsavgifter. Länsstyrelsen bedöms sakna möjlighet att bedriva en aktiv tillsyn som är förenlig med det ansvar som följer av MB och miljö tillsynsförordningen. Detta beror på att länsstyrelserna vare sig kan ta ut full kostnadstäckning för den tillsyn de ansvarar för att genomföra eller får behålla de tillsynsavgifter som tas in. För att kunna upprätthålla och förbättra effektiviteten i prövningen och fortsatt arbeta för kortare handläggningstider krävs en långsiktig och permanent generell resursförstärkning av Länsstyrelserna.

Inom tillsynen finns även områden där ansvarig verksamhetsutövare saknas och där avgift därför inte kan tas ut. Det är till exempel tillsyn av förorenade områden och vattenskyddsområden. För tillsyn av detta slag behövs ökade anslag och/eller starkare prioritering av miljö kvalitetsnormerna för vatten för de befintliga anslagen för att åtgärder ska ske.

Ett fungerande system där avgifterna motsvarar de faktiska kostnaderna för tillsynen är centralt för att kunna åstadkomma en ökad tillsynstakt. Alternativet är ökade anslag, men detta skulle innebära ett avsteg från principen om att förorenaren betalar i de fall det finns en sådan.

Områden där finansiering saknas

Den huvudsakliga principen för finansiering är att förorenaren ska betala för den negativa miljöpåverkan som dess verksamhet ger upphov till. Fullt genomslag av denna princip skulle innebära att samtliga kostnader där det finns en utpekad verksamhetsutövare (i princip alla åtgärder förutom förorenade områden och flottledsåterställning) innebär att den större delen av kostnader för fysiska åtgärder faller på privata företag, enskilda hushåll och kommunala bolag. Detta är hur ansvarsbördan har beslutats i både svensk lag (miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen) och EU-lag (vattendirektivet). Även en andel av de administrativa kostnaderna (till exempel för tillsyn) faller på verksamhetsutövarna.

I praktiken är en strikt implementering av denna princip inte fullt möjlig av flera skäl. Det kan leda till en orättvis bördefördelning när verksamheten som ger upphov till föroreningen inte kan styra över prissättningen på sina varor, och därmed inte lägga över del av kostnaden till konsumenten. Det kan också vara så att det helt enkelt saknas betalningsförmåga hos verksamhetsutövarna, till exempel från låg lönsamhet i verksamheten eller små marginaler för hushållen. Det finns också områden där det saknas ansvarig verksamhetsutövare som behöver vidta åtgärder. Det gäller framförallt historisk påverkan som förorenade områden och flottningsleder och flottningsdammar. Här har staten gått in med finansiering för att

säkerställa att åtgärder ändå vidtas för att minska den negativa miljöpåverkan. . Det finns även statliga och EU-medel att söka för både verksamheter och enskilda inom vissa områden.

Förväntad utveckling

Finansieringen av vattenvårdande åtgärder är i ständig förändring. Detta syftar inte uteslutande på de åtgärder som återfinns i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021-2027 utan alla åtgärder som genomförs med syfte att främja Sveriges vatten.

Finansieringsmöjligheter genom statliga medel omfördelas och justeras så gott som varje år. Utöver inflationsjusteringar av de statliga medlen och finansieringsmöjligheterna, så har vissa poster ökat markant mellan 2018 och 2020. Bland annat har stödet för LOVA-projekt ökat från 2018 års 100 miljoner kronor till cirka 250 miljoner kronor för 2020. Trots att viss finansiering ökar så är det inte tillräckligt för att förhindra den negativa miljöpåverkan och att uppnå god status i alla vattenförekomster.

Fler åtgärder krävs för att uppnå nationella miljömål och internationella överenskommelser så som det svenska betinget för näringsämnen i Baltic Sea Action Plan (BSAP). Behovet av övervakning är också något som ständigt växer, vilket även visat sig i detta åtgärdsprogram. Vi står också för framtida utmaningar med ett klimat i förändring, som kommer innebära större påfrestningar på miljön både på land och i vatten. Följaktligen leder detta till att behovet av finansieringsmöjligheter ökar för att fortsatt ha god och uppdaterad kunskap om miljöpåverkan, och för att göra åtgärder för bättre vattenkvalitet.

Arbetsmaterial

3.6 Osäkerhets- och känslighetsanalys

Samtliga kostnader som har presenterats i kostnadsanalysen för respektive analysområde är uppskattade kostnader. Kostnadsanalyserna grundar sig på schablonkostnader för både de administrativa åtgärderna riktat till myndigheter, regioner och kommuner samt de fysiska åtgärderna i vatten. Schablonkostnader ska inte användas i de enskilda fallet, de representerar enbart en generell kostnad vars syfte är att användas som en estimering på en övergripande nivå. En sådan övergripande nivå är exempelvis Sveriges fem vattendistrikt. Det finns osäkerheter i samtliga schablonkostnader, vilket vi påvisar och tar höjd för genom känslighetsanalyser. Utöver osäkerheter i kostnadsuppskattningar, finns det även osäkerheter i åtgärdsomfattning. Detta då underlaget för prioriteringen av åtgärder också baseras på schabloner.

Schablonkostnader vars syfte är att estimeras kostnaderna kopplade till de administrativa åtgärderna uppskattas främst med hjälp av myndigheters årsredovisningar samt deras återrapporteringar till vattenmyndigheterna. Länsstyrelserna och kommunernas kostnader estimeras främst med hjälp av återrapporteringar till vattenmyndigheterna samt utdrag från tidsrapporteringssystem. Schablonkostnaderna kopplade till de fysiska åtgärderna i vatten uppskattas främst med hjälp av befintliga underlag från exempelvis branschorganisationers uppgifter och forskningsrapporter. En utförligare beskrivning av schablonkostnaderna för de fysiska åtgärderna i vatten återfinns i VISS för respektive åtgärdskategori.

Osäkerhets- och känslighetsanalyser är viktiga verktyg som visar hur känsligt ett slutresultat är för osäkerhet i dess förklarande variabler, exempelvis schablonkostnader. För uppskattning av kostnader kopplat till åtgärdsprogrammet 2021–2027 handlar det främst om de totala kostnaderna över förvaltningscykeln och de annuitetsberäknade årskostnaderna, vilka båda beräknas med hjälp av schablonvärden. Annuitetskostnader är även känsliga för osäkerheter kring diskonteringsräntan samt den uppskattade livslängden för åtgärden. Nedan presenteras ett exempel hur osäkerheterna i de schablonvärden som används för beräkningarna för att uppskatta åtgärdsgenomförandet tas i beaktan. Diagram 13 visar osäkerheterna i schablonkostnaderna som ligger till grund för den totala kostnaden för att genomföra åtgärderna kopplade till små avlopp. Diagram 14 visar hur känslig uppskattningen av annuitetskostnaderna för samtliga åtgärder kopplade till små avlopp är då diskonteringsräntan samt livslängden varierar.

Osäkerhetsanalys av totala kostnaderna för små avlopp

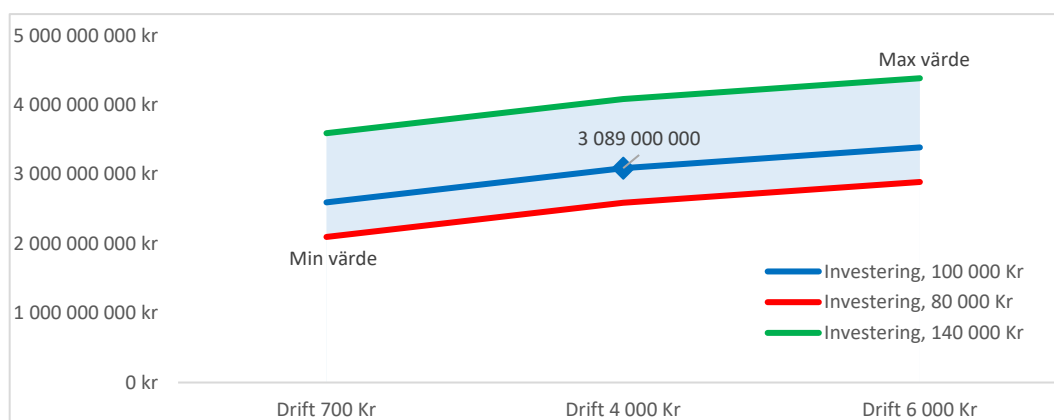

Diagram 11 Osäkerhetsanalys av totala kostnaderna för små avlopp

I Diagram 13, varierar totalkostnaderna i Y-axeln är osäkerhetskällorna den uppskattade investeringskostnaden (färgade linjer) samt driftskostnader (varierar i X-axeln). De olika kombinationerna av variablerna påverkar intervallet av slutresultatet, som kan variera mellan min- och maxvärdena. Den kostnaden som används i uppskattningen av kostnaden är värdet som återfinns när driftskostnaden är 4 000 kronor och investeringskostnaden 80 000 kronor. Den totala kostnaden över förvaltningscykeln för fysiska åtgärder kopplade till små avlopp uppskattas därmed till cirka 2 600 miljoner kronor.

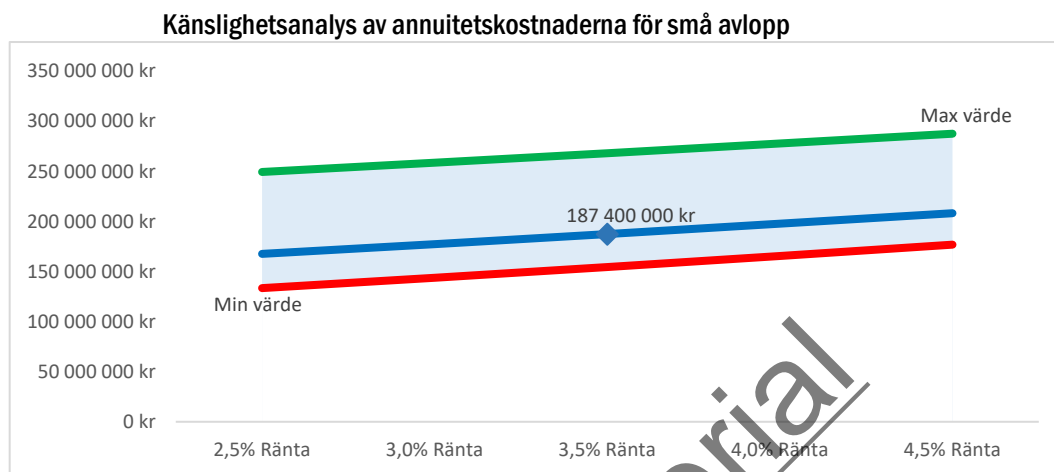

Diagram 12 Känslighetsanalys av annuitetskostnaderna för små avlopp

I Diagram 14 ovan, där annuitetskostnaderna varierar i Y-axeln är osäkerhetskällorna diskonteringsräntan (varierar i X-axeln) samt den uppskattade livslängden för åtgärds-kategorin (färgade linjer). De olika kombinationerna av variablerna påverkar intervallet av slutresultatet, som kan variera mellan min- och maxvärdena.

Känslighet och osäkerhetsanalyserna som genomförs i samband med kostnadsberäkningarna för Åtgärdsprogrammet 2021–2027, belyser de osäkerheter som finns i vattenmyndigheternas uppskattningar av åtgärds-kostnaderna. I underlagsrapporterna för respektive analysområde genomförs osäkerhets- och känslighetsanalyser för utvalda kostnadsuppskattningar, så som vid små avlopp som presenterades som exempel ovan. Utöver de osäkerheter som finns på grund av användandet av schablonvärden, finns det även en möjlighet att kostnaderna överskattas. Vilket kan vara bero på att det inte alltid varit möjligt att fördela åtgärds-genomförandet på vad som genomförs oavsett åtgärds-programmet (referensalternativet) och vad som genomförs på grund av åtgärds-programmet (åtgärdsalternativet). Det finns även kostnader som inte varit möjliga att uppskatta, exempelvis på grund otillräckligt underlag, vilket kan innebära att kostnaderna underskattas.

3.7 Åtgärdsprogrammets konsekvenser i Västerhavets vattendistrikt

Nyttan med åtgärder i Västerhavets vattendistrikt

Här presenteras en uppskattning av värdet på miljönyttan kopplat till förbättringar av ytvatten som uppstår i Västerhavets vattendistrikt till följd av genomförandet av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021-2027 och uppfyllelse av miljö kvalitetsnormerna. Beräkningarna baseras på den studie och metodik som beskrivs närmre i avsnitt 3.3. Nyttan av att genomföra åtgärdsprogrammet. Det ekonomiska värdet som beräknats ska ses som en approximation och inte en exakt skattning av värdet av de miljönyttor som uppstår i distriktets ytvatten till följd av åtgärdsprogrammet.

I Västerhavets vattendistrikt uppskattas 27 942 kvadratkilometer ytvatten förbättras till följd av åtgärderna. Antal hushåll i Västerhavets vattendistrikt var cirka 1,7 miljoner (SCB, 2021). Värdet av de miljöförbättringar kopplat till ytvatten som följer av åtgärdsprogrammet i Västerhavets vattendistrikt har uppskattats till 55 785 miljoner kronor.

Utöver de miljönyttor som kunnat värderas monetärt kopplat till ytvatten så finns det även åtgärder med tillhörande nyttor kopplat till att förbättra grundvatten både gällande kvalitativ och kvantitativ status. Grundvatten är en viktig källa till råvatten inom vattenförsörjning och för terrestra ekosystems funktion. Åtgärdsprogrammet bidrar också till att förbättra vattenmiljön i havet. Eftersom god havsmiljöstatus är starkt beroende av att god status uppfylls i inlandsvatten, beror nyttan av att uppnå god havsmiljöstatus på genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Hur stor denna nytta är har inte kunnat uppskattas. Värdet av dessa nyttor inte har ingått i den totala nyttan som beräknats ovan, men ska ses som ytterligare positiva effekter av Åtgärdsprogrammet.

Kostnader för åtgärder i Västerhavets vattendistrikt

I detta avsnitt presenteras de kostnader som uppskattas för Västerhavets vattendistrikt, för både administrativa och fysiska åtgärder. De kostnader som presenteras i avsnittet är de som varit möjliga att fördela per vattendistrikt och avser länsstyrelser, kommuner, verksamhetsutövare och i den mån de berörs även enskilda i vattendistriktet. Kostnaderna för de centrala myndigheterna är inte inkluderade i detta avsnitt, eftersom de är just centrala och därför inte relevanta att fördela per vattendistrikt. Dessa sammanställs i den nationella konsekvensanalysen i de övriga delavsnitten i kapitel 3, exempelvis kapitel 3.3. Kostnader för att genomföra åtgärdsprogrammet och 3.4. Fördelning av kostnad per aktör.

Eftersom både länsstyrelser och kommuner sträcker sig över vattendistriktsgränserna och kan därmed ingå i mer än ett vattendistrikt, kan det medföra en viss dubbelberäkning. För att minska risken för detta har länsstyrelser och kommuner delats in i det vattendistrikt där de till största del geografiskt ingår, istället för att beräkna kostnaderna för alla länsstyrelser och kommuner som helt eller delvis ingår i vattendistriktet. För Västerhavets vattendistrikt uppskattas fyra av länsstyrelserna och 87 av kommunerna ingå. Ytterligare beskrivning av vattendistriktet återfinns i kapitel 2 i förvaltningsplanen.

Alla åtgärder som ingår i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram är riktade till centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner. De är alla av administrativ karaktär, men ska på ett systematiskt sätt leda till att fysiska åtgärder vidtas enligt principen om att förorenaren ska

betala. Vattenmyndigheterna tar även i anknäytning till åtgärdsprogrammet fram ett förslag på fysiska åtgärder, som bedöms vara nödvändiga för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Här ska understrykas att dessa åtgärder endast är förslag. I många fall finns möjlighet att vidta andra åtgärder utifrån vad som passar bäst för de lokala förutsättningarna. De fysiska åtgärderna finns presenterade i VISS, där de tillskrivs schablonkostnader vilka är framtagna på nationell nivå. Det innebär att de ska ses som en genomsnittlig kostnad, och kan alltså variera för varje åtgärd. I detta avsnitt fokuserar vi på att beskriva kostnaderna för både de administrativa åtgärderna samt förslaget på de fysiska åtgärderna för Västerhavets vattendistrikt. En presentation av samtliga konsekvenser av åtgärdsprogrammet, för samtliga aktörer presenteras på nationell nivå i Kapitel 3 Åtgärdsprogrammets konsekvenser. Samtliga kostnader i det här avsnittet avser vattenförvaltningscykeln 2021–2027.

Metoder, antaganden och beräkningar presenteras i mer detalj i den underlagsrapport som tillhör respektive analysområde. Underlagsrapporterna innefattar avloppshantering (Vattenmyndigheterna, 2020b), jordbruk (Vattenmyndigheterna, 2020c), miljöfarliga verksamheter (Vattenmyndigheterna, 2020d), skogsbruk (Vattenmyndigheterna, 2020e), samhällsbyggnad (Vattenmyndigheterna, 2020f), vattenförsörjning (Vattenmyndigheterna, 2020g) och dammar – ej vattenkraft (Vattenmyndigheterna, 2020h). Samtliga underlagsrapporter finns publicerade på vattenmyndigheternas hemsida.

Administrativa åtgärder

Kostnaderna för de administrativa åtgärderna som riktas till centrala myndigheter fördelas inte per vattendistrikt och presenteras därmed inte i detta avsnitt. Kostnaderna för administrativa åtgärder inom Västerhavets vattendistrikt uppgår till cirka 227 miljoner kronor för vattenförvaltningscykeln 2021–2027, eller cirka 38 miljoner kronor per år för samtliga länsstyrelser och kommuner som ingår i vattendistriktet. När det kommer till länsstyrelserna och kommunernas åtgärder att utföra tillsyn antas detta delvis finansieras av den verksamhetsutövare som tillsynen utförs hos genom den tillsynsavgift som myndigheten tar ut. Det finns viss problematik kring hur väl denna avgift täcker den faktiska kostnaden som uppstår hos tillsynsmyndigheten. I det här avsnittet har kostnaderna för tillsyn summerats under respektive åtgärd för länsstyrelse eller kommun, istället för under verksamhetsutövare. För en fullständig kostnadsfördelning där kostnader har summerats per aktör se kap 3.4.

Länsstyrelser

Kostnaderna för länsstyrelserna i Västerhavets vattendistrikt har uppskattats till cirka 180 miljoner kronor för vattenförvaltningscykeln 2021–2027, vilket ger en genomsnittlig årskostnad på cirka 30 miljoner kronor. Kostnaden är totalt för alla länsstyrelser i vattendistriktet. I Tabell presenteras kostnaderna för respektive åtgärd som riktas till länsstyrelserna i åtgärdsprogrammet. För tre av länsstyrelsernas åtgärder förväntas inga kostnader uppstå till följd av åtgärdsprogrammet. De åtgärderna handlar om rådgivning i jordbruket (åtgärd 6) och att prioritera miljökvalitetsnormer för vatten vid utdelning av finansiella stöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken (åtgärd 8) och inom lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) (åtgärd 9). Eftersom åtgärderna endast innebär att en tydligare prioritering av miljökvalitetsnormerna för vatten ska göras vid fördelningen av stöden, så förväntas de inte medföra några ytterligare kostnader. För åtgärd 10, vilket är att prioritera miljökvalitetsnormerna för vatten vid sanering av förorenade områden, har dessa kostnader uppskattats tillsammans med miljötillsynen av förorenade områden (åtgärd 2). Detta i enlighet med hur Naturvårdsverket rapporterar hur det statliga anslaget för sanering av förorenad mark fördelas (Naturvårdsverket 2018).

Den största kostnadsposten för länsstyrelserna är för arbetet med åtgärder för att säkerställa långsiktigt skydd av vattentäkter (åtgärd 5), vilken uppgår i 130 miljoner kronor eller 72

procent av länsstyrelsernas totala kostnader. Åtgärden består av fem delåtgärder: att inrätta vattenskyddsområden (VSO), genomföra tillsyn av VSO, vägleda kommunerna i tillsyn av VSO, ta fram regionala vattenförsörjningsplaner samt att genom tillsyn kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag faktiskt har tillstånd. Mängden delåtgärder och det faktum att beräkningarna baseras på antal vattentäkter som uppskattas finns i vattendistriktet kan ge en förklaring till den relativt höga kostnaden.

Tabell 1. Kostnader för administrativa åtgärder för Länsstyrelserna inom Västerhavets vattendistrikt.

<i>Länsstyrelseåtgärd</i>	<i>Kostnad över förvaltningscykeln</i>	<i>Årlig kostnad</i>
1. Vattenplanering	0	0
2. Miljötillsyn	39 000 000	6 500 000
3. Tillsyn väg- och järnvägsnätet	<i>Kan ej uppskattas</i>	
4. Tillsynsvägledning kommuner	9 000 000	1 500 000
5. Skydd av vattentäkt	130 000 000	22 000 000
6. Rådgivning växtnäring och växtskyddsmedel	<i>Inga ytterligare kostnader uppstår för åtgärdsalternativet</i>	
7. Vägledning kommuner fysisk planering	1 800 000	300 000
8. Prioritering i GJP	<i>Inga ytterligare kostnader uppstår för åtgärdsalternativet</i>	
9. Prioritering LOVA	<i>Inga ytterligare kostnader uppstår för åtgärdsalternativet</i>	
10. Prioritering sanering av förorenade områden	<i>Ingår i kostnaderna för åtgärd 2</i>	
11. Prioritering kalkning	540 000	90 000

Länsstyrelseåtgärd	Kostnad över förvaltningscykeln	Årlig kostnad
12. Prioritering kustnära miljöer	Ingen kostnad har uppskattats	
Totalt	180 000 000	30 390 000

Tabellen sammanställer kostnader för de administrativa åtgärder i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021–2027 som Länsstyrelserna i Västerhavets vattendistrikt ska utföra.

Kommuner

Kostnaderna för kommunerna i Västerhavets vattendistrikt har uppskattats till cirka 47 miljoner kronor för vattenförvaltningscykeln 2021–2027, eller cirka 8 miljoner kronor per år. Kostnaderna är totalt för alla kommuner i vattendistriktet. I Tabell 2 presenteras kostnaderna för respektive åtgärd i åtgärdsprogrammet som riktar sig till kommunerna. Det har inte varit möjligt att uppskatta kostnaden för åtgärd 6, vilken syftar till att kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning. Exempel på åtgärder som kommunen kan vidta för att minska utsläppen är riktade kommunikationsinsatser via olika kanaler, inklusive kommunernas energi- och klimatrådgivning. Åtgärden har inte kunnat kostnadsberäknas, men då kommunen redan innehar webbplatser och tillhandahåller energi- och klimatrådgivning borde merkostnaden för att ta fram material kopplat till utsläpp av dioxiner vara begränsad.

Tabell 2. Kostnader för kommunernas administrativa åtgärder inom Västerhavets vattendistrikt

Kommunåtgärd	Kostnad över förvaltningscykeln	Årlig kostnad
1. Vattenplanering	0	0
2. Miljötillsyn	17 000 000	2 800 000
3. Dricksvattenskydd	16 000 000	2 700 000
4. Fysisk planering	4 100 000	680 000
5. VA-plan inklusive dagvatten	10 000 000	1 700 000
6. Dioxiner från småskalig förbränning	Ingen kostnad har uppskattats	
Totalt	47 100 000	7 900 000

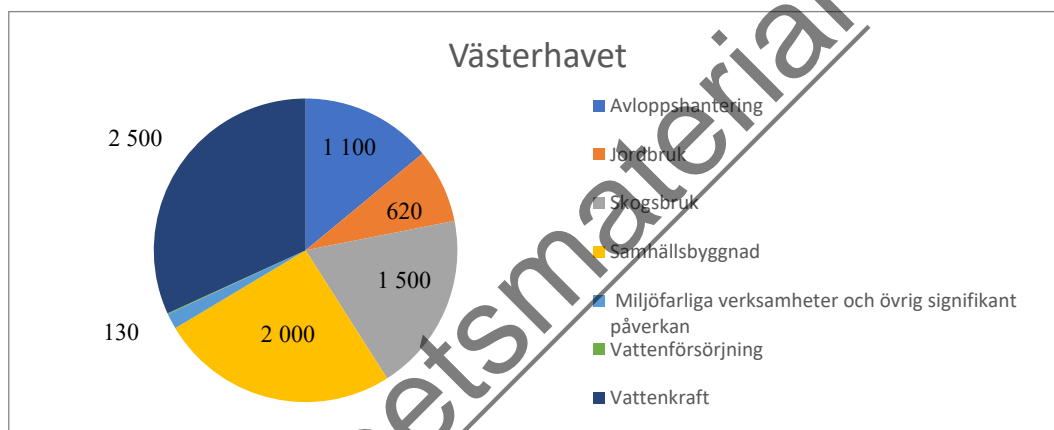
Tabellen sammanställer kostnader för de administrativa åtgärder i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021–2027 som kommunerna i Västerhavets vattendistrikt ska utföra.

Fysiska åtgärder

Även om de fysiska åtgärderna som förväntas följa av de administrativa åtgärderna inte är juridiskt bindande så beräknas de för att visa storleksordningen av de kostnader som uppstår av åtgärdsprogrammet. I detta avsnitt sammanställs de totala kostnaderna för samtliga fysiska åtgärder som föreslagits i Västerhavets vattendistrikt för att följa miljö kvalitetsnormerna. Dessa åtgärder återfinns och förklaras ytterligare i VISS.

Diagram 1 illustrerar kostnaderna för alla fysiska åtgärder som följer av Vattenmyndighetens åtgärdsprogram i Västerhavets vattendistrikt. Dessa är fördelade på sex analysområden vilka är avloppshantering, jordbruk, skogsbruk, samhällsbyggnad, miljöfarliga verksamheter och övrig signifikant påverkan samt dammar – ej vattenkraft. De fysiska åtgärderna ska i regel genomföras enligt principen om att förorenaren ska betala. Detta innebär oftast att verksamhetsutövare inom berörda branscher (framförallt jordbruk, skogsbruk, miljöfarlig verksamhet och reningsverk) är de som ska stå för genomförandet och därmed också finansieringen av åtgärderna.

Diagram 1. Kostnader för fysiska åtgärder per analysområde inom Västerhavets vattendistrikt för vattenförvaltningscykeln 2021–2027, i miljoner kronor.

Diagrammet illustrerar kostnaderna för fysiska åtgärder uppdelat i analysområden i Västerhavets vattendistrikt för vattenförvaltningscykeln 2021–2027.

För Västerhavets vattendistrikt uppskattas samtliga kostnader för de fysiska åtgärderna över vattenförvaltningscykeln 2021–2027 till cirka 7 858 miljoner kronor, eller cirka 1 310 miljoner kronor per år. De analysområdena som har störst andel av kostnaderna inom Västerhavets vattendistrikt är skogsbruk, samhällsbyggnad och dammar – ej vattenkraft. I texten som följer kommer en fördjupad analys av dessa att göras.

Skogsbruk

Inom analysområdet skogsbruk ingår åtgärder för att minska påverkan från skogsbruksverksamheter. Detta innefattar åtgärder som syftar till att minska uttransport av näringsämnen samt fysisk påverkan. De åtgärder som har varit möjliga att kostnadsuppskatta presenteras i Tabell 3. Den totala kostnaden för åtgärderna kopplat till analysområde skogsbruk inom Västerhavets vattendistrikt uppgår till cirka 1 500 miljoner kronor över vattenförvaltningscykeln 2021–2027, eller cirka 250 miljoner kronor årligen. Ytterligare information kring åtgärderna inom skogsbruk samt kopplingen till administrativa åtgärder och kostnader återfinns i underlagsrapporten för skogsbruk (Vattenmyndigheterna, 2020e).

Tabell 3. Sammanställning av fysiska åtgärder inom skogsbruket för Västerhavets vattendistrikt.

Fysisk åtgärd	Total åtgärdsomfattning	Total åtgärdskostnad	Årlig kostnad
Ekologiskt funktionella kantzoner	14 000 hektar	1 500 000 000	250 000 000
Askåterföring	1 900 hektar	5 600 000	930 000
Flottledsåterställning	250 hektar	31 000 000	5 200 000

Tabellen sammanställer kostnaderna för de fysiska åtgärder inom avlopp som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna i Västerhavets vattendistrikt.

Samhällsbyggnad

Analysområdet samhällsbyggnad inkluderar en mängd olika fysiska åtgärder vilka syftar till att minska negativ påverkan på vattenmiljön från tätortsbebyggelse, transport och infrastruktur samt sjöfart och båtliv. De åtgärder som har varit möjliga att kostnadsuppskatta presenteras i Tabell 4. Den totala kostnaden för åtgärderna kopplat till samhällsbyggnad inom Västerhavets vattendistrikt uppgår till cirka 2 000 miljoner kronor över vattenförvaltningscykeln 2021–2027 eller cirka 330 miljoner kronor per år. Ytterligare information kring åtgärderna inom samhällsbyggnad samt kopplingen till administrativa åtgärder och kostnader återfinns i underlagsrapporten för samhällsbyggnad (Vattenmyndigheterna, 2020f).

Tabell 4. Sammanställning av fysiska åtgärder inom Samhällsbyggnad för Västerhavets vattendistrikt

Fysisk åtgärd	Total åtgärdsomfattning	Total åtgärdskostnad	Årlig kostnad
Dagvattenåtgärder	18 000 åtgärder	850 000 000	140 000 000
Vägbankar	20 åtgärder	27 000 000	4 500 000
Vägtrummor	53 åtgärder	7 900 000	1 300 000
Åtgärder vid olycksrisk	650 000 meter	1 100 000 000	180 000 000

Tabellen sammanställer kostnaderna för de fysiska åtgärder inom avlopp som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna i Västerhavets vattendistrikt.

Dammar – ej vattenkraft

De fysiska åtgärder som kostnadsberäknats för analysområdet dammar - ej vattenkraft är åtgärder för att möjliggöra upp- och nedströmspassage. Åtgärderna som ingår här är inte de miljöanpassningsåtgärder som ska göras enligt den nationella planen för vattenkraften (NAP). Alla åtgärder vid verksamma vattenkraftsanläggningar antas hanteras i NAP, och är alltså inte en konsekvens av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021–2027. De åtgärder som kostnadsuppskattas presenteras i tabell 5.

Tabell 5: Sammanställning av fysiska åtgärder inom vattenkraft i Västerhavets vattendistrikt

Fysisk åtgärd	Total åtgärdsomfattning	Total åtgärdskostnad	Årlig kostnad
Möjliggöra upp- och nedströmspassage		2 500 000 000	420 000 000

Tabellen sammanställer kostnaderna för de fysiska åtgärder inom vattenkraft som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna i Västerhavets vattendistrikt.

Diskussion kring konsekvenserna för Västerhavets vattendistrikt

Åtgärdsprogrammet innebär ett stort åtagande för samtliga länsstyrelser, kommuner och andra berörda aktörer som behöver vidta åtgärder. Länsstyrelsernas administrativa åtgärder uppskattas finansieras helt eller delvis av offentliga medel i form av statliga anslag. För kommunerna uppskattas finansieringen bestå av både offentliga medel samt tillsynsavgifter som betalas av verksamhetsutövare och enskilda (i egenskap av verksamhetsutövare enligt miljöbalken). De fysiska åtgärderna finansieras i regel i enlighet med principen om att förorenaren betalar, vilket påverkar verksamhetsutövare, enskilda samt statskassan. För fysiska åtgärder finns möjlighet att ta del av ersättningssystem, vilket finansieras av offentliga medel, så som lokala vattenvårdsbidrag (LOVA), den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och lokala naturvårdsbidrag (LONA).

För Västerhavets vattendistrikt är det framförallt åtgärder relaterat till analysområdena skogsbruk, samhällsbyggnad och dammar – ej vattenkraft som behövs för att få bukt med de största vattenmiljöproblemen i vattendistriktet.

För åtgärder inom skogsbruket i Västerhavets vattendistrikt uppgår de totala kostnaderna för fysiska åtgärder till cirka 1 535 miljoner kronor. Åtgärderna askåterföring och ekologiskt funktionella kantzoner följer principen om att förorenaren ska betala, det vill säga att verksamhetsutövaren är den som är skyldig att vidta åtgärder. Dessa kostnader uppgår till 1 505 miljoner kronor och kommer belasta verksamhetsutövarna. Åtgärder med att återställa flottleder antas till största del finansieras av staten, eftersom det sällan finns en utpekad ansvarig verksamhetsutövare. Kostnader för dessa uppgår i 31 miljoner kr.

För analysområdet samhällsbyggnad uppgår kostnaderna för fysiska åtgärder till ca 2 000 miljoner kronor. Samtliga åtgärder kopplas till vägnätet, vilket innebär att det är den som har väghållaransvar som ska utföra åtgärdsarbetet. I Sverige är det Trafikverket som ansvarar för det allmänna vägnätet, kommunerna för det kommunala och resterande del är privata väghållare. En stor del av vägnätet är skogsvägar, som då ägs av skogsägare vilket till största del är privata ägare eller aktiebolag. Därmed antas en större andel av kostnader för åtgärder i vägnätet att belasta verksamhetsutövare.

Åtgärder inom analysområdet dammar – ej vattenkraft uppgår till totalt 2 500 miljoner kronor. Vissa av dammarna kan sakna en utpekad verksamhetsutövare. I dessa fall behövs statliga medel för att finansiera åtgärderna. Då det inte varit möjligt att identifiera när en ansvarig verksamhetsutövare är utpekad eller inte, så har det i analysen antagits att samtliga kostnaden hamnar på verksamhetsutövare.

Mycket av åtgärdsarbetet är redan påbörjat, men arbetet fortskrider inte i tillräckligt hög takt om vi ska följa vattendirektivet. Det är därför viktigt att resurser prioriteras och att på politisk nivå utreda ökade finansieringsmöjligheter för vattenvårdande åtgärder, och att tillräckligt med resurser sätts till den offentliga verksamheten för tillsyn och prövning.

De totala kostnaderna som uppskattats för Västerhavets vattendistrikt uppgår till cirka 227 miljoner kronor för administrativa åtgärder samt 7 858 miljoner kronor för fysiska åtgärder, över vattenförvaltningscykeln 2021–2027. Årligen blir det cirka 38 miljoner kronor för administrativa åtgärder och 1 309 miljoner kronor för fysiska åtgärder. Nyttan av åtgärdsarbetet och uppfyllelse av miljö kvalitetsnormer i Västerhavets vattendistrikt har uppskattats till 55 785 miljoner kronor. Utöver denna uppskattning finns ett flertal nyttor som inte har kunnat uppskattas monetärt, kopplat till positiva effekter på grundvatten och havsmiljön som följer av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2021-2027. Det ska dock poängteras att denna monetära uppskattning av nyttan är baserat på en uppskattad betalningsvilja över tolv år, och kostnaderna har uppskattats över vattenförvaltningscykeln 2021–2027. Tidsperspektivet gör det svårt att jämföra kostnaderna direkt mot nyttan, som till stor del kommer infalla efter denna vattenförvaltningscykel och fortsatt för en tid framåt. Däremot visar denna analys att det finns stora värden i att åtgärda våra vatten.

Arbetsmaterial

3.8 Slutsatser

Vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2021–2027 medför betydande positiva effekter för samhälle och miljö. Ett hållbart nyttjande av våra gemensamma vattenresurser och livskraftiga vattenekosystem är en förutsättning för såväl samhällsutveckling som kommande generationer.

Värdet av en förbättrad vattenkvalitet i ytvatten, vilket inkluderar sjöar, vattendrag och kustvatten uppskattas till 145 000 miljoner. Värdet av att genomföra åtgärdsprogrammet är dock större än så. Vattenförekomster som har undantag eller mindre stränga krav kommer till följd av åtgärdsprogrammet få en förbättrad vattenmiljö, även om dessa inte når god status, dessa miljönyttor har inte kvantifierats. Utöver den miljönytta som åtgärderna leder till i ytvatten, så finns det även åtgärder kopplat till att förbättra grundvatten både gällande kvalitativ och kvantitativ status vilket får positiva effekter på vattenförsörjning och terrestra ekosystems funktion. Genomförandet av åtgärdsprogrammet får också positiva effekter för havet. Eftersom god havsmiljöstatus är starkt beroende av att god status uppfylls i inlandsvatten, beror nyttan av att uppnå god havsmiljöstatus på genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogrammets totala kostnader har beräknats till cirka 34 200 miljoner kronor för förvaltningscykeln 2021–2027. I dessa kostnader ingår både kostnader för fysiska åtgärder i vatten med cirka 32 000 miljoner kronor och kostnader för myndigheternas administrativa åtgärder med cirka 2 200 miljoner kronor. Av dessa kommer cirka 26 000 miljoner kronor av redan befintlig lagstiftning, som till exempel bestämmelser kring små avlopp, medan cirka 6 600 miljoner kronor är ytterligare åtgärder beroende av åtgärdsprogrammet.

Fördelningsanalysen visar att en stor andel av kostnaderna ligger på staten i genomförandet av åtgärdsprogrammet. Sammanlagt uppgår de statliga kostnaderna för så väl fysiska som administrativa åtgärder till cirka 10 000 miljoner kronor under förvaltningscykeln 2021–2027. Kostnaderna för kommunerna ligger på cirka 2 700 miljoner kronor under samma tidsperiod. Att kostnaderna är höga för stat och kommun är inte förvånande då det är till dessa som åtgärdsprogrammet riktar sig.

Verksamhetsutövare och enskilda bär stora kostnader för genomförandet av åtgärderna, då principen om att förorenaren ska betala följs. Kostnaden för dessa aktörer summeras till 17 500 miljoner kronor för verksamhetsutövare och 4 000 miljoner kronor för enskilda. I dessa kostnader ingår både kostnader för genomförandet av fysiska åtgärder i våra vatten och kostnader i form av tillsyns- och prövningsavgifter. Kostnaderna för de fysiska åtgärderna är en uppskattning, baserat på det förslag på fysiska åtgärder som vattenmyndigheterna tagit fram för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna följs. De fysiska åtgärderna är inte juridiskt bindande.

De nyttor som redovisas är inte direkt jämförbara med kostnaderna av åtgärdsprogrammet då tidsperspektivet skiljer sig åt för beräkningen av åtgärdsprogrammet och miljönyttor. De kostnader som redovisas i detta kapitel innefattar de kostnader som uppstår under förvaltningscykeln, merparten av de miljönyttor som redovisas kommer dock att infalla efter förvaltningscykeln och en lång tid framöver. Värdet av miljönyttorna innefattar också värdet av åtgärder inom vattenkraftsektorn. Kostnader för fysiska åtgärder inom vattenkraften ingår dock inte i kostnadsuppskattningen för åtgärdsprogrammet då vattenkraften hanteras separat inom ramen för den nationella planen för omprövning av vattenkraften.

Åtgärdsprogrammet innebär ett stort åtagande för många aktörer, men dagens finansiering räcker inte till. Analysen har identifierat ett antal områden där mer resurser krävs för att följa

miljökvalitetsnormerna för vatten. Det handlar både om det finansiella gapet för de fysiska åtgärderna som behövs genomföras men också resursbristen inom de administrativa åtgärderna som behövs för att åtgärdstakten ska öka inom de åtgärder som ska finansieras av verksamhetsutövare. För länsstyrelser och kommuner är det framför allt tre områden som bedöms vara underfinansierade; tillsyn, tillståndsprövning och vattenskyddsområden.

Det saknas även medel för åtgärder inom jordbruket, där man antingen kan öka Landsbygdsprogrammet eller utveckla andra befintliga stödsystem, som till exempel LOVA och LONA. Det saknas även finansiering för att åtgärda de många kilometer av vattendrag som har ändrats för att passa som flottleder, och som idag saknar en ansvarig verksamhetsutövare att lägga kostnader på.

Stora investeringar och ökade resurser inom en rad olika områden krävs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas inom utpekad tidsram. Även på politisk nivå behövs stora åtaganden för regering och riksdag att prioritera ett bra vatten, genom att bland annat utveckla stödsystem och säkra en långsiktig finansiering.

Denna analys visar att åtgärdsprogrammet inte bara är förknippat med kostnader att satsa på ett bättre vatten. Det är också behäftat med stora samhällsnyttor som kommer både nuvarande och kommande generationer till gagn.

Arbetsmaterial

4 Referenser

Om du är intresserad av att ta del av något underlag, som inte är publicerat, så kan du kontakta någon av vattenmyndigheterna.

- Ahtiainen, H., Artell, J., Czajkowski, M., Hasler, B., Hasselström, L., Huhtala, A., . . .
Semeniene, D. (2014). Benefits of meeting nutrient reduction targets for the Baltic Sea - a contingent valuation study in the nine coastal states. *Journal of environmental economics and policy*, 3, ss. 278-305.
- Anthesis. (2020). *Värdet av att uppnå god miljöstatus i svenska havsvatten - En betalningsviljestudie*. Anthesis. Hämtat från <https://anthesis.se/wp-content/uploads/2020/03/2020-08.-Vardet-av-att-uppna-god-miljostatus-i-svenska-havsvatten.pdf>
- art- och habitatdirektivet. (u.d.). Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
- artskyddsförordning (2007:845). (u.d.).
- Asplund, L., & Svensson, Å. (2018). *Ersättning för minskat koäveläckage - En uppföljning av stöd inom landsbygdsprogrammet 2014-2020 baserad på uppgifter fram till och med den 18 juni 2018*. Jordbruksverket. Hämtat från https://www2.jordbruksverket.se/download/18_4be8ed94167c5303a16aa92/1545212210147/utv18_3.pdf
- avloppsvattendirektivet. (den 21 maj 1991). Rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.
- barlastvattenförordning (2017:74). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/barlastvattenforordning-201774_sfs-2017-74
- Barlastvattenkonventionen. (den 8 september 2017). International Convention for the Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments (BWM). Hämtat från [http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Control-and-Management-of-Ships'-Ballast-Water-and-Sediments-\(BWM\).aspx](http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Control-and-Management-of-Ships'-Ballast-Water-and-Sediments-(BWM).aspx)
- barlastvattenlag (2009:1165). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/barlastvattenlag-20091165_sfs-2009-1165
- Bayard, C., & Mood, L. K. (2014). *Förekomsten av sura sulfatjordar i Mälardalen - En pilotstudie utförd åt SGU*. Uppsala: Uppsala universitet. Hämtat från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:729374/FULLTEXT01.pdf>
- Becher, M., Sohlenius, G., & Öhring, C. (2019). *Sur sulfatjord - egenskaper och utbredning*. Uppsala: SGU. Hämtat från <resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1913-rapport.pdf>
- Bengtsson, H., & Wernersson, A.-S. (2012). *TBT, koppar, zink och irgarol i dagvatten, slam och mark i småbåtshamnar*. Västra Götalands län.
- Boverket. (2016). *Småskalig vedeldning: Återrapporteringskrav om tidigareläggande av ekodesign*. Karlskrona: Boverket. Hämtat från <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/smaskalig-vedeldning.pdf>
- deponeringsförordning. (u.d.). förordning (2001:512) om deponering av avfall. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001512-om-deponering-av-avfall_sfs-2001-512

- Energiöverenskommelse. (2016). *Överenskommelse om den svenska energipolitiken*. Stockholm: Regeringen. Hämtat från <https://www.regeringen.se/49cc5b/contentassets/b88f0d28eb0e48e39eb4411de2aabe76/energioverenskommelse-20160610.pdf>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1107&from=sv>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 782/2003 av den 14 april 2003 om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg. (u.d.).
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1143&from=EN>
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter. (u.d.). Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:167:0001:0123:sv:PDF>
- Fiskeriverket. (2008). *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet*. Fiskeriverket.
- Flyhammar, P. (2017). *Hantering av förorenade jord- och mudringsmassor: En förstudie*. Linköping: Statens geotekniska institut. Hämtat från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1326346/FULLTEXT01.pdf>
- Fröberg, M., & Pettersson, M. (2020). *TBT-spridning inom småbåtshamnar: Förstudie*. Linköping: Statens geotekniska institut. Hämtat från <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1438123&dswid=-9249>
- förordning (1998:1388) om vattenverksamheter. (u.d.).
- förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. (u.d.).
- förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998901-om-verksamhetsutovares_sfs-1998-901
- förordning (2001:512) om deponering av avfall. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001512-om-deponering-av-avfall_sfs-2001-512
- förordning (2004:100) om avhjälpan av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpan. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2004100-om-avhjalpande-av_sfs-2004-100
- förordning (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt. (u.d.).
- förordning (2009:945) med instruktion för Statens geotekniska institut. (u.d.).
- förordning (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen. (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009947-med-instruktion-for_sfs-2009-947
- förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. (u.d.).
- Goldenas, G., Fernandes, M., Holland, M., Tugran, T., Nordin, A., Schoumacher, C., & McNeill, A. (2019). *The cost of inaction - A socioeconomic analysis of environmental and health impacts linked to exposure to PFAS*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Grahn, P., Johansson, M., Thang Hnin, J., & Blomkvist, D. (2017). *Marknadsnytta av fiskeåtgärder i Bottenvikens vattendistrikt - Pilotstudie*. Länsstyrelsen i Norrbottens län, Havs- och vattenmyndigheten och Vattenmyndigheterna.

- Havs- och vattenmyndigheten. (2014). *Vägledning för kommunal VA-planering för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten.
- Havs- och vattenmyndigheten. (2015a). *God havsmiljö 2020: Marin strategi för Nordsjön och Östersjön, Del 4: Åtgärdsprogram för havsmiljön*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.45ea34fb151f3b238d8d1217/1452867739810/rapport-2015-30-atgardsprogram-for-havsmiljon.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (2015b). *Vägledning och exempel för effektiv tillsyn av små avlopp*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.fc10d7414c15f3bdf59505/1427176324505/rapport-2015-1-effektiv-tillsyn-sma-avlopp.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 18 augusti 2017). *Sveriges officiella statistik - Statistiska meddelanden (JO 57 SM 1802): Fritidsfisket i Sverige 2017*. SCB. Hämtat från [scb.se: https://www.scb.se/contentassets/e75d209e5b044d4a96d417baad8d6079/jo1104_2017a01_sm_jo57sm1802.pdf](https://www.scb.se/contentassets/e75d209e5b044d4a96d417baad8d6079/jo1104_2017a01_sm_jo57sm1802.pdf)
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 9 januari 2018). *Pilotområden mot övergödning (2018)*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/pilotomraden-mot-overgodning-2018.html> den 16 september 2020
- Havs- och vattenmyndigheten. (2019a). *Det ekonomiska värdet av vattenkvalitetsförbättringar - Vad tycker svenska hushåll*. Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.634a809a16ec3bc3b78e214/1575300335905/rapport-2019-23.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 28 augusti 2019b). *Förstärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning (2018)*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/forstarkt-lokalt-atgardsarbete-mot-overgodning-2018.html> den 16 september 2020
- Havs- och vattenmyndigheten. (2019c). *Kalkningsåret 2017: En redovisning av nyckeltal*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.4b6151c116b836ca698add76/1561971460980/kalkningsaret-2017.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 29 mars 2019d). *Åtterrapporering av anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under 2018 enligt regleringsbrev för budgetåret 2018*.
- Havs- och vattenmyndigheten. (2020a). *Vägledning för regional vattenförsörjningsplanering: För en säker och långsiktig dricksvattenförsörjning*. Göteborg: Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/download/18.3fb191f616fc305244b19a62/1579632509353/rapport-2020-1-vagledning-for-regional-vattenforsorjningsplanering.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten. (den 13 mars 2020b). *Åtgärdsprogram för havsmiljön*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/atgardsprogram-for-havsmiljon-i-nordsjon-och-ostersjon.html> den 25 september 2020
- havsmiljödirektivet. (den 17 juni 2008). *Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi)*.
- Hedman, B. (2005). *Dioxin emissions from small-scale combustion of bio-fuel and household waste*. Umeå: Umeå universitet. Hämtat från <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A143897&dswid=1343>
- HELCOM. (2007). *HELCOM Baltic Sea Action Plan*. Krakow, Poland.

- HVMFS 2012:18. (2012). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/foreskrifter/register-havsforvaltning/god-miljostatus-samt-miljokvalitetsnormer-med-indikatorer-for-nordsjon-och-ostersjon-hvmfs-201218.html>
- HVMFS 2013:19. (u.d.). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten.
- HVMFS 2016:17. (den 30 Maj 2016). Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållspillvatten.
- HVMFS 2019:25. (u.d.). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten.
- Håkansson, C. (2009). Costs and benefits of improving wild salmon passage in a regulated river. *Journal of environmental planning and management*, 52(3), ss. 345-363.
- IPCC, 2018: Summary for Policymakers. (kommande). i V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P. Shuka, . . . T. Waterfield, *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change*. Hämtat från https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/05/SR15_SPM_version_report_L_R.pdf
- Jordbruksverket. (den 26 maj 2020a). *Tillsynsvägledning för växttätning*. Hämtat från <https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/tillsyn/instruktionertillkontrollanteroch-hinspektorer/miljo/vaxtnaring.4.23f3563314184096e0d3e95.html> den 25 september 2020
- Jordbruksverket. (den 27 april 2020b). Yttrande över betänkandet "En utvecklad vattenförvaltning", SOU 2019:66. Hämtat från <https://jordbruksverket.se/download/18.40b32b5d171ff036020ac28d/1589283970274/Dnr-%204-1-17-01604-2020.pdf>
- Kail, J., Lorenz, A., & Hering, D. (2015). Effects of large- and small-scale river restoration on hydromorphology and ecology. *D4.3 Results of the hydromorphological and ecological survey*. EU - Restoring rivers FOR effective catchment Management.
- Kataria, M. (2009). Willingness to pay for environmental improvements in hydropower regulated rivers. *Energy Economics*, 31(1), 69-76. doi:<https://doi.org/10.1016/j.eneco.2008.07.005>
- Kemikalieinspektionen. (2012). *Samhällsekonomisk kostnad för frakturer orsakade av kadmiumintag via maten*. Sundbyberg: Kemikalieinspektionen. Hämtat från <https://www.kemi.se/global/pm/2012/pm-12-12-kadmium.pdf>
- Kemikalieinspektionen. (2015). *Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ: Rapport från ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Kemikalieinspektionen. Hämtat från <https://www.kemi.se/download/18.6df1d3df171c243fb23a98eb/1591454109273/rapport-6-15-forekomst-och-anvandning-av-hogfluorerade-amnen-och-alternativ.pdf>
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1187. (u.d.). av den 27 april 2015 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/30/EU vad gäller energimärkning av värmepannor för fastbränsle och paket med värmepanna för fastbränsle, tillsatsvärmare, temperaturregulatorer och solvärmeutrustning.
- Kommissionens förordning (EU) 2015/1189 av den 28 april 2015 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG vad gäller ekodesignkrav för värmepannor för fastbränsle. (u.d.).
- Konventionen om biologisk mångfald. (den 5 juni 1992). Convention on Biological Diversity (CBD). Rio de Janeiro, Brasilien.

- Kuglerová, L., Jyväsjarvi, J., Ruffing, C., Muotka, T., Jonsson, A., Andersson, E., & Richardson, J. S. (2020). Cutting Edge: A Comparison of Contemporary Practices of Riparian Buffer Retention Around Small Streams in Canada, Finland, and Sweden. *Water Resources Research*, 1-15. doi:10.1029/2019WR026381
- kulturmiljölag (1988:950). (u.d.).
- Lindberg, A., Lusua, J., & Nevhage, B. (2011). *Cryptosporidium i Östersund - Konsekvenser och kostnader av ett stort vattenburet*. Totalförsvarets forskningsinstitut och Livsmedelsverket.
- Livsmedelsverket. (2017). *Handbok dricksvattenrisker: Mikrobiologiska risker i ytråvatten*. Uppsala: Livsmedelsverket. Hämtat från <https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/produktion-handel-kontroll/vagledning-ar-kontrollhandbocker/handbok-ytravatten---dricksvattenrisker.pdf>
- Livsmedelsverket. (den 10 juni 2020). *Dioxiner och PCB*. Hämtat från <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/dioxiner-och-pcb> den 3 september 2020
- Länsstyrelserna. (u.d.). *GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp*. Hämtat från <https://ext-geportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=920b023b74d84b3eac70d847ea9b2c42>
- Malgeryd, J. (2018). Sveriges bönder om fosforåtgärder: Resultat från en webbenkät med 3 887 lantbrukare. Hämtat från https://adm.greppa.nu/download/18.101d78c816790648ad6e100f/1544531945097/Sveriges%20bönder%20om%20fosforåtgärder_webbinarium_181130.pdf
- Miljöbalk (1998:808). (u.d.).
- miljöbalk (1998:808) (MB). (u.d.).
- miljöbalk (1998:808) (MB). (u.d.).
- Miljösamverkan Sverige. (2015). *Markavvattningsföretag: Vägledning för tillsyn, omprövning och avveckling*. Länsstyrelserna. Hämtat från <http://www.miljosamverkansverige.se/SiteCollectionDocuments/Projekt%20och%20rapporter/Vatten/Tillsyn%20markavvattning/Rapport%20Tillsyn%20Markavvattning%20med%20bilagor.pdf>
- Miljösamverkan Sverige. (2020). <http://www.miljosamverkansverige.se/Sv/projekt-och-rapporter-/miljofarlig-verksamhet/MKN2017/Sidor/Start-handlaggarstod.aspx>. Hämtat från Miljökvalitetsnormer för vatten i tillsyn av miljöfarlig verksamhet. den 16 juli 2020
- Miljösamverkan Västra Götaland, & Miljösamverkan Halland. (2017). *Handläggargstöd: Fritidsbåtshamnar*. Hämtat från <http://www.miljosamverkan.se/Sv/publikationer/2017/Documents/2017-handlaggarstod-fritidsbatshamnar.pdf>
- miljötillsynsförordning (2011:13). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/_sfs-2011-13/
- Mitesh, K. (2009). Willingness to pay for environmental improvements in hydropower regulated rivers. *Energy Economics*, 31(1), 69-76. doi:10.1016/j.eneco.2008.07.005
- Modin, H., Roslund, A., Hallgren, P., Törneman, N., Arvidsson, I., Lidén, A., . . . Sweco Environment AB. (2018). PFAS på avfallsanläggningar. Avfall Sverige. Hämtat från <https://www.avfallsverige.se/kunskapsbanken/rapporter/rapportera/article/pfas-pa-avfallsanlaggningar/>
- Naturvårdsverket. (2006). *Miljöförbättrande åtgärder för vattenmiljöer påverkade av vattenkraft - en studie om svenska hushållens preferenser och betalningsvilja*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5656-5.pdf?pid=3266>

- Naturvårdsverket. (2009a). *Elda rätt: Råd för effektiv, miljöanpassad och säker eldning med ved och andra vedbaserade bränslen i vedpanna, kamin och dylikt*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-8392-2H.pdf>
- Naturvårdsverket. (2009b). *Markavvattning och rensning: Handbok för tillämpningen av bestämmelserna i 11 kapitlet i miljöbalken*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0163-6.pdf>
- Naturvårdsverket. (2009c). *Riktvärden för förorenad mark: Modellbeskrivning och vägledning*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-5976-7.pdf?pid=3574>
- Naturvårdsverket. (2011). *Handbok om vattenskyddsområde*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0170-4.pdf>
- Naturvårdsverket. (2013). *Orsaker till dioxinproblemet i Östersjöregionen och förslag till åtgärder: Sammanfattning av resultat från forskningsprogrammet BalticPOPs*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8651-0.pdf>
- Naturvårdsverket. (2016). *Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel: En sammantagen bild av förekomsten i miljön, Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6709-0.pdf?pid=17835>
- Naturvårdsverket. (2019a). *Metodkatalog för bekämpning av invasiva främmande växter*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/artskydd/ias/metodkatalog-vaxter.pdf>
- Naturvårdsverket. (den 26 mars 2019b). *Regeringsuppdrag att föreslå ettappmål om dagvatten*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2019/redovisning-ru-etappmal-for-dagvatten-skrivelse.pdf>
- Naturvårdsverket. (den 10 december 2019c). *Utsläpp av dioxin till luft*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Dioxin-utslapp-till-luft/den-2-september-2020>
- Naturvårdsverket. (2019d). *Vägledning om att riskbedöma och åtgärda PFAS-föreningar inom förorenade områden*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6871-4.pdf?pid=24088>
- Naturvårdsverket. (den 17 juni 2020a). *Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/den-17-juli-2020>
- Naturvårdsverket. (2020b). *Nationell plan för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av föroreningskador*. Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/fororenade-omraden/nationell-plan/Nationell-plan-fororenade-omraden-utgava-3-2020.pdf>
- Naturvårdsverket. (2020c). *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv: Resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013-2018*. Stockholm:

- Naturvårdsverket. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publ-filer/6900/978-91-620-6914-8.pdf?pid=27007>
- Naturvårdsverket. (2019e). *Årsredovisning 2018*. Naturvårdsverket. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8800/978-91-620-8829-3/>
- NFS 2004:10. (u.d.). Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2004/NFS2004_10k.pdf
- Nieminen, E., Ahtiainen, H., Lagerkvist, C.-J., & Oinonen, S. (2019). The economic benefits of achieving Good Environmental Status in the Finnish marine waters of the Baltic Sea. *Marine Policy*, 99, 181-189. doi:<https://doi.org/10.1016/j.marpol.2018.10.014>
- Nordzell, H., Hasselström, L., & Söderqvist, T. (2019). *Förändrad tillgång till och värde på ekosystemtjänster vid anpassad flödesreglering*. Anthesis.
- Nordzell, H., Wahtra, J., Hasselström, L., & Wallström, J. (2020). *Värdet av att uppnå god miljöstatus i svenska havsvatten: Betalningsviljestudie*. Anthesis. Hämtat från <https://anthesis.se/wp-content/uploads/2020/03/2020-08.-Vardet-av-att-uppna-god-miljostatus-i-svenska-havsvatten.pdf>
- Olshammar, M. (2018). *Utsläpp från små avloppsanläggningar 2017*. SMED Rapport 6. IVL Svenska Miljöinstitutet. Norrköping: SMHI. Hämtat från <https://vaguiden.se/wp-content/uploads/2018/06/SMED-Utslpp-frm-sm-avloppsanlggningar-20171.pdf>
- Persson, L., Jones, D., & Sandin, L. (2019). *Ekosystemtjänstkartläggning av miljöanpassad vattenreglering*. Vattenmyndigheterna.
- plan- och bygglag (2010:900) (PBL). (u.d.).
- Prop. 2017/18:243. (2018). Vattenmiljö och vattenkraft.
- Reach. (u.d.). Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach). , *inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG*, 93/6.
- Regeringen. (den 16 oktober 2016a). *Prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för 2015-2021 enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Regeringsbeslut 1:9*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/contentassets/3f11a20f9b3246878e7a3ea38ed1ea84/ny-katalog/beslut-om-provning-av-vattenmyndigheternas-forslag-till-atgardsprogram-for-2015-2021.pdf>
- Regeringen. (2016b). *Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Naturvårdsverket*. Stockholm. Hämtat från <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17798>
- Regeringen. (2018). *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Naturvårdsverket*. Stockholm. Hämtat från <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19820>
- Regeringen. (2019a). *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket*. Stockholm: Regeringen. Hämtat från <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20404>
- Regeringen. (den 11 april 2019b). *Sveriges nationella handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel för perioden 2019-2022. Bilaga till beslut II 3 vid regeringssammanträde den 11 april 2019, N2019/01607/SMF*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/4ada65/contentassets/333344798d964328837d3d80b9d1fb1f/2019-04-11-ii-3-bilaga-sveriges-nationella-handlingsplan-for-hallbar-anvandning-av-vaxtskyddsmedel-perioden-2019-2022.pdf>

- Regeringen. (den 25 juni 2020). Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Havs- och vattenmyndigheten. Hämtat från <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=21016>
- Regeringskansliet. (den 25 juni 2020). *Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften*. Hämtat från Regeringskansliet: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/nationell-plan-for-moderna-miljovillkor-for-vattenkraften/> den 13 juli 2020
- Relement Miljö Väst AB. (2019). *Projekt Skrovmalet Båtbottenfärger och miljöfarliga färgraster: Nulägesanalys och behov av ytterligare kunskap avseende TBT, koppar och zink*. Transportstyrelsen. Hämtat från <https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/sjofart/dokument/fritidsbatar1/skrovmalet/skrovmalet-kunskapslage-batbottenfarger-20191022-final.pdf>
- Rich Waters. (2020). *Strategisk kommunal vattenplanering*. Hämtat från Strategisk kommunal vattenplanering: <http://www.vattenplanering.se/> den 17 juli 2020
- Riksrevisionen. (2016). https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2da8e/1518435498219/RiR_2016_25_FORORENADE_OMR_ANPASSAD.pdf. Hämtat från https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2da8e/1518435498219/RiR_2016_25_FORORENADE_OMR_ANPASSAD.pdf
- SCB. (2019a). *Markanvändningen i Sverige*. Avdelningen för Regioner och Miljö. Stockholm: SCB. Hämtat från https://www.scb.se/contentassets/eaa00bda68634c1dbdec1bb4f6705557/mi0803_2015a01_br_mi03br1901.pdf
- SCB. (2019b). *Sveriges officiella statistik: Statistiska meddelanden MI 41 SM 2001*.
- SCB. (den 27 maj 2020a). *Sverige överträffar globala mål för skydd av marina miljöer*. Hämtat från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/skyddad-natur/pong/statistiknyhet/skyddad-natur-2019/> den 2 juni 2020
- SCB. (2020b). *Sveriges officiella statistik - Statistiska meddelanden (MI 22 SM 2001): Utsläpp till vatten och slamproduktion 2018 Kommunala avlopps reningsverk, massa- och pappersindustri samt viss övrig industri*. SCB och Naturvårdsverket. Hämtat från https://www.scb.se/contentassets/dfddd9bb71804c4ea0c06891508b1c84/mi0106_2018a01_sm_mi22sm2001.pdf
- SGI. (2018a). *Förorenad mark vid uppställning för fritidsbåtar: Ansvar och finansiering*. Linköping.
- SGI. (2018b). *Förorenad mark vid uppställningsplatser för fritidsbåtar: Inventering, undersökning, riskbedömning och åtgärd*. Linköping: Statens geotekniska institut.
- SGU. (den 28 maj 2020). *Vattentäktsarkivet*. Hämtat från <https://www.sgu.se/grundvatten/vattentaktsarkivet/> den 22 september 2020
- Skogsstyrelsen. (2014). *Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder*. Jönköping: Skogsstyrelsen. Hämtat från https://shopcdn2.textalk.se/shop/9098/art86/24871086-24d2fc-Skogslandskapets_vatten_webb.pdf
- skogsvårdslag (1979:429). (u.d.).
- SKSFS 2011:7. (u.d.). Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen.
- SLVFS 2001:30. (u.d.). Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten.
- SMED. (2020). *PLC 6*. Hämtat från <https://www.smed.se/vatten/data/plc6> den 25 september 2020
- SOU 2013:69. (2013). *Ny tid ny prövning - förslag till ändrade vattenrättsliga regler*. Hämtat från <http://data.riksdagen.se/dokument/H1B369>
- SOU 2014:35. (2014). *I vått och torrt - förslag till ändrade vattenrättsliga regler*.

- SOU 2019:22. (2019). Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning. Hämtat från <https://www.regeringen.se/4adabb/contentassets/f6e362b4a31941818c1b0e3220e13534/sveriges-miljoovervakning--dess-uppgift-och-organisation-for-en-god-miljoforvaltning-sou-201922>
- SOU 2020:10. (2020). Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning. Stockholm: Regeringskansliet.
- Soutukorva, Å., & Wallström, J. (2018). *Värdering av vattenförekomster i Göteborg*. Stockholm: Anthesis Envenco AB.
- Soutukorva, Å., Wallström, J., Ivarsson, M., & Wallentin, E. (2017). *Värdering av vattenförekomster i Stockholm*. Stockholm: Anthesis Envenco AB.
- Svenska Geotekniska Föreningen. (den 2 mars 2020). *Åtgärdsportalen SGF*. Hämtat från <https://atgardsportalen.se/> den 15 juli 2020
- Svenskt Vatten. (2017). *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp*. Svenskt vatten. Hämtat från https://www.svensktvatten.se/globalassets/rapporter-och-publikationer/externa-rapporter/va-kostnader_0905.pdf
- Svenskt Vatten. (2019). *Resultatrapport för VASS Drift 2018*. Svenskt vatten. Hämtat från https://www.svensktvatten.se/globalassets/organisation-och-juridik/vass/drift/Resultatrapport_VASS_Drift_2018.pdf
- Söderqvist, T., & Wallström, J. (2017). *Bakgrund till de samhällsekonomiska schablonvärdena i miljömålsmyndigheternas gemensamma prisdatabas*. Stockholm: Anthesis Envenco AB .
- Tillväxtverket. (2018). *Fakta om svensk turism 2017*. Stockholm: Tillväxtverket. Hämtat från <https://tillvaxtverket.se/download/18.7e283a4316443177d3d6644b/1530862475122/Fakta%20om%20svensk%20turism%202017.pdf>
- tilläggsdirektiv till prioämnesdirektivet. (den 12 augusti 2013). Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/39/EU av den 12 augusti 2013 om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område.
- Trafikverket. (2020a). *Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn: ASEK 7.0*. Trafikverket. Hämtat från https://www.trafikverket.se/contentassets/4b1c1005597d47bda386d81dd3444b24/asek-7.0--2020/asek_7_hela_rapporten_200817.pdf
- Trafikverket. (den 28 februari 2020b). Trafikverkets återrapportering till vattenmyndigheterna 2019. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.61dfa31172a239705f21b26/1598251293344/Trafikverket%20%C3%A5terrapporteringssvar%202019.pdf>
- Transportstyrelsen. (den 21 augusti 2018). *Skrovmalet - ett samverkansprojekt för en giftfri miljö*. Hämtat från <https://www.transportstyrelsen.se/skrovmalet> den 25 september 2020
- vattendelegationsförordningen. (2017). Förordning (2017:872) om vattendelegationer.
- vattendirektivet. (u.d.). Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
- vattenförvaltningsförordning. (u.d.). Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Vattenförvaltningsförordningen. (u.d.). Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Vattenmyndigheterna. (2018). *Förstudie om det samhällsekonomiska värdet av dricksvatten*. Vattenmyndigheterna. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.4a4eb7416faedec125638f/1579612307720/Nyttan%20bilaga%203%20Förstudie%20om%20det%20samhällsekonomiska%20värdet%20av%20dricksvatten.pdf>

- Vattenmyndigheterna. (2019a). Enkät till kommunerna (Dnr 537-1755-2019). Vattenmyndigheterna.
- Vattenmyndigheterna. (2019b). *Miljö kvalitetsnormer för kraftigt modifierade vattenförekomster – vattenkraft*. Vattenmyndigheterna. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.6e75aae16a59130489273e/1556523638242/Miljokvalitetsnormer%20för%20kraftigt%20modifierade%20vattenförekomster%20-%20Vattenkraft.pdf>
- Vattenmyndigheterna. (2019c). *Nyttan med bättre vatten*. Vattenmyndigheterna. Hämtat från https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.4a4eb7416faedec125632f/1579610787194/Nyttan%20med%20ba%CC%88ttre%20vatten_webb.pdf
- Vattenmyndigheterna. (2020a). *Genomförda åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten 2019*. Vattenmyndigheterna. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.52ea1660172a20ba65cfcc9/1593697727454/Genomförda%20åtgärder%20för%20att%20uppnå%20miljokvalitetsnormer%20för%20vatten%202019.pdf>
- Vattenmyndigheterna. (2020b). *Metod för ekonomisk analys - Avloppshantering: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020c). *Metod för ekonomisk analys - Jordbruk: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020d). *Metod för ekonomisk analys - Miljöfarlig verksamhet: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020e). *Metod för ekonomisk analys - Skogsbruk: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020f). *Metod för ekonomisk analys - Tätortsbebyggelse, vägar m.m.: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020g). *Metod för ekonomisk analys - Vattenförsörjning och vattenkraft: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020g). *Metod för ekonomisk analys - Vattenförsörjning: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020h). *Metod för ekonomisk analys - Vattenkraft: Förslag på beräkningar för konsekvenser av åtgärdsprogrammet (utkast)*.
- Vattenmyndigheterna. (2020h). *Metod för påverkanstypen Diffusa källor jordbruk - Övergödning: Förslag på åtgärder och miljö kvalitetsnormer (utkast)*. Vattenmyndigheterna.
- Vattenmyndigheterna. (2020i). *Metod för påverkanstypen Diffusa källor jordbruk - Övergödning: Förslag på åtgärder och miljö kvalitetsnormer (utkast)*. Vattenmyndigheterna.
- vattentjänstlagen. (2006). Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.
- VISS. (u.d.). *Vatteninformationssystem Sverige*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/>
- VVS-Fabrikanternas råd. (den 13 juli 2018). personlig kommunikation.
- väglag (1971:948). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vaglag-1971948_sfs-1971-948
- Åsbjörnsson, K., Stenberg, M., & Sohlenius, G. (2018). *Järn- och aluminiumurlakningar från invallningar – en undersökning av tre områden i Skåne*. Länsstyrelsen Skåne län. Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d569211fe/1549291091750/Rapport_Utredning%20om%20järn-%20och%20aluminiumurlagkning.pdf

Bilaga 1 till Åtgärdsprogram för vatten 2021–2027

1.1 Samlad redovisning av åtgärder enligt artikel 11.3 och 11.4 i vattendirektivet

Metod för bedömning av grundläggande och kompletterande åtgärder

Av vattenförvaltningsförordning (2004:660) 6 kap. 5 § framgår det att ett åtgärdsprogram ska innehålla sådana åtgärder och hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i vattendirektivet (2000/60/EG). Artikel 11.3 och 11.4 handlar om vilka grundläggande respektive kompletterande åtgärder som åtgärdsprogrammet ska innehålla.

De grundläggande åtgärderna utgör miniminivån för vilka åtgärder som ska vidtas, och om dessa inte är tillräckliga för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas ska även kompletterande åtgärder genomföras. Det finns två typer av grundläggande åtgärder: dels de som följer av artikel 11.3 a i vattendirektivet, till följd av ett antal EU-direktiv som anges i artikel 10 och bilaga VI, del A i direktivet, dels de som följer av artikel 11.3 b-1 i direktivet. Kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4 kan vara i stort sett vilka åtgärder som helst därutöver, men i bilaga VI, del B i vattendirektivet räknas en mängd exempel på sådana åtgärder upp.

De *grundläggande åtgärderna* är alltså en utgångspunkt för det åtgärdsarbete som ska bedrivas av myndigheter och kommuner med stöd av befintlig lagstiftning. Grundläggande åtgärder enligt artikel 11.3 i vattendirektivet kan i vissa fall också omfatta behov av nya eller förstärkta regleringar via miljöbalken och relaterad lagstiftning. Dessa inkluderar den svenska implementeringen av badvattendirektivet (2006/7/EG), fågeldirektivet (2009/147/EG), dricksvattendirektivet (98/83/EG), Sevesodirektivet (2012/18/EU), MKB-direktivet (2011/92/EU), slamdirektivet (86/278/EEG), avloppsvattendirektivet (91/271/EEG), växtskyddsmedelsförordningen (1107/2009), nitratdirektivet (91/676/EEG), art- och habitatdirektivet (92/43/EEG), industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) och grundvattendirektivet (2006/118/EG) (läs mer i Bilaga 1 till Havs- och vattenmyndighetens vägledning om Grundläggande och kompletterande åtgärder för god vattenkvalitet, 2016).

Fler exempel på detta kan vara behov av nya eller uppdaterade föreskrifter om den befintliga regleringen inte bedöms ge tillräckligt utrymme för en tillämpning som säkerställer att artikel 11.3 följs. De grundläggande åtgärderna omfattar både befintlig lagstiftning och dess praktiska tillämpning. De grundläggande åtgärderna ska, så långt som möjligt, genomföras inom centrala myndigheters, länsstyrelser och kommuners ordinarie uppdrag. En del av processen med framtagande av åtgärdsprogram är att gå igenom befintlig nationell lagstiftning och dess tillämpning, för att se om den i sin nuvarande utformning och omfattning leder till att miljökvalitetsnormerna kan följas, eller om det behövs ytterligare åtgärder för att säkerställa genomförandet.

Kompletterande åtgärder är de ytterligare åtgärder som behöver utformas för att kunna följa miljö kvalitetsnormer efter att de grundläggande åtgärderna har vidtagits. De kan bestå av nya föreskrifter och andra styrmedel som går utöver de som är identifierade som grundläggande, aktiviteter, information, rådgivning, utredning eller forskning.

Kompletterande åtgärder kan finansieras med stöd från EU-fonder, statliga anslag och andra typer av projektmedel.

Jämförelse: Åtgärdsprogram 2016–2021 och 2021–2027

Vid bedömning av grundläggande och kompletterande åtgärder i Åtgärdsprogram 2021–2027 har de bedömningar som gjordes i Åtgärdsprogram 2016–2021 beaktats. I åtgärdsprogrammet som fastställdes 2016 bedömdes 29 av 57 åtgärder (51 procent) vara grundläggande åtgärder enligt artikel b-1 och resterande kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4. De grundläggande åtgärderna i Åtgärdsprogram 2016–2021 handlar främst om åtgärder ägnade att förbättra tillämpningen av befintlig lagstiftning, till exempel genom att utveckla tillsynsvägledningen där det behövs. Denna princip har använts vid bedömningen för Åtgärdsprogram 2021–2027. Åtgärderna i Åtgärdsprogram 2016–2021 som handlar om bland annat ökat kunskapsunderlag samt prioritering i tillämpning av ersättningar och stöd har bedömts som kompletterande eftersom de inte följer av befintlig lagstiftning, och således omfattas i större utsträckning av art. 11.4 i direktivet. En del åtgärder i Åtgärdsprogram 2021–2027 har också anpassats i syfte att följa regeringens beslut om den nationella prövningsplanen för att all vattenkraftsverksamhet i Sverige ska få moderna miljövillkor (Regeringen, 2020).

Se också Förvaltningsplan 2021–2027, avsnitt 8.4 i kapitlet Sammanfattning av åtgärdsprogrammet.

Vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2021–2027 innehåller åtgärder riktade till centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner. Åtgärdsprogrammen innehåller 59 åtgärder i Bottenvikens och Bottenhavets vattendistrikt, medan Norra Östersjöns, Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt innehåller 60 åtgärder. Av dessa bedöms 31 åtgärder, 52 procent huvudsakligen vara kopplade till grundläggande åtgärder enligt artikel 11 b-1, medan cirka 48 procent bedöms huvudsakligen kopplade till kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4. De senare är 28 åtgärder i Bottenvikens, Bottenhavet och Västerhavets vattendistrikt respektive 29 åtgärder i Norra Östersjön och Södra Östersjöns vattendistrikt. Åtminstone fyra åtgärder innehåller inslag av både grundläggande och kompletterande åtgärder och därför har redovisats i båda tabellerna. Utöver dessa finns även åtgärder som tillkommer i Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka för Södra Östersjöns vattendistrikt.

Samlad redovisning för Åtgärdsprogram för vatten 2021–2027

De grundläggande åtgärderna enligt artikel 11.3 a i vattendirektivet är implementerade i svensk lagstiftning, se Tabell 1. De grundläggande åtgärderna enligt artikel 11.3 b-1 är också i allt väsentligt reglerade i svensk lagstiftning och de grundläggande åtgärderna i åtgärdsprogrammet är kopplade till dessa, se Tabell 2. De kompletterande åtgärderna enligt artikel 11.4 är åtgärder som behövs utöver de grundläggande och som inte är reglerade i

svensk lagstiftning idag utan är åtgärder som får anses följa av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram, se Tabell 3.

Arbetsmaterial

Tabell 1. Grundläggande åtgärder enligt artikel 11.3 a) med koppling till svensk lagstiftning och kompletterande kommentarer.

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 a)	Svensk reglering	Kompletterande kommentar
<p>Badvattendirektivet (Rådets direktiv 2006/7/EG av den 15 februari 2006 om förvaltningen av badvattenkvaliteten)</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (2004:660) Badvattenförordning (2008:218) Havs- och vattenmyndigheten föreskrifter och allmänna råd om badvatten (HVMFS 2012:14) Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive vattendistrikt</p>	<p>Ansvarig myndighet är Havs- och vattenmyndigheten. Vattenmyndigheterna fastställer kvalitetskrav för sådana badvatten som omfattas av direktivet, enligt bestämmelserna i den svenska genomförandelagstiftningen</p>
<p>Fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar)</p>	<p>Skogsvårdslag (1979:429) Miljöbalk (1998:808) Jaktlag (1987:259) Jaktförordning (1987:905) Miljöbedömningsförordning (2017:966) Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera Artskyddsförordning (2007:845) Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) Naturvårdsverkets föreskrifter om artskydd (NFS 2009:10) Naturvårdsverkets förteckning över naturområden som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken (NFS 2014:29 och NFS 2015:6)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket.</p>
<p>Dricksvattendirektivet (Rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten)</p>	<p>Livsmedelslag (2006:804) Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten. Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd (SLVFS 1990:10) om livsmedelstillsyn med mera; (upplaga LIVSFS 2005:2) Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive distrikt</p>	<p>Ansvarig myndighet är Livsmedelsverket. Vattenmyndigheterna anger vilka dricksvattenförekomster som utgör skyddade områden enligt artikel 7 och Bilaga IV punkt 1 i) till ramdirektivet för vatten</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 a)	Svensk reglering	Kompletterande kommentar
<p>Sevesodirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG)</p>	<p>Arbetsmiljölagen (1977:1160) Miljöbalk (1998:808) Lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor Lag (2003:778) om skydd mot olyckor Lag (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) Plan- och bygglagen (2010:900) Tryckfrihetsförordning (1949:105) Miljöbedömningsförordning (2017:966) Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor Miljötillsynsförordning (2011:13) Förordningen (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (MSBFS 2015:8)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</p>
<p>Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd Miljöbedömningsförordning (2017:966)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket</p>
<p>Slamdirektivet (Rådets direktiv 86/278/EEG av den 12 juni 1986 om skyddet för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket)</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd Förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter Kungörelse med föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket (SNFS 1994:2)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket</p>
<p>Avloppsdirektivet (Rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse)</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd Miljöprövningsförordning (2013:251) Kungörelse om föreskrifter om kontroll av utsläpp till vatten- och markrecipient från anläggningar för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse (SNFS 1990:14) Kungörelse om föreskrifter om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (SNFS 1994:7)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 a)	Svensk reglering	Kompletterande kommentar
<p>Växtskyddsmedelsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG37)</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Förordning (2016:402) om nematoder, insekter och spindeldjur som bekämpningsmedel Förordning (2014:425) om bekämpningsmedel Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:3) om bekämpningsmedel Statens jordbruksverks föreskrifter om behörighet att använda växtskyddsmedel (SJVFS 2014:35) Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42) Statens jordbruksverks föreskrifter om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel (SJVFS 2015:49) Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2) Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av vissa biocidprodukter (NFS 2015:3)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket</p>
<p>Nitratdirektivet (Rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd av vatten mot förorening orsakad av nitrater som härrör från jordbruket)</p>	<p>Miljöbalk (1998:808) Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring</p>	<p>Ansvarig myndighet är Jordbruksverket</p>
<p>Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter)</p>	<p>Skogsvårdslag (1979:429) Miljöbalk (1998:808) Jaktlag (1987:259) Fiskelag (1993:787) Jaktförordningen (1987:905) Miljöbedömningsförordning (2017:966) Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskenäringen Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera Artskyddsförordning (2007:845) Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) Naturvårdsverkets föreskrifter om artskydd (NFS 2009:10)</p>	<p>Ansvarig myndighet är Havs- och vattenmyndigheten (vattenområdet) samt Naturvårdsverket (övrig naturmiljö)</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 a)	Svensk reglering	Kompletterande kommentar
<p>Industriutsläppsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar)</p>	<p>Tryckfrihetsförordning (1949:105) Förvaltningslag (1986:223) Miljöbalk (1998:808) Lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll Miljöbedömningsförordning (2017:966) Förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken Miljötillsynsförordning (2011:13) Förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer Industriutsläppförordningen (2013:250) Miljöprövningsförordningen (2013:251) Förordning (2013:252) om stora förbränningsanläggningar Förordning (2013:253) om förbränning av avfall Förordning (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel Förordning (2013:255) om produktion av titandioxid Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport (NES 2006:9) Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive distrikt</p>	<p>Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket Vattenmyndigheten föreskriver vilka miljökvalitetsnormer som gäller för vattenförekomster i respektive distrikt. Myndigheter och kommuner som prövar verksamheter enligt den angivna lagstiftningen ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs.</p>

Tabell 2. Grundläggande åtgärder enligt artikel 11.3 b-I, med koppling till den huvudsakliga svenska lagstiftningen, åtgärder riktade till myndigheter och kommuner i Åtgärdsprogram för vatten 2021–2027 och en kompletterande kommentar.

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
b) Åtgärder som anses lämpliga för de syften som anges i artikel 9 (kostnadstäckning för vattentjänster).	Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen).		Genom vattentjänstlagens regler om att vattenförsörjning och avloppsvattenhantering ska finansieras genom brukaravgifter (VA-taxa), har Sverige kostnadstäckning för vattentjänster. Se även skrivelse från regeringen (Miljö- och energidepartementet) till EU-kommissionen den 30 november 2016 med svar på en formell underrättelse om införlivandet av ramdirektivet för vatten i Sverige (Regeringsyttrande, 2016).
c) Åtgärder för att främja en effektiv och hållbar vattenanvändning för att undvika att uppnåendet av de mål som anges i artikel 4 äventyras.	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler som tillämpas för all vattenanvändning, särskilt 2 kap. 3, 5 och 6 §§ som avser försiktighetsprincipen, val av lokalisering och hushållning med resurser.</p> <p>3–4 kap. miljöbalken – hushållningsbestämmelser med grundläggande principer för hushållning med mark- och vattenresurser.</p> <p>11 kap. miljöbalken - tillstånds- eller anmälningsplikt för vattenverksamhet (vattenanvändning).</p>	<p>Samtliga åtgärder i åtgärdsprogrammet syftar till att åstadkomma en effektiv och uthållig vattenanvändning för att se till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Nedan anges de åtgärder som närmast knyter an till hur denna grundläggande åtgärd beskrivs i bland annat EU:s vägledning för rapportering.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 3) ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten och Riksantikvarieämbetet.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 5) ska uppdatera vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt utveckla:</p> <p>a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden,</p> <p>b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner.</p>	<p>Reglering av uttag och återföring av ytvatten och grundvatten samt uppdamning sker genom krav på tillståndsprovning av sådana verksamheter enligt 11 kapitlet miljöbalken.</p> <p>Det säkerställer en kontroll av var, och under vilka förutsättningar, dessa verksamheter får komma till stånd.</p> <p>Vattentjänstlagens bestämmelser om kommunernas ansvar för vattenförsörjning och avloppsvattenhantering, samt det kommunala ansvaret för fysisk planering och användning av</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Vattentjänstlagen - bestämmelser om vattenförsörjning och brukaravgifter för nyttjande.</p> <p>Plan- och bygglagen (2010:900) – bestämmelser om kommunal fysisk planering, inklusive ansvaret för planering av mark- och vattenanvändning med beaktande av allmänna och enskilda intressen</p>	<p>Åtgärden ska ske i samverkan med kommuner, länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 2) ska inom sitt ansvarsområde säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen samt bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dag.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, så att tillsynen med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1.</p> <p>Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås, c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden, d) uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner. 	<p>mark- och vattenområden, syftar till att säkerställa en långsiktig och hållbar vattenanvändning.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Kommunerna (åtgärd 4) ska genomföra sin översikts- och detaljplanering och prövning enligt plan- och bygglag (PBL, 2010:900) så att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.</p> <p>Kommunerna behöver särskilt:</p> <p>a) Tydliggöra miljökvalitetsnormerna för vatten som en planeringsförutsättning,</p> <p>b) Bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inkl. kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas,</p> <p>c) Bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen.</p> <p>Åtgärden ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag. Åtgärden behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna. Åtgärden bör även samverkas med berörda kommuner inom avrinningsområdet. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt.</p>	
<p>d) Åtgärder för att uppfylla kraven i artikel 7, däribland åtgärder för att skydda vattenkvaliteten för att minska den nivå av vattenrening som krävs för framställning av dricksvatten.</p>	<p>7 kap. miljöbalken – inrättande av vattenskyddsområde för dricksvattenförekomster.</p> <p>11 kap. miljöbalken – tillståndsprövning av vattenuttag.</p> <p>Vattentjänstlagen - bestämmelser om vattenförsörjning och brukaravgifter för nyttjande.</p> <p>Livsmedelslagen (2006:804) – bestämmelser om dricksvattenkvalitet</p> <p>Plan- och bygglagen (2010:900) – bestämmelser om kommunal fysisk planering, inklusive ansvaret för planering av mark- och</p>	<p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 5) ska uppdatera vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt utveckla vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden, och vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner. Åtgärden ska ske i samverkan med kommuner, länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <p>a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden,</p> <p>b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter,</p> <p>c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden,</p> <p>d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna.</p>	<p>Kommunerna ansvarar för den allmänna dricksvattenförsörjningen. Kommunerna ansvarar även för planering, planläggning och byggande på lokal nivå. Länsstyrelserna ansvarar för den regionala planeringen av vattenförsörjning. Både kommuner och länsstyrelser kan inrätta vattenskyddsområden till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som vattentäkt. Inom vattenskyddsområden finns bestämmelser för verksamheter som riskerar att förorena vattnet</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>vattenanvändning med beaktande av allmänna och enskilda intressen.</p> <p>41 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd – möjlighet för kommunen att meddela föreskrifter om vattenskydd.</p> <p>Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.</p> <p>3 kap. 1 § och 4 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen – vattenmyndigheterna pekar ut dricksvattenförekomster och anger vilka kvalitetskrav som gäller för dessa.</p> <p>Livsmedelsförordningen (2006:813) – bestämmelser om dricksvattenkvalitet</p> <p>Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30)</p>	<p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <p>a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn</p> <p>b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,</p> <p>c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden, uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 4) ska genomföra sin översikts- och detaljplanering och prövning enligt plan- och bygglag (PBL, 2010:900) så att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.</p> <p>a) Kommunerna behöver särskilt:</p> <p>b) Tydliggöra miljökvalitetsnormerna för vatten som en planeringsförutsättning,</p> <p>c) Bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inkl. kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas,</p> <p>d) Bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen.</p> <p>Åtgärden ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag. Åtgärden behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna. Åtgärden bör även samverkas med berörda kommuner inom avrinningsområdet. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt.</p>	<p>på både kort och lång sikt, exempelvis hantering av kemikalier och spridning av bekämpningsmedel. Ibland kan även allmänheten beröras av skyddsföreskrifter genom exempelvis förbud mot motorbåtstrafik på sjöar som är vattentäkter.</p> <p>Som grundregel gäller att hela tillrinningsområdet till vattenförekomsten bör utgöra vattenskyddsområde. Normalt inrättas ett brunnsområde i direkt anslutning till vattenuttaget, där endast vattenverksamhet i form av vattenuttaget får förekomma, samt en primär skyddszon och en sekundär skyddszon och vanligen också en tertiär skyddszon. Olika zoner har olika stränga regler, baserat på att närmare belägna risker till vattenresursen normalt behöver strängare restriktioner, eftersom den naturliga barriärförmågan normalt minskar med minskat avstånd till vattenresursen. Livsmedelsverket ansvarar för föreskrifter om dricksvattenkvalitet.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-l	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>e) Reglering av uttag av sött ytvatten och grundvatten, samt uppdämning av sött ytvatten, inklusive ett eller flera register över vattenuttag och ett krav på förhandsprövning för uttag och uppdämning. Dessa regleringar skall regelbundet ses över och, när så är nödvändigt, uppdateras. Medlemsstaterna kan från dessa regleringar undanta uttag och uppdämning som inte har några betydande konsekvenser för vattnets status.</p>	<p>11 kap miljöbalken – tillstånds- eller anmälningsplikt för uttag eller uppdämning av vatten, undantag från tillståndsplikt, skyldighet för vattenkraftsverksamheter att ha moderna miljövillkor (NAP)</p> <p>Lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet – skyldighet att avstå vatten för allmänna behov vid allvarlig torka m.m.</p> <p>Förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet med mera – anmälningsplikt för vissa vattenuttag, skyldighet för tillsynsmyndigheten att i anmälningsärendet meddela förbud och förelägganden som behövs enligt miljöbalken</p> <p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder som exempelvis vattenreglering och vattenuttag</p> <p>5 kap miljöbalken - en myndighet eller en kommun får inte tillåta att en ny verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller en befintlig</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 2) ska inom sitt ansvarsområde säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen samt bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m3/dag.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 3) ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten och Svenska kraftnät. Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 8) ska utveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av vattenverksamhet och vattenuttag och vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete. Åtgärden ska leda till att påverkan från vattenverksamhet och vattenuttag minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Kammarkollegiet (åtgärd 1) ska tillsammans med länsstyrelserna utveckla en metod för att bedriva tillsyn och föra talan i tillstånds- och omprövningsmål för vattenverksamheter på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p> <p>Kammarkollegiet ska särskilt utveckla metodik för att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillgodose att egenkontrollen från vattenkraftsanläggningar innehåller sådana data/uppgifter som effektiviserar myndigheternas möjligheter att bedriva processföring i tillstånd- och omprövningsmål och vid tillsyn, - samverka med länsstyrelserna i juridiska frågor med bäring på kedjan tillståndsprövning/omprövning och operativa tillsynsåtgärder, inklusive hantering av vattenverksamheter som bedrivs utan gällande miljö tillstånd. Åtgärden ska 	<p>Reglering av uttag av ytvatten och grundvatten samt uppdämning sker genom de krav på tillståndsprövning eller anmälan av sådana verksamheter som finns i 11 kap miljöbalken och anslutna regleringar. Det säkerställer en kontroll av var, och under vilka förutsättningar, dessa verksamheter får komma till stånd.</p> <p>Huvudregeln är att vattenverksamhet kräver tillstånd enligt 11 kap 9 § MB. Ansökan om tillstånd prövas normalt av mark- och miljödomstolen. För vissa vattenverksamheter med begränsad omfattning gäller istället anmälningsplikt till länsstyrelsen, till exempel för bortledande av högst 600 kubikmeter ytvatten per dygn från ett vattendrag, dock högst 100 000 kubikmeter per år, eller utförande av anläggningar för detta (11 kap. 9 a § MB samt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.). Tillstånd eller anmälan behövs inte om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>verksamhet ändras om det innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller att möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormer äventyras</p> <p>6 kap miljöbalken – ansökan om tillstånd föregås av samråd och miljökonsekvensbeskrivning</p> <p>7 kap miljöbalken – oavsett 11 kap. kan det krävas tillstånd för vattenuttag som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett särskilt skyddat område</p> <p>9 kap miljöbalken - kommuner får föreskriva om tillstånds- eller anmälningsplikt för nya grundvattentäkter i områden där det är eller kan bli ont om sött grundvatten</p> <p>17 kap - Vattenuttag med större omfattning och miljöpåverkan kan bli föremål för regeringens tillåtelseprövning</p> <p>24 kap miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för bland annat vattenuttag</p>	<p>genomförs i samverkan med länsstyrelserna som har tillsyn på vattenkraft och dammar.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, så att tillsynen med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Forsvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <p>a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden,</p> <p>b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter,</p> <p>c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden, utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <p>a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn</p> <p>b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,</p>	<p>vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11 kap. 12 § miljöbalken). Vattenuttag för en en- eller tvåfamiljsfastighet eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning är undantagen tillståndsplikt (11 kap. 11 § miljöbalken). Tillstånd får förenas med villkor om begränsning av uttag och användande av försiktighetsmått i enlighet med den grundläggande principen om användande av bästa möjliga teknik (2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken). Villkoren innehåller även vanliga bestämmelser om maximal bortledning vid olika grundvattennivåer eller flöden samt en skyldighet att mäta den bortledda vattenmängden. Därtill omfattas vattenuttag i tillstånden ofta av ett kontrollprogram av vilket ska framgå mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder för uppföljning av villkoren gällande bland annat de vattenmängder som bortleds. Tillstånd till vattenverksamhet får tidsbegränsas och kan under vissa förutsättningar, exv. om</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>26 kap miljöbalken – tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p> <p>26 kap miljöbalken – tillsynsvägledning syftar till att säkerställa att tillsynen bedrivs ändamålsenligt.</p> <p>6 kap vattenförvaltningsförordning - åtgärdsprogram för vattendistrikt ska bland annat innehålla åtgärder för att i den mån det är behövligt åstadkomma omprövning av tillstånd till eller villkor för vattenverksamhet</p> <p>Domstolsverkets författningssamling DVFS 2011:2 - Vid varje mark- och miljödomstol ska det föras en förteckning över domstolens avgöranden inom domsområdet i frågor som rör miljöbalken eller lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet</p> <p>Miljötillsynsförordning (2011:13) – Tillsynsmyndigheten för register över alla tillsynsobjekt som behöver</p>	<p>c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden, uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner.</p>	<p>verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte följs, uppdateras genom omprövning. Genom tillsyn med stöd av 26 kap miljöbalken uppmärksammas eventuella behov av försiktighetsmått och åtgärder, omprövning eller återkallelse av meddelade tillstånd. Det finns även möjlighet för myndigheterna att ingripa i ansträngda situationer, eg. allvarlig vattenbrist. Prövning får inte resultera i ett tillstånd som innebär en försämring av kvaliteten på vattenmiljön i strid med försämringsförbudet eller som innebär ett äventyrande av en miljökvalitetsnorm (5 kap. 4 miljöbalken). Inom ramen för prövning och omprövning handlar det om att prövningsmyndigheten ska säkerställa att tillståndet till verksamheten eller åtgärden förses med tillräckligt långtgående villkor eller att inte ge tillstånd. Inom ramen för anmälnings- eller tillståndsärenden handlar det om att förelägga om tillräckligt</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	återkommande tillsyn, inklusive vattenuttag.		långtgående försiktighetsmått, förelägga om att söka tillstånd eller vid behov besluta om nödvändiga begränsningar eller förbud. Tillståndsmyndigheten för register över alla tillstånd (Miljöboken) och tillsynsmyndigheten för register över alla tillsynsobjekt (Älvan). I övrigt finns statistik hos SGU i form av brunnsregistret. Statistiska Centralbyrån har dessutom data över uttag som redovisas sektorsvis (Vattenanvändningen i Sverige 2015 URN:NBN:SE:SCB-2017-MIFTBR1701_pdf).
f) Regleringar, inklusive ett krav på förhandsprövning för konstgjord påfyllning eller förstärkning av grundvattenförekomster. Vattnet som används kan hämtas från vilket ytvatten eller grundvatten som helst, förutsatt att användningen av källan inte äventyrar uppnåendet av de miljömål som fastställts för källan eller den	<p>11 kap miljöbalken – tillstånds- eller anmälningsplikt för återföring av avlett yt- eller grundvatten samt konstgjord infiltration</p> <p>Lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet</p> <p>Förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. – anmälningsplikt för vissa vattenverksamheter</p> <p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 1) ska i sin tillsyn av miljöfärdig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas,</p> <p>förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, anmälningspliktig vattenverksamhet och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 2) ska inom sitt ansvarsområde säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen samt bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av</p>	<p>11 kap. miljöbalken och anknutna regleringar innehåller bestämmelser om tillstånds- eller anmälningsplikt för vattenverksamheter, vilket bland annat omfattar konstgjord påfyllning eller förstärkning av grundvattenförekomster (konstgjord infiltration). Tillsynsbestämmelserna i 26 kap. miljöbalken, tillsammans med bestämmelser i 24 kap. miljöbalken om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor, innebär att</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>påfyllda eller förstärkta grundvattenförekomsten. Dessa regleringar skall regelbundet ses över och, när så är nödvändigt, uppdateras.</p>	<p>försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder som exempelvis återföring av avlett yt- och grundvatten samt konstgjord infiltration</p> <p>24 kap miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för bland annat återföring av avlett yt- och grundvatten och konstgjord infiltration</p> <p>26 kap miljöbalken – tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p>	<p>vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m3/dag. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, så att tillsynen med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet., Forsvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <ol style="list-style-type: none"> förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden, genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter, inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden, utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna. <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt</p> <ol style="list-style-type: none"> anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m3/dygn 	<p>tillsynsmyndigheterna fortlöpande ska bedöma om prövade verksamheter har tillräckliga villkor och bedrivs i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.</p> <p>Tillsynsmyndigheten ansvarar också för att se till att tillstånd söks för verksamheter som inte har tillstånd.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>g) När det gäller utsläpp från punktkällor som kan ge upphov till föroreningar, ett krav på förhandsreglering, till exempel ett förbud mot att förorenande ämnen släpps ut i vattnet, eller ett krav på förhandsprövning eller registrering som baseras på allmänna bindande regler, där utsläppsregleringar för de berörda förorenande ämnena fastställs, inbegripet regleringar i enlighet med artikel 10 och 16. Dessa regleringar skall regelbundet ses över och, när så är nödvändigt, uppdateras.</p>	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder med utsläpp till vatten som kan påverka vattenmiljön negativt.</p> <p>9 kap. miljöbalken – bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet (bland annat utsläpp till vatten).</p> <p>24 kap. miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för miljöfarliga verksamheter.</p> <p>26 kap. miljöbalken - tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p> <p>Verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta</p>	<p>b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,</p> <p>c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden, uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 1) ska i sin tillsyn av miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas, förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, anmälningspliktig vattenverksamhet och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 4) ska inom ramen för sin tillsyn och/eller tillståndsprövning av:</p> <p>a) små avlopp ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där de behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas,</p> <p>b) reningsverk och avloppsledningsnät se till att det ställs krav på ökad rening eller på annat sätt minskade utsläpp där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 1) ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel, och utveckla vägledning, i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av fosfor, kväve och prioriterade och särskilda förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Naturvårdsverket ska också särskilt stödja länsstyrelserna i sitt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna. Detta innebär att Naturvårdsverket i sitt strategiska arbete med</p>	<p>9, 24 och 26 kap. miljöbalken omfattar provnings- och tillsynsregler som säkerställer att myndigheterna kan reglera och begränsa utsläpp från punktkällor i den omfattning som behövs för att undvika en betydande negativ påverkan på vattenmiljön så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Länsstyrelserna arbetar med tillsyn av miljöfarlig verksamhet (större punktkällor) för att tydliggöra var åtgärder ger störst effekt i vattenmiljöerna. Länsstyrelserna arbetar för att anpassa egenkontrollprogram efter vad som krävs för normernas uppfyllnad. Arbetet sker fortlöpande både genom tydliga begränsningar i tillstånd och tillsynsutövning som genom rådgivning och information. Utsläpp av föroreningar behöver som regel tillstånd enligt miljöbalken 9 kapitlet, vilket säkerställer att direktutsläpp till yt- och grundvatten inte sker. För</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Industriutsläppsförordningen (2013:250), miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd – bestämmelser om föregående tillståndsprövning eller anmälan för miljöfarlig verksamhet med utsläpp som kan påverka vattenmiljön på ett betydande sätt.</p> <p>Miljötillsynsförordningen (2011:13) - tillsynsmyndigheterna ska följa upp och kontrollera så att utsläpp till vattenmiljön följer gällande tillstånd och inte påverkar vattenmiljön på ett negativt sätt.</p> <p>Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll - verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar – krav</p>	<p>tillsynsvägledningsplaner och i allt arbete med tillsynsvägledning som berör miljöfarliga verksamheter som påverkar vattenmiljön ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra berörda centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och sedan genomföras löpande</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 2) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen i sådan omfattning att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner vid behov. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 5) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter, i syfte att minska utsläppen till luft av ämnen som påverkar vattenmiljön. Syftet är att tydliggöra hur utsläpp till luft ska bedömas och hanteras i tillsyn och prövning för att bidra till en minskad påverkan på vattenmiljön så att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas. Ämnen som särskilt ska belysas är försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid, kväveföreningar som bidrar till övergödning och prioriterade och särskilda förorenande ämnen. Åtgärden ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, så att tillsynen med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller</p>	<p>att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs är det viktigt att myndigheter utvecklar styrmedel så att utsläppen av kväve och fosfor samt miljögifter minskas. Det behövs framförallt styrmedel som säkerställer att alla enskilda avlopp har tillräcklig skyddsnivå och att utsläpp av näringsämnen och miljögifter från avloppsreningsverk och avloppsledningsnät minskar.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>på miljökonsekvensbeskrivningar för bland annat verksamheter med utsläpp till vatten</p> <p>Förordning (2013:252) om stora förbränningsanläggningar – specifika begränsningskrav för stora förbränningsanläggningar</p> <p>Förordning (2013:253) om förbränning av avfall - specifika begränsningskrav för avfallsförbränningsanläggningar</p> <p>Förordning (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel – specifika krav för användning och utsläpp av organiska lösningsmedel</p> <p>Förordning (2013:255) om produktion av titandioxid – specifika begränsningskrav för verksamheter som producerar titanoxid.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse (NFS 2016:6, börjar gälla den 1 januari 2017) – bestämmelser om rening och utsläpp från avloppsreningsverk.</p>	<p>riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1.</p> <p>Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet., Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 4) ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (MB, 1998:808) 9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap c) djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag enligt MB 12 kap. d) andra verksamheter som påverkar vattenmiljön.</p> <p>Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 1) ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalken (MB, 1998:808))9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap. c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.</p> <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Naturvårdsverkets föreskrifter om träskyddsbehandling genom doppling mot mögel - och blånadsangrepp (NFS 2001:6) – bestämmelser om försiktighetsmått och skyddsåtgärder vid vissa slag av träskyddsbehandling.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om träskyddsbehandling genom doppling mot mögel - och blånadsangrepp (NFS 2001:7) – bestämmelser om försiktighetsmått och skyddsåtgärder vid vissa slag av träskyddsbehandling</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport (NFS 2006:9) – alla verksamheter med tillstånd enligt miljöbalken ska lämna årlig miljörapport med redovisning av verksamhetens påverkan på miljön med mera</p>	<p>som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitets-normerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt</p>	
<p>h) När det gäller diffusa källor som kan ge upphov till föroreningar, åtgärder för att hindra eller reglera utsläpp av förorenande ämnen. Regleringarna kan vara i form av ett krav på förhandsreglering, till exempel ett förbud mot</p>	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder med utsläpp till vatten som kan påverka vattenmiljön negativt.</p> <p>9 kap. miljöbalken – bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 1) ska i sin tillsyn av miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas, förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, anmälningspliktig vattenverksamhet och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas.</p>	<p>Miljöbalkens prövningsregler säkerställer att en kontroll sker även av delar av miljöfarliga eller andra verksamheter som förorsakar diffusa utsläpp. Exempel på detta kan vara avloppsledningsnät i anslutning till avloppsreningsverk, enskilda avlopp, muddring och dumpning av muddermassor eller utlakning</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-l	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>att förorenande ämnen släpps ut i vattnet, eller ett krav på förhandsprövning eller registrering på grundval av allmänna bindande regler där ett sådant krav inte annars föreskrivs i gemenskapslagstiftningen. Dessa regleringar skall regelbundet ses över och, när så är nödvändigt, uppdateras.</p>	<p>miljöfarlig verksamhet, till exempel enskilda avlopp.</p> <p>10 kap. miljöbalken – ansvar för avhjälpan av föroreningskador och allvarliga miljöskador.</p> <p>12 kap. 6 § miljöbalken – anmälan för samråd för verksamheter med väsentlig påverkan på naturmiljön.</p> <p>12 kap. 7-10 §§ miljöbalken – bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket.</p> <p>14 kap. miljöbalken – bestämmelser om bland annat hantering och spridning av bekämpningsmedel, växtskyddsmedel m.m.</p> <p>15 kap. miljöbalken – bestämmelser om hantering av avfall, som exempelvis deponering, lagring m.m.</p> <p>24 kap. miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för miljöfarliga verksamheter, bland annat enskilda avlopp.</p> <p>26 kap. miljöbalken - tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs,</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 4) ska inom ramen för sin tillsyn och/eller tillståndsprövning av:</p> <p>a) små avlopp ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där de behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, b) reningsverk och avloppsledningsnät se till att det ställs krav på ökad rening eller på annat sätt minskade utsläpp där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p> <p>Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 1) ska</p> <p>a) fortsätta att arbeta med utveckling av styrmedel så att utsläppen av kväve och fosfor från enskilda avlopp minskas, samt b) i frågor kring prövning och tillsyn av enskilda avlopp, fortsätta att utveckla sin vägledning till länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska leda till att det dels utarbetas styrmedel dels utvecklas vägledning om vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Jordbruksverket (åtgärd 6) ska vidareutveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag. Jordbruksverket ska även vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete. Åtgärden ska leda till att växtnäringens förluster till och påverkan från användning av växtskyddsmedel på vattenförekomster minskar, så att den bidrar till att miljö-kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs.</p> <p>Kemikalieinspektionen (åtgärd 1) ska, inom sitt ansvarsområde, identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen minimeras och initiera genomförandet av sådana åtgärder.</p> <p>Särskilt fokus ska läggas på åtgärder som bidrar till att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gradvis minska förorening från prioriterade ämnen, 	<p>och spridning av prioriterade eller särskilda förorenande ämnen i samband med markavvattningsåtgärder eller anläggande av skogsbilvägar. Av tillsynsbestämmelserna i 26 kap. miljöbalken följer det att tillsynsmyndigheterna ska följa upp och kontrollera även verksamheters diffusa påverkan på vattenmiljön, till exempel i form av diffus spridning från industriområden, förorenade områden, jordbruksmark, avloppsledningsnät eller enskilda avlopp. Myndigheter och kommuner kan vidta åtgärder genom begränsningar i tillstånd och villkor och inom ramen för sin tillsynsutövning, och genom rådgivning och information. Det behövs exempelvis styrmedel eller andra åtgärder som säkerställer att alla enskilda avlopp har tillräcklig skyddsnivå och att utsläpp av näringsämnen och miljögifter från avloppsreningsverk och avloppsledningsnät minskar. Verksamhetsutövarnas egenkontroll ska genomföras så att de själva uppmärksammar vilken påverkan på vattenmiljön</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p> <p>Verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Vattentjänstlagen - bestämmelser om vattenförsörjning och brukaravgifter för nyttjande.</p> <p>Plan- och bygglagen (2010:900) – bestämmelser om kommunal fysisk planering, inklusive ansvaret för planering av mark- och vattenanvändning med beaktande av allmänna och enskilda intressen.</p> <p>Skogsvårdslagen (1979:429)</p> <p>Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd – tillstånds- eller anmälningsplikt för bland annat verksamheter med hantering av vissa kemiska ämnen, inrättande av enskilda avlopp samt anordnande av gödselstad. Möjlighet för kommuner att meddela föreskrifter om bland annat spridning av gödsel inom eller</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utsläpp av prioriterade farliga ämnen upphör, • minska spridningen av andra långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnen). <p>Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och andra myndigheter där det är relevant. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (åtgärd 1) ska:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av tillsatsmedel med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen), b) utveckla metoder som kräver minsta mängd släckmedel vid insatser, c) fortsätta informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser om släckmetoder utan användande av tillsatsmedel med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) med avsikt att minimera påverkan på vattenmiljön från PFAS-haltiga tillsatsmedel så att miljö kvalitets-normerna för yt- och grundvatten kan följas. <p>Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 1) ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel, och utveckla vägledning, i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av fosfor, kväve och prioriterade och särskilda förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Naturvårdsverket ska också särskilt stödja länsstyrelserna i sitt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna. Detta innebär att Naturvårdsverket i sitt strategiska arbete med tillsynsvägledningsplaner och i allt arbete med tillsynsvägledning som berör miljöfarliga verksamheter som påverkar vattenmiljön ska säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra berörda centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och sedan genomföras löpande.</p>	<p>deras verksamheter och åtgärder har, och vidtar nödvändiga försiktighetsmått, skyddsåtgärder och begränsningar. Genom en systematisk tillsyn av egenkontrollen kan tillsynsmyndigheterna se till att den fungerar som det är tänkt och ger ett bra underlag för förebyggande och förbättrande åtgärdsarbete.</p> <p>Det finns dessutom en mängd olika författningar på olika områden, med styrmedel som reglerar hur verksamheter och åtgärder som bidrar med diffus påverkan på vattenmiljön ska eller bör bedrivas och genomföras.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>i anslutning till detaljplanelagt område och skydd för yt- och grundvattentäkter. Möjlighet för Naturvårdsverket att meddela generella föreskrifter om bland annat användning av avloppsslam i jordbruk, lagring, tömning, demontering och annat omhändertagande av skrotbilar samt lagring, förbehandling, återvinning och bortskaffande av avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter.</p> <p>Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket – bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket, rörande exempelvis hänsyn till naturvärden, gödselhantering, växtodling m.m.</p> <p>Förordningen (2001:512) om deponering av avfall – bestämmelser om försiktighetsmått m.m. vid deponering av avfall.</p> <p>Förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel – bestämmelser om bland annat hantering, användning och spridning av växtskyddsmedel m.m.</p> <p>Förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska</p>	<p>Naturvårdsverket (åtgärd 2) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner vid behov. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 6) ska utreda vilka juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel som leder till att dikesunderhåll som utförs som rensning görs med minsta möjliga miljöpåverkan och bästa möjliga teknik, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska leda till att det styrmedel eller kombinationer av styrmedel som ger bäst effekt identifieras. Även andra eventuella hinder för att dikesrensning sker på ett miljövänligt sätt ska identifieras. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen. Åtgärden ska vara vidtagen senast i december 2027.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 7) Naturvårdsverket ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering. Naturvårdsverket ska även utarbeta tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Tillsynsvägledning ska genomföras i samverkan med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 1) Skogsstyrelsen ska utveckla och prioritera sin tillsyn av skogsbruksåtgärder i anslutning till vattenförekomster så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>organismer – bestämmelser om hantering av kemiska produkter, vilket bland annat innefattar prioriterade och särskilda förorenande ämnen.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall (NFS 2004:10) – bestämmelser om deponering av avfall.</p> <p>Naturvårdsverkets kungörelse med föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket (SNFS 1994:2) – bestämmelser om försiktighetsmått, begränsningar och skyddsåtgärder vid spridning av avloppsslam på jordbruksmark.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2) - bestämmelser om bland annat spridning, utspädning, blandning och påfyllning samt förvaring av växtskyddsmedel.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av vissa biocidprodukter (NFS 2015:3) - bestämmelser om</p>	<p>Skogsstyrelsen (åtgärd 2) Skogsstyrelsen ska utveckla och prioritera sitt arbete med information, kunskapsförmedling och återkoppling till skogsbruket och vid behov utveckla nya eller förändrade åtgärder på området. Åtgärden behöver särskilt fokusera på att minska tillförseln av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till sjöar och vattendrag, upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning och minska den fysiska påverkan på vattenmiljön. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 3) ska förbättra tillämpningen av befintliga åtgärder och/eller föreslå nya åtgärder för ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Åtgärden ska genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <ol style="list-style-type: none"> miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (MB, 1998:808) 9 kap, förorenade områden enligt MB 10 kap, vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap. <p>Detta ska göras så att tillsyn, omprövning, och prövning, med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv, inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska, när så är motiverat, genomföras i samverkan med Trafikverket,</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>bland annat försiktighetsmått, informations- och underrättelseskyldighet samt dokumentationsskyldighet vid spridning av vissa biocidprodukter.</p> <p>Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2003:24) – bestämmelser om skyddsåtgärder och försiktighetsmått vid lagring av brandfarliga vätskor.</p> <p>Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållspillvatten</p> <p>Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2011:7) till skogsvårdslagen</p> <p>Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2013:3) om anmälningsskyldighet för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende skogsbruksåtgärder</p> <p>Skogsstyrelsens allmänna råd (2013:1) till 7 kap. 11 § miljöbalken (1998:808) och 6 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.</p>	<p>Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 3) ska, inom ramen för sitt tillsynsuppdrag, kontrollera och följa upp att Trafikverket vidtar de åtgärder i det allmänna väg- och järnvägsnätet kopplat till fysisk påverkan som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 4) ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap c) djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag enligt MB 12 kap. d) andra verksamheter som påverkar vattenmiljön.</p> <p>Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 6) ska prioritera och utveckla sin informations- och rådgivningsverksamhet för att minska växtnäringsförluster och förluster av växtskyddsmedel till yt- och grundvattenförekomster där det finns en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Informationsinsatser behövs till de verksamheter som inte täcks in av pågående rådgivning. Läns-styrelserna ska även på regional nivå stödja det lokala åtgärdsarbete mot övergödning som bedrivs genom åtgärdssamordnare.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 1) ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Föreskrifter från Statens jordbruksverk om genomförande av det svenska landsbygds-programmet 2014–2020 (Kommissionens beslut C (2015) 3485 final. Kommissionens genomförandebeslut av den 26.5.2015 om godkännande av Sveriges landsbygdsprogram för stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (CCI 2014SE06RDNP001), och därefter gällande beslut om programändring).</p> <p>Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket (omtryck SJVFS 2006:17).</p> <p>Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (omtryck SJVFS 2015:21).</p> <p>Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42).</p> <p>Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:35) om behörighet att</p>	<p>vattenförekomster, i sådan omfattning att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 2) ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap.</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap.</p> <p>c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.</p> <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>i) När det gäller alla andra betydande negativa konsekvenser för den vattenstatus som identifieras enligt artikel 5 och bilaga II, särskilt åtgärder för att se till att vattenförekomsternas hydromorfologiska förhållanden är förenliga med uppnåendet av den ekologiska status som krävs eller god ekologisk potential för vattenförekomster som betecknas som konstgjorda eller kraftigt modifierade. Regleringar för detta ändamål kan vara i form av ett krav på förhandsprövning eller registrering på grundval av allmänna bindande regler där ett sådant krav inte annars föreskrivs i gemenskapslagstiftningen. Dessa regleringar skall regelbundet ses över</p>	<p>använda växtskyddsmedel (omtryck SJVFS 2016:12).</p> <p>11 kap miljöbalken – tillstånds- eller anmälningsplikt för återföring av avlett yt- eller grundvatten samt konstgjord infiltration</p> <p>Lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet</p> <p>Förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. – anmälningsplikt för vissa vattenverksamheter</p> <p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder som exempelvis reglering, uppdämning och annan fysisk påverkan på vattenmiljön</p> <p>5 kap. miljöbalken – bestämmelser om miljö kvalitetsnormer för vatten.</p> <p>24 kap miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för bland annat återföring av avlett yt- och</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 3) ska i sin tillsyn av vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur vid vägpassager över vatten ta hänsyn till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med Trafikverket och berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 3) ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten och Svenska kraftnät. Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 4) ska ta fram en nationell strategi för restaureringsåtgärder med avseende på flottledsskadade vatten som saknar ansvarig verksamhetsutövare. Åtgärden ska genomföras, så att den bidrar till att de åtgärder vidtas, som behövs, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Riksanstaltsstyrelsen. Åtgärden ska vara genomförd senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Havs - och vattenmyndigheten (åtgärd 8) ska utveckla sin tillsynsvägledning för länsstyrelser och kommuner i deras tillsyn av vattenverksamhet och vattenuttag och vägleda dessa verksamheter i deras egenkontrollarbete. Åtgärden ska leda till att påverkan från vattenverksamhet och vattenuttag minskar, så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p>	<p>Genom bestämmelser i 11 kap. miljöbalken om tillstånds- och anmälningsplikt för vattenverksamheter har Sverige grundläggande regler som säkerställer att verksamheter med risk för betydande fysisk påverkan på vattenmiljön inte kommer till stånd utan föregående prövning. Det säkerställer en kontroll av var och under vilka förutsättningar sådana verksamheter får komma till stånd. Av tillsynsreglerna i 26 kap. miljöbalken följer att tillsynsmyndigheterna ska följa upp och kontrollera att verksamheter och åtgärder med tillstånd följer uppställda villkor. Tillsynsmyndigheterna har även i övrigt ansvar för att kontrollera att verksamheter och åtgärder och inte genomförs på ett sätt som leder till betydande påverkan på vattenmiljön. Arbetet sker fortlöpande både genom tydliga begränsningar i tillstånd och tillsynsutövning som genom rådgivning och</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>och, när så är nödvändigt, uppdateras.</p>	<p>grundvatten och konstgjord infiltration</p> <p>26 kap miljöbalken – tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p> <p>Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive vattendistrikt.</p>	<p>Kammarkollegiet (åtgärd 1) ska stödja länsstyrelserna i deras tillsyn av vattenverksamheter och i arbetet med att föra talan i tillstånds- och omprövningsmål för vattenverksamheter, på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p> <p>Kammarkollegiet ska genom sitt stöd särskilt:</p> <p>a) tillgodose att egenkontrollen från vattenkraftsverksamheter innehåller sådana uppgifter som effektiviserar tillsyn och processföring i tillstånd- och omprövningsmål</p> <p>b) samverka med berörda myndigheter i juridiska frågor om operativa tillsynsåtgärder och tillstånds- och omprövningsmål, inklusive hantering av vattenkraftsverksamheter som bedrivs utan gällande miljö tillstånd.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna som har tillsyn av vattenkraftsverksamhet och dammar. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt. Detta för att underlätta genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 6) ska utreda vilka juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel som leder till att dikesunderhåll som utförs som rensning görs med minsta möjliga miljöpåverkan och bästa möjliga teknik, så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska leda till att det styrmedel eller kombinationer av styrmedel som ger bäst effekt identifieras. Även andra eventuella hinder för att dikesrensning sker på ett miljövänligt sätt ska identifieras. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen. Åtgärden ska vara vidtagen senast i december 2027.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 1) ska utveckla och prioritera sin tillsyn av skogsbruksåtgärder i anslutning till vattenförekomster så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	<p>information. Bland annat arbetas det med att ta fram en vägledning för lämpliga försiktighetsmått och bästa möjliga teknik för vattenkraftverk för att minska sådana verksameters negativa påverkan på vattenmiljön. Myndigheter och kommuner ansvarar för att se till att de krav ställs som behövs för att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas. Verksamhetsutövare har också en skyldighet att själva kontrollera verksamheternas påverkan på miljön, och vid behov vidta de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som behövs för att undvika betydande negativ påverkan.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Skogsstyrelsen (åtgärd 2) ska utveckla och prioritera sitt arbete med information, kunskapsförmedling och återkoppling till skogsbruket och vid behov utveckla nya eller förändrade åtgärder på området. Åtgärden behöver särskilt fokusera på att minska tillförseln av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till sjöar och vattendrag, upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning och minska den fysiska påverkan på vattenmiljön. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 3) ska förbättra tillämpningen av befintliga åtgärder och/eller föreslå nya åtgärder för ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Åtgärden ska genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap, b) förorenade områden enligt MB 10 kap, c) vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap. <p>Detta ska göras så att tillsyn, omprövning, och prövning, med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv, inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska, när så är motiverat, genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet,</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 3) ska, inom ramen för sitt tillsynsuppdrag, kontrollera och följa upp att Trafikverket vidtar de åtgärder i det allmänna väg- och järnvägsnätet kopplat till fysisk påverkan som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden, b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter, c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden, d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna, e) genom tillsyn, kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med återkommande vattenbrist. <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 1) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (MB, 1998:808)) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden 	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>j) Ett förbud mot direkta utsläpp av förorenande ämnen till grundvatten (med vissa undantag som inte återges här)</p>	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder med utsläpp till vatten som kan påverka vattenmiljön negativt.</p> <p>5 kap. miljöbalken – bestämmelser om miljökvalitetsnormer för vatten.</p> <p>7 kap. miljöbalken – skydd av dricksvattenförekomster.</p> <p>9 kap. miljöbalken – bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet (bland annat utsläpp till vatten).</p> <p>10 kap. miljöbalken – bestämmelser om avhjälpande av föroreningskador och allvarliga miljöskador</p> <p>24 kap. miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för miljöfarliga verksamheter.</p> <p>26 kap. miljöbalken - tillsynsmyndigheten ansvarar för att</p>	<p>d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 1) ska i sin tillsyn av:</p> <p>a) miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas,</p> <p>b) förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p> <p>c) anmälningspliktig vattenverksamhet prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.</p> <p>Det innebär att Försvarsinspektören för hälsa och miljö utifrån en sammanställning över vilka miljöfarliga verksamheter som misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs och en tidsatt plan för tillsyn av dessa utför tillsyn utifrån ett avrinnings-områdesperspektiv. Dessutom ska Försvarsinspektören för hälsa och miljö, utifrån en sammanställning över de förorenade områden som misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, ställa krav på utredning i dessa områden.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska också ta fram en sammanställning över vilka anmälningspliktiga vattenverksamheter som misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, ta fram en tidsatt plan för tillsyn av dessa och utföra tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	<p>Utsläpp av föroreningar behöver som regel tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken, vilket säkerställer att direktutsläpp till grundvatten inte sker. Särskild tillståndsplikt gäller för verksamheter med hantering av vissa kemiska ämnen. Inom vattenskyddsområden, som ofta omfattar grundvattentäkter, finns det särskilda föreskrifter som kan begränsa vilka verksamheter och utsläpp som får förekomma i området.</p> <p>Vid avhjälpandeåtgärder i förorenade områden är det särskilt angeläget att säkerställa att det inte sker utsläpp av prioriterade eller särskilda förorenande ämnen till grundvatten.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls.</p> <p>Verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Industriutsläppsförordningen (2013:250), miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd – bestämmelser om föregående tillståndsprövning eller anmälan för miljöfarlig verksamhet med utsläpp som kan påverka vattenmiljön på ett betydande sätt. Särskilda krav på tillståndsprövning av verksamheter med hantering av kemiska ämnen som kan påverka vattenmiljön negativt. Skydd av dricksvattenförekomster kan beslutas särskilt.</p> <p>Miljötillsynsförordningen (2011:13) - tillsynsmyndigheterna ska följa upp</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 2) ska inom sitt ansvarsområde säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen och bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dag. Åtgärden ska genomföras i samråd med berörda länsstyrelser. När det gäller att säkerställa skydd för dricksvattenförsörjningen, inom Försvarsinspektören för hälsa och miljö's ansvarsområde, ska åtgärden vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 4) ska inom ramen för sin tillsyn och/eller tillståndsprövning av:</p> <p>a) små avlopp ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där de behövs för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, b) reningsverk och avloppsledningsnät se till att det ställs krav på ökad rening eller på annat sätt minska utsläpp där det behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 1) ska i frågor kring provning och tillsyn av små avlopp fortsätta att utveckla sin vägledning till länsstyrelser och kommuner om vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 5) ska utveckla och upprätthålla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt uppdatera och upprätthålla:</p> <p>a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden, b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner.</p> <p>Åtgärden ska ske i samråd med kommuner, länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska genomföras löpande.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>och kontrollera så att utsläpp till vattenmiljön följer gällande tillstånd och inte påverkar vattenmiljön på ett negativt sätt.</p> <p>Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll - verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar – krav på miljökonsekvensbeskrivningar för bland annat verksamheter med utsläpp till vatten.</p> <p>4 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen – dricksvattenförekomster ingår i skyddade områden.</p> <p>Förordningen (2007:667) om allvarliga miljöskador.</p> <p>Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om statusklassificering och miljökvalitetsnormer för grundvatten (SGU-FS 2013:2)</p>	<p>Naturvårdsverket (åtgärd 2) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen i sådan om-fattning att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grund-vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner vid behov. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 8) ska genom vägledning förtydliga hur avfall och massor förorenade med organiska föreningar får omhändertas på deponi. Särskilt fokus ska inledningsvis läggas på hur högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen inklusive PFOS), samt tributyltenn (TBT) bör omhändertas. Naturvårdsverket ska utvärdera behovet av ytterligare utveckling av styrmedel till exempel föreskrift eller vägledning, som behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <ol style="list-style-type: none"> miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808)) 9 kap, förorenade områden enligt MB 10 kap, vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap. <p>Detta ska göras så att tillsyn, omprövning, och prövning, med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv, inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitets-normerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska, när så är motiverat, genom-föras i samverkan med Trafikverket,</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive vattendistrikt.</p>	<p>Naturvårdsverket, Havs- och vatten-myndigheten, Kammarkollegiet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 4) ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap c) djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag enligt MB 12 kap. d) andra verksamheter som påverkar vattenmiljön. <p>Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.</p> <p>Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden, b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter, c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden, d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna, e) genom tillsyn, kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med återkommande vattenbrist. <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 10) ska prioritera i tillsynen av avhjälpande av föroreningssskador och i ansökningar om statligt stöd i enlighet med Naturvårdsverkets urvalskriterier i den nationella planen för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av föroreningssskador enligt</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 2) ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <ol style="list-style-type: none"> miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap. förorenade områden enligt MB 10 kap. jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap. <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt</p> <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <ol style="list-style-type: none"> anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (MB, 1998:808)) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag. 	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p>	
<p>k) Reglering av prioriterade ämnen i ytvatten</p>	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder med utsläpp till vatten som kan påverka vattenmiljön negativt. Särskilt 2 kap. 7 § andra och tredje styckena miljöbalken, med särskilda förutsättningar för tillstånd till verksamheter som påverkar miljöbalkens normer för kemisk ytvattenstatus.</p> <p>5 kap. miljöbalken – bestämmelser om miljöbalkens normer för vatten.</p> <p>6 kap. miljöbalken – bestämmelser som miljökonsekvensbedömningar för projekt, planer och program</p> <p>9 kap. miljöbalken – bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 1) ska i sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljöbalkens normer för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas,</p> <p>b) förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljöbalkens normer för vatten ska kunna följas.</p> <p>c) anmälningspliktig vattenverksamhet prioritera tillsynen så att den med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljöbalkens normer för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.</p> <p>Det innebär att Försvarsinspektören för hälsa och miljö utifrån en sammanställning över vilka miljöfarliga verksamheter som misstänks bidra till att miljöbalkens normer för yt- och grundvatten inte följs och en tidsatt plan för tillsyn av dessa utför tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Dessutom ska Försvarsinspektören för hälsa och miljö, utifrån en sammanställning över de förorenade områden som misstänks bidra till att miljöbalkens normer för vatten inte följs, ställa krav på utredning i dessa områden. Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska också ta fram en sammanställning över vilka anmälningspliktiga vattenverksamheter som misstänks bidra till att miljöbalkens normer för vatten inte följs, ta fram en tidsatt plan för tillsyn av dessa och utföra tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.</p>	<p>Miljöbalkens normer för kemisk status ska följas av myndigheter och kommuner genom provning och tillsyn, enligt bestämmelser i 2 kap. 7 § miljöbalken. Det ger myndigheter och kommuner möjlighet att ställa särskilt långtgående krav på begränsningar av utsläpp av prioriterade ämnen.</p> <p>Inom ramen för arbetet med avhjälpan av föroreningskador i förorenade områden genomförs omfattande åtgärder för att begränsa påverkan av prioriterade ämnen. En huvuddel av de efterbehandlingsprojekt som pågår omfattar sådana åtgärder mot prioriterade ämnen. Flera myndigheter arbetar med att förbättra kunskap och vägledning så att tillämpningen</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>miljöfarlig verksamhet (bland annat utsläpp till vatten).</p> <p>10 kap. miljöbalken – bestämmelser om avhjälpande av föroreningsskador och allvarliga miljöskador</p> <p>24 kap. miljöbalken – bestämmelser om återkallelse och omprövning av tillstånd och villkor för miljöfarliga verksamheter.</p> <p>26 kap. miljöbalken - tillsynsmyndigheten ansvarar för att säkerställa att kraven i miljöbalken och anslutande regleringar följs, exempelvis genom att fortlöpande kontrollera att tillstånd och villkor följs och att krav på tillstånd eller anmälan upprätthålls. Verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Industriutsläppsförordningen (2013:250), miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig</p>	<p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Försvarsinspektören för hälsa och miljö (åtgärd 4) ska inom ramen för sin tillsyn och/eller tillståndsprövning av:</p> <p>a) små avlopp ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där de behövs för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas, b) reningsverk och avloppsledningsnät se till att det ställs krav på ökad rening eller på annat sätt minskade utsläpp där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kemikalieinspektionen (åtgärd 1) ska tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen enligt HVMFS 2013:19 minimeras. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 1) ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel, och utveckla vägledning, i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av fosfor, kväve och prioriterade och särskilda förorenande ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Naturvårdsverket ska också särskilt stödja länsstyrelserna i sitt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna. Detta innebär att Naturvårdsverket i sitt strategiska arbete med tillsynsvägledningsplaner och i allt arbete med tillsynsvägledning som berör miljöfarliga verksamheter som påverkar vattenmiljön ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra berörda</p>	<p>kan bli mer anpassad, effektiv och ändamålsenlig.</p> <p>Inom vattenskyddsområden bör beslutande myndigheter och kommuner meddela föreskrifter med begränsningar av verksamheter och åtgärder som medför risk för utsläpp av prioriterade ämnen.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>verksamhet och hälsoskydd – bestämmelser om föregående tillståndsprövning eller anmälan för miljöfarlig verksamhet med utsläpp som kan påverka vattenmiljön på ett betydande sätt. Särskilda krav på tillståndsprövning av verksamheter med hantering av kemiska ämnen som kan påverka vattenmiljön negativt.</p> <p>Miljötillsynsförordningen (2011:13) - tillsynsmyndigheterna ska följa upp och kontrollera så att utsläpp till vattenmiljön följer gällande tillstånd och inte påverkar vattenmiljön på ett negativt sätt.</p> <p>Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll - verksamhetsutövare ska genom egenkontroll fortlöpande ha kontroll på verksamhetens påverkan på miljön och vid behov vidta försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att begränsa sådan påverkan.</p> <p>Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar – krav på miljökonsekvensbeskrivningar för bland annat verksamheter med utsläpp till vatten.</p>	<p>centrala myndigheter och med länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och sedan genomföras löpande.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 2) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn, prövning och omprövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av prioriterade ämnen, särskilda förorenande ämnen och andra ämnen i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner vid behov. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Naturvårdsverket (åtgärd 5) ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter, i syfte att minska utsläppen till luft av ämnen som påverkar vattenmiljön. Syftet är att tydliggöra hur utsläpp till luft ska bedömas och hanteras i tillsyn och prövning för att bidra till en minskad påverkan på vattenmiljön så att miljö kvalitetsnormer för vatten ska kunna följas. Ämnen som särskilt ska belysas är försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid, kväveföreningar som bidrar till övergödning och prioriterade och särskilda förorenande ämnen. Åtgärden ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 1) ska utveckla och prioritera sin tillsyn av skogsbruksåtgärder i anslutning till vattenförekomster så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 2) ska utveckla och prioritera sitt arbete med information, kunskapsförmedling och återkoppling till skogsbruket och vid behov</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>4 kap. 8 b § vattenförvaltningsförordningen – miljö kvalitetsnormer för kemisk ytvattenstatus är gränsvärdesnormer.</p> <p>Förordningen (2007:667) om allvarliga miljöskador.</p> <p>Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19)</p> <p>Vattenmyndigheternas föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i respektive vattendistrikt.</p>	<p>utveckla nya eller förändrade åtgärder på området. Åtgärden behöver särskilt fokusera på att minska tillförseln av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till sjöar och vattendrag, upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning och minska den fysiska påverkan på vattenmiljön. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 3) ska förbättra tillämpningen av befintliga åtgärder och/eller föreslå nya åtgärder för ekologiskt funktionella kantzoner mot sjöar och vattendrag för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Åtgärden ska genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap, b) förorenade områden enligt MB 10 kap, c) vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap. <p>Detta ska göras så att tillsyn, omprövning, och prövning, med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv, inriktas på verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska, när så är motiverat, genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Länsstyrelserna (åtgärd 3) ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap c) djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag enligt MB 12 kap. d) andra verksamheter som påverkar vattenmiljön. <p>Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden, b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter, c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden, d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna, e) genom tillsyn, kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med återkommande vattenbrist. <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 10) ska prioritera i tillsynen av avhjälpande av föroreningsskador och i ansökningar om statligt stöd i enlighet med Naturvårdsverkets urvalskriterier i den nationella planen för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av föroreningsskador enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>Kommunerna (åtgärd 1) ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap.</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap.</p> <p>c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.</p> <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitets-normerna för yt- och grundvatten.</p> <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt</p> <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <p>a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn</p> <p>b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (MB, 1998:808)) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås</p> <p>c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden</p> <p>d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>I) Åtgärder för att förebygga och minska effekter av olyckor och incidenter</p>	<p>2 kap miljöbalken – allmänna hänsynsregler om de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som ska vidtas vid verksamheter och åtgärder med utsläpp till vatten som kan påverka vattenmiljön negativt.</p> <p>6 kap. miljöbalken – bestämmelser som miljökonsekvensbedömningar för projekt, planer och program</p> <p>26 kap miljöbalken - tillsynsmyndigheterna har ansvar för att dels arbeta förebyggande, dels agera vid olyckstillbud och incidenter som kan förorsaka skada eller olägenhet för miljön. Bestämmelserna om egenkontroll lägger också ett stort ansvar på den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd, att både förebygga risken för och minska effekten av olyckor och incidenter.</p> <p>Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.</p> <p>Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll – bestämmelser om rutiner, dokumentation m.m. för att säkerställa att verksamhetsutövare</p>	<p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 5) ska utveckla och upprätthålla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt uppdatera och upprätthålla:</p> <p>a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden,</p> <p>b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner.</p> <p>Åtgärden ska ske i samråd med kommuner, länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 2) ska utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (MB, 1998:808) 9 kap,</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap,</p> <p>c) vattenverksamheter (inklusive nationell plan för vattenkraft) enligt MB 11 kap. Detta ska göras så att tillsyn, omprövning, och prövning, med hänsyn till ett avrinningsområdesperspektiv, inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska genomföras med stöd av de avrinningsområdesvisa åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 1. Åtgärden ska, när så är motiverat, genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Försvarsinspektören för hälsa och miljö och berörda kommuner. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 3) ska vidareutveckla sin vägledning och tillsynsvägledning till kommunerna i deras tillsyn, prövning och egenkontrollarbete av:</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalk (MB, 1998:808) 9 kap.</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap</p> <p>c) djurhållande verksamheter, jordbruks- och trädgårdsföretag enligt MB 12 kap.</p> <p>d) andra verksamheter som påverkar vattenmiljön.</p>	<p>Tillsynsmyndigheterna enligt miljöbalken har ansvar för att förebygga och agera vid olyckstillbud vid miljöfarliga verksamheter. Även i övrigt vilar det ett ansvar på tillsynsmyndigheterna att arbeta för att förebygga olyckor och tillbud vid verksamheter inom deras ansvarsområden. Kommunerna kan i sin planläggning, planering och ärendehantering enligt plan- och bygglagen begränsa eller förbjuda verksamheter som vid olyckor och tillbud riskerar spridning av föroreningar. För att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs är det viktigt att normerna beaktas i den fysiska planeringen inom kommuner samt att myndigheter tar fram råd och vägledningar till kommuner och verksamhetsutövare. Det gäller såväl miljöfarliga verksamheter som vattenverksamheter.</p>

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>har kontroll över sin verksamhet och dess påverkan på miljön.</p> <p>Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar – krav på miljökonsekvensbeskrivningar för bland annat verksamheter med utsläpp till vatten.</p> <p>Miljötillsynsförordningen (2011:13) - tillsynsmyndigheterna ska följa upp och kontrollera verksamheter och åtgärder som kan medföra risker för negativ påverkan på vattenmiljön.</p> <p>Förordning (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor</p> <p>Livsmedelsverkets föreskrifter om åtgärder mot sabotage och annan skadegörelse riktad mot dricksvatten-anläggningar (LIVSFS:2008:13)</p>	<p>Åtgärden ska medföra att det för verksamheter med ovan nämnda påverkan ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 5) ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av vattentäkter. Länsstyrelserna behöver särskilt:</p> <p>a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden,</p> <p>b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter,</p> <p>c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden,</p> <p>d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna,</p> <p>e) genom tillsyn, kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med återkommande vattenbrist.</p> <p>Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 2) ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av</p> <p>a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (MB, 1998:808))9 kap.</p> <p>b) förorenade områden enligt MB 10 kap.</p> <p>c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.</p> <p>Detta innebär att kommunerna ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas. • i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten. • i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa</p>	

Grundläggande åtgärd enligt RDV Artikel 11.3 b-I	Koppling till svensk lagstiftning	Åtgärd i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
		<p>miljökvalitets-normerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 3) ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (MB, 1998:808)) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag. <p>Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p>	

Tabell 3. Kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4 och åtgärder riktade till myndigheter och kommuner med kort beskrivning samt kompletterande kommentar.

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
(iii) Ekonomiska eller skattemässiga styrmedel	<p>Naturvårdsverket (åtgärd 3) ska vägleda om hur avhjälpandeåtgärder av förorenade områden bör utföras för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 10) ska prioritera i tillsynen av avhjälpande av föroreningssskador och i ansökningar om statligt stöd i enlighet med Naturvårdsverkets urvalskriterier i den nationella planen för prioritering av ansökningar om statligt stöd för avhjälpande av föroreningssskador enligt förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningssskador och statligt stöd för sådant avhjälpande så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	<p>Genom miljöbalkens regler om att förorenare/hyttjaren ska betala sin miljöpåverkan, och vattentjänstlagens regler om att vattenförsörjning och avloppsvattenhantering ska finansieras genom brukaravgifter (VA-taxa), har Sverige i stort sett kostnadstäckning för miljöpåverkan. Subventioner förekommer bara genom EU:s jordbrukspolitik.</p> <p>För efterbehandling av äldre förorenande verksamheter eller aktiviteter där det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare, kommer emellertid staten eller kommunerna att stå för kostnaderna. Genom att myndigheter fördelar bidrag till åtgärder på ett sådant sätt att prioritering görs till områden med påverkan på vatten säkerställs att åtgärder genomförs på rätt plats för att uppfylla miljökvalitetsnormerna.</p>
(iv) Miljömässiga överenskommelser	<p>Naturvårdsverket (åtgärd 4) ska inom det europeiska luftvårdsarbetet fortsatt verka för att minska depositionen av försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från internationella källor. I arbetet med att ta fram styrmedel och åtgärder inom nationella luftvårdsprogrammet som främst är fokuserat på att minska utsläpp av kväveoxider ska Naturvårdsverket där det är relevant beakta hur utsläppen av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, såsom dioxiner, kan reduceras så långt möjligt.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelserna. Åtgärden bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p>	<p>Genom att myndigheter arbetar aktivt i olika EU samarbeten och får till miljömässiga överenskommelser, till exempel det europeiska luftvårdsarbetet, kan depositionen av miljöbelastande ämnen från internationella källor minskas.</p>
(v) Utsläppsreglering	<p>Naturvårdsverket (åtgärd 7) ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering.</p> <p>Naturvårdsverket ska även utarbeta tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Tillsynsvägledning ska genomföras i samverkan med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning. Åtgärden ska genomföras löpande.</p>	<p>Utsläpp via dagvatten till vattenmiljöerna utgör en betydande påverkan på många vattenförekomster, och det behövs både nya metoder och ökad kunskap om hur sådan påverkan kan minskas på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt motiverat sätt.</p>

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Kommunerna (åtgärd 5) ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Denna ska bland annat innehålla:</p> <p>a) en beskrivning hur vattenförekomsternas status kan komma att påverkas av vatten- och avloppshantering i kommunen</p> <p>b) en riskanalys för de vattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna</p> <p>Samverkan ska ske med berörd länsstyrelse. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	
<p>(xiii) Återställande projekt</p>	<p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 2) ska vägleda och fortbilda länsstyrelser och kommuner i deras kalkningsverksamhet och prioriteringar av densamma, med utgångspunkt i den nationella kalkningsplanen. Kalkningsverksamheten ska planeras så att hänsyn tas till miljökvalitetsnormerna för vatten, och möjligheten att uppnå god ekologisk status ska utgöra en prioriteringsgrund. Åtgärden ska genomföras löpande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 11) ska inom ramen för de regionala åtgärdsplanerna för kalkning planera kalkningsverksamheten så att hänsyn tas till miljökvalitetsnormerna för vatten, och möjligheten att uppnå god ekologisk status ska utgöra en prioriteringsgrund. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	
<p>(xv) Kunskapshöjande projekt</p>	<p>Boverket (åtgärd 1) ska vägleda kommuner, länsstyrelser och berörda regioner om fysisk planering enligt plan- och bygglagen, i syfte att följa miljökvalitetsnormer för vatten.</p> <p>Boverket behöver särskilt följa upp och vid behov utveckla vägledning och stöd:</p> <p>a) till kommuner och berörda regioner om tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten i detalj-, översikts- och regionplanering,</p> <p>b) till länsstyrelser om samråd kring föreslagna planer och tillsyn av detaljplaner och områdesbestämmelser för tillämpning av miljökvalitetsnormer för vatten,</p> <p>c) till kommuner kring hanteringen av mellankommunala frågor för att ta hänsyn till avrinningsområdesperspektivet, inklusive om hur vattenförsörjningsplaner och annat planeringsunderlag kan användas vid fysisk planering.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- eller förvaltningsområden. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p>	<p>Det är viktigt att myndigheter kontinuerligt arbetar med kunskapshöjande projekt och vägledning för att öka medvetandet om påverkan från olika verksamheter på vattenmiljön, planering och åtgärder. En ökad kunskap och förståelse leder till att branscher och allmänhet visar större miljöhänsyn vilket leder till minskad påverkan på vattenmiljöer så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Myndigheter, länsstyrelser och kommuner arbetar löpande med vägledning, rådgivning, information och andra kompetens- och kunskapshöjande projekt.</p>

Jordbruksverket (åtgärd 1) ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten riktad till jordbruks- och trädgårdsföretag, för att minska näringsläckage till områden där det finns risk att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs på grund av sådan påverkan. Jordbruksverket behöver också verka för att öka kännedomen om tillgängliga stödformer för miljöåtgärder. Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Jordbruksverket (åtgärd 2) ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten, för att minska påverkan från användning av växtskyddsmedel i områden där det finns risk att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs på grund av sådan påverkan. Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Jordbruksverket (åtgärd 3) ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamhet för att minska negativ påverkan från vattenverksamhet i jordbrukslandskapet, såsom markavvattningsanläggningar, uttag av bevattningsvatten och anläggning av dammar och våtmarker. Åtgärden ska även inkludera påverkan från sura sulfatjordar. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Läkemedelsverket (åtgärd 1) ska arbeta för att minska risken för negativ påverkan från läkemedelssubstanser på vattenmiljön, med fokus på särskilda förorenande ämnen, som påverkar förutsättningarna för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda myndigheter. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Naturvårdsverket (åtgärd 9) ska utreda och föreslå och/eller besluta om ett ändamålsenligt system för informationsförsörjning för att samla in, förvara och tillhandahålla sådana uppgifter och annan information om utsläpp och spill av PFOS/PFAS till vatten som krävs för att kunna bedöma vilka förebyggande och förbättrande åtgärder som behövs för att minska påverkan från

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>PFOS/PFAS på vattenmiljön. Informationsförsörjning ska avse information om både direkta och indirekta utsläpp till yt- och grundvatten, som kan medföra en betydande påverkan på tillståndet i vattenmiljön och är av relevans för åtgärdsarbetet. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning och bör också inkludera samverkan med Försvarsinspektören för hälsa och miljö, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras så att ett ändamålsenligt system för informations-försörjning avseende utsläpp och spill av PFOS/PFAS till vattenmiljön kan finnas på plats senast 2024.</p> <p>Statens geotekniska institut (åtgärd 1) ska ta fram kunskapsunderlag och kontinuerligt utvärdera metoder för sanering av mark förorenad av tributyltenn (TBT) och vägleda kring detta. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomförs kontinuerligt.</p> <p>Skogsstyrelsen (åtgärd 2) ska utveckla och prioritera sitt arbete med information, kunskapsförmedling och återkoppling till skogsbruket och vid behov utveckla nya eller förändrade åtgärder på området. Åtgärden behöver särskilt fokusera på att minska tillförseln av näringsämnen, kvicksilver och partiklar till sjöar och vattendrag, upprätthålla skogsmarkens buffertförmåga mot försurning och minska den fysiska påverkan på vattenmiljön. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning.</p> <p>Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Sveriges geologiska undersökning (åtgärd 1) ska utveckla rådgivning och handledning till berörda myndigheter för att minimera miljöbelastning från sur sulfatjord så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p>	

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
<p>(xvii) Övriga relevanta åtgärder</p>	<p>Trafikverket (åtgärd 1) ska fortsätta utveckla och tillhandahålla kunskapsunderlag och information om möjligheten att minska vägars och järnvägars påverkan på vattenmiljön, så att miljö kvalitetsnormen för vatten kan följas. Detta ska ske inom Trafikverkets egen organisation, till övriga väg- och banhållare och till entreprenörer som genomför kontroll, underhåll, ombyggnad och nyanläggning av vägar. Åtgärden ska:</p> <p>a) minst omfatta väg- och järnväg över eller i anslutning till vatten, som medför hydromorfologisk påverkan på vattenmiljön, till exempel i form av vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer eller påverkan på vattenmiljöernas form och flöde och ekologiska funktioner</p> <p>b) förebygga för att minska olycksrisker och mildra effekterna för vattenmiljön vid sådana olyckor,</p> <p>c) minska påverkan på vattenmiljön från väg- och järnvägsavvattning, saltning och användning av bekämpningsmedel.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser och centrala myndigheter inom avrinningsområdet. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Alla centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram (åtgärd 1) ska, inom sina respektive ansvarsområden, planera för att genomföra sina åtgärder i åtgärdsprogrammet på ett strukturerat och integrerat sätt i den ordinarie verksamheten, i syfte att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Berörda myndigheter ska även i så stor utsträckning som möjligt samverka med varandra i syfte att åstadkomma en ändamålsenlig och strukturerad planering för åtgärdsprogrammets genomförande, samt för att tillgodose att avrinningsområdesperspektivet beaktas där så är viktigt. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.</p> <p>Alla myndigheter, regioner och kommuner (åtgärd 2) som omfattas av detta åtgärdsprogram ska senast i februari varje år, med början 2022, rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan följas. Utvecklingen av rapporteringen görs i samverkan med Vattenmyndigheten.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 4) ska ta fram en nationell strategi för restaureringsåtgärder med avseende på flottledsskadade vatten som saknar ansvarig verksamhetsutövare. Åtgärden ska genomföras, så att den bidrar till att de åtgärder vidtas, som behövs, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.</p>	<p>Rapporteringen från ansvariga myndigheter och kommuner genomförs årligen och följer upp åtgärdsgenomförandet vilket leder till en adaptiv vattenförvaltning. För att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs är det viktigt att myndigheter och kommuner arbetar med planer, vägledning och samverkan med berörda parter för att minska påverkan på vattenmiljöer och få till åtgärder där det finns risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan.</p>

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet. Åtgärden ska vara genomförd senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 6) ska i sitt arbete med att motverka invasiva främmande arter i vattenmiljöer ta fram:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) metodkatalog för bekämpning av akvatiska arter som har en sådan påverkan att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte kunna följas, b) hanteringsprogram för prioriterade akvatiska invasiva främmande arter, c) övervakningsprogram för invasiva främmande arter i vattenmiljöer så att vattenförvaltningens behov beaktas. <p>Åtgärden ska genomföras, så att den bidrar till att de åtgärder vidtas, som behövs, så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samråd med länsstyrelserna. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 7) ska inom ramen för stödet Lokala Vattenvårdsprojekt (LOVA) förbättra kunskapen om åtgärders effektivitet på lokal nivå och implementera denna kunskap i arbetet med LOVA. Syftet med åtgärden är att underlätta och förbättra planering, effektberäkning och kostnadseffektivitet i det lokala åtgärdsarbetet. Havs- och vattenmyndigheten ska verka för att kostnadseffektiva åtgärder mot extern och intern näringsbelastning prioriteras, så att miljökvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Jordbruksverket, för att tillgodose att LOVA kompletterar stöden i den gemensamma jordbrukspolitiken, och Naturvårdsverket, för att tillgodose att LOVA kompletterat LONA, och i samverkan med länsstyrelserna. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten (åtgärd 9) ska behålla och vidareutveckla sin stödfunktion för det lokala åtgärdsarbete mot övergödning som bedrivs genom åtgärdssamordnare. Havs- och vattenmyndigheten ska även fortsatt verka för att bredda uppdraget för åtgärdssamordnarna så att ekologisk status tas hänsyn till i sin helhet. Åtgärden ska bidra till att miljökvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund, vattenmyndigheterna och länsstyrelserna. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	

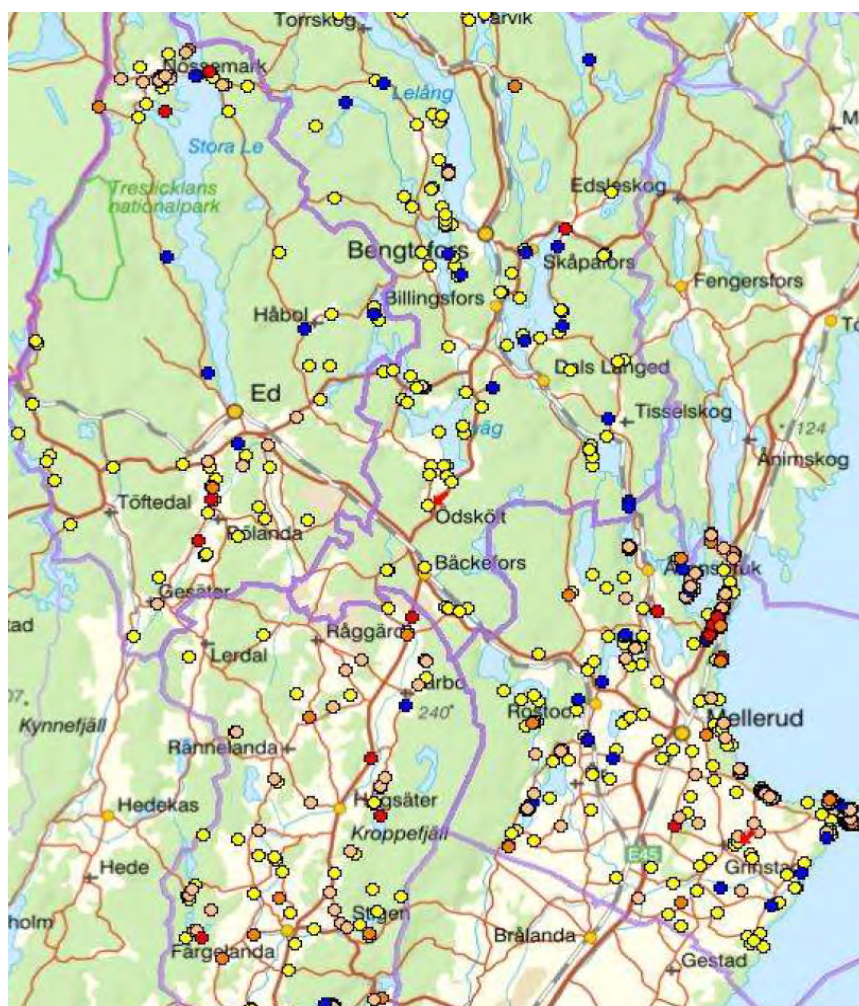
Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Jordbruksverket (åtgärd 4) ska inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och andra eventuella anslag prioritera nedanstående åtgärder i jordbrukslandskapet och aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med länsstyrelser, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strukturkalkning • Kalkfilterdike • Anpassad skyddszon • Skyddszon • Fosfordamm/Våtmark • Tvåstegsdike • Vårbearbetning • Fånggröda <p>Åtgärden ska bidra till att miljö kvalitetsnormer för vatten följs. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, för att tillgodose att den gemensamma jordbrukspolitiken kompletterar stöden i LOVA, och Naturvårdsverket, för att tillgodose att den gemensamma jordbrukspolitiken kompletterar LONA, och i samverkan med länsstyrelserna. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Jordbruksverket (åtgärd 5) ska utreda prioriterade styrmedel för åtgärder mot fysisk påverkan i jordbrukslandskapet för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Detta inkluderar anläggande av kantzoner med träd och buskar mot sjöar och vattendrag, och biotopvårdande åtgärder i vattendragsfåran och svämplanet. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och vattenmyndigheterna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 1) ska genomföra en sektorsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de vattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Den sektorsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljö kvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av länsstyrelsens verksamhet.</p> <p>I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas:</p>	

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>a) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, förorenade områden, jordbruk och vattenverksamhet (inklusive arbete med den nationella planen för omprövning av vattenkraft),</p> <p>b) plan för samverkan med Trafikverket, Försvarinspektören för hälsa och miljö, kommunerna och andra aktörer om de åtgärder som dessa behöver vidta för att öka vandringsbarheten för fisk och andra vattenlevande organismer vid vägpassager över vatten,</p> <p>c) tillsynsvägledningsplan till kommunerna om miljöfarlig verksamhet och förorenade områden,</p> <p>d) regional vattenförsörjningsplan,</p> <p>e) plan för rådgivning och information om växtnäring och växtskyddsmedel,</p> <p>f) plan för vägledning av kommunernas översiktsplanering,</p> <p>g) prioriteringslista för sanering av förorenade områden,</p> <p>h) regional åtgärdsplan för kalkning,</p> <p>i) plan för ersättning inom ramen för gemensamma jordbrukspolitiken för 2021 och framåt,</p> <p>j) plan för prioritering av stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) inklusive internbelastning och</p> <p>k) plan för skydd och restaurering av kustnära marina miljöer.</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och kommuner. Åtgärden ska påbörjas omgående och ska sedan uppdateras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 6) ska prioritera och utveckla sin informations- och rådgivningsverksamhet för att minska växtnäringsförluster och förluster av växtskyddsmedel till yt- och grundvattenförekomster där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Informationsinsatser behövs till de verksamheter som inte täcks in av pågående rådgivning. Länsstyrelserna ska även på regional nivå stödja det lokala åtgärdsarbete mot övergödning som bedrivs genom åtgärdssamordnare. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 7) ska vägleda regioner och kommunerna vid region-, översikts- och detaljplanering så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Länsstyrelserna behöver särskilt bevaka att:</p> <p>a) det framgår av översiktsplanen hur miljökvalitetsnormerna för vatten kommer att följas,</p>	

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>b) prioritering av åtgärder på kommunal nivå görs utifrån aktuella regionala eller mellankommunala planeringsunderlag för naturresurser samt planeringsunderlag för skydd och restaurering av kustnära miljöer,</p> <p>c) kommunerna i sin detaljplanering har använt aktuellt och relevant underlag från Vatteninformationssystem Sverige (VISS).</p> <p>Åtgärden ska genomföras i samverkan med Boverket. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 4) ska inom sin myndighetsutövning genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt (plan- och bygglag (PBL, 2010:900)), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.</p> <p>Kommunerna ska särskilt:</p> <p>a) tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska därmed ligga till grund för planer och beslut,</p> <p>b) bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas,</p> <p>c) bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen</p> <p>Åtgärden ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag.</p> <p>Åtgärden behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna. Åtgärden bör även samverkas med berörda kommuner inom avrinningsområdet. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Länsstyrelserna (åtgärd 12) ska prioritera skydd av kustnära marina miljöer för att åstadkomma ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Länsstyrelserna ska även prioritera restaureringar av kustnära miljöer, som planeras enligt den nationella samordnade åtgärdsstrategin mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras i samarbete med berörda kommuner och när så är motiverat, genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p>	

Kompletterande åtgärd enligt RDV Artikel 11.4	Åtgärd riktad till myndighet eller kommun i Åtgärdsprogram 2021–2027	Kompletterande kommentar
	<p>Region Stockholm och Region Skåne ska ta fram en regionplan och genomföra sin regionplanering enligt plan- och bygglag (PBL, 2010:900) så att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.</p> <p>Regionen behöver särskilt:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) tydliggöra miljökvalitetsnormerna för vatten som en planeringsförutsättning. b) verka för att regionala prioriteringar enligt regionplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå på ett sådant sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. <p>Åtgärden ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS) som planeringsunderlag. Åtgärden behöver genomföras med ett avrinningsområdesperspektiv och i samråd med berörda Länsstyrelser och kommuner inom regionen. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 5) ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Denna ska bland annat innehålla:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) en beskrivning hur vattenförekomsternas status kan komma att påverkas av vatten- och avloppshanteringen i kommunen b) en riskanalys för de vattenförekomster som riskerar att inte följa miljökvalitetsnormerna <p>Samverkan ska ske med berörd länsstyrelse. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.</p> <p>Kommunerna (åtgärd 6) ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning. Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Energimyndigheten och länsstyrelserna. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.</p>	

Kretsloppsavlopp Dalsland–detaljutredning och förberedelser inför uppstart (Lova 2)

Utkast 2021-03-30

Projektägare: Melleruds kommun

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Inledning.....	6
2 Syfte och mål.....	6
3 Bakgrund.....	7
4 De planerade anläggningarna.....	7
4.1 Målet med de planerade anläggningarna.....	7
5 Frågeställningar som har utretts i projektet.....	7
5.1 Praktiska och ekonomiska frågor för hygieniseringsanläggningarna.....	8
5.1.1 Investeringskostnader.....	8
5.1.2 Kostnader för drift.....	8
5.2 Avtal.....	9
5.2.1 Avtal med lantbrukarna.....	9
5.2.2 Avtal med slamentreprenören.....	9
5.3 Föreskrifter, taxor och avgifter.....	9
5.4 Transporter och logistik.....	9
5.4.1 GIS-kartor.....	10
5.4.2 Fjärravläsning av fyllnadsgrad.....	10
5.5 Enkätundersökning.....	10
6 Slutsatser och diskussion.....	10
7 Fortsättning.....	11
7.1 LOVA 3.....	11
7.2 Andra medel.....	12
8 Bilagor.....	13

Sammanfattning

Sammanfattning skriver vi när allt är klart

1 Inledning

Dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud samt Dalslands miljö- och energiförbund har tidigare beviljats LOVA-stöd (Länsstyrelsens diarienummer: 501-4697-2019) för att utreda förutsättningarna för inrättande av en eller flera hygieniseringsanläggningar för behandling av källsorterat svartvatten (toalettavlopp). Utredningen har visat att goda förutsättningar föreligger och kontakt med lantbruksföretag intresserade av att ta emot, behandla och sprida slam på åkermark har etablerats. Principen om kretslopp finns förankrad i de VA-planer som i dagsläget är beslutade (Bengtsfors och Mellerud).

Innan beslut om investeringar kan tas behöver fler frågor utredas varför detta LOVA-projekt har därför fokuserat på att utreda dessa frågor. Detta projekt (steg 2) har inneburit att utreda administrativa, tekniska och ekonomiska frågorna kring etablering av hygieniseringsanläggningarna och vad det kan innebära för kommunerna, berörda hushåll och de berörda företagen. Utredningen ger en grund för en bred förankring hos alla berörda parter. Frågorna har som belysts:

Ekonomiska aspekter. Hur en förändrad hantering av svartvatten kan komma att påverka mängden transportarbete och kostnader för kunden samt för övriga involverade aktörer)

Juridiska aspekter. Hur förändrad hantering av svartvatten kan komma att påverka kommunernas föreskrifter för hantering av avfall (Renhållningsföreskrifter)

Administrativa aspekter. Hur förändrad hantering av svartvatten kan komma att påverka redan ingångna avtal med renhållningsentreprenör.

Tekniska aspekter. Anpassningar som behövs för att de gödselbrunnar som är tänkt att användas kan fungera som hygieniseringsanläggningar.

Användarperspektivet. Hur förändrad hantering av svartvatten kan komma att påverka hur användarna upplever sin källsorterade avloppsanordning)

Projektet har genomförts utifrån ett arbetsschema med fördelning av arbetsuppgifter och ansvariga utifrån de aktiviteter som ingick i ansökan. Projektgruppen har bestått av personer från Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud renhållningsavdelningar, Dalslands miljö och Energi, Ecoloop AB samt Salbo miljökonsult AB (del av projekttiden). Ragnsells AB har även deltagit på workshops.

Ansvaret för projektledningen har Salbo miljökonsult haft för under tiden juli 2020 till november 2020 och Ecoloop AB från december 2020 till mars 2021. Ecoloop AB har även ansvarat för att ta fram två förstudier samt skriva denna slutrapport.

Projektet hade inte varit möjligt utan stödmedel från LOVA.

2 Syfte och mål

Syftet med projektet (steg 2) är att besvara de frågeställningarna som finns om anläggningarna och som identifierades i det första LOVA projektet (steg 1). Detta kan sedan bli ett underlag för att färdigställa ansökan om LOVA-stöd steg 3 för att nå målet att etablera minst två hygieniseringsanläggningar för källsorterat svartvatten från slutna tankar.

Projektets långsiktiga mål är att införa en kretsloppsmodell i Dalslandskommunernas VA-system, där svartvatten samlas upp i slutna tank, transporteras till lämpligt antal anläggningar för ureahygenisering och därefter sprids på närliggande åkermark.

3 Bakgrund

Dalslands miljö- och energinämnd antog 2016 riktlinjer för miljökontorets handläggning av enskilda avlopp, där snålspolande toalett som avleds till slutna tank rekommenderas både vid ny prövning och vid behov av förbättrande åtgärder som följd av tillsyn, och där det är skäligt vid en avvägning mellan miljö-/hälso-/kretsloppsnytta och kostnader. För att denna riktlinje ska få brett genomslag och vara relevant, krävs att slammet från slutna tankarna kan hygieniseras och därefter spridas på åkermark. Både Mellerud och Bengtsfors kommun har beslutade VA-planer där principen om kretslopp är förankrad.

Inom ramen för VA-samverkan mellan Dalslandskommunerna och Dalslands miljö- och energiförbund, genomfördes en förstudie (steg 1) under 2019 i LOVA-projektet "Utredning och förprojektering av Dalslandsgemensam hygieniseringsanläggning för kretslopps slam från snålspolande toaletter" (LST dnr 501-4697-2019). Förstudien resulterade i rapporten "Utredning av förutsättningar för hygienisering av slam från kretsloppsanpassade avlopp" (Salbo Miljökonsult, 2019-12-18). Förstudien visade att det finns både behov och intresse av att skapa en eller flera hygieniseringsanläggningar (med ureahygieniseringsmetoden) i samverkansområdet.

4 De planerade anläggningarna

4.1 Målet med de planerade anläggningarna

Målet med att planera för inrättande av hygieniseringsanläggningar med hjälp av urea är att ta tillvara näringen från svartvatten i slutna tankar och sprida det på närliggande åkermark. På så vis skapas ett lokalt kretslopp av näringsämnen med en fraktion som är så ren som det går att åstadkomma. Initialt handlar det om slutna tankar utanför tätorterna men det finns en stor potential att införa systemet även i tätorterna i samband med ny bebyggelse och fastighetsreoveringar. Modellen med slutna tankar för WC kan också bli aktuell i VA-utbyggnadsområden, dvs områden där behov av kommunalt VA-ansvar finns och där separerande teknik av kostnadsskäl bedöms mer fördelaktig än inrättande av konventionella VA-system.

De planerade anläggningarna utgörs av befintliga flytgödselbrunnar som avses kompletteras med tak och övrig nödvändig utrustning för att hygienisera avloppsslammet med urea. Två platser är föreslagna, dels är det hos en lantbrukare i Grinstad (Melleruds kommun) som har en gödselbrunn på 800 m³ och dels är det hos en lantbrukare i Ödskölt (Bengtsfors kommun) där brunnen är 450 m³. Diskussion om en satellitbrunn som skulle fungera som mellanlagring har förts. Var den bäst ska placeras är inte utrett.

5 Frågeställningar som har utretts i projektet

Nedan redovisas de frågeställningar som utretts i projektet. Intervjuer och insamlande av uppgifter har gjorts från de fyra. En studie har också gjorts där fyra kommuner har intervjuats som idag har eller haft hygieniseringsanläggningar avseende ekonomiska, administrativa och juridiska frågor som berör kommunernas avfallshantering. De kommuner som intervjuats har varit Haninge, Knivsta, Tanum och Uddevalla kommuner. Frågor har ställts gällande antal slutna tankar, organisationsformer, renhållningsföreskrifter, hämtning och transport av slam, taxor, avtalsformer och hur miljökontoren handlägger ärenden utifrån möjligheten att använda slam från slutna tankar till hygienisering. Frågor har även gällat dimensionering samt investerings och driftkostnader för hygieniseringsanläggningarna. En förstudie har även gjorts för att utreda förutsättningarna för att kunna fjärravläsa fyllnadsgrad i slutna tankar. Medan redovisas resultatet.

5.1 Praktiska och ekonomiska frågor för hygieniseringsanläggningarna

Nedan redovisas frågor rörande hygieniseringsanläggningarna.

5.1.1 Investeringskostnader

Här ingår också de kringkostnader som kan uppstå, som exempelvis kostnader för ledningsdragning och snöröjning.

Kostnaderna för att iordningställa de två gödselbrunnarna som är tänka att användas för hygienisering. För brunnen i Grinstad (850 m³) är uppskattad kostnad 300 000 kr – 400 000 kr och för brunnen i Ödskölt (450 m³) 200 000 – 300 000 kr. I det ingår kostnader att iordningställa brunnen, inköp och montering av tak, installation av pump, rördragningar till anläggningen och eventuell vägdragning. Kostnad för att bygga en satellitbrunn skulle uppgå till 90 000 – 100 000 kr.

Om slammet ska certifieras enligt SPCR 178 "Certifieringsregler för System för Kvalitetssäkring av fraktioner från små avlopp" behöver det ske mellan transport av behandlade avloppsfraktioner och obehandlade avloppsfraktioner.¹ En kostnad har tagits fram för att certifiera slammet enligt SPCR 178. Det skulle uppgå till ca 40 000 kr som initial kostnad. Det inbegriper inledande besiktning, granskning och utförande av certifikat²

Hygieniseringsanläggningarna kommer vara anmälningspliktiga enligt miljöbalken. Dalslands miljö- och energiförbund har en taxa som reglerar avgifternas storlek. Att anmäla de två hygieniseringsanläggningarna kommer uppgå till ca 25 000 kr.

Till detta tillkommer arbetskostnader vilket vi uppskattar kommer uppgå till ca 20% av totala investeringskostnaderna.

För detaljerad kalkyl över investeringskostnaderna, se bilaga 1.

5.1.2 Kostnader för drift

Här ingår kostnader dels för drift av hygieniseringsanläggningarna dels kostnaderna för transport av slam till anläggningarna.

För driften av anläggningarna samt kostnaderna för hämtning och tömning av slam har varit svårare att uppskatta. Kostnaden för driften av hygieniseringsanläggningarna uppskattas till ca 350 000 – 400 000 kr årligen. I detta ingår skötsel, drift och spridning av slam, inköp urea och eventuella oförutsedda utgifter.

Att vara certifierad kommer innebära en årlig kostnad för certifieringen som kommer vara ca 18 000 kr per år. I det ingår årlig övervakande kontroll och årskostnad för certifikatet.

Idag har Ragnsells AB uppdraget att hämta och transportera slam från slutna tankar i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommuner. Idag är kostnaden för att tömma slammet i reningsverket drygt 700 kr. **VAD BLIR DET FÖR ATT KÖRA SLAMMET TILL HYGIENISERING?** I och med inrättande av hygieniseringsanläggningarna kommer hämtning och transport behöva anpassas till att slammet från slutna tankar går till anläggningarna. **I denna studie har det varit svårt att få en bild av om denna förändring kommer innebära några förändrade kostnader för att transportera slam till anläggningarna.**

¹ Kompletterande frågeställningar i LOVA-projektet Kretsloppsavlopp Dalsland - detaljutredning och förberedelser inför uppstart

² Utredning av förutsättningar för hygienisering av slam från kretsloppsanpassade avlopp, Salbo miljökonsult 2019-12-18

De slutna tankarna är utspridda och det blir långa avstånd att köra till Grinstad alternativt Ödskölt för att tömma slammet. Ett alternativ som diskuterats är att inrätta en satellitbrunn som en mellanstation. Vem som ska köra slammet från satellitbrunnen till hygieniseringsanläggning är inte utrett. Förfrågan har gjorts hos en lokal entreprenör som kan köra 30 m³ slam. Men detta behöver utredas mer, bl a då det i så fall behöver skrivas ett avtal med den lokala entreprenören.

För detaljerad kalkyl över driftkostnaderna, se bilaga 1.

5.2 Avtal

5.2.1 Avtal med lantbrukarna

Vid utredningen av förutsättningarna för att hämta slam till hygieniseringsanläggning framgick att de intervjuade kommunerna har avtal med lantbrukaren eller kommer skriva avtal om drift och skötsel av anläggningen. Ingen av de kontaktade kommunerna har avtal gällande iordningställande av brunnarna utan det har ingått i LOVA bidraget.

5.2.2 Avtal med slamentreprenören

Ragnsells AB har idag ett avtal med de fyra kommunerna som reglerar hur hantering av avfall som skötas. I det avtalet finns inget skrivet gällande hämtning och transport av slam till hygienisering. Kommunerna har framfört att de ser det som lämpligt att ett tilläggsavtal skrivs gällande detta. Vid utredningen av förutsättningarna för att hämta slam till hygieniseringsanläggning framgick att ingen av de kommuner som idag har eller haft hygieniseringsanläggningar har något särskilt avtal för detta. Knivsta kommun som ännu inte har en anläggning planerar att skriva avtal.³

5.3 Föreskrifter, taxor och avgifter

De fyra kommunerna har en gemensam renhållningsföreskrift. Enligt föreskriften är budning det enda alternativet för att hämta slam från slutna tankar. Det finns idag ingen anpassning i föreskriften gällande hygienisering. Det finns heller inte någon anpassning i avfallstaxan gällande detta. Vid utredningen av förutsättningarna för att hämta slam till hygieniseringsanläggning framgick att:³

Renhållningsföreskrifter. Alla intervjuade kommuner har inskrivet ett tömningsintervall för slutna tankar i sina renhållningsföreskrifter.

Taxor. Ingen av de kontaktade kommunerna har gjort någon särskild anpassning av avfallstaxan med avseende på hygienisering av slam.

5.4 Transporter och logistik

I intervjuerna med kommuner framkom att de har löst logistiken för hämtning av slam på olika sätt. Vanligast är att hämta slam från tankar nära hygieniseringsanläggningarna. Haninge kommun har löst det så att de hämtar slam en specifik veckodag i ett område med många slutna tankar.⁴

En fråga som utretts är om bilarna behöver tvättas ur mellan hämtning av blandat slam och slam från slutna tankar. Enligt certifieringen så får slammet inte vara kontaminerat, utan ska vara rent. Vid intervjuerna med andra kommuner har det visat sig att de gör detta olika. Haninge kommun anser att den lilla mängd annat slam som finns kvar är så liten att det inte kommer innebära någon kontaminering. Andra kommuner tvättar bilarna efter tömning.⁴

³ Förstudie förutsättningar för att hämta slam till hygieniseringsanläggning, Ecoloop AB, 2021

⁴ Bilaga 5. Kompletterande frågeställningar, Ecoloop AB, 2021

5.4.1 GIS-kartor

Ett kommungemensamt GIS skikt har tagits fram där framgår var i kommunerna det finns slutna tankar, storlek, tömningsintervall etc. GIS-skiktet är tänkt att användas som underlag vid planering av transportlogistik.

5.4.2 Fjärravläsning av fyllnadsgrad

Förstudien ingår utredning av förutsättningar för installation av nivågivare med fjärravläsning samt beräkningar av kostnader och miljönytta. Förstudien visar att tekniken och möjligheterna finns för att kunna fjärravläsa fyllnadsgrad i slutna tankar.³

5.5 Enkätundersökning

För att besvara frågor om funktionalitet, kundnöjdhet samt kvalitetssäkrande frågor som till exempel spolvolym för anläggningar med gamla tillstånd har en kundundersökning gjorts.⁵

Av 544 svarande angav 487 att det finns en sluten tank. Av dessa hade 414 endast WC anslutet till den slutna tanken, dvs 73 fastigheter har en sluten tank där man tror eller vet att BDT är anslutet till den slutna tanken. Av de 487 som har sluten tank uppger 34, dvs 7%, att de upplever något slags problem. 19 av dessa 34 uppger att problemet är att de behöver tömma tanken för ofta, dvs 4% av det totala antalet svarande att de upplever detta problem. Av de som upplever problemet med för mycket tömningar, uppger ca en tredjedel att de har enkelspolande, ofta äldre toaletter.

Kostnaden för att inrätta avloppsanordning: medel 60 000 kr och medianvärde 50 000 kr, men det är en stor spridning av vad avloppen kostade, många på 25 000 kr och några på 150 000 kr.

6 Slutsatser och diskussion

I projektet har ingått att utreda olika frågeställningar, samla in olika uppgifter för att förbereda för en projektansökan till steg 3, genomförandefasen.

Då det är fler kommuner som har hygieniseringsanläggningar i drift eller håller på att investera i sådana har vi utgått från deras investeringskostnader och indexuppräknat dessa för att ta fram uppskattade kostnader för att iordningsställa anläggningarna. Den stora investeringskostnaden gäller iordningsställande av anläggningarna. Sedan tillkommer vissa kostnader som kostnad för certifiering, anmälan, arbetskostnad etc. Investeringskostnader är något som kan ingå i en LOVA 3.

Driftkostnaderna har varit svårare att uppskatta, främst den del som gäller förändrade transportvägar och logistik för att köra slammet från slutna tankar till hygienisering. Då slutna tankslam behöver separeras från blandat avloppsvatten för att kunna användas i hygienisering kan det innebära en högre kostnad att köra slammet till hygienisering, istället för att blanda det och köra det som idag till reningsverket. Vid kontakt med andra kommuner som idag har anläggningar för hygienisering av slam har vi ställt frågan om förändrade kostnader och där har ingen av kommunerna tagit upp detta som ett hinder för genomförande.

En del som kan innebära minskade kostnader är införande av fjärravläsning av fyllnadsgrad i slutna tankar. Genom LoRa tekniken skulle en hämtning av slam från slutna tankar kunna planeras bättre då data från sensorer i tankarna möjliggör att få en bild av vilka tankar som kan behöva tömmas och när. Ett annat alternativ för att möta eventuella kostnadsökningar för slamtömning är att förändra avfallstaxan. Detta skulle också kunna innebära ett styrmedel mot fler slutna tankar i kommunerna om det alternativet skulle vara billigare än ett avlopp med blandat avloppsvatten.

⁵ Pm, enkätundersökning, Dalslands miljö- och energiförbund, 2021

Det är viktigt att inte bara titta på kostnaderna utan även vilka miljömässiga vinster detta skulle innebära för kommunerna, bl a minskat utsläpp av övergödande ämnen till havs- och vattenmiljöer, minskad användning av konstgödsel och säkrare dricksvatten då enskilda avlopp i många fall riskerar att förorena närliggande vattentäkter. Turismen i Dalsland är till stor del knuten till värden förknippade med friska vattenmiljöer, med Dalslands kanal och det årliga kanotmaratonet samt flertalet campingar med bad som exempel. Sedan har kommunerna ambitionen att arbeta mot kretslopp, vilket finns inskrivet i Bengtsfors, Dals-Ed och Melleruds VA-planer samt i Färgelandas VA-strategi. Att skapa ett lokalt kretslopp kan också öka förståelsen för resursfrågan och ge en positiv bild.

Idag har kommunerna budning som enda hämtningsalternativ för slam i slutna tankar i sina renhållningsföreskrifter. I kontakt med andra kommuner visade det sig att de har inskrivet ett minsta hämtningsintervall, oftast 1 gång/år. Genom att införa ett hämtningsintervall skulle det möjliggöra för kommunerna att bättre kunna styra sin avfallshämtning vilket i detta skulle kunna innebära att slam från slutna tankar hämtas viss vecka i visst område. Det finns områden där det finns tätare kluster av slutna tankar enligt den GIS-karta som tagits fram, bl a Näs och Udden i Melleruds kommun som skulle vara lämpliga att hämta slam från. De områdena ligger också nära en av de tänkta hygieniseringsanläggningarna, den i Grinstad.

Avtal bör skrivas med lantbrukaren som reglerar drift och skötsel av hygieniseringsanläggningen. En fråga som behöver utredas mer är om arrende av gödselbrunnarna och rådighet att investera i den utrustning som krävs för ureahygienisering (tak, pumpbrunn m.m.). Idag finns ett avtal med Ragnsells för hämtning och tömning av slam från enskilda avlopp. Vid intervju med andra kommuner har de inte gjort några förändringar i avtalet utan de anser detta ingår i avtalet. För att se om detta är ett alternativ behöver utredning av nuvarande avtal göras för att se om en sådan förändring kan ingå i nuvarande avtal. Ett annat alternativ är att skriva ett tilläggsavtal till nuvarande avtal.

Sammanfattade förslag för att öka förutsättningarna för en kostnadseffektiv och bra hantering av slam från slutna tankar till hygienisering

- Att ett hämtningsintervall och en reglering om hygienisering skrivs in i renhållningsföreskrifterna.
- Hämtning av slam från slutna tankar sker i nära anslutning till hygieniseringsanläggningar och/eller från ett område med ett kluster av slutna tankar.
- Se över möjligheterna att differentiera avfallstaxan så det blir fördelaktigt att skaffa slutna tankar.
- Skriv avtal med lantbrukarna gällande drift och skötsel av anläggningen
- Utreda och klargör om nuvarande avtal med Ragnsells möjliggör att hantering av slam till hygienisering kan ingå eller om ett tilläggsavtal behöver skrivas.
- Utforma en taxa för tömning av slutna tankar till hygieniseringsanläggning samt vid provning av ny avloppsanläggning.
- Kommunens riktlinjer för enskilda avlopp ändras för att möjliggöra fler slutna tankar.
- Fortsätt utreda möjligheterna till att fjärravläsa fyllnadsgrad i slutna tankar. Utse testområde.

7 Fortsättning

7.1 LOVA 3

En av aktiviteterna i projektet var att skriva fram och ansöka om LOVA 3. Kommunerna har velat att ett beslut om steg 3 ska fattas av kommunernas politiska nämnder i respektive kommun. Då vissa uppgifter om driftkostnader inte projektet lyckats ta fram under projektets gång har kommunerna

inte tyckt det varit lämpligt att gå vidare till politiken än. Detta projekt har inte kommit dit att ett beslut om LOVA 3 har kunnat tagits. Saker som framkommit kan behöva utredas vidare är:

- Organisatoriska aspekter, vilken kommun och vilken del av kommunen ska stå som sökande av LOVA 3.
- Del driftkostnadsdelar behöver belysas mer.

Ett medskick är att ta ställning till om de uppgifter om kostnader som framkommit i detta projekt räcker som underlag för att kunna ta beslut om att gå vidare och ansöka om LOVA 3 i denna ansökningsperiod (februari-september 2021) eller om det ska ske senare. En LOVA 3 kommer innebära att vissa delar och olika aspekter behöver utredas vidare samt att investera i hygieniseringsanläggningarna.

7.2 Andra medel

Diskussion har förts med kommunerna om att söka medel från Avfall Sverige för att detaljutreda frågan om transport och logistik och kostnader för detta. Fördelen med detta är att den delen inte skulle behöva vara med i en LOVA 3. I en sådan ansökan skulle även en fortsättning i frågan om att fjärravläsa fyllnadsgrad i slutna tankar kunna ingå.

8 Bilagor

1. Ekonomisk kalkyl
2. Förstudie - Förutsättningar för att använda fjärravläsning av fyllnadsgrad i slutna tankar, Ecoloop AB, 2021
3. Förstudie - Förutsättningar för att hämta slam till hygieniseringsanläggning, Ecoloop AB, 2021
4. Kompletterande frågeställningar: Behöver bilen tvättas och framtidsspaning, Ecoloop AB, 2021
5. Pm enkätundersökning, Dalsland energi och miljöförbund, 2021
4. Utredning av förutsättningar för hygienisering av slam från kretsloppsanpassade avlopp, Salbo miljökonsult, 2019
5. RISE-SPCR178-cerifiering-mars-2019

Granskning av delårsrapport 2021

Färgelanda kommun

Projektledare Daniel Brandt

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer översiktligt granskat kommunens delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning per revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning	
Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?	Ja	
Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?	Nej De finansiella målen prognostiseras att inte uppfyllas. Avseende verksamhetsmålen kan vi inte göra någon bedömning eftersom det saknas en uppföljning av dessa i delårsrapporten.	

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Lagens krav och god redovisningssed	4
lakttagelser	4
Bedömning	4
God ekonomisk hushållning	4
lakttagelser	4
Bedömning	4

Inledning

Bakgrund

Fullmäktige ska behandla minst en delårsrapport per år. I samband med fullmäktiges behandling av delårsrapporten ska även revisorerna bedöma resultatet i delårsrapporten. Denna granskning utgör underlag för det utlåtande som revisorerna ska lämna till fullmäktige.

Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret och den ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av kommunens verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång.

Revisionsobjekt är styrelsen som är ansvarig för delårsrapportens upprättande. Vårt ansvar är att granska delårsrapporten utifrån god sed.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Revisionskriterier

Granskningen av delårsrapporten omfattar:

- Översiktlig granskning av den finansiella delen av delårsrapporten per 2021-08-31,
- Förvaltningsberättelsens innehåll,
- Hur kommunen redovisar hur väl det prognostiserade resultatet är förenligt med målen för god ekonomisk hushållning (finansiella och verksamhetsmässiga mål).

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV). Granskningen sker genom analytisk granskning och intervjuer med nyckelpersoner som är ansvariga för delårsrapportens upprättande.

En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god redovisningssed i övrigt har. Detta PM är skrivet i avvikelseform och omfattar våra mest väsentliga iakttagelser och bedömningar.

Den granskade delårsrapporten fastställdes av kommunstyrelsen 2021-10-27 och fullmäktige behandlar delårsrapporten 2021-11-17

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef.

Granskningsresultat

Lagens krav och god redovisningssed

laktagelser

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti. Resultatet för perioden uppgår till 7,8 mnkr. Styrelsen har överlämnat rapporten inom lagstadgad tid till fullmäktige.

Kommunen har bytt delårsperiod sedan föregående år. Jämförelsetalen i resultaträkningen redovisar därmed inte belopp för motsvarande period under närmast föregående räkenskapsår, vilket innebär bristande jämförbarhet. Kommunen upplyser om detta under avsnittet redovisningsprinciper.

Vi har vid vår granskning noterat att skatteintäkterna är för lågt redovisade

I eget kapital finns en post på cirka 7 mnkr avseende outhämtade differenser som härstammar från den IT-krasch som inträffade år 2019. Vi förordar att denna outhämtade post inte redovisas inom eget kapital samt att den utreds och resultatförs i sin helhet. Nettoeffekten av dessa avvikelser uppgår inte till ett för kommunen väsentligt belopp.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten för 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet inte kommer att uppfyllas för år 2021.

God ekonomisk hushållning

laktagelser

Mål

I delårsrapporten görs en avstämning mot årsprognosen avseende kommunens finansiella mål som fastställts i budget 2021.

Av redovisningen framgår att inget av de finansiella målen prognostiseras att uppfyllas.

I delårsrapporten görs ingen sammanställd avstämning mot årsprognosen avseende de verksamhetsmässiga mål som fastställts i budget år 2021. Hänvisning sker till att uppföljning skall ske i samband med årsbokslut.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2021.

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering av de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt i budget 2021 kan vi inte göra någon bedömning eftersom att uppföljning av verksamhetsmålen saknas.

2021-10-29

Lars Dahlin

Daniel Larsson

Uppdragsledare

*Auktoriserad revisor
Granskningsansvarig*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org. nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Färgelanda kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Till
Fullmäktige i Färgelanda kommun

För kännedom: Kommunstyrelsen

Revisorernas bedömning av delårsrapport

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapport per 2021-08-31 är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten.

Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Vår bedömning är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet.

Granskningens resultat presenteras i bifogad rapport.

Revisorerna samlade bedömning är att:

- delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet **inte** kommer att uppfyllas för år 2021.
- att det prognostiserade resultat **inte** är förenligt med finansiellt mål som fullmäktige fastställt i budget 2021.
- vi, utifrån kommunstyrelsens uppföljning av verksamhetsmålen **inte** kan göra någon bedömning av måluppfyllelsen då en samlad bedömning av måluppfyllelsen inte görs.

Färgelanda, 2 november 2021

[Redacted]

Ann-Britt Dahl

Thomas Glue

[Redacted]

Eivor Johansson

[Redacted]

Hugo Hultgren

[Redacted]

Roger Martinsson

Bilagor:

Rapport över de sakkunnigas granskning av resultat enligt delårsrapport

Deltagare

FÄRGELANDA KOMMUN 212000-1421 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2021-11-03 08:09:15 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: OMAS GLUE

Datum

Thomas Gue
Förtroendevald

Levande ansökan: E-post

Brottsförebyggande rådet

**Minnesanteckningar förda vid möte med Brottsförebyggande rådet,
styrgrupp**

Plats och tid: Centrumhuset konferensrum, måndag 1 november klockan
13.00 – 14.40

Närvarande:

Kenneth Carlsson (L), ordförande

Katrin Siverby, kommunchef

Anna Gunnervik, barn- och utbildningschef t.o.m. punkt 5

Tony Bengtsson, kommunpolis

Julia Kvartsberg, praktikant polisen, kriminologstudent

Lillan Fahlstedt, folkhälsostrateg

Skrev anteckningarna:

Lillan Fahlstedt
Folkhälsostrateg

**Godkända 2021-11-02 via epost
av:**

Kenneth Carlsson (L)

1. Genomgång av dagordningen

Ordförande går igenom dagordningen.

2. Minnesanteckningar från styr- och arbetsgrupps gemensamma möte 2021-09-06

Minnesanteckningarna från föregående möte med styr- och arbetsgrupp 2021-09-06 läses igenom.

3. Diskussionspunkt – BRÅ sammansättning

Ordförande lyfter BRÅs sammansättning och huruvida personunion för de förtroendevalda mellan det brottsförebyggande rådet och folkhälsorådet är det bästa alternativet. Ordförande anser att det inte är nödvändigt med personunion mellan folkhälsorådet och BRÅ styrgrupp som det är idag. BRÅ styrgrupp föreslår att sammansättningen av BRÅ styrgrupp ses över till nästa mandatperiod. Vidare diskuterar styrgruppen syftet med BRÅ styrgrupp och behovet av gruppen. Styrgruppen föreslår att detta ses över vid nästa mandatperiod.

Styrgruppen diskuterar även sammansättningen av BRÅ arbetsgrupp och vad som är mest effektivt. Styrgruppen lämnar ett förslag där de kommunala verksamheterna utgör den ordinarie arbetsgruppen och de externa aktörer som idag ingår i arbetsgruppen adjungeras vid behov samt att detta genomförs på prov under 2022. Folkhälsostrategen får i uppdrag att se över detta och låta arbetsgruppen prova detta arbetssätt under 2022.

4. Diskussionspunkt – Operativ arbetsgrupp

Ordförande lyfter frågan hur arbetsgruppen ska vara utformad, huruvida politiken ska ha en representant i den gruppen samt hur ofta arbetsgruppen ska ha möten. Ordförande föreslår att gruppen enbart ska bestå av tjänstepersoner. Styrgruppen beslutar att arbetsgruppen på prov ska ha möten med enbart tjänstepersoner. Detta ska sedan utvärderas vid utformningen av arbetsgruppen inför nästa val.

Folkhälsostrategen och kommunpolisen lyfter att samarbetet i arbetsgruppen fungerar väl men att det kan utvecklas och bli mer effektivt än vad det är i dagsläget, det handlar om såväl om arbetssätt som mötestäthet.

5. Diskussionspunkt – BRÅ arbetssätt

Ordförande lyfter frågan hur BRÅ ska fokusera på det förebyggande arbetet snarare än att fastna i rapporter kring det som har varit. Detta gäller både BRÅ styrgrupp och arbetsgrupp, diskussionen fokuserar dock på arbetsgruppen.

Folkhälsostrateg och kommunpolis lyfter lägesbilder för verksamheter som ett förslag. Det behöver bli tydligare vad varje person förväntas ta med sig för information till mötet och vad som gäller mellan mötena för att lösa de problem som diskuteras. För att arbeta med det föreslår folkhälsostrateg och kommunpolis att arbetsgruppen ska ha möten oftare. Även detta kommer ske på prov under 2022.

6. Mötestider 2022

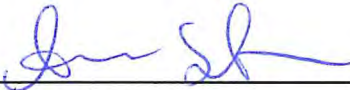
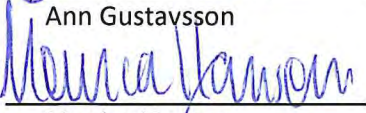
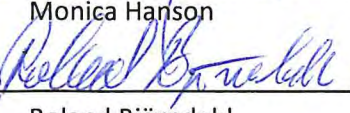
BRÅ styrgrupp beslutar följande dagar och tider för möten under 2022: 23 maj klockan 13.00-15.00 samt 21 november klockan 13.00-15.00.

7. Övriga frågor

Inga övriga frågor.

Sammanträdesprotokoll för Direktionen NÄRF

Plats och tid	Norra Älvsborgs Räddningstjänst, Trollhättan kl.09:00-11:00
Beslutande	Monica Hanson (S) Trollhättan, Ordförande Kjell Nilsson (S) Vänersborg (fr. §32a) Pia Fogelberg (M) Trollhättan Lena Eckerbom Wendel (M) Vänersborg Pontus Westerman Hansson (SD), tjänstgörande ersättare Roland Björndahl (M) Mellerud
Övriga deltagande	Kent Almkvist (C), Trollhättan, ej tjänstgörande ersättare Dan Åberg (M) Vänersborg, ej tjänstgörande ersättare John-Olov Frid (S), Mellerud, ej tjänstgörande ersättare (fr. §32b) Hans Därnemyr, förbundschef/räddningschef Bodil Bramfors, ekonomichef (§§30-33) Ann Gustavsson, förvaltningsassistent Andreas Johansson, Kommunal Helené Sagerström, Vision Caroline Larsson, Sveriges Ingenjörer Leif Isberg (§33) Louise Hall, praktikant Trollhättan Stad (S), gäst via ordförande.
Utses att justera	Roland Björndahl
Justeringens plats och tid	Brandstationen Trollhättan
Underskrifter	Sekreterare <u></u> Paragraf <u>30-39</u> Ann Gustavsson Ordförande <u></u> Monica Hanson Justerande <u></u> Roland Björndahl

Bevis om tillkännagivande av justerat protokoll
Justeringen har tillkännagivits på kommunens anslagstavla

Organ: Direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Protokoll från sammanträde: 2021-09-30

Datum då tillkännagivandet publiceras: 2021-10-14

Datum då publiceringen av tillkännagivande upphör: 2021-11-07

Förvaring av protokollet: Protokollet finns tillgängligt på brandstationen, Trollhättan

Underskrift

Utdragsbestyrkande

§ 30 Närvarokontroll/ upprop

Med anledning av pågående pandemi covid-19 har en del försiktighetsåtgärder införts vad gäller genomförande av direktionssammanträde. Direktionen har sedan tidigare gjort en överenskommelse om att ordinarie ledamöter deltar fysiskt på plats och att ersättare deltar via online möte. Med anledning av fortsatt smittspridning i samhället har ordförande föreslagit att genomföra dagens direktionssammanträde som helhet på distans via online möte (Teams).

Upprop genomfördes för kontroll av närvaro och beslutanderätt för mötet. Direktionens avsikt är att fortsätta med digitala sammanträden året ut. Beslut om kommande mötesform för direktionssammanträden hanteras under §38.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 31 Val av justerande

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att välja Roland Björndahl att justera protokollet.

§ 32 Rapporter/skrivelser

a) *Coronavirus, covid-19*

Hans Därnemyr, förbundschef, redogör för nuläget avseende covid-19 i verksamheten. Vissa lättnader har skett för restriktioner i intern verksamhet. Det råder fortfarande besöksförbud vid brandstationerna och i restriktioner för utåtriktad verksamhet med syfte att minimera risk för smittspridning. Det råder inga begränsningar i beredskap.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

b) *Delårsrapport jan-aug 2021 med bokslutsprognos*

Hans Därnemyr, förbundschef, lämnade en redogörelse för Direktionen kring verksamheten under perioden jan-aug 2021.

Bodil Bramfors, ekonomichef, lämnade en redogörelse över ekonomiskt resultat. NÄRF redovisar ett resultat om 1 126 tkr för perioden, varav räddningstjänstverksamhet 1 493 tkr och enhet sotning -367 tkr. Prognosen för året visar på ett plusresultat. PWC har genomfört granskning av delårsrapport 2021. Förtroendevalda revisorer genomför granskning 4 oktober 2021.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

c) *Projekt drönare*

Punkten utgår från dagordningen pga. sjukdom. Förbundet återkommer vid nästkommande direktionmöte med rapport från projektet.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

**Direktionen beslutade kl.09.43 att göra ett avsteg i dagordningen för att behandla §33.
Direktionen återupptar fr.o.m. kl.09:54 behandling av ärenden enligt dagordning, §31d.**

d) Information kring Dataskyddsombud, NÄRF

Trollhättans Stad har meddelat att man avser påbörja en upphandling av funktion för Dataskyddsombud inom kort. Beslutet grundar sig i att nuvarande Dataskyddsombud framöver kommer övergå till ett renodlat uppdrag som informationssäkerhetssamordnare.

NÄRF betalar idag Staden för tjänsten Dataskyddsombud genom tecknat avtal mellan parterna. Staden har tillfrågat om NÄRF önskar delta i direktupphandlingen, vilket förbundet svarat ja till.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten. Direktionen ställer sig bakom förbundets beslut att delta i direktupphandlingen av ett nytt Dataskyddsombud via Trollhättans Stad.

e) Ny enhetschef LC

Rekryteringsprocessen avseende ny enhetschef till ledningscentralen (LC54) är avslutad. Peter Gustafsson tillträder tjänsten från och med 1 februari 2022. Vidare är utannonserade tjänster avseende två (2) inre befäl till ledningscentralen tillsatta.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

f) Avtal kring hantering av pensionsfrågor

Bodil Bramfors, ekonomichef lämnade en redogörelse över avtal avseende pensionshantering. Medlemskommunerna, Trollhättan och Vänersborg, har vid ny upphandling av pensionsavtal valt att utesluta NÄRF utan att meddela förbundet sitt beslut. NÄRF har varit i kontakt med medlemskommunerna, Trollhättan och Vänersborg, i frågan, och kommer även att ta upp ärendet för beredning vid ägarsamråd i oktober. Förbundet har säkerställt en tillfällig förlängning för nuvarande pensionsavtal, inför att kunna genomföra egen upphandling.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 33 Information rörande uppdrag; utredning vidare samverkan NÄRF-RMB

Leif Isberg, utredare, lämnade en redogörelse över pågående utredningsuppdrag. Sen juni månad har 11 intervjuer skett med olika grupper inom räddningstjänstförbunden, några intervjuer kvarstår att genomföra. Leif lämnar information om identifierade områden särskilt viktiga att beakta i arbetet. Det finns ett behov av att hålla ihop delregion Fyrbodalen, kompetens och uthållighet över tid. Slutrapport i utredningsuppdraget avses kunna lämnas i månadsskiftet okt/nov 2021.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporten.

§ 34 Beslut om Delegationsbeslut inom Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, Förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor

Från och med den 1 augusti 2021 gäller nya ändringar i lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Syftet med ändringarna är att försvåra och begränsa illegal hantering av explosiva varor. Ändringarna i lagen innebär omfattande förändringar av rutiner vid tillståndsprovning både för verksamheter och myndigheter. En stor förändring är kravet att tillståndspliktig verksamhet ska anmäla de personer som avses få delta i verksamhet med hantering, överföring, import eller export av explosiva varor till tillståndsmyndigheten.

Ovanstående innebär att NÄRF handläggare behöver delegation för dessa beslut.

I NÄRF arbetsdokumentet inför revidering av delegationsordning berörs punkterna 7.1.3, 7.1.4, 7.1.7, 7.3.6, 7.4.1, 7.4.2, och 7.5.1. Även om arbetsdokumentet inte är beslutat så ser NÄRF behov av att Direktionen beslutar om delegation för dessa beslut så snart det är möjligt.

NR	Beslut	Direktionens delegering	Vidaredelegering	Redovisning
7.1.3	Lämplighetspröva den sökande, föreståndare, deltagare och personer med betydande inflytande av den juridiska personen enligt 19 §.	Förbundschef	Enhet Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Tjänsteanteckning
7.1.4	Besluta om godkännande av föreståndare samt anmälda deltagare enligt 19a § och 19d §,	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Beslut
7.1.7	Besluta om återkallande av godkännande enligt 20a §	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Beslut
7.3.6	Besluta om att anmäla en enskild enligt 28 §, 29 § och 29a §	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillsynshandläggare	
7.4.1	Besluta om uttag av avgifter i enlighet med gällande taxa för tillståndsprovning och godkännande av föreståndare och deltagare enligt 27 §.	Direktion	Tillståndshandläggare	
7.4.2	Besluta om uttag av avgifter i enlighet med gällande taxa för tillsyn enligt 27 § LBE.	Direktion	Tillsynshandläggare	
7.5.1	Besluta om att inhämta yttrande från Polismyndigheten gällande den sökande, föreståndare, deltagare och personer med betydande inflytande av den juridiska personen lämplighet enligt 14 §.	Förbundschef	Enhetschef Samhällsskydd Tillståndshandläggare	Tjänsteanteckning

Direktionens beslut

Direktionen beslutade i enlighet med förslaget att godkänna tillägg; punkterna 7.1.3, 7.1.4, 7.1.7, 7.3.6, 7.4.1, 7.4.2, och 7.5.1 till delegationsordning för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

§ 35 Beslut om workshop om miljöfrågor och styrdokument

Vid sammanträde 2021-06-15 §20 d) beslutade Direktionen att ta med sig, vid mötet, lämnat förslag om genomförande av workshop kring miljöfrågor för verksamheten och återkomma med förslag på datum.

I NÄRF pågår därtill förnärvarande, utifrån identifierat behov, ett omfattande revideringsarbete med att se över befintliga styrdokument för verksamheten. Inför färdigställande av underlag efterfrågas samverkan mellan förbundsledning och Direktion, då flertalet av dessa styrdokument senare ska fastställas genom direktionsbeslut och/eller antagande i kommunfullmäktige inom NÄRF:s medlemskommuner.

Förbundet efterfrågar datum för gemensam workshop för förbundsledning och direktion i ovan frågor.

Ordförande föreslår att workshop om miljöfrågor och styrdokument flyttas fram till att genomföras första kvartalet 2022.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att flytta fram plan för genomförande av workshop till första kvartalet 2022. Direktionen återkommer i ärendet.

§ 36 Delegationsärenden

Förteckning över beslut fattade med stöd av direktions delegationsbeslut § 19/2018
Ärenden till och med 2021-09-10, nr 301-418.

Särskild förteckning lämnas över delegationsbeslut fattade i NÄRF med hänsyn till Covid-19. Syftet är att ge Direktionen en tydlig och aktuell nulägesbild över verksamhetens vidtagna åtgärder i samband med pågående pandemi. Ärenden till och med 2021-09-20, P272-P283.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att lägga förekommande ärenden till handlingarna.

§ 37 Förbundschefens rapport från verksamheten

Hans Darnemyr, förbundschef, lämnade en redogörelse över verksamhet, pågående samverkansområden med närliggande parter och nationell planering avseende ledningscentraler.

Det råder en mycket hög arbetsbelastning på administrativ personal i egen verksamhet, många arbetar mer än 100 %, vilket i vissa fall medfört sjukskrivningar. Arbetsgivaren tittar på en lösning.

Revideringsarbetet med styrdokument fortgår. Målsättningen är att Direktionen, senast vid decembermötet, ska kunna fatta beslut om reviderade styrdokument, så som handlingsprogram, ekonomiska styrdokument, delegationsordning, brandskyddspolicy och kommunikationspolicy.

Förbundets nya externutbildare är på plats och i full gång med att planera och genomföra utbildningsinsatser avseende brandkunskap för personal inom medlemskommunerna.

Direktionens beslut

Direktionen har tagit del av och godkänner rapporterna.

§ 38 Mötesform för kommande Direktionssammanträden

Monica Hanson, ordförande, föreslår att Direktionen fortsätter med att genomföra digitala sammanträden året ut, med ny omprövning inför 2022. Ett annat alternativ är att genomföra fysiska sammanträden i extern lokal av storlek som medför att vi kan hålla tillräckligt avstånd.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att fortsätta med genomförande av digitala sammanträden året ut. Nytt beslut om mötesform kommer att ske därefter.

§39 Övriga frågor

Kent Almkvist lyfter en fråga om det finns några planer kring genomförande av julbord under december 2021 för personal. Hans Därnemyr, förbundschef, svarar att rådande pandemi avgör om det finns möjlighet att genomföra ett sådant arrangemang eller inte. I fjol gavs personalen en gåva i julklapp, så föreslås göras även i år om inte ett julbord kan genomföras. Förbundet återkommer i frågan.

1. **Justerare:** Jan-Olof Johansson, Lysekils kommun.

BESLUTSÄRENDEN

2. Kommunakademien Väst – återkoppling om temporär utdebitering för 2022

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör

På den politiska styrgruppens rekommendation beslutade direktionen 2021-03-25 om ett temporärt beslut om utdebitering till respektive kommun för att finansiera kommunsidans del i Kommunakademien Väst för år 2022. Detta i syfte att få ytterligare tid för beredning av ärendet om långsiktig finansiering av samverkansytan.

Direktionen beslutar

att besluta om att temporär utdebitering till respektive kommun sker i januari månad 2022 för att finansiera Kommunakademien Väst kommande år.

3. Delårsrapport 2021-08-31

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef

Den ekonomiska rapporten för årets två första tertial visar ett överskott om 991 tkr. Överskottet härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Direktionen beslutar

att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

4. Remissvar budget 2022–2024 och revidering av verksamhetsplan 2021–2023

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef

Budget för 2022–2024 har varit utsänd på remiss till kommunerna. Det finns ett behov av att tydliggöra vissa skrivningar i det strategiska utvecklingsområdet Stöd, omsorg och hälsa.

Direktionen beslutar

att godkänna budgetförslaget för 2022–2024 samt

att godkänna revideringen av verksamhetsplan 2021–2023

5. Remissvar budget Delregionala utvecklingsmedel (DRUM) 2022

Information av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef Samhällsutveckling

Som en del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021-2030 och kommunalförbundets verksamhetsplan 2021-2023 har ett budgetförslag tagits fram för de delregionala utvecklingsmedlen avseende år 2022.

Direktionen beslutar

att godkänna budgetförslaget för Delregionala utvecklingsmedel 2022

6. Omdisponering av budget för Delregionala utvecklingsmedel (DRUM) 2022

Information av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef Samhällsutveckling

Budgetförslaget för de delregionala utvecklingsmedlen år 2022 visar en överbudgetering inom områdena ”Bygga kompetens” och ”Stärkt innovationskraft”. För att täcka underskottet i förslaget och möjliggöra att förbundet kan avropa sista året på avtalet ”Affärs- och företagsutveckling i Fyrbodals” med 1 miljon kronor och fortsatt finansiera Position Väst med 3 miljoner kronor och Innovatum med 3 miljoner kronor kommer en revidering av 2021 års budget behöva göras.

Direktionen beslutar

att bevilja förslaget till omdisponering av 2021 års budget avseende delregionala utvecklingsmedel samt in-teckning av budgetpost för år 2023.

7. Inriktningsdokument för Hälsokällan 2022–2025

Information av Titti Andersson, teamchef Välfärdsutveckling

Hälsokällan är en verksamhet inom Fyrbodals kommunalförbund som arbetar med barns och ungas hälsa.

Direktionen beslutar

att rekommendera kommunerna att godkänna innehållet i inriktningsdokumentet för Hälsokällan åren 2022–2025.

8. Fast förbindelse över Gullmarsfjorden, begäran om att Fyrbodals tillskriver Västra Götalandsregionen om att beställa en åtgärdsvalsstudie från Trafikverket.

Information av Helen Tisell, infrastrukturstrateg.

Lysekils kommun har inkommit med en skrivelse till Fyrbodals direktions med begäran om tillskrivelse till Västra Götalandsregionen om att de ska uppdraga Trafikverket att utföra en Åtgärdsvalsstudie för objektet ”Fast förbindelse över Gullmarsfjorden”.

Direktionen beslutar

att direktionen beslutar att tillskriva Västra Götalandsregionen om att göra en beställning på en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för fast förbindelse över Gullmarsfjorden, under förutsättning att denna inte tränger undan redan prioriterade ÅVS:er i Fyrbodalsregionen.

att Fyrbodals kommunalförbund önskar en skriftlig återkoppling från Västra Götalandsregionen i denna fråga.

9. Gemensam skrivelse från Fyrstads flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil angående behovet av temporär allmän trafikplikt.

Information av Helen Tisell, infrastrukturstrateg.

Fyrbodals kommunalförbund har emottagit en gemensam skrivelse att ställa sig bakom från Fyrstads Flygplats AB:s ägarkommuner.

Direktionen beslutar

att ställa sig bakom skrivelse upprättad av Fyrstads flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil. Skrivelsen gäller behovet av temporär allmän trafikplikt och är ställd till Infrastrukturdepartementet, Näringsdepartementet, Trafikverket samt Västra Götalandsregionen.

INFORMATIONS- OCH ANMÄLNINGSÄRENDEN

10. Strategiskt utvecklingsområde: Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Information av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef Samhällsutveckling, Ann Palmnäs, verksamhetsledare Position Väst, Christel Thuresson, näringslivsstrateg, Anders Borg, affärsutvecklare Position Väst, Karin Stenlund, Affärs- och miljöutveckling, Ida Svanberg, kulturstrateg

Fördjupad information kopplad till verksamhetsplanen.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

11. Kommunakademin Väst – långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör

Ett utskick har gjorts till medlemskommunerna för ett ställningstagande kring långsiktig finansiering för Kommunakademin Väst om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kronor per kommuninvånare från och med 1 januari 2023 eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31

mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022. Förbundsordförande framför till direktionens ledamöter en önskan om att kommunerna lämnar en motivering till sitt ställningstagande.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

12. Information remisser – Hälso- och sjukvårdsavtal och God och nära vård

Information av Lis Palm, FoU-strateg och Karin Engström, socialstrateg

Information om Hälso- och sjukvårdsavtalet med tillhörande överenskommelser samt Färdplan – Läns gemensam strategi för god och nära vård.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

13. Information remiss – Regional transportinfrastrukturplan

Information av Helen Tisell, infrastrukturstrateg och Aako Raoofi, Västra Götalandsregionen

Remissversionen av regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033 är framarbetad.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

14. Aktuella projektansökningar

Ingen föredragning på mötet

Åtterrapporering från arbetsutskottet om beslutade ansökningar och projektmedel.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

15. Aktuella delegationsbeslut

Ingen föredragning på mötet

Lista över delegationsbeslut har bifogats kallelsen.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

16. Ärenden kopplade till Beredningen för hållbar utveckling (BHU), Västkom och Samrådsorganet (SRO)

Information av Martin Carling, förbundsordförande och Jeanette Lämmel, förbundsdirektör

Muntlig rapport av aktuella ärenden

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

17. Meddelanden

Information av Martin Carling, förbundsordförande

Information från Västra Götalandsregionen angående järnväg Oslo-Göteborg, STRING-samarbetet och framtida järnvägsutveckling i Fyrbodals.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

18. Övriga frågor

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör

Information kring frågan om naturbruksskolor.

Direktionen beslutar

att anteckna informationen till protokollet.

19. Nästa möte

Nästa direktionsmöte äger rum den 9 december.

/Anteckningar Morgan Ahlberg.

Plats och tid:	Teams kl. 11.00 – 15.15	
Ledamöter:	Stig Bertilsson, Bengtsfors §§84–93, 95–101 Jan-Olof Johansson, Lysekil Christoffer Rungberg, Munkedal Mats Abrahamsson, Sotenäs Liselotte Fröjd, Tanum Peter Eriksson, Trollhättan §§84–91, 96–100 Christer Hassleback, UA §§84–93, 95–101 Benny Augustsson, Vänersborg Michael Karlsson (S), Åmål §§84–93, 95–101	Martin Carling, Dals-Ed Morgan E Andersson, Mellerud Anders Arnell, Orust Kent Hansson, Strömstad Paul Åkerlund, Trollhättan Ingemar Samuelsson, UA Henrik Harlitz, Vänersborg
Ersättare:	Per-Erik Norlin, Dals-Ed §§84-91,96-101 Michael Mellby, Mellerud Lars Larsson, Orust Monica Hansson, Trollhättan Mats Andersson, Vänersborg Michael Karlsson (M), Åmål §§84–93, 95–101	Ronald Rombrandt, Lysekil Liza Kettil, Munkedal §§86–101 Therése Mancini, Sotenäs David Sahlsten, Uddevalla
Tjänstgörande ersättare:	Ulla Börjesson, Färgelanda	
Fyrbodals kommunalförbund:	Jeanette Lämmel Titti Andersson Morgan Ahlberg Christel Thuresson §92 Linnéa Grimstedt §92 Karin Stenlund §92 Lis Palm §94	Carina Ericson Anna Lärk Ståhlberg Helen Tisell §§90–91, 95 Ann Palmnäs §92 Anders Borg §92 Ida Svanberg §92 Karin Engström §94
Övriga deltagare:	Aako Raoofi, VGR §95	
Underskrifter:		
Sekreterare	_____	
	Carina Ericson	
Ordförande	_____	
	Martin Carling	
Justerare	_____	
	Jan-Olof Johansson	

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Innehåll

Ärende	Sida
§ 84 Kommunakademien Väst – återkoppling om temporär utdebitering för 2022	3
§ 85 Delårsrapport 2021-08-31	4 - 5
§ 86 Remissvar budget basverksamhet 2022 – 2024 och revidering av verksamhetsplan 2021 – 2023	6
§ 87 Remissvar budget Delregionala Utvecklingsmedel (DRUM) 2022	7
§ 88 Omdisponering av budget för Delregionala Utvecklingsmedel (DRUM) 2022	8
§ 89 Inriktningsdokument för Hälsokällan 2022 – 2025	9
§ 90 Fast förbindelse över Gullmarsfjorden	10
§ 91 Gemensam skrivelse från Fyrstads Flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil angående behovet av temporär allmän trafikplikt	11
§ 92 Strategiskt utvecklingsområde: Näringsliv, kultur och attraktionskraft	12
§ 93 Kommunakademien Väst – långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation	13 - 14
§ 94 Information remisser – Hälso- och sjukvårdsavtal och Nära vård	15
§ 95 Information remiss Regional transportinfrastrukturplan	16
§ 96 Aktuella projektansökningar	17 - 18
§ 97 Aktuella delegationsbeslut	19
§ 98 Ärenden kopplade till Beredningen för hållbar utveckling (BHU), Västkom och Samrådsorganet (SRO)	20
§ 99 Meddelanden	21
§ 100 Övriga frågor	22
§ 101 Nästa möte	23

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 84

Kommunakademin Väst – återkoppling om temporär utdebitering för 2022

Arbetsutskottet beslutade den 2020-10-08 § 94 att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en politisk styrgrupp bestående av direktionsledamöter avseende att finna en långsiktig finansiering av Kommunakademin Väst.

På den politiska styrgruppens rekommendation beslutade direktionen 2021-03-25 § 22, om ett temporärt beslut om utdebitering till respektive kommun för att finansiera kommunsidans del i Kommunakademin Väst för år 2022. Detta i syfte att få ytterligare tid för beredning i ärendet om långsiktig finansiering av samverkansytan.

Ärendet föredrogs av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet har berett ärendet och gett i uppdrag till förbundsdirektören att kontakta de kommuner som ännu inte hade svarat på utskicket. Förbundsdirektören har så gjort och informerar direktionen om att samtliga kommuner nu har lämnat ett positivt besked på en temporär utdebitering för 2022. Den temporära utdebiteringen baseras på 2,75 kr per invånare och kommun.

Direktionen beslutar

Att besluta om att temporär utdebitering till respektive kommun sker i januari månad 2022 för att finansiera Kommunakademin Väst.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodals

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 85

Delårsrapport 2021-08-31

Enligt fastställt årshjul för 2021 för Fyrbodals kommunalförbund ska delårsrapport per 2021-08-31 lämnas till direktionen vid oktober månads möte.

Förbundet har sedan delårsrapporten föregående år arbetat vidare med utveckling av dokumentet utifrån revisorernas granskningar och synpunkter. I förvaltningsberättelsen finns därmed ett avsnitt för måluppfyllelse för de strategiska målområdena i verksamhetsplanen. Vidare finns bilagan Uppföljning av aktivitetsplan för en mer detaljerad beskrivning av vilka aktiviteter förbundet har genomfört under perioden.

Den ekonomiska rapporten för årets två första tertial visar ett överskott om 991 tkr vilket är en avvikelse mot budget med +801 tkr jämfört med budgeterat helårsresultat på +190 tkr och en avvikelse med +864 tkr i förhållande till budget för perioden på +127 tkr.

Överskottet i delårets resultat härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Prognosen för tredje tertialen är baserad på utfallet per den 31 augusti 2021 och kända faktorer för kommande period och den löpande basverksamheten. Det beräknade resultatet för helåret är + 998 tkr jämfört med budgeterat resultat på + 190 tkr. Detta är en avvikelse mot budget med + 808 tkr. Bedömningen är att om inget oförutsett händer kommer förbundet att hålla prognosen, dock med reservation för kostnader som uppstår i samband med viss återgång till arbetsplatsen i takt med att pandemin avtar.

Den förväntade utvecklingen är att kommunalförbundets verksamhet och ekonomi följer tidigare års. Dock med reservation för omställningar som har gjorts på grund av Covid-19. Effekten av pandemin är minskade kostnader, som till exempel resor och möteskostnader jämfört med budget.

Ärendet föredrogs av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Fortsättning § 85

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Direktionen beslutar

Att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodals
Revisionen
Administrativ chef

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 86

Remissvar budget 2022 – 2024 och revidering av verksamhetsplan 2021 – 2023

Enligt 15§ i Förbundsordningen ska direktionen årligen fastställa en budget för förbundet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåren samt förbundsavgift. Budgeten ska enligt förbundsordningen vara treårig.

Direktionen ska innan oktober månads utgång besluta om budget 2022 – 2024. Direktionens beslut ska delges förbundets medlemmar senast under oktober månad året före kommande verksamhetsår.

Budget för 2022 – 2024 har varit utsänd på remiss till kommunerna för synpunkter och 10 av 14 kommuner har svarat.

Under 2021 har förbundets tjänstepersoner verkat i enlighet med verksamhetsplan 2021–2023 och uppmärksammat ett behov av att tydliggöra vissa skrivningar i det strategiska utvecklingsområdet Stöd, omsorg och hälsa.

Ärendet föredrogs av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att besluta godkänna budgetförslaget för 2022 – 2024 samt föreslår direktionen att besluta godkänna revideringen av verksamhetsplan 2021 – 2023.

Direktionen beslutar

Att godkänna budgetförslaget för 2022 – 2024 samt

Att godkänna revideringen av verksamhetsplan 2021 – 2023.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodals
Revisionen
Administrativ chef

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 87

Remissvar budget Delregionala Utvecklingsmedel (DRUM) 2022

Som en del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 och kommunalförbundets verksamhetsplan 2021–2023 har ett budgetförslag tagits fram för de delregionala utvecklingsmedlen avseende år 2022. Budgetförslaget har beretts i chefsnätverken näringsliv, kultur, utbildning och kompetensförsörjning och hos kommundirektörerna. En förfrågan om finansiering med 37 kronor per invånare har skickats på remiss till kommunerna.

8 av 14 kommuner meddelat att de ställer sig positiva till medfinansieringen 37 kronor per invånare. Ingen har hittills meddelat ett negativt beslut.

Ärendet föredrogs av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef Samhällsutveckling.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att godkänna budgetförslaget för Delregionala utvecklingsmedel 2022.

Direktionen beslutar

Att godkänna budgetförslaget för Delregionala utvecklingsmedel 2022.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodal
Revisionen
Teamchef Samhällsutveckling

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 88

Omdisponering av budget för Delregionala Utvecklingsmedel (DRUM) 2022

Budgetförslaget för de delregionala utvecklingsmedlen år 2022 visar en överbudgetering inom områdena ”Bygga kompetens” och ”Stärkt innovationskraft”. För att täcka underskottet i förslaget och möjliggöra att förbundet kan avropa sista året på avtalet ”Affärs- och företagsutveckling i Fyrbodal” med 1 miljon kronor och fortsatt finansiera Position Väst med 3 miljoner kronor och Innovatum med 3 miljoner kronor kommer en revidering av 2021 års budget behöva göras. Underskottet kommer också att behöva finansieras genom en inteckning med ett belopp på 1,2 miljoner kr i 2023 års kommande budgetförslag.

Ärendet föredrogs av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef Samhällsutveckling.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att besluta att bevilja förslaget till omdisponering av 2021 års budget avseende delregionala utvecklingsmedel samt inteckning av budgetpost för år 2023.

Direktionen beslutar

Att bevilja förslaget till omdisponering av 2021 års budget avseende delregionala utvecklingsmedel samt inteckning av budgetpost för år 2023.

Beslutet expedieras till

Teamchef Samhällsutveckling

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 89

Inriktningsdokument för Hälsokällan 2022 – 2025

Hälsokällan är en verksamhet i Fyrbodals kommunalförbund som arbetar med barn och ungas hälsa. Hälsokällan utför detta uppdrag genom att möta det som benämns ”viktiga vuxna” – vuxna som arbetar med barn och unga; i förskola, skola, ungdomsmottagning, familjecentral med mera. Verksamheten finansieras i huvudsak genom verksamhetsbidrag från 13 av Fyrbodals 14 kommuner och Västra Götalandsregionen, men till viss del också med tillfälliga projektmedel och deltagaravgifter vid vissa aktiviteter/utbildningar. Hälsokällans uppdrag regleras via ett avtal mellan kommunalförbundet, medverkande kommuner och Västra Götalandsregionen. Ett fyraårigt inriktningsdokument kompletteras genom att beskriva mer i detalj vilka områden Hälsokällan ska fokusera på. Nu gällande inriktningsdokument gäller året ut och ett nytt ska tas fram för åren 2022–2025.

Hälsokällans grundläggande uppdrag regleras via avtal mellan Fyrbodals kommunalförbund, Västra Götalandsregionen och merparten av Fyrbodals kommuner. Det finns också ett fyraårigt inriktningsdokument som mer i detalj beskriver arbetssätt och fokus för Hälsokällan. Nuvarande dokument gäller året ut varför ett förslag till inriktningsdokument för åren 2022–2025 tagits fram. Förslaget bygger i huvudsak på nu gällande dokument då det bedömts vara fortsatt relevant och bygger på långsiktigt arbete som bör fortsätta även kommande fyraårsperiod.

Ärendet föredrogs av Titti Andersson, teamchef Valfärdsutveckling.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att rekommendera kommunerna att godkänna innehållet i inriktningsdokumentet för Hälsokällan för åren 2022 - 2025.

Direktionen beslutar

Att rekommendera kommunerna att godkänna innehållet i inriktningsdokumentet för Hälsokällan för åren 2022 - 2025.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodals
Teamchef Valfärdsutveckling

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 90

Fast förbindelse över Gullmarsfjorden, begäran om att Fyrbodalsregionen tillskriver Västra Götalandsregionen om att beställa en åtgärdsvalsstudie från Trafikverket

Lysekils kommun har inkommit med en skrivelse till Fyrbodalsregionens direktionschef med begäran om tillskrivelse till Västra Götalandsregionen om att de skall uppdraga till Trafikverket att utföra en Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för objektet "Fast förbindelse över Gullmarsfjorden", bilaga 1. Med sin skrivelse bifogades beslut från sammanträdesprotokoll från Lysekils kommuns styrelse samt beslutsprotokoll fört vid styrelsemöte för Leader Bohuskust och Gränsbygd. Besluten innebär att en finansiering om upp till 2 miljoner kronor säkrats för att bekosta framtagandet av en ÅVS för fast förbindelse över Gullmarsfjorden så den regionala infrastrukturpotten inte belastas.

Ärendet föredrogs av Helen Tisell, infrastrukturstrateg.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Västra Götalandsregionen har meddelat att personella resurser inte finns för att kunna göra denna åtgärdsvalsstudie. För att det ska ske behöver ett tidigare prioriterat ÅVS-studie från listan tas bort.

Direktionen vill lyfta fram objektet och tillskriva Västra Götalandsregionen i ärendet. Detta under förutsättning att denna inte tränger undan redan prioriterade åtgärdsvalsstudier i Fyrbodalsregionen.

Lysekils kommun lägger ned sin röst. Övriga ledamöter ställer sig bakom förslaget till beslut.

Direktionen beslutar

Att tillskriva Västra Götalandsregionen om att göra en beställning på en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för fast förbindelse över Gullmarsfjorden under förutsättning att denna inte tränger undan redan prioriterade åtgärdsvalsstudier i Fyrbodalsregionen samt

Att förbundet önskar skriftlig återkoppling från Västra Götalandsregionen i ärendet.

Beslutet expedieras till

Västra Götalandsregionen
Lysekils kommun
Infrastrukturstrateg

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 91

Gemensam skrivelse från Fyrstads Flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil angående behovet av temporär allmän trafikplikt

Fyrbodals kommunalförbund har emottagit en gemensam skrivelse att ställa sig bakom från Fyrstads Flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil. Skrivelsen gäller behovet av temporär allmän trafikplikt och ställs till Infrastrukturdepartementet, Näringsdepartementet, Trafikverket samt Västra Götalandsregionen.

Ärendet föredrogs av Helen Tisell, infrastrukturstrateg.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att ställa sig bakom skrivelse upprättad av Fyrstads Flygplats AB:s ägarkommuner Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil. Skrivelsen gäller behovet av temporär allmän trafikplikt och är ställd till Infrastrukturdepartementet, Näringsdepartementet, Trafikverket samt Västra Götalandsregionen.

Beslutet expedieras till

Ägarkommunerna; Uddevalla, Vänersborg, Trollhättan, Lysekil
Näringsdepartementet
Trafikverket
Infrastrukturdepartementet
Västra Götalandsregionen

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 92

Strategiskt utvecklingsområde: Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Fördjupad information kopplat till verksamhetsplanen.

Ärendet föredrogs av Anna Lärk Ståhlberg, teamchef samhällsutveckling, Ann Palmnäs, verksamhetsledare Position Väst, Anders Borg, affärsutvecklare Position Väst, Christel Thuresson, näringslivsstrateg, Linnéa Grimstedt, vikarierande kulturstrateg, Ida Svanberg, kulturstrateg och Karin Stenlund, affärs- och miljöstrateg.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 93

Kommunakademin Väst – långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation

Bakgrund

Arbetsutskottet beslutade 2020-10-08, § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en styrgrupp bestående av direktionsledamöter avseende långsiktig finansiering av KAV samt att ge förbundsdirektören i uppdrag att konkretisera ett förslag på formulering av finansieringsuppdraget till arbets- och styrgruppen till direktionsmötet. På direktionsmötet 2020-10-29, § 94, beslutades i enlighet med arbetsutskottets förslag. Följande ledamöter utsågs att ingå i den politiska styrgruppen: Ingemar Samuelsson (sammankallande), Liselotte Fröjd, Tobias Bernhardsson, Paul Åkerlund. En process har därefter pågått under ett år.

Ingemar Samuelsson föredrog ärendet. Han informerade om politiska styrgruppens senaste möte den 16 september 2021. Då gjordes bedömningen att det nu finns ett underlag framtaget som gör att respektive kommun föreslås ges möjlighet att göra ett ställningstagande om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per kommuninvånare fr o m 1 januari 2023 eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Rekommendationen från den politiska styrgruppen till arbetsutskottet är att den långsiktiga finansieringen för KAV ska ske genom att medlemsavgiften höjs med 2,75 kr per kommuninvånare och år från och med 2023. Arbetsutskottet noterar att detta innebär en förändring av basfinansieringen som i praktiken innebär att kommunernas del i att finansiera Kommunakademin Väst administreras via medlemsavgiften.

Arbetsutskottet vill göra utskicket i nära tid för att ge medlemskommunerna mesta möjliga tid att fatta beslut i ärendet. Senast den 31 december 2021 behöver beslutat vara kommunalförbundet tillhanda. Baserat på kommunernas svar kommer arbetsutskottet den 20 januari 2022 att ta fram förslag på beslut till kommande direktionsmöte den 3 februari 2022.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet beslutade att ge förbundsdirektören i uppdrag att göra ett utskick till medlemskommunerna för ett ställningstagande kring långsiktig finansiering för Kommunakademin Väst om huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tills vidare innebärande en medfinansiering om 2,75 kr per kommuninvånare fr o m 1 januari 2023 eller om

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Fortsättning § 93

man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022. Utskicket postades via e-mail den 20 oktober 2021.

Arbetsutskottet beslutade även att den politiska styrgruppen informerar direktionen om processen på kommande direktionsmöte den 28 oktober.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 94

Information remisser – Hälso-sjukvårdsavtal och God och nära vård

Information om Hälso- och sjukvårdsavtalet med tillhörande överenskommelser samt Färdplan – Länsgemensam strategi för god och nära vård (1 oktober – 31 december).

Ärendet föredrogs av Lis Palm, FoU-strateg och Karin Engström, socialstrateg.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 95

Information remiss – Regional transportinfrastrukturplan

Remissversionen av regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033 är framarbetad

Preliminär ekonomisk ram för Västra Götaland är 7 655 miljoner kronor. Regeringen beslutar om de slutliga ramarna i samband med att den nationella infrastrukturplanen fastställs.

Långsiktigt syftar planförslaget till att förbättra tillgängligheten i hela regionen med större fokus på olika funktioner i transportsystemet, det vill säga både I stråk och Till stråk (större och mindre vägar) samt på ett hela-resan perspektiv både för person- och godstransporter.

Remissversionen kommer finnas tillgänglig i sin helhet på: <https://www.vgregion.se/regionalplan>

Ärendet föredrogs av Helen Tisell, infrastrukturstrateg och Aako Raoofi, Västra Götalandsregionen.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 96

Aktuella projektansökningar

Bryggprojekt Fullföljda studier

Fyrbodals kommunalförbund söker medel av Västra Götalandsregionen för ett bryggprojekt med syfte att samla satsningar kring Fullföljda studier, sammanställa och förankra behoven samt arbeta med den satsning/resurs som nu planeras för gemensamt i länet och som ska starta 2022. I bryggprojektet inkluderas pågående projekt, finansierade helt eller delvis av delregionala utvecklingsmedel. Om ansökan beviljas avslutas formellt de båda projekten, skulle ansökan avslås fortsätter projekten som planerat.

Kompetensplattform 2021 – 2023

Kompetensplattform Fyrbodals 2021–2023 är en fortsättning av pågående arbete med huvudsyftet är att medverka till att förse arbetslivet med rätt kompetens och att höja den relativt låga utbildningsnivån i Fyrbodalsregionen. Syftet är också att vara en sammanhållande verksamhet för utbildning- och kompetensförsörjning i Fyrbodalsregionen. Med strategin att utveckla och förstärka arbetsformer och strukturer för samverkan, samordning och samhandling för att bland annat nå synergieffekter gällande kompetensförsörjning i Fyrbodalsregionen.

Under tiden november 2021 - december 2023 har fyra områden prioriterats: strategisk kompetensförsörjning, branschspecifika kompetensråd, samverkan skola-arbetsliv samt nätverk. Administration, ekonomi, avtal, framtida finansiering, information, kommunikation, omvärldsbevakning, statistik och analys ingår i varje delområde. De horisontella kriterierna jämställdhet, integration och tillgänglighet ingår också som en viktig del i verksamhetens arbete. Verksamheten arbetar processinriktad och kan behöva ändra fokus och inriktningar under tiden utifrån ändrade behov, tillkommande uppdrag, omställningar etcetera.

Genom en mer sammanhållen organisering för Kompetensplattform Fyrbodals inom förbundet medför att insatser kring utbildning- och kompetensförsörjning ger synergieffekter som till exempel ökad samverkan, samordning och samhandling. I DRUM-budgeten finns avsatta medel för en kompetensstrategi och för kompetensplattformens arbete. Som en del i verksamheten Kompetensplattform Fyrbodals ingår också teknikcollege, vård- och omsorgscollege, praktiksamordning samt samverkan inom VUX- och YH-utbildning som finansieras genom medel från kommuner och andra intressenter, där finansieringen regleras genom avtal.

Nätverken för utbildningschefer och ordförande i Barn- och utbildningsnämnden har godkänt förslag till ansökan om delregionala utvecklingsmedel på 8 500 000 kr. Bägge nätverken har i besluten uttalat att de är positiva till att de verksamheter som beskrivs i ansökan samlas under

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Fortsättning § 96

uppdraget Kompetensplattform Fyrbodal, vilket bland annat bidrar till mer långsiktiga satsningar, ökad samverkan och samhandling samt ökar stabiliteten i organisationen.

Kompetensplattformarbetet i Fyrbodal har sedan 2015 finansierats genom särskilt avsatta tillväxtmedel. Verksamhetens budget är på 18 240 tkr varav DRUM-medel på 8 500 tkr. DRUM-medel söks för år 2021 på 3 000 tkr, för år 2022 på 2 500 tkr och för år 2023 på 3 000 tkr.

Ingen föredragning av ärendet.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet beslutade

Att godkänna ansökan till Västra Götalandsregionen gällande bryggprojektet Fullföljda studier Fyrbodal inför satsning inom Kraftsamling Fullföljda studier samt

Att besluta att projektet Processtöd fullföljda studier respektive förstudien Satsningar i tidiga åldrar formellt avslutas och inkluderas i brygg-projektet.

Att godkänna ansökan om DRUM-medel på 8 500 000 kr för projektet Kompetensplattform Fyrbodal för åren 2021–2023.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 97

Aktuella delegationsbeslut

Lista över senaste delegationsbeslut tagna av förbundsdirektören.

Ingen föredragning av ärendet.

Lista över delegationsbeslut bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 98

Ärenden kopplade till Beredningen för hållbar utveckling (BHU), Västkom och Samrådsorganet (SRO)

Muntlig rapport lämnas på mötet.

Ärendet föredrogs av Martin Carling, förbundsordförande och Jeanette Lämmel, förbundsdirektör.

BHU:

Länk till Beredningen för hållbar utvecklings möten:

[Politiska sammanträden och möteshandlingar - Instans - beredningen för hållbar utveckling \(360online.com\)](#)

Västkom:

Länk till Västkoms möten:

[Kallelser & Protokoll - VästKom \(vastkom.se\)](#)

SRO:

Länk till Politiskt samrådsorgan (SRO):

[Politiskt samrådsorgan, SRO - Vårdsamverkan i Västra Götaland \(vardsamverkan.se\)](#)

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:		Utdragsbestyrkande:
------------	--	---------------------

Fyrbodals kommunalförbund – 14 kommuner samarbetar för hållbar utveckling

§ 99

Meddelanden

Information från Västra Götalandsregionen angående järnväg Oslo-Göteborg, STRING-samarbetet och framtida järnvägsutveckling i Fyrbodals

Svar på frågor från informationen som lämnades på direktionsmötet den 23 september, §76 av Västra Götalandsregionen bifogas protokollet.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 100

Övriga frågor

Återkoppling Naturbruksavtal

Idag finns ett samverkansavtal om naturbruksutbildning mellan Västra Götalandsregionen och de 49 kommunerna. Avtalet löper under perioden 1 januari 2019 till och med 31 december 2022. En utvärdering av avtalet har skett under 2020 med målsättningen att senast den 31 december 2021 ska parterna bestämma nytt tillsvidareavtal som ska träda ikraft när nuvarande löper ut.

Vid direktionens möte den 17 juni mejlades en inbjudan till dialog om Naturbruksutbildningar till direktionens ledamöter, kommundirektörer samt kommunernas offentliga brevlådor. Västkomms ordförande Axel Josefsson och Martin Carling bjöd in till möte för de kommuner som känner en tveksamhet inför tecknandet av ett nytt liknande samverkansavtal. Dialogmötet ägde rum den 2 september via Teams. 12 av 14 medlemskommuner fanns representerade, 32 deltagare totalt.

Vid dialogmötet den 2 september framkom ett antal frågeställningar som behöver utredas vidare på ett fördjupat plan samt ett behov av att identifiera eventuella konsekvenserna av att avstå från att teckna nytt avtal.

Nu har det inkommit ett skriftligt dokument med svar på frågeställningarna. Dessa ska tillställas direktionens ledamöter, till deltagarna på dialogmötet den 2 september samt till kommunernas officiella brevlådor.

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

§ 101

Nästa möte

Arbetsutskottet den 18 november. Nästa direktionsmöte den 9 december.

Ärenden enligt årshjul:

- Strategiskt utvecklingsområde: Digitalisering
- Utvärdering av årets arbete
- Årshjul 2022
- Revision delårsbokslut 210831
- Årlig uppdatering av policys och riktlinjer

Direktionen beslutar

Att anteckna informationen till protokollet.

Justerare:

Utdragsbestyrkande:

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Eva Carina Ericson

Date: 2021-11-09 09:52:54

BankID refno: a3d6c0e4-e0bf-4068-99bc-7e4cfc08088

Sekreterare: Carina Ericson

Signed by: MARTIN CARLING

Date: 2021-11-12 11:14:29

BankID refno: eb9d9e36-e8df-43a1-99d3-7fc992477d1f

Ordförande: Martin Carling

Signed by: JAN-OLOF JOHANSSON

Date: 2021-11-12 12:24:34

BankID refno: 9a832299-444e-4185-93f3-202c7f275d74

Justerare: Jan-Olof Johansson

Handlingar

Utskriftsdatum: 2021-11-19

Utskriven av: Linda Andersson

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Datum:	2021-10-22 - 2021-11-19
Riktning:	Alla
Status:	Alla
Notering:	Meddelande
Sekretess:	Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Dokumenttyp
		Ärendemening	
2021.1721	U	Attestreglemente kommunstyrelsen - samhällsutveckling - övriga verksamheter 2022-01-01	Tunde Petersson
2021-11-12			Kansli-och IT avdelningen
KS 2021/1		Meddelande KS Attestuppdrag enligt 5 § Attestreglementet	Reglemente
2021.1733	I	DMEN Sammanträdesdagar 2022	Linda Andersson
2021-11-15		Meddelande KS	Kansli-och IT avdelningen
2021.1743	I	Protokollsutdrag §84 2021-10-28 Kommunakademin Väst – återkoppling om temporär utdebitering för 2022	Linda Andersson
2021-11-16		Utbildningsnämnden	Kansli-och IT avdelningen
KS 2021/145		Meddelande KS Långsiktig finansiering Kommunakademin Väst 2020	Protokoll
2021.1744	I	§ 86 Fyrbodals kommunalförbunds direktionmöte 2021-10-18, Remissvar budget 2022 – 2024 och revidering av verksamhetsplan 2021 – 2023	Linda Andersson
2021-11-17			Kansli-och IT avdelningen
KS 2021/110		Meddelande KS Rapporter 2021	Protokoll
2021.1745	I	§87 Fyrbodals kommunalförbunds direktionmöte 2021-10-28,Remissvar budget Delregionala Utvecklingsmedel (DRUM) 2022	Linda Andersson
2021-11-17			Kansli-och IT avdelningen
KS 2021/110		Meddelande KS Rapporter 2021	Protokoll

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2021-11-22

Utskriven av: Linda Andersson

Diarienummer:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2021-11-24
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021.1573	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning Färgelanda Prästgård 1:204	
2021-10-28		Tunde Petersson
KS 2021/269	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning Färgelanda Prästgård 1:204	
		Sebastian Svensson
2021.1574	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning Färgelanda Prästgård 1:182	
2021-10-28		Tunde Petersson
KS 2021/270	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning Färgelanda Prästgård 1:182	
		Sebastian Svensson
2021.1581	Överenskommelse/avtal om tillfällig hyresrabatt för april, maj och juni 2021. Café heta bönan Färgelanda Modebutik Thai Celso Frisör alltiklipp Färgelanda	
2021-10-16		Tunde Petersson
KS 2021/221	Hyresrabatt/hyresnedsättning för vissa lokalhyresgäster som ansökt om hyresrabatt under 2021 till följd av covid-19. Café heta bönan Färgelanda Modebutik Thai Celso Frisör alltiklipp Färgelanda	
		Tunde Petersson
2021.1582	Överenskommelse/avtal om tillfällig hyresrabatt för juli, augusti och september 2021. Café heta bönan Färgelanda Modebutik Thai Celso Frisör alltiklipp Färgelanda	
2021-09-14		Tunde Petersson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KS 2021/221	Hyresrabatt/hyresnedsättning för vissa lokalhyresgäster som ansökt om hyresrabatt under 2021 till följd av covid-19. Café heta bönan Färgelanda Modebutik Thai Celo Frisör alltiklipp Färgelanda	
		Tunde Petersson
2021.1585	Färgelanda Kommun Förlängning av Avtal Visma HR-plus och Medvind	
2021-11-01		Per Wahlén
KS 2021/276	Färgelanda Kommun Förlängning av Avtal Visma HR-plus och Medvind	
		Per Wahlén
2021.1614	Ordförande beslut- Yttrande Färgelanda kommun på Kartläggning av biologisk mångfald, ftSS 199000, SIS remiss 21574	
2021-11-02		Tobias Bernhardsson
KS 2021/225	Svenska institutet för standarder. Remiss - Kartläggning av biologisk mångfald, ftSS 199000	
		Linda Andersson
2021.1660	Parkeringsköp avtal mellan Färgelanda kommun och Valbohem	
2021-10-28	Valbohem AB	Tunde Petersson
KS 2021/48	Försäljning av mark/Markupplåtelseavtal avseende parkeringsplatser Valbohem AB	
		Tunde Petersson
2021.1672	Svar på remiss från länsstyrelsen- Analys och förslag på miljöanpassningar av vattenkraftverk i Örekilsälven (LST dnr 531-45335-2021)	
2021-11-05		Tobias Bernhardsson
KS 2021/264	Remiss för analys och förslag på miljöanpassningar av vattenkraftverk i Örekilsälven Följebrev remiss analysfas och förslagsfas 531-45335-2021	
		Linda Andersson
2021.1697	Uppdragsavtal Färgelanda kommun och WinLas	
2021-11-04		Per Wahlén
KS 2021/293	Avtal- Färgelanda Uppdragsavtal WinLas	
		Per Wahlén
2021.1721	Attestreglemente kommunstyrelsen - samhällsutveckling - övriga verksamheter 2022-01-01	
2021-11-12		Katrin Siverby
KS 2021/1	Attestuppdrag enligt 5 § Attestreglementet	
		Tunde Petersson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021.1727	Markupplåtelseavtal fiber – Östra Valbodalen fiber	
2021-11-10		Tunde Petersson
KS 2021/301	Markupplåtelseavtal fiber – Östra Valbodalen fiber	
		Sebastian Svensson
2021.1728	Hyra av svartfiber	
2021-11-10		Tunde Petersson
KS 2021/302	Hyra av svartfiber	
		Sebastian Svensson

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Datum och tid: torsdag 18 november 2021, kl. 13:00- 16:30

Plats: Konferensrum Centrumhuset, Färgelanda

Beslutande:

Se nästa sida

Närvarande ej tjänstgörande ersättare:

Se näst sida

Övriga närvarande:

Se nästa sida

Eventuella jäv och ersättares tjänstgöring vid jäv anges i respektive paragraf

Utses att justera:

Ulla Börjesson

Justeringsplats och tid:

kl.15 19 november, Färgelanda
kommunhus

Paragrafer 133-
166

Underskrifter

Ordförande:

Tobias Bernhardsson

Justerare:

Ulla Börjesson

Sekreterare:

Josefine Blid

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Beslutsorgan: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum: 2021-11-18

Anslaget sätts upp: 2021-11-19

Anslaget tas ned: 2021-12-13

Protokollet förvaras på kommunkontoret

Underskrift

Josefine Blid

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutande

Ordförande, Tobias Bernhardsson (C)

Linda Jansson (M) §§133–141

Kenneth Carlsson (L) tjänstgörande ersättare för Linda Jansson (M) §§142-
§166

Ulla Börjesson (S)

Närvarande ej tjänstgörande ersättare

Kenneth Carlsson (L), §§133–141

Urban Henriksson (S)

Övriga närvarande

Katrin Siverby, kommunchef

Kristina Olsson, ekonomichef

Tünde Petersson, samhällsutvecklingschef §§ 134–154

Iris Zell, fastighetsförvaltare §§ 135–136

Lillan Fahlstedt, folkhälsostrateg, §137

Lehinda Huric, kultur och föreningsutvecklare, §137

Sebastian Svensson, handläggare plan och bygg, mark och exploatering,
§138

Marie Böngren, bibliotekssamordnare, § 141

Elisabeth Niklasson, säkerhetssamordnare, §§ 144–145

Josefine Blid, nämndsekreterare

Innehållsförteckning

§ 133	Information angående granskning av kommunens uppföljning av Intern kontroll	2020/151
§ 134	Information/diskussionspunkt Kulturplan 2022-2027	2021/252
§ 135	Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022	2021/205
§ 136	Lokalförsörjningsplan, Färgelanda kommun	2020/264
§ 137	Kommunalapriser- Folkhälsopris och Kulturpris	2021/210
§ 138	Motion - rusta för framtiden, anslagstavlorna i hela kommunen behöver rustas upp.	2021/69
§ 139	Avtal med Västkuststiftelsen om vandringsleder	2021/275
§ 140	Motion - Menssäkra Färgelanda	2021/83
§ 141	Biblioteksplan 2021	2021/219
§ 142	Uppdrag till Valbohem AB att utreda framtida användning av Furåsen	2021/77
§ 143	Kommunernas klimatlöften inför 2022	2021/143
§ 144	Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud	2021/240
§ 145	Remiss Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland	2021/224
§ 146	Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning	2021/273
§ 147	Taxa 2022 avseende Tillsyn och prövning enligt miljöbalken, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)	2021/257
§ 148	Taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier 2022, Dalslands Miljö- och Energiförbund (DMEF)	2021/256
§ 149	Antagande av diverse taxor och avgifter för 2022	2021/30
§ 150	Antagande av taxor och avgifter för socialnämnden 2022	2021/288

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 151	Antagande av taxor och avgifter för utbildningsnämnden 2022	2021/289
§ 152	Taxa 2022 enligt alkohollagen (2010:1622) samt tobakslagen och liknande produkter (LTLP 2018:2088). Taxorna gäller också lag om receptfria läkemedel	2021/243
§ 153	Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen	2021/29
§ 154	Delårsrapport 2021 och revisionsrapport avseende Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF)	2021/258
§ 155	Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB	2021/235
§ 156	Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB	2021/237
§ 157	Delårsbokslut Dalslands miljö- och energiförbund, DMEF 2021	2021/287
§ 158	Långsiktig finansiering Kommunakademien Väst 2022	2021/145
§ 159	Antagande av avsiktsförklaring avseende "Det Goda Livet i Dalsland"	2021/37
§ 160	Antagande av nya styrdokument (bolagsordning, ägardirektiv, konsortialavtal och finanspolicy) för Dalslands Turist AB och Visit Dalsland AB	2020/211
§ 161	Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023	2020/275
§ 162	Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige	2021/146
§ 163	Avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ordförande kommunstyrelsens arbetsutskott	2021/283
§ 164	Fyllnadsval till uppdraget som ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott efter avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ordförande	2021/283
§ 165	Initiativärende från Moderaterna- uppdrag uppstart av fullvärdig familjecentral under 2022	2021/266
§ 166	Delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021	2021/305

KSAU § 133 Dnr 2020/151
Information angående granskning av kommunens uppföljning av
Intern kontroll

Kommunstyrelsens arbetsutskottsbeslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott lägger informationen angående kommunens uppföljning av intern kontroll och åtgärder efter revisionens granskning av kommunens intern kontroll 2018 till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Kommunchefen fick i uppdrag av kommunstyrelsen 2020-09-30 §151 att utreda hur det framtida arbetet med intern kontroll i förvaltningen kan genomföras på ett kvalitetssäkrat sätt efter att revisionen granskat kommunens intern kontroll 2018.

Utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen under fjärde kvartalet 2021.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslut, 2020-09-30 §151

KSAU § 134 Dnr 2021/252
Information/diskussionspunkt Kulturplan 2022-2027

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott skickar förslag till kulturplan 2022-2027 på remiss till de politiska partierna och en dialog/workshop ska genomföras med föreningsliv och andra kulturaktörer.

Ärendet återkommer därefter för vidare hantering.

Ärendebeskrivning

Samhällsutvecklingschefen informerar om förslaget till kulturplan för 2022–2027 som förvaltningen tagit fram. Kulturplanen kommer att tas upp till beslut under 2022.

Då tidigare kulturplan har gått ut har en ny tagits fram för 2022–2027. Kulturplanen görs i syfte att visa kommunens viljeriktning och stadga kulturens vision samt utröna vad som behöver prioriteras för att arbetet ska bidra till att uppfylla visionen om ”Färgelanda - En trygg kommun med tillväxt och livskraft”.

Kulturplan 2022–2027 innehåller en vision för planen samt olika fokusområden, mål och delmål. Fyra utvecklingsområden är i fokus i kulturplanen och de handlar om att mervärde ska skapas för alla som bor, verkar och besöker kommunen.

- Ett inkluderande kulturliv
- Kultur för, med och av barn och unga
- Samverkan med civilsamhället och ideell verksamhet
- En tillgänglig Konsthall med mångfald

Syftet med utvecklingsområden är att främja folkhälsa, samhällsutveckling, hållbar social-, ekonomisk- och miljömässig utveckling, inkludering, jämställdhet, delaktighet som bidrar till en trygg Färgelanda kommun med tillväxt och livskraft i enlighet med kommunens vision.

Beslutsunderlag

Färgelanda kommuns Kulturplan 2022-2027
Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-10-20

KSAU § 135 Dnr 2021/205
Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta ”Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun”. Dokumentet ska träda i kraft och gälla från och med den 1 januari 2022.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet den 13 oktober 2021, KF § 106, med motiveringen ”*då förslaget slår fel för våra barnfamiljer, ungdomar och pensionärer som vill använda anläggningarna för egna aktiviteter. Vi behöver ha en taxa som är mycket lägre för våra invånare som vill utnyttja våra lokaler för eget bruk.*”

Ärendet härmed kompletteras med statistik för privata bokningar för åren 2019 och 2020 samt underlag från omvärldsbevakning.

Avgifterna är avsedda att täcka delvis kommunens kostnad för lokalernas investeringar, underhåll och behov. Avgifterna ska vara marknadsmässiga i förhållande vad andra kommuner har för taxa för sina lokaler- och anläggningar.

Beloppen för privat uthyrning bedöms av förvaltningen som skäliga därmed föreslås samma belopp.

Nedan redovisas förslaget som ska gälla från den 1 januari 2022 och vad som gäller nu.

Förslag till taxa år 2022	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	800	120
Färgelanda Sporthall, matcher	0	130
Valboskolan Idrottshall	500	100
Valboskolan Grusplan	150	70
Valboskolan Grusplan, matcher	-	110
Valboskolan "Lilla" Grusplan	100	50
Övriga Gymnastiksal	121	70
Klassrum, alla skolor	*	60

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Konferensal Centrumhuset	100	85
Övriga lokaler	*	
* Klassrum, Konferenslokal, övriga lokaler avgift ska utgå men särskild ökning krävs!		

Årets taxa - 2021	Privata bokningar/tim	Föreningar/tim
Färgelanda Sporthall	599	106
Färgelanda Sporthall, matcher	0	131
Valboskolan Idrottshall	360	98
Valboskolan Grusplan	121	66
Valboskolan Grusplan, matcher	0	109
Valboskolan "Lilla" Grusplan	104	49
Övriga Gymnastiksal	121	66
Klassrum, alla skolor	0	55
Konferensal Centrumhuset	0	82

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-01

Kommunfullmäktiges beslut, 2021-10-13 §106

Lokal- och anläggningsavgifter i Färgelanda kommun från 2022, UTKAST,
2021-09-13

Statistik 2019, privata bokningar

Statistik 2020, privata bokningar

Omvärldsbevakning - Taxor Sport- och idrottshallar

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

**KSAU § 136 Dnr 2020/264
Lokalförsörjningsplan, Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna Lokalförsörjningsplanen 2022-2030 och uppdrar åt förvaltningen, sektor samhällsutveckling, att jobba i enlighet med projektplanen och ta fram förstudier enligt endan.

Projektplan – Förslag

Projektplan	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Utbildning	Projekt 1.1 – Förstudie/åtgärdsval Ödeborgs skola	F/P	P/G	A					
	Projekt 1.2 – Förstudie/åtgärdsval Högskolans skola		F						
	Projekt 1.3 – Förstudie/åtgärdsval Högskolans skola		F						
	Projekt 1.4 – Utredning förskola, Stigens, Högskolans och Håvesten. Nybyggnation och utveckling	F							
	Projekt 1.5 – Avveckling Stigens förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	F	G	A			
	Projekt 1.6 – Ny förskola (beroende av resultat från projekt 1.4)		F	F	G	T			
	Projekt 1.7 – Avveckling Högskolans förskola (beroende på resultat från projekt 1.4)			F	F	G	A		
2. Vård- och omsorg i Social	Projekt 2.1 – Nytt särskilt boende för äldre	F	F	G	T				
	Projekt 2.2 – Nya lokaler för daglig verksamhet LSS (2021)	(T)							
	Projekt 2.3 – Nya lokaler för IPD (2021)	(T)							
3. Kultur och fritid	Projekt 3.1 – Utreda eventuell avveckling av gymnastisalen		F	F	G	A			
	Projekt 3.2 – Planera för underhåll av sporthallen		F						
	Projekt 3.3 – Utreda ökat nyttjande för kommunens idrottsfältar, o.a. Högskolan		F						
	Projekt 3.4 – I samband med utredning av Centrumhuset (projekt 4.2) utreda bibliotekets ytor för ökad lokalaktivitet		F						
4. Föreläsningslokaler	Projekt 4.1 – Föreläsningsplan för Centrumhuset		F						
	Projekt 4.2 – Föreläsningsplan för kyrkskolan		F						
	Projekt 4.3 – kontorsutredning	F							
5. Övrigt	Projekt 5.1 – Återinvesteringsplan (Underhållsplan + Återinvesteringsplan)		F	F	G				

F-Förstudie, P-Projektering, G-Genomförande, A – Avveckling (slutförd), T - Tillträde

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen fick den 29 september 2021 i form av ett informationsärende redovisat kommunens Lokalförsörjningsplan 2022-2030.

I lokalförsörjningsplanen aktualiseras en projektplan som är grunden till förevarande beslutsärendets framskrivande.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-10-04

Socialnämndens beslut, 2021-11-03 §102

Utbildningsnämndens beslut, 2021-11-02 § 98

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut, 2021-10-10 §119

Slutredovisning Färgelanda lokalförsörjningsplan Nordic real estate
managment

Lokalförsörjningsplan 2022-2030

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 137 Dnr 2021/210
Kommunalapriser- Folkhälsopris och Kulturpris

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunstyrelsen beslutar att anta nya riktlinjer för folkhälsopris och kulturpris med ändringen att Folkhälsorådet ska ta beslut om och dela ut Folkhälsopriset.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar på att Folkhälsorådet ska ta beslut om och dela ut Folkhälsopriset. Kulturpriset ska beslutas och delas ut av kommunstyrelsens arbetsutskott som föreslaget av förvaltningen.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott efterfrågar en riktlinje för nomineringsprocessen och beslutsprocessen kring Miljö- och folkhälsopriset samt Kultur- och fritidspriset. Nomineringarna till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset har de senaste åren varit få. De senaste åren har även liknande nomineringar eller samma nomineringar inkommit både till Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset då de berört både fritid och folkhälsa.

Miljö- och folkhälsopris utdelas till den person, grupp av personer, organisation, förening eller liknande som under året utmärkt sig på ett förtjänstfullt sätt ur miljö- och eller folkhälsosynpunkt. Detta kan innefatta en uppfinning, en rutinändring, opinionsbildning, aktivitet eller annat, som på något sätt bidragit till att förbättra miljön och/eller folkhälsan i kommunen. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till miljö- och/eller folkhälsoarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Syftet med Kultur- och fritidspriset är att uppmuntra invånare som utfört förtjänstfulla insatser inom kultur- och fritidsområdet. Varaktiga och långsiktiga förtjänster till kultur och/eller fritidsarbetets väl ska särskilt uppmärksammas.

Sedan år 2017 har Miljö- och folkhälsopriset gått till pristagare med fokus på folkhälsa. Miljöfrågor är en viktig fråga i den tid vi lever i och det finns ett stort mervärde i att uppmärksamma personer som utmärker sig förtjänstfullt ur en miljösynpunkt. Men då majoriteten av miljö och folkhälsoprisets nomineringar fokuserat på folkhälsa och inte miljö de senaste åren kan priset renodlas till ett folkhälsopris då detta skapar en annan tydlighet i vad priset innefattar. Med den tydliga kopplingen mellan fritid och folkhälsa kan folkhälsopriset med fördel inkludera även fritid. Kultur- och fritidspriset kan då omformuleras till enbart ett kulturpris riktat mot insatser som värnar, förvaltar eller utvecklar kulturhistoria eller insatser inom olika kulturella- och konstnärliga områden i Färgelanda. Beslutet om pristagare av Miljö- och folkhälsopriset och Kultur- och fritidspriset fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott på delegation. Folkhälsopriset och kulturpriset som ersätter dessa priser bör hanteras inom samma delegationsordning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-09-28

Riktlinje kulturpris och folkhälsopris, 2021-09-16

Rutin Folkhälsopris och Kulturpris. 2021-09-16

Beslutet skickas till

Sektorchef Samhällsutveckling

Kultur- och föreningsutvecklare

Folkhälsostrateg

Kommunstyrelsens arbetsutskott

I Ödeborg finns det en anslagstavla vid den allmänna lekplatsen vid Mjörnerudsvägen, denna tavla ska ses över under hösten/vintern 2021.

I Högsäter finns ingen anslagstavla kvar.

Utöver dessa anslagstavlorna finns två informationstavlorna kvar, en vid p-platsen vid Ellenö-Östersjön samt en vid tankstationen i Högsäter. Dessa tavlor anses inte vara den typ av anslagstavlorna som motionen avser.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse handläggare mark och exploatering, 2021-09-07
Kommunfullmäktiges beslut, 2021-02-17 §5
Motion - rusta för framtiden, anslagstavlorna i hela kommunen behöver rustas upp, Kerstin Fredriksson, 2021-02-15

Beslutet skickas till

Kerstin Fredriksson
Samhällsutvecklingschefen

**KSAU § 139 Dnr 2021/275
Avtal med Västkuststiftelsen om vandringsleder**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att

1. ingå överenskommelsen med Västkuststiftelsen gällande vandringsleden.
2. ge kommunstyrelsens ordförande i uppdrag att underteckna överenskommelsen med Västkuststiftelsen.
3. ge samhällsutvecklingschefen i uppdrag att se till att förvaltning av leden sköts årligen.
4. Kostnaderna för förevarande avtal hanteras inom befintlig ram.

Ärendebeskrivning

Västkuststiftelsen har de senaste två åren, på uppdrag av Västra Götalandsregionen, drivit ett pilotprojekt gällande utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder. Projektet har utvecklat en modell för samarbete och samverkan mellan olika parter i ledutvecklingen. Nya fastställda kvalitetskriterier, skyltprogram och skötselinstruktioner harmonierar med det nationella ramverk för hållbara leder som håller på att tas fram i Sverige i stort. Inom ramen för uppdraget assisterar och stöttar Västkuststiftelsen kommuner och föreningar för att nå de gemensamt uppsatta målen.

Karta över leden:

<https://www.westswedentrails.com/kartplaneringsverktyg/west-sweden-trails/etapp-1-kallan-dals-rostock>

Ledens längd i varje kommun och i sitt grundutförande ska enligt uppgifter vara följande: Mellerud: 12 km, Färgelanda: 37 km, Vänersborg: 4 km, totalt: 53 km.

Det är cirka 12 km av total led som ligger utanför reservat, och som finns inom Färgelanda kommun. Av dessa ledkilometer är cirka 1 km på kommunal väg och cirka 2 km på vägföreningsägd väg. I Färgelanda har Västkuststiftelsen initialt tagit kontakt med fem markägare och skriftliga markägaravtal ansvarar Västkuststiftelsen för. Reservatet med 25 km ansvarar Västkuststiftelse för och kommer vara så även framgent.

I Kroppefjäll faller lederna under Västkuststiftelsens försäkring som täcker ytan och brandskydd ska då täcka även utanför reservatgräns. Så för de 12 km utanför reservat kommer Färgelanda inte att behöva betala något.

De 12 kilometer led som är utanför reservatet som Färgelanda kommunen ska ansvara för, är ny och märkt och bedöms inte behöva spångas. Inga konkreta åtgärder behövs initialt. Vanligen är det inventering under våren som ingår i kommunens ansvar samt åtgärd av identifierade brister. I överenskommelsen agerar Västkuststiftelsen ledsamordnare och det ansvar som hamnar hos kommunen är att ta ansvar för ledens fortlevnad och kvalitet, med fokus på de sträckor som går genom kommunen, och att den är en del av en längre sammanhängande led, samt sköta leden genom kommunen utifrån framtagna skötselinstruktioner. Angående drift och skötsel finns ambitionsnivån tydliggjord i det kvalitetsstandarddokument. Ifråga om driftskostnad explicit är kostnaden per led-km uppskattningsvis 1000 kr/km. Utgångspunkten är att Västkuststiftelsen redan har rustat leden till god standard inför invigning och att upplägget med Kroppefjäll specifikt redan är att Västkuststiftelsen tar mer ansvar för helheten. I andra kommuner med andra förhållanden kopplat till led och terräng är uppskattningen normalt högre.

Överenskommelsen gäller till och med 2023-12-31 då projekttiden löper ut. Ny överenskommelse tecknas sedan gällande samarbete kring kontinuerlig drift och skötsel av lederna.

Mycket av det strategiska arbetet och planering ligger på friluftsutvecklarens roll på Tillväxtenheten.

Samhällsutvecklingssektorn ansvarar för den fysiska leden och dess underhåll. All utveckling av leden som medför kostnader utöver vad Sektor samhällsutveckling har budgeterat för friluftsanläggningar planeras projektpengar att sökas för tillsammans med de övriga kommunerna och Västkuststiftelsen. Det gäller framförallt rastplatser och dess anläggningar. Avtalet som undertecknas får tolkas i den andemening som speglas av förevarande tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschefen, 2021-11-01

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslag till överenskommelse inom projektet Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder för rekreation och turism. Kvalitetsstandard: Hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder i Västsverige, 2021-04-22

Beslutet skickas till
Västkuststiftelsen
Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

**KSAU § 140 Dnr 2021/83
Motion - Menssäkra Färgelanda**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Ärendebeskrivning

Ywonne Jansson yrkar i sin motion från den 8 mars 2021 att Färgelanda kommun inför på prov menssäkra toaletter i en eller flera verksamheter.

Förvaltningen har undersökt möjligheten till att förverkliga motionärens intentioner. Ett startpaket för 1 skåp och leverans – exklusive montering och skyltar - med påfyllning kvartalsvis med 90 stycken tamponger kostar första gången 5 370 kronor sedan 320 kronor per månad, exklusive moms. Två skåp och påfyllning av 90 tamponger per skåp 1 gång per kvartal har en startkostnad med frakten 10 395 kronor och därefter 640 konor per månad exklusive moms. Det finns även billigare alternativ med 650 kronor exklusive moms och prenumeration om 349 kronor per månad.

Det är upp till varje verksamhet att införa menssäkra toaletter då detta faller inom verksamheternas ansvarsområde och inte ingår i fastighetsansvariges ansvarsområden. Sektor samhällsutveckling ansvarar för kultur och fritid, bibliotek, sporthall och Centrumhuset. I något av dessa utrymmen skulle menssäkra toaletter kunna aktualiseras på prov. Ovan redogjorda kostnader är dock medel som det inte finns utrymme för i budgeten för 2022 utifrån den ram som behandlats politiskt.

Uppfattningen är även att mensskydd ingår som privat egenansvar. Därav föreslås avslag till motionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-10-18

Kommunfullmäktiges beslut, 2021-04-14 § 34

Motion - Menssäkra Färgelanda, Ywonne Jansson, 2021-03-08

Beslutet skickas till

Yvonne Jansson

Samhällsutvecklingschef

**KSAU § 141
Biblioteksplan 2021**

Dnr 2021/219

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta Färgelanda kommuns biblioteksplan för 2022-2025.

Ärendebeskrivning

Tidigare biblioteksplan gäller från 2019 och ska ersättas med en mer uppdaterad och ingående biblioteksplan med tydligare mål för Färgelanda biblioteks fortsatta utveckling.

Biblioteksplan 2022-2025 innehåller en vision och flera mål. Planen är uppbyggd kring den fem centrala utvecklingsområdena i bibliotekslagen

- läsfrämjande
- kulturupplevelse
- mångfald
- MIK (medie- och informationskunnighet)
- samverkan.

Enligt bibliotekslagen 17§ ska alla kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet (2019:961).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse bibliotekarie med samordningsansvar, 2021-10-20
Färgelanda kommuns Biblioteksplan 2022-2025, 2021-10-20

Beslutet skickas till
Samhällsutvecklingschefen

KSAU § 142 Dnr 2021/77
Uppdrag till Valbohem AB att utreda framtida användning av Furåsen

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att notera informationen och anser därmed ärendet färdigbehandlat och det avslutas.

Ärendebeskrivning

Valbohem AB fick den 14 april 2021 i uppdrag av kommunfullmäktige att beträffande fastigheten Furåsen utreda möjligheten att använda fastigheten på ett affärsmässigt mest lämpat sätt utifrån bland annat turist- och besöksnäring eller andra externa hyresgäster.

Valbohem AB:s anger i huvudsak följande. Fastigheten lämpar sig väl för hotell- samt restaurangverksamhet samt även utbildningar kopplat till detta.

I syfte att utröna intresse för utbildningar kopplade till besöksnäringen inleddes dialog med Dalslands Folkhögskola som bekräftade sitt intresse för en samverkan kring utbildning av personal för arbete inom kök och hotell. Ett tänkt scenario med utbildningsstart våren 2022 för 15 utbildningsplatser har diskuterats.

I ett första skede bör befintligt restaurangkök samt matsal renoveras samt ett metodkök för 15 deltagare byggas i källarplan. Lokalerna nyttjas i dagsläget av LSS, daglig verksamhet.

I ett förlängt scenario finns även tänkta utvecklingsmöjligheter i samverkan med nationell branschaktör. Ett sådant scenario kräver dock investeringar i hotellverksamheten. Fastigheten kan med fördel sedan användas för ytterligare utbildningar kopplade till besöksnäringen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-10
Presentation av Hans Sprung VD valbohem på kommunfullmäktige 2021-10-13

Beslutet skickas till
Valbohem AB

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Samhällsutvecklingschefen

Justering

Utdragsbestyrkande

**KSAU § 143 Dnr 2021/143
Kommunernas klimatlöften inför 2022**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige antar följande klimatlöften för 2022:

1. Vi har en laddplan för kommunen
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder.
10. Vi använder cirkulära möbler
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål
14. Vi genomför energieffektiviseringar
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang i klimatet

Ärendebeskrivning

Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland i samverkan med andra aktörer. Syftet är att bidra till omställningen till en klimatsmart region.

Alla kommuner i länet har undertecknat målet att Västra Götaland till år 2030 ska vara en fossiloberoende region. För ett år sedan bjöds kommunerna in att anta klimatlöften i satsningen Kommunernas klimatlöften som skulle genomföras under år 2021. Nu bjuds kommunerna in på nytt för att anta nya klimatlöften för genomförande under år 2022.

”Kommunernas klimatlöften” består av 20 olika åtgärder som är väl beprövade och som kan ge stor utsläppsminskning. Kommunen väljer hur många och vilka klimatlöften som antas och genomförs under 2022.

De tjugo förslagen på åtgärder är:

1. Vi har en laddplan för kommunen (ny)
2. Vi klimatväxlar tjänsteresor
3. Våra nya personbilar är klimatbonusbilar *
4. Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal
5. Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer
6. Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy
7. Vi analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar *

8. Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter *
9. Vi möjliggör cirkulära arbetskläder (ny)
10. Vi använder cirkulära möbler *
11. Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa *
12. Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål *
13. Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål *
14. Vi genomför energieffektiviseringar *
15. Vi bygger i trä (ny)
16. Vi installerar solenergi *
17. Vi arbetar med återbruk av byggmaterial (ny)
18. Vi har en koldioxidbudget *
18. Vi har en koldioxidbudget *
19. Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation *
20. Vi arbetar aktivt med invånarnas engagemang för klimatet (ny)

Ny innebär att detta är ett nytt klimatlöfte inför 2022. ”*” innebär att detta klimatlöfte har förändrats något i jämförelse med klimatlöftena inför 2021.

Strategerna på Dalslands miljö- och energikontor (DMEK) har fått i uppdrag av kommuncheferna att identifiera kommungemensamma klimatlöften samt redovisa vilken roll DMEK kan ta i genomförandet.

Förslagen till nya klimatlöftena har diskuterats i energigrupperna och/eller vid kommundialoger med kommuncheferna och övriga tjänstemän under hösten i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud.

Färgelanda föreslås därför anta löfte 1, 3, 4, 9, 10, 12, 14, 17 och 20. Löfte nummer 1 förutsätter att Dalslands Miljö- och Energikontor tar fram planen för kommunens del.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchefen, 2021-11-11

Kommungemensamma klimatlöften, skrivelse från DMEK (dnr 2020/1519.MIS)

Beskrivning av Kommunernas klimatlöften inför 2022

Beslutet skickas till

Västra Götalandsregionen
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Dalslands Miljö- och Energikontor
Bengtsfors kommun

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dals-Eds kommun
Melleruds kommun

KSAU § 144 Dnr 2021/240
Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige ändrar lydelsen i 2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud (KF 2019-06-19, § 70). Härigenom ankommer det på kommunstyrelsen att fatta beslut om eldningsförbud.

Ärendebeskrivning

Idag fattar kommunchefen beslut om eldningsförbud och undantag från eldningsförbud (2 och 6 §§ i Föreskrifter eldningsförbud). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har genom rättsutredning kommunicerat sin bedömning gällande kommunal föreskrivningsrätt avseende eldningsförbud. Slutsatsen SKR gör är att det ankommer på kommunfullmäktige att besluta om eldningsförbud och att sådana beslut inte går att delegera till tjänsteperson. Kommunfullmäktige kan dock besluta att kommunstyrelsen har beslutanderätt gällande eldningsförbud.

Kommunstyrelsen har genom sin delegationsordning (KS 2019-01-23, §11). och med stöd av 6 kap. 37 § kommunallagen, uppdragit åt ordföranden att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas, vilket gör att beslut om eldningsförbud och upphävande av beslut om eldningsförbud i akuta fall kan fattas med stöd av sådan delegation.

Noteras bör att kommunalförbund inte får utfärda eldningsförbud, utan att detta måste ske i berörda medlemskommuner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse säkerhetssamordnare, 2021-10-20

10 kap. 1 §, lagen om skydd mot olyckor (LSO)

2 kap. 7 §, förordningen om skydd mot olyckor (FSO)

[Vägledning om eldningsförbud](#) från MSB Se särskilt kapitel 2, 4.2 och 5.

SKR:s tolkning av utfärdande av eldningsförbud

Föreskrifter eldningsförbud Färgelanda kommun, antagen KF 2019-06-19 § 70

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till
Säkerhetssamordnare
NÄRF
Alla ägarkommuner inom NÄRF
Länstyrelsen Västra Götaland

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 145 Dnr 2021/224
Remiss Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har beretts möjligheten att lämna synpunkter kring till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Planen består av missiv, huvuddokument samt följande bilagor:

1. Ledning och samordning
- 7.1 Skyddsrum
- 7.2 Utrymning och inkvartering
- 7.3 Befolkningsskydd - Räddningstjänst under höjd beredskap
- 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg
- 14 Undanförelse och förstöring

Planen för civilt försvar syftar till att kunna ställa om verksamheter i länet från fredstida krishantering och beredskap till den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap. Länets aktörer ska ha beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap. Planen ska inrikta, vägleda och stödja kommunerna i deras planläggning. Den ska även vara ett stöd för myndigheter med anknytning till länet.

Målet är att omställningen ska kunna göras utan onödiga friktioner om ansvar, roller och uppgifter.

Avsikten med huvuddokumentet är att belysa vikten av Västra Götaland ur ett strategiskt perspektiv, översiktligt beskriva viktiga områden och infrastruktur, beskriva olika scenarion och delge en öppen hotbildsbeskrivning för länet.

Beskrivningen av hotbilden är öppen information och kan delas och användas för egen planläggning. Resultatet av planläggningen kan däremot komma att omfattas av sekretess. Det ligger hos respektive aktör att beakta sekretessnivån i den egna planläggningen. Avsikten med avsnittet om Folkrådet är att redan i beredskapsplanläggningen värna civilbefolkningen och viktiga civila objekt.

De olika bilagorna i beredskapsplanen kommer att ges ut i olika tidstemon beroende på nationell planläggning och riktlinjer. Bilagorna kommer vid

behov att uppdateras. Uppdateringen kan komma att ske i olika tidstempo. Allteftersom planläggningen för totalförsvaret utvecklas kan bilagor tillkomma eller utgå. En del av bilagorna kan omfattas av sekretess och ha en restriktiv delgivning.

Färgelanda kommun välkomnar förslaget till beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland. Innehållet är begripligt och planen ger ett tydligt stöd som underlättar i den fortsatta planeringen gällande civilt försvar. Färgelanda kommun har inget att erinra vad gäller beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse säkerhetssamordnare, 2021-10-20
Remiss Beredskapsplan för civilt försvar Västra Götaland
Missiv till Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Huvuddokument- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 1 Befolkningsskydd Skyddsrum- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 2 _Befolkningsskydd Utrymning och inkvartering- 1 Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 7 3 till Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Befolkningsskydd Räddningstjänst HB
Bilaga 13 Utbildningsväsendet och barnomsorg-Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar
Bilaga 14 Undanförsel och förstöring- Västra Götalands läns beredskapsplan för civilt försvar

Beslutet skickas till

Säkerhetssamordnare
Västra Götalandsregionen

KSAU § 146 Dnr 2021/273
Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen lämnar ”Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984” som sitt eget yttrande.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun har bereds möjlighet att yttra sig till regeringen i prövningen beträffande vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram.

Färgelanda kommun har tagit fram sitt yttrande ihop med andra kommuner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsutvecklingschef, 2021-11-10
Svar på remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram från Färgelanda kommun
Remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning
Presentation avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning
Reviderad version av åtgärdsprogram för Västerhavet
Yttrande över remiss avseende vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för regeringens prövning, dnr M2021/00984

Beslutet skickas till

Regeringen, Miljödepartementet
Samhällsutvecklingschef

KSAU § 148 Dnr 2021/256
**Taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen
samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier 2022, Dalslands
Miljö- och Energiförbund (DMEF)**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna en förlängning av nuvarande taxor avseende prövning och tillsyn enligt strålskyddslagstiftningen samt tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorier Dalslands Miljö- och energiförbund att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022.

Ärendebeskrivning

Direktionen för DMEF beslutade om bordläggning av ärenden avseende fastställande av taxa miljöbalken, taxa sprängämnesprekursorier och taxa strålskydd, 2021-10-07 §§ 21–23. Som en följd av detta, beslutade direktionen att tillskriva medlemskommunerna med rekommendation att respektive kommun fattar beslut om en förlängning av nuvarande taxor att gälla intill dess direktionen fattar beslut om taxor för år 2022. Beslutet gäller även för taxa livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-11-03
Dalslands miljö och energiförbund direktionen, Skrivelse
medlemskommunerna angående taxor 2022, taxa miljöbanken och taxa
sprängämnesprekursorer och taxa strålskydd, 2021-10-07 § 24

Beslutet skickas till

Dalslands miljö- och energiförbund
Ekonomichefen

KSAU § 149 Dnr 2021/30
Antagande av diverse taxor och avgifter för 2022

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige antar taxor och avgifter 2022 enligt förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunen har enligt 2 kap. 5 § kommunallagen (KL, 2017:725) rätt att ta ut avgifter för de tjänster och nyttigheter som kommunen tillhandahåller. Vidare får dock kommunen, för tjänster eller nyttigheter som kommunen är skyldig att tillhandahålla, endast ta ut avgifter om det följer av lag eller annan författning. Kommunen får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller enligt 2 kap. 6 § KL.

Kommunen har varje år i samband med budgetbeslutet att se över de taxor och avgifter som gäller, vilket gjorts enligt ovanstående principer och de principer som framgår av andra berörda lagar och författningar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-06-16
Förslag Taxor och avgifter 2022 Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Kommunens sektorchefer

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Färgelandas beviljade bidrag 2021 för att tillämpa maxtaxa inom barnomsorg / fritids är 1.160.928 kr. Utfallet 2020 för avgifter inom barnomsorg / fritids var 4.395.910 kr, budgeterat för 2021 är 4.396.616 kr. Statsbidraget utgör alltså en signifikant del av intäkterna.

Om vi skulle välja att inte tillämpa maxtaxa utan höja våra avgifter för ökade intäkter skulle vi då för att kompensera för uteblivet statsbidrag, baserat på 2021 års siffror, behövas en höjning av intäkten med 26%. För att dessutom kunna anställa en extra pedagog, beräknad kostnad 560.000 kr, skulle en total höjning med 39% behövas.

Siffrorna för 2022 är ännu inte fastställda.

Enligt SCB (2018) tillämpar samtliga Sveriges kommuner maxtaxa sedan den 1 januari 2003. Att välja att avvika från den normen kan bli svårt att visa fram som en fördel för kommunen och dess invånare. Övriga taxor, provtillfälle hos vuxenutbildningen, avgift för borttappat busskort samt musikskolan föreslås en indexuppräknings för 2022 på 1,9 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nämndsekreterare, 2021-11-09

Utbildningsnämndens beslut 2021-11-02 § 99

Utbildningsnämnden Maxtaxa förskola och fritidshem, daterad 2021-10-21

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Utbildningschef

Ekonomichef

Sektorekonom

**KSAU § 152 Dnr 2021/243
Taxa 2022 enligt alkohollagen (2010:1622) samt tobakslagen och
liknande produkter (LTLP 2018:2088). Taxorna gäller också lag om
receptfria läkemedel**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta taxeförslaget för 2022.

Ärendebeskrivning

Dalslandskommunerna och Säffle kommun har gemensam handläggning avseende alkohol och tobak. Alkohol- och tobaksenheten omfattar 2,0 handläggartjänst med ansvar att handlägga och utföra tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen samt lag om receptfria läkemedel.

Årlig tillsynsavgift uttas som en fast och en rörlig del gällande de med serveringstillstånd, där den rörliga avgiften är uppdelad på olika avgiftsklasser (trappsteg) beroende på serveringsställets årsomsättning (föregående år) av alkoholdrycker. Tillsynsavgiften gällande de med tobakstillstånd tas ut som en fast avgift.

Socialnämnden beslutade den 6 oktober 2021 (SN § 89) att föreslå kommunfullmäktige att anta taxeförslaget för 2022.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-08-26
Socialnämndens beslutsförslag 2021-10-06, SN §89

Beslutet skickas till

Dalsland och Säffles alkohol-och tobaksenhet
Kommunfullmäktige

KSAU § 153 Dnr 2021/29
Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen antar Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen med tillägget avseende investeringsplan 2022-2027.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar för ett tilläggsyrkande; investeringsplan 2022-2027 och hur investeringsutrymmet 2022 fördelas läggs till i dokumentet.

Kenneth Carlsson (L) yrkar bifall till Tobias Bernhardssons (C) förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget förslag och finner att Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutar enligt tilläggsyrkandet.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fattade beslut om Mål- och resursplan 2022–2024 den 2021-10-13 §107 innehållande vision, prioriterad inriktning, verksamhetsmål, finansiella mål, ramar till nämnder samt investeringsram för 2022.

Utifrån Mål- och resursplanen 2022–2024 har förslag till Verksamhetsplan med detaljbudget 2022 för Kommunstyrelsen upprättats. Översyn av budgetprocessen pågår. Som ett led i detta förändras dokumentet så att verksamhetens uppdrag framgår tydligare. Som information bifogas även förvaltningens aktiviteter utifrån av Kommunfullmäktiges givna verksamhetsmål.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse ekonomichef, 2021-11-10

Verksamhetsplan med detaljbudget Kommunstyrelsen 2022, 2021-11-12

Beslutet skickas till

Ekonomichef

Sektorchefer

KSAU § 154 Dnr 2021/258
Delårsrapport 2021 och revisionsrapport avseende Norra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund (NÄRF)

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 och lägga den till handlingarna.

Ärendebeskrivning

NÄRF har inkommit med delårsrapport per 31 augusti 2021. Förbundet redovisar för perioden ett resultat på 1 126 tkr, varav räddningstjänsten 1 493 tkr och sotningsenheten – 367 tkr. Förbundets prognos för helår visar på ett resultat på 1 889 tkr, vilket är 1 884 tkr bättre än budget. Den främsta anledningen till ett högt prognostiserat resultat är att pensionskostnaderna bedöms bli lägre än budgeterat.

Revisorerna har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapporten per 2021-08-31 är förenligt med de mål direktionen beslutat. Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna. Revisorernas bedömning är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningsresultatet framgår av bifogad granskningsrapport som utarbetats av PwC.

Revisorerna bedömer:

- att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Med utgångspunkt från uppgifterna i delårsrapporten är bedömningen att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.
- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering är det prognostiserade resultatet förenligt med de finansiella mål som fastställts i budget 2021.
- att grundat på sin översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering kan de inte uttala sig om det prognostiserade resultatet är förenligt med de verksamhetsmål som fastställts i budget 2021. Direktionen har inte utvärderat samtliga mål på helårsbasis.

Revisorerna rekommenderar att direktionen säkerställer att samtliga beslutade verksamhetsmål i budget för god ekonomisk hushållning följs upp utifrån en helårsprognos. Åtterrapporeringen av målen rekommenderas även att ha en mer sammanhängande struktur.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Delårsrapport per 2021-08-31 för Norra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund, 2021-11-01

Direktionens NÄRF beslut 30 september 2021 § 32, 2021-09-30

Delårsrapport augusti 2021 NÄRF, 2021-09-15

Revisorernas granskning och bedömning daterad 4 oktober 2021, 2021-10-04

Granskningsrapport Delårsrapport 2021 genomförd av PwC, 2021-10-22

Beslutet skickas till

NÄRF

Ekonomichef

**KSAU § 155 Dnr 2021/235
Brukningsavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar

- att godkänna en höjning av brukningsavgiften med 22,6 %, enbart för de fasta avgifterna för vatten och spillvatten, från och med 2022-01-01. Detta innebär en ökning från ca 11 177 kr/år till ca 11 881 kr/år (ca 708 kr/år) för ett Typhus A.
- att godkänna en höjning av anläggningsavgiften med 7,0 % från och med 2022-01-01.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 5 att "Bolagets verksamhet ska finansieras via taxor, som beslutas av fullmäktige i Färgelanda kommun."

Enligt Lag om allmänna vattentjänster ska fastighetsägaren bära nödvändiga kostnader som krävs för att tillhandahålla respektive vattentjänst. Självkostnadsprincip råder inom VA-verksamhet. Det får inte tas ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls. De nödvändiga kostnader som tas ut fördelat per vattentjänst ska finansieras via motsvarande intäkt, så kallade bruknings- och anläggningstaxor.

Färgelanda Vatten AB har inkommit med förslag till VA-taxa för Färgelanda kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning att gälla från och med 2022-01-01. Förslaget innebär dels en höjning av brukningsavgiften och dels en höjning av anläggningsavgiften.

Brukningsavgift

Färgelanda Vatten AB föreslår att en ökning sker av brukningstaxan (den löpande kostnaden för vatten och avlopp) med 22,6 % på enbart de fasta avgifterna för vatten och spillvatten från och med 2022-01-01. Detta kan jämföras med en taxeökning på 6,3 %. I båda fallen blir det för ett Typhus A en ökning på ca: 59 kr/mån.

För Typhus A blir den totala årsavgiften cirka 11 881 kr inkl. moms oavsett vilket alternativ som väljs. Ökning per månad blir ca: 59 kr/månad.

För Typhus B blir den totala årsavgiften cirka 112 391 kr inkl. moms. Ökning per månad blir ca: 37 kr/månad.

Förslaget till höjning grundar sig på bedömda kostnadsökningar och minskade intäkter. För treårsperioden (2022–2024) föreslås en ökning på 6,3 % - 5 % - 5 %. För vart av de tre åren är det budgeterat ett underuttag. Detta på grund av engångskostnader i form av rivning av verk, utredningar och reservvattentäktskostnader som har valt att läggas utanför budget då de är osäkra till belopp och när i tid de blir genomförda. Detta hanteras genom överuttag sedan tidigare år. Taxeökning med 1,3 % mer 2022 än övriga perioden beror på övertagandet av Rådanefors reningsverk.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgiften (engångskostnad när anslutning sker till det kommunala VA-nätet) föreslås öka med 7,0 % från och med 2022-01-01, vilket följer genomsnittet på fjorton index gällande drivmedel, anläggningsarbeten och material.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende bruksavgift och anläggningsavgift för 2022, Färgelanda Vatten AB, 2021-10-28
Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021
Färgelanda Vatten AB Budget och Plan
Förslag till VA-taxa för Färgelanda kommun från 2022-01-01.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 11.

Beslutet skickas till
Färgelanda Vatten AB
Ekonomichef

**KSAU § 156 Dnr 2021/237
Investeringar 2022 med plan för 2023-2024, Färgelanda Vatten AB**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna investeringar i enlighet med Budget 2022 samt plan 2023–2024 för Färgelanda Vatten AB.

Ärendebeskrivning

Enligt ägardirektiv för Färgelanda Vatten AB, som antogs av kommunfullmäktige 2018-02-14 § 17, framgår under punkt 8 att ”Kommunfullmäktiges godkännande ska inhämtas såvitt avser: Investeringar avseende enskilt objekt överstigande 3 mkr (tre miljoner kronor) eller under ett räkenskapsår överstigande bolagets egna kapital (eget kapital och obeskattade reserver).”

Färgelanda Vatten AB har inkommit med Budget 2022 samt plan 2023–2024, innehållande bland annat investeringar. Investeringsbudgeten med plan för de kommande tre åren är på 21 135 tkr och ger en reinvesteringstakt av ledningar på 600 år. Investeringarna är reinvesteringar, det vill säga investeringar i befintligt ledningsnät, dricksvatten- och reningsverksanläggningar. Av budgetdokumentet framgår att reinvesteringar samt kapacitets- och säkerhetshöjande åtgärder för 2022 budgeteras till ett belopp av 7 890 tkr, i plan för 2023 finns investeringar för 5 870 tkr samt för 2024 investeringar för 7 375 tkr.

Investeringar överstigande bolagets egna kapital, 2 500 tkr, särredovisas i dokumentet. Dessa ingår i de totala beloppen ovan till den del som ligger inom planperioden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende investeringar 2022 med plan 2023-2024, Färgelanda Vatten, 2021-10-28
Färgelanda Vatten AB:s tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021.
Färgelanda Vatten AB Budget 2022 samt plan 2023–2024.
Färgelanda Vatten AB:s beslut 30 september 2021 § 12.

Beslutet skickas till
Färgelanda Vatten AB
Ekonomichef

Kommunstyrelsens arbetsutskott

och mindre detaljgranskning. Granskningsresultatet framgår av bifogad revisionsrapport som utarbetats av PwC.

Utifrån genomförd granskning gör revisorerna följande bedömning av förbundets delårsrapport:

- Resultatet i delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt i allt väsentligt.
- Revisorerna instämmer i direktionens bedömning av möjligheterna att nå det övergripande finansiella målet som direktionen fastställt.
- Revisorernas sammanfattande bedömning kring verksamhetsmålen är att målluppfyllelsen avseende verksamheten delvis är förenlig med direktionens fastställda mål. Revisorerna kan i sin granskning konstatera att förbundets målstyrning behöver utvecklas och att målformuleringarna bör göras mätbara och uppföljningsbara för att kunna vara vägledande för styrningen av verksamheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende Delårsbokslut Dalslands miljö- och energiförbund, 2021-11-09

Delårsbokslut 2021-08-31 för Dalslands Miljö- och Energiförbund, DMEF

Revisionsrapport avseende Delårsbokslut 2021-08-31

Revisorernas utlåtande daterad 26 oktober 2021

Beslutet skickas till

Dalslands miljö- och energiförbund

Ekonomichef

**KSAU § K Dnr 2021/145
Långsiktig finansiering Kommunakademin Väst 2022**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen förordar att samverkansavtalet mellan kommunakademin Väst och Färgelanda kommun förlängs. Verksamheten bör i första hand finansieras med projektmedel istället för basverksamhet. Kommunstyrelsen upplever att Kommunakademin Västs arbete är viktigt för kommunen då det bidrar till att stärka kompetensförsörjningen i kommunen. Kommunstyrelsen anser att fortsatt samverkan med Kommunakademin Väst är av vikt.

Kommunstyrelsen tillstyrker vidare en höjd basfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023 som i första hand bör finansiera basverksamheten inom kompetensförsörjning/barn & utbildning som idag saknar basfinansiering inom förbundet.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar på att kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutsförslag ändras till följande:

” Kommunstyrelsen förordar att samverkansavtalet mellan kommunakademin Väst och Färgelanda kommun förlängs. Verksamheten bör i första hand finansieras med projektmedel istället för basverksamhet. Kommunstyrelsen upplever att Kommunakademin Västs arbete är viktigt för kommunen då det bidrar till att stärka kompetensförsörjningen i kommunen. Kommunstyrelsen anser att fortsatt samverkan med Kommunakademin Väst är av vikt.

Kommunstyrelsen tillstyrker vidare en höjd basfinansiering om 2,75 kr per invånare och år från och med 2023 som i första hand bör finansiera basverksamheten inom kompetensförsörjning/barn & utbildning som idag saknar basfinansiering inom förbundet.”

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Fyrbodals kommunalförbund arbetsutskott beslutade den 2020-10-08 § 94, att utse en arbetsgrupp bestående av kommundirektörer och en politisk styrgrupp bestående av direktionsledamöter i syfte att finna en långsiktig finansiering av Kommunakademin Väst. Arbetsgruppen har berett uppdraget tillsammans med kommundirektörsnätverket och överlämnade ett förslag till den politiska styrgruppen tidigare under 2021. Den politiska styrgruppen såg då ett behov av att få ytterligare tid att bereda ärendet om långsiktig finansiering av samverkansytan och kommunerna ombads ta ställning om en temporär finansiering. Färgelanda kommunstyrelsen beslutade 2021-08-25 §123 att temporärt finansiera Kommunakademin Väst för år 2022 enligt direktionsens beslutsrekommendation vilket för Färgelanda kommun innebar 18 260 kr.

Styrgruppen har nu färdigberett ärendet och medlemskommunerna ombeds av arbetsutskottet att ta ställning till förslaget för långsiktig finansiering samt förslag på en ny utvecklad organisation för samverkansytan till den politiska styrgruppen.

Kommunen efterfrågas att ta ställning till huruvida man förordar att samverkansavtalet löper på tillsvidare vilket innebär en med finansiering om 2,75 kr per kommuninvånare, eller om man förordar att samverkansavtalet sägs upp senast den 31 mars 2022 innebärande att avtalet upphör att gälla 31 december 2022.

Baserat på medlemskommunernas ställningstagande kommer förbundets arbetsutskott den 20 januari 2022 ta fram ett förslag till beslut till direktionsmötet den 3 februari 2022.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende Långsiktig finansiering Kommunakademin Väst 2022, 2021-10-28

Sammanträdesprotokoll Fyrbodals, 2021-10-07

Sammanställning av samproduktion

Ny organisering och förtydligat uppdrag

Fråga för ställningstagande Långsiktig finansiering och ny utvecklad organisation för Kommunakademin Väst, 2021-10-15

Beslutet skickas till

Fyrbodals kommunalförbund

Kommunakademin Väst

Ekonomichef

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Vänersborgs kommun
Åmåls kommun
Fyrbodals kommunalförbund
Regionutvecklingsnämnden, Västra Götalandsregionen
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 160 Dnr 2020/211
**Antagande av nya styrdokument (bolagsordning, ägardirektiv,
konsortialavtal och finanspolicy) för Dalslands Turist AB och Visit
Dalsland AB**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige godkänner bolagsordning, ägardirektiv, finanspolicy och konsortialavtal avseende Visit Dalsland enligt förslag från styrelsen för Visit Dalsland daterat 2021-09-21.

Kenneth Carlsson (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Yrkande

Kenneth Carlsson (L) yrkar avslag till förvaltningens förslag.
Ulla Börjesson (S) och Tobias Bernhardsson (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Kenneth Carlssons (L) yrkande om avslag mot Ulla Börjessons (S) och Tobias Bernhardssons (C) yrkande om bifall. Ordförande finner att Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutat att bifalla förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB (DTAB) den 1 december 2020 beslutade styrelsen att:

- 1. Rekommendera fullmäktigeförsamlingarna att fatta ett principbeslut om att ställa sig bakom organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB.*
- 2. Uppdra till bolagets VD att skicka ut underlag för principbeslut till ägarkommunerna och efter beslut, i dialog med kommuner och medlemsföretag, verka för att upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.*

Kommunfullmäktige i Färgelanda beslöt vid sitt sammanträde den 17 februari 2021 (§ 11) att ställa sig, såsom principbeslut, bakom

Kommunstyrelsens arbetsutskott

organisationsförändring av Dalslands Turist AB/Visit Dalsland (DTAB) och Dalslands Kanal AB (DKAB). Vidare informerades fullmäktige vid samma tillfälle om att VD:n för bolagen fått uppdraget att under våren 2021, i dialog med kommuner och medlemsföretag, upprätta konsortialavtal, bolagsordning och ägardirektiv för antagande i respektive kommun under 2021.

Genom dialog har förslag till styrdokument arbetats fram och vid styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021 beslöt styrelsen att rekommendera ägarkommunerna att anta förslag till bolagsordning, ägardirektiv, konsortialavtal och finanspolicy.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse avseende antagande av nya styrdokument för Dalslands Turist AB och Visit Dalsland AB, 2021-11-11
Förslag till bolagsordning för Visit Dalsland AB
Förslag till ägardirektiv för Visit Dalsland AB
Förslag till konsortialavtal för Visit Dalsland AB
Förslag till finanspolicy för Visit Dalsland AB
Justerat protokoll från styrelsemöte i Dalslands Turist AB den 21 september 2021

Beslutet skickas till

Bengtsfors kommun
Dals-Eds kommun
Melleruds kommun
Vänersborgs kommun
Åmåls kommun
Dalslands Turist AB/Visit Dalsland AB

KSAU § 161 Dnr 2020/275
Ny politisk organisation från och med mandatperiod 2023

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunfullmäktige förtydligar sitt beslut från den 17 februari 2021 (§ 12) i den del som lyder: ”Översynen ska lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet” och klarlägger att innebörden är att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslöt den 17 februari 2021 (§ 12) att ge val- och arvodesberedningen i uppdrag att inför mandatperioden 2023–2026 se över den politiska organisationen, arvodesbestämmelserna samt reglerna för partistöd. Översynen skulle enligt fullmäktiges beslut bland annat lägga särskilt fokus på budget och kostnadseffektivitet.

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 14 juni 2021 diskuterades innebörden av ovanstående och det konstaterades att det fanns ett behov av klargörande. Med anledning härav beslöts att en framställan om förtydligande skulle göras.

Beredning

Efter samråd med kommunfullmäktiges ordförande förtydligas innebörden genom att fullmäktige förklarar att kostnadseffektivitet ska eftersträvas utan att det sker på bekostnad av demokratiaspekter.

Ärendet bordlades vid kommunstyrelsens sammanträde den 2021-10-27 § 178.

Beslutsunderlag

Beslut KS 2021-10-27 § 128

Beslut KSAU 2021-10-20 § 129

Förtydligande av beslut rörande uppdrag till val- och arvodesberedningen, 2021-10-08

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

**KSAU § 162 Dnr 2021/146
Motion avseende antal ledamöter i fullmäktige**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunfullmäktige avslår motionen om minskat antal ledamöter i kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna, genom Jörgen Andersson, har i motion daterat 2021-06-01, yrkat att antalet ledamöter i kommunfullmäktige kommande mandatperiod ska vara 21. Vidare yrkade motionären att uppdraget skulle ges till lämplig beredning att ta fram förslag för minskat antal ledamöter.

Kommunfullmäktige beslöt den 16 juni 2021 (§ 69) att överlämna motionen till val- och arvodesberedningen för beredning.

Val- och arvodesberedningen beredde frågan, bland annat genom en remiss till alla i fullmäktige representerade partier. Vid analys av remissvaren framkom att fyra av fem partier som svarat önskat att antalet ledamöter i fullmäktige skulle förbli oförändrat. Med anledning bland annat härav, föreslog beredningen att fullmäktige även kommande mandatperiod skulle ha 31 ledamöter.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 27 oktober 2021 (§ 177) återremitterades frågan till val- och arvodesberedningen med motiveringen för en redogörelse av kostnadsaspekterna samt en jämförelse med likvärdiga kommuner. Vidare beslöt kommunstyrelsen att beredningen skulle inkomma med underlagen senast till kommunstyrelsens arbetsutskottssammanträde den 18 november 2021.

Kostnadsaspekter och jämförelse med likvärdiga kommuner

Val- och arvodesberedningen har i sitt uppdrag jämfört nuvarande politiska organisation andra kommuners organisation och då utgått från kommuner i samma kommungrupp som Färgelanda med ungefär samma invånarantal. Av denna jämförelse framgår följande:

Kommun	Invånarantal	Effektivitetsindex	Politisk organisation	Antalet ledamöter och ersättare i KF
Grästorps	5 600	85	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	27 + 14

Aneby	6 400	57	Utskottsorganisation + myndighetsnämnd	35 + 22
Mullsjö	7 100	56	Nämndsorganisation	35 + 23
Perstorp	7 200	64	Nämndsorganisation	35 + 22
Lessebo	8 300	70	Nämndsorganisation	35 + 18

Vidare framkommer vid en kostnadsutredning att en fullmäktigeledamotsplats i Färgelanda kommun kostar ungefär 16 000 kronor per år.

Val- och arvodesberedningens behandling av ärendet

Vid val- och arvodesberedningens sammanträde den 15 november 2021 behandlades redogörelsen enligt ovan och beredningen beslöt att föreslå fullmäktige att avslå motionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-11-19

Kommunstyrelsens beslut, 2021-10-27 § 177

Tjänsteskrivelse kommunchef, 2021-09-30

Val och arvodeberedningens svar på motion om antalet ledamöter i fullmäktige. 2021-10-04 §1 2021-10-04

Motion avseende antalet ledamöter i kommunfullmäktige - Jörgen Andersson (SD)

Beslutet skickas till

Alla gruppledare

KSAU § 163 Dnr 2021/283
Avsägelse Tobias Bernhardsson (C) ledamot och ordförande
kommunstyrelsens arbetsutskott

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsens godkänner Tobias Bernhardssons (C) avsägelse som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med den 16 december 2021.

Ärendebeskrivning

Tobias Bernhardsson (C) har avsagt sig sitt uppdrag som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med 16 december 2021.

Beslutsunderlag

Avsägelse uppdrag, daterad 2021-11-05

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

KSAU § 164 Dnr 2021/283
**Fyllnadsval till uppdraget som ledamot och ordförande i
kommunstyrelsens arbetsutskott efter avsägelse Tobias Bernhardsson
(C) ordförande**

Kommunstyrelsens arbetsutskott förslag

Kommunstyrelsen väljer Ann Blomberg (C) som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med den 16 december för innevarande del av mandatperioden 2019–2022 efter Tobias Bernhardsson (C) avsägelse.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) föreslår Ann Blomberg (C) som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat enligt förslaget.

Ärendebeskrivning

Tobias Bernhardsson (C) har avsagt sig sitt uppdrag som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott och fyllnadsval för uppdraget ska beslutas.

Beslutsunderlag

Avsägelse uppdrag ledamot och ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott, 2021-11-05

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott
Kommunledningsgruppen

KSAU § 165 Dnr 2021/266
**Initiativärende från Moderaterna- uppdrag uppstart av fullvärdig
familjecentral under 2022**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att uppdragsbeskrivning för uppstart av fullvärdig familjecentral ska utformas och presenteras för vidare hantering.

Ärendebeskrivning

Moderaterna har genom Linda Jansson (M) och Bengt Melin (M) väckt ett initiativärende gällande ett uppdrag till förvaltningen att undersöka möjligheten att starta upp en fullvärdig familjecentralen under 2022 centralt placerad i Färgelanda kommunen samt att undersöka möjlig finansiering.

Initiativärendet ska beredas av förvaltningen.
Återkoppling angående initiativärendet ska ske vid kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde i november.

Beslutsunderlag

Beslut KS 2021-10-27 § 184, Initiativärende avseende uppdrag uppstart av fullvärdig familjecentral under 2022.

KSAU § 166 Dnr 2021/305
Delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Ärendet lyfts för beslut vid kommunstyrelsens sammanträde utan beredning i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Ärendebeskrivning

Beslutsunderlag för vidare hantering avseende delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund 2021 har inkommit 2021-11-16. Med anledning av att det sista sammanträdet för kommunstyrelsen äger rum onsdagen den 24 november kommer ärendet att behandlas då.

Beslutsunderlag

Aktivitetsplan Fyrbodals kommunalförbund
Delårsrapport 210831 Fyrbodals kommunalförbund
Protokoll Fyrbodals förbundsledning

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen